BIALOVSZKY József asztalos XIX. szd elije MDK.

Kubinyi András: Adatok Újpest 1848. előtti történetéhez
Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 293. l.

Bianchi Angyel, építész. A XVII. század második felében ismeretlen helyen született. 1713-ban fejezte be a dubravai székesegyház építését.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 29. l.

magyar

Bianchi Giovanni

(Joannes), kőfaragó (lapicida), mországi mnikidése 1702. okmányilag emlitve.

Herzog József levéltszűjtése

M. D. K.

BIANCHI, Johannes. kőfaragó

1691 – 1702 között Nagyszombatban

Aggházy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

I. 172. l.

megirin

Bianchi (-Buonavita)

Sebastiano

l.

Bpgrafabr. 161.37

szul. 1662 + 1738

Kelemp B. Ottó

c. 1 Me

94.

ıe ou il fut très estimé et d'où il retour-
re nouvelles. Ce n'est pas ici que nous
mme excellent, ni raconter les tristesses
ole qu'il céda ses livres au Comte Georges
ongrois en 1849, il se réfugia à l'étranger
uant à la collection, elle consiste plutôt
jets comme la construction, des chemins
iales, l'administration et la franc-maçon-
d'hui sans doute d'une grande rareté et
ans leur pays d'origine. Nous n'en men-
hasard. Ce qui est sans doute très rare
ıdaire *Rail-Road Journal*, publié a New
ıin de fer entra existence. Puis, il y a un
1832 et un *Guide to Travellers Visiting*
32; un atlas géographique par *Bouchon*
ar *Bradford: Geographical Atlas* (Boston,
te collection, *„L'homme Américain"* cette
aris, 1839).
èque, il nous reste encore à faire remar-
'aire corps avec le matériel de la biblio-
e est un album de grandeur extraordinaire
e beauté représentant des paysages, des
Levant et de l'Égypte. Quelquesunes de
edrich Horner et *Rudolf Müller*, notoires
ıles, voyageant à l'Orient et y produisant
vues. Mais la majeure partie du porte-
ıarelliste français. C'est probable que cet
Károlyi au grand voyage qu'il fit dans
peignit ces aquarelles, entre lesquelles

moins de 120 caricatures colorées, des-
datant de 1850 environ, représentant les
société florentine et peut-être celle de
ıter l'attribution d'un expert qui suppose

Bianchi (Buon-
avita) Sebastiano

l.

Kel Bpgrafábr

161. sz

94 l.

Vasárn. **10** Miklós		Protestáns: Erik Görög: Menodóra Izraelita: Elul 19
Hétfő **11** Protaz	☾ Utolsó negyed 22 ó. 30 pk	Protestáns: Teodóra Görög: Teodóra Izraelita: Elul 20
Kedd **12** Mária neve		Protestáns: Guidó Görög: Antonóm Izraelita: Elul 21
Szerda **13** Notburga		Protestáns: Ludovika Görög: Kornél Izraelita: Elul 22
Csütört. **14** Sz. † felmag.		Protestáns: Szerenke Görög: Sz. † felm Izraelita: Elul 23
Péntek **15** Hettájd. Szűz		Protestáns: Nikodém Görög: Filoteusz Izraelita: Elul 24
Szomb. **16** Kornel	1933 **SZEPTEMBER** 30 nap	Protestáns: Edit Görög: Ludmilla Izraelita: Elul 25

37-ik hét. Nap kelte 5 ó. 29 pk. — Nyugta 18 ó. 23 pk

Bianchi Sebastiano

verm.

l.

Budavmdaf. 1936

18. l.

számolás kötelezettsége mell

jelölt alnaplójában kiadáskép

A hivatalos más

Mergé

igaz

Számfejtésnél látta

Dmadrey

Füch

10/13

A VÁLLÁS ÉS KÖZÖKT. M. K. MINIST. SZÁMVEVŐSÉG

XIII. osztt.

Bianchi Sebastian

rézmetsző, archeológus és [illegible]
16.o.

/86. oldalon a "Művészek jegyzéke" Bianchi /-Buonavita/, Sebastian névnél a 161. számra utal de ott Bianchi neve nem szerepel./

/dr.Kelényi B.Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. Bp. 1937.

M.D.K.

Bianchi, Sebastiano, rézmetsző (+1738)

Buda 1684-beli ostromát ábrázoló képét, valamint az 1686-os ostromot ábrázoló három másik metszetét nevéről a Hallart-Wening féle ábrázolásokra vezeti vissza, s arról egyéb másolatainak sorát.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493 - 1800/.

Bp. 1963. 63, 168, old.
180, és 265.

M. D. K.

BIANCHINI, Gaetani

Firenze

Fót, templom kriptakápolna oltárának márvány-mozaik előlapja ~~1858~~ 1846.

Ybl Ervin: Ybl Miklós 122.

magyar

Bianchini, Gaetano

1846 festō

Gentmüeul

338. 1.

Morský miesiąc

Bp. 1957.

Kesmárk

Medgyes

Nagyszeben

Nyiregyháza

Pozsony

Rozsnyó

Segesvár

Sopron

Szarvas

Békés

Budapest, IX. Lónyai-u

Csurgó

Debreven

Hajduböszörmény

Hajdunánás

Hódmezővásárhely

Karczag

Kecskemét

32 ins

Bianchini Gustavo

l. Fót

LykaMagyműI800-50

22.l.

3.

4.

Bianchini Gaetano

Firenzei mozaik-
muvek

l. A fóti templom
márvány mozaik elő
lapjai lisztette
8600 frtért 1846 ban

Lykanemzromantika
50. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Bianchini Gaetano

d.

Pálinkás Casagr

g. l.

Bianchini, Gaetano

mozaikmüves

Firenze

lásd

Thury Károly és

Ybl Ervin. A

Róti templom.

Bp. 1931. 24, 1.

TRY 13

Bianchini, Gaetano

Firenzében 1846-ban kérjisette a fóti templom kriptakápolna oltárának márványmozaik előlapját

Ybl Ervin: A fóti templom. Magyar Művészet. 1930. 547 l.

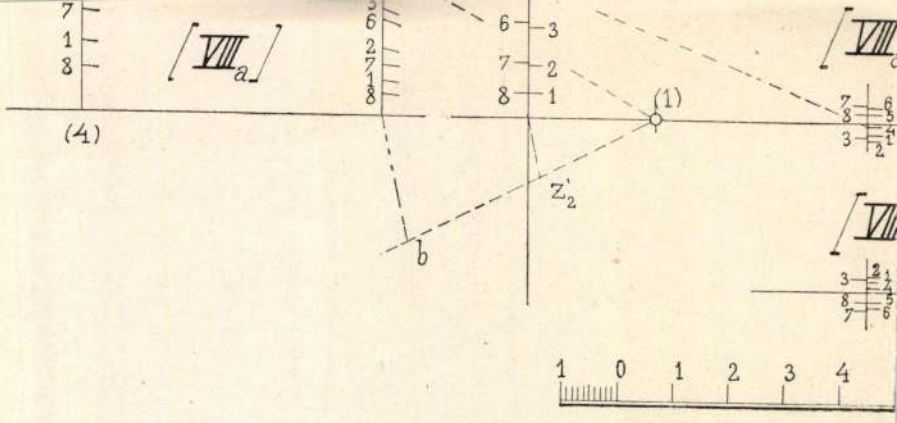
VIII a
(4)
b
(1)
z'_2
1 0 1 2 3 4

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1978 AUG 3

Janina Biala

1021

Janina Biala linómetszete

Ami

A joggal el[illegible] hoz megfelelő feltételek kellenek. És ez sokszor nem szűkül le és nem korlátozódhat csak a megfelelő anyagi, szellemi feltételek megteremtésére, a kellő színvonalú eszközellátásra, a munkaerő-gazdálkodásra.

A vállalaton belüli tervezéshez és szervezéshez a külső tényezők számbavehetőségére, mérlegelésére is szükség van a helyes és időbeni döntések kialakításához. Hogy ez mennyire így van, azt jól példázza a Miskolci Építőipari Vállalat történetének rövid időszaka, krónikájának néhány lapja.

Gondolatban éveket kell visszamennünk... A vállalat életében 1976 megrázkódtatást okozott. Az idő tájt kezdődött meg a mostanában már jól „menő", kialakult munkáslakás-építés. Nem ment ez teljesen zökkenőmentesen. Területelőkészítési, tervezési és olyan más hiányosságok voltak, amelyek — érthetően — a beruházási lánc utolsó szeménél, a kivitelezőnél éreztették kedvezőtlen hatásukat. Ilyenkor a munka sem megy úgy, ahogy máskor. Érthető, hiszen nem mindenki tud úgy dolgozni, érezze és hogy idő[illegible] [illegible]metlennek bizonyult tevékenységeket kelljen végezni, megtanulni.

A Miskolci Építőipari Vállalatnál például 1975-ben megtanulták — a munkások és vezetők — a BVPR technológiát: ám hiába! Az idő tájt ugyan felépítettek vele néhány létesítményt; a diósgyőri városközpontban egy orvosi rendelőt és gyógyszertárat, a Bolgárföldön és a József utcán egy-egy óvodát, a Petőfi utcában pedig egy bölcsődét. Azóta semmit... A laikusban is felvetődik a gondolat, hogy akkor talán kár volt időt és pénzt pazarolni a többé nem alkalmazott technológiára?

Ezek a kedvezőtlen körülmények 1977—78-ban fokozatosan megszűntek és érezhetővé vált is a javulás mind a termelékenység, mind pedig a munka szervezhetősége terén. Egy példa: ebben az évben a termelési terv 220 millió forint árbevételt irányoz elő. Ebből eddig 110 millió forintot teljesítettek. E tény értékét növeli, ha tudjuk, hogy a kivitelező építőipar a nagyobb bevételt az év második felében éri el.

megjova

(Bartolommeo)

BIANCO, Baccio DEL /1604-56./ firenzei. Festő és hadi épitész, 1620-ban ment Bécsbe e Pozsony és Győr várainak felmérésével foglalkozott, amelyeket Giovanni Pieroni erősitett meg. Ezután Prágába ment dolgozni és itt megerősitette a városfalat a Szent Lőrinc hegyen. Visszatérve Firenzébe, épitészeti iskolát nyitott. 1642-ben résztvett a barberini háboruban, Modigliana, ~~erőditményein dolgozva~~ Castrocaro, Galeata erőditményein dolgozva. 1650-ben Madridba ment polgári épitkezések végett és itt halt meg.

Maggiorotti, 432.

Bianco Baccio

l.

Wag Dej 176-l.

Baccio del Bianco

Firenzében született, ott szabadult fel, epitész, festő, dekorátor. 1620-ban 16 éves korában Giovanni Battista Pieroni hadmernökkel kerül Bécsbe.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 551 + 971 121

Baccio del Bianco

Bécsben a császár szolgálatában áll. Végiglátogatja Magyarovár, Pozsony, Győr, Sopron és Komárom várát és megvizsgálja azok falait.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 55 l + 97 l

12 l

Baccio del Bianco

A várakról társával Giovanni Pieroni-
val az erődökről domborzati térképet
készít. Feltehetően a pozsonyi vár átépi-
tésére készített terveket.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970. 55 l + 97 l 13 l

Baccio del Bianco

stilus jegyeit tükrözi a győri kent
Ignác jezsuita templom homlokzata.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970. 152 l

21 l

Biasini Domokos

---

mil. Kolozsvár 1879. Rh.
1 év kerk. akad.

1895/96. vendéglat
Fentinek atyja
B. D. megh. Bpesten
1915. febr.
60. évés korában.

Vas. Ujs. 1915.
9. sz.
(Halálozások.)
Tehát mil. 1855. ben
Fenti ennek
fia lehetett.

Mommsen T. 263

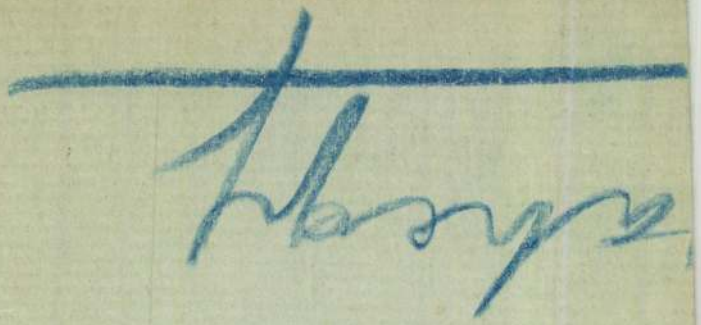

megírva

Biasini Maria

l.

Biró Bonch

218, l.

23*

Ambrus István
Ambrus Lajos
Ámon Antal II.
Angeli Tamás
Antal József
Appel Sándor
Arany Béla II.
Asztalos Tibor
L'Auné Ottó

báró Babarczy Felicián
Babinszky Ferenc
Bácsváry Róbert
Bacsó Antal
vitéz Bajor János
Bakó János
Bakonyi Iván
Bakoss Géza I.
Balássy Béla
Balázs Adorján
Balázs György I.

Bánffyi Endre
Bánk Béla
Bánkuti Béla
Bánó Iván I.
Bányai István
Barabás Miklós
Baranyai Vince
Barna Aladár
Bartha László
Bata Géza
Bauer Antal
Bauer János
Baumerth Gyula
Becker Henrik
Becsei Lajos
Becsek Barna
Békéssy Pál
Bellosevich János
Bellosevich Sándor I.
Benke István
Bényei László

Biró Sándor
Bisseliches Dániel
Bittera László (Alsólendva)
hideghéti Bittera László (Cinkota)
Boarov Vitályos II.
Bocsor Loránd
Bodnár Gábor
Bodolay Jenő I.
Bogár Ferenc I.
Bogáti József
Bolcsek György
Bolgár István
Boncz István
Bonta Tibor
vitéz Borókay Ferenc
Boros György
Boros (Schaáb) Tibor
Borsovszky Rudolf

*) Akik neve mellett nincs I. vagy II., azok mindkét félévre beiratkoztak.

Biasini (Márta?)

festő

Baresay Tamásné gróf Bánffy Katinka arck. Papír, pasztell. Jelzése: Biasini 1899.

Bánffy-palota Bpest.

Biró Bonch

205. l.

Biasini Mária

írod

Csánky Dénes:

Erdély az újabbkori magyar festészetben.

Művészeti hetek.

Kolozsvár, 1942.

33. l.

BIASINI *Mária*, festő, * Kolozsvár 1866. Münchenben, Bécsben és Párizsban tanult. Kolozsvárt főleg arcképfestéssel foglalkozott.

L. Gy. I. 110 l.

~~1170. Ismeretlen művész.~~
A XIX. századból.

1170. Bezerédj István.

Derékig, kissé balra
rázolva. Feje kopaszodik,
kálla leberetvált. Öltözet
elejű zsinóros kabát. Köri

fölül: BEZERÉDY JSTVÁ

~~Karimája és hátlapja~~

Ezüstös ~~bronz~~ érem mé
Becsértéke 40 K. -- Havas Em
907-126).

Biasini Mari

festő

Bül. 1866.

iród

Gulyási Magyar irók

III. k. 267. h.

BIASINI MÁRIA

született 1866-ban. Külföldön élt, de mi
művésznőt, sok szál kapcsolta Erdélyhez.
turalista felfogásban, biztos rajztudás

- 9 -

Riederaubán /Németország/. Állandó laká
kas részletes nekrológot irt róla a Pás
/236.lap/, ugyancsak ó méltatta művésze
évf. 1932. 5. számának 7. lapján, több

tapeziert. Italienisch, A. XV

1930. FÜLES KAROSSZÉK, hajl
— Bergère, mit Rokokofüss

1931. FÜLES KAROSSZÉK, diófa
grünem Rips tapeziert. Neo

BB -

farsia und Bronzebeschlage. Französisch Empire.

/kibédi/ festő. Kolozsváron
int Kolozsvárról elszármazott
. Főleg képmásokat festett, na-
sal. 1937 május 12-én halt meg

sa München volt. Gyalui Far-
ztortüz 1937. évfolyamában.
tét a Művészeti Szalon VII.
illusztrációval.

ne Platte mit Marmoreinlage. Italienisch.

n virágcsokor. — Runder Alabastertisch, in der

12 csigás karral. Hollandia, XIX. sz. — Grosser

32 —

Biazini Mar

1884 tar Kiatt

70, 71, 72, 73

Gobelinek az Ipolyi-gyűteményből

VI. 169

Biasini, Marie, Malerin, geb. 1866 in Kolozsvár, war in München eine Schülerin Fluggens, Kurz's und Hertèrichs, in Paris ein Zögling von Courtois, Blanc und Girardót. Sie beschickt die ungarischen Kunstausstellungen seit 1888 mit Erfolg.

Knackfuß I. 115 f

143. Iványi-Grünwald Béla arcképrajza... 1,500.000
144. Vasöntés a Danubius-gyárban. Rajz... 1,500.000
145. Bacharach a Rajna mellett. Rajz ... 1,500.000
146. Székely Ferenc arcképrajza 1,500.000
147. A kölni városház. Rajz..... 1,500.000
148. Lukács László arcképrajza..... 1,500.000
149. Braunschweigi utca. Rajz 1,500.000

Biasini Mária

fertőző

erőd

Krück. I. 114. l

Sarkantyú, La Tène-kori II. 204.

Biasini Mari

Kiáll. érem

Közlezrkiáll:

1267 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Briasini Máriától

tobb. Egy Eicillitra.

Tru Kol.

Erdélyi Szépmüv. Társa-
ság első
Eicillitása.
1902.

Netscher Caspar: No 4 Repr 37
(640), 2143 (293).

magyar

Bianchi

8800.

Érsekujvár.

A térrajzban feltüntetett és a Nyitra folyó jobbpartján fekvő várat a törökök agyúütegei ostromoljak. Körülötte az ellenséges csapatok tábori sátrai látszanak. Felirata a kép fölött:

Il uero dissegno della Piazza di Naiaisuel conforme l'Originale mandato del Gouernatore di Comorra
a S.M.Ces., e poi da Mons.Caraffa Nontio Apco all'Illmo, e Reumo Monsr.Co. Alfonso Litta Arciueso di Milo, attaccata da Turchi alli 13 Agosto 1663

alól jobbra: Bianchi f.
és a 30-ig terjedő kéthasábos magyarázó szöveg felett:
DICHIARATIONE
Della Pianta della Piazza di Neijeijsel, approcchi, batterie, e quartieri de Turchi.

Rm., mér. a vk.17.9:26.1 cm.

Szn. 183-906
1761-906-4

Baccio del Bianco

1620-ban a várerődítési munkák elvégzésére érkezett Győrbe. Károly a prágai Waldstein-palota díszítésére lett, de szerepe volt a győri volt jezsuita templom tervezésében is díszítésében is.

Voit Pál: Martin Wittwer, a győri karmelita templom építésze. /Adatok a dunai barokk építőiskola magyarországi kapcsolataihoz./ Magyar műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép. 187-225 l., német resumé

187.l.

Baccio del Bianco, festő

---

74. kép. - Baccio del Bianco: Wallenstein generális apoteozisa. - Mennyezetkép. Prága, Waldstein palota diszterme, Fekete repr. 27. old

Galavics Géza: A törökkiűzéses harc és egykorú világi képzőművészetünk 1. old

Műv. Tört. Írt. 1976. XXV. 1. sz. Bp

megerva // Bianco Pietro

poziomy i vár épitész

XVII. sz.

l.

Kem Pors

20. l.

IRODALOM

— Muz. és Könyvt. Ért. II évf. 92 old. 24 abr. (Kuzsinsky.)

JEGYZET

Bianco, Pietro

vár építő

A 1666-ban végzett évitkezések x) a pozsonyi várban fenti vezetése alatt folytak.

Menclová, Dobroslava

Hrad Bratislava.

Bratislava, 1939.

37. l.

x) erőditési munkálatok?

KESZHÉNZZELBÉRUTÁNÍRÁSI ... BUDAPEST
947 JAN 29

Orsolya

úrhölgynek

Sl

Högyes Endre u.

Alig hogy az iskolát elvégezte, művészi arckép-festményei által oly becsült névre tett szert, hogy egyik megrendelést a másik után tették nála. Egyre fokozódott hírneve és a legmagasabb körök nagy örömmel bizták meg családi képek festésével, melyekről az illetőknek a család birtokában lévő leveleiből magam is olvastam azt az őszinte nagy elismerést, melyet Biasini Mari művei kiérdemeltek. Úgy volt, hogy néhai Erzsébet magyar királyné arcképét is festeni fogja. Magam olvastam Ferenczy Ida úrhölgynek, a királyné kedvelt és bizalmas titkárának levelét, melyet a művésznőhöz intézett, aki hosszabb ideig várta, hogy a kapott megbízás után mikor és hol fesse le a királynét. Biasini Marinak már régen Párizsba kellett utaznia és utazását emiatt halogatta. Mikor erről említést tett Ferenczy Idának, a királyné sajnálkozását fejezte ki, hogy gyakori utazása miatt meg kellett várakoztatnia a művésznőt. Kérette, hogy utazzék el Párizsba, s majd visszatérése után okvetetlen alkalmat keresnek, hogy lefesse, amit maga a királyné óhajtott. Sajnos, a királyné már nem adhatta meg a megigért alkalmat, halála miatt.

A művésznő Münchenben lakott. Szülővárosába többször jött atyját és családját meglátogatni. Foglalkozott azzal a szándékkal is, hogy szülővárosában megtelepedjék. Atyja azonban — ez a szeretetteljes és jóságos lélek — azt a tanácsot adta leányának, mely tanács bizonnyal nehéz áldozat volt atyai szivének, hogy maradjon külföldön, mert itthon nem érvényesülhet úgy, oly sikerrel, mint ahogy azt tehetsége és tanulmányai megérdemlik. A fiatal művésznő követte családja tanácsát. Párizsban, Hollandiában, folytonos tanulmányok közt egy-egy évet töltött. Egyik kedves barátnőjével Olaszországban is huzamosabb ideig együtt festegetett. Utazásai közben látta meg Münchentől nem messze, az Ammersee mellett fekvő, szép Riederau nevű helységet. Mikor már belefáradt a sok utazásba, *megtelepedett* ezen festői vidéken, ott házat vásárolt és élte végéig ottmaradt, 2 és félórányira Münchentől, hol magasabb kiképezését megkezdette. Onnan sokszor kellett elutaznia, hogy eleget tegyen a legmagasabb körök megrendeléseinek, mert művészetének éppen nem utolsó kritikája és dicsősége, hogy olyan előkelő nagyrangú családok számára végzett munkát, melyeknek módjukban állott, szakértő kritikák és ízlésük alapján a legkiválóbb művészi alkotásokat kiválasztani.

Biasini Mari a következő nevesebb arcképeket festette: Izabella főhercegnőt Pozsonyban, Stefánia özvegy trónörökösnét és leányát, Erzsébet főhercegnőt a laxenburgi kastélyban, Albrecht főherceget és Mária Jozefa főhercegnőt, Arcoban, Tirolban. Lefestette Chotek Zsófia grófnőt, aki akkor még fiatal udvarhölgye volt Izabella főhercegnőnek, Pozsonyban. Lefestette Mária Terézia württembergi hercegnét, Albrecht főherceg leányát, három fiával és leányával együtt, gmundeni villájukban, majd Károly Lajos főherceget és két leányát, továbbá Erzsébet főhercegnőt, Alfonz spanyol király nagyanyját, Badenben, Bécs mellett, Leopold Salvator főhercegnét két kis leányával, ugyanott, Fülöp és Albrecht württembergi hercegeket, Ferenc Ferdinánd unokaöccseit, Zsófia és Erzsébet hercegnőket, az utóbbi a jelenlegi belga királyné. Arcképét megfestette Don Carlos spanyol trónkövetelő három leányának. Az imént említett Zsófia és Erzsébet képein kívül festette Mária Gabriellának arcképét. Ez utóbbi hercegnő, mint Rupprecht bajor trónörökös felesége halt meg. Mindhárom hercegné Károly

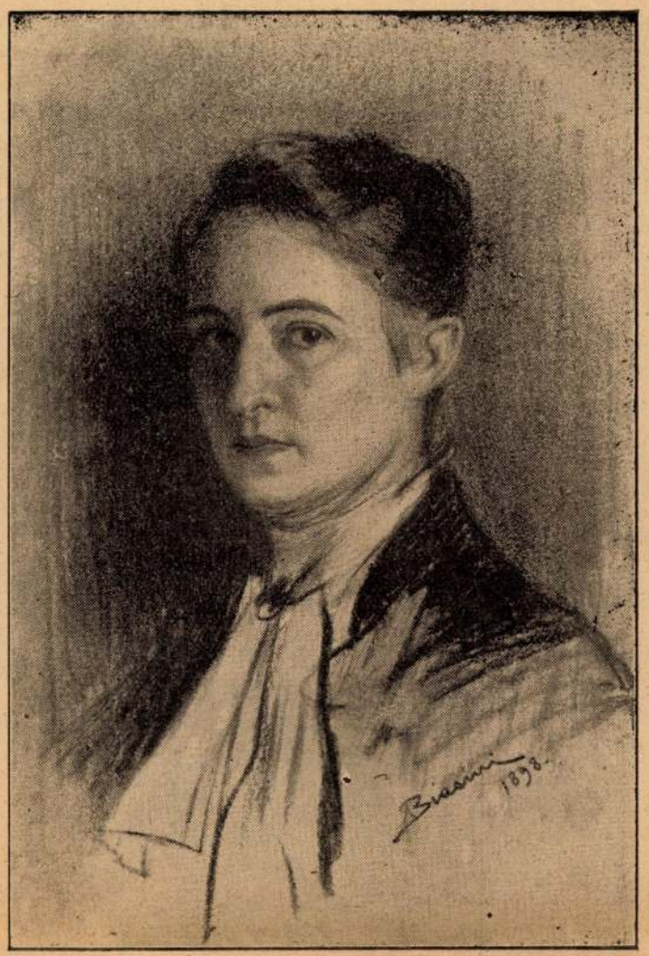

Önarckép — Biasini Mari rajza

Tivadar bajor hercegnek, a híres szemorvosnak, Erzsébet királyné testvérének leányai. Eközben az itteni, budapesti, bécsi és bajor arisztokráciából is sokat, „sok szép alakot", mint a művésznő írja, festett meg. Mint látható, művésznőnk ugyancsak szép és nevezetes pályát küzdött ki. Természetes, hogy emellett, kivált pályája kezdetén, sokat fáradt. Nélkülözött is néha, mert nem akarta atyja áldozatkészségét igénybe venni.

Egész kis gyüjteményt alkotnak — említett történelmi becsü és művészi szempontból is nagyértékű művein kívül — azok a képei, melyeket családja tagjairól festett, vagy rajzolt, látogatásai alkalmával. Maguk a családi arcképek is szeretettel vannak festve, kivált szüleinek képei, imádott atyjáé, elragadóan szépek és ihletett nagy művésznőre vallanak.

Nagy feltűnést és elismerést keltettek Biasini Marinak egyéni művészettel festett pasztellképei, külföldi képkiállításokon is. A bécsi Künstlerhausban évenként nevezetes képkiállítást, „Jahresausstellung"-ot szoktak rendezni. Az 1891-ik év tavaszán rendezett kiállításon a Fremdenblatt (tudvalevőleg a bécsi külügyminisztérium félhivatalos lapja, melyet Ferencz József császár-király minden nap elolvasott) nagy elismeréssel szól Biasini Mari egyik művéről. A művésznő festményein a tökéletes művészi rajz, a színfestés eredetisége és összhangja, az arcok életteljes kifejezése megragadja az embert. Ezek a valóban művészi tulajdonságok magyarázzák nagy sikereit.

K. Biasini Mari élte végéig Riederauban élt. Gyöngéd és megható művészi elképzeléssel vigasztalta magát

azért, mert atyjától távol élt. Azt hitte, hogy atyja, akivel éveken át csak levélben társaloghatott, ha távol is, *de él, még halála után is.* Szülővárosára is nagy szeretettel gondolt a művésznő. A háború után már nem akadt annyi munkája, de barátnőjével együtt gazdálkodott szép otthonában. Két éve, hogy utoljára itthon járt, szülővárosában, látogatóban családjánál és elhunytjai sírjánál. Az idén, tavasszal betegség támadta meg a csöndes, szinte különösen magábazárkózott művésznőt. Barátnője, akivel testvéri szeretettel oly régen lakott együtt, — nemes *Renz* Anna, maga is kiváló festőművésznő, — gondosan ápolta. Kívánságához képest, tetemét elhamvasztották és hamvait a müncheni halotthamvasztó kápolnában helyezték ideiglenesen.

A családnak az a kívánsága, hogy néhai Biasini Mari festőművésznő hamvai itthon, családja, atyja mellett legyenek, — immár teljesült. Özv. dr. Török Imréné, szül. Kibédi Biasini Anna úrhölgynek, az elhunyt művésznő testvérének szeretetteljes fáradozásai, valamint Biasini Mari hűséges barátnője, Renz Anna buzgolkodása által a kis hamvveder, mely nem nagyobb, mint egy kis virágváza, immár megérkezett. Egyelőre a család magánál tartja, s később elhelyezi a kellő helyre. Életében mindig csak a szépet és jót látta és kereste embertársaiban és most megtalálta az örök szépet, az eszményit Teremtőjében, — úgymond a gyászjelentés Róla.

Csak porai jutnak temetőhelyre. Neve, művei fönnmaradnak, hogy tanúságot tegyenek igaz művészetéről.

Szegénység

Olyan szegény vagyok,
nem is tudom: nevén,
szegényebb, mint mesében
vándor szegénylegény,
szegényebb tán, mint maga
az átkozott szegénység,
nálam nincstelenebb
a földön tán kevés még.

Egy talpalatnyi helyem,
még annyi sincs a földön,
megvallom mindenkinek,
hogy kóborolva töltöm
napjaimat s ha éjjel
egyetlen árva pajta
sem adna szállást, viszem
nappalom éjbehajtva.

Útszélen nőtt katánggal
nem bánhat mostohábban
a nap heve s a vihar,
mint velem mostanában:
fedél alól kihajtnak,
fedél alatt gyötörnek
s érzem, szilárd erőm, mint
fenyő viharban, tör meg.

Bolyongok így magamban,
— mily rossz, ha egyedül vagy —
világom kicsi körzet,
magamnak mégis túl nagy.
Kopott ruhám foszlányát
a szél szabadon fújja
s bár könnyű rongy ez, mélyen
lehúz a földre súlya.

Lehúz a porba, hol csak
mostoha gyep lapul meg,
kik virágok közt járnak,
jó messze elkerülnek.
Próbálnék is kitörni
e mélyből — ki, magasba,
de ruhám csüggő rongyát
tövis, bozót akasztja.

Szegénység, nincstelen sors,
ó, bánatos örökség,
kiközösítve élni
mindenből, ami jó s szép,
nem tudni egyebet, csak
bús böjtölést, lemondást
akkor, mikor a bőség
dúskálni enged sok mást.

Töprengve kérdem sokszor,
ki hagyta rám ez átkot,
levetném tiszta szívből,
mint rossz, fakó kabátot.
Ledobnám s levetköznék
anyaszült meztelenre,
tudom, csak így lehetnék
ember igaz kedvemre.

HEGYI ENDRE

Kibédi Biasini Mari festőművésznő

Irta: **Gyalui Farkas**

A neves és kiváló festőművésznő, kibédi Biasini Mari, városunk szülötte, ez évi május hó 12-én hunyt el Németországban, Riederauban, az Ammersee mellett.

Városunk művészettörténetének egyik érdekes fejezetét K. Biasini Mari idevaló születésű festőművésznő foglalta le magának művészetével, amelynek révén külföldön polgári házaknál, arisztokrata körökben és fejedelmi udvarokban ismertté és kedveltté vált. A művésznő azonban nálunk is méltó megbecsülésben részesült. Nyilvánvalóan külföldi nagy sikerei itteni arisztokrata körökben is becsültté és közkedveltté tették. Művészetének teljes erejét az arcképfestésben fejtette ki, bár egy pár genre képet is ismerünk tőle.

Mindenekelőtt családjáról, az ismert Biasini-családról tegyünk említést. A család olasz eredetű. Lewenfeldi *Biasini* Gaetán Lodiban született, Lombardiában, 1790-ben. Szüleit száműzték Romagnából, szabadelvű gondolkozásuk miatt. A szülők gyermeküket tizéves korában a milánói katonaiskolába adták, honnan tizenötéves korában Napoleon rendeletére a francia hadseregbe osztották be. Mint katona, végigjárta a nagy hódító seregével annak főbb hadjáratait. A moszkvai csata után, több társával együtt ő is orosz fogságba esett és Szibériába került.

Az 1815-ik évi békekötés után kiszabadult Szibériából és az osztrák hadseregbe állott. Két évi szolgálat után Bécsben vivóiskolát alapított. Bécsben ismerkedett meg Béldi Ferenc gróffal, a nevezetes erdélyi arisztokratával, aki Bölöni Farkas Sándor amerikai utitársa s 1848-ban Kolozsmegye főispánja volt. Biasini Kajetán Béldi Ferenc meghivására Marosvásárhelyre ment, onnan pedig gróf Kendeffy Ádámmal és Wesselényi Miklóssal, akik nagyszerű politikai és társadalmi munkásságuk mellett a legkiválóbb sportemberek, nagy vivók voltak, Biasini városunkba jött vivómesternek.

Az olasz ember nagy tehetségével és okosságával Biasini itt, e városban nevezetes vállalkozásokat létesített. Mindenekelőtt azonban családot alapított. Feleségül vette Kibédi Annát, Kibédi Sámuel református esperesnek irodalmilag is művelt leányát, aki maga is forgatta a pennát. Fordítgatott, mint klasszikusan művelt leány, latinból is. A család tulajdonában van a papkisasszonynak Aeneis-fordítása. Kibédi Sámuelnek, atyjának, nevét is megtaláljuk a magyar bibliografiában. Munkája Molière: A Scapin csalárdságai (ma csinyjeinek fordítják) fordítása. Könyve 1793-ban K. S. jegy alatt, tehát névtelenül jelent meg. Kétségtelen, hogy a leány atyja irodalmi hajlandóságát, talán nyelvtudását is örökölvén, dolgozott e téren. — Biasini Gaetán (Kajetán) 1825-ben bérkocsi-vállalatot alapított, inkább vidékre vitt utasokat és ennek a vállalkozásnak folytatásául 1838-ban föláállította *Erdély első gyorskocsi-járatát* Marosvásárhely—Nagyszeben között, 1847-ben pedig *Kolozsvár* és *Pest* közt. Ez utóbbi gyorskocsi-vállalat már nagyszabású volt. A gyorskocsi működése előtt a közlekedés nehéz és siralmas, mai fogalmaink szerint szinte hihetetlen volt. Aki Bécset innen, e városból hat hét alatt megjárta, az országos hírre vergődött. Még a gyorskocsival, váltott lovakkal is nagy távolság volt Pest. A gyorskocsi minden hétfőn reggel indult Kolozsvárról, a hirdetés szerint, reggel 5 órakor, Debrecenen, Gyöngyösön át Pestre. Meg kellett menetrend szerint érkeznie nyáron csütörtökön, télen pénteken este. Midenesetre nagy haladás, mert Déryné, a hires színművésznő két hétig utazott ide Miskolcról. — Ugyancsak Biasiniék alkotása volt a Biasini-szálló, városunkban az első tiszta, modern szálló, melynek létesítését Bölöni Farkas Sándor ajánlotta Biasininek.

Az első, idetelepedett Biasini 1847-ben halt meg, méltó köztiszteletben. Gyermekei, négy fiú és két leány, mind idevaló polgárok voltak. Ezek egyike, a legkisebb fiú, Sándor 1836-ban született. A családnak eredetileg osztrák nemességét honosították és a család kérésére az előnevet 1869-ben *Kibédi*-re változtatták.

A Biasini Kajetán gyermekei közül mi ezúttal Biasini Sándorral foglalkozunk, mert ő atyja művésznőnknek, Marinak. B. Sándor tanulmányait a református kollégiumban és a pesti, akkor német nyelvű kereskedelmi akadémián végezte. 1861-ben nyitotta meg fűszerkereskedését a „fiskus" épületében, melyben a Pannonia-szálló is volt és melyben azóta mai napig a Központi-szálló van. Biasini, nagy szorgalmával, tudásával és mintaszerű becsületességével ez országrész egyik legnagyobb forgalmú üzletévé fejlesztette kereskedését. 1900-ban ünnepelte meg üzletalapításának negyvenéves fordulóját. Négy év mulva nyugalomba vonult a derék, jó férfiú, akivel, mint jóakaró, kedves emberrrel számtalanszor elbeszélgettem. Bámultam ismereteit és szerénységét. Igazi gentleman volt. 1915-ben halt meg. Életrajzát az *Ellenzék* 48. évfolyamának 287. számában részletesen megírtam.

Leánya, Mari, itt született 1866. jan. 3-án. A kiváló művésznő, kérésemre hozzám intézett levelében így ír pályájáról:

„Mióta csak vissza tudok emlékezni, a rajz és festészet volt kedvelt foglalkozásom. Gyermekkoromban, ha történetesen úgy esett, hogy valamely mulatságon nem vehettem részt, úgy édes jó Apám csak egy nagy ív fehér papirossal látott el, hozzá egy újdonat-új meghegyezett ceruza, meg egy radirgummi és aztán tőlem felfordulhatott a világ. Körülöttem jöhettek, mehettek, készülődhettek testvéreim, én teljesen le voltam kötve és semmi sem hiányzott, hogy boldognak érezzem magam. Édes Atyám szerette és művelte bennem ezt a hajlamot és 14 éves koromban *Melka* Vincével külön oktatásban részesített."

Biasini Mari nagy elismeréssel szól Melkáról, aki cseh származású, Kolozsvárott megtelepedett festőművész volt és akinek valóban becsületes művészi értékű akvarell-képei nagy, még most is egyre növekvő megbecsülésben állanak. Melka előbb gipsz után tanította rajzolni tehetséges tanítványát, aki aztán természet után rajzolt és végül rendre lefestette családjának mindenik tagját. Még nem töltötte be 16. életévét, mikor édesatyja felvitte Münchenbe. Melka maga tanácsolta atyjának, hogy vigye leányát külföldre, mert ő maga nem képes már többre tanítani, de nagy tehetsége megkívánja, hogy további, magasabb kiképzésben legyen része.

1881-ben, Münchenben első mestere Flüggen József professzor volt, majd Kurz Ágoston, aztán Herterich Lajos. Tanárai nagyon becsülték.

Pásztortűz 1937. június 15-30

hangja csuklásán, hogy egy nyár, egy biztosított nyár valóságos életremény neki.

Ezalatt a feleségem körül is tartott az ostrom. A csengő egyre szólt; az előszoba tele volt várakozókkal, kik ellenségesen méregették egymást; sőt a folyosón is álltak. Már a házmesternek is feltűnt a dolog. A feleségem azt sem tudta, hol a feje. Fiatalok jöttek, szép és rokonszenves teremtések, szerények és intelligensek, szegényesek és jólöltözöttek. Olykor feltűnő jól öltözöttek. Egyik az angolkisasszonyoknál végzett; másik több nyelvet tudott; harmadik egy kegyelmes asszony ajánlólevelével jött. De mindannyian szerették a gyermekeket és a szabad természetet s egyiknek sem voltak igényei.

Mind boldog volt, ha fölírták a címét, vagy ép engedélyt kapott, hogy másnap ismét jelentkezzék.

A feleségem a legelső felé hajlott, de a forgatagban nem tudott választani s a döntést másnapra hagyta. Némelyeknek, akik kevésbbé tetszettek neki, mégis azt mondta, hogy már döntött. Ezek megható jelenetek voltak. Minden második sírva fakadt.

— Én mindenhova későn jövök — panaszkodott egy kis nyápic szőke. — Mindenhol éppen előttem töltik be.

Az egyik nehány szál rózsát nyujtott át, ártatlan vesztegetésül, s egészen meghatotta a feleségemet. Sok az anyjával jött, s az anyákat nehéz volt lerázni. Legtöbbnyire valóságos úriasszonyok voltak, valamikor jó poziciójú férjjel, aki jelenleg állás nélkül áll; közös ismerősökre tudtak hivatkozni. A kislány jól beszél németül, franciául.

— Arra nincsen szükség. A gyerek tudjon először magyarul.

— Oh, az én leányom mindent elvégez, bármely munkát vállal — viszakozott ijedten az anya, nehogy túl igényesnek véljék. Ingyencselédnek hajlandó lett volna lányát odaadni. — Ma nem úgy van, kérem, mint azelőtt...

A feleségem már teljesen kimerült s kijelentette, hogy nem fogad többet. A csengő azonban még egyre szólt. A jelentkezők hosszasan érveltek a szobalánnyal, elmondták neki életük folyását, faggatták, iparkodtak megnyerni, megvesztegetni. A telefonon most a kilépő nevelőkisasszony utasította el a jelölteket. Ő legalább hideg és kegyetlen tudott lenni. A hajsza még másnap is tovább folyt. Lakásunk valóságos megszállás alatt állt. Le kellett szerelni a csengőt, hogy egyáltalán dolgozhassak. A szomszédok nem tudták elképzelni, mi történik nálunk. Délutánig megkezdődött a levéljárás is. A postás a rendes paksamétán kívül vagy harminc szokatlan fajta levelet hozott a feleségemnek címezve, szép kalligrafiás iskoláslány-írással, vagy ügyetlenül rakott betűkkel, naiv helyesírási hibákkal. Közibük fölényesebb írású sorok vegyültek, ritkán megszólaló ismerősök levelei, akik valamely ajánlkozó érdekében írtak. De rokonszenvesebbek voltak maguknak a naiv ajánlkozóknak az írásai, akiket senki sem protezsált. Önkéntelen líra szólt ezekből a levelekből; mind csupa sóhaj volt, megható, balgatag, vidéki lánysóhaj, fülledt városkák nyomott házaiból, mennyi nyomor, szomjúság és reménytelenség, rab madárkák gyámoltalan szárnycsapkodása!

— Borzasztó! — kiáltott a feleségem. — Életek és sorsok fölött kell döntenem!

S az előszobából zokogás hallatszott, más hijján a szobalány megértő kebelébe sírva. Vissza szerettünk volna sírni rá. Mily időket élünk! Egy kicsi és mindenképen takarékos ötlet az embertársaink fölötti hatalom minden szomorúságát és lelkifurdalását átéreztette velünk. Mi lesz ezekkel a szegény, szép, okos, fiatal és lelkes teremtésekkel? Ki fogja megállítani valaha ezt a sok pusztulást, meggyógyítani ezt a sok lihegő szenvedést?

Egy nyár, egy szép nyár, egy biztosított nyár már megtalált öröm és új életremény. Ha tudnák a gazdagok, mily olcsón lehet boldoggá tenni valakit!

Most szólj, rigó

Az a rigódal érdekel ma engem,
mely a rügyes fán, fiatal meréssel,
megszólal künn a hajnalszürkületben
friss indulással és emelkedéssel.
A fuvolása régi ismerősöm,
láttam ázott szárnyakkal súlyos őszön,
és láttam hóhullásban, hogyha gyomra
szemet keresni űzte ablakomra.
Viharos szélcsapásra, hóverésre,
csak néha moccant fájó zirrenése,
állott sötéten, hősi egymagában,
fekete szén a fényes zuzmarában.
Úgy nézett rám, egy karnyujtásra tőlem,
hogy hazavágyó dal buggyant belőlem.
Csak állt és hallgatott, mint néma, bátor,
ragyogó és fekete inspirátor.

Most szólj, rigó. Hófoltok halni készek,
nyirfák körül szellőszüzek cicéznek,
mogyoróbokrok aranyat szitálnak,
ötszáz leány kacag a napsugárnak.
Most szólj, rigó, faormon, póznacsúcson
hangod dagadjon és lobogva gyujtson,
gyökerekig fusson tüze a fákon,
gyutjsa fel gyulhatatlan némaságom.
Avaromnak vessen szikrát alája,
legyek a tavasz piros lármafája,
riassza fel dalaid áradása
rabdalaimat zengő lázadásra,
torkod remegve és ujjongva sírja,
hogy líra — líra — líra — líra — líra!

APRILY LAJOS

Biasini Mária, festőnő; szül. 1866-ban Kolozsvárott. Tanulmányait 1884-ben Münchenben (Fluggen, Kurz és Herterich tanárok vezetése alatt), 1888-ban Bécsben és 1894-ben Párisban (Courtois, Blanc és Girardot tanárok mellett) végezte. Állandó tartózkodási helye Kolozsvár. A Képzőművészeti Társulat kiállításain 1884-től szerepelt. Leginkább arczképfestéssel és rajzolással foglalkozik. Jelentékenyebb művei: Reggeli (1901), Madonna (1902), Madonna (1904), Névnapi köszöntő (1904) stb. Arczképei közül kiválnak gyermekarczkép pastelljei. (Majláth Gyurika arczképe (1888), gróf Majláth Györgyné tulajdona.)

Ezredéves orsz. kiállítás. A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 100. l. — *Kiáll. tárgymutatók.*

1884
1866
18

37.

1866
4
1880

1866
15
1881

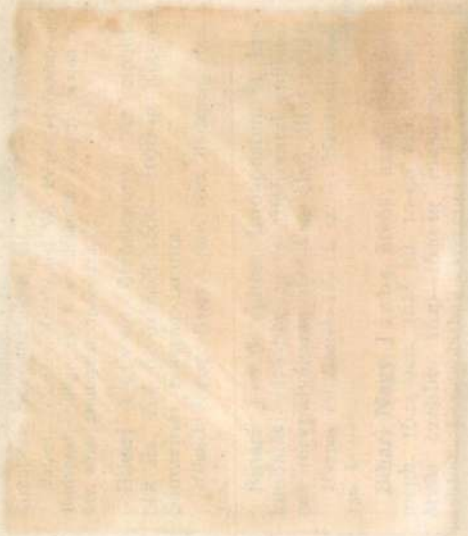

BIASINI Maria

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 95.

BIASINI Mária
Kolozsvár, 1866. január 3.–Riederau, 1937. május 12.
München és Párizs, festő

Banner Erdély

Bíasini Mária
festő-

1866 januárjában Kolozsvárott született. 14 éves korában Melka Vincétől külön rajzórákban részesült. Lefestette egész családját 14 éves korában.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Művészet 1970 december . 26 lap

Biasini Mária
festő

„Karikatura". Tus, toll.
" (repro)

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő.
Művészet, 1970. december – 26 lap.

Biasini Mária
festő

Még nem volt 16 ives mikor édes apját Münchenbe vette ahol első mestere Josef Flüggen volt, amtán Auguszt Kury végül Ludwig Herterich.

Sztojka László: Elfeledett Kolozsvári portréfestőnő
Müvészet 197o december . 26 lap

Bárási Mária
festő.

Ismert karikaturista volt, a
hajdani kolozsvári asszonyokról
készített rajzokat pl. Sulyok Ida
és gr. Bánffy Katinka volt meg-
rendelője.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Művészet 1970 december . 26 lap

Biasini Mária
festő –

Archipeket festett Pozsonyban Izabella
főhercegnőriel nevesebb bárak ahol
archipet festett: Stephania özvegy
trónörökösné, luxemburgi kastély stb.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Művészet 1970 december - 26 lap

Bicsini Mária
festő.

Nevesebb-halár, akol archép et festett:
Erzsébet főhercegnő, Albrecht főherceg,
Chotek Zsófia főhercegnő, Marie Therese
Mürtenbergi hercegnő Baden bei Wien.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Müvészet 197o december - 26 lap

Biasini Mária
festő -

Neveseb-háiaz, ahol arcképet festett:
Alfonz spanyol király anyja, Sophie
Elisabeth, jelenlegi belga királyné, Karl
Theodor, a híres szemorvos stb.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Müvészet 197o december - 26 lap

Biasini Mária
festő

Lefestette bécsi, budapesti, kolozsvári családok tagjait festette le. Müvei körgyüjteményekbe kerültek.

Sztojka László: Elfeledett kolozsvári portréfestőnő
Müvészet 197o december - 26 lap

Baisini Mária
festő

Tanulmányútra Párizsba ment, később Róma, Florence és Nápoly következett, majd Hollandiába utazott. Sok-sok portré megrendelése volt.

Sztojka László: Elfeledett Kolozsvári portréfestőnő
Művészet 1970 december . 26 lap

MDK

Biasini Mari, festőm.

296. A reggeli. Olf.

Képzőm. Zárs. 1901-2. téli kiáll. Kat. 39.l.

Biasini Mari
Madonna, olaj

Műcsarnok 1904/5. téli kiállitás. 54 l.

MDK

Biasini Mari

Vázlatok, cer.

Képzőműv. Társ. 1901-2. téli kiáll.

45 l.

Biasini Mari MDK

Ki "A reggeli" cimü olajfestményét
megvásárolta Klein Fölöp dr, az Orsz.Magyar
Képzőművészeti Társulat nyerő tagja

Vasárlások a Téli Kiállitáson.
Mücsarnok.19ol.32.sz.384.l.

MDK

Biasini Mari, Kolozsvár

Magyar kiállító műv. névsora. Műcsarnok, 1899.
22.sz. 346-348 l.

MDK

Biasini Mari

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 57.1.

Biasini Mari

MDK

Névnapi köszöntő, olf.

Millecarnok 1909/tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Biasini Mariska

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

MDK

Biasini Mari

A reggeli, of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 39.l.

Biassini Mari MDK

Madonna, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Biasini Mari

Női arcképtanulmány, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Biasini Mária festő
/1866-1937/

Biasini Sándor gyermekkori képm. /Olajf./

Ofelia /Olajf./

Erdélyi Müv.Kiáll. 1941. Kolozsvár

BIASINI MARI

129 Névnapi köszöntő. Olajf. Eladó.

mücsarnok 1905.tavaszi nemzetk.kiáll.kat. 36.oldal

Blasini Mari

MDK

Női arckép, pasztell

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Blasini Mari MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Blasini Mari

Női arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Blasini Mária MDK

Arckép, pasztell

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Biasini Mari MDK

Női arckép, pasztell

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Biasini Mari, grafikus

404. Vázlatok. Ceruzarajz.

KMTáre. 1901-2. téli kiáll. 45.l. Kat.

Biasini Mari

MDK

Madonna, elf.

Mücsarnok 19o2. tavaszi nemzetközi kiállitás

MDK

Biasini Mari

Madonna, of.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 54.l.

Biasio, P i e t r o d i, festő, l. Blažević Péter.

megírva

Biba

tálkészítő, fiaival Kozmával és Mikóval a tihanyi apátság csőszi (Veszprém vm) birtokán működtek 1211-ben szolgasorban.

Erdélyi László dr:

A tihanyi apátság története. I. A pannonhalmi szent – Benedek – Rend tört. X k. Bp. 1908, 342. l. 507, 516. l.

ornithogalum pyramidale

madeira

Bibarcfalvi

templom falképei

Arch. ÉT

1885. 215. l.

218. l.

Bibarczfalvi templom
falképei
Udvarhely vm.

Gereczefalképek

533. h.

Unipi lelethely II. 206.

Bibarcfalvai templom

BIBARCFALVA

Templom, freskó

Hivatalos közlemények. NÉ, IV – 1884, V. l.

ALLEGRETTO

Andante con moto

BIBORCFALVA

Templom, freskó

Huszka József: A Szent László legenda székely-földi falképekben. AÉ, V–1885, 214 l, 215 l. 218 l. (képe 217 és 219 l)

Hivatalos közlemények. AÉ, V–1885, I lap, IV. lap. V l.

BIBARCFALVA

Templom, freskó

Az Archaeologiai Értesítő... Századok, XIX — 1885, 126

BIBARCFALVA

Templom, freskó

Huszka József: Székely festő-iskola a XV. században
AÉ, VII – 1887, 33 ll.

BIBARCFALVA

Templom, frezkó

Nagy Géza: A magyar középkori fegyverzetről.
AE, X – 1890, 292 l.

Bibarcfalvi

Tibor vár

Könyöki

588, 589 l.

Megyvia

Biber Bálint

Körnöves

Sopron

1823. jun. 25. polg. eskü

Házi

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye

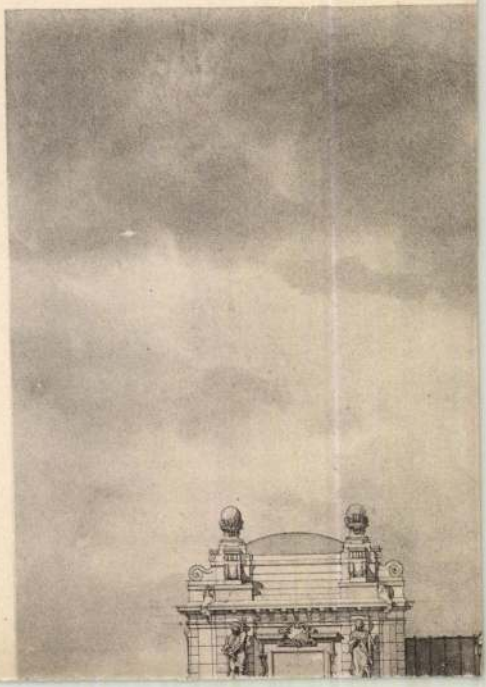

M.D.K.

Bibel János (orosvicai) építész

tervei alapján új templom építését kezdik meg tavasszal Aninán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1800. XXI. évf.
okt. 17. sz. 4-5. old.

megrova

Bibel János

műépítész

Oravica

l.

Eredéveskiáll

XI. Csop. 15. l.

1896
181.9
77

T. 205.

esztény lovasság küzd egymás-
sapó gyalogosokon túl a hegy

cm.

Bibel János

Szül. 1819. Temesvárt
1839–42. az építészeti
szakosztály hallgatója.

Bibel János, szül. 1819-ben Temesváron, 1839—42 az építészeti szakosztály hallgatója volt.

Fleischer Béla 32. l.

DOSZKÁR JÁNOS és FERENC

B. U. É. K.

IRODA: IV. VERESS PÁLNÉ-U. 40.
TELEFON: 117-04
IPARTELEP: IX. MÁRTON-U 3/b
TELEFON: JÓZSEF 853.

Bibel János

épitész

l

Közlezrkiáll

1380-l

Ezredévi orsz. alt
kiáll. katalogusa
XI. Csop. Épitési
ipar. Bp. 1896. 15 l.

Fleischer Bess
32 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Biber Bálint
alatt magyarra

Biber Bernát

volgári építőmester

Sopron

1825. felépítette a leégett
kőházat, halottas
kamrát is toldott
hozzá.

Csatkörl

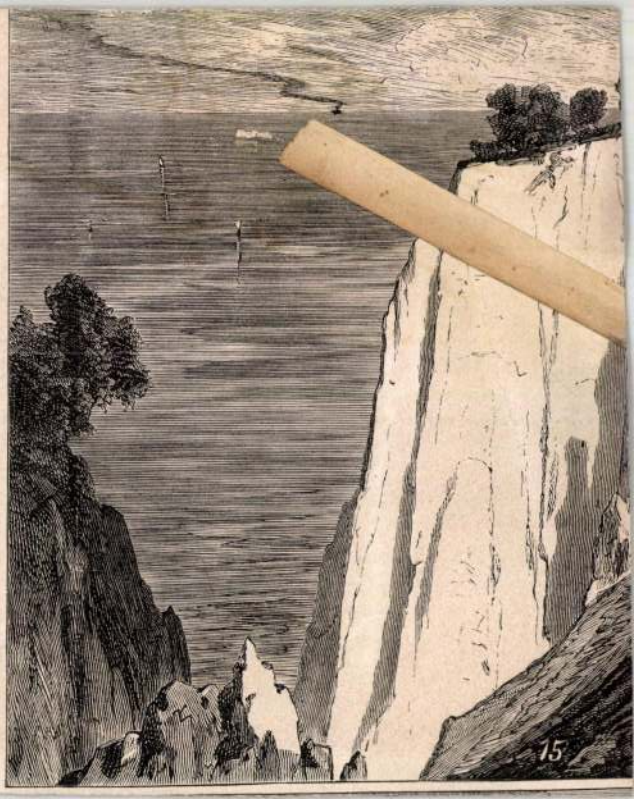

Biber Bernát
soproni könnyvés
1829.

l.

Csatkai Endre dr
Három klasszicista
épitész.
Soproni Szemle
1942. 115. l.

Könyvtáramban

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

BIBER GYÖRGY, separator, /választó/

Emlitve:-15.-1680.Februárban tanúként szerepel.1701. Adókivetés.-1702.Adó és kezes.-1703."Iurata communitas.Secunda classis...Georgius Biber separator in domo monetaria".-1703.V.30.A pénzverőházban kapitány.-1711.Kezesként szerepel.-1713.15 frt.adót fizet.-1717.A Kisxxxxpénzverő utcában 14 frt. 40// adót fizet 67.old.

SZASZ KÁROLY: Adatok a nagybányai pénzverőház alkalmazottairól /1660-1828/ 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LX-LXI.évf. 1961-1962. Akad.Kiadó,Bpest. 1962

ifj. Biber Gyula

festő

l. Vincellér u. 42.

Műcsarnok

1921. ősz

Biber Gyula ifj

Műsarnok
1921. őszi tárl. 433

Feliratok rézmetszetekre IV. 93 – 109

MDK

ifj. Biber Gyula

Wladiwostokban, tusrajz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921.nov. 21.1.

1021 Bieber Károly

A művész munkában

gozni csak san, szépen...

DE HOGY ÁLL MA EZ AZ iparág? Vannak-e olyan művelői, akik felérnek a régi mesterekkel, akik művészi igényességre törekszenek? Bizonyára kevés olyan akad mint Bieber Károly neves óbudai kovácsművész, akinek híre régen túl jutott Magyarország határain.

A Munkácsy-díjas kovácsművészt a főváros óbudai részében, romantikus földszinti házában látogattuk meg. Remekművű vaskapuja messziről magára vonja a figyelmet, hírül adva, hogy a vasművészet egyik legnagyobb mestere dolgozik itt.

A virágos udvar mélyén, a kovácsműhelyben szikra tüzijátékot rögtönöznek az izzó vason táncoló, csilingelő kalapácsok. A mester mellett itt dolgozik a fia, veje és érettségizett unokája. A kanyargós csigalépcső, amelynek gyönyörű korlátja szintén a mester munkája, felkísér bennünket az emeletre, a kis házi múzeumba, ahol elénk tárul Bieber Károly egész életműve. Csipkemintás kovácsolt vas keretekben elismerő oklevelek. De minden oklevélnél és más elismerésnél is beszédesebbek a kovácsolt függöny- és gyertyatartók, hamutartók, tűzszerszámok, kandallóajtók, állólámpák, írószerek, rácsok, paravánok, polcok, asztalkák, ajtóveretek, esernyőtartók, virágállványok és megannyi más vasból alkotott műremek. Most, amikor újból annyira kedvelik a vasdísztárgyakat és gyárilag sorozatban készítik, Bieber mester kovácsolt munkái felette értékesek. Mert egy-egy fajtából csak néhány darabot készít. Ezekben a barokk kor dús pompája bontakozik ki. Külföldön is nagyra értékelik munkáját.

A BUDAI VÁR ÉS MÁS jelentős középületek restaurálásánál a kapuk és ablakrostok megmintázásával is őt bízták meg. Életéről és munkásságáról s erről a műhely feletti kis házi múzeumról film is készült. Sok előadást tartott már mestersége fortélyairól, titkairól, és egyébként is mindent megtesz, hogy megbecsülést szerezzen a kovácsművészetnek. Két könyvet is írt. A hajdani kovácsinas, aki az első világháború után bejárta Nyugat-Európa sok városát, ámulva látta, mi mindent lehet vasból csinálni.

— Első könyvemben — mondotta a mester — csak általában foglalkozom a vasművészettel, a másodikban viszont, amely nemrégen jelent meg, saját szemléletemet fejtem ki.

Több önálló kiállítása is volt. Többek között Berlinben és Budapesten. Évtizedek óta rendszeresen kiállítja műveit az országos ipari kiállításon is.

Búcsúzáskor még egyszer körülnézünk a mester pompás gyűjteményén. Egy pirinkó ékszeresládikón akad meg a szemünk. Vasból kovácsolták, de mutatósabb, hangulatosabb mintha aranyból volna. Gyönyörű, művészi munka.

Érdekes a vendégkönyv is. Nemrég az olasz és a holland követ járt a mesternél, azután magas rangú magyar államférfiak, amerikai diákok, magdeburgiak és drezdai turisták. A világ minden tájáról érkezett látogatók fejezték ki csodálatukat a vasat megmunkáló művészi kéz alkotásai fölött.

A kovácsműhelyben — ahol a mesterség immár nagyapáról unokára száll — a falon egy versidézet áll: „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogyan a csillag megy az égen, csak úgy érdemes".

LUKÓ SULMAN Teréz

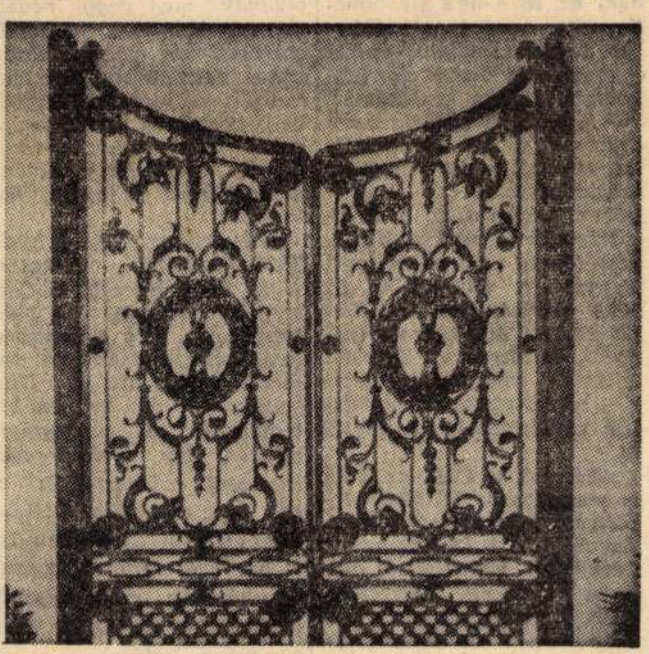

A kész mű

Irán ma és h

Beszámoló egy haladó abszolutis

(6)

Teherán ma 2,7 milliós város. A lakosok zöme azonban nyomorúságos sárkunyhókban él, természetesen villanyvilágítás, vízvezeték, szennycsatorna nélkül. A városban egyáltalán nincsen csatornázás, úgyhogy a gazdagok magasabban fekvő villáiból, palotáiból a szennyvíz a szegénynegyedbe szivárog.

Mégis, a fővárosi nyomortanyák lakóinak több kilátásuk van arra, hogy idővel emberibb életkörülményeket teremthetnek maguknak, mint az elmaradott falvak népének. A városokban fejlődik az ipar, és egyre több embernek nyújt alkalmazást. A gyárak jórészt külföldi tőkével épülnek:

▲ Isfahanban a Szovjetunió segítségével készült el az első iráni vaskohó;

▲ Teheránban és Shirazban nyugati tőkével létesítettek olajfinomítót;

▲ Teheránban nyugatnémet pénzen cipőgyár épült (tavaly 4 millió pár cipőt gyártottak);

▲ számos más üzem is a külföldi tőkének köszönheti létrejöttét, mint például az első iráni gépkocsigyár, a Peykan is.

Munkásvédelmi törvények

Ha a városba szakadt vidéki egyszer elhelyezkedett a gyárban, megnyugodhat, mert állása szinte öreg koráig biztosítva van. Ugyanis a munkaadók csak a legritkább esetben mondanak fel, mert ilyenkor hatalmas végkielégítést kell fizetni az alkalmazottnak. Akinek tízéves munkakora van, elbocsáttatása esetén például annyiszor tíz fizetést kap, ahány tagja van a családjának.

A munkaadó köteles alkalmazottjai után társadalombiztosítást fizetni. Hetente 45 órát dolgoztathatja munkását, egy perccel sem többet. És évente tizenhárom fizetést kell adnia.

A szakképzetlen munkások naponta átlag 1500 dinárnak megfelelő összeget keresnek. A szakképzettek azonban megkeresik a 6000 dinárt is. Egy tanító havi fizetése 80 000—150 000 dinárnak megfelelő összeg. A képviselők havi jövedelme egymillió dinárnak felel meg.

Noha az autók drágák (egy 1300-as Volkswagen például 4 millió dinárnyi összegbe kerül), elég sok van belőlük az országban. Ezer iráni közül öt gépkocsitulajdonos. A legdrágább típusú kocsikra is akad vevő.

A sah gondoskodott róla, hogy a népért tett szolgálatairól az utókor is tudomást szerezzen. Emlékművet emeltetett magának: 190 méter hosszú és 99 méter széles márványlapot helyeztetett el Isfahan közelében, a Sufenhegyen, amelybe bevésette reformjának fő pontjait.

„Ha a sah nem rendeli el a földreformot — írta a New

Dol

ponto

NEM MA TALÁLTÁ
FEL, hogy milye
gyönyörűen lehet fo
az málni a vasat és szép dísz
met tárgyakat lehet belőle készí
szül teni. Már a régi görögök,
gye rómaiak és a kelták is mes

A terségszerűen űzték a vasmű
gat- vességet. Nemcsak a fegyver
leve féléket verték ki cifra vas
igy díszekkel, hanem százfél
ért használati és dísztárgyat ko
nak vácsoltak belőle.
nye A X. század kultúrnépe
ban azután művészi szintr
tek emelték és világszerte divat
szá tá tették a vas ablak- és aj
vel tórácsokat, vasszelencéke
dék ládavereteket. A középko
A végén feltűntek a kovácsol
par vasból készült gyertyatartók
a csillárok és ezernyi más dísz
hog tárgy. A barokk kor építésze
ni, te és kertművészete is szí
Az vesen alkalmazta a vasa
teh díszkapuk, ablakrostélyok ké
kö szítésére. A klasszicizmu
det idején a sima és egyszerű
ka vasrudak és lemezek jöttel
mi divatba.
a A XIX. század magyar ko
za vácsai és vasművesei új for
kí mákkal és motívumokka
mi gazdagították a vasból készül
kü ajtó- és láda díszpántokat é
be vereteket.
m
sz
nevezte ki, e
portot az uralkodó fővárosi
és vidéki barátai közül választottak meg.

Ha valákiről kiderül, hogy rágalmazni vagy bírálni merészelte a sahot, elég Alam

A CIA vetélytársa

Washington északkeleti részén áll a főváros leggondosabban őrzött épülete, amelyet magas fenyőfák vesznek körül. Az Egyesült Államok legnagyobb hírszerző intézményének, az NSA-nak (National Security Agency) a székhelye a kilencemeletes épület egyben pedig Washington legkevésbé ismert hivatala.

A kívülről elektromos árammal töltött szögesdróttal, belülről pedig fegyveres tengerészgyalogosok által védett NSA-épület a kriptográfia, a titkos kódok művészetének csúcsintézménye. Nagyobb a CIA-nál is. Az NSA székházában körülbelül 14 000 alkalmazott dolgozik, beleértve az Egyesült Államok legkiválóbb elemző-, matematikai és távközlési szakértőinek egy részét is.

Akárcsak a CIA, az NSA is szerteágazó külföldi lehallgató hálózatot tart fenn. Az NSA évi költségvetését körülbelül egymilliárd dollárra becsülik, kétszerese, mint a testvérszervezetéé. A költségvetést a végrehajtó hatalom különleges költségvetési tételei közé rejtik.

Az NSA keretein belül állandó kutatómunka folyik, hogy megismerjék a távközlés és a kódok új elméleteit és rendszereit. A matematikusok a statisztika és a matematika segítségével oldanak meg vagy védelmeznek bonyolult kódrendszereket, míg más szakértők titkos feladatokra összpontosítják erőfeszítéseiket, többek között az elektromágneses sugárzásnak a rádió és a mesterséges holdak közvetítésére kifejtett hatására.

Jellemző az NSA-t körül ölelő rendkívüli titokzatosságra, hogy Marshall S. Carter altábornagy, az NSA igazgatóját, még a washingtoni bennfentesek sem ismerik. Viszont a NSA polipkarjai is mélyen belenyúlnak a tudományos világba. Így például rendszeresen tájékoztatják az öt egyetem által létesített Védelmi Elemzések Intézete kriptográfiai kutatómunkájának eredményeiről. Tanácsadói vezető matematikusok és tudósok

(Time)

Biber Károly, kovácsmüvész és mázfestő.

Mostanában sok nyugdíjas nyúl a festőecset után. Ámulva tapasztalták, hogy Biber Károly, a 84 éves kovácsmüvész, miután végleg letette a kalapácsot, festeni kezdett.

„Életet az éveknek."

1981. máj. 26.

BIBER Károly, ifj diszmülakatos

— Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **ifj. Bieber Károly** iparművész 1991. ápr. 7-én 70 éves korában, hosszan tartó betegség után elhunyt. Temetése ápr. 19-én fél 3 órakor lesz az Óbudai temetőben. A gyászoló család. X

Magyar Nemzet, LIV.évf. 86.sz.1991.ápr.13.12.p.

BIBER Károly

BIBER Károly: A Továcsnuvészetről.
= Magyar Nemzet XLVII. évf. 2. sz. 1984
január 3. 6. p.

ált. ip. – Továcsoltvá

at, a Vulgatát köszönhetjük szintén

nált Betlehemben.

ztény templom központja, szakrális

nyeket tekintve "az a hely, ahol

vö. Jákob Bételben emlékkövet ól-

Teremtés könyve, 29,10-22/, a Szent

fenséges trón, ahonnan uralkodik.

sztott, "És ezzaaszikla maga Krisz-

ól készült oltárnak t ehát rendki-

elmbe. Az asztal alakú oltár az

is, ha a történelmi utolsó va-

bi korok asztalát. Újszövetségi

dézet alapján - az oltár Krisztus

özvetítő Isten és az emberek között.

Biber Sándor, szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben. Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

megjiva

Biberger Joh. Ulrich

bécsi vezm –

Hercog Esterházy Pál nádor vavatala Kismartonban, a szent Ferenc-rend templomában. Feni hántolt vezmetszete – 1713-ból.

Megjelent a köv. műben:

Vargyassi András kőszegi plébános: Sol mysticus. Azaz ... Galántai gróff Esterhás Pál ... palatinus ... istenessen lett el-nyugovása után tartott exequiáin magyarázattját élő nyelvvel predikállotta ... Nagyszombat 1713.

Repr. Magyarmúvelődtört IV. 304, 657. l.

Biberger, Joh. Ulrich

1

Csat-Frey Öst Kunst

XXIV.a.

98.1

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
210

Szántay A. Debreczen Kő és Bronz.
Korszaki maradványai.
Debr. 1871.

fiz. id.

Biberger Ulrich
rezin.

A kismartoni Kálvá-
riahegy. Mezzotinto
fentitöl ~~1770~~. 1715.

vrd

Csatkai, Dr André

Joseph Haydn. Katalog
der Gedächtnisausstel-
lung in Eisenstadt 1932
3. l.

? Helyes a Kálváriahegy
vagy csak egy szinen Kál-
vária ??

244. l. Lepold—Lippay 56. l.

SEGHERS, DANIEL (flamand festő, 1590—1661.)

K *Angyali üdvözlet virágkeretben* (133. kép)

Réz, olaj, egyenként 53·5×40 cm.

Szántóffy Antal esztergomi kanonok hagyatékából. Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 33. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 20. l. — Körösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 844. l. — Maszlaghy II., 132—133. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 97. l. Gerevich: PA, 244. l. (Daniel Seghers.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Ecce Homo virágkertben

Vászon, olaj, 132×96 cm.

Maszlaghy II., 393. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. . — Lepold—Homor 97. l. — Gerevichl PA, 244. l. (Daniel Seghers.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1961 APR 3

/1021 Bieber Károly

A MESTERSÉG KAPUJA

Obudán, a Zsigmond téri elágazásnál, az Ürömi utca 2. szám alatt van a kapuk művésze: Bieber Károly háza, műhelye. A most májusban 75 esztendős Munkácsy-díjas vasműves 1911-től napjainkig Budapesten, Gyöngyösön, Esztergomban, s másutt a maradandó kapuk sorát kovácsolta.

Kiküldött

a siető K

Északi szélesség 46° 21' 23", keleti hosszúság 17° 47' 2
oszlopon a felirat. Az oszlop másik oldalán barométer
ható és a jelenlegi időjárásról Kaposvár lakosait, itt,
suth téren, a plébániatemplom oldalában, szemben a
meg a Kapos Szálló modern homlokzatával. Ám az ú
útnak indulna a városban, körülnéz egy percre itt, a f
rozott hosszúsági és szélességi fokán — senki nem áll
hogy geográfiai helyzetéről és a holnapi időjárásról n
sietnek, suhogó orkánkabátok lobognak utánuk mint
getnek maguk előtt, tarka inges, farmernadrágos fiúk
egy óvónéni sürgetve tereli kis nyáját a zebra felé. Ó
lányneveken szólongatja a lemaradókat, s a sebes térdű
nis Tímea buzgón üget a többiek után. Kaposvár siet, n
mint aki időt vesztett valahol, és most utol akarja érni
mit behoznia.

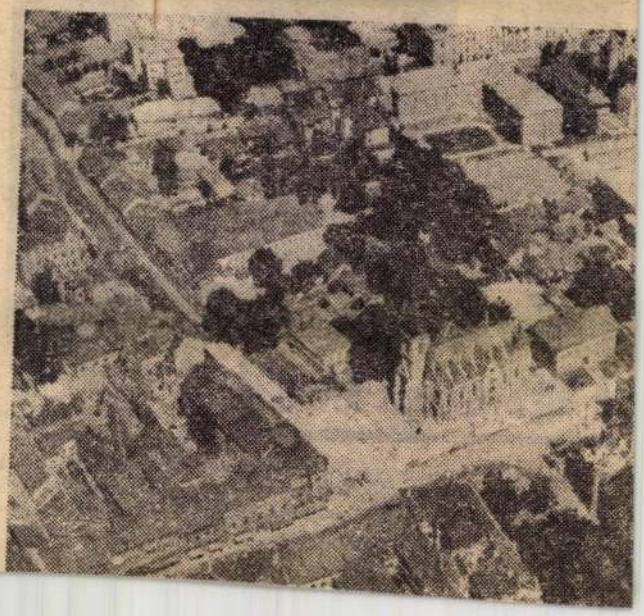

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1962 MÁJ 17

NAPLÓ (Veszprém)

Biber Károly

— KOVÁCSOLT VAS-KAPU és korlát készül a tihanyi Rege cukrászdához. A korlátokat Biber Károly elkészítette, a műtermi átvételt május 18-ra tűzte ki az iparművészeti zsüri.

BIBICS JÓZSEF,iparos

Szombathelyen,1776-ban rendelkezés a tüzoltásról:
" 4. Fejszékkel tartoznak megjelenni és dolgozni:ácsok,
molnárok,csapók,ezeket dirigálja Bibics József.
105.old.

KUNTÁR LAJOS: Régi tüzesetek Szombathelyen 103.old

VASI SZEMLE,Helyismereti Évkönyv, 1958. I.köt.
Szombathely, 1958

Biberger, J. U.

Belgrad. T. 37.

A várat és környékét feltüntető térkép felirata alól balra keretben:

BELGRAD

Mit der auff 13. Meilen herumb ligenden Landschafft nebst accurater observation der Marsch-Ruten , als Passierung der Kayserl: Kriegs-Schiffen aus der Donau durch die Begha, Donavicz und Temes, widrumb in die Donau, und von der völlig: Kayserl. Armée zu Land bis Belgrad, bey neben auch der Türcken anmarsch, und ihr vor dem Kayl: retren: formiert Laager. Alles von einem im laager befindlichen Ingenieur Haubtman nach der natur gezeichnet u. was von andern übersehen verbeszert, alles zu besonderer bequemlichkeit in diesen kleinem format gebracht

jelzése ez után: I. U. Biberger sc.

Rm., mér. a vk. 16.1: 14.9 cm.

Biberger Ulrich
grafikus

1715-ből nagy folió harántalak: A kismartoni kálváriahegy.

Kismarton Wolfmuzeum

Biberger Ulrich
grafikus

Csaskai

'x2

3 ~~3~~ 2.

+

Széchenyi-emlékérem
szüstből

Av. Körirat: Gróf Széchenyi István; Középen balra néző mellkép, magyar díszenkában; lenn: Meghalt Ápr. 8. 1860.

Rev. Babérkoszorúban: Alapítójaiak — Emlékére — A M.T. Akademia — MDCCCLXXX.

Mátta apri [illegible] K. B.

Átm 50 m/m Súly: 43 gr

M.t.

BIBIENA scaldi

MURARO, M.T. - Povoledo, E.

Disegni teatrali dei Bibiena.

Venezia, 1970

MONTEVERDI, Mario - MARANI, Ercolano-

i Bibiena: Disegni e incisioni

nelle collezioni del Museo Teatrale

alla Scala.

Mantova. 1975 - Vill. Milano. 1975

Antonio Galli Bibiena

Magyarországon tevékenykedő nem magyar származású mester.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

1441

PAMIATKY A MÚZEÁ 1991

BIBIENA, Antonio Galli

1

Minulosť a budúcnosť hotela CARLTON

Zuzana Morávková

Objekt hotela Carlton sa nachádza na jednom z najfrekventovanejších miest historickej časti Bratislavy. V dotyku s historickým jadrom mesta a riekou Dunajom, v nadväznosti na kultúrne centrum, t. j. budovy Slovenského národného divadla a Reduty, existuje v dnešnej podobe už šesťdesiat rokov.

Historický vývoj hotela Carlton je zaujímavý tým, že vznikol zlúčením samostatných starších objektov, ktoré boli postupne upravované a nakoniec spojené do jedného celku s hotelovou funkciou. Bol to trojposchodový hotel National, nachádzajúci sa v 19. storočí na Mostovej ulici. Z druhej strany smerom z Hviezdoslavovho námestia k Paulínyho ulici to bol hostinec „U troch zelených stromov", prebudovaný pred polovicou 19. storočia Ignácom Feiglerom na veľký trojposchodový hotel s dlhým dvorovým krídlom („U zeleného stromu"). Uprostred týchto dvoch objektov sa nachádzal tzv. Gervayschov, pôvodne jednoposchodový domček, dostavaný koncom 19. storočia na trojposchodovú úroveň susedných domov. Začiatkom 20. storočia (medzi rokmi 1908–1912) tento blok troch trojposchodových domov, z ktorých mali dva krajné hotelovú funkciu, odkúpil Henri Prügner. Zmodernizoval ich, ale zachoval fasády aj dispozície všetkých troch samostatných objektov a predstaval letnú drevenú terasu. Vznikol tak veľký hotelový komplex Savoy – Carlton. Roku 1927 požiadal Prügner mesto o kúpu pozemku, na ktorom stála drevená veranda. Súhlas mesta dostal s podmienkou, že uskutoční niektoré úpravy komplexu; ich vyriešenie zadal projekčnej kancelárii M. M. Harminca. Predmetnou objednávkou sa M. M. Harminc zaoberal v rokoch 1928 a 1929. Štúdie (1928) a projekty (1929) sú uložené v Archíve mesta Bratislavy, farebné štúdie interiérov sa nachádzajú v pozostalosti M. M. Harminca v SNG. Povolenie stavby dostal Prügner roku 1929 s podmienkou, že ju realizuje do dvoch rokov. V apríli 1931 bola prestavba dokončená.

Predmetom najväčšej prestavby bol stredný Gervayschov dom, ktorý sa stal komunikačným jadrom celého hotela a v takmer nezmenenej podobe nesie rukopis Harmincovej projekčnej kancelárie, od dispozície cez štukovú výzdobu, umeleckoremeselné detaily, kovania, vstavané nábytky ako aj mobiliár. Hoci došlo k nadstavbe troch podlaží, nastali len minimálne zásahy do pôvodných nosných konštrukcií. V oboch krajných, starších častiach nového hotela, ostali zachované staršie detaily (dvere, schodištia, výzdobné prvky), členenie fasád a čiastočne aj ich výzdoba. V takmer autentickej podobe sa nám zachoval až dodnes.

Fasáda na Hviezdoslavovom námestí je 29-osová, 8-podlažná (vrátane podkrovia). Do Mostovej ulice obrátená fasáda je menšia – 19-osová a 6-podlažná. Obidve fasády sú riešené v jednom duchu. Celá kompozícia je previazaná dvoma kordónovými rímsami nad prízemím a nad prvým poschodím. Druhé a tretie poschodie je v stredných a krajných častiach fasád zvýraznené zjednodušeným pilastrovým rádom, doplneným kužeľovými balustrádami a kartušami v omietke. Posledné podstrešné podlažie je zovreté dvoma korunnými rímsami; spodnú zdobí zuborez. Fasáda sa vyznačuje vyváženou kompozíciou, kde vodorovné a horizontálne prvky sú vo vzájomnej harmónii. Objekt má sedlovú strechu. Stredná časť objektu smerom do Hviezdoslavovho námestia je zvýraznená mierne vystupujúcim prevýšeným rizalitom, na ktorého ukončení sedlovou strechou dominujú dve žŕdky na vlajky a medzi nimi sa nachádza emblém včely. Prízemie do Hviezdoslavovho námestia vystupuje pred fasádu krytou murovanou verandou so zasklenými nárožiami. Dvorové fasády sú stvárnené jednoducho, bez výzdobných prvkov. Jediným osviežením je hmota oválneho pavilónu pri Palmovej záhrade.

Dispozičné riešenie vychádza z pôvodnej situácie troch samostatných objektov, zlúčených roku 1931 do jedného celku. Objekt na rohu Mostovej ulice a Hviezdoslavovho námestia má základný pôdorys v tvare L, ktorý sa v horných ubytovacích podlažiach vyznačuje typickým hotelovým trojtraktovým usporiadaním. Pôvodne tretí objekt smerom k Paulínyho ulici má tvar písmena U s dvoma dlhými dvorovými krídlami. Ubytovacie podlažia majú v uličnej časti trojtraktovú, v dvorových krídlach dvojtraktovú dispozíciu. Stredný objekt vznikol úplnou prestavbou staršieho domu ako spojovací prvok dvoch hotelových

2

❶ *Pohľad z Hviezdoslavovho námestia.*
❷ *Interiérový pohľad do priestoru Zrkadlovej siene.*
❸ *Pohľad z Mostovej ulice.*
❹ *Štuková výzdoba stropu haly hotela Carlton.*
❺ *Ukážka interiérového zariadenia „Slovenskej izby".*

Pri analýze maliarskej i ostatnej umeleckej výzdoby kaplnky, ktorá sa bezprostredne viazala na vykonané reštaurátorské práce, sa ukázalo, že treba prehodnotiť v odbornej literatúre dosiaľ nekriticky preberaný názor (že arcibiskupské sídlo prebudoval v barokovom slohu za primasa Františka Brakócziho v rokoch 1761–65 dvorský architekt F. A. Hillebrandt) a posunúť čas výstavby barokovej novostavby do tridsiatych rokov 18. storočia na podnet arcibiskupa Imricha Esterházyho.

REŠTAURÁTORSKÁ INTERPRETÁCIA Bibienovej maľby bola z aspektu metodiky pamiatkovej starostlivosti i vlastného reštaurovania náročnou úlohou. Problém použitia rekonštrukčného prístupu je v reštaurátorskej praxi jedným z najdiskutovanejších čo do rozsahu, obsahu i spôsobu. V reštaurátorskej praxi však vznikajú často situácie, keď mnohé polemiky strácajú svoju opodstatnenosť; rekonštrukcia absentujúcich častí, detailov sa stáva práve tou metódou, ktorá v zodpovedajúcom výtvarnom stvárnení jedine zaručuje docielenie obnovy plnohodnotného umeleckého zážitku. Také riešenie problematiky sa stalo základom pri reštaurovaní

4

5

6

barokovej iluzívnej maľby, súvisle pokrývajúcej plochy klenby a stien bývalej kaplnky bývalého letného arcibiskupského sídla v Bratislave.

Odstránenie premalieb vo dvoch súvislých vrstvách (z obdobia druhej tretiny 19. storočia a z roku 1941) odhalilo maľbu v pôsobivosti a sile jej pôvodného výrazu. Originálny charakter si zachovala intenzita žiarivého koloritu, dôsledne dodržaný princíp matematicky presných geometrických konštrukcií ako aj výtvarne bravúrne zvládnutý spôsob valérovania základných farebných tónov, nasadzovanie svetiel a tieňov, použitie zlátenia, ktorým maliar dosahoval obdivuhodné účinky priestorovej ilúzie, či figurálna kompozícia Anjelskej hudby na klenbovom poli v závere kaplnky obnažená vo svojej pôvodnej sile. Sekundárne premaľby síce v základnej orientácii sledovali originál, ale nerešpektovali obsahové, formálne ani technické špecifickosti. Išlo predovšetkým o nové, nelogické kompozičné doplnky na miestach, kde bola pôvodná štruktúra maľby porušená. Najrozsiahlejšie absentujúce plochy autentickej maľby sa nachádzali najmä na stenách pôvodného presbytéria. Ich obnovenie v plnom rozsahu, teda nutná rekonštrukcia, vyplynula nielen zo súčasného kultúrno-spoločenského a reprezentačného využitia priestoru, ale najmä z výlučnej potreby obnovenia pôvodných výtvarných hodnôt maliarskej výzdoby v celosti. Obraz dokonalej priestorovej ilúzie, ktorého funkciu maľba okrem svojich estetických nárokov plnila, nebolo možné obnoviť bez komplexnej rekonštrukcie plochy s porušenou alebo absentujúcou maľbou (iluzívny portál, kandelábre na telách pilastrov, maľby na osteniach okien, či segmentu pod chórom). Znásobená architektonizácia priestoru pomocou iluzívnej maľby zrejme v každej inej interpretačnej polohe by nepôsobila presvedčivo. Rekonštrukčná metóda predpokladala priblíženie sa k autentickosti maľby nielen v polohe základnej idey obnovy priestorov maľovanej architektúry, ale i v polohe pochopenia a interpretácie štruktúry, maliarskeho autorského rukopisu, použitej techniky modelácie maľby svetlom a tieňom, spôsobom valérovania základných farebných tónov. Použitá technika retuše jemným tupovaním v celkovom vizuálnom účinku pôsobí ľahko, v štruktúre priznáva viditeľný nový zásah.

Zreštaurovaná iluzívna maľba sa priblížila svojmu pôvodnému výrazu v maximálnej možnej miere. Odstránením sekundárnych premalieb, ktoré skresľovali jej prirodzenú pôvodnú ľahkosť a zbytočne geometrizovali priestor, sa obnovila atmosféra barokového iluzionizmu, ktorý svojimi maliarskymi kompozíciami akoby prestupoval objektívne existujúcu hmotu stavby, rozširoval priestor, prepájal vnútorný svet s vonkajším.

Reštaurátorské práce vykonal kolektív pracovníkov ŠRA pod vedením akad. mal. E. Ricottiovej v rokoch 1984–1987.

FOTO: P. PAULIK

K osobnosti talianskeho majstra Antona Galli-Bibienu (1700–1774) sa viaže verejnosti pomerne málo známa výmaľba kaplnky letného arcibiskupského sídla v Bratislave, v súčasnosti slúžiaceho Úradu vlády Slovenskej republiky, ktorá bola v posledných rokoch v centre odborného reštaurátorského záujmu.

ILUZÍVNA MAĽBA ARCHITEKTÚRY kombinovaná s figurálnymi kompozíciami súvisle pokrýva plochy stien a tri klenbové polia v interiéri kaplnky. Kompozícia maľby, založená na jednote maliarskej architektonickej ilúzie, je výsledkom dôsledne použitých perspektívnych konštrukcií, zdôraznených majstrovským použitím svetla a tieňa ako základného priestorotvorného činiteľa. Dojem priestorovej ilúzie vrcholí na klenbových poliach. Nad presbytériom sa vznáša vo vrchole kazetovanej polkupole holubica – symbol Ducha svätého, stredné pole pokrýva kazetovaná kupola dekorovaná kvetinovými vázami a maskarónmi. V treťom klenbovom poli nad organovým chórom je v nebeskom prostredí situovaný figurálny výjav Anjelskej hudby.

Ikonografický program nástennej a nástropnej maľby kládol dôraz na dotvorenie architektúry priestoru v maliarskej polohe použitím iluzívnej techniky v maľbe architektonických kompozícií a detailov. Použitá maľovaná architektonická sústava viedla k programovému zosilneniu priestorovej ilúzie. Obsahové zameranie akoby sa snažilo naznačiť i spoločenskú funkciu objektu – letné sídlo, a preto aj rozprávačská zložka maľby sakrálnu tematiku iba naznačuje v motíve holubice sprítomňujúcej Ducha svätého alebo v dekorácii tiel pilastrov maľovanými kandelábrami s plameňom večného života a dvojicami liturgických nádob. Pomerne zriedkavý motív kalichov, nádob na tymián, kadidelníc a iných mal zrejme za úlohu sprítomniť obradnú funkciu priestoru. Umiestnenie figurálnej kompozície Anjelskej hudby na klenbe, súvisiacej s chórovou časťou interiéru kaplnky má svoje opodstatnenie v súčinnosti s hudobnou galériou na severovýchodnej stene. Obsahovo je optickým pendantom hudobného zážitku, jeho umocnením príznačným pre barokový iluzionizmus. Obe figurálne kompozície dvojíc anjelov s antikizujúcimi vázami na severozápadnej a juhovýchodnej stene dopĺňajú dekoratívne zložky kompozície.

ATRIBUOVANIE MAĽBY v interiéri kaplnky letného arcibiskupského paláca Antoniovi Galli-Bibienovi a jej datovanie do rokov 1739–40 preukazujú výsledky archívneho prieskumu publikované v komplexnej štúdii G. Galavicsa o maliarovej činnosti v Uhorsku a Rakúsku. (G. Galavics: Antonio Galli-Bibiena in Ungheria e in Austria. Acta Historiae Artium, Tomus XXX, Fasc. 3–4, Budapest 1984, s. 177–263). G. Galavisc identifikoval v ostrihomskom archíve i Bibienovho pomocníka – maliara Jozefa Bernharda Reinera, ktorému pripisuje maľbu výjavu Anjelskej hudby (c. d., s 217).

Člen významnej talianskej maliarskej rodiny Galli-Bibiena z Bologne – Antonio po ukončení učňovských rokov a praxe u svojho otca Ferdinanda pracoval od januára 1721 vo Viedni. Počas viedenského pobytu ho pozval vtedajší známy mecén umenia – prímas Imrich Esterházy i do Uhorska. Bibienov pobyt v Bratislave dokladá okrem už spomenutého diela v kaplnke letného arcibiskupského sídla aj maľba s výjavom korunovania Panny Márie na kopuli kaplnky Panny Márie v dóme sv. Mikuláša v Trnave (datovaná rokom 1739) a iluzívna freska na kopuli v kostole sv. Trojice v Bratislave (datovaná rokom 1744). Tieto skutočnosti vedú k poopraveniu doterajšieho názoru o datovaní vzniku barokovej stavby letného arcibiskupského paláca do obdobia rokov 1761–1765. Keďže A. Galli-Bibiena vytvoril maliarsku iluzívnu dekoráciu v kaplnke letného arcibiskupského sídla, musela baroková stavba zákonite vzniknúť skôr ako v uvažovaných rokoch 1761–1765. Vieme, že po smrti cisára Karola VI. opúšťa Bibiena monarchiu a vracia sa späť do Talianska, kde je jeho činnosť doložená už v päťdesiatych rokoch. (Thieme-Becker, Künstler Lexikon, s. 597–598). Maľbu datuje ante quem oltárna architektúra, ktorá je dielom Andreasa Hüttera, majstra tvoriaceho v bezprostrednom okruhu G. R. Donnera. Archívny prieskum (M. Malíková: Die Schule Georg Raphael Donners in der Slowakei. In Mitteilungen der Österreichischen Galerien, 1973, s. 92, pozn. č. 80) časovo vymedzil vznik oltárnej architektúry rokmi 1739–40.

1

❶ *Kazetová polkupola na klenbe presbytéria, stav po reštaurovaní.*
❷ *Figurálna kompozícia anjelov s antikizujúcou vázou, stav počas odstraňovania premalieb.*
❸ *Figurálna kompozícia anjelov s antikizujúcou vázou, stav po reštaurovaní.*
❹ *Dekoratívna váza – stav počas odstraňovania premalieb.*
❺ *Dekoratívna váza – stav po reštaurovaní.*
❻ *Figurálna kompozícia Anjelská hudba, stav po reštaurovaní.*

2

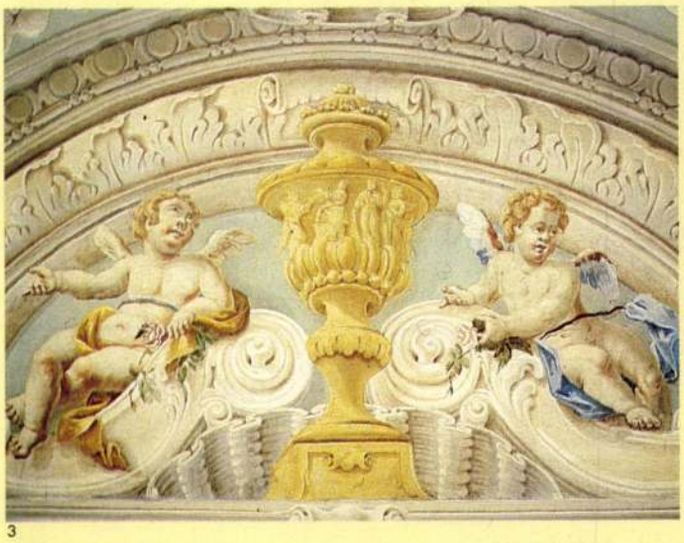

3

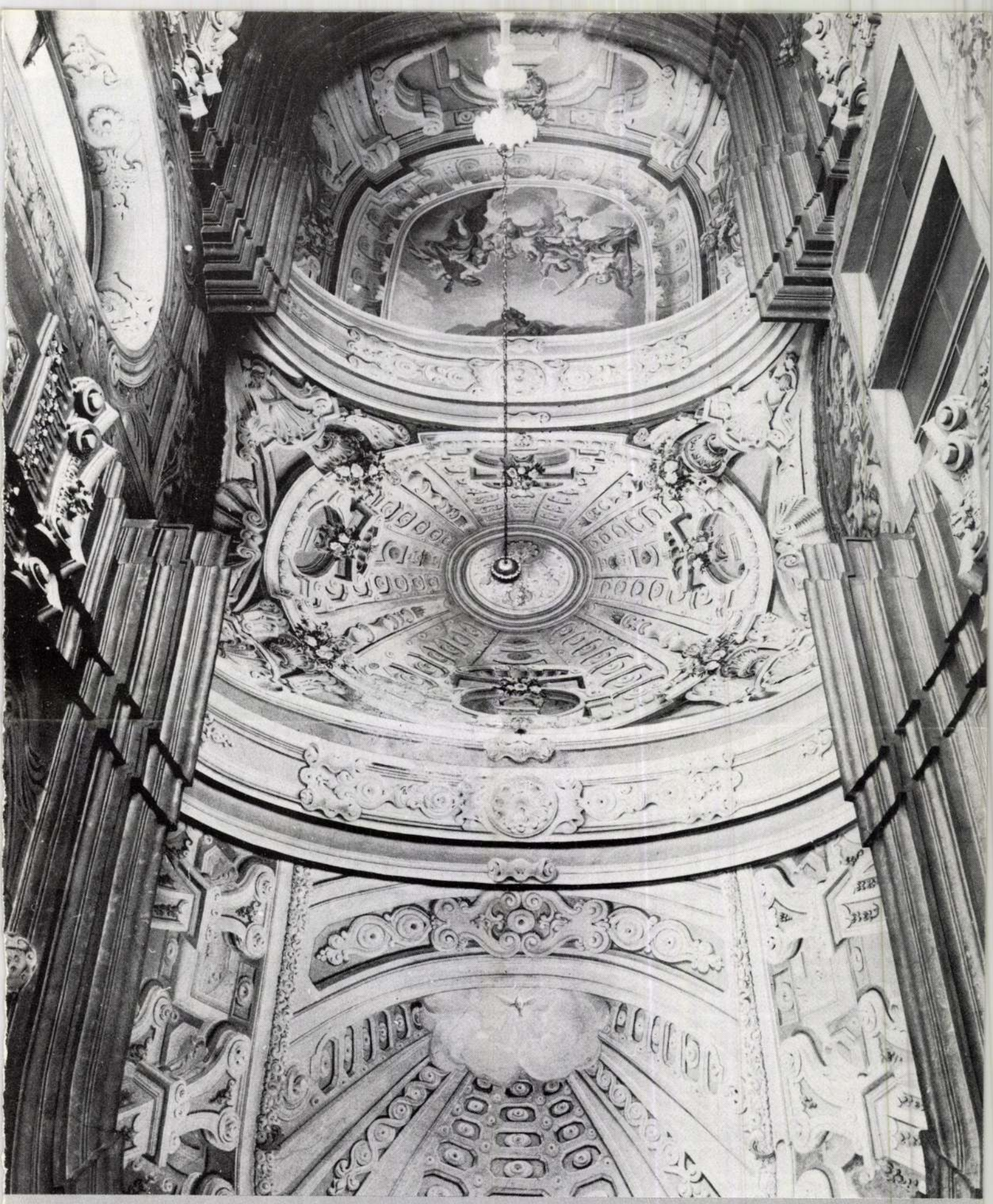

Antonio Galli-Bibiena a maliarska výzdoba kaplnky letného arcibiskupského paláca v Bratislave

Katarína Kosová

Antonio Galli Bibbiena

festette hi a pozsonyi kapucinus templom tetőbe rejtett kupoláját látszatarchitektúra freskókkal.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

341

Bibbiena , Antonio Galli da MDK

/vagy Bibiena/ festő 1700-1774.

A pozsonyi Szt Háromság-templom látszat - kupoláját festette.

Magy. Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 373.o.

repr. u.o. 375.o. 289. kép.

Bibi

Bibbiena, Antonio/da Galli da MDK

festő

A császári épitész és festő.
A pozsonyi trinitáriusok mennyezetképei.
III. Károly diszkatafalkja.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 384.o.

M.D.K

BIBBIENA Antonio, Galli

1700 – 1774

1736 Pozsony Szentháromság-templom, Hajó mennyezetképe: angyalok a trinitariusok keresztjével (?), látszatkupola foto

1738 Pozsony diadalkapu

Garas XVIII. sz. 10-11, 37, 66, 189–190, 209, 265 m.t.

Bibbiana, Antonio Galli festő M.D.V.

Pozsony, Trinitárius templom látszatkupolája

Kampis Antal: A képzőművészetek története 656.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Kampiád Antal

M.D.K.

Antonio da Bibbiena, firenzei másoló

1490. ápr. 21. én Firenzében kelt levelének egy részletét közli a szerző, melyben Mátyás halálával kapcsolatos anyagi nehézségeiről ír, mivel neki adósokat és munkájára már adósságot csinált.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 545. old.

M.D.K.

Bibbiena, Antonio Galli da, festő"
(1700-1774)

nevét a magyarországi monumentális festészet terén működő idegen művészek körül említi a neve. Bibbiena kétségtelen virtuóz volt az építészeti látvány-ábrázolásban.

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz. Veb. Seemann, I. Aufl. 1966. Bd. V. Die Kunst des 17. und 18. Jahrhunderts, 864 old.
Magy. művészet fejezete: A. N. Tichomirov, 515. old

M.D.K.

Antonio Galli Bibbiena, Bécsben működő olasz festő

műve a pozsonyi Trinitárius templom (1717-1725) illuzionista kupola freskója. Tekintve, hogy Lucas Hildebrandt munkatársa volt, feltehető, hogy maga a templomot L. Hildebrandt tervezte.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

148. old.
+ 171. t.

Antonio Galli Bibbiena

festette a pozsonyi kinitáriusok
templomának kupola-freskóját.

Korábban Johann Lukas
Hildebrandt-tal is együttműködött

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig.
Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

116. 1.

M.D.K.

Bibiena

A Szent háromság templom "az ország egyik legmagasabb barokstilü temploma" Tornyai befejezetlenek. Kupoláját Bibiena épitész készitette.

Győri Vilmos: Pozsony története. Pozsony. 1911. 102. l.

BIBIENA, Antonio Galli detto

Pannonhalma 1996/2. 72.

BIBIENA, Antonio Galli

MÉrt 1995 301. 222.

BIBIENA, Galli Fertö

MÉrt 1995 202-203.
208

Killiam
Trauerspiel. Übers.

ite. 1. Bd. /

[~~Napjaink~~ Országgyűlés]

Naponként-valo jegyzé

Budára ... rendelt, 's ...

1791 dik esztendőben ... be

[Wien] Bécs, Baumeister

688 p. 22 cm

Hitelen latin nyelvű

BIBIENA

GALAVICS, Géza: Antonio Galli Bibiena in Ungheria e in Austria. - Acta Historiae Artium, Tom,XXX, Fasc. 3/4 1984 177 - 263.p. ill.

Bibiena, Antonio Galli

Helguera?

Bardoly István részére
Lexikon vezetője

H e l y b e n

Felkérem a T. Munkatársat, h
Kutató Intézetben folyó sele
mint a Selejtezési Bizottság

Budapest, 1991. junius 3.

BIBIENA, Giuseppe Galli da

Theatrum sacrum, diszletterv, toll, batna tinta, barna, szürke és kékesszürke lavirozás 436x362 mm - 91.2. 38

Új Müvészet

Új Művészet

BIBIENA, Giuseppe Galli
91 3.43

Új Művészet

Bibiena Galeno, festő, XVIII. sz.
Pozsony.

Pressburger Zeitung
1765, 81. sz.

Pozsony. Bibiena Galeno, festő,

XVIII. szd.

Pressburger Zeitung

1765, 81. sz.

Arch.[onio] Galli Bibiena, festő M.D.K.

műve a pozsonyi volt trinitárius templom kupolafreskója

V.ö. Aggházy Mária: Centrális barokk-templomok a Dunántúlon.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, 1940. 74. köt. 89. oldal.

Pri analýze maliarskej i ostatnej umeleckej výzdoby kaplnky, ktorá sa bezprostredne viazala na vykonané reštaurátorské práce, sa ukázalo, že treba prehodnotiť v odbornej literatúre dosiaľ nekriticky preberaný názor (že arcibiskupské sídlo prebudoval v barokovom slohu za prímasa Františka Brakócziho v rokoch 1761–65 dvorský architekt F. A. Hillebrandt) a posunúť čas výstavby barokovej novostavby do tridsiatych rokov 18. storočia na podnet arcibiskupa Imricha Esterházyho.

REŠTAURÁTORSKÁ INTERPRETÁCIA Bibienovej maľby bola z aspektu metodiky pamiatkovej starostlivosti i vlastného reštaurovania náročnou úlohou. Problém použitia rekonštrukčného prístupu je v reštaurátorskej praxi jedným z najdiskutovanejších čo do rozsahu, obsahu i spôsobu. V reštaurátorskej praxi však vznikajú často situácie, keď mnohé polemiky strácajú svoju opodstatnenosť; rekonštrukcia absentujúcich častí, detailov sa stáva práve tou metódou, ktorá v zodpovedajúcom výtvarnom stvárnení jedine zaručuje docielenie obnovy plnohodnotného umeleckého zážitku. Také riešenie problematiky sa stalo základom pri reštaurovaní

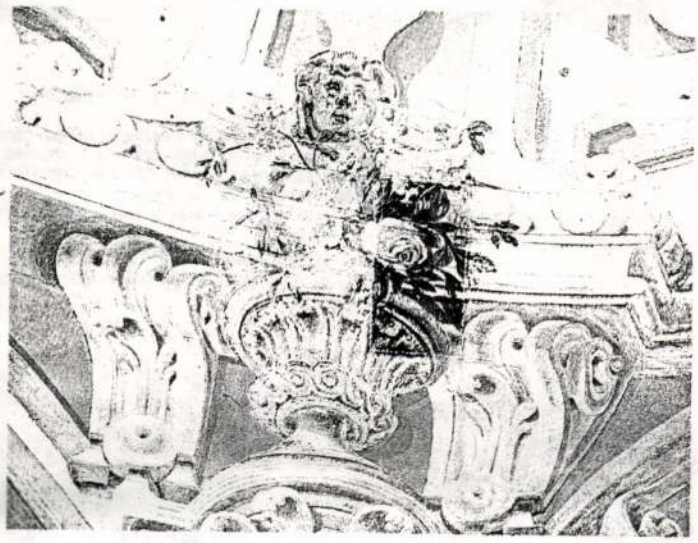

4

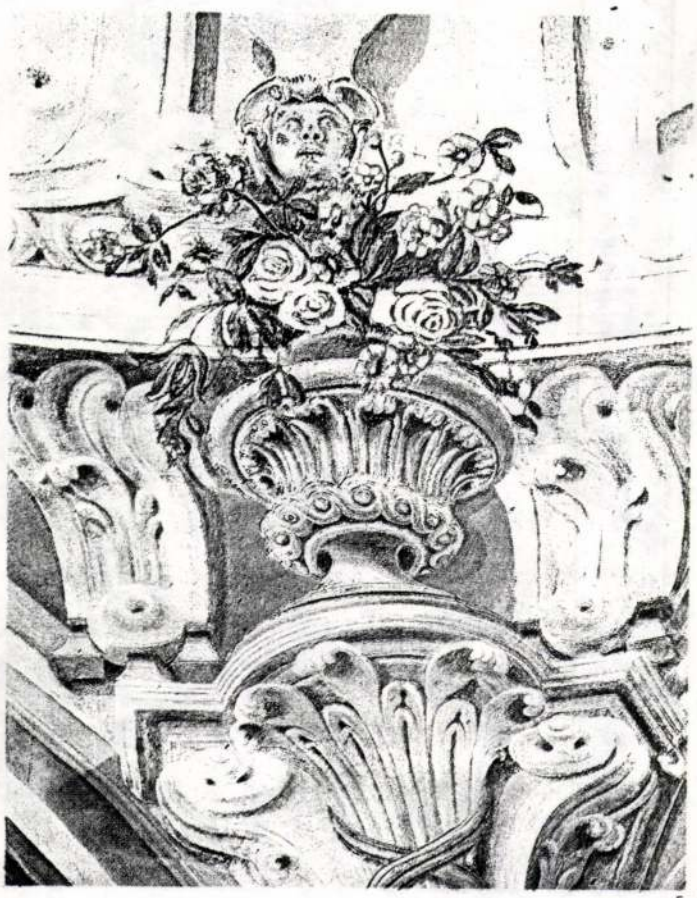

5

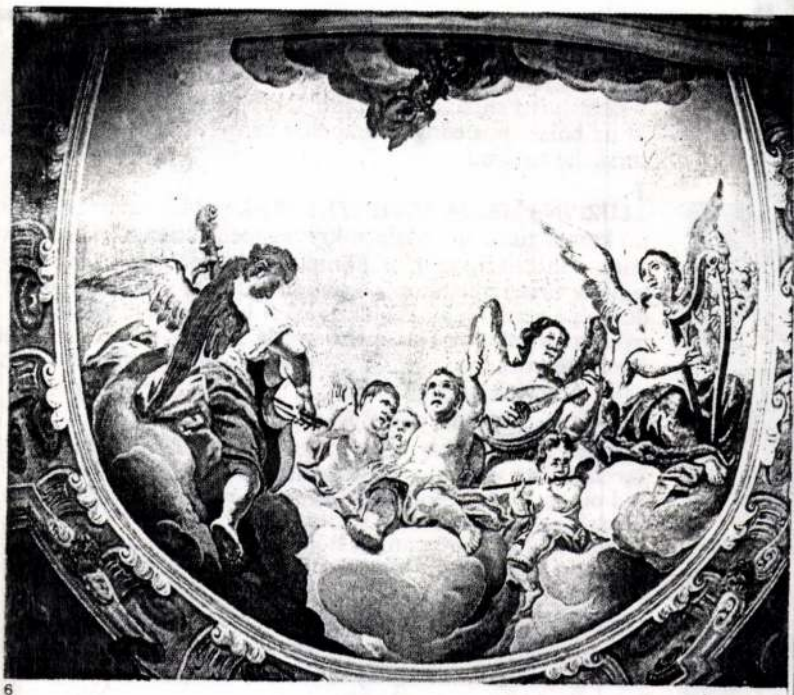

6

barokovej iluzívnej maľby, súvisle pokrývajúcej plochy klenby a stien bývalej kaplnky bývalého letného arcibiskupského sídla v Bratislave.

Odstránenie premalieb vo dvoch súvislých vrstvách (z obdobia druhej tretiny 19. storočia a z roku 1941) odhalilo maľbu v pôsobivosti a sile jej pôvodného výrazu. Originálny charakter si zachovala intenzita žiarivého koloritu, dôsledne dodržaný princíp matematicky presných geometrických konštrukcií ako aj výtvarne bravúrne zvládnutý spôsob valérovania základných farebných tónov, nasadzovanie svetiel a tieňov, použitie zlátenia, ktorým maliar dosahoval obdivuhodné účinky priestorovej ilúzie, či figurálna kompozícia Anjelskej hudby na klenbovom poli v závere kaplnky obnažená vo svojej pôvodnej sile. Sekundárne premaľby síce v základnej orientácii sledovali originál, ale nerešpektovali obsahové, formálne ani technické špecifickosti. Išlo predovšetkým o nové, nelogické kompozičné doplnky na miestach, kde bola pôvodná štruktúra maľby porušená. Najrozsiahlejšie absentujúce plochy autentickej maľby sa nachádzali najmä na stenách pôvodného presbytéria. Ich obnovenie v plnom rozsahu, teda nutná rekonštrukcia, vyplynula nielen zo súčasného kultúrno-spoločenského a reprezentačného využitia priestoru, ale najmä z výlučnej potreby obnovenia pôvodných výtvarných hodnôt maliarskej výzdoby v celosti. Obraz dokonalej priestorovej ilúzie, ktorého funkciu maľba okrem svojich estetických nárokov plnila, nebolo možné obnoviť bez komplexnej rekonštrukcie plochy s porušenou alebo absentujúcou maľbou (iluzívny portál, kandelábre na telách pilastrov, maľby na osteniach okien, či segmentu pod chórom). Znásobená architektonizácia priestoru pomocou iluzívnej maľby zrejme v každej inej interpretačnej polohe by nepôsobila presvedčivo. Rekonštrukčná metóda predpokladala priblíženie sa k autentickosti maľby nielen v polohe základnej idey obnovy priestorov maľovanej architektúry, ale i v polohe pochopenia a interpretácie štruktúry, maliarskeho autorského rukopisu, použitej techniky modelácie maľby svetlom a tieňom, spôsobom valérovania základných farebných tónov. Použitá technika retuše jemným tupovaním v celkovom vizuálnom účinku pôsobí ľahko, v štruktúre priznáva viditeľný nový zásah.

Zreštaurovaná iluzívna maľba sa priblížila svojmu pôvodnému výrazu v maximálnej možnej miere. Odstránením sekundárnych premalieb, ktoré skresľovali jej prirodzenú pôvodnú ľahkosť a zbytočne geometrizovali priestor, sa obnovila atmosféra barokového iluzionizmu, ktorý svojimi maliarskymi kompozíciami akoby prestupoval objektívne existujúcu hmotu stavby, rozširoval priestor, prepájal vnútorný svet s vonkajším.

Reštaurátorské práce vykonal kolektív pracovníkov ŠRA pod vedením akad. mal. E. Ricottiovej v rokoch 1984–1987.

FOTO: P. PAULIK

K osobnosti talianskeho majstra Antona Galli-Bibienu (1700–1774) sa viaže verejnosti pomerne málo známa výmaľba kaplnky letného arcibiskupského sídla v Bratislave, v súčasnosti slúžiaceho Úradu vlády Slovenskej republiky, ktorá bola v posledných rokoch v centre odborného reštaurátorského záujmu.

ILUZÍVNA MAĽBA ARCHITEKTÚRY kombinovaná s figurálnymi kompozíciami súvisle pokrýva plochy stien a tri klenbové polia v interiéri kaplnky. Kompozícia maľby, založená na jednote maliarskej architektonickej ilúzie, je výsledkom dôsledne použitých perspektívnych konštrukcií, zdôraznených majstrovským použitím svetla a tieňa ako základného priestorotvorného činiteľa. Dojem priestorovej ilúzie vrcholí na klenbových poliach. Nad presbytériom sa vznáša vo vrchole kazetovanej polkupole holubica – symbol Ducha svätého, stredné pole pokrýva kazetovaná kupola dekorovaná kvetinovými vázami a maskarónmi. V treťom klenbovom poli nad organovým chórom je v nebeskom prostredí situovaný figurálny výjav Anjelskej hudby.

Ikonografický program nástennej a nástropnej maľby kládol dôraz na dotvorenie architektúry priestoru v maliarskej polohe použitím iluzívnej techniky v maľbe architektonických kompozícií a detailov. Použitá maľovaná architektonická sústava viedla k programovému zosilneniu priestorovej ilúzie. Obsahové zameranie akoby sa snažilo naznačiť i spoločenskú funkciu objektu – letné sídlo, a preto aj rozprávačská zložka maľby sakrálnu tematiku iba naznačuje v motíve holubice sprítomňujúcej Ducha svätého alebo v dekorácii tiel pilastrov maľovanými kandelábrami s plameňom večného života a dvojicami liturgických nádob. Pomerne zriedkavý motív kalichov, nádob na tymián, kadidelníc a iných mal zrejme za úlohu sprítomniť obradnú funkciu priestoru. Umiestnenie figurálnej kompozície Anjelskej hudby na klenbe, súvisiacej s chórovou časťou interiéru kaplnky má svoje opodstatnenie v súčinnosti s hudobnou galériou na severovýchodnej stene. Obsahovo je optickým pendantom hudobného zážitku, jeho umocnením príznačným pre barokový iluzionizmus. Obe figurálne kompozície dvojíc anjelov s antikizujúcimi vázami na severozápadnej a juhovýchodnej stene dopĺňajú dekoratívne zložky kompozície.

ATRIBUOVANIE MAĽBY v interiéri kaplnky letného arcibiskupského paláca Antoniovi Galli-Bibienovi a jej datovanie do rokov 1739–40 preukazujú výsledky archívneho prieskumu publikované v komplexnej štúdii G. Galavicsa o maliarovej činnosti v Uhorsku a Rakúsku. (G. Galavics: Antonio Galli-Bibiena in Ungheria e in Austria. Acta Historiae Artium, Tomus XXX, Fasc. 3–4, Budapest 1984, s. 177–263). G. Galavisc identifikoval v ostrihomskom archíve i Bibienovho pomocníka – maliara Jozefa Bernharda Reinera, ktorému pripisuje maľbu výjavu Anjelskej hudby (c. d., s 217).

Člen významnej talianskej maliarskej rodiny Galli-Bibiena z Bologne – Antonio po ukončení učňovských rokov a praxe u svojho otca Ferdinanda pracoval od januára 1721 vo Viedni. Počas viedenského pobytu ho pozval vtedajší známy mecén umenia – prímas Imrich Esterházy i do Uhorska. Bibienov pobyt v Bratislave dokladá okrem už spomenutého diela v kaplnke letného arcibiskupského sídla aj maľba s výjavom korunovania Panny Márie na kopuli kaplnky Panny Márie v dóme sv. Mikuláša v Trnave (datovaná rokom 1739) a iluzívna freska na kopuli v kostole sv. Trojice v Bratislave (datovaná rokom 1744). Tieto skutočnosti vedú k poopraveniu doterajšieho názoru o datovaní vzniku barokovej stavby letného arcibiskupského paláca do obdobia rokov 1761–1765. Keďže A. Galli-Bibiena vytvoril maliarsku iluzívnu dekoráciu v kaplnke letného arcibiskupského sídla, musela baroková stavba zákonite vzniknúť skôr ako v uvažovaných rokoch 1761–1765. Vieme, že po smrti cisára Karola VI. opúšťa Bibiena monarchiu a vracia sa späť do Talianska, kde je jeho činnosť doložená už v päťdesiatych rokoch. (Thieme-Becker, Künstler Lexikon, s. 597–598). Maľbu datuje ante quem oltárna architektúra, ktorá je dielom Andreasa Hüttera, majstra tvoriaceho v bezprostrednom okruhu G. R. Donnera. Archívny prieskum (M. Malíková: Die Schule Georg Raphael Donners in der Slowakei. In Mitteilungen der Österreichischen Galerien, 1973, s. 92, pozn. č. 80) časovo vymedzil vznik oltárnej architektúry rokmi 1739–40.

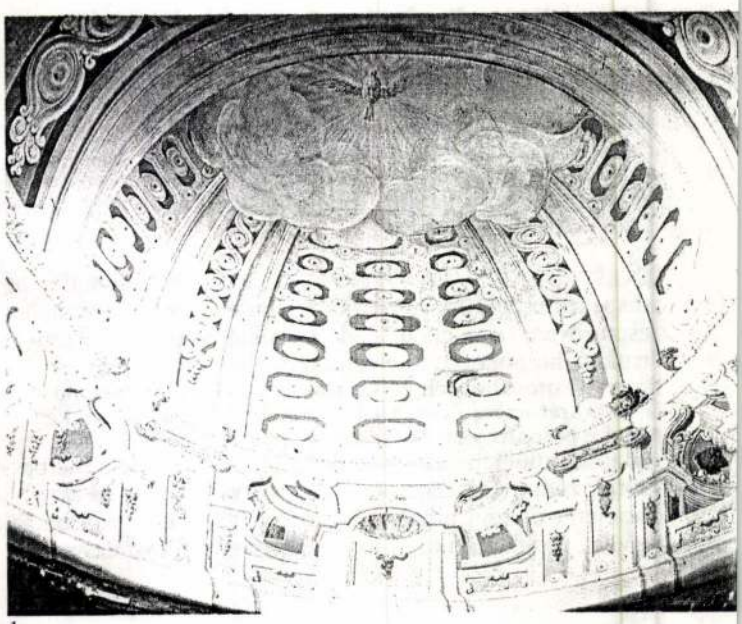

1

1. *Kazetová polkupola na klenbe presbytéria, stav po reštaurovaní.*
2. *Figurálna kompozícia anjelov s antikizujúcou vázou, stav počas odstraňovania premalieb.*
3. *Figurálna kompozícia anjelov s antikizujúcou vázou, stav po reštaurovaní.*
4. *Dekoratívna váza – stav počas odstraňovania premalieb.*
5. *Dekoratívna váza – stav po reštaurovaní.*
6. *Figurálna kompozícia Anjelská hudba, stav po reštaurovaní.*

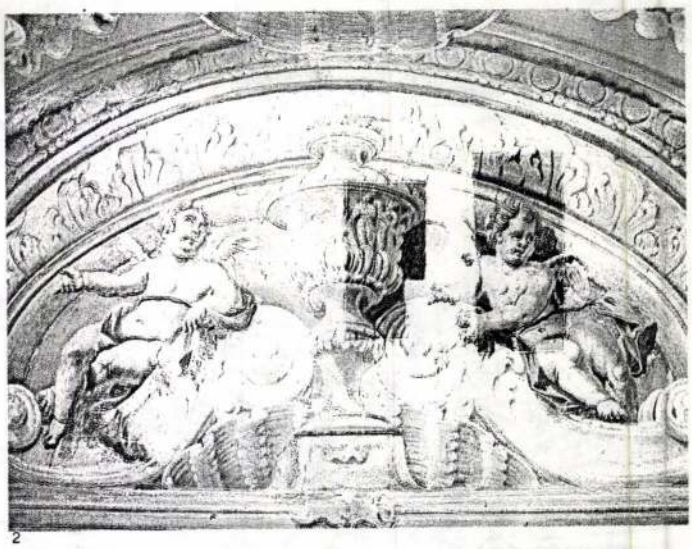

2

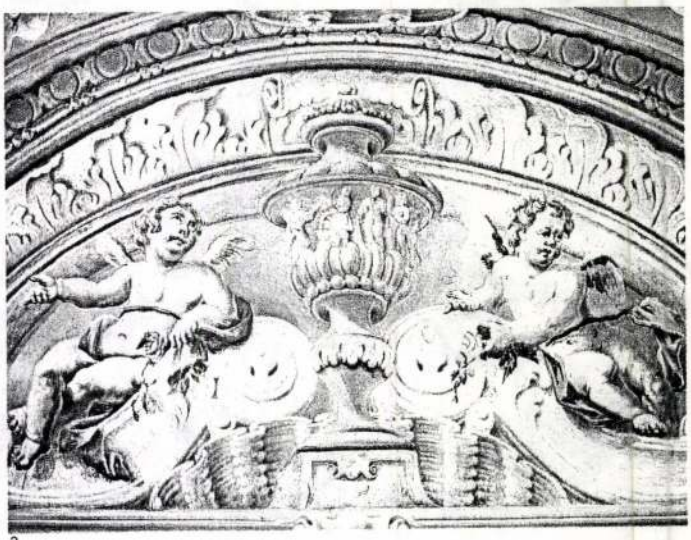

3

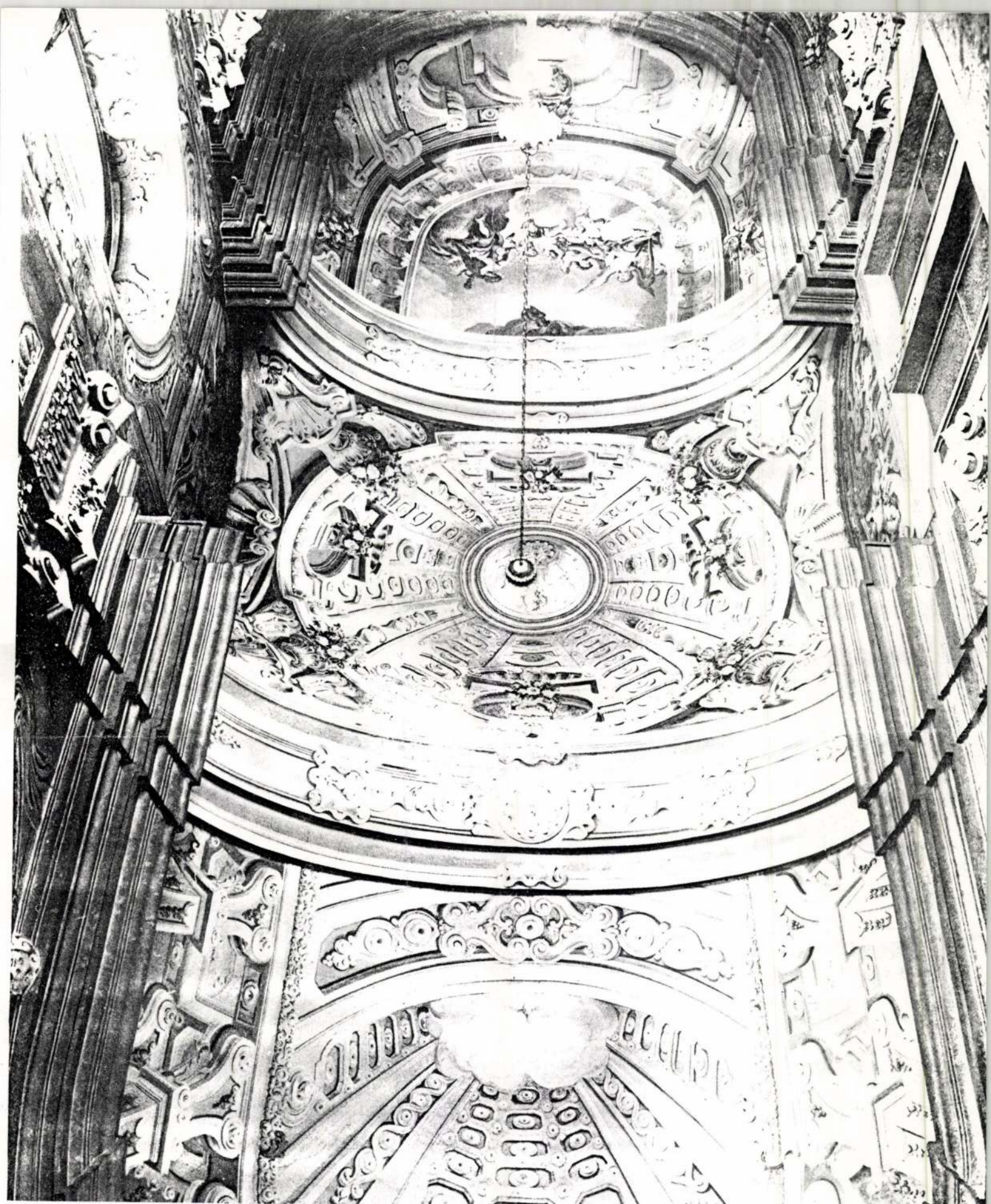

Antonio Galli-Bibiena a maliarska výzdoba kaplnky letného arcibiskupského paláca v Bratislave

Katarína Kosová

MTV 1

5.40: Gazdatévé
Kora reggeli magazin gazdálkodóknak (20')
Szerk.: Dimény Zoltán

6.00–9.00: Nap-kelte
Reggeli információs magazin
Benne:
6.00 és **7.00: Hírösszefoglaló**
6.30: Mese
7.50: Reuters
Gazdasági híradó
Telefon: 251-0119, 251-0490

9.00: TÍZÓRAI
Benne: Hírek, információk, meteorológia

9.10: Skippy kalandjai
Ausztrál filmsorozat
Skippy és a hőlégballon (23')
Írta: Ray Harding. Rend.: Rob Stewart
(Színlap: szerda, Tv1 9.10)

9.35: TÍZÓRAI
Szolgáltatómagazin 100 percben
Telefon: 153-1204, 14 óráig
Műsorvez.: Endrei Judit és M. Kiss Csaba. Szerk.: Bende Gyöngyi. Gy.-vez.: Csőge Zoltán. Rend.: Sömjén Antónia
Benne:
9.50: Játék (8')
10.00: Civil világ (15')
Kultúrszelet (10')
10.40: Játék (10')
10.50: Hírek, információk, meteorológia
11.05: Marienhof
Német tévéfilmsorozat
52/32.: **Egy nő feltör** (50')
Írta: Peter Heisenberg és Uwe Wilhelm. Fényképezte: Hartmut E. Lange. Zene: Norbert Jürgen Schneider. Rend.: Jürgen Bretzinger
Az előző rész tartalmából: Jensen úgy határoz, hogy Oroszországba megy Natalie után. Heinz át akarja venni a Kék Angyal irányítását, miután annak vezetőjét letartóztatták a hírhedt drogügy miatt. Lisa koncertjére ezúttal sem tud eljönni az apja, de Shirazi ott van.
Szereplők: Victoria Brams, Wilm Roil, Alexandra Henkel, Stefan Maass, Günter Naumann, Mona Seefried, Sabine Bohlmann
Magyar hangok: Kassai Ilona, Dobránszky Zoltán, Menszátor Magdolna, Kovács István, Zsigmond Tamara, Boros Zoltán, Csere Ágnes
Magyar szöveg: Bánki Stella. Szinkronrend.: Kiss Beáta

12.00: Déli harangszó Hírek
Időjárás-jelentés

12.05: Üzlet délidőben (20')

12.25: Welcome to Hungary
Angol nyelvű gazdasági magazin (Feliratos – 30')
Fel. szerk.: Barcs Endre. Műsorvez.: Petrányi Judit. Gy.-vez.: Mester Gábor. Produkciós vez.: Magonyi Zsolt, Szabó Stein Imre

12.55: Telepakk
Árubemutató (55')

14.50: Hírek
Időjárás-jelentés
14.55: Műsorismertetés

15.00: Segítség!
Mentálhigiénéről mindenkinek (10')
Szakértő: dr. Stark András pszichiáter
Telefon: 72-324-504
Cím: MTV Pécsi Körzeti Stúdió, Segítség!, Pf. 67, 7601
Szerk.: Varga Gyöngyi. Gy.-vez.: Szirászki Beatrix. Rend.: Szűcs Imre

15.10: Patrin – Üzenet – Vorba
Cigánymagazin (25')
Szerk.: Daróczi Ágnes
(Ism.: szombat, Tv2 9.35)

15.35: Nasa obrazovka
Szlovák nyelvű nemzetiségi magazin (25')
Szerk.: Fuzik János
(Ism.: szombat, Tv2 9.10)

16.00: Hírek
Időjárás-jelentés

16.05: Amőba (20')
Elektromágneses sugárzások: ultraibolya
Műsorvez.: Szily Nóra és Szayly József. Gy.-vez.: Bálint Szabó Zoltán. Op.: Varjasi Tibor. Szerk.-rend.: Csépányi Mariann
16.25: Reklám

16.30: Vera és Babs
Német tévéfilmsorozat
XXVI/10.: **Amit az ágyak suttognak** (25')
Az előző rész tartalmából: A „szokatlan megbízások" teljesítése során Babs egy idős urat ápol, akinek rokonszenves fiával kölcsönösen vonzódnak egymáshoz, ezért a fiatalember ismét megbízást kér az irodától. Az újabb találkozásra azonban Babs helyett Vera jön el, aki – mondanunk sem kell – ugyancsak megtetszik a férfinek, s így a párhuzamos udvarlás bonyolult játékába kezd.
(Színlap: szerda, Tv1 16.30)
(Ism.: vasárnap, Tv1 13.05)
16.55: Reklám

17.00–17.25: Kapcsolj be! Ki tud róluk?
Rick Nóra és Becsy Zoltán filmje
(ism. – 27')
Szőlőssi Tas, a tizenévesen kétszeres BMX-világbajnok mutatkozik be fordulatos életútjával, amelynek állomásai látszólag az érvényesülést célozzák mindenáron – artistaként bejárja a fél világot, majd a színészi pálya felé fordul –, ám sorsa, emberi habitusa a megértés, az odafigyelés, az „őrá-figyelés" utáni sóvárgást hordozza.
Konzultáns: dr. Hatiasvili Nodar. Hangmérnök: Schelb Gyula. Gy.-vez.: Nagy Judit

17.30: Kormányváró
Döntés után első kézből a kabinet üléséről (25')
Fel. szerk.: Radics Péter. Műsorvez.: Berecz Anna. Rend.: Jáhni Csaba

17.55: Az utódok reménysége
A zsidó hitközségek műsora (20')
Ezúttal Kecskemétre és Szolnokra látogattunk el. Beszámolunk a két város nagy múltú zsidó közösségének életéről, mindennapi gondjairól.
Műsorvez.: Fehér Márta. Szerk.: Kármán György. Op.: Bánhegyi István. Gy.-vez.: Demendy Miklós. Rend.: Török Ilona

18.15: Üzlet
Gazdasági információk (10')
18.25: Reklám

18.30: Hogy is van ez?
Társasjáték
Vitray Tamás műsora (25')

18.55: Gyereksarok Tudod-e?
Francia ismeretterjesztő filmsorozat
XII/12.: **A háziló** (7')
Dorotka
Cseh rajzfilmsorozat
X/8.: **Dorotka és a tolvaj szarka** (8')
19.10: Reklám

19.15: Naprakész
Autók
A hét autóshírei (10')
Főszerk.: Ocskay Zoltán. Producer: Dömsödi Gábor
19.25: Reklám

19.30: Híradó (25')
(Felirat a Teletext 334. old.)
Időjárás-jelentés
Reklám

20.01: Telesport (9')
Műsorvez.-szerk.: Kaplár F. József

20.15: MC
Magyarok
Cselekedetei (4')
20.20: Reklám

20.25: Kisváros
Extázis (35')
Forgatókönyv: Fazekas Lajos. Zene: K.G.B. – Kiss Gidófalvy Band. Dalszöveg: Virág László. Dramaturg: Rozgonyi Ádám. Jelmez: Szolnoki Nelli. Op.: Gurbán Miklós. Rend.: Fazekas Lajos
Szombat esti diszkó után fiatalok mulatoznak az erdei parkolóban, villogtatják jobbnál jobb autóikat, míg az egyik szakadékba nem zuhan. Hamarosan kiderül, hogy az autót vezető fiú nem volt ura magának, így a járművének sem aznap este. De vajon hogy került a tabletta a diszkóba? Sikerül-e lefegyverezni a tetteseket? Váratlan segítség érkezik...
Szereplők: Benkő Péter, Fillár István, Győri Péter, Hegyi Barbara, Hollósi Frigyes, Kozák András, Lukács Sándor, Usztics Mátyás, Lux Ádám, Makay Sándor, Malcsiner Péter, Némethy Ferenc, Pável Miklós, Piros Ildikó, Spindler Béla, Sztárek Andrea, Tóth Auguszta, Zalán János
21.00: Reklám

21.05: Vers mindenkinek
Vörösmarty Mihály: A vén cigány
(1981 – ism. – 5')
Előadja: Bessenyei Ferenc

21.10: Ébredés
Magyar–francia–lengyel film (103')
Dramaturg: Bíró Zsuzsa. Zeneszerző: Melis László. Díszlettervező: Banovich Tamás. Jelmeztervező: Szakácsi Györgyi. Gy.-vez.: Ozorai András. Op.: Balog Gábor H.S.C. Írta és rendezte: Elek Judit
Budapesten vagyunk, az 1952-es évben. A főhős, Kati tizenhárom éves kamaszlány, amikor édesanyja meghal. Látszólag nem tudja felfogni ezt a tényt. Fel lehet egyáltalán fogni a halált? Ez a nagy szemű, copfos gyereklány csillapíthatatlan szeretetvágyában különös választ talál erre a kérdésre: életre kelti Anyát. Ettől kezdve Kati számára él, mozog édesanyja, és együtt tudják megbeszélni az élet nagy kérdéseit.
Kati – Eszes Fruzsina, Anya – Hernádi Judit, Apa – Kern András, Józsi bácsi – Gera Zoltán, Feri – Zsótér Sándor, Bandi bácsi – Bálint András, Jolán néni – Tordai Teri, Birkás mama – Soós Edit, Aranka néni – Molnár Piroska, Birkás – Székely B. Miklós, Birkásné – Molnár Erika
22.55: Reklám

23.00: Hidak
Világgazdasági magazin (50')
Fel. szerk.: Pomezanski György. Szerk.: Poór Klára. Munkatárs: Nagy Gábor. Főgy.-vez.: Garaguly István. Rend.: Lengyel Zsolt

23.50: PORIMIX – 1995
Összeállítás a fesztivál műsorából (37')
Közreműködik a Jazz Crusaders, a Broadway Music, Emmit Powell and The Gospel Elites, a Roy Hargrove Sextet és a Lincoln Center Zenekara. Vezényel: Winton Marsalis
Vágó-szerk.: Módos Péter. Hangmérnök: Kovács Péter. Op.: Bodó János, Fejér Gábor és Zentay László. Gy.-vez.: Csáki László. Rend.: Kárpáti György

0.25: Híradó 3. (10')

0.35: BBC-híradó (20')

MTV 2

16.00: Műsorajánlat

16.05: Mezőhéki fáklyaláng
IV/3.: **Látástól vakulásig** (52')
A folyamatos, hangzatos ígéretések ellenére Kóródiék mindinkább magukra maradnak. Mégis, gazdálkodásuk eredményessége, tisztes jövedelme a felületes szemlélő számára irigylésre méltónak tűnik. „... csak meg ne tudja a munkásosztály!"
Dramaturg: Vitéz Gábor. Op.: Surányi Antal, Rák József. Gy.-vez.: Veiczi Erzsébet. Rend.: Paulus Alajos

17.00: Alfa szolgálat
Mentálhigiénés magazin
Hogyan adjuk el magunkat? (30')
Egyre többször kerülünk versenyhelyzetbe, ahol lehet, hogy csak apróságokon múlik, hogy megkapjuk az áhított feladatot, lehetőséget. Meghallgatjuk a pályakezdő, a választó főnök, a fejvadász, a személyiségmenedzser, a szocilógus és a pszichológus tapasztalatát.
Szerk.-riporter: Moldova Ágnes. Gy.-vez.: Karakas Péter. Rend.-op.: Dörflinger László
Reklám

17.30: TOP–40
A Mahasz slágerlistája a legfrissebb eladási adatok alapján (27')
Műsorvez.: Geszler Dorottya. Szerk.: Musinger Ágnes, Adler Judith. Rend.: Rohonyi Gábor
Időjárás

18.00–19.00: A körzeti stúdiók műsora
Benne:

18.00: Körzeti híradók (15')
Budapest
Telefon: 132-9329
Debrecen
Telefon/fax: 52-412-035
Pécs
Telefon: 72-210-533
Szeged
Telefon/fax: 62-480-524
Szombathely
Telefon: 94-311-066

18.15: Körzeti magazinok (45')
Budapest
Debrecen
(Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, és Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
Pécs
(Baranya, Tolna, Somogy megye)
Hétközben
Dél-dunántúli televíziós hetilap
Szeged
(Békés, Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád megye)
Alföldi Napló
Szombathely
(Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém és Zala megye)

19.00: Reklám

19.05: MacGyver
Amerikai tévéfilmsorozat
Családi ügy (48')
Írta: Paul A. Magistretti. Fényképez... William Gereghty. Zene: Den... McCarthy. Rend.: Alexander Singer
Peter Thornton feleségét és ... álarcosok elrabolják valahol Lo... siana állam mocsarakkal teli vi... kén. A kétségbeesett férfi barát... MacGyver segítségét kéri, ami... az emberrablók jelentkeznek, ... ragaszkodnak ahhoz, hogy Tho... ton személyesen jelenjen meg... megjelölt helyen.
MacGyver – Richard Dean Ander... (Kautzky Armand), Thornton – D... Elcar (Láng József)
Magyar szöveg: Kónyi Judit. Sz... ronrend.: Mauchner József
19.50: Reklám

19.55: A puccs (15')
Pontosan öt évvel ezelőtt, amikor... világ már elkönyvelte, hogy ... Szovjetunió elindult a demokrati... lódás útján, váratlan esemény... történtek Moszkvában. Egy néhá... tagú csoport, élén a Szovjetu... akkori alelnökével és a KGB ve... tőjével – miközben Gorbacsov, ... akkori elnök nyaralt –, átvette a ... talmat. Néhány óráig, sőt, n... úgy tűnt, hogy visszafordította... történelem kerekét, s tönkretet... mindazt, amit Gorbacsov felépít... A filmben megszólalnak a pu... vezetői és természetesen Mi... Gorbacsov is, elmondják, hogy ... év távlatából hogyan látják az ... kori eseményeket.
Készítette: Radnai Péter, Géczi G... la, Alekszej Bogdanov, Sz. Bíró ... tán, Lőrincz Ágnes, Szabó Miklós

20.10: Istenek órája
Popper Péter műsora (46')
A valláspszichológiai sor... nyolcadik része a bennünk la... jó és rossz „csatájáról" szól. ... beszélget a műsor vendége... Fischer Iván karmesterrel és ... kerdy Tamás pszichológu... Popper Péter.
Fel. szerk.: Láng Tamás. Szak... szerk.: Erdei Grünwald Mihály. ... vez.: Tóth Márton. Rend.: Xantus Já...

21.00: Híradó (10')

21.10: Környezetünk hírei (2')
Reklám

21.15: Kriminális
Bűnügyi magazin (30')
Csibészek, csirkefogók és zsa... kárvallottak és károkozók a kam... ra előtt.
Fel. szerk.: Juszt László. Gy.-v... Jakab Jenő

21.45: Múzsa
Kulturális hírműsor (10')
21.55: Reklám

22.00: Objektív
Háttérműsor hírekről, eseményekről (25')
22.25: Időjárás – Reklám
Benne: **KÉNÓ**

22.30: Reflex
OBB-hírcsokor (3')

CLUB ESPAÑA AKCIÓ!
SPANYOL-MAGYAR UTAZÁSI IRODA
1077 Bp., Dohány u. 22. Tel.: 322-0684, 267-9272

LLORET DE MAR repülővel aug. 24–31. apartman	**44.900** Ft/fő
BIBIONE (Olaszország) busszal aug. 23–31. apartman	**19.900** Ft/fő
ASPROVALTA (Görögország) busszal aug. 23–szept. 1. apartman	**21.900** Ft/fő
MALLORCA repülővel aug. 22–29. apartman	**59.900** Ft/fő
MÁLTA repülővel aug. 23–30. apartman	**49.900** Ft/fő

APRÓHIRDETÉS

MINDENFÉLE lemezek, kották, zenei könyvek vétele és eladása a Kodály Zoltán Zenei Antikvárium-ban, Budapesten, a Múzeum krt. 21. szám alatti üzletben. Tel.: 117-3347

RÉGISÉGEK VÉTELE! Helyszínen készpénzért vásárolok XVI... sz.-tól 1960-ig mindennemű régiséget, hagyatékot, antik varrógépet. Tel.: 06-30-441-806

HINDU TEMPLOMI CSENGŐK. Terebess Collection. Ázsia bolt Budapest VIII., Nefelejcs u. 50. Szombathely, Kőszeg u. 3.

NYUGAT-MAGYARORSZÁG falusi ingatlanok közvetítése. Tel.: 06-20-376-673

2.00: Körös-körül zene
Dalok és táncok Finnországból
Szerkesztő: Farkas Katalin
2.20: Jazzlista
Maloschik Róbert műsora
3.00: Hírek. Időjárás
3.03: Sporthíradó
Szerkesztő: Földy Attila
3.10: Korzó
Bányai Gábor műsora – a Dunacorso teraszáról
☎: állandó üzenetrögzítő 138-8555
0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat
(csak középhullámon)

Éjszaka

a Petőfi rádió URH-hálózatán
Bemondó: Koncsol Tibor
☎: állandó üzenetrögzítő 138-8555
Óránként: Hírek. Időjárás
0.15: Ügyeletben: Pálffy Istvánnal
☎: adás idején 138-8003, 138-8037
2.04: Operettparádé
Szerkesztő: Schubert Ferenc
3.04: Örökzöld klasszikusok
Szerkesztő: Veisz Gábor
1. Beethoven: Adagio a cisz-moll szonátából op. 27. No. 2. (Ránki Dezső – zongora), 2. Bellini: Larghetto cantabile az Esz-dúr trombitaversenyből (Maurice André és a Zürichi Kamarazenekar, vez. Edmond de Stoutz), 3. Schubert: Allegro moderato a VIII. (Befejezetlen) szimfóniából (Európa Kamarazenekar, vez. Claudio Abbado), 4. Ravel–Würtzler: Pavane egy infánsnő halálára (New York-i Hárfaegyüttes), 5. Csajkovszkij: Virágkehingő a Diótörő című balettből (Royal Filharmonikus zenekar, vez. Stanley Black), 6. Kreisler: Bécsi caprriccio (Shlomo Mintz – hegedű, zongorán km. Clifford Benson), 7. Johann Strauss: Mesék a bécsi erdőből – keringő (Müncheni Filharmonikus zenekar, vez. Hans Knappertsbusch)
4.04: Cigánynóták
Horváth István énekel

1.45 Petőfi
Magyar sanzonfelvételekből
Csákányi László

BARTÓK

6.00: Hírek. Időjárás
6.03: Klasszikusok 6-tól 8-ig
A mikrofonnál: Osváth Zoltán. Bemondó: Fáy Zsuzsa
1. Telemann: Asztali zene – I. rész (Kölni Musica Antiqua, vez. Reinhard Goebel), 2. Paganini: A-dúr sonata concertata (Szenthelyi Miklós – hegedű, Benkő Dániel – gitár), 3. Bottesini: A-dúr bravúrcapriccio (Ludwig Streicher – nagybőgő, Norman Shetler – zongora), 4. Chopin: Barcarola (Vladimir Askenazi – zongora), 5. Doppler: Magyar fantázia pastorale (James Galway – fuvola és az Angol Nemzeti Zenekar, vez. Charles Gerhardt), 6. Berwald: Emlékezés a norvég havasokra (Svéd Rádió zenekara, vez. Sixten Ehrling), 7. Delius: Nyári dal (Londoni Szimfonikus Zenekar, vez. John Barbirolli), 8. Enescu: I. román rapszódia (New York-i Filharmonikus Zenekar, vez. Leonard Bernstein), 9. Rahmanyinov: Vocalise (Orosz Nemzeti Zenekar, vez. Jevgenyij Szvetlanov), 10. Liszt: II. magyar rapszódia (Philadelphiai Szimfonikus Zenekar, vez. Ormándy Jenő)
7.00: Hírek. Időjárás
8.00: Hírek. Időjárás
8.03: Műsorismertetés
8.10: Pódium
A Busch vonósnégyes játszik
Tagjai: Adolf Busch, Gösta Andreasson – hegedű, Karl Doktor – mélyhegedű, Hermann Busch – gordonka
1. Schubert: d-moll vonósnégyes (A halál és a lányka), 2. Brahms: f-moll zongoraötös (km. Rudolf Serkin – zongora)
9.23: Ileana Cotrubas operaáriákat énekel
1. Gluck: Páris és Heléna – Heléna áriája, IV. felv., 2. Mozart: Szöktetés a szerájból – Constanza áriája, I. felv., 3. Donizetti: Don Pasquale – Norina áriája, I. felv., 4. Verdi: Traviata – Violetta áriája, I. felv. (km. Placido Domingo), 5. Massenet: Manon – Manon áriája, I. felv., 6. Puccini: Bohémélet – Mimi áriája, I. felv.
10.00: Hírek. Időjárás
10.05: Rádiószínház
Szókratész védőbeszéde
Platón dialógusának rádióváltozata. Fordította: Devecseri Gábor
Szókratész – Szabó Sándor, Meletosz – Horváth Ákos
A felvételt Liszkai Károly és Baska Gabriella készítette. Dramaturg: Mesterházi Márton. Rádióra alkalmazta és rendezte: Fehér György (1995)
11.02: A Kölni Musica Antiqua Együttes játszik
1. Schenck: D-dúr szvit, 2. Buxtehude: G-dúr szonáta, 3. Telemann: e-moll versenymű blockflótére, fuvolára és zenekarra (km. Michael Schneider és Wilbert Hazelzet)
11.40: Draskóczy László népzenei feldolgozásaiból
Szerkesztő: Máder László
12.00: Hírek. Időjárás
12.05: Hangverseny délidőben
Magyarország szimfonikus zenekarai
A Szombathelyi Szimfonikus Zenekar játszik
Vez. Robert Houlihan. Km. Morzsa Oszkár – zongora
1. Fauré: Pelléas és Mélisande – szvit, 2. Saint-Saëns: g-moll zongoraverseny (Morzsa), 3. Franck: d-moll szimfónia
(Szombathelyi Bartók-terem, 1995. március 18.)
[10. (bef.) rész]
13.29: Kamarazene fúvósokkal
1. Ph. E. Bach: G-dúr szonáta (Kovács Lóránt – fuvola, Sebestyén János – csembaló), 2. Beethoven: Esz-dúr szextett op. 71. (Berlini Filharmonikusok szextettje)
14.00: Hírek. Időjárás
14.05: A szépfiú
Guy de Maupassant regényét – Benedek Marcell fordítása alapján – rádióra alkalmazta: Zolnay Vilmos
Georges Duroy – Sinkó László, Charles Forestier – Somogyvári Rudolf, Madelaine Forestier – Balogh Emese, Clotilde Marelle – Domján Edit, Walter – Velenczey István, Virginie Walter – Ladomerszky Margit, Rachel – Fodor Zsóka, Pap – Harkányi Ödön
Szerkesztő: Bottlik Sándor. Rendező: Balázs János (1990)
[2. (bef.) rész: holnap, B. 14.05]
14.55: VII. Miskolci Kamarakórus Fesztivál, 1996.
I. A miskolci Fazekas Gyermekkar énekel
Vez. Újvári Mária
1. Morley: Itt a szép május, 2. Bartók: a) Bolyongás, b) Tavasz, 3. Fauré: Ave verum, 4. Kodály: Ének Szent István királyhoz, 5. Kocsár Miklós: Favágók
II. A miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola Leánykara énekel
Vez. Sándorné Papp Edit
1. Bartók: Párnás táncdal, 2. Orbán György: a) Audi voces, b) Nobis natus, 3. Kodály: Hegyi éjszakák, 4. Kocsár Miklós–Nagy László: Szerelem emléke, 5. Eben: De Angelis (Bartók-terem, április 20. – részletek)
[6. (bef.) rész: jövő péntek, B. 12.05]
15.30: Lortzing operáiból
16.00: Hírek. Időjárás
16.05: Fiatalok mini koncertje
I. Éneklő ifjúság
1. A budapesti József Attila Gimnázium kórusa énekel
Vez. Pinczinger József. Km. az iskola kamaraegyüttese
2. A miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola leánykara énekel
Vez. Sándorné Papp Edit
II. Concertino Praga, 1995.
Bernard Hedenborg gordonkázik
Zongorán km. Jirina Kolmanová
Janáček: Mese
16.33: Rézfúvós együttesek felvételeiből
1. Hindemith: Reggeli muzsika (Los Angeles-i Rézfúvós Kvintett), 2. Bennett: Commedia (Philip Jones Rézfúvós Együttese), 3. Hauer: Apokaliptikus fantázia (Pro Brass Együttes, vez. Oswald Pöstinger)
17.00: Zenekari muzsika
1. Albrechtsberger: C-dúr hárfaverseny (Nicanor Zabaleta és Paul Kuentz Kamarazenekara, vez. Paul Kuentz), 2. Mozart: D-dúr (Prágai) szimfónia K. 504. (Berlini Filharmonikus Zenekar, vez. Herbert von Karajan)
17.45: A zene üzenete
A zongora (83. rész)
Ujfalussy József műsora
18.00: Hírek. Időjárás
18.05: Rádiós estek Óbudán
Füzes Péter kürtön játszik, Sallai Gabriella énekel, Szentpéteri Csilla zongorázik
1. Granados: a) –Füzes Péter: Goyescas – Intermezzo, b) Andalúzia (Füzes, Szentpéteri), 2. Richard Strauss: A rózsalánc (Sallai, Szentpéteri), 3. Liszt: Mefisztó-keringő (Szentpéteri), 4. Richard Strauss: Az alpesi kürt (Sallai, Füzes, Szentpéteri), 5. Verdi: A cigánylány (Sallai, Szentpéteri), 6. Chabrier: Larghetto (Füzes, Szentpéteri), 7. Brahms: A-dúr intermezzo op. 118. No. 2. (Szentpéteri), 8. Puccini: A fecske – Magda áriája (Sallai, Szentpéteri), 9. Schubert: A folyamnál (Sallai, Füzes, Szentpéteri), 10. Liszt: Rigoletto-parafrázis (Szentpéteri)
(Óbudai Társaskör, 1995. nov. 27.)
19.22: Vivaldi: G-dúr concerto op. 3. No. 3.
(I Musici di Roma Kamarazenekar)
19.30: Schola vita
Szigor vagy engedékenység? Normák vagy személyiség-központúság? – Hogyan neveljünk a XX. század végén a családban és az iskolában?
Szakértők: Faragó Klára és ifj. Bibó István. Műsorvezető: Lukács Péter. Szerkesztő: Mezei Károly (ism.)
20.00: Hírek. Időjárás
20.05: 50 éves a Holland Rádió Filharmonikus Zenekara
1. Wagner: A walkürök lovaglása (vez. Edo de Waart – Hilversum, 1995. április 14.), 2. Mahler: VI. szimfónia – I. tétel (vez. Edo de Waart – Amsterdami Concertgebouw, 1994. március 19.), 3. Mendelssohn: II. szimfónia – II. tétel (vez. Edo de Waart – Utrechti Vredenburg Zenei Központ, 1991. november 30.), 4. Bruckner: VI. szimfónia – II. tétel (vez. Hans Vonk – Utrechti Vredenburg Zenei Központ, 1991. november 30.), 5. Ljadov: Két szimfonikus költemény – a) Kikimora, b) Baba Jaga (vez. Valerij Gyergyijev – Amsterdami Concertgebouw, 1989. november 4.), 6. Dukas: A bűvészinas – szimfonikus scherzo (vez. Jean Fournet – Haarlemi Concertgebouw, 1991. augusztus 30.)
(V/2. rész: szeptember 6., B. 20.15)
20.42–20.57: Joszif Brodszkij: Szonettek Stuart Máriához
Fordította: Baka István. Elmondja: Kulka János
21.40: Operaáriák
1. Moniuszko: A kísértetkastély – Jadwiga dala, II. felv. (Krystyna Szczepanska), 2. Csajkovszkij: A varázslónő – A herceg ariozója (Ivan Ponomarenko), 3. Dvořák: Ruszalka – Ruszalka áriája, III. felv. (Milada Subrtová), 4. Zandonai: Rómeó és Júlia – Rómeó áriája (Mario Del Monaco)
22.00: Hírek. Időjárás
22.05: Napjaink zenéje
Szerkesztő: Miklósi András
Kamarahangverseny az MTA Zenetudományi Intézetében
Km. Csengery Adrienne – ének, Ittzés Gergely – fuvola, Keller András – hegedű
1. Kurtág György: Eszká emlékzaj – Tandori Dezső verseire (Csengery, Keller), 2. Jeney Zoltán: Soliloquium No. 1. (Ittzés), 3. Kurtág György: Tíz hegedűdarab – *bemutató* (Keller), 4. Sáry László: Magnificat (Csengery, Ittzés), 5. Kurtág György: József Attila töredékek op. 20. (Csengery), 6. Jeney Zoltán: Soliloquium No. 2. (Ittzés), 7. Orbán György: Duó (Csengery, Keller) (1995. április 20.)
23.17: Jazz
Dave Holland **Dream of the Elders** című CD-jéről (1996)
Az együttes tagjai: Dave Holland – bőgő, Eric Person – altszaxofon, Steve Nelson – marimba, vibrafon, Gene Jackson – dob
23.30: Barátságos bölcsességek
Erdélyi írás, erdélyi műveltség
Beszélgetés Jakó Zsigmond Széchenyi-díjas művelődéstörténésszel
Szerk.-műsorvez.: Gózon Ákos (ism.)
24.00: Hírek. Időjárás. Szózat

Szerkesztő: Divéky István

11.20 Petőfi
Örökzöld filmmelódiák

11.40 Bartók
Népzenei feldolgozások
Szerkesztő: Máder László

SZÜLŐFÖLDÜNK

TERNETEN, MŰHOLDON, RÖVIDHULLÁMON

.00–21.00: (3975, 7130, 9835 kHz) nap krónikája – Hírek, tudósítások; Jó ét, itt Magyarország! Közélet, gazdag, kultúra. Szerk.: Kövesdi Péter; Posontás. Válaszol: Patonai Adrienne és atona Erzsébet; Gerbeaud. Szerk.: Albert Gizella; Film, színház, kiállítás; A magyar zene századai: Bakfark Bálint
.00–23.00: a 20.00 órai adás ism.
.00–1.00: a műsor első része a **Duna 7,02 MHz**-es hangsegédvivőjén hallható. A műsor első része egész nap az
erneten: http://www.wrn.org/
dio Index: Hungarian Radio
yéb információk: http://www.eunet.hu/radio

19.30 Bartók
Schola vita
Szakértő: ifj. Bibó István

Internet-címünk: http://www.radio.hu

FONDAZIONE GIORGIO CINI
CENTRO DI CULTURA E CIVILTÀ
Istituto di Lettere, Musica e Teatro

SAN GIORGIO MAGGIORE
VENEZIA

BIBLIOTECA

Disegni teatrali dei Bibiena

Catalogo della Mostra
a cura di
Maria Teresa Muraro e Elena Povoledo

Presentazione di Gianfranco Folena

Neri Pozza Editore
1970

Mostre

AFA, 1958-61: *The Baroque Illusion.*
1963-64: *Four Century of Theater Design.*

ANN ARBOR, 1965: *Architectural and Ornamental Drawings of the 16th to the early 19th Centuries in the Collection of the University of Michigan Museum of Art.*

BERLINO, 1966: *Das Barocke Fest.*

BOLOGNA, 1935: *Mostra del Settecento bolognese.*
1968: *Mostra di sculture e disegni scenografici del Seicento e del Settecento dell'Accademia di Belle Arti di Bologna.*

BRUXELLES, 1969: *Mostra Europalia.*

FIRENZE, 1940: *I Bibiena scenografi. VI Maggio Musicale fiorentino. Mostra dei loro disegni, schizzi e bozzetti.*
1949: *Mostra dei Conservatori, Palazzo Davanzati.*
1951: *Mostra di disegni d'arte decorativa.*
1961: *Mostra del disegno italiano di cinque secoli.*
1968: *Disegni bolognesi dal XVI al XVIII secolo.*

LISBONA, 1940: *Cenários do teatro de S. Carlo.*
1964: *Desenhos italianos do século XVIII (Escola dos Bibienas).*

LONDRA, 1956: *Sixteenth Seventeenth Century Theatre Design in Paris. An Exhibition of drawings from the National Museum of Stockholm.*

MILANO, 1915: *Mostra scenografica «I Bibiena».*

MINNEAPOLIS, 1963: *Theater Drawings from the Donald Oenslager Collection.*

NEW YORK, 1962: *Scenes and Spectacles. The Theatre world of the Baroque.*
1962: *Stage designs from the Mayr-Fájt Collection.*
1966: *Lincoln Center Music Library.*

PARIGI, 1959: *Le théâtre et la dance en France. XVII-XVIII siècle.*

FILADELFIA, 1968: *Drawings by the Bibiena Family.*

PORTSMOUTH, 1969: *Fantastic and Ornamental Drawings.*

RIDS, 1957: *History of the Theatrical Design.*
1965: *Italian Drawings.*

ROMA, 1959: *Il Settecento a Roma.*

SAN ANTONIO (Texas), 1964: *An Exhibition of original drawings and engravings of the period 1620 to 1860 from the Robert L. Tobin Collection.*

TORINO, 1963: *Mostra del Barocco piemontese.*

VENEZIA, 1951: *Il Secolo dell'invenzione teatrale.*
1965: *Scenografie del Museo Teatrale alla Scala.*

VIENNA, 1959: *Dreihundert Jahre österreichisches Bünenbild.*

WASHINGTON, 1966: *Italian Architectural drawings. Lent by the Royal Institute of Architects London.*

YALE, 1964: *Four ventury of theater Design-Yale University Art Gallery.*

ZURIGO, 1946: *Architektur und Dekorations. Zeichnungen der Barockzeit aus der Sammlung Edmond Fatio.*

ZAMBONI S., 1970: *L'Accademia Clementina di Bologna. Manifestazione inaugurale.* Bologna.

636 **BERLIN:** Geyer,Albert, Geschichte des Schlosses zu Berlin. Bd.2: Vom Königsschloß zum Schloß des Kaisers(1698-1918). Bearb.v.S.-G.Gröschel. Aus d.Nachlaß herausgegeben.Mit e. Einf.v.J.Julier. 2 Bde.m.zus.XX,178 S.m.3 Textabb.,326 Abb.u.teils farb.Pl.a.241 Bilds.,Berlin(1992).4°.Lwd.(Der vergriffene Bd.1 erschien 1936;Bd.2 war bisher unveröffentlicht) 248.--

637 -.Hammer-Schenk,Harold(Hrsg.), Entwürfe Preußischer Architekten im Ausland.Architekturzeichnungen aus der Plansammlung der Universitätsbibliothek d.Techn.Univ.Berlin. Kat.d.Ausst.z. XXVIII Internationalen Kongress f.Kunstgeschichte,Berlin 1992. 41 S.u.2o Bilds.,kart. 8.--

638 -. Reuther,Hans, Die Museumsinsel zu Berlin.211 S.m.92 Abb.u.Pl.a.Bilds Berlin 1993.Lwd.(Unveränd. Nachdr.d.Ausg.1978) 68.--

*639 -. Sprink,Claus-Dieter, Köpenick.Ein Besitz von Berlin. ca. 1oo S.m.ca.8o Abb.,dav.35 farb.,Berlin 1993.Lwd. ca. 32.--

*64o **BERLIN-BRANDENBURG.**Ein Architekturführer.An Architecture Guide. 2.,überarb.Aufl. Hrsg.:Inst.f.Regionalentwicklung u.Strukturplanung u.d.Architekten- u.Ingenieurverein zu Berlin. ca.4oo S. m.75o Abb.,Berlin 1993.4°.br.(dt./engl.) 42.--

*641 **BERLIN/POTSDAM:** Architektur im Profil.Berlin und Potsdam. Hrsg.:V.Magnago Lampugnani u.J.Krichbaum. ca.3o4 S.m.28o Abb., dav.14o farb.,Stuttgart 1993.4°.br.(Architektur-Forum Potsdam) ca. 88.--

642 **BERN:** Hofer,Paul, Spätbarock in Bern.Studien zur Architektursprache des 18.Jhdts. 1o4 S.m.89 Abb.,Bilds.u.Pl.,Bern/Basel (1992).4°.Lwd. 8o.--

643 **BEYAERT:** Victoir,J.u.J.Vanderperren, Henri Beyaert(1823-1894). Du classicisme à l'art nouveau. 296 S.m.zahlr.Abb.,Bilds.u.Pl. Sint-Martens-Latem(1992).4°.Lwd. 17o.--

644 **BIBIENA:** Bologna: Architettura dell'Inganno.Cortili bibieneschi e fondali dipinti nei palazzi storici bolognesi ed emiliani. Cat.d.mostra,Pal.Pepoli Campogrande,Bologna 1991/92 a cura di A.M.Matteucci e A.Stanzani. 382 S.m.sehr zahlr.,teils farb. Abb.,Bilds.u.Pl.,Bologna 1991.4°.kart. 99.--

645 -. Glanz,Alexandra, Alessandro Galli-Bibiena(1686-1748). Inventore delle Scene und Premier Architecteur am kurpfälzischen Hof in Mannheim.Eine Beitrag zur Bibiena-Forschung.Bearb.: H.Zielske. 195 S.u.95 Abb.a.Bilds.,Berlin 1991.4°.Pp.(Schr.d. Gesellsch.f.Theatergesch.,69) 14o.--

646 **BIBLIOTHEKEN:** Histoire des bibliothèques françaises.Vol.IV: Les bibliothèques au XXe siècle,1914-199o.Sous da direction de M.Poulain. 793 S.m.zahlr.Abb.u.Bilds.,(Paris)1992.4°.Lwd. 348.--

*647 **BINDING,Günther,** Baubetrieb im Mittelalter. ca.52o S.m.194 Abb. Darmstadt 1993.gbd. ca. 78.--

648 **BÖHM:** Der Architekt Gottfried Böhm(*192o).Zeichnungen und Modelle.Kat.d.Ausst.Rhein.Landesmus.Bonn 1992 m.Beitr.v.G. Böhm,Sv.Raèv... 79 S.m.zahlr.Abb.,Bilds.u.Pl.,Köln/Bonn 1992. 4°.kart. 27.--

*649 **BÖHMEN:** Murray,Irena Zantovska, Sources of Cubist Architecture in Bohemia:The Theories of Pavel Janak. ca.15o S.,Ann Arbor 1992. kart.(Xerox-Diss.,McGill Univ.,Vanada,199o) ca. 15o.--

ARCHITEKTUR BEI BIRKHÄUSER

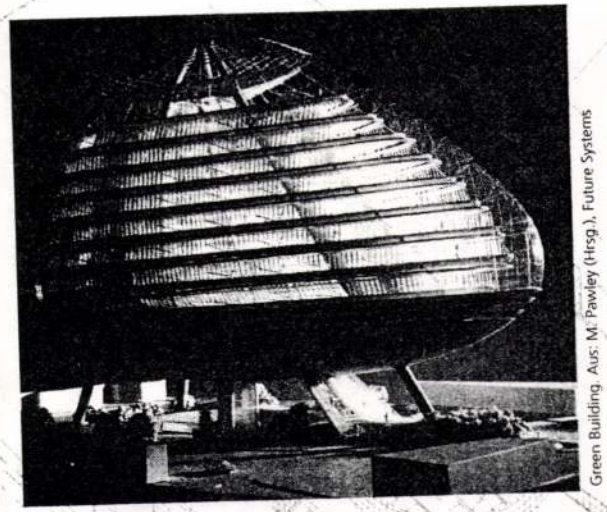

Green Building. Aus: M. Pawley (Hrsg.), Future Systems

Urs Büttiker
Louis I. Kahn
Licht und Raum / Light and Spaces
192 Seiten mit ca. 340 sw- und 8 Farbabbildungen. Gebunden.
Ca. DM 98.–
ISBN 3-7643-2297-7

Chicago Architecture
Holabird & Root 1880–1992
Werner Blaser (Hrsg.)
192 Seiten, 199 sw-Abbildungen. Gebunden
DM 88.–
ISBN 3-7643-2787-1
(English / German)

Giancarlo Polo (Hrsg.)
Edoardo Persico. Die Freiheit des Geistes
Architekturkritik im faschistischen Italien
Ca. 216 Seiten mit ca. 60 sw-Abbildungen. Gebunden.
Ca. DM 118.–
ISBN 3-7643-2588-7

Werner Blaser
Mies van der Rohe: The Art of Structure / Die Kunst der Struktur
Ca. 240 Seiten mit 136 Abb., davon 13 farbig. Leinen
Ca. DM 128.–
ISBN 3-7643-2848-7
(Englisch / Deutsch)

Mel Gooding (Hrsg.)
William Alsop
Bauten und Projekte 1989–1992
120 Seiten mit 100 sw- und 150 Farbabb. Broschur.
DM 68.–
ISBN 3-7643-2790-1

Martin Pawley (Hrsg.)
Future Systems
Die Architektur von Jan Kaplicky und Amanda Levete
156 Seiten mit ca. 100 sw- und 150 Farbabbildungen. Broschur.
DM 78.–
ISBN 3-7643-2853-3

Richard Meier: Weishaupt Forum
Mit einem Vorwort von Richard Meier.
96 Seiten mit 57 Abb. im Duotone-Verfahren sowie 13 in Farbe. Leinen
DM 98.–
ISBN 3-7643-2847-9
(Englisch / Deutsch / Französisch)

Degenhard Sommer
Industriebau: Die Vision der Lean Company
Praxisreport
240 Seiten mit 180 sw- und 90 Farbabbildungen. Gebunden.
DM 128.–
ISBN 3-7643-2806-1
Beiträge deutsch und englisch

Bruno Wasser
Himmlers Raumplanung im Osten
Der Generalplan Ost in Polen 1940–1944
352 Seiten mit ca. 30 sw-Abb. Broschur.
Ca. DM 68.–
ISBN 3-7643-2852-5
«Stadt Planung Geschichte»

Birkhäuser Verlag AG
Klosterberg 23
CH-4010 Basel
Telefon: 0041/61/271 74 00
Telefax: 0041/61/ 271 76 66

Birkhäuser
Birkhäuser Verlag AG
Basel · Boston · Berlin

NEUERSCHEINUNGEN FRÜHJAHR 1993

ndustrie Grafiche Editoriali S.p.A.
anche parziale del testo e
si compresa l'U.R.S.S.

i Bibiena

Disegni e incisioni nelle collezioni del Museo Teatrale alla Scala

Mantova, Casa del Mantegna
7 Settembre | 4 Novembre 1975

Catalogo a cura di
MARIO MONTEVERDI

con un contributo di
ERCOLANO MARANI

Electa Editrice

FEZIONI INTRODUZIONE AL BALLETTO DE' SERENISSIMI PRINCIPI FRANCESCO E ANTONIO FARNESE FATTO RAPPRESENTARE DAL SERENISS. SIG. DUCA DI PARMA NEL SUO NUOVO TEATRINO IN OCCASIONE DE' FELICISSIMI SPONSALI DEL SERENISSIMO SIG. PRNCIPE EDOARDO SUO PRIMOGENITO » Piacenza, nella Stamperia Bazachi, 1690.

E' questo il libretto di uno spettacolo con testo poetico di Lotto Lotti e musiche di Giuseppe Tosi, per il quale inventori e pittori delle scene furono Ferdinando e Francesco Galli Bibiena; inventore delle macchine e, diremmo oggi, direttore dell'allestimento scenico, Stefano Lolli. Le sei scene in oggetto, illustrate la prima volta dal Rava nel catalogo della mostra « Scenografie del Museo Teatrale alla Scala », tenutasi alla Fondazione Cini a Venezia nel 1965, sono le seguenti: *Prospetto del Teatro*, disegno di Alessandro Baratti, incisione di Martial Desbois; *Alberghi di Berecintia*, incisione di Martial Desbois (ovviamente su bozzetto dei fratelli Galli Bibiena); *Cielo aperto in mezzo a cui si vede la Reggia di Giove*, incisione di Martial Desbois; *Venere in mare assisa sulla conchiglia*, incisione di Ugolini; *Deliziosa di Cibele*, incisione di Carlo Antonio Forti; *Reggia dell'Idea delle Perfezioni*, incisione di Carlo Antonio Forti.

Mostre: Venezia, 1965.

122. FERDINANDO e FRANCESCO GALLI BIBIENA

Riproduzione fotografica degli *Alberghi di Berecintia* (vedi numero precedente).

123. FERDINANDO GALLI BIBIENA

Riproduzione fotografica di *Apparizione di una reggia celeste* nell'incisione di Carlo Antonio Forti, raffigurante una scena di Ferdinando Bibiena per lo spettacolo *L'Età dell'Oro*, introduzione di Lotto Lotti a un balletto su musiche di Giuseppe Tosi, tenutosi a Piacenza nel 1690, in occasione delle nozze di Odoardo Farnese.

124. FERDINANDO GALLI BIBIENA

Riproduzione fotografica di un'incisione di Martial Desbois che si presenta come una variante parziale dell'*Apparizione di una reggia celeste*.

125. FRANCESCO GALLI BIBIENA

Riproduzione fototipica acquarellata di una *Fortezza*. Il Ricci, in *La scenografia italiana*, Milano, 1930, riproduce il medesimo bozzetto, certamente desumendolo da questa stessa foto, forse da lui successivamente donata al Museo Teatrale alla Scala, ma indicandone la collocazione alla Biblioteca Albertina di Vienna. Evidentemente egli era a conoscenza dell'esatta collocazione del bozzetto e tuttavia, a causa della difficoltà di procurarsene una riproduzione diretta, ripiegò su quella in suo possesso.

126. FRANCESCO GALLI BIBIENA

Décoration pour la scène de la salle d'opéra de Nancy, par Galli dit il Bibiena (1659-1739). Dessin du Musée du Louvre. A. Quentin, Imp. Edit. in « Portefeuille de la Revue des Arts Décoratifs », Paris. Illustrazione a stampa del secolo XIX, riferentesi al Teatro di Nancy eretto da Francesco Bibiena.

127. GIUSEPPE GALLI BIBIENA

Castello. Fototipia stampata in seppia.

128. GIUSEPPE o GIOVANNI CARLO SICINIO GALLI BIBIENA

Particolare di atrio a forma di rotonda. Fotografia di incisione o di disegno originale. I modi stilistici dell'originale si avvicinano alla maniera di Giuseppe, ma con quell'enfatizzazione che contraddistingue Giovanni Carlo Sicinio (vedansi nn. 107-110).

129. GIUSEPPE GALLI BIBIENA

Boccascena con attori. Riproduzione fotografica a colori.

130. GIUSEPPE GALLI BIBIENA

Fotografia di un disegno raffigurante il proscenio per la *Reggia magnifica e incantata di Alcina*.

131. GIUSEPPE GALLI BIBIENA

Fotografia di una scena per le feste nuziali del principe reale di Polonia.

132. GIUSEPPE GALLI BIBIENA

Fotografia di una scena con *Rovine romane sullo sfondo di un porto*.

133. IL TEMPIO DI APOLLO

Libera interpretazione di un disegno di Ferdinando Bibiena effettuata da G. Franco Cagnoli. Modello di cm. 80 (altezza) x 108 (larghezza) x 115 di profondità al boccascena (cm. 60x96 di luce).

CENNI BIBLIOGRAFICI

Una bibliografia specifica riguardante la presente mostra dovrebbe, a rigor di termini, limitarsi ai cataloghi delle esposizioni in cui una parte di questo materiale comparve e ai volumi che illustrano le collezioni del Museo Teatrale alla Scala. Tuttavia a queste voci — che elencheremo più sotto — faremo seguire la citazione di quelle pubblicazioni, quei saggi, quegli articoli, i cui contributi si riferiscano più o meno direttamente agli autori e alle opere rappresentati nella mostra medesima, senza con questo pretendere in alcun modo di fornire una bibliografia — non diciamo completa, ma neppure essenziale — dei Bibiena; infatti a un tale compito già hanno assolto in modo egregio alcuni tra i volumi che verremo elencando.

a) CATALOGHI DI ESPOSIZIONI

Mostra di Scenografia - Collezioni del Museo Teatrale e del Teatro alla Scala, a cura di Carlo Enrico Rava, Milano, 1965.

Scenografie del Museo Teatrale alla Scala dal XVI al XIX secolo, a cura di Carlo Enrico Rava, Venezia, 1965.

Fêtes, Jeux et Spectacles Baroques - Trèsors du Musée de la Scala de Milan, a cura di Mario Monteverdi, Ginevra, 1967. Detta mostra, col titolo *Feste popolari e di corte del Sei e del Settecento*, venne replicata al Museo Teatrale alla Scala di Milano nel 1968.

Italian Stage Designs from the Museo Teatrale alla Scala Milan, a cura di Mario Monteverdi, Londra, 1968. Detta mostra fu ripetuta, col titolo *Wloska Plastyka Teatralna* XVI-XX *w.* a Varsavia nel 1969; col titolo *Ausstellung des Theater-Museums der Mailänder Scala* a Vienna nel 1969; col titolo *La Scala* 400 *years of Stage designs from the Museo Teatrale alla Scala, Milon*, a Washington nel 1971, con la partecipazione, oltre che della National Gallery of Art, di Indianapolis, dell'Institute of Arts di Detroit, dell'University of Texas di Austin.

Aspectos visuales del teatro lirico en Italia, a través de la coleccion del Museo Teatral de la Scala, a cura di Mario Monteverdi, Buenos Aires, 1970.

b) OPERE SULLE COLLEZIONI DEL MUSEO

C. E. RAVA, *La scenografia*, in *Il Museo Teatrale alla Scala*, Milano, 1964.

M. MONTEVERDI, *La scenografia e i costumi*, in *Museo Teatrale alla Scala*, Milano, 1971.

c) CONTRIBUTI VARI SUI BIBIENA

C. RICCI, *I Bibiena Architetti teatrali*, Milano, 1915.

G. RAUCHÉS, *Les Dessins des Bibiena au Musée du Louvre*, in « Études italiennes », 10, 11, Parigi, 1928-29.

C. RICCI, *La Scenografia Italiana*, Milano, 1930.

V. MARIANI, *I Bibiena scenografi*, Firenze, 1940.

J. PEREIRA DIAS, *Cenàrios do Teatro de São Carlo*, Lisbona, 1940.

A. H. MAYOR, *The Bibiena Family*, New York, 1945.

J. SCHOLZ-A. H. MAYOR, *Baroque and Romantic Stage Designs*, New York, 1950.

J. GREGOR, *Giuseppe Galli Bibiena*, in « Denkmäler des Theaters », Vienna, 1954.

M. VIALE FERRERO, *Scene e scenografi del Settecento*, Torino, 1954.

U. PROTA GIURLEO, *I Bibiena a Napoli*, in « Partenope », 1, n. 3, 1960.

A. DEL MASSA, *La scenografia dei Bibiena*, in « Panorama delle Arti », 1, 1962.

F. HADAMOWSKY, *Die Familie Galli-Bibiena in Wien...*, Vienna, 1962.

J. SCHOLZ, *Baroque and Romantic Stage Designs*, New York, 1962.

A. OTTANI, *Notizie sui Bibiena*, in « Rendiconto delle sessioni dell'Accademia delle Scienze dell'Istituto di Bologna. Classe Scienze morali », Bologna, 1962-63.

M. VIALE FERRERO, *Scenografia*, in « Mostra del Barocco Piemontese », vol. 1, Torino, 1963.

R. P. WUNDER-A. H. MAYOR, *Four Centuries of Theater Design*, Yale, 1964.

M. ANTOINE, *L'Opéra de Nancy*, in « Le Pays Lorrain », XLVI, n. 1, 1965.

J. HARRIS, *Italian Architectural drawings. Lent by the Royal Institute of British Architects London*, Washington, 1966.

C. E. RAVA, *Note sui Mauro ed i Bibiena a Parma per gli spettacoli farnesiani del* 1690, in « Arte Lombarda » 11, 1, 1966.

M. de SAMPAYO RIBEIRO, *A Margem de Exposição de Desenhos de Escola dos Bibienas*, in « Buletin do Museu National de Arte Antiga », V, 2, 1966.

D. M. KELDER, *Drawings by the Bibiena Family*, Filadelfia, 1968.

C. MOLINARI, *Le nozze degli Dei*, Roma, 1968.

H. CH. WOLFF, *Oper. Szene und Darstellung von* 100 *bis* 1900, Lipsia, (1968).

S. ZAMBONI, *Mostra di scultura e disegni scenografici del Seicento e del Settecento dell'Accademia di Belle Arti di Bologna*, Bologna, 1968.

S. KAUFMAN-G. KNOX, *Fantastic and Ornament Drawings*, Londra, 1969.

A. H. SAXON, *Giuseppe Galli-Bibiena's Architetture e Prospettive*, in « Maske and Cothurn », 15, 2, 1969.

M. T. MURARO-E. POVOLEDO, *Disegni teatrali dei Bibiena*, Venezia, 1970, con ampia bibliografia.

M. VIALE FERRERO, *Filippo Juvarra scenografo e architetto teatrale*, Torino, 1970.

BIBERGER, Johann Ulrich

Galavics Müvtört.Ért. 1988 3-4

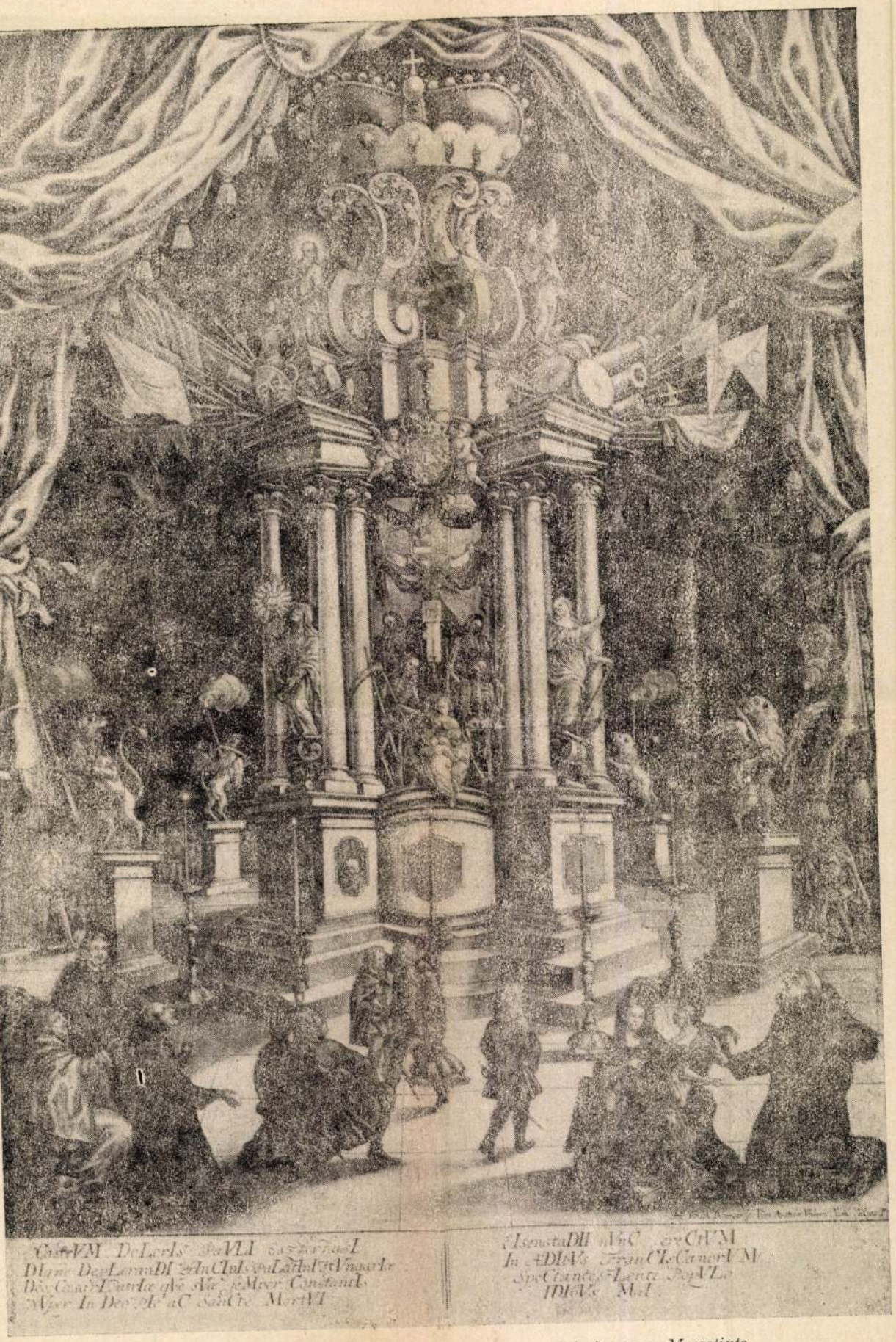

32. Johann Ulrich Biberger: Esterházy Pál castrum doloria, 1713. Mezzotinto

azt hagyta fiára (1641), hogy „idegen nemzetben nem akarom, hogy öltezzék [házasodjék], nem a más nemzetségekhez való idegenségből, avagy azoknak megvetéséért, hanem az idegen erkölcsöknek össze elegyítésének eltávoztatásáért, a ki igen ritkán hoz jót" (idézet *Bubics—Merényi* i. m. 269). Esterházy Pálnak viszont mindhárom fia külföldi arisztokrata családból hozott feleséget: Gábor—Margarete Traun, Mihály—Anna Blandrat, József—Maria Octavia Gilleis.

43 Tanulságos lenne Esterházy Pálnak, a 17. század közepének világában gyökerező mecénási tevékenységét annak a II. Rákóczi Ferencnek mecénási gesztusaival összevetni, aki Esterházy kortársai közül a 18. század elején egyedül kísérelte meg, hogy felelősségérzését Magyarország sorsa iránt — a Rákóczi-szabadságharc keretei közt — képzőművészeti eszközökkel is kifejezésre juttassa. Ám a két mecénásnak nemcsak politikai nézetei, de a művészetről, annak funkciójáról vallott felfogása is jelentősen eltért egymástól. Noha törekvéseiknek egyikük esetében sem lett folytatása, közelítésmódjuk a lehetőségek felhasználását illetően modellértékűnek tekinthető. Rákóczi művészetpártolásáról lásd *Galavics Géza:* A Rákóczi szabadságharc és az egykorú képzőművészet. In: Rákóczi tanulmányok. Szerk. Köpeczi Béla, Hopp Lajos, R. Várkonyi Ágnes. Budapest 1980, 465—510. és *Buzási Enikő:* II. Rákóczi Ferenc mint mecénás című tanulmányát ugyanebben a folyóirat számban.

44 A Castrum dolorisról a bécsi *Johann Ulrich Biberger* készített mezzotintót, amely több emblémával együtt *Vargyassi András* Esterházy Pál fölött tartott magyar nyelvű halotti prédikációjának mellékleteként jelent meg (lásd 1. jegyzet). Jelezve: *John. Vlric. Biberger sc. Vien. Austriae Vnivers. Calcog. P.*, 47×32,4 cm.

45 A kincstárról a Pál nádor halála utáni állapotot az 1721—25-ben készült részletes magyar nyelvű leltár tükrözi, amelyet az Iparművészeti Múzeum Adattára őriz. Közzétette *Katona Imre:* A fraknói kincstár 1725-ös leltára. Művészettörténeti Értesítő XXIX. 1980. 131—147.; Ugyanő tett közzé egy korábbi leltárt is: A fraknói kincstár 1685. évi leltára. Savaria XVII—XVIII. 1983—84. 461—502. Magáról a kincstárról lásd *Héjjné Détári Angéla* tanulmányát (idézve a 10. jegyzetben), továbbá *Katona Imre:* A fraknói kincsek. Soproni Szemle XXVIII. 1974. 216—227, 301—315. Jelenleg az Iparművészeti Múzeumban folynak kutatások az Esterházy kincstár történetéről Szilágyi András (ötvösség) és László Emőke (textil) vezetésével. A Múzeum a kincstárról önálló kötet kiadását tervezi.

46 A kismartoni kastélyról és annak berendezéséről az első *részletes* (német nyelvű) leltár 1721-ből, tehát nyolc évvel Esterházy Pál halála után maradt ránk s ez a Pál nádor által kialakított állapotot tükrözi. Közzétette *Johann Harich:* Über das Schloss Esterházy und die Burg Forchtenstein. Unbekannte Archivdokumente. Burgenländische Heimatblätter 1972. 131—139, 145—166.

47 Esterházy Pál jegyzéke OL hg. Esterházy család 1 véltára, Pál nádor iratai, P 125, 52. cs., Nr. 11075, közzétette *Schmeller—Kitt* i. m. Nr. 124., lásd még *Norbert Frank:* Der Einfluss Paul Esterházys (1635—1713) auf die kirchliche Kunst im burgenländisch-westungarischen Grenzraum. Wien 1976. Diplomamunka, kézirati Eisenstadt, Burgenländisches Landesarchiv

is. Csak éppen a kucsmát, bőszájú úrilhímzéses inget, hagyományos magyar öltözetet viselő fiatal nemest egy brokátba öltözött, ötvösművű csatokkal és láncokkal feldíszített, bodorított parókájú idős férfi váltotta fel.[41] S a változás nem pusztán a viselet változásának, hanem a magyar arisztokrácia életvitelében, kultúrájában bekövetkezett változásnak a kifejezője is. Ez a képmás korai jelzés arról a folyamatról, amelyben az udvarhű magyar arisztokrácia a Habsburg-birodalmi arisztokrácia világához kívánt közeledni, s habitusában, megjelenésében, szokásrendszerében a velük való rokonságot akarta hangsúlyozni. S akik azután a 18. században erre az útra léptek, azok megszűntek a *magyar* kultúra hordozói és éltetői lenni, s többnyire kivonultak a politika, a Magyarország sorsát felelősséggel vállaló politika küzdőteréről is. (Legfogékonyabb képviselőt majd csak a reformkor időszaka hozza vissza, s ott is elsősorban a politika terrénumára.) Esterházy Pál maga nem ezen az úton járt, de fiai — úgy tűnik — már ebben a szellemben nevelkedtek.[42] Esterházy Pál még a 17. század közepén kapta azokat a meghatározó impulzusokat, amelyek személyiségét meghatározták. S noha korának viharos évtizedei, váratlan politikai fordulatok nem egyszer késztették meghátrálásra vagy akár megalkuvásra, mégis — s ezt az általa készíttetett műalkotások is egyértelműen jelzik — az akkor kialakított és felvállalt társadalmi és kulturális értékrendhez valamilyen módon mindvégig ragaszkodott. Így amikor 1713-ban, két évvel a Rákóczi-szabadságharc bukása után, meghalt, vele annak a barokk mecénásrétegnek *utolsó* hazai képviselője távozott el, amelynek művészetpártolása még a 17. század közepének feszült politikai légkörében formálódott, s akik a képzőművészetet politikai vagy társadalmi törekvéseikkel *közvetlenül* is összekapcsolni igyekeztek.[43] A kismartoni ferenceseknél fölállított és metszetben is ránkmaradt castrum doloris ebben a szellemben búcsúztatta Esterházy Pált, s az oszlopos gyászemelvény képi megoldásaiban, a török hadi trófeák, a hercegi kalap, a magyar címer, különböző szentek és erények szobrai révén személyiségének, társadalmi rangjának leglényegesebb vonásai is megjelentek.[44] (32. kép)

A vázlat, amelyet Esterházy Pál művészetpártolásának elemzésével szerettem volna elkészíteni, okkal minősíthető elnagyoltnak. Sokmindenről nem beszéltem. Például a nevezetes kincstárról, amelynek értékelése speciális vizsgálati szempontokat kíván,[45] vagy a fraknói vár és a kismartoni kastély festményeiről és berendezéséről,[46] amelyet csak részben ismerek, vagy akár az Esterházy Pál által állíttatott oltárok és szobrok együtteséről, amelyet ő maga foglalt jegyzékbe.[47] S a sor még tovább folytatható. Ám így is arra törekedtem, hogy a mecénás Esterházy Pál pályaképének fő vonásait, változásait, legjellemzőbb jegyeit felmutathassam. Hogy az így kapott összkép tán kevesebbet tükröz azokból az ellentmondásokból, kételyekből és kudarcokból, amelyeket a politikai pályán, társadalmi rangban, s gazdagságban oly magasra emelkedett Esterházy Pál átélt? Bizonyosan így van. Mégis vallom, hogy a bemutatott műalkotások egyként tanúi annak, hogy Esterházy Pál számára a művészet valahol mindig *menedéket* is jelentett. S életének szinte mindegyik szakaszában rátalált azokra a művészeti kifejezési formákra, amelyekre elképzeléseit, mondanivalóját bátran rábízhatta. Mecénási érzékenységének, a képzőművészet erejébe vetett hite töretlenségének éppen ez a *folyamatosság* egyik fő bizonyítéka.

Galavics Géza

157.p

Bibiena, Francesco

l.

Cincik 17,19,30.C.

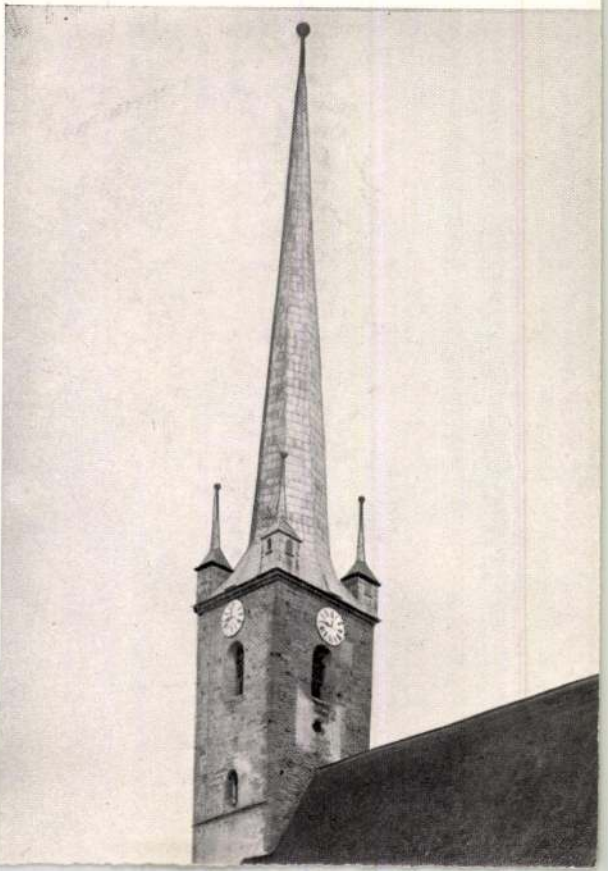

D-Galli-Bibiena,
Ferdinand
l.
Uxa. 139. l.

Negativa

Bibiena, Galli

Antonio 1717

l.

Benyov Bratisl

44. l

Benyovszky K.

Bratislava - Pressburg in Wort und Bild.

Bratislava - Pressburg 1931.

Meppel

Galli Bibiena,

Antonio

Bertalan V. Az

óbuda-Kiscelli

trinitarius ko-

lostor és templom.

lásd

Bertalan Kiscelli

trin templom

57 és köv.

lapok.

Bp. 1942

Bibiena alatt

is indikálva van

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bibiena, Antonio

Galli

festő

lásd

Bertalan Kiscelli

trin. templ.

57 és köv. ll.

Galbi Bibiena

alatt is

indikáltam, mégik

a helyes?

KELLEY ISTVÁNNÉ
papír, könyv és piperecikkek
kereskedése
SOMORJA, FŐ-UTCA 5.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Galli Bibiena, Antonio

1700 - 1774

festő: Szentháromság templom

lásd Porsemplom. Felnéjei fentitet.

Budinis. 156. l.

C. I. tétel

Budinis C. Gli artisti italiani in Ungheria. Roma. 1936. 156. l.

Galli Bibiena

festő

XVIII. s.

erőd

Csákos József:

A primásteri Nep:
szt. János szobor
Pozsonyban.

Forum

1936. 44-l.

(magyarész)

Donner György Rafael

Eszterházy Imre gróf hercegprimás arany-miséje alkalmából Pozsonyban épitett diadalkapuk ~~fent~~ Bibiena Antonio Galli terverte és Donner Rafael készitette a szobrászati dist.

Csányi Károly:
Donner Rafael György -
MMÉE Közl. - 1932.
45. l.

BIBIENA, *Galli da*, olasz művészcsalád, amelyek tagjai a késői olasz barokk legkiválóbb képviselői közé tartoznak. *Ferdinando* (1657—1743) nagyszerű fantáziájú, erősen dekoratív érzékű építész, aki után sok, kivitelre nem került, lendületes kompozició maradt fenn metszetekben. Építésze volt többek közt a mantuai udvari színháznak. Fivére, *Francesco* (1659—1739), főleg színházépítő és dekoratív festő volt; legszebb műve a veronai filharmonikusok színháza, *Alessandro* (1687—1760) a pfalzi választó fejedelem szolgálatában építette a mannheimi kastély egy részét s főművét, a jezsuiták templomát ugyanott. *Giuseppe* (1696—1756) Bécsben, Drezdában és Berlinben dolgozott mint színházi építő és színpadi festő. Főműve a bayreuthi opera pompás belső kiképzése, amelynél az olasz barokk leggazdagabb formáit használta fel. Ezt a művet fia, *Carlo* (1728—1778) fejezte be. *Barát.*

zép
jé

E. G. I. 1101

Hadsereg.

Az Arad vidékét feltün
pütt a Szabolcsi önk. lovas-sal
honvéd tiszt és egy bécsi techn
a Szabolcsi önkéntes közvitéz m
Hunyadi huszár, egy önkéntes és
jobbra pedig a gulába rakott fe
önk. lengyel közvitézt és egy k
szerelésben. Felirata fölül:

Az aradi 1848/

Aquarell, mér. a vk. 19

Galli Bibiena, Antonio

a pozsonyi Szentháromságtemplom kupola freskója.

Irod

Entz főpapok

260 l.

Entz G. M. főpapok művészeti és műveltségi tevékenysége a XVIII. sz. ban. Regnum

V. k. 1942–43. V 260 l.

J e g y z ő k ö

A volt főkapitányság Zrin
lebontása kapcsán a Magyar Vallás-
az óhaja, hogy a romná nyilvánított
rüljenek bontás alá és azok állaga
Ebből a célból 1946. évi

ar egyszerű

Galli, Antonio, da Bibiena, olasz festő és építész; szül. 1700-ban Parmaban, megh. 1774-ben Milanoban. Fiatalabb korában Magyarországon is dolgozott. A pozsonyi városháznak a prímási palotával érintkező falán 1726-ban egy nagy dekorativ freskót készített, amely azonban utóbb elpusztult. E freskó színes másolata a pozsonyi múzeumban, fényképe pedig a Műemlékek Országos Bizottságának gyűjteményében van.

Forster Gyula báró: Magyarország műemlékei. Budapest, 1913. III. 286. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1837. IV. 571. l.

für

?

1910-ben
merült magfenyve
Munkogy a falképet
sem a helyszínen
megtartam, sem
lerzedni nem
lehetett, a MOB
színes másolatot
készíttetett róla
a Pozsonyi városi
múzeum és fényké-
pet a saját gyűj-
teményé vesszé

Bibiena, Antonio
Galli da
1726.
Forster Gyula Pomoz

Forster Gyula:
Magy. Müemlékei
III) k. 286. l.
Bp. 1913

lásd
Galli Bibiena
alatt is

44. Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

44. Koháry István.

(látható, kissé jobbra fo

Csaknem térdig, szembe néz, kopasz, szeme kék, szemöldöke és baju és vállra vetetett prémes mentéje vör kép hátán: Comes Steph. Koháry de Csa R.M. Cam. et Act. Int. Cons. et Colon Campi Maresch. Locumtetens et Partium Vice Generalis.

(561)

TK

Vászon, méretei 115: 88 cm.
~~A Nemz. Muz. képtárából.~~
Át. Képt. 26. — A Danka
Kifüggeptésére vonatkozó
A Nemz. Muzeumban.

1873: I. 19. — 1876: VIII. 41. — 1878:
VIII. 329.

904: v. 2

A Tört. Képcsarnoktan

Bibiena, Antonio
Galli

d.

Franz 3. l.
9. l.
10. l.

Franz A.R.:
Pressburg als
Kunststadt. Wien,
1914. 3, 9, 10. l.

Bibliena Antonio

l.

Gerevich L'arte

21. l.

Gerevich T.: L'arte antica ungherese. Roma, 1929.

21. l.

1918 Nemes Eliz:

Öreg asszony.

Mellig, látható és szemben ~~közt~~ néz. Tehe
csokorra kötötte, középi
szemöldöke öszbevegyült
nak, barna vallkendőjének sze

Vászon, méretei

Bibiena, Antonio Galli

festō

lásd

Hekler M.M. Tört

141. l.

Hekler A. = A m.

művészet tört. Bp.

1934. 141, 191,

192. l.

Keppel

Pásztorkürtök VII. 146.

Bibiena, Antonio

Galli

a pozsonyi Szentháromság templom kupolafestménye

írád

z

Hekler M M Tört

191. l. 192. l.

Keppel

~~Ulenczé XVI. század.~~

3028

3028. ~~21.~~ **Eybl Ferencz.**

(Sz. Bécsben 1806. április 1-jén. † ugyanott 1880. április 29-én.)

Hagymát áruló tót fiú.

Árulja.

A ház előtt ~~vagy~~ tót fiú ül, szembe néz, a mellette levő batyuba kötött hagymát, a melyen serpenyős mérleg van. Jobb kezével feldiszített kalapját és a zacskó zsinórját fogja. Egyik lábát behúzta és a másikat kinyujtva ~~tartja~~. Hosszú haja barna, szemöldöke szőke, szeme szürke. Öltözete: szűr, kettős elejű ujjas rézgombokkal, piros tarisznya, bő szárú gatya és patkós csizma. Az előtérben jobbról patak folyik, kissé hátrább falubeli házak látszanak és a háttért magas hegyek töltik ki. Jelzése a mérleg serpenyőjén: »F. EIBL 1835.«

536

Papirlemez, méretei 24·8 : 30 cm. — At. Kept. 295. — hy lelt. fr. 94.

1868: II. 12. — 1870: VI. 66. — 1871: VI. 66. — 1873: VI. 66. — 1876: IV. 53. — 1878: V. 26. — 1880: V. 26. — 1881: V. 26. — 1883: V. 174. — 1884: V. 179. — 1885: V. 179. — 1886: V. 179. — 1887: V. 179. — 1888: V. 179. — 1889: V. 202. — 1890: V. 202. — 1891: VII. 294. — 1892: VII. 294. — 1893: VII. 368. — 1894: VII. 21. — 1895: VII. 21. — 1896: VII. 21. — 1897: VII. 21. — 1898: VII. 21. —

Galli-Bibiena Antonio

festō

l.

Heckler Ung

103 l.

Heckert. Ungarische

Kunstgeschichte.

Berlin, 1937. (111,

116. 103)

Fizetendő 190[illegible] [illegible] tól ¼ évi havi [illegible] kor. fill. részletben.

Korvin Testvérek. Budapest.

Galli - Bibiena

Antonio

l. Klasse

III. l.

keresét a csupán felülfoglalt ingók

lytatását nem akadályozza.

junius hó 13 án

ság.

kir albi ró.

Mészáros u 62

Galli Bibiena, Antonio
festő

l.

Kapbarokk
Rej. Tan. Eok
II. 258. l

Kapossy Z. Barokk
művészünk olasz
kapcsolatainak
kérdéséhez. OM. Rej.
Tört. Evk. II. Bp.
1927. 258. l.

Galli-Bibiena, Antonio

l.

Hekler Zug

116. l.

A folyó év ..... hó ..... n

..... ur utján tett b. rendelése folytán a kivánt műve... t van szerencsénk megküldeni és egyuttal értesítjük Czimedet, hogy becses számláját a tuloldali részletezés szerint

..... korona ..... fillér összeggel terheltük meg kivánsága folytán utánvettük.

Hogy Uraságod elvállalt kötelezettségei iránt minden tekintetben tájékozva legyen, idecsatolva megküldjük az Ön által aláirt rendelőbárcza hű másolatát.

Szives bizalmáért köszönetünket kifejezve, egyszersmind felhasználjuk az alkalmat, hogy ujabb megrendelésekre is felkérjük t. Czimedet.

A könyvjegyzékeinkben előforduló kiváló irodalmi műveket **a lehető legelőnyösebb részletfizetésre, a bolti ár felemelése** nélkül tesszük hozzáférhetővé a könyvvásárló közönségnek.

Azon kérésünk kapcsán, hogy czégünket irodalomkedvelő ismerősei és barátainak ajánlani és az irodalmi művek terjesztésére irányuló törekvéseinket becses jóakaratában továbbra is megtartani kegyeskedjék, vagyunk

kiváló tisztelettel

„Kölcsey“ könyvkereskedési részvénytársaság

ezelőtt

Gárdonyi és Társa.

Tessék fordítani!

Bibiena, Antonio

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 577, 584

Bibiena, Galli da,
Antonio

1931. 24.

Káposszy János
A magyar rajz barokk
európai helyzete.
Magyar Művészet
1931. 24. l.

Bibiena Antonio
Galli

und
Kap Ung Jahrb
52. l.

Kapossy J. Stellung
des ungarländischen
Barock in der
europäischen Kunst-
entwicklung. Ung.
Jahrbücher Bd. XI.
Berlin u. Leipzig
1931. 52. l.

Komáromi Dalegyesület VIII. 9.

Bibiena Galli, Antonio

Épitész és festő

Fentit tartottak a pozsonyi szentháromság templom tervezőjének – Antonio 1700-ban Hulletett Pármában, és így a templom alaphövének letételekor 1717-ben csak 17 éves fin volt. ♀

Fenti hosszú ideig tartózkodott Pozsonyban. A Bussi családból származó első felesége halála után 1745 jan. 2. pozsonyi leányával Thurnreiter Markus tábori hadbíró hadnagy leányával kötött házasságot.

Kemény Lajos: Az érsekprímások alkotásai Pozsonyban. Pozsony 1941. 23. l. 25. l. 26. l.

♀ 1727 (?) tervezte a pozsonyi trinitárius templom főoltárát, amelyet fordítás

Bussi Gaetano (stukko)
és Donner Rafael (nehrán)
kivitelezett.

Bibiena, Antonio Galli

A pozsonyi Szentháromság templom kupolájának falképét fenti festette.

Pozsonyi értesülés.
1940 jan. 18

Kemény Li: Az érsek-primások alkotásai Pozsonyban. Pozsony, 1941. 23, 25, 26. l.

BUDAPEST
1940
JAN
16. 11.

BUDAPEST
62

Bibiena

Nádai Pál

A Bibiena-nemzetség.

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 577.

Lásd Ebér féle

Művészlexikon

I. sz. Kiadás 76 l

MAGYAR MUZEUM

Galli Bibiena

terverte a pozsonyi rabváltó trinitariusok temploma hajójának és szentélyének kupoláit. 1720 körül.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái és terei. Pozsony 1905.
390. l.

n.

1266-ban + Firenzében 1332-ben.

Magy. Képt. 294.

Mk 294 TK

zélben látható. Haja és szemöldöke szőartja. Csikos sárga ~~selyem~~ főkötője a[illegible], yöngyök diszitenek, homloka felett, ~~a~~ balról három tü[illegible] ~~szint~~. Testhez álló zalag szegi, ~~köpenye~~ fehér,

— Mag. Képt. 294. —

~~Antal~~ —

~~nata kápolna freskója~~. — Lels. sz. 2 — 1884 előtt

régiségtárba ~~helyez~~ lett át, honnan ~~303/88~~. a Törs.

(perdő melynek

~~ez~~ hasztott felső ája

adatok a Törs. Képcsarnoktan 1884: T.

n coron ata templom frescojanak

Régiségtárból 1888.

Bibiena Galli

a pozsony szent Háromság
templom kupolájának
~~építője~~ festője

Budapest

NYOMTATVÁNY

Nagy Pozsony plaszt

12. l. 13. l.

Nagy Barna:
Pozsony plasztikája
a Donner és Messerschmidt közötti
időszakban.
Komarno-Komarom
1936.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET ONIAMNO SOCIETA MATTIA CORVINO 1920

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

Franklin-Társulat nyomdája

Galli-Bibiena

Antonio

festő

l.

Péter II

62. l.

Péter A. A m.

minvenet tort.

II. k. Bp. 1930. 62. l.

Mary Dezsöné Alexredesné
Önagyágo
Kéreti titkár úrat 157-324
Tesék felhívni

121.

elöl kopaszodik; előrefésült hajá szemöl-
s szeme kék. Csomóra kötött nyak-
nellénye s lehajtott galléri kabátja

méretei 20.5 : 16.5 c/m.

rt.

1856. február 14.

E diadalkapuk B-terváltó
szabrinati direct Donner R.
Vénstöttő

Pigler Andor:
Georg Raphael Donner
– művészetéhez –
MM. 1926. 111. l.

Esterházy Imre hercegprimas
pappá szentelésének 50 ck
cofordulda alkalmából
1738. a tt Márton vékei
csyhaiba egy szimbolikus
nobrokkal díszitott diadal-
ó emblemakkal
kapun vonult be, mellyel Forgach
a kaptalan nyeportja emeltetett.

Galli-Bibiena, Antonio

Magyar Könyvészet
1926. III.

L. Ebér lex.

Bibiena A.

alatt
forditó

lásd
Gallo alatt
is.

Bibiena, Antonio Galli-

(Galli-Bibiena?)

festo

pozsonyi szentharomság

templom kupolafreskója

Pig Müvel

544, 531. l.

Pigler Andor: A

barok ninoenet.

M. Müvelodestört

IV.

Galli-Bibiena, Antonio

épitész és díszítő

1738. ben. gróf Esterházy

Imre garanyiniseje alkal-
mából a pozsonyi dóm
előtt emelt diadalkapa
tervezője, a szobrászati
rész Donnertól

Pig Müvel

544. fl.

Tek.

Europa Könyv- és Lap-
- terjesztő vállalat,

Budapest.

VI. Ötvös utca 43.

Bibiena A. G.

Festő

a pozsonyi Szentháromság-templom kupolájának freskója 1736-40.

fentitől

Repr.

Šourek, K. 721. sz.

Die Kunst in der Slowakei, Prag 1939. 721. sz

(Képpel

[illegible]

elnök.

Sisak fölére, a f. é. jul. 27-én
kimutatott felvétel alapján kéfpitek,
inkam véltöjtés mellet.
Tervem fölére, most nem kéfpitek,
csak a tervhezett végleges boltozat ef.
kéfpitése után – csatlakozom a dévi
műfpoli tervezés vélemény ehez

qu. ang. 10.

fl

Galli, Antonio, da Bibiena

olasz festő és építész.

L.

Szendrey–Szentiványi:

544. l.

Czéhemlékek a komáromi kulturház –

Can VIII. 14.

Thieme-Becker

III. k. 597. 598. l.

Radó: Robinson Crusoë V. 79.

Bibiena, Antonio Galli

Malíř a architekt. V l. 1736-1740 za své působnosti v Bratislavě vytvořil krásnou architektonickou kopulovou malbu alfresco v kostele sv. Trojice.

Toman 36. l.

Toman, Prokop: Nový slovník československých výtvarných umělců. Praha, 1936

Bibiena, Antonio Galli

festő

l.

Tölgyesy Pozsony

9. l.

Tölgyesy Felicia

A pozsonyi harek

épitészet. Bp.

1937. 9. 57 l.

Tüzikutya-töredék; öskori VIII. 90, 93, 95

Bibiena Antonio

Galli

építész

l.

Tölgyes Pozsony

57. l.

Csont-árak, őskori VII. 93, 103, 104, 108, 111, 121,
122,

Bibiena, Galli da

Bibiena *Galli da*, olasz művészcsalád, a kései barokk legnagyobb szabású színházainak építői, egyben díszlettervezők is. *Ferdinando* (†1743) főműve a mantovai udvari színház; *Francesco* (†1739) Veronában, *Giuseppe* (†1756) Bayreuthben (opera) épített egy-egy nagyszabású színházat, emellett Drezdában, Bécsben is dolgozott. *Alessandro* (†1760) a mannheimi jezsuita-templom mestere. *Antonio* (†1774), festő és építész, 26 éves korában falfestménnyel díszítette a pozsonyi városházát (elpusztult).

Bibio *bársonyláguy*: a kétszárnyú rova-

Uj Idők Lex. IV. K.
910. l.

Bibiena Antonio

l.

Wag Dej

161, 167, 197, 201, 202. l.

Wagner, V.: Dejiny
výtvarného umenia
na Slovensku.
Trnava, 1930.

Gallo Bibiena, Antonio

lásd

Gallo Bibiena

alatt!

Weyde G. – Nádor E.:

Die zweihundertjährige Dreifaltigkeitskirche in Pressburg. 1725–1925. Bratislava-Pressburg. 1925. 59, 66–68. l.

Wien, 1895. 631.l „Ich vermute, dass er es gewesen, welcher 1717 die perspektivische Scheinkuppel der Trinitarkirche in Pressburg sehr im Charakter des Pozzo malte".

Antonio soll den Plafond über dem Orgelchor (Peterskirche in Wien) gemalt haben. A bécsi szent Péter-templommal vals hasonlóság" fürt darauf, den Schöpfer unserer Kirche (Pozsony, Wurtháromság-templom) auch im Kreise der Bibiena zu suchen, was in Pressburg durch die Tradition gestützt wäre.

Wey Dreifkirch. 59.l.

Gallo Bibiena

A pozsonyi trinitariusok
Henthárnisag templomá-
nak főhnpolitiját ismeretlen
festette ki. „Die älteste,
mir bekannte Quelle, ist
ein Werklein aus dem
Jahre 1809 (Kurze hist.
Lebensgesch. der Könige von
Ungarn etc. Pressburg, Fähn-
rich'sche Buchhandlung 1809)
das „den bekannten Gallo
Bibiena" als den Maler
nennt. Welches Mitglied
dieser Familie es nun ge-
wesen sein mag? Ob An-
tonio, wie Ilg annimmt,
(Die Fischer von Erlach.
fordits

Galli-Bibiena, Antonio

pozsonyi mintödését
illetően lásd
Bussi, Antonio Gaetano
alatt.

Wey Dreifkirch
66, 67, l.

Galli Bibiena, Antonio

laid

Palko Károly alatt.

Weydreiskirch. 68. l.

apost. I. Mitegyetem

emlékek Országos

Bu

VI. Állat

1736-40 Kört

A Szentháromság-trinitarius templom ~~[illegible]~~ ~~felett boltozat festett kupolát ábrázol~~ kupolája ~~[illegible]~~ ~~festette~~ perspektivikus, ~~[illegible]~~ architekturát és ~~plasztikusan hati festett figurák díszítenek~~.

Kobornak ~~[illegible]~~ alakokat festette

1729. Eszterházy Imre megbízárából a régi városháza ejük falára festett dekorativ jellegű épitészeti távlatot 1 ez megsemmisült

(III. Károly halálakor)

1740. Pozsonyban díszkalafalkot állitott fel, melyet csak 1743. kapta meg járási dirágát. Keresztelőtöbb vonatást Olaszországba

Kémény 18 oldal, hol Sorátói hitelen levéltári anyag. áll rendelkezésre, és hosszan ezt az adatot meritjük.

Galli-Bibiena

Pesti Hirlap 1910. ápr. 27.

* (Fölfedezett freskók.) Pozsonyban, a régi városháza falának lebontásakor, a lebontott fal mögött egy más falra bukkantak, melyet freskófestmények diszitenek. A freskók művészi becsüek. Eddig a következőket lehet látni: barokk stilusu épületet félkör alaku kidomborodással s ennek párkányzatán a hit, remény és szeretet allegorikus alakjait; emellett a kidomborodó épületrész mellett erkély vagy terrasz van igen szép korláttal; a terraszon diszesen felöltözött asszony ül, ki gyermeket tart az ölében, mellette férfiu szintén diszruhában — tartásuk olyan, mintha a téren lejátszódó ünnepséget néznének; hátuk mögött két fegyveres darabont. Bél Mátyás „Notitia Hungariae novae“ cimü művének 1730-ban megjelent első kötetében elmondja, hogy Esterházy Imre hercegprimás (1725—1745) a mostani Batthyány-téren az 1729-ben szentté avatott nepomuki Szent Jánosnak méltó szobrot emeltetett az ezelőtt itt állott kevésbbé értékes szobor helyett és hogy a fal (ő két falat emlit) nem mindennapi művészi ügyességről tanuskodó festménynyel van diszitve.

Nagyon valószinü, hogy ezeket a festményeket fedezték fel most. És nagyon valószinü az is, hogy ezek a festmények a Galli-Bibiena művészcsalád iskolájából származnak. A Bibiena-család három tagja: Ferdinando († 1743) és ennek két fia, Alessandro († 1760) és Giuseppe († 1757), kiváló épitészek és távlati festőművek szerkesztői, életük nagy részét Németországban töltötték és nevezetes műveket alkottak, épületeket és festményeket, többek között Parma, Bologna, Mantua, Mannheim, Prága, Drezda, München, Breszlau, Bayreuth (szinház) és Bécs városokban. Egy Galli-Bibiena festette a pozsonyi Szent Háromság-templom gyönyörü távlati kupola festményét. Ezeknek az adatoknak azzal a ténynyel való összevetése, hogy az ujonan fölfedezett festmény a Bibienák stilusára vall, valószinüvé teszi, hogy ezek a festmények a Bibienák iskolájából valók.

Midőn Batthyány József hercegprimás (1776—1799) a mostani primáspalotát Hefele által épit-

tette, ez az épitész az uj palotát kitolta a befestett fal elé, ugy hogy a Szent János szobrát a most ujra látható fülkéjéből el kellett távolitani és akkor épitették a mai napon lebontásra került falat az érdekes freskó-festmények elé és ebben a falban alkották azt a három fülkét, amelyből néhány hete eltávolitottak három szobrot. Ez az akkor ujonan épitett fal a Hefela eredeti tervrajzán, melyet a levéltárban őriznek, ugy látszik, már látható. Ezt a tervrajzot most vizsgálják meg a mérnöki hivatalban.

Brolly Tivadar polgármester táviratilag megkérte Schulek Frigyes műegyetemi tanárt, küldene Pozsonyba olyan szakértőt, aki esetleg a freskókat a legnagyobb óvatossággal leszedhetné.

* (Hangverseny

; a

a bélyeg utján közvetlenül f

felett.

1. A bélyegköteles irat tárg

2. A kiállitó neve, lakása:

3. Hatóság, melynél benyujtat

4. Minő intézkedés történt az

Az első londoni állandó szinház, az 1576-ban épült, amphitheatrális alakú The Theater a városon kivül feküdt. A második egy évre rá keletkezett s közvetlenül az első mellé építették. A The Curtain (Függöny) nevet viselte. Ovális alakú faépület volt.

Shakespeare szinpada adta meg a mintát az északi népek szinházai számára. Ez a szinpad voltaképen a középkori ajtós szinpadnak és a görög szinpadnak továbbfejlesztése. Két fontos része: az előreugró emelvény s ennek mélyén a függönnyel elkülönitett hátsó szinpad. Előfüggönye nem volt.

A spanyol szinpad ősi típusának megteremtője Lope de Rueda. Szinpada az elképzelhető legkezdetlegesebb. Négyszögalakban felállított négy pad, amelyre négy-hat szál deszkát fektettek keresztbe. A szinpad magassága a földtől négy araszny. A diszlet egyetlen szál függöny, melyet két kötél segitségével húztak szét, illetve össze egyik oldalról a másikra.

Idők folyamán ez a primitiv szinház fejlődésen ment keresztül. A jezsuiták juttatták a fejlődés legmagasabb fokára, több évszázadon át irányt szabva a spanyol szinpad fejlődésének. Pontos szinpadi méreteket állitanak fel, melyben nagy része van Juan Sardina Mimoso spanyol jezsuitának. Proscenium, oszlopokkal diszitett szinpadnyilás, amelyből később a kulissza fejlődött ki. Eleinte a széles szinpad volt divatban, később inkább a mélyitett szinpadot kedvelték. A függönyt is mindinkább alkalmazzák és hasznos szolgálatot tesz gyors szinváltozások esetében. A diszletek hosszú időn át palotát, erődöt, vagy utcarészletet ábrázolnak.

1639-ben adja ki Nicola Sabatini hires „Trattato"-ját, amelyben korának szinpadát részletesen ismerteti. Az előfüggöny használata ekkor már általános, sok nyiltszini változással találkozunk. A szinpad rendkivül mozgalmas. Kedvelték a nagy összeomlási, égési jeleneteket, iparkodtak visszaadni tengerhullámzást, villámlást, a tenger színének változását, felhők vonulását, kivilágosodást és elsötétedést. A kezdetleges olajlámpa világitás ellenére még világitási hatásokat is nyujtottak. Érdekes újitás, hogy a zenekar az erkélyeken, vagy a szinfalak mögött helyezkedett el.

Joseph Furttenbach 1640-ben épitette Bécsben szinpadját. A szinpad elé és mögé egy-egy árkot épitett, amelyeken át a szinpad alá süllyesztette a diszleteket. Szinfalait háromszög-alakú prizmákra

festette és gyors forgatásukkal pillanatok alatt képes volt szinváltozást elővarázsolni.

A barok-kor legnagyobb szinházépítője Lodovico Ottavio Burnacini (1636—1707) volt. A bécsi császári udvarban élt. Nagy szinpadi technikai tudást és szcenikai érzéket örökölt atyjától, aki mint szinházi mérnök, szolgálta az osztrák udvart. Vérbeli szinházi ember, aki bármit rajzol, szinházzá változik. 1667-ben a mai National Bibliothek helyén egy közel 5000 néző befogadására alkalmas faszinházat épített, mely sok viszontagságon ment keresztül. A török megszállás alatt megrongálják, később ideiglenesen helyreállítják, 1697-ben végérvényesen újjáépítik, két évre rá teljesen leég, míg végül 1706-ban a mai Redout-palota helyén maradandó alakot kap. Burnacini főerőssége egyéni elgondolású díszleteiben nyilvánult. A prespektíva-fejlesztés terén korszakalkotó érdemei vannak. Mélyíti a távlatot azzal, hogy a hátsó függönyre három irányba futó utakat fest. Különleges kert-díszleteket készít, aprólékos gonddal rajzolja meg és vágja ki az ágakat, leveleket. Faágaiban megtaláljuk a XIX. század plasztikus diszleteinek csiráját.

A barok-kor egyik kiváló építésze és tervezője Andrea Pozzo, jezsuita atya. „Perspectivae pictorum atque architectorum. Libri tres.“ (Róma, 1693.) c. művében gazdag képzeletű és nagy lelki átéléssel rendelkező művésznek mutatkozik, aki kiváló matematikai és technikai felkészültséggel tárgyalja a távlati szerkesztés módszereit és a művészi festésnek, kivált a kupolafestészetnek is éppen olyan mestere.[11] Nagy lépéssel jutott tovább a perspektíva-fejlesztés terén, amennyiben feloldja azt színfalakkal, egész szinfalsorozattal. A kulisszák szögben elhajlítva állanak szinpadán, a hátsó függöny elveszti önállóságát s záró szinfalként csatlakozik a kulisszasorozathoz.

Pozzo stílusának továbbvitele, fokozása a bolognai Galli-Bibiena család működésében érkezik tetőpontjára. A barok-szinházépítészet fénykora ennek a családnak nevéhez fűződik. A család megalapítója: Giovanni Maria (1625—1665.) festő, akinek egy leánya: Maria Orania (1665—1749.) s két fia: Ferdinando (1657—1743.) és Francesco (1659—1739.) építészek. Ferdinandonak egyik fia, Giuseppe (1696—1756) építész, másik fia, Antonio (1700—1774.) épitész, mérnök, festő és szinházi diszletfestő.

A gazdag diszletezésből, az illúziókeltés és a távlati hatá-

Laurisin L.
A m. kir. Operaház
Bp. 1941.
(13.l

sokból nőtt ki a Galli-Bibiena család barok szinházművészete. A hangsúly a díszletekre és a szinpad felépítésére tolódott át, annyira, hogy a dráma másodrangú tényezővé lett s a szinész is háttérbe szorult.[12]

Ferdinando Bibiena Pármában II. Ranuccio Farnese udvarában dolgozott s kivette részét a Teatro Farnese diszítési munkáiból. Mozgatható diszletekkel kísérletezett. Korábban a díszletek perspektivikusan kisebbek lettek, minél inkább a háttér felé haladtak. Az ő szinpadán a vonalak nem futnak többé a hátsó szinpad közepe felé, hanem különösképen két oldalt is. A szinpadi kép ezáltal feloldódik, elveszti merev hatását, festőivé válik.[13]

A fiatalabb testvér, Francesco is, mint minden Bibiena, egyetemes művész: építész, festő, tervező és díszítő. A mantuai herceg udvari építésze és káprázatos ünnepségeinek, díszfelvonulásainak zseniális rendezője. Szinpadművészi működésében tág teret enged gazdag fantáziájának. A díszlet-típusokat nem gyarapítja, sőt — Pozzoval szemben — csökkenti s nagy kedvvel tervez és kivitelez vár- és börtöndíszleteket. Az első, aki a világítással is törődik. Nem mintha fényforrások és világítási hatások kipróbálásával kísérleteznék, hanem egyszerűen ráfesti a szinfalakra a fényt és árnyékot érzékeltető foltokat. Ő az első, aki a szinpad mennyezetét a nézőtérénél magasabbra emeli.

Giuseppe Bibiena hatása túlnőtt Bécsen s a nagy szinházépítkezéseknél északon és nyugaton egyaránt jelentkezett. Bécsen kivül Berlinben és Drezdában is dolgozott. Legkiválóbb műve a bayreuthi operaház gazdag barok pompájú belső kiképzése, amelyet fia, Carlo (1728—1778.) fejezett be. Giuseppe Bibiena diszleteiben már nem tudott újat nyujtani. Az architektonikus elemek túltengenek bennük s kertdíszleteit, virág és bokor kreációit merev geometrizmusba szorítja.

Antonio Bibiena (1700—1774), Ferdinando fia Pármában született és Milánóban halt meg. Tizennyolcéves korában már a fanói szinház építési munkálatainál mint díszítő festő működik. 1721-ben Bécsbe megy, hol pár év mulva (1726) az udvari szinháznál mint második mérnököt alkalmazzák. Gróf Eszterházy Imre esztergomi érsek meghívására többször megfordul Magyarországon s a pozsonyi trinitárius templom kupoláját festette.[14]

Lányi

A Bibiena-stílus, bár kétségtelenül nagyot és sokat alkotott, de szertelenségénél fogva nem tudott tartósan uralkodni.

A rokokó-kor szabadban, parkokban és paloták kertjeiben mesterséges romok, antik oszlopok és bokrok-dekorálta környezetben hozta szinre divatos pásztorjátékait.

A XVIII. századból érdekes megemlíteni a ludwigsburgi szinházat, ahol a szinpad hátsó fala elmozdítható s így a nézők élvezhették a szabadban elvonuló meneteket, sokszor egész csatákat.

A szabadtéri díszlettel kísérletezik Karl Carl (1787—1854.), aki, hogy minél hívebben adhassa vissza a természetet, valóságos erdőt telepit élő fákból a szinpadra s plasztikus természeti elemekből épiti fel a diszletet.

Hosszú időre csend áll be, bizonyos megtorpanás következik, míg újabb kisérletezők akadnak s lassan megindul a további fejlődés menete.

A barok és rokokó korszak után az első érdemleges kisérlet Ludwig Tieck (1773—1853) romantikus költőé és dramaturgé. Sok külföldi szinművet fordított németre s műfordító tevékenysége közben nem elégedett meg azzal, hogy a művek szelleméhez minél közelebb jusson, hanem azon fáradozott, miként oldhatná meg minél tökéletesebben a szinpadi kivitelt is. Shakespeare-szinpaddal kisérletezik s elképzelése első kisérlet a kétszázéves szinpadi tipussal való szakitás után. Tieck felfelé tagolja a szinpadot. A felső szinpadhoz két lépcsőn át vezet. A lépcsők közt hátsó szinpadként szereplő alsó helyiség tűnik elő.

A romantikus kor elveti a szimbolikus szinpadot, amely Shakespeare korában divott s különböző diszletekkel álcázza az állványokat, hogy a természetességet minél jobban megközelithesse.

1869-ben fontos fejlődési mozzanathoz érkezik a szinpadtechnika. Münchenben először alkalmazzák a körhorizont-függönyt, mely az egész szinpadot körülveszi s így a takaró szinfalak feleslegessé válnak.

1876-ban Otto Devrient (1838-1894), német szinész és rendező Weimarban próbálkozik Faust mindkét részének szinrehozatalával s ehhez, helytelen értelmezéssel állította vissza a középkori misztérium-szinpadot. Míg a középkori hármas tagozottság egy síkban fekszik, nála egymás fölött, illetőleg alatt helyezkednek el

zavarja. Egyik leghasznosabb madarunk. Sok olyan állatot pusztít, amely gazdaállatja a májmételynek és egyéb jószágpusztító élősködőnek. A madárvédelmi törvény szerint is védett madár. Fészkét a földre rakja zsombékra vagy alacsony fű közé. Tojása régebben rendkívül keresett ínyenc-cikk volt, melyet kosárszámra hordtak a nagyobb városok piacaira. Ez a tojásszedés a vízimadarak igen nagy pusztításával járt, mert a bibic mellett egyéb madarak tojásait is szedték. Ma már jórészben megszűnt. SCHENK J.

Bibiena (tkp. *Galli*), olasz művészcsalád, amely az Arezzo melletti Bibienából származott, de Bolognában telepedett le és száz éven át élénk tevékenységet fejtett ki a dekoratív művészet és főleg a színházépítés terén. Legkiválóbb tagjai: *Ferdinando* (1657—1743). Bolognán kívül Parmában, Bécsben és Barcelonában is dolgozott. Épületei gazdag barokk fantáziáról tanuskodnak. Öccse *Francesco* (1659—1739) építette a veronai Teatro Filarmonicót (1717—20). Ferdinando három fia: *Alessandro* (1687—1769 előtt), a pfalzi választófejedelem szolgálatában a mannheimi jezsuita templomot építette; *Giuseppe* (1696—1756) Bécsben, Drezdában és Berlinben működött; *Antonio* (1700—1774) a bolognai Teatro Comunale építője, Bécsben és Pozsonyban is dolgozott. Neki tulajdonították azt a nagy dekoratív falfestményt, melynek maradványai 1913-ban kerültek Pozsonyban napfényre. Giuseppe fia, *Carlo* (1728—1778 után), a bayreuthi operaházat építette. ÉBER L.

Bibio *Geoffr.*, a *bársonylegyek* (Bibionidae) családjának jellegzetes neme; fajai főképpen tavasszal jelennek meg. A márciusi *bársonylégy* (Bibio marci L.) sokszor nagy tömegekben mutatkozik. A *kerti bársonylégy* (Bibio hortulanus L.) lárvái a kerti ágyásokban sokszor nagy kárt okoznak, mert a növények gyökereit megtámadják. Juh- vagy tehéntrágyával kell őket összecsalogatni és azután azzal együtt megsemmisíteni. DUDICH E.

Biblia (görög szó, a. m. könyvek; a *Könyvek könyve*, *Irás*, *Szentírás*), a keresztény vallás szent könyveinek gyüjteménye. Két főrészből áll: ó- és újszövetségből (testamentum, diathéké). Az ószövetség szent könyvei ugyanazok, mint az izr. vallásé. A szent könyvek *gyüjtését*, a profán könyvektől való megkülönböztetését már az ószövetségi zsidóság megkezdte. A Kr. e. III. sz.-i görög fordítás (Septuaginta) föltételezi már a szent könyvek kanonját, gyüjteményét, még pedig *teljesebb* gyüjteményét, mint a Talmudban elfogadott kanon. A Talmud az *ószövetség* könyveit három csoportra osztja: 1. *Thōrā* (törvény), 2. *Nebīim* (próféták), 3. *Kethubim* (írások). Az elsőbe tartozik: Mózes öt könyve. A másodikba: *Korábbi próféták*: Józsue, Birák, Sámuel két, Királyok két könyve; *későbbi próféták*: Izajás, Jeremiás, Ezekiel, a 12 kis próféta. A harmadikba: Zsoltárok, Példabeszédek, Jób, Énekek Éneke, Ruth, Siralmak, Prédikátor, Eszter, Dániel, Ezdrás, Nehemiás, Krónikák két könyve. A kat. egyház *szent, tehát sugalmazott könyveknek tekinti* az ószövetség ú. n. deuterokanonikus (másodkánon) könyveit is: Baruch, Tóbiás, Judith, Makkabeusok két, Sirák fia, Bölcseség könyve, Eszter 10, 4—16, 24 és Dániel 3, 24—90; 13; 14 fejezeteit, melyeket Luther is kizárt az ószövetségi kánonból. Az ószövetség könyveit tartalom szerint három csoportra osztják: történeti, tanító és prófétai könyvekre.

Az *újszövetséghez* tartoznak: *a) történeti könyvek*: Máté, Márk, Lukács, János evangéliumai, Apostolok cselekedetei; b) *tanító jellegűek*: Pál apostol 14 levele: rómaiak-, korinthusiak- (2), galaták-, efezusiak-, filippiek-, kolosszaiak-, thesszalonikaiak-, Timotheus- (2), Titus-, Philemon-, a zsidókhoz; Péter (2), János (3), Jakab, Judás levelei. c) *Prófétai*: Titkos jelenések könyve.

A *hívők* a Bibliában isteni *sugalmazásból* eredő könyvet látnak. A sugalmazás (inspiráció) abban áll, hogy a könyv eszméit az íróval az Isten közli és így végeredményben a könyv főszerzője: Isten; az író pedig az Isten eszköze. A nemhívő, ha tagadja is a sugalmazást, kénytelen a Bibliának idők fölött álló szellemi értékét, erkölcsi, vallási tartalmának fenségét elismerni.

A Biblia egyes könyveinek fejezet-*beosztása* a XIII. sz.-ból ered (Langton); a versbeosztás a XVI. sz.-ból.

A Szentírás könyveinek *eredeti nyelve*: az ószövetségé túlnyomórészt *héber*; *arám* nyelvű néhány ószövetségi fejezet (Dániel 2, 4—7, 28 stb.); továbbá Máté evangéliumának eredetije, mely elveszett; a Makkabeusok 2 könyve, a Bölcseség könyve és az egész újszövetség nyelve pedig a *görög* (koiné-dialektus).

A Biblia egyes könyveinek megírási ideje közt kb. másfél évezred mult el (Kr. e. 1400—Kr. u. 100). Az eredeti *kéziratok* elvesztek. A legrégibb *héber* kézirat a Kr. u. X. sz. (egy *töredék*: Kr. u. I. sz.). A *teljes görög* biblia legrégibb kéziratai: 1. Codex Vaticanus (IV. sz.), 2. C. Sinaiticus (IV. sz., Tischendorf találta fel), 3. C. Alexandrinus (V. sz.).

Legrégibb *nyomtatott kiadások*: a) *héber*:

Gutenberg Lex. VI. K.

Zsoltárok, 1477-ben; Ószövetség, 1488 (Biblia Soncinensia). Modern héber kiadások: Baer—Delitzsch (1861—3), Haupt (1893), Kittel (1906); b) *görög*: Ximenez: Polyglotta Complutensis (Alcala, 1514—7), mely a hébert is tartalmazza; Rotterdami Erasmus felületes szövege (Basel, 1516); az újszövetség görög kiadásai közül: Westcott Hort, Soden H., Nestle E., Brantscheid és főleg Vogels H. J. (N. T. graece et latine. Düsseldorf, 1922) válnak ki.

A Biblia ma a világnak jóformán minden nyelvére le van *fordítva*. A héber szöveg első *görög fordítása* a *Septuaginta* (a. m. Hetvenek ford.; LXX) a Kr. e. III. sz. elejéről; *szír* fordítás (Pešittā) Kr. u. II. sz.-ból. Latin fordítás volt már a Kr. u. II. sz.-ban *(Itala)*. A legteljesebb latin fordítást Szt. Jeromos (340—419) készítette *(Vulgata* a. m. általános szöveg). A kat. egyház ezt a latin szöveget használja. Az első germán nyelvű fordítás Ulfilas püspök *gót* fordítása az V. sz.-ban. A középkor folyamán igen sok német fordítás készült; pl. csak a könyvnyomtatás feltalálásától Lutherig 18 *teljes* német bibliafordítás ismeretes. Luther (Újszöv. 1522; teljes: 1534) fordítása nagyértékű főleg nyelvi szempontból. A *magyar* fordítások közül a legrégebbi a Bibliának a kat. liturgiában használt részleteit fordítja, a zsoltárokat, evangéliumokat, lectió-kat (Bécsi, Müncheni, Apor-kódex) a XV. sz. elejéről. Ez a fordítás nem huszita eredetű. A Biblia magyar fordításában nagy érdemei vannak *Komjáti B.*, *Pesti Gábor*, *Sylvester* részletfordításainak; az első teljes prot. fordítás: *Károli Gáspár* Szent Bibliája (Vizsoly, 1590). Kat. fordítás: *Káldi*-é (1626). Legújabban a protestánsok közül *Masznyik*, *Raffay*, a kat.-ok közül a Szent István-Társulat új, *teljes* fordítása válik ki, melyből eddig az egész Újszövetség és az Ószövetség történeti könyvei jelentek meg. Az Izr. magy. irod. társ. kiadásában is megjelent 1898—1907. az ószövetség magyar fordítása négy kötetben.

Biblia-*magyarázatok*, *kommentárok*: A kat. kiadások rendszerint jegyzetekkel jelennek meg. Nagyobb kommentárok: Cornelius a Lapide, Calmet kommentárjai, továbbá a Cursus Scripturae Sacrae. Protestáns szerzők: *Marti*: Kurzer Handkommentar z. A. T. (1897—904); *Novack*: Handkommentar z. A. T. (1898—917); *Sellin*, *Meyer*, *Lietzmann*, *Holtzmann* magyarázatai.

Bővebb irodalmát közli *Radó*: A kereszténység szent könyvei. 1—2. (Budapest, 1928—29.)

KÜHÁR F.

Bibliai régiségtan, feladata az, hogy a Szentírás magyarázatához szükséges vagy hasznos vallási, állami, társadalmi, családi, gazdasági, kortörténeti állapotokat felkutassa. Két ága van: *ószövetségi* és *újszövetségi régiségtan*. Az ószövetségnek főtárgya a *héber* magán- és társadalmi életnek, kultúrának szemléltetése. Természetes, hogy ez a cél szükségessé teszi az egykorú kultúrák (Egyiptom, Babilon) és népek vizsgálatát. Foglalkozik a héber nép egész kulturális és gazdasági életével. *Forrásai* ennek a tudománynak elsősorban: maga a Szentírás, továbbá az emlékek (épületek, képek, pénzek, feliratok). A XIX. sz.-ban megkezdődő ásatások Palesztinában, Mezopotámiában, Egyiptomban igen sok emléket tártak fel. Felhasználja továbbá a zsidók és a szomszéd népek irodalmi, művészeti emlékeit is. Philo, Flavius Josephus művei sok felvilágosítást nyujtanak főleg Krisztus korának állapotaira vonatkozólag és így az *újszövetség* régiségtanának is forrásai. Az újszövetség régiségtana a sémi kultúrán kívül a hellenizmus világkultúráját vizsgálja. A kereszténység apostoli időkben való terjedése szükségessé teszi a tárgykör hatalmas kibővítését, mely által a bibliai régiségtan a hellén-római régiségtannal találkozik. Ásatásokkal is foglalkoznak Palesztinában: az angol: Palestine Explor. Found 1865-től, a német: Palästina Verein; a francia kat.: École bibl. et archeol. (a domonkosoké), az Internationale Pal. Gesellschaft; a zsidó: Jewish Pal. Explor. Society 1922-től.

Irodalom. *Ugolini:* Thesaurus antiquitatum sacrarum (34 köt., Venetiis, 1744—69); *Novak:* Lehrb. der hebr. Archäologie (2 köt., 1894); *Kortleitner:* Archaeol. bibl. Summarium (1926); Az ásatásokról: *Macalister:* A Century of Excavations in Palestina (London, 1925).

KÜHÁR F.

Bibliai tudományok. A Biblia megértése, helyes magyarázata főfeladata annak a vallási közösségnek, mely a Bibliában isteni megnyilatkozást lát. Ez a törekvés vetette meg a Bibliával foglalkozó tudományok alapját a zsidóknál is, a kereszténveknél is. A héber *szöveg megrögzítése* a Kr. u. I—II. sz.-i *tannaiták* érdeme; ugyanekkor megkezdődik már a hatalmas *héber kommentár-irodalom* (targum-ok), továbbá a bibliai tanok rendszeres összefoglalása és gyakorlati alkalmazása (Misna; Talmud). A kereszténységben a szöveg megállapításában, megrögzítésében igen nagy érdemei vannak *Origenes*nek (megh. 254), aki a görög szövegváltozatokat ú. n. Hexaplá-jában gyüjtötte össze. Vele együtt megindul a *szentatyák* nagy *kommentár*-irodalma; ebben Szt. *Chrysosthomus*, Szt. *Jeromos*, Szt. *Ágoston* válnak ki. Szt. Jeromos vetette meg alapját a bibliai

A BIBIENA-NEMZETSÉG

I.

Itáliában már háromszáz éve állt a fa, melyről a Sors keze szakadatlanul rázta Európára a virágokat. Építők, festők, arlekinok, mozaikművesek, selyemszövők és a jó ég tudja, hányféle szépműves röppent még ezeken felül szerte a világba. A renaissance és a barokk virágzásba borította a földet. Ekkor jöttek a Bibienák. A tizenhatodik század végén volt ez, s a láthatatlan kéz nagyon adakozó kedvében lehetett: a nemzetségnek minden tagjába vagy tízféle képességet oltott. A vándorszél, mely a Bibienákat átkergette az Alpokon, nem is tudta, mily nemes terhet cipel e fa minden egyes virágában. Térképet lehetne rajzolni felvonulásuk útjáról. És azon a térképen Nápolytól Drezdáig, Pozsonytól Lissabonig minden koronázóvárost kis piros jellel kellene megjelölni. Kupolástemplommal az egyiket. Fák keretébe illesztett arénával a másikat. Lépcsőkkel és vízeséssel a harmadikat. Angyali zenekarral, udvaroncok felvonulásával valamennyit. Három nemzedék vándorolt így spanyol, portugál, német, osztrák, magyar, orosz és vissza olasz földre. És ott hagyta mindenütt a maga látogatójegyét: *Di Galli Bibiena.* Az 1619-ik évtől szakadatlanul ontja a családfa a maga hajtásait egészen 1784-ig. Az első sarj még gyönge festő. Bibienában, egy kis faluban pattan ki az ismeretlenségből az ős: Giovanni Maria Galli, aki nem messzire vetődik, csak Bolognáig. Gyermekei nem is kapnak tőle mást, csak a származáshely szépen hangzó nevét: Bibiena. Mire a dinasztia utolsó tagja, Carlo sírjába hull, éppen százhatvan év telik el. A barokk és rokoko százhatvan éve, a történelmi mulatságok legszebb időszaka.

Művészcsalád, melynek tagjai egyazon művészetnek élnek, nem ritka jelenség a történelemben. De sohasem volt oly gyakori, mint a renaissance és a barokk évszázadaiban. A Filippo Lippik, Cranachok, Breughelek, Holbeinok, Bellinik, Van de Veldék a festészetben, a Robbiák a szép majolikák készítésében, Pisanók a képfaragásban és bronzöntésben. Kortársaik ezt akkor természetesnek találták, hogy apát a fiú, nagybátyát az unokaöcs váltsa fel. A műhelyben és a — talentumban. Vajjon a *hereditary genius* volt-e termékenyebb a művészettől lázas korszakokban vagy a véletlenek? — ki tudná megmondani! Talán csak a műhely közelsége, az együttélés az öröklött szerszámok közt: oka az egésznek. Járni azonos kemencék, állványok, öntőformák közt: apa és fiú számára, sőt több nemzedék számára is azonos életsorsot jelent. Rendesen valami láthatatlan szövedék fonja őket össze, mint valami közös fátum. A renaissanceban: az erős élnivágyás. A barokkban: az Ég felé törekvés. Tulajdonkép minden nemzedék újra kezdi apái küzdelmét az anyagokkal, mielőtt művészetüket folytatná. Annyi bizonyos, hogy művészetileg zártabb, közösebb életsors nem igen volt, mint a Bibienáké. Szétszórtan is valamennyi azonos módon épít: színházakat, díszleteket, katafalkot, diadalíveket, oltárokat. A nagy és kis udvarokra ezzel ragyogó bélyeget nyomnak. Hiszen voltak már a középkorban is építőcsaládok: a Gaddik, a Parlerek. De azoknál csak a nagy kollektív alkotótevékenységbe való beilleszkedésről van szó. A Bibienáknál mindig egy-egy kisebb-nagyobb egyéniség az, aki „királyi masinisztává" válik valamely udvar életébe kapcsolódva. Az első nemzedékből két fitestvér cseréli így fel a művész szabadságát az udvari marsall állásával. Ferdinando, az idősebbik, és Francesco, a fiatalabb. (Nővérük Mária Orania már szülőföldjén meghalt, fiatalon.) Az ő életük hányt-vetett voltában is szép. Ha kell építenek, festenek, stuccót kevernek, márványt faragnak. Ha kell Nápolyban, Pármában, de ha úgy fordul a kocka, a spanyol vagy a bécsi Habsburg-udvarban állnak oda a kulisszák közé. Menynyivel könnyebb már a dolguk az ő fiaik-

1927. 9. szám

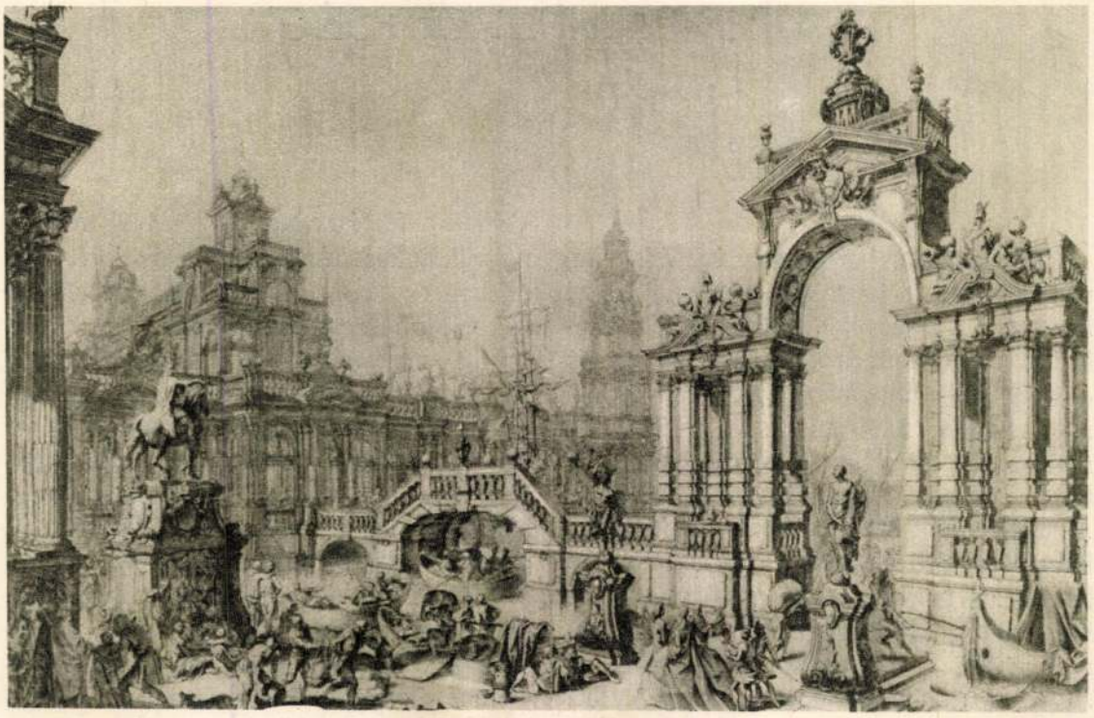

FERNANDO GALLI-BIBIENA (1657—1743). Vízfestmény
(Denkmäler des Theaters. II. Szenische Architekturen und Architectur-Phantasien. Herausgegeben von der National-Bibliothek, Wien. R. Piper & Co. Verlag München)

GIUSEPPE GALLI-BIBIENA (1696—1756): ARCHITECTURE E PROSPETTIVE, DEDICATE ALLA MAESTA DI CARLO VI. Sc. PFEFFEL. 1740
(Denkmäler des Theaters. R. Piper & Co. Verlag München)

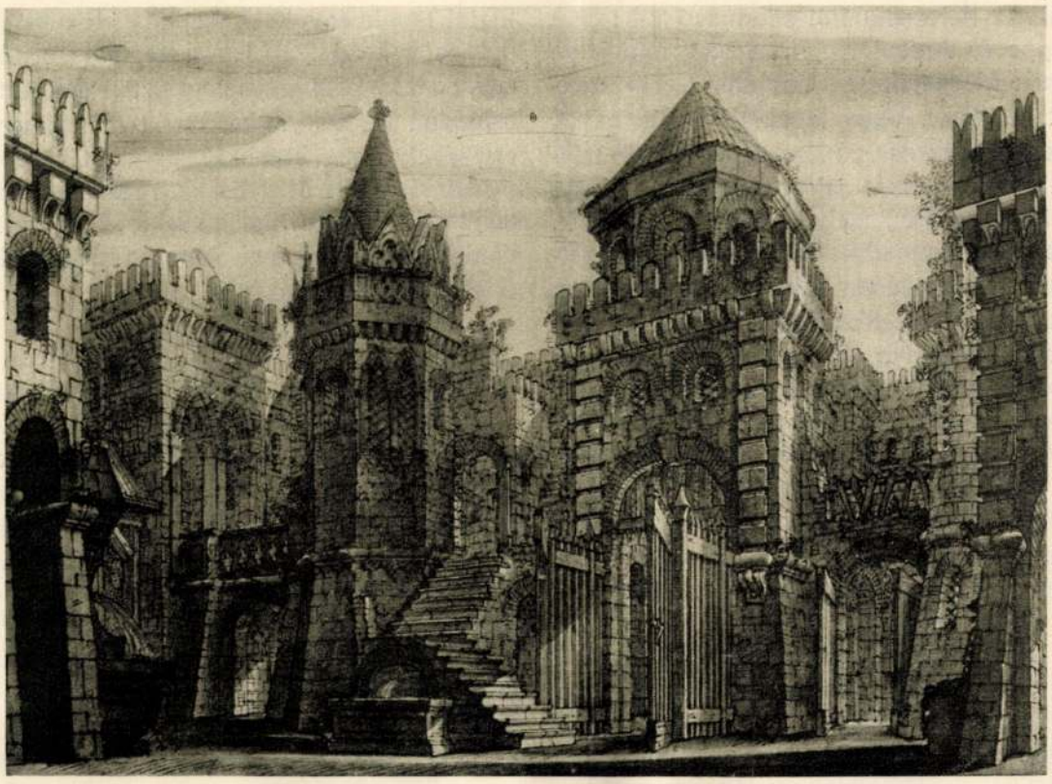

FRANCESCO GALLI-BIBIENA (1659—1709). Vízfestmény
(Denkmäler des Theaters. R. Piper & Co. Verlag München)

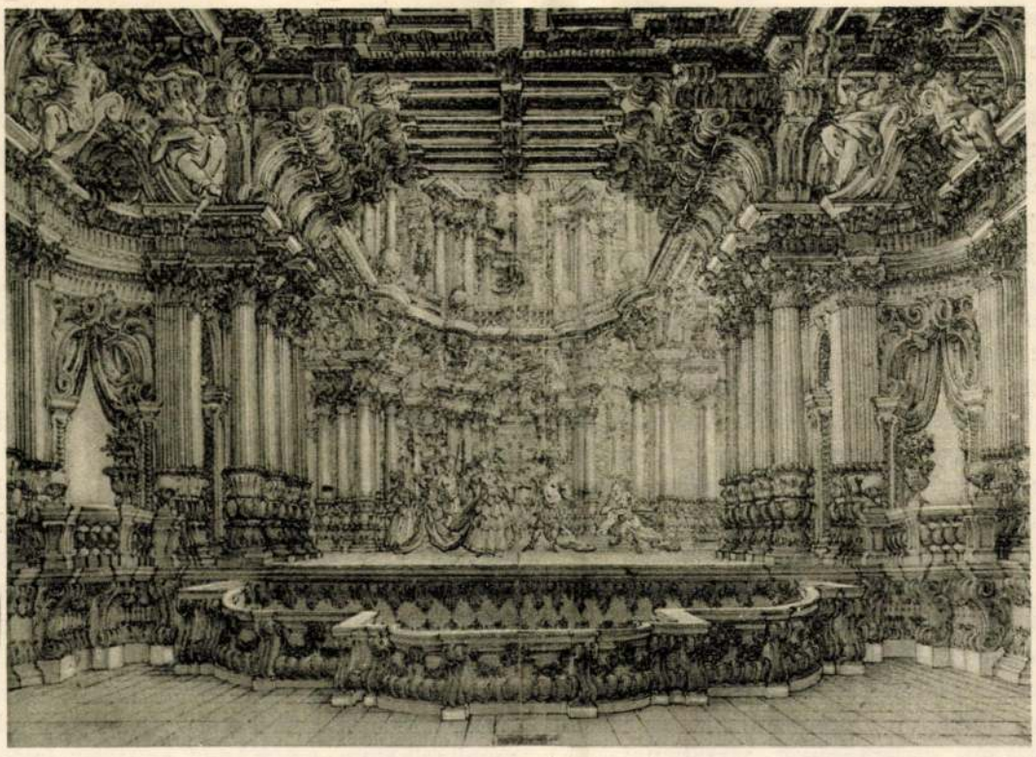

GIUSEPPE GALLI-BIBIENA. Vízfestmény
(Denkmäler des Theaters. R. Piper & Co. Verlag München)

nak. A Ferdinandótól származó fiúk: Giuseppe és Antonio, a Francesco nyomaiba lépő: Alessandro és Giovanni Carlo öröklik helyeiket. Vagy legalább is a jó nevet, mely fényes szerződéseket, vetélkedő fejedelmi ajánlatokat jelent számukra. Abban a félszázadban, mely 1710-ben kezdődik. De már a harmadik nemzedékben, az egyetlen és utolsó fiúban, Giuseppe örökösében, Carlóban csak fénytelenül ég az egykori dicsőség hamva. Az apa még a bayreuthi operát építi fel (1748) és átépíti a drezdai operát (1751), de a fiú már csak kisegítőerő. Egy-egy karneváli jelenet díszleteit is megfesti, — ennyi az egész. Félsikerek; bolyongó élet, hányt-vetett sors a nagy barokk hullámokon, melyek ereje akkor már megtört a klasszicizmus szikláin, az új világ rendjén.

Miből fogja felépíteni családtörténetüket egykor valamely vándorlókedvű krónikás? Kész épületekből és romokból. Tervekből, följegyzésekből, apró adatokból, balletvázlatokból és passiojátékok skicceiből. Bécs, München, Drezda grafikai gyüjteményei sokszáz rajzolt és metszett lapon őrzik kezük nyomait. A mi Szépművészeti Múzeumunkban is van Giuseppe-nek és Francesco-nak néhány pompás rajza. Könnyű őket összetéveszteni. Csupán árnyalati különbségek vannak apák és fiúk kézjegyei közt, a romantika kisebb vagy nagyobb mennyisége választja el őket egymástól. Ezért nagyon nehéz köztük különbséget tenni. Az utolsó feudális századok életformája a barokk. Ennek szolgái ők valamennyien. A nagyurak a kitörő egyéniséget nem szeretik. Az építész csak engedelmes követője gazdája és kora akaratának. Egyre megy, vajjon azt a gazdát milyen művészi eszközökkel s hol szolgálja. Kulisszát tologat-e, vagy állványokon fest, nyírott fák közt, vagy süllyesztők világában emel-e épületet? A zsonglőri mutatvány — apáké és fiúké — stílusra alig különbözik.

A Bibienák rajzait és rézmetszeteit tanulmányozva tehát inkább kortörténeti érdekességeket kapunk, semmint egyéni alkotásokat. Tollrajzaik finom ecsettel átfestve, úgy mint színes ceruzarajzaik is, a kor muzikális életérzésének visszhangjai. Ki lehet olvasni belőlük a jellemet, de nem az emberekét, hanem a korokét. Grafológiai tanulmányok. A feudális idők nagy polyphon hangszerelésű zeneműveiből ők csupán egy futamot jelentenek: a Bibienacsaládot. De ez a futam zárt, tömör, hangegységekre alig bontható. Az alkotás gyönyörérzése fűzi őket össze. A lét azonban aligha lett volna számukra teljes, ha a való munka mellett meg nem lett volna adva nekik az álmodás képessége is.

II.

„Der Barock ist ein Stil, es verschlingt das Leben" — írja Hausenstein a barokkról szóló szép könyvében. Valóban: a barokk életforma. A repraesentáló pompa életformája. A tizenhetedik század végén a kor akaratnyilvánulása már tisztán fejeződik ki a társasági formákon is. A fejedelmek az élet tündöklő csúcsai felé törnek; a jezsuiták a vallás misztikus mélységeit mutatják meg. Az életnek ez a két ellentétes iránya: testi és lelki, magasbatörő és mélybenéző, káprázatos szépségeket teremt a világon. Eszközei: a művészek. Őket hozatják Olaszországból, majd később Franciaországból, a divat szerint, amint a tizenhetedik század lelkibb, vagy a tizennyolcadik század racionálisabb szelleme uralkodik. A művész vállalja e szerepet. Hiszen újra módja van: szolgálni a földfeletti eszméket, melyektől elszakadt a középkor óta. A művészek vállalkoznak, noha a polgári rendek és a kézművesséhek szembenállnak velük. Sőt éppen ezek a polgári s iparos-formák gyakran szenvedélyesebbek a művészekéinél. Így kerül például az elismert művész Francesco Bibiena fölé I. Lipótnak, majd I. Józsefnek bécsi udvarában Fischer von Erlach. Ez azután felépítvén a Karlskirchét, az új rend győzelmét glorifikálja a megszokott barokk fölött.

De nagyban és egészben: a barokk művész hivatása, hogy a fejedelem udvarának fényét megaranyozza. Egyetlen igazi királyi udvar, egyetlen széplelkű délnémet fejedelem sem lehet el az „ingenieur theatralis" nélkül, akit néha még „architectus theatralis regius"-nak is neveznek. Cím, fizetés (1080 frttól 2500 forintig évente), sok munkaalkalom, ez az, ami az olasz festőcsalád leszármazottait a középeurópai udvarokba vonzza. Azonkívül még egy vágyuk

MARIE DE MEDICIS, ENTRANT DANS AMSTERDAM, OU, HISTOIRE DE LA RECEPTION FAICTE À LA REYNE MÈRE DU ROYS TRES-CHRESTIEN, PAR LES BOURGMAISTERS ET BOURGEOISIE DE LA VILLE D'AMSTERDAM. AMSTERDAM, JEAN ET CORNEILLE BLAEU. 1668

(Denkmäler des Theaters. R. Piper & Co. Verlag München)

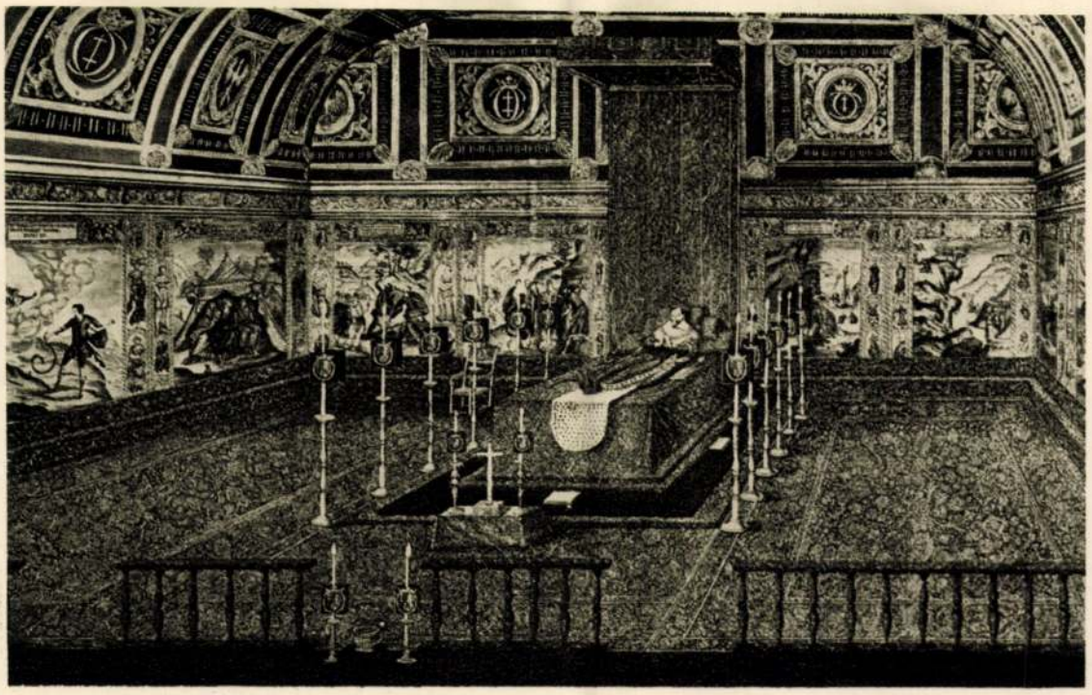

POMPE FUNÈBRE DE S. A. R. CHARLES III. DUC DE LORRAINE

(Denkmäler des Theaters. R. Piper & Co. Verlag München)

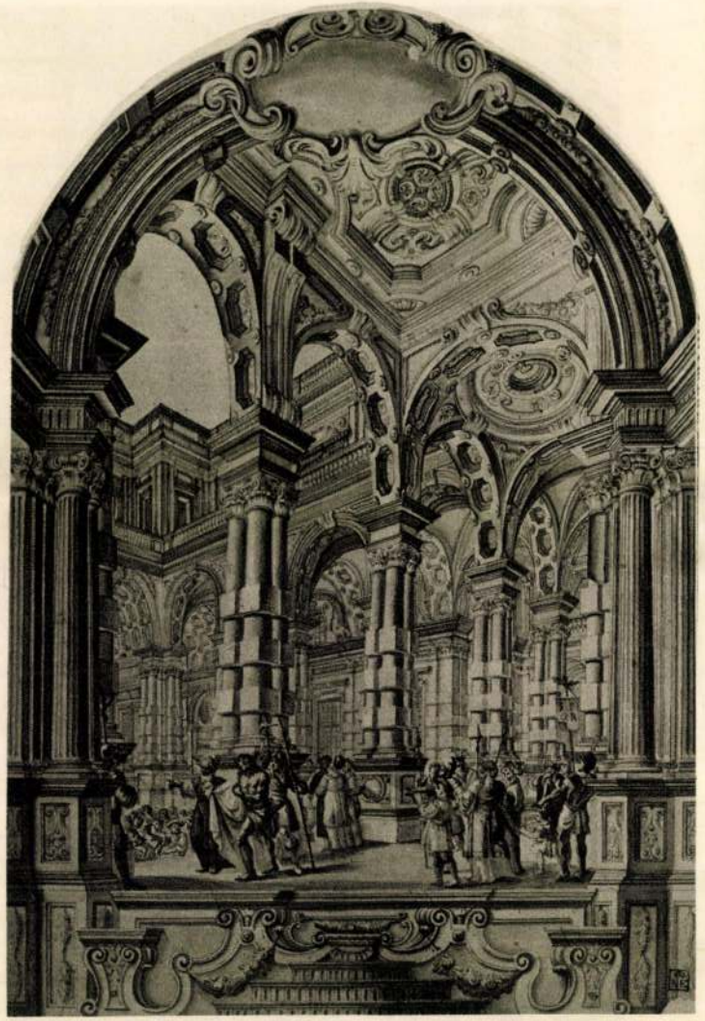

GIUSEPPE GALLI-BIBIENA RAJZA
Szépművészeti Múzeum

GIUSEPPE GALLI-BIBIENA RAJZA
Szépművészeti Múzeum

van: élete végén mind olasz hazájába vágyik vissza s fiát akarja odaállítani az udvari gépezethez.

Ezt a „gépezet" szót és az „ingenieur" címet talán nem is lehet egészen ide nem valónak ítélni. Ami ma pompa, akkor ceremónia volt. S ami most művészet, akkor életrend. A barokknak mindig a mozgás, a tömegmozgás a lényege. Ez adja tartalmát a palotaépületnek, az operának. Ez hullámzik festményen és falsíkokon, de az utcán is. A főrangúak élete is folytonos mozgalom, a művészet tehát, ennek a reflexe, szintén tömegmozgás. A valóságos életet maga a feudális úr, a jelképeset a királyi színházi mérnök mozgatja. Ő igazgatja a művészet életét, mint ahogy a valóságokat a főnemes.

Ezt tudni kell, hogy a Bibienák hivatását értékelhessük. Grafikájuk is ennek a a mérnöki-művészi hivatásnak okmánytára. Fejedelmi udvaraik mozgalmas élete, szenvedélyes hullámzása ott van minden lapjukon.

Vegyük először az élet első extenzióját: a földit. Minthogy világi urakról van szó, ezt az életet akkori szóval így fejezhetjük ki: „trionfo". *Diadalmenet* a nagyúr életvonala. A princeps megszületik s születését kivilágított bástyatornyok és rakéták jelzik. (Francesco Bibiena Lipót János születésekor csinál kivilágítási terveket, 1723-ban; Giuseppe 1716-ban az újszülött Lipót főherceg tiszteletére a Favorita ünnepségét készíti elő; Antonio Lotharingiai Károly születését fogadja az országház kivilágításával.) De minden születésnap is ünnep, melyre a pirotechnikus és az építész szövetkezik. Még több figyelmességben részesülnek a „bevonulási ünnepek". A nagy carrousselek számára elsősorban lovardák kellenek. (Francesco épít egyet Mantuában, Giuseppe a híres téli lovagló-iskolát díszíti fel Bécsben.) Diadalívek emelkednek, zászlóerdőket és heraldikus tömegeket mozgatnak meg. (Francesco V. Fülöp bevonulását rendezi Nápolyban és I. Józsefét Bécsben.) A tündéri rendezés azonban a főhercegi nászünnepeken még csillogóbbá válik: füzérek, virágok, diadalívek köszöntik az alattuk haladó násznépet. (Fernando felejthetetlenné teszi Erzsébet és III. Károly, a későbbi VI. Károly eljegyzését; Giuseppe Erős Ágost szász trónörökös eljegyzését burkolja fénybe Erzsébettel való jegyváltásakor.) De tetőpontjára hág a diadalmas pompa a legfőbb uralkodói tényben: a koronázási szertartásban. Az egész mintha államjogi vonatkozásoktól menten csak e szép színjátékért volna, így érezteti a rendező.

De ki győzné mind elsorolni e szép ünnepeket, amik vannak a tömegek kedvéért, a tömegek öröktől tartó vágyai kedvéért! „Schaulust!" Mámorba fullasztani a szépségekre, a színekre szomjas szemeket. A mai karneválok, jelmezes ünnepségek, hódoló díszfelvonulások, — mik ezek mind az ünnepi szcénákhoz képest, melyek a barokk fejedelem kastélyában és parkjában zajlottak le, virágba borítva a kedélyeket...

De van az életnek egy másik vonala is: a hieratikus. Ennek is megvan a nyomjelzése. Tömegek járnak itt is: a vallásos processiók útja a déleurópai államokban igazi lelki trionfo. Szinte párhuzamosan halad a világi pompával a lebegő gyertyák körmenete. Itt is megvillan a művészi akarat: a tömegnek festői hullámzást adni. Itt is megvan a diadalív, maradandóbb a profán élet kapuinál. (Arco del Meloncellonak hívják a bolognai búcsújáró-templom kosarasívű kapuzatát, Fernando legelső munkáját.) Itt a kalváriák fenséges prospettoja adja az örömteli ünnepek ellenképét. És a koronázás pendantja is megvan: a kanonizáció. (A Nepomuki János szentté avatásakor rendezett ceremóniát Fernando dolgozta ki 1729-ben, Prágában.) A spirituális szellem még tündérjátékokat ad alkalomadtán, de az építészek már mind ritkábban jutnak nagy feladatokhoz. Nemcsak Michelangelo és Vignola Rómája kész, de Bernini széles, nagy prospettoja is. A Bibienák korára nem marad más, mint a legvégső következtetések levonása az építészetben: a befelé való koncentrálódás.

III.

A lelkiek útjának és a tömegek mozgásának főállomását szimbolizálja: a templom. A világi diadalmenetben a — színház. Színház és templom! Ma két ellenkező polusa az érzelemvilágnak. Akkor éppoly közel esnek, mint a test útja a lélekhez. Ott látjuk a nagy építő Pozzo atya (S. J.) „teatro

sacro"-ját. Ezek nagyszabású passiojátékok voltak. A Pozzo-féle tussrajzokat nézve, színpadra varázsolt templomi jelenetek elevenednek meg előttünk, felhők közt trónoló szentatyákkal.

Éppen ez a kettősség teszi széppé a hanyatló barokk arculatát. Ez az ámult csodálkozás ugyanazon kor tekintetén.

A Bibienák útja is elvezetett a templomhoz. De csak kevés, inkább díszítő feladat juthatott részükül a már készülő vagy befejezett templomokban. Antonioról tudjuk, hogy I. Lipót bécsi Szent Péter-templomának orgonakarzata s főoltára tőle való. Ugyancsak tőle való a *pozsonyi* Trinitarius-templom egyik fülkéjének perspektivikus festménye — mint ahogy írott följegyzések vannak róla, hogy ő sokat dolgozott Bécsből Magyarország részére. Fernando volt valamennyi Bibiena közt a legtehetségesebb. Perspektivikus csodáival (St. Antonio Abate pármai temploma) káprázatba ejtette a templomi híveket. Mielőtt élte alkonyán, súlyosbodó szembaja miatt visszatér szülőföldjére, a mennyei ábrázolások virtuóz mesterévé lett, aki a földi ájtatosság égi reflexeit festi meg a mennyezeten. És lassan eljut a nagy tömegektől a végtelen nagy távlatok megéreztetéséig. A család többi tagjainak oltár- és templomfestéséről nincsenek följegyzések.

A barokk főrangúak életútjában még egy pont van, melyen a hieratikus elem beleszól a földi dolgokba. A halál pompája ez. A nagyúr földi élete lezárul s az örökkévalóság útja itt még egyszer keresztezi a halandóét. Itt, itt van csak igazán szükség ünnepélyességre! Születés, esküvő, koronázás, — mind csak a hatalom magamutogatása. Az élő hatalom jelképének kiemelése. De a halál szertartásai között az egész ostentáció fénybe öltözik. A katafalk magasra emeli az uralkodót. A fáklyák menete pedig az élő utódot világítja meg. Metafizika és politika így egyesül egymással. Pompe funèbre! Ma szánalmas maradványait jelenti az egykori ezüstös fénynek. A nagy finálénak, mely a fejedelem mellé szegődött az ő hatalmas tömegjeleneteivel, kórusaival és virágaival. Tulajdonkép nem is más ez akkor, mint a földi *mise en scène* még egyszer, újra lepergetése. Lepereg három ütemben: a ravatalos térségnél (salle d'honneur), a temetőhelyen (chapelle ardente) és a castrum dolorisnál, a felmagasított koporsónál, melyben a halott már csak *in effigie* van jelen. Kitölti pedig ezt a három térséget a tömegek felvonulása címerekkel, zenével, ritmussal. Olykor hat hétig is eltart az útjuk. Ez az út, ez az utolsó diadalmenet, „tronfo del morte". Haláltánc — barokk értelemben. Tetőpontjában ott van a tumba, magasra tornyosítva, föl, egészen a nézők szemhatára fölé.

Ennek a tömegrendezésnek is nagy mesterei a Bibienák. Sorukat Fernando nyitja meg, a család őse. Egész sor metszete van ilyesféle tárgyú. S jellemző, hogy némelyikről nem is igen lehet megmondani: „igazi", vagy színpadi temetéshez készült-e. (1714-ben az Augustiner Kirchében Antal Ulrich hercegnek, 1720-ban Eleonora Magdalene császárnőnek emel ravatalt Bécsben) De még jobban illett ez a tevékenység Giuseppenek. Allegóriákat szerető stílusa, komor pátosza ezekben a díszítőfeladatokban igazán helyén van. Az ő ravatalai is jórészt Bécsben állottak. (1732-ben Neuburg őrgróf; a mainzi érsek; 1711-ben Károly József főherceg; 1716-ban Düsseldorfban János Vilmos választófejedelem ravatala. Valamennyi közt a legdíszesebb XIV. Lajosé Párisban.)

Ezeken a lapokon látni igazán: menynyire egybeolvad a barokk légkörében élet és halál. Ezért mondhatni, hogy a barokk szerves szövődmény. Keret, mely körülveszi az életet, de maga is él. S él benne minden: a felhők, a virágok, a szelek. Még a halál is él.

IV.

Mikor az élet ennyira teatrális, milyen a teátrum élete? A tizenhetedik század lelkivilágát ez tükrözi leghívebben. Építészeti valóság és fantasztikum szövődik össze benne. A kornak minden alkotóformája az ő szolgálatába szegődik: az építészeti, az emberábrázoló, a zenei, a tömegmulattató. Itt lépünk a Bibienák igazi területére, ahol a színház kialakul. A barokk színháznak még máig is élő, több mint kétszáz évig uralkodott formáját ők teremtették meg. A színház primáriusai ők, akik korszerű és halhatatlan munkákat hoztak létre a színházépítésben. Teoria és gyakorlat egyesül ezekben, a természetesség és

a természetfölötti elem, anyag és fantasztikum. A korszellem sugallata s ezenfelül sok pozitív ismeret dolgozott bennük. Ismerik Pozzo nagyszerű tanításait a perspektíváról, „a szem megcsalattatásának tudományá"-ról. Szintúgy *teatra sacra*-inak díszleteit is. Bernini, a sokoldalú, ideálja minden barokk művésznek. Éppúgy meg lehet tőle tanulni a palotaépítést, mint a színházi süllyesztők, vagy az álarcosmenetek tervezését. És ki még? Palladio is ott van: a vicenzai színház a mértéktartás kecsességét tanítja. Csakhogy ezek mind inkább városépítők, a tér szcenikusai.

Hanem azt a divatosabb feladatot, hogy a tömegeknek elragadó látnivalókat nyujtsanak, azt a Bibienák tudják jobban. A triumfáló, kígyózó menetek útjain eljutottak a látványos térképzésnek kiszélesedett formájához: a színházhoz. A barokk színház legkimagaslóbb formáját teremtik meg s ebben a nézők és a színjátszók, mondhatni, együtt élnek. A vicenzai színház klasszikusan komoly és merev. A renaissance életeszményének megfelel zárt négyszögű alapformája, axiális elrendezése. Mi más a Bibienák színháza! A barokk fantázia átmeg átfűti őket. A néző önfeledten adja át magát az épület egész belső hullámjátékának. A palotából márványos lépcső vezet a ragyogóan aranyozott színházba. S mikor a szem elé tárul a nézőtér képe, egyszerre kitágul a térség, az oblongum félkörös ívbe torkollik és minden megtelik mozgással, a nézők, a muzsikusok, a színészek nagy együttesével. Elragadtatás költözött újra a színházakba, mint valaha, a misztériumok idején. A zene, a szenvedélyes romantika valóságos hullámvonalakban kanyarog mindenfelé: a színpadról átfut a nézőtérre, odatapad a páholyokhoz, a ballusztrádok közt kanyarog és hatalmas szövődményt alkot hangban és építkezésben.

A Bibienák sem egy nap alatt lettek ennek a mestereivé. Fernando a nápolyi Teatro San Bartolomeo átalakításával kezdte tevékenységét (1699). Azután ünnepi dekorációk, lovarda átalakítás és más effélék. Egyszer azután, Károly császár prágai koronázásakor, jön a nagy feladat: a kastély kertjében színházat rögtönözni, fából háromezer nézőnek. Operaénekesek, zenészek számára, tornyos prosceniummal, mindennel, ami kábít. Harminc év mulva mindenestül leégett a prágai fa-aréna. De metszeteken látni, hogy milyen volt egyszerű alaprajzával, díszes bensejével. Így lassan érlelődik meg a *család* tudása, gyakorlata, míg eljutott a család legnagyobb feladatához: a bayreuthi Operaház felépítéséhez.

A máig is fennálló dalszínház a barokk építés egyik legnagyobb remeke. Szülötte a tizennyolcadik század gáláns világának. Nagy Frigyes és a kis duodec-fejedelmek világfias kultúrhangulatának. Alaphangja francia (egy Joseph de St. Pierre nevű francia építész teremtette meg a nyersfalakat). De olasz *verve* adja meg a csillogó zománcot. (Giuseppe Bibiena kezdte és fia Carlo fejezte be.) A könnyű anyagokkal, márvánnyal, stuccoval, aranyfüsttel bánni; angyalokat, címereket, furulyásokat, bíborló drapériákat a felületre vonni; igazi grációt adni a profiloknak, a csillogó együttesnek, — ezt a vidámság vérrokonai, az olaszok tudnak ez időben. Az udvartartás emelvénye két trónusszékével azelőtt a nézőtér közepén volt. Most visszahúzódik a színpad tengelyének legvégére, udvari páhollyá válik és baldachinja diadaljelvényektől süpped. De a többi felület is így reszket, szinte vonaglik az öröm ritmusától. Mondhatni: az egész színház dinamikus egysége átváltozik hullámjátékká. Ma kissé idegenül hat az ily színház az ő patétikus hidegségével. A barokk „hamisság" vádját jogosultnak érezzük. De ha Corrado Ricci gondolatát tesszük magunkévá s odaképzeljük annak a kornak nézőit is színes gallérokkal, csipkék, tollak, parókák és aranyhímzések tengerével — egyszerre megérezzük a „korabeli" vérnyomást. S ez egészen más, mint a mai. Ez a társadalom kikívánkozik a saját bőréből, mert úgy érzi, hogy a lét határai: az anyag, a térség kitolhatók. S a lét szépségénél még szebb a lét fölötti fény s a fény felett a köd és az árnyék. A valóságok világa felett: az illúzióké.

A Bibienák a hanyatló barokk művészei. Az ilyen időszak elmossa a tér, a forma határait. Az építészet, a festészet, a szobrászat összemosódik és minden anyag kilép egyszerű mivoltából. Az ilyen kor építészei nem állhatnak meg a színház-

építésnél. Márvány, stucco, selyem, bársony... a lágy és festői anyagok klaviatúráján nincs megállás. Valóságos anyagok felé: a papiros és a festett rongyok felé közelednek. A természet pedig kilép önmagából és arrafelé tör, ahol mélység és látszatok vannak.

A Bibienák nevüket a díszletezéssel tették ismertté. Mikor Fernando a pármai színház díszleteivel megjelenik honfitársai előtt: ezeknek elál a szívverésük. A renaissance színpada elsüllyedt, vele együtt a a nehéz fából és kőből való épületrészek. Most fák, élővirágok, festmények, hullámzó ívek kerültek a helyükre. A néző eddig merev házhomlokzatokkal ült szemben, most egyszerre megnyílnak az utcák s három veduta nyílik a színpadról s mindből hömpölyögnek az emberek. Mikor Fernando Bécsben, testvére Francesco Nápolyban, Veronában, Nancyban rendez operákat, a rutinos rendezés eszközeit mind kipróbálják. Vázlatkönyvek, gravürök mutatják, mivé finomodott kezükben a kulissza. Gyors egymásutánban vonulnak fel tervezéseiken: csarnokok, pálmaligetek, kővárak és szebbnél-szebb tájak. Már a fénytompítást is értik, és mindenféle masinákkal tudják a mennyezeten világító fáklyafényt szétszórni. Ismerik a transparens díszletek technikáját. Tudnak napsütést, alkonyatot, izzó pirosságot varázsolni az épületekre. Fernando valósággal halmozza a pompát. Egész „világszínpadot" konstruál, amelyen festett bécsi és drezdai házak mélyén hajók, öszvérek, dámák és koldusok állonganak, ácsorognak. Ő mozaikművese a színpadnak, cikornyás, csavart vonalaival. Francesco keményebb kötésű. Dús fantáziával teremt középkori várakat, oszlopos udvarokat, tornyokat. Az antik világa akkor már eltűnt s egyidőre a középkori romantikának, a „romköltészet" hangulatainak adott helyet. Mikor a tehetséges Giuseppe díszlettervező tevékenysége következik, akkor már minden az ég felé tornyosul: Krisztus-drámák megrázó jelenetei követik egymást a kupolás templomok csarnokaiban.

Délnémet templomokban sokszor látni az anyagátmenetek játékait. A barokk képfaragó márványoltárra faangyalt helyez, mely fölött papiros-aureola ragyog s ebből galambok szárnyalnak a levegőbe. Rejtély: hol lesz az anyagból festmény s ebből megint anyag. A színházi konstrukciónak is ez volt az izgalma. Hol lesz a proscéniumból színpad, a színpadból díszítmény, a díszítményből levegő, fény, köd, semmi. Valóságos ezermesterek ügyességével tudják a Bibienák az anyagot és a képet szerkesztő prespektívájuk segítségével áttolni a fantasztikusnak sínpárjára.

V.

Gondoljuk el most mindezt: a zene szférájába emelve. Mert onnan lentről, Itáliából szakadatlanul jönnek a dal és zene ajándékai is. A nagy fa szünet nélkül termi virágait. Velencéből elindulnak víg operaszerzők (Cavalli, Cesti) és a bécsi, párisi, német fejedelmi dalszínházak megtelnek édes melódiákkal. Nápolyt a világ legbolondabb népe lakja: keveréke tréfás görögnek és szerelmes spanyol-arabnak. Alessandro Scarlatti nápolyi muzsikája kétszáz évig kering az Alpokon innen és túl s több mint száz operájának ragyogó és érzelmes melódiáit szórta a világba. E kóbor amorosók, szerelmes buffók, trombitások és hárfások mind Itáliából indultak el. Az udvari zene ott a renaissance idők óta fejlődve megérleli első formáit: az operát és szonátát. A Bibienák lapjain a mise en scène énekes-emberei is ott vannak, szimmetrikusan elosztva, szépen hajlongva. Csak éppen nem hallani az áriát, az énekesét, aki a színpadon áll, és a zenészekét, akik a páholyokban vannak eldugva. Vontatott szólójuk különben sem a zene teljességét jelenti. De az idők óhajának megfelel. Szerelmes melódiáik, kedves trilláik, összefonódva a klasszikus istenek- és istennőknek gáláns templomaival, megadják az „udvari daljáték" stílusát. Elég címeiket idézni, hogy klasszikusan édeskés ízüket éreztessük. (Tigrane, Meride, Semiramis, Szolimán, Armida stb.) A trombitás ünnepek és hárfás szavalatok kissé vontatott tempóban elegyednek bennük. Ez nem csúcsa a zeneművészetnek. De az olasz melódia megveti alapját a német harmóniáknak és a francia ritmikus zene tündöklésének. XIV. Lajos udvarában már a Lully-féle ballet előfutárai jelentkeznek. S kis német rezidenciák templomaiban már egy új hangszert próbálgatnak a kóruson, az orgonát. Ebből fog megszületni a szonáta és a symphonia s egy

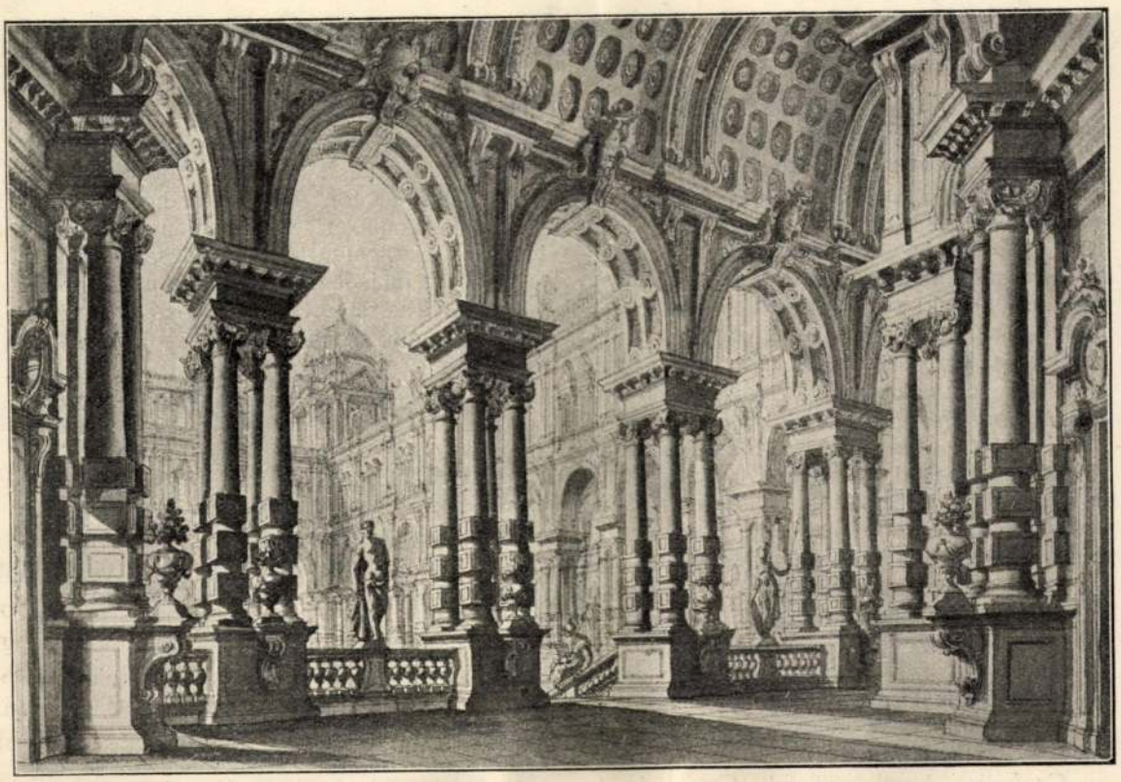

GIUSEPPE GALLI-BIBIENA RAJZA
Szépművészeti Múzeum

ilyen kis karmesterből a nagy Bach. E világon minden befelé koncentrálódik. Minden, ami barokk. Míg végre az extázis magasságáig szárnyal fel. És a barokk zenében az óboa fenséges credóját a szólóhangok futják be, rácsavarodva köröskörül, mint oszlopon az indadísz. Bachban válik örökéletűvé az, ami barokk a zenében.

Ezzel csak rá akartunk mutatni a zene szerepére a tizenhetedik század fejedelmi udvaraiban. Misztikus összekötője a világi színház-szenvedélynek és a vallásos érzelemnek. Felemelő és megalázó mivoltában van valami rokonsága a merész csarnokarchitektúrával. S ezzel adekvát kifejezőformája egy szenvedélyes, érzéki sóvárgású korszaknak.

Ezért mondhatjuk: a Bibiena-ünnepek a káprázatok lehető teljességét adták. Szem, fül és képzelet, mind megkapta a magáét. S e közben a lét horizontja messze kitágult. Van benne valami a wagneri ideálból, mely a Gesamtkunst teljességét keresi.

VI.

„Ahhoz, hogy éljen kényszerre van szüksége. De meghal a szabadságtól" — mondja bizonyos eszmékről André Gide. Ilyen volt a barokk is. A szabadság ott leselkedik: a polgár, a kézműves képében. Céhek, mesteremberek... ha kell ők is tudnak gálánsak lenni. Ők is emelnek diadalíveket a városkapuk fölé — fából és komlóból. A cukrász látványos tortákat csinál a lakodalmakra. Lassan hűvös, klasszikus légáramlat kerül a feudális világ barokkja helyére. A spanyol örökösödési háborúk végével, mikor vége a habsburgi világuralomnak is, útat tör magának az új szellem. Léket kap a barokk életeszmény s XVI. Lajos az udvari ízlés centruma. A színházi díszletekbe Servandoni klasszikus formajátékot ültet, Burnacini pedig a bécsi kulisszákat változtatja görög templomokká. Az utolsó Bibienák a messzi Pireneus-félszigetre kóborolnak, mielőtt hazatérnének a nagy fa árnyékába — meghalni.

NÁDAI PÁL

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

FEKETEHÁZY ÉS CZEKELIUS. Két legkiválóbb hídépítőnk, akik egyszer-másszor közösen is dolgoztak, csaknem egyazon időben, november hónapban költözött el az élők sorából. *Feketeházy* János (szül. Vágsellyén 1842) Bécsben és Zürichben tanult s 1867-től fogva működött Budapesten. Ezen a helyen nem térhetünk ki szorosan vett vasszerkesztő mérnöki munkásságára, amelyben kora legkiválóbbjai közé tartozott, hanem csak azokra a műveire utalunk, amelyek a *városkép művészi kialakításában* is szerephez jutottak. Ilyenek elsősorban azok a hidak, amelyek Komárom, Szeged és Budapest partjait kötik össze. A szegedi Tisza-híd nemzetközi pályázatán az ő terve nyerte az első díjat (a párisi Eiffel-cég neve alatt), ugyanilyen pályázat alapján került kivitelre a budapesti Ferenc József-híd, amely nem kis mértékben járul hozzá a főváros ama részének szépségeihez. Ez utóbbinak építészeti része Nagy Virgiltől való, a kivitel Czekelius Aurél közreműködésével történt. Czekelius csak néhány nappal élte túl barátját és munkatársát.

Czekelius Aurél született Csiklóbányán (Krassó-Szörény vmegye) 1844. okt. 5-én, tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte s mint Feketeházy, szintén állami szolgálatban állott. Mint ilyen több minket is érdeklő mű létesítésében működött közre, nevezetesen hidak építésében (a pozsonyi, komáromi, marosújvári, a budapesti Margit-, Ferenc József-, Erzsébet-híd). Mindkét mesternek halála érzékeny veszteséget jelent a *mérnöki művészetre* nézve.

ADATOK A HAZAI ÉPÍTÉSZET XVI. SZÁZADI TÖRTÉNETÉHEZ.

SUESSENPRUNNI SÜESS (SIES, SYES) ORBÁN kir. építész (structurarum superintendens; operarum, aedificiorum praefectus; structor; architectus) először 1567 őszén Eiseler Tamás kir. építész, a bécsi erődítmények felügyelője mellett tűnik fel *Győr városának* és várának *szabályozásánál és építésénél.* Az első két esztendőben Eiseler irányítása alatt dolgozott, utóbb azonban, amint ez címéből (a győri és 1576-tól a komáromi erődítmények „felügyelője") is következik, már önállóan vezette az építkezést úgy Győrött, mint utóbb Komáromban is. Győr városában, tekintettel arra, hogy nemcsak az utcák és terek szabályozása, hanem a házak építése is nagyrészt a király költségén történt, az Ausztriában dívó telekkönyv és házadó behozatalát javasolta. Erre az építkezésre Győr, Komárom és Pozsony megye robotja volt kiutalva, amelynek előbb a kamara, 1578 óta pedig a főkapitány és alispánok által történt behajtása és elszámolása Süessnek igen sok vesződséget okozott. A sok sürgetéssel járó építkezés folyamán gyanúsítás is érte: Fejérkövi István tinnini püspök — a későbbi nyitrai püspök és királyi helytartó — bizalmasan értesítette a kamarát, hogy Süess a győri vár építésére felhalmozott anyaggal hűtlenül sáfárkodik. E vád mindenesetre alaptalannak bizonyult, hiszen Süess tovább is megmaradt állásában és folytatta a különböző építkezések vezetését. Az 1570-es évek közepén Győr elővárosát a Rába és Rábca felől kerítéssel (Zaun) biztosította, a tűzvész-pusztította *pannonhalmi Szent Márton-templom* tetőzetét és belsejét helyreállította s a német katonák részére Veszprémben sütőházat épített. Ez évtized második felében Tatát bástyákkal és fallal erősítette, Győrött pedig (1578) a vár árkát mélyítette és a külső várfalakat emeltette. Noha a győri és komáromi erődítések felügyelőjének címét még 1591-ben is viselte, működésének nyomai csak az 1580-as évek elejéig terjednek, ezentúl már csak az építkezésekre fordított összegek elszámolása és bizonyos kölcsönügyei kapcsán említik az iratok. Süess nemes ember volt és — amint előneve mutatja — valószínűleg a Bécstől északkeletre fekvő Süssenbrunnból származott, ahonnan egyik levele is kelt. Címerét a kamarához intézett leveleire nyomott pecsétek mutatják. György nevű fián kívül volt egy Margit nevű leánya is, aki Schwerthoffi Fierentz Jakab Jánoshoz ment feleségül. Süess az 1592. január és 1593. április hava közötti időben halt meg.

Orsz. Ltár; Cam. Hung., Ben. res. 1567. nov. 24., dec. 19., 1568. jan. 3., 13., márc. 1., 11., ápr. 5., máj. 6., jún. 26., aug. 6., 1569. jan. 28., febr. 7., 24., ápr. 12., 30., aug. 23., szept. 29., nov. 17., 23., 1570. jan. 15., márc. 29., ápr. 6., jun. 30., 1571. jan. 20., okt. 14., nov. 7., 1575. ápr. 9., 1576. aug. 24., 27., 29., okt. 5., 1577. aug. 15., 1578. jún. 7., 25., júl. 3., 30., aug. 24, szept. 3., 1780. dec. 1., 1781. nov. 27., dec. 5., 1582. jan. 2., 1584. ápr. 21., máj. 2., aug. 22., 1586. dec. 6., 1588. febr. 12., 27 máj. 11. — Liber ben. res. No. 33. fol. 105 v., 183. — No. 34. fol 105 v., 121., 163. v., 190., 209., 221, 229. v., 235. — No. 35. fol. 5., 131, 216., 246. — No. 37. fol. 54. — Lib. resolut. No. 3. fol. 143—145. — Exped. cam. 1569., febr. 14. Sacr., febr. 23. An Siess, ápr. 6. Ad Sies., 1570. febr. 13. Ad Suessium., márc. 16. Sacr. és Ad Suessium, márc. 30. Ad Suessium., ápr. 13. Ad cam. Austr., máj. 9. Sacr., máj. 10. Ad. Sies., máj. 26 Ad Sies., jún. 14. Ad Suessium., nov. 10. Ad Suess., 1571. nov. 15. Sacr., 1573. jún. 20. Ad Suess., 1576. szept. 3. Seren., 1577. aug. 29. Ad Suessium., 1578. febr. 20. Ad Suess., jún. 19. Sacr., jul. 1 és 8. Ad cap. Nittrien., júl. 29. Ad Suessium; aug. 12. Seren., szept. 1. Seren., szept. 6. Ad cap. Nittrien, 1581. dec. 2. Seren., 1582. jan. 3. Ad Sues., jan. 17. Ad cam. aut., 1584. máj. 9 és 12. Seren., aug. 29. Seren., 1587. jún. 23. Seren. — Litterae ad comeram exar., series I. fasc. 9. 1569. ápr. 15-ről Süess levele, fasc. 15. 1576. júl. 9-ről, szept. 21-ről, nov. 3-ról, 1577. aug. 15-ről, 1578. jan. 9-ről, febr. 14-ről, jún. 18-ról, júl. 7-ről és és 16-ról (2 drb), aug. 11-ről és 29-ről Süess levelei.

EISELER TAMÁS építész, a bécsi erődítmények felügyelője (superintendens v. praefectus aedificiorum, summus architectus) 1567—1568-ban Győr várának építését vezette. Ebben az ügyben 1568 tavaszán Pozsonyban a magyar kamarán is járt.

Orsz. Ltár; Cam. Hung., Ben res. 1567. nov. 24., dec. 19., 1568. jan. 13., márc. 1., máj. 6., jún. 26.

Bibó Eszter

1937

kolg. ink. tanár

Ki tud róla?

451 27

1927 nov. 28.

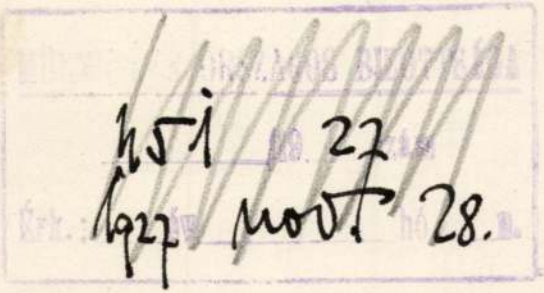

2. Az Egylet elnökének megn

3. Zelovich Kornél előadása
uttörői."

4. Hatóságok, tudományos és
üdvözlik a jubilá

5. Elnöki zárószó.

6. Hazafias énekszám.

Bibó Eszter II-é

Ferkèpzomfoisk`vk

1933-34. 44. l.

udapest, 1929 október 3.-án

s Bizottságának,

B u d a p e s t .

jelentem, hogy a visegrádi " Salamon-
a rendelkezésemre bocsátott cca 21.000
yott.- Munkálkodásunkról szóló rész-
végére tartván fenn, ez alkalommal
ogy a " Salamontornyon még kb. 2.5 m²-
k ahhoz, hogy a felső terrasz magas-
litottuk a nyugati várfal omladozó
rületen, előkészitettünk sok kőfa-
, stb.stb.-

Bibó Erzsébet

polg. isk. tanári
oklevelet szerzett

Ferképzőmfoiskővk

1936/37. 88. l.

Sip, aranyozott ezüst, 8 cm.

Bibó Eszter

IV. évés polg. isk.
tanárjell.

Ferkèpzomfoiskèvk

1936/37. 75 l.

tanári okl. Eapott.

71—

271. Holland festő, XVII. sz: templom belseje. Vászon, olaj, 110 × 140 cm.

Rest. 1934 – ben Mikáry Gajos

Bibó Eszter

1932/33

Fehérszőmfőiskérk

68. l.

NEMZETI BAJNOKSÁG I. OSZTÁLY • NEMZETI BAJNOKSÁG I. OSZTÁLY • NEMZETI BAJNOKSÁG I. OSZTÁLY

HEJ-HÓ, HEJ-HÓ, AZ ÉLEN LENNI JÓ!

NEM TÖRPÉK A BÁNYÁSZOK

Anno Arkhimédész egy fix pontra hivatkozott, mondván, ha azt megmutatják neki, ő biza kilendíti a világot jelenlegi pozíciójából. Neki nem mutatták meg, viszont ebben a nagy magyar NB I-ben egyelőre van egy ilyen fix pont: a Tatabánya. A többiek már rég a hol kikapok, hol nyerek, de jó az iksz is szokásnál tartanak, jóllehet valamivel magasabb színvonalon, mint az elmúlt idényben. A bányászok viszont nem hajlamosak ilyesfajta kilengésre, s bár eddig a Fradi és az Újpest is ott volt az útjukban, valahogy nem akaródzik nekik veszíteni. Fix pont a Tatabánya, mert Tornyi Barnabás olyan csapatot hozott össze, amely kilendítheti azt a bizonyos szekeret abból a bizonyos kátyús kerékvágásból. Ha azonban kikap a bányászlegénység, lassan traumába eshetünk, amolyan „Úristen, már ők is..." alapon. Szerencsére, eddig tartják magukat, hiába nyaldossa őket a langy víz ártó hulláma. (S ezt tényleg zárójelben mondom: reménykedjünk, hogy ez a fix pont tényleg arkhimédészi – legalábbis valamelyest –, s nem az a többszörösen lejáratódott tuti sarok, melyből a Föld fog kidőlni, mert akkor megette a fene az egészet.)

Cs. G.

ELSŐTŐL AZ UTOLSÓIG

1. Tatabánya	3	3	–	–	7- 3	6
2. Siófok	3	2	1	–	4- 1	5
3. Szeged	3	2	1	–	3- 1	5
4. Ferencváros	3	2	–	1	8- 2	4
5. Honvéd	3	2	–	1	7- 3	4
6. Pécs	3	2	–	1	4- 2	4
7. Rába	3	2	–	1	5- 4	4
8. Vác	3	2	–	1	5- 6	4
9. Veszprém	3	–	3	–	2- 2	3
10. Békéscsaba	3	1	–	2	5- 4	2
11. MTK-VM	3	1	–	2	4- 5	2
12. Vasas	3	1	–	2	5- 8	2
13. Újpest	3	1	–	2	6-10	2
14. Debrecen	3	–	1	2	2- 7	1
15. Volán	3	–	–	3	0- 4	–
16. Videoton	3	–	–	3	1- 6	–

„Ne szárnyalj haver, mi vagyunk az esélyesek" fejezi ki a földön fekvő Bánfi mozdulata, ám mégis a fehérben játszó Rába nyert Kispesten. FOTÓ: BARIC IMRE

Jelmagyarázat: [S] = sárga lap, [KÁ] = kiállítva. A vb-hez hasonlóan kanadai táblázatot vezetünk, melyben nincs gólpasszadó, amennyiben a gólszerző pontrúgásból vagy ellenféltől kapott labdából talált be.

Helyszín és eredmény	Összeállítás	Játékvezető	Gólszerző	Gólpassz
Fáy utca, 5000 néző Vasas:.....1 Vác:.....2	Vasas: Hámori – Zentai, Sas, Klink – Geress, Tuboly, Linka (Gubucz), Szalánszky [S] – Varga (Baranyi), Galaschek, Zvara. Vác: Koszta – Kosztolnik [S], Talapa, Gyimesi, Csima – Zombori, Nagy, Víg (Kerekes), Romanek – Füle, Répási (Szalai [S]).	Molnár	Galaschek (68'), illetve Nagy L. (61'), Romanek (80')	Zvara, illetve Nagy
Tatabánya, 10 000 néző Tatabánya:.....3 Újpest:.....1	Tatabánya: Tőkés – Vincze, Váczi, Kiss, Szalma – Járfás, Simon [S], Klausz (Hegedűs) – Süveges, Kiszi, Horváth (Udvardi). Újpest: Brockhauser – Varga [S], Kósa, Szabó (Bácsi), Szlezák – Miovecz, Rubold, Fitos [S], Kecskés – Eszenyi, Zsivótzky (Oroszki).	Nagy L.	Váczi (74', 80'), Kiszi (83'), illetve Vincze (öngól; 42')	Süveges
Hungária krt., 2000 néző MTK-VM:.....1 Videoton:.....0	MTK-VM: Zsiborás – Talapa [S+KÁ], Híres, Hahn – Ivanics (Sima), Horváth Cs., Hannich, Pölöskei, Sass (Simon) – Cservenkai, Balog. Videoton-Waltham: Gróf – Emmer, László, Horváth G. – Székely, Kuttor, Svélecz [S] (Gyenti), Muzsnay, Németh [S] – Sallói, Takács L. (Halmai).	Németh L.	Pölöskei (63')	Balog
Bozsik-stadion, 7000 néző Honvéd:.....1 Rába:.....2	Honvéd: Petry – Bognár, Csepregi, Bánfi – Jenei (Fodor), Pisont, Kovács, Urbányi (Komódi), Csehi – Gregor, Vancea. Rába: Boros – Csikós (Virág), Pecsics, Bordás – Tóth, Udvardi, Freppán, Somogyi, Farkas [S] – Csertői (Vaidean), Mörtel.	Szilágyi	Gregor (11-esből; 64') illetve Csikós (5'), Tóth (76')	Csertői
Debrecen, 14 000 néző Debrecen:.....0 Ferencváros:.....2	Debrecen: Mező – Balogh, Nagy L., Plókai [S], Szilágyi [S] – Moldván, Sándor, Csiszár [S], Vancsa – Horváth M. (Rostás), Tulba. Ferencváros: Józsa – Simon, Telek [S], Limperger, Keller – Topor [S], Bánki, Patkós [S] – Nagy Zs. (Páling), Szenes, Fonnyadt (Vanicsek).	Lázin	Szenes (68'), Páling (89')	–
Szeged, 7000 néző Szeged:.....2 Békéscsaba:.....1	Szeged: Tóth – Hurguly [S], Bogdán, Michalache (Török [S]), Publik – Hegyeshalmi, Sallai, Kemenes, Kovács J. (Puskás) – Takács, Apró. Békéscsaba: Gulyás – Mracskó, Ottlakán, Zahorán (Miklya) – Belvon (Árgyelán), Csató, Szenti, Csanálosi, Horváth – Nagy, dr. Kovács G.	Vad	Kovács J. (48'), Apró (71'), illetve Csató (17')	Hegyeshalmi, Kovács J.
Pécs, 6000 néző Pécs:.....1 Volán:.....0	Pécs: Bodnár – Kónya, Balog, Bárczy, Braun – Tomka, Megyeri, Czérna (Hüber) – Lehota (Hánzs), Czéh, Belánszky. Volán: Berecz – Schneider [S], Varga [S], Szöllősi [S], Waszner – Farkas, Szabó, Dukon (Simon) – Urbán [S], Balogh [KÁ], Kajdy (Harasztia).	Piller	Czéh (73')	–
?, 6000 néző :.....0 m:.....0	Siófok: Bíró – Kolovics [KÁ], Zare, Olajos, Szabó [S] – Marozsán, Zsadányi, Meksz [S] – Magyar (Keszeg), Cigány, Páli (Osváth). Veszprém: Végh Z. – Végh T., Bimbó, Csík [S], Szécsi – Csomai, Bognár, Kelemen – Rugovics, Szeibert [S], Handel (Claude).	Márton	–	–

Totózzunk együtt!

Ha nyerünk, felezünk!

Közös totózásra invitáljuk kedves olvasóinkat! Mi adjuk a pénzt, önök a tippet, s ha nyerünk, felezünk. Játékunk lényege a következő:

Minden hétfői számunkban közöljük a hét végén esedékes totómérkőzések tippszelvényét. Ezt a szelvényt kell kitölteniük játékostársainknak, mégpedig a kollektív tippszelvénnyel történő játék szabályai szerint. Kiválasztott indexszámunk 1 7 5, ami azt jelenti, hogy a tizenhárom főmérkőzésből mindenki egy mérkőzést vehet háromesélyesre, hetet kétesélyesre, ötöt pedig fixre. Ennek a kollektív szelvénynek az ára 1920 forint, ezt az összeget állja szerkesztőségünk a sorsolással kiválasztott játékostársunk nevében, a nyereményen azonban felezünk, hisz a játékhoz mi adjuk a pénzt.

Olvasóinknak legkésőbb péntek 12 óráig kell eljuttatniuk szerkesztőségünk címére a lapból kivágott és kitöltött szelvényt. Hogy kinek a tippszelvényét játsszuk meg, azt péntek délután sorsolással döntjük el. Összesen tíz szelvényt húzunk ki a szerencsekerékből, majd egy újabb sorsolással választjuk ki azt a szelvényt, amelyet a héten megjátszunk. További kilenc játékostársunkat vigaszdíjban részesítjük: 50-50 totószelvényt kapnak tőlünk, illetőleg a Sportfogadási és Lottóigazgatóságtól.

Játékunk tisztasága megköveteli, hogy tippelőtársunk személye nem maradhat inkognitóban, vagyis akivel együtt játszunk, annak a nevét és természetesen szelvényét szombat reggeli számunkban ismertetjük olvasóinkkal. Így mindenki ellenőrizheti, hogy kinek a tippszelvényét játszottuk meg és azt is, nyertünk-e vagy sem. Bízvást reméljük, előbb-utóbb nyerünk és a nyeremény összegén felezünk.

Figyelem! A plusz 1-re, a tizennegyedik mérkőzésre csak fix tippet lehet adni.

TT 0,0 13+1

IGAZOLÓ SZELVÉNY

(A fogadónál marad)

...36.. hét

D 42 312 200

Az űrlap ára: 20 fillér

Sorszám	1	X	2	1. csapat	2. csapat
1.				Veszprém	Pécs
2.				Rába ETO	MTK-VM
3.				Frankfurt	Bremen
4.				Hertha BSC	Düsseldorf
5.				Wattenscheid	1. FC Köln
6.				Freiburg	Braunschweig
7.				Oldenburg	Havelse
8.				Stutt. Kickers	Mannheim
9.				Parma	Juventus
10.				Lecce	Napoli
11.				Cagliari	Internazionale
12.				Lucchese	Udinese
13.				Taranto	Pescara

Pótmérkőzés

14.				Reggina	Reggiana

1 7 5 Indexszám

...384.. db

tipposzlop árának ....1920.-.. Ft ..... f.,

azaz **Egyezerkilencszázhúsz** Ft .....

fillérnek az átvételét igazolom.

.....

aláírás

NB I – kanadai módra

Galaschek vezet

Akik már a világbajnokság idején is vásárolták lapunkat, azokat nem lepi meg a cím: az *NB I – kanadai módra* nem valami ételreceptet takar, hanem a jéghokitól ellopott kanadai táblázatot. Ebben a gólszerző mellett a gólpasszadót is feltüntetjük. Persze, ne gondolják, hogy mindez spanyolviasznak számít a futballban, hiszen számos nyugati klubnál ugyanúgy jelzik a házi pontversenyben a gólszerzőt, mint az előkészítőt. Ami voltaképpen egy felettébb demokratikus megoldás, hiszen ekkor nem pusztába kiáltott szó, hogy *„a gólért elsősorban X-et illeti a dicséret"*. X pedig nem más, mint aki a góllövő elé varázsolta a labdát úgy, hogy annak csak, teszem azt, bele kellett tennie a lábát. *Egy indítás, egy beadás is ér annyit, mint a belőle született gól.*

Persze, nem mindig lehet gólpasszadót megjelölni: pontrúgásoknál, illetve ellenféltől kapott labdánál csak a gólszerzőnek jár pont. A legutóbbi fordulóban például rengeteg volt a szabadrúgásból szerzett gól, illetve a védőkről lepattant labda, ezért oly kevés a név a gólpasszrovatban.

Három forduló után a Vasas fiatal játékosa, Galaschek Péter vezeti a táblázatot. A játékosok neve után a zárójelben először góljaik száma, majd a pluszjel után a gólpasszok következnek.

4 pontos: Galaschek [3+1].

3 pontos: Szenes (FTC), Gregor (Honvéd), Marozsán (Siófok), Váczi (Tatab.) (3+0). Fonnyadt (FTC), Vancea (Honvéd) [2+1]. Nagy T. (Vác) [1+2].

2 pontos: Tóth L. (Rába), Apró (Szeged), Simon (Tatab.), Füle (Vác) [2+0]. Mracskó (Békéscsaba), Bánki, Fischer (FTC), Lovász (Pécs), Kovács J. (Szeged), Kiszi (Tatab.) Zsivótzky, Szabó Gy. (Újpest) [1+1]. Süveges (Tatabánya) [0+2].

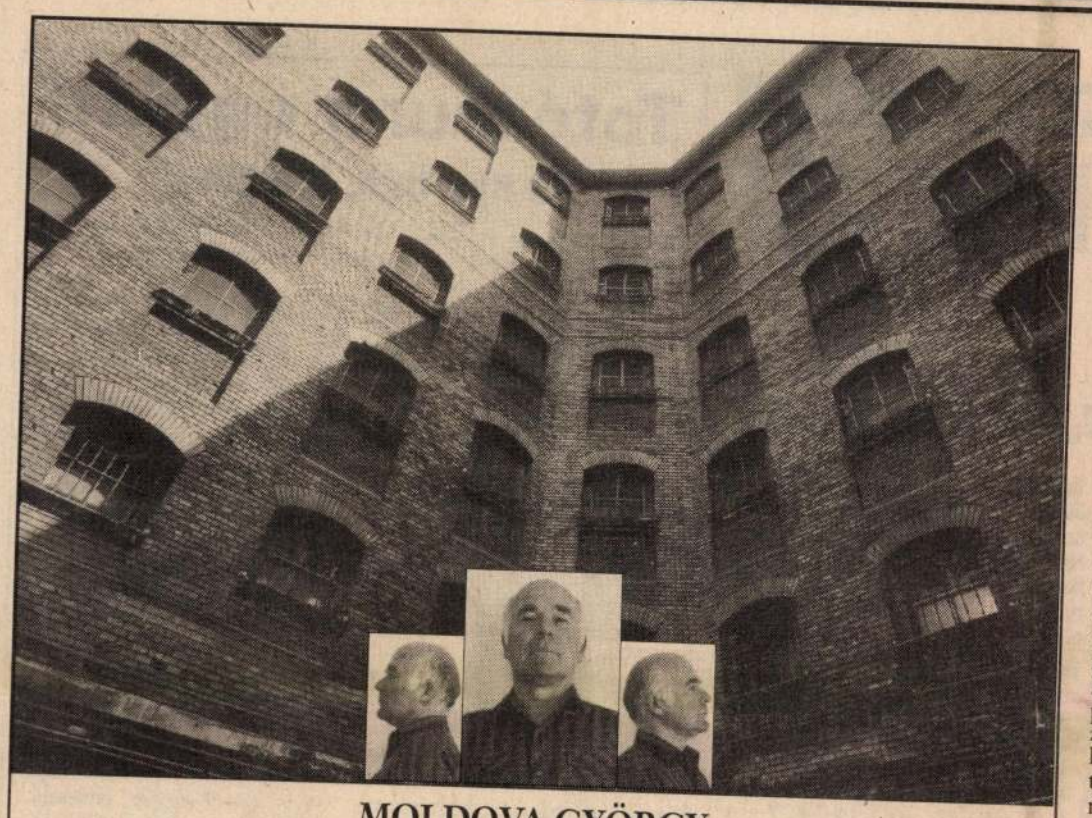

MOLDOVA GYÖRGY

Szabadíts meg a gonosztól

RIPORT A BÖRTÖNÖKRŐL (7.)

Előzetesházak – miskolci megyei börtön

Az elítéltek szabad kezükben nejlonszatyrokat tartanak tisztasági szereikkel, kevés alsóneművel, és a bilincsesel húzva-vonva egymást, felmásznak a lépcsőn, a kísérő őrök is elfoglalják a helyüket, az autóbusz kigördül a hátsó kapun.

– Visszafelé üresen jön?

– Hoz majd új embereket. Néhányan itt maradnak, a többiek mennek tovább a sátoraljaújhelyi fegyházba.

– És a többi elítélt hogy kerül be hozzátok?

– Aki szabadlábon védekezett, az a jogerős ítélet után kap egy behívót és jelentkezik nálunk.

– Bejönnek időben?

– Általában nem rohannak. Tudják, hogy sokat nem veszíthetnek, a késésnek nincs jogkövetkezménye, csak 500 forint elővezetési költséget lehet rájuk terhelni. Ha harminc nappal a határidő lejárta után sem érkeznek be, kiadjuk ellenük a körözést. Magyarországon sokáig nem lehet bujkálni, és ezek az ítéletek már különben sem évülnek el ilyen módon.

Tovább követem Madejt szokásos reggeli útján. Átmegyünk a nevelési szolgálat irodájába, a parancsnok ma, hétfőn tárgyalja a fegyelmi ügyeket, az íróasztalra már kikészítették a fegyelmi lapos elítéltek személyi anyagát. Leemelem a legfelső dossziét: Czirkó Béla, a fedőlapon piros KV betűk állnak – különösen veszélyes bűnöző.

– Már kétszer büntették garázdaságért, most augusztus 21-én bukott le erőszakos nemi közösülés kísérletének bűntette miatt. Ő majdnem minden héten itt áll előttem, általában öngyilkossági kísérlettel szokott ide kerülni, ha megmotoznánk, biztos találnánk a szájában egy pengét. Most egy jelentéktelen balhéja van: a zárka ablakán kilógatott egy cérnát és cigarettát kért. Az őr észrevette és figyelmeztette, erre Czirkó megfenyegette, hogy megbuktatja őt. Küldjék be.

Harminc év körüli férfi lép be, hátul összekulcsolt kezekkel, lehajtott fejjel morogja el a jelentkezés szokásos formuláját, szinte csak rövidre vágott fekete haját látni.

– Hát mi a baj, Béla? – kérdezi Madej. – Nem elég, hogy már fekete a segge az állandó visszaeséstől, már a felügyelő urakkal is kikezd? Maga milyen büntetést adna saját magának?

Czirkó felnéz, sovány, barna arcú cigányember, mosolyogva vonogatja a vállát:

– Hát ahogy a parancsnok úr gondolja. Húsz nap fogda?

– Én is erre gondoltam, de mivel ilyen kemény volt önmagához, legyen tíz nap.

– Köszönöm.

Az ügy tulajdonképpen lezárult, de Czirkó nem mozdul, úgy érzi, kijár neki, hogy egy kicsit elbeszélgessenek vele.

– Hallom, megint befalcolt, Béla, miért végez mindig félmunkát? Miért nem harapja ki egyszer úgy az ereit, hogy elvérezzen?

Czirkó mosolyog, mint régi csiligás ad rá, hogy ne vádolhassák a humorérzék hiányával:

– Hát az tényleg jobb volna, ha megdöglenék. Szóljon parancsnok úr, hogy adjanak nekem orvosságot ideg ellen.

– Jól van, Béla, majd intézkedem, elmehet. – Mikor Czirkó mögött becsukódik az ajtó, Madej megkérdezi a nevelőt: – Az orvos mit szól hozzá?

– Semmi baja.

– Akkor adjatok neki egy placebót – magyarázólag felém fordul –, ma már azt is meg kell gondolnunk, hogy egy „kamu" tablettát kiadjunk, négy forintba kerül egy darab.

Áttérne a következő tárgyra, de engem nem hagy nyugodni az előző beszélgetés tárgya.

– Sok az öngyilkossági kísérlet?

– Belső börtönökok miatt szinte sohasem fordul elő, általában külső, főleg otthoni események nyomán következik be: valamelyik hozzátartozó meghalt, vagy az asszony megírja, hogy összeállt egy másik férfival. Aztán akadnak olyanok, akiket a társai cukkolnak bele a halálba. Egy szerencsétlen azt akarta elhitetni a többiekkel, hogy ő azért került be, mert a vatikáni titkosszolgálatnak dolgozik, mikor kirö-högték, nem bírta ki a szégyent, öngyilkos lett.

– A múltkori váci önégetést mi váltotta ki?

– Mi úgy tudjuk, hogy az elítélt tartozott fűnek-fának cigarettával, kávéval és a társai azt mondták, ha megcsinálja a balhét, elengedik neki az adósságát. Leöntötte a ruháját nitrohígítóval és meggyújtotta magát, azt hiszem, nem akart meghalni, csak rosszul mérte fel a mennyiséget. Aztán a felbujtói „elfelejtették" eloltani.

– És a felügyelők nem tudják megakadályozni az öngyilkosságokat?

– Ha mindegyiküknek száz szeme volna, akkor sem. Ha meg akar halni egy elítélt, száz módot is találhat. A leggyakoribb: az önakasztás, ha nem tudnak madzagot szerezni, akkor vagy a lepedőjüket csavarják össze, vagy a kabátgombokat helyettesítő pertlit tépik le és azt kötik egybe. A másik tipikus forma: a falcolás, pengével, csempedarabbal, késsel felvágják az ereiket.

– Milyen késsel?

– Vagy becsempésznek egy késpengét kívülről, vagy a börtönben kapott rabbugylibicska élét fenik ki olyan élesre, hogy morzsa nékül vágja a kenyeret. Összegyűjthetik a gyógyszert, amit a mi orvosunk ad, vagy kávéba darálva hazulról is beküldhetnek orvosságot. Helyreállítják az originál csomagolást, ezer doboz kávéból hogy lehet kiszúrni?!

Bekopog egy őr és jelenti, hogy új bevonulók érkeztek, a parancsnok átadja a fegyelmi tárgyalás irányítását egy nevelőnek, int felém:

– Gyere, megnézzük a befogadást.

Az újoncok sorba állnak az iroda előtti folyosón, mögöttük az ablakok könyöklőin és lábuk mellett a kőpadlón nejlonzacskók cigarettával, kávéval, tisztasági szerekkel teletömve. Egy nő is várakozik köztük, tartási kötelezettség elmulasztásáért került be, egy nap börtönnel 250 forintot törleszt. Madej külön is szemügyre veszi azokat, akik rendőrségi fogdából kerültek át. Megkérdezi a foglyot, hogy bántalmazták-e, vagy van-e más panasza?

– Ha véres vagy szemmel láthatóan megvert embereket hoznak be, nem vagyunk hajlandók befogadni őket. A fejsérülés is kizáró ok, mert ha gumibottal csapták meg, belső sérülés is keletkezhetett: De ritkán mernek panaszkodni, mert nem tudnak bizonyítani, a rendőrségen általában gyomorra ütnek vagy a tenyér élével csapnak oda, ami nem hagy nyomot. – Madej elmosolyodik: – Persze előfordult, hogy túlőttünk a célon. Egyszer egy gyanúsítottat mezítláb kísértek be, az ügyeletesünk megkövetelte, hogy kerítsék elő az illető lábbelijét. A rendőrkapitány meg is vetette az ügyben intézkedő járőrrel, csak jóval később derült ki, hogy az illető csakugyan cipő nélkül került be a rendőrségre.

(Folytatjuk)

LAPZÁRTA

KURÍR-HÍR KURÍR-HÍR KURÍR-HÍR

A MAGYAR–CSEHSZLOVÁK ÁRUCSERE-FORGALOM idén 10 százalékkal kevesebb, mint a múlt évben volt. Ennek oka elsősorban az, hogy a csehszlovák gazdaság teljesítőképessége visszaesett, nem bővült az árukínálat, a magyar vállalatok nehézségei miatt pedig csökkent az itthoni kereslet. Mivel jelentős fizetésimérleg-aktívumunk alakult ki, ezért a magyar exportnál bevezették az egyedi engedélyezést. Ennek hatására a fizetési mérleg kezd rendbe jönni, s az év végére remélhetőleg meglesz az egyensúly. A két fél a közelmúltban megállapodott abban, hogy a kapcsolatokat piaci alapokra helyezik, 1991-től bevezetik a szabad devizás elszámolást és a világpiaci árakon történő értékesítést. A kocsira váróknak jó hír, hogy megkezdték a Skoda Favorit személygépkocsik szállítását, s államközi megállapodás született arról, hogy ebben az évben 10 ezer gépkocsit kapunk.

PÉCSI DÓMMÚZEUM ALAPÍTVÁNY jött létre a római katolikus egyház és világi szervezetek részvételével. A cél, hogy a középkori székesegyház román kori és gótikus kőszoborleleteinek múzeumot építhessenek. Az alapítvány nyitott, bármely jogi és magánszemély, akár külföldi, akár magyar, csatlakozhat hozzá. A dómmúzeum alapítvány a székesegyház mellett építtet múzeumot az 1974 óta elzárt anyagnak, melyet csak azért nem láthat a közönség, mert nincs hol bemutatni. Az öttagú kuratórium elnöke Mayer Mihály pécsi püspök, aki ekkor jelentette be, hogy a pécsi székesegyházat a bazilika rangjára emelik.

MEGALAKULT AZ EMBERI JOGOK KÖZPONTJA a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetén belül. A központ feladata, hogy hozzájáruljon a jogállamiság kiépítéséhez, új, az emberi jogok nemzetközi mértékének megfelelő jogszabályok kidolgozásához, s azok gyakorlati alkalmazásához. A megalakulás óta a központ gyors adatokat készített az Európa-tanács emberi jogokkal foglalkozó tevékenységéről. Összegyűjtötte az emberi jogokra vonatkozó magyar jogszabályokat, a magyar szerzők e témájú tanulmányait. Tudományos vezetője, Bokorné Szegő Hanna, a jogtudomány doktora, egyetemi tanár meghívást kapott az Emberi Jogok Intézetének Európai értekezletére, amelyet ez év őszén tartanak Párizsban.

LÁTTUK

Fotó: SZALAY ZOLTÁN

Marcia Szent-Györgyi leleplezi a bujáki iskola névadójának, Szent-Györgyi Albertnek mellszobrát

Fotó: PATAKI GÁBOR

A budapesti református gimnázium évnyitóján dr. Bibó István igazgató, Göncz Árpád és Németh Miklós

tv Egy percben

Vasárnap délelőtt drámatörténeti előadást rögtönzött egy főiskolai vizsgaelőadáshoz Szinetár Miklós. Euripidész Iphigeneiáját fűszerezte rövid megjegyzésekkel, melyek nem nélkülözték a politikai pikantériát – illusztrálván a tételt, hogy a klasszikus remekművek mindig, így most és itt is aktuálisak. Az Iphigeneiában, ebben az ókori folytatásos „tévésorozatban" állandóan változik a szereplők (adott) jelleméről a Kórus (a „nép") ítélete. Ez bizonyos tényleg időszerű.

Csak egy példát. A legutóbbi Hitelben olvastam Esterházy Péter remek jegyzetsorát, melyben többek közt a közelmúlt bocsánatkérés-követeléseit véleményezi. Csak a sajtónak kellene bocsánatot kérnie a néptől? Szavainak summája – „hangsúlyozva, hogy felelősség és felelősség között van különbség – bocsánatot kért-e a magyar nép önmagától, hogy megtörténhetett vele az, ami megtörtént?" Mármost: alig egy éve hasonló értelmű megjegyzésért – amely szerint „aki laborál, az kollaborál" – jeles és jeltelen szerzők kórusa ítélkezett egy másik kitűnő irodalmár felett. A Hitel akkori jegyzetének címe egyenesen nemzetgyalázással vádolta meg.

Juszt sem kérdek olyat, nem illenék-e akkor most bocsánatot kérnie a Hitelnek? Enyire aktuális az Iphigeneia – vélem inkább.

– SE –

KÖZLEMÉNYEK HIRDETÉSEK

Kereskedők, vásározók, figyelem!

KAPUCNISPÓLÓK SZABADIDŐRUHÁK

óriási választékban a Beatrixnél.

Cím: Budapest, VI., Rippl-Rónai u. 10. (Hősök terénél) fsz. 1. Nyitva mindennap!

JEGYEZZE FEL! SZÜKSÉGE LEHET RÁ! HELYSZÍNI SZŐNYEG-, SZŐNYEGPADLÓ-, KÁRPITTISZTÍTÁS NAGY TELJESÍTMÉNYŰ NSZK-GÉPEKKEL, KITŰNŐ MINŐSÉGBEN. KÖZÜLETEKNEK IS! TEL.: 137-2480.

COMMODORE BASIC

tanfolyamok a TIT **Budapesti Ismeret Terjesztő** Társulatában gyerekeknek, felnőtteknek. Jelentkezés: VIII., Múzeum u. 7. tel: 138-3166/34

KURÍR

Reggel és délután megjelenő országos napilap
I. évfolyam 54. szám

Főszerkesztő: **Szücs Gábor**
Társfőszerkesztő: **Aczél Endre**
Főszerkesztő-helyettes: **Müller Tibor** és **Nógrádi Gábor**
Művészeti igazgató: **Máté Tóth Imre**

Kiadja a KURÍR Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó az rt. elnök-igazgatója
Igazgató: **Pethes Sándor** és **Sárosi István**
Technikai igazgató: **Hajdú András**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1065 Budapest VI., Hajós u. 30-32.
Postacím: 1398 Budapest 62 Pf. 590
Telefon (PBX-központok): 111-2659; 131-0745; 131-8949
Telefax: 153-4077; 153-4818
Hirdetésfelvétel: 111-2254

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél, a hírlapüzletekben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) közvetlenül, utalványon vagy átutalással.
Előfizetési díj:
Reggeli KURÍR: egy évre 2700 Ft, fél évre 1350 Ft, negyedévre 675 Ft, egy hónapra 225 Ft.
Délutáni KURÍR: egy évre 2280 Ft, fél évre 1140 Ft, negyedévre 570 Ft, egy hónapra 190 Ft.

Szedés: **KURÍR RT.**
Technikai vezetők: **Csutor György** és **Borbély Tibor**

Nyomtatás: **Szikra Lapnyomda.**
Felelős vezető: **Dr. Csöndes Zoltán** vezérigazgató

HU ISSN 0865-9001
1 4 16

KIVÁLÓ MINŐSÉGET keres?!... nálunk kapható egy színoldalas ELASZTIKUS és SIMA KELME 100% pamut fésűsfonalból ALNOST Osztrák – Magyar Kötőipari Kft. Mosonmagyaróvár, Vágóhíd u. 13.9200 Telefon: 92-12-938, vagy 76-23-553

Bibó István művészettörténész
a Mesteriskola VII. ciklusának programja, 1984-85.

Április 11. „A magyar klasszicizmus építészete" —
Bibó István előadása.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, borító belső oldala.

BIBÓ István nővtár

Budapesti

BAÁR-MADAS

Református Gimnázium

ÉVKÖNYVE

1994-95

A nevelés és oktatás célja és elvi alapjai a Budapesti Baár-Madas Református Gimnáziumban
Pedagógiai program, I. rész

(második, javított változat)

Irta:

Bibó István és **Bibó Istvánné**;
a "Hit, tudomány, értelem" c. fejezetet
Bogdányi Gábor

Az iskola nevelőtestülete - koncepcionális módosítás nélkül, javításokkal és kiegészítésekkel - a további munka alapjául elfogadta 1995. február 6-án.

A szerzők köszönetet mondanak a tervezetet első változatban elolvasó Dizseri Sándornak, Pásztor Jánosnak, Ritoók Zsigmondnak és Szűcs Ferencnek biztató-támogató véleményeikért, s az azokban foglalt, több esetben egybehangzó kritikai észrevételekért és javaslatokért. Ezek többségét elfogadva a jelen változatba a tantestületben elhangzott véleményekkel együtt beépítették. Továbbra is köszönettel fogadnak - lehetőleg írásban - minden újabb véleményt és észrevételt.

1995. április 9.

Bevezetés

Pedagógiai programunk kidolgozását és közzétételét egyfelől az a szükséglet indokolja, mely a magyarországi rendszerváltáskor egészen új helyzetbe került egyházi iskolák mindegyikénél (újonnan indultaknál, újraindultaknál és régieknél) egyaránt felmerült; másfelől az 1993-as közoktatási törvény, mely ezt a szükségletet a plurálissá váló és részben piacgazdasági törvényszerűségek alá kerülő magyar oktatásügy más iskolatípusainál is érzékelte, s ezért a pedagógiai program megfogalmazását és nyilvánosságra hozatalát minden iskola számára kötelezően előírta. (KOT, 44-51.§)

Jóllehet a törvény erről szóló rendelkezései csupán a nemzeti alaptanterv kiadását követő harmadik év szeptember 1-én lépnek hatályba (KOT 123.§, 3. bekezdés), azaz jelen sorok írásakor annyi biztos, hogy 1997. szeptember 1 előtt semmiképpen nem, az említett szükséglet alapján mégis indokolt, hogy mindazt, amit a pedagógiai programból a NAT kiadása előtt, attól függetlenül is össze lehet foglalni, összefoglaljuk. Másrészt célszerű, hogy ez az összefoglalás tartalmában és szerkezetében kövesse azt a formát, melyet a KOT előír; hogy a később előkészítendő részek (pl.a tantervek) a törvénynek megfelelően az elkészített részekhez hozzákapcsolhatók legyenek.

A törvény 48.§-a szerint "az iskola pedagógiai programja meghatározza:
a, az iskolában folyó nevelés és oktatás céljait, e törvény 9.§-ában meghatározottak megvalósításának módozatait;
b, az iskola helyi tantervét...
c, az iskolai életet, a tehetség, képesség kibontakoztatását, a szociális hátrányok, a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségek enyhítését segítő tevékenységeket..."

Látható, hogy a törvény által meghatározott tartalomból az a, pont 2. fele és a b, pont csak a NAT kiadása után dolgozható ki véglegesen; erre ad időt a törvény azzal, hogy a paragrafus hatálybalépését a 3. év szept. 1-éig kitolja. Világos továbbá az is, hogy a törvény szabad kezet ad arra nézve, hogy "az iskolában folyó nevelés és oktatás céljait" milyen alapossággal és milyen részletességgel kell kidolgozni.
A fentiek alapján a pedagógiai program tartalomjegyzékét a következőképpen képzeljük el:

BIBÓ István mūvtart.

NÉPSZAVA, 1991. szept. 17.

A Nyilvánosság Klub felhívása

Akadályozzuk meg!

A demokrácia egyik legfontosabb garanciája a társadalmi nyilvánosság. Nélküle nem lehetséges folyamatosan ellenőrizni a hatalom gyakorlóit. De nélküle a közvélemény sem képes befolyással lenni a közhatalom gyakorlására. Hiszen a szabad sajtó a közvélemény éber szeme az a láthatatlan kötelék, amely a polgárokat a közügyekkel, a világgal összeköti. Ha a nyilvánosság nem képes betölteni e funkciót, veszélybe kerül a demokrácia.

A demokratikusan megválasztott új politikai hatalom kezdettől fogva idegenkedett tudomásul venni a nyilvánosság kontrollját. Mi sem beszédesebb annál, mint hogy a nemzeti kerekasztal-tárgyalások a nyilvánosság kérdéseiben teljes fiaskóval végződtek. Ám az a tény is sokat elárul a hatalom jelenlegi birtokosainak a nyilvánossággal kapcsolatos felfogásáról, hogy az 1989-es „alkotmányozó" fórum jegyzőkönyvei mind a mai napig titkosak.

Most pedig a politikai vezetés hangadói elérkezettnek látták az időt, hogy támadásaikat a nyilvánossággal szemben immár programként fogalmazzák meg. Ez az egyik leglényegesebb üzenete a legnagyobb kormánypárt parlamenti frakcióvezetője felszólalásának. Ez a támadás a nyilvánosság csatornáinak elduguása révén egy ellenőrizetlen és kizárólagos hatalom kialakulásával fenyeget. Az ilyen törekvésekkel szemben pedig Alkotmányunk betűje szerint „mindenki jogosult és egyben köteles fellépni".

Ezért a Nyilvánosság Klub Országos Egyesület és az alulírottak a következő felhívással fordulnak mindazokhoz, akiknek fontos a közvélemény szabadsága és a csorbíthatatlan nyilvánosság:

1. Akadályozzuk meg azt a nyílt törekvést, amellyel a kormány ki akarja sajátítani és propagandaeszközzé kívánja lealacsonyítani a közszolgálati médiumokat, a Magyar Televíziót és a Magyar Rádiót.

2. Akadályozzuk meg az írott sajtónak a kormányzat által irányított privatizációját, a pénzintézetekre való nyomásgyakoriás módszereivel történő, fokozatos bekebelezését.

3. Akadályozzuk meg, hogy a kormányzat a jogállamiság elemi elveit sértő politikai boszorkányüldözéssel megfélemlítse az újságírókat, és a félelem légkörét alakítsa ki a társadalomban.

4. Akadályozzuk meg, hogy a társadalomtudományi kutatásokat a Justitia-tervhez hasonló, politikai célokra használják fel.

5. Akadályozzuk meg, hogy a közvéleményt büntessék meg közérdekű információk eltitkolásával, ha egyes lapok véleménye nem esik egybe a kormányéval.

Ma még nem késő megállítani azt a folyamatot, amely a nyilvánosságnak a kormányzat által kezdeményezett monopolizálásához és a demokrácia lebontásához vezethet.

Kibocsátották a Nyilvánosság Klub ügyvivői: Babus Endre újságíró, Emőd Pál újságíró, Hainai Gábor jogász, Hegyi Gyula újságíró, Kenedi János kritikus, Kocsis Györgyi újságíró, Lovas Zoltán újságíró, Ránki Júlia újságíró, Vicsek Ferenc újságíró.

Almási Miklós esztéta, Antal László közgazdász, Balás Katalin közgazdász, Balla Margit képzőművész, Bárna Imre műfordító, Bauer Tamás közgazdász, Beke László művészettörténész, Benda Kálmán történész, Beremányi Géza író, Berényi Gábor filozófus, Bibó Istvánné tanárnő, Bozóki András szociológus, Bozzai Rita közgazdász, Bródy András közgazdász, Bródy János zenész, Csalog Zsolt író, Csillag István közgazdász, Dés László zenész, Ehrlich Éva közgazdász, Erdélyi Ágnes filozófiatörténész, Erős Ferenc pszichológus, Esterházy Péter író, Faludy György író, Falusi Mariann (Pa-dö-dö), Farkas Zoltán újságíró, Fenesik Flóra műfordító, Perge Zsuzsa szociológus, Fodor Géza esztéta, Forgács Éva művészettörténész, Gábor Miklós színművész, Garas Dezső színművész, Gayor Tibor képzőművész, Gazdag Gyula filmrendező, Gerő András történész, Greskovits Béla közgazdász, György Péter esztéta, Halda Alíz tanár, Hanák Péter történész, Hann Endre pszichológus, Janáki István építész, Jeney Zoltán zeneszerző, Jovánovics György szobrász, Karátson Gábor festőművész, Kardos G. György író, Kardos Júlia kémikus, Kemény István szociológus, Kéri László szociológus, Kertész Imre író, Kézdy György színművész, Kis János filozófus, Kisbán Mária építész, Kocsis Zoltán zeneművész, Komoróczy Géza történész, Koncz Zsuzsa énekes, Konrád György író, Körner Éva művészettörténész, Kornis Mihály író, Kovács András Bálint esztéta, Kovács András szociológus, Krasznai Zoltán közgazdász, Kroó György zeneesztéta, Lackó Miklós történész, Ladányi János szociológus, Laki Mihály közgazdász, Lakner Judit történész, Lang Györgyi (Pa-dö-dö), Lányi András filmrendező, Létay Vera filmesztéta, Lévai Júlia újságíró, Liska Tibor közgazdász, Litván György történész, Losonczi Ágnes szociológus, Ludassy Mária filozófiatörténész, Makk Károly filmrendező, Mándy Iván író, Margittai Ági színművész, Maurer Dóra képzőművész, Megyesi Gusztáv publicista, Mihancsik Zsófia szerkesztő, Molnár Gabriella újságíró, Molnár Gál Péter színikritikus, Murányi Gábor újságíró, Nádas Péter író, Nádasdy Ádám költő, Nagy András közgazdász, Nagy Bálint építész, Nagy Tamás közgazdász, Neményi Mária pszichológus, P. Szűcs Julianna művészettörténész, Pauer Gyula művész, Perényi András pszichiáter, Pető Katalin pszichiáter, Petri György költő, Petschnig Mária Zita közgazdász, Poszler György esztéta, R. Székely Julianna publicista, Rádai Eszter újságíró, Radnóti Sándor esztéta, Rados Ferenc zongoraművész, Rakovszky Zsuzsa költő, Rangos Katalin újságíró, Révész Gábor közgazdász, Sárközy Erika újságíró, Sáry László zeneszerző, Simó Sándor filmrendező, Soós Károly Attila közgazdász, Sós Vilmos filozófus, Szalai Erzsébet közgazdász, Szalai Pál közíró, Székely Gábor színházrendező, Szente László újságíró, Szentjóby Tamás művész, Szerb Antalné bibliográfus, Szilágyi Ákos költő, Szőllőssy András zeneszerző, Tamás Gáspár Miklós filozófus, Tar Sándor író, Tímár Árpád művészettörténész, Ungváry Rudolf író, Vajda Ágnes statisztikus, Vajda Mihály filozófus, Vajna János újságíró, Várady Szabolcs költő, Varga László történész, Vásárhelyi Júlia szerkesztő, Vásárhelyi Mária szociológus, Veér András pszichiáter, Vitányi Iván szociológus, Voigt Vilmos folklórkutató, Wessely Anna művészettörténész, Wilhelm András zeneesztéta, Závada Pál szociológus.

A most nyilvánosságra hozott felhíváshoz bárki csatlakozhat a következő címen: Nyilvánosság Klub, Budapest, 1396, Pf. 459.

(OS)

Dr. Bertalan Imre, az Amerikai Magyar Református Egyesület elnöke és Dózsa György alelnök átadják adományukat a Baár-Madas budapesti református gimnázium részére Bibó István igazgatónak, és a pápai református gimnázium részére dr. Márkus Mihály püspöknek

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavanként 12 forint, üzleti hirdetések szavanként 22 forint, jeligés hirdetéseknél kezelési költség plusz 18 forint. Hasábhirdetések mm/75 forint. (Hirdetési tételeinket plusz 25%-os forgalmi adó terheli.)

TELEFON LELKIGONDOZÁS minden nap 17–21 óráig hívható, lelki válság esetén, emberi, családi, lelkiismereti, hitbeli kérdések megbeszélésére Budapesten, a 201-0011 telefonszámon.

Egy megújult, ódon antikvárium várárol régi könyveket metszeteket, térképet, díszalbumokat! Német, angol, magyar művek vétele az Ön lakásán is! Díjtalanul szállítunk, vidékre is szívesen ellátogatunk. Kívánságára hétvégén is megvesszük könyveit. Nyitva: hétköznap 10–18 óráig. Telefon: 201-6793. 1027 Budapest, Mártírok útja 44.

Villámhárítók szerelése, bemérése, harangvillamosítás, toronysisakok festése állványozás nélkül! Korrekt áron, referenciákkal. Tarjányi István, 2000 Szentendre, Szmolnica sétány 14.

Harmónium teológusnak, kántorképzősnek eladó. Jelige: „Felújított".

Tapétázás, festés, mázolás, parkettacsiszolás bútormozgatással, fólialetakarásal. Gyors, megbízható! Közületeknek is. Telefon: 178-9908.

Elektronikus vezérlésű toronyóra készítése, harangvillamosítás, öt év garancia. Konkoly József, 1102 Budapest, Állomás u. 21.

Olcsó nyaralás Balatonakarattyán, konyhával, hűtőszekrénnyel, zuhanyozási lehetőséggel. Válaszbélyeggel érdeklődjön: Balatonakarattya, Hóvirág u. 38. Kisari Sándor.

Vallásos fiatal hölgy, családjával együtt, sürgősen keres Debrecenben, hosszú távra üres, kétszobás albérletet. „Főbérlő nélküli" jeligére.

Fiatal, diplomás tanítónő, 1 éves időtartamra Amerikában, Ausztráliában a magyar nyelv értésére, írására, olvasására tanítaná gyermekét. „Haza, nemzet és nyelv" jeligére leveleket a kiadóba.

Templomrenoválást vállal épületszobrászkőfaragó erdélyi szakember barátaival, bárhol az országban. „Erdélyi gyülekezet javaslatával" jeligére a kiadóba.

BIBÓ István minutát

interju: Heli Budapest, 1991 10. sz. 22. p. ill

– ref. gimn.

yú vizsgálata

gezhető. Alapjárati üzeme csöndes. A maximális fordulaton is nyugodtan, egyenletesen működik a szivattyú. A maximális megadott vízszállítás 0,5 m-es szívómélység esetén érhető el. A méréseinket 6,5 m-es szívómélységnél végeztük, és ekkor 650–660 liter/perc vízszállítást biztosított a szivattyú. A szinte egyetlen hiányosságként a kis nyomóoldali nyomást említhetjük. 50–100 liter/perc vízszállítás esetén maximális fordulatnál mérhető 0,28 Mpa nyomás.

Mivel a tűzoltói célú felhasználhatóságát kívántuk vizsgálni, ezért különböző sugárcsövek használata közben az alábbi értékeket mértük.

hosszú szórt sugarának hatékony alkalmazhatóságára gondolunk.

Javasoljuk a szivattyút – a tűzcsapról történő táplálás megoldhatósága érdekében – egy szerelhető közdarabba I ellátni, melyre A vagy B szívócsonkkapcsot készítenek.

A vizsgált Honda WB 30 X típusjelű szivattyú az érvényes kismotorfecskendő-szabvány több követelményének nem felel meg, kismotorfecskendőnek minősíteni nem szabad.

Azonban a kismotorfecskendő beszerzési árához viszonyított kedvező ára, kis mérete és csekély tömege, melyek a szállíthatóságát nagyban megkönnyítik, együttesen a kisebb

Sugárcsőtípus	Sugártáv	Nyomás
1 db E csonkkapcsú sugárcsővel	18,0 m	0,25 Mpa
2 db E csonkkapcsú sugárcsővel	18,0 m	0,25 Mpa
1 db C csonkkapcsú sugárcsővel	18,0 m	0,25 Mpa
2 db C csonkkapcsú sugárcsővel	17,0 m	0,21 Mpa
1 db FOGFIGHTER sugárcsővel	12,0 m	0,25 Mpa
1 db kombinált fejes sugárcsővel	20–21 m	0,25 Mpa
2 db kominált fejes sugárcsővel	18–19 m	0,21 Mpa

A fenti adatokból megállapít-

tűzoltási feladatok elvégzéséhez

BIBÓ István műve.

1993. nov. 17.

Budapestért Díj-at
kapott

ill.
.i.Ganczaugh Miklós:;.i.Ecs

Garabuczi Ágnes

kiáll. Bp., Iskola Galéria
Ágnes festményei. = Új Tükö
GYETVAI Ágnes: Kéthavi kiál
Nemzet, 1985. november 26.
látomsok. = Vasárnapi Hírek
Garabuczy Ágnes képei. = Es
.i.Garabuczi Ágnes:;.i.L.RÉ
miklós:;.i.Csorba Mária:;.i

Gazsó Rozália

KENESSEI András: Gazsó Rozá
1985. január 15. 6.
.i.Kenessei András:;.i.Gazs

Gecse Árpád

GECSE Árpád festő és Nagy I
Szolnok, SZMT szinházterme,
6. Szolnok : Szakszevezetek
t., ill.
.i.Gecse Árpád:;.i.Nagy Ist

Apák és „fiúk”

Az 1990-es választások előtt készült a hírhedt röpirat, az Apák és fiúk. Ismét választások előtt áll az ország. A mi Apák és „fiúk” összeállításunk tervezésekor arra gondoltunk, hogy ez éppen a megbékélést szolgálná, annak fölmutatását, hogy a közelmúltban különböző oldalon álló, de egyaránt meghatározó szerepet játszó magyar közéleti személyiségek leszármazottai talán éppen édesapjuk, nagyapjuk munkásságának ismeretében olyan következtetésekre jutottak, amelyek erősíthetik a reményt az olvasóban: a nagyon különböző családi-eszmei indíttatás ellenére (vagy éppen ezért) nemcsak szükséges, de lehetséges is közös nevezőt találni.

BIBÓ ISTVÁN

Szellemi magatartása ma is időszerű

Az emlékezés mindig mentési művelet: a tűnő időben, a tűnő időből akarjuk kimenteni azt, ami fontos, amit nem akarunk a felejtéssel a semminek átengedni. Nehéz felkérésre emlékezni, de még mindig inkább vállalható, mint az emlékezés kötelességének elmulasztása.

Apám — családi, baráti, munkatársi körben már kisgyerekként megfigyelhettem — másokra figyelő, szelíd, szerény ember volt. Ha valaki netán „nagy ember”-ként kezelte, mosolyogva azonnal nekilátott, hogy önnön jelentőségét és fontosságát minél szerényebb méretűre csökkentse. Később, ahogy megfigyeléseim finomodtak, észrevettem, hogy saját véleményét akkor fejti ki szívesen, ha úgy érzi, hogy a jelenlévőket valóban érdekli, amit mond; egyébként hosszan és barátságosan tudott hallgatni és figyelni — valódi érdeklődéssel és nem csak udvariasságból — mások tapasztalataira, véleményére és érveire. Szellemi fölényét nem éreztette, lehengerelni, agresszívan meggyőzni, netán eltaposni senkit sem akart, sem a közéletben, sem társaságban, sem a családban. Valószínűleg ezért sem tudtam magamat soha azoknak a helyébe képzelni, akiket nagy embernek tartott apjuk személyisége vagy emléke megterhelt, nyomasztott, netán tönkretett vagy megnyomorított. Nekem ő konfliktusmentesen, természetesen, egyértelműen példa volt, dilemmáimban eligazító támpont, válságaimban erőforrás. Sokáig el sem tudtam képzelni, hogy ez másképp is lehet. Már nem gyerek voltam, amikor sejteni kezdtem, hogy ha nem is példátlan az ilyen apa—fiú viszony, annyi biztos, hogy nem is magától értetődő.

Hatásának titkát azonban már felnőttként kezdtem tudatosan keresni és megfogalmazni, még az ő életében, de már nem egyedül, hanem feleségemmel együtt. Fokozatosan vált világossá számunkra, hogy ez az alapbeállítottság, amely soha nem saját magát tolja előtérbe, ez a szerénység, ez a másokra figyelő érdeklődés nem csupán jólneveltség, kedvesség, udvariasság vagy társaságbeli jó modor, hanem szellemi magatartás. S ez a szellemi magatartás valamilyen módon a műveiben is érezhetően jelen van, s ez az, ami egésznek láttatja a sok tekintetben csonka és hézagos életművet, és segít megtalálni legmélyebb lényegét. Olyan műről van ugyanis szó, mely állandóan a történelem, a szociológia, a jog, a filozófia és a lélektan határterületein mozogva kezdettől fogva a vitás kérdések, konfliktusok, a politikai tudat torzulásai körül forog. Kimondatlanul is nyilvánvaló, hogy azért, mert az ember fizikai nyomorúsága mellett a történelem a legtöbb emberi szenvedés forrása, mert emberek csinálják, mert emberek szenvedik el. A bőrünkre megy a játék.

Ezért nem volt számára sohasem tudományos absztrakció a politika és a történelem, sem pedig elméletek szabad gyakorlótere, hanem a valóság élő szövevénye. Ezért nyúlt hozzá mindig óvatosan és türelemmel, úgy, ahogy az élethez közelíteni egyedül szabad. Igen, hajdani hétköznapi jelenlétének és műveinek azonos az atmoszférája. A türelmesen hallgató és figyelő ember és a tárgyilagosan elemző politikai gondolkodó egy. Gondolatai közt van, ami tartalmát nézve vitatható, van, ami tárgytalanná vált, van, ami elavult. Szellemi magatartása azonban ma is aktuális lehetőség, mert gondolkodásmódja alapvetően dialogikus, alapvetően párbeszéd jellegű. A párbeszéd lényegénél fogva kilépés önmagunkból, megkísérlése annak, hogy a vitapartner, az ellenfél fejével is gondolkodjunk. Az ilyen magatartás — éppen az ő példája, műveinek hatása igazolja — képes konfliktusok megoldására, görcsök és félelmek feloldására. Ma erre lenne a legnagyobb szükségünk.

A dialógus fenntartása, a megértés lehetősége érdekében hajlandó volt a legmesszebbre is elmenni; de nyugodtan és egyértelműen beszüntette a beszélővisszonyt azokkal, akik hazugságok és ordas eszmék szolgáivá szegődtek. Álláspontjáról ilyen esetben sem taktikai szempontok, sem érdek, sem semmi egyéb meggondolás nem mozdította el. Népi elkötelezettségéből tehát sohasem következett a szélsőjobboldallal vagy a fajelmélettel való bármilyen „párbeszéd”; baloldali demokrata mivoltából pedig sohasem következett a leninizmus—kommunizmus akár csak részleges elismerése. Mondják, hogy naiv volt és túlzottan jóhiszemű például a kommunistákkal szemben; én inkább azt mondanám, velük is elment a végsőkig a dialógus fenntartása érdekében 1945—48-ban és még 1956-ban is, de ő volt az, aki a Kádár-rendszerrel való ki nem egyezést és annak személyére szóló következményeit majdnem teljesen magányosan haláláig vállalta. (Azaz: a másik fél megértése és a kompromisszumra való készség nem ellentétes az alapvető erkölcsi kérdésekben való intranzigenciával. „A politikában hazudni nem lehet.”)

A ’80-as években úgy éreztük, egyre erősebben van jelen a magyar szellemi életben, s ezen alapult azután az a reménységünk, hogy hatása érvényesülni fog a szabadon működő magyar politikában is. Ez a reménységünk két év alatt szinte semmivé foszlott. Közvetlenül halála után hétköznapi jelenlétének a hiánya volt a legnehezebben elviselhető: az, hogy nem hív fel és nem lehet felhívni, nem jön vasárnap ebédre és nem lehet megkérdezni, mit gondol erről vagy arról. Ma nagyjából tudom, hogy mi lenne a véleménye arról, ami a politika színpadán zajlik, s azt hiszem, szívük mélyén maguk a szereplők is tudják. Most az a legnehezebb, hogy apám szellemi magatartásának nem nagyon akadnak követői.

A hazaszeretet már nem elég

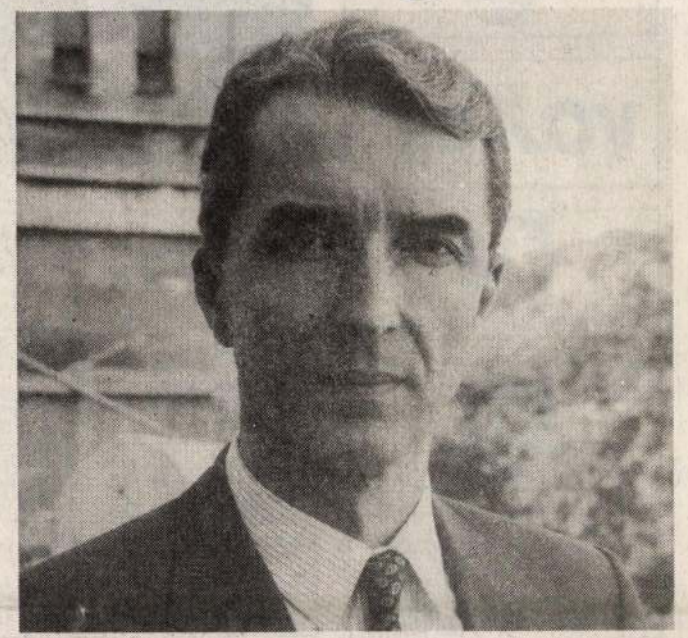

HORTHY ISTVÁN

Egyetértek a vezérelvekkel, amelyekre nagyapám az életét alapította, de hiszem, hogy azok mai alkalmazásának gyökeresen el kell térnie attól, ami az ő idejének értelmet adott. Figyelemre méltó ember volt, akinek értékei ma is hasznosak lehetnek, annak dacára hogy politikai élete tragikusan végződött, sötét erők által lesújtva, melyeket ugyan megpróbált, de nem tudott ellenőrizni.

Tudatában vagyok annak, hogy olvasóim közül sokaknak olyan képe van nagyapámról, melyet ellenséges propaganda alakított ki egy olyan időszakban, amikor a „Horthy-korszak” feketére festése fontos tényező volt a magyar kormányok — akik valójában a Kreml bábui voltak — legitimizálásában. Megdöbbentett a mély indulat, amelyet idén az újratemetést megelőző vita előidézett. Természetesen voltak túlzások a pörpatvarban állók mindkét oldalán, és valóban lehetséges, hogy még túl korán van ahhoz, hogy képesek legyünk nagyapám politikai szerepéről elfogulatlanul képet alkotni. Kétségtelen, hogy az idő gyógyító múlásával majd egyszer önmagától is kialakul egy ilyen közvélekedés.

Ez elérni — nemcsak a nagyapámmal, hanem nemzetünk múltja és jövője megértésével kapcsolatban is — mindannyiunknak nagyon fontos, mert mindaddig, amíg mélyreható viszályok léteznek, mindig lesz gyűlölet, s hiányozni fog a bizalom és a jóakarat, ami pedig feltétlenül szükséges országunk újraépítéséhez. Mert az újraépítés türelmet kíván, egymás iránti bizalmat, tiszteletet; és önbizalmat arra, hogy időt, energiát és pénzt fektessünk be a jövendő jólét javára.

Mi is az, amit a nagyapám hagyományaiból értékelek? Egyik legfontosabb szerepe a modernizálás volt az osztrák—magyar tengerészetnél, s ennek révén kapcsolatba került az akkori idők legmodernebb technológiájával. Lelkes meggyőződését a technikai haladás fontosságáról nekem mint fiatal fiúnak sokszor tudomásomra hozta, és ez befolyásolhatta apámat is abban, hogy inkább a jesen régimódinak és osztályuralminak is tűnik —, amivel sikerült a szükséges politikai összetartást megvalósítani ahhoz, hogy újjáépítésbe lehessen kezdeni. Nagyon szerette a hazáját, de a szeretet nála nemcsak érzés volt, hanem annak kötelességét jelentette, hogy meg kell tennie azt, amire szükség van, nem számít a személyes veszteség vagy nyereség.

Nagyon korán — amikor Nyugaton még sokan megtapsolták a „nemes orosz kísérletet” — felismerte a kommunizmust annak ami: egy istentagadó vallás, amely erőt, terrort és hazugságot enged meg és szisztematikusan használ arra, hogy összpontosítsa a hatalmat, lerombolja az erkölcsöket, megvonva az egyéntől — egy eddig nem létezett fokon — a legfontosabbat, a saját élete fölötti hatalmat.

Olvasóim közül sokan jobban tudják ezt, mint én, mert negyven éven át tapasztalták ennek a „vallásnak” a hatásait. Ez az okozója a legtöbb nehézségnek és a vajúdásnak, ami hazánk újraépítése során adódik. Nemcsak újat kell építeni egy eltorzított és régimódi gazdaság helyett, egyszersmind helyre kell állítanunk mentalitá- képességünket a világos

Mennyiben tér el tőlük a saját felfogásom? Csak annyiban, hogy szerintem a világ azóta olyan kicsi lett, hogy ma a „hazaszeretet” már nem elég mint a legfőbb vezérelv.

Ma a mi „szeretett hazánk” az egész világ kell hogy legyen, mert különben mind elpusztulunk. Az egész emberi faj egy kis család, amely egy jelentéktelen szemcsén lakik, egy elképzelhetetlenül nagy terjedelmű, bámulatosan gyönyörű mindenségben. Hiszem, hogy idetéttettünk Teremtőnk által, hogy tanulással haladjunk — és ami alapvető a tanulási folyamatban: szabadságot és felelősséget adott nekünk az életünkhöz.

Azt hiszem, hogy ez a tanulás nem folyamatos, hanem ugrásokkal halad, és úgy gondolom, hogy a mai világ nyugtalansága azzal magyarázható, hogy mi történetesen az „ugrás” időszakában vagyunk. Az anyagi világ megértésének robbanásszerű fejlődése által az emberiség eddig nem létező hatalmat nyert ahhoz, hogy javítson vagy kárt tegyen a környezetében. Először van meg a képességünk arra, hogy elpusztítsuk saját életterünket.

Ehhez képest parányi a fejlődé-

Vezérlő csillagom

Nouvelles Frontieres
Natur Produkt
BÁV Rt.
voXer
Kossuth Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.
SECURET
Generali Budapest Biztosító Rt.
ÓRA-ÉKSZER OREX KERESKEDŐHÁZ Rt.
POLGÁRI BANK RT.
STARPLAST TERMELŐ-TERMELTETŐ ÉS KERESKEDELMI KFT.
HERBÁRIA
HUNGÁRIA WIENERBERGER Téglaipari Rt.
MARTINI
Forex
PORT
TERRANOVA 1893-1993
MTI Informatika Kft.
SCHRACK TELECOM
Bulgari
DÍJBESZEDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ultra
FORNAX RT.
MÁV Rt.
Eravis SZÁLLODA ÉS VENDÉGLÁTÓ RT.
RINGA
KÖZÉPÜLETÉPÍTŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
MONTANA MONTANA CSOPORT
SKY

SZERENCSETŐZSDE

Abszolút Kockázatmentes Részvényjáték

NAPI TŐZSDE

1. Rico Rt.	+ 4	31. Schrack Telecom	+ 3
2. MATÁV Rt.	+ 5	32. Hungária Wienerberger Rt.	+ 4
3. Ruházati Boltok Kereskedelmi Rt.	+ 4	33. Fornax Rt.	+ 6
4. Autó-Híd Rt.	+ 5	34. MTI Informatika	+ 4
5. SECURET Rt.	+ 5	35. Pietra	+ 5
6. Ringa Húsipari Vállalat	+ 4	36. Nouvelles Frontieres	+ 6
7. DOMUS Rt.	+ 5	37. Globus Konzervipari Rt.	+ 5
8. STARPLAST	+ 3	38. Terranova	+ 2
9. Hungarocamion	+ 4	39. Contrex-Mitsubishi	+ 5
10. Nap TV	+ 6	40. Center Üzletház Kft.	+ 4
11. Antenna Hungária	+ 4	41. Acer Computer	+ 6
12. Voxer	+ 3	42. BÁV Rt.	+ 6
13. Balatel Rt.	+ 5	43. Videoton Holding Rt.	+ 3
14. Magyar Posta	+ 4	44. Medikémia	+ 5
15. MÁV Rt.	+ 4	45. Generali Budapest Biztosító Rt.	+ 6
16. Villamosipari Kutató Intézet	+ 6	46. Dunakeszi Konzervgyár	+ 7
17. Kontakt Design Stúdió	+ 4	47. Perfekt Vállalat	+ 5
18. Junior Vendéglátó Rt.	+ 5	48. PORT	+ 2
19. Fégtherm	+ 6	49. Orex Rt.	+ 4
20. Kossuth Könyvkiadó	+ 2	50. Győri Keksz Kft.	+ 3
21. Montana	+ 5	51. Euro Contact Business School	+ 5
22. Dr. Pendl & Dr. Piswanger	+ 5	52. Akadémiai Kiadó	+ 7
23. Középületépítő Rt.	+ 4	53. MARTINI	+ 5
24. Juventus Rádió	+ 7	54. NATURPRODUKT	+ 3
25. Hungarovin	+ 3	55. Polgári Bank Rt.	+ 2
26. AVENIR	+ 4	56. Sky Media	+ 5
27. GORENJE	+ 3	57. X-Byte	+ 5
28. Díjbeszedő Rt.	+ 6	58. CORVINBANK	+ 2
29. Hewlett Packard	+ 5	59. Eravis Rt.	+ 5
30. Egyesült Vegyiművek Rt.	+ 5	60. Herbária Rt.	+ 4

Játékszabályok

1. A részvényen található nyolc szám mindegyike mindennap más-más céghez tartozik a Magyar Hírlapban megjelenő listán. A Magyar Hírlap „Szerencsetőzsde" rovatában közzétett listáról megállapítható, hogy a részvényen szereplő nyolc sorszámhoz aznap tartozó cégek az adott napon hány pontot kaptak. Ha a nyolc számhoz aznap tartozó pontértékek összege megegyezik a Magyar Hírlapban közölt napi nyerőszámmal, akkor a részvény nyert.

A Szerencsetőzsde-iroda telefonszáma: 210-0044

2. A napi nyereményalap bruttó 40 000 forint, amely a forrásadó levonása után a nyertesek közt egyenlő arányban oszlik meg. Nyertes hiányában a nyereményalap a következő napra (napokra) halmozódik.
3. Nyereményfelvétel: a nyertes a nyerőszám közlésének napján 9-től 19 óráig jelentkezhet a budapesti 210-0044-es telefonszámon, a részvény azonosító kódszámának, a játékos nevének és pontos lakcímének bemondásával. A nyerő részvényt postán (zárt borítékban, ajánlott levélként) két napon belül, személyesen hét napon belül kell eljuttatni a következő címre: Magyar Hírlap Szerencsetőzsde, 1443 Bp. Pf. 150. A beküldött (átadott) részvények helyett újat küldünk. A beküldött részvényekre járó nyereményt tíz napon belül postán juttatjuk el a nyerteseknek. A személyesen leadott részvény után a nyeremény azonnal felvehető.
4. A megadott időn túli nyereménybejelentéseket nem áll módunkban elfogadni. A késve érkezett részvény nyeremény felvételére nem jogosít, de becserélhető egy új nyerési lehetőséget biztosító másik részvényre.
5. A nyertesek nevét és lakóhelyét (cím nélkül) a Magyar Hírlap másnapi száma közli.

(A részletes játékszabály a Magyar Hírlap Szerencsetőzsde-irodájában bármikor megtekinthető.)

Tisztelt Olvasóink!

Tájékoztatjuk olvasóinkat, hogy a Magyar Hírlap szerkesztősége az ingyen kiosztott szerencsetőzsde kártyák mindennemű adásvételétől elhatárolja magát. Egyben felhívjuk figyelmüket, hogy azoknak, akik lapunkra előfizettek és a számla másolatát eljuttatják egy válaszborítékkal együtt Szerencsetőzsde Irodánk címére, postán küldünk szerencsetőzsde kártyát.

NYERŐSZÁM: 44

(A kártyán lévő 8 számhoz tartozó cég pontértéke összegének kell megegyeznie a nyerőszámmal)

DÍJ: MA 80 000 Ft

A LUPIS BRÓKERHÁZ TŐZSDETANFOLYAMA

Nettó jelenérték I.

A befektetési döntések elemzésének általános sémája (s mint majd látni fogjuk, valójában lényegtelen kérdés, hogy értékpapírokról, ingatlanokról, gépekről, illetve ezekből származó jövedelemről van szó):

— meghatározzuk a befektetésből származó pénzáramlást, más néven cash flow-t;

— a lejárat, a kockázat és egyéb tényezők figyelembevételével meghatározzuk az elvárt hozamot (r);

— a jövőbeni pénzáramlást a jelenre vetítjük.

A cash flow elemeit jelöljük a következőképp: a kezdeti befektetés Co ..., az egyes időszakok pénzáramlási elemei C1, C2, ...Cn. A nettó jelenérték képlete:

$$NPV = Co + C_1 \cdot \left(\frac{1}{1+r}\right) + C_2 \cdot \left(\frac{1}{1+r}\right)^2 + \ldots + Cn \cdot \left(\frac{1}{1+r}\right)^n$$

Mikor mondjuk azt, hogy a befektetési lehetőség kedvező? Akkor, ha a C_1, C_2, ...C_n pénzáramlás jelenértéke nagyobb, mint (a szintén jelenbeli pénzben kifejezett) Co kezdeti befektetés.

S még egy fontos dolog: ne keverjük a jelenérték és a nettó jelenérték fogalmát. A jelenérték a későbbi időpontokban keletkezett jövedelmek egységesen jelenre vetített értékeinek összege, míg ebből kivonva a befektetés során keletkezett kiadásainkat a nettó jelenértékhez jutunk.

A cikksorozatot Losonczi Csaba és Magyar Gábor, a Pénzügyek a gazdaságban című a közelmúltban megjelent könyv szerzői készítik.

Privatizáció amerikai szemmel

A privatizáció szó hallatán a legtöbb magyar fejében olyan gondolatok fogalmazódnak meg, mint az állami vagyon elherdálása, az ország külföldieknek történő kiárusítása, egy olyan gazdasági tevékenység, amely az utca emberének csak áremelkedést, bizonytalanságot, kiszolá[illegible]

Elsősorban arra a kérdésre keresi a választ: miként lehet az állam — mint rossz gazda — szerepét csökkenteni, nagyobb teret adni a kisebb-nagyobb közösségeknek, egyéneknek, felszámolva a pazarlásra csábító ingyenességet, növelve a közvetlen érdekeltséget, felelősséget, [illegible]

éppen ezért Sárközy Tamás a magyar kiadáshoz írott előszavában figyelmeztet arra: Savas nem Kelet-Európa-szakértő, véleményét, megállapításait ezért nem árt fenntartásokkal fogadni, ami ugyan[illegible]r nem jelenti azt, hogy azo[illegible]ennének figyelemre

Pietra, az Ön jó barátja

A vállalat, a 155 évvel ezelőtt alakult nagyhírű Drasche Tégla- és Tetőcserépgyár jogutódja. Története az 1838-as pesti nagy árvízkatasztrófa idejére nyúlik vissza. Pest-Buda városatyái Drasche [illegible]k bécsi tégla- és cser[illegible] kérték

egyszeri égetéssel tömörre zsugorított kerámiaterméket gyártanak. A mázas felület nagy kopásállóságú, háztartási vegyszereknek, savaknak és lúgoknak ellenálló, házilag is könnyen tisztítható. 1989-ben a BNV-nagydíjas terméke lett. Magyar-

Az ipari kőagyag burkolólapgyárunkban magas hőfokon zsugorodásig égetett sárga és vörös színű vegyi és mechanikai hatásoknak egyaránt ellenálló, fagyálló, kopásálló építőanyag készül. Jó tulajdonságai következtében felhasználási területe széles kör[illegible]

BIBÓ Ilkai

Kortán 1994/10

MÓRICZ VIRÁG

Molnár Márta, 1960. 10. 9.

Gyönyörű őszi reggel, a gyerekeket kapacitáltam, jöjjenek sétálni. Virágnak fáj a hasa, ne adj' isten megmozdítani, de Réka hajlandó velem egy órát mászkálni. Fél tízkor elindultunk a Zugligeti úton. Az amerikaiak lakótelepe alatt ott áll valakivel Molnár Márta. Az idegen elment, és mi ott maradtunk vele. Bibó Pistit várta taxival, mert nekik és Illyés Gyuláéknak küld huszonöt-huszonöt kiló almát meg egy csomó lekvárt. Nem tudtam, hogy itt lakik. Tudtam, hogy valahol a hegyen, egy kis házban. Mutatta is, hogy ott fenn a lombok mögött, az a szürke tető az övé. Hatvannyolc lépcsőfok vezet fel hozzá.

Tudom, hogy nem szeret, lenéz, megvet, nyomorult kommunistának tart, mert családostul dolgozom — de erre fütyülök. Én azért kedvelem, mert roppant eredeti nő. A maga nemében páratlan. Nem hagyom magam nem szeretni. Később Réka mondta, folyvást csodálkozott, mennyire kelletlenül beszélt, ingerülten. Megjegyzem, Réka remekül viselkedett, csöndes és csinos volt, udvariasan, diszkréten figyelt.

Márta két mázsa gyümölcsöt főzött be a családnak és a barátainak. Legszűkebb családja áll két fiából, egyik nevelt fiú, nem kérdeztem meg azért se, kicsoda, valószínűleg áldozat gyereke. Ezek gyerekeiből. És Eszter nevű lányából, akinek hét gyereke van. Négy lánya és három fia, de még több is lesz, ahogy aztán a sofőrnek mondta. Ez az Eszter muzsikus, a férje is az, Bárdos-növendékek, annak a bolondnak hatása ez a rengeteg gyerek, Bárdosnak, azt hiszem, tizenhét van. Márta dicsekedett vele, hogy Eszter délutánig tanít, akkor vásárol, cipeli a tizenöt kiló ételt haza, és még vállalt az egyik gyereke Marcibányi téri iskolájában a botfülű tanítónő helyett heti két énekórát. Sokáig ott laktak a Bem utcában, sokszor láttam nagy hassal és kisgyerekkel. Konyhátlan garzonlakásban laktak, onnan társbérleti egyszobába, onnan végre főbérletbe kerültek.

Kérdem tőle, mi hír Bibó Pistáról. Nagyon savanyú, ingerülten mondja, hogy fél éve se csomagot, se levelet nem lehet küldeni. Boriska írt a börtönbe, hogy mi van vele, tudomása szerint semmi fegyelmi nincs ellene. Válaszoltak, hogy kezelés alatt áll, de nemsokára újra dolgozik. Ez minden. Márianosztrán van. Rettenetes, félkoszton tartják, deszkapriccsen alszik, nagyon leromlott. Három év. Már. Boriska nagyon rossz állapotban van, nagyon megöregedett. Hát hogyne, Zuglóba vagy még messzebb jár tanítani a Rózsadombról, van elég gondja. Micsoda remek lány volt! Őt szerettem legjobban az egész Ravasz családban. Pistit dicsérgettük, milyen jó gyerek. Telefonált múltkor Mártának, hogy tessék mondani, hogy kell baracklekvárt főzni, mert kaptunk Leányfaluból barackot, és anyuka olyan rossz állapotban van. Pisti két méter hosszú, két éve érettségizett kitűnően, magyar- és talán történelemtanár akart lenni, de nem vették fel. Ortutay azt mondta, felveszik, mert a demokráciában a gyerekeknek nem lehet káruk a szüleik hibájából. Nem vették fel. Elment segédmunkásnak, idén újra próbálta. Ortutay megint ígérte, megint nem vették fel. Kérdem, mért segédmunkás — mert, mondja, huszonöt kilós zsákokat cipel porcelángyárban —, mért nem szakmunkát tanult? Mert azt mondták, hamarabb felveszik az egyetemre, ha segédmunkás.

s a bizonyítás
hogy a létező rend
megértésre érdemes

hol a határmezsgye
mely mögött
eltűnnek a látszatok
s a szél zenéjében
megszületik
álomban az álom
valóságban egy más
valóság szerelme

mintha tavasz mögött
egy másik tavasz
vonulna anyagtalanul
s mégis virággal
illattal megrakottan
akárha tulipánok
s orgonák csendje-illata
hívná a láthatatlan
hajnal ezüstjét

túl a tér anyagán
a külön-idő birodalmában
a k í v á n á s titka
már-már istenközeli
fölemelvén magunkhoz
a csillagok csendjét
az arany-királyságot
együtt mindennel
ami benne elvégeztetett

Csak nem jött a taxi. Pedig Pisti pontos, mindjárt itt lesz. Hát csak vártunk, és iparkodtam leszerelni az ingerülségét. Minek az? Odább mentünk a napra, a lépcső aljáig. Felkiabált a kutyának, és az hamarosan lejött, remek fiatal erder terrier, már felülről felelt. Ez kvázi nagylelkű ajándék és szívélyesség velem szemben, némi viszonzás az erőlködésemre. Két és fél mázsa epre termett, mondja, azt mind maga szedte le, kapálta, szedte, osztotta, befőzte, nem pénzért, ajándékba persze, a családnak és barátoknak. Almája kevés termett. És hol vajon? Itt a lombok között. Valami kertről beszél, de ezt nem értettem egyelőre. Remekül néz ki különben, gusztusos és csinos öregasszony. Nálam négy-öt évvel idősebb, talán kevesebbel. Kitűnően nyírott frizurája hófehér, az arca rózsaszínű, üde, egészséges. Falusi vagyok — mondja a dicséretemre. Mutatja a kezét, ami agyon van dolgozva, csupa hólyag, illetve beszakadt hólyag. Kigyomlálta az epret, és leszedte az almát. Az egész nő olyan szeretetre méltó volna, ha nem ilyen megveszekedett ellenző.

Rómában találkoztam vele először. Anyja, Vészi Margit akkor egy olasz gróf felesége volt. Anyám halála után roppant takarékosan utaztunk, náluk találkozunk aztán luxussal. Remek ebédet ettünk — emlékszem a dús, kerek asztalra, inas szolgált fel, elegáns villa volt. Vészi Margit nagyon szíves volt, eljött velünk vásárolni. Fehér, nagy fekete kockás eponge anyagot vettünk (amit aztán én varrtam meg, és olyan kövér voltam benne, mint egy hordó). Fehér vászoncipőt és florentin kalapot. Sokszor emlegette — mert később Pesten lakott, és apjának, Vészi József újságkirálynak Szentendrén, illetőleg Izbégen volt nyaralója, és a hajón néha találkoztunk —, hogy Gyöngyi hogy megtáncoltatta, milyen hosszan, gátlástalanul válogatott az üzletekben. Milyen jellemző Gyöngyire: maximális és minimális igények keverve.

Akkor ez a Márta olyan húszéves-forma, nagyon csinos lány volt. Fekete szemű, piros arcú, fekete hajú. Emlékszem a cilinderszerű fényes kalapjára, selyemkosztümjére. És hogy azt mondta, öt fagylaltot megeszik egy délelőtt. Később Pesten férjhez ment egy könyvkiadóhoz. Mondták róla, hogy amit apja irodalommal keres, azt a lánya könyvkiadásra költi. Mi lett első férjével, nem tudom. A harmincas évek végén Sárközi Gyurkához ment férjhez, így lett szegény irodalmi özvegy. A háború után hatalmas személy volt — finanszírozta a Választ, ráköltötte a Nyúl utcai nagy házát. Azt mondja: Annus néni, a Nyúl utcai házmesterné most jár Eszterhez segíteni minden reggeltől délig. Én már nem vagyok tulajdonos, mondja, de ő még házmester, ez, úgy látszik, tartósabb foglalkozás. Márta szellemessége híres volt már lánykorában is. Ő monta az apjáról, hogy: ez az, ami neki humor helyett van.

Volt nála, ő hozta le, egy nagy kosár befőttesüveg és egy üres háti. Kisorosziban volt Grandpierre Babynál, ott látott hátit, és Bogdányban csináltatott magának, így sokkal könnyebb cipelni, mint füles kosárban.

(Réka megbámulta a híres nevek találkozását egy szuszban Molnár Ferenc, M. Zs., Ravasz László, Illyés Gyula, Bibó, Grandpierre Emil.)

Most majd a sofőr segítségével lehozzák a kétszer huszonöt kiló almát a hegyről. Végre megjött a taxi. Benne a hosszú, kisbabaarcú Pisti. Betették a lekvárt. A sofőr is aranyos fiatal férfi, behúzódott az útszélre, és mentek az almáért. Mondtam, hogy mi is segítünk. Jól van, Márta beleegyezett. Mondta az instrukcióit Pistinek, mit kinek kell vinni, milyen iratokat küld Illyés Gyulának. Ott a Csiga utca, onnan hosszú lépcsőn fel a Remete útra, jó magasan jobbra egy kertkapun be. Ez a kertje, a ház nem itt van. Ez elragadó gyümölcsöskert, nem nagyon rendes, bár a lépcsősen telepített eper elég tiszta. Búsan nézte, hogy most gyomlálta, és már megint gazos. Sok almafa, fiatal törpekörte-iskola. „Ez az enyém, a gyerekeim megvették nekem, miután soká harmadában használtam." A kert tetején kunyhó, szalmaháncsból fonott az oldala, mint a szalmaszéké, deszka, léc és kátránypapír. Nyitva az ablaka, függöny rajta, de kulcsra van zárva. A ház előtt ácsolt asztal és pad, kettő, az asztalon kosár, abban is alma, kinyitotta a házat, kihozták a két óriás kosarat. Pisti akarta vinni mind a kettőt, de Réka elvette, és vitte az egyiket. Így a gyerekek előrementek, mi pedig utánuk. Márta előbb megpakolta almá-

val a hátit, és a hátára kapcsolta, nekem nem engedte, hogy tönkremegy a kardigánom. A kutyákról beszéltünk. Ez hím, és egy csomó kutya rohanta meg, roppant gyáván iszkolt előlük. Bezzeg az anyja szétharapta volna a támadó fejét. Ez sokkal szelídebb, túl barátságos az emberekhez. Különösen nappal. Éjszaka viszont elcsavarog, nyulászik, madarászik. Múltkor beakadt a csapdába, onnan sírt, úgy kellett kiszabadítani. Macskát is tart, hogy legyen valakije esténkint. A mi kutyánk puli, és milyen fiatalon, fél éves korában párosodott, és mekkora tőgye, mennyi gyereke lett. Neki is volt pulija, száznegyven kölyköt szült, túl szapora a puli, abba pusztult bele a végén.

Lefele menet az almatermésről volt szó, tavaly tizenhét mázsa termett, idén kettő. És mennyi munka volt a fákkal, mindent maga csinál. Azért ilyen egészséges. Azelőtt az Olasz fasorban, egy szuterén helyiségben műstoppolt. Ennek 56-ban vége lett egyszerre, tömérdek Molnár-pénzhez jutott. Azt ugyan, tudom, szétosztja, részben a családnak, részben barátainak, entellektüeleknek és íróknak, a gárdájának. Mindenki mondja, hogy Márta nem győz elég kuncsaftot keresni a pénzre, és bebizonyítja, hogy így is nyomorog. Nem nyomorog, nagyon okosan és egészségesen él. „Kulák lettem" — és nevet. „Most hazamegyek főzni, ma kevesen leszünk, csak heten, a fiam, a felesége meg a gyerekük, meg a nevelt fiam családostul." „Mi az ebéd?" „Kacsa, az már meg van sülve." „Kacsát is nevelsz?" „Nem, azt a szomszédban vettem. De disznóm van, felesbe a szomszédoknál, már két mázsa. Igen, kell Eszteréknek és mindenkinek. Most díszbe kell magam vágni, és visszaadni a vizitet. A kert alatt épült egy ház, és az új lakók eljöttek vizitelni. Prolik, de nagyon nagy urak, kommunisták, az asszony is dolgozik. Jöttek gálavizitre. De ott van a szomszédban egy másik család, egy sofőr meg a felesége, egyszobás lakásban — azoknál nem viziteltek. Velem ismerkedni kívánnak, de a maguk fajtájával nem, pedig annak az asszonynak, a sofőrnének a kisujja többet ér náluk, nagyon rendes emberek."

Bepakoltak a taxiba, megadta az utasítást, melyik kosár kié, és hogy kell Bibóéktól Illyésékig menni. Elsorolta az utcaneveket, a legrövidebb és lehetséges utat. A sofőr vadgesztenyét szedett a kislányának, hogy gyöngyöt fűz belőle. Két lánya van, mondja. Erre Márta, hogy neki kilenc unokája, abból egy bokorban hét. „Én nem vagyok olyan szorgalmas" — mondja a sofőr. Ezen nevettünk, kedves volt. Elment a taxi az összes további utasítással. Mi még egy kicsit kísértük a lépcsőjéig, és ott elbúcsúztunk. Egyikünk se mondta, hogy ha ilyen közel lakunk, látogassuk egymást.

Még vagy másfél órát sétáltunk Rékával, fölfelé az erdőben. Gyönyörű az ősz, meleg volt, sütött a nap, tintakék az ég. Nagy lombcsokrot szedtünk.

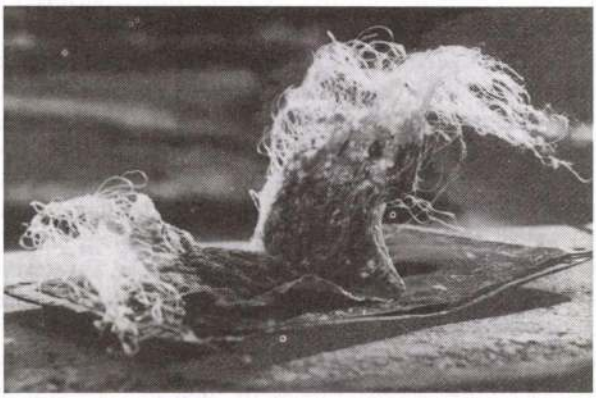

Kiss Ilona: Szél-könyv

Csatavesztés a földeken.
Honfoglalás a levegőben.
Madarak, nap és megint madarak.
Estére mi marad belőlem?

Estére csak a lámpasor,
a sárga vályogfal ragyog,
s a kert alól, a fákon át,
mint gyertyasor, az ablakok;

hol én is laktam, s nem lakom,
a ház, ahol éltem, és nem élek,
a tető, amely betakart.
Istenem, betakartál régen.

(Pilinszky János: Van Gogh imája)

„Nem éheznek többé, sem nem szomjúhoznak többé;
sem a nap nem tűz rájuk, sem semmi hőség:
mert a Bárány legelteti őket,
és a vizeknek élő forrásaira viszi őket;
és eltöröl az Isten az ő szemeikről minden könnyet."
(Jelenések Könyve, 7, 16-17.)

BIBÓ ISTVÁNNÉ LIPCSEY JUDIT

hittel és értelemmel viselt szenvedés után
2002. június 29-én meghalt.

Temetése
2002. július 12-én pénteken, 13 óra 15 perckor
lesz az **óbudai** temetőben.

Cím: Bibó István, 1025 Budapest, Berkenye u. 4.

ifi BIBÒ bstvàn mürtàt

BIBÓ István

BIBÓ István: Az újjászerveződő budapesti református gimnaziumról. = Confessio 13. 1989/4. p. 31-33.

Szt / Mint

licher) Forschung, daß sie vorab die großen, als Wirtschaftszentren hervorrage Städte vor Augen hat, während die zahllosen Kleinstadtsiedlungen vielfach gangen oder doch für die gesamte Problematik der mittelalterlichen Stadt vie gering eingeschätzt werden. Gerade in den Klein- und Zwergstädten, deren Rec charakter als Stadt unbestreitbar ist, ergeben sich zahlreiche Berührungspu und Verwandtschaften zwischen Stadt und Dorf" [84]. Perchtoldsdorf ist einmal s eine beinahe Stadt gewordene Weinbauernsiedlung gewesen, an deren Entw lung der Übergang vom Dorf zur Stadt, von bäuerlicher zu bürgerlicher Le form der Bewohner klar verfolgt werden kann. Die Quellenmaterialien zur schichte des Marktes sind nach den angedeuteten Gesichtspunkten noch nich Zusammenhang untersucht worden. Sie scheinen reich genug, daß die Besc gung mit ihnen Ergebnisse erhoffen läßt, die vielleicht auch geeignet sind, ge bescheidene Züge zu dem Bilde beizutragen, das die allgemeine Land schichte vom inneren Leben der niederösterreichischen Stadt des Mittelalter entwerfen hat.

Um möglichste Klarheit und Übersichtlichkeit in der Darbietung des beh delten Stoffes zu erreichen, wurde der Inhalt der einzelnen Kapitel in Form Längsschnitten dargelegt, obwohl man gegen dieses Gliederungsprinzip einw den könnte, daß es der engen und eigentümlichen Verflechtung all der vielen verschiedenartigen Einzelkomponenten, die zusammen erst das Wesen der mit alterlichen Siedlung ausmachen, zu wenig gerecht wird und daß es manchmal zu zwingt, an verschiedenen Stellen auf denselben Gegenstand zurückzukomme

Biborczfalvy Székely Lajos MDK

Repr.
V. Ferdinand arcképe.
Biborczfalvi Székely Lajos ezüstmetszete alapján Valero selyemre nyomva.
Az 1846-os kiállitáson szerpelt.
Két változata az Iparmüvészeti és a Történeti Muzeumban.

Itt a Bp-i Tört. Muzeumé reprodukálva

6.kép.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR . Bpl 1958.
20-21. l.

Biborczfalvi Székely Lajos MDK

V. Ferdinand arcképe.
Biborczfalvi Székely Lajos ezüstmetszete alapján Valero selyemre nyomva.
Az 1846-os kiállitáson szerpelt.
Két változata az Iparmüvészeti és a Történeti Muzeumban.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR . Bpl 1958.
20-21. l.

megírva

Biborczfalvi Székely Lajos

grafikus

Bibarcfalvárol 1846.

Nármarott.

lásd

Székely Lajos alatt.

Tanulmányok Bp.

multjából IX.

207. l.

Reprodukálva

u. o. 20. sz. kép.

A nóban forgó selyemből

nőtt emlékkép repr. 21. sz. a.

Patakyd. 81. l.

Biborfzfalvi Székely Lajos MDK

V. Ferdinánd arcképe. ezüstmetszet

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 87. kiáll. 1954.

megírva

Biboschij Ignác

órás

Besztercebányán a

XIX. század

első felében

Álló órája a

Magyar Nemzeti

Múzeumban.

Láttam az ny

vezemenyi ki-

állitáson

1947. jul. 11.

A Pázmány Péter Tudományegyetem Tanácsa
az Egyetem aulájában (IV., Pázmány Péter-tér 1.
I. emelet) f. évi július hó 12-én 12 órakor

„SUB LAUREA (SUB AUSPICIIS) ALMAE MATRIS"
bölcsészdoktorrá avat.

Ezen ünnepélyes alkalomra szeretettel meghivom.

BODNÁR ÉVA

Budapest, 1947. július hó.

Budapest, IV., Veres Pálné-utca 36–38.

Bićanić László

rajztanár

szül. 1873-ban Horvát-

országban

Életrajz

Tellery

148, 149. l.

MOB Kt. 2959.

jegyeket adnak ki, darabonként
a visszaadott élelmiszerjegyekről a
része már be volna váltva, vagy bárm
történik, a körzeti jegyfiókok az újo
jogosító élelmiszerjegy kenyérszelv
amennyinek megfelelő kenyérszelvé
vényekből a fogyasztó már felhasznált
a kiosztási jegyzékek alapján kiadott új 15 dkg
kötelesek lakásról-lakásra járva jogosultak ré
jegyzéket visszaszolgáltatni.

III. Háztartási lisztkészletek b

Önellátó személy háztartásában ke
gabonából (búza, rozs, árpa) származó
sége pedig személyenként legfeljebb

Bicanic László

1896 polg. isk. képesítés

Felsőkereskedelmi tanfolyam

68. l.

MINDEN KORREKTURÁT
VISSZAKÉRÜNK!

KORREKTURA

Küldetett: 1934 OKT. 15.

Visszaérkezett:

PÉLDÁNYSZÁM? 561-610.

A KÉZIRATOKTÓL ELTÉRŐ
SZERZŐI JAVÍTÁSOKAT
KÜLÖN SZÁMÍTJUK FEL

J Bicham

vczm.

l.

Hadtört. Kötl

1911. 127. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

M. D. K.

BICHELMAIER, Andreas asztalossegéd

Vogel S. alkalmazotteja 1805

L. S. Vogel 210.

Bichtenwallner Ferenc

megvan

ácsm.

Bé 1785

Tp. Pest. 1787-ben

jogát megvontár

Schneider

221. l.

BICHLER festén

1860 134. jun. 12. Bichler képeket kíván másolni. 95:

M. Ért. 1991/1-2.

GEORG BICHLER/PICHLER/, kőmüves

Egerben 1758-ban Barkóczy Ferenc püspök-földesúr a saját költségén a régi belső kapú helyén/Hatvani kapú/ újat épittetett. A város legismertebb mesterie dolgoztatak itt, közöttük Bichler is. 187.old. 73.jegyz

SUGÁR ISTVÁN: Eger város falainak és kapúinak története 177.old.

AZ EGRI M+Z.ÉVKÖNYVE, VI.1968. Eger, 1969.

megirva

Bichler Jeremiás

Esztergomi órás XVII. sz.

vége.

Asztali órája repr.

Buvár 1940. szept.

sz.

most

a cikket lásd

Egyed-

~~Bácsmegyei Adam~~ nel

~~csomagjában.~~

megnia

Bichler, Johann Georg

épitész Eger

1758.

Szmrelsányi Miklós:
Eger művészeteről
Bp. 1937

l,

Szm Egermův

148, 209: l,

1 9 10
1758. Barkóczy Ferenc
11 12 4 2
püspök költségen épitette Eger-
5 6
ben tel ujra Egerben a
7 8
Hatvani kaput
3
a régi kapu helyen

Bichler János György

pallér

l.

Müller Flórián kápolna

30 l.

A XVIII. n. ~~deréban~~ Mözepén
Nöpaner Máté építőmester
egyik pallérjaként dolgo-
zott a buda-ujlaki lempi-
lom építésénél.

Vegyes, egyházi berendezés
a győri székesegyház főoltárának és
Szt. István-oltárának diszitése,
Bichler Joseph, 1772.

Győri Szemle, III., 1932. 219.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

MDK

Bichler János György és Deminger Mátyás, pallérok

vezetésével épült 1761 a Nöpauer tervei szerint épitett uj tornya a Szt Péter és Szt Pál uj óbudai templom ujraépitett tornya most már a déli oldal

évekig tartott a munka, mert a Campanile szerü torony a homlokzat teljes átépitését igényelte.

Müller Flóriánkápolna. c/el. 1936. 40.sz. dolg. 4-84 l
müvtört. és kerrégzint.

MDK

Bichler János György és Deminger Mátyás, pallérok

vezetésével épült fel a Nöpauer tervei szerint épitett uj tornya a Szt Péter és Szt Pál uj óbudai templom ujraépitett tornya most már a déli olda
Evekig tartott a munka, mert a Campanile szerü torony a homlokzat teljes átépitését igényelte.

MüllerFlóriánKápolna. c/el. 1936. 40.sz. dolg. 4-84 l.
müvtört. és kerrég.Int.

MDK

Bichler Jeromos

órásmester

Esztergom

17. sz.vége

Nemzeti Muzeum /"Grän"/

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.

158.l.

MDK .

Bichler Joseph,

Valló István: Győri képeskönyv. Bp.1942. 24.l.Off/icina

Bichler Joseph, szobrász

Győri Szemle, IIII., 1932. 219.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

M. D. K.

BICHLER József szobrász

Becsből

1772. Győr, székesegyház, Szt. István-oltár dekorációja

ns. főoltár díszei

Aggházy: Barolek szobrászat... Bp. 1959.

I. 172. l.

megirva

Bichler József

bécsi szobrász

l.

Bedy Vince dr. A

győri székesegyház tört.

Győr 1936. 23, 24, 25, 32. l.

Bichler József

bécsi szobrász

A győri székesegyháznak
Hefele Menyhérttől ter-
vezett átalakítása alkal-
mával fenti végezte a
szobrászmunkák egy részét
az 1743-ban győri pus-
pökké kinevezett gróf Zichy
Ferenc megbízásából.

Piszter 14. l.

A presbiterium, az oszlopok
kapiteljei és a pár kanyzátok
fenti munkája.

M. O

Bu

Méltóságos

Tisztelettelje[illegible] kére
fehérvári épit
a kolozsvári sze
hoz pedig 300
leszámolás köt
átutalni.

A
vagyok Méltó

Bichler Joseph

bécsi szobrász vállalja a győri székesegyház apróbb díszítési munkáit 1772 okt. 8-án 1187 forintért.

Stengyör. 21. l.

Ugyanitt a jobboldali mellékhajóban levő szent István vértanu oltáron a díszítési munkákat, ugyanint 6 oszlopfőt az áthányokra, az tabernaculumra rózsákat virágfüzéreket, fenti készíti 240 forintért

U. o. 23. l.

magyar

Bickham, George

angol rézmetsző

Magyar huszár képe.

Rézm. 1742.

Repr

Magyarországtört

IV. 80. l. 636. l.

VI.

Melcher Richtner, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből, 1675-től: "Melcher Richtner von Frankenstein aus Schlesign Tichler /!/ gesein" . 103.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967. A Győri Múz. Evkönyve

Welcher dichtner Von Frankenstein ausz der

Büttner

Bichtner/~~Büttner~~/ M./Melchior/, asztalosiegén,

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosiegények jegyzéke származási hely szerint: "Frankenstein, Szilézia: Bichtner/~~Büttner~~/M. Büttner/M." 121.old

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Bichtner,/Büttner/,Melchior,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegé.
nyek jegyzéke: "Büttner/Bichtner/,Melchior,Francken-
stein,Szilézia,1677,1678,1679 v.80". 113.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosművességének
történetéhez ~~xxxxxx~~ 93.old
xxxx

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri
Múz. Évkönyve

Bicinsky Vera.
(Pécs)

A képzőművészek Vidéki Szövetsége-
nek a Nemzeti Szalonban ren-
dezett kiállításán művei szere-
pelnek.

Nemzeti Ujság, 1928. jan 6.

Halász Péter:

Jobbra fordult lovon és szem be ~~kön~~ nézve van ábrázolva. Jobbjában csákányszerű buzogányt tart s baljával a kantárszárat fogja. ~~[illegible]~~ Tollas kalapot, ~~[illegible]~~ hosszú kajat, bajuszt és kör szakált hord. Mentéjé prémes, dolmánya zinóros, nadrágja szűl, csizmája magas szárú. Felirata a kép alatt 4-4 sorban és hasábosan:

balra: HALLAS PETER,
Collonel of a Body of Hungarian
Gentlemen in ye Service of her Majesty
the Queen of Hungary &c.

jobbra:
HALLAS PETER
Collonel d'un Corps de Noblesse
Hongroise, au service de la Reine
de Hongrie &c. &c. &c.

alól balra: N:o T.
s legalól balra: „Publish'd by W. Meyer, According to Act of Parliament. June 1742.
s jobbra: „Bickham sculp."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 28·3 : 20·7 cm.

Portraits of the Hungarians, London chez G. Meyer. 1741.

1681.

~~9331.~~ 9531

23/96. N:o 1.

Bickham

10888.

Hallas Péter:

Egész alak jobbraforduit lovon ül, de szembe néz. Kalapját tollak díszitik, kabátja prémes, és jobbkezében csakanyszerü buzogányt tart. A háttér dombos vidék. Felirata:

balról:

HALLAS PETER,
Collonel of a Body of Hungarian
Getlemen in ye Service of her Mayesty
the Queen of Hungary. &c.

jobbról:

HALLAS PETER,
Collonel d'un Corp de Noblesse
Hongroise, au service de la Reine
de Hongrie. &c, &c. &c.

alól balra: No. I.
legalól balra: Publish'd by. W. Meyer, According to Act of Parliament, June 1742.
jobbra: Bickham sculp.

Rézm. mér. a vonk. 28.8: 20.7 cm.

Sz 13-905
740-903-1

Viselet:

~~Egy~~ Pandúr.

Egész alak~~ban látható~~, áll s kissé jobbra tekint. Jobb kezével lábhoz erefztett hosszú csövű puskáját s baljával oldalán lógó kardjának markolatát fogja. Öltözete: kucsma forgóval és lelógó béléssel, galleros köpeny lánczkötővel, bő ujjú ing, ~~bő nadrág a~~ boka felett bekötött nadrág s ~~szijas~~ sarú. Mellén szijak kereszteződnek, derekát tüszős szontja, mely mögé rövid kés s pisztoly ~~van~~ dugott. Felirata a kép alatt balra

~~s pisztolyt~~

CROAT or PADOUR,
One of ye three thousand distinguish'd by his
Garb from ye other Nations who compose ye Corps

jobbra:
Un de cestrois-mille, distingué par son habillement des autres Nations, qui composent ce Corps.

alól balra: No 3.
legalól balra: Publish'd by W. Meyer, According to Act of Parliament, June 1742
s jobbra: Bickham sculp.

Rézmetszet, méreteia vonalkeretnek 28·7 : 20·8 cm

4915

23/96 No 3.

Portraits des Hongrois, des Pandoures ou Croates, des Waradins ou Esclavoniens. Londres, chez J. Meyer 1742.

8561.

Viselet.

Huszár tiszt.

A balrafordult [illegible] lovon ülő huszártiszt kissé előrehajlik és balkezét csipőjére téve beszél az előtte álló közhuszárral. Felirata:

An Officer of Hussars giving his Orders.

ezután: Officier Hussar, donnant Ses Ordres.
alól balra: No. 2.
legalól balra: [illegible] Bickham sculp.
jobbra: Publish'd by W, Meyer, According to Act of Parliamt Augt. 1742.

Rézm. mér. 32.2: 21.7 cm.

Sz. n. 14-905
740-903-2

8562.

Viselet.

Közhuszár.

A balrafordultan álló lovon ülő huszár, válravetett, de lefelé forditott puskával van ábrázolva, és a kezében lévő zacskóból pipáját tömi dohánnyal. Felirata:

A Private Hussar. Simple Hussar.
alól balra: No 3.
legalól balra: Bickham sculp.
jobbra: Publish'd by W, Meyer, According to Act of Parliament Augt. 1742.

Rézm. mér. 32.3: 22.2 cm.

Sz. n. 15-905
740-903-3

Viselet:

Pandur kapitány.

Egész alakban van ábrazolva és kissé balra néz. Jobb kezével, melyen palczája lóg, előre mutat és baljával rövid csövű puskaját fogja. Öltözete: kucsma forgóval, zsinórral és lelógó béléssel, galléros köpeny, csaknem bokáig érő köntös és sarú. Köpenyének körüje lánca, mellén szijak kereszteződnek; derekát tűszőszorítja, a mely mögé háromszor pisztolyt és egy tőrt dugott; oldalán kard lóg. Felirata a kép alatt balról:

Captain of ye CROATES or Pandures

jobbról: Captaine des CROATES ou Pandures

alól balra: „No 2"

s legalól balra: „Publish'd by W. Meyer, According to Act of Parliament, June 1742"

s jobbra: Brickham sculp.

4914.

23/96 No 2.

Portraits des hongrois, des pandoures ou Croates, des waradins ou Esclavoniens. Londres, chez G. Meyer. 1742.

Viselet. T. 4914.

Pandur kapitány.

A teljes felszerelésben ábrázolt kapitány kinyujtott jobbkezén bot lóg, baljában pedig puskát tart. Felirata

balra: Captain of ye CROATES or Pandures.
jobbra: Capitaine des CROATES ou Pandures.

alól balra: No. 2.
legalól balra: Puslish'd by W. Meyer, According to Act of Parliament, June 1742.
jobbra: Bickham sculp.

Rm., mér. a rl. 32.7: 22.2 cm.

23-96-2.

T. 4915.

Pandúr.

A teljes felszerelésben ábrázolt pandúr jobbkezével lábhoz eresztett kovás puskájának csövét, baljával pedig kardjának kosaras markolatát fogja. Felirata

balra: CROAT or PANDOUR
One od ye three thousand distinguish'd by his
Garb from ye other Nations who compose yt Corps.
jobbra: CROATE ou PANDOURE.
Un de cestrois-mille, distingué par son habillement des autres Nations, qui composent ce Corps.

alól balra: No. 3.
legalól balra: Publish'd by W. Meyer, According to Act of Parliament, June 1742.
jobbra: Bickham sculp.

Rm., mér. a rl. 32.7: 22.1 cm.

23-96-3.

Biczky János

A diósgyőrvasgyári képzőművészeti iskola növendékeinek munkáiból rendezett kiállitáson szerepelt.

Vasgyári dolgozók képzőművészeti kiállitása
Északmagyarország 1950. jan. 10.

Az európai válság láttán a brit kormány az angol-amerikai szolidarításra hivatkozik

Elhangzott a londoni kormánynyilatkozat — Minden országban mindenkit felszólítanak a válság következményeinek mérlegelésére

Dél-Afrika háború esetén Anglia oldalán áll

Az augusztus közepe óta megint kiéleződött német—cseh helyzetet Európaszerte kezdték olyan nagy aggodalommal figyelni, hogy az angol kormány szükségesnek érezte, hogy megszólaljon. *Simon* kincstári kancellár mondta el szombaton a nyilatkozatot s szemmelláthatóan ezzel a *kettős célzattal:* egyfelől *figyelmeztetni akarta az angol közvéleményt,* hogy Anglia esetleg megint súlyos elhatározás elé kerülhet, másfelől pedig megint rá akart mutatni Európa előtt, hogy *Anglia előreláthatóan nem maradhát távol* az esetleges kontinentális háborútól. *Simon* utalt *Chamberlain* miniszterelnöknek az *Anschluss* után, március 24-én elmondott nyilatkozatára s azon egy kissé túlment, amikor kifejezetten is megemlítette Csehországot. Ez a tény önmagában igen sajnálatos volna, mert azt jelentené, hogy *ezekután a csehek még magasabb lóra ülnek.* Reméljük, hogy az a brit külpolitika, amely óriási erőfeszítéseket tesz egy *reális* béke megszervezése érdekében, *a cseh sovinisztákat* is le fogja szállítani a magas lóról. Különben más jelekből is joggal lehet arra következtetni, hogy — amint lapunk más helyén rámutatunk — *Anglia nem egy merev, hanem egy a nemzetiségekkel szemben engedékeny Csehországot akar megsegíteni.*

Egyébként feltűnő volt az angol kormánynyilatkozatban, hogy *milyen határozottan* tárta a világ közvéleménye elé *Anglia és az Egyesült Államok közös frontját.* Így csak akkor beszélhet Angliában felelős államférfi, ha *bizonyossága* van afelől, hogy amit ígér, az szükség esetén meg is valósul. Mert hogy az alábbi beszéd ígéret, az kétségtelen, *ígéret az angol közvélemény felé, hogy Amerikára is számíthat.*

A római visszhang — az alább olvasható *Reuter*-jelentés szerint — már szombaton elhangzott, eszerint *Simon* beszédére válaszul az olasz fővárosban kijelentették, hogy Olaszország *nem akar fegyveres összeütközést.* A többi európai fővárosból még nem érkezett meg semmilyen kommentár hire.

Magában Londonban mindenesetre nem ült el az aggodalom s *a válság csúcspontját a most kezdődő hétre várják.*

A háború nem elkerülhetetlen

Sir John *Simon* egyebek közt ezt mondotta Lanarkban:

— Az angol kormány külpolitikája pozitív békepolitika. *Chamberlain* miniszterelnök és *Halifax* külügyminiszter a legnagyobb határozottsággal fáradoztak mindig a feszültség csökkentésén és a megbékülés előmozdításán. Vannak nagy országok Európában, amelyek kormányzási rendszere különbözik a mienktől, de ez nem ok arra, hogy úgy vezessük külpolitikánkat, mintha lehetetlen lenne a barátság ezekkel az államokkal. Részemről határozottan *visszautasítom azt a nézetet, mintha a háború elkerülhetetlen volna,* vagy mintha bizonyos országoknak szükségképpen ellenségeinknek kellene lenniök.

— Anglia mindig a béke oldalán veti latba teljes befolyását. Felfegyverkezésünk nem kelt bizalmatlanságot más nemzeteknél, mert az egész világ tudja, hogy sohasem fogjuk fegyvereinket támadó célokra használni s hogy Anglia azért teszi magát erőssé, hogy biztonságot szerezzen magának s ilymódon a béke biztos és erős bástyája lehessen.

— Meggyőződésünk, hogy erőszakos eszközök nem hozhatnak igazi megoldást. Alkalmazásuk bármely esetben nagyon könnyen olyan visszahatásokkal járhat, amelyek *bizonyos körülmények között másokat is bevonhatnak a háborúba a közvetlenül érintett feleken kívül.* És ha egyszer megindul ez a folyamat, ki tudja, hol végződik? Ennek megértése vezetett a népszövetség alapját jelentő eszmék és elvek elfogadásához.

— Őszintén sajnáljuk, hogy számos jelentős nemzet távolléte megfosztotta a népszövetséget remélt értékének és befolyásának nagy részétől. De ha egyes esetekben a népszövetség nem állta is ki a teherpróbát, ez még nem ok arra, hogy cserbenhagyjuk elveit. Ellenkezőleg, a népszövetségi eszme — az erőszak helyettesítése józan ésszel és joggal — szép és fenséges eszme, amelynek megvalósulásáért továbbra is dolgozni fogunk.

Egy esetleges háborúnak nincs határa

— Ami Csehország helyzetét illeti, amely ma oly sokat foglalkoztatja gondolatainkat, Chamberlain miniszterelnök az alsóházban március 24-én mondott beszédében teljes mértékben pontosan ismertette Anglia álláspontját. Ez a nyilatkozat ma is teljes hatályában fennáll. Nem kell semmit hozzátenni, sem tartalmán változtatni.

— A csehszlovákiai vita megoldásához az összes érintett felek hozzájárulására van szükség. Mint kormány, felismertük az igazi problémát Csehszlovákiában és ezt a problémát sürgősen meg kell oldani. Meggyőződésünk, hogy mindkét oldalon megnyilvánuló jóindulattal meg lehet találni az összes jogos érdekeket kielégítő igazságos megoldást. Nem kell hangsúlyoznom a békés megoldás megtalálásának fontosságát, mert *a modern világban nincs határa a háború visszahatásainak, amint Hull, az Egyesült Államok külügyminisztere, néhány nap mulva pedig Roosevelt elnök is hangoztatta,* akinek szavai megértő visszhangra találtak az angol lelkekben.

— Éppen Csehszlovákia esete olyan kritikus lehet Európa jövőjére nézve, hogy lehetetlen volna előre megmondani az összeütközés által majdan előidézendő kitörések határait és erre gondolni kell minden országban mindenkinek, aki a következményeket mérlegeli.

— Az angol kormány ennélfogva arra használta fel befolyását a csehszlovákiai vita mindkét felénél, hogy célszerű eljárást kövessenek a sürgős megoldást kereső erőfeszítések során. Úgy véltük, hogy segítségükre lehet, ha államférfiúi ügyekben és politikában jártas személyiség szolgálatait bocsátjuk rendelkezésükre, hogy mint vizsgáló és közvetítő járjon el. Mindkét fél örömmel üdvözölte ezt az ajánlatot. *Lord Runciman nem döntőbíró, hanem közvetítő és barát.* Közvetítői munkásságát az egész világ jókívánságai kísérik abban a tudatban, hogy milyen sok függ az ő sikerétől. Nem mint az angol kormány képviselője tartózkodik lord Runciman Prágában, hanem mint minden igazság- és békeszerető ember képviselője. Bizonyára minden nemzet valamennyi józaneszű polgára inkább segíteni, mint gátolni kívánja azokat az erőfeszítéseit, hogy a csehszlovákiai probléma különböző elemeit igazságos megoldáshoz segítse. Addig az a kötelességünk, nemcsak nekünk, hanem az összes többieknek — mert mindnyájan érdekelve vagyunk a világ békéjében —, hogy ne tegyünk semmit, ami a kielégítő megoldást akadályozhatná. Szilárd meggyőződésünk, hogy megfelelő szellemmel, türelemmel és jóindulattal létrejöhet a békés elintézés, amely összhangba hozza a jogos érdekeket és követeléseket.

Berlin és Róma véleménye

Rómában, a Reuter-iroda értesülései szerint, megelégedéssel fogadták Sir John *Simon* beszédét, miután *nem tartalmaz újabb kötelezettségeket vagy ígéreteket,* amelyek *esetleg megmerevíthették volna a csehek magatartását és növelték volna a háborús veszedelmet.* Rómában is — Angliához hasonlóan — *békés* megoldást kívánnak, de nem nagyon bíznak *Runciman* küldetésének sikerében. A Berlin és Róma közötti *világnézeti összetartás korántsem jelenti azt,* mintha Róma újabb európai *fegyveres összeütközést* kívánna. Csehország *kívül esik ugyan a közvetlen olasz szférán, de újabban az olasz politika egyik fő célja Közép- és Kelet-Európa megbékítése.* Ennek logikus következményeként üdvözölték Rómában azokat az egyezményeket, amelyeket *Bulgária* a *balkáni* csoporttal, Magyarország pedig a *kisantanttal* kötött.

A lanarki beszéd nem elégítette ki a német közvéleményt s berlini politikai körökben az az álláspont alakult ki, hogy a helyettes angol miniszterelnök ezzel a beszédével *semmivel sem járult hozzá a cseh kérdés megoldásához.*

A délafrikai hadügyminiszter az európai háborúról

Pirow, a Délafrikai Únió nemzetvédelmi minisztere beszédet mondott és ebben kijelentette, hogy *Hertzog* és *Smuts* tábornokok között és ő közte *semmi ellentét* sincsen abban a kérdésben, hogy Dél-Afrika beavatkozzék-e egy esetleges háborúba vagy sem. A Délafrikai Únió szuverén állam és egyáltalán *nem kötelezhető arra, hogy automatikusan résztvegyen* valamilyen háborúban. Hertzog és Smuts is teljesen egyetért abban, hogy *Dél-Afrika népének magának kell döntenie* erről a kérdésről *parlament* útján. Smuts ettől eltekintve, azon az állásponton van, hogy *Anglia megtámadtatása oly nagy mértékben érintené Dél-Afrika életérdekeit, hogy a Délafrikai Únionak okvetlenül részt kellene vennie a háborúban. Pirow* ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy erről csak a tényleges események alapján lehetne dönteni. Ebben a kérdésben elméleti alapon hozott döntésnek nincs értéke.

Churchill németellenes kirohanása

Londonból jelentik: A konzervatív párt jobbszárnyának vezére, Winston *Churchill* szombaton délután beszédet mondott az essexi grófságban fekvő Theydonboys városában s példátlanul *éles hangon támadta Németországot és Hitler kancellárt.*

Churchill azt állította, hogy *Hitler* kancellár és a német *nép* között *egyre jobban kimélyülnek az ellentétek,* majd Németország csehországi politikáját és a szudétanémet párt magatartását ostorozta.

A jövő hétre várják Londonban a válság csúcspontját

A „Press Association" és a Reuter-iroda egybehangzó jelentése szerint az angol hivatalos felfogás a cseh helyzetről a következő:

Londoni hivatalos körök örömmel üdvözlik a cseh kormánynak azt a békülékeny lépését, hogy új alapot javasol a szudétanémet vezetők követeléseinek kielégítése céljából. Nagyon kívánatos volna, hogy ez a hozzájárulás építő jellegű válaszra találjon és hogy az ügy általa mind közvetlenül, mind közvetve érintett körök valamennyien kerüljenek mindent, ami növelhetné a feszültséget. Ennélfogva sajnálatosnak találják a szudétanémet párt szózatát, amely esetleg némileg gyengítheti a párt eddig tanusított bámulatos fegyelmezettségét.

A „Press Association" írja: a csehek és szudétanémetek vitája valószínűleg a jövő héten lép legválságosabb fázisába és Európa minden fővárosa aggodalommal figyeli a fejleményeket. Meglehet, hogy dr. Hodzsa legújabb javaslata a cseh kormány utolsó szava lesz és ha a szudétanémetek esetleg ezt az utolsó békülési kísérletet még tárgyalás alapjául sem hajlandók elfogadni, elérkezhetik a válságos hangulat.

Ashton-Gwatkin, lord Runciman egyik tanácsadója, a hét végén visszatér Prágába és ismerteti mind a két féllel az angol kormány felfogását. Lord Runciman kétségkívül ujra fel fogja hívni mind a két oldalt: kövessenek el minden lehetőt a békés és igazságos elintézés érdekében.

Prága utolsó szava

Az angol munkáspárt hivatalos lapja, a *Daily Herald* szerint az angol kormány is tevékenyen közvetít az ellentétes álláspontok között s a német kormányt is arra kéri, hogy tegyen meg mindent a szudétanémet kérdés *békés* megoldásának lehetővététele érdekében. A munkáspárt hivatalos lapja a továbbiakban azt írja, hogy az angol kormány Berlin különös figyelmébe ajánlotta a prágai kormány legújabb engedményeit, az úgynevezett harmadik megoldási tervezetet, amely — mint az angol kormány állítólag kifejezésre juttatta volna Berlinben — *utolsó ajánlat Prága részéről és amelynél tovább a cseh kormány nem mehet.* A békés megegyezésnek ezt az utolsó esélyét feltétlenül ki kell használni — írja a lap —. A prágai kormány javaslatairól, a „harmadik tárgyalási alapról" a *Daily Herald* beavatott forrásra való hivatkozással a következő részleteket közli:

1. A cseh kormány hajlandó teljes egyenjogúságot biztosítani az egész ország területén a német *nyelvnek,* úgyhogy a német nyelvhasználat éppen olyan törvényes lesz, mint a cseh államnyelv használata.

2. A közhivatalokban és közüzemekben foglalkoztatott alkalmazottak és munkások 22 százaléka német lesz, vagyis a német közalkalmazottak száma megfelel majd a német lakósság országos számarányának.

3. A prágai kormány messzemenő állami támogatásban részesíti a *gazdasági* válsággal küzdő szudétanémet területeket és megszünteti a szudétanémet lakosság nyomorát.

A *cseh kormány* a késő éjszakai órákban *rendkívül éleshangú ellenkiáltványt* adott ki, amelyben *megbélyegzi* a szudétanémet párt vezetőségének felszólítását, melyben az önvédelemre szólítja fel tagjait s azt állítja, hogy ez a felhívás *fel akarja boritani Csehország belső*

CCA 30% áram-megtakarítás a TAKARÉKKULCCSAL!

PHILIPS

Készséggel bemutatja
AUDION
VI., NAGYMEZŐ-U. 31.
TELEFON: 111-375.

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET!
Csere (részletre is)
CHMURA
IV., Ferenciek-tere 2

Az őszi divat ujdonságai:
gyapjuszövetek, köpenyre, kosztümre és ruhára; divatselymek, fémkelmék, bársonyok és flanelek
raktárra érkeztek.
GALAMBOS
SELYEM ÉS SZÖVETHÁZA
IV, FERENCIEK-TERE 4.
IRÁNYI-UTCA SAROK

békéjét. A kormány felszólítja a szudétanémeteket éppúgy, mint a cseheket, hogy tartózkodjanak minden összetűzéstől, mert a kormány könyörtelen eréllyel lép fel a zavargókkal szemben.

Nem demars — csak eszmecsere

A szombat reggeli londoni lapok a *legnagyobb tartózkodással* fogadják azokat a híresztelléseket, hogy a német kormány részéről *demars* történt több európai fővárosban a cseh nemzetiségi kérdés sürgős megoldása érdekében. Valamennyi lap közli ugyan ezeket a prágai híreket, ugyanakkor azonban *a német cáfolatot is.* Néhány lap azt írja, hogy napokkal ezelőtt történt német lépésről van szó, amely mindössze abban állott, hogy a német nagykövetek, illetve követek *néhány európai fővárosban eszmecserét folytattak a cseh kisebbségi kérdésről.*

Német tiltakozás Varsóban

A szombati berlini lapok *ismét rendkívül éles támadásokat intéznek Csehország ellen* egy németgyalázó cseh propagandacikk miatt.

Az angol sajtó nagy figyelemmel kíséri a német lapok csehellenes cikkeit s a félhivalos *Times* azt ajánlja a német kormánynak, hogy vessen véget a csehellenes sajtóhadjáratnak, annál is inkább, minthogy Prága most már újabb engedményeket ajánlott fel.

A német nagykövetség a lengyel külügyminisztériumnál *tiltakozott* az *Ilustrowany Kuryer Codzienny* cikke ellen, amely azt állította, hogy *Németország Csehország ellen katonai rendszabályokat tervez.*

Hitler szemleútja

Hitler kancellár, mint a birodalmi haderő *legfőbb parancsnoka,* szemleútra indult a birodalom *északi és északnyugati* részébe.

A szemleút során a kancellár megtekinti a különböző csapattestehet és katonai építményeket.

Biczi Ferenc tüdővészes festő éhenhalt Rákoscsabán

Rákoscsaba, augusztus 28.

Tavaly ősszel egy ismeretlen fiatalember „vándorolt" be Rákoscsabára. Hóna alatt kis csomag, benne ecsetek, paletta és megkezdett képek. Kopottruhás, nyúltarcú fiatalember volt. Festő. Bevonulása nem keltett volna feltűnést, ha nincsen neki egy titokzatos madara, egy fekete-piros színű papagáj. Ezt a kezében vitte, amikor bevonult a faluba.

A Hetes-utcán ment először végig, még emlékeznek is rá a falubeliek. Lakás után kérdezősködött, de a bizalom nem gerjedt fel az emberekben, nem sok fizetési hajlandóságot néztek ki belőle. Nem fogadták be maguk közé.

A Longa-utca 37. szám alatt lakik Amália néni. Ő meglátta, megsajnálta és befogadta. Megnyitotta előtte az egyik szobáját.

A barátságtalan festő nem érintkezett senkivel. Ha nagyritkán kimozdult a szobájából, akkor kiment a határba haldokló őszt festeni. Ilyenkor mindig vitte a papagájt, a Jankót.

Egy esős októbervégi napon úgynak esett a 28 éves festő: *Biczi* Ferenc. Nem törődött vele senki, Amália néni pedig nem volt odahaza, Győrött tartózkodott, a rokonainál.

Egyszer eszükbe jutott az embereknek a festő. Átmentek hozzá és megnézték. A festő akkor *már halott volt:* ágya szélén, a terítőn gubbasztott a Jankó. *Biczi* Ferenc 28 éves festő félrebillent fejjel feküdt az ágyon. Nyitvafelejtett félszemével üvegesen nézett vissza a világba.

Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy *a tüdővésztől legyengült fiatalember éhenhalt.* Azután az történt, ami történni szokott: Biczi Ferenc 28 éves festőt annak rendje-módja szerint eltemették. Nem gyászolta meg senki, pár kíváncsi ólálkodott a koporsó körül, de csak a legkíváncsiabbak, mert lucskos volt az ucca: ugyan ki tartotta volna érdemesnek dagasztani a sarat egy halott festő végtisztességének okából... Biczi Ferencet eltemették a katolikus anyaszentegyház szertartása szerint...

Ezeket a dolgokat mind a szomszédoktól és a falubeliektől tudtuk meg amikor kimentünk, hogy meggyőződjünk azokról a furcsa vagy inkább megható hírekről, amelyek az éhenhalt festővel kapcsolatban eljutottak hozzánk.

A Jankóról szólnak ezek a hírek.

Amikor Biczi Ferenc meghalt, Jankó papagájra rászakadt a bánat. Senki sem tudja, hogyan, a papgáj kirepült a temetőbe és letelepedett a gazdája sírján. Amália néni hazavitte, de a papagál újra kiment, megszökött az árva otthonból, a gazdátlan paletták és félképek közül. Nem tudták megtartani a lakásban, ahányszor visszavitték, annyiszor szökött ki a temetőbe.

Tavaly november óta megy ez így és Jankó most is kint van gazdája sírján.

A síron ülő papagájnál

Amália néni nagyon jól ismeri már azt a szűk ösvényt, amely a sírhoz vezet. Az ő kalauzolása mellett megyünk, hogy találkozzunk vele és megsimogassuk a hűség és szeretet példaképét: a Jankó papagájt.

A kora őszi eső gyúrhatóvá tette a fekete hantokat. Behuppadt már a festő sírja. A vékony deszkakoporsó bizonyára összeomlott, beszakadt az anyaföld terhe alatt. Festés nélkül való keresztjén már elmosódott a — ceruzaírás... Azonban jel nélkül is megtaláljuk a festő sírját, mert ott van a Jankó.

Esőtől gyöngyös bojtorján és gaz a síron. Közötte egy ázott, alaktalan és kúszált tollgomolyag. Amália néni odalép:

— Ez az.

Meg is szólal:

— Jankó!

A papagáj nem mozdul. Hozzányúlunk és megbökjük a tollát. Szárnya alá kókkasztott fejét felemeli, ránknéz, aztán visszasüllyed önmagába...

— *Biczi Ferrrrenc, drrrága...*

Amália néni nem hagy neki nyugtot. Felveszi a madarat, becézi. Megsímogatja. Jankón látszik, hogy nem érzi jól magát. Nem bánná, ha nem zavarnák.

Amália néni gügyögi neki:

— Jankó, szólj már!

És Jankó szól is. Recsegve jön elő torkán a beszajkózott, ezerszer eldadogott mondat:

— *Biczi Ferrrrenc, drrrága...*

Ennyit mond csak, de ez is elég. A hályog, mint halottsirató könny, fátyolozza a Jankó szemét. Olyan, mintha sírna, vagy talán sír is a gazdája után.

Jankó már erőtlen. Csontig sovány az éhségtől és a bánattól. Senki sem tudja, hogy november óta mit eszik. Mert hasztalan kínálják, nem fogad el semmit.

Egyszerű dolog az egész és az élet nagyszabású dolgaival szemben abszolút lényegtelen. De az érzelmek nagy szervezetében valami megdöbbentő ez a kivénhedt, kopott papagáj. Olyasvalami van benne, amit léleknek mondanak az emberek.

Tanulni lehet tőle szívet és szeretetet.

B. J.

Gr. Zichy János Géza a rádió új szpikere

Az átképzőtanfolyamok idejét éljük, máról-holnapra a legváratlanabb munkaterületeken bukkannak fel emberek. Még az arisztokrácia tagjai is egymásután lépnek ki izolált előkelőségükből, nemrégen nyitott egy *Apponyi* grófnő tricotageüzemet, egy *Károlyi* grófnőnek pedig angorafonál-feldolgozó telepe van, gróf *Pongrácz* Vilmos juhtúróüzeme közismert. Szervesen belekapcsolódni az ország kereskedelmi életébe, ennek a feladatnak a fontosságát elismerte már sok történelmi nagy név viselője.

Hogy más, eddig kihasználatlan, ismeretlen területek is nyílnak még mágnásaink előtt — arra az elmúlt napok szolgáltatnak ékesenszóló példát. Gróf *Zichy* János Géza, akinek apja vagyona és megkülönböztetetten előkelő közszereplése módot nyujtott arra, hogy a magyar mágnások gondtalan életét élhesse, a *Magyar Lovaregylet igazgatósági helyét cserélte fel a munkaasztallal.* Erre még nem volt példa! A Magyar Lovaregylet igazgatója, aki hivatalból tagja volt az angol Jockey Clubnak — ezt a pozíciót mágnásaink csak akkor hagyták el, ha mindentől visszavonultan akarták élni életüket. Gróf Zichy János Géza az első, aki azért válik meg díszt és megtiszteltetést jelentő méltóságától, hogy dolgozzon. Hihetetlenül hangzik, de gróf Zichy János Géza négy hét óta próba-szpiker a rádiónál.

Zichy János fia a Lovaregyletnél

A Magyar Lovaregylet vezetésének mindenkor nemes tradíciói voltak. A direktóriumba bekerülni nemcsak díszt, hanem kötelezettségeket is jelentett.

Társadalmi körökben és a turfon egyaránt meglepetést keltett 1936-ban, hogy *Odescalchi* Béla herceg lemondott a Lovaregylet igazgatósági tagságáról és a direktórium harmadik tagja, *Erdődy* Rudolf gróf és *Dréher* Jenő mellett *Zichy* János gróf, volt miniszter, a kereszténypárt vezérének fia, a fiatal *Zichy* János Géza gróf lett. A Lovaregylet választmánya egyhangulag választotta meg Zichy grófot Odescalchi Béla herceg örökébe. A gróf a megtisztelő választásra mindenképpen érdemesnek mutatkozott. Jelentékeny munkát vállalt, nemcsak a versenypálya birósági tisztjének ellátásával, hanem élénk részt vett a Lovaregylet vezetésében is. Szorgalmasan bejárt az egyesület irodájába, ahol igazgatótársaival együtt dolgozott a magyar lósport fejlesztésén.

Zichy János Géza gróf megválasztásával hosszú időre elintézettnek hitték a lovaregyleti direktórium kérdését. Annál nagyobb meglepetéssel fogadták, főleg arisztokrata körökben, azokat a szállongó híreszteléseket, melyeket hetek óta rebesgetnek és amelyek szerint a *legfiatalabb steward lemond tisztségéről és visszavonul a versenyüzem vezetésétől.*

A múlt hét vasárnapján, amikor az eladó kétévesek versenyét lefutották és *Horthy* Jenő *Szalmaszál* nevű győztes paripája kalapács alá került, a *mázsaház közönsége érthető meglepetéssel fogadta, hogy a kétéves paripára Erdődy Rudolf gróf, az elnök is árverez.* Ez még nem történt meg, mióta Erdődy gróf az egyesület elnöke. Nemcsak licitált, hanem 1400 pengőért *meg is vásárolta a lovat,* csak amikor *Benson* vezértitkár kalapácsa jelezte, hogy az eladás végleges, derült ki, hogy Erdődy Rudolf nem a saját, hanem *Inkey* József báró részére vásárolta meg a versenylovat.

A beavatottak már akkor tudni vélték, hogy *Inkey báró lóvásárlása összefüggésben van a stewardváltozással.* Az igazgatóság új tagja még tisztségének elfoglalása előtt lovat akart vásárolni, hogy ezzel is kifejezze intenzív érdeklődését a versenysport iránt. A mende-mondák — úgylátszik — valónak bizonyultak. Zichy János Géza gróf körülbelül két hete már csak ritkán jelent meg a pályán, hogy elfoglalja helyét az igazgatósági páholyban. Helyette Inkey József báró látja el a birói tisztet.

Zichy János fia a rádiónál

Zichy János Géza gróf négy hét óta bejár a Studióba, ahol próbaszpikerként működik. Keresztülment az összes vizsgákon, amelyet a rádió a szpikerek számára előír.

A próba-szpiker tanulmányi ideje körülbelül egyhetes hallgatással kezdődik, amikor egyéb teendője nincs, mint hallgatja a többiek leadását, megismerkedik a rádió studiójának belső munkarendjével és csak azután kerülhet sor fokozatosan egyre nagyobb feladatokra.

Csütörtökön délután hét óra előtt tíz perccel, melyet a rádiómüsor 18.50-nek jelez, közvetítette a magyar rádió a berlini Operaházból a *Lohengrin* díszelőadását, amelyet *Horthy* Miklós kormányzó tiszteletére rendeztek. A müsor szerint az előadás előtt *Budinszky* Sándor és *Wimpffen* Iván báró beszéltek. *Arról nem adott hírt a rádió, hogy ez alkalommal az egyik szpikeri tisztséget már Zichy János Géza gróf töltötte be.*

Aligha gondolta a magyar rádióhallgató, aki a közvetítést élvezte, hogy az új hang gazdája a nagylángi hitbizomány jövendő örököse.

A mágnás-szpikernek ez már nem első közvetítése volt.

Tiltja a szolgálati szabályzat

Szerettük volna hallani, hogy nyilatkozik a részére egészen új világban szerzett tapasztalatairól, jövő terveiről, a grófi szpiker. Felhívtuk szombaton délután a versenypályát, ahol az igazgatósági telefónon azt a választ kaptuk, hogy *a méltóságos úr benn volt, de már... s a pályán, mert be kellett mennie a rádióhoz.*

A rádióban érdeklődésünkre a *szpiker-szobát kapcsolták* és értésünkre adták, hogy legnagyobb sajnálatukra a méltóságos úrral nem beszélhetünk, mert *éppen leadása van,* kérik egy negyedóra mulva ismét felhívni.

Negyedóra mulva hívásunkra a szpíkerszobában gróf Zichy János Géza jelentkezett.

— Szeretnénk a rádió legifjabb szpíkerjét megintervjúolni és megkérdezni, hogyan jutott eszébe ezt a munkakört választani?

— Őszintén sajnálom, hogy nem állhatok rendelkezésükre, de nem adhatok intervjút, mert azt a *rádió szolgálati szabályzata tiltja* — felelte a gróf.

— Akkor szolgálati szabályzaton kívül, gróf urat szeretnők megkérdezni, hogyan érzi magát az új légkörben, mit szól az új mesterségéhez?

— Kitűnően, rendkívül érdekes, színes és újszerű, de nem beszélhetek tovább, mert most is két közvetítés között jöttem ki egy pillanatra. Szívesen állok a *Magyar Nemzet* rendelkezésére a studión kívül, mint magánember.

A legrövidebb időn belül el fog dőlni az a kérdés, vajjon gróf Zichy János Géza véglegesen a rádió szolgálatába lép-e, avagy részére csak egy „érdekes, színes, újszerű" emlékekkel teli kirándulás volt-e a hanghullámok birodalma.

Izsáky Margit

Leonardo-kiállítás Milánóban

Milánó, augusztus.

Milánóban, a Sforza-kastély közvetlen közelében álló Palazzo dell' Arte-ban a napokban nyílik meg a *„Leonardo da Vinci és találmányai"* kiállítás, amely mintegy keresztmetszetben fogja szemléltetni Toscánia nagy fiának életét és teremtő munkásságát.

Leonardo da Vincit nemcsak művészete tette halhatatlanná, de zsenijének egyetemessége is. Művész volt, építész volt, anatómus, földrajztudós, csillagász és haditechnikus. S nagy vesztesége az emberiségnek, hogy kéziratai, melyek teljesebbé tehetnék róla alkotott képünket, sokszor kibetűzhetetlenek. Leonardo balkezes volt s kéziratait jobbról, balra kell olvasni. Kéziratainak feldolgozását megnehezíti sajátos ortográfiája és grammatikája is.

Gyakorlati vagy művészi géniusza volt-e nagyobb? Talány, amelyet aligha fognak valaha is megfejteni.

*

A nagy mester fantáziáját egyidejűleg több alkotás is foglalkoztatta. Míg éjjel, gyertyafénynél a kivégzettek holttestét boncolta, ma is mesterműnek számító világhírű anatómiai térképét rajzolva és írva, nappal pergamenttekercsekre hajolva számított, rajzolt, hogy megvalósítsa az emberiség örök álmát, a repülőgépet.

Virstlikészítő gép, önműködően forgó pecsenyesütő-nyárs a nehézkedés törvénye alapján s egész sereg hasonló gyakorlati találmány... mindig volt új, meg új eszméje. Órákig, napokig figyelte a növényeken a harmat felszívódását, a daraszak, a szúnyogok repülését, a színek játékát s tapasztalatait azonnal gyakorlati célok megvalósítására használta fel. Ha az országban dúlt a háború, Leonardo nem maradt tétlen s mint haditechnikusnak éppen olyan nagy volt a hírneve, mint festőnek, vagy mint feltalálónak.

„...hogy a szavak értelme megmaradjon..."

Válasz és nyilatkozat a Baár-Madas ügyében

Amint a tegnapi számunkban megjelent Iskola és rendszerváltozás című cikkünk végén jeleztük: Bibó István írását – vele egyetértésben – megjelenés előtt eljuttattuk dr. Hegedűs Loránt református püspök úrhoz; az ügyben illetékes gimnáziumi igazgatótanács válaszát az alábbiakban közöljük.

A Duna melléki református egyházkerület ez ügyben illetékes testülete, a Budapesti Baár-Madas Református Gimnázium igazgatótanácsa a maga részéről különösen kérdésesnek látja az egyház belső vitás ügyeinek a külvilág elé tárását. Érthetetlennek és sajnálatosnak tartja, hogy Bibó István, aki egyházunk tagjaként olyan sokat tett iskolánk újraindításáért, és zsinatunk iskolaügyi bizottságának is tagja, nem vállalta, hogy problémáit egyházunk illetékes testületei elé tárja, melyeknek módjában áll azokat a tények alapján megvizsgálni és szükség esetén intézkedni. Ehelyett a világi sajtóhoz fordulva kényszerít minket a következő nyilatkozat megtételére:

1. A cikk állításával ellentétben a Budapesti Baár-Madas Református Gimnáziumban, több református iskolával egyidejűleg, az iskola életében természetes, szabályszerű és törvényes változás történt, tehát: a sok református iskola egyikét érintő esemény. Nyilvános igazgatói pályázat kiírására azért került sor 1995 áprilisában, mert Bibó István vezetői megbízatása májusban lejárt. A Magyarországi Református Egyház Zsinata által 1995-ben alkotott közoktatási törvény értelmében az igazgatói kinevezés egyik feltétele a nyolcéves pedagógiai szakmai gyakorlat. Az öt év gyakorlattal rendelkező Bibó István pályázata ezért nem volt elfogadható. Az egyház vele szemben politikai fenntartást nem tanúsított. Ezt bizonyítja, hogy Bibó István számára az egyházi vezetés többször is felajánlotta a Ráday Kollégium Tudományos Gyűjteményének Benda Kálmán akadémikus halálával megüresedett főigazgatói tisztét, ő azonban ezt mindannyiszor egyértelműen visszautasította.

2. A református egyház saját nevelésügyét nem „hatalmi és ideológiai kérdésként" kezeli. Így Bibó Istvánnak az az érve, hogy az egyház nem tette szóvá kifogásait igazgatói működésével kapcsolatban, éppen azt bizonyítja, hogy a fenntartó testület az évek folyamán nagyvonalúan szabadságot és bizalmat adott neki mind pedagógiai és szakmai, mind pedig személyi kérdésekben. Hiszen az igazgató valamennyi pedagógusát, munkatársát maga választotta.

3. A református egyház magától értetődően képvisel egy hagyományos, biblikus hit- és értékelvű életrendet, amely nélkül református iskola nem töltheti be rendeltetését. Nevelési koncepciójában mint régen, úgy most is nagy jelentőségű az evangéliumi hiten és erkölcsön alapuló rend és fegyelem iskolai megvalósítása, amely egyáltalán nem zárja ki, hanem megalapozza az önálló kritikai gondolkodást, egyszerre adva ismeretet és lelkiismeretet azoknak, akik tudják, hogy szabadon gondolkodni nagy dolog, de szabadon és helyesen gondolkodni még nagyobb dolog. A cikk állításával ellentétben ez a szellemiség sem humortalan, sem korlátolt nem volt soha, hiszen az evangélium örömére, végső optimizmusra, világtávlatú odaadó szolgálatra, felelős munkára és magatartásra nevel.

4. A cikkben említett diákgyűlésen az iskolaügyi főtanácsos a gimnáziumra érvényes református közoktatási törvény 57. § (1) bek. szerinti pontos tájékoztatást adta a diákönkormányzat képviselőinek. (A „diákönkormányzatok" már a történelmi református iskolákban is nagy szerepet töltöttek be, de tevékenységük a diáktársadalom önszervezésére és nem az iskolai működés irányításában való részvételre vonatkozott.)

5. Bibó István cikke egy sikersorozatról tudósít. Ez azonban az ő elismert működésével együtt az egész tantestület és egy szélesebb közösség munkájának eredménye is. A közte és a tanárok, valamint a közte és a szülők között fennálló, a cikkben is leírt feszültségek arra utalnak ugyanakkor, hogy igazgatóként iskolájában az integráló és polarizáló erők egyensúlyát sajnos nem tudta megtartani.

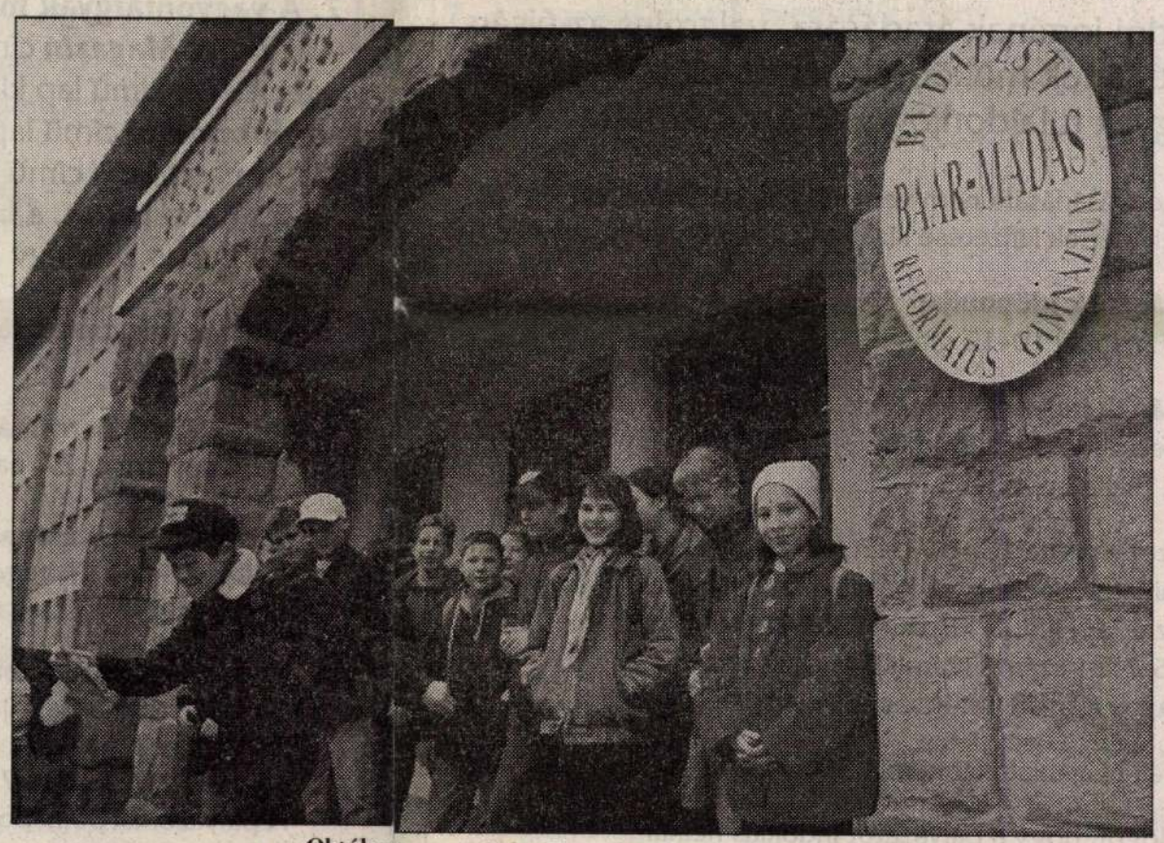

Októberben minden eddiginél több volt a jelentkező

Havran Zoltán felvétele

6. Nem felel meg a valóságnak, hogy az igazgatóváltozás kapcsán „tisztogatás" történt volna. Tény viszont az, hogy Bibó István igazgatósága alatt a tantestületnek több mint felét nem véglegesített állásban alkalmazta; például az 1994–95. tanévben 29 véglegesített és 36 nem véglegesített pedagógus dolgozott az iskolában. Az iskolában az elmúlt öt évben a tantestület mintegy 15-20 százaléka évente rendszeresen kicserélődött. Ezt az arányt az elmúlt tanév végén eltávozott 15 fő nem haladta meg lényegesen (nyugdíjba vonult vagy más munkahelyet választott 11 fő, ezek között kettő volt véglegesített, a többi négy tanár lejáró szerződését nem újítottuk meg).

7. Soha nem szerencsés az, ha egy iskolában napi politikai szempontok szerepet játszanak. Éppen ezért nem kívánunk foglalkozni azzal, hogy Bibó István milyen politikai dokumentumot írt alá.

8. Ezen a fórumon sem a hitvalló keresztyénség dogmatikai kérdéseit, sem a magyar hazafiság vagy az általános politikai cselekvés etikáját nem taglalhatjuk. E kérdéseknek részletes kifejtése és tárgyalása az egyházon belül mindenki számára elérhető módon megtörtént (lásd például: Karl Barth Istenismeret és istentisztelet című kötete 166–175. old.: „A politikai istentisztelet"; Hegedűs Loránt Testvérek, menjünk bátran cmű kötete 167–173. old.: „Politikai etika a kálvini biblicitás alapján" és 314–318. old.: „A kegyességi irányzatok református egyházunkban"; Vályi Nagy Ervin Minden idők peremén című kötete, 81–108. old.: „Igazság és történelem").

9. Ha az iskolában – Bibó István szóhasználata szerint – „irányváltozás" történt, akkor ez azt jelenti, hogy az iskola (az ő véleménye szerint is) rátért a református egyház közoktatási törvénye szellemiségének megfelelő működésre a gimnázium egykori, kiválóan tevékenykedő, majd eltávozott és most igazgatóként visszatért tanárának vezetésével. – A magyarországi református egyházban az elmúlt évtizedek totális diktatúrája után, az átmeneti évek vajúdásai közepette valóban kikristályosodott egy szellemiség, amelyet a zsinat által alkotott közoktatási törvény a következőképpen határoz meg: „A református közoktatási intézményekben a nevelés és az oktatás – figyelemmel az állami (önkormányzati) iskolák követelményeire, továbbá a magyar református iskolák autonóm életéből és hagyományaiból következő művelődési anyagra – Istennek a teljes Szentírásban adott kijelentése, valamint a Második Helvét Hitvallásban és a Heidelbergi Kátéban megfogalmazott hitelvek és a magyar kálvinizmus szellemében folyik."

10. A cikk állításaival ellentétben a református közvélemény több egyházi sajtóorgánumban is tájékoztatást kapott a változásokról (Reformátusok Lapja, Keresztyén Nevelés). Valótlan az az állítás is, hogy az igazgatóváltozás „a Baár-Madas szétveréséhez" vezetett. Reménységünk szerint éppen a változások iránt megnyilvánuló széles körű bizalom jele, hogy a gimnázium minden eddiginél magasabb számú jelentkezőt fogadhatott (367 fő; háromszoros túljelentkezés) ez év októberében tartott felvételi vizsgáján.

*

A Baár-Madas Gimnázium jelenleg a magyar oktatásban évszázadokon át kimagasló jelentőségű kálvinista hagyományok alapján igényes oktató-nevelő munkát végez, melyet az iskola vezetése és a fenntartó egyházkerület együttesen biztosítani szándékozik a jövőben is, és amely garanciája annak, hogy a magyar értelmiség soraiban tisztán látó és világosan gondolkodó kiművelt emberfők képviseljék a Biblia és egyházunk szellemiségét.

A Budapesti Baár-Madas Református Gimnázium igazgatótanácsa e nyilatkozattal ezt a témát a maga részéről lezártnak tekinti.

A rossz törvényt ki kell javítani

A megrövidített haláltusa

Lehetséges, hogy tollat egyedül ragadok, de lehetetlen, hogy honfitársaim nagy része, akik mentesek a hipokrita magatartástól, ne ugyanígy gondolkodjanak ezen ügyről.

A bíróság a törvény betűjéhez szigorúan ragaszkodva elítélte azt az anyát, aki magára maradva végső óráit élő, kínkeservekben haldokló gyermekével, emberségből megrövidítette annak haláltusáját. Tollat fogtam hát újból, mert már egyszer elmondtam véleményemet (*Magyar Nemzet* 1995. április 22., *Népszabadság* 1995. február 24., *Látlelet* 3–4. szám), hogy az eutanázia nem szenzációs hír, nem show-műsorba való látványosság, hanem tragikus történés, olyan mindennapi tragédia, melynek ne csak borzongó nézői legyünk, hanem együtt keressük a megnyugtató megoldását az arra hivatottakkal.

A törvényt emberek hozzák és emberek alkalmazzák. Ha egy törvény elavul, újat kell hozni, ha rossz, ki kell javítani, ha embertelen, a humánumhoz hozzá kell igazítani. A bíróság jelen esetben egy törvényt alkalmazott, ragaszkodva szó szerinti tartalmához, nem törődve embertelen következményével. Sőt, egy embertelenebb ítéletet súlyosbított. Egy agyongyötört anyát, akinek lelki sebeit begyógyítani kellene társadalmi méretű feloldozással, arra ítéltek, hogy tettének lelki feldolgozása évekig ne jöhessen létre, mert a büntetés-végrehajtási intézetben nap nap után figyelmezteti helyzete, elítéltetése, környezete a bűnére.

A bíróság ítélete messzemenően antihumánus volt, mert a lelkiismeret önbüntetését megtoldotta a jog könyörtelenségével.

A kádári megtorlás bírái is „csak a fennálló joghoz" ragaszkodtak, szó szerint értelmezve azt, amikor a halálos ítéleteket hozták! Ma elborzadunk embertelenségükön, pedig igazában a jog volt embertelen, a bíró „csak" végrehajtó lelketlen bürokrataként működött. Esetünkben a jog, a törvény egy elavult nézetet véd, melyet a világon mindenhol felülvizsgálnak, illetve már felülbíráltak, mert embertelen.

Remélem, hogy a társadalom ilyen esetekben nem a jogászi bürokráciának ad igazat, hanem súlyával odahat, hogy kierőszakolja a felmentést. És remélem, a bíróság, a Legfelső Bíróság megsemmisíti ezt a ridegen jogszerű, de lelket roppantóan embertelen ítéletet, és ezzel hozzájárul az amúgy is súlyosan megbűnhődött anya lelki egyensúlyának részbeni helyreállításához.

Vegyük tudomásul, ez a tett magában is tartalmazza a legsúlyosabb büntetést, melyet kár tetézni. Ez pedig a vér szava, melyet talán az idő sem fog tudni elhallgattatni.

Legyünk emberségesek ebben a rideg világban.

Dr. Sáry Gyula
belgyógyász főorvos,
Tapolca

Kórházak egyesítése

A nagy hal lenyeli a kis halat

A Magyar Nemzet 1995. október 25-ei számában *Bakai* Zoltán, a fehérgyarmati gyógyintézet orvos-igazgatója, az MSZP országgyűlési képviselője a vásárosnaményi kórházzal történő összevonásról tájékoztat. Olvasom, hogy a képviselő úr a fúzió ötletét megvitatta a Népjóléti Minisztériummal, de nincs szó a cikkben arról, hogy alaposan átgondolva megvitatta volna azt munkatársaival, illetve a másik gyógyintézet vezetőivel, mielőtt a legmagasabb fórumhoz fordult volna.

A „fúzió" szó egyébként engem az elmúlt évtizedekben bekövetkezett elhibázott összevonásokra emlékeztet, amikor egész csoportok kerültek hátrányos, kiszolgáltatott helyzetbe. Óhatatlanul olyan színezete van a dolognak, hogy az erősebb, a nagy hal le akarja nyelni a kis halat, ami a kis halnak nem jó.

Nem világos végül, hogy miért nem lehet az együttműködést dokumentumok aláírása, az intézet függetlenségének feladása nélkül megkezdeni. Azaz menet közben megtapasztalni az abban rejlő buktatókat, és az óhatatlanul felmerülő érdekellentétek kezelésében gyakorlatot szerezni?

Melczer Katalin
Budapest

Őrködjünk az erkölcsi elveken

Van-e értékes és nem értékes élet?

Rendszerint
mal olvasom az
getéseket. Az
azért kívánja p
körülmények k
viszonyítva kor
értékeli vagy a
orvos és az á
mindkettőt. Ilye
különbség az ak
között, a kettő k
nem is szabad k

Akik az euta
talában nem fog
tes szakmai és
túlbuzgóságokk
szemében tiszt
akik nem is látn
bát az jelenti, h
lik a beteg kilátá
vos és az egész
nek a hibának a
defenzív medici
tartozói vagy a
rasztalásától tar
gesnél és az ele
élete végéhez k
adott körülmén
végén már réger

Új fogalom
tív terminális m
jelenti, hogy az
nél mindent meg
szenvedés (a ke
szüntetésére, n
zóan kezelik, áp
get, amíg az ön
tatkoznak nála,
lis kilátás van az
Ez az a legszal
sabb ellátási mo
túl nem értékeli
beteg tényleges
ti le, és nincs is
semennyivel ser
körülmények kö
viszonyítva, de

mélységes aggodalom-
eutanáziáról szóló fejte-
eutanáziát szorgalmazó
éldául az életet az adott
ízötti természetes véghez
ábban kioltani, mert alul-
beteg kilátásait, vagy az
olás lehetőségeit, vagy
n értelemben véve nincs
tív és a passzív eutazánia
özött ezért nem is lehet és
ülönbséget tenni.

názia mellett vannak, ál-
lalkoznak a vele ellenté-
etikai hibával, a terápiás
al. Ez a magatartás sokak
letnek örvend, vannak,
ak hibát benne. Ezt a hi-
ogy jelentősen túlértéke-
sait, és túlértékelik az or-
ségügy lehetőségeit. En-
kényszerített formája a
na, amikor a beteg hozzá-
hivatalos szervek elma-
tva végeznek a szükség-
gendőnél jóval többet az
özeledőnél vagy az élet
yek közötti természetes
túl is jutottnál.

az orvoslásban a „pallia-
edicina" kifejezés. Ez azt
élete végéhez közeledő-
tesznek a fájdalmak és a
ttő nem ugyanaz) meg-
nérséklésére, önfeláldo-
olják, gondozzák a bete-
udat legkisebb jelei mu-
agy a legcsekélyebb reá-
öntudat visszanyerésére.
kszerűbb és leghumánu-
ód, amely sem alul, sem
sem a gyógyítók, sem a
lehetőségeit. Nem rövidí-
szándékában lerövidíteni
n a beteg életét az adott
zötti természetes véghez
nem törekszik a fájdal-
mak, a szenvedés, a kilátástalan agónia felesleges meghosszabbítására sem.

Van, ami a súlyos aggodalom mellett kifejezett rémülettel tölt el. Ez egy látszólag apró etikai pontatlanság. Egyik orvoskollégám e témát elemezve így ír: „...tisztázni kell a kor színvonalán az élet, az értékes élet, az irreverzibilisen kóros folyamat kérdését, tehát a határok kérdését, amikor be kell avatkozni az emberiesség érdekében".

Aki ilyen témával foglalkozik, annak tudnia kell, hogy az értékes életre és az emberiességre való hivatkozással, tehát annak a feltételezésével, hogy van nem értékes emberi élet is, ebben az évszázadban már végrehajtottak egy eutanáziaprogramot. A program a Német Birodalomban, a húszas évek végén, a harmincas évek elején kezdődött el. A legsúlyosabb, ön- és közveszélyes elmebetegeken kezdték el a megvalósítását életük értéktelenségére és az emberiességre való hivatkozással, majd a kevésbé súlyos betegeken folytatták. Utána megállapították, hogy mások is vannak, akiknek az élete nem értékes. Először a zsidókról mondták ezt ki, majd más népcsoportokról, végül mindenkiről, aki nem német. A látszólag csekély értékítéleti hiba, az élet értékének a kétségbevonása teremtette meg a feltételeket és vezetett a huszadik század legnagyobb iszonyatához, a holocausthoz.

A Magyar Nemzet olvasói emlékeznek a nürnbergi perben Brandt doktornak, Hitler orvosának, az eutanáziaprogram kieszelőjének és mindvégig irányítójának a vallomására, aki a holocausttal kapcsolatban azt hozta fel mentségére, hogy csak azokat akarták megszabadítani az életük kínjától, akiknek az élete nem jelentett értéket. Szörnyű belegondolni abba, elképzelhető, hogy a vádlott rémtetteinek helyességében való kételkedés nélkül végezte tömegpusztító tevékenységét. Ilyen szörnyűséges következményei vannak, ha erkölcsi döntéseinkben nem vagyunk tekintettel az etikai alapelvek megalkuvás és torzítás nélküli pontos betartására.

Ilyen etikai alapelv a Szentírásban (az Ószövetségben) megfogalmazott „ne ölj!" parancsolat is. A szentíráskutatók megállapították, hogy az Ószövetségben az élet kioltásának megnevezésére tíz kifejezés szerepel, és ezek közül az egyik az, amelyik a tízparancsolatban található, és amire a parancsolat vonatkozik. A „ne ölj!" parancsolat az ártatlan ember életének szándékos kioltását tiltja. Ilyen értelemben véve a magzatelhajtás és az eutanázia maradéktalanul a törvény tilalma alá esik.

Az ártatlan emberek életének szándékos kioltása (magzatelhajtás, eutanázia) nem egyedi, hanem az egész közösséget érintő, szolidáris cselekedet. Az elmúlt évtizedekben Magyarországon kioltott mintegy ötmillió magzati élet, elpusztított ember mindannyiunknak hiányzik. Hiányukban le kell építeni az iskolákat, az egészségügyben kórházakat (elsősorban éppen a nőgyógyászati, szülészeti és gyermekosztályokat, de majd következik a többi is), és a közélet más területein is egyre érezhetőbbé válik ez a fájdalmas hiány (kisebb vásárlótömeg, kapacitáscsökkentések, gyermekek, nyugdíjasok egyre romló ellátása, kisebb nemzeti össztermék stb.).

Az orvos, az egészségügy azzal tehet a legtöbbet a betegekért, az országért, ha hozzájárul a maga eszközeivel az életkilátások javulásához és a népesség gyarapodásához, és ha az emberi élet értékének feltétlen elismerésével és tiszteletben tartásával, elkötelezett hivatástudattal szolgálja a rászorultakat és a rábízottakat, minden bajban szilárdan mellettük állva.

Dr. Ferencz Antal
a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem tanára, a Magyar Bioetikai Társaság elnökségi tagja

1. A HÍRLAPKIADÓ Kiadási és Hirdetési Részvénytársaság

nyilvános pályázatot hirdet

a kiadásában megjelenő

Esti Hírlap

című napilap kiadói jogának átadására, valamint az újság szerkesztőségének működtetéséhez szükséges vagyontárgyak tulajdonjogának átruházására.

2. A vagyontárgyak megvásárlására nem vehető igénybe E-hitel és kárpótlási jegy, az ellenérték kifizetése kizárólag készpénzzel történhet.

3. A pályázat benyújtásának időpontja:
1995. november 27. napján 10–12 óráig.

A pályázat beadásának helye:
Hírlapkiadó Rt. végelszámoló titkársága
Budapest, VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

4. A vételi szándék bizonyítására 150 000,– Ft, azaz egyszázötvenezer forint bánatpénzt az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni a HÍRLAPKIADÓ RT. Magyar Hitelbank Rt.-nél vezetett 215-11505-7131 számú számlája javára.
A pályázónak 30 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

5. A kiírónak jogában áll új ajánlatokat kérni.

6. A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot indoklás nélkül eredménytelennek nyilvánítsa.

A pályázaton való részvétel feltétele a pályázati felhívás 15 000,- Ft+áfa ellenében történő átvétele az alább megjelölt címen, a titkossági nyilatkozat megtétele és a bánatpénz határidőre történő megfizetése.

A pályázat meghirdetésével egyidejűleg a vagyontárgyak főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

1. A HÍRLAPKIADÓ Kiadási és Hirdetési Részvénytársaság

nyilvános pályázatot hirdet

a tulajdonában levő alábbi vagyontárgyainak megvásárlására.

2. A vagyontárgyak megnevezése:
– az ***Intim Magazin*** című lap kiadói, tulajdonosi jogai,
– az ***Ádám*** című lap kiadói, tulajdonosi jogai,
– a ***Hírmondó*** című lap kiadói, tulajdonosi jogai,
– a ***Ludas Matyi*** című lap, valamint mellékkiadványainak – az Extra Ludas, a Ludas Magazin, a Ludas Rejtvényújság és a Ludas Évkönyv lapoknak – kiadói, tulajdonosi jogai.

3. Az egyes vagyontárgyak megvásárlására nem vehető igénybe E-hitel és kárpótlási jegy.

4. A pályázatok benyújtásának időpontja:
1995. november 27. napján 10–12 óráig.

A pályázat beadásának helye:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest, VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

5. A vételi szándék bizonyítására vagyontárgyanként 20 000,- Ft-ot, azaz Húszezer forintot az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni a HÍRLAPKIADÓ RT. Magyar Hitelbank Rt.-nél vezetett 215-11505-7131 számú számlája javára.
A pályázónak 30 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

6. A vagyontárgyak egyenként is megvásárolhatók.

7. A kiírónak jogában áll új ajánlatokat kérni.

8. A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A tender meghirdetésével egyidejűleg a vagyontárgyak főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

1. A HÍRLAPKIADÓ Kiadási és Hirdetési Részvénytársaság

nyilvános pályázatot hirdet

a tulajdonában levő alábbi vagyontárgyainak megvásárlására.

2. A vagyontárgyak megnevezése:

sajtódokumentáció és fotóarchívum

3. A vagyontárgyak megvásárlására nem vehető igénybe E-hitel és kárpótlási jegy.

4. A pályázat benyújtásának határideje:
1995. november 27. napján 10–12 óráig.

A pályázat beadásának helye:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest, VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

5. A vételi szándék bizonyítására 10 000,– Ft, azaz tízezer forintot az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni a HÍRLAPKIADÓ RT. Magyar Hitelbank Rt.-nél vezetett 215-11505-7083 számú számlája javára.
A pályázónak 30 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

6. A kiírónak jogában áll új ajánlatokat kérni.

7. A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

8. A HÍRLAPKIADÓ RT.-vel megkötendő adás-vételi szerződés érvényességének feltétele a szerződés ÁPV RT. általi jóváhagyása. A pályázaton való részvétel feltétele: a vevő – megfelelő garanciák mellett – vállalja, hogy a sajtódokumentációt és a fotóarchívumot tovább fejleszti és működteti, kutatási célokra és a sajtó számára hozzáférhetővé teszi.

A tender meghirdetésével egyidejűleg a vagyontárgyakról, főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

1. A HÍRLAPKIADÓ Kiadási és Hirdetési Részvénytársaság

nyilvános pályázatot hirdet

a tulajdonában levő alábbi vagyontárgyainak megvásárlására.

2. A vagyontárgyak megnevezése:
– a ***Fürge Ujjak*** című lap kiadói, tulajdonosi jogai,
– a ***Fürge Ujjak*** című lap kiadásához rendelkezésre álló tárgyi eszközök.

3. A vagyontárgyak megvásárlására nem vehető igénybe E-hitel és kárpótlási jegy.

4. A pályázat benyújtásának időpontja:
1995. november 27. napján 10–12 óráig.

A pályázat beadásának helye:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest, VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

5. A vételi szándék bizonyítására 150 000,– Ft, azaz Egyszázötvenezer forintot az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni a HÍRLAPKIADÓ RT. Magyar Hitelbank Rt.-nél vezetett 215-11505-7131 számú számlája javára.
A pályázónak 30 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

6. A kiírónak jogában áll új ajánlatokat kérni.

7. A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A pályázaton való részvétel feltétele a pályázati felhívás és a részletes tenderfüzet 15 000,– Ft+áfa ellenében történő átvétele az alább megjelölt címen, és titkossági nyilatkozat tétele.

A tender meghirdetésével egyidejűleg a vagyontárgyak főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető:
HÍRLAPKIADÓ RT. végelszámoló titkársága
Budapest VIII. ker., Blaha Lujza tér 3.

Iskola és rendszerváltozás

A Baár-Madas és a református egyház

Az 1994/95-ös tanév végén a Budapesti Baár-Madas Református Gimnáziumban igazgatóváltozás történt. Az iskola addigi igazgatójának *(e sorok írójának)* helyét a fenntartó egyházkerület június 2-i döntése alapján július 1-jétől új igazgató vette át.

Az érdeklődő szélesebb közvéleményt a hír (ha egyáltalán tudomására jutott) váratlanul érte. S hogy valami készül, azt a szűkebb, egyházon belüli közvéleményben is csak a figyelmesebbek és bennfentesebbek sejtették, nagyjából 1994 őszétől. Ekkortól lehetett érzékelni az egyházon belül azt a folyamatot, amely az igazgatóválasztásban tetőzött. Ennek során azonban nem egy egyszerű és természetes személyi változás történt, és nem is csak a sok református iskola egyikét érintő esemény, hanem gyors és durva beavatkozás, amely az ország fővárosában lévő, a legelsők közt induló és reményteljesen fejlődő egyházi iskolában teljes irányváltozást, az egyház iskolapolitikájában pedig egy irányzat felülkerekedését jelenti. Azt azonban, hogy valójában mi és hogyan történt, pontosan a mai napig is csak a legközvetlenebb résztvevők tudják: a tantestület tagjai és az ügyben eljáró egyházi tisztségviselők; valamint kevésbé pontosan az eseményekben nem közvetlenül részt vevő, de mégis nagyon erősen érintett közösség: a diákok és a szülők. Tágabb körben már semmiféle tájékoztatás nem történt, kivéve a szájról szájra terjedő híreket és a *Beszélőben* június végén megjelent, több részletkérdésben pontatlan, de a lényeget tekintve helytálló cikket.

Az egyház, saját közvéleménye előtt is, mélyen hallgat a történtekről, s úgy tűnik, az iskola szellemében célba vett – és azóta gőzerővel, elsősorban tanárok eltávolításával megindított – változást hallgatással kívánja övezni. Azok pedig, akiket ez a változás méltánytalanul érintett, nem kívántak sajtókampányt indítani.

Mindez azonban most arra kényszerít, hogy megszólaljak. Számadással tartozom ugyanis egy viszonylag tág közvéleménynek: az iskola egykori s azóta csatlakozott támogatóinak s azoknak, akik közelről vagy távolabbról rokonszenvvel kísérték ezt a vállalkozást. Számadással tartozom nemcsak azért, mert az újrainduló Baár-Madast 1990-től mostanáig igazgattam, hanem azért is, mert *feleségemmel együtt én kezdeményeztem 1986-ban azt a mozgalmat, mely az iskola újraindulását lehetővé tette és előkészítette*.

Az azóta történt eseményekről az olvasó az *időrendi összeállításból* tájékozódhat. S megértheti, hogy akkor, amikor az igazgatóválasztás eseményei zajlottak, azért zárkóztam el a sajtónyilvánosság elől, mert világosan akartam látni, meddig megy el az egyházi vezetés bizonyos módszerek alkalmazásában és érvényesülni hagyásában külső nyomás nélkül. Egyedül ebből lehetett megállapítani, akarja-e vagy nem, hogy munkámat folytassam; erről ugyanis sem vizsgálat, sem nyílt vita nem folyt, felmérés, értékelés nem készült, tiszta beszéd nem hagzott el. Számomra tehát az volt a tét, hogy dolgozhatom-e tovább azoknak a céloknak a jegyében, amelyekért 1986-ban féllegálisan, 1989-től pedig hivatalosan is az egyház szolgálatába álltam. Az iskolából 1995 nyarán – kényszerből vagy önként – kilépő munkatársaim ugyanígy gondolkoztak. Nyilvánvalóvá vált ugyanis, hogy az egyházvezetés saját iskolaügyében olyan erő felülkerekedését segíti elő, amelyben két irányzat egyesül, s jellegzetes az is, amitől ez a kettő a Baár-Madas esetében közös nevezőre került: egyrészt a saját igazságuk kizárólagosságáról való meggyőződés; másrészt az, hogy másfajta gondolkodásmóddal szembesülve nem gondolkozni vagy vitatkozni kezdenek, hanem az ellenségképüknek megfelelő személyeket találják meg pillanatok alatt.

Az *egyik* irány hívei az igaz magyarságot vélik képviselni, s aki nem az ő stílusukban és nem az ő hangsúlyaikkal teszi ezt, az minimum gyanús, de inkább chartás, legfőképpen pedig „liberális".

A *másik* irányhoz tartozók arról vannak meggyőződve, hogy az igaz hitet, a tiszta bibliai tanítást képviselik; s aki nem az ő stílusukban és nem az ő hangsúlyaikkal teszi ezt, az szintén gyanús, hátha nem tért meg igazán, hátha bűnök vannak az életében, esetleg nem is hívő, hanem egyenesen tévtanító. A más stílusú, hitét másképp gyakorló keresztyén hamar ebbe a gyanúba kerülhet.

E két irány szövetsége nem magától értetődő. Ugyanis az sem ritka, hogy az igaz hit konkurenciát lát az igaz hazafiságban, s azt mondja – egyébként joggal –, hogy a hit, illetve Isten helyére nem állítható a nemzet és a haza; de ilyenkor a fürdővízzel együtt rendszerint kiönti a gyereket is. Mikor, miért fognak össze mégis?

Úgy tűnik, a Baár-Madas esetében nem két részigazság szintéziséről van szó, hanem két azonos szerkezetű korlátoltság szövetségéről, melynek *lehetőségét* elsőrenden éppen az azonos szerkezet, az azonos gondolkodásmód adja. Mindkét irány hajlik arra, hogy saját igazságát kizárólagosnak tekintse: hogy táborokban gondolkodjék; egyiktől sem idegen a sokféle formában megjelenni képes agreszivitás, viszont szinte teljesen hiányzik a humorérzék, az öniróniára és az önkritikára való hajlam. Mindkettő a rendet, a fegyelmet, az egységet és az összetartozást szereti hangsúlyozni, s nem a szabadságot és nyíltságot, melyeknek jobbára csak a veszélyeit látják. Szövetségük *kiváltó oka* azonban nem ez, hanem a mindkettő számára egyformán legfőbb konkurens, mondhatni a közös ellenség, *az önálló kritikus gondolkodás* megjelenése. A Baár-Madasban pedig éppen arról volt szó, hogy *a keresztyén hitet és az önálló, kritikus gondolkodás képességét együtt, egyszerre, egymással összekapcsolva* akartuk nevelni diákjainkban.

Miért kell mindezt megírni most, amikor a történtek alapján világos, hogy az a folyamat, amely a Baár-Madas szétveréséhez vezetett, rövid távon nem megfordítható? A református egyház saját nevelésügyét jóideig hatalmi és ideológiai kérdésnek fogja tekinteni, s nem biztos, hogy a kijózanító kudarcok gyorsan és látványosan fognak jelentkezni. S még kevésbé biztos, hogy egyáltalán létezik-e olyan és akkora kudarc, amelyből az önkritikára képtelen, hatalom- és ideológiacentrikus szemlélet legalább annyit észrevesz, hogy miről van szó. Mire szolgál hát ez az írás?

Először is *tájékoztatásra*. Az egyházon belüli és az egyházhoz közeláló közvéleménynek tudnia kell, hogy az 1990–1995 közötti Baár-Madas és az a Baár-Madas, amelybe 1995 szeptemberétől a gyerekeik járnak, *nem ugyanaz az iskola*. (A tájékoztatás a fenntartó kötelessége lett volna, de nem teljesítette. Egyébként lehet, hogy a rend- és fegyelemcentrikus iskolára is van igény, de a jelentkezőknek tudniuk kell, hogy milyen iskolába jelentkeznek.)

Másodszor: ez az írás *hírmondás* a szétvert csapatról. Ez a maga lehetőségei szerint minden túlélőnek kötelessége.

Harmadszor: annyi csúsztatás, féligazság, képmutatás, hazugság után valakinek mégiscsak *nevükön* kell neveznie a dolgokat. Ha másért nem, azért, hogy a szavak értelme megmaradjon.

Meg kellett hogy szülessen ez az írás negyedszer azért is, mert mindaz, ami történt, s ahogy történt, *nem az egyház belügye*. Hogy a hivatásos politikusok egyházi belügyként kezelték, ez még elfogadható: demokráciában a politika oldaláról nemigen lehet mást tenni. Ha azonban *a társadalom* kezeli, az rossz jel: azt jelenti, hogy nem tart igényt az egyház szolgálatára, s mindegy neki, mi történik az egyházban s milyen színvonalon. De a legrosszabb jel az, ha *maga az egyház* hivatkozik arra, hogy mindez az ő belügye, mert ez azt jelentené: nem érdekli, hogy a társadalom igényt tart-e a szolgálatára, s csak az a fontos, hogy hagyjálak békén, hadd törődjék a belügyeivel. A Kádár-rendszer – kimondatlanul, de nagyon tudatosan – igyekezett ilyenné nevelni az egyházakat. Az ilyen egyház is csinálhat ma iskolát, de ebből nem lesz sem misszió, sem szolgálat, sem értelmiség, csupán a közepes vagy alacsony színvonalnak és a fanatikusoknak uralma egy belterjes közegben. Beteljesedik viszont az, amit az Ószövetség így mond: „Jaj a pásztoroknak, akik önmagukat legeltették", az Újszövetség pedig így: „Valaki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt."

Végül: azok a kérdések, melyek itt felmerültek, változatlanul vagy alig módosítva feltehetők és felteendők tágabb összefüggésekben is – abban a helyzetben, amely ma a magyar oktatásügyben előállt.

Az események időrendje

1986. ősz: Bibó István és felesége mozgalmat indít, hogy az egyház tegye magáévá egy református gimnázium újraindítását;

1988. tavasz: a mozgalomból alapítvány alakul (Gönczy Pál Református Iskola Alap), és létrejön Zürichben a külföldön élő református öregdiákok testvéralapítványa (Reformatio Hungarica);

1988. ősz: óvatos kormányígéret a református egyháznak: elsőként a volt Baár-Madas épületét adják vissza;

1989. február: az egyház felkéri Bibó Istvánt szervező igazgatónak;

1990. január 1.: az egyház visszakapja az épület hátsó szárnyának egy részét; az iskola szervezeti újraindulása;

1990. február–augusztus: iskolaszervezés, a tanévindítás előkészítése, felújítási munkák;

1990. augusztus 23.: Bibó István szervező igazgatót két évre igazgatóvá választja a Duna melléki egyházkerület közgyűlése;

1990. szeptember 2.: az első tanév megnyitása;

1991. május–október: a korszerűtlen olajfűtést gázfűtésre állítják át a II. Ker. Önkormányzat támogatásával;

1991. szeptember: Bibó István aláírja a Nyilvánosság Klubnak az úgynevezett „Kóva-dolgozat"-tal kapcsolatos nyilatkozását;

1992. május: Bibó Istvánt pályázat útján három évre ismét igazgatóvá választja az iskolafenntartó egyházkerület közgyűlése;

1992. augusztus: a Baár-Madas megkapja az egész épületet, igen rossz, tatarozatlan állapotban, elkészül új konyhája;

1992. szeptember 24.: az igazgató meghívására az Országgyűlés kulturális, valamint kisebbségi-vallásügyi bizottságának látogatása az iskolában; támogatják az iskola kérését (címzett költségvetési céltámogatás az épület felújításához);

1992. október: denunciálás egyházi „értelmiségi" körökben: „Bibó István ki akarja tiltani Áprily Lajost az iskolából" (tudniillik Áprilynak, az iskola 1934–43 között volt igazgatójának emlékét és költészetét). Feltehetően egy belső vita rosszhiszeműen eltorzított interpretálása (e vitában Bibó István a magyar szakosok többségével együtt azt az álláspontot képviselte, hogy az évente rendezett Áprily szavalóversenyen a névadó költészete ne évente, hanem négyévente legyen kötelező anyag);

1992. december: az iskola az 1993-as állami költségvetésben 100 millió forint felújítási céltámogatást kap;

1993–1994.: felújítási munkák (1994-re újabb 50 millió forint céltámogatással);

1993. május: az igazgató és a tantestület elleni vádak egyetlen nyílt, írásbeli, névvel vállalt megfogalmazása (az iskola egyik hitoktatójának levele az igazgatóhoz és az igazgatótanács tagjaihoz); e szerint az igazgató az újonnan felvett tanárokat kézbentartani és lekötelezni igyekszik, illetve csak ilyeneket – lekötelezetteket és leközelezhetőket – vesz fel, hogy egy későbbi igazgatóválasztáskor rá szavazzanak; továbbá hogy az iskolában az igazi református keresztyén hit és a liberális szellemiség áll szemben egymással;

1993. június: az első érettségiző osztály (az 1990-ben második évfolyamra felvettek); jó eredmények: főiskolai és egyetemi felvételt nyert a végzettek 54 százaléka;

1994. január: a testület két nagy tekintélyű tagja (mindkettő a régi Baár-Madas egykori diákja) Apáczai-, illetve Németh László-díjat kap;

1994. június: az első érettségiző évfolyam (3 osztály), mely elsőtől kezdve a Baár-Madasba jár. Igen jó eredmények: felsőfokon továbbtanul több mint 70 százalék;

1994. szeptember 29.: támadás a Pest Megyei Hírlapban az iskola ellen T. M. monogrammal jelölt olvasólevél formájában. (A vád: Bibó István és a tantestület liberális [„chartás"] politikai irányultsága; a felhozott „bizonyítékok" nem igazak, de egyértelmű, hogy az iskola, illetve az egyház belső köreiből származó hazug információkon alapulnak.) Noha a cikk rögtön a legfelső egyházi vezetés asztalára kerül, senkinek nem jut eszébe e legfelső szinten megvédeni az iskolát a nyilvánvaló denunciálással szemben;

1994. október–november: az újság a levélíró nevét „személyiségvédelmi okokból" nem adja ki; de leközli Bibó István helyreigazító nyilatkozatát; támadások az iskolaszék szülői képviselői részéről az iskola lelkésze és egyik tanára ellen, főként egy tankönyv megválasztásának ürügyén (egyértelmű, hogy ezek a támadások az egyik jól körülhatárolható kegyességi irányzat felfogása alapján történnek, s bizonyítható, hogy a szülők nagy többsége nem áll mögöttük);

1994. november: az egyház zsinata első olvasatban tárgyalja egy új egyházi iskolatörvény tervezetét, amely szerint az igazgatóknál 10 év szakmai (pedagógiai, tanári) gyakorlat a kinevezés egyik feltétele (az állami oktatásban 5 év). A Baár-Madas igazgatójának megbízása 1995 májusában lejár, pedagógiai gyakorlata összesen hat év; s ekkori a legszebb denunciálás: „Bibó István az SZDSZ utasítására szándékosan helyezte november 4-re az első évfolyamosok gólyabálját, meggyalázva ezzel a nemzeti gyásznapot";

1994. december 7.: az egyházkerület iskolaügyi főtanácsosának látogatása a magyar szakosok munkaközösségében, a szülői támadások egyik célpontját képező úgynevezett „tankönyvügy" lezárása címén. (Rendkívül durván és lényegesen támadja a hat évfolyamos képzés első két évére készült tantervet és azokat, akik ebben dolgoztak és dolgoznak; érvei közt szakmailag tarthatatlanok éppúgy vannak, mint utóbb – bizonyíthatóan – blöffnek bizonyulók);

1995. január: elkészül a pedagógiai program elvi-teológiai alapvetése; a testület februárban megtárgyalja és elfogadja (29 „igen", két „nem", négy „tartózkodás");

1995. március 1.: zsinati ülés, az iskolatörvény második olvasata; az igazgatói kinevezés feltétele nyolc év gyakorlat. Egy felszólaló felhívja a zsinat figyelmét arra, hogy ez néhány „rendszerváltási" igazgatót, aki más szakmából váltott át, súlyosan méltánytalanul fog érinteni, hiszen anélkül, hogy bárki megvizsgálná, jól vagy rosszul dolgoztak, saját állásukat nem pályázhatják meg (a passzus marad változatlanul). A törvény az iskolák igazgatótanácsainak újjáalakítását és összetételének egységesítését írja elő. A zsinat határozatot hoz, hogy az új igazgatótanácsok felállításáig (előreláthatólag április 20-ig) személyi ügyekben nem lehet dönteni. Ezzel a határozattal másfél hónapra lebénítja az iskolákban a következő tanév előkészítését;

1995. március 3.: ünnepség a iskolában az egész épület birtokbavétele és teljes belső felújításának befejezése alkalmából; az iskola egykori igazgatója, Áprily Lajos mellszobrának felavatása;

1995. március: „Bibó István a liberálisok usztályába került";

1995. április 5.: az egyházi iskolatörvény harmadik olvasata és végső jóváhagyása. Az igazgatónak nehezebb feltételeket ír elő (8 év gyakorlat 5 év helyett) és kevesebb bizalmat és szűkebb jogkört ad, mint az állami törvény (kinevezése csak 4 évre szól 5 év helyett, nem nevezhet ki tanárt és meghatározott idejű szerződésest sem vehet fel, csak óraadót). Nem szabályozza az igazgatótanács választott tagjainak jelölését: ki(t) hogyan jelöl(nek) stb.;

1995. április 25: az iskola értesítést kap, hogy az új igazgatótanács alakuló ülése 28-án lesz. A fenntartó egyházkerület közgyűlése által választandó tagokat kézi vezérléssel, az iskola kérésének figyelmen kívül hagyásával jelölik. Az iskola vezetősége a jelölés módjára vonatkozó kérdésére három különböző választ kap (egyet a jelölés előtt, kettőt utána), s írásban tiltakozik az eljárás ellen, a református egyház presbiteriánus és demokratikus hagyományaira és az iskolával való egyeztetés addigi gyakorlatára hivatkozva. A jelölés legitimitása azonban nem vonható kétségbe, tekintve, hogy azt semmi sem szabályozza;

1995. április 28.: az új igazgatótanács alakuló ülésén a tiltakozást elutasítják. Pályázatot hirdetnek igazgatói állásra, határidő: május 29.;

1995. május 3.: elmarad az iskolaszék ülése, melyen a pedagógiai programot kellett volna megvitatni. A következő ülést a fenntartó május 31-re tűzi ki a tantestülettel közös értekezlet formájában, s ennek napirendjén csak az igazgatói pályázatokról való véleményalkotás szerepel. (Egyértelmű tehát, hogy nem akarják megvitatni az igazgató és munkatársai által készített és a testület által elfogadott pedagógiai programot, nehogy érdemben kelljen nyilatkozni róla.) A több mint 50 tagú testületnek és a 12 tagú iskolaszéknek a május 29-én este felbontandó pályázatok áttanulmányozására összesen másfél munkanap áll rendelkezésre;

1995. május: mozgolódás a szülők és a tanárok között, mivel világosan látszik, hogy Bibó Istvánt úgy akarják félreállítani, hogy ne kelljen ezt politikai vádakkal indokolni. A szülők aláírásokat gyűjtenek, hogy Bibó István egyenlő eséllyel indulhasson a pályázaton; a tanári karnak és az iskola dolgozóinak 90 százaléka írásban kéri a püspöktől, hogy a tanári kar akarata ellenére ne nevezzen ki igazgatót. A püspök ezt megígéri, a szülők képviselőit pedig biztosítja arról, hogy Bibó István másokkal egyenlő eséllyel indulhat a pályázaton;

1995. május 26–27.: a Duna melléki egyházkerület éves közgyűlése. Meghallgatják Bibó István jelentését, jegyzőkönyvi köszönetet mondanak hatéves munkájáért; de a püspök nem szavaztat arról az indítványról, beszámítható-e szakmai gyakorlatnak Bibó István esetében a hat évet megelőző három év, amelyet a Kádár-rendszerben iskolamozgalom szervezésével töltött. A püspök biztosítja a közgyűlést, hogy egyetért Bibó István esélyegyenlőségével, és nemcsak lehetségesnek, de kívánatosnak is mondja, hogy adja be pályázatát; de a szülői beadvánnyal szemben felmutat egy másik beadványt, melynek aláírói lelkesen üdvözlik az új egyházi oktatási törvényt és annak maradéktalan betartását kérik;

1995. május 29.: igazgatótanácsi ülés az egyházkerület püspökének elnökletével, a pályázatok felbontása. Döntés: Bibó István pályázata a nyolc év gyakorlat hiánya miatt nem felel meg a törvényes formai előírásoknak, tehát érvénytelennek tekintendő;

1995. május 31.: a tantestület, az iskolaszék és az igazgatótanács együttes ülése az egyetlen érvényes pályázat benyújtójának meghallgatására, utána tantestületi és iskolaszéki szavazás a jelentkező alkalmasságáról. A testület 70 százaléka az eljárás elleni tiltakozásul kivonul a meghallgatásról; a szavazáson a jelentkező írásbeli pályázatának ismeretében részt vesznek. A tantestület 23:10 arányban nem tartja alkalmasnak, az iskolaszék 6:4 arányban (egy tartózkodás, illetve érvénytelen szavazat mellett) igen;

1995. június 2.: az igazgatótanács a pályázót 8:4 arányban alkalmasként javasolja; az egyházkerület elnöksége július 1-jétől négy évre igazgatóvá kinevezi;

1995. június 6.: a diákönkormányzat éves össziskolai diákgyűlése. Az igazgatótanács megbízásából kiküldött iskolaügyi főtanácsos közli a gyerekkel, hogy egyházi iskolában igazgatóválasztáskor nem kötelező kikérni a diákönkormányzat véleményét. (Ez nem igaz!);

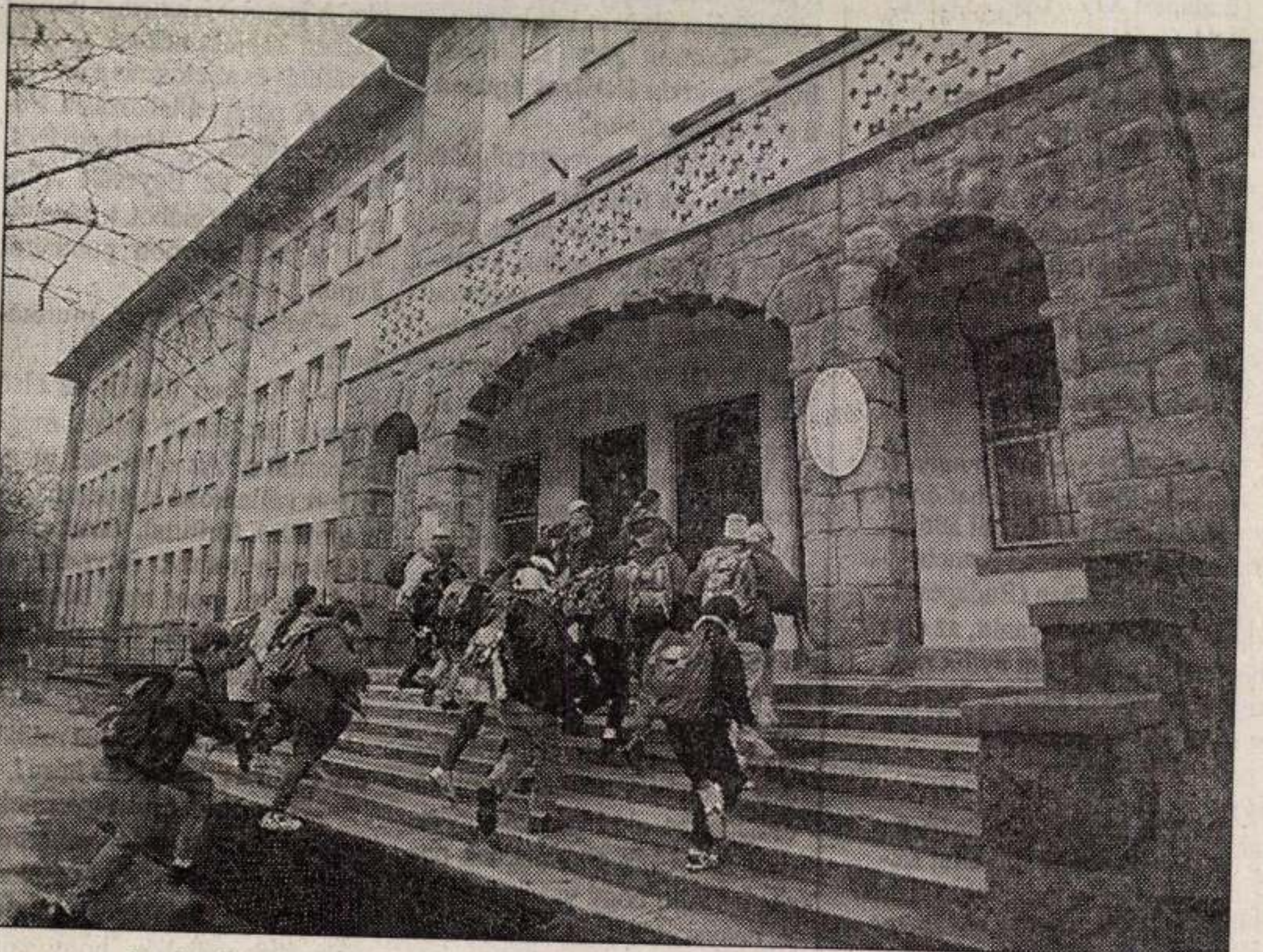

Az elmúlt öt év folyamán több lépcsőben újították fel az iskola épületét

Weber Lajos felvétele

1995. június 9–17.: érettségi vizsgák, az érezhető feszültségek ellenére kifejezetten jó eredményekkel;

1995. június 19.: azok a tanárok, akiknek szerződését az igazgató az új törvény hatálybalépése után, április 24-i dátummal meghosszabbította, értesítést kapnak, hogy munkaviszonyukat az egyház a korábbi szerződésnek megfelelő június 30-i dátummal megszűntnek tekinti, s az új alkalmazás kérdésében az új igazgatóval tárgyaljanak. Ez a levél mindenkit (köztük egy ötgyermekes tanárt és egy négygyermekes tanár házaspárt is) igen rosszul érint és egzisztenciális bizonytalanságba helyez. Mindenki tudja, hogy az igazgatótanács tisztogatásra készül a testületben. Ezt a nyári fejlemények igazolták. (Az, hogy tanároknak mit jelent, ha júliusban közlik velük, hogy mégsem alkalmazzák őket, és az, hogy nyáron 15 tanár helyére pótlást keresni egy iskolában nem éppen a minőség garanciája, ez az illetékesek közül senkit nem érdekelt.);

1995. június 23.: évzáró testületi értekezlet. Az igazgatótanács képviseletében megjelenő iskolaügyi főtanácsos felszólalása szerint a tanári munkaviszonyok kérdésében „mindenki jóhiszeműen járt el", és a fenntartó oldaláról „krisztusi szeretettel kezelték és kezelik ezt a kérdést, de a törvényen senki sem teheti túl magát";

1995. június vége: ismertté válik a tanárok között, hogy egyik kollégájuk (önként? felkérésre?) jelentést írt az iskola egyházi felsőségének a tantestület tagjairól. Az írás színvonalára jellemző, hogy az egyik kollégáról ezt közli: „SZDSZ-megfigyelő". (Ennek kapcsán most már mindenki előtt világos, hogy az egyház illetékesei hónapok, sőt talán évek óta ilyen színvonalú információkat fogadtak és tekintettek hitelesnek az iskolával kapcsolatban);

1995. július–augusztus: tisztogatás a testületben; 15 olyan tanár távozása, akik az igazgatóváltozás előtt nem gondoltak erre.

Bibó István

A cikket megjelenés előtt eljuttattuk dr. Hegedűs Loránt püspök úrhoz; az ügyben illetékes gimnáziumi igazgatótanács válaszát, nyilatkozatát holnap közöljük.

NAPLÓ

GEORGESCU MÁRIA kapta a Kuti Kilátó című párizsi kulturális szemle idei Szent Márton-díját. A kolozsvári operaénekesnő a szeptemberi Bartók-emléknapok alkalmával remekül jelenítette meg A kékszakállú herceg vára Juditját. A folyóirat a Kárpát-medence hírnevét öregbítő teljesítményeket jutalmazza 1985 óta e díjjal, amely a Franciaország patrónusává lett pannóniai légionáriusról kapta nevét.

MAX ERNST-GRAFIKÁK és -könyvek a Lufthansa gyűjteményéből címmel nyílik meg kiállítás ma délután négy órakor a Szépművészeti Múzeumban (Budapest XIV., Dózsa György út 41.).

MOHAY ATTILA üvegfestő iparművész kiállítását Ternyák Csaba püspök nyitja meg ma délután öt órakor a Budatétényi Galériában (Budapest XXII., Nagytétényi út 35.). Közreműködik a Budapesti Énekes Iskola kórusa Bubnó Tamás és Mezei János vezényletével. Verset mond Blazsovszky Ákos.

HAT SZÍN címmel mutatja be installációját ma este hat órától a nyolc fiatal művészből álló C csoport a budapesti Francia Intézet aulájában (Budapest I., Fő utca 17.). Ugyanitt, az első emeleti galériában nyílik meg ma fél hétkor Étienne Yver francia festőművész kiállítása Állattár címen.

PASOLINIRE emlékezik a Nagyvilág című folyóirat Kereszt nélkül a damaszkuszi úton című rendezvényén november 15-én, délután öt órakor a Ludwig Múzeumban (Budapest, királyi palota A épület). Közreműködik Pálfy Margit.

AHOL AZ ÖSVÉNY VÉGET ÉR címmel a Természettudományi Múzeum rendezi meg világjáró kutatók élménybeszámolóit minden hónap második szerdáján a Kossuth Klubban (Budapest VIII., Múzeum u. 7.), délután három órától. November 15-én Szollát György Marokkóról tart előadást, december 13-án Papp Beáta Macedóniától a Peloponnészoszig kalauzolja az érdeklődőket. Szollát György Korea – ami a természetben megmaradt címmel tart úti beszámolót január 10-én, Bankovics Attila kelet-afrikai madártani kutatóútjairól mesél február 14-én. Korsós Zoltán Új-Zélandról tart előadást március 13-án, Bankovics Attila a brazíliai természet- és madárvédelemben szerzett tapasztalatait osztja meg az érdeklődőkkel áprilisban. Korsós Zoltán májusban a Kanári-szigetekre, júniusban Dél-Kelet-Ausztrália természetvédelmi területeire kalauzolja az érdeklődőket.

A MEXIKÓI CORAL HARMONIA kórus hangversenye november 15-én, este hat órakor lesz a Mátyás-templomban (Budapest I., Szentháromság tér 2.). Az est díszvendége Enrique Medrano mexikói operaénekes.

NAGYÉRDEMŰ címmel kulturális magazin indult Pécsett. A novembertől havonta ötezer példányban megjelenő lapot fiatal pécsi újságírók alapították azzal a céllal, hogy a város kulturális élete mellett az ország, párizsi, londoni és New-York-i tudósítóik révén pedig a tágabb nagyvilág legérdekesebb művészeti eseményeiről is beszámoljanak olvasóiknak.

A KANDÓ KÁLMÁN Műszaki Főiskola november 15-én három telephelyén nyílt napot rendez: Budapesten, a budapesti érdeklődőknek nyolc óra harminc perckor, vidéki érdeklődőknek délelőtt tizenegy órakor a VIII. kerület Tavaszmező utca 17. szám alatt és a III. kerület, Nagyszombat utca 19. szám alatt; Székesfehérváron délelőtt tizenegy órakor a Budai út 45. szám alatt.

AZ EÖTVÖS JÓZSEF COLLEGIUMOT alma materüknek valló írók és költők estjét november 16-án hét órától tartják meg az intézmény klubjában (Budapest XI., Ménesi út 11–13.). Házigazda Bogoly József Ágoston egyetemi docens. Fél hétkor Móser Zoltán fotóművész képkiállítását Péterffy András filmrendező nyitja meg.

A gondv

Erre önmaga

A napi hírekből is tudjuk, hogy a nemzetközi háttérrel munkálkodó magyarországi *Máltai Szeretetszolgálat* milyen sokoldalú feladatot lát el. Gyógyszert és ruhát szállít, ingyenkonyhát és idősek otthonát nyit. 1992-ben építkezésbe is kezdtek: Pátyon épül a *gondviselés háza*, amely idősek és családközösségek otthonaként szolgál majd. Az építkezés a napokban fejeződik be, a családok útra készek. Az épületegyüttes átadása előtt először *Kozma* Imrét, a Máltai Szeretetszolgálat elnökét kérdeztem.

– Honnan jött az ötlet, hogy gondviselésházat építsen a szeretetszolgálat?

– A Máltai Szeretetszolgálat már évek óta foglalkozik állami gondozásba vett gyermekek sorsával. Egyházközségünk, a zugligeti plébánia két évtizede rendszeresen támogat állami intézetekben nevelkedő gyerekeket. Számos példa van arra is, hogy az egyházközséghez tartozó hívő családok állami gondozott gyerekeket fogadtak magukhoz. Ezek a tapasztalatok érlelték meg bennünk a gondolatot, hogy szervezett keretek közt is segíteni kellene. Első gondolatunk az volt, hogy családi környezetbe kerüljenek az eddig állami intézményekben nevelkedett gyerekek, méghozzá olyan családokba, ahol van saját gyermek is. Másik gondolatunk pedig az volt, hogy valamiképpen a nagyszülőket is pótoljuk az édesszüleik által eldobott gyerekeknek. Így született meg a pátyi gondviselés házának ötlete. Az öt nagyméretű családi ház mellé felépült az idősek otthona is. Ebbe az otthonba olyan idős embereket helyezünk el, akik pótnagymamák és pótnagypapák szeretnének lenni.

– Az ötlet megvalósításához honnan sikerült előteremteni az anyagiakat?

– A Máltai Szeretetszolgálatnak nincs pénze. A terveinket, akcióinkat mindig a nagylelkű (kispénzű vagy tehetősebb) adományozóinktól kapott pénzből tudjuk megvalósítani. Évente több milliárd forintos forgalmat bonyolítunk le, de ezek az összegek átfolynak a szervezeten. A legtöbb adományt természetben kapjuk, nekünk csupán a szállítás és az elosztás a feladatunk. A pátyi vállalkozásra Németországból, Hollandiából, Kanadából, az Egyesült Államokból, Norvégiából, tehát a világ legkülönbözőbb pontjairól kaptunk pénzt.

– Mikor kezdtek munkához?

– 1992-ben történt az első kapavágás, aztán sajnos megtorpantunk. Az építéssel megbízott vállalkozó lelépett negyvenmillió forinttal, ezért csak 1994-ben tudtuk folytatni az építkezést, most már becsületes kivitelezővel. Ma már ott tartunk, hogy hamarosan beköltözhetnek a családok.

– Milyen létszámmal működik majd a gondviselés háza?

– Összesen ötven gyermeknek és hatvan idős embernek lesz új otthona itt. Az öt családi házba olyan családok költöznek, akik vállalják, hogy saját gyermekeik mellett állami gondozottakat is felnevelnek. Egy-egy házaspár tíz-tizenkét gyermeket nevel majd.

A beszélgetést lódott *Horváth L* feleségével hama költözik.

– Miért vállal feladatra egy bud pár?

– Környez házaspárnál l gondozott gy magukhoz, ö rel nevelik ő tuk el saját g zösen, hogy báljuk. Állan helyezkedter ként, és ott j ra tettem sze mind pozitív

– Pátyon

...viselés háza Pátyon
...az ember nem képes

...e bekapcso-...ászló is, aki ...rosan Pátyra

...kozik erre a ...apesti házas-

majd az élet? Milyen anyagi feltételek között kell majd élniük?

– Megkapjuk az állami normatív támogatást, a családi pótlékot, és reményeink szerint az apák eljárnak majd dolgozni. Erre azért is szükség lenne, hogy életszerű legyen a modell és hogy bekapcsolódjunk a pátyi életbe, a családközösségek összeforrjanak a faluval, ami befogadta ezt a kezdeményezést.

küket sikerült visszavezetni az édesanyjához.

– Pár héten belül tizenkét gyermeket nevelnek majd. A családi örömök mellett ez nyilván óriási áldozatot is követel. Miért vállalkoznak erre?

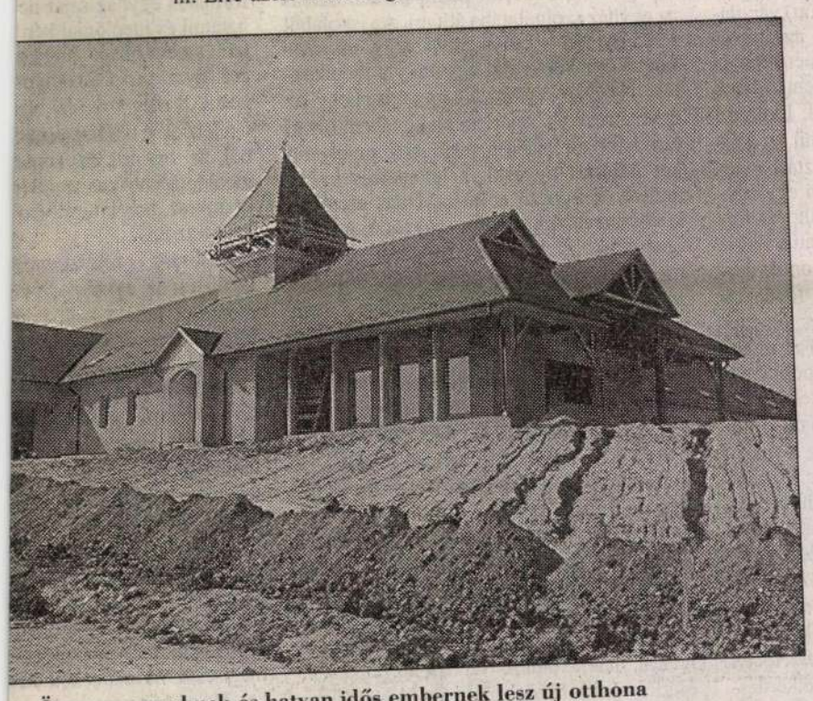

Ötven gyermeknek és hatvan idős embernek lesz új otthona

...etünkben több ...ttuk, hogy állami ...ermekeket vettek ...römmel és siker-...et. Ezért határoz-...ermekeinkkel kö-... mi is megpró-...ni nevelőotthonba ...n el nevelőtanár-...lentős tapasztalat-...rt. Sajnos nem volt ...

hogyan zajlik

– Én is úgy tartom, hogy ez nagy felelősség és nagy munka. Keresztényként azt mondhatom, hogy erre önmaga az ember nem is képes. Ehhez Istenre is szükség van. Isten nélkül ekkora vállalkozást nem lehet sikerre vinni.

– A Máltai Szeretetszolgálatnak a gondviselés háza fenntartását is vállalnia kell? – kérdezem újra Kozma atyát.

– Számításaink szerint az évi fenntartásra az állami támogatáson túl még ötmillió forintot kell előteremteni. Ma Magyarországon egy állami gondozott gyermek évi költsége ötszázezer és egymillió-háromszázezer forint között van – intézménye válogatja. Ebből az állami normatív támogatás kettőszáznegyvenötezer forint. A különbözetet nekünk kell állni, mivel mi is csupán a normatív támogatást kapjuk meg.

– Mit szeretnének elérni a pátyi vállalkozással?

– Sok tapasztalat azt mutatja, hogy az állami gondozásban felnövekvő gyerekek nem tudnak beilleszkedni a társadalomba, soha nem lesznek a társadalom építő tagjai. Tragikus, hogy milyen helyzetbe kerülnek a tizennyolc éves korukban utcára tett „felnőttek". Pátyi vállalkozásunk kísérletnek is felfogható. A jelenleg működő gondozási rendszer több szempontból is elhibázott – ezt tudja mindenki. A következő évek megmutatják, hogy a mi ötletünk működőképes-e vagy sem, eredményesebb és emberségesebb-e.

– Nem érzi úgy, hogy ez a vállalkozás csupán csepp a tengerben?

– Csepp a tengerben, valóban, de a tenger cseppekből áll. Azt szeretném, ha vállalkozásunknak lennének követői az ország más pontjain is. Talán a Máltai Szeretetszolgálat szervezésében is lesz ennek folytatása. Csupán pénz kérdése.

(A Máltai Szeretetszolgálat bankszámlaszáma: MHB 215-13851.)

Rosdy Tamás

Festő, tedd a kötelesség...

Kortárs szlovén művészeti kiállítások Bu...

„Miért hajtogatják állandóan, hogy visszatérünk Európába? Én a magam részéről sohasem hagytam el" – idézik a rendezők Tadeusz *Kantort* a mai szlovén művészet budapesti kiállításának katalógusában, annak jeleként, hogy maguk is hasonlóképpen gondolkodnak. Miközben azonban tudatában vannak annak, hogy

Másrészt a „hivatalos" művészet összeomlása után a művészet és a közönség kapcsolatát. Ezt követően pedig magának a művészetnek a mibenlétét, értékszempontjait.

Ez a folyamat természetesen már a nyolcvanas években elkezdődött – jól példázza ezt a budapesti kiállítás egyik főszereplőjének, az Irwin csoport-

Andreas Serrano: A fekete négyszög titka

„az Alpok napos oldalán" elterülő kis ország művészei, az Ausztriával és Olaszországgal való szellemi kapcsolatok élénkségének köszönhetően mindig is szerencsésebbek voltak, mint az egykori Jugoszlávia más köztársaságaiban, sőt a keleti blokk más országaiban élő kollégáik, azt is világosan látják, hogy a nagy európai változások után három dolgot mindenképpen újra kell gondolniuk a szlovén művészeknek is. Egyrészt a határok megnyílása után az egyetemes művészethez való viszonyukat.

nak a tevékenysége, amely már akkor a hivatalos jelképek felülvizsgálatára, ironikus átértelmezésére irányult. A csoport mára eljutott odáig, hogy mintegy megduplázza az állami intézményrendszert, saját magát *neue slowenische kunst*nak – *új szlovén művészetnek* – nevezve kérdez rá a művészet, s ezzel együtt az ideológia, a vallás, a nemzeti identitástudat értékeire. A másik oldalon Tadej *Pogacar* bontja-építi újra a művészet-közönség kapcsolatrendszerét, amely az elmúlt évtizedekben meglehetősen formálissá vált.

...ged!

...udapesten

...1990-ben megalapí-...kortárs múzeumát, a ...*T.E. Múzeumot*, ...nevében időszaki la-...t meg, kiállításokat ...S persze akciókat, ...özül az keltette a leg-...visszhangot, amely-...ében Ljubljana haj-...it kérte fel közremű-...A koldusok a számuk-...ott pódiumokról szólí-...g a közönséget, felhí-...elmet saját távollétük-...os központjában lévő ...elyeikről.

...ivészet új funkcióinak ...ára irányul a műcsar-...lítás további hét részt-...k törekvése is, és ...ép még változatosabb ...a *Stúdió Galériában* ...ben az időben rendez-...a fiatal magyar és szlo-...vészek cserekiállításá-...ik felét. Nyolc magyar ...jubljanai bemutatkozá-...gy időben Budapesten ...ovén művész munkáit ...k, némileg ama gondo-...ében is, hogy nemcsak ...eti és az egyetemes mű-...kapcsolatának újragon-...a, de a legközvetlenebb ...zédságban formálódó ...ik kölcsönös megisme-... is szükség van. A két ...árlat között szoros kap-...ot teremt az is, hogy a ...n stúdiósok tárlatának ... Pogacar a kurátora, ... résztvevője pedig a *Műcsarnok*ban is kiállító, az ... és a mindennapi környe-...viszonyát tanulmányozó *Barsi*.

... Műcsarnok következő ... tárlata a volt Jugoszlávia ...agyobb válságövezetét, ...ajevő kortárs művészetét ...tja be, azokkal a művek-...együtt, amelyeket negyven ...árs magyar festő ajánlott ... város majdani szabad mű-...eti múzeuma számára, ...tegy a mostani szlovén ki-...ás egyik résztvevője, a *S.D. csoport* nevével szól-*Ves slikar svoj dolg! – Fes-tedd a kötelességed!*

P. Szabó Ernő

El tudta fogadni, hogy nincs

Száz éve született Török Sophie

Elfeledtük-e *Török* Sophie-t, a költőt, az írót, *Babits* Mihály feleségét? Ki tudja, milyen volt a két világháború közötti irodalmi élet ismert szereplője? Pedig nem hiábavaló lényének, szellemének fölidézése…

1921-től 1941-ig éli ismert életét. Odáig minden szokványos, jelentéktelen körülötte. Józsefvárosi úrilány, aki ráadásul az érettségin megbukik latinból, sőt a pótvizsgán sem megy át; divatosan tüdőbeteg, és szerelmes, és csalódik, és megrendül apja halálán. A család kenyér nélkül marad, irodában dolgozik és sokat túlórázik, éjszakánként pedig verset ír. Költeményeit elviszi a *Nyugat* szerkesztőségébe, de választ nem kap. Nagyot gondol, és egy szép napon bekopog Babits szerkesztő úr Reviczky utca 7. szám alatti harmadik emeleti lakásán.

A már nem fiatal poeta doctus beleszeret.

Az együttélés húsz éve alatt Babits az emberi ideál, az élő lexikon. A mester. De anyáskodni is lehet felette; otthont teremteni neki, szenvedélyesen védeni az érdekeit.

Néhány év múlva azonban elkezdődnek a betegségek. Eljön az aggodalmak kora. A félelemből falat építenek maguk köré. Babits számára ő a menedék, az éltető akarat, a hivatás forrása. Az ezzel járó feszültség megviseli Török Sophie-t.

A halállal vívott önpusztító harc átalakítja a költőnőt. Néha elfut, aztán újult erővel folytatja a küzdelmet. Lehetnek átmenetileg mindenféle más kapcsolatai, de az egyetlen, aki élete végéig meghatározza őt: Babits. S arról, hogy nehéz feladatának mindvégig meg tudott felelni, a férj tanúskodik: *„Csak te borulsz rám, asszonyi jóság, mint a letört karóra a rózsák, rémült szemem csókkal betakarni."*

A szeretett asszony Babits halálától egyensúlyát veszti. Aztán úgy tesz, mint aki erős. A szerep alól – a szerep álarcát amúgy is magára erőlteti – kikandikál rémült lénye.

Költeményei „monologue interieur"-ök. Keskeny, ám mély terület az övé. Azok a versei, amelyek a három kötetben, 1929-ben, 1934-ben, 1940-ben megjelentek, a kor számára elfogadható szinten boncolják belső történéseit. Amik nem, azokat „megtagadottak" elnevezéssel hátrahagyja. Néha azt hiszi róluk, ezek a legszebbek. Török Sophie-nak kétszer annyi kiadatlan verse volt, mint amennyi életében megjelent. A kiadatlanok közül negyvenkettőt a *Magvető* 1988-ban kötetté formált, válogatott verseinek ötödik részeként.

Török Sophie élete 1941 után megint jelentéktelen. Férje halálába belerokkant, s így tengődött további hosszú éveket. Tizennégyet. Műveit és őt magát is lassan elfelejtik. A hallgatás nem bántja, el tudta fogadni, hogy nincs.

Koháry Sarolta

A
SZÍV TV
műsorán ma este 21.00-kor:
HOLTVÁGÁNY
amerikai film
Egy nő tanúja lesz, amint férje meggyilkol valakit. Az asszonynak menekülnie kell
útközben a sors összehozza egy férfivel, aki szintén menekül
valaki vagy valami elől...

BIBÓ István

A közös üzemeltetés olcsóbb lenne, de az átállás több tízmilliárdba kerül

A katonai repülőterek befogadnák a civileket

Kevesebbe kerülne a katonai repülőterek fenntartása, ha befogadnák a civil gépeket is FOTÓ: MH-ARCHÍV

Már csak „fél házzal" működnek a katonai repülőterek, amelyek hasznosítására a polgáriakkal közös üzemeltetés látszik a legcélszerűbbnek és leggazdaságosabbnak. Hazai és külföldi befektetők időnként kezdeményezik is ezt, ám a megvalósításhoz esetenként több tízmilliárd forintra volna szükség. Ahhoz ugyanis, hogy a katonai célokra alkalmas repülőtereket civilek is használhassák, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO) előírásai szerint kellene azokat átépíteni.

Annak, aki komolyan gondolja valamelyik katonai repülőtér – Kecskeméten, Szolnokon, Tökölön, Szentkirályszabadján, Pápán és Taszáron van ilyen – civil hasznosítását, először a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium elvi engedélyét kell megszereznie. A történet eddig nem is bonyolult, a hozzájárulást viszonylag gyorsan megkaphatja a vállalkozó. A gyakorlati kezdeményezés azonban csak a Honvédelmi Minisztériumtól indulhat el. A katonai repülőterek azonban, bármilyen jól felszereltek is, jelenlegi állapotukban nem alkalmasak polgári repülésre – tudtuk meg Tóth Károlytól, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium helyettes légügyi főigazgatójától. A többségében nagy alapterületű légikikötőkben ugyanis térben és időben is el kell választani a két különböző célú repülést. Ez például azt jelenti, hogy az utasforgalom részére külön bejáratot, terminált, várót kell építeni, a légi járművek fel- és leszállásához fénytechnikai és egyéb berendezéseket kell telepíteni és – az ICAO előírásainak megfelelően – számos egyéb feltételt kell megteremteni. Szolgálatokból – diszpécserek, koordinátorok, tűzoltók, terrorellenes csoport, vám, közegészségügyi szakemberek – is polgári és katonai kell, és ezek fenntartása ugyancsak tetemes költséget jelent. Az ICAO-kompatibilis infrastruktúra kialakítása szerény számítások szerint több tízmilliárd forintos beruházást igényel, amelyre eddig – állami garancia híján – még a kezdetben lelkes külföldi befektetők sem vállalkoztak. Nem olcsó az üzemeltetés sem – nem véletlen, hogy a honvédség támogatná a közös hasznosítás és költségviselés ötletét –, hiszen csak a fel- és leszállás miatt gyorsan elhasználódó speciális betonpálya karbantartása évente 10 millió forintba kerülhet.

A kívülről jövő kezdeményezéseket a települési önkormányzatok is támogatnák, hiszen egy nemzetközi repülőtér működtetése számos előnnyel – elsősorban az idegenforgalom fellendülésével – járhat. Taszár önkormányzata az egyik legvállalkozóbb kedvű helyhatóság: szívesen látnának turistákkal tömött nemzetközi repülőgépeket fel- és leszállni a településük repülőterén. E témában rangos szakmai konferenciát is rendeztek a közelmúltban, ám a kezdeményezésből a NATO-csatlakozási tervek miatt – Taszár fontos katonai támaszpont lehet – egyelőre nem születtek konkrét tervek. Pápa önkormányzata, az előző település példáján felbuzdulva, szakmai–lakossági fórumon vitatta meg a vegyes üzemeltetés tervét. Bár az elképzeléseket a jelenlévők kedvezően fogadták, a szigorú kikötések és a beruházás nagyságrendje a bátrakat is elriasztotta.

A legtöbb településen – így Kecskeméten is – a külön bejárathoz vezető út megépítése az első olyan akadály, amely miatt megtorpannak a kezdeményezők. Bár a vegyes hasznosításban külföldi befektetők – például osztrák üzletemberek – is nagy fantáziát látnak, konkrét lépések még Tökölön sem történtek, pedig itt az alapvető feltételek – például a két bejárat, épületek stb. – is rendelkezésre állnának. Igaz, az elképzelések szerint – a Ferihegyi fejlesztést követően – Tököl jó fekvése miatt kiszolgálója lehetne a nagy nemzetközi légikikötőnek.

• Németh H. Erzsébet

Az Érdekegyeztető Tanács előtt a munkatörvénykönyv

Éles vita alakult ki tegnap az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) ülésén a munkatörvénykönyv módosításáról. A munkáltatók azzal vádolták a kormányt: aktuálpolitikai szempontokat vesz figyelembe, hogy a szakszervezetek kedvében járjon. A munkavállalók viszont elégedettek, hogy a módosítás jobban védi majd a szakszervezeti tisztségviselők jogait.

Az ÉT tavaly már tárgyalt a munkatörvénykönyv módosításáról, és év végén meg is egyeztek az alapvető kérdésekben. Ehhez képest tegnap igen éles vita zajlott a szociális partnerek között. A munkavállalói oldal helyeselte, hogy a törvény tervezett módosítása nyomán a szakszervezeti tisztségviselők az eddiginél fokozottabb jogvédelemben részesülnének. Borsik János, a munkavállalók szóvivője leszögezte: számukra az érdekvédelmi tisztségviselők jogvédelme létkérdés, és örülnek annak, hogy a tervezett módosítás nyomán a munkaadónak vissza kell helyeznie munkakörébe azt a tisztségviselőt, aki megnyer egy pert.

A munkaadók igen élesen bírálták a módosítást, véleményük szerint a kormány az egyszer már kialakult alkut menet közben módosította. Dávid Ferenc és Rolek Ferenc a munkaadók nevében kijelentette: nem támogatják a törvény tervezett módosítását. Rolek leszögezte: a munkáltatók úgy vélik, a kormány a szekszárdi húsosok esetét használja ki, s a szakszervezetek kegyeit keresi az eset kapcsán. Tiltakoznak azért is, mert a tervezetben megfogalmazódott: a betegszabadság időtartamára a dolgozóknak a távolléti díj 80 százaléka jár.

Az ÉT ülésén a partnerek nem tudtak megegyezni, ennek ellenére a csütörtöki kormányülés tárgyalja a törvény módosítását, s az hamarosan a parlament elé kerül.

A társadalombiztosítás önkormányzati igazgatásáról szóló törvény tervezete kapcsán a partnerek egyetértettek abban, hogy az önkormányzatok 60 fős létszámát 36-40 főre kell csökkenteni. Megegyeztek abban is, hogy a két önkormányzat tagjait nem választás útján, hanem delegálással küldik a szervezetekbe. Ez ellen azonban a Liga és a Munkástanácsok tiltakozik. Nem jutottak egyetértésre az önkormányzatok hatáskörét illetően, illetve az önkormányzat és a kormány viszonyában sem; úgy vélték, hogy a kormány csorbítani szeretné az önkormányzat egyetértési jogát. A munkaadók és a munkavállalók abban egyetértettek, hogy a közgyűlés és az elnökség maradjon meg. A munkavállalói oldalon ezzel kapcsolatban a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma különvéleményt fogalmazott meg: ez a konföderáció nem kívánja, hogy az elnökség a korábbi módon működjön. Szintén nem jutottak egyezségre a felügyelőbizottság ügyében; a munkaadók és a munkavállalók úgy vélik, a kormány ne vegyen részt a bizottságban.

A kormány csütörtökön foglalkozik a tb ügyével. A szociális partnerek azonban szeretnék újra áttekinteni a tervezetet, mielőtt azt a kormány a T. Ház elé terjeszti.

• Török Katalin

Elhúzódó munkaügyi perek

A munkaügyi perek mintegy fele egy éven túl zárul le, s ez Breznay Tibor, a Fővárosi Munkaügyi Bíróság elnöke szerint elfogadhatatlan. A perek előtti kötelező egyeztetés javíthatna a helyzeten, de ezeknek csak töredéke zárul megállapodással – véli Gulyás Kálmán, a Munkaügyi Közvetítő és Döntőbíró Szolgálat (MKDSZ) elnöke.

Munkaügyi perek zömmel a munkaviszony megszűnte után indulnak; akinek van munkája, nem mer pereskedni – mondja Breznay Tibor. Az ügyek körülbelül negyede bérjellegű vita következménye: tárgya kifizetetlen bérpótlék, prémium, teljesítménybér, köztisztviselők esetében a besorolási illetmény és jubileumi jutalom. Hasonló arányban szerepelnek a munkaviszony megszűnésével kapcsolatos ügyek: a dolgozók vitatják a végkielégítés összegét vagy a rendkívüli felmondás jogosságát – ilyenkor ugyanis nem kapnak bért a felmondási időre. A közalkalmazotti szféra is ellátja munkával a bíróságot, ha változik a besorolási rendszer, a jogszabályok ugyanis gyakran nem egyértelműek. Az üzemi balesetekből adódó perek többnyire igen bonyolultak, mert nehéz rekonstruálni a baleset körülményeit.

A munkaügyi bíróságoknak ma már nemcsak a jogi kérdésekben kell dönteniük, hanem – a munkaügyi döntőbizottságok és jogsegélyszolgálatok megszűnése miatt – ők végzik el a pert előkészítő adatgyűjtést, és ők tájékoztatják jogaikról a munkavállalókat. A döntőbizottságok 1992-ben szűntek meg, s abban az évben a bíróságokhoz kétszer annyi – közel 12 ezer – ügy került, mint korábban. A pereket a munkaügyi bíróságok létszámcsökkentése is lassította. A bíróságok helyzete azóta javult, de a perek közel fele így is egy évnél tovább tart. Breznay Tibor szerint a több éven át elhúzódó ügyek jó részén a kötelező egyeztetés intézménye sem segítene, mert gyakran a cég megszűnése, a vállalkozó eltűnése, az egyes iratok fellelhetetlensége miatt nem lehet ítéletet hozni. Meggyorsíthatná azonban a perek fennmaradó 90 százalékának lefolyását, ha a bíróság elé már részben feltárt esetek, összegyűjtött bizonyítékok kerülnének.

Békéltetőt – azaz egy kívülálló személyt, intézményt – a jelenlegi szabályok szerint is igénybe vehetnének a vitázó felek az egyeztetés során, amely jelenleg csak ritkán zárul egyezséggel, Gulyás Kálmán szerint részben azért, mert az egyeztetést gyakran nem veszik komolyan. A peren kívüli megegyezésben csak akkor érdekelt mindkét fél, ha sok pénzről folyik a vita, és nagyon magasak lehetnek a perköltségek.

Az Érdekegyeztető Tanács eredetileg érdekvitákban való egyeztetésre hívta életre az MKDSZ-t, az érdekviták száma azonban nagyságrendekkel kevesebb, mint a jogvitáké, ez utóbbiakból évente 10-15 ezer fordul elő. Ha az MKDSZ felhatalmazást kapna a jogvitákban való közreműködésre, akkor Gulyás szerint azok mintegy harmada oldódhatna meg peren kívül. A bíróság elé kerülő ügyek pedig előrehaladottabb állapotban lennének, mint ma, hiszen a jelenlegi gyakorlat szerint a felek sokszor csak nyilatkozatot írnak alá az egyeztetés sikertelenségéről, ami nem segíti a bíróság munkáját.

• K. E. M.

ING BANK

Az ING Bank a holland ING Csoportnak, Európa egyik legna yobb pénzügyi intézményének tagja. Másfél évszázad szakmai tapasztalata, tőkeereje és biztonsága jelenti e hatalmas szervezet működésének alapját. Az ING Csoport tőzsdén jegyzett piaci értéke jelenleg 30 milliárd dollár.

A csoport az alábbi fontos pénzügyi területeken működik: kereskedelmi és lakossági bank (ING Bank), befektetési bank (ING Barings) és biztosító (Nationale Nederlanden).

Magyarországon az ING Bank magánszemélyek és közületek részére a következő szolgáltatásokat nyújtja:

Magánszemélyek részére

- Eurocsomag: forint alapú Euroszámla konvertibilis EC/MC Dunakártyával
- Dunacsomag: magánbankszámla belföldi EC/MC Dunakártyával
- Devizaszámla

Közületek részére

- Vállalati folyószámla
- Munkabérátutalási szerződés
- Belföldi EC/MC Dunakártya
- Konvertibilis EC/MC Dunakártya
- Duna Üzemanyagkártya
- Bankkártya elfogadás és elszámolás

Magánszemélyek és közületek részére

- Határidős betét
- Széf, letét
- Lombard hitel

Hollandiában, a tulipánok hazájában minden második ember az ING Csoport ügyfele. Reméljük, hazánkban is egyre több ügyfél fogja szolgáltatásainkat igénybe venni.

KÖZPONTI ÜGYFÉLSZOLGÁLAT: (1) 301 2626
KÖZPONT 1061 Budapest, Andrássy út . Tel.: (1) 268 0140 Fax: (1) 268 0159
LAKOSSÁGI KÖZPONT 1054 Budapest, Báthory utca 12. Tel.: (1) 301 2600 Fax: (1) 301 2609

BUDAPESTI FIÓK: 1054 Budapest, Báthory utca 12. Tel.: (1) 301 2700 Fax: (1) 301 2709

EGRI FIÓK: 3300 Eger, Deák Ferenc utca 1. Tel.: (36) 321 788 Fax: (36) 321 326

GYŐRI FIÓK: 9021 Győr, Király utca 14. Tel.: (96) 313 597 Fax: (96) 326 230

MOSONMAGYARÓVÁRI KIRENDELTSÉG: 9200 M.óvár, Győri kapu 8. Tel.: (96) 217 644 Fax: (96) 217 765

MISKOLCI FIÓK: 3527 Miskolc, Bajcsy-Zs. utca 1-3. Tel.: (46) 59 320 Fax: (46) 59 454

NYÍREGYHÁZI FIÓK: 4400 Nyíregyháza, Bethlen Gábor utca 1. Tel.: (42) 312 985 Fax: (42) 314 703

SZEGEDI FIÓK: 6722 Szeged, Gutenberg utca 5. Tel.: (62) 484 784 Fax: (62) 325 011

VESZPRÉMI FIÓK: 8200 Veszprém, Brusznyai Á. utca 6. Tel.: (88) 428 822 Fax: (88) 424 080

ZALAEGERSZEGI FIÓK: 8900 Zalaegerszeg, Kossuth L. utca 52/A. Tel.: (92) 320 063 Fax: (92) 320 062

Dr. Bibó István a protestáns egyesületi gimnáziumról

A lelkierő iskolája a Pillangó parkban

Szeptemberben a zuglói Pillangó parkban megkezdi első tanévét a Sylvester János Protestáns Gimnázium. Alapítója a Protestáns Gimnázium Egyesület, amely azokból a tanárokból szerveződött, akik dr. Bibó Istvánnak, a Baár-Madas Református Gimnázium igazgatói posztjáról való eltávolítása, 1995. június 30-a után jöttek el a Baár-Madasból: az ötvenöt fős tantestületből harmincan. Az iskola épületét a fővárosi önkormányzat bocsátja rendelkezésükre. A főváros a zuglói Paskál fürdő bővítéséhez másfél hektárt adott a XIV. kerületnek, cserébe a zuglóiaktól kapott egy kiürült általános iskolát, amelynek használati jogát bérleti díj nélkül engedi át a gimnázium céljaira. Terveikről a leendő igazgatóval, dr. Bibó Istvánnal beszélgetünk.

Dr. Bibó István FOTÓ: PÉLYI NÓRA

• Kinek az iskolája lesz a Sylvester János Protestáns Gimnázium?

Remélem, hogy a diákoké, a szülőké és a tanároké egyszerre. De a kérdés nyilván nem erre vonatkozott. Szervezetileg és munkajogilag az alapító egyesülethez tartozunk, és nem valamelyik felekezethez, de munkánkat elképzelhetetlennek tartjuk a keresztény – elsősorban a protestáns – egyházakkal való szellemi kapcsolat és testvéri együttműködés nélkül. Ennek feltételei megvannak, hiszen tanáraink nagy többsége gyakorló egyháztag: zömük református, kisebb részük evangélikus és katolikus. Főképpen olyan diákokat várunk, akik a keresztény hit és értékrend, valamint a protestáns hagyományok és felfogás felé fordulnak. De ajtónk nyitva lesz mindenkinek, és a felvételnek nem lesz feltétele a felekezeti hovatartozás.

• Budapesten viszonylag bőséges az iskolaválaszték. Milyen feladatot választottak maguknak a sokféle oktató-nevelő intézmény között?

A rendszerváltás után a magyar társadalom a megboldogult szocialista tábor elzártságából brutálisan a világtendenciák erőterébe került. Szembe kell néznünk azzal, hogy e tendenciákat a nagy vagy gazdag országok sem tudják megfordítani; sem Franciaország, ahol Le Pen hadonászik, sem Svájc, ahol sokan jónak látják bezárni az ajtókat Európa előtt. Védekezni pedig kellene, mert az, hogy „fönt" a tőke megállíthatatlanul, országhatárokat nem ismerve oda megy, ahol profitot érez, és „lent" deviáns, agresszív, kábítószeres fiatalokat lát egy csalódott és elkeseredett társadalom – ez összefügg. De ezeket a tüneteket nem „bizonyos erők" hozzák be, és sem szólamokkal, sem elzárkózással nem tarthatók távol. Egyetlen esély az önvédelemre, ha jól vesszük a lapot. Azaz, ha a nemzeti állam behatárolt keretein belül, a perc szorításában is megpróbálunk hosszú távon gondolkozni; ha jól mérjük fel erőforrásainkat és jól gazdálkodunk velük.

• Hol helyezkedik el ebben a kontextusban az önök vállalkozása?

A nevelés területén szeretnénk megtenni, ami tőlünk telik. A közfelfogás a nevelést az oktatás járulékának tekinti, és az iskolai nevelést többnyire a magas kultúrához (irodalom, színház) köti. Én valami elemibb, hétköznapibb összefüggésben kezdeném. Ma már az alapok is szinte hiányzanak, s a mindennapi, alapvető kultúrának (viselkedés, gondolkodás), és az erre épülő képességeknek (eligazodás, tűrőképesség), illetve az erre való nevelésnek nagyon sok köze van egy ország fejlettségéhez, azaz ahhoz a képességéhez, amellyel a kihívásokra válaszol. Az ilyenfajta fejlettséget a felvilágosodás korában kezdték „civilizáció"-nak nevezni. Akik először használták ezt a szót, jól látták, hogy kétpólusú jelenséget neveznek meg vele. Egyszerre jelenti az emberi együttélés egyéni és társadalmi formáinak tisztulását és nemesedését, és a társadalom anyagi alapjainak fejlesztését; egyszerre van belső (lelki-szellemi) és külső (anyagi) része; jelent egy hosszú folyamatot és egyúttal annak eredményét; s egyszerre jelenti a társadalom egészének s a benne élő egyéneknek a fejlettségi szintjét. Senki nem volt ezzel annyira tisztában, mint a magyar reformkor nagyjai: Széchenyi, aki egyszerre alapított Akadémiát és szervezett hídépítést, gőzhajózást és folyamszabályozást; vagy a '48-at túlélő nemzedékből Eötvös és Trefort, akik a vasútépítés lázában égő Európában legalábbis egyenrangú feladatnak tudják a közoktatás korszerű rendszerének létrehozását is. Ma Magyarországon (de az egész világon is), a fejlettséget elsősorban gazdasági mutatókkal mérik (GDP, foglalkoztatottság, gazdagok–szegények), és elhallgatódik vagy el is felejtődik a tartalmi–szellemi–erkölcsi összetevő. Pedig magunkról tudhatnánk, hogy a Kádár-rendszernek nemcsak az eladósodása a vétke, amelynek következtében most fizetjük a vidám barakk árát, hanem az emberi tartalékok végső feltétele is. Az a munkás, iparos vagy értelmiségi, akinek megengedték, hogy a marxista–leninista rögeszme árnyékában maszekoljon és pénzt keressen, az nemcsak infarktust kapott (új magyar népbetegség), hanem tönkrement a családi élete, ő maga (ha életben maradt), vagy a gyerekei ma ordítoznak a közlekedésben, ingerültek az ügyfeleikkel, irigykednek a kollégáikra stb. Azok az életcsődök, amelyek ma az alkoholizmus, válás, kábítószer statisztikai adataiban megjelennek, nemcsak az elszegényedésre, hanem az emberi együttélés kultúrájának lesüllyedésére is visszavezethetők.

• Meg akarják állítani a nagy leépülést, amelyben létezünk?

Egyetlen iskola sem jelentheti ki, hogy meg tudja állítani ezt a folyamatot. De együtt el lehetne jutni oda, hogy nemcsak a gazdasági helyzettel kell megbirkózni, hanem az életünk minőségét meghatározó emberi tényezőkön is változtatni kell, s ez elsősorban mégiscsak a nevelés feladata. A nevelés az a területe a szellemi munkának, ahol a problémák pontos észlelése és tudatosítása máris közvetlen alap egyrészt tervezett és végiggondolt terápiák megtalálására, másrészt spontán és teljesen tervezhetetlen módon terápiává válhat a nevelésre magát odaszánó, hiteles tanárszemélyiség. Tudom, hogy magas mércét és nagy elvárásokat fogalmazok meg, és eszemben sincs magabiztosan azt állítani, hogy ennek mi tökéletesen meg fogunk felelni, de azt tisztán kell látni, hogy a feladat a hiteles példa felmutatása. Egyedül ennek van esélye arra, hogy – esetleg – nevelő erővé váljon, a szónoklatoknak és a vádbeszédeknek nincs esélyük.

• Úgy vélik, hogy negyven emberenként átépítik az országot?

Rajtunk valóban nem fog több múlni, mint évente egy vagy két végzős osztály állapota, de mindenki azt tegye meg, ami rajta múlik. Ezt a munkát hatékonyabbnak érzem, pontosabban a jelen helyzetben alapvetőbbnek, mint bármely életszínvonal-programot. Ha minden évben negyvenből öt vagy tíz diák lelkileg-szellemileg megerősödve lép ki az iskolából, már nem működtünk hiába. Azt gondolom, hogy a lelki-szellemi teherbírásban jelentenek majd sokat az iskola keresztény alapjai. A tervezett tevékenységekre visszatérve: a tudatos közösségépítést, a szolidaritást, a magatartásformák kialakítását, az egymásra figyelés képességét szeretnénk szolgálni (elemi, kis közösségekre gondolok, mint védő–megtartó–nevelő erőre: család, munkahely, lakóhely, diákközösség, nem pedig ideológiai kollektivizmusra).

• Nyilván nem másodrendűek oktatási elképzeléseik sem.

Az a terheléscsökkentés, melyet a közoktatási törvény és a nemzeti alaptanterv (óraszám, illetve tananyag tekintetében) előír és lehetővé tesz, s amely nevelési célunk szempontjából is hasznosnak tűnik, csak úgy látszik megvalósíthatónak, ha a csökkentett anyagú és óraszámú alapképzésből legalább két, de inkább három irányú specializációra lesz lehetőség: társadalomtudományos, nyelvi és természettudományos irányban. (Szándékosan kerülöm itt a humán–reál szembeállítást, mivel a „humán" kifejezést szeretnénk fenntartani az emberi viszonyok közötti eligazodásra, az emberi játékszabályok ismeretére és betartására. Ilyen tartalmú „humán műveltségre" ugyanis a természettudományos – „reál" – irányultságú diáknak és felnőttnek éppúgy szüksége van, mint bárki másnak. Ehhez hasonlóan az ép nemzeti tudat nevelése sem egyik vagy másik tagozat feladata, hanem az egész iskoláé.) Érettségi után pedig szeretnénk kétéves szociális gondozói szakképzést is nyújtani, elsősorban svájci és holland kapcsolatainkra támaszkodva.

• Hány gyerekkel indulnak?

Hat és négy évfolyamos képzésben gondolkodunk, s két hetedik és két kilencedik osztályt veszünk fel. Szerencsére, a metrónak köszönhetem, a város távolabbi pontjaitól se leszünk messze, bár valószínű, hogy gyerekeink negyven-ötven százaléka a környékről, a lakótelepről jön majd. Ez jó. Nem akarunk a gazdagok iskolája lenni. Mivel az épület kérdése véglegesen csak most dőlt el, most hirdetjük meg az iskolát, s március-április folyamán várjuk az érdeklődő szülők, illetve diákok jelentkezését.

• Zelei Miklós

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

A 14074. számú rendőr

A 14074. számú rendőr ráér. Ráér megbüntetni azokat a renitenseket, akik egy hétköznap délelőtt learaszolnak a Nyugati téri felüljáróról a Bajcsy felé –, majd leérve egy sávval jobbra térnek. Csakhogy a felüljáróról lejövő és a Nyugati tér felől jövő sávok között ott van egy záróvonal. (Talán feleslegesen, mert így a felüljáróról lejövő nem fordulhat be az Alkotmány utcába, hanem kerülhet: idő, pénz, néhány köbcentiméter plusz kipufogógáz.) A forgalmat egy cseppet gyorsítandó ezt lépi át a bűnöző hajlamú autós, belefutva a rend éber őrének karjaiba. Megállítja a szélső sávban – a forgalmat egy kicsit jobban bedugítandó – és intézkedik (50 méter a Markó utca, ahonnan esetleg sietős dolgú mentőautó is jöhetne), megbünteti. Amíg ez az „ellenőrzés" tart – 30-50-X percig – egy sáv foglalt a Bajcsyn… A felüljáró másik végén szintén foglalt egy sáv „ellenőrzés" miatt.

Kérdezem tőle: kinek jó ez? Higgyem el, nem jószántukból teszik, hanem mert a kiadott napi kvótát teljesíteni kell – válaszolja. Újabb kérdésem: ma reggel hallottam a tavaly Budapesten ellopott 14 ezer autóról, nem inkább azok után kéne nyomozniuk? A 14074. számú rendőr szerint nincs értelme (?!), mert a még nálunk is éberebb autótolvaj, ha észreveszi jöttüket, eliszkol, távozásuk után pedig folytatja „munkáját".

Ezért inkább gyorsan teljesítik a napi büntetés-bevételkvótát, utána valószínűleg visszavonulnak az V. kerületi kapitányság biztonságos épületébe. Szolgálnak és védenek.

Mondtam neki, hogy a felesleges autós büntetgetésekkel nem fogják megszerettetni magukat ezután sem, sőt…

A 14074. számú rendőr azt válaszolta: már megszoktak együtt élni a közutálattal. Rossz lehet nekik…

Magyar Gábor
Veresegyház

Gondolatok a békeszerződésről

Nagy érdeklődéssel olvastam Földesi Margit kitűnő munkáját a Szövetséges Ellenőrző Bizottság magyarországi szerepéről. Ezek után meglepetéssel olvastam a február 8-ai interjút, ami nagyjából helyesen írja le az 1945-ös békeszerződés magyar vonatkozásait, de több ponton tájékozatlannak bizonyul.

Azt állítja, hogy ugyan a békeszerződés kimondja: „az ország alkotmányában rögzíteni kell a demokratikus alapelveket; igaz, ez sem valósult meg". A valóságban az 1946. I. tc. a köztársasági államformáról preambulában pontosan ezeket az alapelveket tartalmazza.

Molotov ajánlatát Erdélyre vonatkozólag nem Kristóffy utasította vissza fölényesen; Bárdossy volt az, aki eltitkolta Horthy elől.

Területi igényt Magyarország nem „csupán Erdéllyel kapcsolatban fogalmazott meg". Idézzük a Népszava 1946. május 7-ei számából: „A moszkvai delegáció eredményei tették lehetővé, hogy Nagy Ferenc és Gyöngyösi János kijelentették: területi igényünk van Romániával szemben, önkormányzatot követelünk a Székelyföldnek, egyenjogúságot a 600 000 szlovákiai magyarnak és – amennyiben ezt nem adják meg – hazatérésüket, de a földdel együtt".

A legsúlyosabb tévedés Károlyi Mihályra vonatkozik. Ha Földesi Margit a nemzetgyűlés egy akkori, még élő tagjától érdeklődött volna, nem írta volna le azt, hogy „Miért nem Károlyi Mihály áll a magyar békedelegáció élén?" Károlyi Mihály hazatérése utáni parlamenti beszéde ugyanis szenilitásról árulkodott. Baloldali nyugati kapcsolatai sem segítettek volna, hiszen a sokkal szélesebb kapcsolatokkal rendelkező Habsburg Ottó sem ért el semmit, bár sikerült Roosevelttel és Churchillel találkoznia.

Földesi alaposan elveti a sulykot, amikor azt mondja, hogy „nyelvismeret és tekintély híján alkalmatlan volt a küldöttség döntő többsége". Az igaz, hogy Gyöngyösi nem állt feladata magaslatán, de ő főleg csak az expozékat adta elő. A széleskörű diplomáciai tevékenységet olyan kitűnő és tökéletes nyelvtudással bíró diplomaták végezték, mint Auer Pál, Szegedy-Maszák Aladár, Baranyai Zoltán követek. Az oroszok felé pedig ott volt Gerő Ernő.

Légből kapott állítás, hogy az 1946-os „magyar kormányt képviselő párizsi tárgyaló küldöttség nem volt képes elhatárolni az országot a Horthy-korszaktól". Nagy Ferenc, a parasztminiszterelnök többször is járt Nyugaton a béketárgyalások idején és útjai többet tettek e téren, mint amennyit bármilyen békedelegáció tehetett volna. A köztársaság kikiáltása, a radikális földreform, a háborús bűnösök megbüntetése Nyugaton közismert tények voltak.

Az pedig, hogy Magyarországon először – és először Magyarországon! – voltak szabad választások 1945-ben, olyan tekintélyes sajtóorgánumokat, mint a New York Times indított erre a lelkes kommentárra: „A magyarok… első szabad választásukon történelmük során… a döntő többséget a demokratikus kisgazdapártnak adták… és félretolták mind a jobboldaliakat, akik az országot egy félig feudális rezsim alatt tartották, mind a kommunistákat, akiknek Kun Béla alatti terrorhullámára ma is élénken emlékeznek a magyarok… Ha a kisgazdákat hagyják, hogy politikájukat gyakorlatilag is megvalósítsák… a demokrácia fellegvárát fogják felépíteni, mely lelkesítheti mindazokat a környező országokban, akik a demokráciáért harcolnak". A vezércikk címe: Demokrácia Magyarországon.

Cserenyey Géza
Budapest

Ki csúsztat?

Nem az kényszerül csúsztatásra, aki az igazat kívánja a világ tudtára adni, hanem az, aki ésszerűtlen ügy támogatására vállalkozik. Sok publicista vagy politikus úgy ír a NATO ellenzőiről, mintha azonos lehetőségük volna nézeteik kifejtésére. És hogy megalapozott véleményüket hiteltelenné tegyék, csúsztatással is megvádolják őket.

A NATO ellenzőinek nincs szükségük semmiféle csúsztatásra, bőven elegendő, ha csak a reális veszélyeket tudatosítják a szavazó állampolgárokban. A NATO barátai azt állítják, hogy a semlegesség drágább, mint „tizenhat gazdag ország szövetségeseként a NATO-tagság". Talán csak nem arra gondolnak, hogy a tizenhat gazdag ország zsebéből fogjuk fedezni hadikiadásainkat?

Újabban már nem is hadgyakorlatot tartanak a NATO egységei, hanem katasztrófaelhárítási gyakorlatot, azt sugallva, hogy elsősorban természeti katasztrófa esetén nyújtanak majd segítséget. Ezzel szemben Rácskay Jenő – az északatlanti közgyűlés magyar parlamenti delegációjának vezetője, a külügyi bizottság tagja – a NATO berlini értekezletéről úgy nyilatkozik, hogy „elfogadták egy újfajta harci kötelék létrehozását".

Ennek elsőrendű feladata a válságkezelés, a békefenntartás vagy a béke „kikényszerítése". Ezt a célt szolgálja majd a Combined Joint Task Forces (CJTF) egység létrehozása. A NATO-nak nem lesz tovább elsődleges célja a tagállamok területének megvédése, hazánk területének megvédése honvédségünkre vár. Akkor meg minek belépni?

Ami pedig a nukleáris fegyverek telepítését illeti, nem kell nagy stratégának lenni ahhoz, hogy felfogjuk a veszélyt. A nukleáris fegyverek ugyanis nem növelik, hanem csökkentik az ország biztonságát. Konfliktus esetén az első csapást azokra az országokra mérik, ahol nukleáris fegyvereket állomásoztatnak. A NATO hívei itt is csúsztatásra kényszerülnek, amikor azt állítják, hogy nukleáris fegyverek hazánkba telepítésének „esélye… rendkívül csekély". (Ezt a „csekély" lehetőséget azonban könnyen a nullára lehet csökkenteni.) Nem akarunk beleszólni más országok területén állomásozó atomrakéták ügyeibe, de azt sem tűrhetjük el, hogy a saját országunk területén ne legyen szavunk, amint azt a NATO-barát politikusok és támogatóik szeretnék. Ez itt az igazi veszély.

Milyen egyszerű, igazságos és a nép számára is érthető volna: idegen katona ne léphessen magyar területre, magyar katonát ne vezényelhessenek külföldre semmiféle mondvacsinált ürüggyel. A NATO-ból feltétlenül ki kell maradnunk. Nemzeti érdekünk, ha ugyan ez a NATO előszobájában ácsingózóknak mond még valamit.

Vörös Csilla
Budapest

Tanítsuk gyermekeinket kutyául

A pitbullügy még borzolja a kedélyeket, és az MH-ban egy állatorvos olyan „farfekvéses" ötletét olvasom, hogy „az értelmetlen törvény helyett inkább azokra a kutyákra kellene – fajtától függetlenül – szigorúbban figyelni, amelyek már egyszer megharaptak embert". Az első harapás után jönne – javaslata szerint – a póráz és a szájkosár, ha a jószág újból marna, akkor lenne helye a súlyosabb szankciónak. Csak remélem, hogy a most tapasztalható illetékesi teszetoszaság effajta kísérletezgetésnek nem nyit utat. Jobb lenne rendezett normális és békés együttélést kialakítani az arra érdemes négylábúakkal, annál is inkább, mert a pszichológusok bebizonyították, hogy érzelmileg gazdagabbak azok a gyermekek, akiknek családjában kutyát tartanak. Ám az ebtartási kedv ellen munkálhat az a másik hír (egyazon lapszámban), hogy hatéves kisfiút mart meg életveszélyesen egy „jól szocializált" bernáthegyi.

Vége lenne egy legendának? Korántsem erről van szó.

Az a kutya ugyanis láncon volt tartva, és minden tartósan kikötött eb ingerlékenyebb, agresszívabb, mint a mozgásban, „elhatározásában" nem korlátozott. Hasonló a helyzet a pórázon vezetettel is. Moroghat, vicsoroghat még olyan, számára ismerős, nembeli másik kutyára is, amely mellett szabadon már számos alkalommal konfliktus nélkül elment.

A szakkönyvek gyakran sommásan „gyermekszeretőnek" nevezik a bernáthegyit, az újfundlandit, stb. Ez így pontatlan és kevés. Először is kölyökkorában minden kutya „viharosan" gyerekszerető: hajlamos a számára teljesen ismeretlen kicsire is rárontani, fölugrálni rá, képen nyalni, többnyire anyuka őszinte rémületére. Hanem megváltozik ez később, még a gyermekszeretőnek elkönyvelt kifejlett fajtáknál is: rosszul tűrik a gyerek hirtelen, szeleburdi közeledését. Az igazi kutyás jól tudja, hogy a „megsimogatásnak" pontos koreográfiája van. Ahhoz, hogy a kutya elfogadja a simogatást, félreérthetetlenül látnia kell, mi fog történni. A kisgyermek mindezt nem tudja – meg kell tanítani rá. E tudás nélkül hirtelen, kurta, ütésszerű mozdulattal simogatna, ami gyanakvóvá teszi a jószágot, elhúzódik tőle, sőt néha még morog is. Szemlátomást fél a csapkodó apróságtól, és egyetlen ilyen fiaskós kísérlet tartósan persona non gratavá teheti nála magzatunkat. Ergo: nem elég annak tudakolása, hogy „meg szabad-e simogatni a kutyust?", a szülőnek – számos későbbi bajt megelőzendő – meg is kell a hogyanra tanítania gyermekét. Sajnos számos anyuka sem tanulta meg annak idején, és a kekszdarabkát jobb esetben félősen nyújtja át (kezét idő előtt visszarántja), rosszabb esetben az állat lábához dobja. Közben a szokásosnál jobban izzad – amiről persze nem tud –, és a miénkénél negyvenszer jobb szaglású eb ennek szagát zokon veszi. (Észleli a félelmet és ő is gyanakvóvá válik.) Először saját szorongásunkat kell lebírni, a kutya ugyanis nem fogja ujjunkat megharapni, hanem ügyesen elveszi a neki határozottan nyújtott ételt.

Ismerek olyan tízéves kislányt, aki félényes biztonsággal sétáltatja, fegyelmezi a szomszéd magához szoktatott vizsláját. Egy valamivel idősebb meg családjuk német juhászával boldogul.

A gyermekek elleni kutyatámadások megelőzésének legjobb módja az, ha megtanítjuk őket eme négylábúak természetének ismeretére, a velük való bánásra és a kötelező óvatosságra.

Szabó Sándor
Budapest

MAGYAR HÍRLAP
1087 BUDAPEST, KEREPESI ÚT 29/B
FAX: 210-0047, E-MAIL CÍM: levelek@mhirlap.hu

Egyre népszerűbbek a körzeti adók

A tavalyi év végén létrejött regionális és nemzetiségi igazgatóság irigylett részlege a Magyar Rádiónak, hiszen új stratégiai területként folyamatos fejlesztésre számíthat, szemben a fogyókúrára ítélt más szervezeti egységekkel. A nyolc körzeti stúdiót magába foglaló igazgatóságon már most is több műsor készül naponta, mint a három központi rádióadón együttvéve, s a hálózat műsoridejét még szeretnék megduplázni. Simkó János igazgató tapasztalatai szerint a kis, helyi rádiók félelme egyre inkább eloszlik a „nagy testvérrel" szemben, s felismerik az együttműködés lehetőségét.

A világszerte network-rádiózás néven ismert, műsorszolgáltatási formát meghonosítani kívánó igazgatóság jelenleg naponta három és fél órányi, országszerte egységesen sugárzott műsorral látja el a regionális stúdiókat, amelyek önállóan összesen napi 68 órányi műsort készítenek. Február elejétől átlagosan két-három órával növelték a körzeti szerkesztőségek műsoridejét, s hosszabb távon teljes, 24 órás adásidőt biztosítanának számukra. A hálózatba immár a budapesti Calypso Rádiót is bekapcsolták, amely – a megszokott kereskedelmi arculatát megőrizve, de már a közszolgálati követelményeket is betartva – egyelőre még csak a reggeli időszakban nyújt a fővárost és agglomerációját érintő információkat.

A rádió elnöksége a bővülés feltételeül szabta, hogy a megnövelt műsormennyiség költségeit a szerkesztőségek saját reklámbevételeikből fedezni tudják. Simkó János várakozásai szerint a központtól elszakadó, önálló reklámszervezési tevékenység segítségével a stúdiók idén minimálisan megduplázhatják eddigi hirdetési bevételeiket.

Az időszakonként egységes, országos műsort sugárzó, máskor helyi vagy térségi eseményekről beszámoló, esetenként egymással együttműködő, s a budapesti központnak is tudósításokat szállító stúdiókból összeálló hálózat megteremtését elsősorban a helyi információk felértékelődése alapozta meg. Egy tavalyi felmérés szerint a körzeti szerkesztőségek műsorait az adott régiókban két-két és félszer annyian hallgatják, mint a három országos közszolgálati adót együttvéve. A hallgatók az eddig újdonságnak számító, de többnyire csupán könnyűzenét sugárzó kereskedelmi csatornákról is kezdenek visszatérni a regionális tájékoztató programokhoz. Simkó János tájékoztatása szerint a helyi rádiók közül egyre többen vennének át műsorokat a Magyar Rádiótól, mert önállóan nem tudják kitölteni a rendelkezésükre álló adásidőt, és hiányzik a saját információs, tudósítói hálózatuk is. Ugyanakkor az MR számára is fontos ez az együttműködés, hiszen lehetőséget nyújthat a hálózat kiterjesztésére. A közszolgálati rádiónak jelenleg mindössze két stúdiója van a Dunántúlon, s a szegedi és a debreceni a hamarosan magánkézbe kerülő Danubius Rádió frekvenciáját használja, ezért az igazgatóság mihamarabb szeretne újabb regionális frekvenciákhoz jutni, illetve más rádiótársaságok programjában saját „ablakot" nyitni.

Simkó úgy véli, a közszolgálati network-rádiónak valójában nem az egyébként hasonló feladatot ellátó kis, helyi stúdiók, hanem a nagy kereskedelmi rádiók lesznek a vetélytársai, amelyek – elsősorban a reklámpiac szűkössége miatt – ugyancsak megkezdték a hálózatba szerveződést.

• Szűcs László

KOSSUTH KH HOLDING
VAGYONKEZELŐ RT. TRUSTEE CO. LTD.
BUDAPEST • HUNGARY

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Kossuth Holding Vagyonkezelő Részvénytársaság
(Budapest VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.)
a felszámolás alatt álló
„MECSEKTEJ" Kft. f. a.
(7940 Kacsóta, Kossuth L. u. 20.)
tulajdonában álló tejüzemet kínál – nyilvános pályázat útján – megvásárlásra

Az ingatlan Kacsóta belterületén, a 35/1. helyrajzi szám alatt található, 2 ha 1137 m² földterületen fekszik.

A megvásárlásra felkínált ingatlanért és eszközökért kellékszavatosságot nem vállalunk.

Az ajánlatok érvényességének feltétele a pályázati eljárás feltételeit megállapító, és a megvásárlásra felkínált ingatlant, üzemi gépeket és berendezési tárgyakat bemutató pályázati feltételfüzet előzetes megvásárlása. A feltételfüzetet munkanapokon 9–12 óráig a felszámoló székhelyén és a Dél-Dunántúli Irodájában lehet megvásárolni; az ára: 25 000 Ft, amely 20% ÁFÁ-t tartalmaz. Érvényességi feltétel továbbá 5 000 000 Ft bánatpénz előzetes megfizetése, amely szintén 20% ÁFÁ-t tartalmaz. A pályázati ajánlatban 60 napos ajánlati kötöttséget kell vállalni. A vételárat a szerződéskötéstől számított 15 napon belül, készpénzben kell megfizetni. Beszámításra vonatkozó ajánlatokat nem fogadunk el.

Kérjük a tisztelt érdeklődőket, hogy pályázati ajánlataikat 1 példányban, a pályázóra való utalás nélküli, „MECSEKTEJ" jeligéjű, zárt borítékban 1997. március 26-án 10 óráig, a felszámoló Dél-Dunántúli Irodájában (7621 Pécs, Hunyadi utca 2/a alatt) nyújtsák be.

A felszámolás a többször módosított 1991. évi IL. törvény (Cstvn.) szerint folyik. Felhívjuk az elővásárlásra jogosultak figyelmét, hogy az elővásárlási jogukat kizárólag a jelen pályázati eljárás keretében, a feltételfüzetben meghatározott pályázati feltételek teljesítésével gyakorolhatják.

A pályázatokat nyilvánosan, a benyújtás helyszínén és napján, 10 óra 5 perckor – közjegyző jelenlétében – bontjuk fel. A pályázatbontáson azok az érdeklődők, akik a pályázati feltételfüzetet megvásárolták és a bánatpénzt megfizették, részt vehetnek.

A pályázati ajánlatokról a felszámoló a hitelezőket 1997. március 28-án 8 óra 30 perckor a Dél-Dunántúli Irodájában tájékoztatja; a tájékoztatóra a tisztelt hitelezőket ezúton hívjuk meg. (A Cstvn. 5. §-a alapján kérjük a hitelezőket, hogy a tájékoztatón való részvételi szándékukat a felszámolónak 1997. március 27-én 11 óráig írásban jelentsék be. A tájékoztatón való részvételhez a hitelező képviselőjének a képviseleti jogosultságát igazolnia kell.)

A jelen pályázati felhívás a felszámoló számára nem jelent értékesítési kötelezettséget, a pályázatot a felszámoló az eljárás bármely szakaszában eredménytelennek nyilváníthatja. A felszámoló a legjobb ajánlatokat tett pályázókat – vagy akár az összes ajánlattevőt – ajánlataik javítására szólíthatja fel. A felszámolónak joga van továbbá a pályázati eljárást árveréssel befejezni, amelyre a legjobb ajánlatokat tett pályázókat, vagy akár az összes pályázót meghívhatja.

További felvilágosítással a pályázattal kapcsolatban Boráné dr. Matkó Mária felszámoló biztos (telefon: 72/312-326) készséggel áll rendelkezésre.

02157 MH

Biczó A

Budape

Biczó András

illustrációi

Zelk Zoltán: Négy
vaindor és más mesék.
2. kiad. Bp. [1949.]

Bíró András

illustrációi

Prilezajeva M.: Ne-
gyedikes lányok. Ford.
Tarczai Gizella.
2. kiad. Bp. [1949].

44 rs.

1893.

Egy db. melléklet

L. a könyvtárban.

Bíró András

illusztrációi

Szolojev Leonid:

Élő tenger hősei.

Ford. Papp József.

Bp. [1949].

16 or.

1893.

Biczó András

Biczó András nemes, áll. iparisk. igazgató, IX. Ráday-u. 34.
386-821

Bptaivb. 1940. nept.
– 1942 jan

Bicró András

Föv kéft

Régi ház } vir f
Vitézi élet }

Bicskó András

1926. a bpesti Egyházművészeti Kiállítás plakátjainak tervpályázatán 3-ik díj.

Magyar Katolikus Almanach.

I. évf. Bp. 1927

537. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Bíró András

Saját életr. arck

Pápics Szár

38, 39. l.

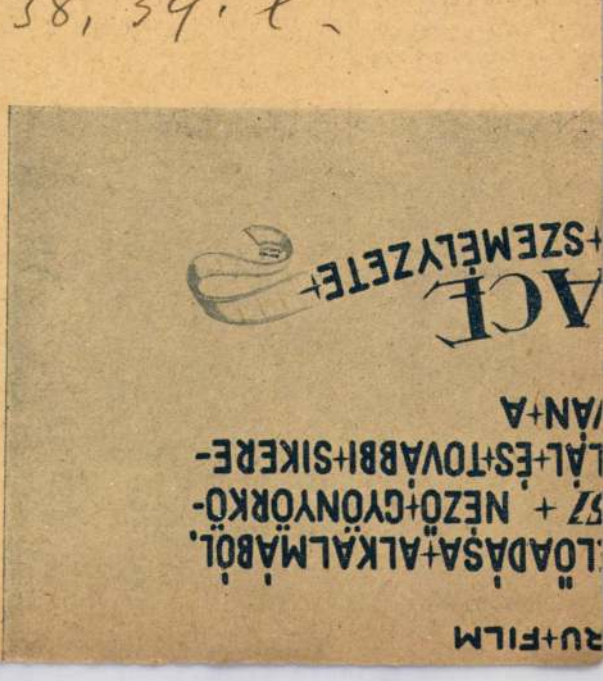

Oz
Oz
a csodák csodája
Oz
Budi
TANÓRA

Mielőtt a városba indul,

végiggondolja teendőit, átnézi kommisszióit.
Ha nem akar dolgavégezetlen és fáradtan, kimerülten hazatérni, igyék előbb egy csésze meleg tejet, amelybe 2—3 kávéskanál Ovomaltine-t tett. Az Ovomaltine nem csodaszer, de nagy töménységben juttatja szervezetének a szükséges tápláló és fűtőanyagokat, rugalmassá teszi izmait, erősíti idegeit.

Fokozott teljesítmények végzésére teszi alkalmassá.

Retiküljébe tegyen egy doboz Ovomaltine **dragéet.** Séta közben, szabónőjénél, a színházban Ovomaltine dragée szopogatásával frissítse és üdítse fel magát.

Egy doboz ára P 1.50.

Biczó András

mlítésre érdemes iparcikkeik hirdetési skálája. Az alkalrrendjében ilyen fokozatokat látunk:
művészi fotó.
fotó.
an aláfestett fotó.

nazzák eszerint a tiszta fotót, vele majdnem egyenlő grafikus segítséggel készült fotót. Legritkábban a tiszta k meg a sort és az európai ipari hirdetés képét látjuk.
hogy Európa rövidesen követi Amerikát ezen az úton, rafikusok, fotóművészek, ha csupa kényelemből és nemdnának.
dése egyáltalán nem csökkenti a grafikai művészetekkel etőségeit, sőt az anyag beláthatatlan gazdagsága az pjét nyithatja meg.

Rába Leó

Magyar Grafika
1931. 115 l.

Tervezte és rajzolta: Tábor János „Az Est" hirdetésterve

Bíró András

az 1926-évi egyházművészeti kiállítás
(Nemzeti Szalon)
plakátpályázatán
3. díj.

MAGYAR ... UM 1802
ORSZÁGOS MAGYAR
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
BUDAPEST XIV. ARÉNA-ÚT 41.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula Urnak

A MOB főtitkára

BUDAPEST

I X ., Högyes Endre u. 1o.

Müemlékek Országos Bizottsága

Biczó András
festő
szül. 1888 aug. 13

l.
Galfek Nagyk.

179. l.

Ø

Мовкл. 3707.

~~Albert magyar király aranyforintja~~

~~IX. 118.~~

Biczó András

l.

Bán (W.) 115. l

h. m. postabélyegek
adattára.

1943

BICZÓ *András*, festő, * Pátka, 1888 aug. 13. A bpesti képz. főiskolán Hegedűs László tanítványa volt. Fővárosi tárlatokon főleg akvarell történeti genre- és tájképekkel vesz részt. 1925. koll. kiállítása volt Budapesten. 1926. az új magyar érepénznek tervpályázatán első díjat nyert, majd megkapta a székesfővárosi Vásárpénztár Jankó János díját.

L. Gy. I. 111. l.

2676

7. Guido Reni után:

(Sz. Calvenzanoban 1575. november 4-én. ...

Magdolna.

A térden al...
~~[illegible]~~ fejét tám...
hol egy angyal...
elválasztott ar...
felső karján n...
Mögötte balra du...
hátán fölül: „Go...
tárnak ajándék...
Kigyósi LELKÉSZ...

Vászon, m...
~~Gündös B.~~
~~A Kept. 7~~
~~Ly ao 192~~
~~Tolyiró 7.~~

⊥ s félig fekvő helyzetben

~~Tolyiró 7.~~

Biczó András

U. 4/92

A Takarék és Vásárpénztár Jankó János díját nyerte Ricsaj c. vízfestményével.

Nemzeti Újság. 1926.

ápr. 1. (A Műcsarnok téli kiállításának díjai.)

t igazgatója

us hó 26.-án délután $^1/_2$ 4 órakor a Fiumei-
adományozott díszsírhelyen helyezzük örök

elhúnytunk lelki üdvéért folyó hó 29-én
ébániatemplomban.

ázinyomdája 1938 — 7665

Brezó András

1906/7 – 1910/11

Képzőmfőiskést

68. l.

Biczó András

illusztrálta az alábbi könyvezet

Gajdár Arkadij: A dobos története. Ford. Szöllösy Klára. Bp. 1947. 79 l.

Hárs László: Majda gyermekek... Bp. 1947. 157 l.

Ellenőrizte:
Csomagolta:
csomag
FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZETE
KERESZTÉNY FŐISKOLAI HALLGATÓK
"CENTRUM"

5 db. [illegible]

* papírnak szám –
lázandó

.....csomag

Csomagolta: .....

Ellenőrizte: .....

KERESZTÉNY FŐISKOLAI HALLGATÓK
„CENTRUM"
FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZETE

Biczó András

illusztrálta

Kardos László: A tanár ur notesze. Bp. 1947.

Prilezsajeva M.: Negyedikes leányok. Ford. Tarczay Gizella. Bp. 1947.

Tábori Piroska: Vetéstől aratásig. Bp. 1947

25. junius hó 30-án. A miniszter rende-

miniszteri tanácsos

A m. kir. vallás- és

51006/1925. szám.
III/a.

A Műemlékek Országos Bizottságának, folyó évi junius hó 17-én kelt 163. sz. felterjesztésére tudomás végett másolatban megküldöm.

Budapest, 1925. junius hó 30-án.

A miniszter rendeletéből:

Rónay

miniszteri tanácsos.

Bíró András

illustrációi az
alábbi könyvekben

Fábián Gyula =

A kis Mozart.
5. kiadás Bp. [1946]

Jeszenszkyné T.

Icin. Az új otthon.
4. kiadás Bp. [1946].

Árva

Árvavára.
Árva-Váralja, várk
Chizsne, r. k. temp
Felső-Kubin, várro
Lestin, ev. templor
Oravka, r. k. temp
Turdossin, r. k. te

Bíró András

illusztrálta az
alábbi könyvet

Heine: Firenzei
éjszakák. Ford. Bíró
Sándor. Bp. [1946].

ott elemi életfeltételeinek cso-

"A szegedi szabadtéri játékok
. Ára 30 pengő. Merkantil Kiadás-
árusi forgalomba nem kerül. Mint
tisztelettel, kegyeskedjék a
gyar kulturtörténeti dokumentu-
elezőlap felhasználásával megren-

Mély tisztelettel:

Pásztor József

felelős szerkesztő.

Bíró tudósít

illusztrálta az
alábbi könyvet

Csengery Ilona

Vadgalamb.
Bp. [1946]

Biczó András

Szentiványi Jenő: A nagy kaland. Dante. 176 lap.

„Egy héttornyú, dunamenti városban" történt nem is olyan régen a szerző megjegyzése szerint ennek a regénynek a meséje. Hősei kalandvágyó, nagy tervekkel teli fiúk, akik a nagyok módjára titkos társaságot alapítanak, különféle vállalkozásokat hajtanak végre, fejlődő testi és lelki erejüket fejlesztik, edzik játékaikban és próbálkozásaikban, de ez a mozgalmas gyermekélet egyúttal már a nagy élet előiskolája is számukra. Az író érdekesen és izgalmasan írta meg regényét, melyet *Biczó András* finom rajzai díszítenek.

Magyar Kultúrszemle
1944 jan. 15.

AGBOLT, JAKOB

ölni viaszszobrász, 1775—1849)

ardy profilarcképe.

tm. 13 cm.

. F. Wallraff profilarcképe.

tm. 13 cm.

Goethe: Aus einer Reise am Rhein. Sämtliche Werke, 25. kötet, Stuttgart, é. n. 190—191. l. — Maszlaghy: Hardy viaszművei az esztergomi érseki képtárban. Új Magyar Sion, VII., 1876., 540—541. l. — Maszlaghy II., 142. lap. — Gerevich PA, 250. l.

I. PIUS PÁPA MELLSZOBRA,

ínezett viasz.

lag. 18 cm.

VIII. század vége.

IR DOLORUM,

ellkép. Dombormű, Nápolyi munka, 1800 körül.

zínes viasz, 78×14 cm.

ÓMAI KATONA HALOTT SÍRJÁNÁL

zínes viaszdombormű, XIX. század.

:×15 cm.

ÁDUAI SZENT ANTAL JÉZUSSAL

két angyallal.

zínes viaszdombormű, XIX. század.

×23 cm.

Biczó András

állami gyaristolai
tanár készítette a
könyvormanentális
dissekt az alábbi
mű számára –

Magyar ref. templo-
nok. Főszerk. dr Ko-
váts J. István I–II k.
Bp. 1942

csupán a cseretárgy, hanem a pénz is, melyet Kegolyon, Szalacskán, foleg
II. Fülön makedon tetradachmáinak mintájára vertek. E tekintetben a kel-

Bato sirköve.

és vaskori művéltség között. A kelták ugyanis bizonyára kereskedés útján akkor ismerkedtek meg a vaskori formákkal mikor Dunántúl a bronz technikája legszebben virágzott. Ékes bizonyságai ennek a csabrendeki, szentendrei, felsődobszai leletek.

Mint harcot kedvelő, harcnak élő nép, természetesen kitünt a fegyverkészítésben is. 70—80 centiméter hosszú, egyenes, hegynélküli kardok, tőrök, lándzsahegyek, pajzsdudorok, zománcozott kardkötő-láncok, szép számmal kerültek ki a soproni Bécsi-dombból; Zalában Csabrendekről; Fejérmegyében Perkátáról; Komáromban Imelyről; Tolnában Dunaföldvárról; a Bakonyban Devecserről, Jásdról, Porváról; a Mecsekben Kiskőszegről, Hercegmárokról; a Kemenesalján Felsőmesteriről, Alsóságról stb. E fegyverek közül a csabrendeki lándzsák remek, bevésett kelta-ornamentikával vannak diszítve.

Ötvösművészetük elsőrangú. Legszebb ílynemű emlékek a Kapos tőzeglápjaiból kerültek ki. A regölyi, kurdi, szárazdi tőzegből arany-ezüst poncolt ékszereket, gyöngyöket, csövecskéket-, a nemes formájú bronz és ezüst fibulák egész sorozata mellett üveg nyakékeket, díszes bronzeszközöket, borostyánkő klárisokat ástak ki. Ismerték a zománc-technikát, amit igazol, hogy ékszereik közt vörös, zöld, kék,sárga rekeszzománccal díszítettek is vannak. Üvegiparuk fejlettsége mellett a torques-módra csavart

Biczó András

Magyar Kulturszemle

1943. [illegible]. 18. l.

E. Székely Mátyás: Kosárlakó az erdőben. Dante. 160 lap. (Kötve 5.80).
Egy vándorútra indult kiscica kalandjairól szól a könyv. Vándorlásai során számos állattal ismerkedünk meg, melyek hol baráti rokonszenvvel, hol ellenséges érzülettel keresztezik a kiscica útját. Ebben az állatvilágban épp olyan küzdelmek folynak, mint az emberekében s éppen ez a jelleg adja meg nemcsak az érdekességét, hanem a tanulságos voltát is a könyvnek. Az állatok életének pontos ismerete, ugyanakkor ötletes fantázia jellemzi ezt a mesés-könyvet, melyet *Biczó András* rajzai díszítenek.

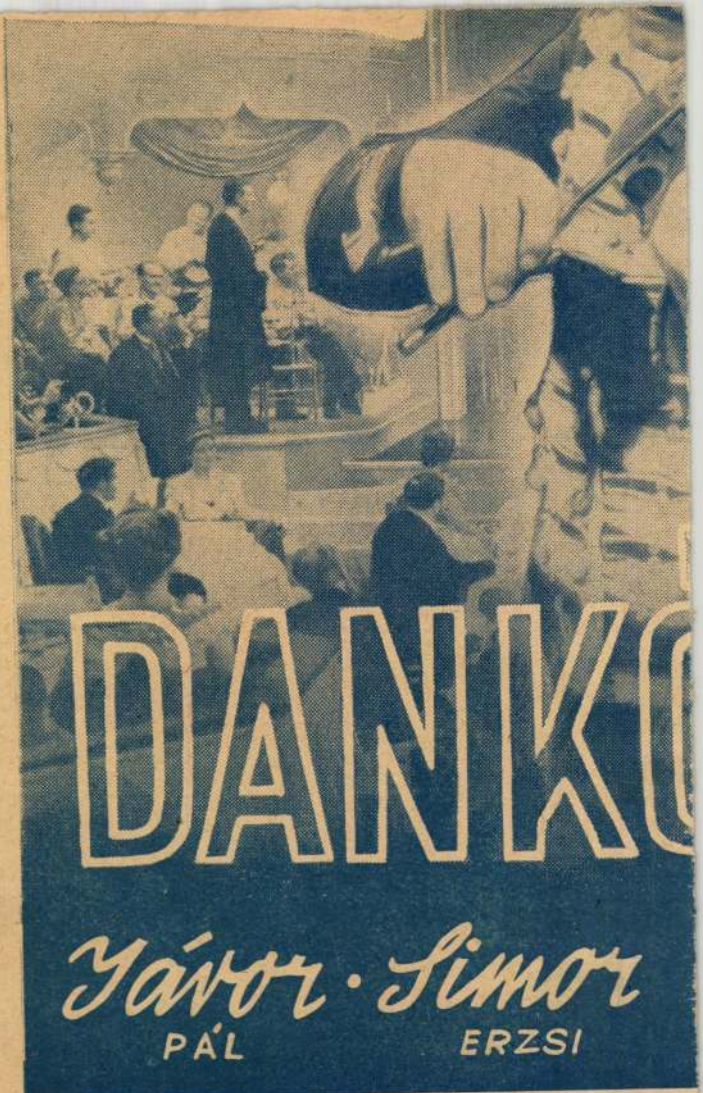
DANKO
Yávor · Simor
PÁL
ERZSI

Biczó András

Vitéz Palkó. Kalotaszegi népmesék. Elmondja: *Bene Lajos*. Dante kiadás. 140 lap. (Ára kötve 3.80 P).

A magyar népmesegyüjtésekkel kapcsolatosan örvendetes jelenség, hogy eredeti magyar népmesék jelennek meg ifjúsági müvekben is. Ebben a szép kiállitású kötetben *Bene Lajos* tanitó tiz kalotaszegi népmesét gyüjtött össze. Úgy a könyvnek címet adó *Vitéz Palkó*, mint a kötet többi darabja, *Kis Péter*, *Kurta Marci*, vagy *Árva Jóska*, vagy a többi érdekes, kedves történet egyaránt szórakoztatója lesz a magyar gyermekeknek. A színes meseszövés, a képzelőerő gazdagsága emeli ki valamennyit. A 6—9 éves gyermekek számára készült könyv szép rajzait *Biczó András* rajzolta.

Magyar Kulturszemle
1941. 12. sz. 302. l.

147/1943

A nagyercsei ref.temp
nek.Felkérendő volna a marosvás
tekintettel arra,hogy az vármeg
potára hivta fel a figyelmet, a
tassa meg,/ a szükséges munkákr
ról a templomról felmérés alapj
templom állapotáról részletes t

Budapest,1943 május 7

Biczó András

Magyar Kulturszemle

1941. 12—07. 302. l.

Bálint Ágnes: Az elvarázsolt egérkisasszony. Dante kiadás. 108 lap. (Ára kötve 6.80 P).

A nagy albumalakú, szépkiállítású kötet 6—9 éves gyermekek részére mond el egy friss, könnyedén folyó, érdekes mesét. A mese hőse egy kis egérke, akiből saját kíváncsisága boszorkányt csinál, de nem valami rút vasorrú bábát, hanem egy kis szőke, seprűn lovagló boszorkányt, aki azután különböző vídám és érdekes kalandok során megtalálja kisegér-párját és visszatalál vele Cukoranyó mézeskalácsos ládája mögé. Eredeti meseszövés, csillogó fantázia jellemzi ezt a hangulatos mesét, amely egyike a legsikerültebbeknek. A könyv szép rajzait *Biczó András* készítette.

10
Margit kir.-né

Csütörtök
11
Barnabás aps.

Péntek
12
Jézus Sz. Szive

Szombat
13
Páduai Antal

Nap kelte 4 ó. 02 p. — Nyugta 19 ó. 57 p.

● Ujhold 22 ó. 02 p.

1942 • 24. hét **Junius** VI. hó • 30 nap

Izraelita naptár

Szivan

V	22	
H	23	
K	24	
S	25	
C	26	
P	27	
S	28	S. S.-L

Biczó András

Kovách Ferenc: Elindulok még ma ... Versek és mesék. Fenti rajzaival. Budapest (1936) 8-r.

Biczó András

Viktor Grabriella: Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket. Bibliai történetek gyermekek számára. Elbeszéli —. Fenti 15 szines kepével. Kecskemét, 1935 8r. 205 l.

Bécs.

A közép- és háttért Bé
ben az erdőn innen kocsik és
jobbra pedig a hidon egy férf
hölgygyel. Felirata:

WIEN.

alól jobbra: E. Schmidt del. e
legalól középütt: Verlag von G

Am., mér. az al. 16:

140-95

Biczó András

Fábián Gyula. A fehér sas vagy a legutolsó Delewar hős története. Vidám diákregény. *Biczó* András rajzaival. 2. kiad. Bp.: Dante (Pátria ny.) [év n.] 163 l. Albumalak, kve, 1935. évi könyvnapi ára 2·—

karakterének kifejezésére törekedtek
s magyar érzésvilágukban önkénteleni
is azt adták.Óriási feladatokra vall
koztak.Társadalmi és irodalmi életün
fejlődésében -amelyek oly szorosan k
csolódnak egymásba- a történelmi ala
lás igen jelentős fokozatai maradtak
Így nem alakult ki a polgarsag,ami p
dig a XVIII.szazad végén,s a XIX.sza
ban igen nagy szerepet visz az európ
irodalmi,művészi,s általában a szell
mi élet-[illegible]ben.Nálunk a nemess
volt az a társadalmi réteg,amely egy
li nordozója volt a nemzeti öntudatn
A sok ellenállás pedig fajdalmasan l
szoktatta az aktiv szellemi életről,
s miként politikájában,ugy kulturájá
ban is kénytelen volt a passzivitás
álláspontjára helyezkedni.Nem adott

Biczó András

Gárdonyi Géza. Az én falum. Ifj. kiadás. Fenti rajzaival. Bp 1935.

X
-
-
tt
nt
ol
volt,
ü-
k
án,
bnyi-
sz-
sá-
el-
já-
.
udát
öz-

Biczó András

LEGJOBB KÖNYVEK A SERDÜLT IFJUSÁGNAK

GÁRDONYI GÉZA TÖRTÉNELMI REGÉNYEI

Gárdonyi klasszikussá vált művei közül elsősorban a történelmi regények valók az ifjúság kezébe. Ezeket mintha egyenesen azért írta volna, hogy a fiatalsággal megszerettesse a történelmi regény műfaját. Gárdonyi símán, minden zökkenő nélkül tudja magával vinni fiatal olvasóját régen elmult századokba.

A LÁTHATATLAN EMBER

A láthatatlan ember a görög rabszolga szemén keresztül nézve, Attila korát eleveníti meg. Gárdonyi, a maga reális érzékével, élettel tudja megtölteni a mondát, valóságos, kézzelfogható világba vezeti a gyermeket s miközben ifjú olvasója átéli Attilának és népének történetét, a fantáziáját foglalkoztató gyönyörűséges játék közben tanul és lelkileg nemesedik. *Ára 5.-- P.*

ISTEN RABJAI

Nincs könyv, amely a magyar multat könnyebben és élvezetesebben tárná föl gyermekeink előtt, mint Gárdonyinak ez a regénye, mely Árpádházi Boldog Margit életéről szól.
Biczó András korszerű szines és egyszínű rajzai külsőleg is a legszebb könyvvé avatják Gárdonyi örökbecsű munkáját.
Ára 5.-- pengő.

AZ EGRI CSILLAGOK

Az *Egri csillagok*ban Dobó István és társainak hősi korszaka, az egri vár ostroma elevenedik fel. Mint minden Gárdonyi-regénynek, ennek is rendkívüli érdeme, hogy a nagyszerű szórakoztatás mellett egy darab történelmet, egy érdekes kort ismertet meg fiatal olvasóival. *Két kötet ára 9.-- pengő.*

AZ ÉN FALUM

BICZÓ ANDRÁS RAJZAIVAL

Az én falum egyszerű történetei, apró képei a jelen kézzelfogható közelségében mutatják meg azt a világot, amelyet a történeti regények a multba vetítenek — Gárdonyi világát. Gárdonyi szereti az embert, szereti a gyereket, de szereti a fát, a virágot, a porban mászkáló bogarat is. Ezt a szeretetet át tudja oltani minden olvasójába. *Ára 5.-- pengő.*

IFJUSÁGI KÖNYVEK 9-12 ÉVES GYEREKEKNEK

Sok képpel, díszes kötésben

Kästner: Pici és Anti

Egészen eredeti ifjúsági könyv. Kästner megmutatja, hogy a valóság rajzába is lehet kedves humort, mulatságosnál mulatságosabb jeleneteket és alakokat, de mindenek fölött: tiszta erkölcsi tanulságot belevinni.

Ára 2.50 pengő.

Kästner: A repülő osztály

Az iskolában jól kell tanulni, de fontos az erős ököl és a jó szív, a maga helyében kiosztott pofon és jócselekedet is. A Repülő Osztály története bizonysága ennek.

Ára 2.50 pengő.

Tökmag viszontagságai

Tökmag úrfi, a leleményes, erősakaratú kiscserkész, pajtásaival és világhírességgé vált kutyájával a világ legmulatságosabb kalandjain mennek keresztül.

Ára 2.50 pengő.

Valdor: Anni felfedezése

Egy francia kastélyban játszódik ez a kedves történet: a bátor, okos Annie hogyan szabadítja meg a régi toronyba zárt öccsét és leplezi le az örökséghajhász házvezetőnő cselszövéseit.

Ára 1.60 pengő.

Wright: Ripp a kutyadetektiv

Ripp, a kutyák Sherlock Holmese, a maga sajátos kutyaeszközeivel nyomoz és szimatol. Csapdába került macskát szabadít meg, eltévedt kutyakölyköt vezérel haza, földomlás által betemetett embert ment ki a kőtörmelék alól. Mindenképpen eredeti történet ez s bizonyos, hogy a gyerekek meg fogják szeretni Rippet és társait.

Ára 1.20 pengő.

Tamás István: Tücsök

Talán nem érdektelen, ha eláruljuk, hogy Tücsök nem költött alak, hanem élő, eleven drótszőrű foxi, itt lakik Budapesten és viselt dolgainak java része úgy esett meg, ahogy azt pompás könyvében az író elmeséli.

Ára 1.60 pengő.

Bicsó András

Jovicza Sándor: Rigó-
fészek. Fenti rajzaival.
Győr, 1934. 8-r.

Gyermekek részére.

A m. kir. vallás- és köz

10665 szám.

Műemlékek o

Elnök

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

1922. az OM. Iparm. társulat
gyermekkönyv kiáll. tárján
az egyik 2000 koronás díjat nyerte

1923. Berczi Sándor pla-
kátpályázaton az I. díjat

1923 Sz. Gyenes Lajossal
közösen készítette a
svábhegyi magyszálló
m. szobájának T falké-
pét.

T a m. történelem
tól nek tárgyú

A pengőci az ily vál-
tópénzérmék
mintáira hirdetett
pályázaton a 50 fillérés
I. díjat B. nyerte

1926

Benczúr Gyula

és tanítványainak kiállítása.

Képes tárgymutató. Második kiadás.

Budapest, 1921. O. M. Képőművészeti Társulat.

8-r, 70, 2 l, számos képpel, fűzve.

H. 3. p. e.

1.—

Békássy Jenő

Heves vármegye ujjáépítése Trianon után.

Budapest, 1931. Hungaria hírlapny.
8.r, 339, 6 l, többnáz képpel.
Eredeti egész vk.
Szerző ajánlásával.

I. 5. p. e

3.—

Biczó András, festő. sz. 1888 aug. 13. Pátkán (Fejér m.) A bpesti képzőm. főiskolán 1906-11. Hegedűs László és Révész Imre növendéke volt, s rajztanári oklevelet szerzett. Mint rajztanár Bpesten működött. Az 1920-as években bélyeg-, pénz-, oklevél-rajz-, plakát stb. pályázatok vett részt és számos díjat ~~és~~ ~~Nivitelt~~ ~~megbízást~~ nyert. 1925. gyűjt kiállítása volt a Barcsay utcai fögimnazumban 1926. Ricsay c. vízfestményével megnyerte a Tabarék- és Vásárpénztár Jankó János díját. Az 1930-as évektől ~~[illegible]~~ kedvelt illusztrátora volt az ifjúsági és gyermekkönyvekn[illegible] 1937. a posta megrendelésére ~~[illegible]~~ tervezett ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ díszlaváratából több tízezer példány fogyott el. 1944. Toborzó című vízfestményét az élelképdíjjal jutalmazták.

[s képes lapok számára is sok, köztük számos színes illusztrációt készített

T. biedermeiéres hangulatú

Biczó András

Fův. képt.

Régi ház } vizf.
Vitézi élet }

1939. a Minisarnokban
volt koll. kiállítása.

utóbb az államiírásis-
kola igazgatója
majd az állami volt
ipariskola tanár
vezet igazgatója

BUDAPEST
1949 MÁJUS

megvan

Biczó András

az életrajz adatai

Gárdonyi Géza. Az én falum. *Biczó* András 16 képével. 1—2. [Könyvnapi kiad.] Bp.: Dante (Hornyánszky ny.) [1935.] 203, 178 l. 2 kötet egybefüzve 2·50, egészvászon 3·20

2

ben még sok magyar tehetség vesztett
energiáját,alkotó erejét,olykor élet
is,de n hány évtized leforgása alatt
olyan irodalmi alkotásain keletkezte
amelyek épen olyértékesek,mint a fra
cia,olasz,vagy német irodalom termék
Ez fényesen bizonyitja a magyar faj
életre,kulturéletre hivatottságát,Be
senyei és társai munkásságának hatás
nemcsak az irodalmi életben jelentke
zik.Az ő ébredése a nemzeti öntudat
ujjászületése,ami fokozatosan,de vár
lan gyorsasággal,az alkotás csodálat
ritmusával jelentkezik szellemi élet
minden megnyilatkozásában.

Legnehezebb helyzetben minde
bizonnyal a művészet volt.Az európai
művészi élet fejlődésében,a XVIII-XI
század fordulóján nagy változások va

Biczó András

Tavaszi tárlat a Műcsarnokban

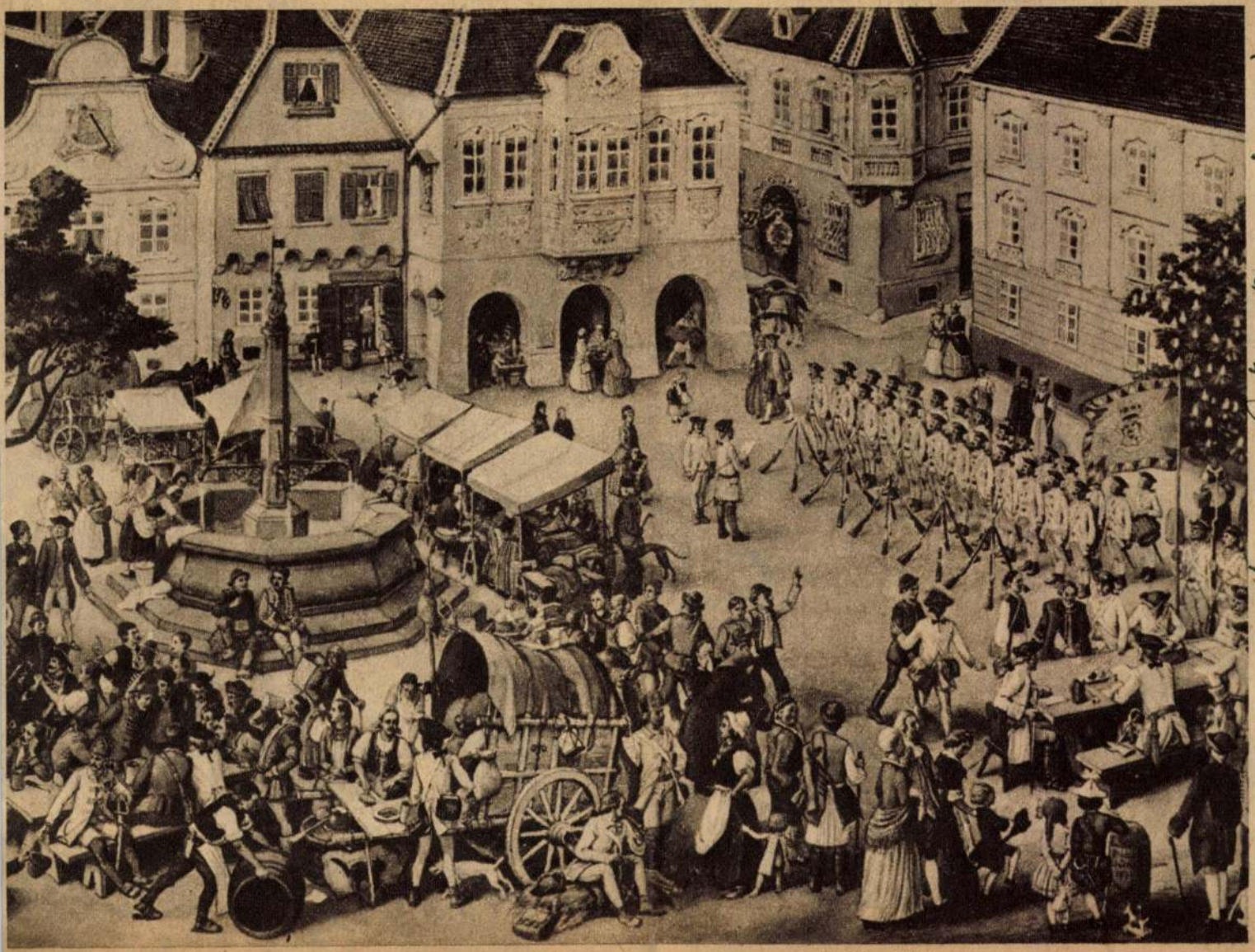

nemes Biczó András: Toborzó című vízfestménye, az életkép díjat nyerte

Magyar Erő. 1944. ápr. 21. kép

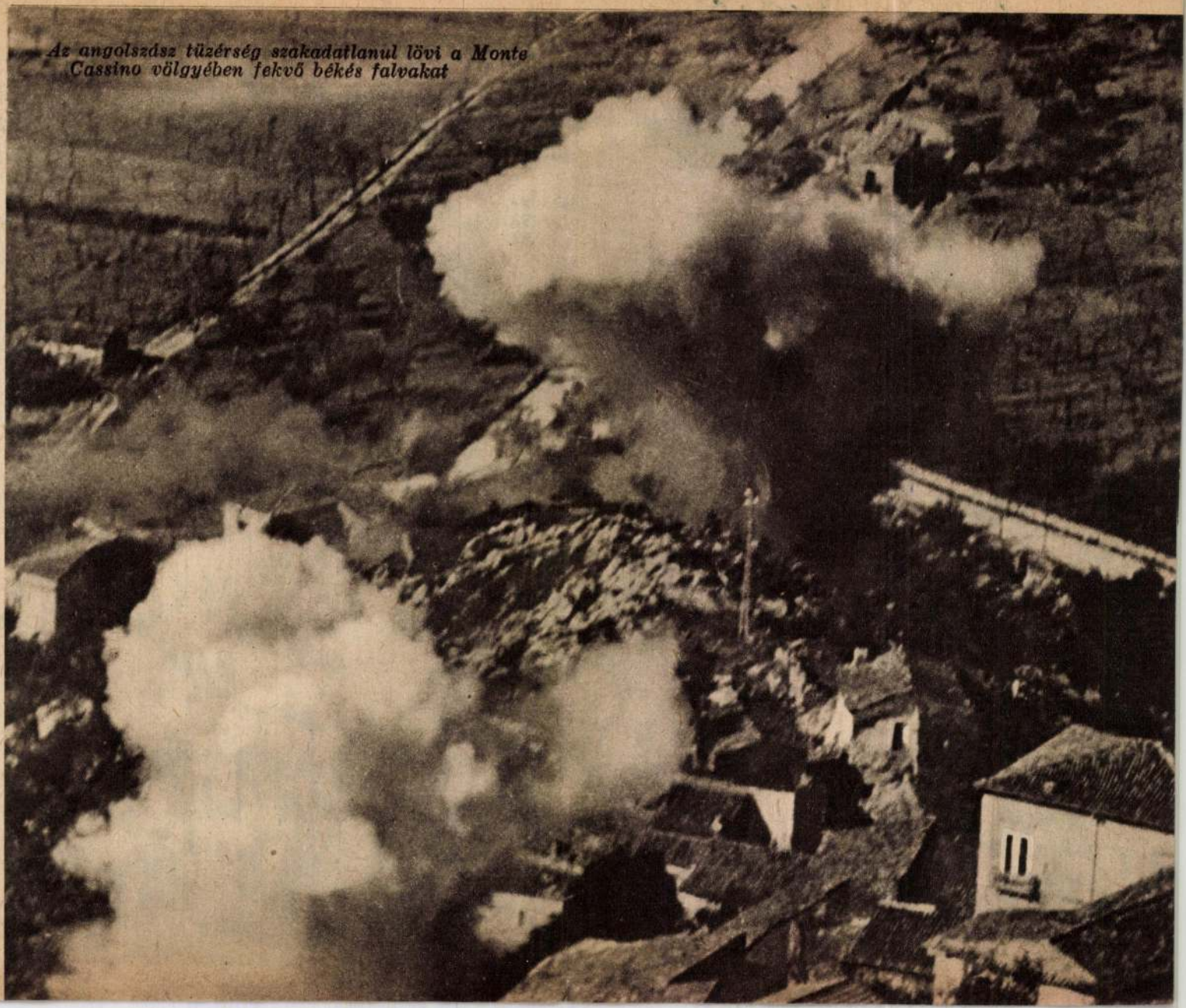

Az angolszász tüzérség szakadatlanul lövi a Monte Cassino völgyében fekvő békés falvakat

Bíró András

illusztrálta

Benedek Lajos: Vasgyúró

Palkó c. a Dante

Könyvkiadó vállalat

kiadásában 1942. ben

megjelent meséskönyv

vet.

Magyar Kulturszemle

1943. I. f. 17. l.

A HOZZA:

~~VIII. ker., Rákóczi út 9. sz.~~

Irta: MIKSZ

Filmre alkalmazta

Rendezte: B

Főszе

SZELECZKY ZITA

Bemutatta

ÁTRIUM

KARPAT FILMKE

Budapest, VII., Erzsébet-körú

Bíró András

illusztrálta a következő újmagyar könyveket:

1) B. Csűrös Emília: Az erdélyi kislány.

2) Fábián Gyula: A Rozmaring- és Kalandjai
Kiadta a Dante 1942.

Magyar Kultúra cikk
1943. I. 24. 17. l.

MA
FI
FILMKAMARAI ÉS MO
BUDAPEST, 1941 JANUÁR 11. EGYES SZÁM

A 200-IK MAGYAR FILM Ü
1941 JANUÁR 16-ÁN
A ROYAL APOLLÓBAN

Biczó András

Magyar Kulturszemle
1941. 17–18. 304. l.

Kósa János: Snukó elindul a grundról. Dante kiadás. 172 lap. (Ára kötve 4.80 P).

Snukó, a kis pesti csibész, verekedős, hancurozó, „grund"-okon futbalozó, kalandos életű, komiszkodó, de aranyszívű kölyök. Hogyan mászik ki a saját erejéből ezernyi bajból, hogyan áll talpra, küzdi fel magát, s lesz belőle kitűnő ember, „doktor úr" — ezt mondja el ez a sok tanulsággal, komoly pedagógia értékkel, de egyben izgalmasan és érdekesen megírt ifjúsági regény. Snukó csinyjei mögött igazi jellem alakul egyre nemesebbé, s amíg a fiatal olvasó nevetve kíséri végig Snukó életét, azt is megtanulja, hogy az életben való érvényesüléshez komoly munka és nagy akaraterő szükséges. A könyvet *Biczó András* rajzai díszítik.

304

17
Rainer hv.

Csütörtök
18
Efrém ea.

Péntek
19
Gyárfás és Protáz

Szombat
20
Szilvér p.

Nap kelte 4 ó. 02 p. — Nyugta 20 ó. 00 p.

1942 • 25. hét **Junius** VI. hó • 30 nap

Izraelita naptár

Szivan-Tham.

V	29	
H	30	R. Kh.
K	1	Tham.
S	2	
C	3	
P	4	
S	5	S. Kor.

Bíró András

Bíró András: szül. 1888 aug. 13.-án Pálkán. Végzettsége főgimnáziumi érettségi. A főiskolát 1906-7-től 1910-11-között végezte; ma, középiskolai rajztanár. Hegedűs László davidványa:

A képzőművészeti főiskola közlése

IX

Biblio

Bizó András

Kezepel „A nő a művénetben"
c. kiállításonra műnaznadban

Hjség 1936 X.24

Biczó András

festőművész

Téli Kiállítás - Műcsarnokban - kénével ezere el.
Nagyon finom kompoziciója.

AZ E S T
1935.XI.17.

Bicró András

Szerepelt a Műcsarnok őszi tárlatán.

PH. 1932. X. 29.

Bicró András

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. 20.

Biczó András

Művével szerepel a Művészek
Téli Tárlatán.

P.K. 929. XII. 22.

Biczó András

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Uj Magyarság
1935.XI.17.

Bizó András festő

Szerepel a hűcsaknok tavaszi tárlatán

k. Est. 1925 V. 16.

Biczó András

Csontos karabély, vf.

Huszárok, vf.

Pozsonyi várképcső, vf.

HÖv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
09. 1952

AZ ÉST

Vasárnap, 1926. február 28.

A Műcsarnok téli kiállításából

Biczó András: Ricsaj I.

Biczó András: Ricsaj II.

Megmenek
a m

A bizottság m
mester i

— *Az Est tudósítój*

A *Dugonics uccai i*
teremben ma délelött
színi szemle *Kernstok*
fogásolt freskója ügy
órakor érkezett meg
autóján *Buzáth* Ján
mester, *Liber* tanácsn
Petrovics Elek, a Sz
Múzeum igazgatója és
rájuk a képzőművésze
tagja, meg azok, akik
ság szakértőkül kijelö
Szakáll Béla, *Horváth*
Müller illatszergyáros
tagok, sőt egy városi

Biczó András (1888-)

Csontos karabély.
Vizf.40x50 papir.Ltsz:5420.Sign.1940.

Huszárok.
Vizf. 75x55 papir. Ltsz:2774.Sign.933.

Pozsonyi várlépcső.
Vizf.35x30 papir.Ltsz:992.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Biczó András

Akvarelekkel nezepel a
Műcsarnok tél. Tárlatán

Cj Magyarság 1937 I. 24

Biczó András, grafikus

A régi irányzat müvelője. Naturalisztikus részletezés, rúlzott diszitőelemek jellemzik. E csoport másik irányzatának hive. Szinesebb, plasztikusabb, több figurás irány Festői naturalizmus. 45.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

Biczó András,1888-,grafikus

"Szent István Porter sör"/1926/,"Szent Gellért Hullámfürdő megnyilt"/1927.plakátjai kiemelkedőbbek.Közepes tehetség,iskolás technika,egyazon modor,plakátjai szárazak, unalmasak. 47.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve.II.1960. Budapest.1961.Franklin Nyomda.Bp.

MDK

Biczó András

kisalaku plakát, 6ooo koronás I. dij

Magy. Iparmüvészet. 1923. 32 l.

Biczó András
jótékonysági sor, 1924

P: Unrein Jánostól Drahos Istvánig.
A Bélyeggyüjtő, 1937. 125-127 l.

MDK

Biczó András
vizfestmény-sorozat

essai: Derü a müvészetben. M.Nemz. Müvészet. 1939,
2.sz. 33 l.

	6
	1o
	2
alád	1o
	3
	4
	3
	5

lemásolni

MDK

Biczó András, festö

a II. dij nyertese.

A Képzömüv. Tanács plakátra pályázatot hirdet./Csokoládégyár/. Magyarság. 1925.dec.12. /Nyertes plakát./

MDK

Biczó András, festő

szinvonalas műnet állított ki az

1931-es Tárlaton.

(gy.) Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete.
Képzőművészet. 1931 43-44 sz. 186-l.

(99) Bezirks-Lehrerbibliothek Hamelin.
Zeitschriftenkatalog 1931 43-44 c 186 c

Biczó András

Decameron, vizf.

O.M.K.T. 1925. május. 19 1.

MDK

Biczó András "Jankó János"-dij
Ricsaj

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállításai.

Évk. KMT. 1928, 60 l.

Biczó András
A menyasszony, akv.
Szánkázás, "
Csendélet, "
Kuruc nóta, "

Keresztény iparosok orsz. Szöv. kiáll. 1942. márc. 3 l.

MDK

Biczó András

A Mkcsarnok őszi tárlata. Magyarság, 1923. nov. 4. 15 l.

Biczó András, Takarék- és Vásárpénztár
Jankó János dija

Ricsaj

Képzőművészeti élet 1926-ban. Pesti Hirlap 1927 évi
nagy naptára. 129 l.

Biczó András
Vitézi élet, vizf.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,
22 l.

A nyomtatvány első levelének két metszetét valószínűleg már korábbi időkben színezték.

A nyomtatvány a XVI. század végén Chereödi János pécsi püspök tulajdonában volt.

37b lap: Egy magyar mester az egész lapot betöltő, Kálváriát ábrázoló fametszetet színezte, továbbá a fametszetet széles, festett keretdíszítéssel gazdagította. A keretdíszítés felső és belső széle egyszerűbb; karminpiros alapon megfeketedett ecsetarany ornamentika alkotja. A díszesebb külső és alsó lapszélen karminpiros alapon zöld, kék, sárga levélindákból, rózsaszín és sárga virágokból s két zöld szőlőfürtből képezett növényi díszítés látható. Az alsó lapszélen, a növényi díszítés között középen van elhelyezve a *magyar címerpajzs:* vörös alapon négy fehér sáv és hármas zöld halmon fehér kettőskereszt.

38a lap: (Te igitur clementissime pater) A lapot gazdag festett keretdíszítés szegélyezi. A keretdíszítés felső és belső szélét, mint a *37b* lapon, karminpiros alapon megfeketedett ecsetaranyornamentika alkotja. A keretdíszítés külső szélén, karminpiros alapon sárga, rózsaszín, kék, vörös, levélindákból, virágokból és két zöld szőlőfürtből képezett növényi ornamentika (40 mm széles).

A keretdíszítés alsó szélén, fekete alapon (63×173 mm) középen *Chereödi János címere,* fehér alapon fekete betűkkel írott körfelirattal: IOAN. CHEREÖDI E. QQ. ADMINISTRATOR. ECCLAE. STRIGON. A címerpajzs kék mezőben, hármas zöldhalmon lévő aranykoronából kiemelkedő, vörös-nyelvetöltő, kétfarkú

Biczó András

Száz év előtt, vizf.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,
22 l.

pedig párhuzamosan műfajok szerint dol
Egy másik sorozatot egyes kiváló műemlél
kettő pedig nyomásra vár. További tervün
kis monográfiák kiadása, kevés szöveggel,
jük népünket ránevelni műemlékeink meg

A topográfia, helyrajzi lajstrom —
tulajdonkép ingatlan és ingó műemlékeink
alapja. Tudományos rendeltetése mellett m
is fontos, nélkülözhetetlen munka. Az I. k
dos pusztítás és pusztulás után is maradt ar
tegyen ki. A sorrendet az előkészületek, az
kezdhetjük Esztergommal, mert Szent Istv
a mostani főváros után műkincsekben és r

Az esztergomi topográfiának ez az I.
Múzeumot, a főszékesegyházi kincstárt és
két és értékét eléggé kihangsúlyozza, ha
az ország leggazdagabb vidéki múzeuma,
tartozik, a könyvtár pedig, a kötetek számá
kódexeket számítva pedig a Nemzeti Műz

Topográfiánk pontosságra, lehető te
Az egyes tárgyakra vonatkozó lényeges a
tartalmi megnevezést, anyagot és technikát,
téktelenebb raktári anyag kivételével érti. A

Biczó András
A gyorskocsi, vizf.

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete
kiállitás. Nemzeti Szalon, 1942. december 6 1.

MDK

Biczó András, festön.

Sakkozó vitézek.	Rajz.
Középkori szerzetes.	Vizf.
Hazatérés.	"

A Magy. Akv.- és Pasztellf. Egy. X. kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

Biczó András, festö

Körmenet a Várban.	Vizf.
Hegytetön.	"
A képirónál.	"
Carmen.	"

MTárs.Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt.kiáll.
Kp.Mücsarnok. Kat. 24.l.

MDK

Biczó András, festö

Sakkozó kurucok. Vizf.
Lovagvár. "

MIKT.-műcsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.20. K at. 13.1.

MDK

Biczó András

Régi ház, vf.

Kurucnóta, "

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 25.1.

MDK

Biczó András

Középkori piac

KMTárs 1938. őszi kiáll. 12 l.

MDK

Biczó András f. Ipar-u. 11.

KMTárs 1929/3o. téli kiáll. 26 l.

MDK

Biczó András

M.Rajztanárok Orsz. Egy.kiáll. Magyarság, 1922, V.28.

Réde (Komárom)

Esterházy -kastély, építtette E
1952-ben romos állapota miatt l
4+kapu+4 tengellyel, XVIII. szá
ban a cseszneki vár vizhányó or
feliratos kövei: Anno Domini mi
Sigismundi romanurum hungarie b
címer/, alatta hosszabb kövön a
utána: Nicolai de Gara regis hu
nyon Palatini fily Palatin... é
laival.

(Dornyay Béla: Szatmár. Bp. 1929, 22

MDK

Biczó András

Dekameron, vízf.

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

11 l.

MDK

Biczó András

Hegytetőn, vizf.
A képirónál, "
Carmen, "

KMTárs. Téli tárl. 1938.

MDK

Biczó András

Körmenet a várban, vizf.

KMTárs Téli tárl. 1938.

MDK

Biczó András
A krónikás

KMTárs 1938. őszi kiáll. 12 l.

Biczó András,1888- grafikus

Helbing Ferenc tanitványa,ezt müvei is igazolják.Inkább illusztrátor,de sok plakátja is.Jól rajzol,de ragaszkodik a plasztikus ~~xáxáx~~ ábrázolás törvényeihez.Szereti a régieskedő motivumokat,a családi,anya,gyermekjeleneteket. 47.o.

,Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz.Évkönyve.II.1960.Bpest. 1961.Franklin Nyomda.Bp.

Bizó András

szerepelt a magyarság képzőművészeti kiállításán.

de. 1933. XI. 5.

Bicró András

Szerepel a Műsarnok téli tárlatán

Esti Kurír, 1938 II. 9

Bicsó András

Szerepelt a Magyarság Képzőművészeti Kiállításán.

dr. 1933. XI. 7.

Bicsó András

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Bicskó András.

Képei megérkeztek a Műcsarnok téli tárlatára.

Magyarság, 1928. dec. 16.

MDK

Biczó,festö

kitünö az illusztrációban.

Pipics Zoltán dr.:A képzömüvészek egyesületének jub leumi kiállitása.-Mücsarnok.-U.M.1934 dec.8. 21.1.

Biczó,festöm.-graf. MDK

a Magyar Akvarell- és Pasztellfestök Egyesületének kiállításán nagyon szépen szerepelt.

A grafikában és illusztrációban a vezetök közé tartozik.

Pipics Zoltán dr.: A Müv. gyüjt. kiállitása. Magyarság. 1934.márc.4.

Szénrajz. „Elbu." Bitzó

Pesti Hirlap. 1880. okt. 4. 4.

Kacziány Ödön: Öszi mu kiállitás

Táblakép. „Az alkú". Mol Bitzó

Pesti Hirlap. 1880. szept. 25. 4.

Magyar művészek az őszi tárlaton

Táblakép. Gizmadiamühely. Bitzó

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A Képzőművészeti Társulat műcsarnokának bizottsága....

Vizfestmény. „Ricsaj," Biszó

Pesti Hirlap. 1926. apr. 1. 10

a Mincsonak téli kiáltásának díjai

Bizó András grafikus

Pesti Hirlap. 1921. nov. 5. 6

Képtelen természetrajz

Bicsó András grafikus

Pesti Hírlap. 1925. dec. 20. 4

K. k. l. Művészeti kiállítások

Bizó András grafikus

Pesti Napló. 1926. okt. 1. 10

a Műcsarnok téli kiállításának képei

Bizó András grafikus

Pesti Hirlap. 1923. jan. 12. 5

Éjféli riport a Vigadóban

Bizó András grafikus

Pesti Hirlap. 1923. nov. 4. 5
b. a. a műcsarnok őszi tárlata

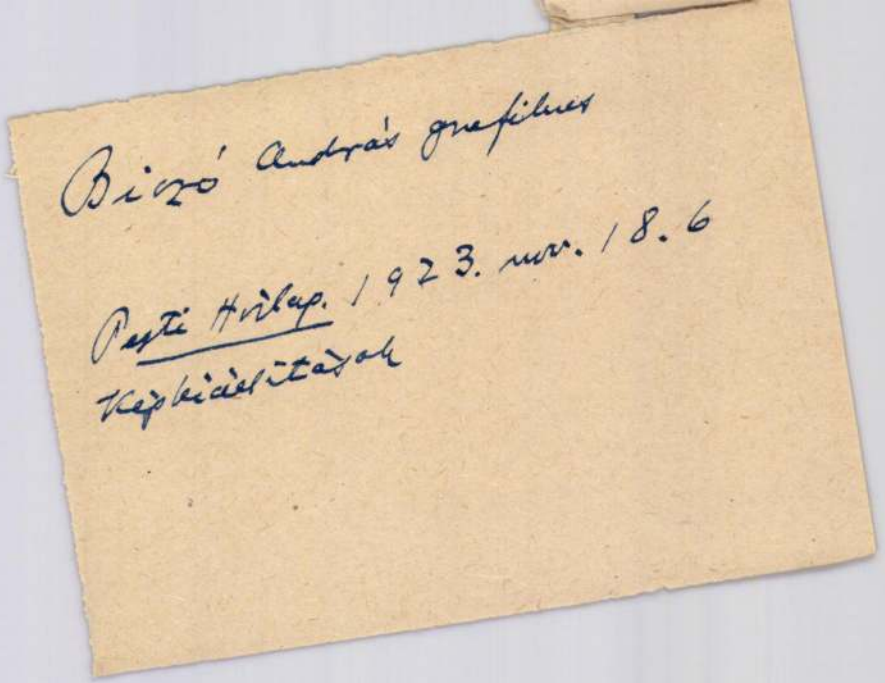
Bizó András grafikus

Pesti Hírlap. 1923. nov. 18. 6

Képkiállítások

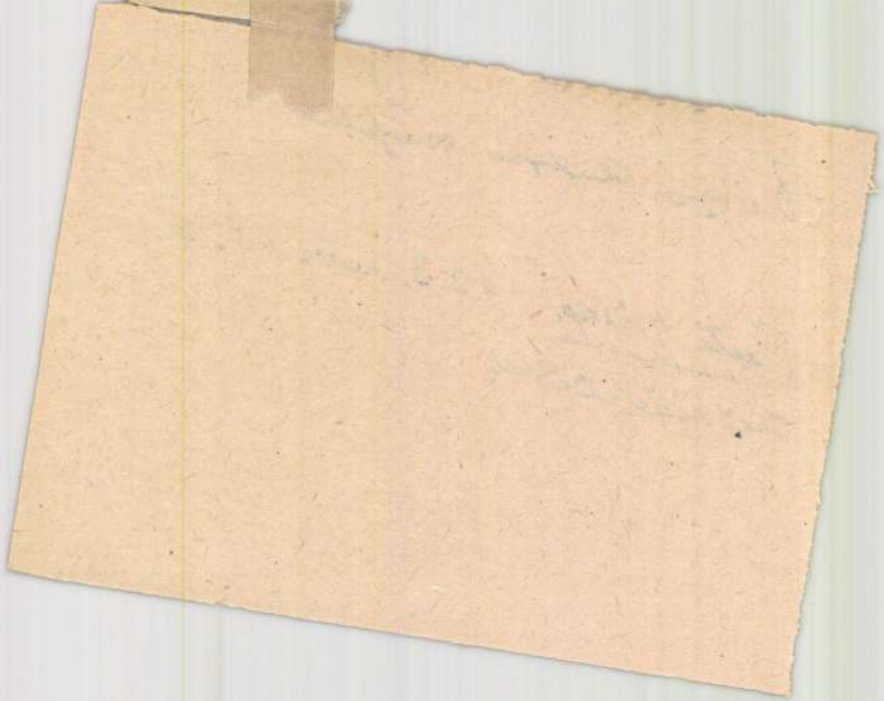

Diszoklevél. Farsang királynője, Biczó

Pesti Hirlap. 1923. jan. 12. 5

Éjféli riport a Vigadóban

Rajz, illusztráció, Bíró

Pesti Hirlap. 1925. dec. 20. 4

K. k. udvari könyvkötő

Rajz. „Vadászat", Biczó

Pesti Hirlap. 1925. dec. 20. 4

K. k. l. Műtvészeti kiállítások

MDK

Biczó András

Az emberi tudás, vf.
Régi utca, vf.
Boccaccio, vf.

N. Szal. őszi tárl. 192o. szept. 5. l.

Biczó András /1888-1957/ MDK

"Károly bakák" filmplakát. 1918.

"Gróf Keglevich István Cognacgyár Rt. " é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
15.l.

M.D.K.

Biczó András /1888-

53.Csontos karabély. Vizf. 40x50 papir.
54.Huszárok. Vizf. 75x55 "
55.Pozsonyi várlépcső. Vizf. 35x30 papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 4., 5. l.

Biczó András MDK

Majális, vizf.

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Biczó András MDK

Vitézi élet, vizf.

Száz év előtt, vizf.

Mücsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Biczó András

Régi jó idők, vizf.

Szüret, vizf.

Miesarnok 1931 őszi tárlat

BICZÓ ANDRÁS,rajztanár

A Népr.Muz.Adattárában a rajztár leltárában sok müvével szerepel.-Leánya Biczó Ilona szintén. 292.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ.Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI.1954. Bpest. 1954

Biczó András MDK

Őszi harmat után, vizf.

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Bicró András.

a Budapest Fürdővárosa Egyesület plakátpályázatára készített „Vaila" féleségű plakatját a menetjegyiroda vette meg. (emlitve.)

Magyarság, 1927. aug. 14

Biczó András

MDK

Müteremben

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

M.D.K.

Biczó András

Jótékonysági- feláras- bélyegek terve, 1924.
300 K-ás

Irányti a bélyegek világában Bp. 1964. 68. l.

Biczó András

MDK

Toldi I-II, vizf.

A régi Városház-tér, vizf.

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Biczó András ~~Txxxx~~ MDK

Toldi III

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Biczó András

Kiállít a Nemzeti Szalonban a Magy. Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállításán.

Esti Kurir 1943. I. 5.

Biczó András MDK

"BUÉK", vizf.

Ejjeli őr, vizf.

Kéménysepről, vizf.

Betlehemesek, vizf.

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Biczó András MDK

Szánkázás, vizf.

A jövő "Pluhárja", vizf.

A gyermek Jézus a templomban, vizf.

Micsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Biczó András MDK

Barkavásár

Jézus a gyermekek között

Pirostojás

A hamelni patkányfogó

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Biczó András MDK

Havas utca

A kis Rákóczi

Karácsonyfa

Jézus születése

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiáll.

Biczó András MDK

Nagymama születésnapja

A kis bárány

Copperfield Dávid

Mikulás

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Biczó András

U. M. 943. I. 1.

* **Esterházy Pál herceg vásárlásai az akvarell és pasztelfestők kiállításán.** Esterházy Pál herceg a Nemzeti Szalonban meglátogatta az akvarell- és pasztelkiállítást. A herceg megvásárolta néhai Baransky E. László, Biczó András, Raáb Ervin, Rainer-Istvánffy Gabriella és Undi Mária egy-egy művét.

Új Magyarság 1943. I. 1.

Biczó András MDK

Karácsonyi vásár

Tánclecke

Kis nyul

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiáll.

MDK

Biczó András festő

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz.

Műcs. 1927. jan.

Biczó András

MDK

A menyasszony, vizf.

A régi Nemzeti Szinház, vizf.

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Biczó

"Kemény" jelzővel illeti kiállitott képeit
Lázár Béla: "Téli tárlat" c. beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1901. febr. hó
982-994. lap

Bicsó András

festőművész emlékkiállítását rendezik meg Nagykőrösön a múzeumi hónap alkalmából.

Mogyi Lóránt: A múzeumi hónap programja
Petőfi Népe, 1966. okt. 1. 3. o.

Biczó András, grafikus MDG

Gárdonyi Géza

Az én falum c. könyvét illusztrálta.

Egy rajz: Repr.

– : Az ifjúság bivodalmából

9

A Könyv, Bp. 1935. nov.–dec. II/11-12.

Bicró András

A Nücsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. XII. 8.

Biczó András MDK

Csontos karabály, vizf.

Mucsarnok 1940/41 A magyar művészetért c.kiáll.

Biczó András MDK

Müteremben, repr.

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

n. Biczó András

MDK

A sebesült

Mücsarnok 1943 Tavaszi kiállitás

Biczó András

festőművész

Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.XII.22.

Biczó András
festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitása-
Műcsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir 1931.XII.19.

Biczó András

festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel.
A mult századi magyarx világ zamatját hirdeti
"Majális"-a.

Pesti Hirlap 1931.XII.22.

Biczó András

Vizfestménye, a Képzőm.Társ.tav.tárlatán.

P.H.932.IV.24.

Biczó András

Vizfestménye, a Képzőm.Térs.tav.tárlatán.

P.H.932.IV.24.

Biczó András

Szerepelt a Műcsarnok tav. tárlatán.

E.K.932.IV.24.

Brod Andria

Biczó András

Esterházy Pál herceg gyüjteménye számára megvásárolta Biczó András vizfestményét.

N.U.932.V.3.

Biczó András

Esterházy Pál herceg gyűjteménye számára megvásárolta Biczó András vizfestményét.

N.U.932.V.3.

nemes Biczó András

Kockázó vitézek

Hicsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Biczó András MDK

Buga Jakab éneke, vizf.

Mücsarnok 1941 Téli kiállitás

Ziczó András

magyaros akvarelljei a MAPE-kiállításán

Körösi Kovács L.: A Műcs. őszi tárlata.

P. H. 931. X. 18.

Biczó András

is szerepel a MAPE kiállitásán.

(b.m.): Őszi tárlat. – Pállya Celentin 50 éves jub.-a

G. K. 931. X. 18.

Bíró András

szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PH. 1931. II. 21.

Bicsó András

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki ki-
állításán.

V. k. 1931. V. 22.

Biczó András

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1930.VII.21.

Biczó András

MDK

Szüret, vizf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Biczó András

MDK

Huszárok, vizf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Blazó Andrés

Huszárok, vizet.

Biczó András MDK

Szőlőhegyen, vizf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Biczó András.
grafikus

Az Országos Magyar Iparművészeti Tár-
sulat karácsonyi kiállításán mun-
kája szerepelt.

Magyarság, 1927. Nov. 27.

Biczó András MDK

Farsangi lakodalom

Műcsarnok 1937 Téli Kiállitás

Biczó András MDK

A pökol, vizf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Biczó András akvarell-festő

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán a Műcsarnokban szerepelt "Kártyaparti".

PH. 934. III. 4.

Biczó

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

M. 934. III. 4.

Biczó

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Munkáján nagyobb szerephez jut a rajz

Magyarság
1934.I.14.

Biczó András

Alkotásával szerepel az állami iparoktatási intézetek tanárainak kiállitásán.

M.934.VI.3.

Biró András

„Sakkoró kurucok" c. vízfestményét Metzler fenőmérnyekte a Képzőművészeti Társulat műtárgyszorzalóján (ekvitve)

Magyarság 1938 I. 9

Biczó András

Biedermeier-jelenetei

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934. XII. 13.

Biczó András

festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Jó humor jellemzi genre-témáit - Vásárfia - Bekameron

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

Biczó András

Szerepelt a „Derű a művészetben" c. kiállításon.

N. M. 1939. III. 22.

Biczó András MDK

Toborzó, vizf.

Mücsarnok 1954 Tavaszi tárlat

Biczó András

Magyaros akvarelljei a Műcsarnok őszi tárlatán.

P.H. 931.X.16.

Hiczó András

MDK

A gyorskocsi

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

Biczó András

MDK

Virágének

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Biczó András

festőművész

Téli Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Biczó András, grafikus MDK

Gárdonyi G.: Az én fakum c. könyvét illusztrálta.

Egy rajz.: Rep.

—: Az ifjúság birodalmából 9

A Könyv, Bp. 1935. nov.-dec. II/11-12.

Biczó András

festőgyűvész

Téli Várlat - Műcsarnokban - kénével szerepel.

Nemzeti Újság
1934.1.13.

Bíró András grafikus

Szerepel az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat tanácsnoki kiállításán a régi művészetben

Magyarország 1927 XI 27.

Biczó András

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Kedvesen benépesitett biedermayeres témái: Szüret, Huszárok.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Bicró András

Plakátokkal nekrepel az Orn. Magy. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 XI. 27

Biczó András.

illusztrátor, rajztanár.

A Barcsay-utcai főgimnáziumban képkiállítást rendeztek „Decameron", – „Vadászat", – „Mesei illusztráció" c. kompozíciók, melyeket a Műcsarnokban is kiállítottak, valamint tusszrajzait láthattuk. (említve.)

Pesti Hirlap, 1925. dec. 20

Biczó András MDK

A báli ruha, vizf.

Barátnők, vizf.

Reneszánsz, vizf.

Az uj asszony, vizf. Gioconda, vizf.

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Biczó András

MDK

Renaissance, repr.

Műcsarnok 1936 NŐ a művészet-ben c. kiáll.

Biczó András MDK

Dekameron, vizf.

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Bíró

Kiállít

Budapest 932 X. 30.

Bíró

Kiállít

M. 932. X. 30

Orgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

49.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

. Ebben az esetben a kért könyvet pós-

"Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

török utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

Bicró András

Kiállít

E. K. 932. XII. 21.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Bizzó

Kiállít

M. 932. XII. 18.

dő i v

ok művészetéről: . . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Biczó András

MDK

Kuruc nóta, repr.

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Biczó András

Kiállít

M. H. 932. X. 30.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Bicskó András

Kiállít

P.H. 932. szt. 29.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gyö
Megrendelés esetén az összeg MNB 149
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "A
mely a terület épitészeti állagának a tö

M

Bicskó András

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

án: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Biczó András

Régi ház, vizf.

Kurucnóta, vizf.

Hídcsarnok 1939 dec-1940 január

Biczó András MNK

Vándorszinészek a Várban, vizf.

Toldi Miklós halála, vizf.

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Biczó András MDK

Az ige, vizf.

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Biczó András MDK

Sakkozó kurucok, vizf.

Lovagvár, vizf

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Bíró András

Kiállít

Kj M. 1942. III. 24.

T. Cim!

A Müvészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első k

"Magyar Tanácsköztársaság Kép
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vonatk

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk ki

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete, mely a Dokumentációs Köz

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányok
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhatók
Központ-ban (Budapest XIV. Dózsa Gyö

Biczó András

A Kiosz. kiállítása

A magyar iparosság, amely mindig kapcsolatban állott a művészetekkel, kiállítást rendez, hogy hajlékában helyet adjon a magyar képzőművészetnek. A kiállítás célja, hogy az iparosság érdeklődését fokozza a művészetek iránt és segitségére legyen képzőművészeinknek is. A kiállításon *Biczó* András, *Bazilidesz* Sándor, *Bukovánné Páris* Ila, *Dandé* József, *Erdélyi* Endre, *Eless* István, *Farády Veress* Iza, *Gaál* Ferenc, *Györffy* István, *Istvánffy* Hildegárd, *Moldovány* István, *Petten* Ödön, *Rajter* Ágoston, *Spindler* László, *Szatmári* István, *Szegedy* Molnár, *Török* S. Károly és *Pajzs Goebel* Jenő festőművészek, valamint *Bori* Jenő, *Makovinyi* Kálmán, *Medgyessy* Ferenc és *Nemetz* Aladár szobrászok vesznek részt.

NÚ. 1942. III. 22.

Megrendelés esetén az összeg MNB 149
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "A
mely a terület épitészeti állagának a tö

M

Biczó András

MDK

A bál hőse

Mücsarnok 1932. őszi tárlat

Biczó András MDK

Szőlőhegyen, vizf.

Menuette, vizf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

Biczó András

meghivták a Vitézi Rend Zrinyi csoportja
által kiirt háromezer pengős képzőművészeti pá-
lyázat "zárt pályázat"ára

A Zrinyi-képzőművészeti pályázat eredménye. Pesti
Hirlap 1941. febr. 7.

MDK

Biczó András

Szerzetes c. plakátjával az alábbi pályázaton III. dijat nyert

Az egyházmüvészeti kiáll. plakátpályázatának eredménye. Magyar Iparmüvészet 1926. 128.l.

Bicsó András

Műcsarnok kiállításán neve szerepelt, kiállítás címe: "A magyar művészet 1850-1932-ig".

1932. II. 21.

MDK

Biczó András, 1888-1957

Károly bakák, filmplakát

Gr.Keglevich István Cognacgyár Rt.

1885-1960. M. plakát-tört. kiáll. 1960. Mücs.

Biczó András.

A Műcsarnok téli tárlatán képei szerepelnek.

Ujság, 1928. dec. 16.

Bicsó András

A lüszamsle téli tálatán képei rovegelnek

Vizsoly, 1928. dec. 16.

Bizó András,

A Műcsarnok téli tárlatán kosztümös genre-ja szerepel.

Magyarság, 1928. dec. 16.

Biczó András.

A Mücsarnok téli tárlatán „Ajándék" c. festménye szerepel. (említve.)

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

Bicró András.

Műve szerepelt a Műcsarnok téli kiállításán.

Pest, 1928. dec. 16.

Bicsó András.

Mine respekt a lüzasnak
téli kiállításán.

Lst, 1928. dec. 16.

Biczó András

Hegytetőn, vizf.

A képirónál, vizf.

Carmen, vizf.

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Biczó András

MDK

Körmenet a Várban, vizf.

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Biczó András MDK

A csodálatos halászat

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MTK

Biczó András

MDK

A krónikás

Középkori piac

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Biczó András MDK

Kirándulók

Tánc

Ricsaj I-II.

Hazafelé

Felvidéki virágok , vizfestmények

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben c. kiállitás

MDK

Biczó András MDK

Barátnők

A Városház-tér Pesten

Huszonegyfogás,

Háry János elfogja Napoleont

Peleskei nótárius, vizfestmények

Műcsarnok 1939 Derű a művészetben c. kiállitás

Biczó András MDK

"Láti-e komám?"

Az orvosnál

A képirónál

Fronton , vizfestmények

Műcsarnok 1939 Derü a művészetben c. kiállitás

Biczó András

MDK

Schubert-dal

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Biczó András

MDK

Kártyaparti

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Biczó András MDK

Végvári vitézek

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Biczó András MDK

Omnibusz, vizf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkhaét kiállitás

Biczó András MDK

A báli ruha, vizf.
Barátnők, vizf.
Reneszánsz, vizf.
Az uj asszony, vizf.
Gioconda, vizf.

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

MDK

Biczó András

Decameron, vf.

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 19. 1.

Biczó András

MDK

Képzőművészet. 1935. 11. o. kép

Biczó András

MDK

Barátnők
A Városház-tér Pesten
Huszonegyfogás
Háry János elfogja Napoleont
Peleskei nótárius

Milcsarnok 1939
Derű a művészetben

Biczó András

MDK

Láti-e komám?
Az orvosnál
A képirónál
Fronton

Mécsarnok 1939
Derű a művészetben

Biczó András MDK

vizfestmények
Kirándulók
Tánc
Ricsaj I-II.
Hazafelé
Felvidéki virágok
Műcsarnok 1939
Derü a művészetben

Biczó András

MDK

Virágének

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállítás

Biczó András MDK

A gyorskocsi

Műcs mnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Biczó András

MDK

A főváros olcsó butorokra hirdetett pályázatának nyertesei.

Magyar Iparművészet 1927. 87.o.

MDK

Biczó András

Nemzetes ur, akv.

Képzőművészet, 1930. 29. sz. 100 l.

Biczó András MDK

Toldi Miklós halála, vizf.

Miccarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

MDK

Biczó András

Eldőlt plakátpályázat. Magyar Iparművészet. 1927.
182. l.

MDK

Biczó András, festő

Barkavásár.	Vizf.
Jézus a gyermekek között.	"
Pirostojás.	"
A hamelni patkányfogó.	"
Karácsonyi vásár.	"
Tánclecke.	"
Kis nyul.	"

kiáll.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" 1940.II.-III.
Kat.17.1.

MDK

Biczó András, festö

Mikulás.	Vizf.
Havas utca.	"
A kis Rákóczi.	"
Karácsonyfa.	"
Jézus születése.	"

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll.1940.II.-III
Kat. 17.1

MDK

Biczó András, festő

"Buék"	Vizf.
Éjjeli őr.	"
Kéményseprő.	"
Betlehemesek.	"
Nagymama születésnapja.	"
A kis bárány.	"
Copperfield Dávid.	"

Mücs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll.1940.II.-III
Kat. 17.1

MDK

Biczó András, festö

Szánkázás. Vizf.
A gyermek Jézus a templomban. Vizf.
A jövö "Pluchárja". "

Mücs.-CMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll.:1940.II.III
Kat.14.1.

MDK

Pályanyertes grafikusok

Biczó András

Magyar Iparművészet 1922.4-5.o.

MDK

Az 1924. évi jótékonysági bélyegek

Biczó András

Magyar Iparmüvészet 1924. 22.o.

Biczó András MDK

Toborzó, vizf.

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

MNK

Biczó András

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 33.l.

Biczó András MDK

1888-

Helbing Ferenc tanitványa

"Szent István Porter sör" 1926.

"Szent Gellért Hullámfürdő megnyilt" 1927.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMÜVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT.
LEGUJABBKORI MŰTÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVEI. III.1961.18-66.1.

47.1.

MDK

Biczó András

Pozsonyi várlépcső, vf.

Jancsi és Juliska, vf.

Tudós, vf.

Sebesült, vf.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. M. S sl. 1922. máj.

MDK

Biczó András

Müteremben, vf.

Séta, vf.

Müvészek, vf.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. N. S[illegible]sl. 1922. máj.

8. l.

Biczó András festő

KMTárs őszi tárl. 1938. nov. Műcs.

52 l.

MDK

Biczó András, festö

Omnibusz.	Vizf.
Szölöhegyen.	"

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat. 18.1.

MDK

Biczó András, festö

Dekameron. Vizf.

Bp.Hücs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend.M.Kir. Vall. és Közokt.Min./ 1933 ápr. 19.-máj 25. Kép.tm. 11.1.

MDK

Biczó András

Az ige, vf.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mics.
18.1.

Blozó Andrés

As Lge. Vl.

TELL EDELLINE. 1975. Dev.-Geo. Mica.

Is.I.

MDK

Biczó András, festö

Decameron. Vizf.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll. 1925.máj.-jun
Kat. 19.1.

Bicró András

Szerepelt a Múcsarnok Tavaszi tárlatán.

MTI 1930. III. 15.

Biczó András

Műcsarnok téli tárlatán akvarelljei szerepeltek.

M·929. XII·22.

Biczó András

MDK

Károly bakák, filmplakát, 1918.

Gróf Keglevich István Cognacgyár Rt. é.n.

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Biczó András

Műcsarnok téli tárlatán szerepelt.

... Élénk karikírozás jellemzi *Biczó András* szüreti hazatérőit, *Miklósi Mutschenbacher Ödön* sör- és borivóját. Nyugodt, derűs hangulat árad vitéz *Darvassy István* „Falusi délután" c. művéről.

PH.929.XII.22.

Bicró András

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Biczó András

Szerepelt a Műcsarnok Tavasi tárlatán.

PH 1930. III. 19.

Bicró András

szerepelt a Műcsarnok Őszi tárlatán.

EK 1932. X. 30.

M.D.K.

Biczó András

230. Nagymama születésnapja.
231. A kis bárány.
232. Copperfield Dávid.
233. Mikulás.
234. Havas utca.
235. ~~Kis~~ A kis Rákóczi.
236. Karácsonyfa.
237. Jézus születése.

"A gyermek a müvészetben"kiállitás tárgymutatója. Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 17. l.

Biczó András

222. Barkavásár.
223. Jézus a gyermekek között.
224. Pirostojás.
225. A hamelni patkányfogó.
226. Karácsonyi vásár.
227. Tánclecke.
228. Kis nyul.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója. Bp. 1940. Orsz. M. Képzőművészeti Társulat. 17. l.

M.D.K.

Biczó András

145. Szánkázás. Vizf.
147. A jövő "Pluhárja". Vizf.
149. A gyermek Jézus a templomban. Vizf.
216. "Buék" Vizf.
217. Éjjeli őr. "
219. Kéményseprő. "
220. Betlehemesek. "

"A gyermek a művészetben" kiállitás tárgymutatója. Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 14. 17. l.

MDK

Biczó András

Májusfa, vf.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.

29. 1.

- Igen, apukám!

- Gyere csak be, lyány
mondja - tetszel-i Ráadónak

Mikor bemegyen, hát hu

- Hát hogy nézel ki te
azért hivattalak - azt mond
adjam feleségül. Fejedelem
szik-i neked a lyányom vag

- Honne tetszene - azt

- No, akkor fogd karo
szobájába, oszt legyetek eg

Akkor belépett a bosz

- Ha, ha, ha, - egy n
van most mán, Ráadó! Hm, hu
Annuska lyányodnak - azt m

Biczó András

Vásárfia, szin, rajz

Angol-magyar kiáll. Bécs. 1926. máj. 28. l.

MDK

Biczó András

Buga Jakab éneke, vf.

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. lo. 1.

BICZÓ ANDRÁS

Omnibusz. Vizf.
Szőlőhegyen. "

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.
18. oldal

Biczó András festőművész

Vásár

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Mecsarnok. 1934.

Biczó András festőművész

A báli ruha

Barátnők

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Biczó András festőművész

Reneszánsz

Az uj asszony

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Biczó András festőművész

Gioconda

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Biczó András festőművész

Renaissance repr.

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa 1936.Műcsarnok.

Biczó András MDK

A véres kard, szines tusrajz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Biczó András MDK

Agarászat
A kérők

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Biczó András

MDK

Schubert dal

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Biczó András

A Képzőm. Társ. tav.kiáll... Magyarország, 1944.
ápr. 15. 8.l.

MDK

Biczó András

Magyar Nemzeti Művészet 1938.4.sz.
63.l.

MDK

Biczó András festő

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 7.l.

MDK

Biczó András

Illusztráció Gárdonyi Géza "Isten rabjai" regényéhez

KMTárs. 1927. Őszi kiáll. kat.

MDK

Biczó András
grafikai Műve:

Vándorszinészek a várban. Vizfestmény.
Toldi Miklós halála. "

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubilrumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 22.l.

BICZÓ ANDRÁS

485 Szüret után.
486 Balassi Bálint. Magántulajdon.

KMTárs. 1929/3o. téli kiáll.kat. 21.oldal

MDK

Biczó András

Plakátművészeti Kiállitás.Ernst Muzeum 1953.
Kat.

MDK

Biczó András, festöm.

Majális, Vizf.

Műcs.-MNT 1931-32. évi téli kiáll. dec.20.-jan.17.
Kat. 23.1.

Biczó András festőművész

Kártyaparti

Végvári vitézek

1934.évi emlék- és gyűjteményes kiállítás
tárgymutatója. Műcsarnok

MDK

Biczó András

Résztvett az Ernst Múzeumban rend.Plakátművészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll.1953.Kat.

Biczó András

Őrszoba
Vásár

Műcsarnok 1934. dec. 1935.jan.
Jubileumi kiállitás

Biczó András festőművész

Őrszoba

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Mücsarnok. 1934.

Biczó András MDK

Végvári vitézek

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc-ápr.

Biczó András MDK

Kártyaparti

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Mücsarnok 1934. márc-ápr.

Biczó András MDK

Assisi Szent Ferenc, szines tusrajz

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Biczó András MDK

Decameron, vizf.

Mücsrnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Biczó András

Az 1926.évi febr.27.-én megnyilt téli kiállításon a Takarék- és Vásárpénztár "Jankó János"-díját Biczó András "Ricsaj" c. műve kapta.

Évk. KMT. 1928. 60.l.

MDK

Biczó András

Akvarelekkel szerepelt a Műcsarnok 1937.évi téli kiállitásan.

Pipics Zoltan dr.: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1937.jan.24. 21.l.

M.D.K.

Biczó András

"Felvidéki virágok" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap a Műcsarnokban rendezett "Derű a művészetben" c. kiállitásról.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. ápr. 2. II. évf. 14. sz. 14-15. lap.

Biczó András

MDK

Müteremben

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

MDK

Biczó András

Illusztráció Gárdonyi Géza Isten rabjai

című regényéhez

Mücsarnok 1927 őszi kiállitás

Biczó András MDK

Hósnő, vizf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

MDK

Biczó András

Sakkozók, rajz

Ricsaj I-II.szines rajz

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

MDK

Biczó András

A krónikás Biczó András vizfestménye .
Repr.(Műcsarnok őszi tárlat.)

Magyar Nemzeti Művészet, 1938. 4.sz. 67.l.

Biczó András MDK

Hazafelé

Pesti nyaralók

Műcsarnok 1927 Táj- és életképkiállítás

Biczó András

MDK

Az ajándék, vizf.

Műcsarnok 1928/29 téli kiállitás

Biczó András MDK

Szüret után

Balassi Bálint

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Biczó András

A murányi Vénusz, tempera

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Biczó András MDK

A nemzetes ur, vizf.

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

Dicsó Andrés MDK

A memsebe ur, Vilaf.

Mócsarnok 1930 tavaszi kiállítása

Biczó András MDK

Patak, vizf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

MDK

Biczó András

az alábbi pályázaton pályamunkáját 2oo pengőért megvásárolták

Az Idegenforg. Tanács plakátpályázata. Magyar Iparmüvészet 1929. 6o.l.

MDK

Biczó András

Mese, olf.

Dekameron, vizf.

Vásárfia, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

MDK

Biczó András

Sebesült, vf.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 19.1.

MDK

Biczó András

Tudós, sz. tusrajz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921.nov.
2o.l.

MDK

Biczó András nemes

Művével résztvett a kiállitason.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 23.lap

MDK

Biczó András, festőm.

Friss meglátással kitünik sikert aratva:

Szánkázás. c.művével.

Műcd.-"Gyermek a művészetben".c kiáll. XIX-XX.sz.
Bp.1940 febr.-márc.

Biczó András, festőm. MDK

Schubert-dal. Akvarell.

Repr.

Mücs.-Téli tárl.

Magy. Nemzeti Művészet. 1939. 1. sz.

MDK

Biczó Andras

Akvarelljei a Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatan.

Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943. nov. 21. 14. l.

MI

Biczó András, festőm.

Renaissance. Repr.

KMTárs. A mű a művészetben. 1936. Kat.

MDK

Biczó András, festőm.

Azok közé tartozik, kiknél minden az érzelem, s annak minél hívebb kifejezése.

III. Nemzeti kiállítás.
Képzőművészet. 1935. 83-84.1.

MDK

Biczó András, festöm.

A Földm. ügyi minisztérium első oklevél-pályázatának eredménye. /Mezögazdaság terén kiemelkedö eredmények kitüntetése.

III. dijat nyert.

Pályázatok.
Magyar Iparmüvészet. 1939. 18.1.

MDK

Biczó András, festőm.

illusztrációi finomak.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat. -Műcsarnok.

Uj Magyarság. 1932. jan. 29.

MDK

Biczó András

Pályamunkájával kétmillió koronás III. dijat nyert

Egyházművészeti kiáll. plakátpályázata. Nemzeti Szalon. 1926.

MDK

Biczó András, festőm.

bájos és csodálatos rajzművészete hatásos.

X.-XIII.terem. -Műcsarnok.
Képzőművészet.1931. 37.sz. 44.l.

MDK

Biczó András, festöm.

A XI terem kis szobájában: lendületes, grafikai értékekkel ékes képeivel szerepel.

Chroniqueur:
Mücsarnok. - Téli tárlat.
Képzömüvészet. IV.évf. 26.sz. 28.1.

MDK

Biczó András

Kiállítások. Magyar Művészet 1925. 585.l.

MDK

Biczó András

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban.Művei a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.l.

MDK

Biczó András

F.J.: Téli tárlat a Műcsarnokban. Pesti Hirlap 1939. jan. 31.

MDK

Biczó András

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 67.l.

MDK

Biczó András, festőm.
1938 nov. 30-án járt le a pályázat.
B.A. nyerte el a III. díjat.

A m.kir.földmivelésügyi miniszterium által elsőizben kiirt oklevélpályázat eredménye.
Magyar Iparmüvészet. 1939. 82.l.

Biczó András MDK

Agarászat

A kérők

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Biczó András MDK

Májusfa, vizf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Biczó András

MDK

Vásárfia, szines rajz

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállítás

MDK

Biczó András

Akvarellel szerepelt a Műcsarnok 1934.évi téli tárlatán.

(m.v.): A Műcsarnok téli tárlata.

Nemzeti Ujság, 1934.Jan.13. 11.lap

Biczó András, festőm. MDK

a sokszorosításra hirdetett plakátpályázaton 17-en vettek részt . Közöttük fenti művész is, kinek a biráló -bizottság a kétmilliós III.dijat itélte oda.

Plakátpályázat -Egyházmüv.kiáll.
Nemzeti Szalon. 1926.

MDK

Biczó András /1888-1957/

Károly bakák /filmplakát/ 1918., 126x95 MH

Gróf Keglevich István Cognacgyár Rt. é.n., 95.5x63.5 LTM

Magyar Plakát-Történeti Kiállítás. 1960. Műcsarnok. Kat. 15.l.

BICZÓ ANDRÁS

Farsangi lakodalom.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

BICZÓ ANDRÁS

A györskocsi. Vizf.

MAPE kiáll. Nemzeti Szalon 1942. dec-1943.jan.

MDK

Biczó András

Ricsaj /Takarék-és Vásárpénztár Jankó János dij/.

Képzőművészeti élet 1926-ban. Pesti Hirlap 1927 évi nagy naptára. 129.1.

MDK

Biczó András

Csontos karabély, vizf.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15-Jan.12. 1941. 6.1.

Biczó András

Assisi Szent Ferenc, azines tusrajz

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

MDK

Biczó András

Bene Lajos: Vasgyuró Palkó c. könyvéhez a rajzokat Biczó András készitette.

Magyar Kulturszemle, 1943.1.sz. 17.1.

Bloch András

Bene Lajos: Vasgyúró Palkó c. könyvéhez a rajzot Bloch András készítette.

Magyar Kultúrszemle, 1943. I. sz. 17.

MDK

Biczó András, festőm.

"Virágének"-e hangulatos szinjáték.

a IV-VI. terem megannyi elismert művész müveivel gazdag.

A Műcsarnok reprezentativ kiállitása.
Képzőművészet. 1932. 48.sz. 64.l.

MDK

Biczó András, festőm.

nagyon finom kompozicióját látjuk.

Szomory Dezső: A Műcsarnokban Székely Bertalan és
téli kiállitás.
Az Est. 1935. nov.17. 13.1.

Biczó András MDK

A véres kard, szines tus

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Biczó András

"Őszi harmat utan". Vizf.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Márc. 24-Máj. 15. Műcsarnok. Kat. 15.1.

BICZÓ ANDRÁS

Nr. 75. Olajfestmény. Vásár. 46 x 70 cm

Budapest I. ker. Tárnok u. 7. Esterházy palota.
Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LX. számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

No. 75. Olejfeatmény. Vászon. 46 x 70 cm

BICZÓ ANDRÁS

Nr. 96. Akvarell. Postakocsi. 47 x 57 cm

Budapest I. ker. Tárnok u. 7. Esterházy palota.
Veszélyeztetett Magángyűjtemények Miniszteri Biztossága.
LX. számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

Nr. 96. Alvarell. Postabocad. 47 x 57 cm

Magyar Akvarell és
Pasztellfestők Egyesülete

IX. kiállítása.

Nemzeti Szalon
1922. ápr.

megvan könyvtáramban

Bíró András

1888 —

42. Barátkozás, ceruzarajz
28 × 19 cm.

Almásy-Telki XII. 1943

Biczó András

BICZÓ ANDRÁS :
24. Szánkázás. - Vizf.; p. 38.5 x 25.7 cm. Jelz.
l.b.: "Biczó András 1940".

Kopp mag graf 150 évé

1943

lényegbevágóan módosulni nem fog. E fejlődési vonal kiépitése a képtár első tiz évének eredménye és most érkeztünk volna el a folytatáshoz: a század derekának a biedermeierből kinövő, romantikus,a naturalizmushoz átvezető korszak alkotásainak felkutatásához. A háboru a további gyüjtést, a második szakasznak erősebb ütemü fejlesztését rendkivül megneheziti. Alig bukkannak fel müvek és csupán a mindannyiunkat sujtó vihar elvonultával remélhetjük a gazdagodás megindulását. A kiállitás épen ezért - a biedermeierhez viszonyitva - a második korszaktól kezdve nem oly sokrétü, nem oly hü tükröztetője a fejlődés folytonosságának. Ez tart egészen a legujabb kor, a Ma grafikájáig, ahol mivel itt a kiállitott anyag a képtár másik céljának, az élő müvészet támogatásának megfelelően, gazdagon gyarapodó gyüjtésből merithetett, ujból

MAPE

Bicró András

1931 ősz (Mücs)

Rési jó idők
Szüret } virf

1932 ősz (Mücs.)

A bál hőse
„A nemzet napsiámosai" } vsmf

1942 dec - 1943 jan. (N. Szal.)

A norskocsi, virf

N. Képrem

Bicró A

1933 ~~[illegible]~~ (Mücs)

Dekameron. IV

1935 (h.o.)

Ötri harmat ubán, vírf

1937 (h.o.)

Sakkozó kurucok } vírf
lovasvár

Biczó András

Sakkozó vitézek, rajz
500.000.—

Középkori szerzetes
vízf. 400.000.—

Hazatérés,
vízf. 400.000.—

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1934. DECEMBER 1–17 IG.

Nemzeti Szalon

MAPE 10. kiáll. 1923
nov.

17914 — Szepes nyomda. Telefon : 13-1-64

(1) Bíró András

kiáll. Nemzeti Szalonban

1920-jan.-febr.

Idyll, vrs. 1200.—
Zöld papagáj vrs. 1200.—
Régi utca, I. vrs. 1200.—
(2) Tudós, I. vrs. 3000.—

1920. sept.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Az emberi tudás, vrs. 2000.-
Régi utca II vrs. 2500.-
Boccaccio, vrs. 2500.-

Lelet, aranyosi VI. 86, 87, 91.

Biczó András.

1920. őszi tárlat.

Az emberi tudás, vizf.
Régi utca, vizf.
Boccatio, vizf.

1922. Rajztanárok Egy. kiáll.

(3) Műteremben, I vizf.
Séta, vizf.
Művészek, vizf.
Pozsonyi várlépcső, vizf.
Jancsi és Juliska, vizf.
Tudós, vizf.
Sebesült. vizf.

1923. Aquaer és paszt. festők kiáll.

Sakkozó vitézek, rajz
Középkori szerzetes, vizf.
Hazatérés, vizf.

1926. Nagykörösi kiáll.

Vadászat, temp.
Séta, szinesrajz
Jósnő, vizf.
Bevonulás, vizf.
Decameron, vizf.
Idill, vizf.
Riesaj I.II. szinesrajz
Nehéz kérdés, szin.r.
Hazafelé, szinr.
Keresztrejtvény, szinr.
Nyaralók, szinr.
Orvosnál, szinr.
Zöldben, szinr.

Bíró András

Jestő

Nemzeti Szalon

Szánkázás (vízf
A jövő Pluhárja
A gyermek Jézus a templomban

X. TEREM

Vízfestmények.

216. BICZÓ ANDRÁS: „Buék."
217. BICZÓ ANDRÁS: Éjjeli őr.
~~218. MÁRTON LAJOS: Cserkésztörvények I.~~
219. BICZÓ ANDRÁS: Kéményseprő.
220. BICZÓ ANDRÁS: Betlehemesek.
~~221. VARGA FERENC: Tanulmányfej.~~

BICZÓ ANDRÁS:

222. Barkavásár.
223. Jézus a gyermekek között.
224. Pirostojás.
225. A hamelni patkányfogó.
226. Karácsonyi vásár.
227. Tánclecke.
228. Kis nyúl.

vízf

~~229. KOVÁCS MÁRIA: Gyermekfej. Gipsz.~~

BICZÓ ANDRÁS:

230. Nagymama születésnapja.
231. A kis bárány.
232. Copperfield Dávid.
233. Mikulás.
234. Havas utca.
235. A kis Rákóczi.
236. Karácsonyfa.
237. Jézus születése.

vízf

238. WESSELÉNYINÉ TONZOR ESZTER: Cselényi Józsika. Bronz.
239. MINÁRNÉ TECHERT ANNA: Meseképek.
240. KOMÁROMI KACZ RÓZSI: Álomtündér. Színezett rajz. Mgt.
241. KOMÁROMI KACZ RÓZSI: Jancsi és Juliska. Színezett rajz.

KMTárs 1940. A gyermek

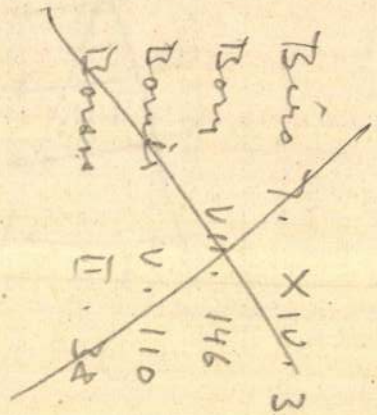

Bíczó András
festő

KMTáis 1940. A gyermek

Szánkázás, vízf.
A jövő „Pluhárja" vízf.
A gyermek Jézus a
templomban, vízf.

l. belül

Bíczó J. XIV. 357
Bony VII. 146
Bonnet V. 110
Bonnet II. 38

Omkt

Biczó András

1920 tav.
A véres kard, sz. tusr.

1920-21 téli: Assisi Szt. Ferenc, sz. tusr

1921 ősz: Sebesült I. virf.
Tudós, sz. tusr.

1924 tav: Agarászat
A kérők } grafika

1924 ősz: Mese-illusztráció

1925 tav: Decameron I. virf

1926 máj-jul. aug-m. kiáll
Vásárfia, sz. r.
Májusfa, virf.

1926 téli) Jósnő, virf
Sakkojók, r.
Ricsaj I-II. sz. r.

1927 jan-febr M. Táj és élethép
Hazafelé I.
Pesti nyaralók } graf.

1927 ősz Illusztráció Gárdonyi Géza
Isten rabjai c. reg-hez
Műtermben II.

1928-29 téli Az ajándék, virf

1929-30 téli Szüret után
Balassi Bálint

Omlet <2> Bicró András

1930 tav — A murányi Vénus, temp.
A nemzetes úr, virf

1930-31 jub. — Mese
Dekameron I. virf.
Vásárfia
Patak, virf.

~~1931 ősi~~
~~Régi jó idők~~
~~Szüret~~ } ~~virf.~~

1931-32 téli — Majális, virf

1932 febr-márc — Virágének, festmény

1932 tav — Vitéri élet (virf
Száz év előtt)

~~1932 ősi — Vitéri élet~~
~~Száz év előtt~~ } ~~virf~~

1932-33 téli — Szőlőhegen I.
Menüette } virf

1934 téli — Szüret II.
Huszárok } virf

1934 szept-okt (Nemz. Munkahét)
Omnibus
Szőlőhegen } virf
III.

1934-35 dec jan jub. — Vásár, virf

1935 téli — Az ige, virf.

1936 máj-jun. jub.
Vándorszínészek a Várban
Toldi Miklós halála (virf

Omkt (3) Biczó

1936 okt-nov. A nő a mův

A báli ruha
Barátnők
Renesánsz
Az új asszony
Gioconda
} virf

1937 téli Farsangi lakodalom

1938 téli Körmenet a Várban
Hegytetőn
A képírónál
Carmen
} virf

1938 ősi A krónikás
Középkori piac
A csodálatos halászat
} virf

1939 téli Schubert-dal, virf

1939 márc A derű a mův-ben

Kirándulók
Tánc
Ricsaj III-IV.
Harafelé II.
Felvidéki virágok
„Láti-e komám?"
Az orvosnál
A képírónál II.
Fronton
Barátnok II.
A Városház-tér Pesten
Huszonenfogás
} virf

Hary János elfogja Napoleont
Peleskei nótárius

Omlet (4) Bieró András

1939-40 téli
Régi hár } virf
kurucnóta }

1940 febr-márc A mennek a mennben

1940-41 jan
M. mův-ert. } l. külön lapon
csontos harabély, virf

1941 febr-ápr A menyasszony
A régi N. tímkép } virf

1941-42 téli Bűga Jakab énekc, virf

1942 tav Toldi I-III. virf
A régi Városház-tér

1942-43 téli Műterembe III, virf

1943 tav Kocháró vitérek
A sebesült III. } virf

1943 téli Virágének, virf

1944 tav Toborzó, virf

Sziuret

1931 ~~Gmkt~~ MAPE

1934 Gmkt

Szolóhegen

1932-33 Gmkt

1934 Gmkt

Mátereimben

1922 NSz.

1927 ösi

1942-43 Gmkt

R sebesült

1921 Gmkt

1922 N.Sz.

1943 Gmkt

Virágcúch	Rioséj Sz. 4.
	1926 Gmkt (2)
	1939 Gmkt (2)
1943 Gmkt	
Harafelé	**Barátnők**
1927 Gmkt I.	1936 Gmkt
1939 Gmkt	1939 Gmkt

Dekameron

1925 Omlet

1930-31 Omlet

1933 N kipzu

Biczó András

1.

KMT 1944. tav. kiáll

305.

U-o. 1943. nov. dec

420. 424.

munkát kozmegelegedésre befejezni s az eredmény meg fog felelni a várakozásnak.

Méltóságod kivánságához képest az Egyetemi Nyomdával felveszem az érintkezést és igyekszem a kiadóhivatal kivánságainak lehetőleg eleget tenni.

Mély tiszteletem őszinte kifejezése mellett maradtam

Méltóságodnak

leköteleztett hive

Vargha Károly

Biezó András

kollekciója

KMTárs. Derű a
művészetben. 1939

V

Biczó András

vizfestmény kollek-
ciója

KMTárs. Gyermek a
művészetben
1940 febr. – márc.
17. l.

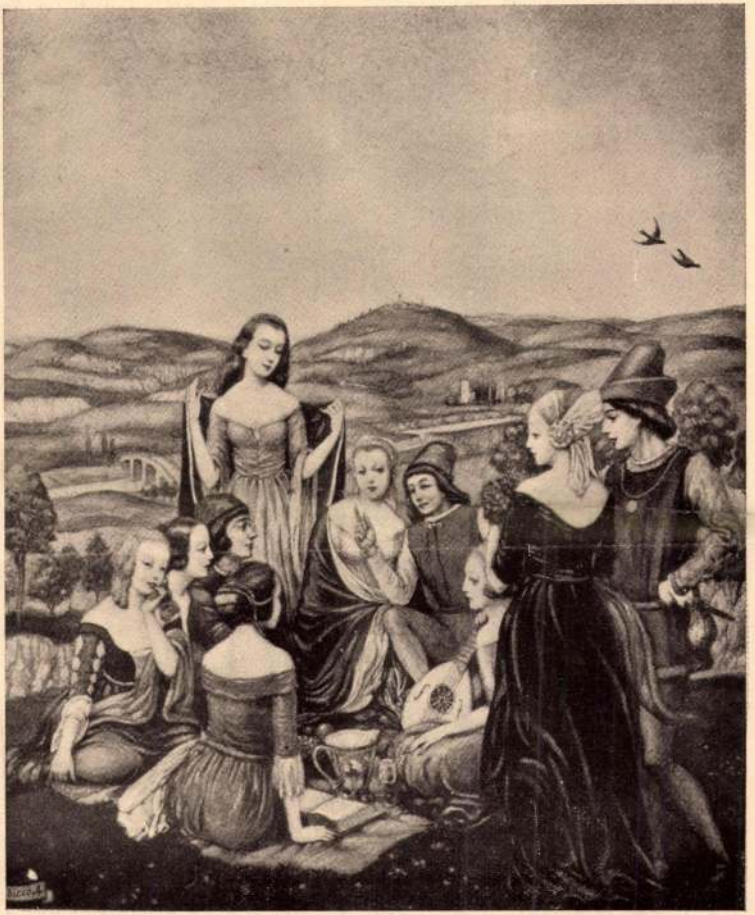

Biczó András: Renaissance.

Kiáll. A nő a művészetben
1936.

Szánthó Mária: „1936".

Biczó András

rajzos tárgyisság

~~[illegible] tól~~
Pipics 46 l.

tisztelőit és barátait, az ország építészeit és építőmestereit van szerencsém meghívni.

Budapest, 1931. október hó 7-én.

AZ ALPÁR-SZOBORBIZOTTSÁG
nevében:
ZIEGLER GÉZA
a szoborbizottság elnöke.

AZ ÜNNEPÉLY PROGRAMMJA:

1. Himnusz: Énekli a fővárosi Iparos Dalárda.
2. Ünnepi beszéd: tartja Ziegler Géza.
3. A szobor átvétele a székesfőváros közönsége részéről.
4. A szobor megkoszorúzása.
5. Szózat: Énekli a fővárosi Iparos Dalárda.

* Bejárat a fővárosi Pavillon felől.

SZENT-LÁSZLÓ NYOMDA, BUDAPEST

Biczó András

1922. máj MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban

7 műve.

Wosniszky Mór V. 46.

Brzozowski

U. 4138

Ezüst karperecz, népvándorláskori

III. 104.

Biczó András

U. 4145

Lańczszem, népvándorláskori III. 109

Bíró András

festő

Műcs. kiáll. 1920-tól

Pipics 110. l.

1926 téli 277, 502, 506, 510 V

Biczó András

Műcsarnok

1920–21. téli kiáll. 419 V

1921. őszi kiáll 370, 408. V

1924. tav. kiáll 208, 209 V

1924. őszi kiáll 341 V

1925. tav. kiáll 260 V

1926. angol-mag. kiáll. 357, 366 V

1927. magyar táj 162, 163 V

1927. őszi kiáll. 472, 497 V

1928/29. téli kiáll. 527. V

l. Ipar u. 11.

Steiner Simon dr. V. 190.

Bicró András festő

Ráday u. 34. Műtárnok

1929/30. téli kiáll. 485, 486. V

1930. tavaszi kiáll. XI. 52, 58 V

1930/31. jub. kiáll. 569, 570, 571, 577 V

1934. téli kiáll. 367, 382 V

Jancsó Árpád honvédalezredes sírja

IX. 173.

Biczó András

Képrőm. Egyes. tagja.
Műcsarnok

1931. őszi kiáll. XI. 215 V
216.

1931/32. téli kiáll. 395. V

1932. febr.–márc. kiáll. 219 V

1932. tav. kiáll. 346, 348, V

1932. őszi tárl. VII 159, 171 V

1932/33. téli kiáll. 359, 360 V

1933. nemz. képzm. kiáll.
63. V

BICZÓ ANDRÁS:

211. A báli ruha. Vízfestmény.
212. Barátnők. Vízfestmény.
213. Reneszánsz. Vízfestmény.
214. Az uj asszony. Vízfestmény.
215. Gioconda. Vízfestmény.

Kiállítás. A nő a művészetben. 1936.

V

Nő a művészetben

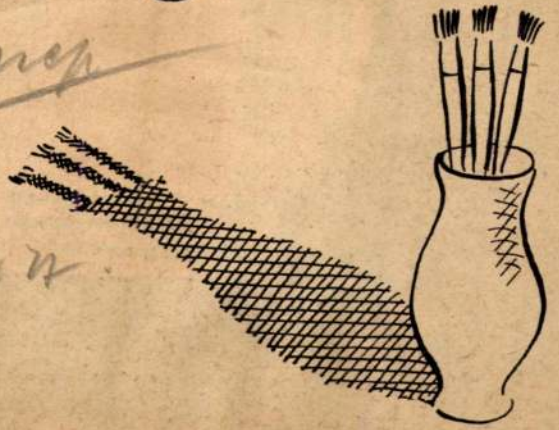

A MŰCSARNOK ŐSZI TÁRLATA

Biczó András: Renaissance

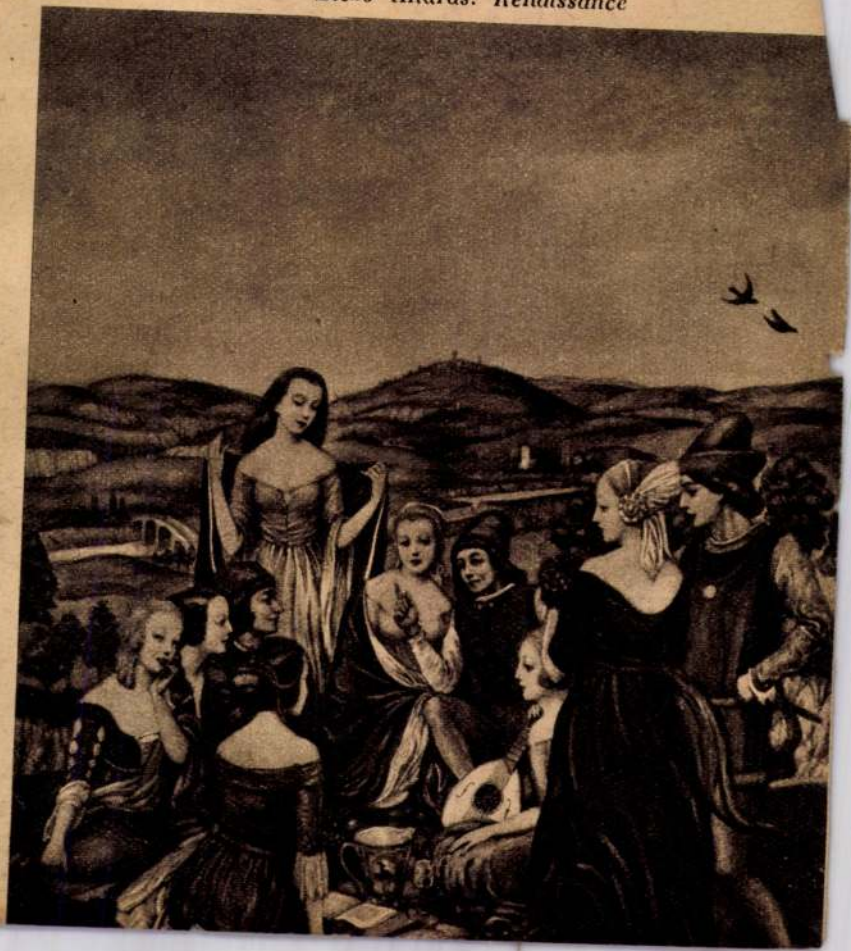

Halványkék muszlinbársony koktél-nagyruha

Schiaparelli modellje

Dorvyne

Esti szépség

Biczó András

Ünnep. 1936.
44. 7
kép

Véghely Dezső hagyatéka

98-56.

Hampel uti jelentésében (a
rég.
a gyűjteményt egészen jelentéktel
nek mondja.

Biczó András

U. 4192

~~Jónyh. n. V. 246.~~

Gyarapodás.

L függője

...ultan
...ész ~~és~~ áll. Jobbjában csukott legyezőt
a. Haja és szemöldöke őszbe vegyült, szeme
iros csipkéből való, ~~fülbevalója~~ rubin,
tet visel, kivágott és fodrokkal díszitett
~~csipkefodros~~ ujjai rövidek és derekát
a aranyrojtos zöld függöny log és balról
: „E.P.C.D.S." és az alatt „1700" olvasható.

at alapján (39/85) 1888: IV. 10-én véte-
(30/88).
30-án (146/88).

, elől betétes

(3)

13

Biczó András

U. 4272/~~19~~131

Bicró András

Ny. Magyar Vasárnap
1935 január 13.

Bicró András: Farsang

el

orsa

Harban vo-
eztei

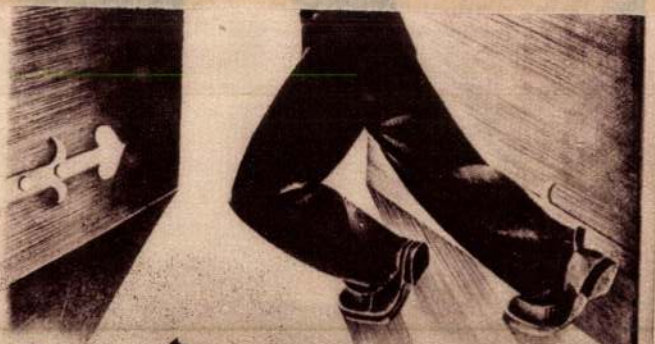

Zu Deutschland

Saarbrückenben a kormányzóbizottság elkoboz-
tatta ezt a plakátot

Biczó András

festő

l.

Törös a Nagyrörösi

4, 16. l. mivel. hármas kis tükre.

Nagyrörös 1935 és képröm. kiáll.

Kat.

u. ott.

Római oroszlánfej Kőből V. 175.

— edény V. 175.

— urna V. 175

— csésze V. 175.

— föliratos és reliefes kőtábla töredéke V. 175.

— bronzcsatt-rész V. 175

— csipesző V. 175.

— bronzpénz V. 175.

Bitzó András.

cikke

l.

Technika

1939. 158-l.

folyóir.

c. 70

2 rót. 4r

Gazette archéologique.

Recueil de monuments pour servir à la connaissance et à l'histoire de l'art antique.

Publié par les soins de J. de Witte et François Lenormant.

I. (1875). 1. — 140. ll., 1.-36. répes tábla. — Paris,

Biczó András

erod

Reklamélet.

1936. IX. erf. 6 n.

Biczó András

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos indítványára elhatározta, hogy lord Rothermeret felíratban üdvözli, melyet díszes előlapon illusztrált albumban fog a nemes lordnak eljuttatni. Az összes képzőművészek aláírását tartalmazza csoportonként az album, melynek rajzi munkálataira *Biczó* András kérte fel az egyesület.

Képzőművészek

1927. 4. 27.

9473.

ben, kivont karddal, jobbra
és hat képben vannak ábrá-
lül

Leibgarde
agy. testőrsereg
középütt: DRUCK & VERLAG VON
& MORSACK, WIEN.

ei a papirosnak 20.9:34.2 cm,

56-912
12-84
t. 7659,

0·62

Biczó András

1938-ban (Grbowiczky Leon ügyv. elnökkel és Baranski E. tanárlóval) akciót kezd Holló Károly főtitkár és Mátrai Vilmos szerkesztő kibuktatására, noha őket az 1938. jan. 15-ki közgyűlés ugyá megvalasztotta. E harc részleteit lásd:

Rajzoktatás

1938. 7–10. sz.

71. és kv. U.

Biczó András

Várbeli hangulat hajdanában szent István napján, vízfestmegének színes repr.

Pesti Hírlap Vasárnapja

1934. aug. 19.

vizsgálódások sokszor kiváló eredményekhez vezettek. „A magyar nép főjellemvonása a józanság, a nyugodt értelmesség," — írja Riedl Frigyes — „mely néha közönyösségig süllyed. Innen van a magyar nép feltűnő okoskodó hajlama, innen az a jogász szelleme, mely a világos, néha kicsinyes fejtegetéseket szereti... A magyar értelmessége mellett felette érzékeny is. Minden benyomás gyorsan és élénken hat rá: hamar megharagszik, de az első kedvező alkalommal ki is békül. A gáncs mélyen sérti, de a dicséret a legnagyobbakra feszíti erejét. Ezen érzékenység révén költő is. Az élénk impresszió, mely mélyebbre ható változást idéz elő szellemünkben: íme a költészetnek és minden művészetnek egyik alapeleme. Az érzékenység nem egyszer exaltált; az exaltáció pedig a művészet előkészítője: ő tör utat a múzsáknak a mindennapi élet trivialitásán át.

Ez az érzékenység, mely alkalmat ad arra, hogy egy józan, értelmes faj költői lendületű legyen, egyszersmind megmagyarázza a magyar nép hajlamát a mélabú iránt. Az érzékenység nagyítja a jó meg a rossz hatásokat egyaránt: kedvező körülmények tehát magasabbra emelik az érzékeny ember kedvét, ked-

Bíró András

1.

Rajzoktatás

1939. 44. l.

48. l.

E L L E N N Y U

87 P., azaz Nyolcvanhét Pengőről, mely
sága által rendezett előadássorozat fe
bevételeképpen a "Uránia" szinház Igaz
sága pénztárába befizetett.

Biczó András

Farsang (?) c.
Egyé
Minesen repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja
1930. jan. 6.

997. Barsy Adolf.
Pesten 1872 március 17-
Önarczkép. 1913 dec

Mellig látható, kissé b
ja, szemöldöke, bajusza és sza
álló gallérú ing, csokorra köt
gos barna felső kabát prémmel
ra: Barsy Adolf 1901 4.
Lemezpapir, mér. 49.0:3
Vétetett az 1906. II. 2
sz. leirat alapján 100 Kán. (3

Sz. A. 48

Biczó Andrót

wód

Mariay Ödön. Az

Iparmüvészeti Társulat

kiállítása. Naphelet

1927. dec. 15. 1148. l.

U. 3621

Bíró András

U. 4145

irod

Magyarság 1925. dec. 24. (Az új magyar érc-pénzek tervezésére hirdetett pályázat eredménye.)

I. díj az 50 filléres tervezésénél.

Bíró Sándor

Hári János elfogja
Napoleont,
festői akvarellje.
(Műcsarnok, Derű
az művészetben)

Repr.
Magyar Nemzeti
Művészet
1939. 3. sz.

Biczó András

K. J. Két fürdőplakát.

Reklám Élet 1929 II. 6. 23. l.

Balatonföldvár és Siófok legújabban megjelent plakátjait hatástalannak tartjuk. Balatonföldvár plakátja szép tájkép, melyet tetszetősen oldott meg *Biczó*, de a tájkép még nem plakát. Nincs kidomborítva Balatonföldvár jellegzetessége. Nincs emlékezeti hatása a plakátnak, mert ezt a balatoni panorámát épúgy megtaláljuk a MÁV Balaton-plakátján, mint Siófokén. Hiányzik a jellegzetes mottó kidomborítása, azé a mottóé, amely egyedülállóvá teszi Balatonföldvárt a többi fürdők mellett. Erről természetesen a művész nem tehet, mert a plakát megrajzolása előtt saját költségén nem végezhetett kutatásokat ilyen irányban. Egy jelszót ugyan találtunk: *„a Balaton legkulturáltabb fürdőhelye"*, de az szerényen húzódik meg a plakát alján a többi betűk tömegében.

Helyesebb megoldás lett volna a következő. Fent, Balatonföldvár helyén, mint címsor: *„A Balaton legkulturáltabb fürdőhelye!"* Keveset hallott mottó, mely kíváncsivá tette volna a közönséget. A plakát alján folytatódott volna a gondolat: *Balatonföldvár*. Utána a többi felirat. A tájképet pedig olyan jellegzetes perspektivából rajzolhatta volna, mely más fürdő esetében lehetetlen. Pl. a Balatonról rálátás Balatonföldvárra. A mólóról egy részlet Balatonföldvárból, olyan részlet, amelyre bárki ráismerhet még akkor is, ha a Balatonföldvár szó hiányzana a plakátról. Vagy a Ba-

ÉLBORÍTÉ
7/A. (TEL

laton tájképe egy szállodának a teraszáról a lombokon keresztül megpillantva. A Balaton távoli kéklő tükre a sétány fái vagy egy jellegzetes parkrészlet növényzetének lombjain keresztül villogva.

Bicró András

Ricsaj c. két gra-
fikája repr.

Az Est 1926.
febr. 28.

alra. Göndör hajá s szemöldöke sötétbarna,
ma leberetvált. Jobb kezével a képre támasz-
négy ecsetet tart. Csomóra kötött fekete nyak-
kissé kilátszik s festőzubbonya szürke.
vásznan: „Hív barátomnak jó akaratból
szögekből balra hat és felül kettő látható.
: 76 cm.

-án Schatz Gusztávról

– A vétalázból 1891. I. 2-án fizett. ezett 10. frt (1/91)
2/91 n. nyugtára. – Elszámoltatott 1892: I.
at az 1892: V. 22-diki 16647 és 1892: VII. 20-diki

Vés Schatz Gusztávról 100 fr 1/91

Bicsó András

Czakó E.: Ur. bérgek szemléje

l.

Szépművészet

1940. 69. l. 70. l.

Bicró András

2 grafika -

Csánky Ung-Mal

36. l. der Gegenwart

Katalog der Ausstellungen in Berlin Dresden Breslau, Wien Graz

1942-43

Bitzó András

Hul. 1888.

Lod

Galantai Fekete Béla: Nagykőrös művészete. A nagykőrösi képrőművészeti kiáll. kat. 1926. Nemzeti Szalon.

179. l.

Biczó András

Irod

Gyöngyösi István
Tarsaság almanachja.
Bpest, 1935.

Magyar

Biczó András

festő

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 583. kiáll.

1926. 38 A Ma Lesz, képem Tanács

Nagy-Marton.

Az előtért elfoglaló közs
malmot hajt, a háttérben pedig
lül:

NAGYM

Rm., mér. a rl. vk.

126-94-24

címlap kép

A m. kir. honvédzenekarokat ***kizárólag*** *gyárunk szereltetfel.*

Összes budapesti és eddig 318 nál több leventezenekart szerelt fel a gyár!

Zenekarok felszerelése

az összes fúvós és ütőhangszerekkel. — Minden hangszerhez ***iskola,*** melynek segítségével bárki maga is megtanulhat. — ***Karmesteri*** zenekartanításhoz ajánlunk. — Mindennemű ***hangszer***-alkatrészek, húrok, stb. — Kedvező ***részletfizetésre is!***

Első magyar hangszergyár

Stowasser János

királyi udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója

Budapest, II., Lánchíd-u. 5. (Budán.)

Tárogató, saját találmány. ***Óvakodás utánzatoktól!***

Leventéknek: „F" kürt P 14.50, „A" kürt P 13.50.

Romlott hangszerek szakszerűen javíttatnak és hangolásért ***írásbeli gyári jótállás!***

Egyedüli hangszergyár az országban!

Garantáltan hazai készítésű

LEVENTE- ÉS SPORTÉRMEK

LEVENTE-EGYESÜLETEKNEK **10%** ÁRENGEDMÉNY!

plakettek, szobrok, serlegek, vándordíjak, zászlószegek, vésetek, bélyegzők.

TŰZZOMÁNCJELVÉNYEK

HIVATALOS LEVENTEJELVÉNY DARABJA **24** FILLÉR

Morzsányi József

ALAPÍTVA: 1870 ***Budapest, IV., Eskü-út 5*** TEL.: AUT. 822—17

TELEFON: UJPEST 944-09 **LESZÁLLÍTOTT ÁRAK!**

A legjobb, legszebb kiállítású és legarányosabban megépített

gyakorlópuska

háromféle típusban!

Törvényesen védve 36.802/1928. 38.019/1929. **Utánozni tilos!**

I. Rögzített billentyűvel: *a)* **6 P.** II. Elsütő szerkezettel, érintkezésvétellel: *a)* **6.70 P.** III. Jól működő závárzattal, záró csapóval (elsütő szerkezet és érintkezésvét): *a)* **7.80 P.** A **Jenkovszky-féle** puskák — az előző hirdetésekben ismertetett leírás szerint — minden tekintetben elsőrangúak és olcsók. Számos elismerő irat igazolja ezt, de legjobban azon tény, hogy a főváros leventéi és cserkészei, a főváros összes középfokú iskolái, az önálló alakulatokkal rendelkező fővárosi gyárak és 375 vidéki egyesület **Jenkovszky-féle** gyakorlópuskát használ.

Készítek vivópuskákat: *a)* szíjjal nélkül **7.30 P,** szíjjal **8.50 P,** irányzóállványokat fából *a)* **2.50 P,** legújabb mintájú hajító tojásbuzogányt *a)* **0.70 Pengő.**

I., II., III. típusú mintát megtekintés és más puskákkal való összehasonlítás céljából visszaszármaztatás kötelezettsége mellett a rendelő szállítási költségére szívesen küldök. Az árak helyben értendők. Forgalmiadót nem számítok, a nyugtabélyeg költségeit viselem. A megrendelés a pénz beküldésével vagy utánvéttel eszközölhető.

Kiváló tisztelettel

KUBINYI KÁLMÁN FAÁRUGYÁRA, UJPEST, JÓZSEF-UTCA 35

MONTECARLÓI GALAMBLÖVÉSZET 1930-BAN

A **„MATCH DES NATIONS"** **első díját** 52 esztendő óta most nyerte először Magyarország.

A **„GRAND PRIX"-ban** **142 versenyző közül** egyetlen galamb miatt lett második a magyar lövő.

Mindkét győzelmet a mi

FROMMER-PUSKÁNKKAL

érték el.

FEGYVER- ÉS GÉPGYÁR R.-T., BUDAPEST

LEVENTE

A LEVENTEEGYESÜLETEK HIVATALOS LAPJA

TURÁNI SZÁM

SZERKESZTI: SCHILLER KÁROLY

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr a fiú- és leányközépiskolák, tanító- és tanítónőképző-intézetek, fiú- és női felsőkereskedelmi, polgári fiú- és leányiskolák ifjúsági könyvtára részére 560—21/1930. sz. a. ajánlja.

Ára 2 pengő

BICZÓ ANDRÁS:
PIROS PÜNKÖSD NAPJA

KÉPES VASÁRNAP

1937. máj. 16.

Bicsó András

AZ EGRI HATÁRBAN.
(Eötvös fényképe.)

KÉPES VASÁRNAP

1937 augusztus 29.

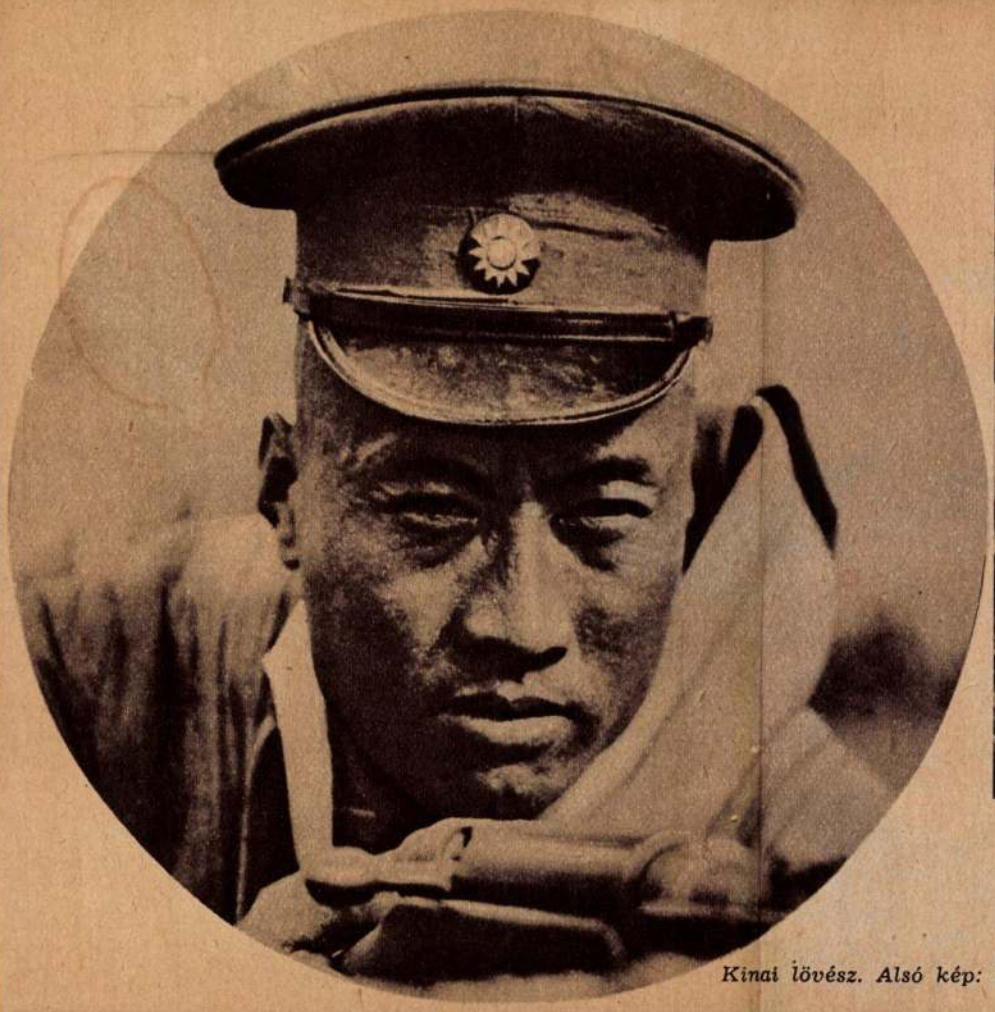

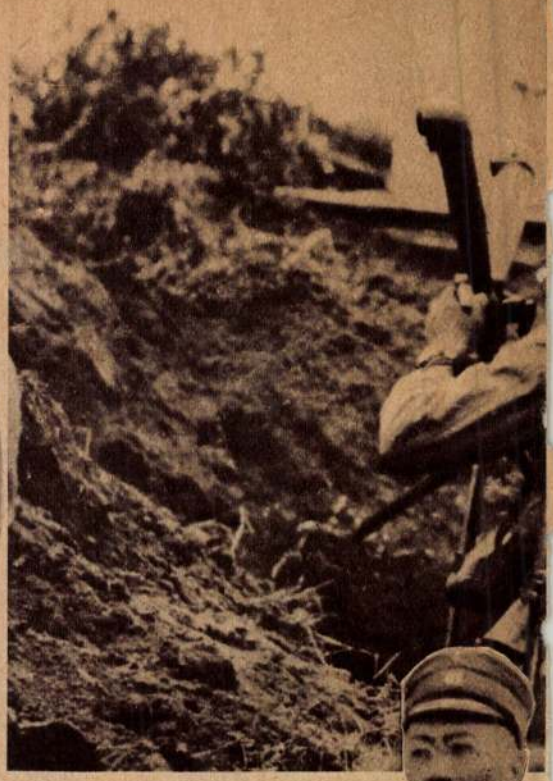

Kinai lövész. Alsó kép: Sanghai-i menekülők.

KÉPES VASÁRNAP

1937 október 10

Bicró András

rák, szinházi előadások és egyéb ünnepségeken valóban alkalma nyilt a tábornagynak, hogy a hazai közélet minden vezérével megismerkedhessék, a vadászaton pedig, amelyre a kormányzó meghivta, élvezhette a magyarországi vadászatok különleges érdekességét. Természetes, hogy megkülönböztetett érdeklődéssel és melegséggel fogadta a magyar közönség is a közelmult keletafrikai háborujának dicsőséges vezérét, mert őt is ugyanolyan barátság hatja át a magyarok iránt, mint valamennyi honfitársát. Az ő látogatása ismét ujabb bizonyitéka annak, hogy Magyarország és Budapest idegenforgalmi vonzóereje nem erőszakolt valami, hanem komoly tényező. Badoglio tábornagy és leánya, Mária hercegnő, a legszebb emlékekkel és benyomásokkal utaztak el Budapestről és tőlük is csak ugyanazt kivánjuk, mint minden más vendégünktől: vigyék hirül hazájukba, hogy Magyarország ma is a régi uri vendégszeretet hazája.

A gödöllői vadászat után Horthy Miklós kormányzó a szálloda kapuja előtt elbucsuzik Badoglio tábornagytól. Jobboldali kép: Badoglio tábornagy és Darányi Kálmán miniszterelnök a várbeli fogadóestélyen.

ADDIS-ABEBA HERCEGE BUDAPESTEN

Érdekes vendége volt a héten Budapestnek. *Badoglio Pietro*, Addis-Abeba hercege, olasz kir. és császári tábornagy, az olasz nagyvezérkar főnöke. Leányával, *Mária* hercegnővel látogatott el hozzánk néhány napra. Nem volt hivatalos jellegü a látogatás, a tábornagy és leánya egyszerüen csak azért jöttek, hogy személyesen is megismerkedjenek Magyarország és Budapest látnivalóival, amiről nálunk járt honfitársaik olyan sok szépet és érdekeset beszéltek nekik. Ugy érkeztek, mint a többi Budapestet látogató külföldi, a menetrendszerü vonattal — még hozzá késett is a vonat — és olyan programot állitottak össze számukra, hogy megismerkedhessenek egyrészt a magyar katonai és közélet előkelőségeivel, másrészt pedig részük legyen mindabban a szórakozásban, amit a magyar vendégszeretet tud nyujtani.

A fogadások, díszebédek és vacso-

Bizó András
1937.

KÉPES VASÁRNAP

1937 szeptember 5.

Címlap kép

Horthy Miklós kormányzó és felesége Salzburgban, az ünnepi játékok szabadtéri előadásán, a nézőtéren.

Horthy Miklós kormányzó és felesége külföldi utja

Államfőnek ritkán van alkalma, hogy utazzék, hogy ne legyenek hivatalos fogadtatások és ünnepségek a tiszteletére. Horthy Miklós kormányzó a mult évi ünnepélyes és nagyjelentőségü olaszországi és ausztriai látogatásai után most olyan autókörutat tesz meg feleségével együtt az Alpok vidékén, amelyet nyugodtan élvezhet kedve szerint, mert minden hivatalos jelleg nélkül, mint előkelő magánember járja be azokat a helyeket, amelyek seregestül vonzzák a gyalogos és autós turistákat a világ minden tájáról, nekik pedig különösen sok régi, kedves és kellemes emléket tartogatnak.

A kormányzói pár utjának első állomása *Mariazell* volt, a világhirü és árpádkori magyar alapitásu kegyhely, utána Ausztria ujonnan épitett hágóutjain át a Salzkammergut legismertebb fürdőhelyére, *Ischlbe* mentek, ahová talán a legtöbb régi emlék füzi Horthy Miklós kormányzónkat, mert sok időt töltött itt néhai I. Ferenc József király oldalán, mint szárnysegéd. Ischlben, Ferenc József kedvenc nyaralóhelyén, még ma is minden a néhai királyra emlékeztet. Egy pompás vadászszobor, amely a királyt egy lelőtt szarvas előtt ábrázolja — a kormányzó le is fényképezte a szobrot —, az egykori császári villa pedig ma is ugy áll teljes berendezésével, mint azokban a napokban, amikor a király és császár még ott tartózkodott. Valóságos történelmi emlék lett abból a dolgozószobából, amelynek iróasztalán Ferenc József aláirta a háborut elhatározó kiáltványát, amely igy kezdődik: „Mindent megfontoltam és meggondoltam..."

Horthy Miklós kormányzó feleségével együtt megilletődve járta végig a számukra különleges emléket jelentő kastély termeit és előkerült a királyi család ischl-i emlékkönyve is, amelybe az utolsó bejegyzés éppen Horthy Miklós fregattkapitánytól való...

Ischlből külön kirándulást tettek Salzburgba és végignézték az ünnepi játékok keretében szabad ég alatt bemutatott előadások egyikét. Ausztriából Bajorország fővárosába, Münchenbe mentek, ott is megtekintették a város rengeteg nevezetességét és műkincseit, tovább menve ellátogattak a Badeni-tó partján lévő Friedrichshafenbe és a kormányzó nagy érdeklődéssel nézte a készülő uj óriási Zeppelin épitkezéseit. A két hétre tervezett autóut további állomásai Svájc és Felső-Olaszország, ahol a remek tóvidéken tölt el néhány kellemes őszi napot a magyar kormányzói pár.

Utjukat kellemessé és zavartalanná teszi az, hogy mindenütt respektálják az államfőnek azt a kivánságát, hogy semmiféle ünnepélyességet ne rendezzenek, mert ezuttal mint magánemberek, mint üdülni és látni vágyó turisták keresik fel az Alpok szép vidékeit. Azok a turisták és nyaralók és a városok lakói pedig, akik szerencsések és találkoznak a magyar kormányzói párral, szintén tisztelik az államfőknek azt a jogát, hogy nyugodtan akarják élvezni a kirándulásukat, tisztelettel köszöntik őket és nem zavarják sétájukban.

Magyarország nagy karácsonya!

50 millió levelet, 1,200.000 csomagot és 330 millió pengőt küldtek postán a karácsonyi ünnepek alatt

(A Reggel tudósítójától.) A magyar posta a karácsonyi ünnepek alatt *hatalmas és dicséretes munkát végzett.* Minden fennakadás, minden zavar nélkül oldotta meg világhíréhez méltóan azt a rendkívüli feladatot, amelyet a legnagyobb ünnep rótt rá s amelynek statisztikai adatait elsőnek *A Reggel* közli. Ezek az adatok

a világszerte megnyilvánuló pesszimizmussal szemben, joggal kelthetik bennünk azt a jóleső érzést, hogy gazdasági életünk r fellendülés útján van.

Budapest tizenkét kerületében hét postahivatal 900 postása hordta szét a leveleket és négy nap alatt az elküldött levelek száma meghaladta az ötmillió darabot. Ez a tavalyi forgalommal szemben 2.3 százalék emelkedés. A budapesti postahivatalokban, de országszerte is teljes volt a permanencia már december 20-a óta s Budapesten a postatisztek irányítása mellett duzzadttáskájú postások hordták szét a leveleket. Sok postás hátán *külön postazsák* is volt, de igen sokat kísért *duzzadó zsákokkal* egy-egy kisegítő. Illetékes helyen nyert értesülésünk szerint

ilyen nagymérvű levélforgalom még nem volt Budapesten.

Karácsony másodnapján *A Reggel* végigjárta Budapest összes postahivatalait, továbbá a posta központjait s megállapította, hogy országos viszonylatban a levélforgalom mintegy 10 százalékkal emelkedett.

Az elmúlt év 44 milliós levélforgalma 50 millió darabra emelkedett, a csomagforgalom 1,100.000-ről 1,200.000-re, a pénzesutalványok száma 950.000 darabról 1 millió 100.000 darabra,

ami azt jelenti, hogy a tavalyi karácsony mintegy 100 millió pengős postautalványforgalma 10 millió pengővel emelkedett. A javuló helyzetre jellemző a csekkforgalom örvendetes emelkedése is. Tavaly 2,100.000 volt a csekkforgalom a karácsonyi ünnepek alatt 190 millió értékben, — az idén

2,300.000 darab csekkátutalás történt 210 millió pengő értékben.

ami ugyancsak jelentős javulást jelent. Ragyogó arccal mondotta *A Reggel-nek* a posta egyik főtisztviselője, hogy *még péntek délelőtt is tömegesen állottak az emberek az egyes postahivatalok befizető pénztárai előtt, hogy pénzt adhassanak fel.* Feltűnően emelkedett a *táviratforgalom* is a tavalyihoz képest. Ebben nagy része van annak a *dísztáviratnak, amelynek rajzát, a »Karácsonyi angyalkák«-at Biczó András készítette.* Ezt a dísztáviratot csak december elején hozta forgalomba a posta s most erre a legbüszkébbek, mert

tízezer és tízezer Biczó-féle dísztávirat ment szét az ország minden részébe.

A Reggel fent közölt adatai Karácsony másodnapjának délután 5 órájáig készültek el.

Vasárnap délután még mindig duzzadt táskákkal járnak a posta kézbesítői...

A központokból minden felesleges alkalmazottat kivezényeltek, hogy a karácsonyi kézbesítés *minél simábban* bonyolódjék le. *A posta egész személyzete négy nap óta éjjel-nappal készenlétben volt s bár a kézbesítések csak a nappali órákban történtek, az éjszakai órákat a postatisztek használták fel arra, hogy a másnapi anyagot készítsék elő és irányítsák. Mindenütt fáradt, de ragyogószemű postások és postatisztek fogadták A Reggelt,*

mindenütt boldogan beszéltek az emelkedő forgalomról, csak egy panasz van, melyet A Reggel útján közölnek a közönséggel: rengeteg küldeményen volt rossz a címzés!

A hibás címzések száma naponként többezerre rúgott s ezeknek kijavítása különösen nehéz feladatot rótt a postára. Arra a kérdésünkre, hogy ezért a rendkívüli és dicséretreméltó teljesítményért a magyar királyi posta külön tiszteletdíjat ad-e az alkalmazottainak, csak ennyit válaszoltak: — *Nem kérünk és nem kapunk...*

Az óbudai gyilkos helyett két ravasz óbudai betörőt fogtak,

akik 6000 pengő készpénzt és 20.000 pengőnyi ékszert raboltak egy vendéglőstől

(A Reggel tudósítójától.) Az óbudai gyilkosság ügyében nyomozó detektívek a *gyilkost ugyan még nem fogták el,* de *érdekes betörést* lepleztek le. December 9-e, a gyilkosság felfedezésének napja óta

Óbuda tele van rendőrrel, detektívvel,

egyik razzia a másikat éri, az uccán az őrszemeket megerősítették és egész detektívcsoportokat vezényeltek ebbe a városrészbe. Karácsony első napján

valaki jelentette az egyik detektívnek, hogy Papronyi Sándor asztalos költekezik, mulat, ruhákat csináltat, szórja a pénzt. Talán ő a gyilkos?

A detektívek *előállították Papronyit,* aki azt állította, hogy *örökölt,* onnan van a pénze. A rendőrségen természetesen nem fogadták el ezt a védekezést és érdeklődtek Papronyi életkörülményei, keresete, barátai iránt és eközben leplezték le a nagy betöréses lopást. Még október végén feljelentést tett *Rauscher* Antal óbudai vendéglős, akinek kocsmája Szőlőkert ucca 19. alatti saját házában van, hogy *ismeretlen tettesek kirabolták.* Elmondotta, hogy október 29-én kora hajnalban feleségével és *Gyurics* János nevű kocsikísérőjével kocsira ült és a *vásárcsarnokba* ment. Közben

betörték házának kapuját és belopóztak a hálószobába,

ahol két gyermeke aludt. Óvatosan dolgoztak: a gyerekek nem ébredtek fel, de

sikerült elemelniök az éjjeliszekrényről egy vaskazettát, amelyben 20.000 pengő értékű ékszert és 6000 pengő készpénzt tartott. A pénz a közeli GFB-gyár munkásainak spóregyleti pénze volt.

A rendőrség a feljelentés után azonnal megállapította, hogy a betörést *csak az követhette el, aki tökéletesen ismerte a terepet és tudta, hogy hol a vaskazetta és mit rejteget abban Rauscher.* A detektívek gyanúja először *Gyurics* Jánosra, a kocsikísérőre irányult, az azonban a betörés időpontjában *gazdájával együtt a városban volt.* Papronyi kihallgatása közben kiderült, hogy *többször látták Gyuriccsal őt is,* a feleségét is. Most detektívek mentek az asszonyért és a kocsisért és *mindhármukat együtt hallgatták ki.* Papronyinéhoz kérdést intéztek, hogy *tud-e valamit a szőlőskertuccai betörésről,* de az asszony nem válaszolt. A detektívek egyszer csak észrevették, hogy

homlokán kidagadnak az erek, arca elkékül, nyakán megfeszülnek az izmok. Az egyik detektív hirtelen odaugrott és megszorította az asszony alsó állkapcsát.

Papronyiné felsikoltott

kiejtett a szájából két darab százas és négy húszpengős bankót!

Ezeket akarta gombócba gyúrva lenyelni, de közben majdnem *megfulladt.*

— *Honnan van a pénz?* — kérdezték a detektívek.

— *Férjem egyszer sok pénzzel jött haza,* — mondta Papronyiné — de nem árulta el honnan szerezte a pénzt.

Ebből a pénzből volt a retiküljében

1860 óta
KOZMA KALAP
Külföldi világmárkák
Divatos frakk-, szmokinging és báli felszerelések
KÁROLY KORUT 3, a sarkon

Bicze András.

még 280 pengő. Amikor a rendőrségen meghallotta, hogy az urát betöréssel vádolják, *le akarta a pénzt nyelni.* Most már *Papronyi sem tagadott.* Elmondotta, hogy a betörés tervét *Gyuriccsal közösen eszelték ki.* Gyurics

a kapukulcsról viaszlenyomatot készített,

másodpéldányt csináltak és azt *Papronyi* magánál tartotta. Amikor hajnalban a vendéglősék eltávoztak, *Papronyi könnyűszerrel bejutott a házba* és *Gyurics* előzetes útmutatása alapján *egy-kettőre megtalálta a vaskazettát.* A pénzen és az ékszereken *megosztoztak.* Gyurics a ráeső részt a Föld ucca 24. alatti üres telken ásta el, Papronyi a bankókat magánál tartotta, csak az ezüstöt ásta el a Kiscelli úton. Detektívek robogtak ki a két óbudai telekre és

a Föld uccában megtalálták az ásás nyomát és egy gödörben 3609 pengőt és az ékszerek nagy részét.

A kiscelliúti ezüstnek azonban nyoma veszett, vagy meglátta valaki a földtúrást és a *rablott holmit ellopta,* vagy pedig a betörők *nem mondtak igazat.* A pénzt visszadják Rauscher Antalnak, akinek *a betörés után házára kölcsönt kellett betáblázatnia, hogy a munkásoknak visszaadhassa a nála letétbe helyezett megtakarított pénzüket.* A két betörőt letartóztatták. Az óbudai gyilkost viszont még nem.

Pesti kis notesz

1.

A *Notesz* az idén is a leglelkiismeretesebben átböngészte a pesti lapok súlyos (kilóra) és tartalmas (ürtartalmú) karácsonyi számait. A sok, valóban kitűnő és remek cikk között, — *a Notesz házisürijének ítélete szerint* — az idei galambot *Ludvig* Dénes hírlapírótársunk lőtte le, akinek Ottó királyfi-interjúja az ünnepi sajtó legbravurosabb teljesítménye volt.

*

Szilveszterre ajánlja Sugár és Barna a különleges »Midnight Blue« éjféli kék frakk- és szmókingkülönlegességeit.

2.

A régi k. u. k. hadsereg egyik vitéz öreg katonája dőlt ki ismét a sorból. Gróf *Bissingen Nippenburg* Nándor cs. és kir. kamarás, a híres lovasgenerális, a volt magyar testőrség egykor legdaliásabb testőrhadnagya. Fejér vármegye törvényhatósági bizottságának örökös tagja, életének 82. évében karácsony előestéjén Székesfehérvárott elhúnyt. Az öregurat, aki *mint a 9-es közös huszárezred parancsnoka, az egész háborút végigharcolta, nemcsak tisztjei, de legénysége is rajongásig szerette.* A megboldogultat ma délelőtt Székesfehérvárott szentelik be s innen szállítják *Aba* községbe, ahol a Bissingen-család sírboltjában helyezik örök nyugalomra.

*

A Smart perfumery, V., Bécsi ucca 9, karácsonyi forgalmában a külföldi különlegességek mellett a legnagyobb sikere az angol recept szerint készített Lavendulakölnivizeknek volt.

Szemráncok ellen a szem körüli bőr táplálására és konzerválására
Dr. HÁRNIK-féle **szemhéjolaj** 3.— P. Kapható
Török patika kozmetikai osztályán, Király u. 12.

Szilveszter-est legvidámabb
a **PANNONIA SZÁLLÓBAN**
Bura Sándor és cigányzenekara muzsikál.
TÁNC!

3.

A külföldi követségeknek is megvolt a maguk meghitt, bensőséges karácsony estéjük. Az amerikai, belga, francia és lengyel követek karácsony estéjén vendégül látták a követség tisztikarát és személyzetét is. Az angol követség Londonból hozatott szakácsot, aki *óriás plum-pudinggal* kedveskedett idegenbe szakadt honfitársainak. A karácsonyi vacsoramenű dísze pedig *a magyar pulyka volt, amelyet az angol szakács fagyasztott állapotban — Londonból hozott el Budapestre az angol követség konyhájára.*

*

Az MTK bridge-csapatai szilveszteri évszentelőjüket dr. Perl Jenő rendezésében a Splendid-kávéházban tartják.

*

1938-ban is szerencsét hoz a kipróbált »Arkanzas« szerencsefillér...

4.

Kellemetlen karácsonya volt gróf *Hadik* Antalnak, Gschwindt Edina elnökigazgató férjének, a Gschwindt-gyár igazgatósági tagjának. A gróf az ünnepek előestéjén — éppen karácsonyfagyujtáskor — *hirtelen rosszul lett, úgy hogy sürgősen a Pajor-szanatóriumba kellett szállítani, ahol Hültl professzor azonnal megoperálta.* Hadik gróf a szombatról vasárnapra virradó éjjelt nyugodtan töltötte. Hültl professzor vasárnap dé'ben újból megvizsgálta s a beteg aggódó családját a legjobb hírekkel nyugtatta meg...

*

A washingtoni magyar követség rendelése a Kosztelitz-parfümériából: »Kérem, küldjön készítményeiből...«

*

Találja ki, hol táncoltunk karácsonykor reggelig — kérdezte tőlem Pest egyik divathölgye.— Gondolkodás nélkül rávágtam: Az újonnan megnyílt Országház-Grillben, a Kossuth Lajos téren.

5.

Páratlan társasági esemény készül Budapesten január 22-ére: a *Park Klub* kapui és termei *most fognak először megnyílni a nagyközönség előtt! Andrássy Mihályné grófnő, Hunyady Ferencné grófné* és *Karg Györgyné bárónő* estélyt rendeznek és ennek a társadalmi eseménynek lesz a hivatása, hogy *az elmaradó operabált pótolja.* A Park Klub *kétezer vendégre számít* a nagyszabású estélyen, amelynek főlátványossága a *fejdiszverseny* lesz és az a kabaréelőadás, amelyet a *legelőkelőbb műkedvelők fognak bemutatni a nagyérdemű közönségnek.*

*

Ami Párizsban, Londonban újdonság, azt kérje Kosztelitz-parfümériában.

*

Schwarcz Jakab és Fiai frakk- és szmókingöltönyökben specialisták. 1938-as modellek már beérkeztek.

6.

Sauerwein mester, a világjáró francia politikai riporter, nemcsak mint előadó, hanem mint *zongoraművész* is bemutatkozott Budapesten. Gombaszögi Frida estélyén, ahol Sauerweint pesti barátai búcsúztatták, a francia ujságíró éjfélután a zongorához ült s a legváltozatosabb műsorral reggelig szórakoztatta magyar barátait. A hangverseny legnagyobb meglepetése az volt, amikor *Sauerwein bemutatta magyar csárdásműsorát. Kiderült, hogy nincs az a magyar nóta, amit ne ismert volna az öreg imposztor!*

*

Mosolygó malaclovagok, »365 Happy-Days« porcellánok, újévi autóbabák és még ezer ötlet a szilveszteri hangulathoz, Arkanzas-nál.

*

Használjon Kerpel-kézfinomítót! P 1.40.

7.

Január első napjaiban indul el *Génuából hathónapos földkörüli útjára* az olaszok híres luxushajója s az utasok listáján ott látjuk gróf *Esterházy* Ferenc és felesége, gróf *Batthyány* Iván és felesége és gróf *Szápary* Mihály és felesége neveit.

*

Ajándékozzon újévre Kosztelitz levendula kölnivizet.

*

A margitszigeti Palatinus Szállodában vidám Szilveszter-est. Asztalrendelés 120-620.

8.

A *Vörösmarty-téri földalatti állomás érkezési csarnokának riasztó képét figyelmébe ajánljuk az erre illetékeseknek!* Félév óta eltünt a csarnokból a *papirkosár,* a kiszálló utasok elhasznált jegyeiket, ujságjaikat a földön kénytelenek szétdobálni. A régi Konstantinápolyhoz hozzátartozott ez az uccai szemét, de Budapest csinos és tiszta arcához sehogysem talál! *Sürgősen kérjük egy szemétkosár felállitását.*

*

Egy »Arkanzas-Prezent« a legszebb újévi jókivánság... (Váci ucca 20.)

*

Legkedvesebb ajándék a Silk selyemharisnya.

9.

Január 8-án választja meg a Szent István Társulat *világi elnökét.* Egyetlen jelölt: gróf *Mailáth* György.

*

Az őszi demikollekció legszebb kabát-, kosztüm- és ruhamodelljei már 50 pengőtől »Dáma« ruhaszalón. Uj helyiség: Klotildpalota, Váci ucca 34.

*

Medikus Bál: január 15-én a Gellért termeiben. A rendezőbizottság élén: *Balás* Iván és *Varga* Kálmán elnökök. A pezsgőfürdőt a bálra bárnak alakítják át. Báliroda: Üllői út 26. Tel.: 131-278.

10.

A vári bárónő *sajátmaga gyártotta pezsgőjével* akarta meglepni karácsonyra vendégeit. A receptet — mennyi cukor, mennyi rizs kell bele — külföldön tanulta. Naponta leste a pincében, mint erjed pezsgővé a jó magyar homoki bor. Karácsony estéjén, amikor a pezsgőt fel akarták szolgálni, az inas rémült sikoltozással szaladt fel a pincéből s jelentette, hogy az összes üvegek felrobbantak és az elfolyt édes ital körül egerek százai hevernek. A bárónő lement a pincébe, ahol megállapította, hogy az egerek tökrészegen feküsznek a pezsgőspalackok körül...

*

Használjon Kosztelitz levendula kölnivizet.

11.

Az új német »Fidelio«-előadás ünnepelt *Leonórája,* akiről tárcacikkekben emlékeznek meg a legelőkelőbb németországi ujságok, *Huszka* Rózsi, országra szóló sikerének másnapján levelet irt egy budapesti barátjának. Boldogan ujságolta tomboló sikerét, majd *zokogó sorokban beszélt honvágyáról.* A német operaszínpad ifjú büszkesége, akit minden ilyen siker egyre messzebb ragad a budapesti Operától, ilyen megható szavakat talál, legboldogabb perceiben is: »Nem tudnék hütlen lenni a földhöz, amelyen születtem! *Minél nagyobb sikerem van itt, minél megtiszteltetőbb módon bánnak velem, annál inkább érzem, mennyire magyar vagyok és maradok is...«*

*

Gróf Károlyi Józsefné angóra és kötöttáru különlegességei és legszebb harisnyák »Sikk« harisnyaüzletben, Belváros, Hajó ucca 12—14. kaphatók.

*

Házasságok az égben — a legszebb nászutak A Reggel Utazási Irodájában köttetnek. (VI., Mussolini tér 1. Tel.: 129-554, 129-555.)

12.

Két érdekes *török vendége* van a Siesta-szanatóriumnak. Itt kezelik *Refik Saidam* török közegészségügyi minisztert és *Huat Begson*-t, aki az ankarai egyetem professzora. Vasárnap érkezett a *harmadik érdekes külföldi vendég:* a spanyol háború zajából idemenekült Riccardo *Sanz.* Foglalkozása: *hadianyaggyáros.*

Az igényes közönség, mely nemcsak az árat, hanem az árut is nézi, harisnyát és kötöttárut Rácz Elemérnél vásárol Kecskeméti u. 6.

?
Hova?
ez is kérdés?
Szilveszterkor
csak a
METROPOLE-ba!!
A szenzációs kabaréműsort **Radó Sándor** vezeti. **Virány jazz.** Szegedi **Farkas Jóska** ciganyzenekara. Meglepetések, tréfás versenyek, hangulat, tánc reggelig.
Kérjük rezerváltassa idejében asztalát. Telefon 138-950.

Ragyogó műsoros Szilveszter est!
a **Prince of Wales Bár**-ban
és a **Negrescóban**
Salamon Csöpi
Dénes—Pethes
Széplaky Piri
Ferenci-trió
Tánc reggelig!
Zene:
Alács band
Fellegi Teri
Szász Ila
Szönyi Lenke
Bródy Juci

ÚJÉVRE
legszebb ajándék
Musika

KIS PIANINÓ
Értékes, izléses, praktikus
Eladási termek
VII., Erzsébet körút 43. (Royal)

Biczó Antal —
Biczó Géza

BICZÓ Antal

AS

Vámoscsaládon született	**1947**	Born in Vámoscsalád
a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola rajz-matematika szakán diplomázott	**1971**	Deegree in Graphics and mathematics at Berzsenyi Dániel Teachers' Training College in Szombathely.
a Gencsapáti Általános iskola tanára	**1975**	Teacher at the primary School in Gencsapáti.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK — **SOLO EXHIBITIONS**

Nagykanizsa, Művelődési Központ	**1974**	Nagykanizsa, Community Center
Szombathely, TIT Galéria	**1983**	Szombathely, TIT Gallery
Répcelak, Művelődési Központ	**1990**	Répcelak, Community Center
Budapest, Metro Klub	**1990**	Budapest, Metro Club
Sárvár, Tinódi Sebestyén Gimnázium	**1991**	Sárvár, Tinódi Sebestyén Grammar School
Sárvár, Könyvtár	**1992**	Sárvár, Library
Gencsapáti, Művelődési Ház	**1992**	Gencsapáti, Community Centeer

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK — **COLLECTIVE EXHIBITIONS**

Szombathely, Médium Galéria - "Tűrttiltott"	**1991**	Sombathely, Médium Gallery - "Tolerated-forbidden"
Szombathely, Képtár - "A gondolat valósága"	**1992**	Szombathely, Picture Gallery - "Reality of tought"
Bécs, Collegicum Hungaricum - "A gondolat valósága"	**1992**	Vienna, Collegicum Hungaricum - "Reality of tought"

Geboren in Vámoscsalád.	**1947**	Nato a Vámoscsalád.
Erwarb er sein Diplom als Zeichnen- und Mathematiklehrer an den Pädagogischen Hochschule Berzsenyi Dániel in Szombathely.	**1971**	Diplomato nell' Istituto di Pedagogia Berzsenyi Dániel di Szombathely nella facoltà di diseguo e matematica.
Er ist lehrer der Grundschule in Gencsapáti.	**1975**	Insegnante della scuola generale di Gencsapáti.

EINZELAUSSTELLUNGEN — **ESPOSIZIONI PERSONALI**

Nagykanizsa, Kulturzentrum	**1974**	Nagykanizsa, Centro di cultura
Szombathely, TIT Galerie	**1983**	Szombathely, Galleria TIT
Répcelak, Kulturzentrum	**1990**	Répcelak, Centro di cultura
Budapest, Metro-Klub	**1990**	Budapest, Club Metro
Sárvár, Gymnasium Tinódi Sebestyén	**1991**	Sárvár, Gimnasio Tinódi Sebestyén
Sárvár, Bibliothek	**1992**	Sárvár, Biblioteca
Gencsapáti, Kulturhaus	**1992**	Gencsapáti, Centro di cultura

GRUPPENAUSSTELLUNGEN — **ESPOSIZIONI DI GRUPPO**

Szombathely, Medium-Galerie - "Geduldetverboten"	**1991**	Szombathely, Galleria Medium "Tollerato-proibito"
Szombathely, Galerie - "Die Realität des Gedankens"	**1992**	Szombathely, Gelleria "La realtà del pensiero"
Wien, Collegicum Hungaricum - "Die Realität des Gedankens"	**1992**	Bécs, Collegium Hungaricum "La realtà del pensiero"

"Évezredek a perceket az ismeretlenbe tolják -
így mozdul a nagy szerkezet: egymásnak feszülő formák." Szauer Ágoston

"Thousands of years push minutes in the unknown -
Thats's the way the big mechanism moves: forms tightening to each other. " Ágoston Szauer

"Jahrtausende drängen minuten in das Unbekannte-
So bewegt sich das große Werk: Sich gegen einander stemmende Formen. " Ágoston Szauer

"I minuti sono spinti da milleni ai tempi sconosciuti -
così si muove la grande composizione: si tendono le figure." (Szauer Ágoston)

KITÉRŐ
1981. 43 X 43 AKRIL, FAROST

DETOUR
1981. 43 X 43 ACRIL, WOOD-FIBRE

ABSTECHER
1981. 43 X 43 ACRYL, HOLZFASER

DEVIAZIONE
1981. 43 X 43 ACRIL, LEGNO COMPRESSO

KOMPOZÍCIÓ II.
1980. 58 X 58 CM AKRIL, FAROST

COMPOSITION II.
1980. 58 X 58 CM ACRIL, WOOD-FIBRE

KOMPOSITION II.
1980. 58 X 58 CM ACRYL, HOLZFASER

COMPOSIZIONE II.
1980. 58 X 58 CM ACRIL, LEGNO COMPRESSO

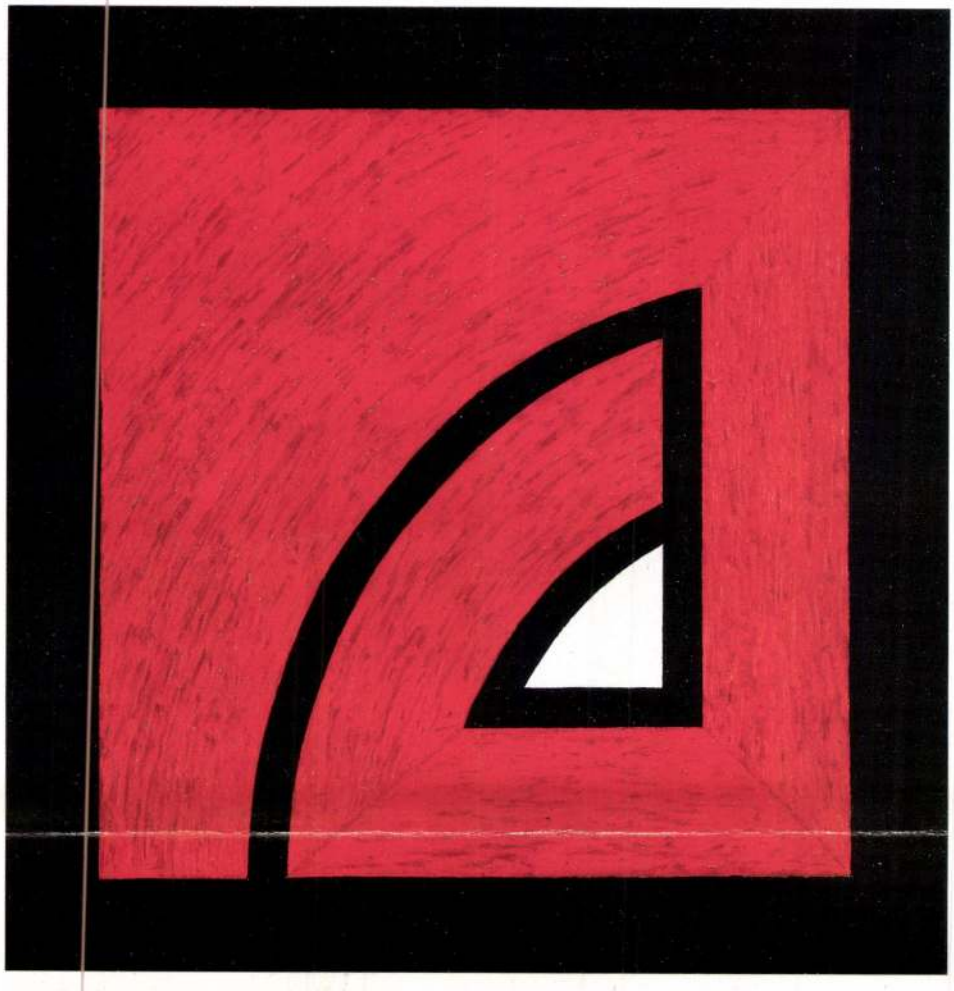

KOMPOZÍCIÓ III.
1983. 24 X 24 AKRIL, KARTON

COMPOSITION III.
1983. 24 X 24 ACRIL, CARD

KOMPOSITION III.
1983. 24 X 24 ACRYL, HOLZFASER

COMPOSIZIONE III.
1983. 24 X 24 ACRIL, CARTONE

Biczó Géza, illusztrátor

Az előző évszázad második feléből szülőhely szerint is számos képző művész neve felmerül. Kiskunhalasról az illusztrátor Biczó Gézáé, Kiskunfélegyházáról a nemrég elhúnyt Holló Lászlóé, stb.

Sümegi György: Bács-Kiskun művészettörténete, 9. rész. A romantika idején.

Forrás, 1976. 11. 94-95. old.

Biczó Géza festőművész

Baksai Sándor arcképét festette meg. A portré a lap cimlapján szerepel.
Repr.

A HÉT, Bp. 1891. dec. 27.
II. évf. 52. sz. cimlap.

BICZÓ GÉZA, festő

---

2. kép.-Árpádhalom a tetétleni pusztán.-/Vasárnapi Ujság,1880. 7.szám. 104.lap.-Fekete repr.

BALANYI BÉLA: A Nagykörös határában 1879-ben és 1894 folytatott ásatásokról 13.old

STUDIA COMITATENSIA, 2.-Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból. Szentendre. 1973

BICZÓ GÉZA, festő

---

1. kép.-Ásatási jelenet Tetétlenen.-/vasárnapi Ujság, 1880..7.szám.104.lap. -Fekete repr.

BALANYI BÉLA: A Nagykörös határában 1879-ben és 1894 folytatott ásatasokról 13.old

STUDIA COMITATENSIA. 2.-Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból. Szentendre. 1975

MDK

Bíró Géza festő

1882. „A majster" c. képét KT kiállításon megvette.

MDK-A-I-1/1056.

Biczó Géza, festö

Arckép. Of.

Képzőművészeti Társ. 1901/2. Téli Kiáll. Kat. 43.1.

M. D. R.

Biczó Géza festő

Circsán 1882

Farkas Kurkóirt. 461,

Bicsó Jenő

M.D.K.

Grafikus

Petschacher halálakor a Vasárnapi Ujság nekrológját

Bicsó Petschacher portréja díszíti

Gál Ervin: Petschacher Gusztáv építészete

M.M.M. Évkönyve 1952, 190 l.

Biczó Géza M.D.K.

Budapest, 1891.

Nagykőrös főutcája. Szövegközti illusztráció Váczy János: A három város c. cikkéhez. id. mü 192-207.p.

Szign. Biczó Géza - Meses K.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Mesés Károly egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.197.p.

Biczó Géza M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Kun leány. Szövegközti illusztráció Baksay Sándor: A Jászkunság c. cikkéhez. id. mü 231-256.p.

Szign. Biczó Géza - H.K.sc. - Morelli F.i.

- - rajza után H.K./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.243.p.

Biczó Géza M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Kun ember. Szövegközti illusztráció Baksay Sándor: A Jászkunság c. cikkéhez. id.mü 231-256.p.

Szign. Biczó Géza - K.H.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után K.H./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.241.p.

MDK

Biczó Géza, festö.

Szily Kálmán . Of.

A Magy. Tud. Akad. képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö. 1913.évf.8-9.füzet. 539.l.

MDK

Biczó Géza, festö.

Hunfalvy Pál. Mellkép.

A Magy. Tud. Akad. képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö. 1913.évf. 8-9.füzet. 538.l.

MDK

Biczó Géza, 4-ed éves

A kiállitáson a figurális rajz és festés szakmájából munkáival részt vett.

"Egyház és Iskola." Az országos mintarajztanodo.kiáll
Vasárnapi Ujság. 33.sz. 1875.aug.15. 524.l.

MDK

Biczó Géza, festö

Balassa Bálint. Térdkép. Másolat.
/ A.B. Ragályi Ferenc birtokában lévö eredeti után./

A Magy. Tud. Akad. Képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö 1913 évf. 8-9. füzet. 837.l.

Bicró Géza

Gestöröl elneverett utcát Bartók Béla utcára akarja keresztelni a nagykörösi tanács.

Pest Megyei Hírlap (Nagykörös)

1966. IV. 14. 4. o.

Biczó Géza

Életfestő és rajzoló művésze. Nevét építő-szobrász tagokból álló brigád vette fel.

Pest Megyei Hírlap, 1970, okt. 1.

MDK

Biczó Géza

A Zsedényi-emlék Tátrafüreden, repr.

Zsedényi emléke. Vasárnapi Ujság 1887. 42.sz. 597.l.

MDK

Biczó Geza, graf.
festömüvész.

Csizmadia-mühely. Rajz.

Saját festménye után készitette a rajzot a Vas.Ujs. részére.
Nagy megfigyelö tehetségre és gondos tanulmányra mutat ez a genre-kép.

Vas.Ujs. 1880. 116.1.

Biczó Géza, c MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1900/1901, téli kiáll.

MDK.

Biczó Géza

Arckép, olajf.

KMTárs, 1900/1. téli kiáll.kat.53.l.

MDK

Biczó Géza

Arckép, of.

Képzőm. Társ. 1901/2. téli kiáll. kat. 43.l.

MDK

Biczó Géza

Székely Bertalan tanitványai között. Vas. Ujs. 1910. 36. sz. 748.l.

MDK

Biczó Géza

Lotz Károly tanitványai. Vas. Ujs. 1898. 9. sz. 144.l.

MDK

Biczó Géza

Lehel F.: Önkritika. Nemzeti Mivészet 5-6. sz. 85.1.

Biczó Géza, Bitzó (Nagykőrös, 1853. febr. 2o--Bp., 19o7. nov.4.): festőművész és rajztanár. Tanulmányait a bpi.-i Mintarajziskolában végezte, majd 1876--77-ben mint katona Bécsben látogatta a Képzőművészeti Akadémiát. 187?-től a kiskunhalasi gimnáziumnál rajztanár. Később tanulmányutat tett Münchenbe, s az ottani Képzőművészeti Akadémián folytatta tanulmányait. Visszatérve 1885-ig ismét Kiskunhalason tanár, majd 1885-től haláláig a bp.-i VII. ker. főgimnázium tanára. 188o-tól képeit több izben a Műcsarnokban kiállitáson mutatta be. Főként zsánerképeket festett, melyek témáját elsősorban a nép életéből meritette. Számos arcképet festett (Balassa Bálint, Hunfalvy Pál, Szily Kálmán, Arany János arcképe az MTA tulajdonában van). Sokoldaluan működött mint illusztrátor is. Két évtizeden át a Vasárnapi Ujság illusztrátora volt. Számos könyvhöz is készitett illusztrációt.

Biczó Géza, Bitzó festőművész és rajztanár

Magyar Életrajzi Lexikon

Ybl.

Bitzó Géza festő /1853-1907/

A Képzőművészeti Társulat 1882.őszi kiállitásán a Munkácsy-féle 6000frankos dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz. 2.o. /Sz.és M./

Bitzó Géza festő

Pesti Hirlap. 1880. jun. 20.

Kaas Ivor: Magyar festők

Bitzó Géza festő

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A Képzőművészeti társulat műmá-
sárló bizottsága....

Biczó Géza

festő

lásd

L. a)

Törös Nagyrőrösi

4, és képrö-

minvészeti kiállítás

Katalogusa

n. ott.

Művelődés

3-as kis

tükre

Nhörös

1935

~~Puliszkaverő, magyarköblösi~~

V. 178.

VU 1873. 260. l. (Fáy A. pesti báre) (képpel) –

1878. 793. l. (Az ujonc. c. képpel

1879. 725. l. – 1880. 104. l. (A nagkőrösi ásatások, képekkel), – 116. l. (Csizmadia-műhely, kép.), – 456. l. (B. Gy. „Alku"-ja a Mücs.-ban.), – 712. l. – 752. l. (Nagkőrösi csöcs és Sütülás c. képek), – 46. sz. (kép.), – 833. l. (Az alku c. kép) –

1882. 763-64. l. (Nagcs-bajosok és Ez fedél alatt c. képek) –

1883. 76. l. (A kerítés mellett c. kép), – 289. l. (A mi kovácsunk, 1 képpel), – 304. l. (A bukovinai magyarok haza érkezése, 2 képpel), – 372. l. (Csánzó szekeres gazdák, képpel), – 384-85 (Cicázás c. képe)

1884. 839. l. (A klarinétos c. képe

1886. 53. l. (A háború előtt és A háború után c. képei), – 233. l. (Benfentes paraat)

1887. 461. l. (Dessewffy Marcel arch.), – 706. l. (Brunnaz Sándor csanádi püsp. arch.)

1889. 236. l. (Wekerle S. arch.), – 409. (Kún Kocsárd arch.), – 425. l. (Az GM. Mon. ir. és képben), – 533. l. (Brunnaz S. arch.), – 660. l. (Tibád Antal arch.), – 661. l. (Czorda Bódog arch.) –

VO (2)

1890. 85. l. (Steiger Gyula arch.), – 93. l. (Fáy András vegyhozi arch.) –

1891. 4. sz. (Simon János csitiérsek arch.) 798. l. (Hunfalvy Pál arch.), – 418. l. (Baksay Sándor arch.) –

1892. 236-37. l. (Arad vm. Zöltből, Képekkel

1895. 81. l. (Kun Kocsárd arch.), –

1902. 89. l. (Tibád Antal arch.)

1907. 1908, 919. l. (B. G. Nekrolog archéppel

Bíró Jenő

festő

Művészet 1908. 63. l.

Nekr. archeppel-

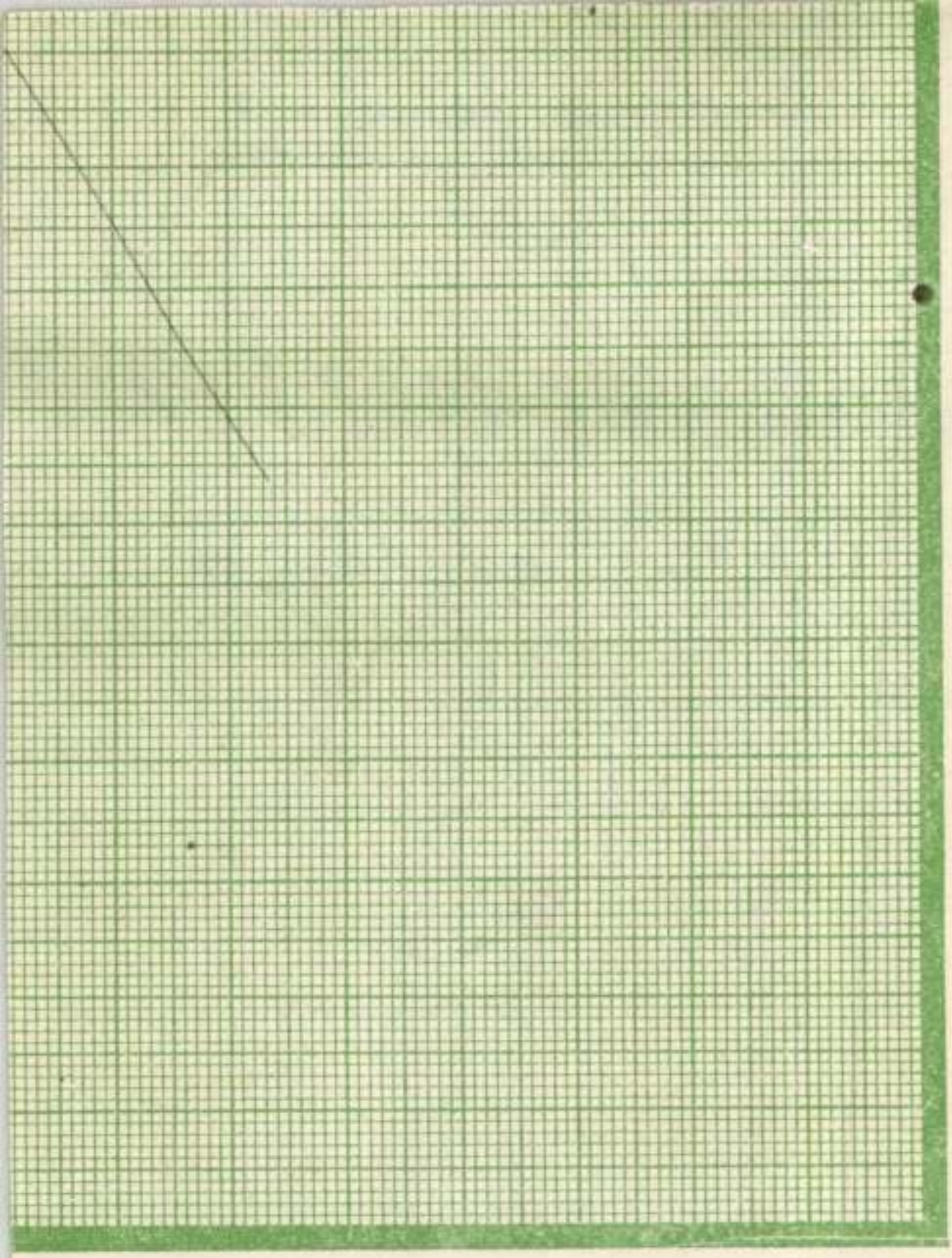

Biczó Géza

illusztrációi az
alábbi műben

Márki Sándor

Aradvármegye és Arad
szabad kir. város tört.
II. k. I. rész. Arad
1892.

Nem a Vas. Ujs-ból
itvett klisék?

Universitaire de Hautes Etudes Internationales előadásain és szemináriumi munkájában. Közben március hó végén kéthetes németországi tanulmányúton betekintést nyert a berlini, kieli, és hamburgi nemzetközi jogi, illetve nemzetközi politikai és gazdasági intézetek működésébe s ezzel a legújabb német nemzetközi jogi felfogás alakulásába is. Ezt követőleg résztvett Hamburgban a „Hansische Arbeitsgemeinschaft für Völkerrecht" gyűlésén, majd Hágán és Párizson keresztül tért vissza Genfbe. Hazatérőben Bécsben töltött néhány napot, ahol az egyetem nemzetközi jogi intézetét ismerte meg és Verdross professzorral való érintkezés során igyekezett tanulmányainak német vonatkozású részét kiegészíteni. Utazása alkalmával különös súlyt helyezett arra, hogy a nemzetközi jogi vonatkozású studiumok vezető egyéniségeivel összeköttetést keressen, így Angliában H. A. Smith, Lauterpacht, Macartney, Adams, Fischer Williams, Zimmern, Brierly, Mendelssohn—Bartholdy, McNair, Genfben Rappard, Bourquin, Wehberg, Guggenheim, Potter, Whitton, Podesta Costa, MacKinnon Wood, Giraud, Radisics, Breycha-Vauthier; Németországban Blass, Schüle, Meier-Benneckenstein, Schönborn, Böhmert, Gülich, von Freytagh-Loringhoven, Frahne, Marc, Oelrich, Schoch; Hágában Hammarskjöld; Párizsban pedig de La Pradelle, Sibert és Davis professzorokkal, illetve szakemberekkel lépett érintkezésbe.

Bitzó Géza

rajztanár

cvód

2

Lyka (u.) Körönsége és

114. l.

Művészet a tárad-
vésen. 1867-1896.

Bp (1947)

gy a Műemlékek Országos Bizottsága

Biczó Géza

festi

erod.

Krück. I. 115. l.

Sarkophági római II. 204.

Képzen. Szemle

1880. 61, 159. l.

Kiáll. tm.

Keleti G.

Die Frühlings-
Ausstellung im
Künstlerhause.
PLL. 1880 ápr. 6.

Bitzo Géza

rajza

Hunyadmegyei vlá-
hok a Zsil-völgyé-
ből,

repr.

Jó Br Rá

119. l.
170. l.
401. l.

képezzel

Jókai - Brody - Károsi:

Ezer nyolcszáz negyen nyolc.
Az 1848/49-iki m. szabbare
tört. képekben. Bp. 1898

Bitzó Géza,
kiskéri

festő

lásd

Gulyás Magyar írók

III. k. 283. l.

Bitzó (Biczó) Géza

Irod

Galantai Ferese Béla:

Nagykörös művészete.
A nagykörösi képzőművészeti kiállítás
katalogusa. 1926.
Nemzeti Szalon.

Nevét a fenti módon
kell közölni!

Bicró Gerő

Egyházm. Lap

1861. 223. l.

A vall.és közokt.m.kir. miniszt
sz.a.kelt s a budapesti IX.ker.
ténak mása.

Utasitom az állan
tésznek az 1897 évi 44094 s
2400 kor. tiszteletdiját és
évi 64581 sz. rendeletemne
teletdiját, f.é. szeptember
meg.

A hivatalos más

Bicró Géza

l

Közlezrkiáll

1285. l

Ezredévi Ezr. kiáll

Közl.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Biczó Gerá

Jestő

aut 1853

Csiszt

Galfek Nagyk

179. l.

MOB Kat. 3707

Galántai Fekete B:

Nagkőrös. M. V. M.

Dp 1927. 179. l.

~~Albert, angol herceg IV. 42.~~

Bíró Géza

Humfalvy Pál arcképe
Fenti olaj.
M. Tud. Akad. tulajd.

Repr.
Domanovszky Sándor
Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. é. n. 403. l.

Biczó Géza

47. **Szily Kálmán** philosophiai tiszt. doctor, ministeri tanácsos, nyug. műegyetemi tanár, ig. és r. tag, 1889—1905-ig főtitkár, 1905-től főkönyvtárnok. Mellkép. Olajfestmény. Festette Biczó Géza (1853—1907). Szily Kálmán ajándéka.

Dívald Akad. palotája

75. l.

A Ma. Tud. Akad. palotája
és építtetése.
Bp. 1917

65, 71, 75. l.

x Bitzó Géza festő

szül. 1853 – + 1907

Benkó Imre: Nemes csal. Nagy Körösön

49 l.

Herzog

templom, Szt. János apostol

" " "

Szt. Pál "

" " "

Szt. Bertalan "

" "

Főoltár

"

" részlete

" "

" tabernaculuma

" "

Akad. Ért

1913. 537. l.

(A M. Tud. Akad. képei és trobrai)

Biczó Géza

Lipótvár, fanti
rajza
repr.

Jó Br Rá

401. l.

Magyar Központi Híradó Rt.
BUDAPEST, VIII, BRÓDY SÁNDOR-UTCA 7.
Telefon: 136-968, 135-942

T.

Müemlékek Országos Bizottsága,
B u d a p e s t .
Hőgyes Endre-utca 10.

Bitzó Géza

festő

Münchenben a képzőm. akadémián 1880-81-ben Lindenschmidt festőosztályban tanult.

Somogyi Miklós: Magyarok a münchenni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 184. l.

Felirás ~~[illegible]~~ XVI. száradból való czüstkelyhen

VI. 29.

Bíró Géza

rajztanár

VIII. ker. áll. főgimn.

1904-ben

tagja a Rajztanárok

Egyesületének.

Budapest, 193 8. julius 3o.

s

Dr.Szentiványu Gyula urnak,

Budapest.

ttel van szerencsénk értesiteni,
igen előkelő müépitész és mütörté-
lölelő könyvtárát. Mielőtt a könyve-
ldolgoznánk, minthogy meg vagyunk
n könyvtárban igen sok igen tisztelt
t méltóztatik találni, nagyon örül-
l mielőbb megtisztelni méltóztatna.
atását várva,vagyunk

kiváló tisztelettel

LANTOS
könyvesbolja és tud. antikvárium
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

Biczó Géza

1882/83 II. Lotr-féle festeneti ontág

~~Háromdob-utcza Pesten~~

~~II. 93~~

1905. augusztus 17.

Török Zoltán főispán, a nógrádm. múz. elnökének: bizalmas értesítés a Nagy Iván könyvtárából származó régi magyar nyomtatványok ávrúba bocsátása tárgyában (753/1905.)

Biczó Géza

1878/9, I - vendéglátogató festőnövendék, kimaradt.

~~Mángolólapiczkaa~~ gyűjtemény ~~a sümegi múzeumban~~

VI. 148.

Bitró Gyula festő, sub.
1853 II. 20. Nagykőrösön
megh. 1907 XI. 4. Buda-
pesten. Mint illusztrá-
tort méltanyoltak (Vasár-
napi Ujság stb).

Sell.

III

30 W.

A műtárgy

található és pedig

a N. Múzeumban 1873-ban jelenleg

jelzés	díjjegy.	régi díj	terem	sor	O. K.	T. K.	Graf.	ezen okirat szóla
			szám alatt					
—	—	—	1873	V	79	79	—	—	465
5	—	—	—	V	84	600	—	—	490
—	—	—	—	V	85	602	—	—	491
—	—	—	—	V	14	883	—	—	508
5	—	—	—	V	18	437	—	—	484
—	—	—	—	V	26	331	—	—	479
5	—	—	—	V	8	354	—	—	480
—	—	—	—	IV	18	477	—	—	486
—	—	—	—	V	20	688	—	—	494
—	—	—	—	IV	15	84	—	—	466
—	—	—	—	V	38	580	—	—	490
—	—	—	—	V	10	559	—	—	489
5	—	—	—	V	28	137	—	—	472

Bitzo Géza

festo.

1853–1907

Muvészeti Lexikon 78.1

Horvátország III. 123.

Biczó Géza

55. **Hunfalvy Pál** ig. és r. tag, 1851-től az Akadémia főkönyvtárnoka, nyelvtudományi író, az újabb magyar összehasonlító nyelvészet megalapítója, a Magyar Néprajzi Társaság alapítója, főrendiházi tag (* 1810 † 1891). Festette Biczó Géza (1853—1907). Mellkép. Jelzése: Biczó Géza 1893. Kifüggesztését elrendelte az 1892. évi nagygyűlés. (L. Akad. Ért. 3. k. 345. l.)

Dívald Akad. palotája

65. l. 71, 75. l.

√ Bitzó alatt
következő az
életrajz

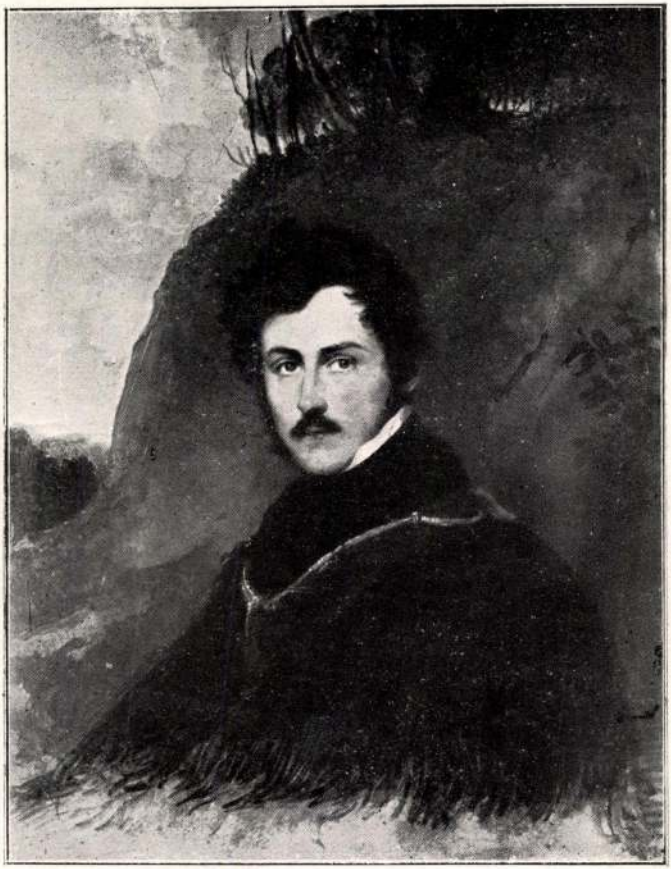

Gr. Andrássy György. (90. l.)

Biczó Géza

2. Az I. osztály titkári szobája.

4. **Balassa Bálint** költő és katona (* 1551 † 1594.). Olajfestmény. Másolat az alsóhrabóczi kastély eredetije után. Festette Biczó Géza (1853—1907.). Mellkép, álló alak karneolgombos vörös dolmányban, zöldesszínű zsínóros és prémes mentében, balkeze kard markola-

V

Dívald Akad. palotája
H. l.

tán nyugszik, jobbjában buzogány; ez utóbbi alatt asztalon Arte et Marte föliratú szalagos könyv és tollas prémes süveg. Alján felirat: Valentinus Balassa Gyarmath: Capitaneus Agriensis in exercitu Mathiæ archiducis chylliarcha in assvetu Strigoniensis oppugnationis Turcis trajectus gloriose pro Patria occubuit 1594. Aetatis suæ 43. A báró Balassa-család részéről e czélból beküldött eredeti után lemásoltatta az Akadémia. (L. Ak. Ért. 7. k. 453. l.)

Petalas Stamatios I. II.
Pédery József I. II.
275. Pintér Sándor I. II.
Pollermann Károly I.
Poór Ákos I.
Prehoffer István I. II.
Pusztai Oszkár I. II.
280. v. Rácz Miklós I. II.
Räde Vilmos I.
Regős Gyula I. II.
Reich Jenő I.
Rencz Szilárd I. II.
285. Rézmann Endre I. II.
Ritter János I. II.
Rozsnyai János I. II.
Rózsa József I. II.
Rumi János I. II.
290. Romváry József I. II.
Ruzsonyi Béla I. II.
Sápy Béla I. II.
Segesdy Sándor I. II.
Selmeczy Iván I. II.
295. Sereghy Zoltán I. II.
Sinkovicz György I. II.
Sipos László I. II.
Soós Endre I. II.
Sotyropoulos Konstantin I. II.
300. Sotyropoulos Konstantin I. II.
Sragner László I. II.
330. Székely Iván II.
Szigethy Miklós I. II.
Szigethy Tamás II.
Sziky László I. II.
Szilágyi László I. II.
335. Szilvássy Rudolf I. II.
Szirbik Miklós I. II.
Szita Imre I. II.
Szombati Pál I. II.
Takács József I. II.
340. Takács Lajos I. II.
Tamási Károly I. II.
Tanczer Dezső I. II.
Tell Vilmos I. II.
Temesi Zoltán I. II.
345. Tialios Parmenion I.
Todoroff Tódor I.
Tompa Gyula I. II.
Toronyai László I. II.
Tószegi Imre I. II.
350. Tóth Béla I. II.
Tóth János I. II.
Tóth Kálmán I. II.
R. Tóth Péter I. II.
Tóth Sándor I. II.
355. Tóth Tibor I. II.
Tönkő Pál I. II.
Trackl György I. II.
Turánszky Nándor I. II.
Valavanidis Parascho I. II.

Biczó Gézá

«**Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben**» cz. néprajzi műnek közelebb megjelent 87. füzete «Magyarország» II. kötetéből immár a 7. füzet. Ez a füzet is a *pesti sikságnak* van szentelve. Tartalma a «három város» (Czegléd, Körös, Kecskemét) ismertetésének folytatása és vége *Váczi* Jánostól, továbbá «Szolnok és vidéke», «A puszták», «Jellemvonások a népről» *Hoitsy* Páltól. Az érdekes szöveget tizennégy eredeti rajz diszíti, melyek közül egy *Biczó* Gézától, öt *Dörre* Tivadartól, öt *Feszty* Árpádtól, kettő *Mednyánszky* László bárótól, egy pedig *Roskovics* Ignácztól való. A czikkekben sok becses részletet találand a magyar olvasó is; a sikerült rajzok ujabb bizonyságai annak a lelkesedésnek, melylyel mai festő művészeink a magyar tárgyak iránt viseltetnek. — A füzet a Révai-testvérek bizományában kapható: ára 30 kr.

Vas-lys. 1889.

425. l.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» [illegible] kiszolt képtalány megfejtése: *Párisi [illegible]*.

SAKKJATÉK

1564. számu feladvány. A sémet sakkszövetség legujabb feladvány tornájában első dijjal kitüntetett feladvány.

[illegible]

Viselet. T. 7300.

Kún férfi.

A lóczán ülő férfi térdig látható, szembe néz és ünneplőt visel. Jobbkezével térdére és baljával az asztal szélére támaszkodik. Jelzése alól balra: Biczó Géza.

Tollrajz, mér. 23.9: 18.5 cm.
Osztrl Magy. Monarchia VII. 241 l.

Sz. n. 252-902
379-902-352.

Viselet. T. 7301.

Kún leány.

A mellig ábrázolt leány szembe néz, nyakán gyöngyfüzért visel, rojtos vállkendője pedig mintázott. Jelzése alól jobbra: Biczó Géza
és a kép alatt: Hajadon a kis-kunságból.

Tollrajz, mag. 16 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 243 l.

Sz. n. 253-902
379-902-353.

Biczó Géza

Nagykörös. T. 7299.

A Fő-utcza.

Az előtérbeli Fő-utczát három szekér, egy hintó és sok járókelő élénkiti, szemben a háttérben van a református templom, a melytől balra az épületek közül még két torony emelkedik ki, mig jobbra gyárkémény füstölög. Jelzése alól balra: Biczó Géza.

Tollrajz, mér. a vk. 15.7: 22.6 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 197.

Sz.n. 251-902
379-902-331.

Biczó Géza

festő

Nagykörösről, 1876-

ban 23 éves.

Biczó Géza, festő, Nagykőrösről, 23 éves korában, 1876—77 az ált. festészeti szakosztályban Griepenkerl tanítványa volt.

Fleischer Bées 32. l.

DOSZKÁR JÁNOS és FERENC

B. U. É. K.

IRODA: IV. VERESS PÁLNÉ-U. 40.
TELEFON: 117-04
IPARTELEP: IX. MÁRTON-U 3/b
TELEFON: JÓZSEF 853.

Biczó Géza

1871/72 – 1874/75

Ferképzőmfőiskák

68. l.

Képrőmű Főisk

Ćoh

Bitzó Géza

München

II 3923. Bitzó Géza, 27 éves, prot., szül. Nagykőrösön, Magyarországon, atyja kézműves, Lindenschmidt festőosztálya, 1880 nov. 20.

Som 184.l.

Somogyi M.

Magyarok a müncheni képzőművészeti Akadémián. 1824-1890.

Műv 1. 1912. 178. l.

BITZO *Géza*, festő, * Nagykőrös 1853 febr. 20, † Budapest 1907 nov. 4. A budapesti rajztanárképzőnek és a münchení képzőművészeti akadémiának volt növendéke s két évtizeden át nagyszámú illusztrációt rajzolt, főkép a Vasárnapi Újságba. Genreképeket és portrékat is festett. Hunfalvy Pált és Szily Kálmánt ábrázoló arcképei a M. Tud. Akadémia tulajdonában vannak.

K. Gy. I. 113. l

79

2705

Antonio
A. Allegri
A. A. Correggio(nak):

(Sz. Correggioban 1494. [illegible]. † [illegible])

Krisztus a [illegible]

A mellig
[illegible] Jejét
[illegible]
[illegible]
[illegible]

S1-S2

Bitzó Géza, festő és rajztanár; szül. 1853-ban Nagy-Kőrösön, megh. 1907 nov. 4-én Budapesten. Tanulmányait a budapesti mintarajziskolában 1871—1875-ig végezte, s rajztanári oklevelet szerezvén, a halasi ref. egyházközség támogatásával Münchenbe, majd Párisba ment. Közben Halason rajztanári állást nyervén, visszatért hazájába s rajztanári működése mellett évek hosszú során át illusztrálással és életképfestéssel is foglalkozott. A Műcsarnokban 1880-ban állított ki legelőször (Az ujoncz, rajz; A csizmadia műhely, olajf.), s bár elég kedvezően fogadta a kritika, mégis ritka vendége volt a tárlatoknak. Még ugyanez évben az Alku cz. szénrajzát (Bródy Zsigmond tulajdona), 1882-ben Cziczázás cz. vázlatát, 1900 és 1901-ben pedig egy-egy arczképét állította ki. Sokkal nagyobb tevékenységet fejtett ki az illusztrálás terén s a Vasárnapi Ujságnak csaknem két évtizeden át legszorgalmasabb rajzolója volt. Eleinte főleg genreképeket rajzolt a magyar népéletből (A sutulás, Nagykőrösi csősz [1880], Ügyes-bajosok [1882], A kerítés mellett, A mi kovácsunk [1883], A klarinetos [1884] stb.), nehány évvel később azonban, mikor a budapesti VII. kerületi főgymnasiumnál nyert alkalmazást, inkább aktuális képeket s igen sok arczképet rajzolt. Az osztrák-

(Biczó)

Aukciók: Trust Muz. 23. Sz
Interieur telő férfivel (1882) fa
44/b. Sz: A kovácsmester (1882) of

Bitzó Géza
festő és rajztanár

L..

Szudry-Szutiványi

magyar monarchia írásban és képben cz. nagyszabású mű illusztrálásában is részt vett. A M. Tud. Akadémia birtokában a következő arczképei vannak: Balassa Bálint térdképe, másolat a B. Ragályi Balassa Ferencz tulajdonában levő eredeti után; Hunfalvy Pál mellképe és Szily Kálmán arczképe. Nyilvánosan utoljára 1901-ben szerepelt. Azóta mindinkább aláhanyatlott alkotó kedve, s 1905-ben súlyos betegségbe esvén, végleg felhagyott a művészettel. Három évi szenvedés után 54 éves korában húnyt el.

Akadémiai Értesítő. 1913. 587. l. (A M. Tud. Akadémia képei és szobrai.) — *Keleti:* Die Frühlings Ausstellung im Künstlerhause. *Pester Lloyd.* 1880. ápr. 6. — *Képzőművészeti Szemle.* 1880. 61, 159. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Művészet.* 1908. 63. l. (arczképpel). — *Vasárnapi Ujság.* 1878. 793. l. (képpel). — 1879. 725. l. — 1880. 116. l. (képpel). — 1880. 456, 712. l. — 1880. 46. szám (képpel). — 51. szám (képpel). — 1882. 763—764. l. (képpel). — 1883. 76. (képpel), 289—290 (képpel), 384—385. l. (képpel). — 1884. 839. l. (képpel). — 1907. 908, 919. l.

hó

			40000 —
			30000 —
a	290	34800 —	
	370	55500 —	90300 —
			4000 —
			43500 —
			164300 —
			43500 —

Bitzo Géza

A majster c. rajza
(1882) repr.
Vas. Ujs. 1883. 289 l.

325

A mi Kovácsunk
c. fenti rajza
vonatkozó cikk
u. o. 290 l.

[illegible] rosszakarat is, az ostobaság is (részük van bennük a régieknek és az ifjaknak is), teljesen össze-vissza zavarták a viszonyokat. Ideje már egyszer, hogy a naturalizmus, zolaismus és modernség egymáshoz való viszonyát tisztázzuk. Sohase volt erre jobb alkalom, mint épen most, mert Zola maga legujabb, «Pénz» czimü munkájában, teljesen fölvilágosítja mindazokat, akik nem a disznóságok kedvéért olvassák, hanem azt a világnézetet, azt a szemet keresik benne, mellyel a szerző a világot látja és fölfogja.

* * *

Nem egyszer figyeltem meg azt a jelenséget, hogy a régiek, — a doktrinérek, nyárspolgárok, ideálisták, — csak addig kiáltottak kigyótbékát Zolára, míg el nem olvasták. De ha ez urak közül valamelyik véletlenül Zolának akár csak egy munkáját is olvasta, mindjárt szelidebben érzett iránta és csakis azt sajnálta, hogy az iró a disznóságoktól nem tartózkodik. Elismeri költőnek, és érzi — bár öntudatlanul, majdnem ösztönszerüleg a vele való szellemi rokonságot. Jó csomó ráadást lel ugyan benne, egy csomó új foltot a régi rongyos romantikus öltözeten, de érzi,

A KLÁRINÉTOS. — BITZÓ GÉZA RAJZA.

Bitzó Géza

bizonynyal már régen felmerült egyesek agyában az a gondolat is, nem lehetne-e mint a kivilágitást, ugy a fáklyásmeneteket is villamossággal eszközölni, hogy igy még nagyobb legyen a fény s elkerülhetők legyenek azok a kellemetlenségek, melyek az égő fáklyáktól elválaszthatlanok. De hogyan lehetne ezt eszközölni? Képesek vagyunk-e magunkkal hordani s tovaszállitani a villamfényt, a mint az a fáklyásmeneteknél okvetlenül szükséges. Bizony, a villamlámpák hordozhatósága igen nevezetes és érdekes feladat, melynek megvalósitása önmagában is figyelmet érdemel.

Pedig megvalósult. A most lefolyt év okt. 31-én valóságos

megtisztelte. E megemlékezés megnyitá a megye egy régi kedves emlékét: egy másik, gondosan őrzött s a nyilvánosság előtt még ismeretlen levelét a nagy hontalannak, ama minden sorában jellemző köszönő iratát, melyet a nagy hazafi 1836-ban táblabiróvá történt választása következtében Borsodmegye közönségéhez sajátkezüleg irt. E nagyérdekü levelet a borsodmegyei levéltár 1836-ból 13473. szám alatt őrzi, s annak előzményeül a következő sorok szolgáltak:

«1836 Szent István hó[illegible]nak 29. napján mél-
[illegible]urnak, főispán hely-
[illegible]sodmegye részéről
[illegible]önyvi kivonata:
[illegible]ánunk, Szathmáry
[illegible]ával, hogy miután
[illegible]rdemeiket jelesen
[illegible]aik emlékét hála-
[illegible]ak kimutatására,
[illegible]sságukat hazafiui
[illegible]radéknak is által-
[illegible]a eleiben azt ter-
[illegible]gnevezendő jeles
[illegible]irákká kinevezni
[illegible]ósága szivesen el-
[illegible]akaratjok hozzá-
[illegible], ezek közől [illegible]ábla-
[illegible]eztettek ki, ugy-
[illegible]yi István, méltó-
[illegible]éltóságos királyi
[illegible]ácz, Felső-Büki
[illegible]ölcsey Ferencz,
[illegible]arnóczy Kázmér,
[illegible]váth Sámuel és

[illegible]ltetésök első Al-
[illegible]atni.»

nak, mellyet egész életemnek szilárd, állhatatos igyekezetével aligha kiérdemelhetek.

Veszem tehát azt nem jutalomúl, hanem serkentés gyanánt, hogy a pályán, mellynek töretlen göröngyei közt bukdácsoló lépéseim kegyes helyeslésöket elnyerék, rendithetlen szilárdsággal haladjak.

Ily tekintetből indulva, szabad legyen megvallanom: hogy bár keblemben, s a hazafi kötelesség érzetében elég erőt találtam volna is tántorithatlanul megmaradni az ösvényen, mellyet Hazám javára csekély körömhöz képest nem egészen haszontalannak itéltem; — de még is, önkény, rossz akarat, gonoszság, szolgaiság, ármány, titkos rágalom, nyilt erőszak, s az üldözésnek ezer nemei oly temérdek nyilakat szórnak utamba, hogy szükségem volt valamire, a mi homlokomat felderitené, s utam tövisei közé rózsát is hintene. Engedje tekintetes első alispán ur nyilván kijelentenem, hogy ezen varázserőt Borsod vármegye kegyességében fellelém, most már nem csak szilárdul (a mint különben is teendő valék), hanem derült kedvvel is fogok az ösvényen haladni, mellyen ezen nemes megyének nagybecsü serkentésével találkozám.

Mélyen érzett alázatos köszönetem gyanánt azon erős esküt teszem le Tekintetes alispán ur kezeibe, hogy változni nem tudó állhatatossággal Hazámnak holtiglan hű fia maradok, s hogy ámbár tehetségeim csekélysége miatt az irántam mutatott kegyességet kiérdemelni képes nem lehetek is, de megszabni nem fogom Tekintetes Borsod vármegye Rendeinek kegyes bizodalmát; — és ámbár egyoldalról a pokolnak minden ijedelmeit rettentésül, más oldalról a mennynek minden örömeit csábitó ingerül állitsák is előmbe: soha sem fogok azok sorába tartozni, kik a nemzet bizodalmát rút hálátlansággal viszonozzák s kikben nemzetünk oly keservesen

BICZÓ Antal

rajza

Magyar Nemzet 1991. jan. 5. 11. p.

96.aug.17.

498/1995

k, a

kaközösség

ván Úr!

ánlatukat köszönettel vettük, tudomásul
- ésszerü - kikötéseket is a visszaigazo
tekintetében.
ink intézkedésének hiányában - a költözkö
et vállalni még nincs módunkban, kérem
magam részéről szintén szükségesnek tart
másul vételét, hogy ebből a jelzett határ

Biczó Antal

Szombathelyen megnyílt a Vas m.-i tavaszi tárlat, melyen szerepelnek a felszabadulási pályázatra készült művek is. – Kőszegi tájak, – utcavészletek – témájú képeit látjuk.

Budai Rózsa: Vasi tavaszi tárlat.

Életünk, 1975. 2. 164. old.

Biczó Antal textilművész

Művei részt vesznek a szombathelyi Művelődési és Sportház galériájában a „Vasi Műhely" által rendezett kiállításon

cikk: „Vértes Péter festőművész" / cimozó alatt

Kulcsár János: Töprengés a Műhely körül" c. cikke

Vas Népe 1978. XI. 19

Biczó Antal

Új tagnak számít Molnár István, Biczó Antal, Tarpataki Károly, kik meghökkentő, dolgokkal jelentkeztek. Csak egy-két munkájukat ismerik, törekvésükről pedig inkább szavakat.

Budai Rózsa: A Vasi Műhely tíz éve.

Vas Népe, 1947. nov. 20.

Biczó Erzsébet

festő

l.

Törös Nagyfőrös

7. l.

Római relief álló férfi és nő-

alakkal V. 175.

Ø

Biczó Gyula

épitész

Nagykörös XIX 4

Emlitve

Galtek Nagyk

179. 1

~~Albert és Victoria Múzeum, London~~

~~VIII. 62.~~

Bitzó Gyula

építész

működéséről

nincs semmi

adat.

Galanthai Tekete

Béla. Nagykőrös

művészete. A nagy-

kőrösi képzőművé-

szeti kiáll. Eat. 1926.

Nemzeti Szalon.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 5

ÉLETÜNK

1021 Biczó Antal

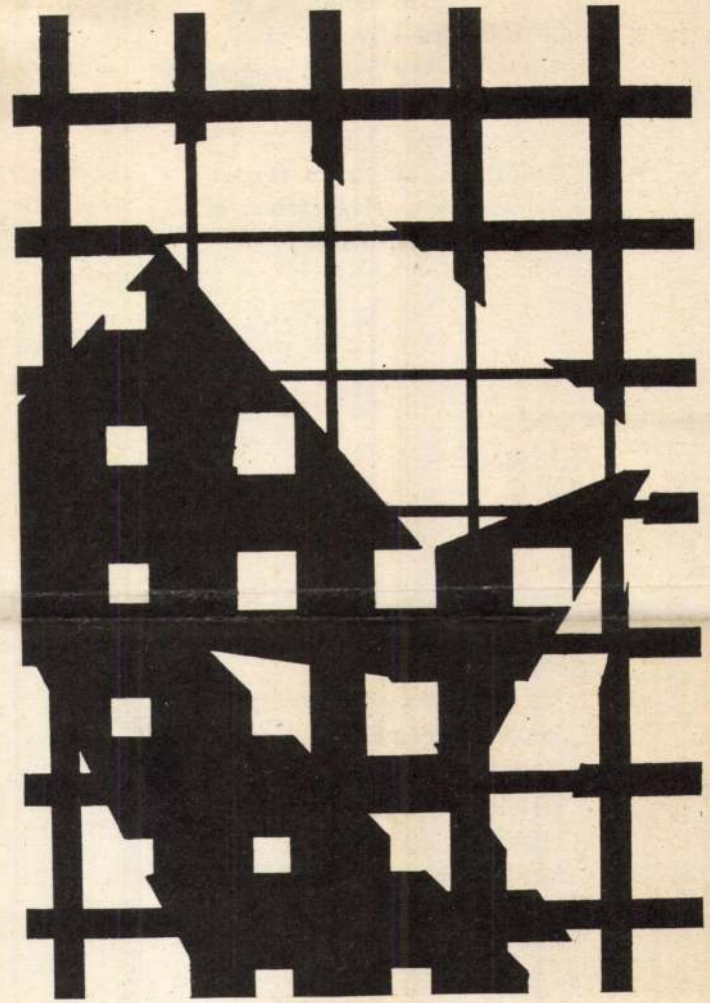

BICZÓ ANTAL: RÁCSGRAFIKA I.

és megs
vízre ha
mit háta
és arcod
Hiába, h
nézése m
arc-szárn
mint akit
a szereler
elfér parányi sorsa

Csalétek

én inkább eltűnök
árnyékomat is hagyva
egy horgász
víz fölé görnyedő mozdulatában
képzeletem adva csaléteknek
pisztráng-kedvű, cselekvésben
mindig bizakodó szavaitokhoz
ebben az éberen tartó
kérdőjel-horgászatban
kifogni azt az egy szót
mely árnyéktalan, mint a víz

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Biczó Antal

VAS NÉPE
1984 JAN 21

grafikus m.

Fák és bokrok

1021

Biczó Antal rajza.

el, fegyvert ad
kezedbe. Vedd
ld meg alapos
esterséget.
imára ez szüks
iny. Nem azért, nogy sa-
testvéreidre, más or-
igok munkásaira lőjj, ha-
m azért, hogy saját or-
god burzsoáziája ellen
colj..."

A fiatal Kulich elvette a
yvert, amelyet a mun-
osztály tanítói és vezetői
ijtottak neki: megtanulta
arci mesterséget. Az osz-
harcos fiatalok nagy
izelme volt, amikor az
szágos Ifjúsági Bizottság
tárává őt választották.
eres akciók indultak a
alok vasárnapi leventéz-
se ellen; illegális cso-
tokat szerveztek; röpira-
at terjesztettek. Kulich
ula pedig e mozgalmas
apokban, években is
hetetlen szorgalommal
ult, képezte magát elmé-
szinten és az általános
veltségben is. Kitűnően
asználta azokat a hóna-
at, amelyekben nem
ozhatott: ilyenkor kü-
sen tervszerű és ke-
y önképzést írt elő ma-
ak. Két nyelvet, a né-
et és a franciát önerő-
sajátította el, vasszorga-
mal, s hihetetlen nagy
rattal.

int az illegális párt
bizottja, 1939-ben Zü-
port tanulmányozta például a Kommunista Kiáltványt, mégpedig úgy, hogy ha belépett a terembe egy nemkívánatos személy, az könyvük felett Karl Renner: A Duna-medence gazdasági problémái című politikailag meglehetősen ártatlan művének fedelét láthatta.

Egy forradalmár töretlen útját szakította meg Horthy vezérkari főnöksége, amikor 1940 elején több mint százötven kommunistát és baloldali érzelmű embert letartóztatott, köztük Kulich Gyulát. Az alagi csendőrlaktanyában kegyetlen kínzásoknak vetették alá őket. Kulich lett a per fő vádlottja. Ám akkor is nyugodt és optimista volt, amikor Szegedről a váci fegyházba, onnan a komáromi Csillagerődbe, majd tovább, Dachauba hurcolták el. Soványan, hajadonfőtt, a hidegtől lila arccal állt az elkülönítettek csoportjában, a sor szélén. Amazokat munkába indították, őket a halálba. Még akkor is bátorítóan mosolygott társaira.

Ha élne, most lenne 70 éves.

Ü. L.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bicsó Antal
grafikusművész

VAS NÉPE

1980 FEB 1 0

1021

Bicsó Antal rajza.

Nekem még a Szovjetunióból is megjött a levél, pedig csak azt írták rá: Nani néni, Csönge.

Az egyik régi iskolában kapott helyet az óvoda. (Katolikus és evangélikus iskola is volt a felszabadulás előtt a községben). Alvás után jólesik a frissítő torna. „Magasabbra, hadd nézzem kiből lesz óriás".

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Biczó Antal, grafikus

VAS NÉPE

1983 DEC 31

1021

Biczó Antal rajzai

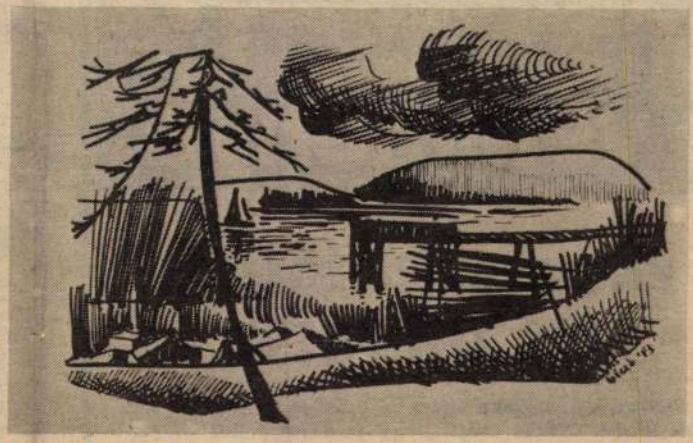

Balatoni csend.

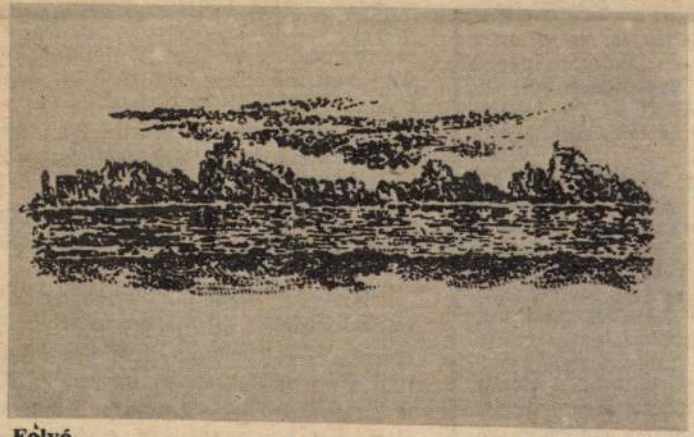

Fölyó.

Tájkép.

Mi a véleménye?

Kérdez: Némethy Mária

Megismételné az óévet?

Jellegtelen, szürke szám a számsorban 1983. Egy a sok közül. Mégis most, hogy már ismerjük a „tartalmát", az emberiség történetében betöltött szerepét, tudjuk: a hozzá fűződő világpolitikai események miatt nem a sikerültebb esztendők közt tartják számon a nemzetközi almanachok a most búcsúzó 1983-as évet.

Hagyományosan szilveszteri, évvégi szokás, hogy az emberek számot vetnek azzal: mi sikerült, mi nem az eltelt 365 nap alatt. Mi arra vállalkoztunk, olvasóinktól megkérdezzük: ha lehetséges lenne, visszaforgatnák-e az idő kerekét, újra élnék-e 1983-at?

Ki így, ki úgy válaszolt a kérdésre. Abban viszont egyeznek a vélemények: van, amit szívesen átmentenének az óévből az új esztendőbe.

Képek: Horváth Pál

Nemes Dezsőné háztartásbeli: — Én bizony megismételném az eltelt évet! 1982 augusztusában örökségből váltottam ötezer forintos gépkocsinyeremény-betétkönyvet az OTP-nél. A második húzásnál kihúzták a számát, így 1983-ban lett

Ajándék a nagyobb családtól

Túl a nyolcvanon már maga az élet is ajándék. Talán minden csepp jónak is jobban örülünk, mint fiatalabb korunkban. Gyerekeink már önálló családban élnek, így bizony csak az egyedüllét marad számunkra. Még akkor is, ha — mint én is — időm nagyobb részét gyermekemnél töltöm. Azért az én családom már csak egy személyes.

Most karácsony táján aztán annak is örülhettem, hogy népesebb „családom" sem feledkezett meg rólam. December elején kedves levelet kaptam a KISOSZ Vas megyei szervezetétől, amelyben a jókívánságok mellett azt is hírül adták, hogy háromezer forint segélyben részesítettek. Már a pénz is megérkezett karácsony előtt. A magamfajta nyugdíjasnak

Nem cukorból

November elején jelent meg lap **hészgondok — Kapós a propolisz, k** Írásunkra a következőkben válaszolt Országos Méhészeti Szövetkezeti Köz

„A cikkben szerepelt azon meg ára az elmúlt években csupán 1—2 s míg az előállításhoz szükséges cukor ugrott. Ez a kitétel erősen sérti mézü mert az írás szerint a magyar méhé a mézet, nem pedig a méhek, a vir nektárból. Magyarország Európa eg exportőre, és ha ilyen valótlan állít újságban, az csak ronthatja a magy ban.

A másik tárgyi tévedés: az újs hogy a vándorméhészek esetében a b szatérítenek. Vállalatunk nem a b hanem a vándorló méhészek fuvardíj A Volán kedvezményekkel csökkente szatérítést.

Szerepelt még a cikkben az a n napraforgóméz kitűnő exportcikk. B ság az, a termelőtől a vállalat 29 fo napraforgómézet és 30 forint 50 fill A két szám önmagáért beszél. Sőt, a hogy még kb. 11 forintos költség me (áfész-jutalék plusz feldolgozás), ami ha arra lehetőség van

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Biczó Antal, grafikus

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1984 FEB 8

1021

Biczó Antal: Kőszegi utca

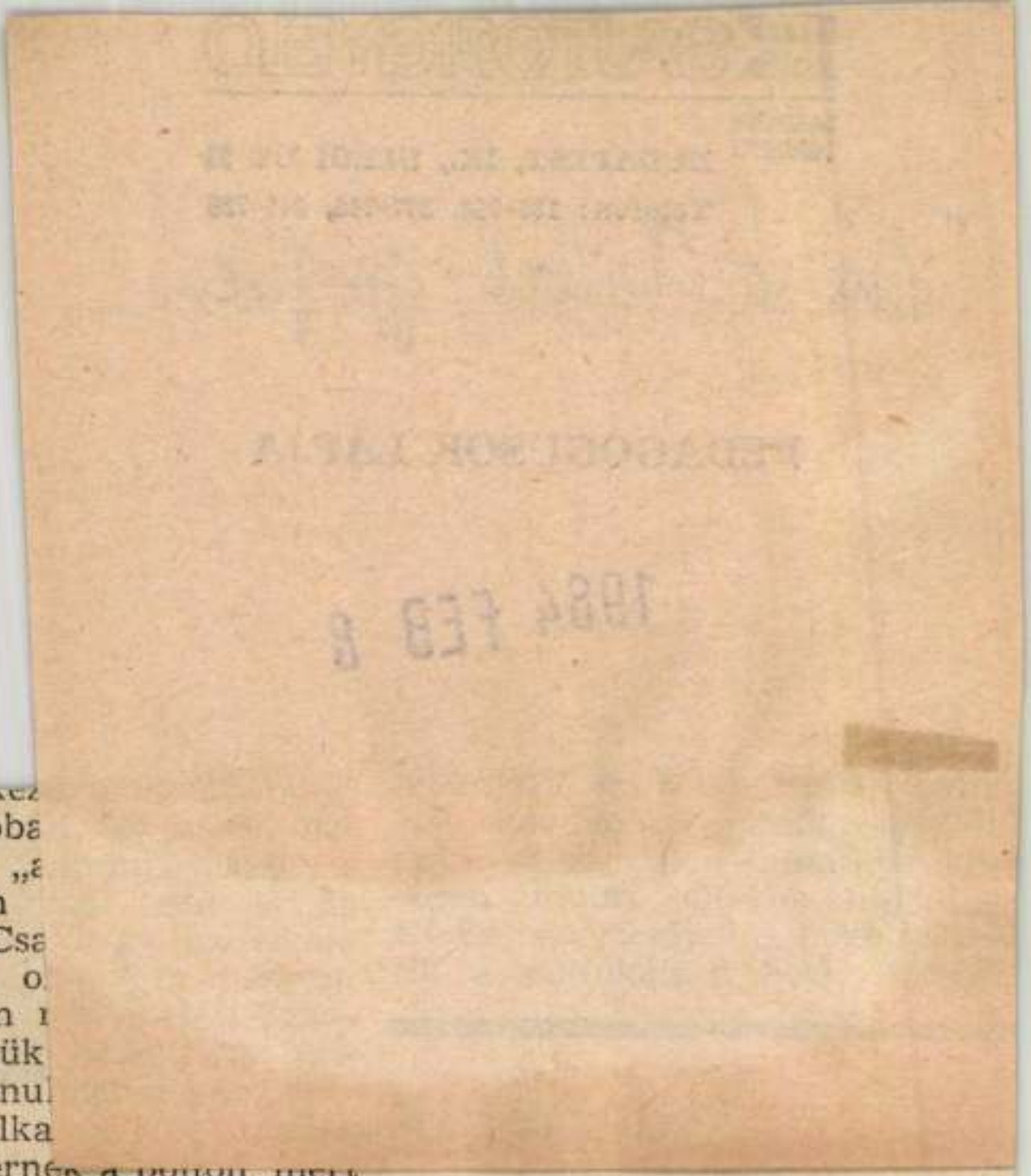

bejöhet korábba
vegni, magát „a
vele szemben
„előnyünk". Csa
életében sok o
van, ami nem r
roknak. Vegyük
nepélyeket, tanu
ket! Ilyen alka
a felsősök nyernek a bolton, mert az ő műszakjukban lesznek rövidebbek az órák, hogy még a váltás előtt megtarthassuk az ünnepélyt. A délutános kicsik meg ugye, korábban jönnek be, hogy részt vegyenek az ünnepélyen, de a tanításuk nem ér véget korábban. Vagy itt vannak a bemutató tanítások. Az alsós nevelők min-

Harmadikos lett a kisdiák, és az első két év egyetlen tanító nénijét kettő váltotta fel a tantárgycsoportos osztályban. Nehéz váltás ez, mert a megszokott legelső helyett nem könnyű az újakat megismerni, megszokni, s tán egy picit megszeretni is. Oda-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Biczó Antal

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1983 DEC 8

1021

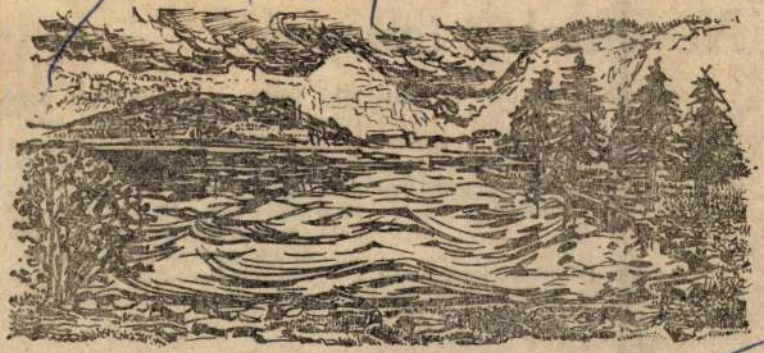

Biczó Antal: Tájkép

Nevetn

Kacagott a tá
bi iskolákban
felsült, ott azé
tületi vacsorát megkeserítette az
igazgató, amott pedig egyszerűen
csak tévedett a kolléga.

1.

— Az igazgatónkon kacagtunk a legnagyobbat. Egy szakközépiskolában tanítottam, ahol a tantestületnek negyvenöt tagja volt. Pályakezdők, amolyan harmincöt év alattiak lehettünk heten-nyolcan. Mondanom sem kell, hogy mi, a nagyjából azonos életkorú-

végignéztem a lehangolt társaságon, valami bolondos jókedv csiklandozott meg. És nemcsak engem, a kollégáimat is. Két perc múlva úgy nevettünk, mintha kabarében ülnénk. Látja, így lehet örömet szerezni a keserűséggel.

3.

— Saját kérésemre kerültem át a középiskolából a kisegítő iskolába. Kiutált az igazgatónő. Úgy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bicző Antal, grafikus

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1983 AUG 2 5

1021

Biczó Antal: Falusi házak

yaiak, majd ha le

lákban, jól felsze
, pontosan kezdő
a tanitás. S miko
sö csengetés, az ün
n ott állnak a kez
lomások is, tudás
hivatásérzéssel,
enyes, tüneménye
vakációban kipi
barnára sült tanu
még tiszta, a krét
friss, asztalon az új osztálynapl

sem jött, pedig 56—60 volt a lét-
szám.

Később a messzeségben feltűnt

A napos jelenti: Senki ne
hiányzik.

Rudisch Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Biczó Antal, grafikus

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1982 MÁJ 25

1021

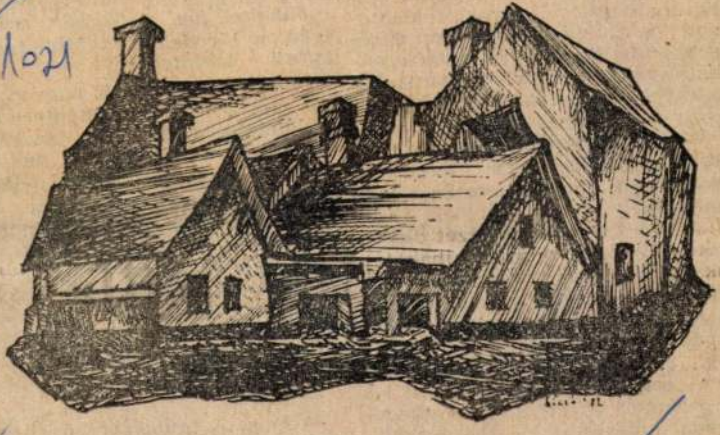

Biczó Antal: Kőszegi házak

todik nap délelő
három napközis
zott a munkai
gebben is. *Ez év*
ban egyetlen igé
tehát még a nap
osztására sincser
— *Úgy értsem*
kola egyáltalán
gyermekek szaba
töltésével?

— Már hogyne törődne! *Rendkívül gazdag programkínálatot* állítottunk össze mind az első, mind a második félévre. Találhatók benne könyvtári és sportfoglalkozások, túrák, kirándulások, mozilátogatások és különleges szakköri foglalkozások. A programot, a kínálatot rendszeresen ismertetjük a gyerekekkel, a szülőkkel, közöljük a faliújságon, az iskolarádióban, és még sokféle módon tájékoztatjuk ta-

[redacted]

az ötnapos munkarend miatt, hanem azért, mert két új nevelőt vettünk fel. Előzetes tervezgetésünk szerint inkább azzal kell számolnunk, hogy a következő tanévben valamelyest nőni fog a túlóraszükséglet.

— *Miért?*

— Mert a *tantárgyi óraszámcsökkenés* kisebb arányú lesz, mint a nevelői kötelező óraszámok csökkenése. Valószínűleg is-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bicskó Antal grafikus

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1981 ÁPR 21

1021

mesztette! — zolasegei
gítségével maguk gyú
tésztát és így tovább
működik, amelyben a
tanulókkal.

Ez az iskola — s e
tapinthatóan benne él
életéhez, egybeágyazódik az iskola és az őt fenntartó közösség éle-
te, munkája. Nem véletlen, hogy a riporter kérdésére a legtöbb
gyerek azt válaszolta, hogy felnőttként is a faluban akar maradni.
Mert hiszen nem lehet rossz egy ilyen védő és megtartó közösség-
ben élni, dolgozni.

Megtartó, mondom, és ezt még egy ténnyel bizonyíthatom ne-
ked. A testület nyolc tagjából hatan ebben az iskolában voltak
tanulók is. Aztán visszajöttek ide, Söjtörre, tanítani. Hát nem
nagyszerű? „Ebből következően annyira természetes itt a helyze-
tünk — mondotta az egyik tanárnő —, hogy alig van szükség csa-
ládlátogatásokra. Hiszen a mostani tanítványaink egy része a volt
iskolatársaink gyermeke. Ismerjük jól egymást. Együtt élünk itt,
a faluban, jóban, rosszban, mindenben együtt."

Megmosolyogsz, tudom, de megbocsátod, remélem, hogy ennyire
elragadtattam magam. Nem röstellem, nekem nagyon tetszik ez

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bicskó Antal, grafikus

VAS NÉPE

1980 OKT 4

1021

Hor-
csere:
szló.
Mol-
ukovics,
Dobos,
lüs Fe-

rmadik
ndégek
hazaiak

zdelmet
utolsó
s játé-
megfe-

Öröm az egyik, bánat a más
nyi és Hajdinák egymást kös
Wirthné (13), Molnárné (7) és
nok.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Biczó Antal, grafikus

VAS NÉPE

1980 OKT 19

1021

Biczó Antal rajza

tehetően így van ez az ÁFOR központban is. A tapasztalatokról? Nos itt volt az egyik szombathelyi téesz főkönyvelője, elmondta, állandóan tejet hord a városba a kocsijuk, amelynek 13,5 liter a normája. Az AFIT-nál bemérették: gyakorlatilag 17-et fogyaszt. Pénz nincs újra, mit tehet. Nem tudom. Az biztosnak látszik, azok a gépkocsivezetők járnak jól, akik távolsági fuvarokra járnak. Az is igaz lesz, hogy eztán jobban kézben tartják az autókat. Érdekesség? Volt egy vállalati sofőr, aki az előlegként fölvett pénzét a kutasnak akarta őrzésre leadni, hogy el ne költse valamelyik kocsmában. Ezzel a készpénzfizetéssel talán eljutottunk oda is, hogy mi, kutasok lekerüljünk a társadalom állandó kipellengérezetteinek listájáról.

Bozsoki László gépkocsivezető: — Most csak beugró vagyok ezen az állandóan Kőszegen tartott ZIL-en és megmondom: nincs nálam pénz. A mi vállalatunknak Szombathelyen és Körmenden van kútja, ezzel a kocsival például Szombathelyre jár tankolni mindenkori pilótája. Általában kétnaponta. Ez két üresjárat — oda vissza — a két város között. Ha az enyém lenne ez a kocsi, azt tenném, amit némelyik lengyel maszek sofőr: dízel traktor motorját tetetném bele, hogy ne benzint faljon. Az az igazság, hogy nekem ma gyakorlatilag mindegy, 18 avagy 70 litert eszik a motor...

készítményekbe kerülő
mináns fűszereket sza
nyok, mennyiségüket ar
normák rögzítik, a sokir
fogyasztói bejelentések

Jogos volt a

Október 5-én *Kinek*
réné szombathelyi, Népfront utca 62. számú olvasónk levelét közöltük, melyben egy rendőri intézkedést kifogásolt.

A Szombathelyi Városi és Járási Rendőrkapitányság vezetője megvizsgáltatta a panaszt. Megállapították, hogy az intézkedés megalapozott volt.

A levélíró 17 éves fiának igazoltatását és a vele szembeni figyelmeztetés alkalmazását szükségessé tette az a körülmény, hogy segéd-motorkerékpárjával a lakásukhoz történő bekanyarodáskor a záróvonalat átlépte. Az igazoltatás során kiderült, hogy a fiú személyi igazolványa megrongált állapotban volt.

A szabályszegőknek mindig számolniuk kell a felelősségre vonással. Ezen a városrészen a gyakoribb ellenőrzéseket a forgalom nagysága, az állampolgárok által is többször felvetett közlekedési fegyelem sorozatos megsértése, továbbá az utóbbi időben megnövekedett jármű eltulajdonítások is indokolják.

Az ismertetett körülmények miatt a rendőrség kéri a közlekedésben résztvevők segítőkészségét, intézkedéseik megértő

— ez a r
renc tápl
dának.
Tizenk
tődön já
egy batu
jövet má
felesége
ezt mi is
Házastárs
gítője tá
erővel n

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-720

1981 NOV 28

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 nov. 28.

1021

Biczó Antal rajza

Biczó Antal

Biczó Antal, grafikus

Megnyílt szombathelyen a Vasi Műhely 14. kiállítása. – Képünkön Biczó Antal „Kitérő" c. műve

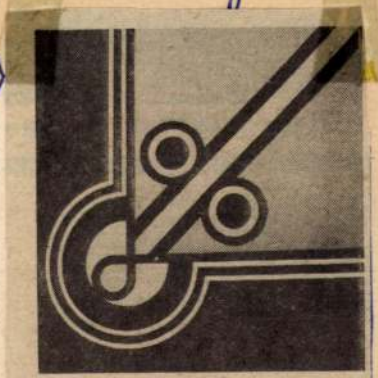

Biczó Antal: Kitérő (akril).

Vas Népe, 1981. szept. 24.

Bíró Antal, amatőr grafikus

Szombathelyen megnyílt a vasi amatőr-művészek kiállítása, a Megyei Művel. és Ifjúsági Központ galériájában. - Bíró Antal bensőséges, szép világú munkái szerepelnek, művét továbbküldik az országos amatőr seregnek.

Budai Rózsa: Az amatőrség hatásain belül és kívül.
Vas Népe, 1983. szept. 25.

kal, sima tavakban tükröző kerti házakkal ékesitve, a *Campo Grande*, a város határán kivül nagyon látogatott mulatóhely. Vasárnapokon különösen tömve van gyalog, kocsikázó és lovagló néppel; nemes telivér lovakat, sok négyes fogatot látni itten, a melyekkel Lisszabon bővelkedik, lovas vasut megy közel odáig, a melylyel ez a dombos város egészen be van hálózva.

Lisszabon éghajlata átalában nagyon kedves, csak ez esős évszak, a mely tél elején 5—6 hétig eltart, nem igen kellemes. Itten soha sincs fagy, még kevésbbé hó; a gyümölcs kitünő jó, az alma, a körte és baraczk együtt tenyész a narancscsal, czitrommal és bánánnal a kerteken és mezőkön. A narancsfák nagyon termékenyek, s márcziusban a még gyümölcstől hajladozó ágak már tele vannak uj virággal és bimbókkal. A virágok között a pelargónia, a kamélia, oleánder és rózsafák óriási nagyságra nőnek s egész esztendőn át virágoznak.

A legkülönbözőbb faju veteményeknek nagy mennyisége található s olcsón árultatik. A marhahus nagyon jó, s belőle sokat szállitanak Spanyolországba és a tengeren át Angliába. Ezerféle halak mázsa-számra szállittatnak naponta Madridba, ugy hogy a hal, a mely azelőtt nagyon olcsó és a szegényebb osztálynak ugyszólva egyedüli tápláléka volt, most már drágább kezd lenni. Különös látvány az itteni halpiacz a vásárlók nagy tömege, a halak különböző nemei s nagy mennyisegükért; a hal árulásával legtöbbnyire nők foglalkoznak, a kik kosarakban a fejükön hordozzák házról-házra szét a városba, a férfiak rendesen csak a vállukon fekvő botnak két végére függesztett két kisebb kosárral szaladgálnak a város szélső határán és a közel fekvő falvakban naponta friss halakkal. Az első zaj minden nap hajnalán a halásznők rikitása.

A nők nagy részt vesznek minden mezei munkában, valamint más nehezebb munkákban is, minő például a kőszénnek a hajókról elszállitása. Ezenkivül a fővároshoz közelebb fekvő falvakból jövő eleség-czikkeket is, valamint mindenféle zöldség, vetemény, majorság, stb. czikkeket is szegény nők szállitanak éjen át öszvérek és szamarak hátán, kétfelől lelógó, földig érő kosarakban minden reggel a főváros piaczára.

A nők a legnehezebb munkákért sem kapnak naponta többet 30—40 krnál, közönséges napszámosok keresnek 80 krajczártól egy forintig, a leggyakorlottabb munkások nem kapnak 12—14 órai napi munkájukért többet 1 frt 50 krajczárnál.

A spanyol határszélekről való «*gallego*» a legdolgosabb napszámos. Ezeket kettesivel, négyesivel látni a város utczáin, halomra összekötött, több mázsára menő ládákat, butort és háztartási eszközöket vállaikon szállitva; minden költözködés általuk megy véghez, mivel csak kőporondot és bárdolatlan nehezebb tárgyakat szállitanak szekéren.

Az utczai zaj itt még lármásabb, mint bármely más fővárosban, Madridot vagy Konstantinápolyt sem véve ki. A bevásárlás jobbadán olyan árulóktól történik, a kiknek kiabáló szóbőségük reggel 4-től 11 óráig csaknem megsüketiti az embert. Ezeknél nem kevésbbé lármások a férfi, nő és gyermek-csoportok, melyek egész nap a város legelvonultabb utczáin is az ember lába előtt botorkálnak eladó sorsjegyekkel, melyeket tolakodva kinálnak.

A paraszt-szekerek nehezek, félszegek és faragatlanok, többnyire a taligák mintájára vannak készitve. A régi római kétkerekü taligák; kerekeik vastag deszkából vannak kivágva, s mozdithatlanul a tengelyre ráillesztve, ugy hogy a kerék és tengely a szekér derekába vágott lyukban forog. Az ökröknek szép, erős és nagy fajait használják e taligákhoz, ritkábban lovat vagy öszvért. Bámulni lehet, mily nehéz terhet huznak fel ez ökör-taligákon Lisszabonnak meredek utczáin. Gyakran látni, hogy egy ökör annyi terhet huz, mennyi nehéz volna nálunk két erős lónak is, ugy hogy kétségkivül a portugal ökrök a legnagyobbak és legerősebbek, és nehezebb munkákat képesek végezni, mint bármi más igavonó egész Európában.

Az öszvérek is sok nehéz munkára vannak alkalmazva, csakhogy a mindennapi terhes munkán kivül, mely rájuk van mérve, a szebbek nemesebb szolgálatra is használtatnak. Ugyanis pompás öszvér-fogatokat látni itten, s például a királyné, kivált esténként, csak öszvér-fogatokat használ. Ezek rendkivül nagy és termetes állatok, s különösen azért használják őket előnyösebben, mint a lovakat, mivel Lisszabon meredek utczáin sokkal bátorságosabbak.

A lovak drága, szép állatok; még a bérkocsik előtt is kitünő fogatokat látni; többnyire andaluziai faj, nehezek, de mégis szépen vannak megteremve, elég gyorsak és nagyon hajlékonyak, könnyen tanithatók. Az előkelőbb uraknak szép hátas és hámos lovaik vannak, s Európának kevés fővárosa lehet, hol annyi pompás lovat lehetne látni, mint Lisszabonban.

Mindenütt, de különösen déli Európában a szamár a leghasznosabb állat, és itt is a terhesebb munkának jó részét ő teszi meg. Tele rakva mindennemü terhekkel, csordástól hajtják őket emberek, asszonyok és fiuk naponta be a városba. Nagyságukhoz és nehézségükhöz képest nincs más élő állat, a mely nehezebbet hordozzon, s a közönséges osztálynak annyi jó szolgálatot tegyen, mint ez a szegény kicsi szamár. Az egész Portugál telve van velök, az utak hemzsegnek tőlök. Lisszabonnak minden utczáján lehet czibikkelni látni mindenféle terük alatt, orditásuk itt sem bir különös zenével, de tekintetbe véve, hogy mennyi sok munkától és szorultságtól kimélik meg tulajdonosaikat, a szép művészet elleni eme kihágásuk könnyen megbocsátható. A szamár itt valóban a legnagyobb jótétemény középszerü gazdák, s kisebb birtokosoknak, s tekintve silány táplálékukat, szerfölött olcsón is dolgoznak, ugy hogy nem őket kell lenézni, hanem inkább azon sok kétlábu szamarat elitélni, a kik őket itt erejükön felül rongálják.

Pokróczokba takart fejős teheneket hajtanak reggelenkint a városnak majdnem minden utczáján, a melyek fris tejjel látják el a lakosokat. A majorság bőven tenyésztetik, 50—500-ra menő falkákban pulykákat is árulnak, mindaddig le és föl hajtva őket az utczán, mig az utolsó darab is el nem kél. Átalános vélemény szerint az elsőrendü osztály élete épen annyiba kerül itt, mint Londonban, mely tudvalevőleg a legdrágább város egész Európában.

Lisszabon papagályai megszámithatatlanok; majd minden második háznak megvan a maga papagálya, s többnyire mind bőbeszédüek. A portugal köznép nem is tud boldog lenni egy ilyen rikácsoló madár és egy nyávogó macska nélkül.

A bikaviadal itt nem olyan vérengző és kegyetlen, mint Madridban; itt is felbőszitik ugyan a bikákat a rájuk hajtott hegyes kis vesszőkkel, de nem sebesitik meg nagyon veszedelmesen. A mulatság itt abból áll: hogy kinzói kikerüljék a bika esze-veszett rohamait, melyek elől ők bámulatos könnyüséggel és ügyességgel ugranak meg s az egész előadás ki van vetkőztetve ama kegyetlen jellegéből, a melyet a spanyolok leginkább élveznek.

A mi az idevaló népet illeti, ezt épen nem lehet valami szentnek mondani. A portugaloknak is megvannak épen abban az arányban emberi gyöngeségeik, mint minden más népnek. A legrosszabb az, hogy igen nagyon ragaszkodnak megrögzött régi szokásaikhoz s nem elég ügyes vállalkozók. Csaknem lehetetlennek látszik őket a már rég elromlott kerékvágásból az életrendszer ujabb és könnyebb utjaira vezetni, s igen hozzá vannak szokva, hogy teendőiket elhalaszszák és kötelességeiket elhanyagolják, ugy hogy mindennel örökké elkésnek. Ha itt nem néz az ember gyakran munkásai után, egész tespedésbe sülyednek. Sok bort isznak, a mi elég olcsó, de azért mégsem részegesek; csakhogy ez a meglepően szegény nép igen sok időt pazarol el a korcsmákban, és a mi a legrosszabb, inkább küzdenek az éhhalállal, csakhogy játékszenvedélyüknek, sorsjegyet véve, eleget tegyenek. Ez igazi átok a tudatlan népen, de mivel a kormánynak a minden sorsjegy-intézettől fizetendő 15—20 százalék jól jövedelmez, bajos egyelőre meghatározni, hogy mikor vágja a törvényhozás ez erkölcstelen rossz szokásnak utját. Ez a nép nem boldogulhat, ez a pórnép nem javithat szerencsétlen földhözragadt állapotján, s nem haladhat előre mindaddig, mig a sorsjáték átka önkényileg szipolyozza a szegény népet. A mi modorukat illeti, jóllehet elég udvariasak, de azért mégis nagyban hiányzik a portugalnál az a kedves előzékenység, a mi például a francziát jellemzi. A nagyon csekély napszámmal, a melyet a portugal nyerhet, nem lehet elég vágya, ösztöne nagyobb vállalkozásra, s nagyon kevesen törődnek sorsuk jobbitásával. Élvezik játékaikat és más időtöltésüket s csak annyit dolgoznak, a mennyire kényszeritve vannak s egykedvüen hagyják egyik napot a másik után eltelni. Az ilyen népnek előhaladása természetesen csak igen lassu lehet.

Mostanában azonban mégis lerázták egy kicsit tespedésüket. Legalább a kormány és a pénzesebb emberek részéről több kisérlet történt helyzetök javitására, melyek között első helyet foglal a vasutak épitése.

Az iparnak egy nem a legmegvetendőbb ága itt a parafa-héj metszés és a kész dugókkal kereskedés, a mely czikkből mult év alatt egy millió 750 ezer frt értékü szállittatott Lisszabonból egyenesen Amerikába. E fa-héjból nagy raktárak vannak, a melyek legnagyobbika ép a napokban égett le, természetesen biztositva volt, ugy hogy a gyáros nem vesztett sokat rajta. A Tagus (Tajo) folyó tulsó felin, tehát egy és fél angol mérföldnyi távol volt az égés, és az onnan erre fuvó délkeleti szél szárnyán a város egész területére félig szénült dugó-darabok repültek át, de még nyári lakom kertje is, 5—6 angol mérföldre innen, tele volt fahéj-üszögökkel.

Az ujságok nagy számáról itélve a portugallusnak igen olvasott népnek kellene lenni, és jóllehet hogy a növendékek nagyobb része ma mind irástudó, azért a tömeg egyátalában csak egy vakarintással képes nevét leirni. A kereskedők azt mondják, hogy az utóbbi időkben a portugall nép helyzete sokat javult, és hogy több igazi jóllét áradt a népre, mint valaha azelőtt.

Lisszabonnak van egy szép kikötője, melyben az itt állomásozó hajók száma nagy kereskedelmi tevékenységre mutat. A járdák nagyobb része különböző szinü apró kövekkel van kirakva, mozaik-formában, különböző tárgyakat és sokszor a háztulajdonosnak neve első betüit ábrázolva. Egy különös eredménye a domboldalra épitésnek abban áll, hogy az alsóbb házak fedele egy szinbe jő a felsőbb házak földszintjével ugy, hogy a fedelek itten gyakran szép kertekké alakulnak. Az első Braganza-vendéglő déli erkélyéről, mely a város legmagasabb pontjára van épitve, az ember rózsaberkekre, narancs-, czitrom- és kamélia-lugasokra tekint le, melyek az alantiabb házak tetején diszelegnek, a mi leirhatlan szépségü látvány. Minden háznak megvan a maga erkélye, mely tele van virágokkal.

Átalában véve Lisszabon igen kellemes főváros; sok látni, mulatni és tanulni való van itt és a mellett levegője egyforma, egészséges, különösen őszszel és télen. 17 angol mérföldre esik Lisszabontól Cintra; a nagy Oczeán-tenger felett emelkedő vidéke oly kedves nyári mulató hely, a melynél szebbet nem lehet Európában találni.

A CSÁNGÓ SZEKERESEK KÉPE.

Láttunk már sok «*gyalogos*» csángó képet, lássunk egyszer egy «*szekeres*» csángó csoportot is. — Ez az igazi népvándorlás. Mert abban bizony nincsen semmi virtus, hogy valaki felüljön a vonatra s elvitesse magát Pancsovára, de hogy felrakja minden szegénységét egy fedeles kocsira, elibe fogja két apró «czoczó-ját — azután felültesse a familiáját, a kis lánynak elibe adja a kendermagos tyukot, a «gyermek»-nek (ez a «fiu» kiváltságos neve) a régi hűséges házi cziczát, a Bodri kutyát meg a szekér után kösse — s azzal gyi fakó! gyi betyár! isten veled falum szép határa — neki induljon a havasnak, a mely mögött ott van az «örökös haza».

Hálnak uton-utfélen, a havasok tetején érnek ölnyi hófuvásokat, ott leszállnak utat törni s a szekereket tolni — asszonyok sirnak, férfiak káromkodnak, majd dalolnak mindannyian — átélik az utazás s az idő minden viszontagságait már az első napok alatt, pedig az ut soká, nagyon soká tart, — három-négy hétig legalább.

Beszterczén vannak egy hét alatt, s két nap mulva az első pihenő stáczión, rokonok között — a székely fővárosban.

Innen nem bocsátják őket, mig egy napi pihenőt nem tartanak. Itt aztán van alkalom arra, hogy egy csoportot lefényképeztessünk közülök.

Cielhulszki, a székely főváros ügyes fényképésze méltó ügybuzgalommal (hogy ne mondjam izgatottsággal) lát a nagy munkához. Első feladat alkalmatos helyet találni a csoport felállításához, mert ha a piaczon veszi le őket, az aztán nem lesz csángó kép, a bérczes kis haza minden nemzetéből (pedig vannak elegen) lesz a ki felcsap csángónak, hogy megörökittessék. Üljünk tehát kocsiba s induljunk szemleutra, *házalni*, vagy helyesebben tán *udvarolni*, mert nem annyira házra, mint udvarra van szükség. Végre találunk egyet, a hol napfény is van, árnyék is van, tágas tér is van, háttér is van — s camera obscura is van a művészi manipulácziához.

Megkezdődik tehát a felvonulás a gróf Teleki-könyvtári palota tágas udvarára. A 41 szekérből ki-«*séritnek*» (kiterelnek) hármat, két fehér lovast, egy feketést. A fehér lovak protekczió utján jutottak a képre, nem ugyan az ősnemzeti fehérló-tisztelet alapján, de mert ők hordozták négyesében Bukovinában a küldöttségeket; a kétfeketét csupán a saját qualifikácziójuk juttatta a kiváltsághoz, a mennyiben gazdájuk biztositott, hogy jámbor, erkölcsös lovak, nem kapkodják a fejüket. (A mint szerény magatartásuk a képen is bizonyithatja.)

Szekér tehát már volt kiséritve, ember akadt elég a megtiszteltetésre. Felállottak a szekerek a hatalmas boltivoszlopok elé s közbe elegyesen a nép apraja-nagyja. A középső szekér a karaván vezetőjeé, Miklós Jánosé, ott leng rajta a zászló, «*Istensegits*» olvasható rajta. Maga a gazda szerelmetes életepárjával ott ül a szekéren, a ráteritett «kigyós festékes» (szőnyeg) alatt. Ő arról nevezetes, hogy örökkétig virágos szóképletekben beszél. Szucsaván, mikor a kiváncsiak látva a felcziczomázott négy lovat, a melyen a küldöttség ment, megkérdezték tőle, hogy tán lakadalomban járt, azt felelte: «Igen, az uristen küldött nekünk egy vőlegényt az égből, a ki minket hazavezérel.» Jobbra tőle a másik fehér lovas mellett az *alvezér* áll, Győrffi János uram, kevés szavu, de bölcs férfiu.

Az a kis honpolgár ott a középen, a ki ugyancsak kapaszkodik az apja lábához, ép akkor hagyta el a sirást s szájtátva bámul a fényképész üveg ágyujába. Az ágyu pedig czéloz — feszült figyelemmel várja mindenki (mert van ám néző publikum quantum satis), hogy el fog-e sülni — a kép. *Most!* hangzik a jelszó — s az első felvétel megtörténik. De ugyanakkor a vezér fehér lova (a melyik olyan daczosan szembe néz) megrázza bozontos üstökét, neki nem tetszik ez a mulatság, elunta már a dicsőséget. A művész még haragosabban rázza a fejét, ő már tudja, hogy «a betyár» elrontotta a képet. Kiveszi az üveglapot, beviszi a camera obscurába, s a mint kijön szól az itélet: a ló fejét rázta, az emberek nagyon komoly képet vágtak! Tehát még egyszer! Kiadatik az utasitás, hogy az emberek ne vágjanak nagypénteki képet, gondoljanak Magyarországra, ne Bukovinára; lovaikat pedig intsék emberségre.

A szót megfogadták, az asszonyok elmosolyodtak, a leányok, mint az a két első, még a foguk fehérét is kimutogatták, a «betyár»-nak pedig egy markos gyerek megragadta a kantárszárát. Igy aztán csak elsült a kép, im a ki nem hiszi, itt van róla a másolat, tessék megnézni.

Ez képünknek rövid históriája.

Sz. L.

CSÁNGÓ SZEKERES GAZDÁK. — CIELHULSZKI MAROSVÁSÁRHELYI FÉNYKÉPÉSZ FÖLVÉTELE UTÁN RAJZOLTA BICZÓ GÉZA.

EGYVELEG.

* **Grönlandban** a dán kormány hivatalos jelentése szerint 1881-ben 4547 férfi, 5154 nő benszülött volt, tehát 9701-en összesen, mig az előbbi évben 9754. E benszülöttek 10,907 tonna szalonnát s 2348 tonna faggyut hoztak kereskedésbe. A gyarmatokat 9 hajó járta be, köztök kettő az utat kétszer is megtette. Ezenkivül 6 amerikai halászbárka, 9 czethalgőzös s egy Neptun nevü gőzhajó járt itt, mely utóbbit az amerikai kormány küldte ki, hogy a Lady Franklin öbölhöz küldött expedicziót élelmi szerekkel lássa el. A dán kormány rendeletére felszerelt meteorologiai expedicziót 1882 jun. 14-én szerencsésen Godhaabba érkezett.

* **Kranach** két ismeretlen képét találták meg a wittenbergi templom oltárának hátlapján. Az egyik Ábrahám áldozását, a másik a Mózes által kiüzött kigyót ábrázolja. Az első kép két méter magas, egy méter széles s a művész legjelesebb munkái közé tartozik, különösen szinezése remek.

* **Arisugava japán herczeg,** a mikadó nagybátyja, nem nagy rokonszenvvel emlékszik meg európai körutjáról. Berlin szerinte óriási kaszárnya, hol semmi élvezetet sem lehet találni; Oroszország oly komor és élettelen, hogy az ember megunja magát; a köztársasági Páris, hol polgári elnök van s az udvarnak semmi nyoma, épen utálattal töltötte el. Rómát inkább szivelhette, valamint Umberto királyt is, de a fecsegő és csaló olaszokat nem szenvedhette. Egyedül Bécsben mulatta jól magát, hol szerinte a nép udvarias, de nem tolakodó, mindenütt kényelem és jólét található s szabadon mozoghatott. Az Egyesült-államokban hosszabb ideig akart tartózkodni, de hamar megunta az amerikaiak egoizmusát, szabadosságát és szelességét s ezért csak keresztül utazott országukon.

* **A leggyorsabb szaporodást** ugy az állat-, mint a növényvilágban a legapróbb és legfejletlenebb állatok mutatják. Az északi sarkon található kis egy sejtes piros alga (Protococcus nivalis) oly szapora, hogy a frissen esett havat egy éjen át egészen vörösre festi. Más algák szintén ily gyorsan egész zöld boritékkal vonják be a tavakat és mocsárokat. A Diatomaceák, melyek oly parányiak, hogy egy kubikhüvelyken több millió elfér, oly óriási mértékben szaporodnak, hogy a tenger feneke miattok folytonosan változónak látszik. Alig oszlik meg egy ily állatka kétrészre, rögtön mindkét darab ismét megoszlik s egy hó alatt egy állatból 1000 millió is lesz. Egy gyomorban lakó Sarcina ventriculi nevü növény kedvező körülmények közt az első nap 16, a második nap 256, a harmadik nap 4096 s a hét végén 268.435,456 lényt hozhat létre. Némely kis állatoknál, melyeket csak nagyitó üveg alatt lehet látni, a szaporodás még gyorsabb, négy nap alatt 170 billió jöhet létre. E mellett ez állatkák oly aprók, hogy egy csepp vizben annyi lehet belőlök, mint a hány ember él a földön.

* **A nők mint ügyvédek.** Milwankeeben egy biró, ki a nőemánczipácziónak ellensége, nem akart egy nőt védőügyvédnek elfogadni. Az ügyvédnő kezdetben élesen nyelvelt, de midőn látta, hogy ez nem használ, egy korsó vizet dobott a birára. A törvényszék ily megsértéséért a nőt 100 forint birságra s rövid ideig tartó fogságra itélték.

«Igaz-e, nem-e, de azt beszélik róla,
A mije van, nagyrészt ugy volna rabolva.
Vagy ha nem, hát rablók hült helyén találva,
A kiket megöltek vagy elfogtak nála.

«Valami a lelkét bizonyos, hogy nyomja,
Mert elolthatatlan bor után a szomja.
Boriszáknak fösvényt valaha ki látott?
Ebbe látom én a tanubizonyságot.

«Hogy pedig mily fösvény, az egész nevetség.
Ha valami törik, fizeti a cseléd.
Egyszer a padláson a szalufán lógva
Leli és levágja, megmenti egy szolga.

«Hát a kötél árát, mikor vele számol,
Nem lehuzza neki járandóságából?
Az öngyilkosság, mert ily rossz lábon áll a
Lelkismeretével, szinte szokás nála.

«De a gyávaság meg csak erőt vesz rajta,
Az egészet végre soha nem hajthatja.
És örökké retteg, hogy ha nem egyébtől,
Félti a sok pénzét jótól, rossz embertől.

«Dugja, szedi vedi, majd ide, majd oda.
Ha meg nem bolondul, az lesz még a csoda.
A mi gunyáját ő maga tisztogatja,
Végig ezres annak belső foglalatja.

«S még mi kéne neki! Ez a vén förtelmes —
Hogy is mondjam már no... untalan engem les.
Egyszer az ajtót is rám zárta, — de jobban
Ki örült meg aztán, hogy *kibocsájtottam?!*»

A hogy ezt kezével, lábával mutatta,
Elárulta vele, hogy mily uri fajta.
Mennyi kellem ebbe a nagy durvaságba!
Ábel a hogy látta, szinte megkivánta.

«Hogy is volt csak, hogy no» — de hiába kérte,
Hogy csak egyszer is még csinálja meg érte.
Akkor aztán addig incselgett, oly csinyt tett,
Hogy a puha kis kéz reá is legyintett....

Igy enyelgve, lassan menve mendegélve,
Egyszer im előttük egy kis kunyhóféle;
A vén számadónak szőleje, borháza,
A beszakadt tetőn ő maga, elázva.

A bankóval tömött köpenybe burkolva.
Most vele elbánni gyerekjáték volna.
Az egész tájon, mit a hold bevilágit,
Nincs egy árva lélek, senki meg nem lát itt.

A biz a, a biz a, csak egy puska volna.
«De hát hogy ne volna, mikor van?» Azonba,
Hogy igy szól Aranka, hamar egyet fordul,
És egy könnyü flintát vesz ki az árokbul.

Itt feledték náluk járó dezentorok,
Teli van ilyennel lenn a pinczetorok.
Ezt az ő számára ő ide rejtette.
Kezebelinek jó ez hazamenetbe.

Bár nem mondta, hogy a számadót megölje,
Okos ember mégis érthetett belőle.
Hát ez olyan nagy tus? ha csak ez a baja,
Meglövi ő, hogy a puskaszót se hallja.

Itten oszt elváltak, jó éjszakát mondva.
Hazament a leány, többi az ő dolga.
Haj de furfangos, tán ördöngös egy lélek!
Baj, ha esze is van a fehér cselédnek?

Szemesnek a világ! A ki nem mer, nem nyer.
A becsület sem sok, ha szegény az ember.
Hát ez is hol szerzett annyit, e vén róka?
A tolvajt rabolta, a rablót meglopta.

De mire való is e sok okoskodás?
Ha én meg nem teszem, megteszi, tudom, más.
Nincs semerre senki az egész környékbe,
Oda hamar neki egyet, aztán vége.

Csak az a födolog, hogy jól czélba vegye;
Halántéka iránt legyen a cső legye.
Gyönge szél kalapját lebbenti fölötte,
Jobban oda láthat... csakhogy, a mennyköbe',

Micsoda arcz! mintha nem is élne már a;
Mint a *viasz álarcz* (tán *az* is?) oly sárga.
Ilyen csunya képet halotton se látott;
S mintha a föld alatt csörgetnének lánczot...

Vagy talán csak a szél zörren a haraszton?
A hatalmas legény remeg mint egy asszony!
Mi az ördög lelte? Ki nem találhatta,
Soha gyöngeség igy erőt nem vett rajta.

Ha fogyatkozik az egészség, hiába,
Hát biz akkor venni kell a patikába.
Tul amott a dülőn sötétlik egy csárda,
Már oda kell menni, nem marad más hátra.

Haragos kedvében berugja az ajtót;
Fölveri a házat. «Bort ide, sokat, jót!»
Jónak ugyan hitvány, soknak talán elébb
Beválik, de fél, hogy ebből soh' se elég.

Hej ha volna most, kit meg lehetne verni!
Hányiveti legény, betyár akármennyi!
Valójában pedig dühös önmagára,
Néha üt is egyet saját homlokára.

Ürül az üveg, már ötödik-hatodik,
Várja várja, kedve mikor csucsorodik.
Ej mit üveg, pohár! Bort neki hordóba!
Ugy iszik belőle a csinyjánál fogva.

«No bizony» — dünnyögi magába — «ereje
Van az ökörnek is, nagyra lehetsz vele.
De mit ér, ha nincsen esze, bátorsága?
Volna csak, bezzeg majd nem fognák igába.»

Hejnye, erre-arra, a ki veri áldja!
Igaz volna, hogy ő ügyefogyott, gyáva?
No ha az volt eddig, ezutánra vége.
Érzi, immár elmult ez a gyöngesége.

Szeretné azt látni, mi volna az ebbe
A világba, mitől ő most megijedne?
Fizet és megindul; hát im a hogy ott van,
A mi nem szokása, szive nagyot dobban.

Kiveszi a puskát ujra a bokorbul.
Hát a lába remeg... no talán a bortul?
Ej mit a láb! Ugy se ott a dolog nyitja,
Födolog a sziv, azt neki csikoritja.

Hallgatózva körülnéz a láthatáron.
Kis tücsöknek hangja rezg a holdsugáron.
Hej a kerek földön mennyi boldogság van
Ebben az órában, mennyezetes ágyban!

Most öleli át a menyország a földet;
Mostan harmatozza rá az örömkönnyet.
Hej ha életében ő is, bár csak egyszer,
Lehetne oly nagyon, nagyon boldog ember!

Ugy egy röpke perczig szemeit bezárva,
Gondol Arankának ölelő karjára;
Parázs-ajakára, darázs-derekára,
Övének kell lenni, bármi legyen ára!

Oly szivesen halna egyetlen csókjáért!
Hátha ugy van, akkor ugyan mire vár még?
Hirtelen a puskát kapja a képéhez,
De a homlokán meg most valamit érez.

A BUKOVINAI MAGYAROK HAZAÉRKEZÉSE.

BUKOVINAI MAGYAROK CSOPORTJA. — RECHNITZER J. FÉNYKÉPE UTÁN. — BICZÓ GÉZA TOLLRAJZA.

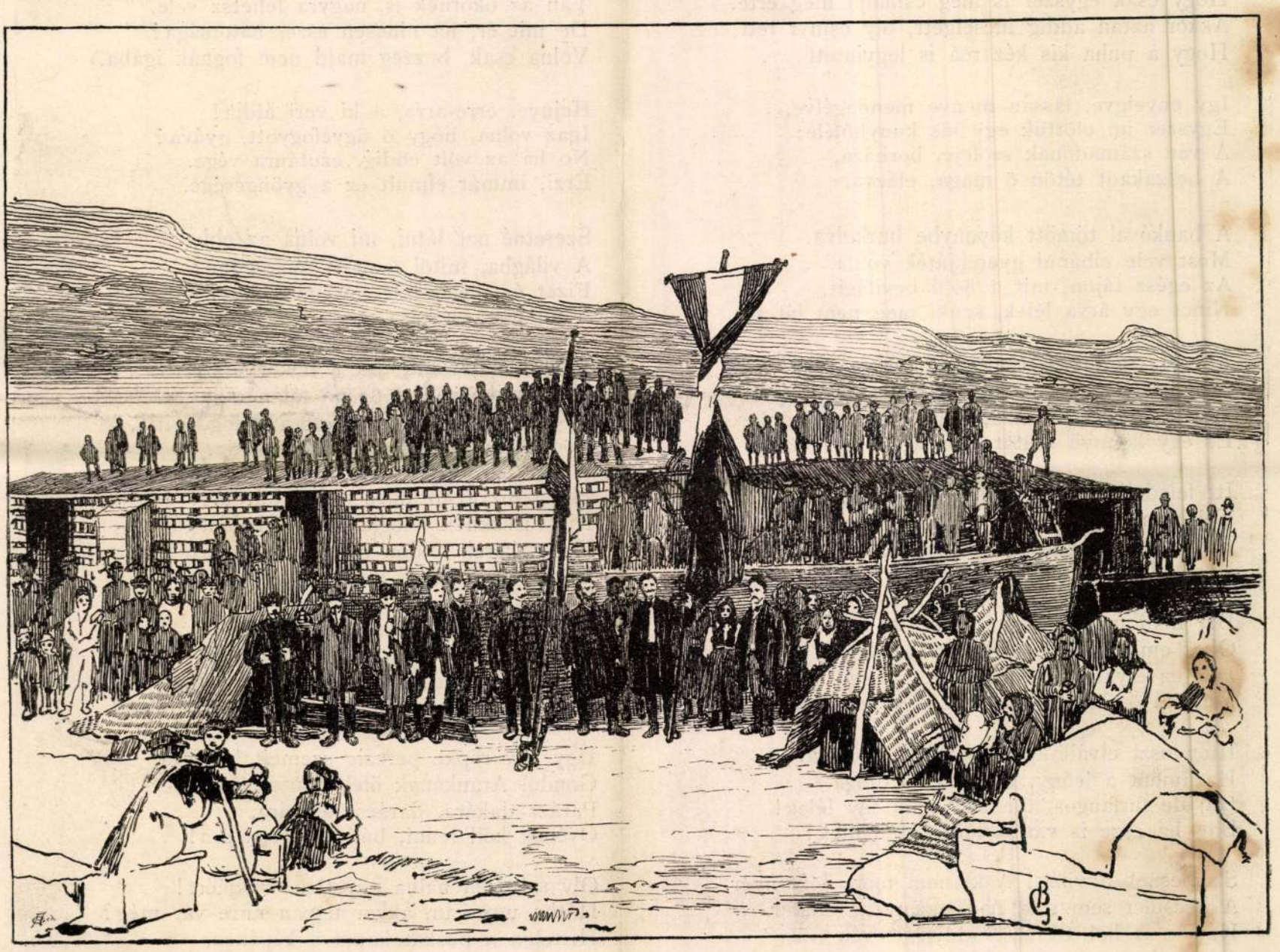

KISZÁLLÁS A HAJÓRÓL NAGYGYÖRGYFALVÁN. — RECHNITZER J. FÉNYKÉPE UTÁN. — BICZÓ GÉZA TOLLRAJZA.

sége, mely jobb volt az oroszoknál; egy varsói kereskedő-család, a Wichert-család gyilkosainak ez vezette egy átirattal nyomába az orosz rendőrséget.

De hát kikből állott s hogy volt szervezve ez a titkos lengyel nemzeti kormány? önkénytelen ez a kérdés tolul mindenkinek agyába ezek hallatára. Azt bizony nem tudja senki. Az orosz kormány vérbe tudta fojtani a lengyel fölkelést, de annak, hogy kik voltak a kormány tagjai s mikép volt az szervezve, nem tudott nyitjára jönni soha.

Sokan azt gyanitják, hogy a szervezet a Mazzini-féle tizedes rendszerre volt alapitva, melynek lényege abban áll, hogy a tagok közül mindenki csak tőlebbvalóját s az alárendelt tiz tagot, de társait senki sem ismeri. Ennek lehet ezen föltevés szerint tulajdonitani azt, hogy sem a kinzások, sem a pénzigéretek nem tudták nyomára vezetni a lengyel nemzeti kormány szervezetének az orosz kormányt.

Nyilt dolog volt, hogy a párisi komité élén Czartoryski László herczeg áll, ki leginkább az európai diplomácziára való hatást tekintette főfeladatának; azonban a kiadott rendeletek meghozatalának gyorsaságából következtetve az is világos volt mindenki előtt, s igy az orosz kormány előtt is, hogy a főintéző szellem, tehát a kormány feje, bent van Varsóban.

Csak azokról tudta meg az orosz kormány s az európai sajtó, hogy tagjai voltak a nemzeti kormánynak, kik vagy elhullottak a csatatéren, vagy az orosz kormány kezei közé jutottak. Tudjuk nevezetesen, hogy a Babicenél áprilisben elesett Budkievicz és Bodzimirski, s hogy az elfogott Bogdanovicz és Volovski, ki pedig orosz államtanácsos volt, a nemzeti kormány tagjai valának. Bogdanoviczot ki is végezték. Ehhez is azon fölszólitást intézte Chrusjejev tábornok, a kivégeztetésre kirendelt csapatok parancsnoka, hogy kérjen kegyelmet, hiszen még oly fiatal. «De vén az ügy, örök az igazság, a melyért küzdöttem», válaszolt ez. A tábornok nem engedett oly könnyen, fölemlitette előtte siró édes anyját is, s biztositotta őt, ha maga kéri, a kegyelemről. «Anyám pirulna miattam, ha az orosztól, hazám gyilkosától kegyelmet kérnék», volt ennek elutasitó végválasza.

Másra nem tudta rásütni a részvételt a nemzeti kormányban az orosz hires rendőrség sem.

Berg tábornok, Varsónak és Lengyelországnak a nyár folyamán kinevezett katonai parancsnoka, midőn megismerte a helyzetet, igy nyilatkozott Konstantin főherczeg előtt: «Felségeden és rajtam kivül itt mindenki a forradalmi kormány tagja». Körülbelől igaza volt, legalább azon módositással, hogy alkalmasint Konstantin főherczeg is vagy bent volt a lengyel nemzeti kormányban, vagy egyetértett azzal. Nem ujság az ilyen az orosz főherczegek politikai eljárásában.

A diplomácziai hadjárat is megindult Lengyelország érdekében mindjárt a forradalom kitörése után.

Franczia- s Angolország és Ausztria oroszellenes állást foglaltak el. Pétervárra menesztett jegyzékeikben azt ajánlották az orosz kormánynak, hogy adjon a lengyeleknek alkotmányt és amnesztiát. Poroszország ellenben már február 8-ik napján szövetségre lépett Oroszországgal, kötelezvén magát, hogy a területére lépő lengyeleket lefegyverezi, az orosz csapatoknak pedig szabad átvonulást enged. Bismarcknak ezen eljárása ugyan a porosz képviselőházban február 28-án 246 szavazattal 57 ellenében rosszaltatott, hanem arra Bismarck, szokása szerint, rá sem hederitett, s haladt a maga utján tovább.

Az orosz kabinet, talán ezen szövetségben, talán a nyugati hatalmak érdekegység-hiányában bizva, április 14-iki válaszában visszautasitá, mint belügyeibe való beavatkozást, a nyugati hatalmak jegyzékét. A czár azonban márczius 31-iki kiáltványában, melyben a többek közt azt is mondá: «az ország politikai életének uj korszakot nyitni kötelességünk,» — amnesztiát igért azoknak, kik május 13-áig meghódolnak, de ezt meg a nemzeti kormány utasitotta vissza április 12-én kelt proklamácziójában.

Hosszabb tanakodás után, junius 18-án, ismét sürgönyöket küldtek a nyugati hatalmak a pétervári kabinethez, külön-külön, s nem együttesen. Az együttes sürgönytől Rechberg gróf, Ausztria külügyminisztere irtózott, ezt a formális szövetség kifejezésének tekintvén. E sürgönyök tartalmazták a hires VI. pontot. Most már követeltek a nyugati hatalmak. Követelték az amnesztiát, a népképviselet behozatalát, a hivatalokba kizárólag lengyeleknek alkalmazását, a vallásszabadságot, a lengyel nyelv alkalmazását, s rendes és törvényes ujonczozási rendszert.

Gorcsakov herczeg julius 14-iki válaszában e kivánalmakat is visszautasitotta.

Kezdett beborulni Európa békéjének ege. Nemcsak az angol független lapok, hanem a franczia félhivatalosok is igen éles hangot használtak az orosz kormány ellen s élénken csörtették a kardot. Most már nem Valevski, ki időközben, junius 25-én elbocsáttatott, hanem Drouyn de l'huys volt franczia külügyminiszter, ki jobban alkalmazkodott III. Napoleon császár akaratához.

III. Napoleon pedig háborut akart. Minden jel igazolta ezt. Midőn a nemzeti kormány egy memorandumban Európa tudtára adta, hogy még a VI. pont sem elégitette volna ki Lengyelországot, III. Napoleon e memorandumot a hivatalos «Moniteur» hivatalos részében tétette közzé, nagy bámulatára és megdöbbenésére az európai diplomácziának, ez által félhivatalosan elismervén a lengyel nemzeti kormányt. Biaritzban pedig, hol a fürdői idényt tölteni szokta, nyilvánosan fogadta Czartoryski herczeget, s az orosz követnek, Budberg bárónak erős boszuságára tüntetőleg sétálgatott azzal.

S midőn látta, hogy Rechberg gróf és Palmerston lord zsebre rakják az orosz visszautatást s meg akarnak elégedni a nyert kudarczczal, egy csattanós tromfról gondoskodott Európa, de különösen Oroszország részére. November 5-én a szenátust megnyitó beszédében az 1815-iki szerződéseket megszünteknek jelentette ki s azt adta tudtul, előre fenyegető hangot használván az azt elfogadni nem akarók ellen, hogy az európai uralkodóknak Párisban tartandó kongresszusát hozta javaslatba, mely véglegesen intézkednék az európai összes kérdésekben, tehát a lengyel kérdésben is, terveit a Laguerronnière által iratott félhivatalos röpiratban még inkább megvilágositván.

Erre lett aztán megdöbbenés nemcsak a kabinetekben, hanem a tőzsdéken is. A háboru napról-napra bizonyosabbá vált. Az arany-agió a bécsi tőzsdén, mely október végén 11.75 százalékon állott, november 20-ára 24 százalékra szökött föl.

Minden valószinüség szerint ugy látszott, hogy a külsegély, a fegyveres beavatkozás, melyre a nemzeti kormány mint egyedüli reményre számitott, csakugyan be fog következni. Tudta azt jól a nemzeti kormány, hogy a lengyel fölkelők nem győzhetik le a muszkákat, eddig is csupán azért engedte omlani a vért, mert remélt III. Napoleonban.

Most már fölpirkadóban volt a reménynek piros hajnala. Minden lengyel sziv örömtől lázasan dobogott, s már előre látta lelki szemeivel, hogy hazája független és szabad.

Az utolsó lengyel forradalom ügye ekkor állott délpontján, s ezzel végződött annak második korszaka.

III.

A harmadik s utolsó korszak a csalódás és az agonia korszaka volt.

A pirkadó hajnalra boru s aztán gyorsan sötét éjjel következett, befödvén fekete szárnyával az elpusztitott falvakat, az ujonan ásott sirdombokat, az akasztófákat s a fényes reményeket.

Váratlanul uj kérdés merült föl s ez kezdte foglalkoztatni az európai diplomatákat.

November 15-én meghalt VII. Frigyes dán király s utódja IX. Keresztély lett, ki a glücksburgi ágból származott. Ez birtokába vette s szorosan Dániához csatolta a lauenburgi és schleswig-holsteini herczegségeket is, pedig ezeket az augustenburgi ágból származott Frigyes herczeg a magáéul reklamálta s a német szövetség is a Bundhoz tartozóknak tekintette. A Bund félre tette a német reform fölötti harczot s kizárólag a schleswig-holsteini kérdés megoldására szentelte idejét és erejét. Dánia nem akarta kiengedni a dán alkotmány kötelékéből a herczegségeket, a Bund elhatározta az exekucziót, ennek végrehajtását Ausztriára és Poroszországra bizta, ezek csapatai be is nyomultak Lauenburgba és Holsteinba, s deczember 24-én elfoglalták Altonát.

Igy tört elő a schleswig-holsteini kérdés egész élességében s nemsokára az Eider partján is dörögtek az ágyuk.

Anglia most már kizárólag ezen kérdéssel foglalkozott. Dániához nemcsak az uralkodóház rokonsági köteléke, hanem anyagi érdek is csatolta s ez az angol kabinet előtt mindig a legfőbb tekintetben részesült. Hogy tehát a schleswig-holsteini kérdés előnyös megoldása annál inkább lehetővé tétessék s ne zavartassék az összse más komplikácziók által, Palmerston III. Napoleon kongresszusi javaslatát határozottan elutasitotta. Angliától mostantól fogva irthatta az orosz zavartalanul a lengyel nemzetet, nem forgott fenn anyagi érdek annak megakadályozására.

Ausztria is csak elvben fogadta el a kongresszusi javaslatot, tényleg azonban nem. Nagy oka volt félnie neki is attól.

Igy aztán felbomlott a nyugati hatálmak egyetértése, mely, legalább Ausztria részéről, addig sem volt soha őszinte. Hiszen Ausztria tényleg eddig is a legellenségesebben viselte magát a lengyel fölkeléssel szemben. Lefoglaltatta az Orosz-Lengyelországba becsempészni czélzott fegyvereket; megakadályozta Galicziában a csapatszervezéseket, igy tette lehetetlenné például Visockinak, hogy Radzivilovnál a megállapodáshoz képest Horodynski segélyére mehessen, lefegyverezvén annak csapatait vezérestől együtt; házkutatásokat rendelt s elfogatásokat eszközölt az orosz kormány érdekében. Már májusban nevezetesen átkutatta Csáky Kálmán grófnak hókóczi kastélyát, lengyel fegyverek után szaglászván ottan. Elfogatta Nyiregyházán Prokopot s Debreczenben Szörényi Arthur jogászt s elfogatta Gergelyi Tivadar mostani képviselőt, azzal gyanusitván őket, hogy a lengyel nemzeti kormány megbizottjai. Szörényit, ki azelőtt Garibaldinál szolgált, állitólag Komáromba hurczolták; attól fogva nem hallottunk többé hirt róla.

A kisebb államok, még Olaszország is, elfogadták ugyan a kongresszusi javaslatot, de

*

384

ennek, Anglia és Ausztria ellenzésével szemben, III. Napoleon nem nagy hasznát vette. Ő maga is, bár már csapatai bevették Pueblát, nagyon el lévén foglalva a mexikói boldogtalan expedicióval, egymaga, valamelyik nagyhatalom vagy nagyhatalomnak szövetsége nélkül, nem indithatott háborut a Poroszországgal szövetkezett Oroszország ellen.

Poroszország sem fogadta el a kongresszust, hanem a helyett a miniszterek konferencziáját hozta javaslatba. III. Napoleon, hogy magának tisztességes visszavonulást biztositthasson, kapva kapott ez eszmén. Elejtette saját tervét.

Ez volt III. Napoleon első veresége, a napoleoni prestige első elhomályosulása, mely utóvégre Szedánig vezetett el.

A konferencziáról egyideig aztán még beszéltek a lapok és a diplomaták, aztán elfeledték azt is.

Lengyelország teljesen saját sorsára hagyatott.

A teljes reménytelenséget átlátta a nemzeti kormány is, s midőn a monarkhikus érzelmü Czartoryski Ádám herczeg visszavonult a párisi komité éléről helyét az európai forradalmi párthoz tartozó Sapieha herczeg foglalta el, a Mieroslavski-párt jutott túlsulyra.

Meggyőződvén arról, hogy Oroszországban egyátalában nincs kilátás a sikerre, az 1864-ik év tavaszán Ausztriát akarták a lengyel, az olasz és a magyar forradalom által három oldalról lángra lobbantani. Galicziában titkos szervezkedés folyt s Klapka Lembergben titokban értekezett a lengyel nemzeti kormány megbizottjaival.

Az osztrák kormány azonban [neszét vette a dolognak, február 29-én ostromállapotba helyezte Galicziát. A házkutatások, fegyverlefoglalások és elfogatások által kifejtett szigor itt is gyorsan véget vetett mindennek s meghiusitotta az egész tervet.

A lengyel erdőkben ez alatt még mindig folyt, bár mindinkább elhalóbban, a kétségbeesett viadal. A fölkelők az 1863—4-iki télen már nem a reményért, hanem csupán a boszuért küzdöttek s iszonyu sokat szenvedtek az akkori 20 foku hidegben, éjet-napot ott töltve a jéggé fagyott havon, a zuzmarás erdőkben.

A második korszak guerilla-vezérei lassanként elfogytak, elestek, elfogattak, kivégeztettek. Alig maradt meg egy-kettő közülök. Levandovski és Kruk még mindig küzdöttek s az elhullottak és elfogottak helyébe jött Jankovski, Komorovski, Cvik, Bozak, Vroblevski és Poninski, és küzdöttek tovább elkeseredéssel, hanem ez már csak a halál agoniája volt.

Lassanként letüntek ezek is. Osztoztak elődeik végzetében, elhullottak, elfogattak, vagy kimenekültek.

Jankovskit, ki 40-szer harczolt az oroszok ellen, február 12-én végezték ki az oroszok; Bozak márczius 15-én menekült ki Dzikovnál Galicziába. Az orosz fogságba jutott fölkelők száma csupán 1863-ban 6295 főre rugott. A zamosci várban elzárt foglyok között volt három magyar is: Baráth János, Bicskey Sándor és Balás Lajos.

Polgári részről is többeket fogatott el Berg, elfogták a fiatal, 28 éves Boguslavskit, ki a nemzeti kormány rendőrfőnöke volt s az előtt Heidelbergben tanult; s márczius 26-án elfogták a három Guzovska-nővért, kiknél a nemzeti kormánynak igen fontos irományait találták meg: a pénzbevételekről és kiadásokról vezetett hivatalos naplóit.

Az is nagy hatással volt a forradalmi szellem elfojtására, hogy a márczius 6-iki ukáz, melyben a czár a parasztoknak tulajdonjogát dekretálta az általuk eddig használt földre, annak fölszerelésére s az azt illető halászati és vadászati jogra nézve, még inkább forradalomellenes és orosz érzelmüvé tette a föld népét.

A külföldi lapok sem kisérték többé figyelemmel a lengyel ügyet, ezeket is inkább érdekelte a düppeli sánczok ágyudöreje.

Lassanként elnémult a harczi zaj a lengyel erdőkben. A fölkelők, kik még éltek, szétoszlottak, elbujdostak, tömegesen együtt csak Szibéria jégmezőin voltak már föltalálhatók.

Osváth Pál, a «Sárrét» leirója, én rólam is azt állitja, hogy én is szibériai fogoly voltam. Hála az égnek, ettől még megmentett jó szellemem. Haza kerültem szerencsésen, hozva magamnak tényleges emlékül a megnyűtt egyenruhát, a kabát ujjába bevart igazolványt s a fagyott lábakat.

Mire kitavaszodott, Lengyelország ujra egy nagy temető volt, az eltiprott szabadság rémes temetője. S ujult erővel vette kezdetét a nem-

CZICZÁZ.

Berg tábornok ugyan amnesztiával biztatgatta a felkelőket, hanem Oroszországban ez a szó azt jelenti, hogy: *Szibéria.*

Magyart is nem egyet elhurczoltak Szibéria hósivatagjaira. Oda vitték nevezetesen Bányász Mártont, Székely Lajost, Fövegi Bélát, Sándor Józsefet, Rubinsteint, Frankot. Azok is, kiket közülök nem ölt meg a nyomor és a honvágy, csak évek mulva, 1867-ben az Andrássy-kormány reklamálására bocsáttattak vissza hazájukba.

zetiség-kiirtás s a vallásüldözés zsarnoki rendszere. «Varsóban rend uralg,» — elmondhatták ismét Gorcsakov, Berg és Muraviev.

A lengyel nemzet ismét egy nagy csalódással lett gazdagabb. De egy nagy tanulsággal is.

Ezen tanulság igy szól:

Elnyomott nemzeteknek külsegélyre várni s a diplomácziában bizni annyi, mint magot futóhomokba vetni.

CZICZÁZÁS.

Biczó Géza rajzához.

Piros pünkösd napjával, májussal: vége a kis-télnek.

Májusban tél? — Az, de csak kis-tél. Nálunk igy hivják azt a rövid dologtalan időszakot, mely a kukoricza-kapálás bevégzése és a kaszálás megkezdése közé esik. A tavasz igazi beköszöntésének hirnöke a gyorsan nyilaló fecske; a nyári munka megjöttének hirnökei a porlepett szük gatyában, kis karimáju kalap alatt izzadó homlokkal egymás után kullogó palócz atyafiak, kik onnan, arról a görbe felföldről, hátukon czipelik ide a szalmatekercsbe szoritott kaszákat. Rövid szürdolmányuk — panyókául hátukra vetve — takarja a nehezen hozott terhet; inuk is annyira kifárad a szokatlan homokos uton, hogy megcsukolva — mint a fanyelü bugyli — majdnem térdig járják a földet! A háton hozott, csomóba kötött kasza pupossá, a fáradság csámpássá teszi szegényeket! Milyen ellentétei a villámgyorsan repeső kis fecskének!

ICZÓ GÉZA RAJZA.

Ez vidáman csicseregve rakja fészkét az eresz alá: ők fáradságtól pihegve telepszenek meg a piaczon, szépen sorjában, a hogy ide ballagtak, és nyirott bajuszuk alatt tátott szájjal, némán várják a jó szerencsét. Ha épen hetivásár van, körülfogja őket a gyanakodva szemlélgető műértő közönség; t. i. az, melynek kaszára van szüksége. Ennek a közönségnek van ám csak igazán kifejlett műérzéke! Ha a hosszas általános szemlélgetés után részletes birálgatásra kerül a dolog, van akkor türni valója a piaczsarokra leásott, üvegszerüvé égett téglacsomónak! Minden kézbefogott kasza hegyét hozzáütögetik, hogy a pengéséről megitélhessék, tiszta-e a vasa, nincs-e benne foszlós réteg? — A dalárda karmestere nem hallgatja jobban a fülhöz tartott hangvilla zengését, mint ezek a kaszapengést. A palócz atyafiak nem dicsérik a portékát, csak felhuzott térdökre fektetett összekulcsolt kézzel lesik a vásár megkezdését. A legképzettebb műértő teszi-veszi, pengeti a sorba kirakott kaszákat, de nem talál köztök kedvére valót.

«Ócska vas ez mind, Janó bácsi! Hát azok, a mikre a szürit ráteritte kend, meg rajtok ül — mifélék?»

Janó bácsi előbb egyet ásit, megvakarja a kalap alatt megizzadt üstökét, és csak azután mondja:

«Ezek a legfáinabbak.» — Fel se kel a szürről, hanem rejtegeti maga alatt a fáin portékát.

«Hadd lássuk hát no!»

«Hm! — de ennek darabja egy forinttal drágább ám, mert felelős vagyok mindjáért.»

«Mutassa no!» — Janó bácsi feltápászkodik, és a rejtett csomóból nagy figyelemmel kihuz egy kaszát. Szó nélkül nyujtja oda a műismerőnek, a ki most még inkább hozzáértő képet vág. Ezt is megpengeti, a mellette állók is figyelnek a pengésre, és helyeslően integetnek fejökkel. No már ez kasza, de igazi!

«Mért mind ilyet nem hoztak kendtek?»

«Hja! alig válik száz közül öt!»

«Hogy adják?»

«Két forint.» Már erre megrökönyödik a műértő közönség; mert a kaszának egy forint a szabott ára: akár a zsemlének a két krajczár. Megkezdik az alkudozást, és végre ára szakad a portékának egy forint ötven krajczárban. Az a szerencsés, a ki a «felelős» kaszából vehet. Ugy kapkodják, mintha szép szóért, ingyen vesztegetnék. Mire minden palócz eladja a felelős kaszáját, akkorra vége a heti piacznak. Hanem az a csodálatos dolog, hogy a másik heti piaczon megint csak annyi a szür alá dugott felelős kasza, mint az elsőn volt! De azért ez is mind elkél, s utoljára csak egy-két rozsdás mustra marad. Hiába, az alföldi ember még elhiszi, hogy jobb a dugdosott drága, mint a kirakott olcsó; pedig tudja a példaszóból: házasság, hadvezér, kaszaválasztás — az ur isten dolga! Nem is látott bele ezeknek a teljesülésébe még eddig soha senki, hanem azért neki vágunk vaktában, hátha most az egyszer jól sül el?...

Van azután uj kaszapróba kaszálás kezdetén. Ha a másfél áron vett hires «felelős» valamelyik kutyúkaszás legényke kezében csakugy feléből-harmadából nyakalja a virágos füvet, és a sürű fenés miatt egy kurjantás távolságra marasztja az előtte rézsutosan sorban kaszálók után, ugy, hogy mire a többi a kivágott «*elő*» végén már pipára is gyujtott: ez meg még akkor is hajitás távolságban nyüglődik, megszánja az elől játszva kaszáló öregbéres, s visszamentében odaszól hozzá:

«Hoczide no öcsikém, hadd nézek a szeme közé annak a hires szerszámnak!» Maga elé állitja nyélvégen a kaszát, jobb hüvelyke körmével végig pengeti az élét; megfeni a tokmányból kivett nedves kaszakővel, hogy csak ugy suhog; azután vág vele, alig hajlitva le derekát: de a kasza csak nem fog.

«Próbálja kend hozzá ezt a «tótvesét!» — mondja a bánatos sereghajtó.

Tótvese a gunyneve a préselt kaszakőnek, mert ezt a palócz a tüszője hátuljából huzza ki, s ráadásul adja a drága kaszához. De ez se marja a kasza élét, csak elsiklik rajta.

«No kis öcsém, bolondja leszel te ennek az egész nyáron, mert előbb elszaggat ez téged, mint te őtet! Nem kasza ez, csak *vaskó*.»

Lenéző megvetéssel odadobja a fültövét vakaró sereghajtónak, a kinek még végig kell hallgatni a rend kezdő végére visszaballagó többi kaszás gunyolódását is.

«Ember kellene a nyele végére, akkor ha *fogná* a füvet, *eresztené* is!» mondja az egyik.

«Vágasd kettőbe derékon; kitellik belőle két nádvágó kasza.»

«Kend meg az élét avas hájjal, majd könnyebben csuszik.»

Igy teszik dühössé szegényt; pedig az a kopott kaszáju öregbéres alattomban megszalonnázta a boldogtalan kaszás «tótveséjét», ezért nem bir vele foganatosan fenni. És még a kifigurázott kinálja cserébe az uj kaszát azért az egy ujjnyi szélesre elkalapált régi kaszáért. Fölöstököm után már az öreg béres földig beretválja vele a füvet; kinálja is vissza a cserét a sereghajtó, de ezzel fizetik ki:

«Lásd öcsikém, olyan az uj kasza: mint a fejelés-csizma; viselve válik el, jó-e vagy rossz.»

Dől azután a virágos rend olyan vastagon, mint a lóderék; és ha jó szárító meleg idő jár, a gazda elébe ragasztja az idei fogós csikókat a ketyegős vastengelyü kocsinak, és esthajnalon hazaszalad a városra gyüjtőlányokat fogadni.

A másnapi harmatos hajnalban messziről hallik a vig dal. Csapatosan jönnek a lányok, vállaikon könnyedén hozzák a gyüjtővellákat, és a kaszásokhoz érve, friss csengő hangon «szerencsés jó reggelt» kivánnak.

«Adjon Isten nektek is hugom! Ugyan álmodtatok-e az éjjel valami szépet?»

«Nem volt rá érkezésünk, mert aludtunk,» veti oda a negédes Sárika.

«Hát a melyőtök nem birt aludni?» — kérdi a sereghajtó kaszás, a ki egy kis pihenés kedvéért szivesen toldaná a beszélgetést.

«Az bizony azon töprenkedett galambom Jánoskánk: hány embernek vágtál már bele a sarkába? mert megálmodta, hogy te vagy a sereghajtó!»

Nagyot nevetnek Jánoska rovására, — kiválta lányok.

«Ne neked Jancsi!» mondja az öreg béres.

«Jól van Sári! majd megfizetek vasárnap délután a *játszón*.»

«Mind ott leszünk mi is!» kiáltják a kaczagó lányok; s csapást verve a harmatos fűben, nevetgélve mennek el, hogy harmat száradtára elég szénakötelet sodorjanak.

Mire a vakító nap hegyesen süt le a tiszta kék égről; mire a szárnyait rezegtető s fölfelé emelkedő pacsirta csattogatni kezdi kedves énekét, s a már hullámzó gabonavetésben pityipalattyoz a párját csalogató fürj: akkorra a vidám lányok is fürgén sürögnek-forognak csipejükhöz csiptetett szoknyában az édes illatot árasztó száraz rendek között; a madáréneket is csak akkor hallják, mikor egy-egy nótát végig daloltak.

Egy ilyen rövid szünet alatt éles sikoltás hallik. A petrenczehordó két legény arra tekint. Sárika sikoltott, mert puha talpába tüske szuródott; nem mélyen, csak épen a bőr alá. Rövidre csiptetett bokorugrós szoknyája alatt fölemeli tüskeszurt lábát, kivillan fehér bokája, s hogy az odanéző legények ne lássák, hirtelen lekuporodik eldobott vellája mellé. Pedig tudja a hamis, hogyha előbb leült volna, még azt a piczikét se látták volna meg.

«Ne piszkáld ki Sárika, kiesik az magától is aratásig!» — kiált felé a sereghajtó legény, a kit petrenczehordónak küldött el gazduram.

«Ki ám a kend kaszanyele a markából.»

«Sohse bámulj komám annak a nyelvesnek a sarkantyujára, inkább vesd oda neki a bicsakodat, majd azzal kipiszkálja.»

Nojszen kell is Sárikának az a bicsak! Kivette ő már a körmével azt a kis igricze tüskét.

«Szurd alá már azt a rudat a petrenczének, látod, hogy nem kell annak a te orvosságod!» — kiált Jánosra a komája. János a rudszurás közben lehajolva is odapislant; de Sárika felpattan ültéből, friss nótára gyujt, és folyik a munka vidám tréfa, csengő nevetés és dal között.

Négy-öt vontatóra való petrenczét összehordtak már a legények, és hogy még az esteli harmat se esse meg az uj szénát, a leányok vontatóba kezdik rakni. A félig rakott vontatóra valakinek fel kell menni, hogy betetézze. Sárika jobb kezével vellája középső ágára támaszkodva egy ugrással a vontató közepébe libben, s mig a többi erővel el akarja temetni a gyorsan felhányt selyemszénával, ő ügyes munkabiró kézzel tetézi a vontatót. Közben még dalolni is ráér:

Az én rózsám boglyát tetéz,
A ki hányja annak nehéz.
Kalapjára hull a polyva,
Édes a galambom csókja.

Utána mondja a többi is, s a petrenczehordásban görnyedő Jancsi szeme odavész arra a fürge, kipirult barna lányra.

«Várj csak Sári, majd megnyaggatlak vasárnap délután cziczázás közben.» Hanem ezt csak ugy magában teszi fel, hogy visszafizesse a mai kötekedést.

Tréfa és izzadás között folyik a serény munka, mig csak szombat este fel nem jön az esthajnalcsillag. Akkor minden munkás betakarodik a tágas tanyaudvarra. A béres befog hat czimeres ökröt a szekér elébe; a kaszások felkötik kaszájaikat — élökkel kivülről lefelé — a szekéroldalhoz, és a gyüjtőlányokkal vegyest magok is föltelepednek. A mint mindenki helyreverődött, a béres mélán szólitja ökreit: «Höjjel no!» — Az első csás-tinó nyakán megcsendül a szép szavu csengettyü, zengésével hirdetve az egész kerek pusztának, hogy szombat este van, hazafelé tartanak a munkások. De nem sokáig hallik a csengettyü zengő hangja, mert a lassan döczögve haladó szekéren megered a vidám nóta. Messzire elhallik az esthajnalon az a kimondhatatlanul kedves leány-hang, az az igazán szivből fakadó, magyaros rithmusu zöngés, melyet valódi eredetében csak olykor-olykor bir a művészet némely felkentje igazán szivhez szólón tolmácsolni.

Ha tizszer távolabb volna is a tanya a városról, még akkor se fogyna el a nóta, de bármily lassan lépkednek is a kékesfehér szőrü ökrök, egyszer mégis csak befordulnak a «nagy-utczába.» A házak között jobban hallik a dal, élesebben zeng a csengettyü s a béres is nagyokat csördit hosszunyelü sudaras ostorával; mert tudja, hogy otthon a vacsorát készitő gazdasszony félfüllel kineszel az utczára: mikor kell már tálalni?

Messziről megismeri a csengettyü hangját, és biztatva szól a katlantüztől kipirult szolgálóknak.

«Siessünk lányok, ez a mi szekerünk csengettyüje. Mindjárt itt terem az uram is.» — És maga is serényen a tálaláshoz lát. Mire a hazaért munkások leszedelőzködnek az udvarra befordult szekérről, akkorra már ki van tálalva a szombat esti szokott vacsora: vagy turós csusza, vagy pirosra sütött, foszlós turós béles. A szolgálók előre felseperték a tornácz alját, s a tiszta sima földre rakják le a tetézett tálakat; köréjök telepszik a fáradt, de jókedvü dolgos nép, külön a férfiak, külön a leányok. A férfiak szüreiket összehajtva teszik a földre, s hátuk mögé rakják kalapjaikat; a lányok is helyreigazitják fejkendőjeiket, mert tisztességgel szokott a magyar nép az istenáldásnak nevezett ennivalóhoz látni. Az egész heti munka által füszerezett étvágygyal jóizüen megvacsorálnak. Evés után sorba jár a zöldmázas csücsös korsó. Nagyot huznak belőle, és kézről kézre adják.

János iszik utoljára belőle, és Sárikának nyujtja oda; az meg ivás előtt köténye sarkával megtörüli a korsó csücsit, és csak azután, de akkor is csak foghegyen iszik belőle, mintha nem akarná, hogy az ő ajaka a Jánosénak még csak a nyomával is találkozzék.

«Ejha! de kényes vagy! Azért is megcsókolom a szádat holnap délután!» Nem mondta ezt János, csak föltette magában.

Már a vacsorálás alatt kirakosgatta gazduram mindenkinek külön-külön a maga napszám-járandóságát a tornácz előtti czölöpre állitott málomkő-asztalra. A jóllakott munkások egyenként markukba olvasva átvették tőle, s mikor vége a «fizetségnek», gazduram feléjök fordulva, szives hangon mondja:

«Hát kedves szolgáim, ide tartsatok ám a jövő hétre is!»

«Helyen leszünk a hétfői hajnalhasadásra! Köszönjük is a kegyelmed jóakaratját. Nyugodalmas jó éjszakát kivánunk kegyelmeteknek!»

«Adjon isten néktek is!»

Csöndesen távoznak a nyitott kapun; még a kutyák se ugatnak rájok. Az utoljára köszönő öregbéres beteszi utánuk a csikorgó kapuszárnyat, s visszaballag csöndesen kérődző ökreihez.

A távozó munkások szétoszolnak az utczán: ki merre lakik, arra ballag hazafelé. Akad három-négy szomszédleány, ezek körülölelik egymás derekát, és széltfogva végig danolják a nagy-utczát. Frissen csengő hangjok messze hallik a csöndes holdvilágos estén, mig lassanként halkulva elenyészik.

Gazduram udvara elcsöndesedik. Ő maga még csak most ér rá vacsorához ülni, s mig feleségével jó izün falatoznak, elmondja neki: mit végeztek a mult héten, mit dolgoznak a jövőn, mennyi volt a kifizetett napszám. Vacsora végeztével jól eső nyugalomra térnek, s a nagy csöndességben csak néha-néha szólal meg a csástinó csengettyüje, mikor fektében hátracsap szarvával a hátán donogó szunyogok felé. A béres benéz még a konyhán mosogató szolgálókhoz, rágyujtani a katlanban hamvadó parázszsal, melyet ráütöget jobb hüvelyke körmével a nyirkos dohányra, s kimenőben nyugodalmas jó éjszakát kiván. Odakinn nyakába csavarintja szürét, s belefekszik hanyatt a szekérderékba, és nézi kalapja alól a szép csillagos eget, mig elalszik a pipája, s az ő szemét is csöndesen befogja az álom.

Ilyen mélán, csöndesen végződik a szorgos munkában eltelt hét, — s felderül rá a vasárnap reggel. Templomi harangszó előtt neki tisztelkedik mindenki. A legények uj kalapban, iobogós ujju ingben; a leányok széles pántlikába font, leeresztett hajjal, hajadon fővel. Ropog rajtok a simára vasalt szoknya; kezökben viszik a kivarrott fehér zsebkendőbe takart imádságos könyvet s fölötte nehány virágszálat. Az öregek már a harangozás alatt beültek megszokott helyeikre, és buzgón énekelik a hálaadó dicséretet. Nagytiszteletü uram a magas kathedrában könyörögni kezd, majd elolvassa a szent igét, és jóra intő prédikácziót tart. Olyan ünnepélyes csöndesség van a zsufolásig megtelt templomban, hogy még a valahogy betévedett sárga darázs koppanása is meghallik, a mint nekirepül a napsütötte ablaknak, s egyik üvegtábláról a másikra szállong zümmögő dongással; de azért az áhitatba merült hivők közül még szemét se forditja el egy sem a kathedráról. Istentisztelet végeztével magokba mélyedve, csöndes elmélkedéssel ballagnak hazafelé. Még a fiatal leányok is csak lopva sugdosnak egymásnak a délutáni mulatság felől, és csak ha már elválnak, akkor kérdik egymástól: «Ott leszel-e hékám?» — «Ott ám.»

A város szélső utczájára, a deszkakeritések fölött, kihajolnak az árnyékos zöld fák, az illatos szellő is, mielőtt a mezőről a városba érne, az ő lombjaikat bólintgatja meg előbb; s ezek halkan susogva, hivogatva intenek az árnyékban levő egyszerü padra. A ház végéhez ültetett páros pálmajegenye még a tanyákra is kilátszik messzire, mintha felkiáltó jelként figyelmeztetni akarná a dologtevő napon kinn fáradó munkásokat: «Vasárnap délutánra hivunk benneteket!» Vágyik is mindenki az árnyékukba. Az éltesek jóizü beszélgetésre, a fiatalok egy kis lapdázásra, cziczázásra, mert az egész heti fárasztó dolog után jól esik egy kis ártatlan mulatság. Hiszen azt még a nagytiszteletü ur se kárhoztatja. Itt pedig a város szélén jó hely van, mert a messzire dobott lapda gurulhat a gyepes libalegelőn, és cziczázás közben is lehet egérútra kapni.

Délutáni négy óra tájban összebandáznak a legények, leányok. — Az öregek letelepednek a padra, vagy a földre; csöndes pipaszó mellett elbeszélgetnek az őket érdeklő világ folyásáról, s félszemmel kisérve a fiatalok játékát, egy-egy bohókás jelenetet megmosolyognak. Nem mindig véletlenül esik a megmosolyogni való. Ki tudná azt megmondani, nem-e még a mult heti gyüjtéskor esett meg az összebeszélés, — hogy ezt vagy azt a legényt kifigurázzák? — Ekkor gomolyodnak olyan csoportok, melyek a játszi jó kedvtől élénkitve, érdemesek a festő ecsetére. Mert a magyar nép munkáját, mulatságát, mindig az ő sajátságos délczegségével párosult, igazi humor hatja át.

Cziczázáskor egymásután sorba állnak a legények leánypárjokkal. A felállott sor előtt ólálkodik a «cziczának» előre kisorsolt legény vagy leány. Ha legény a cicza: leányt kell fogni, ha leány: akkor legényt. Ha fogni nem tud, már akkor «macskának» marad, — ha fogott, akkor az lesz cicza, a kinek a párját elfogta.

Mikor a kacskaringózva menekülő egér fut a furfangosan lestvető macska elől, — akkor sikolt legjobban, mikor épen azt szeretné, hogy elfogják. Azt hiszi talán, hogy a sikojtással elháritja magáról a kelepczébe kerülni akarás látszatát. No bizony! Átlát ezen a szitán mindenki, kivált — nénémasszonyék! Tudják ők elmult ifjuságukból, mikor szoktak a játszó lányok legélesebben visitani. Tudják, hogy az az erő nélkül vergődő menekülni akarás csak arra való, hogy erősebben öleljék körül azt a karcsu derekat! Nojszen nagy baj! — Hiszen nem harap az a macska; legfölebb egy csókot lop az egértől, s annyi esze csak van, hogy ezt megteszi. Hej, tudják ők, hogy mentől inkább összegyürődik a menekülni akaró egérke ingválla, annál hamisabb a zuzzája! Mentől jobban kipirul az arcza, vagy épen, ha még a pántlikába font haja is kibomlik, no már akkor egymásnak intve csóválják fejöket. Ó ez a mostani fiatalság!

Hej, édes nénémasszonyék! ha kegyelmetekre hallgatnának azok a fiatalok, csupa pletykából, no meg egy kis imádkozásból állna az életök.

«A hol ni! — gondolja egyik fejcsóváló nénémasszony — az a fittyfiritty Sári megint csuffá tette már a Jánoskámat. Bizonyosan

gáncsot vetett neki az a peczkes, duhaj Virág Laczi! Minek is lábatlankodik köztük az a bajuszba telhetetlen Gyura bácsi?! Bárcsak megfogta, vagy megcsókolta volna a Laczi azt a Sárát! De tudom, meg is teszi, ha nem látják!»

Már pedig az elbukott Jánoska hiában tartja föl a Sárika elvesztett rózsáját; csak ő rajta nevet mindenki, az öreganyját kivéve. Még a nagybajuszu Gyura bácsi is tréfásan förmed rá:

«Siczcz el Jánoska! kölökmacskának maradtál! Majd akkor járj egerészni, ha nagyobbra nő a bajuszod!»

Szegény Jánoska! Valamint kaszálásban, ugy most is ő rajta nevet mindenki; csak neki kellett itt is «csühössé» lenni.

«Hej Sári!» — gondolja feltápászkodás közben — «csak egy piczikét beljebb ment volna a talpadba az az igriczetüsök!...» Roszszul esik neki ez a dolog. No de: gombház, ha leszakad, lesz más!...

Este későn vége szakad a mulatságnak, és hétfőn hajnalban ujra kezdődik a munka.

KISÉRI.

A NEMZETI HAJÓS-EGYLET EVEZŐ-VERSENYE.

Már hetekkel ezelőtt megkezdődött a gyakorlat, a *train*, a nemzeti hajós-egylet junius 14-iki versenyére, s a kiket kora reggel vagy az esti szürkületben a Margitsziget lombárnyai alá hajtott bolyongási kedvök, azok nem ritkán láthattak egy-egy miniatür-járművet bukni fel a kék Duna hullámai közül, a melyet festői öltözetü hajós nép, négyesével, nyolczasával, egyenletes evező-csapással hajtott a sik tükrön végig. Trainerek voltak, kik flanell-ingekben és gyapju-jacketekben, fejükön könnyü sapkával készitették elő «styl»-jokat, mint nevezni szeretik, a komoly mérkőzésre, melyet ez idén ugyancsak megnehezitett a jelentkező és nevező egyletek szokatlanul nagy száma. «Styljokat» — mondjuk — és e szónak tökéletesen jelentősége van, mert az evezésnek ép ugy megvan a maga jó vagy rossz stylja, mint akár az irás vagy éneklés művészetének. E styl kifejtése és tökéletesitése képezi a test edzésén kivül a training főfeladatát.

Mint a legjobb lónak, ugy a legkitünőbb szerkezetü csónaknak is (annál inkább az egyes evezősöknek) megvannak a magok egyéni tulajdonai, melyeket csak előzetes és szorgalmas train által lehet kitanulni. S e train nem hiába legfőbb biztositéka a sikernek, de szigoru életrendet is követel azoktól, kik felesküdtek rá. Folytonos testmozgás, néha mérsékelt futás is, közbe-közbe rövid ideig tartó hideg fürdő vagy dörzsölés, semmi izgató, semmi ingerlő, de minden tekintetben józan és mértékletes élet, párosulva kora lefekvéssel, ezek képezik föltételeit a helyes és okszerü train-nek, melyeket kivált a sport-kedvelő angolok még sokkal pedánsabb figyelemben részesitnek, mint mi. És még mindez nem elég. A hol egymás kezéhez nem szokott egyének kénytelenek együtt evezni, ott még mindenek felett az összeszoktatásnak oly rendszere követendő, mely a legkomolyabb tanulmányt igényli s gyakran jelentékeny nehézségekkel van egybekötve.

Vannak hibás evezésmódok, melyek a nem szakértők figyelmét kikerülik, de a hozzá értőknek azonnal föltünnek. Nem szabad például evezés közben előre hajolni a lapátra. E másképen olyannyira gyakori rossz szokás legelőször is azt a hibát eredményezi, hogy az illető képtelen elegendő vizet meritni fel lapátjával s a csapás utolsó részét a levegőben teszi meg. Továbbá hajlott könyökkel evezni sem tekintetik «jó stylnak», sem az, ha a lapát elmerülés közben kört ir le. Evezés közben kell, hogy a könyök könnyen feszüljön az oldalakhoz, az evező tekintete előre szegezve, a nélkül, hogy ki-kinézzen a csolnakból, s a vállak tartása szabad és erőltetés nélküli legyen.

Ezek azonban csak a korrekt evezés külső minőségére vonatkozó szabványok, melyek bármily fontosak legyenek is, még nem csinálhatnak senkiből jó evezőst, kiből a természeti előnyök hiányoznak. Mert a csónakhajtáshoz ezeken kivül fizikai dispoziczió is kivántatik, különösen a mi a térdeknek, hátnak, lábszáraknak, karoknak és vállaknak alkatát illeti. Olyan követelmények a felsoroltak mind, hogy közülök ha csak egy is hiányzik, az egész értéktelenné válik, s csak mind együttvéve és egymást kiegészitve vezethetnek czélhoz. Erős karok például megbecsülhetlenek az evezősnél, de a legerősebb kar sem ér semmit, megfelelő erős hát nélkül, mert különben a helyett hogy az evezőt huzná a testhez, a test hanyatlik az evezőre. A czomboknak és lábszáraknak ellenben nem szabad túlságos sulylyal birniok, s inkább lehetnek aránytalanul kicsinyek, mint aránytalanul teltek, a felső végtagokhoz képest. S ez minden jó tengerésznél igy található. A mozgató izmok után még a tüdő és a sziv kifogástalan állapota is szükséges. A légzést nem szabad hogy köhögés vagy hörgő szükülés gátolja, a sziv működésének minden dobogástól vagy felindulástól mentnek kell lennie.

Az ugynevezett mozgó ülések azonban (sliding seat), melyeket nehány év előtt Amerikában hoztak először divatba, s azóta széltiben használnak, igen előnyösen pótolnak bizonyos anatomiai fogyatkozásokat és sok erőmegtakaritást eszközölnek. Tapasztalták ugyanis, hogy nagyobb távolságu versenyeknél az erős és hosszu, bár nem sebes evezésé az előny, mig kisebb pályáknál a gyors és rövid csapások sikere mellett szól több valószinüség. E tapasztalatra alapitották már most a mozgó ülések szerkezetét. Ez ülő-szerkezetek által a test evezés közben önkénytelenül terjeszkedik ki és huzódik vissza, a midőn a szivattyuszerü gépezet ki- s betolódva, az ülést és az ülőt is magával huzza. Világos már most, hogy ily módon a karok munkája nagy részben a lábakra háritatik át, melyek kinyujtatva, az evezős felső testét hátrataszitják. Ki van számitva, hogy egy kilencz küvelyknyire mozgó üléssel az evező csapása 18 hüvelyknyire hosszabbitható. De fontos azért is még e rendszer, mert a térdek váltakozó behajlitása és kiegyenesitése következtében elejét veszi a görcsöknek. Egyátalában minden hosszabb versenynél szinte biztos a mozgó ülésü csónakok győzelme a más szerkezetüek fölött, s ezért ma már nálunk is átalános azoknak használata.

Minden neme közt a sportnak talán a regatta az, melyet a be nem avatott a legkevésbbé szokott élvezni; annálinkább azonban, ki ismerős mindazon fogásokkal, melyek egy ily versenynél a siker főtényezőit teszik. Nálunk, daczára annak, hogy a nemzeti hajósegylet már fennállásának 18-dik évét tölti be, a tavalyi versenyt szinte tiz évi szünetelés előzte meg, minek oka nagyrészben a szomszéd bécsi egyletek magasabb versenyképessége következtében kifejlett, tartózkodó csüggetegség volt. A tavalyi regatta azonban némi bizalmat öntött sportköreinkbe, különösen azon nem mindennapi esemény következtében, hogy a nemzeti hajós-egyletnek az idén is nevezett kitünő rowlock hajója «Névtelen», egy outrigger hajóval szemben aratott diadalt.

Meg kell jegyeznünk különben, hogy a regattára egy ideig saját hazájában, Angliában is nehéz napok jártak s csak legujabban érte el ott is népszerüségének azt a tetőpontját, mely a derby-i lóversenyekkel tehető párhuzamba. A hajóversenyeknek egy Angliában nagyon divatos neme még a «stern-race», mely abból áll, hogy a csónakok egymásután indulnak, s ha egyik a másikat megelőzte, amaz visszamarad s helyét átengedi a győztesnek, mig a következő versenyben egygyel hátrább foglal helyet.

Egy versenyre felállva, az evezők számozása, ha a hajó több evezős, a hajó orrától faráig történik, még pedig páratlan számmal a jobboldalon és párossal a balon. Az inditó, kire ép oly szükség van, mint a lóversenyeknél, a parton áll, vagy csónakon ül, s miután kérdést intézett a versenyzőkhöz, hogy «készen vannak-e?» — megadja a jelt, mely «rajta!»-kiáltásból vagy pisztolylövésből áll. Ekkor a versenybiró egy nyolczevezős hajóban követi a versenyzőket, még pedig az utolsótól kissé oldalt, s minden felmerülő mozzanatot szemmel tart, kétes esetekben dönt s határozata ellen nincs felebbezés.

Ha az indulás hamis volt, ugyanő visszahivhatja a versenyzőket, s a ki vonakodik visszajönni, kirekesztetik a versenyből.

Különös figyelemmel kell lennie a versenybirónak az érintkezések iránt. Minden érintkezés két csónak közt, mely a lapátok, a csónakok, vagy a rajta ülő egyének közt történik, okot szolgáltathat a kirekesztésre. Érintkezésnek tekintetik az is, ha egyik csónak a másik vizét szeli át, kivéve ha nem vezet. Vezetés pedig csak akkor forog fenn, ha az egyik csónak fara a másiknak orrát tulhaladta. Csakis ily esetekben van joga egy csónaknak a másik pályáját elfoglalni, mely pálya minden versenyzőre nézve az indulási ponttól képzelt egyenes vonal a vizen.

A csónakversenyek kodexét az oxfordi és cambridgei egyetemek, valamint a londoni csónakázó klub által követett szabványok nyomán állitotta össze a nemzeti hajósegylet, addig is, mig legközelebbről egy országos hajósegylet szervezése vétetvén kilátásba, sikerülni fog egyöntetü eljárást állapitni meg. Az idei regattának az a sikere, hogy oly nevezéseket tudott magának csoportositani, mint a bécsi «Donauhort», és «Lia» egyleteké, a pozsonyi és győri csónakázó egyleteké, a Nemzeti hajósegyleté és a szintén budapesti Hunniáé, reményleni engedi, hogy az országos hajósegylet létesitése sem marad ábránd, s ma még meglehetősen kezdetleges vizi sportunknak hatalmas emeltyüjévé fog válni. —*i*—*r*.

A CZÁRI KORONÁZÁS.

Az imént lefolyt koronázási ünnepélyről még mindig közölnek részleteket a külföldi lapok, még pedig nagyobb részint a «Times» tudósitásai nyomán, melynek megbizottja, Lowe, egyike volt azon keveseknek, kik a sajtó részéről az ünnepélyekre bebocsáttatást nyertek. Az ő tudósitását veszszük mi is képünk magyarázatához alapul.

A Mennybemenetel temploma, melyben a koronázás végbement, nagyszerü látványt nyujtott. Közepén négy nagy oszlop között volt a bibor-mennyezet, kétfejü sasával s fekete-sárga és fehér tollaival. Ez alatt állott a trón, s előtte egy asztal a czári jelvényekkel. Az egész tért fényes és tarka egyenruhás közönség töltötte be, mig a papság egész a kijárásig kettős sorfalat képezett. A szertartást Te Deum vezette be, a kar által énekelve. Nemsokára dörgő éljenzés és ágyuhangok jelentették a menet megérkezését. A czárevics a nagyherczegekkel és nagyherczegnőkkel, valamint a külföldi herczegekkel és nehány udvarhölgygyel már előbb megérkezett. Mikor a czár és czárnő beléptek, üdvözlésökre a moszkvai érsek sietett. Majd a kievi érsek öntözte meg a fejedelmi párt szentelt vizzel, a novgorodi érsek pedig elébök tartá a keresztet megcsókolás végett. Ily czeremoniák között lépett a czár és a czárnő a templomba, hol az ikonostasis arany-kapui előtt háromszor meghajolva, sorba csókolták a szent képeket, majd elfoglalták helyeiket.

A czár trónja az Alexis Fedorovics-féle trón volt, elefántcsontból faragva, mig a czárnő az Alexis Mikhailovics-féle ezüst és drágaköves trónt foglalta el. Az érsekek és a papság két sort képeztek a trón lépcsőitől az ajtóig. Midőn a zsoltár elhangzott s a harangok megszüntek kongani, a novgorodi érsek a trón lépcsőihez közeledett s a czárt fölhivta az orthodox katholikus hitágazatok elmondására. A czár a könyvből, melyet eléje tartott, olvasta le a credot s azután megáldatott az érsek által. Most a litánia következett, a szokásos könyörgésekkel a czári család jólétéért, s végre a novgorodi és kievi érsekek a trón emelvényére léptek.

Miután a czár leoldá nyakáról a közönséges szent András-rendet s azt egyik kamarásának átadá, elkérte ugyanazon rend gyémánt nyakláncát s a birodalmi palástot. A palástot a két érsek hozta elő két vánkoson, miközben az invocatiót hangoztatták: «In nomine Patris, et Filii,» stb. Most a czár, fivérei segélyével, magára öltötte a palástot, mely arany-varrásu volt, hermelin-prémmel s a moszkvai érsek e szavakat mondá: «Fedezd és védd népedet, mint ez a ruha fedez és véd téged.» Erre a czár ujra meghajtá fejét a novgorodi érsek előtt, ki keresztet vetve rá, összekulcsolta kezeit felette s két imát mondott, melyek után a czár rendeletet adott, hogy a koronát hozzák elébe.

Egy udvari tiszt teljesitette a parancsot s a koronát bársony vánkoson hozta az érsek elébe, ki azt viszont a czárnak nyujtotta, a ki átvéve a koronát, fejére tette, mig az érsek rámondta: «Atyának, Fiunak, Szent Lélek istennek nevében!» Végre egy nyitott könyvből a

szokásos allokucziót olvasta fel. E jelenetet tünteti fel képünk.

Sorban ezután még a jogart és a birodalmi almát adták át a czárnak, ki egy pár pillanatig, jobb kezében a jogarral, a balban a birodalmi almával s fején a koronával mozdulatlanul ült. Csak miután a jelvényeket letette kezeiből, szólitotta magához a czárnőt, ki aranynyal himzett vánkoson térdelt elébe. A mint a czárnő letérdelt, a czár levette fejéről a koronát s megérintette vele a czárnő homlokát s aztán ujra visszahelyezte fejére. Majd átadták a czárnak a czárnő saját koronáját is, ki azt az előbbi eljárásnak megfelelőleg a czárnő fejére helyezte. Ugyanigy később a birodalmi palástot és a többi jelvényeket is, a jogaron és almán kivül. Miután mindez végbement, ujra visszaültek helyeikre s az érsek elmondá a czár czimeit, mig az uralkodóház tagjai a czári pár üdvözlésére siettek, a tüzérség pedig 101 ágyulövést tett.

Maga a koronázás aktusa ezzel be volt fejezve, de a fölkenetés csak ezután történt még.

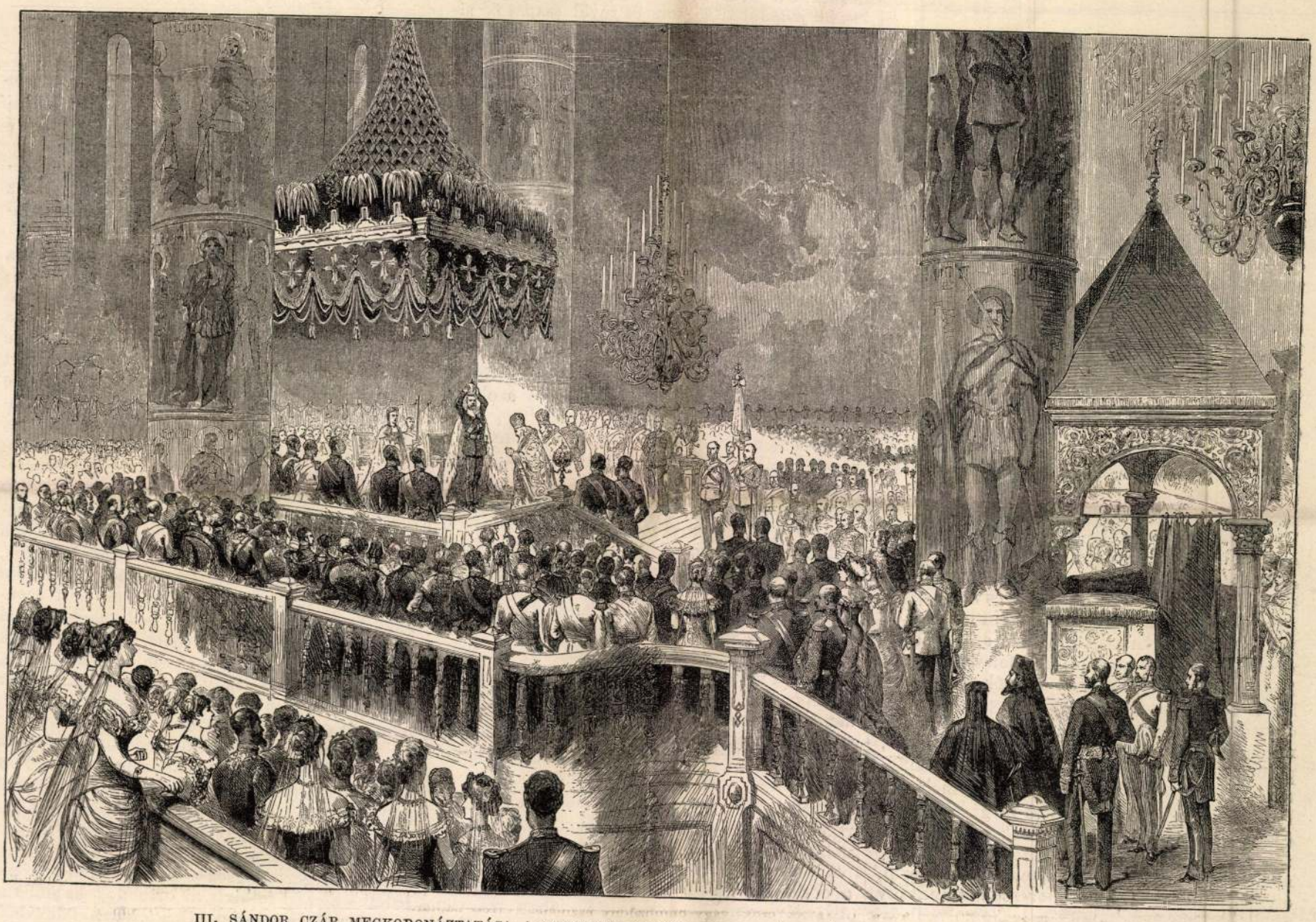

III. SÁNDOR CZÁR MEGKORONÁZTATÁSA A MENNYBEMENETEL TEMPLOMÁBAN (USPENSKI ZÁBOR), A KREMLBEN.

Egy, a czár által elmondott ima és a kar által zengett Te Deum után, a fejedelmi pár leszállott trónusáról és az oltár elé járult, követve az egész kiséret által. Itt a novgorodi érsek egy szentelt olajba mártott arany szerszámmal megkente a czár homlokát, szemöldeit, orrlyukait, ajakát, füleit, mellét és kezeit, a czárnőnek pedig homlokát. Következett ezután az urvacsora, melyet a czár mint papi személy a szentek szentjében, a czárnő pedig csak világi módra vett fel, s ezzel a szertartás tényleg véget ért.

EGYVELEG.

* **Félmilliót örökölt** Brüsszelben egy szegény varrónő oly gazdag agglegény után, kit nem ismert. Az agglegény ugyanis embergyülölő volt, rendesen otthon ült s csak azért ment ki, hogy embert keressen. Kedvencz szokása volt omnibuszban járni, midőn a konduktor közelébe ült s a fizetést közvetitette. Kisérletkép a konduktor által visszaadott apró pénzhez rendesen egy-két darabot tett a magáéból s bár az emberek megolvasták a visszaadott pénzt, egyedül az emlitett varróleány adta vissza a többletet a szegény konduktornak. Az agglegény tudakozódott a leány után s mivel csak jót hallott felőle, egész vagyonát reá hagyta.

* **A nők izomerejének** megmérése végett Párisban közelebb tudományos vizsgálatot tettek, melyen 64 férfi s 52 nő szerepelt, mind erőteljes egyének. Az eredmény szerint a nők ereje átlag $^3/_5$ részét teszi a férfiénak. A legerősebb férfi 190, a leggyengébb 90 fontot tudott nyomni a mérőn, s igy középerejök 126 fontnyi. A nagyság nem határoz, de a jobb kéz aránylag 22 fonttal több erővel bir, mint a bal. A legerősebb nő 99, a leggyengébb csak 36 font erejü s igy középerejök 74 fontnyi, a jobb kéz 12 fonttal erősebb. A nőknél az alacsonyabb termetüek kissé erősebbek.

* **A telefon** alig hat év alatt rendkivül elterjedt. A Párisban székelő nemzetközi telefon-társulat jelentése szerint a jelen év január havában a földön már 303 városban volt telefon-hálózat 78,808 bérlővel. Európában 161 városban 30,066 bérlővel, Ázsiában 7 városban 420 bérlővel, Afrikában 4 városban 240 bérlővel, Amerikában 126 városban 47,185 bérlővel, Ausztráliában 5 városban 897 bérlővel. Legnagyobb elterjedése van a hálózatnak Angliában és az Egyesült-államokban.

* **Az európai rákkereskedés** központjává Berlin nőtte ki magát. A czár és a spanyol király udvara innen hozatja rákjait, s Páris nagy áru-csarnokába, hol nyáron naponként 300 kosár rák fordul meg, Berlinből hozatják ez állatokat. Nyugoti Poroszország tavaiból, Szilézia és Posen folyóiból millió számra hozzák a rákot Berlinbe s ezenkivül számos tenyésztő hely is van itt, a legnagyobb Micháé a Hoppegartenben.

* **A gonosztevők arczképeinek** összegyüjtése már a régi korban szokásos volt. A Talmudban Aboda Sara nevü traktatumban beszélik el, hogy Rómában körülbelől 140 évvel K. u. szokásban volt a bűnösök arczképét Róma kapuira kiszegezni s a közönséget felhivni, hogy őket kézhez keriteni segitsenek.

* **Vashid a tengeren.** A messzinai tengerszoros felett Szicziliánál aczélhidat akarnak épiteni. Öt nyilása lesz, mindegyik mintegy 600 méternyi. A legnagyobb nehézség az oszlopok lerakása, mivel a tengerszoros legcsekélyebb mélysége 196 lábnyi.

* **A vasuti idő** sok zavart okoz az Egyesültállamokban, hol a különböző vasutak jelenleg ötvenhat különböző idő szerint indulnak el s a különbség az időjelölés közt egy óránál is nagyobb. Ujabban lépéseket tettek, hogy e dolgot lehetőleg egyszerüsitsék s legfölebb öt időalapot vegyenek fel.

* **A vasparipát** az angol nők szenvedélyesen használják. Liverpoolban egy fiatal nő ezen közvetitő eszközzel, pünkösd hétfőn, innen Stafford megye Newcastle városába és visszament, s e 102 angol mérföldnyi utat 16½ óra alatt tette meg.

* **Megkövesült erdőt** találtak Kaliforniában, Sonoma megyében, egy Hudson nevü ember birtokán. Ez embernek egyik öcscse vadászatra indulva egy régi fatörzsre ült pihenni s akkor vette észre, hogy az megkövesült. A törzs a fenyőfafélékhez tartozott, átmérője 3½ láb, magassága 4 láb volt. Tovább kutatva látta, hogy az egész környéken csupa kövesült fák voltak.

* **Az ölebekkel** valóban komikus dolgot csinálnak az amerikai nők. Külön látogató jegyeik vannak nagyrabecsült képeikkel ellátva s alattuk nevök, a különféle kedveskedő nevekkel, valamint a tulajdonos nevével; a házban az övék a legcsinosabb nyugvó hely, müvésziesen készült s drága csészékből isznak s minden alkalomra külön diszes nyakkendőjük van. A család tagjai kötelezve vannak, hogy a kedvencz ölebnek ajándékokat adjanak, viszont a karácsonyi és ujévi családi adományokban a drága öleb is részesül. Végül a kis állat születésnapját szigoru szertartások közt ülik meg. Ujabban egyéb-iránt az amerikai orvosok azt a sajátságos műtétet végzik, hogy hátuk egy részét megvágva, a fark végét ideillesztik s beforrni hagyják. Az ily módon természetes fogantyuval ellátott kis kutyákat az amerikai delnők szebbnek tartják, mint rendes állapotban s e mellett felhasználják e fogantyut, hogy az elkényesztetett állatokat annak segitségével átvigyék a sáros utczákon.

* **Rendkivüli betegségben** szenvedett egy berlini nő. Bőre oly érzékeny volt, hogy ha a körömmel vagy pálczikával szót irtak reá, rövid idő mulva a betük egész világosan kidomborodtak. Később több milliméter vastag daganatok lettek belőlök, melyek azonban egy óra mulva ép oly fájdalom nélkül eltüntek, mint a hogy keletkeztek. A hiresebb berlini orvosok kivétel nélkül felhasználták az alkalmat, hogy igy nevöket felirják s a nevezetes beteget egymás közt autograf-asszonynak nevezték.

* **A kölni dom** még most sincs teljesen befejezve, hollott 1864-től az épitkezés bevégzésére több mint 5 millió forintot forditottak. Jelenleg a legutolsó épitési kunyhókat bontják szét s a terrasszet igazitják meg. A nyugati oldal szabaddá tételére még mintegy fél millió volna szükséges s a hiányzó összeget a legközelebbi domsorsolásból reménylik megkapni.

magában, hogy nem jelenti föl ezt az eseményt, attól tartva, hogy főnöke azt gondolja, hogy ittas volt. Egy pár aranyat adtam neki, s kértem, hogy az egészről senkinek se szóljon. E szerint bár mennyire nem hittem a természetfelettiekben, mégis csak egyetlen következtetésre juthattam.»

«Rendkivül csodálatos,» mondá Feri. «Ennélfogva ön azt hiszi.....»

«Azt hiszem, hogy a szegény Bobbett lelke rögtön szaladt a táviró hivatalba s elküldte régi barátjának, üzlettársának azt a fontos izenetet. Bobbett nagyon ügyes ember volt, s a lelke kétségkivül ügyesebb a más emberek lelkénél.»

«Azaz hogy az általános zavarban nehány perczre menekülni tudott az üldözéstől.»

Erre Hopkins semmi megjegyzést sem tett.

«Hát,» kérdém, «van-e valami oka azt hinni, hogy a lélek átalában s kivált a Bobbett lelke érti a Morse-féle táviró-ábeczét?»

«Mondám az imént,» felelé Hopkins letipró ünnepélyességgel, «hogy Bobbett ügyes ember volt s nagyon sokféléhez értett.»

«Hát azokkal a, hogy is hivják, fiatal leányokkal: a Mártákkal mi történt?» kérdé Feri.

«Nehány napig vártam abban a reményben, hogy Bobbett utasitni fog, mi tevő legyek, de semmit sem hallván tőle, tiz százalékkal olcsóbban visszavásároltam.»

«A mi, ugy vélem kielégitő befejezése volt az egésznek, s ön nyert is valamicskét?»

«Három ezer fontot. Ha lesz bátorságom még tovább várakozni, többet is nyerek; mert tizenöttel estek lejebb s csak akkor állapodtak meg. Talán», tevé hozzá Hopkins elgondolkozva és megbánással, «ha eddig várok, Bobbett izent volna.»

Ezt akkora komolysággal és jó hiszemmel mondotta, hogy mi egymásra bámultunk. Mihelyt kiocsudtunk csodálkozásunkból, azt kérdém:

«Ez a nyeremény nemde az üzlettársi számlára lett vezetve?»

«Persze, hogy arra,» felelt Hopkins némi nehezteléssel. «Levontam belőle uti költségeimet s a Bobbett részét az ő javára irtam.»

«S remélem,» mondá Feri ünnepélyes képpel, «a táviró-társulat pénztárába befizette ön annak a táviratnak is az árát, a melyet Bobbett hir nélkül küldött volt.»

Hopkins egész ünnepélyességgel fölkelt.

«Édes Blair ur,» mondá, «ez azok közé a tárgyak közé tartozik, a melyekkel nem szoktam tréfálni. Elbeszéltem önnek a legegyszerübb nyelven egy csodás, de igaz történetet; és most jó éjt kivánok.»

Ezzel megindult.

Feri, meghökkenve utolsó szavain, csak kezet szoritott távozó vendégünkkel; de én lekisértem a lépcsőkön ki az utczára. A mint az utczaajtót betevém, iszonyu böffintést hallék, akkorát, hogy azt képzeltem, Hopkins tán ismét be akar jőni. Ujból megnyitám az utczaajtót s nagy meglepetésemre látám, hogy Hopkins a rácsozatba kapaszkodik s széles hátának mindegyik izma rángatódzik. Megszeppentem s hirtelen igy szólék:

«Öreg ur, nincs-e valami baja?»

A rángás megszünt, Hopkins megfordult s rám nézett; a lámpa fényénél széles arcza oly üres volt minden fölindulástól, mint bármikor.

«Semmi bajom, csak valahányszor eszembe jut az, a mit önöknek elbeszéltem, mindig megráz. Jó éjszakát. Szegény öreg Bobbett!»

«Csodás egy történet Feri,» mondék, mikor a Hopkins bucsu-sohaja után az ajtót bezárva, szobánkban ismét letelepedtünk.

«Nagyon csodás. Ha nem Hopkins, hanem bárki más beszéli el, egy szót sem hiszek belőle; de ő ezt a történetet ép oly kevéssé költhette, valamint nem festhette az én Alexander és Thais-omat.»

«Minő magyarázatát adhatod?»

«Nem tudom kimagyarázni. Egyetlen magyarázta csak az lehetne, hogy Bobbett, kinek országos gazembernek kellett lenni, tervezte valami uton-módon a két vonat összeütközését s ugy intézkedett, hogy a táviratot előzetesen elküldjék. Ugy, de ő maga is a vonaton levén, önmagát is összezuzta, következőleg ez a magyarázat nem járja.»

«Olvastam,» — jegyzém meg, — «a lélek behatásairól irott könyvben, hogy egy haldokló oly bensőséggel gondolt távollevő ismerősére, hogy az ő alakja tényleg megjelent ez ismerőse előtt. Meglehet, hogy Bobbett épen fő szenvedélyével, az üzérkedéssel foglalkozott, és ez szintoly formán hatott.»

«Lári-fári,» mondá Feri, «ez el nem fogadható. Én nem tudom kimagyarázni.»

«Én sem.»

Soha sem is tudtuk. Hopkins nem akart többé beszélni erről a tárgyról, mely — ugy mondá — nagyon kellemetlen rá nézve, igy aztán mi sem gondolkodtunk róla.

Egy dologban mégis nagyon megütköztem. Nehány évvel ezen est után egy közös barátunkkal beszélgettem a Hopkins sajátságairól, vagy helyesebben sajátságai nem létéről, mikor hirtelen eszembe jutván az ő elbeszélése, azt kérdém: «Ismerte-e ön a Hopkins néhai üzlettársát, Bobbettet?»

«Ismertem, nagyon jól ismertem, — élelmes egy ember volt ám még az is.»

«Ugy vélem, hogy egy vasuti szerencsétlenségnek lett áldozata.»

«Dehogy, az ágyában halt meg, mint más emberfia, s hagyott hátra egy nagy rakás pénzt.»

Ez a darabka értesités, meg azon jelenetnek emléke, mikor Hopkinst utczaajtónkon kivül a rácsozatba kapaszkodva és különös felindulástól reszketve láttam, lelkemben némi kellemetlen érzést keltett föl, s még ma is fölvetem magamban olykor-olykor a kérdést: vajjon semmit mondó képe és köznapias magaviselete mellett is, «nem volt-e Hopkinsnak képzelő tehetsége és nem mi voltunk-e, a kik megitélésében tévedtünk?»

Angolból. CSURGÓ.

HIZÓ MALACZBÓL IS LEHET ELEFÁNT.

IDYLL.

Poczi, poczi tarka,
Van füle, van farka.....
A legény akarja, —
De a kis lány karja
Nem hajlik ám könnyen,
Hogy a legény vállát — betakarja.

— «Ej, ej! tisztelt uri barátunk, a maga helyén talán megjárja ez a nóta, hanem képmagyarázatul idé biggyeszteni!»

— «Engedelmet kérek, nálunk ugy mondják: nótában azt is el szabad mondani, a mit másként sugva is tilos. Azután méltóztassanak beleképzelni magokat e kis rajzocska tárgyába. Biz az száz mérföldre, vagy talán még messzebbre esik a szalón élettől; még talán azt is méltóztatnak tudni, hogy az emberiség felesen nagy része azt se tudja: mi az a szalón; s mind a mellett a maga módja szerint épen ugy kiveszi részét az örömből, a boldogságból, mint önök. Jut neki a csalódásból, a fájdalomból is; de ezt is birja türni, és nem lesz miatta világfájdalommal elteltembergyülölő, család-életgyilkoló.»

— «No no tisztelt uri barátunk, idyllt igért, s ime kenetes prédikáczióba kezd. Hallunk olyat a böjtben eleget, lássuk folytatását annak a nótának! Minket már csak a pikántériák érdekelnek, — és a czim elég pikáns, — ne prédikáljon hát, hanem kezdje.»

— «Engedelmökkel! Hagyjanak hát beszélnem, s ha elmondtam a mondókámat alázattal meghajtva fejemet, figyelembe veszem nagyságtok helyreigazitó birálatát, s ha tőlem telik, követni is fogom.»

— «Lássuk hát azt a malaczból lett elefántot!»

— «Nem tudom vannak-é még, de ezelőtt huszonöt-harmincz évvel, — mikor még én is legény voltam, — voltak olyan nem irigylésre méltó ifju szomoru furulyások, a kik arra a nem épen mulatságos szerepre vállalkoztak, hogy letéteményeseivé engedték magokat lenni egy pár szerelmes ifju halandó titkainak. Ezért az alattomos tűzélesztésért, a mely igen közel atyafiságban állott a pyromániával — «elefánt» névvel tisztelte meg őket az a boldogságban uszó egy pár ember, kiknek érdekében, — már a menynyire az emberi gyarlósággal összeférhetett, — teljesen önzés nélkül működtek.

És a mindkét részről dédelgetett elefánt nem sokat törődött azzal, ha sejtette, vagy épen tudta is, hogy ő vak eszközül használtatik; mert öntudatos működése jóleső felsőbbségi érzést keltett benne az emberi szenvedélyek legédesebbjétől megmámorosodottak fölött.

Milyen élvezet volt az: két egymásért epedő sziv titkos rejtekének kulcsával bánni!

Ha akarom, kinyitom; — ha akarom, becsukom!...

Nagy dolog ez husz-huszonkét éves fiatalok között! Tessék csak erre a bübájos korra visszaemlékezni a velem egykoru — sajnos! — szürkülő fejü tisztelt közönségnek; nem sohajt-e mindegyik olyan egyszerre, mint a hogy egyszerre tiszteleg a honvéd a vezényszóra, csakhogy e tisztelgés gépies, a mi sóhajunk pedig szivünkből fakad!

Nincs miért tagadjam, én is voltam sok jó barátomnak ilyen tropikus éghajlatot kedvelő állatja; s daczára Ceylon sziget messzeségének, nekem magamnak is volt sok ilyen hűséges orrmányosom, a kik között, — magamat se véve ki, — olykor-olykor ármányos is akadt, miért az elefánt-tartó erre a nótára gyujtott:

«Én ültettem az almafát,
Más szedi le az almáját» stb.

Régen volt biz ez! Azóta sok szép almába vásott az emberek foga. Egyönk-egyönk édesdeden nyujtózik a házasélet lágy párnáján; körülöttünk cseveg, csacsog, kaczag az apróság gondüző zsivaja; s ha kedves feleségünkre tekintünk, szemrehányólag kérdjük magunkban: hát én, *én* lettem volna valaha másnak elefántja!?

Örömmel időzöm multam egyes emlékeivel; de az «elefántság!» tudja Isten, szégyelleni nem szégyellem; de mégis bizarr ellentétben áll családapai tekintélyemmel?

Családapai tekintély?! Oh hogy ide jutottam! Hogyan hittem volna ezt ezelőtt csak huszonöt évvel is?!

Csak?! Huszonöt év, és: csak? — Hiszen akár ma megülhetem hajdani kedvteléseim jubileumát!

Hijában tagadnánk, meg kell vallanunk, hogy öregszünk, vénülünk! Multunk elmosódik szemünk előtt, mint a ködboritotta táj! Mélázás közben innen-onnan felcsendül egy-egy régi kedves nótánk, — rá kezdve a kedvünkben járó fiatalok ajkáról, — félkedvvel belé is dudulunk, de zengéséhez már nem a mi szivünk veri az ütemet!

— «Tisztelt uri barátunk nagyon is alanyi hangulatba keveredett; nem lenne szives ujra megfogni az elejtett fonál végét, és legombolyitani ezt a problematikus elefánt-históriát?»

— «Igaz, igaz! Kiestem a sodromból! Hát igen csodálom, hogy a mindenféle faju állatot összerovatozó statisztika hallgat az elefántról, e hasznos háziállatról! — E hallgatás az oka, ha nem tudhatjuk, hogy ezen különlegesség szaporodóban, vagy fogyóban van-e?

Noha nincsenek biztos adataim, én az utóbbit hiszem; sőt félek tőle, hogy miként a jégkorszak a Mastodont, Yktiozaurust és ezek kortársait, ugy a szerelmi ügyekben is fagyasztóan tértfoglaló nyugati czivilizáczió a mi — ezelőtt létfeltételét megtalált — elefánt-fajunkat is kipusztitással fenyegeti!

Tisztelt ház! — akarom mondani: Tisztelt uraim! Videant consuli! a mint a vezérczikk-irók mondják; — itt baj van! Ime fenyegetőleg nyomulnak felénk a — házasságközvetitő-intézetek! A modern Pandarusok ez éltető melegágyai! Huh! fázom e melegtől, annál inkább, mert Bécs várostól, — nyugatról keletre, — hidegen fúj a szél! Az elefánt pedig tropikus éghajlathoz szokván, — hiszen a szerelem pozitiv és negativ érintkezésben hőt fejt, — e hideget épen nem türheti!

Azután meg azokban, a szerelem dolgában mindenből kifogyott emberek számára készült intézetekben perfölvételi fórum a — telekkönyv. Azután, — mintha csak végrehajtás alá jutna a csődbeesett, — következik a hirlapi hirdetés, — fotografia-kérés, — igéretével az édes (?) titok (!) megőrzésének; — azután — ha a furkónak nyele, — vagy a nyélnek furkója kerül — a közvetitő önhaszon nélküli intézet által elömutatott számla «*kiegyenlitése*». Utoljára végződik az üzlet valamelyik zsornál hirdetési rovatában:

DOVED SPICZER

SZÁLI SNICZER

Verlobte

És tisztában van vele a világ, hogy ezeket az önzés nélküli házasságközvetitő intézet szerencsésen összeboronálta. — Legyenek boldogok! Persze, az is megesik a legsimább boronálás mellett is, hogy pár hónap multán ujra belekerülnek a zsornálba, mert vagy egyik szökik meg a másiktól, — vagy a másik az egyiktől, vagy kölcsönös érzelem miatt, — mindakettő egymástól. És a világ ezzel is tisztában lévén, — napi rendre tér.

— «De hát tisztelt uri barátuuk, ez az az igért idyll!»

— «Nem. Ez csak honfiui aggodalomból fakadt elmefuttatásféle. Az igért idyll ott van a malaczos rajzon. Ha lovagiasságukkal összefér, hallgassák ki, mit beszél az a legény annak a kis lánynak.

Huzódjunk meg a szinfalak, majd mit mondok, a hidas mellett, s figyeljünk beszédjökre.

Jancsi kötekedve: «Ejnye Juczikám, be korán felkeltél, hisz' még a kakastok se kukorikol.»

Juczika negédesen: «Tán a kendtek kotlósa kotkodácsolt már?»

Jancsi megütődve: «Ejnye hékám, de szaporán jár a nyelved?»

Juczika félvállról: «Rá van kapatva, meg nem is sokba kerül.»

Jancsi: «Nem ám addig, még leeresztett hajjal jársz; hanem ha majd kontyot csavaritanak a fejkötőd alá, még a hátadat is felfájithatja a nyelved?»

Juczika hetykén: «Majd kis kedden, borjunyuzó pénteken.»

Jancsi látja, hogy nem boldogul kötekedéssel, jobb kezével átnyul a fagyalvesszőből font keritésen, s olyan hizelkedő gyöngédséggel kezdi vakargatni a kukoriczán csemcsegő malacz hátát, mintha nem is erőszakos halálra szánt állat, hanem az azt etető Juczika volna. Juczika oda se néz még most, pedig sejti, hogy: ebet az uráért. Jancsi nem soká állhatja szó nélkül, hanem gondolva, hogy mulóban a duzzogás, hizelegve megszólal:

«Juczikám! — Te?!»

Juczika muló durczássággal: «Ne birizgálja kend szegény párát, — hadd egyék békével».

Jancsi erősebben vakarja a malaczot, s ismét kötekedve: «Poczi, poczi, tarka»....

Juczika felcsattan: «Elhallgasson ám avval a fura nótával, mert ugy odalódítom ezt az üres szakajtót, hogy magam is megbánom!»

Jancsi merészen: «Vágd hozzám no, ha rávisz a lélek! De tudom, megszidatlak anyáddal, mert én nem adom vissza».

Juczika szemrehányóan: «Meg ám; nem ám; mert kendnek én velem mindig *csak* kötekedni valója van».

Annak a *csak*nak a hangoztatása, meg az a durczásan is mosolygó piros kis száj — valamit sejtet Jancsival; az a szemérmesen pillantó két ragyogó szem csillanása a végig begombolt kis mándli alatt csikland, hogy Jancsi szive repes tőle. Szeretne valamit szólni, de egy okos szó se jut eszébe, s szótlan vannak mind a ketten; mig végre Jancsi dobogó szive miatt sugva mondja:

«Juczikám!... Gyere idébb tubiczám!... Sugnék valamit rózsám!»

Juczika lesüti a szemét, nem mozdul; pedig mintha szerelmes gerlicze turbékolást hallana! Nem nézhet rá arra a kötekedő legényre, hanem azért az ő keze is, — akarva nem akarva, — a malaczot simogatja; s ezen a közvetitőn odaér a Jancsi kezéhez.

Hogy reszket a kis kéz, mintha valami gonoszságot cselekedett volna; gyenge erőszakkal vissza is huzódnék, de olyan erős az a Jancsi; dehogy eresztené el, nem ha a kerités kidőlne is, sőt inkább szeliden vonja maga felé. Juczika se sikolthat, mert behallanék a konyhába, ott pedig édes anyja fűti a kemenczét, mert ki van szakasztva a megkelt kenyér!... Bizony csak engedni kell az erősebbnek! Istenem ha meglátná valaki!...

«Ugyan már édes János bácsi! Ne izéljen!».....

Gondol is Jancsi az esdő szóval! Lázasan, szakadozottan suttog a piruló Juczika kicsi fülébe, — hogy mit, azt még a malacz se hallaná a maga csemcsegésétől, nem hogy mi elbujva leskelődök! Hanem mégis furcsaságos lehetett az a suttogás, mert Juczika rövid ingvállas gömbölyü karjával Jancsi felé legyintett: nem ám hogy talán megüsse; isten mentsen! Talán azért kapott felé, hogy a száját befogja; vagy talán hogy csóktávolban tartsa magát; mert urambocsásd, az a Jancsi bácsi még.....

Hanem a malaczok elől is elfogyott a kukoricza.

«Röff, röff!»

«Ejnye, istenem, mind összegyüri az ingvállamat.» És kaczéran egyet fordulva kipenderedék az ölelő karból!

Juczika anyja kikiált: «Hol vagy már?! Elkel a kenyér; gyere szaporán!»

Jancsi sóhajtva: «'Stená kedves Juczikám!»

Juczika szégyenlősen: «Kendnek is édes János bácsi!»

Azután — még jobban hiztak a malaczok, talán mert többször vakargatták, és hosszabb ideig etették őket; tudja Isten! — Az bizonyos, hogy két hónap mulva megforrt az uj bor, és disznótorkor már a jegyesek ujján ragyogott az ezüst karikagyürű. Lett olyan lakodalom, hogy a negyedik utczába is elhallott a muzsikaszó, meg a vig legények nótája:

A menyecske karja
Hajlik ám már könnyen,
Hogy az *ura* vállát betakarja!

KISÉRI.

A KERITÉS MELLETT. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

EGYVELEG.

* **A czár koronázása** alkalmából használandó trónt már megrendelték. Fekete tölgyfából készitik, gazdagon ellátják régi szláv stilben készült faragványokkal s mintegy 17,000 forintba fog kerülni. Karjait négy darab tiz láb magas oszlop képezi, melyeken a czári sas és ötvenhat ezred jelvénye lesz. Függönyei biborpirosak aranyozva.

* **Az orosz udvari miniszter** Grünwald nevü pétervári prémkereskedőnél rendelte meg a czár és neje számára a hermelinnel bélelt biborköpenyegeket, valamint egy óriási baldachin és a trónlépcső hermelin szőnyegeinek ugyanily anyagból készült részeit. E megrendelés pályázat után készült. A Grünwald által előállitott prémre 100,000 darab bőr szükséges, melyeket oly ügyesen illesztenek össze, hogy csaknem hihetetlen, hogy az egészen egynemü hófehér hermelin bélés több ezer kis bőrből van összetéve. A baldachin számára készült hermelinhez mintegy 30,000 bőr szükséges; ennek széle arany lesz s rajta aranyba himzett czimerek, monogrammok és koronák. A czárnő koronázási ruhája az ezüst brokátnak s ezüst himzésnek valódi remeke. A ruha szélé körül a himzés az uszályon körülbelől 1 arsin (mintegy $^{7}/_{10}$ méter) széles s ezért maga az uszály 10 kilogrammnál sulyosabb.

* **A porosz katonákat** hivatalosan ujból beoltják s ennek hatásául tulajdonitják, hogy a himlő a német hadseregben igen ritka jelenség s haláleset e miatt már hét év óta nem fordult elő még rendes himlőjárvány alkalmával sem, mig más hadseregeknél, különösen a francziák között, a himlő évenként igen nagy pusztitásokat okoz.

* **A gyermekek tisztántartásának művészetéről** nyilvános gyakorlati előadásokat tart miss Mary Hobart New-York női előtt. Rendesen egy kis babát mosdat meg, tisztogat és öltöztet fel, néha egészen szokatlan dolgokat is végez vele s mindezt oly ügyesen, hogy a baba soha sem sir s mindig jól érzi magát.

* **Száz évet az ókorban** több hires ember ért meg. Plinius szerint Epimenides 154 éves volt. Sophokles csaknem száz éves volt, midőn hires Oedipus tragédiáját irta. Demokrit 106 éves korában halt meg. A szónok Isokrates 99, Brislarkus költő 100, Teophrast bölcsész 107, Hippokrates, az orvosi tudományok atyja, 99 éves volt. Juvenal, a római szatirikus, születésnapjának századik évfordulóját ép egészségben ülte meg. Terentius Varro 98-ik, Quintus Fabius Maximus 100-ik, Perennius Tutus 111-ik évökben haltak meg.

* **Veterán énekesnő.** Az angol kormány nemrég nyugalmi dijat szavazott meg a 93 éves miss Kelly énekesnőnek, ki mint 9 éves gyermek már 1799-ben föllépett a szinpadra s igy valószinüleg az egyetlen élő mult századi énekesnő. Virágkora a 20-as és 30-as évekre esik, később elvesztette hangját s Londonban szini tanodát nyitott. Az egykor hires művésznő még mai nap is rendkivül erős és értelmes.

EGY FEDÉL ALATT. — EGY SOVÁNY, TÖRŐDÖTT ALAK — ÜLT A KEREVETEN.

Leirhatatlan, a leányok is mennyire örültek mostoha apjok uj megjelenésének az élők közt. Egyébről sem beszéltek egész este s késő éjig. Éjfél tájt levelet hoztak lady Ardennek, a baronet kezeirását. Hő kegyelettel megcsókolta mielőtt elolvasná, s miután elolvasta, Hurt Elizhez fordulva, mondá:

— Drága férjem önnek izen e levélben, kedves Eliz; azt akarja, hogy egybekelése Györgygyel egy napi haladékot se szenvedjen az ő viszatérte miatt.

— Igazán a papához méltó gyöngédség! — kiálta föl Evelyn.

Eliz egy szót sem szólt; szive telibb volt, hogy sem szólhatna, csak könyes szemekkel csókolta meg a lady Arden kezeit. Egy szem sem maradt szárazon.

Végre a nőknek vissza kelle vonulniok hálószobájokba; s Mayne és Dyneley magok maradtak. Természetes, hogy ők is e csodával határos feltámadásról beszéltek s annak következményeit latolgatták, különösen az időközben létrejött viszonyokra nézve. Hogy a György és Eliz házassága nem szenved hátráltatást, már tudták. Mayne hitte, hogy az ő és Millicent viszonya is ugy marad, mint megindult. De annál nagyobb aggály gyötrötte szegény Dyneleyt. Valószinü, hogy sir Robert, ha belenyugodott is a György házasságába a német nevelőnővel, unokaöcscsét nem fogja főörökösévé tenni, s Evelyne, ki mindig kedvencze volt, ismét a gazdag örökösnő lesz — és ezzel ismét előáll az ok, mely a szerény lelkészt szerelme tárgyától eltávolitotta. Sokkal becsületesebb ember volt, mintsem sajnálta volna, hogy sir Robert ismét életben van; de a szerelem oly önző — s a becsületes embert mélyen lesujtotta a fájdalom, hogy szerelmét el kell veszitenie.

A Walcot megszökése a sir Robert vagyoni állapotát is megváltoztatta. A fekvőségeket ugyan nem vihette magával s szerencsére nem volt még ideje azokat pénzzé tenni. De pénzzé tette a bankpapirokat s a készpénzzel együtt mintegy 60,000 font sterlinget vitt — rablott el — oly országba, mely nem ki adja Angliának a szökevényeket. Törvényes uton mit sem tehetnek ellene; erőszakkal ép oly kevéssé.. Bevill, az ügyes rendőrkém, nyomában van ugyan.. de mit tehet vele? Lesz-e mód őt Angliába visszacsalni, hogy itt a törvény rátehesse kezét?

(Folyt. köv.)

ÜGYES-BAJOSOK.

Biczó Géza rajzához.

«Tudja kend édes apjuk, hiába hányjuk-vetjük mink ezt a dolgot a mi rövid eszünkkel; hiába huzódozunk tőle, meg kell annak lenni, mint az egy halálnak! — Ha a rajtamvalót ráköltöm is, — még se hagyom ennek az ártatlan kis árvánknak a dolgát; hanem csak huzakodjon föl édes apjuk; elgyün velem ahhoz a hires fiskárushoz, a ki ki tudja keresni a szegény embör igazságát.»

Már ebből a bekezdésből láthatja mindenki, hogy régi dolog az, a mit az öreg szüle ujra kitálalt az ő kedves élete párjának. Hiszen az embör is egyetért a nénémasszonynyal, hanem tudj' isten, még az igazság mellett is nehezen mozdul, pedig bizony szivén fekszik a kis unokája jussa!

«Nem bánom no! — Hanem anyjuk én nem szégyenkezek ám üres kézzel a fiskárus ur előtt. Vessünk neki valamit, a mi tellik tőlünk; mert olyan az ajándék az igazság mellett, mintha két lóhoz harmadikat is fognak lógóra, három ló után jobban zökög a kocsi!»

«No bizony, kell is nekem ilyet mondani! Elér az én eszem oda is, a hová a kendé nem is konyit! — — Előljáróba elviszem hozzá azt a szép egypár fehér jérczikét, a kiket csirke koruk óta ápolgatott a kis árva Juliskánk. Tudom meg is siratja őket; mert mindig avval biztattam, hogy magtyuknak hagyom meg szegénykéket! Halálos vétek is kést vetni a nyakukra! De ha meglátja őket a fiskálisné asszonyság, — meg én elmondom neki, hogy ezek a kis Juliskánk legkedvesebb jószágai, majd meglágyitja ő a fiskárus ur szivét is, azután tudom én, hogy nem sajnálja ő kigyelme a fáradságát.»

«Nem t'om, elégli-e majd az ajándékot?! De azt mondom, hogyha egyszer a fiskárus ur előtt leszünk: te nyelvelj ám, mert elég én tőlem, ha pironkodok az igazságért.»

«Bizza kend csak rám édes apjuk! — Majd körül beszélem én ugy, hogy tudom, — ha Istent ösmer — belelát a dolgunkba!». —

«No én csak azt mondó vagyok: kevés ez az egy pár csirke ekkora sorhoz!»

«De fehér meg búbos mind a kettő.»

«No elég bóbitás a végigüres zsidó felesége sábeczkor, mégse veszett rajta senkinek a szeme.»

«Szegény apjok, már is tudja, hogy egy kétmázsás malacz többet érne, hanem, ha nincs! Meg aztán, a mi igazság, az igazság! Ki kell annak még csupa szép szóért is jönni!»

«No csak szép legyen ám az a szó, — meg ne nagyon sok!»

Mind huzakodás közben esett ez a sok szóbeszéd. Mind Mihály bácsi, mind szótalan (?) életpárja olyan ünneplőbe bujtak, a milyenben csak az uri szent vacsorához szoktak járulni.

«Szöröncsés jó reggelt kivánunk a kedves tekintetös urnak! kedves egészségére az éjszakai nyugodalmat!»

«Tiszta szivvel kivánjuk!» — toldja hozzá Mihály bácsi az asszony áradozó beköszönté séhez.

A tekintetes fiskális ur jól ismervén már a panaszos felek tempóját, csakugy kurtán, foghegyről kérdi:

«Mi baj, — no?»

Mihály bácsi az szemérmesen kérdi:

«Egy kis panaszos sorsunk vóna, ha föl tetszene vönni!» Itt elhallgat, mintegy biztatást várva.

Fiskális ur nem épen jó kedvében lévén, csak ugy oda veti:

«Ki vele no!»

Erre már Mihály bácsiban majd benne reked a szó, de megnógatja az anyjok könyöke. Ugy hogy az öreg ötölve-hatolva neki vág:

«Hát tisztölöm átossággal, ezt az egypár izét... csirkét hoztuk, ha nem tetszene megvetni a szivességöt!»

«De hát mi jóért?» kérdi szelidebb hangon a fiskális ur.

Most meg már Mihály bácsi könyököli az asszonyt, — az meg alig várja, hogy sort foghasson. Persze megvan benne az ámbiczió, hogy a Mihály bácsi által használt többes szám helyett egyesben beszél; majd csak akkor forditja többesre, ha szorul a kapcza. Mihály bácsi meg mint olyan ember a ki szerencsésen átesett a dolgán, csendesen, helyeslő béketüréssel hallgat a szűr alatt.

«Hát egy kis pörös sorom vóna az egyetlen árva unokámért, a kit az a jófajta vőm, — hiszen hiriből tetszik is ösmerni — ki akarna forgatni a jussocskájából. — Kérem alássan!»

Szerencsére nénémasszony lélegzetvétel végett egyet nyel, mialatt a fiskális ur közbevághat.

«Nem kell nagy feneket keriteni! Csak röviden, a dologra!»

«Hát megkövetöm alássan a tekintetös urat, — ugy van az — kéröm szépen, hogy a régi kun törvény szörént, a mikor az apjuk szép apja a redempcziót váltotta.»

«Közelébb kezdje kigyelmed!» szól bele a fiskális.

«De ott köll ezt kezdeni, mert akkor a leány nem jussolt a földből, csak a redempczióból.»

«Vége már annak a törvénynek!» szól bele boszusan a fiskális.

«No ha a törvénynek vége van, de az igazságnak, — annak — nincs vége!» replikáz vissza nénémasszony.

«Persze hogy annak nincs!»

«Jaj de lélök szörént tetszik ereszteni a szót! Áldja mög érte az ur Isten!»

«De hát mi baj már, no?!»

«Az — kérem alássan — hogy a boldogult fiam halála óta, — a kié az a kis élő árva, — az Isten nyugasztalja még a haló földjében is! — ez a drágalátos vőm mindég patvarkodik velünk, hogy mindenünket erre a kis árvára költjük, ezért követeli a lányom után járandó just az övéből is, meg mindenből; pedig a kun törvény szörént nem illeti a lányt az ősi.» —

«Mondtam már, hogy az ujabb törvények értelmében nem ér az az ősiség semmit. Azt kár emlegetni is!» mondja a türelmetlen fiskális.

Mihály bácsi halkan odasug az asszonynak:

«Nem megmondtam, hogy kevés ide egy pár csirke! Igérj még valamit no!»

Nénémasszony közel lévén az elpityeredéshez, önkénytelen megszoritja a csirkék összekötött lábát, hogy azok kinjokban czipogva verdesik szárnyaikat. — Fiskális ur figyelme ezen demonstrázió által a csibékre irányulván, nénémasszony ujra kezdi:

«Szépen kéröm, tisztölöm alássan a tekintetös urat, csak ugy mutatóba hoztuk ám a szegény párákat! De ha düllőre tetszene segiteni a dolgát annak a szegény kis árvának, bizony még máskép is meghálálnánk a kigyelmed szives fáradságát!»

«A hogy csak tudnunk adta az Isten!» — tóditja Mihály bácsi egész nyomatékkal.

«Azután kérem szeretettel — kezdi ujra a nénémasszony, — ha már elpusztitotta is a törvény azt a régi kun jussolást: — de hát igazság lenne az, hogy az az irigy ember — uram bocsásd! mert nem tudok rá jót mondani, — kivegye annak az Istenadta árvácská-

nak a szájából még a betévő falatot is?! Hiszen, mikor kiházasitottam vele a leányomat, kiadtam én annak szegény sorsomhoz képest a ládabeliét, aztán hat pelyhes vánkost, két derékaljat fosztatlan tollal, három négyesvászon lepedőt.»

«Nem tartozik az ide», — vág bele a fiskális ur.

«Hiszen csak azért mondom, hogy hát mért hánytorgatja azt, hogy mink ápoljuk, oskoláztatjuk ezt a kis árvát, a ki az egyetlen fiunk után maradt! Meg magunknak is csak holtig kell élnünk az öregemmel, pedig mink már nem szerezhetünk, csak a készet eszszük; ha ráosztjuk a mi kicsink van, mi lesz belőlünk is. De abból az ártatlanból is!? Istenem! Istenem!»

Némasszony szive teljességében a legmeginditóbb szerhez, a siráshoz folyamodik: mire Mihály bácsi nagyokat pislant, és az érzés miatt megrezdülő bajusz alól alázatosan csak ennyit mond:

«Tekintsön bele a bajunkba a tekintetös ur, — mögháláljuk, — bizony Isten mögháláljuk!»

Az öreg szülék önzésnélküli szeretete meghatotta a különben jószivü fiskális urat. Maga elébe is parancsolta azt az árva jussán kapkodó irigy embert, és ugy a lelkére beszélt, de meg ugy körül is ijesztgette a törvénynyel, hogy az nemcsak beadta a derekát, de még el is ment az öreg szülékhez, és a siró felesége előtt fogadta meg, hogy az öregek holta után gondviselője lesz annak a kis árvának.

A tekintetes fiskálisné asszony csakugyan magtyuknak hagyta azt a két szép jérczét, a fiskális ur se követelt e peren kivüli esetért külön fizetést.

Áldja meg jóságáért az a könyörülő szent ur Isten, a ki az árváknak gondviselő édes atyja.

KISÉRI.

EGYVELEG.

* **Csaba regéjére** emlékeztető hit volt elterjedve Arabi katonái közt a legutóbbi hadjárat alatt. A fellah nép ugyanis meg volt győződve, hogy azok, kik a hitetlenek ellen harczolva estek el, a következő csatákban mint szellemek fehér lovakon és fakardokkal tértek vissza harczolni. Ki is üzték volna az angolokat, ha Arabi hűségesen megtartotta volna a korán parancsait, de nem ugy történt. A tel-el-kebiri csata után egy tyúk tojást tojt, melyen e felirat állott: «Arabi elvesztette a csatát, mivel az ellenség holttesteit megcsonkitotta. Allah megbüntette őt, de visszaadja neki a győzelmet, ha jövőre megtartja parancsait».

* **Ragályos betegségnek** tartják a kereszténységet a fanatikus buddhisták Japánban Noto tartományban. Azt hiszik ugyanis, hogy az idegen missziónáriusok lábnyomásuk érintése is terjeszti e hitet s ezért sok helyen még a rendőrség segedelmével sem képes a misszionárius lakást s élelmet kapni.

* **A hindu nép** az üstökösről azt tartja, hogy az egy bolygó feje, melyet egykor az istenek hütlenségért lefejeztek. Az ég egyik oldalán csak a fej látszik, másik oldalán pedig a törzs, mint világitó fejnélküli lovas egyik kezében karddal, másikban paizszsal. A szegényebb szerzetesek közül több száz várja Kalkuttában éjjelenként e fejetlen lovas előtünését.

* **A nyilvános csillagvizsgáló tornyok** száma jelenleg 118. Ebből Európára esik 84, Amerikára 27, a többi világrészekre 2—2. Legtöbb (29) van Poroszországban. A legrégibb torony a leydeni, melyet 1632-ben készitettek.

* **Ötven év óta** van már a bécsi tébolydában egy szerelmében csalatkozott vén kisasszony. A jelenleg már 82 éves nő nemcsak teljesen egészséges, de rögeszméje még most is megvan s mindenkit megkérdez, mikor lesz a legközelebbi bál, mert azt hiszi, hogy hűtlen kedvesével ott találkozik s az ismét kibékül vele.

* **Amerikai reklám.** Egy lap Ohióban többek közt igy is ajánlja magát: «Lapunk kiadóhivatala szerződéseket kötött több gazdag örökösnővel, kisasszonyokkal és özvegyekkel, kik igéretet tettek, hogy kezöket csak e lap egész évi előfizetőinek nyujtják.» Kivánatos, hogy az ilyen fajta reklám az amerikaiak speciálitása maradjon.

* **Lóháton tánczolt quadrillok** az elmult őszszel nagy divatban voltak a franczia nemesi udvaroknál. E szokás különben Francziaországban régi. Montespan asszonyról is irták, hogy ily mulatságokat rendezett Lajos király udvara számára.

* **Egy párisi szakács** nemrég fogadást tett, hogy 5 percz alatt egy tyukot leöl, megkopaszt, megsüt, feldarabol s asztalra tesz. A fogadást megnyerte, mert munkájával 4 percz és 22 másodpercz alatt elkészült.

* **A lengyel nemesek utazási aranya.** Régi közmondás, hogy a lengyel nemes egy aranynyal az egész világot beutazhatja s mindenütt talál hitelt. A lengyel birodalom virágkorában e közmondást a sokat utazó lengyel nemesek a szó szoros értelmében megtartották. Ha valaki közülök Párisba vagy másfelé akart menni, udvari marshallját előbb Krakkóba küldte, hogy ezt az egy aranyat kiveresse. Csakugyan egy arany volt, de néha oly nagy, mint egy kocsikerék. Utközben azután e nagy darab aranyból törtek le egyes részeket s váltották fel; ha az egész elfogyott, a marshall ismét Krakkóba ment, hogy uj aranyat készittessen. Utalványokat és papirpénzt sohasem hordtak magukkal.

* **A gyufa feltalálásának** is voltak előzményei, mint átalában minden nevezetes találmánynak. Az első e nemben Boyle Robert, hires angol természettudós, ki először ismerte fel a légkör ruganyosságát s ki a megmérhetlen apró légköri testecskéket először tartotta a ragadós és járványos betegségek s más természeti tünemények közvetitőinek. Boyle 1680-ban kénvirágból és foszforból állitott össze egy keveréket, mely könnyü dörzsölés folytán meggyuladt. «Artifical phosphor» czimü művében (III. kötet, 200. lap) részletes leirást ad e találmányáról. Később Pilatre de Roziers franczia készitett foszfor gyertyákat, de a gyujtó anyag összetételét nem irta le. Mindkét találmányt elfeledték, midőn a «kénfa» és «aczél» helyére *Irinyi* hazánkfia a gyufát hozta be.

ÜGYES-BAJOSOK. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

soha senki, s ha kémnek tartanak, ki tudja, nem akasztanak-e még fel is, úgyis, a mint hallom, az akasztás van itt most a napirenden.» Hiába igyekeztünk őt csillapítani. Egy pillanatra őrült ugyan, hogy kifakadásait értjük, hallgatott is ránk, de a félelem, hogy élete van koczkáztatva, a boszu, hogy kémnek tartják, minduntalan ujra feltüzelte haragját, hogy szabadságától meg merték fosztani, miután e brutalitásra, mint mondá, nem csak okot nem szolgáltatott, de még ürügyet sem.

Soká tartott, több napig, mig kissé lohadni kezdett a boszusága, mire annak volt legnagyobb befolyása, hogy módot nyújtottak neki a bécsi franczia követséget értesiteni sorsáról. Mikor azt hittük, hogy már lecsöndesedett, mikor kértemre már többféle amerikai növényt, a többi közt a cacao-fát is lerajzolta számomra; mikor hosszasabban és látszólag egész higgadtan elbeszélgetett velünk a világ több részében szerzett tapasztalatairól, mihelyt eszébe jutott, mint magát kifejezé, hogy «farkasverembe esett», mint a villám lobbant fel ujra indulatossága s kezdte ismét tiprani a pallót, mintha azon akarná bosszuját tölteni. «Én, gróf Sursac, én franczia polgár, én a légynek sem vétő természetbuvár, én farkasveremben, én csapdában, én ketreczben!»

Megszántam jogos fájdalmáért és méltatlankodásáért, sajnáltam, hogy ily ingerlékeny, igyekeztem, perczekre bár, feledtetni vele helyzetét, napról napra vártuk a bécsi követség közbenjárásának sikeres eredményét, de hiába vártuk. Mikor engem ujból utnak inditottak, a szegény gróf még mindig ott volt, s hir nélkül a világról. Csaknem sirva váltunk el egymástól, annál inkább, mert franczia társával, mig én velök voltam, inkább hadi, mint bajtársféle lábon álltak, mással pedig ismeretséget nem kötött senkivel.

Annál több uj ismeretséghez volt szerencsém nekem, de természetesen csak az ajtónyitás és zárás közti időkben, mi naponként reggel és délben majdnem egész óráig, estefelé pedig fél órácskáig tartott. Szerencsémről beszélek, mert a közös hajótörésben is szerencse az, ha az ember rokonlelkűekkel köthet barátságot.

Egyszer-kétszer láttuk a folyosón *Batthyány* Lajos gr. leánykáit, *Emmát* és *Ilkát*; ott volt dr. *Balassa* János, őt és *Tóth* Lőrinczet már említettem. Elitéltetésem napján boldogult *Fényes* Elek bevonszolt a folyosóról a szobába, hol többed magával épen ebédeltek, és mindenikök jó egészségemre kényszeritett áldomást innom, hogy a husz évet jó erőben kibirjam s tollamat azután is forgathassam.

Eredetiségénél fogva lehetetlen legelőször is meg nem említenem egy nagyobb sarokszobát, hol vagy nyolczan voltak együtt. Konyhán keresztül volt itt is a bejárat, de a konyhából a sarokszobán kivül egy másikba is nyilt ajtó, hol szintén vagy hárman voltak beszállásolva. A kikkel a folyosón megismerkedtünk, a mi többnyire magunk bemutatásával történt, azokat azután sorba látogattuk és ha mással nem, kenyérrel és borral, a Krisztusban való testvériség jelképével vendégeskedtünk. Az említett szobában két hadbirón, *Remellay* Gusztávon és *Réső Ensel* Kálmánon kivül hat tábori lelkész volt elhelyezve. *Timár* Imre, egri egyházmegyei pap rám ismert a folyosón s rögtön bevezetett társaihoz, kikkel egyenként kezet szorítottunk. Valamennyinek a nevére már nem emlékezem, de *Klampaszky* Alajos és *Frideczky* Györgyre tisztán emlékezem, mert később is volt alkalmam velök találkozni.

A másik szobában *Keszi Hajdu* Lajos vendégelt meg több izben, hol reggeli, hol ozsonna táján jó alföldi kenyérrel és sajttal. Ő ismertetett meg *Könyves Tóth* Mihálylyal, a nagyhirü debreczeni pappal, ki vöröspántlikás kalapu földieit mint tábori lelkészök lekisérte volt Aradot ostromolni. Ettől hallottam először *Boczkó* Dániel, *Asztalos* és *Máriássy* János vitézkedésének hirét. Ő beszélte el április 14-e és aug. 2-a történetét hitelesen, hiszen április 14-én ő volt az egyházi szónok.

Az egyik szoba tele volt nagyváradiakkal. *Ambrus* János, *Hodossy*, *Földi* János, *Jakab* Elek, *Fényes* Kálmán s még többen együtt laktak. Együtt étkeztek, együtt hozattak nem tudom már bizonyosan váczi, vagy soroksári kenyeret. Azok sem eresztettek ki senkit kenyérben és borban való áldozás nélkül. — Hát még a szegediek! Mert volt ám szegedi szoba is, s ha emlékem nem téved, abban volt a többi közt *Zsótér* Andor is. A szegedieknél azonban nemcsak kenyeröket és borukat kelle megizlelni, hanem mindig volt maradék sült is vagy legalább néhány szelet sonka.

Azt sem felejthetem ki, hogy velünk volt *Madarász* József is, talán az egyetlen valamennyi között, ki ormótlan magas czilinderkalapban járt fel s alá a folyosón, s midőn ez iránt kérdést intéztek hozzá, rendesen azt felelé: «Bolond te, hát hiszen gondolhatod, hogy ezzel is a németet csufolom.» Azzal is emlékezetessé tette magát, hogy a szakállas tábori papokra rájok akart ijeszteni, hogy Haynau bizony meg is botoztatja őket s igy jó lesz a szakállat lenyirni. De tény az, hogy szakállát az ő fenyegetésére le nem nyirta egy sem. Még egy sajátságos külsejü ember járt köztünk, de ez már azután igazán széles, sűrű, hosszú barna szakállal és tömött fekete szemöldökkel. Többnyire egyedül szitta szivarját. *Murgunak* mondták, gondolom képviselő és kormánybiztos vagy ilyesmi volt, hanem azonkivül még csodatevő orvos is, mely tulajdonát azonban nem volt alkalma gyakorolni, mert annyi ember közt az egész idő alatt nem volt beteg egy sem. Később még egyszer találkoztam vele egy súlyosan beteg rokonom ágyánál, kit nagyon sokan kezeltek, köztük egy ideig Murgu is, de ki fel nem épült bajából soha, mig végre mondhatatlan szenvedések után megkönyörült rajta a halál!

Mivel valamennyi szoba, valamennyi ablak előtt ott sötétlett a deszkaernyő, soká nem tudtuk, a rengeteg épület melyik kisebb négyszögében vagyunk. Végre mégis kézi tükör és hosszas összevetés segitségével rá jöttünk, hogy az éjszak-keletiben kell lennünk.

Egyszer azután, de a negyvennégy nap alatt, melyeket ott élék, csak *egyetlenegyszer*, levezényeltek a legnagyobb, vagyis központi udvarba, hol már egész hosszú kettős sorral sétáltak más négyszögekben elhelyezett, hozzánk hasonló sorsu földieink. Nekünk is oda kelle csatlakoznunk, s a sorból nem volt szabad kitérni. Ennek következtében, ha volt is, a mint bizonyosan volt köztük nem egy jó ismerős, talán jó barát vagy épen rokon is, csak messziről integethettünk egymásnak. Közvetlenül előttünk *Purgstaller* József, a kegyesrendi tanár, iró és akadémikus járkált, nem tudom kivel; én is egészen ismeretlen embernek juték vala társul, s igy észrevétlenül egymás mellé álltunk, társainkat szintén egymáshoz szórítva, s a rövid óra, bár azelőtt csak hirből ismertük egymást, a kellemes órák sajnos természete szerint vajmi rövidke volt, de a hevenyében kötött ismeretség később jó barátságnak szolgált csirájául.

De minden jó és rossz között, a mit a negyvennégy nap alatt az újépületben éreztem, hasonlíthatatlanul kimagaslik az iszonyat és rémület érzete, melyet máig sem tudom, mikép lehetett elviselnünk, s melyet október 6-án, 13-án és 20-án át kelle szenvednünk. Óh ez a három szombat sokkal gyötrelmesebb volt, mint saját elitéltetésem. Október hatodikának áldozatait már említettem. Tizenharmadikán a kötél megfojtotta báró *Jeszenák* Jánost, *Csernyust* és *Szacsvay* Imrét, az országgyülés egyik jegyzőjét, ki az április 14-iki nyilatkozatnak volt állitólag fogalmazója, különben hir szerint a leglovagiasb lelkületű és legmagasb képzettségű férfiak egyike.

Báró *Jeszenák* kimulta után kevés idővel bejött a porkoláb, s mindenikünknek külön egy-egy 1848-ik évi veretű magyar ezüst-huszast nyujtott át emlékül a báró végrendelkezése értelmében. Ha később ezt is el nem kobozták volna, azon ürügy alatt, hogy arany- vagy ezüstpénzt nem szabad fogolynál hagyni, nehogy valakit megvesztegethessen, talán ma is megvolna.

Egy huszassal megvesztegetni valakit! Olyan huszassal, melyet mint szent emléket még a végínség esetében is nehezen váltottunk volna rézpénzre! A huszast elvették, de emlékét nem vehették el.

Huszadikán azután három külföldinek oltotta el életét a hóhér kötele. *Woronieczky* lengyel herczeg, *Abancourt* franczia születésü magyar honvéd, és, ha jól tudom, *Giron*, porosz eredetű magyar honvédfőtiszt. *Abancourtról* azt mondta szobatársam, hogy őt jól ismerte, s másoktól is hallottam, hogy a hadseregben «Le brave des braves» (a bátrak bátra) volt mellékneve.

Huszonötödikén délután három óra tájban benyit a porkoláb s felém jöve mondja: «Tessék málházni, fél óra mulva indulnak», s ezzel már künn is volt az ajtón s a zár csattant.

Indulnak! kik? Szobatársaim nem, mert egyenesen csak nekem szólt. Indulnak! és hová? Málhám nem sok volt, de félóra sem sok, s igy nem sokat volt szabad találgatni Mind a két franczia megilletődve kisért ki az ajtóig. A porkoláb az ajtón kivül átadott egy katonának s búcsú nélkül lépdeltünk végig a folyosón, le a lépcsőkön, át az egyik kisebb és a legnagyobb udvaron, hol többen csatlakoztak, s a kapun kivül álló kocsikba ülve már a lánczhidon át vittek fel a budai várba, s igy ismét ott voltunk, a hol azelőtt fél évvel, az «Utazás ismeretlen állomás felé» elején. — Akkor Budáról Laibachon, Pozsonyon, Olmüczön utaztunk keresztül Pestre teljes öt hónapig, most Pestről vissza Budára alig fél óra alatt!

Vége a második közleménynek.

KARACS TERÉZ.

Egyszerü polgári nevet viselő magyar asszony, ki a nevelés terén működött, alig részesült még nálunk oly kitüntetésben, mint a Békésen csendes elvonultságban élő Karacs Teréz születésének 80-ik évfordulója alkalmából. Vidéken s a fővárosban egyaránt megünnepelték ezt a napot. A fővárosi tanférfiak egyik legtekintélyesebb egyesülete, a népnevelők budapesti egylete, mely Karacs Terézt tiszteleti tagjává is választotta, f. hó 16-án a városház dísztermében kizárólag az ő ünnepeltetésének szentelt diszközgyülést rendezett.

Az ünnepelt nő csakugyan nemcsak korra nézve a legelső jelenleg a hazai tanitónők és nevelőnők között, de máskülönben is oly kiváló alak, ki hosszu tevékeny életén át maradandó érdemeket szerzett magának s kinek működése számot tesz irodalmunk történetében s hazánk kulturális fejlődésében is. Fiatal korában, mely még az úttörők korszakába esett, mint szépirodalmi irónő szerzett magának nevet, később mint a hazai felsőbb nőnevelés elméleti és gyakorlati megalkotója szerzett érdemeket s aggkorában, bámulatos emlékező tehetséggel és üde irmodorral, élő krónikája lett ama korszaknak, melyben egykor élt s mely ma — a Kisfaludy Károlyok, Virághok és Horvát Istvánok korszaka — rég elmult időként tünik fel előttünk, s melynek emlékeit ma már csak poros irományokból szedik össze az irodalomtörténet barátai.

Karacs Teréz 1808-ban április 18-án született Budapesten Zofahl épitész házában, melynek telkén most, az Esterházy- és Sándor-utczák sarkán, az ismert Degenfeld-palota emelkedik. Oly szülőktől eredt, kik a szép és nemes iránti fogékonyságot már korán kifejlesztették gyermekeikben. Atyja: Karacs Ferencz mérnök és hires térképmetsző volt; anyja, Takács Éva, a tudós Takács Ádám rákospalotai, majd váczi református lelki pásztor leánya és hires irónő. Szülői házánál, a «Karacs-Tusculanum»-ban, gyültek össze esténként Virág Benedek, Döbrentey Gábor, Kulcsár István, Horvát István és mások, s egy ideig — már Teréz felnőtt korában — Kisfaludy Károly is albérlő volt nálok és még a nádor neje, a fennkölt lelkületéről és jótékonyságáról még ma is oly kegyelettel emlegetett Mária Dorothea főherczegnő is többször megtisztelte házukat látogatásával. Az anya komoly társadalmi kérdésekről irt és a maga idején nagy érdeklődéssel olvasott dolgozatai főkép a «Tudományos Gyüjtemény» czimü becses havi folyóiratban, majd összegyüjtve két kötetben jelentek meg. Különösen élénk vitája volt a nők magasabb szellemi képzéséről, mely eszmének hazánkban ő volt a legelső és e korban leglelkesebb előharczosa.

Ily környezetben nem csoda, hogy Karacs Teréz, ki különben csak az akkori protestáns népiskolába járt és felsőbb oktatásban nem részesült, kiváló műveltséget sajátított el. És pedig nemcsak irodalmi műveltséget. Szülői lelkes magyarok voltak, kik a nemzeti érzületet még olyanokban is kifejezésre juttatni igyekeztek, hogy csak

magyar földön készült ruhában jártak és anyja, az irónő, a mellett kitünő gazdasszony is volt, ki nemcsak szigoru munkásságra szoktatta gyermekeit, de különféle ipari foglalkozásokra is megtanította őket. Igy Teréz kitünő fehérneműварró volt, ki munkájával évenként legalább 300 forintot keresett; később megtanulta a selyem hajfodrok készitését, a szinezést és más hasznos dolgokat.

Családjuk barátjai hozták először nyilvánosság elé a fiatal leány apróbb dolgozatait, melyeket ő csupán barátnői számára irogatott. Legelőször 1823-ban, tehát csak 15 éves korában, jelent meg tőle egy verses rejtély a «Hasznos Mulatságok»-ban s azóta csaknem folytonosan közölt egyetmást. 1833-ban Mátray Gábor, Vajda Péter és Jankovics Miklós buzditására adta ki első beszélyét a «Regélő»-ben, melyet csakhamar mások követtek a «Rajzolatok»-ban, később az «Életképek»-ben és «Honderü»-ben.

Az ifjuság szép korszakát azonban csakhamar szomorú idők váltották fel életében. Az 1838-iki nagy árviz megrongálta a család anyagi helyzetét s még ez évben meghalt a családapa s a két, már felnőtt fiú. Az özvegyre és leányaira szomorú napok vártak. Teréz ezentúl ritkábban irogatott s most már nem annyira szépirodalmi, mint inkább tudományos tárgyú dolgozatokat bocsátott közre. Ezek egyike, mely a Frankenburg által szerkesztett «Életképek»-ben jelent meg, a nemzeti nőnevelés elveit fejtegette meglepő tájékozottsággal és lelkesedéssel. A feltünést keltett közlemény következtében Karacs Terézt egyszerre több helyre hivták nevelőnőnek, köztök a művelt lelkü Teleki Blanka grófnő is, kinél, ennek meghivására, hosszabb ideig tartózkodott, úgy szintén barátnője, Brunszvik Teréz grófnő — a kisdedóvó intézetek meghonosítója — kik által Karacs Teréz még több tapasztalatot szerezve, teljes készültséggel léphetett a nevelőnői pályára.

KARACS TERÉZ.

Nyilvános tanitónői működése 1846-ban kezdődött meg. Miskolczon a protestáns felsőbb leányiskolának, hazánkban az első ilynemü intézetnek, lett igazgatójává. Intézetének hirneve csakhamar elterjedt. Karacs Teréz bámulatos ügyességgel tudta megnyerni tanitványainak rokonszenvét és bizalmát, s nemcsak a tudományokra oktatta őket, de erkölcsi jellemet is képzett ki náluk. S az a nő, kit Teleki Blanka nővére, De Gerandóné közvetitésével Lajos Fülöp franczia király unokája nevelőnőjének jelöltek ki: e kis magyar városban 240 forint fizetés mellett éveken át működött. S e csekély fizetés is elmaradt a szabadságharczot követő szomoru években. 1859-ben Kolozsvárra költözött, hol még négy évig vezetett egy nyilvános nőnevelő intézetet, mely azonban kellő anyagi pártolás hiányában megszünt. A most már elaggott nevelőnő, szomoru anyagi viszonyai által is kényszeritttetve, még ezután közel két évtizeden át működött a nőnevelés terén: Kendi-Lónán, a Teleky családnál, Budapesten és Halason s csak 1885-től fogva van nyugalomban, midőn, balkarja is megbénulva, Békésre, testvére fiához, Környey Lajos ügyvédhez vonult viszsza. Hosszas tanitónői működésének, mely alatt több mint 2200 leányt nevelt, egyedüli anyagi jutalmául az a 200 forint nyugdij szolgál, melyet a Teleki-család ad a veterán tanitónőnek.

Az irónő azonban még most sem szünt meg működni. Hosszu éveken át, 1846-tól 1877-ig, pihentette tollát. Az utóbb emlitett évben azonban Virág Benedek egykori budai lakásának falára emléktáblát állitottak s az irók között vita támadt az ő halálának napja fölött. Karacs Teréz a «Fővárosi Lapok»-ban mondta el, mint szemtanu, az adatokat. Azóta többszörös felhivásra egyre-másra közölte érdekes emlékeit a régi Pestről, különösen a hires irókról. Virág Benedek, Fáy András, Vajda Péter, Döbrentei

BONCZIDA.

Gábor, Horvát István, Kalmár István, Táncsics Mihály, Kovács Pál és mások életéből igen érdekes és néha irodalomtörténileg is fontos adatokat jegyzett fel. Az aggkor ő tőle is megkivánja a maga adóját. Nem egyszer annyira gyöngélkedik, hogy az irás is terhére van; de a mikor teheti, örömmel veszi fel a tollat, mert látja a közleményei folytán hozzá érkezett nagyszámu nyilatkozatokból, hogy emlékeinek eme feljegyzései mily hasznosak.

Így élt át e nő hasznos és sikeres munkálkodása közben egy hosszu életet. Sikereinek elismerése most, születése 80-ik évfordulója alkalmával országszerte nyilvánul. S az elismeréssel kapcsolatos az őszinte óhajtás, hogy a veterán irónő bámulatos lelki üdesége még sokáig tartson és még éveken át élvezhesse azt a gyönyört adó tudatot, melyet most mindenfelől nyilvánulni hall, hogy működése áldásos vala, hogy neve nem vesz el nyomtalanul s vannak igen sokan, a kik kegyelettel őrzik és ápolják emlékezetét.

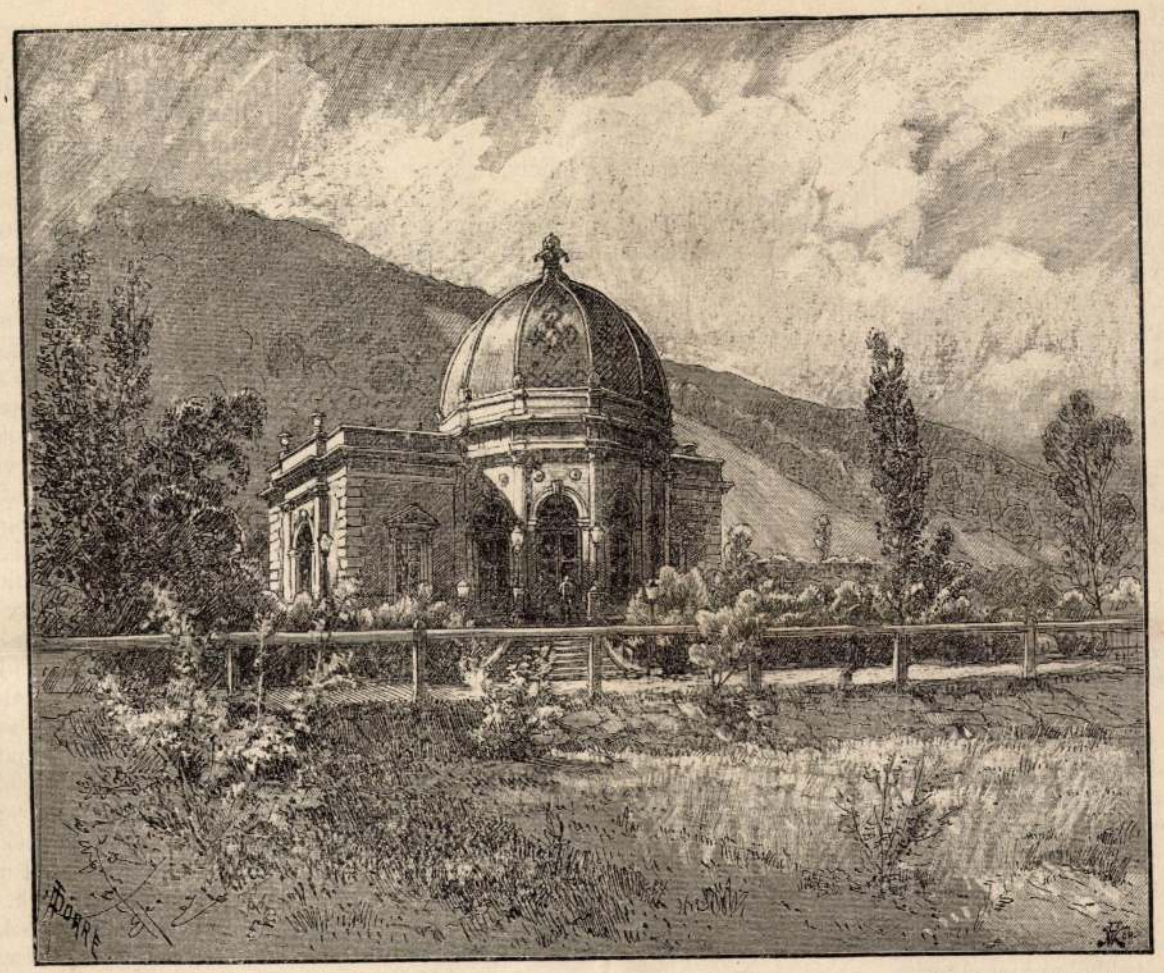

A MEHÁDIAI PÁLYAUDVAR. Dörre Tivadar rajza.

HERKULESFÜRDŐBŐL.

Erzsébet királyné mehádiai tartózkodása, melyet csak azért szakitott most meg rövid időre, hogy pár nap mulva visszatérve folytassa kuráját gyógyerejü hőforrásainál, hazánk ez elsőrangu fürdőjének sokban fog hozzájárulni népszerüvé tételéhez. S furcsa, hogy ez a népszerűség épen első sorban itthon szükséges, mert Mehádia azok közé a kincsek közé tartozik, melyeknek ritka becse tulajdonosuk részéről részesül legkevesebb figyelemben. A szomszéd Románia gazdag bojáraitól a pár évvel ezelőtt ott megfordult fiatal Bismarck herczegig, a külföldi látogatók egész serege látogatja évenként az antik kultura e történeti helyét, Cæsar legióinak egykori táborát; köszvényes vén diplomaták, rheumatikus dámák minden évben meghozzák szokott kontingensüket a regényes Csernavölgy gazdag kén- és sótartalmu forrásaihoz — «ad aquas Herculi sacras» — mint a hogy a hajdan itt állott pogány templomok romjainak egy föliratos márványtöredéke még ma is hirdeti, sőt tudjuk egy fenmaradt köemlék feliratából azt is, hogy valaha Julius Servius Bassus quaestor, délmagyarországi lakhelyéről a Herkulesfürdőre utaztában itt lelte halálát rablógyilkos kéz alatt: de a mi Mehádia belföldi vendégforgalmát illeti, az mögötte marad nemcsak Tátrafüredének, de némely más kevésbbé jelentékeny hazai fürdőének is, holott nyilván nem egy van közöttük, mely nem kevesebb veszélyt rejt magában a modern közönség — zsebére nézve, mint Herkulesfürdő rejtett két ezer évvel ezelőtt a szegény Julius Servius Bassus életére.

Királynénk látogatásával az iden azt a kombinációt hozták kapcsolatba a lapok, hogy ő felsége, a király, megvásárolni készül Mehádiát. Ha ez így történnék, voltakép csak az uralkodó család egy régi igénye menne teljesedésbe, mely

Ferencz József udvar. Gyógycsarnok. A Tatarczy-villa. Rudolf udvar. Dörre Tivadar rajza.

HERKULESFÜRDŐ, AZ ELŐTERBEN A TATARCZY-VILLÁVAL.

Mehádia nevét már 150 év óta elválhatlanul füzi a trónhoz. Ennek az érdekkapocsnak köszönheti a világhirü fürdő létrejöttét is, mert 1734-ben, midőn Hamilton gróf altábornagy egy szemle-útján Orsovára utazott, még csak nehány római áldozó tábla, Herkules, Aeskulap és Hygiaca templomának szétszóródott romjai emlékeztettek a római világ egykori nevezetes gyógyhelyére, ő küldött először részletes jelentést Bécsbe VI. Károly császárhoz Mehádia gyógyforrásairól, a ki aztán nem habozott haladéktalanul az épitkezésekhez s a források megnyitásához fogni. De a kitört török háboru egyidőre gátot vetett e munkálatoknak s csak a szisztovai békekötés adott a Herkules-fürdőnek ujabb lendületet.

Ettől fogva a fejedelmi látogatók nem feledkeztek meg Mehádiáról többé s minden ujabb látogatásuk hatalmas virágzási korszaknak volt megnyitója a fürdő történetében. Ferencz császár 1817-ben tett körútat a Cserna erdőkoszoruzott völgyében, s alapját vetette meg a ma Herkules-fürdő néven ismert hely régibb részének. A Csernát övező szük sziklatorok kiszélesbitésével nyert terület, a Cserna nyugati elhajlásának északi felén, hétszáz méter hosszuságban és 150 méter szélességben épült be, természetesen mind amaz idők egyszerü, disz nélküli styljében. Ekkor jött létre az áldásos katonai kórház, melyben a monarkhia minden katonája betegség esetében és orvosi rendeletre hat hétig élvezhet szabad lakást és ellátást. Ez az intézkedés egészen sajátságos tipuszt kölcsönöz Mehádia fürdői társas életének, az egyenruháknak ama tarka össze-visszaságában, mely sehol sem tünik úgy fel mint itt. Kinyalt hadnagyocskák, kard nélküli pongyolában, legfölebb könnyü nádpálczával kezökben, mankóra támaszkodó vagy kocsin tolt magasrangu törzstisztek, megtört alakkal, arany-gallérban, láthatók mindegyre a magányos hegyi utakon kóborolva vagy szép hölgyekkel csevegve a felhangzó zene mellett. A katonakórház körül még egész sereg kincstári épület csoportosul, igazgatósági épületek, vendéglők, fürdő- és lakházak, a Terézia-udvar stb., hosszukás négyszögü tért fogva be, melynek északi végén, közel a katholikus kápolnához, egy tiszta forráskút felett emelkedik a fürdő kolosszalis Herkules-szobra, Károly főherczeg által ágyufémből öntetve.

Királyunk sem vonta meg figyelmét a fürdőtől, s 1852-ben tett benne látogatást, melynek emléke a fürdőhelynek a Cserna folyásától délre eső tágabb területén azóta kiépült modernebb s diszesebb része: a gyógyterem, két nagy, utczára fekvő szállodájával, a József- és Rudolf-udvarral, a görög kápolna, az uszoda-épület, a De Serres által épitett pályaudvar, s a Cserna mentén egész sorozata a diszes villáknak. Még 1885-ben is folytak az épitkezések; ekkor jött létre a legnagyobbszerű épület, a Szapáry-fürdő, a Cserna jobb partján, késő renaissance-stylban, kupolás középépületével, s megfelelő két szöglet-szárnyával, egy robbantás által szétvetett sziklafalhoz támaszkodva. Kádjait a völgy legerősebb és leghőbb kénes forrásai látják el vizzel.

1854-ben Tatarczy vette bérbe a fürdőt, s ő teremtette meg azt a komfortot, melyről a legelkényeztetettebb ízlésü nyugat-európai fürdővendég is kénytelen a legnagyobb elismerés hangján szólani. Kényelmes sétányok szelik át az erdős völgyet, melyeken gyönyörrel szivhatja a sétáló a pompás erdei levegőt, a zuhatagokban aláomló Cserna-folyó partjain mindenütt ülések kinálkoznak kellemes pihenőül a kifáradt bolyongónak, s a meredek hegyoldalokon is, fel egész addig, a hol az erdő véget ér s borongó szürke sziklák csupaszon meredeznek a felhőkbe, kényelmes serpentinek vezetnek fel, alig érezhető emelkedéssel, meg-megszakítva felséges kilátású pontokkal, minő a Coronini-magaslat, a Gorich-, a Rabló- és Izzasztóbarlang s a fa-karzat, a keleti szikla-oldalon, 370 méter magasan.

A tulajdonképeni Herkules-forrás maga kizárólag konyhasó-tartalmú s 50 Celsius-fok hőmérsékű. Árnyas fasorok vezetnek el előtte, túl rajta a folyó rohan zúgva. Felettebb érdekes épület a gyógyház. Középrésze kissé magasabban fekszik s földszint a gyógytermet és mellékhelyiségeit zárja magában. E fölött még két emelet épült íves ablaksorokkal, a felső keskenyebb. A két felső emelet két-két szögletén a környéken lakó négy törzs-népfajt ábrázoló szobrok helyezvék el; a magyar, a szerb, a román s a német. Nyilt boltozat köti össze a középrészt két kerek kupolás szöglet-pavillonnal, melyekből ismét íves folyosók nyilnak a Ferencz-József- és Rudolf-udvar első emeleteire. Az egészet a gyógypark veszi körül, terrasz-szerüleg emelkedve, s a két szálloda ablakerkélyei is oda szolgálnak.

Nincs Európában fürdőhely, mely a természet gazdagabb szépségei mellett a magánynak oly költői bájával dicsekedhetnék, mint a Herkules-fürdő. Maga a legközelebbi Mehádia is jó félórányira fekszik, s csak időnként jönnek be gyümölcsáruló román pórnői, hogy festői öltözetükkel is tarkitsák az erdős magaslatok közé ékelt fürdőhely szingazdag élénkségét. A lomberdők fűszeres levegője, az ezüstös hársak, fa-magasságu mogyoróbokrok, gesztenyefák, bükkek főelemeit képezik az erdei tenyészetnek s mámorító illattal töltik be a léget, különösen juniusban, mikor a hársak virágoznak.

MAGYAR HADI FOGLYOK AZ ERDÉLYI OROSZ INVAZIONÁLIS HADSEREGBEN.

1848—1849.

Muravjev tanárnak az 1848—49-iki erdélyi hadjáratról irt s már ismeretett nagybecsü katonai könyvében a következő érdekes adatokat találjuk még az orosz hadi fogságba esett honvédekről.

Lüders főhadsegéd és erdélyi főparancsnok, nemkülönben *Grotenhjelm* altábornagy, több izben sürgős kérdést intéztek a varsói herczeghez, mint az összes orosz császári hadak parancsnokához, a nagy számú magyar hadifoglyok ügyében, kiknek őrzése, az ellenség földjén, nem tartozott épen a legkönnyebb feladatok közé.

«A válasz — úgy irja Muravjev tanár — határozottan oda utasitotta a most nevezett-tábornokokat, hogy a hadi foglyokkal szabályszerüleg elbánva, további rendeletig mindennemü kérdezősködéstől tartózkodjanak, arról pedig szó se legyen, hogy, könnyebbség okáért, a magyar hadifoglyok az osztrák vezérnek, Clam-Gallas grófnak kiadassanak, ki eziránt, állitólag felsőbb meghagyásból, egyenesen a herczeg-tábornagyhoz fordult. Tartsa meg mindenki hadi foglyait, és gondoskodjék ellátásukról.

Ezen parancs 1849 junius vége felé érkezett Lüders tábornokhoz, ki azt a szokásos módon a többi önálló parancsnokokkal tudatta.

Ezekután azt kellett hinni, hogy a magában véve nagyon kényes kérdés annyira-mennyire el lett intézve; mily nagy volt azonban *Lüders* meglepetése, midőn a határozott parancs ellenére *Labinzoff* és *Karlovics* tábornokok azt jelentették, hogy a magyar hadi foglyok tulajdon csapatjaik biztonságát veszélyeztetik, a mennyiben a legenységre és altisztekre, sőt több tisztre is bizonyos moralis befolyást gyakorolnak, mi előbb-utóbb káros következményeket vonhatna maga után. Mindezek folytán a foglyoknak osztrák kézbe való haladéktalan átadását javasolják.

E nagyfontosságú jelentés folytán *Paskievics* herczeg főhadiszállásából *Simonits* gróf altábornagy és a hadsereg rendőrségi főnöke tüstént a helyszinére kiküldetvén, tiz napig tartott vizsgálatok után kisült, hogy a jelentés csak félig felelt meg a valóságnak.

A hadifoglyok érintkezése a különféle nemzetiségű orosz katonákkal, nevezetesen a kurlandi és orosz-lengyelországiakkal, oly káros befolyást gyakorolt ezekre, hogy éjjelenként százával szökhettek meg a foglyok, a nélkül, hogy őrizetük ezt észrevenni akarta volna.

Nehány esetben az efféle vétkes kötelességmulasztások kiderülvén, az illető altisztek és őrparancsnokok azonnal főbe lövettek, mi azonban épen nem szüntette meg a szökések folytatását.

A 19-ik gyalog-hadosztálynál — Hasfort tábornok vezénylete alatt — julius 9-én a bemutatott jelentés szerint állitólag 2600 hadi fogolynak kellett volna lenni, tényleg azonban csak 750 román ujoncz találtatott, kiket a lázadók fegyver és ruha nélkül mint hasznavehetetlen emberanyagot szélnek eresztettek. Ezek aztán éhség folytán, alkalmilag csapatonkint, önkényt jelentkeztek az orosz előörsöknél.

Hasonló kisebb-nagyobb esetek merültek fel a többi osztályoknál és dandároknál, minek folytán Simonits gróf rendőrfőnök, nehogy a dolog a hadseregben közhirré jusson, minden feltünés nélkül a főhadiszállásra visszautazott.

Az osztrákok nagy károrömmel vették tudomásul a dicséretünkre épen nem váló tényt, de valószinüleg attól tartva, hogy a hadi foglyok átvétele náluk is hasonló bajt okozhatna, többé nem sürgették az annyira óhajtott kiadást.

A varsói herczeg, kit az időben Görgei makacs ellentállása, különösen pedig a váczi kudarcz rendkivül idegessé tett, nem vette egyszerüen tudomásul a rendőrfőnök jelentését, hanem minden áron oly bűnbakot kivánt, kinek feláldozásával az orosz sereg katonai nimbusza, különösen az osztrák szövetségesek előtt, ismét helyreállittassék.

Hasfort tábornok avval mentette ki magát, hogy az oláh ujoncokat nem is tekintette hadifoglyoknak, különben őrizetük az oláhság-lakta hegyes vidéken majdnem lehetetlenné vált, mivel a házakban és majorokban a népség közé keveredvén, nyom nélkül eltűntek.

Hasonlóképen nyilatkoztak a többi tábornokok oly megjegyzéssel, hogy a vétkes közegek megbüntetése, nemkülönben a hanyag őrség megtizedeltetése mulhatlanul szükséges lenne.

Ekkor történt, hogy *Grotenhjelm* altábornagy parancsára, *Burlóff* tábornok vezénylete alatt a lublini és samoski vadász-ezredek egy-egy zászlóalja, 2 osztrák gyalog-század, egy osztály lovasság és 4 ágyu oly czélból lőn kiküldve, hogy egy székely zászlóaljat elfogjon, mely a Kuzma mögötti magaslaton elrejtve, hadszervonatainkat leste. Ily túlerővel a siker kérdésbe nem jöhetett, habár a székely lázadók nem egyszer dühös támadásaikkal még a négyszerte nagyobb erőt is zavarba hozták.

A lublini ezred 2-ik zászlóalját *Lipsky* ezredes vezette, kinek felügyeletére *Hasfort* altábornagy a magyar hadifoglyokat bizta volt. A lázadók körülkerítése nem sikerült, valószinüleg azért, mivel a székelyek állomásaikat a magaslatokon idejekorán elhagyva, egy mély út mindkét oldalát elfoglalták, honnan a lublini vadászokra oly iszonyu puskatüzet adtak, hogy az első két század végképen elpusztult. Ez alkalommal *Lipsky* ezredes is elesett, s a miként előre látható volt, halálával a hadifoglyok odiózus ügye be lőn fejezve».

A SAJTÓHIBÁK TÖRTÉNETÉBŐL.

Alig van iró, kit a sajtóhibák ördöge egyszermásszor meg ne tréfált volna. A legnagyobb figyelem sem elegendő, hogy incselkedéseitől teljesen mentesek lehetnénk. Kedélyes adoma maradt fenn többek közt e tárgyról. A 40-es években egyik hires irónk uj könyvet mutat be a kaszinó tagjainak s többek között dicsekedik azzal, hogy ez az első magyar munka, melyben egyetlen sajtóhiba sincs. Deák Ferencz, ki épen akkor vette kezébe a könyvet, mosolyogva jegyzé meg: «Csakugyan nincs? Hát ez is helyes?: Angolból *or*dította D. G.?» — Szerencsére, még a példányokat nem küldték szét s az uj czimlapokon a kiesett «f» betűt is beiktatták.

Ezer meg ezer ily példát tudnak felsorolni más irodalmak is. Oly esetekben, midőn a szó alakja hasonlít, például e szavaknál: örült és őrült, Flugschrift és Fluchschrift, monarchia és anarchia, scharfsinnig és schafsinnig stb. gyakran fordul elő az ily eset. Egy rég megszünt lapunkban a honvédmenház alapkövének letétele alkalmával irt vezérczikkben honvédeink több izben czimeztetnek «névtelen félistenek»-nek; a lapban — talán a rossz irás s a korrektor hibája miatt, a félistenek következetesen mint «filisterek» fordultak elő s igy jutottak be az alapkőbe is.

Uhland 1815-ben kiadott költeményeinek ajánlását e sorokkal kezdte:

«Lieder sind wir; unser Vater
Schickt uns in die weite Welt».
(Dalok vagyunk, édes atyánk
Im világgá most ereszt.)

Az első szó «i» betüje kimaradt s lett a Lieder helyett «Leder» (bőr) s a különben szelid kedélyü költőt egész életén keresztül boszantották a «bőr-szülöttekkel». Egy Schäfer nevü özvegy asszony férje halála alkalmából verset irt s igy kezdte:

«Ach! Schäfer liebt' ich nur!»
(Ah! Schäfert szerettem csupán.)

Az első felkiáltó jel helyére véletlenül «t» betü került s a bánatos dal komikus hatásuvá lett, a gyászos özvegy azon vallomása után, hogy «csak nyolcz juhászt szeretett».

Nem érdektelen egy franczia tudós orvos esete sem, ki könyvet irt az őrültségről. Művének végén több idézet fordult elő s mivel a szedő idéző jeleket nem használt, a revizió-iv végén figyel-

dolgunkat elvégeztük. Otthon, Muraközben pihenhetünk majd eleget . . .

Az öreg lovag, a kit Miklósnak nevezett társa, csendesen csóválgatta a fejét.

— Ti mindig csak elsietitek a dolgokat, heves fiatalemberek. Mintha bizony elvinné előled valaki Csákfia Erzsébetet?

— Már hogyne vinné el, — heveskedett a fiatalabb lovag. — Három kérője is volt mostanában egyszerre. Meg aztán otthon az öreg Futka is megálmodta, hogy varjúk és sasok harczoltak a muraközi vár felett. Bizonyos, hogy ez az álom veszedelmet jelent. Még az éjjel nyergembe emelem Erzsébetet, aztán megvédelmezem az egész világtól.

— A világtól igen, — dörmögte az öreg — de a királytól nem. A király kolostorba csukatja azokat a leányokat, a kik elszöknek a szülei háztól.

— Csákfia kedves embere a királynak — ellenkezett a fiatalabb lovag.

— De nem kedves embered neked. Haragjában tán még a leányát is feláldozza, hogy megboszúlja magát.

A fiatalabb vitéz lehajtotta a fejét. Hosszasan gondolkozott, majd csendesen mormogta:

— Akkor . . . akkor átmegyek a Murán. Török leszek.

Miklós lovag haragosan zörrentette meg a fegyvereit, mintha egy csomó rozsdás kulcs csörögne a derekán.

— Arról majd még beszélünk. Most pedig igyekezzünk, mert még a váron kívül lep meg az éjszaka.

Megsarkantyúzták szürkéiket — a lovak is szürkék voltak — és az alkonyatba merült Buda felé nyomúltak.

II.

Ugyanezen időben Budán, a várhegy aljában egy modern palotában, a mely régi váracsot ábrázolt, a kényelmes erkélyen, szalmaszékben hátradőlve regényt olvasott egy kisasszony. A regényben középkori lovagok harczoltak szerelmükért és öreg szerzetesek segítették frigyükhöz a menekülő párokat, öreg várurak tomboltak bősz haraggal és a csendes zárdákból az apáczák esti zsolozsmája hallatszott. Talán nem is a világ legnagyobb írója írta a regényt, a melyet e csendes estén a budai kisasszony olvasott, mindenesetre ez óra kedvezett az írónak és a kisasszony térdére eresztve könyvét, félig behúnyta a szemét és a lovagokat látta jönni a fehérvári-úton. Igen, ugyanazok voltak ők, a kik a Szentföldön a pogánynyal verekednek; ők ölik meg a gonosz Detriket és a királyok egyebet sem tesznek, mint azon gondolkoznak, hogyan tűntessék ki e szerény és viszszahúzódó férfiakat.

A kisasszony fenn az erkélyen, azon kisasszonyok közül való volt, a kik zsenge gyermekkoruktól várják a lovagok megjelenését. Némely nőket arra rendelt a természet, hogy csak epedjenek, mindig epedjenek, a nélkül, hogy vágyaikat valaha elérhetnék. A mi kisasszonyunk tanítónő volt és szegényke a végzettől annyi tudományt kapott, hogy podgyászába nem fért el többé semmi: csinos hangocska vagy beszédes szempár . . . A háztartási számtan és a politikai földirat nem engedte érvényesülni még azt a bajuszkát sem, a mely talán más nőnek az ajka fölött kedves, kívánatos és érdekes lett volna. A bajusz ez alkalommal nem tudott kitenni magáért és viselőjének sok bánatot okozott. A háta mögött «őrmester»-nek hívták a budai kisasszonyt, pedig szelíd volt és jó volt.

Az alkony szürke fátyla alatt halkan közeledtek a szürke lovagok a várhegy alatt. Néhanéha csudálkozó pillantást vetettek a háromemeletes házakra.

— Minek a királynak ez a sok palota? — kérdezték halkan.

Miklós lovag, a ki fiatalabb korában testőr volt Budán, a vállát vonogatta.

— Öcsém, a király nagy úr, annyi palotája van neki, a hány ujja.

De később Miklós lovag is bevallotta, hogy nagyot változott a város, a mióta utóljára benne volt, még az emberek is másféle gúnyát hordanak . . .

— Gyerünk, gyerünk, — türelmetlenkedett a fiatal lovag. — Nem azért jöttem Budára, hogy a házakat bámuljam. Csákfia az erdélyi

BICZÓ GÉZA.

hadaknál időz, Erzsébet egyedül van otthon. Ha szeret, velem jő e hölgy és nyargalvást hagyjuk el a várost . . .

Szürkén, nesztelenül, mint az árnyak lovagolnak végig az úton és senki sem látta őket más, mint a nő az erkélyen. Dobogó szivvel látta őket közeledni . . . Igen, most világosan érezte, a mire már sokszor gondolt, hogy miért nem ismerte meg eddig a férfit? mert a végzet arra rendelte, hogy várjon, mindig csak várjon valakire, a ki valaha el fog jönni . . . Egy valaki háromszáz esztendő előttről, a regényekből, az álmokból. Hiszen az lett volna a rettenetes csapás a kisasszonyunkra, ha a mai «silány, léha és közönséges» férfiak közül rendelt volna valakit számára a sors. Gyakran vigasztalta magát azzal, hogy háromszáz év előtt, mikor még a férfiak mások voltak, bizonyosan neki is akadt volna párja . . . Sőt bizonyos, hogy volt, van valaki, a ki abból az időből szereti, mert a mi kisasszonyunk, (felfogása szerint,) minden században visszatért egy darabig az életbe. Ott volt Spártában a hős leányok között, Rómában a katakombákban mártir volt, a középkorban várkisasszony és a franczia forradalomban márkinő. Minden addigi élete között a középkori tetszett legjobban. Mert volt, kellett, hogy legyen egy lovag, a ki holdas éjszakákon megjelent a vár alatt. Az óra, a mely a kisasszony középkori élete számára a sorstól adatott, lepergett; lepergett azelőtt, mielőtt a lovaggal találkozhatott volna a vár alatt . . . De a kis tanítónő tudta, hogy a lovag egyszer, két vagy háromszáz esztendő múlva, eljön, bizonyosan eljön. Felébred valahol még sírjában és eljön érte.

Dobogó szívére szorította kezét, és úgy várta a közeledőket, a szürke árnyakat.

III.

— Itt lakik Erzsébet, — mondta a szürke lovag szürke társának az erkély alatt, a hol lovaikkal megállottak.

Megállottak és az esti szél lengette alakjukat, mint a légvonat lengeti a kulisszákat a nyári szinkörökben.

A kis tanítónő odafönn arra gondolt, hogy az órák, a melyek a századok folyamán néki életül adattak, eddig mindig kegyetlen gyorsasággal leperegtek, azért ez alkalommal nem sokáig tétovázott. Kendőjét vállára dobta és sietve az utczára indult, a hol a lovagok állottak.

— Erzsébet! — rebegte a szürke lovag, mint mikor a szél lengeti a faleveleket.

— Itt vagyok! — sóhajtotta a leány.

A lovag kezét nyujtotta és Erzsébet a következő perczben már ott ült a nyeregben a lovag háta mögött.

A szürke lovak nesztelenül vágtatni kezdtek. Miklós, az öreg kissé elmaradt a fiatalok mögött.

— Ne siessetek, — kiáltotta utánuk. — Éjfél még messzire van. Addig régen elérjük a sírboltot várunkban.

A budai tornyok az est sötétségébe merültek. Éjszaka, sűrű éjszaka volt. Csupán a Dunán ragyogott egy-két kis lámpás az éj tengerében.

IV.

A kis tanítónő boldog volt, nagyon boldog volt.

Másnap, midőn az iskolába indult, magában arra gondolt, hogy vajjon hány századnak kell elmúlni addig, a míg újra olyan boldog lesz, mint az elmúlt éjszaka?

BICZÓ GÉZA.

1853—1907.

Biczó Géza, a kinek halála nagyon sokfelé keltett általános részvétet, egyike volt azoknak a sajnálni való sorsú magyar tehetségeknek, a kik nagy tehetséggel, fenkölt czélokra készülve indulnak neki az életnek, de a pályakezdés nehézségei, a kedvezőtlen életviszonyok, a közönség köréből jövő kellő visszhang hiánya időnek előtte megtörik energiájukat, elkedvetlenítik munkakedvüket s megbénítják ambicziójukat. Különösen a magyar művészet történetében vannak sokan az ilyen megroppant karriérek, a melyek láttára méltán elmondhatjuk, hogy művészetünk története a megvalósulatlan igéretek története.

Biczó Géza Nagykőrösről indult pályájának. Elvégezte a budapesti mintarajziskolát s Halason lett rajztanár. Már ekkor nagy feltűnést keltett kiváló tehetsége, különösen szokatlan rajzbeli tehetsége. Abban az időben volt legnagyobb divata a népéleti genreképeknek, egész sora a fiatal festőknek vetette magát erre a térre. Roskovics, Margitay, Skutezky, az idősebb Vastagh, Aggházy, Stetka és sokan mások voltak e festő-nemzedék főemberei s úgyszólván első fellépésével hozzájuk sorakozott Biczó is. «Ujoncz», «Csizmadia-műhely», «Alkú», «Májszter» czímű festményei, melyeket még halasi tanár korában festett, nagy sikerrel szólaltatták meg annak a generácziónak az izlését, a mely gondos rajzot, élénk, beszédes cselekvényt és biztos kompozicziót kivánt meg első sorban a genrekép festőjétől. Az első sikerek azonban nem kapatták el Biczót, érezte, hogy még sokat kell tanulnia s azért külföldre ment, előbb a münchcni akadémiába, a honnan az ő nemzedékéből való magyar művészek java része kikerült, aztán Párisba. Segítette ebben a halasi református egyházközség is, — akkoriban nem volt ugyan még annyi állami és más ösztöndij, mint ma, de a társadalomban szinte divat volt a fiatal művész-tehetségek felfödözése és felkarolása. Biczó sokat tanult külföldön, de mind kevesebb alkalma nyilt tehetségét érvényesiteni.

A legtöbb ily alkalmat a «Vasárnapi Ujság» nyujtotta neki; lapunknak állandó munkatársa lett s rajzai csakhamar ismertté tették nevét, mint igen jó illusztrátorét. Főleg alapos rajzbeli tudásának vette itt hasznát; rajzolt genreképeket, aktuális illusztrácziókat, tömérdek arczképet, — egy ideig alig van a «Vasárnapi Ujság»-nak olyan száma, melyben legalább egy-egy rajza ne szerepelne. Az illusztráló művészet akkor még inkább parlagon hevert, mint ma; Biczó valósággal ürt töltött be ebbeli munkásságával s kivívta a maga tisztes helyét a magyar illusztráczió haladásában.

Csakhamar azonban úgy érezte, hogy nagyobb dolgokra van hivatva, mintsem hogy hirlapillusztrácziókkal forgácsolja el tehetségét. Nagyobb kompozicziókat tervezett, de e mellett megélhetéséről is gondoskodnia kellett. Elment tehát szülővárosába rajztanárnak, majd nemsokára a budapesti VII. kerületi főgimnáziumhoz került. A kenyeret megtalálta, de közben elvesztette művészi alkotó kedvét. A művészet nem tűr mellékfoglalkozást s ő kénytelen volt feláldozni az utóbbinak az előbbit. Egy ideig még lobogott benne a munkakedv, sokat dolgozott, még többet tervezett, de lassankint elernyedt s neve mind jobban letünt a szereplő művészek sorából. Utóbb már szinte feledségbe is merült, mert éveken át nem találkozott vele a közönség sem műkiállításon, sem egyebütt. Teljesen tanári hivatásának élt, melyet példás lelkiismeretességgel töltött be. Mintegy három évvel ezelőtt sulyos beteg lett, azóta lassú haldoklás volt az élete.

Kézdi Kovács László: Nyirkos idő.

FÖLDMÍVELÉS ÉS KATONASÁG.

Olaszország olyan újítást léptetett életbe, a mely a földmívelés és katonaság közötti viszonyt gyökereiben megváltoztatja, sőt e kettőt valósággal összeköti egymással.

Olaszországban eddig talán még mostohább viszonyok uralkodtak agrárpolitikai szempontból, mint Európa bármely más államában, mert hiszen Itália földmívelése, a mint ismeretes, nagyon szegény és itt különösen megérezték eddig azt, hogy az ország gazdasági életére nézve milyen mérhetetlen nagy veszteség az a tétlenségben tespedő nagy embertömeg, a melyet a katonaság von el rendszeresen az aktiv munkától.

Most arról van szó, hogy Olaszországban a katonaságot egyenesen kioktatják a — földmívelésre. Munkába fogják. Iskoláztatják. Tanítják. És pedig épen a földmívelésre, a gazdasági munkára, mert Olaszország felismerte a földmívelésnek az országra nézve vitális fontosságát. Bár eddig Itáliában a földmívelést jóformán elhanyagolták, most újabban csöndben, de hathatósan működve, a lakosság különböző rétegeiben nagy mozgalom indult meg fejlesztése érdekében. Ennek a mozgalomnak, — a melynek élén az *aosztai-herczeg* áll — eredménye azután az is, hogy a katonaság számára gazdasági iskolákat állítanak föl, a hol a köznép soraiból kikerült legénységet úgy elméleti, mint gyakorlati szempontokból kioktatják kiváló szaktudósok.

Az olasz katonaság sohasem volt világhirű erényeiről, de most, a *katonai gazdasági iskolák* életbeléptetése után, egyik legelső helyre jutott az esetleges összehasonlításoknál, mert itt a katonai erények pótlásául olyan nagy fontosságú ismereteket sajátítanak el, a melynek hatása beláthatatlan és a melynek hasznát maga az ország fogja először megérezni, gazdasági fellendülésében.

A «*Scuola agraria militare*», a katonai gazdasági iskola, egyébként Torinóban és Rómában már meg is kezdte működését. Az iskoláknak külön mezőgazdasági, gyümölcs-termelési és vetemény-kertészeti ágai vannak és élükön *Jemina* és *Chiei-Ganacchio*, két kiváló gazdasági tudós áll. Rajtuk és a polgári foglalkozású tanárokon kívül egynéhány szakképzett katonatiszt is be van osztva ezekbe az iskolákba, a kik így, mind együttesen vezetik az olasz katonaság részére felállított gazdasági intézeteket. Aránylag a gazdasági munkák szakosztályának van a legtöbb hallgatója, a hol a föld alkotó anyagát, kötőszereit, humuszalakulásait tanítják, népies geologiai alapon. Továbbá az egyszerű gazdasági eszközöket, valamint a modern gépeket, szóró-vető gépeket, boronák és aratógépek berendezését és működését is tanítják itt, úgy elméleti, mint gyakorlati alapon.

Nyilassy Sándor: Vasárnap.

Az iskoláknak néhány hold föld is áll rendelkezésükre, a melyet azután az itt kioktatott katonák művelnek meg teljesen. Vetnek, aratnak, csépelnek. Gyümölcsfákat oltanak, nemesítenek.

A katonai gazdasági iskolával kettős hasznot ér el az állam, mert az ott szerzett ismereteket a kiszabadult legénység további élete folyásában bőven értékesítheti úgy a maga, mint pedig az állam hasznára.

Az a mozgalom, a mely a katonai iskolákat is fölállította, azt a czélt tűzte ki magának, hogy rendszeres földmívelést honosít meg Itália minden részében és főleg a Campagnán, a hol a föld pompás, televényes és még — kihasználatlan. Ez által elérnék a bevitel korlátozását — a mely itt is rendkívül nagy! — és elérnék még azt is, hogy csökkennék az olasz nép nagy szegénysége. Volna mivel megkeresnie a kenyerét és így talán az Itáliában is rendkívül nagyarányú kivándorlás is csökkenne.

Ezt az egyet bizony eltanúlhatnánk az olaszoktól.

Balla Ignácz.

Neogrády Antal: Érik a paradicsom.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Biczó (Bitzó) Géza, festő és grafikus; sz. 1853 febr. 20. Nagykőrösön, mh. 1907 nov. 4. Bpesten 1871–75. a bpesti mintarajziskola és rajztanárképző, 1876–77. a bécsi képzőművészeti akadémia ált. festészeti osztályában Griepenkerl, 1880. a halasi ref. egyházkörség támogatásával a münchéni képzőművészeti akadémián Lindenschmidt tanítványa volt. Végül Párizsban töltött néhány hónapot. 1875–85. a halasi ref. liceum rajztanárként működött. A Vasárnapi Ujságnak 1873 óta szívesen fogadott illusztrátora volt s az 1880–90-es évben számos élet- és arcképének reprodukciója itt jelent meg. A bpesti Műcsarnokban Az ujonc c. rajzával és A csizmadia műhely c. olajfestményével 1880. szerepelt először. Bár a kritika kedvezően fogadta, ritkán küldött képet tajlatokra valamint aktuális rajzainak

Jazután a bpesti VII. ker. főgimnáziumban

hallgatója volt, megszerezte a rajztanári oklevelet.

Alku c. szerrajzával

1882. Cizázás c. életképeinek vázlatát, 1900 és 1901. pedig egy-egy arcképét állította ki. ~~Többé~~ Ném is szerepelt többés pupl-vánosan. Évekig tartó súlyos betegség után 54 éves korában hunyt el. Hunfalvy Pált, Szily Kálmánt és Balassa Bálintot (az utóbbi másolat egy régi festmény után) ábrázoló arcképei a M. Tud. Akadémia, az Osztrák-Magyar monarchia c. mű részére készült ~~tellrajzai~~ ~~közül~~ Nagykőrös fönteája, Hajadon a kiskunságból és Kunférfi c. tellrajzai a M. Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteményében vannak.

[illegible] c. [illegible]

megírta / Biczó Géza

Vas. Ujs. 1880. 456. l.

Biczó Géza fiatal festőnk, kinek több rajzát volt alkalmunk már bemutatni, közelébb «Alku» czimű nagyobb genre-képet készitett, mely a műcsarnok közelebbi kiállitásán lesz látható. Egy vásári laczikonyhás sátor belseje a helyszin, s ott foly az alku, egy lócsiszár és paraszt közt. Eredeti, tőrül metszett két alak mindenik ; a csiszár a megtestesült furfang és ravaszság, a paraszt pedig afféle nehezen mozduló, testes alak, ki a feléje nyujtott parolát is bizalmatlanul nézi. A sátor többi alakjai is érdekesek, s az egész kép igen élénk megfigyelő tehetségről tanuskodik, és a magyar népélet sok jellemző vonását tünteti föl. A szép tehetségü festő valószinüleg azok közt lesz legközelebb, kik a kormány pártfogása mellett külföldön folytathatják tanulmányaikat.

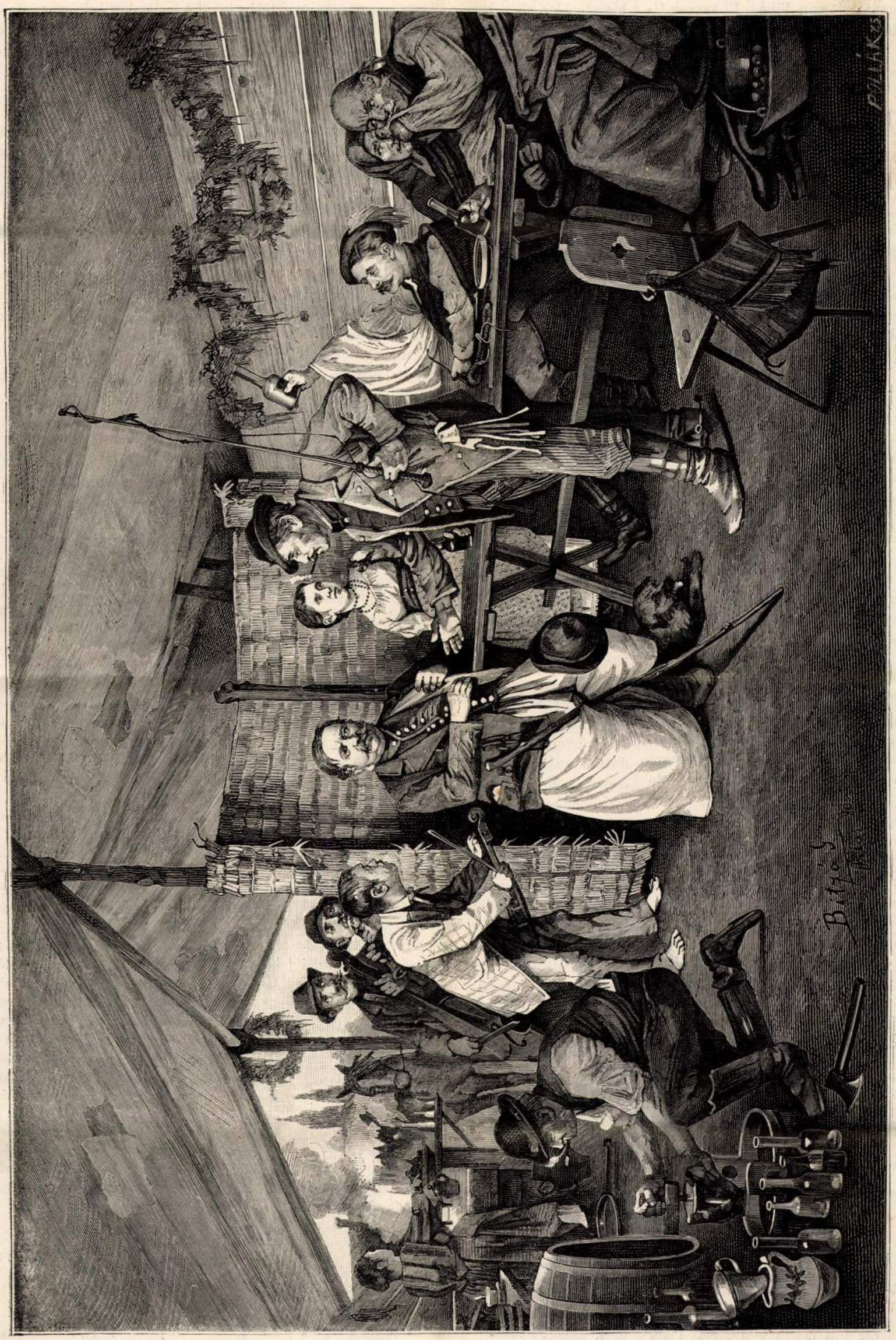

AZ ALKU. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

A szép asszony pedig bement hálószobájába. Keresztül ment azon a szobán, melyben a kis Jenő aludt. Megállott ágya előtt, szemeiből kicsordult a köny s megcsókolta alvó gyermekét. Azután bement a hálószobába s azt mondá a szobalánynak, ki őt vetkőztetni kezdé:

— Gyorsan, gyorsan Vilma. El vagyok fáradva s aztán az a Felbéczy rettenetesen megharagitott.

Pár percz mulva nyugodtan aludt, mintha nem történt volna semmi sem. Még csak nem is álmodott arról az egy hónapról, melyet számára Felbéczy Miklós kitűzött.

Pedig ez szomoru hónap volt. Ha tengeren a viharvert hajó eresztékei csikorognak; ha nyilás támad a bordák között, melyen szivárog be a tenger; ha a vihar sulya alatt kormánydeszka törik, árbocz alázuhan, legénység csüggedez s mentő hajó vagy biztos rév láthatatlan: minő kin facsarja össze a hajóparancsnok szivét. És ha nagy családi vagyon dől össze; ha pusztul és fogy minden, mi becses volt és erősen állott nemzedékről nemzedékre; ha éhsovár hitelezők serege jön, hogy intsen és fenyegessen, becsüljön és válogasson s darabonként hordja szélyel azt az épületet, melynek jóllét a neve, mely örökbe maradt, hogy a gyermekekre örökbe szálljon; ha le kell mondani a fényüzésről, ha föl kell hagyni a kényelemmel, ha nem lehet tenni azt, a mi czélszerü volna, ha közelget a nélkülözés: minő szemmel néz a jövő elé a családfő!

Felbéczy Miklós jól dolgozott és jól számitott.

A szép asszony könnyelmű asszony volt.

Midőn a kitüzött hónap letelt: a kis Jenő nem volt otthon apjának házában, anyjának oldalánál. Messze volt, Pesten volt az intézetben.

Midőn a kitűzött hónap letelt: Felbéczy Miklós meglátogatta a szép asszonyt.

És a szép asszony édes mosolylyal várta őt és puha, selyem, hófehér karját nyujtá neki, hogy a szobába bevezesse, süppedő pamlagra maga mellé leültesse s dobogó kebelét előtte kitárja.

Még az napon, még abban az órában kitűzték az esküvő idejét. Pedig ezzel nem kellett már oly nagyon sietni. Hiszen feltörhették a boldogság kincses házát s rabolhattak onnan gyönyört ellenőrizhetlenül.

A kis Jenőre nem gondolt egyik sem.

Őt nem hozták haza az esküvőre, sőt még csak nem is értesitették róla. Anyja, a boldog menyasszony nem merte; Felbéczy, a boldog vőlegény nem akarta. A kis Jenőnek nem volt szabad tudni, hogy az ő apjának halálos ellensége mikor öleli át az ő édes anyját.

Csakhogy a kis Jenő nem volt már kis gyermek. Tizenhat éves volt már és elszánt, mikor apjának emlékét s anyjának szeretetét kellett oltalmaznia. Baráti kéz értesité az esküvő napjáról s ő elhatározta, hogy haza megy és meggátolja azt.

Ostoba gyermek. Mintha Felbéczy keze el nem ért volna az intézet főnökéig.

(Vége következik.)

Az alku.

Biczó Géza rajzához.

Harmadszor jött már vissza Csipak Pista lókupecz a meleg, poros nyári vásárból a sütögető sátorban hüselő Gazdag Mihály uram után, ki egy sárga csikóra alkudott vele, melyet Pista — szabadulni akarván tőle, — minden áron a nyakába akar sózni.

Mihály gazda meg is venné a csikót, — nem is. Megvenné, mert nagyon hozzávág az övéhez, de tart tőle, hogy fal mellé állitja a kupecz koma, hát csakugy foghegyen igérget neki. Csipak, a ki nemcsak ló-, de emberismerő is, veri a vasat, mig meleg.

«Ha-hát drágálja kigyelmed azt a lovat, szólok még egy utolsó szót. Ezt se vesztegetném kigyelmeden kivül másra. Ösmer engem bátyám uram, hogy én vagyok az a Csipak Pista, a ki az ármádiának lipperáló Rakfel uraságnak a számára szoktam vásárolni; de még neki se tudnék kész profitra ilyen gyönyörü ötödfü csikót apszentáni!... Hátszen a ki ugy ösmeri a lovat mint kigyelmed, — pedig kigyelmed már csak konyit hozzá egy kicsit, — az előtt nem kell a sárgát dicsérni. Megdicsérte ez maga magát a mult szabadkai vásárban is, mikor a Sztulics uraság meg akarta venni a mellé a hires ostorhegyes Bakáner lova mellé gyeplüsnek! Látta volna csak kigyelmed, mikor összefogtuk ezzel é! Ott volt két gyenyerális, meg egy obriszt; az obriszt végigsimogatta a sárgát, azután aszongya, — de németül szól, hogy én ne értsem: — «tész isz ferdeflájs»: hogy nincs ennek párja ebben a vásárban. Az uraság kocsisát majd kilelte érte a hideg, a mint közibök puttantott, a sárga kivágja a farkát, mint a töltött pistolyt, megszegi a fejét azon a gyönyörü hattyunyakon: mutatott olyan parádés figurát, hogy olyat még az a piktor se tudna pingálni! Én, Csipak Pista mondom kigyelmednek: — a mint a suhogó pattanására fölágaskodott, azután tempóban kezdte vezetni a czúgot, a hintó keresztbe fordult az uton, s ugy félrefarolt mint a sikos havon kanyarodó szánkó!.. Mér-azért mert annak a hires Sztulics uraságnak egyik lova se oda ám, hogy ő mellette ki birná feszesre huzni a hámisrángot. Azért nem vehette meg, mert nem pászolt hozzá a czúg. Holtáig is bánja kigyelmed: hogy sajnálja érte azt a köztünk levő rongyos öt forintot!»

«Nem bánom no, — vágjuk ketté!»

«No hát, — sohse menjek kenddel együtt a mennyországba, ha a kerek 150-ből egy koldusnak való krajczárt kiengedek is! Most már egy szava se lehet kigyelmednek; ha még azt is megmondom, hogy magamnak is többe kóstáll!»

«Hát a 48-ért?»

«Nem szoktam girisre-garasra alkudozni, — de hát a kigyelmed jó barátságáért nem nézek arra a pár rongyos forintra, maradjon az áldomás fejében. Adjon Isten hozzá szerencsét.» Erre akkora parolát csap Mihály gazda tenyerébe, hogy a sátorból is kihallik a csattanása.

Mialatt Mihály gazda előhuzkodja a mándli belsejéhez zsákmadzaggal oda akasztott bőrbugyellárist, melybe négy czimeres tinó és két kövér meddő tehén ára van beszoritva — félvállról odaszól annak a mosolygós szemü kis lánynak:

«Hugám: két litri bort, meg pecsenyét kalácscsal!»

Ugy perdül a lány, mint az orsó; s mire a piros viganó lebbentette szellőt Mihály bácsi megérzi, már előtte a két üveg vörös bor; — az eddig leskelődve stimmelő moré is keresztülrántja a lószőrt a recsegő birkabélhuron, s odareszeli az öreg fülébe:

Sárga csikó bársony nyereg rajta,
Mint a csillag ugy ragyogok rajta.
Ha meglátlak, lepattanok róla,
Megcsókollak, — nem tehetek róla!

Mikorra a klárinét is belesivalkodik a nótába, akkorra Mihály gazda az egyik üvegből huzva egyet, tisztességtudással ráköszönt a pénzt bezsebelő kupeczre; azután sorban kinálja a kecskelábu asztal mellett ülőket, kik becsülettel fogadják a szives kináját.

Ő csak csendesen, komolyan morzsolgatja falatozás után a maga litri borát; de hol a jó vásárt csapott kupecz, — hol az a duhaj legény bele-belerikkant a nótába; mig ez utóbbi a nóta szaporájánál körülkapja a mosolygós szemü kis lány derekát, megpörgeti, hogy csak ugy repül karikában a piros viganó: «Uczcza-czucza-hajja-ha!» ropog a táncz, vándorol a litris üveg, ugy hogy az áldomás háromszor is többe kerül a lealkudott két forintnál; de Gazdag Mihály nem az az ember, a ki a becsületért sajnálna egy pár forintot. Tudja ő, hogy hire lesz ennek a lóvételnek; meg szó a mi szó, de igen odavág az ő sárgájához.

Csipak Pista tartja szóval Mihály gazdát, de az ötödik litrinél már egészen németül kezd beszélni. Mihály gazda csendesen megszámol a csaplárossal, ráadásul — menőfélben — még egyszer megkérdi: nem maradt-e valamivel adós? — A mint «jóczczakát» kivánva, fejére teszi a kalapot, a dádé rárántja a marsot, hátrakapar Mihály gazda előtt a ballábával, s mig a nóta árát a rongyos bugyogó zsebébe dugja, addig a klarinét visitja a primót.....

Mihály gazda haza érve, megnézi az istállóban ez uj lovat.

«Karórágó ez, gazduram!»

«Szakadjon rá a part arra a Csipakra! Ne mondd szógám senkinek!»

Megvakarja a fületövét, de csak belenyugszik a vételbe, mert igen szégyenlené bevallani, hogy Gazdag Mihályt fal mellé állitotta az a hunczfut Csipak!

Kiséri.

*

Biczó ez életképén is kiváló érzéket nyilvánit a magyar népélet megfigyelésére. Nem szenveleg hamis pathoszt, hogy saját művét érdekesebbé tegye. Mindenesetre egészséges tehetség, mely a körülötte levő életben megtalálja és ki tudja emelni mindazt, mi a legérdekesb és legjellemzőbb, és nem kell folyamodni holmi «békebontó» eljáráshoz, melylyel kiszemelt embereit önkényesen kényszeriti, hogy az ő számára okvetetlenül igen zajos dolgokat miveljenek, festőileg rongyosak, czifrák és vadak legyenek, mint a hogy a magyar életképeket szokták volt sokáig sokan (még most is) feltüntetni, többnyire olyanok, kik a saját magok felfogásának bizonytalanságát, kapkodását vagy ürességét siettek átruházni papirra és vászonra.

Voltaképen az «Alku» is korcsmai élet, de fokosok, mordályok és szegénylegények nélkül, és mindenki megitélheti, hogy vajjon igy élethű-e, s a parasztgazda és lócsiszár alakja kevésbbé érdekes-e, mint a pandurok és betyárok szoktak lenni, s a kéthegyü szakállas zsidókorcsmáros hiányát észreveszi-e valaki?

Biczó éppenséggel nem megülepedett tehetség még. Fiatal ember, ki csak most van fejlődésében, de már e fejlődésben oly örvendetes távolt mutat föl a köznapiasságtól és banálistól, oly helyes irányban indul, oly éles szemmel lát, és annyi érzéket tanusit a jellegző és kedélyesség iránt, hogy e felfogás és józan szempont által hamar fölhivta maga iránt a figyelmet, s a fiatal festő a kormány támogatását is megnyerte tősgyökeres tehetségének kimüvelésére. Jelenleg Münchenben tanul, s nem kételkedünk, hogy e szép tehetség tanulmányai sikeres eredményének már nemsokára ujabb és ujabb bizonyitványaival fogja igazolni a hozzá kötött reményeket.

A GŐZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE

MÁSODIK RÉSZ.

HUSZADIK FEJEZET.

Az aczél-óriás.

Az ágyudörrenésre lady Munro ájultan rogyott férje karjai közé.

Az ezredes, egy perczet sem veszitve, rohant, karjai közt nejével s Gumitól kisérve, a magaslat lejárója felé. Az őr, ki az ágyuhangra fölébredt s talpra ugrott, Gumitól leszurva, halva rogyott vissza. S azzal a menekülők a

Mert a jász-kun, kivált a jász, szapora faj, és hamar rajt ereszt. A redemtio első éveiben szállották meg a jászok Félegyházát, benépesítették a régi, de néptelenné vált Majsát, Dorozsmát a Kis-Kunságon, Kun-Szent-Mártont a nagy-kun területen, s ez a négy város ma közel 70.000 lakost számlál; egyéb pusztáik is, Kerekegyháza és Lajos-Mizse az utóbbi századnegyedben népesedtek be gyorsan. A nagy-kunok a Bácskát szállták meg; Pacsér, Morovicza, Feketehegy népes községek eredetben, nyelvben, viseletben, szokásokban s alakban ma is egyek a nagy-kunokkal.

Kun leány.

Noha a Jász-Kunság, a török hódoltság okmány- és emlék-irtó korszakában számos pusztáitól elesett, melyeket a 40 éves jobbágyság idejében még inkább feledett, s ennek végén — örülvén annak, a mi megmaradt — visszakövetelni nem mert, mégis így is igen nagy terület az, a melyet magának megtarthatott. — Vannak községek, melyeknek határai 4—600 □ kilométerre terjednek, s minden lakosra, még a csecsszopóra is, 6—7 hold föld esik, főként a Kis-Kunságban.

Mivel az összes terület váltságdíja az egyesek által bírt, vagy birtokba veendő szántóföldek után vettetett ki, — minden katasztrális holdra körülbelül 5 forint esvén — : ezen okon a jász-kunoknál osztály-kulcsúl ma is az eredeti váltságdíjban kifejezett forintok szolgálnak. „Száz forintos redemtio“ annyi, mint körülbelül 20 katasztrális hold szántóföld az utána járó apróföldekkel, kaszálókkal, nádlással és legelőilletménynyel együtt. Örökösödés esetén ezen ingatlanok a férfi- (egyenes vagy oldal) ágat illették, mely azonban a leányágat az ingatlanok eredeti váltság-árából eső hányaddal

tartozott kielégíteni. Így egy 100 forintos redemtióból, mely mai időben néhol 10.000 forintot ér, az egy férfi örökös a három nőörököst fejenként 25—25 forinttal elégítette ki; a szülei szerzeményen azonban, valamint az ingóságokon és tőkéken is, egyenlően osztoztak. Ez ösztönül szolgált a szüléknek, hogy ne a földet, hanem a jószágot és tőkét szaporítsák leányaik boldogítására. Ezért a kun ember nem is iparkodott földjeit szaporítani, hanemha jószágtenyésztés kedvéért. Vetett, mint ősei, a mennyire szüksége volt háza népének, többet nem. Minden egyéb kiadásait jószágtartása fedezte Magyarország e legkönnyebben élő népének. De bármily könnyen élt, nem puhúlt el. Már Otrokocsi (két századdal ezelőtt) úgy ismeri őket, mint legerősebb munkásokat, legjobb aratókat, és a kitartó erős munkabirás ma is legfőbb jó tulajdonságai közé tartozik.

Edzett és szép nép, kivált a nagy-kun, s még inkább a jász. A *nagy-kun* szálas, fehér tojásdad arczú; a *jász* még szálasabb és vállasabb; barna, mandola-szemű, hosszúnyakú faj; női között sok a kiváló szépség, melyet a csinos, néha túlságig gazdag öltözködés még emel. A *kis-kun* középtermetű, zömök, barna, sok helyt erősen barna, tatárra húzó; rövid kerek fej, éles fekete szemek, vékony és kidomborodásra hajló orr, szép metszésű száj, kissé kiemelkedő pofacsontok, kerekded áll, erős és vastag nyak, zömök törzs, izmos, de szabályos végtagok jellemzik. Egész városban is alig találni néhol egy-egy igazi szőke fejet.

A nagy-kun komoly, a jász szintén, s csaknem méltóságos; a kis-kun elevenebb, humorra fogékonyabb, mi könnyen kimagyarázható részint vegyes eredetéből, részint abból, hogy a három között ő él legkönnyebben; igaz, hogy ő a legszegényebb is, de egyszersmind neki van legszámosabb *intelligenciája* a fentebb kifejtett értelemben. A sok pihent elme könnyen köszörüli egymást.

A hatalom, — ha erről szó lehet, — mindig a jászoknál volt. A Jászságban volt a székhely, Jász-Berény; ide jártak a távoli helyhatóságok birái ekhós szekereken és pinczetokokkal a kerületi gyülésekre. Osztálykülönbség a gyülés tagjai között nem lévén, Jász-Berényben mindig kedélyesen folytak a napok gyülésben és gyülésen kivül egyaránt. Nyilt harczra ritkán került a sor, de a pajkos évődés mindennapos volt, melyre néha a két kun kerület a jász hatalom ellen ösztönszerüleg szövetkezett. „Tartom jász igének", — harsant föl néha a két Kunság, ha a jász szónok valami otthon termett szót kevert palóczos dialectusába. (Ez a kedélyes versengés egy példabeszédben

insurgenseik, attól fogva pedig a fényes nádor-ezred kiállítása által. A palatinális huszárezred — mint ők nevezték — ezüst zsinórzatú kék dolmányával mindenkor gyöngye volt a királyi hadseregnek. Jász-kun fiúkból állott, és ha dicsekszünk vele, hogy a magyar nem fél a katonaságtól, hozzá tehetjük, hogy legkevésbbé fél a jász-kun.

Szabadságával együtt járt az adó-mentesség is. Némi csekély királyi adón kivül semmi terhe nem volt; községi épen nem, mert a regalékon kivül a majorok és kaszálók jövedelme bőven fedezte a közigazgatási kiadásokat. A kerületi kormányzat fenntartását szintén bőven fedezte két rengeteg puszta: *Páka* és *Mérges*.

Kun ember.

Ez a jász-kunok váltságának, — vagy mint ők, félreértések kikerülése czéljából, érthetőbb latinsággal szokták nevezni, — *redemtiójának* története. A Redemtio! Ez az alapja a jász-kun ember önérzetének; ha rajta állana, talán még az időszámítást is ott kezdené. Bizonyos, hogy szabadságának százados ünnepét általános öröm között ragyogó pompával ülte meg 1846-ban.

Arisztokrácziája, mint említettük, nem volt. Ennek hiányát más úton pótolták s pótolják ma is. Talán sehol az országban nincsenek oly sűrűn a középiskolák, mint a Jász-Kunságban (minden 10 □ mérföldre, s 30.000 lélekre esik egy). *Félegyháza*, *Halas*, *Karczag*, *Kisujszállás*, *Kun-Szent-Miklós*, *Jász-Berény*, s régebben még más városok is birtak egy-egy hatosztályú gymnasiummal, s noha a föld egyetlen népe sem látszik nagyobb megvetést mutatni a nem két keze vagy saját vagyona után élő ember iránt, mint a kun: mindazáltal feles számmal vannak „nemzetes uraimék“

Om II.
1891

között, kik, ha megoldik a nyelvük, tudnak beszélni a Petronius nyelvén, s néha még a számadó gulyás is latinúl folyamodik a tanácshoz. Ezek mind kijártak egy-két diák osztályt; azután, a nélkül hogy a szellemi proletáriátus eszükbe jutott volna, megfogták az eke szarvát. Más része ment tovább; érettségi, mérnöki vagy jogi vizsgákat tett; akkor fölmondott Justinianusnak és elővette Virgiliust, de nem a harczokat, nem is az idylleket, hanem a georgicont éneklőt. Ilyenekből támadt a jász-kun helyeknek az a kiterjedt és erős osztálya, mely intelligenczia néven intézi a köz- és társadalmi ügyeket, amazt bent a tanácsteremben, emezt kint a városháza előtti padokon; de másfelől szolgáltatja a komolyabb értelmi erőket magának a szülő városnak és magasabb köröknek is. Gyakori eset, hogy az egyik testvér parlamentben vagy bírói széken ül, míg a másik szérűn hajszolja a lovat. De azért, ha kevélységről lehet szó, emitt kell keresnünk. „Azért nem megyünk hozzá kenyeret kérni, úgy-e, kese?“ kérdi daczczal a lovától, s ha jó kedve van, meglágyítja kissé a csúfolódást: „Nem tudna ő nagysága olyan kazlat rakni, mint én, úgy-e, anyjuk?“

De akárhogy lenézzük is a feje után élő embert, mégis csak mi közöttünk újúlt meg és pedig nem is egy ízben, a pozsonyi „Vitam et sangvinem“ jelenete; más alakban, más czélra, de ugyan olyan lelkesedéssel, mint az első. Megszűnvén a közigazgatás korábbi rendje, az ennek alapúl szolgált Páka és Mérges pusztákat a 25 község fölosztotta maga között. Jutott ebből egynek-egynek 100—300.000 forint értékű terület, melyet a községbeli redemtusok szintén maguk között oszthattak volna föl. Ugyanekkor azonban élénken foglalkoztatta őket középiskoláiknak tarthatatlanná vált szegényes helyzete, és a kun, mintegy fölsőbb ihlettől ragadtatva, ritka nagylelkűséggel oda adta nagy értékét iskolái alapjául. Halas, Karczag, Kisujszállás, Kun-Szent-Miklós gymnasiumai mind e puszták jövedelméből emelkedtek a kunok áldozni kész lelkének örök emlékéül.

A redemtiókor a 25 község mintegy 60 pusztán osztozott, melyek közül némelyik 15—20 mérföldnyire van az anyaközségtől. Így a jászoknak és nagy-kunoknak tetemes birtokaik vannak a kis Kunságban, még Kecskemét és Szeged közelében is. E puszták még e század elején is igazi puszták voltak, kizárólag baromtenyésztésre használva, egyedüli épületeik a karámok és csárdák, egyedüli lakosai a pásztoremberek; ma már megbarázdálva ekevassal, behintve tanyákkal, sőt betelepítve községekkel, mutatják az utolsó honkeresők végleg meggyökerezett ivadékainak munkabíró szorgalmát.

szinte a szikla oldalába surlódott. Iszony fogott el, mikor a mélységbe letekintettem: csak egy félrelépés, csak egy elcsuszamlás a lótól s alázuhanunk a mélységbe s rongygyá szakadva érünk alá a fenekére.

Én már akkor nem visitottam, de orditottam: «Tisztelendő ur, megálljon, én egy toppot se megyek odább. Mit csináljak az Istenért? Mindjárt leszédülök.»

— Csak tessék nyugodtan ülni a lovon, — kiáltott vissza a lelkész, — megfordulni lehetetlen, leszállni is lehetetlen. Oda segitség se mehet. Hanem a kantárt se ide, se oda ne huzza, de azért el ne ereszsze; csak feküdjék le a ló nyakán, s bizza magát egészen a lóra és ne nézzen a mélységbe, csak egyenesen maga elé.

Szivemet hangosan hallottam dobogni, a fejemben lüktetett, ugy éreztem, az agyvelőm a kalapomhoz ütődik s csorgott rólam a verejték. «Istenem, mondám, neked ajánlom lelkemet!» Nem képzeltem, hogy ezt túléljem. De szidtam is magamban a papot! No hiszen, ha még életben maradnék, csak jöjjön nekem a kirándulásaival!

És ez az ut oly borzasztó hosszu volt. De utoljára csak végének is kellett lenni s beereszkedtünk Verespatakra.

Ott láttuk magunk előtt a keskeny kristálytiszta patakot, melynek minden kavicsot meg lehetett olvasni a fenekén. S a mint beljebb megyünk a helységbe, látjuk a viz közepére épitve a masinát, a hol az aranynyal benőtt kődarabokat tördösik apróra. A patak azon a kis csatornán foly keresztül, hová az arany lehull, onnan ismét egy másik kőedénybe, már kimosva a salaktól. Az arany mint nehezebb ott marad, a salak lefoly a folyóba. Ott lesik aztán a szegény oláhok a viz szélén, ha vagy egy mákszemnyi arany jönne le a salakkal. Azt ők kihalászszák, kis falapátokon öblögetik, összegyüjtik és eladják.

Ott láttuk előttünk magaslani az arany hegyeket. Én, a mig itt nem voltunk, valóban azt gondoltam, hogy itt, mint a mesében, már messziről csillámlik a szinarany a hegyekről s a kősziklák között messze tündökölnek az aranyerek.

Mi aztán megszálltunk valahol s miután jól kiduzzogtam magamat a papommal, beszélgettünk e vidék sajátságairól. A pap igen érdekes dolgokat tudott mondani. Elmondá a többi közt a Milo apó történetét.

— Azt mondják, — ugymond, — a szerencsét nem kell keresni, mert akkor épen kikerüli az embert. Az vakon száll, s épen arra repül, a ki legkevésbbé gondolt reá. Itt ugyancsak érvényesitette az ő szeszélyességét ő vak magassága. Egy igen-igen szegény oláh is a folyam szélén szedegette az aranyszemecskét, de mindig igen kevés jutott a birtokába, oly kevés, hogy el se adhatta. Összegyüjtötte tehát s egyszer annyija volt, hogy egy kuxot vehetett rajta. Nem volt drága, ugy tudom, husz pengő krajczár ha volt egy. Nem is az kerül sokba, de a munkáltatás, a mit a bányászoknak kell fizetni. Nem tudom, hol vette rá a költséget Milo apó — igy hitták a szegény oláhot, — elég az azon, hogy egy napon az ő kuxára került a sor, neki fogják fölvetni az osztalékát puskaporral. És, oh szerencse, az első robbantásnál kilenczvenkilencz font aranyat lökött ki terhelt gyomrából az aranybánya! Hát nem a csodák sorába tartozik-e ez? És az a különös, hogy egy szemerrel se volt sem több, sem kevesebb, épen egy font hija száznak. Most Milo apó a leggazdagabb ember a környéken.

— No hát jerünk, látogassuk meg Milo apót! — kiálták mindnyájan s elindultunk.

A mint behaladtunk, mindjárt föltünt a többi közül a legelső igen csinos tiszta fehér emeletes kis ház, zöld redőnyökkel, tágas, szellős oszlopos tornáczczal. Ez a Milo apó háza.

Beköszöntöttünk. Igen tisztes öreg ember sietett elfogadni, már ősz hajjal, de jól nekigömbölyödött alkattal s élénk szemekkel és mozdulatokkal. Meglátszott rajta, hogy nem terhelik az élet gondjai.

A lépcsőről tágas verandába jutottunk, onnan nagy szárnyas ajtón beléptünk a szobába. Csak ott ámultam el. Csinos, tiszta, jókora szoba, széles aranyrámába foglalt ajtónyi nagyságu négy tükörrel, középen nehéz politurozott diófaasztal, a fal mellett diván, székek s magasra vetett fehér ágyak kivarrott párnahajakkal. — Mindjárt kiáltott a cselédnek, az csinos tálczán poharakat, bort, kalácsot hozott elő s kinált erőszakosan oláhul, mert csak ugy tudott. A pap volt köztünk a tolmács.

Mutattam neki mimikával, hogy milyen boldog, hogy az Isten ugy megáldotta; milyen szép itt minden. Van neked sok arany ugy-e?

Megfogta a karomat és elvezetett egy nagy, de igen nagy vasas ládához, eléhozott valahonnan egy kulcsot és fölnyitotta. Aranypénzt nem mutatott, gondolva, azt ugy is tudjuk, hogy milyen. De micsoda gyüjteményt mutatott különbnél különb stuffákból! Stuffának nevezik azokat a kődarabokat, a miket szerte hány a lőpor és azokban van az arany. Csodálatos szépek azok. Nemcsak arany szemek és erek vannak mindenikben, de néha a természet különféle formáju alakokat rajzol egy-egy darabka kőbe, hogy azt ámulva csodálja az ember. Némelyikben valóságos rózsalevél van vésve, de oly formás, mintha aranyműves készitette volna bele, — másikon ismét egy szarvast lehet látni, aztán ismét másikon egy makklevelet, egy-egy kis kastélyt, madarat, mintha csak vésve volnának. Volt olyan is, mintha vér cseppent volna a közepébe, tiszta piros kristály.

Nem győztem eleget csodálni s ezt vette észre az öreg. Kirakott előmbe egy sereget s mondta, hogy válaszszak belőle hármat, a melyik legjobban tetszik. Én aztán kiválasztottam a rózsát, a szarvast, meg egy terebély fát. Másnak nem adott, nem is volt szokása. Nagyon fösvénynek mondták az öreget, s mikor ajándékának hire ment, nem akarták hinni, mig elé nem mutattam.

Mondtam aztán ismét, hogy ugy-e elégült, ugy-e boldog ily jó mód mellett?

— Ah dumnata, — mondá sohajtva, — jere csak, s azzal megfogta a kezemet s bevezetett egy másik szobába. Abban nem volt semmi butor, de a mint beléptünk az ajtón, ott állt a közepén — két koporsó.

— Jaj szent Isten, mi az? — kérdém ijedten.

— Az én mama betyág, — mondá mondhatatlan szomorusággal, aztán elbeszélte a lelkésznek, hogy a felesége már hét éve beteg, Kolozsvárt gyógyitják, de már nem lesz jobban, meg fog halni bizonyosan. Hát ő Bécsben csináltatott neki egy igen szép ébenfa és egy réz koporsót. Amabba fektetik a halottat s ugy teszik a rézburokba.

Szegény Milo apó, reszketett a hangja, mi alatt ezt mondá, aztán félre huzott egy függönyt s ott volt két gyönyörü atlaszruha, egy fehér, térdig aranynyal kivarrva gazdagon, a másik fehér, az meg ezüsttel himezve.

Kérdém aztán, hát ez minek? «Hát, mondá, ha meghal az asszony, fölveszi.» A szomoru jelenet mellett is eszembe jutott, hogy hát egyszerre adja rá mind a két ruhát? Tán azt gondolja szegény, ha két koporsó van, hadd legyen ruha is kettő.

Miután mindeneket megmutogatott, visszamentünk a kuxmesterhez. Ez rábeszélt, hogy vegyek én is egy kuxot, — hátha ugy járok, a mint Milo apó. Kapok róla könyvet, aztán ő majd gondozza s minden évben megküldi a kimutatást, meg a sok aranyat. Az ördög nem alszik, gondolám s vettem egy kuxot. A könyvecskét el is vittem magammal, s abba gondosan beirogatták, mikor mennyit adtam a munkáltatásra. Bizony szép kis összeg lett belőle évek során, — de arany csak nem jött. Isten akarata volt-e, hogy nekem ne legyen aranyom, vagy a kuxmesteré? azt nem tudom.

Visszatértünk Abrudbányára, de hogy mely uton, arra már nem emlékszem. Azt tudom, hogy nem azon, a melyen ide jöttünk; mert én határozottan kijelentettem, hogy én, semhogy a nyakamat még egyszer koczkáztassam, készebb vagyok itt bevárni, mig meghal a Milo apó felesége s akkor hozzá megyek.

Abrudbányán még egy kis ideig játszottunk. Emlékszem, hogy egy nagy pajta volt a szinház, a hol az életet szokták csépelni. Nagy költségbe nem ereszkedhetett a társaság, mert ugy se kivántunk itt sokáig mulatni, hát összeszegeztek nehány gyalutlan deszkát, azokat hordókra állitották s kész volt a szinpad. De én mindig félve jártam rajta, recsegett ropogott s mindig féltem, hogy orra bukom. A szálas deszkákon is minduntalan fönnakadt a ruhám.

De mindezeket fölülhaladta az, hogy a csürtulajdonosnak oda volt épitve az istállója a szinház végébe s ott tartotta a teheneit. Az első próbán semmit se vettünk észre. De este az első előadáson, a mint javában éneklem egy kedves áriámat, — egyszerre egy borzasztó hang bődül bele. Jézus Mária, mi az? Hirtelen nem tudtam magamat tájékozni. De a hang rákezdi da kapo. Én kiesem a sodromból s körülnézek kérdőleg; de mondják: «Semmi, semmi, csak a gazda bivalyai az istállóban».

No ez szép «semmi», gondolám magamban. A szinészek elmentek a gazdához, vigye el a teheneit. Nem akarta semmi áron. Legalább arra a pár órára, mig játszunk. Nem! egy perczre sem. Valami pénzzel aztán mégis rá beszélték, hogy kösse a szomszéd jászolához.

Zalatnát is utba ejtettük még aztán s ezzel körutunkat befejezve visszatértünk Kolozsvárra.

A sutulás.

Biczó Géza rajzához.

Mikor még Magyarország geografiáját a régi jó Kis-Tükör szerint tanultuk, az Pest-Pilis-Solt vármegyére irott rythmusaiban ékesen elkádencziázta a hazájával megismerkedni vágyó zsenge ifjuságnak, hogy:

«Itt vagyon Czegléd is
Kőrös Ketskeméttel;
Gazdag három város
Veres bor szürettel!»

Mikor évek multával egyőnk kecskeméti, másónk nagykőrösi diák lett, csak akkor vettük észre, hogy ez a két nevezetes alföldi tősgyökeres magyar város vetekedik egymással. Természetes, hogy ez a vetekedés mindkettőnek hasznára vált. Ennek következtében iparkodott, és iparkodik még mindig egyik a másikon túltenni a jóban.

Segitse az isten mind a kettőt, és engedje, hogy a folytonos vetekedés holtverseny legyen: vagyis egymással küzdve, de egymást le nem győzve törjenek előre mind az anyagi, mind a szellemi turfon!

Ez a bevezetés talán komolynak is látszik e kis rajzhoz. De méltóztassanak figyelembe venni, hogy e rajz tulajdonképen a két derék város nemes versenyét tünteti föl.

Kecskemét most cognacot főz; Nagy-Kőrös pedig hű maradt a Kis-Tükörben megénekelt vörös borához; — légyen ez a szomszédságban

*

hatalmaskodó cognac daczára is keresztviz nélkül való — pogány!

Hogy az a czivilizált világi cognac megveri-e a pogány vörös bort, — az még nyilt kérdés, melyet az idő és a zsebre dugható haszon fog eldönteni.

De ne tárgyaljuk itt ezt a nemzetgazdaságba vágó kérdést, — hanem gyerünk *„sutulni“*.

A magyar ember gusztusához legjobban vág a jó vörös bor. Ezt pedig — hacsak az ősi hagyományt el nem akarjuk *„kóbászolni“*, — csakis «sutulással» lehet készíteni; mert a miképen a kalbászt nem lehet disznóölés nélkül tölteni, azonképen merő lehetetlenség «sutulás» nélkül készíteni a jó vörös bort. Ez okból fontosságra nézve vetekszik ezen műtétel a szürettel.

Ott vannak a tágas kamrában a kisebb-nagyobb kádak, azokban forr a törkölyös bor. A törkölyt mindennap lecsomiszolják, hogy a teteje meg ne eczetesedjék. Mikor megállapodik a bor forrása, akkor az addig földuzzadt törköly lejebb sülyed. Most vasvellával helyet csinálnak benne, hogy a fűzfavesszőből font csucsos borszűrő kast belenyomhassák; az a bor eleje, melyet igy szűrnek el; mikor már a kis bögre se merül meg a kasban, akkor a törköly egészen a kád fenekéig ért, ennek a levét szoritja ki a *„sutu“*. *

Biz ez az ősi szerszám elég kezdetleges eszköz. Nem csoda, hiszen némelyiket még a multszázadban csinálták; kiszolgálta még a dédapákat is. De minek irnám le, ott van a rajza. Négy gurgulya kereke arra való, hogy könnyen lehessen egyik háztól a másikhoz vontatni; s mivel vasalatlan fatengelyére nem igen vesztegetik a hájat, az ide-oda vontatás alatt tészen olyan sivalkodó nyikorgást, hogy minden ház kutyája teljes ere-

NAGY-KŐRÖSI CSŐSZ. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

jéből vonit hozzá, azon hatás miatt, melyet a hangtan hangközlésnek nevez. Ennélfogva e gyönyörü konczert biztos jele a sutulás folyamatban levésének.

No de ez a hármonia csak ouverture, a munka java ott folyik a kamra előtt. A dologban levők kisebb-nagyobb mértékben pityókosak, mert gazduram azt tartja: «a nyomtató ló száját nem kell bekötni, hadd harapjon egyet-kettőt az *ágyásból!*» Ezen jó szivre mutató maxima alkalmazása miatt estefelé az egész dolgozó kompániát érdemes volna kisutulni, annyi benne a karczos.

Ni ni, betekintett hozzánk a komámuram.

«Hasznos munkálódást, sok bort, kevés törkőt!»

«Isten hozta! Tessék beljebb kerülni! Anyjok, egy kis czipót meg érett sajtot!»

A komaasszony szivesen szolgál. Kötényével letörüli az asztalt, s rátesz i a piros gyürkéjü, ragyogó barna haju czipót és a turóvá lágyult érett sajtot, melynek peczkelődő lakosságát ugy irtotta ki, hogy likat vájván a sajtba, egy kis fehérbort öntött bele. Az igazi érett sajt annyira nem szelid természetü «fromage», hogy ha belőle egy késhegyni a csizmaszárba esik, fölmarja az ember «lába kásáján» a bőrt. De épen ezen pikáns természeténél fogva kitünő borkorcsolya, csak egy kicsit szokni kell hozzá. Elég belőle egy-két falat, hogy az ember szája ize tökéletesen «kválifikálva» legyen a karczos-kóstolásra.

Épen ropog már a satu srófja, nem tanácsos jobban erőltetni, de meg az se kár, ha egy-két csepp marad is a törkölyben, majd kifőzi a kazányos pálinkának.

A ropogás behallik a szobába.

«Menjünk ki kóstolóra kedves komám, most jön a tisztája.»

Gazduram a sutu csöve alá tartja a zöld mázos czepét, szépen tisztán csör-

* Sutu, satu, sajtó, prés.

SUTULÁS. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

Dutzu volt ez, a kétszarvu haramiák vezetője. Ő találta ki, hogy jámbor, veszendő lelkek rémületére miként lehet bivalybőrt és bikaszarvat haramiafejre kötni. Ő őrizte most e helyütt a sziklahasadékot, a várhoz vezető ösvényt.

Patkós Dani egy szót sem szólt, csak ment előre.

Egyik haramia nagyot füttyentett. A fütty hangjára valahonnan a sziklák mögül iszonyu tülökhang bömbölt végig a völgyön. Nyilván jeladás volt ez a várbeli haramiák részére.

A négy haramia előre szegezett dárdával állt készen. A bömbölő hangra felágaskodott a ló s reszkető testével nem akart előre menni. Patkós Dani belevágta sarkantyuját oldalába, s a ló fölnyeritve két iszonyu ugrással oda robbant a haramiák közé.

Patkós Dani kezében megvillant a tagló, s a kétszarvu Dutzu abban a szempillantásban összezuzott agygyal feküdt le a ló lábai alá. Ugy lefeküdt, soha többé meg se mozdult.

E váratlan, e képzelhetlen támadásra két haramia rögtön leugrott egy sziklamélyedésbe, a harmadik pedig futni kezdett visszafelé. Patkós Dani egy ugrással elérte, s taglóját balkezébe véve, jobbjával tarkón ragadta s magához a levegőbe fölemelte a haramiát. A nyomorult pára csak hörgött és kapálózott, minden fegyverét kiejté kezéből.

Patkós Dani megállitá lovát s iszonyu haraggal szólt hozzá:

— Szólj kutya, mert odavaglak a sziklához, mint egy marok sárt. Hol a két Ördög?

A jó Daninak nem jutott eszébe, hogy vasmarkával ugy megszoritá a rabló nyakát, hogy az akarva sem tudott volna egy istenes hangot kiejteni. Csak hörgött és csak nyöszörgött.

De ujra szólt a tülökhang bömbölése. S mint mennydörgés: ugy robogott végig százszoros visszhangja a szakadékos bérczek hajlásai közt. A két Ördög vára ott tátongott már sötét odujával Patkós Dani közelében, s a Fekete Ör-

— No még egyet, hadd nyelem el golyódat, szólt röhögve a Fekete Ördög.

Patkós Dani a sulyos mordályt oda vágta az Ördög melléhez. Az Ördög megrendült, felorditott, de el nem esett. Vastag juhbőrczondrája megmenté őt a haláltól. De most aztán két kézre fogta félmázsás kalapácsát.

Patkós Dani a kengyelből kivette lábait s nekiugratott a Fekete Ördögnek. A Fekete Ördög a kalapácscsal s Patkós Dani a taglóval egyszerre suhintott. És abban a szempillantásban földön feküdt ló és ember egyaránt, mintha haragos villám ütött volna le mind a háromra egyszerre.

A Fekete Ördög suhintására Patkós Dani felrántotta lova fejét. Az iszonyu kalapácsütés a ló koponyáját száz darabra zuzta. A ló elesett s vele együtt Patkós Dani is. De az ő taglója a Fekete Ördög fejét ugy hasitá ketté, hogy egyik darabja ide zuhant, a másik amoda.

Patkós Dani rögtön felugrott s oda nézett a haramia-seregre. Ez a sereg, mintha föld nyilt volna meg előtte, eszeveszett bámulással mereven nézte a borzasztó harczot s a Fekete Ördögnek iszonyu halálát. Még maga a Fehér Ördög is megrémült, midőn a Fekete Ördög elestét látta.

Patkós Dani oda lépett a holttesthez és sarkantyuját belevágta a haramia arczába és egyik lábát rátette a kettéhasitott főre és mély dörgő hangon mondá:

— Nesze pokol kutyája, nesze. Te voltál az, ki az én Susánnám elraboltad.

Magához jött a haramia-sereg. Rémitő morgással és istenkáromlással mozdult meg, hogy Patkós Danira rohanjon.

Patkós Dani rájuk nézett s rájuk orditott, mint a vihar:

— Hát ti is itt vagytok? Egyétek meg ezt a dögöt s veszszetek meg tőle.

Óriás erővel megfogta a holttestnek két lábafejét s felhajitva azt magasra, mint valami madia-anekdóta ne volna. Ugyan kinek jutna eszébe timárt pingálni, mikor csizmadiát pingálhat! De ám hadd meséljenek róla, hadd pingálják s hadd mosolyogják, az a mosoly mindig nagyon jóizű; nincs abban annyi kárörvendő se, mint a mennyi csiriz a dikics hegyére férne, mert hát szeretve tiszteljük a csizmadia-czéhet!

Oda kell nézni arra a képre, mily életből vett jelenet az, és milyen igaz! Azt az ágról-szakadt faczér vándorlegényt talán szoczializstikus üzelmei s magyar ember véréhez nem vágó strikolásai üzték ebbe a tőzsgyökeres magyar műhelybe, méltó csodálkozására annak a bögyösgalamb formáju barnapiros Tinikának, ki az ajtónyiláson betekintve, előbb bizonyosan szemérmesen pillantott Mihály bácsira, azután összehasonlitva ezt a nyalkán kipödrött bajuszu, még pongyolában is peczkes ideált azzal a ház közepén álló puruttya madárijesztővel, csak az Isten őrzi, hogy el nem kiáltja magát: «Uram ne vigy a kisértetbe, milyen maskara!»

Mihály, a legény, lélekemelő tudatával birván azon kézzelfogható valóságnak, hogy a tulipános ládában a három sor ezüstgombbal diszes dolmány és a zsinóros magyar nadrág szépen kikefélve várja a vasárnapi templomba menést, a ránczos száru nyikorgós csizma társaságában, — szánó egykedvüséggel pillant arra a rongyos pintlire, mely az ürességtől pötyögősen lógg a vándorlegény hátán.

Májsztrom nemes mesterségéhez illő tudakos ábrázattal vizsgálja a vándorkönyvbe talán még németországi subiczkkal karmolt ákombákomot, s teszi mintha nagyon értené; de ha nem érti is, valószinü, hogy bölcs ajkai ilyenforma válaszra fognak nyilani: «Nem lévén fejelni való csizmaszár, — de meg itten nem lévén módi az rámára varrott istibli, menjen az helbergre; mert én ilyen német tudományu embernek való munkát nem adhatok, — vásári pedig itt nem készittetvén.» — Kilátja az istenadtából, hogy ennek a fejébe nem lábszijjal verték az nemes mesterség tudományát, mint ő a Peti inaséba. Azt se tudja ez a plundrás, mi fán terem az sárfüzfakéreg, meg az forditófa; azt pedig, hogy miképen kölljön sodorintani az szurkos dratvának való fonalat, semmilötteképen föl nem érné véges német elméjével.

«No német sógor — gondolja a peczkes Mihály — te se koczolsz a rézmustrával ezen a tőkén; de a czinkanalat se ütöd bele abba a

CSIZMADIA-MŰHELY. — BICZÓ GÉZA RAJZA.

különben az indiai fauna ez óriásainak sajátja. S aztán rövid időközökben füstfelleg kóvályogott az elefánt magasra tartott orrmányából.

S mindamellett elefánt volt. Durva, repedékes, zöldes fekete bőre, kétségkivül ama hatalmas csontvázak egyikét födözte, melyekkel a természet a vastagbőrüek e királyát megajándékozta. Szemei az élet tüzétől csillogtak. Tagjai a mozgás adományával voltak felruházva.

Ugy van; de ha a kiváncsi szemlélő még közelebb lépett s kivált ha kezét az állatszörny oldalához merte értetni: a titkot megfejtve találta. Nem élő állat, hanem mesterileg sikerült szemfényvesztő utánzat volt. Ez elefánt aczéllemezekből készült s belső részei helyén egy minden alkatrészekkel biró gőzmozdonyt rejtegetett.

A mi a vonatot: a gőzházat illeti, ez a Banks mérnök által Munro ezredesnek megigért kerekes lakás volt. Mint emlitém, két házból állt, melyek elseje Munro ezredes-, Hod kapitány-, Banks mérnök-, s az én lakásomul szolgált, mig a másodikban Mac Neil őrmester s az utazó háztartás többi személyzete volt elhelyezve.

Banks megtartotta igéretét; Munro ezredes is meg a magáét; s igy a mondott napon, május 6-ka reggelén, e rendkivüli járművön meg is indultunk, hogy a hindu félsziget északi részeit beutazzuk.

De minek ez a mesterséges elefánt? minek e szeszélyes alakzat, mely annyira ellentétben

A GŐZHÁZ.

áll az angol gyakorlati, józan érzékkel? Ki hallotta valaha, hogy egy — forgalomra szánt — mozdonynak egy négylábu állat nehézkes alakját adja valamely gépészmérnök? — E kérdésekkel csakugyan el is halmoztuk Banks mérnököt, mikor alkotmányát először bemutatta nekünk. Ő azonban nem késett elmondani, hogy a gondolat egyátalában nem tőle származik, hanem a három év előtt elhalt dúsgazdag és szeszélyes butkáni rádzsától, a ki magának egy soha nem látott és hallott járművet akarván szerkesztetni, mely a régi hindu királyok igavonó elefántját az uj kor gőzmozdonyával egyesitse, vele (Bankssal) mint vállalkozó s ügyes mérnökkel készittette e mozdony-elefántot és a két ház-kocsiból álló vonatat, de meghalt, mielőtt az teljesen elkészült s ő próba-utat tehetett volna vele.

— A rádzsa meghalván — fejezé be Banks mérnök — s gépezete és járműve rajtam maradván, nem vitt rá a lélek, hogy azt megsemmisitsem s közönséges mozdonyt állitsak az elefánt helyébe.

— Azt ugyan roszul tette volna! mondá Hod kapitány. Elefántunk valóban felséges mozdony s meglássák, milyen hatást fog tenni, ha megindulunk rajta! Valóban, egy rádzsához méltó eszme! De mi örököltük ez eszmét s gyakorlatba is veszszük; nemde, ezredes?

Munro ezredes majdnem mosolygott; s ez annyi volt mint helyeslése annak, a mit a kapitány mondott. Az utrakelés tehát elhatároztatott, s igy történt, hogy az aczél-alkotmány, e mesterséges Leviathán, mely eredetileg egy hindu járművének volt szánva, egy angol utazótársaság szállitó eszközévé lőn a hindu félszigeten át.

A mozdony és vasut szerkezetéről helyén lesz némi közelebbi felvilágositásokat adni, mindjárt itt.

Maga a mozdony-test, mindenestül, négy kerék közt függött, összes hengereivel, dugattyui és szellentyüivel s gőz-katlanával. E hengeralaku katlan hatvan négyzet-méter melegitőfelülettel birt s egészen az elefánt testének előrészében volt elhelyezve, mig annak hátulsó része a viz- és szén-tartókat foglalta magában. A viztartó és gőzkatlan közt volt a fütő-helynek üresen hagyott tér. A gépész pedig az elefánt hátán elhelyezett aczél tornyocskában székelt, mely ugy volt készitve, hogy puskagolyó ne járja, s komoly megtámadás esetén az egész utazótársaság menedéket találhasson benne. A biztossági szellentyük és a gőz-erőmérő (manometer) a gépész keze-ügyében vannak, valamint a gőz mérséklésére vagy erősbitésére szolgáló minden készülék, hogy a gép járását gyorsithassa vagy mérsékelhesse s tulfeszülést vagy egyéb veszélyt mindig megelőzhessen. Emelt helyéről figyelemmel kisérhette az ut kanyarulatait s a talaj akadályait és netalán előjöhető nehézségeket vagy veszedelmeket. Kitünő készületü aczél rugók, melyeken a viztartó és gőzkatlan nyugszik, eltávolitják a talaj egyenetlenségéből származható rázkódásokat; a kerekek pedig oly szilárd készületüek, hogy nemcsak a rendes surlódást, de az országuton előforduló nagyobb akadályokat is jól kiállhatják.

A gép névleges ereje, mint Banks mondá, nyolczvan lóerő volt, de szükség esetén bátran lehetett azt százötven lóerőre fokozni, a szétdattanás minden veszélye nélkül. E gép a Field-rendszer szerint, két hengerre volt szerkesztve s erős vasbádoggal légmentesen beburkolva, hogy az utról felszálló por a gépezetbe be ne hatolhasson. Főtökélye abban összpontosult, hogy kevés tüzelőt emészt és sok meleget ad ki; egykép lehet szénnel vagy fával fűteni. A mozdony rendes középsebessége: óránként huszonöt kilométer, de kedvező talajon negyvenre is fölvihető. A kerekek, szoritás vagy tágitás által, lassabb vagy gyorsabb forgásra vehetők, a mi a lejtős helyeken, völgynek vagy hegynek, szükséges intézkedés. Egyébiránt e mozdony bámulatos könnyüséggel megy hegynek föl is s Banksnak sikerült méterenkint tiz, sőt tizenkét centiméternyi emelkedés akadályait is legyőzni vele. Különben az angolok által Indiában készitett utak átalában kitünőeknek mondhatók. A fő-utvonal, a Great-trunk-road, közel kétezer kilométer hosszuságban, megszakadás nélkül, futja át a félszigetet.

S most szóljunk még ama gőzházról, melyet az aczél-elefánt huz; ezt is a nábob örököseitől készen vette meg Banks az ezredes számlájára; a két ház, melyekből e vonat állott, egészen magán is viselte a hindu épitészet jellegét. Képzeljünk két pagodát, minaretek nélkül, kettős fedélzettel, melyek felseje félgömbalaku kupolát képez, faragványos oszlopokon nyugvó ablakokkal, tarkán szinezett szeszélyes czifrázatokkal, s két oldalt oszlopos, nyilt verandákkal. Mintha csak a sonnaguri szent hegyről hoztak volna le két pagodát, hogy egymáshoz kössék, szekerekre rakják s az országutakon járjanak velök!

A mi kényelmességöket neveli: hogy kerekeik tengelyén nem közvetlenül, hanem erős rugókra levén fektetve, ruganyosan ringanak s az ut egyenetlenségei és a rázódás nem érezhető bennök.

Külsőleg hindu pagodák, de belsejök az angol kényelem minden követelményeinek megfelelően van berendezve. A két kocsiház belvilága nem kevesebb mint hat méter szélességü; s mivel a tengely, vagyis a kerekek távola csak öt méter, a kocsiké mindkét oldalon fél-fél méterrel meghaladja s ereszként kijebb nyulik.

Az első kocsi hossza tizenöt méter. Elején, karcsu oszlopokon nyugvó verandája oly téres erkélyt ad, melyen tizenöt személy elfér. Két ablak s egy ajtó nyilik innen a szalonba, melyet azon kivül két oldalablak is világit. Gazdag szőnyegek s butorzat, könyves asztal s szekrény, diszes lámpák, nehány müvészi festmény ékesitik. A szalon fenék-oldalán diszesen faragott ajtó nyilik az ebédlőbe, melynek kerek asztala körül nyolcz vendégnek van hely; tálas szekrény és pohárszék, a legfinomabb edénynyel vannak tele. Az ebédlőből, közepén, folyosó vezet a hátulsó verandára s e folyosóról mindkét oldalon két-két ajtó nyilik, négy kis hálószobába, melyek minden kényelemmel vannak berendezve a négy utas számára. Balra az első szoba a Munro ezredesé, a második az enyém; jobbra az első a Banks mérnöké, a második a Hod kapitányé.

A második kocsi hossza tizenkét méter s ez is széles erkély-verandával kezdődik, melyből a téres konyha nyilik, két oldalán két éleskamarával. A konyhából folyosó vezet a kocsi hátulsó részébe; a folyosóról szintén négy szoba nyilik; egyik a Mac-Neil őrmesteré, a többi a szolgaszemélyzeté.

Látni való, hogy Banks ügyesen és kényelmesen rendezte be a kereken járó kis házakat s minden tért czélszerüen használt fel bennök. Télen fütheték is voltak, a mozdony katlanából bevezetett meleggel; azonkivül a szalonban s az ebédlőben egy-egy csinos kis kandalló is volt.

Mondani sem kell, hogy az élelmezés fontos kérdése sem volt elfeledve. Bőven el voltunk látva, a legjobb czégektől, mindennemü conservekkel, különösen hus-kivonatokkal, befött és füstölt husokkal; valamint tejjel is, a reggeli kávé e szükséges alkatrészével, a mit uj módszer szerint szintén lehet már «konzerválni». Elfőzés utján t. i. a vizrészeket teljesen kigőzölögtetik a tejből, mi által az pépszerűvé válik; akkor légmentesen szelenczékbe zárják; egy szelenczébe ötödfél száz gramm suly tejkivonatot tesznek, s ez ötszörös sulyu viz hozzáadásával három liter legjobb minőségü fris tejet ad. Hasonló eljárás van gyakorlatban a huslét illetőleg is, mely a legjobb levest adja. A mi illeti a meleg övben oly nélkülözhetlen jeget, azt is, nehány percz alatt könnyü szerrel tudjuk, vegytani eljárás utján, előállitani, a Carré-féle készülékkel, mely a folyó alakra süritett amoniák-gáz gyors elpárologtatása által a hőmérsék rohamos csökkenését idézi elő.

Italnemüekkel is bőven el voltunk látva: finom borok, rhum, arrak, különböző sörök — nem hiányoztak.

Egyébiránt nem volt czélunk a lakott és mivelt vidékeket állandóan kerülni, s a kinek pénze van, Indiában is megtalálja, a mire szüksége van. Csak ha telelni a Hymalaya aljába, az északi vidékekre jutunk, leszünk kénytelenek saját készleteinkre szoritkozni. Uti tervünk röviden a következőkbe foglalható össze: Kalkuttából indulva, a Ganges völgyén haladni fölfelé Allahabadig; azután Oude tartományán föl a tibeti első magaslatokig; e vidéken, hol itt, hol ott, egy pár hónapig táborozni, alkalmat adva Hod kapitánynak, hogy kedvére rendezhesse vadászatait — s aztán Bombay felé térni vissza.

Körülbelül kilenczszáz franczia mértföldnyi ut. De ha az ember házában utazhatik, minden megszokott kényelmével, kinek ne volna kedve akár a földet is körülutazni?

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* **A szűcsáru**'k a két legnagyobb piaczon, Londonban és Lipcsében igen olcsók lettek, a mi elég különös, mivel az északamerikai nagy társulatok tudósitása szerint a prémes állatok száma rendkivül megfogyott, igy a prémnek most drágábbnak kellene lenni. E sajátságos tünemény oka abban lehet, hogy a vastag gyapotból készült szövetek nagy versenyt okoznak a prémes ruháknak, mivel elegendő prémet ugy sem lennének képesek szerezni, ha csak a vadászok egész az északi sark szomszédságáig nem hatolnának elő.

* **A villanyosságot** egy párisi álarczos bálban is felhasználta valaki s pedig a közönség nagy mulatságára. Régi vegyész öltönyébe öltözve kucsmája tetején villanyos csillag volt alkalmazva, mely, ha csinos nő közeledett felé, rögtön csillogni kezdett, mig férfiak előtt elhomályosodott — természetesen ügyesen álkalmazott vezető segitségével.

* **Camoens** halálának háromszázados évfordulója junius 10-én lesz. Ez alkalommal a portugall király irodalmi ünnepélyek egész sorozatát akarja megtartatni. A nemzetközi irodalmi társulat Lissabonban akkor tartja harmadik ülését s a földrajzi kongresszust is ide hivták meg.

* **Runeberg** szobrára, ki a mult évben halt meg, Finlandban eddig negyvenháromezer markot adományoztak. A szobrot Helsingforsban állitják fel s a nagy költő jelenleg Párisban élő szobrász fia készíti.

* **Demidoff herczeg világhirü müvészeti gyüjteményét** Florencz mellett a San-Donato-palotában

jövő hóban árverezik el. Két millióra becsülik. Több hires mesterm ű van e gyüjteményben. Maga az árjegyzék is műbecscsel bir, a mennyiben a legjelesebb müvek közül mintegy 200-nak rajzát tartalmazza, Ez árjegyzék ára 20—40 forint, a herczeg költségén jelent meg s jövedelme Florencz szegényei s a dom restaurálására szánt alap közt osztatik meg. A herczeg uj palotát épittet Pratolinóban, Florencz mellett, a toskanai nagyherczegek vadászóhelyén II. Henrik styljában s e czélból az egész világ épitészeit fölhivta pályázatra.

* **Bonheur Róza** hires festőnőnek a belga király a közlés alaposságát, állitván, hogy a felirás későbbi korból ered, s meglehet, hogy Kolumbus egy hasonló nevü rokonáé lesz. Kolumbus hamvainak 1795-ben Havannába történt átszállitásáról oly körülményes adatok vannak, hogy e tekintetben alig lehet kételkedni.

* **Sziberia** keleti részében ujabban több aranybányát fedeztek föl, s nehány oly gazdag, hogy müvelése az ország társadalmi viszonyaira is hatással fog lenni.

* **Az órák egyöntetü járását** az ismert adoma szerint V. Károly hasztalan kisértette meg. Párisban pontos órákkal, melyeket rögtön meg lehet állitani. Több kisérletnél a különbség legfölebb egy fél másodpercz volt, mig azelőtt a szél s más körülmények nagyon nehezitették az idő meghatározását, a mely alatt a kilőtt golyó a czélponthoz ért.

* **Braziliából** nagyszerü rablóhadjáratról irnak. Minas Geraes tartomány éjszaki részében Januaria városba mintegy 400 főből álló rablóbanda tört be, a hatóságot fegyveres kézzel kiüzte, kirabolta a házakat s huszonkettőt el is égetett. Most fenyegetőznek, hogy még más városokat is megtámadnak.

* **Az asphalt** használata ellen a londoni uj tár-

A NAGY-KŐRÖSI ÁSATÁSOK.

Biczó Géza rajzai.

ÁSATÁSI JELENET A TETÉTLENEN.

ÁRPÁDHALMA A TETÉTLENI PUSZTÁN. (PENGYOM.)

a Lipótrend becsületkeresztjét adományozta. Nő e megtiszteltetésben eddig nem részesült.

Kolumbus földi maradványai. A londoni régészeti társulat legutóbbi ülésén a nyugot-indiai hajóhad parancsnokának Sullivan kapitánynak egy levelét olvasták fel, mely közli, hogy Kolumbus Kristóf földi maradványait a san-domingói székesegyházban föltalálták. A koporsó, melyben csontjai feküsznek, nem szállittatott Havannába, mint eddig hitték, hanem a nevezett egyházban van, s födelén belül ez irás olvasható: «Kolumbus Kristóf, a nagy admirál». Az emlitett társulatban sokan kétségbe vonták most e czélra igen egyszerü eszközt találtak ki. A csillagvizsgáló torony földalatti helyiségében oly helyen, hova a légváltozások s utczazaj már nem hatnak el, órát alkalmaznak s ezt összeköttetésbe hozzák apró kis vezetőrudak által a város különbö ő részeiben fekvő órákkal. S a csillagvizsgálóban levő fő óra minden egyes mozdulata rögtön ismétlődik a többi vele egybekötött órákon.

* **A telefont** az Egyesült-Államokban a kilőtt golyó sebességének meghatározására is fölhasználják. Az ágyutól nehány lépésnyire s azután a czélpont mellé a rejtett helyre telefonokat alkalmaznak sulat az utczai szerencsétlenségek megakadályozására népes gyülést tartott, s maga a lordmajor is felszólalt az utczáknak asphalttal burkolása ellen.

* **A matrózok** érdekében az angolok külön missio-társaságot alapitottak, mely a mult évben a brit kereskedő hajók matrózai közt a közönség által ajándékozott régi könyvekből 1640 bibliát, 1100 imakönyvet, 3100 zsoltárt s 89,260 olvasókönyvet osztott szét. A különböző vallásos társaságok kiadványaikból e czélra szintén több példányt adományoztak.

hol társait hagyta volt, a kik előtt veszélyéről s a hidegvérről, mely abból megmentette, egy szót sem szólt. Annyi bizonyos, hogy ha utjok nem a folyón, — hanem a sivatag szárazán vitte volna, — azóta már egyetlen egy sem maradt volna életben a „Vándor“ hajótört utasaiból!...

A vidék azonban, melyen áthaladtak, nem maradhatott mindvégig lakatlan. Több helytt, különösen a lapályokon, régi falu-telepek nyomai tüntek föl. E vidékek jellegében szokott utas, minő volt pl. Livingstone, világosan felismerte volna a lakott helyeket. Bizonyos fásszáru kutyatej-kórókból készült magas sövények, melyek hajdani kunyhókat köritettek, s a szent fügefa, mely a kerités középen állt, világosan mutatta az egykori telepek helyét. De a benszülöttek szokása szerint egy-egy főnök halála elég volt arra, hogy a lakosság elhagyja lakhelyét s másutt települjön le. Lehet, hogy Afrika e vidékén is, mint e kezdetleges földrész más tájain, az emberek föld alatt lakoztak. Az emberiség legalantibb fokán álló vad törzsek csak éjszakára bujnak ki lyukaikból, mint odúikból a vad állatok; s a találkozás ép oly veszélyes lehet amazokkal, mint emezekkel.

Sand Dick nem is kétkedett, hogy emberevő néptörzsek által vannak itt környezve. Több izben talált már szétszórt s félig kövesült emberi csontokra, irtózatos lakomák maradványaira. Azért csakis a szükségtől hajtva szállt ki a partra, s ott mulatása idejét mindig a lehető legrövidebbre szabta s mindig megigértette Herkulessel, hogy a legkisebb vészjelre eloldja s viznek ereszti a dereglyét.

Julius 10-kén este meg kellett kettőztetni az elővigyázatot. A folyó jobb partját vizi lakokból álló falu tünt fel. A folyó kiszélesedése ott egy tó alaku öblöt alkotott, melyben czölöpökre épülve mintegy harmincz faház állott. A viz sodra e czölöpök felé vitte a járművet s annál kevésbbé lehetett azokat kikerülni, mert a balpart felöl a sziklás fenék miatt a viz járhatatlan volt.

Ám a tói falu lakva is volt. Nehány kunyhóban tűz pislákolt, állati hangokhoz hasonló — mindazáltal emberi hangok zavaros moraja hallatszott. S ha esetleg, mint gyakran megtörténik, hálók találnak kifeszitve lenni a czölöpök között — mig a csónak áthatolhatna: a falu lakói föléb redhetnének s letartóztatnák az átmenőket.

Sand Dick a csónak elején állva, halk hangon osztotta parancsait a kormányt vezető Herkulesnek, az oszlopok kikerülése végett. Az éj világos volt; jól lehetett látni az evezésre, de épen azért az ellenség szemét sem lehetett elkerülni.

A helyzet veszélye nagy volt. Két benszülött, kik arra a két czölöpre kuporodva ültek, melyek közt a csónaknak épen át kelle suhanni, észre vették annak közeledtét s hangosan tették meg észrevételeiket; ugy látszék, azt hivék, hogy uszó növénysziget közeledik feléjök, mert még a csónak mintegy száz lábnyira volt a czölöpöktől s a rajta levők egészen a faágak lombozata alá huzták magokat s teljes mozdulatlanságban igyekeztek maradni.

A két vad kiáltásaira még öt vagy hat társuk bujt elő a fakunyhókból s szaladgált a kunyhókat tartó czölöpöket összekötő vizszintes gerendákon; hálóikat, melyek a czölöpök által alkotott résen voltak kifeszitve, igyekeztek felszedni és bevonni, hogy az uszó sziget szét ne szaggassa azokat. Ha ez ideje korán sikerül nekik, utasaink szépen átsuhannak a czölöpök közt; ellenkező esetben fennakadnak a hálóban s mig a vadak azt megszabaditni igyekeznek, észre fogják venni, hogy a vélt uszó sziget tulajdonkép dereglye, mely fehér embereket szállit ... s akkor el vannak veszve. A folyó sodra pedig erősebb volt, hogy sem a csónakot meg lehetett volna állitani, vagy irányából kitéríteni. Pár percz mulva a csónak a két czölöp közt volt. A benszülöttek hallatlan erőfeszitésének csakugyan sikerült az utolsó pillanatban felvonni a háló utolsó zsinegét is s ezzel az átmenet felszabadult. De, a mitől Sand Dick tartott, a dereglye az egyik czölöphöz dörzsölődött s ez lerántotta róla a zöld leveles galyak egy részét, miáltal megmeztelenitve, kitünt emberi jármű-volta s elárultatott a szökevények ott léte.

A benszülöttek egyike elorditotta magát. Talán észrevette az embereket a csónakon s kiáltásával jelt adott társainak. De már Sand Dick és társai tul voltak a vadak kézügyén, s a folyó rendkivül gyors sodra pár percz mulva tul vitte őket a veszélyen. Nem sokára a tói falu látköréből is kiérkeztek.

„Balpart felé!“ vezénylé Dick; mert itt már az az oldal is járhatóvá vált. Maga is oda ült a kormányhoz s erőteljes lapátolással gyorsitották a különben is gyors haladást. A hold szépen sütött s a viz tükre messzire belátszott. De csónaknak, az övéken kivül semmi nyoma; a benszülötteknek tán nem is volt csónakjok, hogy őket üldözhették volna. S mire megvirradt, oly messze jártak már s a part mindenütt oly lakatlannak látszott, hogy minden veszélyen tul érezhették, legalább ez idő szerint, magokat.

(Folyt. követk.)

Egyveleg.

Báró Münchhausen lovának, mely tudvalevőleg, midőn a hó elolvadt alula, egy toronykereszten függve maradt a levegőben, párja akadt öt tehénben

AZ OROSZLÁN MÉG EGYRE NÉZTE ...

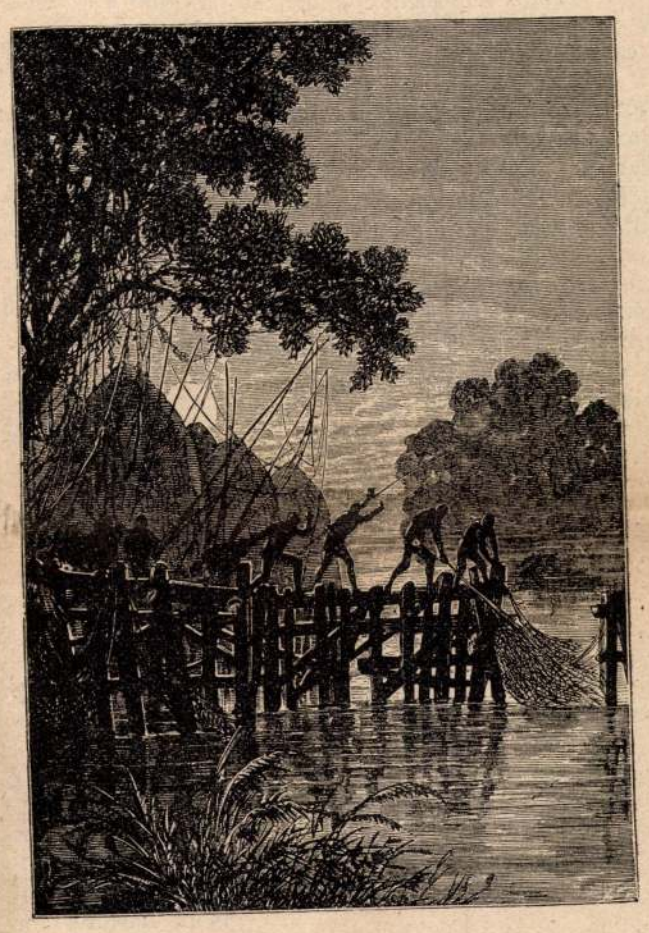

HÁLÓIKAT IGYEKEZTEK BEVONNI.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

Malta szigetén a primadonnák nemzeti elfogultságból kiváló tüntetésben részesülnek. A fő primadonna — mint a „Mayfair“ irja — angol nő, de a maltaiak féltékenyek nemzetük zenei reputációjára. E féltékenység eredménye, hogy az opera két táborra van oszolva, egyik oldalon vannak az angolok, másik oldalon a maltaiak. Ha az angol tapsol, a maltai piszeg s megforditva. Nem lehetetlen, hogy az élénk versenyből rövid idő alatt ütlegek fognak támadni.

„Tell Vilmos“ operának cziméhez Franczia-ország egyik vidéki városában a szinigazgató a „haza megmentője“ jelzőt csatolta. E változtatás a város hatóságának kivánatára történt, mely az uj czimmel akarta jelezni, hogy az operát Thiers tiszteletére adják elő.

Velasguez festett ilyeneket néha saját mulatságára s nehány ily törpéje látható is a madridi muzeumban.

A törpék egyike görcsösen fojtogatá csontos ujjaival a guitár huros nyakát, mig a másik a csörgő dobjával — pandero — a legkülönbözőbb változatokat zörgeté s mellé fura testmozdulatokkal, esetlen ugrásokkal mulattatá a közönséget. Mert a spanyol nép szeret mulatni az ilyeneken, és pedig nem csak az alja nép, hanem a magasabb állásuak is. Három előkelő szennora egész elmerülve gyönyörködött a törpék — az enanos-ok — müvészetében. Az uri hölgyek nemes tartása, gyönyörü arcza és gazdag öltözete kirivó ellentétben állt a szegény törpe bohóczok torzalakjaival.

Az előadás végeztével az egyik törpe körül hordozá a dobot s a nézők pénzdarabokat vetettek belé, mire a két szerencsétlen eltávozott, hogy kétszáz lépésnyire ujra kezdje előadását.

A spanyol népéletben semmivel sem játszanak kisebb szerepet a czigányok, mint minálunk. Ott még számosabban vannak, s szemfényvesztésből, jövendőmondásból, tánczból, de leginkább lopásból élnek. Egy iró igy jellemezte őket: A spanyol czigány — gitano — tolvajoktól születik, tolvajok közt növekedik s mást nem tanul, mint a mi kitünő tolvajjá fejleszti.

De, mint mondók, más keresetágat is üznek. Leányaik sokszor kiváló szépségüek s azokat tánczosnőknek nevezik, kik kezükben dobbal vagy csattogó casztagnettel bájos és szilaj tánczot járnak.

Ugyanaz az utazó igy irja le azt a czigányleányt, a kit Doré második képe mutat:

„Diezmában egy fölötte érdekes látványnak voltunk tanui. Egy félig beomlott udvar egyik óriási falánál ült egy fiatal czigányleány. A festő kényes szeme sem találhatott kivetőt se gyönyörü arczán, se nyulánk kigyótermetén. Lecsüggő jobb kezében tartá panderoját, mialatt anyja, vagy inkább nagyanyja — egy ránczos képü, fogatlan sovány alak, fülében nagy karikákkal, — lebontá a leány haját, mely kékes fényü fekete szinben, mint a holló szárnya, leomlott csaknem a földig. Egy macska, meg egy szarka, a czigányok e két kedvencz állatja, barátságos egyetértésben ült a fölöttök nyiló ablak párkányán, mig egy nagy kutya, szarvként fölálló hegyes fülekkel, figyelmesen nézte a toilette-jelenetet.

— „Siess az ónoddal, mondám Dorénak, s mázold le hirtelen e csoportot, mivel az öltözésnek mihamar vége lesz, s a vén és a fiatal boszorkány seprőnyélre ülnek s elnyargalnak a szabbotra.

„Hogy Doré mily szeretetreméltó módon engedelmeskedett sürgető szavaimnak, mutatja a jelen kép.“

Az ujoncz.

— *Bitzó* Géza rajza. —

Bevált a gyerek.

Hogy is ne vált volna be, hiszen ő volt a legderekabb legény a faluban. Anyja büszkesége, lányok sovárgása, legénytársai irigysége, mind ő benne találkozott. Előre látni való volt, hogy a mint betölti a huszadik évet s a német kapitány és a pápaszemes katonadoktor megpillantja, — ugy bele fog szeretni azonnal, hogy el sem éreszti többé, megtartja magának.

Arczra csinos, termetre délczeg, a csárdában is, ló hátán is, az eke szarva mellett is első legény el sem is viselné tán azt a szégyent a lelkén, hogy katonának nem találták jónak. Hogyan állana meg pajtásai előtt, s hogy kerülhetne szeme elé a falu legszebb rózsájának azzal a megalázó vallomással: „nem kellettem, a hol a legény javát válogatják.“

És mégis ki merné mondani, hogy az a rátartó sziv nem dobban egy nagyot, a mikor azt mondják: „itt maradsz“ s csak annyi időre eresztik el, a mig elbucsuzhatik szeretteitől s vált velök egy isten hozzádot, — a melyről eszébe kell, hogy jusson: hátha az utolsó?!

Ott ül a gazda, javaférfi, az asztal mellett, megszegett jóféle gyürkés kenyér előtte, a hozzátartozó harapni valóval s van az is, a mi leöblintse. Most jött vissza az utról, a mit bizonyit a még le se vetett bunda s mulattatja a ház öregét, a nagyapát, meg a kivarrott ködmönü szomszédot, a kinek épen kialudt a pipája s most kiveri, hogy ujra megtöltse. Az anyjuk is ott ül az asztal mellett, a ház legifjabb csemetéjével az ölében. Csendesen beszélnek a nagy fali óra ketyegése mellett, melyhez a rokka kerreg az eladó leány lába alatt s a macska dorombol az asztal alatt.

Egyszerre muzsikaszó hallik az utczáról. A kis család összenéz, egyszerre megváltozik a kép. A rokka magára marad a szoba közepén, a leány az ajtó felé indul, de megelőzi a nagyanya, a ki nem birja elképzelni, mért közeledik az ő csöndes házukhoz a muzsika.

Szomoru hirt jelentenek e vidám hangok, melyekbe néha szilaj kurjantás vegyül. Egyszerre kitárul az ajtó, s széles jó kedvvel lép be rajta, egymás vállára téve karját, a két legény. Az egyiknek a fejében van már a katona sapka, lehajló árvalányhajjal, mig a másiknak bokréta van a kalapja mellett s félig tele boros üveg a kezében.

Szilaj kedvvel dalolja az ismert nótát:

Elmennek az uj regruták,
Bodor haját tövig nyirják,
Az enyimet is most nyirták,
Babám kötőjébe hányták.
Nem volt annyi hajam szála,
A hány könye hullott rája.

Nyomukban pár mihaszna czigány. Elől a primás a hedegüvel. Huzza keservesen:

Jaj istenem, de szégyöllöm
Hogy röggel kő haza mönnöm.

Nehéz már azt a házból kituszkolni az öreg asszonynak; még a klarinétos gyerek is betolakodik a hóna alatt a felfujt pofájával.

Nem szükség, hogy elmondja a két fiu, mi történt: minden ember eltalálja azonnal. Besorozták katonának s az ilyen hirt nagyon tanácsos vig muzsikaszóval jelenteni be azoknak, a kiknek igy is fáj, — hátha még szomoru formában tudatnák.

Bor, muzsika elaltatja, tulhangozza a szivben támadó bánatot. A leverő szóra, hogy „el kell válni,“ fölidézi a vigasztaló szót: „de nem örökre“.

Hisz előre tudni való volt ugy is. A gazdán meglátszik, hogy nem is veszi igen zokon. Ember lesz az ő fiából a mangaléta alatt is. Aztán nem is lesz egyedül: ott a szomszédék fia, majd csak megsegitik egymást az idegen világban.

A két fiu nem egyformán látszik venni e nagy sort. Bánatosan néz az egyik az asztal melletti kis társaságra, mig a másik fejéhez emelve a kezét, széles jó kedvet mutat, a melyről azonban ki tudná megmondani: igazi-e? . . .

Rajzunkban a hü életképet első pillanatra fölismerhetni. Az is az, valódi életkép, az élet után lesve el. s a művészi érzékkel vive ki. Bitzó Géza hazánkfia rajzolta, a ki azt annál nagyobb közvetlenséggel tehette, mivel maga is keresztül ment hasonló soron. Rajztanár volt Halason, ott gyüjtötte tanulmányait jelen képéhez s onnan vitték el katonának Boszniába. Ott lógerez ma is, mig a jó isten haza nem segiti.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ. — TIZENHETEDIK FEJEZET.

Uti kalandok.

Nehány napig minden nevezetesb esemény nélkül, egyhanguan folyt az utazás, a fentebb leirt körülmények között. Sok mérföldnyi hosszan felséges erdők lábát öntözte a folyó; később a táj, megfosztva szép fái ékességétől, a láthatárig terjedő sikságot tárt az utasok elé.

Mig embernek semmi nyoma e vidéken, a min ugyan Dick legkevésbbé sem panaszkodott, annál sürübben mutatkoztak az állatok. Zebrák játszadoztak a partokon, kaámák — az antilopok legkarcsubb s legcsinosabb faja — sütkérezett a napfényben, hogy éjszakára helyet adjon a leopárdoknak, sőt oroszlánoknak is, melyeknek orditozása félelmesen hangzott napszállta után s az éj csendében. De bár nem egyszer látták e félelmes vadakat a derékig érő magas fűben fel-felugrani, eddig még egyszer sem voltak kitéve támadásaiknak. Ámbár mindennap, rendesen délutánonként, Sand Dick vagy egyik vagy másik parthoz közelitett a dereglyével s kikötött egy pár órára, hogy beszerezzék a napi eleséget. E miveletlen, szántatlan földeken, hol csak vadnövények tenyésztek, maniokra, — sorghora, vagy tengerire nem lehetett számitani, a mik t. i. a benszülöttek növényi táplálékai. E növények fajai tenyésztek ugyan itt is, de csak vadon s nem voltak élvezhetők. Dick tehát vadászni volt kénytelen, bármily félő volt is, hogy a puskalövés egy vagy más veszélyes találkozást is idézhet elő.

Tüzet két pálcza gyors összedörzsölése által gerjesztettek, a vadak — vagy némelyek szerint a majmok szokása szerint, mert mondják, hogy ehhez a gorillák is értenek; aztán több napra valót is föztek egyszerre, ha volt, pl. egész antilopot, vagy poku-t, minőt Sand, julius 4-ki vadászatán egy szerencsés lövéssel leteritett; ez egy öt láb hosszu, kecske-féle állat, gyürüs hosszu szarvakkal, sárgásvörös bundával, csillogó pontokkal fehér hasán, husa pedig felettébb izletes.

Majdnem naponként egy pár órát ekkép vadászattal töltve, utjok haladását még julius 8-án magok sem számithatták száz mérföldnél többre. Sand Dick már türelmetlenül kezdé kérdezgetni magában, meddig viszi még e végetlen folyó, mely futtában egyre csak kisded patakokat vett fel magába, mely alig szélesbült észrevehetőleg s melynek végre is valamely nagyobb folyamba kelle ömlenie, mielőtt a tengerbe érkeznék vizével.

Julius 9-én nem keresett alkalma nyilt Sand Dicknek, példátlan hidegvérét tanusitani. Maga szállt partra, hogy egy kaámát üldözzön, melynek szarvai kicsillantak egy sürü bokor mögül; s már épen lőni készült reá, mikor alig 30 lépésnyire előtte, egy rettenetesebb vadász ugrott fel, hogy elvitassa tőle a prédát, melyre ugy látszik mind a ketten egyszerre tették ki a czélt.

Rendkivül magas, termetes oroszlán volt, a benszülöttek által ugynevezett „karamos“-ok fajtájából, nem a nyasszi-nak nevezett sörénytelen oroszlánfajból, mely sokkal kevésbbé félelmes amannál. Öt láb magas volt, a mint fejét fentartotta.

Egy ugrással a kaámára vetette magát, abban a pillanatban, melyben azt a Sand Dick golyója földre teritette, de még élt s vinnyogva, véresen vergődött a rettenetesebb ellenség körmei között.

Dick, kilőve egyetlen lövését s nem levén annyi ideje sem, hogy uj töltést csusztasson puskájába, megdermedve állott. Az oroszlán észrevette őt, de még egyelőre megelégedett azzal, hogy mereven nézzen rá.

Sand Dicknek volt annyi lélekjelenléte, hogy meg se mozduljon. Eszébe jutott, hogy ily esetben a teljes mozdulatlanság az egyedüli mentő szer. Meg sem kisérlette sem ujra tölteni puskáját, sem megszaladni. Mind a két esetben el lett volna vészve.

Az oroszlán még egyre nézte, vörös és fénylő macska szemeivel. Habozni látszott a két préda közt: a körmei közt vergődő és a mozdulatlan között. Ha a kaáma nem vergődött volna: Dick el lett volna veszve.

Két hosszu percz telt el igy. Az oroszlán nézte Dicket, Dick visszanézte az oroszlánt és még csak nem is pillantott.

Ekkor az oroszlán, állkapcsai egy hatalmas mozdulatával fogai közé ragadta a még lihegő és vinnyogó kaámát, s elrohant vele; vitte mint a kutya a nyulat, csörtetve a magas füben, be az erdőbe, melynek cserjéit tördelte, mig a sürűben eltünt.

Sand Dick még egy nehány perczig mozdulatlan maradt; aztán visszatért a folyóhoz, a

AZ UJONCZ. — BITZÓ GÉZA EREDETI RAJZA.

vármegyében, alig négy napi járóföldre volt Kazavölgyétől, a mely feküdt Komáromvármegyében: mindamellett Bánthó István uram az ő Feri fiával nem négy nap alatt, hanem épenséggel harmincznégy nap alatt ért el Kazavölgyére.

Kazavölgyén épen Miklós-estét ünnepelt Kazóné assszonyom. Mert ámbár néhai Kazó Miklós uram régen elköltözött már ez árnyékvilágból és attól kezdve az ő nevenapját megülni nem szükséges, sőt zajos jó kedvvel megünnepelni meg sem engedhető: mindamellett Kazóné asszonyom, mint kegyeletes szivü hűséges hitvestárs, Miklós-estén mindig szivesen látja az idősebb atyafiakat és jóbarátokat, hogy tisztességes beszélgetés közben folytonos emlékezés történjék a megboldogultnak fényes tulajdonságaira. Ismervén pedig az idősebb atyafiak és jóbarátok Kazóné asszonyomnak ezen jó szokását, semmiképen el nem mulasztanák az összegyülekezést s a megboldogult viselt dolgainak dicséretes fölemlegetését.

Most is ime ott ülnek már a nagy ebédlőben vagy negyvenen, közeli és távoli rokonok, egykori hivataltársak s a vármegyének oszlopos férfiai. Fiatal ember alig van köztük egy vagy kettő, miután Kazóné asszonyom ilyen alkalommal meg nem szenvedheti az éretlen fiatalság vihogását. Kató is ott ül édes anyja mellett az asztal elején s komoly arczczal hallgatja mind azokat, kik az ő édes apjáról oly nagy tisztelettel emlékeznek, a kit ő még mint kicsi gyermek ismerhetett csak. Az idő már közelget éjfél felé.

Künn csunya, zivataros idő berzenkedik. Fuj a szél, mint az itélet s veri a havat az ablakokhoz. A szélvitorlák csikorgása behallatszik a szobába s a kandalló néha időnként ugy zug, ugy morog, mint valami haragos vadállat. Istenkisértés lenne most utra indulni akárkinek. Még az eb is elhuzódik ilyenkor födél alá, kazal aljába vagy keritès mellé.

A viczispán uram, tekintetes Balog János uram ott ül Kazóné asszonyom jobbja mellett és simogatja deresedő hosszu szakálát és kezdi a szót ekképen:

— Épen tizennyolcz esztendeje, mikor az én boldogult Miklós urambátyámmal ugy déltájban elindultunk, hogy estére Tatába érjünk és aztán a havas, zimankós idő miatt utat vesztve egy czigányputriban töltöttünk egy napot és két éjszakát. Ezt el kell mondanom a kedves hugomasszonynak és az uraknak, barátim uraimèknak.

Tudta ugyan már ezt a históriát Kazóné asszonyom, tudták ezt a jelenvalók, tudta az egész vármegye, sőt tudta már Kató leányzó is, mindamellett a viczispán uram iránt viseltető szükséges tiszteletnél fogva elhallgatott az egész társaság, hogy meghallgassa, miképen töltött a boldogult házi gazda egy napot és két éjszakát a putriban.

Mielőtt azonban viczispán uram elkezdte volna a szót: a nagy csendességben éktelen ebvonitásnak utálatos hangja hallatszott a falu felől. A csunya zsivaj mind inkább-inkább közel jött a kastélyhoz s jobban-jobban volt hallható, akárhogy dörömbölt a zivatar.

— Ugyan mi történhetik a faluban? kérdé félig magában, félig a vendég uraktól Kazóné asszonyom.

Nem felelt a kérdésre senki, hanem azt mindenki jól hallotta, a mint Kazóné asszonyomnak mind a kilencz nagy komondor kutyája veszett orditással mint az oroszlán rohant ki a kapun keresztül a kastély elé. Különösen a Burkus kutya, mely akkora volt mint egy borju, csodálatos mérges üvöltéssel látszott az utczára kiiramlani. Jaj a gyámoltalannak, a kit ez a sok mérges eb az utczán talál.

Föl is ugrott Kazóné asszonyom s menten utasitá Jánost, az udvargazdát, hogy egy lámpával menjen a kutyák után. Sietett is János, nagy hirtelenséggel öltvén magára a subát s vevén kezébe a hosszunyelü fokost.

A zaj és sivalkodás mind nagyobb lett, holmi erős férfihangok is hallatszottak immár, sőt nyiltan kivehető volt a csengő hang is, mintha csak kocsin jöttek volna uj vendégek.

Egyszerre a nagy sivalkodás közben fájdalmas vonitással nyargaltak vissza a komondorok, egyenesen be a konyhába és előszobába, elbujván ott nagy szüköléssel, azonban a bátor Burkus nem volt köztük, az ott künn vonitott a hóban.

János is jött vissza s nagy elképedve megállt az ajtóban.

— Tekintetes nagyasszonyom, valami veszedelmes utasok tartanak a kastély felé kocsin és lóháton; nem jó emberek lehetnek, mert a mi kutyáinkat soha ilyen mérgesnek én nem láttam teljes életemben; az egész falu fel van már zendülve; egy lovas legény a szegény Burkust fülénél fogva felkapta a ló hátára s onnan felhajitotta a kastély tetejére; ej-hajh, ilyen legényt sohase láttam; szegény Burkusnak kitörött keze-lába. Megyek az emberekért vasvillára.

— Mégysz ám a pokol fenekére, mondá Kazóné asszonyom s nagy bátorsággal kiállt a pitvarajtóba. A fölriadt vendégek oda seregeltek háta mögé.

E pillanatban oda ugratott eléje egy lovas legény a sötétből. Lova horkolt, toborzékolt, maga pedig zuzmarás fővel, félrevetett dolmányban és mosolygó arczczal ugy ült a lovon, mint a hogy a szálfa van a földbe nőve.

— Ki vagy legény, mit keressz itt ilyen későn? kérdé Kazóné asszonyom.

A legény nem szólt, odább ugratott s helyébe nagy csöngéssel és csörtetéssel egy három lovas kocsi gázolódott.

A kocsi tele volt hóval és bundával, a bunda szintén tele volt hóval és Bánthó István urammal. Az a lovas legény senki nem volt más, mint az a kamasz Feri kölyök, a ki két farkast ütött le a bársonyosi nyilás mellett s mind a kettőt a kápára akasztá, e miatt volt a nagy zenebona a falubeli kutyák között.

Bánthó István uram kikeveredvén a hóból, bundából és kocsiból, nagy tisztességtudással oda állott Kazóné asszonyom elé s megfogván azt és átkarolván és neki kezet csókolván, szólt ekképen:

— Szerencsés jó estét kivánok a kedves hugomasszonynak, az isten tartsa meg erőben, egészségben Kató hugommal és minden háza népével egyetemben, bocsánatot kérek az alkalmatlanságért, de a rossz utak és a csúf idő miatt nagyon elesteledtünk; majdnem szerencsétlenségünk is akadt az utban s aztán az a rossz Feri gyerek se fogadott szót, azt a két férget magával hozta, noha mondtam neki, hogy az nagy illetlenség lészen ilyen uri háznál; régen akartam már atyafiságos tiszteletem tenni, de most már itt volnék, a ki volnék Dunaszentmihályról Bánthó István, istenben boldogult Kazó Miklós uramnak ötöd izben való és kedves hugom asszonynak hatod izben való unokatestvérje, ez itt mellettem pedig az én rossz Feri fiam, csókolom a kezét kedves hugomasszony!

— Hozta isten urambátyám, szólt mosolyogva Kazóné asszonyom, a mint kikeveredhetett csókból és ölelésből, nagyon szivesen látom Feri öcsémmel egyetemben, örültem levelének, vártam jövetelét, köszönöm atyafiságos jó indulatát, tessék beljebb kerülni uri vendégeim közé. János, legyen gondod kocsira, lóra, a dögöket dobd a félszer tetejére, a kutyákat csititsd el hamarosan, isten hozta urambátyám, tessék beljebb kerülni szegény özvegy hajlékomba!

Ekképen történt meg az első találkozás. Az urak, vendég urak ujra bementek a nagy ebédlőbe és ujra elkezdték a barátságos beszélgetést, csakhogy most már nem Balog János viczispán uram, hanem Bánthó István uram vitte a szót, a kinek el kellett mondani a jártában-keltében talált atyafiság összes dolgait, valamint a farkasokkal való összetalálkozás históriáját is.

— Erről nem sokat tudok tisztelt urak és atyafiak, mert mikor a bársonyosi szőlőhegyből kibukkantunk, akkor a lovak rögtön meghorkantak s erre a Feri a saraglyához kötött hátas lovat előre rántván, egy fokossal hátára vetette magát s előre rugtatott; alkonyodni is kezdett, a szél is vágta szemem közé a havat, hallottam ugyan a farkasüvöltést a nyilas mellett, de látni nem láthattam semmit, csak mikor már a gyerek hozta a két csikaszt.

Nosza neki estek most a gyereknek, hogy beszélje el a viaskodást, de a gyerekből harapófogóval se lehetett a szót kivenni. „Nem nagy dolog volt az“ — csak ennyit mondott, belátván azt, hogy oly fiatal gyerkőcznek ily nagy uri társaságban nem illik beszélni s hogy az a Kató leány, a ki ott hallgatózik az asztal mellett, még dicsekedésnek is találná venni.

(Folyt. követk.)

Két kép Spanyolországból.

— *Doré* rajzai. —

Két képet mutatunk be olvasóinknak *Doré* Gusztáv geniális rajzai után. Mind a kettő spanyol tárgyu, abból az országból való, mely annyi sajátságos, másutt alig található tárgyat nyujt művészi feldolgozásra a költő és a festő szellemének.

Az egyik kép egy utczai jelenetet mutat Granadában, a hajdan hatalmas mórok egykori büszke városában, hol csaknem minden kődarabhoz egy-egy románcz, egy-egy költői hagyomány füződik.

Granada utczái között több van olyan, mely még ma is megtartotta egykori mór nevét. Ilyen a többi közt az Abenamar sikátor.

Egy nap — irja egy franczia utazó — épen e sikátor mellett vezetett el sétautunk, midőn egyszerre valami idegenszerü ének üté meg halló érzékünket, egy csodálatos ének, melyet a guitárhur rezgő pengése s a csörgő dob koppanása kisért. Önkénytelen arrafelé vettük utunkat.

Alig haladtunk nehány lépést s egy érdekes, festői csoport tünt szemünkbe. Sajátságos torzalaku két kis törpe képezte a csoport központját, kik andaluziai ruhában, gyermek alakjukkal, vén arczukkal s egész jelenségük disharmoniájával azonnal lebilincselték tekintetünket.

uj nóta szövege, sőt napról napra születnek az uj versszakok s csak nem rég hallottam a következőt:

Nem is lugos, ha nem babos, here, tyu, tyu, tyu!
Nem is sör az, ha nem habos, here, tyu, tyu tyu!
Nem is virsli, ha nem tormás, here, tyu!
Nem is leány, ha nem formás, here, tyu, tyu, tyu!

S vajjon erre az utolsóra már, nem mondja-e el minden pesti nyárspolgár a nótával: Ihaja, Igaz a! —*R.*—*S.*

Fáy András háza.

A ki nem ismerte Fáy Andrást a társas életben s kivált családi és baráti körben, az talán legszeretetreméltóbb oldaláról nem ismerte. Mind azok tanusága szerint, a kik személyesen és közelebbről ismerték, az öreg Fáy valóságos patriarcha volt családi körében.

Eleintén Gombán lakott, falusi birtokán Pestmegyében, de — mint Tóth Lőrincz irja róla — „Pesten saját házat vett s gombai falusi lakását már akkor Pesttel váltotta föl, midőn a mostani vasuti (t. i. az o. államvasuti) pályaudvar vidékén kacsákat lődöztek s a mostani Erzsébet-téren korcsolyáztak.“ Előbb a stáczió-utczán, később a kalap-utczában vett házat s ez utóbbit végig meg is tartotta. Egyszerü, igénytelen külsejü, egyemeletes ház volt ez, de azért a Vitkovics Mihály házával és Bártfay László szállásával együtt ez is történelmi nevezetességüvé vált a benne lakóért s társaságáért.

Az öreg Fáy már fiatalabb éveiben is szives vendéglátó ember volt, később pedig, a mint a pesti irodalmi élet mindinkább emelkedett s Pest napról napra inkább közelgett ahhoz, hogy a nemzeti élet mellett az irodalomnak is központja legyen: Fáy András háza valóságos társalgó helye volt az irói és tudományos köröknek.

1828 óta a kalap-utczai házban a vidéki és pesti nevezetességek közül gyakran megfordultak Kazinczy, Kölcsey, Vitkovics, Kisfaludy Károly, Bártfay, Szemere Pál, majd később Vörösmarty, Bajza és Toldy, Ferenczy a szobrász és Zádor György, akkori irói nevén Fenyéry; sőt Wesselényi Miklós is többször megfordult e körben, melynek oly sokat köszönhet irodalmunk, hazánk és nemzetünk.

Vörösmarty is a kalap-utczán lakott egy ideig s természetes, hogy az akkori kis Pesten el sem kerülhették volna egymást az öreg Fáyval. „Mióta Fáy szomszédságába költözött — irja erről Gyulai Pál Vörösmarty életrajzában — a szives házigazda gyakran meghitta vacsorára. E vacsorákon egy egész akadémiai klubb alakult; Vörösmarty és társai itt vitatták és alapitották meg magatartásuk tervét az akadémiai ügyekre nézve.“

Az egyszerü külsejü ház belől kényelmes lakóhely volt s a házigazda zsellye-széke olyan központ volt, melyhez a tisztelet, a hála, a barátság egyaránt meghozta a különféle vendégeket. Mikor még a nemzeti kaszinó sem állott fenn, a később előállott *nemzeti körnek* pedig még eszméje sem fogamzott meg: akkor egy-egy ilyen háztáj megbecsülhetetlen volt s Fáynak nemcsak falusi, gombai lakására illett rá, hanem rá illett volna a pesti kalap-utczai házra is e jelmondat:

„Áldás a hazára
S benne a tanyára!“

Talán a sok kellemes találkozás, társaság és estély között mégis csak legkedvesebbek voltak Fáy házánál az András-esték. Ilyenkor természetesen mindenkinek jelen kellett lenni, a ki a szeretet adójával tartozott a házigazdának. A pesti társadalomnak jó formán az összes magyar elemei mind elküldik ide képviselőiket. Először is a vármegye, mely a tekintetes táblabiró urnak kiván hosszu életet, erőt, egészséget, áldást, békességet. Azután az akadémia és a Kisfaludy-társaság, melyek a magyar nyelv és irodalom barátját, pártfogóját, fáradhatlan mivelőjét tisztelik meg a testestől, lelkestől magyar földesurban; majd a nemzeti szinház áll elő, hogy a derék szinműirónak elmondja jó kivánságait, kinél nem volt lelkesebb bajnoka és pártfogója sem a nemzeti szinügynek, sem az egyes szinészeknek: a férfiak és nők a Megyery, Bartha, Egressy, Szentpétery, Lendvay korából hálásan köszönik meg neki az ügyért és személyökért azt az önzetlen munkásságot és azt a szeretetet, melylyel a művészet és a társadalmi élet terén egyaránt fáradott érettök. Megjönnek a takarékpénztár képviselői is, kik egy darabig, ugy szólván az ő akaratán állottak. A pesti reformált egyház és az evangelikus magyar egyház lelkészei: Török Pál és Székács József sem maradhattak el az ilyen alkalmaktól; magán baráti tisztelet és szeretet is hívta őket, de a hivatalos üdvözletet is oly kötelességöknek érezték Fáy iránt, a melylyel méltóbbat soha nem illethettek volna. S ha mind ezekhez a család tagjait, a rokonságot, a minden irányban való pályatársakat, a jóbarátok és tisztelők, s főként a jótétemények, pártfogások és szivességek által lekötelezettek egész sorát veszszük: bizony minden hajaszálára juthatott az áldásból elegendő.

S mind ezt látta ez a kalap-utczai ház, melynek rajzát itt veszik olvasóink. Egyszerü ház, a melyhez hasonló Pesten számtalan volt; kissé régi, melyet az uj idők épitkezései réges régen tulszárnyaltak, s melynek helyén ma már szintén uj és diszesebb épület áll. De hogy érdekessé tegye: arra elég az az egy adat, hogy e ház Fáy András háza volt, melyben körülbelül felét töltötte életének, az 1828-tól 1864-ig terjedő éveket, a közhasznu tevékenység legszebb éveit, s a nehéz évtized, az ötvenes évek időszakát, melynek elmulta után itt fogta be szemeit a halál, mely még utolsó évében is munkában találta, a mint zselyeszékéből, félig megvakultan tollba mondogatta közhasznu jegyzeteit, aphorismáit s utoljára a „Koszoru“-ban megjelent „Szulióták“ czimü beszélyét.

A család nem hozhatta meg azt az áldozatot a nemzeti kegyeletnek, hogy a régi házat a maga eredeti mivoltában fenntartsa, de mielőtt lerombolták volna, hogy helyébe nagyobbat és diszesebbet emeljenek, fényképet vettek róla, s a pesti városházánál — hol a közgyülések nagy termében van fölfüggesztve — és több országos közintézetnél letettek egy-egy példányt, hogy maradjon fenn az utódok számára is, kik még a mainál is gazdagabb gyümölcseit fogják élvezni Fáy András munkálkodásának.

Fáy András pesti háza.

Gizella főherczegnő esküvője.

Mi más volt Bécs még egy hónappal ezelőtt! A hol most nyomor, kétségbeesés, koldusbot, öngyilkosság van napirenden: hogy uszott az a város pompában, fényben, tulpezsgő örömben.

A fejedelem legnagyobb gyermeke ment férjhez.

A monarchia minden részeelküldte képviselőit, hogy a koronás család örömében részt vegyenek s jelenlétükkel az ünnepély fényét emeljék, a császár és király székhelyén, hol a nagyszerü nászünnepély volt végbemenendő.

A fejedelmi nászünnep lefolyását részletesen ismerik lapunk olvasói. Azért a napokig tartó ünnepélyességeket nem is irjuk le ujra, egyedül arra a jelenetre szoritkozunk, mely jelen képünk bővebb magyarázatául szolgál.

Az esketési szertartás április 20-án déli 12 órakor ment végbe az Augusztinusok templomában, mely ez alkalommal fényesen volt diszitve. A hatalmas oszlopok damasztszövettel voltak boritva s minden oszlop körül egy koszoru gyertya égett. A csillárokról zöld folyondár csüngött alá, a falak gobbelinnel, a székek és padok pedig egész az oltárig drága szőnyegekkel voltak fedve. Háromezer gyertya égett a főoltár előtt, melynek oldalrészeit és hátterét fehér azaleák és narancsvirágok ékitették Az oltár evangeliomi oldala mellett aranybrokat mennyezet pompázott, itt pompázott két trónszék, a fejedelmi szülők számára. Közel az oltár előtt a mátkapár dúsan aranyozott trónszékei állottak, előttök a vörös damaszttal boritott imaszámoly. A trónhoz közel, szinte az evangeliomi oldalon hét sor karos szék állott a főherczegek és családtagok számára. A templom hajójában az udvari személyzet, ezektől jobbra a katonai

Vas. Ujs. 1873. 26 b.

s ez a legegészségesebb és legértékesebb elem, más részben pedig az irodalom, meg a szinházak, kávéházak és más mulató helyek énekesei s aztán a különböző katonai zenekarok és más bandák, melyek szintén sok dalt hoznak forgalomba. Ily utakon kerül ki a városi nép közé egy csomó irodalmi dal s azoknak mütanulmányokon képzett zeneszerzőktől készitett dallama, s aztán egy nagy tömeg, mindenféle dalolható anyag, opera- és operette-töredékek, melyeknek szövege sokszor a nevetségig érthetetlen zagyvalék az utczai nép előadása szerint.

Más országok fővárosaiban fejlett ki magukból az alsóbb osztályokból, valami olyan *helyi költészet*, mely épen oly sajátságos — bár rendszerint sokkal értéktelenebb — terméke a fővárosi életnek, mint a népköltészet a vidéknek. Bécsben a *Lokalpoesie* aljas ugyan, de gazdag s a bécsi élet jellemzésére nagyon is alkalmas anyag. Párisban a chansonok és chansonettek oly böven teremnek a nép közt is, hogy efféle csintalanságokból sokszor az alsóbb szinpadok irói egész énekes szindarabokat, bohózatos operetteket gyártanak s a félvilágot ellátják ily gyártmányokkal. Ezek közt az erkölcsileg nem ritkán sikamlós dalok közt van elég, a mely tisztességes, van olyan is a mely épen megható szép, sőt hazafias tekintetben sok olyan akad, a mely az egész országban viszhangra talál.

Nálunk ez lehetetlen s ennek oka egyszerüen abban rejlik, hogy Magyarország fővárosában a törzsökös lakosság nem magyar. Pest tehát dalok és más mulatságok tekintetében majdnem Bécs külvárosa s a régi ujtéri bódé, az Ujvilág, Orpheum, Fürstszinház s a tömérdek sok német kávéházi *sänger*-társulat ugy ellátta az utczai népet és a sipládákat dalolni és kintornálni valóval, hogy a hatvanas évek elején divatba jött „Árpád apánk"-féle megunt hazafias frázisokat szinte vissza ohajtotta az ember a sok trágár szövegü walzer, polka és operette dallama után. Némi hatását lehetett észre venni annak az egy-két gyarló magyar daltársulatnak is, mely a fővárosban szerencsét próbált, de azután a németből forditott trágárságok fertőjében fuladozván, a sületlen politizálással annyira megunatta magát, hogy ezóta tán már valamennyi el is pusztult az együtt járó szellemi és anyagi száradásban. Legujabban a nemzeti szinház népszinmüi előadásai tettek hatást s aztán egy-két czigánybanda, melyek a magyar dalok közül egynehányat eljuttattak az utczákra is, ugy hogy az ember a belváros némely részeiben s a József- és Ferenczváros főbb utczáin szinte olyan-formán kezdte magát érezni, mintha Pest magyar város volna. Ez a hatás még folyvást észrevehetőleg tart s azon a nehány bandán kivül, mely a magyar dallamokat népszerüsiti a fővárosban, föként a nemzeti szinház két népszinmü-énekesének, Blahánénak és Tamásynak tulajdonitható, kik a népszinmüvekben oly jó izüen és idegen karmesterek által meg nem rontott ütemérzékkel dalolják a magyar nótákat, hogy e tekintetben már rég idő óta nem volt hozzájok mérhető tagja a nemzeti szinháznak. Dalaik egészen divatba jöttek s kivált a Tamásy által hangversenyekben énekelt „De sok falut, de sok várost bejártam" kezdetü betyárnóta a szó teljes értelmében minden lépten-nyomon hallható a pesti utczákon. Még ennél is kedvesebb talán Arany Jánosnak az a népdala, mely Szigligeti és Balázs Sándor népszinmüvében „A strike"-ban egészen uj dallam szerint van fölelevenitve s melyet most már „mohácsi nóta" néven emlegetnek.

E dal a „Vasárnapi Ujság" 1857-dik évi folyamának ujévi számában jelent meg először s akkor csakhamar elterjedt az egész országban a nép között, de mintegy két év óta az uj, és egészen a néptől került, dallam szerint még sokkal nagyobb kedvességnek örvend, mind a vidéken, mind a fővárosban. Nincs talán senki, a ki ne hallotta volna e versszakokat belőle:

Volt nekem egy daruszőrü paripám,
De eladta a szegedi kapitány,
Ott sem valék az áldomás-ivásnál —
Ej no, hiszen több is veszett Mohácsnál!

Volt szeretőm, esztendeig sirattam,
Az nekem a mindennapi halottam;
Most is megvan az a gonosz, de másnál —
Ej no, hiszen több is veszett Mohácsnál!

A Bakonyi-féle daltársulatnak volt egyszer a „Komló"-ban egy rövid időre szerződtetett magyar népdal-énekese, a ki három-négy dalt szintén egészen divatba hozott s mindamellett hogy semmi játéka nem volt az előadásoknál, e dalok által olyan közkedvességü tagja volt a daltársulatnak, hogy nagy veszteség volt elbocsátani.

A „Komló"-beli dalos nótái közül különösen kedves volt és még maig is gyakran hallható a fővárosban ez a két nóta:

A Csap-utczán végig, végig, végig
Minden kis kapuban virág nyilik,
Minden kis kapuban kettő-három,
Csak az enyém hervadt el a nyáron.

Ez alkalmasint debreczeni nóta, hol a „Csap-utcza" helyett „csapó-utczá"-t dalolnak; a másik pedig talán Miskolczról, vagy tájékáról kerülhetett, de mind a kettőnek gyönyörü a dallama. A másiknak e két versszakára emlékszem:

Ha már egyszer meg kell lenni,
Hogy Miskolczból ki kell menni;
Könnyen kimegyek belüle,
Csak egy rózsát hagyok benne.

El kell menni, ha esik is, —
Ha nehezen re esik is.
Nehezen esik a járás,
Tőled rózsám az elválás.

Ez a két adat is mutatja, hogy milyen kedvező fogadtatásban részesül a fővárosban minden jó izlésü magyar dal, ha az énekesek igazi tiszta és természetes magyarsággal dalolják s mutatja egyszersmind azt is, hogy az ujonnan épülendő népszinháznak milyen szép hivatása lesz a magyar népszinmüvekben a magyar zene és magyar dal terjesztése és megkedveltetése által a nemzeti szellem és a magyar szokások számára akkor tenni hóditásokat, mikor az emberi természet leginkább nyitva áll mindenféle benyomások elfogadására: a mulatság, szórakozás és élvezet alatt. Ilyenkor önfeledten adja át magát a kedély a hatásoknak s az a hangulat, mely a merengő hallgatón erőt vesz, a mulató helyről eltávozás után is tovább működik s a szép magyar dallamnak a fülben tovább csengése a magyar dal-szöveget is mélyebben bevési az emlékezetbe. Hány emberen észre lehet venni, hogy szelleme egészen germanizálva van az által, hogy mulatságai teljesen németek. Német szinházba jár, német zenét, német dalokat hallgat s az idegen müvészetnek varázs nyomása annyira uralkodóvá lesz kedélyén, hogy utoljára egészen elveszti lelke minden fogékonyságát a hazai és nemzeti szellem minden nyilvánulása iránt. Nem lehetne-e ezt Buda-Pesten megforditani? Csak a fölsorolt példák is mutatják, hogy meglehetne.

Hanem a nótákhoz visszatérve, van a fővárosban még egynehány kedvelt dal, melyek szintén a vidékről kerültek s egy bizonyos szempontból véve, ugyanazon megjegyzés alá esnek.

Ismeretes dolog, hogy a magyar nótákban igen sokszor nem értelmes szövegü *refrain* hanem csak egy-egy fölkiáltás, vagy tréfás hangutánzás fejezi be a versszakot mint ráütés, mint *réja*, mely a dallamot is kiegészíti. Ilyenek egész sorát találjuk gyüjteményeinkben: haja haj! haja hopp! ihajla, csuhajla! czinárom bum! dárom adárom! ihaja! és rá rimelve: igaz a!

Ezek közül aztán néha a hangutánzó réják valami érthető szóhoz hasonlitanak s a nép a dal bohókásabbá tétele végett az érthető szót használja s az ilyen refrain aztán csakugyan komikusabbá teszi a nótát.

Egy ilyen réja: trá rata tom! nagyon hasonlit ehhez a szóhoz: *rárakatom*, s a nóta igy hangzik:

Édes anyám lánya vagyok, rárakatom!
Nem tom ki babája vagyok, rárakatom!
Azé a legényé vagyok,
Kinek csókja rajtam ragyog,
Ihajnárom, tyuhajnárom,
Rárakatom!

Igy cseréli föl egy másik dal ezt a réját: *sári riti tom* ezzel a szóval: *sárga liliom:*

Falu végén keskeny árok, sárítom!
A rózsámhoz azon járok,
Sárga liliom!

Nem lehet tagadni, hogy ezeknek a daloknak sokszor trágár a szövege, s a főváros utczáin egy-egy czipész inas vagy más vele egyrangu spécies teljes torkaszakadtából dalolja az ilyen nagyon is naturális tartalmu nótát, de az is igaz, hogy akár a czipész inas, akár a megbotránkozó közönség erkölcsének nem nagyobb kárára, mint ha a bécsi német „Höher Péter"-eket dalolná.

Legujabb keletü és legnagyobb kelendőségnek örvend most a fővárosban a „Here tyu, tyu, tyu" nóta, melynek azonban a sipládák szintén móhon törnek a népszerüsége ellen, mert meg kell jegyezni, hogy egy dal megunatására teljesen elegendő, ha Budapestnek egynehány százra menő sipládája folyvást azt sivalkodja az ember fülébe. — Honnét került ez a „Here tyu, tyu, tyu!" nóta, bajos volna megmondani. Pesten a mult őszszel jött divatba, de hogy a mult tavaszszal már ismerték a vidéken, arra csak az az egy adat is elegendő, hogy a tavalyi képviselőválasztási mozgalmak alkalmával Zalamegyében a letenyei kerületben egyik kortesdal már ennek a dallamára volt készitve.

A fővárosban divatos versei közül ide csatolok egyet-kettőt záradékul:

Hej a pesti kis leányok, here, tyu, tyu, tyu!
Mind a templom mellé járnak, here, tyu, tyu, tyu!
Fölborzalják a hajokat, here, tyu!
Ugy várják a galambjokat, here, tyu, tyu, tyu!

Hej a pesti kis leányok,
Mind púderes az orczájok,
Csupa púder a pofájok,
Még sincsen semmi formájok, here, tyu, tyu, tyu!

Hej a pesti kis leányok,
Mind a templom mellé járnak,
Szidják, átkozzák a papot,
Mért szabott rövid farsangot, here, tyu, tyu, tyu!

Elszáradt a kék ibolya,
Nem szeretek többé soha,
Lánczot vetek a szivemre,
Még akkor sem birok vele, here, tyu, tyu, tyu!

Karácsondi falu végen,
Kész az akasztófa régen,
Körüllegeli a tinó,
Rajta lógg a szolgabiró, here, tyu, tyu, tyu!

A mely leány sokat szeret, here, tyu, tyu, tyu!
Jámbor asszony ritkán lehet, here, tyu, tyu, tyu!
Nevezi az urát lónak, here, tyu!
H l deresnek, hol fakónak, here, tyu, tyu, tyu!

Igy minden nyolcz szótagos négy soros nótát erre dalolnak mostanában, olyan kedvessé vált a dallama, legyen az régi, vagy

*

28-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, JULIUS 10. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetesi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

GRÓF DESSEWFFY MARCZEL.

(1810—1886.)

A REGÉNYES fekvésű Szent-Mihály és főúri háza a legrokonszenvesebb képben örökítvék meg Kazinczy Ferencz műveiben. Gyengéd, baráti kezének művészi rajzát a szeretet szinezi ki és a legbensőbb kegyelet zománczozza meg eszményi glóriával. Leveleiben és költeményeiben magasztalásra magasztalást halmoz, midőn főúri barátjáról, Dessewffy József grófról és ennek családjáról emlékezik. A szentmihályi kastélynál és lakóinál «nem ismert ő szebb házat». Tulajdonosánál és családjánál az ő eszményének megfelelőbb háznépet. Ékesebben fog tolla, a dithiramb hangjába csap át lantja, midőn forrón magasztalt Szent-Mihályára tér.

Szent-Mihály széles tudományú, európai műveltségű ura, Szabolcsnak öt országgyülésen ékesszólása által kitünő követe, a nemzeti művelődés és irodalom fejlődésén élénk érdeklődéssel csüggő és szorgalmasan munkáló Dessewffy gróf Kazinczy szemeiben mintaképe volt egy valódi magyar arisztokratának.

Korán fejlődő irói tehetsége és az új életre kelő magyar litteratura szeretete által ösztönözve, még ifjú korában fölkereste levelével a nálánál tiz évvel idősebb széphalmi mestert. Kazinczy örömmel fogadta az alapos készültségű, komoly törekvésű főrangú ifjút a magyar irodalom gyér munkásai közzé, sűrű levelezésbe bocsájtkozott vele, melyet egyidőre kufsteini fogsága és véglegesen három évtized után bekövetkezett halála szakitott félbe.

Levelezésük, e kortörténelmi adatokban gazdag irodalmi hagyomány nyomról nyomra mutatja föl, mint fejlett e két nemes szellem irodalmi viszonya a legbensőbb barátsággá, mint szövődött be lassanként a nyelv-reform, irodalomtörténet, æsthetika és a politikai közélet felmerülő kérdései körül váltott nagybecsű eszmecseréik közé családi életök apró örömeinek és gondjainak bizalomteljes tárgyalása.

Kazinczy irodalmi útbaigazításait és szolgálatát Dessewffy gróf busásan megszolgálta mesterének gazdasági tanácsaival, gyengéden nyujtott anyagi segélylyel és a magánélet számos apró szolgálatával. Kazinczy ünnepnek tartotta mindig, ha a szomszéd megyében lakó barátját bányácskai Tuszkulánumában üdvözölheté, vagy ezer gondjai közzül maga elszabadulhatott néhány napra Szent-Mihály derült családi körébe.

E család, mint Kazinczy leirja, valóban méltó volt fejéhez. A «szép grófné», Eszterházy kanczellár unokája, gyermekei nevelésében és irodalmi munkájában férjének egyaránt tehetséges társa, bár a magyar nyelvet csakis asszonykorában sajátította el, a legbuzgóbb tisztelőjévé vált a hazai irodalomnak. Férjének az olvashatlanságig rossz irása miatt nagy kiterjedésű magyar, német, franczia és deák levelezését, tollba mondás után, mind ő vitte. És Zemplén vármegye irattára ma is az ő keze irásában őrzi a Kazinczy és Dessewffy gróf által a *Zempléni Emlék* tárgyában szerkesztett jelentést.

«Ily háznál nem lehet gyermekeknek *nagyokká* nem neveltetni. S e gyermekek arczokra s természetükre is azok, a kiknek lenniök kell.» Mint egyik epigrammjában megörökité:

«Egy fija volt Vénusnak s lányai hármak,
Néki fija három s lánya csak egy.
Virginie Eros, Aurél Marczellal, Emille charisok,
Anyjok Uranidé, az atyjok Apoll.»

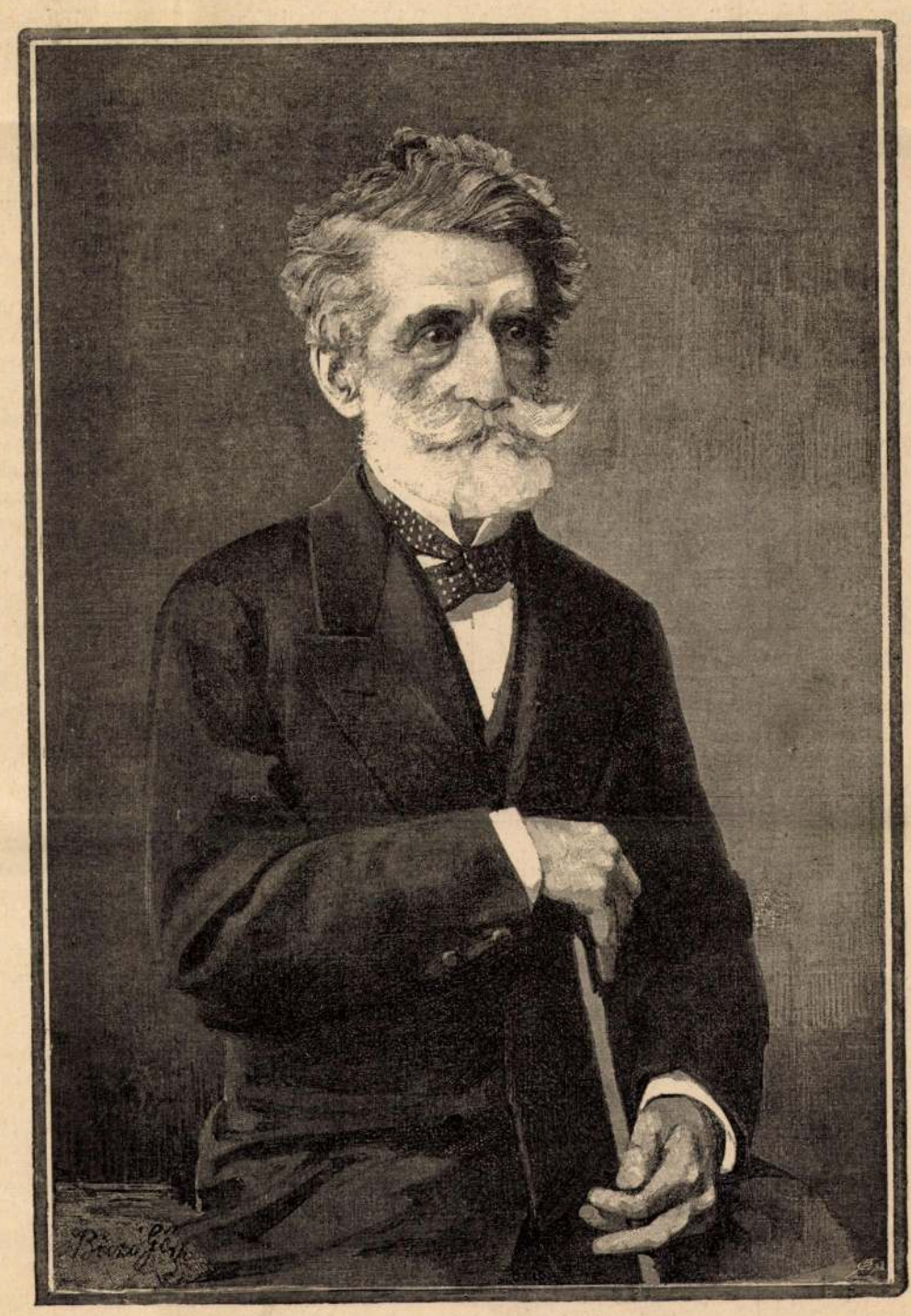

GRÓF DESSEWFFY MARCZEL. *Biczó* Géza rajza.

Virginie való leánya atyjának és lelkes s a legtisztább moralitásu anyjának. «A három hasonlíthatlan ifju»: Aurél, Marczél és Emil elragadták Kazinczyt a klasszikus és a nyugot-európai nyelvekben jártasságuk által. Különös örömét lelte a görög-német klassziczismus mestere a tizedik élet-éven alig túlhaladt gyermekifjak görög nyelvtudományában. «Mindhárom tud görögül, még pedig, a mint hinni nem könnyü, Aurél, a legidősb, 14 éves korában Homér három első énekét könyv nélkül el tudta mondani; tizenöt éves korában már Segur «Morale et politique»-jének két kötetét és egy kötet angol szépirodalmi munkát forditott le magyarra.

Az öreg Kazinczy az általa ennyire kitüntetett gyermekifjakban még örömét érte s részben megérte a jövőjükbe vetett fényes reményeinek teljesedését.

A Kassán egy évtizeden át a magyar irodalom és tudomány fejlesztésére nagy sikerrel működött «Felső-Magyarországi Minerva» (1825—1836) mindjárt megjelenése első éveiben nem egy, alapos készültségre és választékos irályra nézve egyaránt jeles értekezésben találkozott nagyra válandó ifju barátjai korán érett szellemével. És kevéssel halála előtt gyönyörködött a megható látványban, midőn a három testvér, a fiui kegyelet munkájában szövetkezve, szállott egy röpiratban közösen síkra Széchenyi gróf «Világ»-jának (1831) édes apjok ellen irányzott éles kimélytelenségei ellen.

«A hatvanéves öreg Dessewffy nem felelt többé Széchenyi támadására — irja Falk Miksa ez utóbbinak kitünő életrajzában. — Helyette három fia: Aurél, Emil, Marczell vállalta el a megtorlás művét. Közösen bocsátott ki a három testvér «Nehány szót az olvasóközönséghez a Hitel, Foglalat és Világ ügyében» — s Széchényi stoiczizmusa megtört. Három szellemdús fiatal ember, kik fölvették az oly hatalmas kéz által ősz atyjoknak oda dobott keztyüt s úgyszólván testeikkel födözték a mélyen megsebzett őszt, ez sokkal meghatóbb látvány volt, hogysem Széchenyi meg ne indult volna rajta. Jól érezte, hogy könnyü volna ugyan neki a győzelem e harczban, hanem az egész nemzet a legyőzöttek részére állna s a legszebb borostyánkoszorukkal ékesítné őket, az elesett gladiatorokhoz hasonlólag. Szive és esze azt tanácsolták, hallgasson. Követte e tanácsot és hallgatott.»

Az élet pályájáról egymásután letüntekről emlékezve, jegyzi meg legújabban megjelent «Tanulmányai»-ban Trefort, hogy a sors kegye ritkán tüntet ki testvéreket oly dúsan az észnek ily fényes adományaival.

*

Kazinczy szentmihályi emlékezéseinek, a «Világ» és «Foglalat» megjelenésének kora régen mult idők. Több mult félszázadánál, hogy a magyar irodalom ujjászületésének vezére «lehanyatlott agg fürteiben a széphalmi lak romjai között.»

A szellemes szép grófnő, a kedélyes Virginie comtesse is jó ideje elköltöztek utána a csendes emberek közé. Gróf Dessewffy József, a régi dieták ékesen szóló követe, Aurél fiával, a kitünő államférfiúval és Emillel, a nagy nemzetgazdával, a magyar akadémia elnökével évtizedek óta az ország elsiratott halottjai.

A szentmihályi klasszikus család tagjai közül a középső fitestvér: Marczel gróf maradt életben utolsónak, mint rég elpihent idők utolsó tanúja, visszamaradt tagja egy eltünt társadalomnak, csak a jelen évi febr. 27-dikén hunyt el Fóthon, hetvenhetedik életévében.

A közélet zajos teréről a nyugodt kontemplacziő magányába vonulva vissza, közel félszázadig elmélődött kedvencz eszméjén: *az örök embernemi békén* és létesítése ethikai és politikai feltételein.

A tudós közönségre való tekintetből német nyelven kiadott és a hatvanas években a külföldön nagy feltűnést keltett alapvető művében («Die Doctrin des menschheitlichen Friedens.» Pesth, bei Gustav Heckenast, 1861.), úgy mint kéziratban maradt és unokaöcscse, Dessewffy Aurél gróf által jelenleg sajtó alá rendezett nagy munkájában széles politikai és történeti alapon fejti ki a világbéke biztosítására általa szükségesnek tartott «*összembernemi*» szervezkedést és éles elmével birálja a nemzetközi béke és a választott birósági szövetkezés irányában eddig felmerült, de sem czélszerűnek, sem elégségesnek nem bizonyult törekvéseket.

Az örök béke biztosítása rég sovárgás tárgya az emberiség jobbjainak. És ma, midőn egyedül Európában tiz millió ember áll fegyverben; az államok hadi költségvetése 11,360.000,000-nyi óriási összeg súlyával nehezedik a polgárok vállaira s a katonai szolgálat az emberiség java erejét legszebb éveiben vonja el a termékeny életpályaktól: a fegyveres béke e nyomasztó állapotában a gondolkodó ember vajmi kevés, ki Moltkéval a hadviselést szükséges jónak tartja.

A politikai irodalom terén többszörös megbeszélés tárgyát képezte egy «nemzetközi béke- és választott birósági szövetkezés» létesítése. Európa számos politikai kitünősége emelt szót a világbéke érdekében. Közösekül elfogadott elveik a nemzeteknek egymás irányában tanusítandó szigorú jogtiszteletén és érzetén sarkalnak s a nemzetközi politikában egy nemzetközi törvényszék, vagy ha úgy tetszik, bíróság és nemzetközi törvénykönyv létesítésére irányozvák.

A Nápolyban, Lausanneban és Genfben tartott nagy békekongresszusok szónokai sok oldalról megvilágitották. Stuart Mill és Laveley irodalmi téren is nyomósan hozzájárultak tisztázásához. Oly széles társadalmi tanulmány alapjára azonban ki sem fektette, annyi elmeéllel nem hatolt mélyébe és a kérdés ethikai gyökeréig és gyakorlati létfeltételéig behatólag oly radikaliter az irodalmi téren nem oldotta meg, mint az örök béke magyar bölcselője.

A hadseregek redukcziója, a nemzetközi jog kodifikácziója, a felmerülő államközi összeütközések megoldására esetről-esetre egybehivandó nemzetközi kongresszusok .... mindez együttvéve és külön távolról sem vezet az *embernemi* béke biztosítására. Elodázhatják a bajt időről időre, lappangóvá teszik, de távolról sem gyógyithatják ki az emberiséget mai kóros állapotából, mert puszta kuruzsló szerek.

A világbéke mindaddig délibábként elérhetetlenül kergetett, meg nem valósitható eszme marad, a míg az emberiség valláserkölcsi lelkületében meg nem ujhódik és gyökeres ethikai átalakulása nem nyer az állami alakulások rendszerében megfelelő intézményi kifejezést.

Gróf Dessewffy valláserkölcsi rendszerének alapeszméje szerint az összemberi nem egy élő szervezet. Ez életegységnek hatalmi kifejezésre kell jutnia egy összembernemi intézményben, a világ összes nemzeteit, államait képviselő törvényhozó és végrehajtó közegben, mely az emberiség közös érdekeit intézze s az érvényesülés felé békés úton vezesse, minden *állami magán* érdeket az összembernemi közérdekkel szemben háttérbe szorítva.

Egy embernemi közhatalom javára minden államnak le kell mondania mai teljhatalma egy részéről. A fegyveres erőt, a béke és háború jogát az egyes államoknak egy embernemi, egyedül teljesen souverain hatalomra kell átruházniok.

Mennyi tűzzel, egy ábrándos ifjú szenvedélyével, egy valódi apostol heves meggyőződésével hirdette az ép oly tudós és széles műveltségű, a mily ideálista és különcz aggastyán az örök béke ez eszméinek egyedül üdvözítő voltát!

Társalgása rendesen csak az örök béke témájára csapott át és a kik a nemes emberbarátnak, a fenkölt gondolkodásu tudósnak megillető tisztelettel hallgatták mindig szellemes és legtöbbnyire tanulságos fejtegetéseit, az álmok álmodójának, egy ábrándozó bölcsész utópiájának számába vették nemes eszméit.

De jaj volt annak, ki a minden egyébben türelmes, de az örök béke hitében vakbuzgó férfiu előtt el merte árulni kételyét. A tüzes térítőnek egész szenvedélyét, érvekből soha ki nem fogyó kapaczitacziójának áradatát zúdította magára.

Nekem is kijutott nem egyszer. Mindannyiszor, ha annyi szerető gonddal és figyelemmel sajtó alá egyengetett és előttem felolvasott nagy munkájának valamely eszméje iránt skeptice mertem nyilatkozni.

«Ma sokan bolondnak fognak hirdetni e könyvemért!» — fakadt ki előttem egy ízben, míg kifejező apró szemeiben egy próféta lángbuzgalmának mély tüze égett. «De a jövő okvetlenül nekem ad igazat. Én meg nem érem. Ön sem éri meg. De meg fogja érni okvetlenül az a fensőbb erkölcsi lény, melynek mindketten egy paránya vagyunk: az összemberi nem!»

Egy ízben visszaszármaztatott kéziratának szélére odajegyzém Horácz e sorait:

Crescit occulto velut árbor aevo
Fama **Marcelli.** Micat inter omnes —
Gentis humanae pater atque custos!»

Szelid nehezteléssel rovott meg érte. «Ugy hittem, hogy ön ép oly kevéssé tanulta el Horácztól a hizelgést, mint én Augustustól a nagyravágyás hiuságát!»

Szerény volt és szokásaiban egyszerü, mint egy valódi bölcs. Kerülte a fényt és hiú ragyogást. Demokrata volt erkölcseiben és emberszerető, ki félszázadig hirdetett tanainak megfelelőleg élt: szeretve az *emberiséget* és szeretve az őt ismerő emberiségtől.

Halandó porait sem engedte az ősi családi sírboltba temettetni. Végakarata volt, hogy egyszerűen temessék el és embertársai közzé: a fóthi köztemetőbe. Eszméi győzelmének erős hitével halt meg. «Tanitásom — mondá — igaz. Igazságuk előbb-utóbb megvalósul. Akkor eszméimben feltámadok.» Non omnis morietur, multaque pars ei vitabit Libitinam!

Dr. Ompolyi M. Ernő.

OLY TISZTA, SZÉP VAGY . . .

Oly tiszta szép vagy édesem,
Mint a legelső szerelem,
Mint szűzi, hófehér virág,
Mely most pattantja bimbaját!

Elnézem azt a kék eget,
Mely szemeidből rám nevet,
Sugára mind szivembe hull,
Honnét a felhő elvonul.

És kedvem ujra száll, csapong,
Feledve bú, taposva gond,
Köröttem mintha szanaszét
Csengő madárszót hallanék.

Hivó, esengő szózatot:
Öleljetek! Csókoljatok!
Korhadt szívű fák álmatag'
Hallgatják és bólintanak.

Sóhajtanak s elalszanak.
Miről álmodnak ezalatt?
— A tavaszról, mely újra ád
Lombot, virágot, koronát!

Ebeczky Béla.

A NYIRI PAJKOSOK.

Történeti elbeszélés.

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN.

II.

A rektor-professzor.

Másnap a debreczeni kollegium minden osztályában kihirdették, hogy egy kicsiny zsebkésecske találtatott a *kollégium előtti téren*, a mi is a rektor-professzornál, tudós Pomarius Bálint urnál fog átadatni a jogos tulajdonosának.

A délelőtti előadás után, mikor a nagytiszteletű úr épen a nagy alchymista, Abu Izmail Thograi értekezését olvasta volna, egy magas, halavány arczú ifjú jelent meg a rektori szoba ajtajában. A nagytiszteletű úr sietett félretenni a könyvet, nyájas arczczal közeledvén a belépő elé:

— Áh! Áh! Domine Kalinka! Isten hozott! Isten hozott! Nos, mi a jó ujság Vendel öcsém? Épen ezt az arab dissertácziót olvasom. Ez ám a szép. Jó fej! Okos fej! Logikus fej! Olvastad-e már?

— Még nem olvastam nagytiszteletű úr! De nagyon szeretném, ha elolvashatnám.

— Megkapod fiam, mihelyest elolvastam. Megkapod bizony. Okvetetlenül megkapod. Hát a prima materiában meddig haladtál már? Megtaláltad-e már a Gualdus italát? Nehéz, ugy-e? No, no! Csak keresni kell! Csak nem kell megijedni! Micsoda fiam? Áhán! Már nyomon vagy? Már közel jársz hozzá? No csak meg kell fogni a farkát! Az lesz csak a szép! Ha debreczeni deák találja meg! Csak a farkát fiam! El ne ereszd a világért se!

A nagytiszteletű úr egészen belemelegedett a beszédbe, használván erősen a *h*-kat a szavak végén, a mi csalhatatlanul bizonyitá, mennyire lelkesedik az alchymiáért.

PASTEUR ÉS BETEGEI.

Mióta Pasteur megkezdette világraszóló buvárlatait a veszettség beoltása tárgyában s mióta gyakorlatban is fényes sikerrel tette próbára elméletének hasznavehetőségét, többször vettünk alkalmat magunknak e nagy fölfedezés képben és szövegben való ismertetésére. Százan és százan keresték föl azóta is és keresik föl folytonosan az érdemes tudóst, Európa minden részéből, s még Amerikából is, hogy magokat a veszett kutya harapásából bekövetkező irtózatos betegség ellen az ő gyógykezelése alá adják. Ujabban különösen egy ilyen betegcsoport vonta magára az átalános figyelmet és érdeklődést — egy tizenöt orosz

BENFENTES PARASZT. — BITZÓ GÉZA RAJZA.

parasztból álló csoport, melyet az orosz kormány küldött ki saját költségén beoltás végett Párisba. Ezeket a szerencsétlen muzsikokat ez év február hó 28-dikán borzasztóan összemarta egy farkas, mely hirtelen megveszett. Mindannyian Beloi vagy Biel faluból valók, Szmolenszk tartományban, 6000 lakossal, s 140 versztre Szmolenszktől délkeletre. A szomorú eset úgy történt, hogy a mondott napon a falu pópája reggel öt óra tájban épen a templomba ment, midőn egy állat jött vele szemközt, melyet eleinte kutyának vélt s el akart űzni magától, azonban hamar kiderült, hogy a veszedelmes állat nem egyéb egy dühödt farkasnál, a mely egyszerre csak a pap fejére ugrott s egy harapással lemarta felső ajakát. A sebesült egyre küzdve a farkassal és segélyért kiáltozva a legközelebbi ház felé tartott. De sokáig hiában kopogtatott; a házban egy Kakansky nevű becsületes paraszt lakott, ki a húshagyón kissé sokat beszedett a jóból s mély álomba volt merülve. Mikor a muzsik felesége végre rábirta magát, hogy ajtót nyisson, a még mindig dühös farkas ott hagyva a pópát a házba rontott s kegyetlenül összemarczangolta az asszony arczát is, leharapva fél felső ajakát s bal orrczimpáját.

Erre a szomszéd házak kutyái is ugatni kezdtek, s a farkas most feléjök tartott. Időközben a lakosok is kirohantak botokkal és fejszékkel fegyverezve. A farkas közébök csapott s fogaival harapdálta támadóit. Tizenhét egyén sebesült meg ily módon többé-kevésbbé sulyosan. Végre Kakansky, ki felébredt mély álmából, szintén odafutott, bátran szembeszállt a farkassal, s azt baltacsapásokkal leterítette. A gonosz állat hullját gondosan elégették s a sebesültekre kötést alkalmaztak.

Csak ekkor tárultak föl az összemarczangoltak sebei egész borzasztóságukban. A pópa, ki oly sokáig küzdött a veszett állattal, vérrel volt borítva s ajkát az állat egészen leharapta s még a legszerencsésebbik, Kakansky, a kinek sikerült ártalmatlanná tenni a fenevadat, sem kerülhette ki fogai nyomát. Némelyiknek egész húsdarabok csüngtek le testéről, másnak keze volt csaknem egészen elválva csuklójától, harmadiknak szeme fölött tátongott iszonyu sebhely; voltak, kiket czombján, derekán, karján vagy lábszárán mart meg a felbőszült vad, s Kakansky felesége térdén felül volt összemarva.

A szerencsétlenek, mint egyik közülök előadta, a szomszéd városba siettek orvosi segélyért, de ott sötét szobába zárták őket. «Mi ellenkeztünk, — mondta a naiv észjárásu muzsik, — és feltörtük az ablaktáblákat, hogy világosság jöjjön be, mert végre is nem voltunk bűnösök. Farkas mart meg, az igaz, de azért becsületes emberek voltunk.» Utoljára egy odessai orvos, dr. Gamaléja felügyelete alatt a községtanács elhatározta, hogy Párisba küldi őket Pasteurhöz s e czélra egyelőre 1500 ezüst rubelt szavaztak meg.

Márczius 13-dikán érkezett meg az orosz társaság Párisba, s a legsúlyosabban sebesülteket, négy férfit s egy nőt, köztük a pópát is, a Hotel Dieu kórházba szállitották, hol egyikök, egy Jakulev nevű paraszt, egy héttel rá meg is halt, valószínűleg a veszettségben, míg a többieket a Gay-Lussac hotelben helyezték el, naponként 4 frank 50 centime-ért teljes ellátásra, s ott, miután a kötelékeket eltávolitották és sebeiket kimosták, az oltás műtétét végrehajtották rajtok. Egy szemtanu durva kinézésü, piszkos embereknek irja le őket, hosszú hajjal. Sok részvétnyilvánításnak voltak tanui, s a francziák és orosz földieik vetélkedtek abban, hogy ruhával és élelemmel ellássák őket. Mohrenheim báró, az orosz nagykövet, maga sok érdeklődést tanusított sorsuk iránt. Érdekes megemlíteni, hogy a meghalt Jakulev épen az volt, kit a farkas utoljára mart meg, mikor Kakansky egy fejére intézett baltacsapással megölte, s egyike volt a legsulyosabban sebesülteknek, felső

ajka részben leharapva és a szeme alatt is mély sebbel, melyben még benne volt a farkas beletörött foga. Ez volt Pasteurnek második betege, a ki meghalt, de, mint mondják, sebei magokban is elég veszélyesek voltak arra, hogy halált idézzenek elő.

Pasteur gyógykezeltjeinek egy más csoportozatát mutatja képünk más része; ez hat bradfordi angol gyermekből áll, kiket egy és ugyanazon veszett kutya mart meg január 24-dikén s rajtok kivül még három felnőtt embert, kiknek kettejét szintén Pasteur kezelte. A harmadiknak veszettség következtében beállott halála keltette föl a közrészvétet a többiek iránt, ugy hogy gyűjtést indítottak s Párisba küldték őket dr. Hime vezetése alatt. A gyermekek kora 6—16 év között váltakozik és négy közülök egészen picziny. A kis Wright Márta a kórházban mindenkinek kedvencze volt, s kedvességével mindenkinek megnyerte szeretetét. E gyermekek is elhagyták már mult hó 23-ikán Párist és pedig kapitális egészségben s ajándékúl kapott játékokkal terhelve.

Még egy fiatal lányt mutatunk be képünkön, Pasteurrel beszélgetve; ez egy négy tagból álló angol családhoz tartozik, kiknek mindenikét többé-kevésbbé összemarta egy új-fundlandi kutya, s kik ennek következtében szintén tanácsosnak tartották Pasteur kezelését igénybe venni.

ÁPRILIS.

A legszeszélyesebb és legváltozékonyabb hónap az évben egyszersmind az áprilisjáratásnak hónapja is, és sajátságos, hogy ez átalánosan elterjedt népszokás kutatói eddig nem igen keresték magyarázatát az április időjárási szeszélyeiben, melyek szintén bolonddá tartanak, «áprilisba küldenek.» Kérdés, hogy nincs-e vajjon összefüggés a kettő között. Legalább e szokás eredetének minden levezetése eddig ki nem elégítőnek mutatkozott; mert semmivel sem kevésbbé titokteljes a franczia áprilisi hal elnevezés, a «poisson d'avril», melyet a «passion» szó elrontására magyaráznak, ugy, hogy e szerint Krisztusnak a zsidók által kigunyolt atása lenne az áprilisjáratás forrása. Vannak, kik a szabin nőknek a rómaiaktól való elrablására is visszavezették e hagyományt, míg mások arra a tévedésre utalnak, hogy Noé kibocsátotta a galambot bárkájából, mielőtt még a viz elapadt volna, a mi a zsidó hónapnak első napján történt, mely április 1-ének felel meg. Lissabonban vízzel öntözik ilyenkor egymást, vagy port szórnak egymás arczába; nálunk, továbbá Németországon, Franczia- és Angolországban bolondot üznek, különböző megbizatásokkal, elküldik a gyermeket a gyógyszertárba csigavérért, stb., de maga az eredet kérdése nincs tisztába hozva s tekintve, hogy az áprilisjáratás ma már évről-évre jobban kimegy divatból, alig is hihető, hogy tisztázva legyen valaha.

Fontosak április havában a bőjti vasárnapok. Igy a bőjt negyedik vasárnapja, mely rózsavasárnap nevet is visel onnan, hogy a pápák e napon egy arany rózsát szoktak megáldani, mely ünnepi körmenetben körülhordoztatva utoljára Róma legfőbb személyiségének adatott át. Bőjt ötödik vasárnapja fekete vasárnap vagy passió vasárnap néven is ismeretes.

Virágvasárnap vagy pálmavasárnap (ápr. 18) nevét ama helytelenül pálmáknak nevezett barkáktól vette, melyeket Krisztusnak Jeruzsálembe való bevonulása emlékére szentelnek. E barkák megszentelve sok helytt a képek, tükrök mögé tétetnek s csodatevő és gyógyító erővel felruházottaknak hiszik őket. Különösen ha nagy vihar jő, hirtelen tűzbe dobnak belőle egy darabot s hiszik, hogy oly házba nem üt be a mennykő. Divatozott régebben a virágvasárnapot megelőző virágszombat is, mely a másnapi barkák összegyűjtésére volt rendelve. A virágvasárnap egy különös ünneplésével találkozunk Angliában déli Walesben, hol e napon az emberek elhalt rokonaik vagy barátaik sírjára friss virágokat szórnak.

Talán az egész év egyik legnevezetesebb ünnepe a zöld csütörtök vagy nagycsütörtök, a régiek *dies mandati*-ja, azaz a Megváltó ama meghagyásának emlékezete, hogy e napon tanitványai kenyeret törjenek emlékére, vagy, mint a hogy lábaik megmosása után lelkökre kötötte — szeressék egymást. De még sok más neve is van e napnak Európaszerte; a római missale szerint «Feria V. in coena Domini» néven fordúl elő, az olaszoknál «Giovedi santo»-nak hívják, az angolok «maundy thursday»-nek, ama kosarak után (maunde), melyekből e napon kegyes adományokat szoktak volt osztogatni vagy «nyiratkozó» csütörtöknek — «shere thursday» — ama szokásról, hogy e napon volt szokásban husvétra előkészületül megnyiratkozni és megborotválkozni.

A legérdekesebb azonban minde szokások közt a lábmosások szokása, melyet főleg régebbi időben szoktak a katholikus uralkodók e napon személyesen gyakorolni a Megváltó hátrahagyott parancsára. Innen a «dies mandati» elnevezés. Egy roueni kézirat a X-dik századból, ily czímmel: «Benedictio ad Mandatum die ipso» tartalmaz egy áldásformulát, s Chilienus «Szent Brigitta életében» is előfordulnak e sorok:

«Proxima coena fecit Domini, qua sancta solebat Mandatum Christi calido complere lavacro».

Ezek a hagyományok képezik alapját a lábmosás szertartásának, mely részben ma is fennáll nemcsak a Habsburg fejedelmi családnál, de a pápai udvarban s más egyházi testületeknél is. Angliában II. Jakab óta nem divatozik a lábmosás teljes szertartásában s Viktória királyné uralkodása kezdetén a kiosztatni rendelt élelmi szereket is pénzadományra változtatta. De még Erzsébet királynéról említik a krónikások, hogyan mosta meg harminczkilencz éves korában éveinek megfelelő számú szegénynek lábát, hogyan törülte meg, csinált rá keresztet és csókolta meg, térdelve, harminczkilencz udvarhölgye jelenlétében, mire aztán ruhákat, élelmiszereket és pénzt osztottak ki közöttük.

A lábmosásra megjelenő szegények száma rendesen mindkét nemből az uralkodó évei számának megfelelő. Korábban a szegények lakomája is a fejedelmi palotában ment végbe Bécsben, de bizonyos nagyon is etikettbe ütköző dolgok miatt e szokás szigorú teljesítéséről le kellett mondani.

Rómában és Olaszország más részeiben a «Szent csütörtök» nagy diszszel ületik meg, s állítólag II. Leo pápa alapította 682-ben az utolsó vacsora emlékére. A szent Péter templomában mise alatt az olajszentelés szertartását a bibornok-főpap, vagy a püspök végzi helyette. Féltizenkettőkor elnémulnak a harangok, s nem szólalnak meg szombaton ugyanazon óráig. Majd következik a szent Péter templomában a tizenhárom tanitvány lábainak mosása, a pápa által, mely azonban rövid ideig tart s lehető felületes. Befejezésül mindenik tanitvány egy arany és ezüstérmet kap a kincstárnok által. Azután a pápa az ebédet szolgálja fel a tizenháromnak, prelátusai körében. E tizenhárom pap, kik az apostolokat képviselik, diplomácziai uton gyüjtetik össze különböző országokból, de vannak köztük olaszok is a helyszinéről.

A nagy penitenciát és a zarándokok lába mosását is zöld csütörtökön tartják Rómában. E nap estéjén a hentesek és gyertyaöntők boltjai fantasztikusan vannak földiszítve és kivilágítva, mindenikben ott a szűz és a gyermek Jézus képe virágokkal körítve, vagy gyertyákkal körülrakva oltármódra. A cziczoma sok bámulót csődít a kivilágított boltok elé s ilyenkor természetesen a forgalomnak is akad egy kis élénksége.

A zöld csütörtök elnevezést mi a németektől vettük, kiknél a «Gründonnerstag» egyszersmind bérmálásnak is napja, a mikor a bérmálandók az áldozásnál zöld barkákkal jelennek meg. Régi német szokás volt e napon a gyermekeknél a színes vagy piros tojások ajándékozása is. De mindenütt, Németországon ugy mint Lengyelországban s a rajnai vidékeken és Angliában szokás volt az oltároknak zöld csütörtökön vízzel és borral való ünnepélyes lemosása, minek letörlésére izsópot s más friss zöldségeket használtak. Igy rendelték ezt a régi kölni, metzi, trévesi, lüttichi missalék s a liturgikus irók, kik e müveletnél az oltárban Krisztus keresztrefeszített testét látták jelképezve, a törlő söprükben pedig az Ur teste kínzását és töviskoronáját.

Spanyol városokban, jelesen Szevillában, szent csütörtökön körmeneteket rendeznek, melyeknek főczélja az Üdvözítő szenvedéseiből különböző jeleneteket tüntetni elő. E jeleneteknél aztán a zsidók hosszu görbe orrokat viselnek, szent Péter egészen kopasznak van feltüntetve, János apostol zöld ruhában, Judás Iskariotes sárgában. E passiójátékoknak oly meggyőző erejük van a néptudatra, hogy bizonyos színeket egészen rossz hirbe hoztak, igy például a Judás által viselt sárgát. Mert valószinü, hogy ez okból használta fel e színt az inkvizicció a *san benitora* vagy megbecstelenítő ruházatra, melyeket zsidóknak s eretnekeknek kellett hordaniok. Judás vörös haját is ép úgy, mint Péter kopasz fejét hamar fölkapta az egyházi festészet egész Európában, s a «Judáshaju» ma is közmondásos Spanyolországban.

Oroszországban zöld csütörtökön a papok fényes öltözetekben jelennek meg. Tizenkét pap a tizenkét apostolnak megfelelően félkörben csoportosul az érsek körül, ki felolvasva János evangelista 13-dik fejezetét, leveti ruháját, leövezi magát s neki fog a többi lábainak megmosásához, míg csak Péter személyesítőjéhez nem ér, ki akkor feláll s ugyanaz a beszélgetés veszi kezdetét közöttük, a mi az üdvözítő és apostol között történt a hagyományok szerint.

Nagy péntek, az angoloknál hosszú péntek, szent péntek is, a legrégibb idők óta gazdag volt babonákban. Szerencsétlennek tartják a sütést e napon Angliában, Northamptonban, a Man szigetén pedig semmi vasat nem szabad nagy pénteken a tűzbe tenni. Sok helytt azt tartják, hogy nagy pénteken tojt tojások sohasem romlanak meg, másutt pedig, hogy az a napon mosott és szárított ruhák vérfoltot kapnak.

Gazdászati tekintetben is fontos a nagy péntek, mert nedves nagy péntek és nagy szombat sok füvet és kevés szénát jelent. Petrezselymet is ilyenkor kell elvetni, akkor jó termése lesz. A borsó is, ha nagy pénteken vetik, állítólag akármilyen kedvezőtlen lesz az idő, sikerülni fog. Van egy babona a Dunántúl, mely szerint a méncsikókat nagy pénteken jó kiherélni. Judás Iskariótes megcsufolása szokás néhol nagy pénteken; a lengyeleknél és a portugal hajósoknál felöltöztetnek valami bábot az áruló apostolnak s azt a portugáloknál az árboczra akasztva gúnykiáltásokkal és botütésekkel halmozzák el, a lengyelek pedig a toronyba hurczolva nagy riadalom közt dobják alá.

Husvét szombatjáról följegyezni való az a szertartás, mely Krisztus sírjának őrizete czimén ma is divik a katholikus templomokban. Sajátságos babona az, hogy a ki husvét éjszakáján kimegy a temetőbe, hangokat hall a sirokból. Ha pedig kérdez valamit, feleletet kap rá, de még mielőtt a hónap véget érne, meghal. Nálunk sok helytt péntek és szombat közti éjjel indul körmenet a temetőkbe, hol misét tartanak és imádkoznak, husvét reggelén hajnalban pedig az Emáusba menetel divik.

Az ünnepek királynője a husvét, a tavasz e verőfényes, sugaras tündére, a kereszténység legmagasztosabb emléke. A husvéti bárány, husvéti kalács és husvéti piros tojás mind hagyományos jelentéssel birnak a keresztény háztartásban ilyenkor s különösen a pirosra festett tojás Krisztus kiontott vérét jelképezi. Az emberi képzelődés még az érzéketlen világtesteket is élettel ruházza fel a feltámadás örömünnepén és Skócziában például hiszik, hogy a nap is tánczolva kél husvét reggelén. Az időjóslás is előszeretettel veszi a husvétot hozzávetései alapjául s közhit, hogy ha husvétkor szép időre virradunk, jó aratás és gyümölcstermés vár az évben. Ugy látszik, az uj ruhadarabok viselésétől is husvét napján függővé van téve a néphitben a szerencse vagy szerencsétlenség kilátása. Ezért szeretnek sokan legalább egy uj kalapot vagy czipőt viselni e napon.

A husvét másod- és harmadnapi öntözésekről sokat irtak már össze; elég, ha mi e szép szokásnál csak annak a kijelentésére szorítkozunk, hogy Angliában szintén divatozik ilynemü viszonyosság a férfiak és nők közt mint nálunk az öntözésnél, csakhogy ott abban áll ez, hogy husvét hétfőjén a férfiak emelik föl a nőkkel a széket, melyen ülnek, következő nap pedig a nők viszonozzák a férfiakkal.

Szent György napja nálunk inkább a gazdasági életben bir különösebb jelentőséggel, mert ekkor hajtják ki a gulyát s gazdasági állatokat először, melyek a zsenge friss fűtől felvidulva vig ficzánkolással térnek haza s mivel még nem szoktak haza, a gazdák elébök sietnek, s úgy hajtják, hogy a gazdasszony frissiben megfejje (ha késsel apritják a tejbe a kenyeret, akkor a tehén véres tejet ad).

Nagyobb jelentősége van a szent György napnak Angliában, hol szent György az ország védszentje is, s egy időben tiszteletére Anglia kedvencz szinét, a kéket széltiben viselték e napon. Leicesterben szentgyörgynapi lovaglás is szokott régebb divatozni, s szent György lova felnyer-

mutatható ily ingredienciákból. Szerecsendióvirágban is, ha tudnillik tört állapotban veszszük, könnyen találhatunk 1/4, sőt 2/4 rész kétszersülttörmeléket. Mivel pedig e hozzátételek teljesen értéktelenek, nem nagy mesterség kiszámitani, hány perczentre dolgoznak az ily áruk hamisitói.

Érdekes a malozsa- és aprószőllőnél érvényben levő eljárás. A rosszabb és elszáradt minőségnek ezekből gyönyörü külsőt lehet adni syrup-, rum- és vizkeverékbe való mártással. Mi több, az így «felfrissített» áru (mert ez a tekhnikus terminus) a nedvesség fölszivásával sulyosabb is lesz, s a hasznot még ezáltal is fokozza.

Nagymérvűek a hamisitások a czukorkáknál és czukorneműeknél. A ki a fővárosban tört czukrot hozat boltból, biztos lehet benne, hogy nagy mennyiségű gipszszel keverve kapja, úgy szintén a lisztet is. Likőrök anilin-festéssel napirenden vannak s különösen némely anisette-nél tapasztalni azt, hogy hidegben fölzavarodnak. Czukorkáknál, különösen az ismert árpa-czukroknál, de rózsa-, fodormenta-csúcsoknál, sőt csokoládéknál is nagy mennyiségű a földpát-keverék, mely nehézzé teszi az árut.

Sok visszaélés történik a sörfőzésnél is, oly czélból, hogy annak több tükröző fényt adjanak. Némely fogyasztó ezt megkivánja, még ha a sör eredeti tisztaságának rovására esik is, pedig az ily esetekben használt mesterséges tisztító-szerek nem mindig ártalmatlanok. E mellett olykor valóban utálatosak is, mint a széltiben használt hamúzsir a habzóbb pezsgés előidézésére.

Beszéljünk-e még az utálatos, szemétről előkerült zsiradékhulladékokból gyártott művajról, szelidített nevén *oleomargarinról*, a kétharmadában vörös téglaporból álló paprikáról, a keményitővel, mészszel és gipszszel pancsolt tejről, mely kevés élesztővel aludttejjé válik, a vitriolozott eczetről, a czukrászok mézgájáról és ártalmas festékeiről, a kakao-olajos édes keményitővel készült csokoládékról, a lisztbe és törött czukorba vegyített kréta- és súlypát-porról, a törött borsó- és krumplival sütött s hamuzsírral pompásan feldomborított kenyérről? Nem; legyen elég ennyi. Nehogy az olvasó elveszitse minden étvágyát, jobb ha egyebekre nézve meghagyjuk illuziójában.

*

De nemcsak az élelmi czikkek vannak egyedül alávetve a hamisitásnak, még tán nagyobb szerepet játszik az a ruhanemüeknél, annál inkább, mert itt még sokkal nehezebb a határt kijelölni a között, a mi szabad, és a között, a mi nem szabad. A szövet színehagyottsága töméntelen esetben az anilin-festésből ered. Ujabb időben sikerült ugyan némely anilin-színeknek tartósságot adni, de azért még most is a legtöbb esetben túléli őket magának a szövetnek anyaga. A színek mellett sokszor a kikészités is igen gyanus szerepet játszik a szövő-iparban. Vegyük csak a gyolcsokat, melyek első mosás után összemennek, s kiadják magokból a keményitő-anyagot, melylyel mesterségesen kikészitve vannak.

Játékszereknél főleg a mirenyszínek ártalmasak, melyekkel például a fáknak adják meg természetellenes világos-zöld színét. Természetesen a gyakorlatlan árúismerő már csak azért is kapkod ezek után, mert a rikító színek jobban tetszenek a gyermekeknek es feledik, hogy a megolvadt máz már hány komoly megbetegedésnek, sőt rosszabbnak is volt már okozója. E tekintetben különösen a tót házalókat illetné meg uagyobb rendőri felügyelet,

Papirhoz néha teljesen jóhiszeműleg vegyitnek ásványi elemeket, gipszet, barytot, agyagföldet, hogy a vékonyabb fajtáknak átlátszóságát csökkentsék. De másrészt a czukorpapirnál a több mint 40 százaléknyi ily keverék a legegyenesebb csalás, melyhez a czukorgyárak csupán a súly szaporitása végett folyamodnak. Kiszámitottuk, hogy egy süveg czukorhoz való ily papir spagáttal együtt 1/4 kiló. Ha a piaczra kerülő száz meg százezer mázsa ily göngypapirnak súlytételeit összeszámitanók, milliók kerülnének ki, melyekkel a vevő egész rendszeresen károsodik.

Száz meg száz esete az öntudatos vagy öntudatlan csalásnak van napirenden csupán a csomagolásnál is, különösen a kisipar némely ágaiban. Ide tartozik például a különböző czérna- és fonálnemek laza csomagolása, melyet egész művészettel űznek, hogy a mennyiség nagyobbnak lássék, bár olykor az egész érték nincs arányban a csomagolással. A tintagyáros egy krajczár ára tintát tölt tiz krajczár áru üvegbe, s a kereskedő eladja huszonöt krajczárért. A kötélverőnek egész elmés gépezete van arra, hogy spárga-kötegét lehetőleg nagy csomóba kösse. Játékboltokban legtöbbször a doboznak kétharmada papirhulladékokkal van töltve, hogy megcsalják vele a vásárló szemét. Hát még a czikkeknek a francziáktól eltanult díszes etiquettirozása, mely minden reális haszon nélkül óriási pénzt nyel el. Különösen a rövid- és kötött áruknál nincs arányban az érték a kiállítás díszével. Bezzeg a szolid jó angol gyártmányoknak nincs szükségök ily szemkápráztatásra a piaczon.

Nem beszélünk a buza megolajozásáról, a komlókénezésről, disznövényeknek erős trágyával való erőszakos fejlesztéséről és annyi más manipulácziókról, melyek mind a látszatnak rendelik alá a lényeget. De lehetetlen e rovat alatt mellőznünk az épitési és butorzati ipar terén is ujabban mind korlátlanabbul nyilatkozó értéknélküli és művészietlen utánzásokat, melyek az izlés megrontására vezetnek. Ilyen a házaknak czement-, agyag- és gipsz-ornamentumokkal való diszitése, mely csak felületes összefüggésben áll a főtömeggel, s ideig-óráig ha megcsalja a szemet, de azután annál nyomoruságosabban tünik ki az a nagy æsthetikai hiánya, hogy a járulék nincs organikus összefüggésben a főépitménynyel.

Viszont a butoroknál a különféle fa-utánzatok kapnak mindinkább lábra. Seregestől látjuk a kispolgári szállásokat mindenféle dió-, tölgy-, cseresnye-, mahagonifát utánzó mázolásokkal benépesülni. Azonban kevesek oly naivak, hogy elámittatni hagyják magokat s a csalódás teljességgel nincs elérve, annál kevésbbé, mert már az asztalos gondoskodik arról, hogy e butoroknak könnyedebb formákat adjon, a mi nem volna összeegyeztethető ama massziv fanemekkel.

Tudjuk, mily nehéz az ellenőrzés, mely az élelmi- s egyéb czikkek meghamisitásának elejét venni lenne hivatva. S annál megdöbbentőbben lephetett meg bárkit is az országos kiállitáson dr. Kresz által szakszerűen feltüntetett csoportozat, mely a főbb élelmi czikkek hamisitásait vegyelemezve tüntette fel. De e divatos kórság ellen semmi sem segithet úgy, mint az árúismeretlan szélesebb alapokon történő oktatása, különösen nőknél, a jövő gazdasszonyainál. *Sz. V.*

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogositott magyar kiadás. **MÁSODIK RÉSZ.** Huszonötödik folytatás.

II. A Trabacolo vizrebocsátása.

Pointe Pescade egy pálczával kezdte mutogatni a vászonra mázolt vadállatokat. Nem azért, mintha állatseregletet mutathatott volna a közönségnek! De ezek a borzasztó állatok léteznek Afrika vagy az Indiák valamelyik zugában és ha Cap Matifou valaha találkozik velük az életben, Cap Matifou darabokra fogja szaggatni!

S erre aztán elkezdődött a szokásos szószaporitás, mialatt az óriás az egyes mondatok közt ráütött a nagy dobra, a mely akkorát szólt, mint egy ágyu.

— Ez a hiéna, uraim, a hiéna, a melynek hazája a Jóremény-foka. Ez a mozgékony és vérengző állat keresztülugrik a temetők falain és holttestekkel táplálkozik.

Aztán a vászon másik oldalára mutatott, a mely kék füvekkel borított sárga vizet ábrázolt.

— Nézzék, nézzék uraim ezt a fiatal és érdekes orrszarvut, a mely nem idősebb tizenöt hónapnál! Szumátrán nevelték, s midőn Európába átszállitották, majdnem felfordította a hajót, borzasztó szarvával!

Majd egy másik vászon elé állt, a melyen egy oroszlán volt ábrázolva áldozatainak zöldes szinü csontjai közt.

— Nézzék, uraim, nézzék! Ez az Atlas hegység rettentő oroszlánja! A Sahara belsejében lakik, e sivatag égető homokja közt! A meleg napokon a sziklaüregekbe menekül! Ha néhány vizcseppet talál, bele veti magát és egészen csurogva jön ki belőle.

De mindez a sok erölködés kárba látszott veszni. Pointe Pescade hiába lármázott torka szakadtából. Hiába verte Cap Matifou a nagy dobot. A közönség részvétlensége igazán kétségbeejtő volt.

Azonban nehány dalmát — erőteljes hegyilakók — végre megállt Matifou előtt és szakértőleg látszott vizsgálni az óriást.

Pointe Pescade azonnal sietett kizsákmányolni a helyzetet és provokálta a derék embereket a megmérkőzésre.

— Tessék besétálni, uraim, tessék besétálni! Most van a legalkalmasabb percz! Most van a kellő pillanat! Nagyszerű birkozás! Szabad kézzel! A vállaknak meg kell érinteniök a földet! Cap Matifou vállalkozik földhöz vagdalni mindazon működedvelőket, a kik bizalmukkal megtisztelik! A győztes dija egy disz-tricot, pamutból! Nem tetszik, uraim? — tevé utána Pointe Pescade az izmos nézőkhöz fordulva, a kik tátott szájjal bámultak rá.

De az izmos nézők nem mutattak hajlandóságot, izmaikat kompromittálni ebben a küzdelemben, bármily dicsőséges lett volna is mind a két ellenfélre nézve. Pointe Pescade kénytelen volt kihirdetni, hogy működedvelők hiányában ő maga fog megbirkózni Cap Matifouval. Igen: «az ügyesség fog megmérkőzni az erővel».

— Tessék besétálni! Tessék besétálni! Csak a többiek után! ismétlé a szegény Pointe Pescade torkaszakadtából. Olyasmit fognak látni, a mit még soha se láttak! Pointe Pescade megbirkozását Cap Matifouval! A provencei ikrek! Igen... ikertestvérek vagyunk... noha nem egy koruak... és nem is egy anyától!... Ugy-e bár!... mennyire hasonlitunk egymáshoz!... főleg én!

Egy fiatal ember megállt az emelvény előtt és hallgatta az elcsépelt élczeket.

A legfölebb huszonkét éves ifju a közepesnél magasabb termetü volt. A munkától kissé kifáradt vonásai és némileg szigoru arcza, elmélkedő természetre vallottak, a mely talán a szenvedések iskolájában nevelkedett. Nagy fekete szeme, kurtára nyilt körszakálla, finom bajusza és szabályos metszetü, de ritkán mosolygó szája, félreismerhetlenül elárulta magyar származását és magyar vérét. Egyszerűen és izlésesen volt öltözve, a nélkül, hogy a legujabb divatot szenvelegte volna. Egész magatartásán meglátszott, hogy ez a fiatal ember már egész ember volt.

Mint emlitettük, Pointe Pescade kopott élczeit hallgatta. Nem minden meghatottság nélkül nézte mókázását az emelvényen. Kétségkivül ő maga is sokat szenvedett már s a miatt nem lehetett közönyös a mások szenvedései iránt.

— Ezek a szegény ördögök francziák, — mondá magában. — Nem sok pénzt kereshettek ma!

S ekkor az a gondolat támadt benne, hogy ő egymagában beáll közönségnek — fizető közönségnek. Igaz, hogy a mit nekik adni fog, csak alamizsna lesz, de legalább elpalástolt alamizsna, a mely valószinüleg épen a kellő perczben fog érkezni. Elindult tehát az ajtó felé, vagyis inkább azon vászondarab felé, a mely a szinkör bejáratát eltakarta.

— Tessék belépni, uram, tessék belépni! — kiáltá Pointe Pescade. — Az előadás azonnal kezdődik.

— De... én egyedül vagyok, — jegyzé meg a fiatal ember a legjóakaróbb hangon.

— Uram, — viszonzá Pointe Pescade, kissé gúnyos büszkeséggel, — a valódi művészek nem a közönség mennyiségét, hanem minőségét tekintik.

— Azonban meg fogja engedni, ugy-e bár? — mondá a fiatal ember, mialatt az erszényét elővette a zsebéből.

— S e szókkal két forintot tett a czintányérra, a mely az emelvény egyik szögletében állt.

— Derék fiu! — mondá magában Pointe Pescade.

Aztán társa felé fordulva igy szólt:

— Rajta, Cap Matifou, rajta! Meg fogjuk szolgálni a keresményt!

De ime, a franczia és provencei szinkör egyetlen látogatója hirtelen elsietett ugyanabban a pillanatban, midőn be kellett volna lépnie a ponyva mögé. Megpillantotta azt a fiatal leányt, a ki egy negyedórával ezelőtt, atyja kiséretében, megállt a guzlások előtt. A fiatal ember és a fiatal leány tudtán kivül találkozott a jótékonyságban. Az egyik alamizsnát adott a czigányoknak, a másik az akrobatáknak.

De a fiatal ember kétségkivül nem érte be ezzel a találkozással, mert mihelyt a fiatal leányt megpillantotta, megfeledkezett arról, hogy ő

A HÁBORU ELŐTT. — SZERB KATONÁK A TÁBORBAN. *Biczó Géza rajza.*

A HÁBORU UTÁN. — SEBESÜLT SZERB KATONÁK A NISI EURÓPA-KÁVÉHÁZBAN.

26. SZÁM. 1891. BUDAPEST, JUNIUS 28. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, fél évre 6 frt | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre 4 frt | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 6 frt, félévre 3 frt | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BAKSAY SÁNDOR.

Ezelőtt négy évvel mutattuk be Baksay Sándort az *írót*, a «Gyalogösvény» íróját; ma bemutatjuk a *lelkészt*, kinek kunszentmiklósi lelkészsége 25 éves jubileumát ünnepli ma a kunszentmiklósi református egyház közönsége.

A mennyire mi Baksayt ismerjük, pedig ismerni véljük, ha ő rajta állott volna, rá és Kunszentmiklósra nézve is ez a nap csak olyan lett volna, mint a többi, mert ő sem ünnepelni, sem ünnepeltetni nem szeret. Tudták ezt barátai, azért oly titokban készítették elő, hogy mikor neki tudtára esett a szándék, már akkor jóval több volt, mint szándék, úgy, hogy nem is maradt egyéb választása, mint elfogadni és viszonozni azt az üzvözlő szót, melyben az egész közönségének szeretete nyilatkozik. Kétségkivül csatlakozik ehhez lelkésztársai üdvözlő szózata is, — főként a solti egyházmegye lelkészeié, melynek kötelékébe tartozik, ő levén az esperese, — és mi szívesen bocsátjuk magunk előtt a tisztes lelkészi kart; de utána rögtön a «Vasárnapi Ujság» következik, ki az ünnepeltben egyik legrégibb munkatársát, és pedig számos évekig kizárólag saját munkatársát köszönti. Hiszen «Gyalogösvény»-ének, s legközelebb megjelent «Szederindái»-nak minden darabja — egyen kivül — lapunkban jelent meg.

Most, négy év múlva, midőn újra bemutatjuk, elég volna csupán akkor fölkérésünkre irt önéletrajzára hivatkoznunk; de mivel most nem az írót, hanem a lelkészt állítjuk előtérbe: élethivatásának azon oldalával kellene s kell is foglalkoznunk, a melynél fogva e jubileumra rászolgált.

Baksay Sándor, mikor Budapestre rándul s ezt nem ritkán teszi, nem szokta elmulasztani meglátogatni lapunk szerkesztőségét, az ő irodalmi otthonát, hol szivesen tölt el nehány negyedórát bizodalmas beszélgetés közben, melynek tőle eredő része ép oly kedves, ép oly élvezetes, mint iratai. Nem kevésbbé kitünő elbeszélő, mint a minő író s beszédében a közvetlenség, mely saját élményeiből és észleleteiből meríti anyagát s hamisitatlan mivoltában adja tovább, a kedély melegsége, a lélek játszi szellemessége bizony maradandó hatást gyakorolnak a hallgatóra s jól bevéődnek az emlékezetbe.

Az ily bizalmas elbeszélések alkalmával tőle magától hallottakból, melyek életére vonatkoznak, és hozzá közel állók s lelkészi pályáját figyelemmel kisérők elbeszéléseiből kisérlettük meg összeállítani az itt következő vázlatot, mely Baksayt, mint papot akarná bevezetni a nagyobb közönség elé.

Régi, de nem helytelen megkülönböztetés az, mely az egyénben külön választja az embert és az írót. Ha van helye e megkülönböztetésnek, sokkal inkább meg kell, meg lehet és meg is szokás különböztetni az emberben a lelkészt és az írót. Baksaynál azonban e megkülönböztetésre semmi szükség nincs. Nem mondjuk ugyan,

BAKSAY SÁNDOR.

hogy «*hallván a lelkészt, fölismerjük benne az írót*», de bizvást mondhatjuk, hogy «*olvasván az írót, felismerjük benne a lelkészt, — még pedig a kálvinista lelkészt.*» — És pedig, — mint egyik birálója mondja a «Budapesti Hirlap»-ban, — felismerjük a lelkészt a nélkül, hogy a paposkodásnak, kegyeskedésnek egyetlen árnyékával is találkoznánk benne, és a kálvinistát a nélkül, hogy kálvinistasága a más hitüek érzelmeit csak a legkevésbbé is sértené. Midőn egyik pap barátja azt a szemrehányást tette neki, hogy tollával még semmi szolgálatot nem tett a maga egyházának, méltán felelhette tehát vissza: «Hát szolgált az én tollam valaha más érdeket, mint ugyanazokat, melyeket szolgálni papi tisztem is rendeli: az egyházaméit?» — «Igen, de a prédikációk!» — «Hát nem prédikációk azok, csakhogy nem a kathedrából?»

Mi «olvasván az írót, mindenütt felismerjük benne a lelkészt»: de hát vajon «hallván a lelkészt, felismerjük-e benne az írót?» Erre talán a kunszentmiklósi egyház közönsége felelhetne legjogosabban. — És talán felel is a mai jubileumi ünneplésével.

A költőről mondják, hogy *non fit, sed nascitur*. A pap már a legtöbb esetben csak «*fit*». *Lesz*, — szokta mondani. — *Lesz, ha lehet*, vagy, *ha más nem lehet*. Ő rá magára ez a mondása nem áll. Baksay, bizvást mondhatjuk, papnak született, talán hivatásszerűleg is, de mindenesetre tradiciójánál fogva. «A kathedra» — mondja korábbi életrajza — «A kathedra! Ez az ambiciója atyámnak nem volt légből kapott. Ez az atyai bölcs gondviselés a kathedrát jelölte ki nekem életczélul; e végből már hat éves koromban tudtam minden nagy-, déd-, szép- és ősapám nevét, kik több mint kétszáz esztendő óta (1630) szakadatlan rendben valamennyien az Istent szolgálták.» (Mellékesen jegyezzük meg, hogy a hazának sem maradtak adósai. Abaujmegye történetében fegyverrel és Verbőczyvel szerepelnek a Baksayak. Baksay István I. Rákóczy Györgynek kedves szolgája, később a Rákóczy-Wesselényi mozgalmakban a mozgalom egyik tényezője, rendezője és bölcs mérséklője. A család őse, Baksay Tamás, Eger és Szatmár védelmében tüntette ki magát.) Ezek, — nem a fegyveres, hanem a bibliás ősök, — ha van benne kevélység, ezek az ő kevélysége, kikre ő oly büszke, mint egy Montmorency.

«Másfél év alatt, — folytatja az idézett életrajz, — az egész Baranyát végig prédikáltam s alig volt vasárnap, melyen az én jól betanult s kedvvel elmondott prédikációim egyike, vagy másika a szép Baranya valamelyik templomában meg ne ríkatta volna azokat a tisztes, szabályos fehér arczokat, kik a czinterem gyalog-székeiről figyelve szegezték rám tekintetüket, s helyeslő gyakori fejbólintással adtak igazat Fördős Lajosnak, Kiss Ádámnak és Zágonyi Albu Ferencznek. Minő diadalmak voltak azok!»

«Szép ligetes Ormánság, patakos mezők, bársonyos hegyek, sugárzó ormok ott a Dráva mentén! Annak a sovány kévécskének, melyet ez az esetlen kéz összetarlózott, minden kalásza a ti méhetekből sarjadzott ki. Az én nyelvem a ti nyelvetek. Egy egész külön faj, mely Szigetvártól . . . nem; feljebb; mely Csurgó-Berzencze-Zákánytól le Eszékig a Dráva balpartján minden idegen néppel való érintkezéstől s elegyüléstől magát szigorúan megoltalmazva él; melynek Árpádkori szójárásán és szokásain legfeljebb ha a reformáczió változtatott valamit; mely fiát szolgának, leányát szolgálónak soha senkihez ki nem adja, s így ezen a réven sem fogad be idegen modort: tizennyolcz esztendeig nem ismertem idegen szót, még más magyart sem, csak a tiedet, más életet, csak a tiedet, más dalt, csak a tiedet, más tradiciókat, csak a tiedet. Némának kellene lennem, ha a te nyelvedet — noha zengését elfeledtem — nem beszélném.»

Ugyancsak idézett életrajzából ismételjük hét éves tanári működését a halasi gimnáziumban, honnét 1862-ben költözött papnak Csanádra, egy szép virágzó községbe a bajai Duna mellett.

Azelőtt is merítgetett már Horatiusból; most hasznát is vette, kivált két sorának:

O cives, cives! quaeranda pecunia primum,
Virtus post nummos!

Noha maga sohasem értett a pénzcsinálás mesterségéhez, szívesen csinált azoknak, a kiknek gondja az ő lelkét nyomta. Ezek a vagyonos, sőt gazdag emberekből álló népes ref. egyházak a Duna mentén, mondhatni, saját zsirjukba fuladtak — papiroson. A papiros tele volt zsirral — már mint egyházi adóhátralékokkal, melyeket félt sürgetni és röstelt beszedni. Egynehány fiatal lelkész, az öregebbek buzdításával, elkövette azt a nagy hazafiatlanságot, hogy megpróbálta nemcsak megkövetelni, de be is kéregetni, a kunyorálástól kezdve az agyonbeszélésig, sőt még tovább is, semmi eszközt próbálatlan nem hagyva, beerőszakolni azt, a mi az eklézsiáé. Persze! most könnyen megy a dolog. A hátraléklistát beküldjük az esperesnek, esperes az alispánnak, alispán a szolgabirónak, és október elején egyet kukorékol a község háza kakasa: «kukorékú! kurátor! terits abroszt az asztalra!» Aztán rázza ki a sok pénzt; alig győzzük összeseperni, a mi az asztalon nem férve, szét gurult.

Hát a sok szegény özvegy papné és papi árvák? kérdezte annak idejében Szász Károly, utána Csikay, utána Baksay is. A mire Pataj, a jó Dunapataj, másik kérdéssel felelt: Hát az én árváim? Erre aztán a három esperes nem tudott felelni, csak annyit, hogy «O cives cives!» Ezt meg Pataj nem értette meg, mivelhogy deákul van. De megértette a többi 24 egyház és egy csinos kis alapot segítettek összerakni a «lelkészi gyámegylet»-nek, a mi a papoknak sincs ingyenben, s ezért az öregebbek, — kiknek úgy sem marad már árvájuk, — távol is maradtak tőle. Bezzeg kapott rajta a fiatalja; mert a fiatal ember szereti ám a feleségét, s fáj a szive, ha arra gondol, hogy ez az édes lélek még özvegyen is maradhat.

Ezen és efféle mozgalmakban ott látjuk Baksay kezét is működni, hol simábban, hol némi vehemenciával, mindig czélra, sokszor távoli czélra gondolva. Néha talán nem értik, mert hát valljuk meg: nem is bir nagy informáló képességgel, de hisznek benne. S a legékesebben szóló kapaczitáló erő a bizalom, a hit. Azért hát nem is kell gondolni, hogy ő az ő kicsiny körében talán diplomatizál. Semmi sem világosabb, mint az ő ügykezelése. Legfeljebb közgyűlési megnyitó beszédei, melyek néha a Kisfaludy-társaság üléseire emlékeztetnek, midőn az esperesi hangban okvetlenül is fodrot vet az írói nedü.

Csanádról 4 évi szolgálata után Kunszentmiklósra ment Baksay. Ment; de nem ment az könnyen. Gyökeres fát nyár közepén ültetni más földbe! Száll a madár *ágról-ágra*, de nem ám *fészekről-fészekre!* Kivált a kinek, mint ő neki, semmi kielégítetlen vágya nincs; a mi volt, mind teljesülve van mindenben. Még a kathedra is, szokta mondani, sőt a templom mennyezete is, sőt a nép is egészen olyan, a minőről álmodott. Nehéz volt ezt elhagynia, és évek teltek, mig szive gyökeret vert abba a földbe, melyből aztán ki nem szakasztá többé semmi, vagy ha kiszakasztja, el nem ülteti, és ha elülteti, félő, hogy hiába ülteti.

Mert volt neki több megtisztelő — «*szerencséje*», mint a leányról szokás mondani, Minden városnak van olyan forrása, hogy:

A ki annak vizét iszsza.
Vágyik annak szíve vissza.

Ilyennek tartják a kunszentmiklósiak is a Bak-ért. Valószinüleg ez fogta meg Baksayt is. Bár nem mindenkire van ilyen hatása; mert egy időben Kunszentmiklós papjai gyakran változtak. Volt idő, — hallottuk elbeszélni, — mikor egy konvent alkalmával egy szobácskában öt pap volt jelen, a ki mind kunszentmiklósi pap volt. Fördős Lajos, Könyves Tóth Mihály, Szász Károly, Könyves Tóth Kálmán és Baksay Sándor.

Másnap Tisza Kálmánnál volt nagy konventi ebéd, ott volt az öt kunszentmiklósi pap is; el is beszélték Tiszánénak a nevezetes találkozót. — «Hát aztán melyik volt már most az öt között a legkülönb?» kérdezte Dobos. (Ki is kérdezhette volna más?) — «A kit legnagyobb helyre vittek,» — szólt mindjárt valaki. — «Nem; a kit leghamarább elvittek,» vélte ismét más. — «Nem; — szólt oda egy maliciózus püspök, — a ki legtovább kibírta őket.» — «Nem; — felelt a kegyelmes asszony, — a ki legjobban szerette őket.» Már pedig ez Baksay volt, így Baksay a «legkülönbség» kérdésében szintén nyert voksot. Igaz, hogy csak egyet.

Nehezen szerette meg Kunszentmiklóst, de igen megszerette. Hát viszont? Mert hát a papnál ez a fő. Más fajta ember, — doktor, jegyző, biró, prókátor stb. nem sokat törődnek vele, nem is keresik, szeretik-e őket, vagy nem; de a papnak fél fizetés az, ha szeretik. No hát, Baksay aligha részesült valaha Kunszentmiklóson ama rajongó szeretetben, mely a fiatal papokat szokta környezni; ő ebben a tekintetben mindig öreg pap volt, mint a hogy örökre megmarad irói fiatal nemzedéknek. De a szeretet helyett egy másnemű rokonszenv környezi. Bíznak benne a legnagyobb mértékben. Ezt igyekezett is megérdemelni. És a mi része van a kunszentmiklósi közönség szeretetében, mert az is van, az nem magáért, vagy nem csupán magáért sugározza őt körül.

Van az ő házában, a mi összegyűjti ezeket a sugarakat. Baksay háza boldog ház, és Baksay boldog ember, — és tegyük hozzá: boldog pap.

Lesz-e valami maradandó nyoma Baksay 25 éves működésének Kunszentmiklóson, s mutatkozik-e már e nyomoknak valami nyoma? Sok változás történt 25 év alatt Kunszentmiklóson, s ezekből nem egy az ő javaslására, közreműködésével. Ott van egy gazdag takarékpénztár díszes épületével, melynek atomjai az ő kezében mozdultak meg; egy régi alapjairól újabb alapokra fektetett kis gimnázium, mely vagyonában, berendezésében, diszciplinájában, eredményeiben kiállja a versenyt az ország bármely hasonfokú intézetével; egy jól rendezett egyházi gazdálkodás; a gimnázium részére nyert jelentékeny alapítványok; a gimnázium kiépítése, s a csinosan restaurált parókhia, a parókhiát környező szép két park, melynek történetét Baksay deák versekben irta meg. és ha Isten engedi, a hatalmas, épen most száz éves templom renoválása, mindezek létrejöttek, s lehet, oda fejlődtek volna, a hol ma vannak talán nélküle is: de abban, hogy Virágh Mihály püspök egyháza újra visszaemelkedett az egyházak rangjában oda, a honnét évtizedek óta lassanként aláhanyatlott, abban nagy része van Baksay Sándornak, az ő kitartásának, hűségének, szeretetének.

Huszonöt esztendő alatt két főgondnokkal, három algondnokkal szolgálta a kunszentmiklósi egyházat. Presbyterei ugyanazok, a kik ezelőtt 25 évvel voltak. Itt haláláig szolgál minden ember. Ez a következése az egyházvezetőinek kihat az egész egyházra, és maradandó lesz. Baksay konzervativ. Ő nem hagyja el helyét, de nem is bocsátja, a kikkel kezet fogott.

S ez az egyik titka az ő sikereinek. Jó lenne, ha eltanulnák tőle, a kiknek vannak czéljaik.

Törs Kálmán.

Simor János
esztergomi érsek

Simor János
bíboros-érsek.

Melléklet a «Vasárnapi Ujság» 1891. évi 4-ik számához.

Bíczó Géza

Vas. Ujs. 1891.
4. 27

49. SZÁM. 1891. BUDAPEST, DECZEMBER 6. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, fél évre 6 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre 4 „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 6 frt, félévre 3 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

HUNFALVY PÁL.

1810—1891.

Ritkán érintkezik közelebbről a dicsőség éltető fénye az enyészet zordon éjjelével, mint a magyar tudományos élet egyik első rendü alakjának, Hunfalvy Pálnak jubileumán, a melyet alig harminczkét óra mulva a nemzet gyásza váltott fel. Az üdvözlő szónokok magasztalásai közt mintha megcsendült volna a végzet utolsó szava, mely a magyar tud. akadémia valódi díszét, Hunfalvy Pált is kiszólította az élők sorából. Ki hitte volna, hogy arról az emelvényről, a melyen a nagy tudós még szombaton (nov. 28.) oly hálás szívvel emlékezett meg az akadémia alapitóiról, s áldotta azok emlékét, a kik ez első tudományos intézetünket megalkották: harmadnap mulva, hétfőn, már az ő halálát hirdeti az akadémia elnöke, a fájdalomnak szívből eredő csöndes, de megható hangján, hogy «Hunfalvy Pál itt e palotában ravatalon fekszik». Bár nyolczvanegy esztendő nehezedett vállaira, s több mint félszázad szakadatlan munkájának nyomai jelölték pályáját, a ki ismerte, korán sem gondolhatá, mily közel áll a kimúláshoz. Azonban a veszteség nagyságát enyhitik e hosszú és szép pálya maradandó érdemei, azok az eredmények, a melyeket Hunfalvy működése alkotott, azok a sikerek, a melyeket elért s az a dicsőség, a melyet önmagára és nemzetünkre árasztott. Ha volt valaki, a kit a tisztes munka, a lelkesült és lelkesitő törekvés alacsony sorsból emelt az ország elsőrendü nagyjai közé és a kinek tevékenységén és jellemén mit sem változtatott az emelkedés: Hunfalvy bizonyosan ilyen volt. A szegény nagyszalóki földmives fiát, a ki az elemi iskolák elvégzése után magasabb iskolába sem mehetett egy ideig, ugyanaz a tudásvágy élesztette, táplálta és vezette, mint később a lőcsei nevelőt, a késmárki tanárt, az akadémia osztályelnökét s a főrendi ház kinevezett tagját. Társadalmi állása nagyot változott: az igazság kiderítésére irányzott törekvése mindig egyforma volt, lankadatlan, nagy tért befoglaló, nemes és áldásos.

A klasszikai irodalom tanulmányozása és magyarázata és a román népek történetének vizsgálata között mily roppant hosszú utat kellett megtennie, hogy a tudomány különféle ágaiban mindenütt maradandó nyomokat hagyjon hátra, a melyek a későbbi kutatóknak kijelöljék a követendő irányt, örökségül hagyják az összegyüjtött szellemi kincseket, a melyek az európai tudományosság embereinél is valódi értékek. S mindezt önerejéből kezdte, önerejéből végezte, nem örökölve szüleitől semmit, még nevét sem, a melyet ő viselt először s ő tett tiszteletreméltóvá.

Hunfalvy atyja szegény földmives volt, Hunsdorfernek hívták s ebből a névből magyarosította a maga nevét, a melyet aztán öcscse, János, a szintén európai hirü földrajzíró is elfogadott és viselt. Pál, az idősb testvér, 1810 márcz. 12-én született s mint gyermek, szülőhelyén, Nagy-Szalókon kezdte az elemi ismereteket elsajátítani s a falu derék lelkészének köszönhető, hogy a gyermek képzése abban nem maradt az elemi iskolák végeztével. A lelkész figyelmessé levén a szegény, de annál törekvőbb fiú buzgó olvasási s tanulni szerető hajlamára: ki tudta eszközölni, hogy Pál a középiskolákat is megkezdhette Késmárkon s folytathatta Miskolczon az evangelikusoknál, mindenütt kitünő sikerrel s tanárainak megérdemelt szeretetével.

A falusi kis fiú előtt új világ nyilt Késmárkon. «Tovább egy hétnél, — irja később visszaemlékezéseiben, — bámulva néztem a futkározó

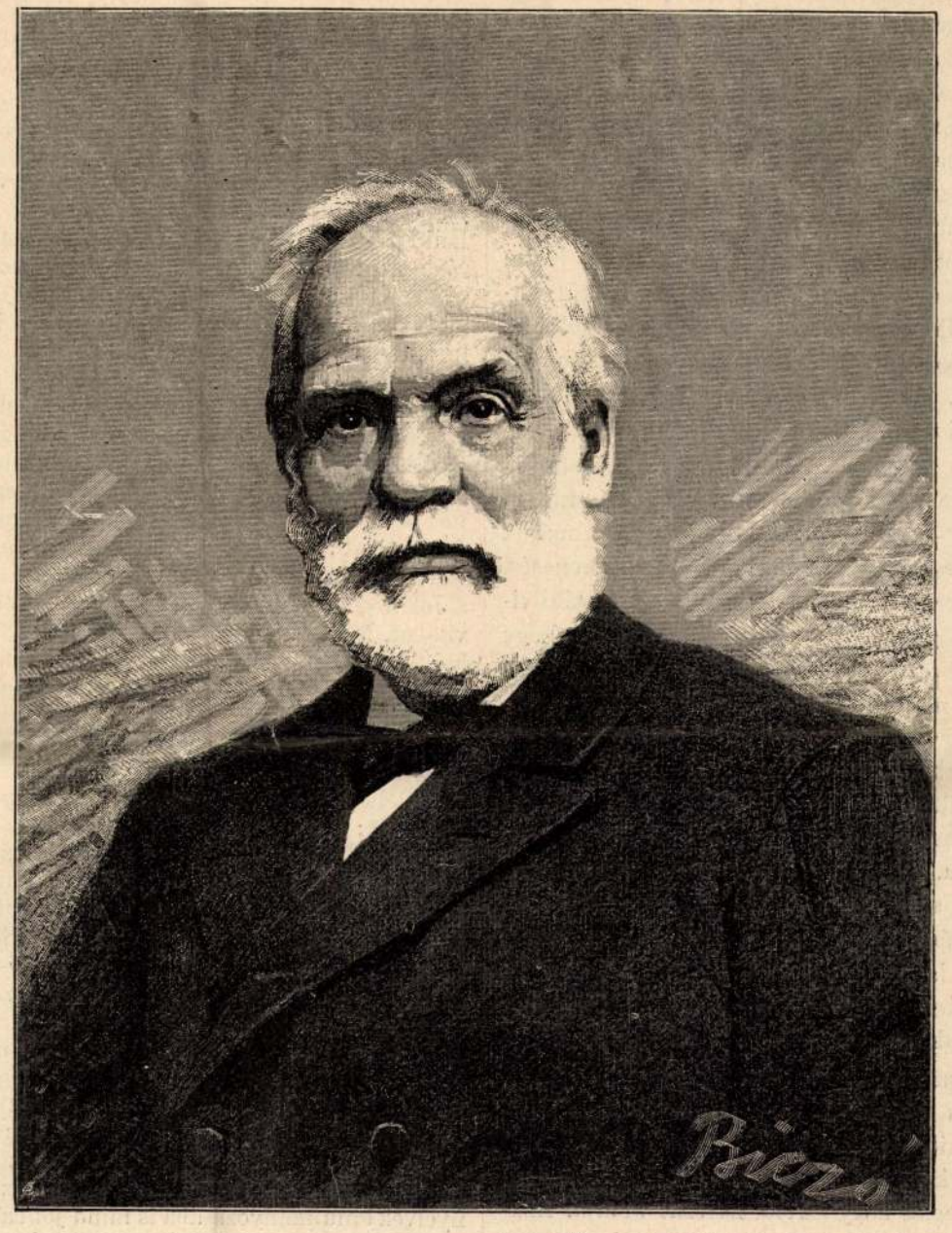

Ellinger Ede fényképe után rajzolta Bitzó Géza.

HUNFALVY PÁL.

fiúkat, hogy el nem tévednek a roppant városban: de én magam nem távoztam a háztól; szerencsémre volt társam, kivel iskolába jártam az úgy nevezett Szűcs-kapun keresztül, melyhez hasonlónak csak a jeruzsálemi kaput képzelhettem.» A gyermek jobbadán otthon töltötte szünidejét is, olvasgatva a bibliát s egy régi földrajzot. Már ekkor kezdett vallásos érzése erősbülni, a mely később is jellemének lényeges tulajdonsága, tudományos működésének mintegy fenkölt kísérője maradt. Sajnálta, hogy bár több évig tanult már latinul s még sem tudta úgy e nyelvet, mint a hogy azt Késmárkon kivánták; de föltette magában, hogy minden tőle telhetőt elkövet saját előmenetelére épen úgy, mint gyakran haragvó tanárja kibékítésére s megengesztelésére.

Négy évig tanult Késmárkon s az utolsó két évben már a lyceum gazdag könyvtárát is buvárolni kezdte és sok könyvet hordozgatott haza, a melyeket «az értelem nem birt megemészteni.»

Rhetorikára Miskolczra ment s itt tanulta a szónoklat- és költészettant két esztendeig, ezeken kívül a logikából, történelemből, földrajzból s más tudományokból is tanult annyit, a menynyit akkor kivántak s a mennyit maga a tanár tudott. «Mikor két év mulva, — írja tovább viszszaemlékezéseiben, — Gömör határhegyéről szülőföldemet megláttam, s az ősz Kárpát havas ormai előttem felmagasodtak a távolban: az öröm könyeket fakaszta arczomra. Szép a világ mindenütt, de otthon legszebb! Milyen a Poprád völgye! Örömest felejt az ifjú kora tavaszt, vig nyarat, szőlőt, dinnyét, midőn a gyermek álmaitól szent bérczeket megpillantja, a melyek homlokain néha felhők boronganak ugyan, mintegy a teremtés titkát rejtők: de ha tiszta égbe nyulnak, boldog béke néz le rólok s az mennyet mosolyg szívedbe.» Megint Késmárk fogadta be a czéljaival még tisztába nem jövő ifjút s itt Mihálik, Benedicti, Kralovánszky és Schneider alatt végezte felsőbb tanulmányait. E híres tanárok inkább apái és testvérei voltak, semmint «felhőkből ledörgő tanítók» — mint maga megjegyzé. Ekkor képezte magát a bölcseleti tudományokban, a történelemben s hihetőleg az újabb európai nyelvekben is. Kezdte belátni, mily hosszas út vezet az elme alapos kimüveléséhez, és számot vetett magával: vajjon képes lesz-e ezt az útat megtenni biztos segítség nélkül. Sokat küzdhetett magával, mert még később írt emlékezéseiben is kifejezést adott ebbeli töprengéseinek, jóllehet az élet nehézségeit még mint késmárki tanuló nem is ismerte.

Aligha tévedünk, ha ez időre vonatkoztatjuk következő érdekes elmélkedéseit. «Alig tudom — így ir — mi a szerencse. Mennyiben mások gondolkozását ismerem, nem voltam szerencsés. Mit nagyra becsül a világ: kedvező családi viszony, fényes állapot, vagyon, a minek, hogy boldogul élhessen, legalább középszerű fokát kívánja, nem jutott osztályomúl. De boldog voltam s elégedetten láttam első éveimet letünni. A napnak örülvén, míg az süte, bús gondolat nem talált helyet agyamban: különben éhséget nem tapasztaltam s éjszaka, a melyet soha nem szerettem, álom vett ölébe. Majd, mire, úgy látszott, szánva sem valék, iskolában leltem vigasztalást. S az élet hő értelmét most a czél is fokozta: lassan az emberiség hajnallék föl előttem, s a boldogság teljessé vált volna, ha az ismerés fájának gyümölcsében kételyt nem evém vala.»

Ily formán hozzá szokott az ismeretek gyűjtéséhez s újraalkotásához. Tanulmányai végeztével tanítgatással, nevelősködéssel kereste mindennapi kenyerét s kemény sorson kelle átküzdenie magát, hogy az élet harczát kibírja. Akaratereje s czéljába vetett hite azonban egyre buzdították.

Egészen föllélegzett vesződséges évei után, mikor az aszódi Podmaniczky báró családhoz jutott nevelőnek. A két ifjú bárót, Ármint és Frigyest tanította buzgón, jókedvvel, miközben maga is folyvást tanult, jurátus lett s 1838-ban megszerezte az ügyvédi diplomát, a melyet azonban egyelőre szegre akasztott s inkább az irói hirnév ösztönözte és föl is lépett az irodalomban csakhamar. A Toldy, Bajza és Vörösmarty «Athenaeum»-ának szorgalmas munkatársa lőn, itt jelenvén meg legkorábbi dolgozatai, mint a «Drezdai levelek», «Emlékezés Késmárkra,» «Rhapsodiák» és «Thukidydes,» a melyek később még más három dolgozattal megtoldva, külön is megjelentek «Tanulmányok» című kötetében (1873). E tanulmányok nem a forma könnyed szépségeivel ékeskednek, hanem a tartalom mélységével, egy gondolkozó fő észleletein.k szigorúan rendszeres csoportosításával, nagy olvasottsággal, éles ítélettel s a közoktatásügyi és általános művelődési kérdések finom elemzésével. E tulajdonságoknak volt köszönhető, hogy az akadémia már 1841-ben levelező tagjai sorába választotta és a következő évben a Kisfaludy-társaság is ügyekezett őt választásával megtisztelni.

Mind tudományos, mind a szépirodalmi társaságban régi klasszikus tárgyu felolvasással köszöntött be, s ekkor úgy látszott, ez lesz az a tér, a hol a fiatal tudós összes tevékenységét kifejti s a nemzet figyelmét mintegy utólszor irányozza mélyebben a régi görög és latin irodalom tanulmányozása felé akkor, midőn egyfelől a franczia romanticizmus tett mind nagyobb hódításokat, másfelől pedig a népies költészet is fejledezni kezdett. Az 1841-ben megindult «Pesti Hirlap»-ba is szorgalmasan kezdett dolgozni, e mellett jogi tanulmányokkal is folyvást foglalkozott. 1842-ben meghivták Késmárkra jogtanárnak és e meghivást örömmel fogadta. Második éves tanársága ideje alatt kiadta a «Magyar váltó és kereskedelemi törvények» című munkáját Lőcsén. Hat esztendeig tanította itt a jogot s lassankint a politikai élet mozgalmaiba is belesodródott. Mint tanár hamar hiressé vált, s távoli megyékből is szivesen mentek előadásait hallgatni. Tanítványai szinte bálványozták, minek oka nemcsak a tudós tanár világos és tanulságos előadása volt, hanem az ember szeretetreméltósága is. Petőfi, mikor 1845-ben a felsővidéken tett látogatásokat, Kerényi Frigyessel együtt Hunfalvyt is meglátogatta, s ő is úgy emlékezik róla, mint a «tanitványaitól általánosan szeretett professor»-ról. «Ezt azért hozom fel, — jegyzi meg Petőfi, — mert ez oly ritkaság, mint nálunk a józan és becsületes kritikus.»

Szepesmegye méltányolta Hunfalvy tanári, irói és politikai működését, s az első népképviseleti magyar országgyülésre a szepes-szombati kerület követéül küldötte fel őt. Mint képviselő szilárd híve volt a szabadságharcz ügyének s ott volt Debreczenben, sőt Szegeden is, de folyvást a mérsékelt, a békülni kivánó párttöredékhez tartozott, s ily irányú hírlapi czikkei a Jókai «Esti Lapok»-jában sűrűn láttak napvilágot. Mint később a tudományban, a politikai heves küzdelmekben is bátran kimondotta meggyőződését, nem félve, hogy előítéleteket fog sérteni, vagy balvéleményeket kell ostromolnia. Az 1849 ápr. 14-iki nyilatkozatot ellenezte s nagy hibának tartá annak kihirdetését.

Jóllehet Hunfalvy a mérsékeltek csoportjába tartozott: a szabadság ügyének bukása után ő sem kerülhette ki az abszolut kormány zaklatásait. Szenvedett fogságot is, de csakhamar alkalma lőn életét teljesen az irodalomnak szentelni. Az akadémia főkönyvtárnokává 1851 jun. 27-én nevezte ki a Teleki-család, s e tisztséget viselte is egész haláláig, több mint negyven esztendeig.

Az ötvenes évek elején, az általános nemzeti gyász közepette, ő is csatlakozott ama nagynevű hazafiakhoz, a kik a sivár jelent a mult dicső emlékeivel iparkodtak tűrhetővé tenni s irodalmunk régi remekeit bocsátották közre az «Ujabb Nemzeti Könyvtár»-ban. Másfelől az altáji nyelvek tanulmányozásába is mind jobban belemélyedvén s megtalálván voltaképi tudományos irányát: első volt, a ki a Révai óta szünetelő összehasonlító nyelvészet derekasabb müveléséhez látott s csakhamar megalapította azt az iskolát, a melynek munkássága ma már európai hirnévvel dicsekszik.

1851 január 18-án körvonalozta először az akadémiában, milyen irányt kell vennie az összehasonlító magyar nyelvészetnek, ha tudományos becsre kiván számot tartani. Kimondotta, hogy az altáji nyelvészet terén «nekünk kell megragadni a vezérséget», mert csak így lesz alkalmunk, «az európai tudománynak szükségessé tenni» magunkat.

Szilárd meggyőződéssel, tudományának egész súlyával küzdött a téveszmékkel harczolók sűrű sorai ellen, s teljes erejével hozzá fogott a munkához, hogy megállapítsa azon vezérelveket, a melyek az általános nyelvhasonlításban irányadók, s egyszersmind kijelölni azon teendőket, a melyek e működésben reánk várakoznak. Az altáji nyelvek közül először a török, magyar és finn nyelvek közti kapcsolatot igyekszik megállapitani. Lassankint, mikor ama kincseket búvárolja át, a melyeket Reguly Antal hozott magával hosszú utazásából, a finn nyelven kívül a többi ugor nyelveket, a mordvint és cseremiszt is belevonja vizsgálódása körébe, s csakhamar arra a meggyőződésre jut, hogy «a magyar nyelv középállást foglal el a finn és török nyelv között, s a mordvinnal és vogul-osztjákkal alkot szorosabb egységet». E működésében hűséges szövetségesre talált Budenz Józsefben, a kivel aztán együttesen rakta le az összehasonlító ugor nyelvészet szilárd alapjait a «Magyar nyelvészet» s az ezt követő «Nyelvtudományi Közlemények» című folyóiratokban, mely utóbbit egészen 1878-ig szerkesztette.

Hunfalvy folyóiratai nem kizárólag az ugor összehasonlító nyelvészettel foglalkoztak; helyet találtak benne az altáji, indogermán és sémi nyelvészet körébe tartozó feldolgozások is, sőt ethnographiai és mythologiai tárgyu czikkeket is szivesen fogadott a szerkesztő. Mert ő neki már ekkor az volt a meggyőződése, hogy az összehasonlító nyelvészetnek csak akkor lesznek tényleges eredményei, ha a rokon népek ethnographiai és mythologiai sajátságaira is kiterjeszkednek a tudósok.

Plato, Aristoteles és Thukidydes munkáinak ismertetését és fejtegetését ily formán az ötvenes évek elején «Tájékozás a magyar nyelvtudományban», később «A török, magyar és finn szók összehasonlítása», «A dakota nyelv», «A vogul föld és népe», «A vogul teremtés mondája», «Finn olvasmányok» című munkái váltották fel. Mindezekben az anyaggyűjtő és feldolgozó tudós egyaránt kimutatta bámulatos szorgalmát, elemző képességét s elfogulatlan itélet-alkotó tehetségeit, a melyek a legnehezebb feladatokkal is készségesen birkóztak meg. A tudományos magyar nyelvészet czéljait kitűzni és megállapitani a szepesi német ember vasszorgalmával és szívósságával, az igazi magyar valódi lelkesülésével s az igazság földerítésébe vetett hit komoly sugalmával törekedett; a megkezdett harczot hévvel folytatta majdnem haláláig azok ellen, a kik a török-tatár népekkel való közelebbi rokonságunkat vitatták s az ő vezérsége alatt indította meg az ifjabb tudósok serege a Vámbéry elleni harczot, az eszméknek és tudományos készültségnek mindenesetre igen tekintélyes csoportjával.

1869-ben hosszabb utat tevén a Balti tenger melléki tartományokban, hol az ős ugor népek egyes törzseit tanulmányozhatta: két kötetes munkában bocsátotta közre észleleteit, tapasztalatait, a melyek még legújabban is arra birtak két magyar tudóst, hogy a Hunfalvy által kijelölt úton folytassák tovább a rokon népek nyelvének és ethnographiájának tanulmányozását. Hunfalvy munkája «Utazás a Balti-tenger vidékén» czímmel jelent meg 1871-ben, s pár év mulva németül is kiadták Lipcsében. Aztán megírta A «kondai vogul nyelv» czimű tanulmányát (1872), a mely a világirodalomban is nagy figyelmet keltett épen úgy, mint a Reguly hagyatéka nyomán írt «Az éjszaki osztják nyelv» czimű munkája. E jobbára úttörő munkák nemcsak nálunk, de a külföldön is első rangú tekintélylyé tették Hunfalvyt s valami nyolcz-kilencz tudományos társaság választotta meg őt tagjának, mint például a párisi «Societé Philologique», a «Trinity Historical Society», s az «American Philosophical Society».

Hunfalvy azonban, mint föntebb érintettük, nem elégedett meg a rokon népek nyelvének

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR IGAZGATÓI.

Midőn Magyarország legelső hitelintézete, a Pesti hazai első takarékpénztár felszázados fönnállásának ünnepét üli, be kivánjuk mutatni ama férfiakat, a kik e ma oly szép virágzásra jutott intézetnek élén állottak s mai nagyságának előkészítői, legfőbb tényezői voltak.

A Pesti hazai első takarékpénztár alapítója az irodalmunkban s a közélet más térein is elismert nevü **Fáy András** vala, kinek ez intézet létrehozása és életbeléptetése körüli érdemeiről bővebben emlékezik az intézet történetét ismertető czikkünk. Ő az intézet igazgatójául választott *Simontsits János* kir. tanácsos s Pestmegyének akkori alispánja mellé aligazgatónak választatott s utóbb ebbeli minőségében állandóan megerősíttetett. S valóban Simontsits mellett, a ki hivatalos teendőin kivül még a nemzeti szinház ügyeinek vezetésével is el vala foglalva, mint annak intendánsa, — Fáy András volt a pesti hazai első takarékpénztárnak nem csak alapítója, hanem az első években vezető lelke is, mindaddig, mig betegsége 1848-ban az intézet éléről visszalépni nem kényszeríté.

Ettől kezdve **Simontsits János** maradt az egyedüli igazgató egész 1856-ban bekövetkezett haláláig. Fáy András ekkor utóljára jelent meg az augusztus 27-ikén tartott rendkivüli közgyülésen, melyen **Hajós József**, a választmánynak több év óta kiválóan buzgó tagja, választatott meg igazgatónak, kinek vezetésével az intézet csodálatos föllendülése és fölvirágozása kezdődik. Az ő igazgatása elején egyszerre öt millióval szaporodott meg az intézet bevétele (8 millióról 13-ra) és fölülhaladta a 24 milliót. Ez akkor oly ritka siker kétségkivül az ő nagy erélyének és tapintatos vezetésének tulajdonitható. Hajós rövid időn oly tekintély lett a pénzügyek terén, hogy minden nevezetesebb vállalat megnyerni igyekezett támogatását és szakértő erejét. Igy az első magyar biztositó társaság, melynek alelnöke volt, a magyar földhitelintézet, melynek igazgató választmányi tagja volt, a középdunai magyar gőzhajó-társaság, mely szintén alelnökének nyerte meg, a közuti vasuttársaság, melynek igazgató tanácsában vett részt, az országos gazdasági egyesület, melynek előbb igazgató választmányi tagja, aztán alelnöke és kertészeti szakosztályának elnöke volt s még számos jó nevü intézetek, melyek szintén tanácsával éltek.

Hajós Józsefet sulyos szembaja akadályozta meg a Pesti hazai első takarékpénztár ügyeinek tovább vezetésében. 1882-ben már az elnökséggel egybekötött vezérigazgatói teendőket lehetetlen volt ellátnia s attól fölmentetését és nyugdijaztatását kérte, 1883-ban pedig az elnökségről is lemondott. Hajós József, mint tudjuk, a mult év elején végezte be munkában és sikerekben gazdag életét. Ekkor választatott az intézet vezérigazgatójának, majd egyuttal az igazgatóság elnökének **Steiger Gyula**, kinek igazgatása alatt a pesti hazai első takarékpénztár ötvenéves jubileumát ünnepli most.

Steiger Gyula, a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület ez időszerinti vezérigazgatója és igazgatósági elnöke, született 1837. deczember 24-ikén Szántón, Abaujvármegyében, jelenleg tehát 53-ik évében van.

Atyai ágon svájczi nemesi családból származik, mely teljesen magyarrá lett, midőn Steiger Gyula nagyatyja a somogymegyei Stefaics családba házasodott. Elhunyt édes anyja a jászói Jászay családból származott.

Tanulmányait az alsóbb osztályokban Sárospatakon, Egerben, Kassán, a VI-ik osztálytól kezdve Budapesten végezte, ugyanitt 1854-ben kezdvén meg egyetemi tanulmányait.

Szülői az 1848—49-iki események folytán, mint sok más család, elvesztvén szerény vagyonukat, Steiger Gyula a kenyérkereseti pályára lett utalva és magát az ügyvédi pályára képezte ki: 1860-ban megnyervén a tudori, 1861-ben pedig mindkét ügyvédi oklevelet. Az ügyvédi pályán azonban csak rövid ideig működött, mert összeköttetései folytán már kezdetben is inkább közgazdasági vállalatokkal foglalkozván, 1869-ben gróf Mikó Imre akkori közlekedési miniszter meghivására, elfogadta a vasutépitési igazgatóság kisajátitási főnökségét és szerződési viszonynyal az állam szolgálatába lépett.

1872-ben azonban, midőn a pesti józsefvárosi választókerület által a képviselőjelöltség elfogadására fölhivatott, szerződési viszonyának megszüntetését kérte, hogy a választásnál a függésnek még látszatát is kirekeszsze.

1872-ben a pesti józsefvárosi választókerület által országos képviselővé választatott, mely minőségében leginkább közgazdasági kérdésekben és a fővárosra vonatkozó törvények, főleg a magyar nyelv diadalra juttatása érdekében érvényesitette működését. Ő tette többek közt a különinditványt — az osztályok veleménye és legirányadóbb képviselők, köztük Deák Ferencz aggodalmai daczára, — hogy a főváros közigazgatásának minden ágában, a hivatalos nyelv kizárólag az állam nyelve, a magyar legyen.

Már 1867-ben a fővárosi képviselet tagjává választatván, annak minden ügyeiben tevékeny részt vett. Szentkirályi Móricz akkori főpolgármesterrel vállvetve iparkodott előmozditani és életbeléptetni mindent, mi a főváros emelése és magyarositása érdekében megtehető volt. Függetlensége, szókimondása és liberális nézetei az egész ország előtt ismertté tették nevét.

Az 1869 deczember 31-iki első népszámlálás keresztülvitele a fővárosban az ő, mint kiküldött bizottmányi elnök kezeibe tétetett le. Ezáltal szerzett érdemeiért a király a III. oszt. vaskorona-renddel tüntette ki. Később ennek alapján «dánóczi» előnévvel a lovagi rangot is megnyerte.

1871-ben tette meg a fővárosnál indítványát egy magyar népszinház alkotása iránt, s megnyervén a hozzájárulást, a kiküldött bizottsággal, főleg báró Lipthay Bélával együtt működvén, főtényező lett a népszinház létrejöttében, melynek 1875-iki megnyitásától 1883-ig a népszinházi bizottmány nevében és megbizásából a szinház fölötti felügyeletet és intézkedést is vezette.

A fővárosi közigazgatás javitására irányzott folytonos müködése köztudomásu. Nemcsak mint országgyülési képviselő tett 1872-ben, a fővárosi törvény tárgyalása alkalmával, számos javító indítványt, hanem egy külön törvényjavaslatot is kidolgozott. Később a szervezési szabályrendelet megállapítására kiküldött kilenczes, majd a szervező bizottság munkálataiban is tevékeny részt vett és 1879-ben egy uj fővárosi törvény alapelveinek tervezetét adta át a belügyminiszternek, mely tervezet radikális módon akarva a bajokon segíteni, a jelenleg folyó tanácskozások egyik anyagát és tárgyalási alapját képezi.

A Pesti hazai első takarékpénztárhoz az akkori választmányba 1869-ben választatott be, tehát az intézet ügyei intézésében 21 év óta vesz részt. Már kezdetben az ügyeket vivő 15-ös, majd a háromtagu pénzügyi bizottság tagja lett, mely a több éven át betegeskedő igazgató mellett akkor tulajdonképen vezetője volt az intézetnek.

1883-ban választatott meg az egyesület ügyeinek vezérletére, mint annak vezérigazgatója és ugyanő lett 1886-ban az igazgatósági tanácskozások vezetője is, mint az igazgatóság elnöke.

Ezen idő óta széleskörü tapasztalatait és kiváló képességeit kizárólag az egyesület érdekeinek szenteli. Fáradhatatlan buzgalommal és odaadó munkássággal működik annak fölvirágoztatásán. Hogy milyen sikerrel, azt fényesen bizonyitják az egyesületnek működése alatt közzétett zárszámadásainak nagyszerű eredményei. Vezérigazgatósága alatt az egyesület rohamosan emelkedett. Daczára a soknemü versenynek, üzletágai nem remélt kiterjedést nyertek, tőkéi és forgalma folyton nagyobbodnak. Az egyesület adminisztrációját úgy az ügykezelés pontosságára, mint gyorsaságára való tekintettel szervezte és minden irányban nyilatkozó sikerei fényesen igazolják azon bizalmat, melylyel őt az egyesület részvényesei kitüntették akkor, midőn hazánk legrégibb és legnagyobb pénzintézetének élére állitották.

FÁY ANDRÁS ÖREGKORI ARCZKÉPE.

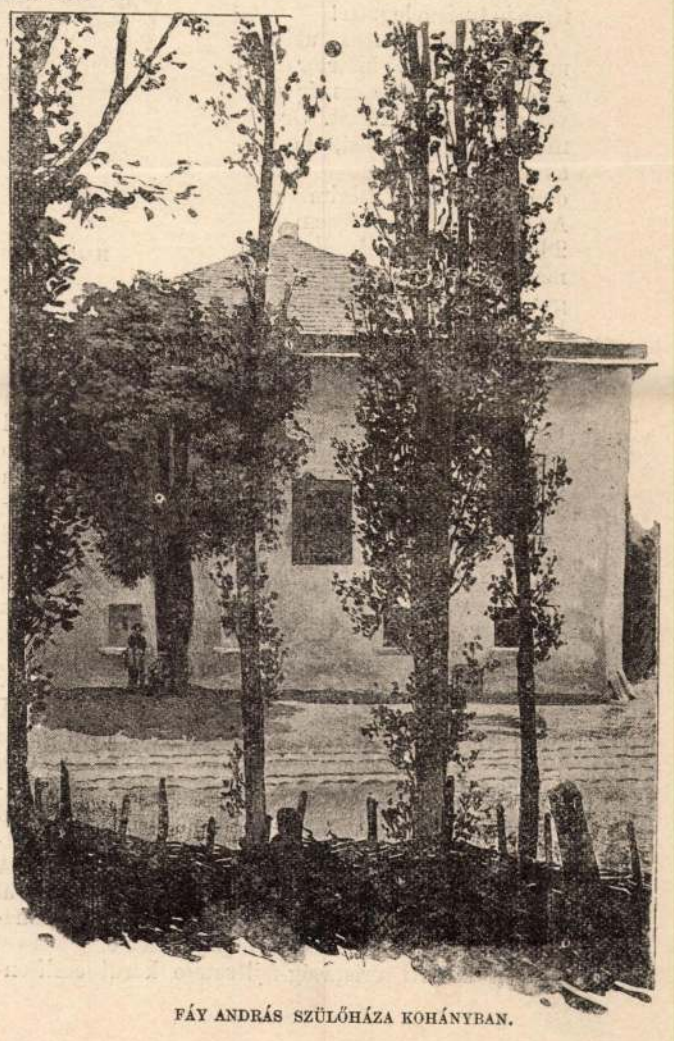

FÁY ANDRÁS SZÜLŐHÁZA KOHÁNYBAN.

A MAGYARORSZÁGI KÁRPÁT-EGYESÜLET BUDAPESTI OSZTÁLYÁNAK KÖZGYŰLÉSE.

A magyarországi Kárpát-egyesület budapesti osztálya megalakulása óta, alig egy évi működése alatt, oly élénk és buzgó tevékenységet fejtett ki s úgy jelesül szerkesztett közlönye, a «Turisták lapja», mint felolvasó ülései s a Budapest környékén rendezett társas kirándulásai által a hazai és kivált a fővárosi és a Budapest-környéki közönség érdeklődését oly nagy mértékben keltette föl, hogy csak természetesnek találhattuk, hogy a fiatal új egyesület f. évi január 25-én tartott közgyülése a társulatnak immár *ezerre* szaporodott tagjainak élénk részvéte mellett ment végbe. A társulat tagjai oly nagy számmal jelentek meg a közgyülésen, hogy egészen megtöltötték a m. tud. akadémia rendes üléstermét, s a nagy számu közönség, mely között közéletünknek sok jelesét láthattuk, figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta végig a közgyülésen előadott jelentéseket és felolvasást.

Báró Eötvös Loránd emelkedett hangú beszédben nyitotta meg az ülést. Mint a turista, — úgy mondá, — ki nehány órai erélyes gyaloglás után nehány perczre megállapodik, hogy az úton szerzett tapasztalatait áttekintse, úgy tartja a budapesti osztály is első pihenőjét. Ma akarunk körültekinteni a végből, hogy erőnkkel számot vessünk és kijelöljük a tovább követendő útat... Látni fogjuk, hogy jó lépésekkel haladtunk. Tavaly még kis számú csoportunk máig egy ezreddé növekedett, a «*Turisták Lapjá*»-nak első évfolyama és érdekkel látogatott felolvasó üléseink tagjaink szellemi tevékenységéről tanuskodnak, a pilisi hegység magányos útjain alkalmazott útjelzőink, turistatérképünk és társas kirándulásaink e szép vidéket a főváros lakosára nézve hozzáférhetővé tették. Az amateur-fotografiai kiállítás előmunkálatai már is szép sikert igérnek, az iskolai kirándulások rendezése folyamatban van..... Haladjunk tehát bátran czélunk felé. Legyen ez a czél a turistaság meghonosítása hazánkban, és mert tudjuk, hogy a jó turista, ha nem több, legalább egészséges és erős akaratú ember, törekedjünk arra, hogy magyar hazánkban mennél több ilyen jó turista legyen!

A lelkes éljenzés után, mely e beszédet kisérte, dr. *Thirring Gusztáv* titkár olvasta fel évi jelentését. Örömének ad kifejezést, hogy az osztály első életéve minden várakozását felülmulta. Az osztály 1888. decz. 28-án 273 taggal alakult meg; ma már az *ezredik* tagot jelentheti be. Működése két irányban folyt le: egyfelől a turistaság iránti érdeklődés fölkeltése, másfelől a gyakorlati turistaság fejlesztése volt czélja. Az elsőt főleg a «*Turisták-Lapjá*»-val igyekezett elérni, melynek I. évfolyama 6 számban, 22 ivnyi terjedelemben, számos képpel diszítve jelent meg, s hazánk e szakbeli legjelesebb munkaerőitől támogatva, máris az ország minden részében elterjedt, a folyó évben pedig már havonként fog megjelenni. Az osztály *felolvasási cyklusa* is nagy érdeklődést keltett; a közgyülésig öt felolvasó ülés tartatott (10 előadással) s hátra van még 4 ülés 8 felolvasással; a felolvasók közt voltak dr. *Csapodi István* («A turistaság egészségtana»), dr. *Márki Sándor* («Középkori magyar utazók»), dr. *Thirring Gusztáv* («Budapest környéke a turistaság szempontjából»), dr. *Marinovich Imre* («A Mont-Blanc első megmászása»), *Szerelemhegyiné Móczár Jolán* («Alföldiek a Cziblesen»), dr. *Pechány Adolf* («A Vág völgyéről»), dr. *Ballagi Aladár* («Budapest és környéke 150 évvel ezelőtt»), ifj. *Jankó János* («A Szitnya»), *Mihalik József* («Vándorlások Liptómegyében») és dr. *Szontagh Miklós* («A Magas-Tátráról»). Az osztály foglalkozott azonkivül hazai tájkép-kiállítás eszméjével, melyből az amateur-fotografiai kiállítás eszméje jött létre.

Agyakorlati turistaság fejlesztése körül említendők a nyáron (husvéttól szeptemberig) rendezett kisebb-nagyobb kirándulások (összesen 21), melyeket nagy mértékben mozdítottak elő a különböző vasutakon kieszközölt tetemes kedvezmények. A főváros környékén kirándulók utbaigazítására az osztály kiadta a *Budapesti turista-térképet* s egy kis *Kalauzt* a szent-endrei vasutvonal mentén; a Pilis hegységben s a nógrádi hegyekben pedig 124 km.-nyi útvonalakat jelzésekkel látott el. A jelentés köszönettel emlékszik meg *gróf Csáky Albin* miniszter nagylelkü pártfogásáról, mely az osztály működését tetemesen megkönnyítette. Tervbe van véve messzelátó épitése a Nagyszál tetején, Vácz mellett, a Szurdokvölgy járhatóvá tétele, az iskolai karavánok meghonosítása, s egy menedékház épitése az *Öt-tó* mellett a Magyar-Tátrában. A tagok közti érintkezés s a társas szellem fejlesztésére az osztály havonként társas vacsorákat rendezett; karácsonykor pedig Pilis-Szent-Kereszten 50 szegény gyermeket ruháztott fel. Végül örömmel konstatálja a titkár, hogy az *ezer tag közül az év folyamán a halál csak egyet ragadott ki.*

Ezután következett a pénztári mérleg s a jövő évi költségvetés bemutatása, mely megjegyzés nélkül elfogadtatott.

Dr. *Téry Ödön* ügyvivő alelnök: «Turistaság a külföldön és hazánkban» czim alatt tartott előadást. Azon kezdé, hogy a turistaság azóta virágzott fel, mióta 1785-ben Saussure franczia természettudós Chamounixból megmászta a Mont-Blancot. Azóta alakultak turista-egyesületek, melyek a hegyi vidékekre az idegenek nagy tömegét csődítették s ama vidékek jólétét megteremtették. Első volt az angol *Alpine-Club*, mely csak a legkiválóbb hegymászókat veszi fel s ezért csak 500 tagja van; legnagyobb ma a *Deutscher und Oesterreichischer Alpen-Verein*, melynek 22,000 tagja van, kik 182 osztályt alkottak. Igen kiterjedt munkásságot fejt ki az Alpok kikutatásában és megismertetésében. Svájczban is alakult *Alpen-Club*, mely kitünő évkönyvet ad ki és sokat költ térképekre; 3200 tagja van, osztályainak száma 30. A nagyobb egyesületek közül kiemeli még a *Club Alpino Italianot*, melynek 4500 tagja van és a *Club Alpin Français*-t, mely a német-franczia háboru óta alakult meg. Számos kisebb egyesület müködik Ausztriában is. Hazánknak két turista egyesülete közül a *Siebenbürgischer Karpathen-Vereint* a legteljesebb elismerés illeti meg; nem mondhatja ugyanazt a *Magyarországi Kárpát-egyesületről*, melynek fejlődését mai szerkezete gátolja. A gyorsan felvirágzott külföldi egyesületekben szerzett tapasztalatoknak jobban kellene érvényesülniök, hogy ez egyesület virágzásnak induljon. Részletesen fejtegeti azon módozatokat, melyek mellett az egyesület az eddiginél kiterjedtebb s eredményesebb működést fejthetne ki.

Az előadás után megejtetett a választás; a megüresedett jegyzői állásra egyhangulag *dr. Marinovich Imre* választatott meg; ezenkivül választatott 36 budapesti, és 18 vidéki választmányi tag.

A) Helybeliek: Dr. Ballagi Aladár, egyetemi tanár, Bedő Albert, orsz. főerdőmester, Berényi József, a m. államvasút főfelügvelője, dr. Bernáth István, orsz. ipariskolai felügyelő, Bexheft Mór, az osztr. m. á. v. főfelügyelője, Böckh János, a m. kir. földtani intézet igazgatója, dr. Bochkor Károly, egyetemi tanár, dr. Csapodi István, egyetemi magántanár, dr. Czölder János, a déli vasút titkára, dr. Fialowszki Lajos, tanár, dr. Forster Gyula, a magy. földhitelintézet igazgatója, Gyulányi Béla, földhitelintézeti tisztviselő, Hebentanz N., takarékpénztári főszámvevő, id. Hoffmann Sándor, főerdőtanácsos, ifj. Jankó János, fővárosi statisztikai hivatali tisztviselő, Jász Géza, földhitelintézeti tisztviselő, Haraszti Jellinek H., a közúti vaspálya igazgatója, Jenny Antal, kir. táblai biró, Kalecsinszky Sándor vegyész, dr. Karácsonyi Jenő, ügyvéd, Kogutowicz Manó, térképész, dr. Krenner József, műegyetemi tanár, Lukse Fábry B. min. műszaki tanácsos, dr. Mágócsy-Dietz Sándor, tanar, dr. Márki Sándor, tanár, dr. Markusovszky Lajos, miniszteri tanácsos, dr. Münnich Aurél, orsz. képviselő, Nagy Dezső, műegyetemi tanár, Nagy Miklós, a «Vasárnapi Ujság» szerkesztője, dr. Pap Samu, országos képviselő, dr. Romy Béla, miniszteri fogalmazó, dr. Schafarzik Ferencz, magy. kir. geologus, Seidl Ambrus, a kassa-oderbergi vasút vezértitkára, dr. Staub Móricz tanár, dr. Szabó József, egyetemi tanár, dr. Wartha Vincze, műegyetemi tanár. *B) Vidékiek:* Baross Pál, földbirtokos (Pilis-Szántó), Burány János, ügyvéd (Esztergomból), dr. Büben László, kir. fegyházorvos (Mária-Nosztra), Csanády I., királyi járásbiró (Szent-Endre), Csupor István, királyi főerdész (Pilis-Maróth), Dumtsa Jenő, polgármester (Szt-Endre), dr. Freysinger L., királyi közjegyző (Vácz), Kazinczy K., főherczegi gazdatiszt (P.-Csaba), dr. Kőrösy L., tanár (Esztergom), Kontra Kálmán, szolgabiró (Pomáz), Luppa Péter, orsz. képviselő (Pomáz), Mátrai Ede, zenetanár (Sz.-Fehérvár), Mattyók Bencze, főszolgabiró (Pomáz), Prokop G., k. erdész (P.-Sz.-Kereszt), Rostaházy S., uradalmi főmérnök (Tata), Szabadházy Andor, jegyző (Buda-Eörs), Szitányi Odön, földbirtokos (Leányfalu), Takács K. uradalmi tiszt (N.-Kovácsi).

Végül elfogadtatott az ügyrendnek oly formán való módosítása, hogy ezentul az új tagok csak ajánlatra vétessenek fel, a választmány pedig szintén 3 évre választassék meg s annak egy harmada évenként visszalépjen.

Ezzel az ülés tárgyai ki lévén merítve, a nagyszámu diszes közönség *báró Eötvös Loránd* elnök éltetésével oszlott szét.

A közgyülés után a tagok nagy része az István főherczeg szálló nagytermében kedélyes lakomára gyült össze, mely a legkellemesebb hangulatban folyt le.

Fénykép után rajzolta *Cserna Károly*.

HAJÓS JÓZSEF, A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET IGAZGATÓJA 1856—1883-IG.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület ötven éves története (1840—1889.) A nagy pénzintézet félszázados jubileumára készült monografia diszes kiállításban, vastag velin papirra nyomva, majd 400 oldalnyi terjedelemben jelent meg. *Fenyvessy Adolf* lelkiismeretes gonddal irta meg e munkát, mely nem csupán egy pénzintézet története, mert az hazai első takarékpénztár alakulása, alapitói, későbbi fejlődése, rendkivüli emelkedése, egész működése, össze van forrva közéletünkkel, a hazai közgazdasági mozgalmakkal, állapotokkal, s épen mert az

6. SZÁM. 1890. BUDAPEST, FEBRUÁR 9. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre 6 frt | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 frt | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 frt | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR ÖTVEN ÉVE.

Fejlődésünk történetében ritka, mondhatnók, eddig páratlan emlékünnep az, melylyel egy virágzó magyar pénzintézet megalapításának és fönnállásának ötvenedik évét megüli. Megüli méltóképen a humanitás amaz eszméjéhez, melynek létrejöttét köszöni, méltóképen ahhoz a hazafias szellemhez, mely benne a pénzintézeteknél rendesen divatozó kozmopolita érdek fölött is dominálni soha meg nem szünt és méltóképen azokhoz a tekintélyes anyagi eszközökhöz, melyeket ötven évi munkássága, daczára a kivált kezdetben átélt viszontagságoknak, kitartásával, buzgóságával és kivált becsületes, kifogástalan ügykezelésével gyüjtenie sikerült.

A Pesti hazai első takarékpénztár története kisebbített képe hazánk pénz- és hitelügye történetének s élő bizonysága ama természetes nagy erőnek, melyet nemzetünk csak némileg is kedvező körülmények között, ahhoz értő vezetés alatt, minden téren kifejteni képes volna.

Mikor ez a pénzintézet keletkezett, sok olyan eszköz maradt fölhasználatlanul, sok olyan mező hevert parlagon, mely ma már jelentékeny tényezője hazánk erejének. De e parlag mezők között alig volt egy is sovárabb és kietlenebb, mint épen a hitel tere, mely nélkül ma sem állam, sem társulat, sem egyes ember nem lehetne el s melynek jelentőségét gr. *Széchenyi István* fejtette ki először a magyar nemzet előtt «Hitel» czimü munkájában.

Az országgyülések, melyek hivatva lettek volna hitelt teremteni és azt szervezni, a halomra gyült sérelmek orvoslása előtt nem voltak hajlandók nagyobb reformokra. A közszellem sem kedvezett nekik. Az elszigeteltség, melyre az osztrák uralom hazánkat kárhoztatta, elzárta tőlünk a külföld szellemi és ipari haladásának ismeretét. *Fáy* András tehát hiába iktatta be az 1825-re összehivott országgyülésre Pestvármegye részéről felküldött utasításába több rendbeli közművelődési, igazságügyi és ipari reformok között a takarékpénztárak fölállításának sürgetését.

Csak a *Széchenyi* által alapított klubban, melyben a nélkül lehetett érintkezni, hogy a czenzura beleavatkozhatott volna, terjedtek az eszmék, melyek utóbb lassan testet öltöttek. Érintett művében a gravamenek fölhagyásával oly pozitiv alkotásokra buzdít, melyek nemzeti müveltséget, anyagi fölvirágzást és ezzel önállást és szabadságot biztosítanak. Megtámadja a hübéri birtokrendszert, az ősiséget, mely miatt a földnek kellő értéke, a földbirtokosnak tehát hitele nem lehet, hogy hasznos beruházásokkal müvelhesse földjét. Kimutatja, hogy a nemesi kiváltságok magának a nemességnek is átkai;

Kozmata F. fényképe után rajzolta *Biczó Géza.*

STEIGER GYULA,

a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület vezérigazgatója és igazgatósági elnöke.

az ezekből eredő visszaélések a törvénykezés körül, mely mindig az adósnak kedvez, uzsorások kezébe hajtja a földbirtokost. Sürgeti a köz- és magánjognak oly átalakítását, hogy egészséges hitel fejlődhessék, mert «csak ez tehet varázsokat. Szoros hitellel is az egészre nézve csak kevesen buknak el tökéletesen s rövid idő alatt, de annál jobban és szaporábban emelkedik a község java s az egész haza disze.»

*

Széchenyi eszméi *Fáy András* lelkében erős visszhangra találtak. 1831-ben megjelent «Bélteky-ház» czimű regényében, mely épugy irányregény, mint az Eötvös «Falu jegyzője», a hitel erős tényezőjeként a takarékpénztárakat ajánlja. Midőn 1835-ben az országgyűlésen megjelent, ott is mindig azon volt, hogy ébren tartsa a takarékpénztárak iránti érdeklődést. Hozatott is némely törvény, mely egy ily fölállítandó takarékpénztárnak a hitelnyujtást, illetőleg az adandó kölcsön behajtását megkönnyítené. 1838-ban az «Athenaeum»-ban lelkesen szól a kedvenczéül fogadott intézmény mellett s be sem várva, hogy az 1839—40-ki országgyűlés törvényerőre emelje az általa tárgyalt fontos földbirtoki, törvénykezési, kereskedelmi és hitelügyi javaslatokat: kidolgozza a pestmegyei köznép számára fölállitandó takarékpénztár tervét a legapróbb részletekig ugy, hogy ez a munka az utóbb csakugyan létrejött intézetnek sok ideig szolgált irányadó vezérfonalul.

A megye közönségét négyszázezer lélekre teszi, melyből csak ötezer a nemes. Ekkora érdeklődő közönség bőven elég egy takarékpénztár föntartására. Betevők lesznek csupa szerény módu nemes és nem-nemes nép, cseléd, katona stb. Az intézet «jótállási bátorságát» az «alapitványként» összehozandó összegre, a tartalékpénzre és a tisztviselők vagyoni jótállására fekteti. Alapitványnak, föltéve, hogy 200 ezer forint lesz az évi betét, szerinte 20 ezer forint is elég, de hát a feleslegig menő biztosság végett legyen mindjárt kezdetben 40 ezer forint, mely kétszáz forintos kétszáz darab részvény utján szerzendő be. A részvényesek egyébiránt nem tartoznak a részvénytőkét lefizetni, de igen is birtokukra tábláztatni; elég, ha tiz évig a részvénytőke 6 %-os kamatjait fizetik. A ki a tőkét befizette, az tiz év mulva kamat nélkül visszakapja, a ki pedig birtokára jegyeztette, azé onnan töröltetik.

A terv az intézet egész évi költségét mindenestül 2159 forintra számitja. A helyiséget a megye ingyen engedné át, az első fölszerelésről gondoskodnának a gyámolók. Levonva az alapitói tőke kamatjából a kiadást (2400—2159 frt), maradna tiszta haszon 241 frt, mihez a betéti pénzek kikölcsönzéséből még 3000 forint lenne várható. Ez a 3241 forint a tartalékpénz szaporitására fordíttatván, nehány év alatt elérné az alapítványi tőke magasságát. Mihelyt a tartalék 50 ezer forintra emelkedik, további szaporításra nincsen szükség, s a tiszta jövedelem jótékony czélra fordítandó. A szervezetet illetőleg az egyesület ügyeit vezetik a közgyűlés, az igazgató és a választmány. A közgyűlés választja az igazgatót, ki ennek is, a választmánynak is elnöke s a 18 tagból álló választmányt. Egy részvényes csak egy szavazatot gyakorolhat, akárhány részvénye van is. A tisztviselők fizetését is a közgyülés állapitja meg. A 3 évre választott igazgató «ingyen, csupán becsületből munkálkodik», ő vezeti az egész ügyvitelt. A választmányi tagok egy évre választatnak, viszik az összes ügyeket és gyakorolják az ellenőrzést. Ők is ingyen szolgálnak és pedig sor szerint legalább két hétig egy folyamatban mint biztosok oly napokon, mikor a hivatal nyitva áll. A fizetéses tisztviselők fizetésöket csak évnegyedenkint szedhetik ki, előre soha. A legkisebb betét 20 pengő krajczár, a legnagyobb 100 forint, 200 forinton fölüli összegtől nem jár kamat, ez összegig az intézet 5 %-ot fizet, mig ő 6 %-ot vesz kölcsöneiért, de csak addig, mig a tartalék 50 ezer frtot elér, a mikor ez is 5 %-ra lesz leszállítandó.

Gondos körültekintés, eleven gyakorlati érzék s meleg emberszeretet lengi át *Fáy* munkálatát, melynél ma, félszázados tapasztalat után, sem képzelhető szervezet, mely a viszonyoknak jobban megfelelne, mint ez az akkori föltételeknek. A berendezés egyszerü, a kezelés óvatos, a részvény- és tartaléktőke az előreláthatott műveletekre elégséges; a betétek elhelyezése s a kölcsönök törlesztése helyesen aránylanak egymáshoz; a kölcsönökért szedett mérsékelt kamathoz képest a betétek jól gyümölcsöznek. Szűk az üzleti kör: de váltótörvény és hazai értékpapirok hiányában az egyesület más hitelnyujtásra, mint ingatlanra, egyelőre nem gondolhatott. Jól tudta *Fáy*, hogy ennek is eljön az ideje. Egyelőre «a köznép javára» filantrop intézetet akart állitani; az lebegett szemei előtt, hogy «a takarékpénztárak nem szegényeket, kórokat ápoló intézetek, hanem inkább mint az elszegényedésnek, inségnek óvó-eszközei, a dolog- vagy szolgálattevő szegénynek iparát, takarékos gazdálkodását serkentő, gyámolitó intézetek legyenek, melyek e czélból sem alamizsnát nem osztogatnak, de nem is nyerekednek a szegénységen, hanem ingyen fáradnak, munkálkodnak, egyedül azon belső önelégedésre tartva számot, melyet a boldogító emberiség nevében ki-kit saját szive szokott megjutalmazni.»

*

Fáy András tervét Pest-vármegyének 1839. márczius 19-iki kisgyűlésén az egybegyült Karok és Rendek «hazafiui buzgóságához méltányos szivességgel fogadták» és megvizsgálása s mielőbbi jelentéstétel végett bizottságot küldöttek ki. Tagjai voltak: *Dubraviczky Simon* első alispán elnöklete alatt *Széchenyi István gr.*, *Károlyi György gr.*, *Ráday Gedeon gr.*, *Beniczky Ádám*, *Benyovszky Péter*, *Patay József*, *Lissevinyi László* s *Tahy Károly* táblabiró, *Rákóczy Endre* főügyész, *Zlinszky János* főszolgabiró, *Nyáry Pál* főjegyző s egy maguk mellé veendő esküdt.

Fáy kinyomatta munkáját és átnyujtotta a bizottság tagjainak. Czime: «Terve a pest-megyei köznép számára felállítandó takarékpénztárnak. Irta *Fay András*. Budán 1839.» A munka tanulmányozása után a bizottság a tervezetet nagy elismerés mellett egészben helyeselte. Csak annyiban kivánt módositást, hogy egy részvény 100 forintos lehessen és hogy a takarékpénztár ne csak a megyére, hanem Pest és Buda városára szintén kiterjedjen s történjék meg minden előkészület, hogy az intézet 1840 január 1-én meg legyen nyitható. E végre jelöltessék ki a megye házában két szoba (csak egyet kapott) a hivatal számára; osztassanak ki önként vállalkozók közt aláirási ivek részvényesek megnyerésére s irassék népszerü oktatás a takarékpénztár czéljáról. Ezen oktatás függesztessék ki keretben minden helység házánál, osztassék ki a nép között; a tisztviselők, az uraságok és azok tisztjei, a lelki atyák és jegyzők minden alkalommal a takarékpénztár használatára buzditsák a népet. Ezek hat vasárnapon, isteni szolgálat után, rövid kivonatban felolvasták a nép előtt az értesitést és a lelkészek, vallás különbsége nélkül, hirdették a takarékpénztárak üdvös voltát.

A küldöttség a november 14-ikén tartott megyei közgyülésnek örömmel jelenthette, hogy addig már 326 részvény iratott alá, hogy gyámolóktól 790 forint 38 kr. pp. és 1 arany folyt be s hogy ennélfogva a 400 részvényre számított intézet 1840 január 2-ikán bizton megkezdheti működését. Legtöbb részvényt, 97-et, iratott alá *Zlinszky János* középponti főszolgabiró, azután *Fáy András* 40-et, *Nagy József* orvostudor 32-őt, *Ráday Gedeon* gr. 23-at. A részvényesek nagygyülése deczember 15-ikére tüzetett ki; addig a pénzek kezelésével, ugyszintén a küldöttség utasitása szerint a többi teendőkkel is, *Simontsits János* másod-alispán bizatott meg, a ki azután több éven át, mint igazgató, az intézet élén állott.

*

Az első nagy-gyülés deczember 15-ikén tartatott meg *Simontsits János* elnöklete alatt a megye közgyülési nagy-termében. A részvényesek nagy számmal gyültek egybe s lelkesülve proklamálták a takarékpénztár létrejövetelét; megválasztották igazgatónak *Simontsits János*-t és megválasztották, az elnök ajánlatára, közfelkiáltással a 18 választmányi tagot.

A második nagy-gyülésen megtörtént a tisztviselők választása. Az egyesület első hivatalnokai: *Szalay József* titoknok és ügyvéd, *Mátray József* pénztárnok, *Sántha Péter* ellenör, *Suhajda Ferencz* irnok. Ezenfölül szükségesnek találtatott a sokféle teendő miatt a választmányi tagok számát 18-ról 36-ra emeltetni, s az igazgató mellé segédigazgatót választani. A nagygyülés *Fáy András*-t «az intézet ügyében tett és örökké fenmaradó érdemei méltánylásául» egy-akarattal segédigazgatónak kiáltotta ki.

A takarékpénztár első alapító részvényeseinek névsorában a haza legfényesebb nevü fiai tündökölnek: ott van *Széchenyi István gr.*, *Deák Ferencz*, *Kossuth Lajos*; ott van: *Andrássy György gr.*, *Bajza József*, *Beöthy Ödön*, *Károlyi György gr.*, *Ráday Gedeon gr.*, *Szemere Pál*, *Schedel (Toldy) Ferencz*, *Teleki József gr.*, *Wenckheim Béla b.* és *Wesselényi Miklós b.* Ott van természetesen *Fáy András* és a *Fáy*-ak egész sora; ott vannak nagyobb számmal nemeslelkü hölgyek. A túlnyomó részt a pesti és budai kereskedők teszik. Az akkori 423 alapító tag közül életben vannak ma, midőn e sorokat irjuk: *Barabás Miklós*, *Frölich Frigyes*, *Jankovich László*, *Kossuth Lajos*, *László László*, *Lendvayné-Hivatal Anikó*, *Pulszky Ferencz* és *Tóth Lőrincz*.

*

A Pesti hazai első takarékpénztárt kezdetben részvényes egyesületnek nevezi ugyan *Fáy*, de az kezdetben ép úgy nem volt részvényes társaság, mint a mennyire nem az a magyar földhitelintézet mind e mai napig. Az intézet be sem jegyeztette czégét a váltótörvényszéknél; azzal a megokolással, hogy ő nem közkereseti társaság. Az alapító tagok 10 éven át 6 frtot tartoztak egy-egy 100 frtos részvény után fizetni. Az intézetet netalán érő veszteségekért az alapitók részvényenkint 100 p. frt erejéig kezeskedtek: ellenben nem volt fentartva sem a befizetett tőkére, sem az egyesület egyéb vagyonára, felosztás esetén sem, semmi igényök.

A névleges részvénytőkét eredetileg 40,000 frtban állapitották meg; de a mint az aláirók szaporodtak, nem szabtak e tőke növekedésének határt. 1840-ben már 324 alapító 506 darab részvényt irt volt alá. Évről évre szaporodott a részvényesek és részvények száma, a mig 1845-ben az egyesület megtagadta újabb részvényaláirás elfogadását. Ekkor volt 667 részvény.

Az egyesület élén állott *Simontsits János* igazgató és *Fáy András* segédigazgató.

Fizetés az első években egyiknek sem járt; becsületből szolgáltak. Mikor a három évi megbizás letelt, az uj választás előtt *Fáy András* felhozta azt, hogy az intézet szép gyarapodása megengedi már, hogy az igazgató, kinek nagyon megnehezült a munkája s felelőssége, némi jutalomban reszesüljön. Indítványozza tehát, hogy ajánljon meg a közgyülés az igazgatónak addig is, mig rendes fizetésben részesithető lesz, évi 100 arany tiszteletdíjat. A közgyülés az indítványt elfogadta, s aztán *Simontsits János*-t igazgatónak és *Fáy András*-t segédigazgatónak három évre ujból megválasztotta.

Az igazgatói tiszteletdij megszavazása egyik kifejezője volt a takarékpénztár tetemes gyarapodásának. S még jellemzőbb volt az intézetnek tényleges gyarapodására, még inkább a jövő felvirágzásába vetett hitre, hogy mind sürübben szólaltak fel a részvényesek a mellett, hogy a részvény-kamatok további befizetése, mint szükségtelen, szünjék meg. Az 1845 január 19-iki közgyülésen *Kossuth Lajos* utalt arra, hogy a tartalékalapnak akkori állása — 40,396 frt — szerint, az alaptőkéül tervezett összeg jóval a tiz év lejárta előtt teljes lesz és igy kérdés: mi történjék az alaptőkéhez nem csatolandó jövedelemmel? és vajon nem kellene-e részvényes társasággá alakítani az intézetet?

Az első kérdést korainak tartotta a közgyülés. Az alapszabályok szerint a tizedik évben fog erről határozni az egyesület, akkor is mindenesetre szem előtt tartva nemeslelkü eredetét és filanthropikus hivatását.

A másik kérdést illetőleg tagadhatatlan, hogy a részvénytársasági eszme ekkor erősen hóditott hazánkban. Az 1840. évi XVIII. törvényczikk pedig megvetette általában a részvénytársaságok alapját. A részvénytársaságok alakulása ekként több irányban megindult. A szép számmal szaporodó takarékpénztárak közül is több, mely jótékony intézetül indult meg, részvényes társasággá alakult át.

A részvénytársasági szerkezetet megkedvelték tehát már országszerte, mielőtt *Kossuth Lajos* az átalakulás eszméjét kérdésképen fölveté. De azért a közgyülés nem felelt határozott igennel Kossuth kérdésére; a részvénytársaság megalakitását azonban előkészitette annyiban, hogy ezen naptól fogva új részvények aláirását többé el nem fogadták. Ez úton az alaptőkét, mely addig évről-évre részvények újabb aláirásával növekedett, határozott összegben akarták megállapitani úgy, mint ezt a közkereseti társaságokról szóló törvény a részvénytársaságokra nézve megszabja.

Hány törekvő fiatal embert segített meg pénzével és tanácsaival előmenetelében, hány jóravaló tehetséget juttatott abba a helyzetbe, hogy most a nemzet szellemi nagy harczában erőt képviselő tényező lehet, — azt nehéz volna nagyjából is elsorolni.

Tény, hogy Semsey nem vonta meg segítő kezét sem ügytől, melyet a tudományra hasznosnak, sem egyéntől, a kiben komoly igyekezetet látott, s mind tágabb és tágabb körben érvényesült áldozatkészsége, a hol arra szükség vala.

Igy 1877-ben, látva, mily kevés pártolásban részesül a budapesti állatkertnek nemcsak a természetrajzi ismeretek, hanem általában az egész közmüvelődés szempontjából is buzgóbb támogatást érdemlő ügye, azt az ajánlatot tevé, hogy saját költségén nagyobb madárházat építtet benne s első berendezésének költségeit is viseli. S a diszes madárház a következő évben már el is készült s számos csicsergő és csevegő tarka lakosával az állatkertnek ma is egyik legkedvesebb pontja. Az is jelentékeny összegekre rug, a mit az állatkert egyéb czéljaira különböző alkalmakkor adott. Igy a többi között az állatkerti bejáró monumentális portikusának építési költségeihez ezer forinttal járult.

*

A *Semsey* család, melyből Andor született, a legrégibb magyar családok közé tartozik, mely nemességét a XIII. század második felében, tehát még az Árpád-házi királyoktól kapta. A család nevét Abaujmegye Semse helységétől nyerte s tagjai közül számosan szerepeltek a királyi udvaroknál, magas hivatalokban és a csatatereken.

Semsey Andor 1833 deczember 22-én Kassán született, hol atyja, Lajos, akkor mint Abaujmegye viczispánja lakott. Anyja Szemere Klára volt.

Az alsó gymnázium osztályait Budán végezte a piáristáknál, kiknél konviktusban lakott; a magasabb osztályokat Kassán látogatta s a jogot is itt hallgatta, melynek befejeztével Magyar-Óvárra ment gazdasági akadémiára.

E közben (1855) atyja elhunyván, terjedelmes birtoka, mely Sacza abaujmegyei községben s a hajdumegyei Balmazujváros határaiban van, három részre oszlott fiai: Andor, Lajos és Jenő között. E két utóbbi fiörökösök hátrahagyása nélkül hunyt el s Andornak ma csupán egy nővére van életben, Ottilia, báró Döry Lajos honvéd tábornok neje.

Semsey Andor a gyászeset után sem hagyta abba gazdasági tanulmányait, hanem Porosz-Sziléziában a hires hohenheimi intézetbe ment, a hol a tanfolyamot bevégezvén, gyakorlatszerzés végett több németországi és hollandiai gazdaságot keresett föl. Egészsége azonban hanyatlani kezdvén, fölhagyott a gazdálkodással s 1866 nyarán Budapestre költözött s azóta folyvást itt lakik.

A gazdasági szakmából csupán a természettudományokat tartotta meg s most annál nagyobb buzgalommal szentelte magát ezek tanulmányozására, melyet a nemzeti muzeum ásványtárában Krenner oldalánál kezdett meg.

Hosszabb ideig betegeskedvén, orvosi tanácsra gyakran kellett külföldre kirándulásokat tennie, melyeket azonban mindannyiszor tanulmányi czélokkal kötött össze, úgy hogy utóbb, midőn egészsége teljesen helyreállt, egészen ezeknek szentelhette életét.

Tiszteletbeli őre a nemzeti muzeum ásványtárának s legtöbb idejét ma is benne tölti. A magyar tud. akadémia mathematikai és természettudományi (II.) osztálya 1882-ben tiszteletbeli tagjává választotta.

Ugy él, mint egy valódi tudós, a lehető szerényen. A szokásos nagyuri passziókból, a külső hivalkodásból egy szemernyi nincs benne. Társaságát is leginkább a tudományokkal foglalkozó férfiakban keresi, azok körében érzi jól magát s igénytelen föllépését látva, páratlanul szerény modorát tapasztalva, senki sem gyanítná benne a nagy vagyon urát, melynek jövedelméből azonban csak igen csekély részt fordít saját kényelmére, szükségletei körét a lehető szükre szabja, csakhogy annál többet áldozhasson a nagy czélnak, melyet hiven és lehetőleg minden erejével szolgálni életének nemes hivatásává tevé.

A JELENÉSEK KÖNYVE

«Lélekben elragadtattam vala az Úrnak napján, és hallék hátam megett nagy szót, mint egy trombitának szavát.»

Jelenések könyve, I. 10.

Megilletődve olvasom a büszke,
Csodás, bűbájos, zengő verseket.
Áldott a kéz, mely koszorúba füzte,
Áldott az ajk, a mely igy énekelt.
A csurrantott méznél is édesebben
Folyik, mikor biztatja szívedet
S mint a viharszél zordon fenyvesekben,
Ugy zúg, ugy búg, ha ostorozva fedd.

Az ég azúr kárpitja félrelebben,
Káprázтató sugárfény felragyog,
Sphaerák zenéje csendül meg fülemben —
Hatalmas Isten! merre, hol vagyok?
Fohászos ajkkal szent neved sóhajtom,
Tűrő hitem, bizalmam szirtfoka!
Fejemet ím alázattal lehajtom:
Te vagy az Alfa és az Omega!

Zümmögve száll felém egy édes ének,
Megint egy suttogó, lágy, gyönge nesz,
Aztán zokogva búg szárnyán a szélnek,
Végül viharnak harsonája lesz.
Elandalít a zsongó, ringató dal,
Haragos bömbölése nem riaszt —
Hozzád fohászkodom őszinte szóval
S tűrő irgalmad mellettem viraszt.

Merész gőg, durva dacz nincsen szivemben,
Se tettetés, hazug hunyászkodás.
Őszinte érzés súgja, el ha rebben
Ajkamról a csendes fohászkodás.
Mit rejtegessek én előtted, Isten!
Te büntető, te irgalmas, te jó!
Riadt szemem akárhová tekintsen —
Ott vagy, te mindenütt jelenvaló!

Vigyázod szívem minden lüktetését,
Agyamnak rejtett, lázas terveit . . .
Ha rászolgáltam és betelt a mérték:
Itélj fölöttem érdemem szerint.
Hálás szivvel veszem pazar kegyelmed,
És megadással büntetésedet —
A kit kedvelsz, — úgy van megirva, — fedded,
A kit megdorgálsz, azt te szereted.

Uram! Te szent, jóságos és igaz vagy,
Irgalmas, bölcs, ha tészsz itéletet.
Egyenlő nálad a szegény, a gazdag,
A porba tiprott és az ünnepelt.
Feléled ujra a halálra gyötrött,
Az elbukottnak int a győzelem,
Megizleli ama rejtett gyümölcsöt —
Örök bíró, irgalmad végtelen!

Tudod te jól, hogy részemet kivettem
A tűrés, szenvedésből, — ó nagyon!
Zúgott, süvöltött a vihar felettem,
Üzött tüskés, göröngyös útakon . . .
Borús napok, örömtelen magányban,
Mikor már a szilaj vihar elült;
Ki föllázadna, összerogyna — hány van!
Én bízva várok, csüggedetlenül.

Tűröm a jármot, a nehéz keresztet,
De ajkamon nincs káromló panasz.
Térdem meghajtva, hő imába kezdek:
Te rendeléd, bizonynyal jól van az!
Csak azt ne tűrd, hogy számos ellenségem
Kaczagjon, örvendjen sorsom felett.
Mutasd meg, hogy kegyelmes vagy te nékem,
Hadd tudják, hogy *szeretsz még* engemet!

HÓDOSI LAJOS.

MAGASABB KÖRÖKBŐL.

Orosz életkép.

Irta WALUSIN OSSIP.

A feltámadás napján volt. Ilyenkor orosz ember, ha még annyi baj nyomná is, emelkedett hangulatban szokott lenni. Három vagy négy helyen tettem látogatást, s mindenütt oly sokfélét tömtek belém, hogy végre meg kellett szöknöm.

Asztalomon durva papiroson irt, s mindenféle ismeretlen postabélyegekkel elborított levelet találtam. Ur isten, ki irhat nekem a Kaukazusból, hol egy lelket sem ismerek és soha sem jártam? De lássuk a levél tartalmát, mely ekkép szólt:

«Kedves barátom! Mióta nem láttalak, sokan mentem keresztül. Nem tudom, hol találnak soraim. A s.-i fegyenczszázadhoz vagyok beosztva mint közember. Segíts rajtam, ha teheted. Isten velünk. *Fedor.*»

Tehát Naluskin Fedor Andrejevics, a szentpétervári haute-crême beczézett kedvencze, a dúsgazdag főúr, az elegáns testőr-kapitány, most mint közember, a Kaukazus valamely ronda fészkében kinlódik.

Legutoljára Varsóban voltunk együtt L. herczeg bálján, hol Naluskin nélkül még a tánczot sem akarták megkezdeni, hol a legmagasb rangu tábornokok figyelmébe ajánlották leányaikat, és mindenki szerencséjének tartotta, ha Naluskinnal beszélhetett. Az éjfél utáni kotillon alatt barátom ezer darab, egyenesen Nizzából megrendelt rózsa- és ibolyacsokrot osztogatott a hölgyeknek, mely tréfa, felületes számítás szerint, tizezer rubelbe kerülhetett. És ez az ember most darócz-köpenyben valamely durva paraszt altiszt jó, vagy rossz kedvétől függ.

Első felindulásomban egyenesen a hadügyminiszterhez akartam menni, de mialatt a nálunk ilyesmihez nélkülözhetlen rendjeleket kabátomra feltüzögettem, eszembe jutott, hogy tán még sem lesz jó a falnak neki menni. Kerülő utakon, nehány imperiál segítségével, mindent meg fogok tudni. Egy órai keresés után felhajtottam G. titkos rendőrt, kinek negyedében Naluskin lakott.

Mindenekelőtt a Nevski-Prospekt egyik előkelő éttermébe csaltam a tisztelt férfiut.

— Mondja csak barátocskám — kezdém a harmadik üveg Moët Chandon után — mi ördög érhette Naluskin Fedor Andrejevics-et, tudja, a lovas testőr-kapitányt? Ugy fülhegygyel hallottam, mintha rossz fát talált volna a tüzre tenni; mi?

— Ugy, hát ezért keresett fel a barin? — viszonzá a rendőr, ki eddigelé két rubeles szivarjaimat szopogatta.

— Tudja mit, barátocskám — vetém közbe — beszéljünk nyiltan. Annyi bizonyos, hogy Naluskin nem lopott, nem rabolt, nem csalt, s nem keveredett a nihilisták közé, itt hát legfeljebb valami szerelmi kalandról van szó; ön tehát bátran elmondhatja, a mit tud, s a mit tudnia kell, én pedig e csekély fáradságát nem kivánom ingyen; arról aztán szintén biztosíthatom, hogy bizalmával visszaélni nem fogok. Egyelőre fogja ezt a 25 imperiált! — És e szavakkal az aranyokat a markába nyomtam.

— Hát a többit mikor kapom? — suttogá az érdemes férfiu.

— Azonnal, ha kivánja, — és még 25 imperiált tettem ki az asztalra, melyek rögtön társaik után vándoroltak.

— No hát az ön barátjába (kit szivemből sajnálok, mert finom uri ember volt, kitől rendes borravalóm járt) egy igen magas, tudja, legmagasb állásu hölgy, kinek nevét egy millió imperiálért sem ejteném ki a számból, belebolondult. A hölgy hajadon lévén, szülei előtt kijelentette, hogy Naluskin neje akar lenni, vagy a Névába öli magát. Lemond rangjáról, minden igényeiről, vagyonáról és külföldön fog élni. Erre, mint könnyen gondolhatja, roppant lárma és skandalum támadt az atyai palotában. Klastrommal, meg valami apró német fejedelemmel való rögtöni eljegyzéssel fenyegették, és mikor mindez nem használt, sőt még inkább fokozta a bajt, Naluskint vették kérdőre, ki a helyett, hogy ügyesen kibujt volna, szórul-szóra helybenhagyta szive imádottjának szándékát. Ekkor azt követelték tőle, hogy a kezénél lévő leveleket adja visszza, a mellett olyformán nyilatkozzék a hölgy előtt, hogy kezét semmi szin alatt el nem fogadhatja. No tudja barin, ezt más ember is nehezen tette volna, annál kevésbbé egy oly gavallér, mint

Naluskin, ki avval felelt, hogy tiszti rangjáról lemondva, külföldre való utlevelet kért. A lemondás nem fogadtatott el, hanem e helyett Naluskint erős fedezet alatt a Kaukazusba kisérték, honnan mindaddig nehezen fog megszabadulni, mig csak az a bizonyos hölgy férjhez nem megy és Naluskinról önkényt le nem mond. Erről azonban szó sincsen, mert a leány elkeseredésében tulajdon édes atyjára oly rettenetes átkot mondott, hogy az öreg urat a guta megütötte kinjában. Naluskin birtokainak kezelése S. államtanácsosra bizatott, s igy a szegény ur évenkent 6—8 százezer rubelra rugó jövedelméből egy lyukas kopékát sem kap. Cselédségét elbocsájtották, lovait eladták. Voilà tout. Ennél többet nem tudok, többet még a rendőrminiszter sem mondhatott volna. A mit ezenkivül hallani fogok, annak idején értésére adandom.

— Köszönöm szivességét, s ha — mit bizton remélek — Naluskint a bajból kiránthatom, még 100 imperiált vihet el tőlem bármikor.

Ezek után emberemtől szivélyesen elbucsuzva, haza mentem.

Az eset nagyon komoly, komplikált és kényes. Ismertem Naluskin vas akaratát, ki adott szavát soha vissza nem vonta, inkább nyelvét kivágatta volna. Tőle mit sem várhattam. A mi pedig a másik felet illeti, melynek egyelőre nevét nem tudtam, csak sejtettem, azt legfeljebb harmadik kéz által lehetne arra birni, hogy kedvesét a bajból kimentse. De hol találjam azt a bizonyos harmadik személyt? nem törik-e bele késem, a nélkül, hogy szegény barátom sorsán segíthettem volna? Arról tisztában voltam magammal, hogy G. nem fog elárulni, de ez még nem lendített a dolgon.

Mulhatatlanul szükségesnek tünt fel előttem, hogy Naluskinnal beszéljek, mivel csakis tőle kaphatnék helyes utasítást, mely szerint az ügyben eljárjak. E nélkül minden iparkodásom a bajt még bonyolódottabbá tehetné. Mai napság nem valami nagy dolog a Kaukázusba utazni, ha mindenekelőtt a kellő okmányokkal és ajánló levelekkel el vagy látva, ilyesmikre azonban az utazás czéljának tüzetes indokolása nélkül nem számíthattam. A kaukázusi fegyencz-századoknál többnyire politikailag kompromittált tisztek vannak beosztva, kikhez idegen ember nem férhet, helyben pedig alig találnék valakit, ki köztem és Naluskin közt a közvetítést elvállalná.

Sokáig törtem a fejemet, míg végre abban kellett megállapodnom, hogy idegen név alatt, idegen útlevéllel indulok Naluskin fölkeresésére. Meglehet, sőt nagyon valószinü, hogy pórul járok vele, de barátomat, ki hozzám fordult segítségért, nem hagyhatom a bajban.

Eszembe jutott boldogult atyám egy régi szolgája, kinek fia Stribernájában bőrkereskedést tartott, s a mint tudtam, sokat utazott. Ez a kereskedő engem sokszor fölkeresett, ha valamely bíróságnál közbenjárásomra szorult. Hátha utlevelét átengedné nekem? A személyleirásban nem sok különbség volt köztünk, de azonkivül ki ismerne engem a Kaukazusban? Emberem, kinek utazásom czélját nagy vonásokban elmondtam, nem zárkózott el a nagy veszély előtt, mely őt is érné, ha a dolog valamiképen kitudódnék, de miután megigértem, hogy szükség esetére még fele uton is visszafordulok, sem hogy őt bajba keverjem, abban állapodtunk meg, hogy ő utlevelemmel s költségemen indul Olaszországba, míg én az ő igazolványával a Kaukazusban járok, honnan aztán egy bizonyos napon mindketten haza térünk. Ezt azért kellett igy megbeszélni, nehogy a rendőrség, mely az utazókat szigoru evidencziában tartja, a tiltott csere nyomára jusson. Elutazásom előtt tudomásomra esett, hogy az illető hölgy, kinek nevét helyesen sejtettem volt, Naluskint éjjel-nappal siratja; és már annyira megpuhította édes anyja szivét, hogy ez egyetlen leánya érdekében a czárnál is megfordult, ki azonban a tervezett mesallianceról mitsem akart hallani. Naluskin mellett még a legközelebbi rokonai sem emeltek szót illetékes helyen, sőt irigyei örültek a szegény fiu baján. Tőlük sok érdekes adatot tudtam meg. Egyebek közt azt beszélték, hogy Naluskin, — kinek magas helyről mindenféle kecsegtető ajánlatot tettek azon esetre, ha a kivánt lemondást kedvesének elküldené, — erre oly feltétel alatt késznek nyilatkozott, ha ama hölgy előtte élő szóval ebbeli kivánságát kifejezné, miről természetesen szó sem lehetett.

Harmadnapra már uton valék.

(Vége következ.)

KET ÚJ ÁLLAMTITKÁR.

A Tisza-kabinetnek az országgyülési mult ülésszak vége felé történt rekonstrukcziója nem szorítkozott csupán a miniszteri állásokra, kiterjedt az némely miniszterialis szakkörnek új beosztására s az államtitkári állomásoknak új erőkkel betöltésére is. A kettős tárczák ideje lejárt. *Tisza Kálmán* miniszterelnök kibocsátotta a pénzügyi tárczát a kezéből, melyet Szapáry Gyula gróf lemondása óta folyvást viselt, s az addigi pénzügyi államtitkár, *Wekerle Sándor* lett a pénzügyek minisztere, ki *Láng Lajos*ban a parlamenti ifjabb nemzedék egyik legjobb erejét vevé államtitkárul maga mellé. *Baross* közmunka- és közlekedésügyi miniszter ressortja két irányban is jelentékeny módosulást szenvedett, a mennyiben az eddigi ipar-, kereskedelem- és földmivelésügyi miniszteriumtól átvette az ipar- és kereskedelmi ügyek vezetését, ellenben kibocsátá az eddig hozzá beosztott vizszabályozási ügyeket, melyek az ujonnan fölállított földmivelésügyi miniszteriummal kapcsoltattak egybe. Ez utóbbinak élére gróf *Szapáry Gyula* állt, ki *Fejér Miklóst* vette maga mellé államtitkárul. Az igazságügyek minisztere *Szilágyi Dezső* lett, a ki miniszteriumában egy második, ügyvivő államtitkári állást rendszeresített, melynek betöltésére *Czorda Bódog* kuriai birót hivta meg. Végre a belügyeket Barosstól, a ki ideiglenesen vezeté, gróf *Teleki Géza* vette át, államtitkárul *Tibád Antalt* vevén maga mellé.

Ha még ehhez hozzáveszszük, hogy *Bedekovics Kálmán* elhunyta folytán időközben a horvátügyi miniszteri tárcza is új vezetőt nyert *Josipovich Imre* személyében: ugy fogjuk találni, hogy a rekonstrukczió ez utóbbin kivül épen csak a miniszterelnöki és a honvédelmi tárczát hagyta érintetlenül, hacsak a vallás- és közoktatásügyi tárczát is ide nem veszszük, s még a *régi* kabinethez nem számítjuk, melynek vezetője, gróf *Csáky Albin* épen csak egy éve ül a miniszteri székben.

A kormány itt elősorolt ujabb tagjai közül még kettőt nem mutattunk be olvasóinknak. Az egyik *Tibád Antal*, a belügyek, a másik *Czorda Bódog*, az igazságügyek uj államtitkárja, a kik közül az előbbeni a parlamentből, az utóbbi előkelő birói székből hivatott meg államtitkári fontos állására.

Tibád Antal.

Tibád Antal 1843-ban, Kadicsfalván, Székely-Udvarhely közelében, az ős székelyföld közepén egyszerü lófő-székely családból szüle-

TIBÁD ANTAL.

Ellinger Ede fényképe után rajzolta *Biczó Géza*.

tett s a megye hires székvárosában végzé gymnasialis tanulmányait, melyek végeztével vagyonban és értelemben tekintélyes atyja a budapesti egyetemre küldte, mint az a Székelyföldön régi szokás, hogy az apa, ha több fia van, közülök a legértelmesebbet, ha a legnagyobb áldozatok árán is, tudományos pályára szánja. Még a kiegyezés előtt szép sikerrel végzé el a jogot s haza kerülvén, segédnek állt be Udvarhelyen egy elhanyagolt ügyvédi irodába, melyet csakhamar keresetté tudott tenni.

Az alkotmányos időszak beálltával közhivatali pályára lépett s 1867-ben megyei alügyészszé, majd meg főjegyzővé választatott, mely utóbbi állást szintén birta már egyik elődje, Tibád Ferencz a mult század végén.

Midőn Ugron Lázárt, Gábor és Ákos atyját a megyéből az országgyülésre 1870-ben képviselőnek választották, megüresült helyére közfelkiáltással az akkor még csak 27 éves Tibád An-

talt választották meg kollegiális (kerületi) alkirálybirónak, s két évre rá, a birósági karban történt országos szervezés idejében, törvényszéki birónak nevezték ki; de a nagy munkaerejü s kitünő tehetségü fiatal ember már akkor a Deák-pártnak jelöltje levén az alkirálybirói állásra, a kinevezést nem fogadta el. Még ugyanabban az évben nagy szótöbbséggel megválasztották az alkirálybirói állásra, mely a megye első tisztviselője, nálunk az alispán állásának felel meg.

Gyors emelkedését a vármegyénél, az akkori politikai szellem élénk vivódása közepette, kétségtelenül tehetségének, nagy erélyének s megbizhatóságának köszönheté. S ezt elismerték még azok az idősebbek is, a kik ily rohamos haladását a hivatali pályán nehezen birták megbocsátani fiatal korának.

CZORDA BÓDOG.

Ellinger Ede fényképe után rajzolta *Biczó Géza.*

Ez időre esett a községi és megyei közigazgatás ujjászervezéséről hozott uj törvények életbeléptetése, a szolgálati szabályzat kidolgozása s keresztülvitele a törvényhatóságoknál. Udvarhelymegyében e föladat megoldása a fiatal királybiró vállaira nehezült. Nem csekély volt a föladat: reformálni az embereken és viszonyokon, bele vinni a közigazgatásba, az életbe az 1848 iki törvények szellemét.

Erélyes és tapintatos eljárásának ez fényesen sikerült, annyira, hogy a nagy átalakulás Udvarhelymegyében minden osztályharcz és érdeksurlódás nélkül mehetett végbe, noha a reform itt is nagy port vert fel, a politika nagy kérdései sorában foglalt helyet s az emberek pártokra oszolva keményen foglaltak állást mellette és ellene. Az ellenzék nem egyszer intézett heves rohamot az alkirálybiró ellen: de mindig eredmény nélkül s Tibád Antal kiküzdötte magának a kiváló adminisztrativ és szervező tehetség hirnevét, s mint a közigazgatás vezetője, mint lelkiismeretes, buzgó tisztviselő, humánus és igazságos intézkedései által csakhamar népszerü lett megyeszerte.

Az 1873-iki kholera idején csendőrökkel, orvosokkal faluról falura, házról házra járt a megyében s vaserélylyel hajtotta végre a törvény rendelkezéseit, mely eljárásáért felsőbb elismerésben is részesült.

Népszerüsége nőttön-nőtt s midőn 1875-ben a választások ideje elérkezett, a székelyek lelkesen választották meg képviselőjökül.

Ettől fogva állandóan tagja a képviselőháznak, mindig a székelyudvarhelyi kerületből, mely ötször választotta meg egymásután. 1881 óta folyton egyik jegyzője volt a képviselőháznak s előadója a közigazgatási bizottságnak, mely minőségében számos törvényjavaslatot indokolt a bizottság nevében a ház előtt, s legutóbbb a közigazgatási biróságról szóló törvényjavaslat kidolgozásával is őt bizták meg.

Általában kedvencz studiuma a közigazgatás, melyet kevés parlamenti tag ismer ugy elméleti, mint gyakorlati oldaláról, legkisebb részleteiben is annyira behatólag, mint ő. Épen azért neveztetett ki a belügyi tárcza államtitkárjává, hol a közigazgatás most napirendre kerülendő reformjának előkészítésében és megalkotásában jelentékeny szerep vár reá.

Czorda Bódog.

Czorda Bódog született 1828-ban decz. 15-én Szabadkán, előkelő polgári szülőktől. Egyetlen gyermek volt s igen gondos nevelésben részesült. A szabadságharcz mint husz éves fiatal embert találta s 1848 augusztusban, alig hogy letette az ügyvédi vizsgát, toll helyett kardot fogott s végig küzdötte a szabadságharczot, a melynek több diadalmas csatájában vett részt s annyira kitüntette magát, hogy a hadjárat végén már a századosi rangig felvivé.

A világosi fegyverletétel után nem térhetett vissza a családi tűzhelyhez; besorozták a császári hadseregbe, a hol egy évig mint közlegény szolgált s Velenczében volt helyőrségen.

Innen kiszabadulva ismét a jogi pályára lépett és Szabadkán ügyvédkedett, a hol csakhamar első rangu ügyvéddé küzdötte fel magát és az ottani társaságnak egyik legkedveltebb alakja lett. Egészen a komoly jogi tanulmányoknak szentelte életét és ezzel igen jól tudta összeegyeztetni a szabadelvü eszméket, melyeknek igazi hive, sőt mondhatni előharczosa volt. Épen ezen szabad gondolkozása volt az oka, hogy 1860-ban 19 más társával együtt az akkori kormány elfogatta és Csehországba, Josefstadtba internálta a nélkül, hogy bármikor is kihallgatták volna. Az 1860-iki októberi diploma közzétételével ő is kiszabadult politikai fogságából és midőn hazatért, a szabadkai polgárság rendkivüli ovácziával fogadta. Ettől fogva ő lett Szabadka legnépszerübb embere, s a város sietett is az 1861-iki országgyülésre képviselőjeül, majd városi főügyészül megválasztani. A mint az országgyülés feloszlott, Czorda, multjához hiven, nem kivánván a provizórium alatt szolgálni, a főügyészi állásról is leköszönt.

Midőn bekövetkezett az 1865-iki ujabb alkotmányos korszak, Szabadka ujból képviselőjévé választotta az országgyülésre, a hol Czorda a Deák-párthoz csatlakozott. 1867-ben a város főbirájává választotta, mig az 1869-iki országos képviselő-választások alkalmával a baloldal jelöltjével szemben elbukott, a mikor is Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter a kir. táblához birává nyerte meg, a honnan 1876-ban kuriai birává lőn előléptetve.

Czorda a birói pályán maradandó érdemeket szerzett. Legfőképen magánjogi tanulmányokkal foglalkozott, s ugy a régi magyar jognak, mint a külföldi magánjogi intézményeknek kitünő ismerője. Véralkata is a birói pályára látszott őt destinálni, a hol a nyugodt temperamentummal ritka itélő tehetséget egyesített. Nem az a biró volt ő, a ki esetről esetre az elébe kerülő ügy fölött mesterségszerüleg itél, s büszkeségét abban találja, hogy mennél több pert referáljon, hanem magasabb hivatást tüzött maga elé, s a magánjogi s főleg az örökösödési judikatura fejlezése körül főérdeme van. Az országbirói értekezlet visszaállította a régi magyar magánjogot, pár szakaszban intézkedvén annak az ujabb kor szükségleteihez való alkalmazásáról, szóval tabula rasát teremtett, s ezt Czorda magasabb czélra törő öntudatos törekvései által ugy igyekezett betölteni, hogy e téren — mint a legnehezebb és legbonyolultabb örökösödési perek előadója — az angolhoz hasonló judikaturát teremtett. S itt sem elégedett meg azzal, hogy az itéleteket meghozta, hanem az azokban kimondott jogi elveket formulázta s legtöbbnyire a «Jogtudományi Közlöny»-ben, ennek ugynevezett «Döntvénytár»-ában közzé tette, ekképen is igyekezvén működését a nagy közönségre hasznossá tenni. Ezen működése ugy birótársai, mint a nagy közönség előtt kiváló tekintélyt szerzett neki és különös elismerésben részesült szabad irálya, mely merő ellentéte volt a régi stylus curiálisnak. Minden mondata egy-egy rendelkezést tartalmazott és soha sem esett azon hibába, mélyben tapasztalat szerint az ügyvédekből lett birák többnyire leledzenek, hogy t. i. itéleteik indokolásában szeretnek «replikázni». Czorda Bódog itéleteinek indokolásai mintaképét alkothatják a birói irálynak.

A közügyek iránt máskülönben is élénk érdeklődést tanusított. Egyike volt a jogrefor-

mok szabadelvü harczosának. Ebben az irányban működött a jogászgyüléseken, melyeknek kezdettől fogva szorgalmas tagja volt. Érdemei elismeréseül a nyolczadik jogászgyülés alelnökévé, majd a kilenczedik elnökévé választotta, s ekkor megnyitó beszédében oly őszinte, leplezetlen, bátor hangon szólt igazságügyi viszonyainkról, mely országszerte általános feltünést, jogász-körökben pedig kitörő lelkesedést keltett. Ekkor (1855) mondotta amaz emlékezetes szavakat, hogy:

«Jó igazságszolgáltatás és jó közigazgatás az, mit a magyar társadalom a magyar államhatalomtól jogosan követel. Örömet érzünk, s hizeleg nemzeti büszkeségünknek, valahányszor a kultura és ipar terén haladásunkat egy-egy külföldi által elismertetni halljuk. De a magyar jogász öröme teljes csak akkor lesz, ha mindenütt mindenki kénytelen lesz elismerni azt is, hogy ebben az országban csak törvény és jog uralkodik, s az igazság minden nyügtől, jelesen a bureaukrata formalizmus nyügétől is menten érvényesíti a maga hatalmát, minden korrupczió kiirtásával. A jogállam ezen ideálja az, a melyen a magyar jogász hazaszeretetének egész melegével csügg!»

A jogállam volt az ideál, a melyért Czorda egész életén át lelkesült, a mely eszményt soha sem szünt meg hirdetni, s ezt ő a jó közigazgatásban és jó igazságszolgáltatásban vélte feltalálhatni.

Erre az emberre esett Szilágyi Dezső választása, s midőn őt maga mellé mint államtitkárt az igazságügyi adminisztrácziő élére helyezte, rokon lelket talált a magáéval és hű bajtársat a nagyszabásu reformokhoz.

SZÁZ ÉV ELŐTT.

— Emlékezések a franczia forradalomra. —

XV. A girondisták.

Egy szemtanu jellemző képét rajzolja a franczia konventnek a rémuralom napjaiból, mely mindennél jobban tanusítja, milyen rettegés és presszió eszközeivel tartotta féken az uralkodó klikk a közvélemény minden szabadabb nyilvánulását. A mint az ülés megnyilik, nyugtalanul, bizalmatlanul lépnek be a képviselők, mint törbe csalt állatok. Mindenki ugy ügyel beszédére, tetteire, nehogy valamit bűnül rójjanak fel neki, mert itt semmi sem közönyös, egy mozdulat, egy mosoly, egy suttogás sem. Ezért tolül az egész nyáj mintegy ösztönszerüleg a baloldal felé, hol a hegy-párt trónol, a jobboldal egészen üres. Némelyek nem is telepednek le sehol állandóan, hanem az egész ülés alatt folytonosan változtatják helyöket, ugy számítva kijátszhatni a kémeket, hogy mindenkivel jó lábon állnak és semmi határozott szint nem vallanak. A legokosabbak le sem ültek, a padokon kivül álltak, a szószék előtt s alkalmilag titkon kilopóztak a teremből. Szóval mindenki igyekszik eltörpülni, meghuzni magát. Az 1793 juniusát követő négy hó alatt a konvent ülésterme háromnegyed részben üres, még az elnökválasztásra sem jelentkezik több 250 szavazónál; a közjólléti és közbiztonsági bizottságokat csak 200, illetőleg 50 szavazat választja meg, a forradalmi törvényszék biráit csak 50, a pótbirákat 40. Az alkotmányos korszak nagy és fényes nevei, mint p. o. Sieyés-é, tökéletes feledésbe merülnek, elhallgatnak. Mikor később Sieyést bevádolják, a jakobinusoknál, czipésze pártfogása menti meg, a ki e szavakkal kél pártjára: «Ismerem ezt a Sieyést, nem foglalkozik politikával, mindig csak könyveit bujja. Én látom el czipővel, felelek róla.» Ugyanőt — Sieyést, — mikor később megkérdezik, hogy mit csinált ez alatt az egész idő alatt? — «Éltem!» felelé. És ki csodálkoznék mindezen, mikor tudjuk hogy a konvent 76 elnöke közül 18-at fejeztek le, 8-at deportáltak, 22-t proskribáltak, 6-ot bebörtönöztek, 3 lett öngyilkos, 4 megőrült, — összesen tehát 61 ért szörnyü katasztrófát. Hát még a konvent többi tagjai? «Mindenki bünös itt, — jegyezte meg egyszer Carrier a konventben, — még az elnök csengettyűje is.»

A girondisták elleni hajsza csak elhalasztást szenvedett egy időre, de nem szünt meg a konvent kebelében. *Robespierre* nemsokára megint elérkezettnek látta az időt a «törvények szigorubb végrehajtását» sürgetni. Napról-napra felhangzott a sopánkodás, hogy Francziaország még mindig tele van lázadó papokkal, nemesekkel, ezek régi családjaival, s ha nem akarják, hogy nyakukra jőjjenek, egyszer mindenkorra le kell számolni velök. Nemcsak a házkutatások, a gyanus egyének lefegyverzései kezdődtek meg tehát ujra, hanem a jakobinusok egy khinai szokás meghonosítását is indítványozták, hogy t. i. egy ház minden lakójának neve az ajtókra legyen függesztve. A forradalomban oly kétes szerepet játszott *Egalité* Fülöp orleansi herczegre is elérkezett a nagy leczke napja; ugyanaz a Robespierre, kinek titkos összejátszása Fülöppel ma már alig szenved kétséget, s ki a herczeget s pénzét a leglelkiismeretlenebbül használta fel czéljaira, maga inditványozta a herczeg és családja elfogatását, az alatt az ürügy alatt, hogy a forradalomhoz való csatlakozása nem lehet őszinte.

Csaknem egyidejüleg ezzel Páris politikai pártkörei együttes manifesztumban követelték ismét 22 girondista-párti képviselő kiüzetését. Ellenben *Marat*, kinek a türelmesség minden határát tullépő izgatásai végre mégis megszerezték a dicsőséget, hogy vádlottként jelenjék meg a forradalmi törvényszék előtt, rövid tárgyalás után fölmentetve, valódi diadalmenetben hordoztatott meg Páris utczáins a jakobinusok klubjában egy négy éves gyermek által ünnepélyesen megkoszoruzták.

Mig igy Párisban a konvent tekintélye haldoklása végső perczeit éli s ide s tova végkép lehanyatlik, hogy átengedje a szerepet a pártklubbok legszélsőbb elemeinek, addig az ellenforradalom mind jobban izmosodik a vidéken s napról-napra több és több párthivet gyüjt maga köré, mig végre a Vendéeban egészen szervezve emeli fel fejét. Machecoul és Challansban tör ki legelőször az elégedetlenség. Egy *Gaston* nevü fodrász a sorozás alkalmával megöl egy tisztet, fölveszi egyenruháját s egy csapat elégedetlenkedő élére állva, háromszáz köztársaságit lövet agyon, miután meggyóntatta és egy készen álló árok partjára vezette, hogy eltemetésökkel ne kelljen bajlódnia.

A fölkelők leverésére 1200 emberrel utnak indított *Marcé* tábornok nem sokat ér el, mert a vendéeiek nagy sikerrel tudják felhasználni természetes előnyeiket, a terepviszonyokat.

A parasztok a kastélyokba mennek és felszólítják a nemeseket, hogy álljanak élükre. Igy a többek közt *Charette*-et, ki mint hadnagy szolgált volt a tengerészetben, de a béke létrejötte után nagybátyja kastélyába vonulva vadászgatott. Bár gyenge testalkatu ember, de hónapokat töltve az erdőkben, hol a vadászokkal együtt a földön hált, lassanként megerősödött s mivel ismerte tökéletesen a népet s vidékét, bátorsága és ügyessége kivivta azok nagyrabecsülését, s nemsokára egyike lett belőle a legrettegettebb vendée-i vezéreknek.

Szintoly népszerü vezére volt a vendée-i fölkelésnek *Henri de La Rochejaquelin* is, egykor királyi testőr, a forradalom idejében pedig Bocage vidékén Lescure nevü unokafivérének vendége, hol megvonulva, sikerült neki föllázitani a környéket s ezután *Lescure*-rel együtt a mozgalom élére állt. Mindketten ifjak, elszánt bátorságuak és tettrekészek voltak s pórjaik élén mint valami keresztes hadjáratra, ugy indultak a harczba, dalolva, kokárdásan. Podgyászt nem vittek magokkal, csak néhány napra való kenyeret s rendkivüli esetekben a papság, mely titkos szitója volt a fölkelésnek, gondoskodott élelmezésükről. Ez a mintegy 30 ezerből álló sereg május 3-án adott egymásnak találkozót, hogy Thouars városa ellen induljon. A Thoué folyón kellett áthatolni, mely a várost mindenfelől környezi; az átjárókat *Quetineau* tábornok védte. A vendéeiek egyideig ágyuztak a köztársaságiaktól elvett ágyukkal: azután *Lescure* hősies halálmegvetéssel rohant a hid felé golyózápor közepette, mely rostává lyukgatta kabátját. De *La Rochejaquelin* utána veti magát, embereivel átnyomul a hidons emberei vállára emelve rést üt a falakon. *Quetineau* nem birva ellenállani, megadja magát s a vendée-iek megelégesznek azzal, hogy felgyujtják a szabadságfáját s elégetik a hatósági iratokat.

A vendée-i vereség hire tetőpontra fokozta Párisban az «arisztokraták» elleni ingerültséget. Páris hatósága egyenesen azt emlegette, hogy most már Páris népén van a sor megmenteni Francziaországot. Egyedül Párisban 12,000 embert akartak ujonczozni, hogy őket a Vendée ellen küldjék. De a sereget fenn is kellett tartani, s hogy ezt tehessék, képtelen terhekkel akarták sujtani ismét a gazdagabbakat s azok vonakodása csak ujabb ürügyül szolgált a vagyon elleni támadásokra. *Marat* nyiltan hirdette, hogy a kalmárok, ügynökök egy követ fujnak a jobb oldal tagjaival, az «államférfiakkal», mint őket gunyosan nevezte s mindanynyiokat le kellene tartóztatni mint gyanusokat.

Még szenvedélyesebben tárgyalták az ügyeket a klubbokban. A hegypárt egyre ismételgette, hogy meg kell szabadítani a köztársaságot a 22 girondista ármánykodásaitól; a cordelier-ek pedig már nem is leplezték, hogy legjobban szeretnék, ha rakásra ölnék őket s voltak, kik komolyan indítványozták, hogy a konvent legelső viharos ülésén szurják le mindnyáját, mely czélból törrel felfegyverkezve látogatták a konvent üléseit s a Saint-Antoine külváros egyetlen kardcsiszárjánál több száz tört rendeltek meg. Végre egy ülésen maga *Isnard* elnök emelt szót ünnepélyesen s kijelentette, hogy egy összeesküvésnek jött tudomására, melynek tervezője Pitt, az angol miniszterelnök, s czélja a nép egy részét fegyveresen a másikra uszitani s a konventet feloszlatni.

Guadet girondista elég merész volt a dolgok ily állapotában fölszólalni, hogy a konvent nem lévén szabad gyülekezet többé, másutt kell a nemzeti képviseletet egybehivni. De szavait zugással és fenyegetéssel fogadták, s gunyosan hányták föl, hogy a lepel végre lehullott, a cselszövők bevallották a köztársaság egysége megbontására irányzott czéljaikat. Csak nehezen tudta *Barére* helyreállitani a nyugalmat azzal a közvetítő indítvánnyal, hogy küldessék ki egy tizenkettős bizottság a tények megvizsgálására, melynek során meg legyen állapítandó, hogy kik azok, a kik konspirálnak a köztársaság biztonsága ellen.

Igy jött létre az a tizenkettős bizottság, melyben még egyszer tulsulyra jutott a girondista párt, de a melynek erélye is csak arra szolgált, hogy gyászos végüket siettesse.

A tizenkettős bizottság megalakulása mértéktelen dühre ingerelte a konventtel szemben ellenséges pártköröket és forradalmi testületeket. Inkvizicziót és statáriumot hánytorgattak, s azzal vágtak vissza, hogy központi forradalmi bizottsággá alakultak, melyben határozattal kimondták, hogy nem vezetnek jegyzőkönyvet, s hogy senkinek sem szabad az ülés vége előtt eltávozni. Erre aztán szabad folyást nyert a mérsékeltebbek elleni hazafias düh kitörése. Kimondották, hogy a konvent képtelen feladatát betölteni, ki kell tehát ragadni kezéből a hatalmat, le kell sujtani a gyanusokat, s a 22 girondistát elragadva, egy külvárosban kardra kell hányni, s azután költött levelekkel elhitetni, hogy emigráltak.

Hasonló hangok emelkedtek a cordelier-k klubbjában is. Itt már nem is 22 girondista feláldozásáról, hanem 300 ember legyilkolásáról tanácskoztak. Egy ifju ember indítványozta, hogy menjenek egyenesen a konventbe, magokkal vive a gyászfátyollal bevont «emberi jogok»-at s kerítsék kézre mindazokat a képviselőket, kik az előbbi két alkotmányos parlamentben is részt vettek, tartóztassák le a minisztereket, ontsák vérét a még életben levő Bourbonoknak, stb.

A tizenkettős bizottság azonban megmutatta, hogy erélyesen fogja fel feladatát. Többeken kivül elfogatási parancsot adott ki *Hébert*, a piszkosságokban még Maraton is tultevő demagog ellen, ki falusi borbélyból Páris városa ügyészi helyettese s a «Père Duchesne» czimü szennylap szerkesztője lett. E lap kezdetben homlokzatán egy pipázó embert mutatott, kezében egy dohánycsomaggal, majd azt később maga *Duchesne* apó váltotta fel, övében pisztolyokkal, a mint fejszét emel egy életéért könyörgő papra.

A pártharczok e végső elmérgesedésében *Robespierre* még megőrizett annyi higgadtságot, hogy egy ideig a forradalmi áramlatok visszatartására fordította erejét és befolyását, nemcsak azért, mert belátta, hogy az alkotmányos testületen kivül álló elemek tulsulyra vergődése az ő befolyását is csökkentheti a nemzeti törvényhozásban, de főkép azért is, mert nem akarta, hogy a párisi események a girondisták felé hajlítsák a vidék rokonszenvét. De nemsokára meggyőződött róla, hogy hiába minden s megszünt mérsékletet prédikálni. *Hébert* elfogatása rendkivül felizgatta a kedélyeket s a má-

BONNAZ SÁNDOR.

1812—1889.

Két éve sincs, hogy Csanád érdemes püspökének arczképe és kimerítő életrajza megjelent lapunkban abból az alkalomból, hogy a nagyérdemü s a jótékonyság erényének gyakorlásában senki által fölül nem haladott főpap áldozárságának félszázados jubileumát megünnepelheté.

Szomoru alkalom kényszerit, hogy most ismét megemlékezzünk róla. A nagy jóltevő, kinek nevéhez annyi fűződik, hosszu szenvedés után bevégzé áldásos életét. Magyarország magas klérusa egyik legnemesebb tagját vesztette el benne; az egyház, a tudomány, a nevelés ügye egyik leglelkesebb, legbőkezübb gyámolitóját sirathatja benne.

Bonnaz Sándor csanádi püspök nem volt magyar születésü. Messze földről származott ide s legifjabb gyermekkora oly viszontagságokkal és nélkülözésekkel vala teljes, hogy igazán a gondviselés különös kedvezését kell látnunk benne, hogy őt a reá váró szép hivatás számára nekünk megmentette.

Franczia országban, Lyon közelében, a bellayi püspökség Challex nevü falujában 1812. augusztus 11-én született, hol atyja előbb iskolamester volt. Az akkori zavargós idők azonban őt is csatatérre szólíták s mint katonatiszt esett el a lipcsei csatában, minden nélkül hagyva hátra özvegyét és csecsemő gyermekét. A szegény özvegy küzdött az élettel, de bizonyára összeroskad alatta, ha eszébe nem jut férjének fivére, ki a nagy forradalom idején Franczia országból kiköltözött s itt Magyarországon, Torontálban a franczia kkal betelepitett Nagy-Ősz községének lelkésze lett. Ehhez költözött hát alig két éves fiacskájával, ki ezentul nagybátyja és anyja gondjai alatt tölté első gyermekéveit.

Gimnáziumi tanulmányait Aradon, Nagy-Váradon és Temesvárott végezé s aztán a csanádi egyházmegye szemináriumába lépett, honnan a bécsi Pázmáneumba került s itt a bölcsészet és theologia tudora lett.

BONNAZ SÁNDOR CSANÁDI PÜSPÖK.

1837-ben pappá szenteltetvén, egy ideig mint segédlelkész működött, de Lonovics József, a hazafias érzelmü akkori csanádi püspök által ennek udvarába hivatván, szemináriumi tanár, aztán nagybátyja halála után nagy-őszi plébánus, tiz év mulva egyházmegyei tanulmányi igazgató, aztán helytartósági tanácsos s 1858. évben csanádi kanonok lett. Egy év mulva a szegszárdi czimzetes apátságot nyerte meg, 1860-ban pedig, Csajághy Sándor elhunytával ennek helyére csanádi püspökké neveztetett ki.

S ekkor kezdődött jótékonyságának az a hosszu sora, mely huszonkilencz éven át, egész haláláig tartott s mely közmondásossá tevé bőkezüségét a Maros, Temes, Béga egész területén, a melyre egyházmegyéje kiterjedt. Az általa tett jótékony emberbaráti alapitványok, a nevelés ügyének s az egyház czéljainak oltárára tett áldozatok összege megközelíti a három milliót. A csanádi egyházmegye területén alig van iskola, melyet a megboldogult gazdag adományokkal ne segélyezett volna. A temesvár-gyárvárosi magyar iskola, a szegedi gimnázium, a pancsovai főgimnázium jelentékeny évi segélyt és alapitványokat nyertek tőle, de még a kis népiskolák sem kerülték el figyelmét s százezerekre megy amaz összegek száma, melyeket e czélra áldozott.

Különösen kiemelendők a nőnevelés érdekében tett nagyszerü alapitványai. Hogy csak a nevezetesebbeket emlitsük: 200 ezer forint alaptőkével állitotta föl a Józsefvárosban az iskolanővérek gyönyörü anyaházát és számos kolostort, igy Oraviczán, Lugoson, Földeákon, Lippán, melyek mind a nőnevelésnek vannak szentelve. Ezerekkel támogatta a perjámosi, nagybecskereki s más nevelőintézeteket s azon fölül 100 ezer forint alapitványt tett egy Szegeden felállitandó felsőbb leánynevelő intézet alapjára, s 80 ezer forint alapitványa van a leány-iskolák fönntartására, és 100 ezer forint a lippai leánytanitó- és nevelőintézetre.

Nem csekélyebb áldozatkészséggel gyámolitotta a finevelés ügyét. Magyarország legszebb finevelő-intézeteinek egyike az általa alapitott Emericanum, melyre 170 ezer forintot tett le s melyben 70 gimnaziális tanuló nagyrészt ingyen nyer oktatást és nevelést. Számos népiskola köszönheti az ő bőkezüségének, hogy létre jött, még több, hogy tisztességesen fönnáll. S ösztöndijakra, szegény tanulók segélyezésére tett alapitványai szintén sok ezerre mennek.

Egyházi czélokra tett adományai nem kevésbbé jelentékenyek. 100 ezer forint tőkével két uj kanonoki stallumot alapitott, a szegény javadalmu lelkészek segélyezésére 65 ezer forintot tett le a lelkészek nyugdijalapjához, a szegényebb káplánok segélyezéséhez, a katholikus tanitók alapjához tetemes összeggel járult, nem is számitva a magánosok segélyezését, melyről elve volt, hogy ne tudja a balkéz, mit tesz a jobb.

Több százezer forintra megy, a mit templomok épitésére, restaurálására és belső berendezésére forditott. A verseczi góthizlésü templom, egész Dél-Magyarország e büszkesége, a becskereki, almás-kamarási, gattajai az ő bőkezüségének köszönik létezésüket.

De nincs is a humanitárius intézeteknek oly tere, melyen az ő áldást osztó kezének ne lelnők nyomát. Igy 170 ezer forintot tett le egy árvaház fölállitására ugyancsak a Józsefvárosban, s hogy a tudomány iránti érdeklődését se hagyjuk emlitetlenül, 10 ezer forinttal járult a magyar tudományos akadémia alapjához.

Szóval fáradhatatlan volt a felebaráti szeretet müveinek gyakorlatában s a kulturális érdekek előmozditásában s legfőbb örömét abban kereste, hogy minden nemes czélu törekvést előmozdithasson, a szegényeknek és szenvedőknek vigasztalója lehessen s akként gyümölcsöztesse a gondjaira bizott vagyont, a mint azt alapitó nagy királyaink ohajtották.

A nemeslelkü főpapot már esztendők óta kinos idegbaj gyötörte, mely egyházmegyéje ügyeinek személyes vezetésétől is visszavonulni kényszeritette. De a jótékonyság gyakorlását még akkor is fönntartá magának egész addig, mig betegsége beszélő képességétől is meg nem fosztotta. Heteken keresztül feküdt ágyában mozdulatlanul, mig végre e hó 9-én megváltá szenvedéseitől a halál.

De még halála után sem szünt meg áldást osztani jótékony keze. Megtakaritott vagyona, mint azt a leltár kimutatta, megközelíti az ötszázezer forintot. S miután ő a hagyatékából az államot megillető egyharmadrészt még a hetvenes években megváltotta: most ezen egész összeg fölött korlátlanul végrendelkezhetett s azt egészében iskolai és egyházi czélokra hagyományozta.

A jótékonyság gyakorlásában igazi mintaképül szolgálhatott e nagylelkü főpap élete, kinek emlékét századokon át fogják hirdetni alkotásai, s áldással emlegetendik nevét késő nemzedékek is.

A KÉT ALKUSZ.

1849.

Jermolov Iván orosz iró történelmi emlékirataiból.

Mielőtt Brunnov báró Londont az 1853-iki háboru kitörése előtt elhagyta Miklós császár parancsa folytán, még egy utolsó kisérletet tett a béke fentartására. Az angol kormány tagjai jó indulattal viseltettek Brunnov iránt, ki Oroszországot két évtizeden át képviselte s majdnem kivétel nélkül a fennforgó kérdéseknek békés uton való elintézése mellett foglaltak állást, de III-ik Napoleon fondorkodásai már olyannyira élére állitották a dolgokat, hogy még Mencsikov herczeg ügyetlen fellépése nélkül is a szakadásnak mulhatlanul be kellett következnie.

Brunnov báró tehát hiába vette igénybe jóakaróinak közbenjárását, mire aztán lord Dudley Stuart, az összes európai forradalmi emigráczió védnöke és pártfogója, avval mérgesitette el végképen a helyzetet, hogy az 1849-iki fegyveres beavatkozást oly szinben tüntette fel a nagy közönség előtt, mintha Miklós czár akkoriban csak azért nem fogadta volna el a neki két oldalról felajánlott magyar koronát, mivel előbb még az Ausztria és Poroszország közt fennálló jó viszonyt

*

akarta megrontani. — Ennélfogva tehát — mondá lord *Dudley* — Oroszország őszinteségében bizni nem lehetvén, legjobb, hogyha a függőben lévő kérdések egyszer véglegesen megoldatnak, vagyis más szavakkal, ha a nyugoti hatalmasságok szövetkezete Oroszországot néhány évtizedre tönkre teszi.

Lord *Dudley* Stuart vádja teljesen alaptalan volt. *Miklós* czár Magyarország elfoglalását, s ennek Galicziához, illetőleg Lengyelországhoz való csatolását komolyan soha sem akarta, habár erre 1849-ben nagyon is kedvező alkalom nyilt. Hadaink ekkor Magyarországot és Erdélyt tényleg elfoglalták. *Paskievics* és *Lüders* hadtestei, nemkülönben a határszélen felállított 250,000 embernyi tartalékok között a hadászati összeköttetés teljesen biztosítva volt. A magyar és erdélyi lázadók egymásután hódoltak meg előttünk, sőt szükség esetére inkább hozzánk, mint az osztrákokhoz csatlakoztak volna, jól tudva azt, hogy az utóbbiaktól kiméletet vagy méltányos bánásmódot nem várhatnak.

Haynau tábornok ura nevében a legiszonyubb kegyetlenséggel üldözte mindazokat, kik a forradalomban részt vettek, noha állítólag erre utasítva nem volt. *Windischgrätz* és *Welden* császári fővezérek már nagyon megnehezítették a békés kiegyenlítést, de *Haynau* ezt csakugyan lehetetlenné tette.

Ily körülmények közt magától értetődik, hogy egy harmadik, és pedig hatalmas fél közbenjárása a magyaroknál biztos sikerre számíthatott volna.

A varsói herczeg nem volt ugyan az az ember, a ki ez irányban bizonyos rokonszenvet gerjeszthetett volna Oroszország számára, de másrészt azt sem lehetett szemére vetni, hogy az egész hadjárat lefolyása alatt bárkivel is kegyetlenül vagy kiméletlenül bánt volna.

Igaz, hogy a hadifoglyokat saját elhatározása folytán az osztrákoknak minden további kikötés vagy feltétel nélkül kiadta, de a mint emlékirataiban maga is bevallja, soha sem hitte volna, hogy az osztrák fővezér teljhatalmával oly csufosan visszaélve, a beavatkozás teljes ódiumát az oroszokra veti. Mindez nagyon keveset változtatott az akkori helyzeten. A magyarok többet reméltek tőlünk mint az osztrákoktól, s ennélfogva a tulnyomó többség mindenesetre felénk hajolt volna.

A hangulatról, mely akkoriban az orosz csapatok által elfoglalt részekben észlelhető volt, a czárt nemcsak a varsói herczeg értesítette. E részben más oldalról is érkeztek Varsóba jelentések, és egy igen tekintélyes párt minden alkalommal arra akarta a császárt rábirni, hogy a neki felajánlt, s tényleg seregei által elfoglalt országból haderejét többé ki ne vonja. Igaz továbbá, hogy a forradalom élén álló magyar államférfiak *Miklós* czárnak egyenesen felajánlották a magyar koronát, sőt erről a világosi fegyverletétel előtt több izben szó is volt, de a mennyire tudom, sem a czár, sem pedig a varsói herczeg e részben érdemleges választ soha sem adtak. Ennélfogva *Dudley* Stuart lord állításai a magyar és orosz alkuszokról puszta feltevésen alapulnak.

A történelmi igazság kedvéért azonban nem mulaszthatom el azon inczidensek felemlítését, melyek a hadjárat lefolyása alatt e részben tudomásomra jutottak.

Ugyanis *Paniutine* altábornagyhoz, ki még jóval Paskievics herczeg bevonulása előtt hadosztályával Hradischból Pozsonynál csatlakozott az osztrák csapatokhoz — két magyar főur jött oly czélból, hogy vele a magyar kormány nevében bizonyos feltételek elfogadásáról alkudozzanak.

Paniutine az illető alkuszoknak értésére adta, hogy az ő hadosztálya csak egy csekély része ama hadseregnek, mely Paskievics herczeg parancsa alatt nemsokára Magyarországba fog vonulni, s így ő maga egyáltalán semmiféle ajánlatot el nem fogadhat.

A magyar urak magas kézből eredt ajánló levelekkel voltak ellátva, melyek Paniutine-t feltétlen hallgatásra késztették.

Az ajánlatok mindenesetre komoly természetüek lehettek, mert *Berg* gróf vezérkari főnök, ki akkoriban még Pozsonyban időzött, azonnal Varsóba utazott, hogy a czárnak a történtekről jelentést tegyen. Paniutine oda lőn utasítva, hogy ezentul hasonló esetekben az illetőket egyenesen Paskievics herczeghez küldje.

Később több izben fordultak meg a főhadiszálláson alkuszok, de már ekkor, valószinüleg idegen befolyás következtében, a herczeg mindent csak «ad referendum» vett, és maga részéről határozott választ nem adott.

Paskievics nagyon is hajlandó lett volna a beavatkozás ily módu befejezésére, s e részben többször hasonló értelemben nyilatkozott.

Midőn *Haynau* a magában véve jelentéktelen, de azért mégis nagy horderejü váczi ütközet után a helyett, hogy a Dunán átkelve az orosz csapatokkal egyesülten az ellenség elnyomására sietett volna. Temesvárra indult, Paskievics erősen kikelt a szövetséges fővezér ellen, ki ugy tett, mintha az oroszok terhére lennének, holott pedig ő maga Paniutine erélyes közbenjárása nélkül tönkre jutott volna.

— Én — mondá a varsói herczeg első felhevülésében — a kard élére biznám a döntést; legyen az ország azé, ki azt fegyverrel elfoglalja. — Ámde szeszélyes természete sokáig nem foglalkozott egy eszmével.

Vajjon hasznunkra és dicsőségünkre szolgált volna e Magyarország elfoglalása, ez oly kérdés, melyre most határozottan alig tudna valaki felelni. Annyi bizonyos, hogy egy ideiglenes megszállás mindenesetre több előnynyel járt volna, mint a bakó szerepe, melyet akaratunk ellenére reánk erőszakoltak.

Ha valaki, ugy mindenesetre Paskievics herczeg volt arra hivatva, hogy a helyzet ügyes felhasználásával az utóbb mulhatlanul bekövetkező bajok elejét vegye.

A két részről jelentkezett alkuszok magában véve majdnem egyforma ajánlatokkal jöttek. Mindannyian azt akarták, hogy az ország orosz kézbe jusson, s habár a lengyelek nem épen irigylendő sorsáról tudomásuk lehetett, még ezt is többre becsülték, mint Haynau vérengzéseit. Az ajánlat azonban mindenesetre nagyfoku elkeseredés, sőt tán a kétségbeesés kifolyása is lehetett. E feltevést az ország utóbb beállott helyzete igazolja. *Haynau* proklamácziója a főváros lakóihoz sokat hasonlított a bresciai küldöttség fogadtatásához, melynek tagjait a hires tábornok minden további birói proczedura nélkül, fekete frakkban és fehér mellényben felakasztatta. Mindezt *Paskievics* nagyon jól tudta s igy ha nem is az annexió, de mindenesetre az ideiglenes megszállás mellett kellett volna állást foglalnia, mig a köztünk és Ausztria között régóta fennforgó vitás kérdések megoldása nem sikerül. És ez az európai egyensulyt bizonyára meg nem zavarta volna, ellenségeink pedig nem jutnak abba a helyzetbe, hogy csakis Oroszország megbizhatatlanságából olvassák ki a béke veszélyeztetését.

Magyarország ideiglenes elfoglalása első sorban az 1853/4-iki háboru csiráját elfojtotta volna, s tán most sem kellene attól tartanunk, hogy elvi kérdéseknek látszó idegen érdekek miatt ujból bajba keveredjünk.

Ámde ne feledjük, hogy *Miklós* czár minden egyéb hibái mellett hitszegő nem volt, s habár gyors felfogással a kinálkozó alkalom előnyeit fel is ismerte, más kárán soha sem akart gyarapodni. *Nesselrode* gróf, ki teljes bizalmát birta, több izben mutatott rá a magyar viszonyokra, de a czár mindannyiszor minden más kombinácziót határozottan visszautasított. «Il faut vider la coupe jusqu'à la dernière goutte» (az utolsó cseppig ki kell üríteni a serleget) — szokta ilyenkor mondani. — «Ha hibát követtem el, ezért más ne lakoljon. Ily bolond tanácsot más ember nem adott volna.» Ilyen és ehez hasonló nyilatkozataiból kitűnik, hogy a neki imputált rossz szándék, a mely szerint ujabb véres háboruk árán birodalma nagyobbítását vette czélba, tőle távol állott. Mindamellett nagyon valószinű, hogy *Aberdeen* lord hivatalos utódja előtt nem hallgatta el ama titkos tárgyalásokat, melyek a beavatkozást megelőzőleg a berlini kabinettel folytattattak, s melyekről természetesen az angolok is értesültek.

Paskievics herczeg emlékirataiban e részben csak annyit hoz fel, hogy «Bécsben eredetileg Poroszországtól akartak segítséget kérni a magyar lázadók ellen, de erre az ottani mérvadó körökben még a legcsekélyebb hajlandóság sem mutatkozott. Poroszország 1849-ben déli határain tekintélyes haderőt vont össze állítólag oly czélból, hogy a magyarországi eseményeket megfigyelhesse, de valószinűleg azon okból, hogy szükség esetére azonnal akczióba léphessen».

Mi a varsói herczeg eme rejtélyes okoskodását nem értjük, mig ő valószinűleg csak azt akarta jelezni, hogy a berlini kabinet szándékairól tisztában volt.

Nesselrode gróf a sírba vitte magával a nagy titok kulcsait. A Kreml titkos levéltárában lehetnek ugyan erre vonatkozó okmányok, de ezekhez senki sem fér, sőt ha Basilevski-nek hitelt akarunk adni, az egész tranzakczió szóbeli izenetek és válaszok által lőn elintézve.

A magyar forradalmi kormány által *Rüdiger*, illetőleg a varsói herczeg kezeihez jutott ajánlatok szószerinti szövegét *Paskievics* herczeg könyvében közzétette. Eleinte egy Leuchtenberg herczeg féle secundo-genitura uralkodását kivánták, utóbb azonban, midőn ez ajánlat is válasz nélkül maradt, már csak általánosságban emlegették a trón betöltését.

Mindez nem jogosíthatta fel ellenségeinket arra, hogy bennünket Magyarország elfoglalásának szándékával vádoljanak. A mi akkoriban reánk nézve előnyösnek és hasznosnak mutatkozott, az utóbb tán vesztünkre lett volna. Kit illessen az érdem, hogy a kisértésnek ellentállottunk, az oly kérdés, melyre válaszolni hivatva nem vagyunk.

Mindenesetre szomoru dolog lett volna a fegyveres beavatkozás roppant politikai hibáját még egy sokkal nagyobb hibával sulyosbítani.

A LAKÁS A KÖZÉPKORBAN.

Nagy Károly uralkodása előtt a németeknél tulajdonképi város nem volt, sőt a falvakon is mindenki ott épitette kunyhóját, a hol tetszett. A legtöbb embernek külön nyári és téli lakása volt. A nyári lakás fala vályoggal töltött fagerendákból, teteje nádból állott, ablak és kémény helyét egyetlen kis nyílás pótolta. Az ily kunyhóban, még a gazdagabbaknál is, együtt laktak az emberek és állatok. A téli lakás föld alatt volt s felül trágyadomb védte az időjárás ellen. A fejedelmek lakása is ilyen volt, csakhogy terjedelmesebb. Az emberek rendesen csak hálni jártak a házakba, az ünnepélyességek s a rendes munkák udvaron vagy a szabadban történtek.

Később az előkelők már középületeket is emeltek s egyes, akkor időkhöz képest pompás várak és templomok emelkedtek. A közönséges uri lakban azonban a lakóházak, melyekben az egyes családtagok szobáit csak deszkák választották el, még egy fedél alatt állottak a gazdasági ép ületekkel és istállókkal s csak ritkán épültek kőből. 895-ből maradt fenn egy pompás urilak leirása, melyet akkor 12 shillingre becsültek s mely kivülről kőből, belől fából volt. E lakban 3 szoba, 11 munkás-hely s egy pincze volt s köröskörül erkélyek, mint a mai svájczi házakon. Nagy Károly egyik palotájában a világ akkor leghatalmasabb urának összes butorai a következők voltak: 5 ágy, 3 réz és 6 vas üst, 5 tűzkaparó, 1 vaslámpás, több balta, sarló, asztalkendő, 1 zsebkendő, 3 rézcsésze, 2 pohár, 1 vaslapát, 2 furó s még egy pár apróság. A császári palota felszerelése tehát szegényesebb volt, mint a mai korban élő jómódu parasztoké.

Pár század alatt azonban teljesen kifejlődött a városi élet. 1300 körül már egész sereg sürü népességü város volt szűk és görbe utczákkal, a hol csak a templomtér és a piacz nyujtottak egy kis szabad levegőt. A házak erkélyesek, lépcsőkkel ellátottak voltak, soknak volt előcsarnoka vagy lépcsőháza, a miért az utczák még szűkebbek voltak. A legtöbb ház fából volt, fa- vagy szalma-fedéllel, kémény nélkül, de az istállók már más fedél alatt. Ha tűz támadt, rendesen az egész város leégett, csak a vályogfalak maradtak meg. Téglát és követ ez időben csak templomok, városházak s körfalak építésénél használtak.

A kémények készítését Párisban kezdték meg a XIV. század közepén, addig a füst az ablakon ment ki s a szobákban nem is volt kemencze, csak szénserpenyő. A kémények azonban gyorsan terjedtek, Bécsben már 1454 ben elrendelték, hogy a kéményseprők rendesen tisztogassák azokat. Különben Bécs ekkor építészetileg nagyon előrehaladt város volt, s az ablaküvegegeket sem tekintették még itt luxusnak, mint más városokban, hol annak helyén rendesen olajos papir vagy felszegzett vászondarab volt. Még 1458-ban is ritkaságképen emliti fel Aeneas Sylvius, hogy Bécsben és Bázelben a legtöbb háznak ablaküvege volt.

A házak külső diszítése képekkel és szobrokkal, a mint azt Nürnbergben, Hildesheimban s

26. SZÁM. 1889. BUDAPEST, JUNIUS 30. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre — 6 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

GRÓF KÚN KOCSÁRD.

Tisztelve és csodálva említik a gróf Kún Kocsárd nevét országszerte, mióta hire ment, hogy 250,000 forint értékre becsült összes ingatlan vagyonát az erdélyrészi magyar közmivelődési egyesületnek ajándékozta.

Az a föld, Hunyadvármegye, a mely Hunyadi Jánost és Bethlen Gábort szülte a hazának, ime, megint adott egy nagylelkü honfiut, a ki helyzete előnyeit és lelke ritka erélyét kizárólag nemzete szolgálatára fordította.

Fajának szeretete annyira előtérben áll nála minden más irány és ösztön felett, mint gr. Széchenyi Istvánon kivül talán senkinél.

Folyó hó 23-án állottam előtte az E. M. K. E. hunyadmegyei választmányának küldöttségével, hogy kifejezzük hálánkat legujabb fejedelmi adományáért.

Üdvözletünkre adott válasza mindenek felett jellemzi egyéniségét és lelke irányát.

«Hálát adok az isteni gondviselésnek, — mondá, — hogy oly vagyoni állapotba helyezett, a mely eszélyes gazdálkodás és takarékosság mellett lehetővé tette segíteni olykor egyeseken, elősegíteni mivelődési intézményeket. Hálát adok, hogy lelkembe oltotta nemzetem erős szeretetét és megáldott akaraterővel, hogy tehetségemhez képest meg is valósítsam a nemzet erősítésére irányuló vágyamat. Legujabb elhatározásommal azért siettem, mert nem vagyok megelégedve az állam- és nemzet-épités folyamatban levő munkájával. Figyelmeztetést kivántam adni azoknak, a kik többet tehetnek, főként, a kik az állam sorsát intézik.»

Programm, mely nem előzetesen adatik bizonytalan beváltásra, hanem egy hosszu és nemes élet irányát, eredményét foglalja magában.

Gr. Kún Kocsárd neve nem most követel először helyet a közvélemény tiszteletében. Arczképét és életrajzát lapunk már 1861-ben közölte. Már akkor ott állott az ország legjobb és legnemesebb fiainak első sorában.

A családjára és személyére vonatkozó általános adatok úgy szólva köztudomásuakká lettek.

Ősi székely családból, a háromszékmegyei Osdoláról származott, melyet a Ferdinánd és János királyok közötti küzdelemben, utóbbinak pártján, épen az első Kún Kocsárd emelt főnemesi állásra.

Az utódok is követték azt az irányt, hogy a történelmi nagy meghasonlásokban állandólag a nemzet oldalán foglaljanak helyet.

Maga gróf Kún Kocsárd egyik adat szerint 1801-ben született, minden esetre közelebb van a 90, mint a 80 esztendőhöz.

Hogy már nagyon ifju korában megyéjének alispánja, később két izben főispánja, közben országgyülési képviselője volt, az általánosan ösmeretes.

Ilyen adatok azonban egy-két száz emberre bármely országban rá illenek és magokban csak annyi jelentőséggel birnak, hogy az illető előkelő egyéniség.

Gróf Kún Kocsárd kivül, és sokkal felül áll ezen az általános mértéken; ő ritka jellemzetes és kimagasló alak, egymagában álló és senki mással össze nem téveszthető.

Vagyona, melyet örökölt, nem sokkal érhetett többet százezer forintnál. A forradalom összerombolta ezt is és a szabadságharczban való részvétele miatt elkobozták.

Mikor kiszabadult a fogságból, egy gyarló cselédházban kellett meghuznia magát. Ötvenhat éves kora daczára birt lelkierővel, hogy

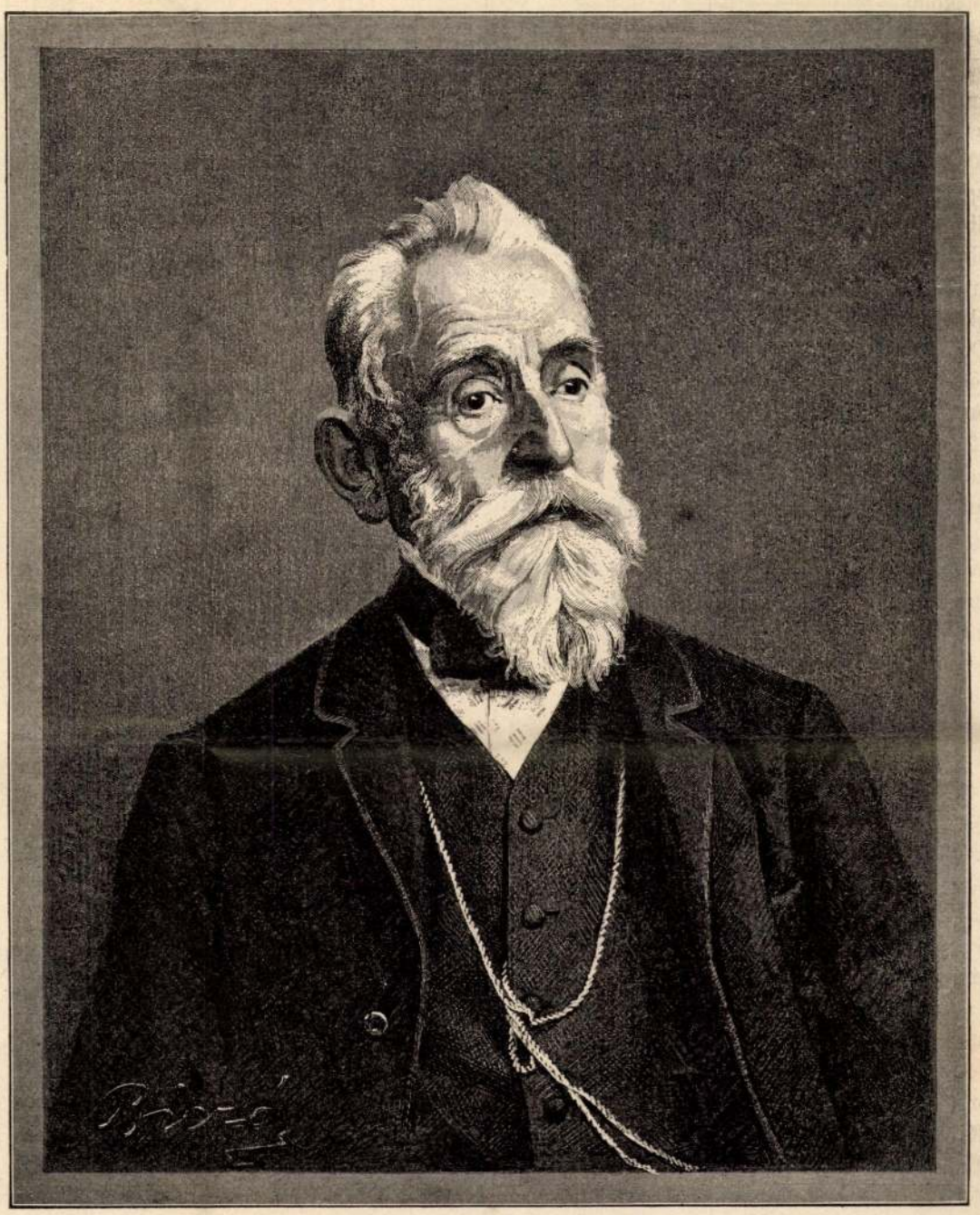

GRÓF KÚN KOCSÁRD. Biczó Géza rajza.

építni kezdje a rommá lett ősi kastélyt és rendezni a gazdaságot úgyszólva segélyforrások nélkül.

Fényes nagy úr látogatta meg viskójában, és rokoni szeretettel ajánlotta fel ezeresekkel telt tárczáját; az erős lelkü grófnak azonban nem kellett segély és nem kellett kölcsön; saját erején akart megépíteni mindent.

És a mint épült háza s gazdasága, megkezdette a maga körében, lelke teljes erejével, elpusztult nemzete építését is.

A Hunyadvármegyében elszórtan élő kevés református magyarság ki volt téve a végleges elzüllésnek; templomai romban, iskolái elhagyottan, a nép maga az elolához folyamatában.

Gróf Kún Kocsárd meglátta a bajt mindenütt: segitő kezével és buzdító szavával megjelent; a szétszórtan élő elcsüggedt magyarságnak központja lett; mikor más a kétségbeesésnek adta magát, ő megkezdette csüggedetlenül a nemzetépítés munkáját.

A vármegye egyetlen felsőbbrendü magyar tanintézete, a szászvárosi reform. kollegium az elcsenevészés küszöbén állott. Ennek sorsát vette a gróf mindenekelőtt szivére és erős kezébe. Egymásután szervezte az uj tanári állásokat; épitett és ajándékozott helyiségeket; szegény tanulókról alapítványokkal gondoskodott.

Idegen népbe olvadástól a magyarságot azzal kivánta megóvni, hogy a magyar feleséget vevő házasodóknak külön jutalmakat tüzött ki.

A megye területén lévő, rendkivül szegényesen javadalmazott reformált néptanitói állások mindenikének javadalmát legalább 400 forintra emelte.

Déván az állam reáliskolát állitván, segélyegyletének alapját ezerforintos adománynyal vetette meg a gróf. És a mint kezdettünk magyar népiskolákat szervezni megyeszerte, a gróf alapot tett azonnal azok tanitói segélyegyletének is. Még sokkal több volt ennél, hogy megjelent személyesen a néptanitók petrozsényi közgyülésén; élénk részt vett azok tanácskozásaiban; ritka példaadásával felemelőleg hatott a bizonytalankodó kezdőkre.

Két évtized sem telt le fogságból való kiszabadulása után, mikor a gróf közczélra tett adományainak összege jóval felül haladta már egész örökségének értékét.

De e mellett gyarapodott folyvást az örökség, az ősi vagyon is.

Azt a fárasztó és minden csekélységre kiterjedő gondosságot, a melylyel háztartását és egész gazdaságát még most, agg korában is vezeti, látni kell, hogy az ember a vagyon gyarapodását megértse.

A legutolsó napszámos napibérét, a háztartás legcsekélyebb részét személyesen veszi számba. Vendégeit a valódi magyar nagy ur előzékenységével és otthoniasságával fogadja; de minden felesleges pazarlás ki van tiltva az öreg kastélyból.

Évekig tépelődött, hogy miként biztositsa vagyonát a nemzet számára. Sok ideig az volt a terve, hogy a gróf Kún Géza birtokainak egyesítésével családi hitbizományt alapít. Mikor ennek létesitésében akadályokra talált, egyszerre elhatározta, hogy fekvőségeit átadja már most az erdélyi magyar közművelődési egyletnek székelytelepitési czélra. Még a gondolatától is fél annak, hogy valaha halála után, valamely könnyelmü utód kezéből esetleg idegen faj kezére jusson a nemes ősöktől örökölt és nemes szorgalommal gyarapított vagyon.

Kiváló egyéniségét miként jellemezzem?

Egy jelesen irt hirlapi czikkben az volt mondva közelebbről, hogy Kossuthnak kortársa és szellemileg közel rokona. Magasan szárnyaló gondolkozása, a nemzet közügyeivel eltelt egész lénye, megragadó ékesszólása és gyors felindulásokra hajló nemes kedélye igazat adnak e mondásnak.

Erre emlékezve, és eszemben forgatva, hogy mily lelkesen szolgálta Kossuth vezetése alatt a hazát, de mily rendületlen hive volt utóbb — és az ma is — Deák politikájának, közelebbről azon kérdés tételére kértem engedelmet, hogy a két nagy vezér közül melyikhez érzi közelebb magát?

Határozottan válaszolta, hogy Deákhoz. «Én — mondá — sohasem voltam a koczkáztatások embere. Lépésről-lépésre, de biztosan szeretek előre haladni.»

Kevés idő mulva valamely csekélységért, tréfásan ugyan, de hevesen felszólalt. Bátor voltam megjegyezni, hogy ez régis Kossuth-i vonás. Nem tiltakozott ellene.

Üdvözlő beszédemben azt kivántam nemes élete jutalmául, hogy prófétai lelke lásson a jövendőben virágzó magyar hazát s jellemben és erőben kimagasló magyar nemzetet.

Van-e a hazában, a ki ezt nem kivánná?!

RÉTHI LAJOS.

DÉLIBÁB.*

EMLÉKÜL ***-NAK.

Fáradtan lobogó mécsed mellett ülve,
Lelked a mult időn andalg elmerülve
S mint csalóka tükrén lenge délibábnak,
A távoli képek mind előtted állnak.

Ott van a gyermekkor, a bezárult éden,
Melyből egy-két sugár még rád ragyog épen;
Apró örömének ujra érzed báját,
Mintha aranyozná élted puszta fáját.

Boldog ifjuság vett vezető karjára
És veled egy tündérvilágot bejára.
Akármerre néztél, rád csak rózsa intett,
Nem vihar zudult rád, csak szellő legyintett.

Könnyek közt hagyád el áldott jó anyádat,
Könnyek fátyolán át szép szivárvány támadt:
Biztató reménység csillogott előtted
S a jövő vidékit fényével beszőtted.

Érezted fulánkját a csalatkozásnak,
Gyermeteg szivedet balgán dobva másnak.
A sötét kétség is gyakran állta útad,
Mig sorsod játékát tűrni megtanúltad.

Az emberben mindig csak embert kerestél,
Hiú csillogásnak rabjaúl nem estél;
Senkiért, semmiért nem csúsztál a porba,
Áldozatot eszmék oltárira hordva.

Ha itt-ott tövissel volt rakva a pálya,
Ha sziklák közé vitt a habok dagálya:
Mindig elédbe tünt édes anyád képe
S lelkedet jóságos őrangyalként védte.

Oh! te csudatevő anyai szeretet,
A te lángod bizony a mennyekből eredt!
Melegit az mindig, mikor már nem gyúl is,
S elkisér bennünket még a síron túl is.

— Majd a haza terhe nyomta ifju vállad,
S a vészben te is egy porszem helyét álltad;
Vivtad a keserű élethalál-harczot,
Mely zúgva, tiporva rajtunk átviharzott.

Mily küzdelem volt az! oh minő, nagy Isten!
Az ég s a föld küzdött vér-tengerben itten...
Elhanyatlott a nap, győzött a setétség,
Nem maradt más benne, csak iszonyu kétség.

Bujdosott, vagy meghalt a bús haza híve,
Nem dobbant meg értünk Európa szíve;
Fel a komor égre némán nyögve néztünk,
Hogyha volna még ott egy sugárka részünk...

S oh hazaszeretet! te kész istenáldás!
Nálad volt a remény, nálad a megváltás...
Szózatodtól szivünk mi mindenre képes!
Lengő zászlód alatt a halál is édes...

— És föltünt a hölgy is, egy bájos jelenség,
Arczulatján kellem, nyájas égi fenség,
Szép sötét szeméből, mikor rád tekintett,
Nem is sejtett ábránd fényvilága intett.

Örök tüzet gyujta égő szenvedélye,
Övé lett azon tul élted napja s éje;
Kedvet nem találtál már a szabadságban,
Vergődtél az édes, önkéntes rabságban.

Szeretted kellemét, bájos egész lényét,
Árnyaival együtt ragyogó erenyét:
A mit benne mások jegyzettek hibának,
Neked gyöngéi is erények valának.

Szived csordulásig megtellett gyönyörrel,
Ha mellette ültél, ha rád várt örömmel,
Ámde tőle távol magadba vonúlva,
Lelkedet a féltés gyötrő kínja dúlta.

Pedig angyal volt ő, hűn szerető lélek,
Annyi üdvöt nyujtott, hogy nem érdemléd meg...
Oh mert a nemes nő szive titkos oltár,
Üdvezűlsz e földön, ha részese voltál.

Egy személyben minden: anya, testvér, barát;
Szerelemből érted feláldozza magát,
Veled tűr és szenved, éhezel vagy fázol,
Fényt, rangot, kényelmet eldobva magától.

S mig a te lényedbe olvad egész lénye,
Minden áldozatért csak egy a reménye,
Annyit vár csupán csak, hogy hiven szeresd őt,
Az éretted élőt, az utánad esdőt...

S délibáb tükrében ne is láss több képet,
Csak ezt a három jót, ezt az örök szépet,
Bájával az lengjen körülted szüntelen:
Gyönyörű ifjuság, haza és szerelem!

LÉVAY JÓZSEF

* A «Budapesti Szemle» legujabb füzetéből.

AZ ARCHIVARIUS-KISASSZONY.

Elbeszélés.

Irta: **Szomaházy István.**

(Folytatás.)

A dolog a városban mind rejtélyesebb szint öltött; egy ideig miről sem beszéltek másról, mint a kollegium szökevény deákjáról, s a szép archivarius-leányról, a ki sok embert megszomorított a szökéssel. Talán leginkább a kosztos deákjaikat, a kiknek latin pensumai rohamosan rosszabbakká váltak, a mióta oly hirtelen eltávozott.

Engem kiváncsian hivtak be ide is, oda is; deákok, de még inkább egy-egy csinos leány hízelkedve kérdeztek a rejtélyes eset felől:

— No, kis fiu, sugja meg, hol tartózkodik a szerelmes pár?

Titokzatosan hallgattam, s mondhatatlanul büszkévé tett az a gondolat, hogy ily nagy titoknak én is részesévé lehettem.

Ez időben történt — már junius vége felé, a hogy ép a vizsgálatokra készültünk, — hogy Eplényi Sámuel, a vármegye legöregebb táblabirája, egy nap örökre behunyta a szemeit, áldozatául esvén egy rohamos tüdőgyuladásnak, mely életét két nap alatt kioltotta.

A hir nagy izgalmat költött; az iskolák két napon át zárva tartattak, a vármegye alispánja rendkivüli gyülést hivott egybe, s a kollegiumi énekkar szorgalmasan hozzáfogott az illendő halotti dallamokhoz; és senki, senki sem gondolt rajtam kivül arra, hogy a szegény Ákossal és a bájos deák-kisasszonynyal ugyan mi történik most, hogy a legfőbb patrónusuk halva fekszik?

Nagy, nevezetes temetés volt, minőnek régóta

Nem lenge elméletek s tapogatódzó hipothezisek fölállítója, hanem a megismert igazságok terjesztője, alkalmazója, megvalósítója. Egyszersmind azonban épen nincs hijával az alkotó, a rendszerező tehetségnek sem. Szónoki tehetségében különösen kettő az, a miben kevesen versenyezhetnek vele: egyik a rendkivül éles és biztos logika, mely mindent kimélyit, mindent földerit, vagy esetleg mindent összetör, a mi utjába kerül; másik a hatalmasan folyó és fáradhatatlan előadás, melyben izlés és kifejezés oly szerencsésen vegyül, hogy hallgatósága rá nem unhat. Modora inkább komoly alapszínü, de alkalom adtán nem veti meg s nem hanyagolja el a derültebb megjegyzéseket sem. Az ő bonczoló esze előtt meg nem áll, csak a mi reális és viszont az ő áfháto tehetsége nem szorult arra, hogy azoknak modorát utánozza, a kiknél sokszor egy-egy élcz pótolja az érvet és álpathosz takarja el az eszmékben való szegénységet. Szilágyi használja a humort szónoklataiban, de rendszerint csak akkor, mikor ellenfelét erős logikájával már különben is legyőzte.

Szerencsének mondható, hogy ez a nagy erő, melyet eddig tulnyomólag a kritika terén bámultunk, most már a pozitiv alkotások terén is érvényesiteni fogja magát. A Tisza kabinetre nézve nagy nyereség a parlamentben mint debatter, a minisztertanácsban mint kitünő szakember, de nyereség általában mindenütt, hol a közjog és közigazgatás alapkérdéseinek ismerete képezi előfeltételét a szerves és életrevaló alkotásoknak.

Szilágyi Dezső liberális politikus a szónak jó értelmében, oly liberális t. i., ki ellensége minden maradiságnak, minden hátramenetelnek, a politikai romantika mindenféle ködös és homályos ábrándképeinek, de ellensége a frázisoknak is és eljárásában nem valami politikai káté doktrináiból, hanem a nagy államférfiak mintájára mindenkor a gyakorlati életnek felismert szükségleteiből indul ki.

Gr. Szapáry Gyula.

Nem új ember a kormányzat terén, sőt ha az ebben való szolgálati idő kezdetét tekintjük, fiatalos külseje daczára ő a megujitott kabinet Nesztora, Tiszánál is jóval régibb miniszter. Nagy ur és mágnás, de a ki nemes ambicziója kielégitését hasznos munkában keresi s tevékenységben ritkitja párját azok között is, a kiknél a boldogulás egyedüli föltételét a munka képezi.

1832-ben született s igy abban az időben, a mikor az ország megtámadott alkotmányát kellett védeni, félig még gyermek vala. Elvonultan, tanulmányainak élt tehát, mig oly térre talált, mely az önkényuralomnak mindent lebilincselő napjaiban sem volt elzárva a tetterő elől. Nagy előszeretettel gazdálkodott s már huszonegy éves korában önálló kezelése alá vette szülőinek egyik uradalmát s lassan-lassan már a dermedő közélet fölébresztésére is érezhetővé tette hatását. Megalkotta ugyanis a külső szolnokmegyei gazdasági egyesületet, egyikét azoknak, a melyek legelsők valának az országban, s mint ilyenek, góczpontjaivá lettek a hazafiak érintkezésének s melengető ágyai a jobb jövendő kezdeteinek. Mert ez egyesületek abban az időben nem gazdasági dolgokkal foglalkoztak csupán, hanem egy-egy vidék hazafias hangulata is nyilvánult bennök, már a mennyire akkoriban nyilvánulni merhetett s nem egyszer tették bennök szóvá a szomoru közállapotokat s azokat a módokat, melyek megváltoztatásukra alkalmasaknak látszottak. A szolnok-megyei egyesület Szapáry Gyula grófot választotta elnökévé, a ki ez állását egész 1867-ig meg is tartotta.

1859-ben, mint fiatal kora daczára is már kipróbált és tapasztalt gazda, átvette szülői összes birtokainak is a kezelését s az akkori nehéz viszonyok közt is annyira rendbe hozta néhány év alatt, hogy neki és testvéreinek szép osztályrész jutott belőlök.

Az 1861-iki országgyülésre a szolnoki kerület képviselőjévé választotta, Heves- és Külső-Szolnokmegye pedig első alispánjává. De a rövid ideig tartó alkotmányos korszak elmultával ő is visszavonult s ujra kizárólag gazdaságának élt egész 1865-ig, mikor az előbbi kerület ujra képviselőjének választotta. Mint ilyen tagja volt a 67-es bizottságnak, mely a kiegyezés alapföltételeit megállapitotta, ugy szintén tagja az első magyar delegácziónak. Ez időtájban a publicziszika terén is megkisérlé erejét, polemiát folytatott Mocsáry Lajossal a kiegyezés értéke fölött, a mi a Deák-pártban nem csekély mértékben növelte tekintélyét.

1867-ben Hevesmegye főispáni helytartójává nevezték ki s ekkor a főrendiházba került, melynek jegyzője s több bizottságának tagja volt. Midőn 1869-ben az ellenzéki Hevesmegye oly erős határozatot hozott a törvényhozás intézkedéseire s tiltakozott a «közös ügyes» kormány rendeleteinek végrehajtása ellen, ő volt az, a kit a kormány mint királyi biztost a renitens határozat megsemmisitésére kiküldött.

Lemondván királyi biztosi, ugyszintén főispáni helytartói állásáról, minisztertanácsosi minőségben a belügyminiszteriumhoz jött, hol a megyei törvényhatósági ügyosztályt vezette. De csak rövid ideig, mert már egy évre rá a közlekedésügyi miniszteriumba lépett, mint államtitkár. 1870-ben a galgóczi kerület országgyülési képviselője lett, de államtitkári állását is megtartotta 1871-ig, a mikor Tisza Lajos vevén át a közlekedési tárcza vezetését, ő visszalépett s csak mint képviselő szerepelt s előadója volt az 1872-iki ülésszak végén agyonbeszélt választási törvényjavaslatnak.

1873-ban Hevesmegye tiszaabádi kerületének lett képviselője s a közlekedésügyi bizottság előadója. Mint a delegáczióban a hadügyi albizottság tagja, a hadsereg élelmezésének és fölszerelésének megvizsgálására kiküldött bizottság munkálataiban is résztvett. Utóbb mint központi előadó a főváros rendezéséről szóló törvényjavaslatot képviselte a parlamentben.

Az ezentul mind sürübben jelentkező kabineti személyváltozásoknak majd mindenikénél kombináczióba vett jelöltje volt valamelyik tárczának, s kevéssel a fuzió előtt belügyminiszter lett a Szlávy-kabinetben, mely állásában az országgyülési két nagy párt egyesülésekor Tisza Kálmán váltotta föl. Ekkor lett valóságos belső titkos tanácsos s a vaskorona-rend lovagja.

A következő — 1875—78-iki — országgyülésen csak mint egyszerü képviselő szerepelt. Széll Kálmánnak a boszniai politika miatt történt visszalépése után 1878-ban azonban pénzügyminiszterré neveztetett ki s e nehéz állást nyolcz éven át töltötte be, a mikor is Tisza miniszterelnök maga vette át a pénzügyminiszteri tárczát.

Most, midőn ismét elfoglalja a bársonyszéket, ő az egyedüli az uj miniszterek között, ki nem a középosztályból emelkedett oda s nem ujoncz a kormányrud mellett.

Mikor pénzügyminiszterré lett, még úgy szólván kezdő volt a pénzügyek terén; de elég gyorsan beletalálta magát uj helyzetébe s az őt jellemző bátor elhatározással vágott neki a legnehezebb problémáknak. Szerencsés kezü miniszternek mondották s ez igaz is volt, a mennyiben pénzügyminisztersége kezdetén csakhamar megkezdődött Európában a tőkebőség korszaka s a kamatláb azon csökkenése, mely az állami hitelműveleteket nagyon megkönnyitette. Szapáry sikerei e fordulat nélkül alig lettek volna lehetségesek; de talán e könnyen elért sikereknek része volt ama ballépésekben is, melyek végre Szapárynak visszalépésére vezettek.

A nehéz időkben viselt tárcza vezetése körüli intézkedéseivel olykor sokan nem értettek egyet s néha eredményeit is kétségbe vonták; de jelleme, tehetsége és rendkivüli szorgalma mindenkor elismeréssel találkozott.

Visszalépése után Szapáry helyes érzékkel tartózkodott minden ellenzékies duzzogástól; hanem egész erővel és elfogulatlansággal a gazdasági kérdések terén működött tovább is. Maga is kitünő gazda s mint az orsz. gazdasági egyesület elnöke bizonyára alaposan ismeri mezőgazdaságunk szükségleteit s gazdáink érdekeit és ohajtásait. Nem mint ujoncz, hanem mint legkiválóbb gyakorlati szakember veszi át a most már pusztán földmivelésivé alakitandó miniszterium vezetését, melyhez azonban jövőre a vizszabályozás is csatolva lesz.

Wekerle Sándor.

Csak nem régen, két éve csak, volt alkalmunk arczképét és élete pályáját e helyen bemutatni, mikor pénzügyminiszteri államtitkárnak kinevezték. Már akkor megjegyeztük, hogy a fényes pálya, melyet fiatal kora daczára befutott, azon a ponton még nincs befejezve s hogy még fényesebb folytatása lesz. Jóslatunk teljesült. A két év előtti államtitkár ma pénzügyminiszter. Nála csak Széll Kálmán és Baross Gábor lettek fiatalabb korukban miniszterek, mióta a hivatalos lapban magyar miniszterek kinevezéseit olvassuk.

1848-ban született s a budapesti egyetemen fejezte be jog- és államtudományi tanulmányait. És pedig komoly szorgalommal és odaadással s társai közt már akkor tekintély-számba ment. Egyike volt a komoly törekvésü fiatalok vezéreinek s ő szervezte az országgyülési ifjuságnak, az u. n. «kis-követek»-nek azt az önképzésre alakult társulatát, melynek akkoriban Ugron Gábor, Hegedüs Sándor, Lukács Béla, Pulszky Ágost, Bartha Miklós és mások voltak tagjai, a kik azóta közéletünkben oly jelentékeny szerephez jutottak. Egyetemi pályáját befejezve, hosszabb külföldi tanulmányutra indult s 1875-ben lépett államszolgálatba, mint fogalmazósegéd Kerkapoly pénzügyminiszter alatt. Eleinte Madarassy Pál államtitkár mellett teljesített szolgálatot, de csakhamar az elnöki osztályba került, melynek vezetését aztán teljesen reá bizták.

Széll Kálmán pénzügyminiszter hamar fölismerte tehetségét s kiváló pénzügyi szakerőt várt benne. S ettől kezdve az ifju hivatalnok szinte páratlannak mondható gyorsasággal emelkedett pályáján. 1877-ben fogalmazó, 78-ban titkár, 81-ben osztálytanácsos lett s 85 elején miniszteri tanácsos, kinek az a hire volt, hogy a miniszteriumnak «mindenről tájékozott» hivatalnoka. Alig volt kérdés, melyben ő ne tudott volna adni kimeritő fölvilágositást. Pénzügyi és közgazdasági dolgokban mindenre megvolt benne a kész felelet, akár a fontosabb elméleti kérdésekre, akár a folyó ügyek részleteire. Minden tudakozódót ő hozzá küldtek, sőt maga a miniszter is hozzá fordult, mint a kinek mindenről tudomása van. Mint elnöki titkárnak évekig kelle hálátlan természetü személyes ügyekkel foglalkoznia; de már mint miniszteri tanácsos megkapta ezek tetejébe az állami hitel-, vasuti és költségvetési ügyeket, a bizalmas természetü fontos küldetéseket, gyakran a miniszterium képviseletét. S a közel multban alig volt fontosabb törvényhozási vagy igazgatási pénzügyi intézkedés, melyre kezdeményező vagy elhatározó hatást ne gyakorolt volna.

E kiváló jártassága a pénzügyi szakma minden ágazataiban szerezte meg számára az államtitkári kinevezést, mikor Tisza Kálmán a pénzügyi tárcza vezetését átvette. Tiszának, a ki az előtt nem igen foglalkozott behatólag pénzügyekkel, épen ilyen emberre volt szüksége. Csak egy volt a bökkenő.

Wekerle a miniszteri bureaukban növekedett jelentékenynyé, de egy államtitkárnak a parlament porondján is meg kell állnia helyét s azt nem lehetett tudni, hogyan válik be a nála szokatlan talajon. De csakhamar eloszlott minden aggodalom. Mint az 1887-iki országgyülés utolsó hónapjaiban a bobrói kerület részéről beválasztott képviselőnek elég volt egy bonyolultabb szakkérdéssel találkoznia a parlament előtt, hogy fényes beigazolást találjon az ifju államtitkár tehetsége ez irányban is. Wekerle a házban csakhamar a kiváló szónokok s a legélesebb elméjü vitatkozók között foglalt helyet.

A pénzügyi tárcza vezetésének sulya Tiszának egyéb irányu nagy elfoglaltatásai mellett természetesen főkép az ő vállaira nehezedett s e miniszterium a lefolyt két év alatt valóban bámulatos tevékenységet fejtett ki ugy törvényhozási, mint adminisztrativ téren. A törvényjavaslatok közül, melyeknek megalkotása körül Wekerlének főrésze volt, s melyeket a parlament előtt is sikeresen képviselt, csak a czukor-, szesz- s általán a fogyasztási adókról szólókat, a dohányjövedékről szólót, a regale-megváltási két javaslatot, s végül az államadósságok jó részének konverziójáról szóló javaslatot emlitjük, melyek mind e két év alatt váltak törvényekké s melyek, — hogy képletesen fejezzük ki magunkat, — azt a gyógyrendszert képezik, melynek segitségével az államtitkár, most már miniszter, államháztartásunkat nehéz betegségéből, a deficzitből kigyógyitani vállalkozott.

Wekerlének hivatali és parlamenti működésével nemcsak az országházi többségnek, nemcsak főnökeinek, hanem a magyar állam hitelügyeit közvetitő hatalmas pénzügyi csoport köreinek bizalmát is nagy mértékben sikerült megnyernie, melyek előtt persona gratissima. Rokonszenves, finom modora a parlamentben ép oly sok barátot szerzett neki, mint kiváló szónoki képessége tisztelőt.

Tehetsége már is bebizonyult, pedig semmi kétség, hogy még most sem érhette el kifejlődésének tetőpontját. Roppant munkaereje, melynek kifejlesztését hatalmas physikum is támogatja, jelentékeny nyereség az államra nézve.

Személyének és működésének egy jó ismerőjétől, H. S.-tól, a ki maga is tekintély a pénzügyek terén, álljon itt a róla szóló következő jellemrajz:

«Tisza Kálmán a fiatal erőket kiválóan pártfogolja. A főispánok egész sora, a horvát bán, a miniszterium több tagja fényesen bizonyítják ezt. És az ország látja, hogy származás vagy más mellékes körülmény erre befolyást nem gyakorolnak, az érdemeseket Tisza mindenütt felkarolja. Ezek közt az első helyek egyikére küzdé fel magát Wekerle Sándor. Magyarország pénzügyminisztere lett, a nélkül, hogy származása, családi összeköttetései vagy Tiszával való korábbi barátsága ebben előmozdították volna. Hivatalnok volt, de nem lett bureaukrata; a parlamentet szerette azon kivül és teljesen otthonossá lett annak kebelében. Parlamenti debatter is, ki a dolgok elvi oldalait és magaslatait ép ugy ismeri, mint mélységeit és részleteit.

Mikor Tisza nyakába szakadt a pénzügyminiszterium vezetése, tájékozni kivánta magát a helyzetről és teendőkről. Gr. Szapáry Wekerlét küldé e czélból egy este a miniszterelnöki palotába. Két óra alatt olyan világos képet nyujtott Wekerle Tiszának, hogy egészen tisztában volt a teendőkre nézve és derekasan bele is markolt a dolgokba. A szesz- és czukor-adóreform és a regale-megváltás bizonyítják, a pénzügyi mérleg javulása tanusítja és a tulkiadások megszünése megerősíté ezt. Hogy menynyi fontos reform készült és van készülőben Wekerle közreműködésével, azt röviden előadni sem lehet. A konverziót, a legnagyobb magyar hitelmüveletet ő konczipiálta és mikor Rotschilddal, Hansemannal róla beszéltem, a kevés szavu porosz bankár ezt mondá: «Tisza ist ein gut *berathener* Minister.» (Tisza jól informált miniszter.)

Először 1881-ben a pénzügyi bizottságba hozta be gr. Szapáry Wekerlét, hogy képviselje a kormányt az illetékügy reformjában. Ez kemény próba volt. Az a bizottság sok nagy tekintélyt összetört már, — csak ugy hallgatagon, glacékeztyűvel. Képviselők, miniszteri tanácsosok, államtitkárok és miniszterek egyszer csak azt veszik észre, hogy a bizottság hátat fordít nekik. Akkor veszve vannak. Wekerle a bizottságot meglepte és meghódítá; a nehéz tárgyat könnyen kezelte és meggyőzően. Azóta fokról fokra emelkedett — és most pénzügyminiszterré lett. Ha ereje és nyugalma megmarad és állásának megfelelően fejlődik, igen sok hasznos dolgot végezhet. Van rá ideje és ereje, és nekünk van hozzá reményünk.»

WEKERLE SÁNDOR PÉNZÜGYI MINISZTER.

Ellinger fényképe után rajzolta *Biczó* Géza.

KOPONYAÁSÁS.

Emlékezés Rómer Flórisra.

Fütyöl a déli szél, süvölt keservesen, dühösen tépi az ákáczok recsegő galyait, s bőszülten csapkodja a ritkás, hideg esőt pusztai lakásom rezgő ablakához. — Visszaemlékszem rád, áldott jó Rómer Flóris bátyám: ilyen idő volt akkor is s épen ilyen magános pusztán voltunk, midőn együtt kerestük a barbár koponyákat!

* * *

Lecsaltam egyszer a boldogult Rómer Flórist Szentesre, barbár koponyákat ásni.

Néhány évvel ezelőtt volt ez, midőn a budapesti nemzetközi régészeti és anthropologiai kongresszusra nagyban készültek a szakemberek s magamszőrü műkedvelők. Akkortájban Szentesen laktam, hol több rendbeli kőkorszaki telepet fedezgettem fel, a miről nem késtem Rómer Flórist értesíteni.

Nagy volt az öröme e miatt, a mint leveleiből kiviláglott, de valami mégis állandón aggasztotta, az nevezetesen, hogy vajjon a leletekkel együtt esetleg talált koponyákat ki tudjuk-e venni épségben, értünk-e hozzá, fel tudjuk-e azok roppant tudományos becsét fogni, általában találunk-e a kőbaltákkal, nucleusokkal, kovaszilánkokkal és bögrékkel együtt csontvázakat és koponyákat? Mert neki most különösen barbár koponyákra volna szüksége, hogy ezeket a Budapestre jövő külföldi anthropologoknak bemutathassa.

— Hiszen ha csak barbár koponya kell, van itt elég, — irám a jó öreg tudósnak, — csak méltóztassék hozzánk lejönni. Bizonyos, hogy feles-számmal találunk; a Sós uram galambjai is abból isznak.

Ez aztán hatott, s azonnal válaszolt a tudós, hogy «jövök.»

Nosza lett nagy riadalom Szentes nemes városában: «jön Rómer Flóris!» Magam meg csak ekkor kezdtem el suttyomban töprenkedni: vajjon csakugyan kerülnek-e aztán majd barbár koponyák? — mert alaposabban utána járva a dolognak, Sós uram kinyilatkoztatta, hogy lelt ugyan tavaly a szőlője lábjában csontot eleget, mikor a baraczkfákat kihányta, az is bizonyos, hogy a galambjait szoktatásképen koponyából itatta, de már ez sincs meg, mert a gyerekek elsikkasztották a többivel együtt.

Nagy megvigasztalódásomra aztán Hódi bácsi, egy jó ismerősöm, tudtomra adta, hogy van az ő tanyáján egy partban bögre meg koponya szekérszámra, csak menjünk oda s ássuk ki; szivesen lát, ha százan leszünk is.

Éljen! Tehát megyünk oda s a szerint intézkedünk.

Rómer Flórist Kun-Szent-Márton felől vártuk, mert még ott útba ejtett valami halmot, — mi pedig nagy számmal kivonultunk a Hódi bácsi tanyájára s előre is nagy tűzzel hozzáfogtunk az ásáshoz, s pedig meglehetős szerencsével, mert egész csomó bögrét és kőszilánkot találtunk. Hanem koponya, az sehogy sem került.

Közben neki borult s elkezdett az eső csapkodni, valami mérges déli szél is előkerült, s majd elhordta fejünk fölül a tanyát, hova régészeti zsákmányunkkal nagy sietve bekotródtunk.

Itélet-idő! De hát a tudós hol van? Rég itt kellene lennie, és sem hire, sem hamva. Vajjon nem történt-e valami baja! A szép házi kisasszony is egyre sóhajtozott: «Jézusom, hol maradhat a tudós ur? Dél elmult; minden étel összeáporodik!»

Végre a ködös esőben feltünt egy kocsi, két juhászbundás utassal, s a mint közel értek, rögtön felismertem az egyik bundás alakban Rómer Flórist, a másikban Szél Farkast.

Hát az történt, hogy Szél Farkas, a ki akkor járásbiró volt Szent-Mártonban, mint szintén szenvedélyes régész, elcsipte valahol utközben a jó Rómer Flórist, hogy egy titkos régészeti telepre vigye, miből aztán az lett, hogy a különben is részeg kocsissal szerencsésen eltévedtek, s a szakadó esőben, süvöltő szélben, álló félnap össze-vissza bolyongtak a tanyák közt; még szerencse, hogy egy becsületes gazda egy-egy hatalmas juhász-bundát akasztott eső ellen a nyakukba.

«Éljen, éljen! Isten hozta nagyságodat!» Harsant fel a műkedvelő közönség szózata, magam pedig, — mig az öreg ur nagy nehezen lejutott a sáros kocsiról, mintegy vigasztalásként a kiállott fáradalmakért, s az aggasztó koponya-hiány enyhítésére, — oda sugtam, hogy: találtunk ám gyönyörü bögréket s más egyebeket!

Azzal a tanyába nagy nehezen beeviczkélve, mihelyt az öreg ur kiszabadult mázsás nehézzé ázott juhász-bundájából, elkezdtem volna neki a jelenvoltakat bemutogatni, de nem lett belőle

43-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, OKTÓBER 23. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 «

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 «

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 «

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

BONNAZ SÁNDOR,

CSANÁDI PÜSPÖK.

Az ősrégi csanádi püspöki egyházmegye a jelen év folytában nevezetes örömünnepet ült, apostoli lelkü s a jótékonyság gyakorlásában páratlan püspökének, Bonnaz Sándornak, ötvenéves papi és huszonötéves püspöki jubileumát.

Bonnaz a nyolczvannyolczadik püspök a csanádi püspöki széken. Szent Gellért vértanu volt az első a sok jeles és kitünő egyházi fejedelmet számláló hosszu sorban. A csanádi püspökséget még az első magyar király, Szent István alapította Ochtum lázadó pogány vezér legyőzetése után s annak elkobzott javaiból dúsan adományozta s az Ochtum vezér legyőzésében vezérkedő Csanádnak addig Marosvár nevü, ezóta Csanád nevet viselő székhelyére helyezte a püspökséget, a tizenegyediket, melyet a szent király alapitott. Első püspökévé pedig az olasz főnemes Sagredi-családból való Gellértet nevezte ki, ki a magyarok megtérítésében már addig is nagy segítsége volt az apostoli buzgalmu királynak — s nyolcz évvel túlélte őt, de 1046-ban, I. Endre király alatt az ismét fellázadt pogány magyarok által kegyetlenül megöletett és a Kelenbérczről — mely róla maig Gellérthegynek neveztetik — letaszíttatott a Dunába.

Csanád első püspökét jeles és buzgó utódok hosszu sora követte — míg e hosszu soron ismét egy idegen családból származó, de szintoly buzgó és lelkes utódhoz, a franczia nemes családból eredt Bonnaz püspökhöz érünk.

Elég legyen e hosszú sorból csak néhányat a legnevezetesebbek közül fölemlíteni, kiknek neve össze van forrva a későbbi századokban sok megpróbáltatást szenvedett csanádi püspökség történetével.

Szent Gellért első utóda Maurus püspök volt, ki Gellértnek már előbb is jobb keze vala a magyarok térítésében. 1083—1114-ig, tehát Szent László és Kálmán királyaink alatt, egy Esterházy (még akkor Estorágy) Lőrincz ült a csanádi püspöki széken, Kálmán király egyik legfőbb tanácsosa és segítője az állami és törvényhozási dolgokban. A tizenkettedik század végén s a következő elején II. János volt a csanádi püspök, ki a római pápák legkitünőbbikénél, III. Inczénél is nagy tekintetben állott. Utóda, *Dezső* (1202—29) nevét az Arany Bulla aláirói közt találjuk. Utóda, Bulcsú a tatárjáráskor volt Csanád püspöke s csodálatos módon menekült a tatárok gyilkos csordái elől. Kevésbbé volt szerencsés utóda (1514—1516), Csahol Ferencz, ki a mohácsi harczmezőn elesett két magyar püspök egyike volt. De a mohácsi vész után az egész püspöki megye s annak székhelye is török kézbe esett s a csanádi püspökök csak névvel voltak csanádiak, valóban pedig bujdosók a török hódoltság tengeréből itt-ott megmaradt magyar pontokon. Sok ideig a szegedi ferenczrendi kolostor volt a csanádi püspökök menedéke, vagy a zárdafőnök volt helynökük, az egyházmegyétől távollétökben. A tizenhatodik század közepén (1536—9) Martinuzzi György is viselte a csanádi püspöki nevet s innen lett nagyváradi püspök, majd esztergomi érsek, bibornok; utána Kolosvári János (1561—1562) és Dudics András jeleskedtek, kik a történelmi nevezetességű tridenti zsinaton az összes magyar klerus ép oly ékesszóló, mint tudós szónoki püspökök menedéke, vagy a zárdafőnök volt helynökük, az egyházmegyétől távollétökben. A tizenhatodik század közepén (1536—9) Martinuzzi György is viselte a csanádi püspöki nevet s innen lett nagyváradi püspök, majd esztergomi érsek, bibornok; utána Kolosvári János (1561—1562) és Dudics András jeleskedtek, kik a történelmi nevezetességű tridenti zsinaton az összes magyar klerus ép oly ékesszóló, mint tudós szónoki

BONNAZ SÁNDOR CSANÁDI PÜSPÖK. *Biczó* Géza rajza

kaiként szerepeltek. Majd Lósi Imre (1623—25) innen lépett egymásután a váradi és egri püspöki s az esztergomi érseki székre; ép igy Szécsenyi György — kit a jótékonyság csudájának neveznek — csak egy évig volt csanádi püspök (1643—44) s lett kalocsai, majd esztergomi érsekké.

Csak III. Károly uralkodása alatt, a XVIII. század első felében, mikor a török uralom (Budavárának 1686-ban történt visszafoglalása óta) már hanyatlóban volt, lehetett a csanádi püspökségnek ismét helyreállítására gondolni. De székhelye, Csanád romokban, végkép elpusztulva, s mint az egyházmegye szélén fekvő különben sem látszott alkalmasnak arra, hogy székhely legyen. 1738. május 10-ikén jelent meg a kir. rendelet, mely a csanádi egyházmegyének, neve föntartásával, a központján fekvő Temesvárt, különben is Dél-Magyarország legtekintélyesebb városát, jelöli ki. Az uj székesegyház alapköve már előbb (1736) tétetett le, de a templom csak 1754-ben — tehát már Mária Terézia uralkodása alatt fejeztetett be, s díszes főoltára két oldalán ma is büszkén mutatja a két alapító fejedelem védszentjeinek, Bor. Károlynak és Sz. Teréziának óriási szobrait.

A Temesvártt székelő csanádi püspökök elseje b. Falkenstein volt. Ezt Stanislavich Miklós követte, a lángbuzgalmu ferenczrendi szerzetes, ki a Duna déli partján, török igában nyögő keresztények közt apostoli lelkesedéssel hirdette az üdv igéit, Vingán és Ó-Bessenyőn több mint száz bolgár családot telepített le, kiknek utódai ma is jó hazafiak, s ki e buzgalmáért előbb nápolyi címzetes, majd csanádi megyés püspökké lett egyszerű szerzetesből. Utódja, Engl gróf épitett Makón szép templomot s második püspöki lakot. A legujabb időben a nagynevű és tudományú Lonovics József és a nemes szivű, szép lelkű Csajághy Sándor hagytak jó emlékezetet magok után a csanádi püspöki széken.

E két jelesnek közvetlen utóda, Bonnaz, mindenben méltó hozzájok s többi nagy elődeihez. Idegenből magyarrá lett, mint legelső előde, Szent Gellért; s a jótékonyság csodája, sőt maga a megtestesült jótékonyság, mint egyik előde, Szécsenyi György.

Bonnaz Sándor Dél-Franciaországban, Lyon közelében, a bellay-i püspökség Challex falujában született 1812. aug. 11-én. Csecsemő-gyermek volt, mikor apja, mint katonatiszt, a lipcsei csatában elesett. Özvegyen maradt anyja megpróbálta a létért való küzdelmet, de évről-évre jobban roskadozott alatta. Egy testvér-bátyja, mint a nagy forradalom alatt kivándorlott franczia csapat lelkésze, Magyarországon, Temes vármegyében, magához vette hugát, alig két éves fiacskájával. Itt töltötte Bonnaz gyermekéveit, itt lett már korán magyarrá s szítta be uj hazája szeretetét. Gymnáziumi tanulmányait Temesvárott, Aradon és Szegeden kitünően végezve, a temesvári papnöveldébe lépett, de mint legjelesb növendék csakhamar a bécsi Pázmáneumba vétetett föl s ott végezte theológiai tanfolyamát. 1837-ben Lonovics József — akkori csanádi püspök által pappá avattatván föl, egy évig mint segédlelkész szolgált Karánsebesen, de csakhamar a püspöki aulába vétetett föl s itt gyorsan haladt előléptetésről előléptetésre, a mit kiváló tehetségei mellett jelleme tisztaságával, szive nemességével s modora megnyerő voltával erdemelt ki. Szemináriumi tanár, majd nagybátyja — nevelőatyja halála után — trübswetteri plébános, tíz év mulva egyházmegyei tanulmányi igazgató, innen helytartósági tanácsos s csakhamar egyházmegyéjében kanonok lett (1858.) Egy év mulva a vaskorona-rendet s rá a szegzárdi címzetes apátságot nyerte el. A kanonoki stallumokon fokozatosan haladnia fölebb még ideje sem volt, már 1860-ban, mint legifjabb kanonok, a Csajághy Sándor elhunyta által megürült csanádi püspöki székbe neveztetett ki.

S ezzel kezdődik egyházi, iskolai s jótékonysági áldozatai hosszu sora.

Kezdjük azon, mit tett egyházmegyéje papságáért. A csanádi püspökségnek a török hódoltatás előtt 24 székesegyházi kanonoka a szomoru időkben négyre olvadt le s a püspöki székhelynek Temesvárra áthelyezésével e szám hatra emeltetett. Bonnaz 100.000 frt tőkével (1871) két uj kanonoki stallumot alapított, azokat évi segélylyel is javadalmazva. A szegény javadalmu lelkészek segélyalapjához 65.000, a lelkészi nyugdijalaphoz 10.000 frttal járult, a szegény káplánok évenkénti bőkezü segélyezését nem is említve.

Kiváló előszeretettel gyámolítja Bonnaz folyvást a tanügyet. Első helyen áll itt az 1872-ben alapított, Sz.-Imréről nevezett finevelő-intézet (Americanum.) Ezen intézet, melynek alapítására 170,000 frtot tett le, egyike Magyarország legszebb intézeteinek. Ebben 70 gymnáziumi tanuló — nagyrészt ingyen — nyer nevelést. Az intézet mintaszerű, szép és a modern követelményeknek megfelelő berendezése, nemkülönben tapintatos vezetése az intézetnek a legszebb hirnevet szerezték.

Kiválóan említendők a nőnevelés érdekében tett alapítványok.

Itt első helyen az iskolanővéreknek a Józsefvárosban épített gyönyörű anyaházát kell kiemelnünk, melynek költségei 200,000 frtra rugnak. Ezenkivül még számos más kolostort alapított, melyek a női ifjuságnak mindmegannyi képzőintézetei. Oravicza, Lugos, Földeák és Lippa tetemes költségeken felállított kolostorai eredetüket az ő bőkezüségének köszönik. Nagyobb, többnyire ezrekre menő összegekkel járult Perjámos, Nagy-Becskerek, Versecz stb. kolostorainak felépítéséhez. De beszéljenek a számok. A lugosi leányiskola felállítására 65,000 frtot adott; ugyane czélra Oraviczán 32,000 frtot. A leányiskolák fentartására szolgál egy 80,000 frtból álló alapítvány. A lippai leánytanító- és nevelő-intézet létesítésére nem kevesebb, mint 100,000 frtot, egy leány-polgáriskolai épület felállítására Temesvár belvárosának 22,000 frtot adományozott. Szép alapítvány továbbá a józsefvárosi árvaház, melynek alapítása 155,000 frtba került.

Szegeden is fogja egykor egy szép leánynevelőintézet Bonnaz dicséretét hirdetni. Ennek alapítására már eddig is 100,000 forintot tett le. A tanügyért hozott áldozatok sorában meg kell emlékeznünk ama sok népiskoláról is, melyek keletkezésüket ép úgy, mint fönállásukat az ő bőkezüségének köszönhetik. Sok ezreket fordított ő már népiskolai ügyekre. Évek óta alig épül iskola egyházmegyéjében, melyhez tetemes összeggel ne járulna. Igy részesült a Temesvárgyárvárosi magyar iskola is 2000 frtban.

S midőn néhány év előtt a kath. tanitói-alap létesült, e nemes czélra is ezreket áldozott. Ezenkivül a szegény falusi tanitók javát mindenkor melegen szivén viselte, és azok anyagi jólétéről mindenkor buzgón gondoskodott. Sok szegény tanító-özvegynek szárította fel könnyeit; sok árvát ragadott ki a legborzasztóbb nyomorból.

Középiskolák közül a szegedi gymnáziumnak ösztöndijakra 2000 frtot adott, ép annyit ugyanezen czélra az aradi gymnáziumnak is. A temesvári gymnázium sok vegy- és természettani készülékét neki köszönheti.

A hazai tudományosság s közmivelődés érdekében tett áldozatai sorából kiemeljük, hogy a magyar tud. akadémiának 10,000 forintot adott. Tetemes összegekkel járult a «Monumenta Vaticana» kiadásának költségeihez, a budapesti technológiai muzeum, a katholikus legényegylet stb. czéljaihoz.

Épenséggel kiapadhatlannak látszik bőkezüsége a templomok épitésében; az általa — összesen több százezer forinttal, segélyzett templomépitkezések hosszu sorából legyen elég kiemelni a verseczi góth stylű templomot, melyet 40,000, a nagybecskerekit, melyet 15,000 forinttal segélyezett. A nagyőszinek belfelszerelésére 2000, az almás-kamarásira 1000, a gattájaira 1000 forintot adott; a temesvári szemináriumi templom, valamint sok más, neki köszöni belső díszét — s ötvennél több azon templomok száma, melyeknek épitéséhez több-kevesebb összeggel járult.

Végre a szegények és szerencsétlenek fölötte szeretetteljes atyjának mutatta magát Bonnaz. 1867-ben a szükölködőknek 1000 frtot, 300 mérő búzát és ugyanannyi kukoriczát adományozott. Az 1866-iki háború sebesültjeinek 10,000 frtot juttatott. Az 1879-iki szegedi árvíz alkalmával, és mindenütt, hol a nyomor enyhitéséről, szerencsétlenek segélyezéséről, vagy súlyos elemi csapások által sújtottakról volt szó, mindig az elsők között volt, ki a szerencsétlenségben sínlődők segítségére sietett.

Alig van oly tér, melyen áldást szóró kezei nem működtek volna. Itt szép plébánia-lakot építtet, mint pl. Lovrinban 5400 frtért, s nemrég Marczibányi-Dombegyházán; ott ismét, mint pl. Radnán, 1300 frt értékű toronyórát készittet; más templomokat ismét művészi kivitelű oltárképekkel és más értékes templomi szerekkel lát el: szóval fáradhatatlan ő a keresztény felebaráti szeretet műveinek gyakorlatában, és legnagyobb örömét abban leli, ha a szegényeknek, szorongatottaknak, a szenvedőknek, a szerencsétleneknek segítségére sietheti, s azokat megvigasztalhatja.

S mindezért egyetlen jutalma az öntudat, a jók hálája és elismerése s Isten áldása. Ha valaki, mint ezt a nemeskeblü főpásztor tette — már eddig is két milliót áldozott, önzetlenül, a legnemesebb czélokra, a vallás és közmüvelődés, az emberiség oltárain: az nem féltheti nevét az elenyészéstől. S bizonyos, hogy míg él — s éljen soká! — addig jótékonyságai forrása el sem apad. Íme legközelebbről Aradnak is 40,000 forintot igért templom épitésére! S e szép igérettel zárjuk be Bonnaz Sándor jellemrajzát, mert az ő jelleme s egész élete Pál apostol ama mondásának a megtestesülése (Róm. XII. 11.): a «jótételben meg ne restüljetek; lélekben buzgók legyetek, Istennek szolgáljatok!» —*ll—l.*

IPOLYI EMLÉKEZETE.

Irta

PAJOR ISTVÁN.*

— — — «mert a kit magának
Múzsák kegyével választott az ég,
Nem lesz zsákmánya a nagy éjszakának,
Bár földi napja rég leáldozék.»

Lévay.

Ki zengje Őt, méltón örök nevéhez,
A kegyeletnek e nagy ünnepén?
Érzem, parányi, tőlem mily merény ez,
Hogy megkisérlem felmutatni én
Félszázados Mult könyvéből idézve
Mindazt, mi a Dicsőt szivünkbe véste;
Ki volt nekünk Ő, s könyünk mért folyik,
Midőn a sír takarja Ipolyit?

Ám téged ér, mint sűrű felleg árnya,
Szülő megyém, a terhes felelet,
Hogy ily erőmet muló tárgy daczára
Súlyát e gyönge vállra helyezed;
Mert századoknak szól a röpke ének,
Kis mécsvilága végtelen nagy éjnek;
De mert enyészet nincs az Ő nevén,
Vele fog élni e kicsinyke fény.

Rajzoljam Őt mint embert, a ki Isten
Képét viselni e földön jogos?
Am nézzetek körül, hisz' a mi itt lenn
Embert díszít, mind Véle azonos;
Testvéri érzelem, fiúi hála,
Emberkebel két legnemesb virága,
Hevíté Őt e kettő egyaránt,
Ért állva mentő geniusz gyanánt.

Oh meghatottan láttam én naponta
A három árva testvért, bús anyát,
Kiknek jövőjét a Sors gyászba vonta,
S csak Őt birák mint létük horgonyát;
És áldozatra kész örömmel lépe
Ő a kiszenvedt gondozó helyébe.
Akkor, midőn az élet reggele
Neki magának gonddal volt tele.

Említsem Őt mint nemzete s hitének
Rendíthetetlen hű apostolát?
Erről egy élet tényei beszélnek,
Hirdetve lánghevét s tapintatát;
Magyar volt Ő legkisebbik izéig,
S egy szent s nagy eszme járta át veséig:
Hogy fennragyogjon *Oltár es Haza.*—
A honfi-papnak ez volt jelszava.

* Fölolvasta a szerző Ipolyságon 1887 okt. 20-ikán tartott Ipolyi-ünnepélyen.

TIBÁD ANTAL.

1843—1902.

Érzékeny veszteség érte közéletünket *Tibád* Antal halálával, ki folyó hó elsején végezte be hasznos munkában eltelt életét. Pályáján mindenkor derekasan megállotta helyét, mint hivatalnok és politikus egyaránt. Nem mindennapi tehetséggel volt megáldva, a mely különösen a közigazgatás terén érvényesült. A közigazgatási bíróság fontos intézményének megalkotása az ő nevéhez is fűződik, ő dolgozta ki az erre vonatkozó törvényjavaslatot. Mint képviselő tekintélyes tagja volt a Háznak s szavait mindig közérdeklődés fogadta. Keresetlen, egyenes modorú ember volt, de a kik közelebbről ismerték, igaz szeretettel vették körül.

Tibád Antal 1843-ban Udvarhelymegyében, Kadicsfalván született régi lófő-székely családból, vagyonos szüléktől.

Középiskolai tanulmányai végeztével atyja a budapesti egyetemre küldte. Még a kiegyezés előtt szép sikerrel végzé el a jogot s haza kerülvén, segédnek állt be Udvarhelyen egy ügyvédi irodába, melyet csakhamar keresetté tudott tenni.

Az alkotmányos időszak beálltával közhivatali pályára lépett s 1867-ben megyei alügyészszé, majd meg főjegyzővé választatott, midőn pedig Ugron Lázárt, Gábor atyját a megyéből az országgyűlésre 1870-ben képviselőnek választották, megüresült helyére közfelkiáltással az akkor még csak 27 éves Tibád Antalt választották meg kerületi alkirálybirónak, s két évre rá, a birósági karban történt országos szervezés idejében, törvényszéki birónak nevezték ki; de a nagy munkaerejű s kitünő tehetségű fiatal ember már akkor a Deák-pártnak jelöltje levén az alkirálybirói állásra, a kinevezést nem fogadta el. Még ugyanabban az évben nagy szótöbbséggel megválasztották az alkirálybirói állásra, mely a megye első tisztviselője, a mostani alispán állásának felel meg.

Ez időre esett a községi és megyei közigazgatás újjászervezéséről hozott új törvények életbeléptetése, a szolgálati szabályzat kidolgozása s keresztülvitele a törvényhatóságoknál. Udvarhelymegyében e föladat megoldása a fiatal királybiró vállaira nehezült. Erélyes és tapintatos eljárásának ez fényesen sikerült, annyira, hogy a nagy átalakulás Udvarhelymegyében minden osztályharcz és érdeksurlódás nélkül mehetett végbe.

Csakhamar népszerű lett az egész megyében s midőn 1875-ben a választások ideje elérkezett, a székelyek nagy lelkesültséggel választották meg képviselőjükül. Ettől fogva több czikluson át tagja volt a képviselőháznak; mindig a székelyudvarhelyi kerületet képviselte. 1881-től 1889-ig jegyzője volt a Háznak s előadója a közigazgatási bizottságnak. Ebben a minőségben számos törvényjavaslat megokolása az ő műve volt. Résztvett 1880-ban a közigazgatási anketben, mint előadó s ő dolgozta ki a közigazgatási bíróságról szóló törvényjavaslatot. Tisza Kálmán kormányelnöksége idején, 1889-ben Teleki Géza gróf belügyminisztersége alatt államtitkárrá nevezték ki. Teleki Géza gróffal együtt elhagyta állását, de továbbra is megmaradt képviselőnek. Az egyházpolitikai törvényjavaslatok szőnyegre kerülésével meghasonlott a szabadelvű párttal, a melyből 1894 január 10-ikén kilépett. Előbb heves ellenzéki magatartást fejtett ki, majd a nemzeti párthoz csatlakozott s mint ilyen 1896-ban megint bekerült a Házba. Néhány évvel ezelőtt visszavonúlt a politikától s azóta mint közigazgatási biró működött.

Életének utolsó éveiben már nagyon visszavonúltan élt. A Császárfürdőben élt magánosan, mert családja nem volt, csak barátai, ismerősei látogatták meg olykor. A múlt hó végén szélütés érte, minek következtében pár napi kínos szenvedés után elhúnyt.

Halála általános részvétet keltett, különösen a Székelyföldön. A budapesti Kerepesi-úti temetőben a sír már meg is volt számára ásva, midőn a székelyek, a kik küldöttségben jelentek meg, hazavitték a holttestet magukkal, hogy otthon, szülötte földjében helyezzék örök nyugalomra.

A koporsó február 3-ikán érkezett meg Székelyudvarhelyre, hol ravatalra tették, majd a négy kilométernyire fekvő Kadicsfalvára kisérte az ezrekre menő résztvevő, hogy megadja az elhúnytnak a végső tisztességet.

Tibád Antalt a székely nép a maga halottjának tekintette, s gyűjtést is indítottak, hogy méltó síremléket állítsanak neki.

FIÓK KÁROLY,

A KISFALUDY-TÁRSASÁG ÚJ TAGJA.

A Kisfaludy-Társaság rövid néhány esztendő alatt immár a harmadik műfordítót iktatja tagjainak sorába. A legutóbbi választásnak az is érdekességet kölcsönöz, hogy olyan iróra esett, a kit munkáinak nem annyira bősége, mint értékessége ajánl. Fiók Károly, a megválasztott műfordító nem irt sokat, de mindenesetre sokat dolgozott, hogy valódi műfordítóvá lehessen.

1857-ben született, Nagy-Károlyban és mint debreczeni akadémikus deák Lugossy Józseftől tanúlta a persa és különösen a szanszkrit nyelvet. Majd később segédtanár lett Debreczenben; ott volt két esztendeig, majd két évet a berlini egyetemen, Londonban a British Múzeumban, az East-India-House-ban, s Münchenben töltött, szanszkrit philologiát tanúlva, míg végre a budapesti ref. gimnázium meghivására ismét hazajött, hogy újra kathedrát vállaljon. S azóta itt van, tanítva és tanúlva, igazi tudóssá képezve magát, egész seregét a nyelveknek sajátítva el. Több tudományos értekezést irt, melyek közül különösen fölemlítendők «Az árják és ugorok érintkezéseiről» szóló (1894), már eredeti eszméivel is meglepetést keltett a «Müller Miksa és a Rigvéda». Újabban India irodalomtörténetén dolgozik.

Már ifjan, 24 éves korában lefordította a «Sah-Náme» egyik legragyogóbb epizódját, a «*Szohrab*»-ot az eredeti szövegből s dicséretet nyert vele a Kisfaludy-Társaságnál, melynek kiadásában későbbi művei is napvilágot láttak: «*Nala és Damajánti*,» a «Mahâ-Bhâratâ»-nak remek idyllje, és Kalidásza hindu költőnek egyik drámája, az ind dráma legszebb darabja, a «*Sakuntala*,» mindkettő azzal a színes, az eredeti hangulatát visszatükröző fordítással, mely Fiókot legjelesebb műfordítóink közé emeli. Aztán következnek a többiek: a «*Szávitri*» idyllje, «*Dasarátha halála*» a Rámáyanából a «*Felhőposta*» jeles fordítása. Nem sok ez, de valamennyi az eredeti szövegekből, erőteljes nyelven, szép költői formában, művészettel fordítva és azzal biztatva, hogy a ki ennyi sikerrel járta meg azt a nehéz, töretlen utat, a jövőben még tovább fog rajta haladni. A Kisfaludy-Társaságot is bizonyára ez a remény vezérelte a mostani választásban. *H. C.*

TÉL AZ ALFÖLDÖN.

A sík alföldek természeti szépsége kevésbbé változatos, mint a hegyes-völgyes tájakon. Különösen télen, midőn mindent egyformán fehérre fest a hó. Óriási fehér lepel az egész roppant síkság, melyből csak a házak, tanyák fedelei, a fák törzsei barnállanak ki s alig látunk más élőt, mint a csapatostól szállongó fekete varjukat, meg egy-egy megriasztott nyulat. Mert az ember bizony, ha csak épen nem kénytelen, otthon, a meleg kemencze mellett heveri most ki a nyár fáradalmait.

Különösen a falvakon, pusztákon honol ilyenkor csend és nyugalom. Még a máskor oly lármás kutyák is boglya alá, vagy ilyes helyre huzódnak, csak unalomból ugatnak egy-egy sort, vagy akkor vonítanak, ha talán farkas, róka csatangol a tájékon.

De azért mégis szép az Alföld tele, — t. i. az igazi, — tele költészettel; csak épen meg kell érteni. S a mezők fehér leple, az ezüstszin zúzmarával bevont kopár faágak csak úgy hatnak az érző kedélyre, mint a vadvirágos táj, avagy zöld lombokkal ékes erdő.

A városokban, lakottabb helyeken természetesen mozgalmasabb az élet. Erről vett fel *Kiss* Ferencz három érdekes képet. Az egyik Debreczen piaczát mutatja be téli időben, hol

TIBÁD ANTAL.

jól felöltözött czivis-polgárok alakjait látjuk, meg egynehány szekeret, melyek a heti piaczra holmi aprósággal beállítottak. A másik: részlet a híres «nagyerdő»-ből. Csendes ez most nagyon, a fák zúzos ágain nem röpködnek vidám énekes madarak, az ágakat még csak a szél sem rezzenti meg, de alattuk mégis élet van: a szegény emberek rőzsét gyűjtenek, hogy haza vigyék fűteni, a mint ezt már őseik is századok óta cselekedték. Mert a debreczeni «nagyerdő»-ből minden szegény lakos ingyen vihet haza száraz rőzsét. A harmadik képen egy gazdaembert látunk, a mint a tanyájára lovagol. Ha kedve volna hozzá, eldalolhatná, hogy «*Befujta az útat a hó*» — de nyilván nem dalol most, mert épen szemközt vágja a szél a havat. Hanem azért csak megy, csak megy, mert hiába, meg kell oda kinn nézni a jószágot, meg a takarmányt: kifutja-e tavaszig? Messziről azt gondolnák, hogy kard van az oldalán, pedig csak a fokos nyele látszik, a melyet régi szokás szerint a nyeregkápába akasztott, hogy ha rosz ember, vagy farkas mutatkoznék, legyen neki mivel megfelelni.

Nincs már sem betyár, sem farkas, baj nélkül kiérhet, a hideget meg majd kiveri belőle a tanyai boglya-kemencze kellemes melege.

KIRÁLYI DOKTOROK.

Királyunk néhány év óta maga jegyzi el egy-egy drága gyűrűvel a tudománynak azokat a válogatott ifjakat, a kik legfelső tanúlmányaik befejeztével szorgalmukkal és tehetségükkel hivatottságuknak kitünő jelét adják. Nem minden évben szokott lenni ilyen «sub auspiciis regis»-avatás, mert nem is mindig akad ily kitüntetésre érdemes ifjú, a ki középiskolai és egyetemi tanúlmányait mind kitüntetéssel végezte.

Most január végén két, alig 22 éves ifjú volt a tudományegyetemen a nap hőse: a jogi szakon ifjabb *Chorin* Ferencz nyerte el ily kitüntetéssel a doktori czímet; a bölcsészeti karon pedig a természet- és mennyiségtan szakból első izben osztott ily királyi kegy *Zemplén* Győzőnek lett osztályrésze. A felavatáson mind a kettő, az eddigi szokás ellenére, nem írásból olvasta doktori értekezését, hanem szabad előadásban mutatta be készültségét. Chorin atyjától, Chorin Ferencz volt országgyűlési képviselőtől, kinek érdemeit szintén hangsulyozta a felavatást elrendelő királyi leirat, örökölte előadási tehetségét s jogászi elmeéllel birálta az új magyar polgári törvénykönyv tervezetét a büntetőjoghoz való viszonyában. Díszmagyarban jelent meg az ünnepélyen. A tanári pályára készülő *Zemplén*, Eötvös Loránd bárónak, az egyetem fizika-tanárának tanítványa és asszisztense, most szolgálja önkéntesi évét: egyszerű vártüzér-egyenruhájával kimagaslott környezetéből s a diszes közönséghez fordulva könnyed modorban ismertette egy saját felfedezését (a légneműek természettana köréből), melyről már német és angol tudósok is elismeréssel szóltak.

Az ünnepélyes fölavatáson, mint már múlt számunkban említettük, előkelő nagy közönség volt jelen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szávay Gyula: Újabb versek. *Juczikától a lobogóig; Győr 1902. Pannonia-nyomda.* Ez alatt a kissé furcsa czím alatt egy sereg kisebb-nagyobb, változatos hangú és tárgyú költeményt adott ki Szávay Gyula, ki mint hirlapiró és költő jó nevet szerzett magának eddigi működésével. Dalos kedvű, fürge tollú költő nyilatkozik meg ezekben a versekben, a kiben könnyen fakaszt dalt minden benyomás. Erős szenvedélyek nem igen bántják szivét, inkább a röpke hangulatok költője, melyeket könnyed dal-formában, közvetlen hangon szólaltat meg.

Dalai közt, melyeknek nagyobb részét megzenésítették s hangjegyeik is ott találhatók a kötetben, sok csinos és kedves akad. Más természetű költeményei közt is vannak számottevő, érdekes darabok, — ezekben azonban tulságosan keresi az ötletességet. Verselési könnyedsége sokszor a kifejezésekben való pongyolaságra csábítja s nem egy fordulatában a költő helyett a hirlapiró felülete.

FIÓK KÁROLY.

tes élczelődése szólal meg. Igy van az például a milói Venusról irt versében, nem különben az immár oly unottá vált stereotip «nagyságos asszony»-hoz írt versekben. Az efféle a hirlapok aktuális verses krónikáinak hangja, nem a költészeté. Sokkal többet érnek azok a versei, a melyekben valami benső érzés nyer egyszerű hangon kifejezést, mint pl. az az egy-két vers, melyek a szerző amerikai utazásának emlékei. A kötet egy külön cziklusa Erzsébet királyné emlékének van szentelve; a költő az őszinte lelkesedés hangján, de fogyatékos alakító tehetséggel énekli a nemzet nagy halottjának dicsőségét. — E versköteten kívül Szávay Gyula még egy kötetre való verses alkalmi színdarabot is adott ki, melyeknek különösen dikcziója figyelemre méltó nemes hevével, melyet kellő önmérséklet szabályoz. Legjobb köztük az «A munka» czímű, mely igen alkalmas darab iparosok ünnepei számára. A két csinos kiállítású kötet ára egyenként három korona. Mutatványúl közöljük a versekből a következőt:

A szív.

Az eszedet, ha akarod,
A kinek tetszik, eladod,
Vagy bár akárhová teszed:
Mindegy — azt mondják legfölebb rá,
Hogy hova tetted az eszed.

A két karod, ha akarod,
Serény munkára zavarod,
Kenyérre váltod erejét,
Vagy hogyha tetszik, összefonhadd,
Megteheted, mert a tiéd.

De a szived a tied-e?
Hova te küldöd, siet-e?
A haragodra vajj' mit ád?
S tudod-e esti terveid közt,
Hogy mit hoz hajnal-álma rád?

Jön egy akárki idegen,
Szinét se láttad sohasem,
S viszi a szíved, meg se kérd, —
Hurczolja, gyötri, át nem adva
A magáét a tiedért.

Tudom, nekem is van szivem,
Az is szakasztott csak ilyen.
Elvész az is minduntalan, —
És sírva-ríva, összetörve
Tér vissza a haszontalan!

A Budapesti Szemle februári kötete a következő közleményeket tartalmazza:

«Húsz év Horvátország történetéből». Irta *H. Ö.* Tudva van, hogy e betűk dr. Horváth Ödön miniszteri fogalmazót jelentik, a ki a fiumei kormányzó mellett van alkalmazva. Az 1883-iki eseményektől kezdve ismerteti Horvátország legújabb történetét, mikor a magyar czímerek kitűzése miatt forradalmi mozgalmak indúltak meg, s a rend helyreállítására előbb katonai királyi biztost kellett küldeni, aztán gróf Khuen-Héderváry Károly győri főispánt nevezték ki horvát bánnak. A dolgozat, melyből ezúttal az első rész jelent meg, az események adataival bizonyítja, mennyit tett és fáradozott a bán a magyar állam érdekében. *Németh* József folytatja és befejezi «Az agrár kérdések és mozgalmak» ismertetését, egész terjedelmében föltárván az egyre fontosabbá váló gazdasági politikai mozgalom eredetét és mostani állását. *Barabás Miklós emlékirataiból* a második közlemény olvasható, közli Kézdi Kovács László. A nagy kort ért festőművész vonzó benséggel, érdekes korrajzi vonásokkal mondja el ebben a részben bécsi tanulását és bukaresti időzését. (Melléklapunk, a «Világkrónika» bő kivonatban ismerteti Barabás e visszaemlékezéseit.) *Heinrich* Gusztáv irodalomtörténeti tanúlmányt irt «Ördög Róbert»-ről s kimutatja, hogy Scribe-nek Meyerbeer ismeretes operájához irt szövege tökéletesen kiforgatja az Ördög Róbertről szóló mondát. A szépirodalmi közlemények közt folytatását kapjuk *Schreiner* Olivia angol elbeszélésének «Halket Péter közkatona esete»; ifj. *Korányi* Frigyestől pedig egy jól induló eredeti regény: «Serédy Gábor» első részeit. Költeményt irt *Lévay* József («Hiú remény»), *Szász* Károly pedig Lecky Edw. W. egyik költeményét («Ha kétség» . . .) fordította le angolból. A könyvismertető «Értesítő» rovat az elhunyt dr. Farkas Jenő orvos munkáival, a Gombos F. Albin szerkesztésében megjelenő «Középkori krónikások»-ban közre adott «A longobardok története» czímű könyvvel, Farkas Imre és Herczeg Jenő verses köteteivel foglalkozik. Egy közlemény a Petőfi-Társaság huszonötéves fennállásáról kiadott jelentést birálja. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 24, fél évre 12 korona.

A magyar nyelvújítás szótára. Irta *Szily* Kálmán. Mint valamennyi nyelv, azonképen a magyar is folytonosan újhodik, külső behatások alatt, de magától is. Még pedig a nép nyelve ép úgy, mint az irodalmi nyelv. Nálunk a «nyelvújítás» a 18-dik század utolsó és a 19-dik első két negyedében rohamos volt, miközben sok gyöngy mellett sok szemét is termett; nagyon sok ma már általában gyökeret vert és használt szavunk főkép ezen időkből ered. Ezen szavaknak adja most krónikáját szótári alakban a tudós szerző, a roppant tömegből a halva szülötteket vagy rövidéletűeket kihagyva s csakis a máig megmaradtak, vagy valami tekintetben nevezetesebbek történetével foglalkozva. Ez utóbbiakat aztán szótárba szedve egyenként ismerteti: kitől ered, hol használták először, stb. Sok érdekes dolgot tudunk meg e könyvből, többek közt pl. hogy a föveg, minta, nemtő, vezeklés egyszerű sajtóhibának köszönhetik letezésüket; sőt a komoly könyvben még mulatságos dolgokra is akadunk, pl. 1844-ben a «prímás» szó helyett ezeket ajánlották: papnagy, lelkelsér, fődörész, elsény, honvédszentőr, paperczeg és hasonlókat. A rendkívüli szorgalommal összeállított 403 oldalra terjedő nagy munkát *Hornyánszky* Viktor adja ki; bolti ára nyolcz korona.

Vízenjárók és kétkézi munkások. Irta *Tömörkény* István. A szerző nemcsak jól ismeri a Szegedvidéki népéletet, hanem leírni is tehetséggel tudja azt; némely darabja egész kis festmény számba megy, elevenen, a való színeivel varázsol szemeink elé egy-egy népies jelenetet. Mostani könyvében 31 sikerült rajzot ad hajósokról, munkásokról, mezei emberekről, mind nagy szeretettel és közvetlenséggel. Kár, hogy embereit tájszólásban beszélteti. Az ilyesminek tudományos érdekű néprajzi közleményekben van helye, de szépirodalmi dolgozatokban legfeljebb csak kivételesen; minduntalan, szinte erőltetett használata könnyen émelygőssé teszi, nevezetesen a más vidéki olvasó előtt, a ki némely szót, vagy kifejezést meg sem ért. A könyvet a «Szegedi Napló» szerkesztősége adta ki, ára 2 korona 40 fillér.

Belső emberek. Regény, irta *Gyöngyösi* László. A régebbi egyházi és diákéletből olvasunk mulatságos történeteket a könyvben, melynek alakjai közül különösen megkapja érdeklődésünket az öreg Kalas tiszteletes és fia. A kötet, melynek ára egy korona, Singer és Wolfner bizományában jelent meg.

Hires szerelmesek. A Franklin-Társulat kiadásában érdekes munka jelent meg ezen a czímen, mely a történelemben is szerepet játszott férfiak és nők szerelmeit rajzolja megkapóan a legújabb búvárlatok alapján. A könyvben huszonegy hires szerelmespár történetét olvassuk, melyek nagy érdeklődést keltettek a «Vasárnapi Ujság» Regénytárában is, hol először megjelentek. Habsburg Ferdinánd és Welser Filippine, II. Henrik és Poitiers Diana, IV. Henrik és D'Estrée Gabriella, Nagy Frigyes és Campanini Barbara, Stuart Mária, I. Napoleon, stb. szerelmeinek leirását tartalmazza e kötet. A művet 57, jobbára egykorú pompás kivitelű arczkép és egyéb illusztráczió diszíti. A 328 oldalra terjedő szép kiállítású kötet ára hat korona.

Sebestyén Károly: A czinikusuk. Filozófiai irodalmunknak nem csekély gyarapodása e munka, mely a czinikusok kevéssé ismert és sokszor félreismert tanításait ismerteti az iskola kezdeteitől fogva egész a modern gondolkozásra tett hatásáig. Érdekes fejezete ez az ó-kori bölcsészet történetének; s a szerző, ki mint munkája előszavában meg-

6. SZÁM. 1895. BUDAPEST, FEBRUÁR 10. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSAGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.** —, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

GRÓF KUN KOCSÁRD.

1803—1895.

A TERMÉSZET törvénye szerint már itt volt az ideje, de szivünk szerint mégis korán történt elves itenünk gróf Kun Kocsárdot, azt a jelesünket, a ki közel egy századra terjedt életének minden törekvését, buzgó munkásságának legtöbb gyümölcsét a magyar haza s a magyar társadalom javára, boldogitására kivánta szentelni. Szegényebbekké lettünk egy *nemes élettel*, melynek kialvása egy fontos őrhelyet talán sokára üresen hagyott; de gazdagodtunk egy *nemes példával*, melynek ragyogását immár semmi eshetőség el nem homályosithatja, mert bevégzett teljességben áll előttünk örökre.

Származása, vagyona és műveltsége megengedte volna, hogy az előkelő világban fényelkedjék; de ő szerényen visszavonúlva bérczes szülőföldjére, szorgos munkálkodásban töltötte hosszú életét, azt tűzvén ki fő czéljául, hogy mennél többet alkothasson hazája, nemzete javára. S lelkes iparkodását áldás és siker koronázta, mert már életében osztogatott fejedelmi adományaival olyan emlékeket emelt magának főleg a szászvárosi reform. gymnázium («Kun-kollégium») és az «Erdélyi magyar közművelődési egyesület» megszilárditásában, melyek minden érczszobornál maradandóbban és fényesebben hirdetik és fogják hirdetni a jövő nemzedékek előtt is esze és szive ritka nemességét, haza- és fajszeretetének nagyságát.

Gróf Kun Kocsárd 1803 június 25-én született Algyógyon, Hunyadmegyében, ős székely családból. Atyja gr. Kun István, anyja gr. Lázár Klára volt. 1811-től, vagyis 8 éves korától kezdve nyilvános iskolákban tanult Szászváros on, Kolozsvártt és Nagy-Enyeden, hol különösen Köteles és Szász Károly tanárok nagy hatással voltak a tehetséges ifjú erkölcsi és tudománybeli fejlődésére. 1818-ban atyja kivánságára Bécsbe ment a mérnöki akadémiába; de e pályára nem levén hajlama, a következő évben ismét visszatért az enyedi kollégiumba, hol főleg bölcseleti és jogi tudományokkal foglalkozott. Majd Maros-Vásárhelyre a guberniumhoz került s ügyvédi oklevelet szerzett. Azután megyei tisztviselő lett s fokról-fokra alispánságig emelkedett; de 1833-ban ez állásról lemondván, haza ment Algyógyra gazdálkodni. A következő 1834-ik évben a szomszéd szászvárosi ref. középiskola főgondnokává választották, mely tisztét haláláig nagy buzgósággal viselte. A megyegyűléseket szorgalmasan látogatta s egyike volt a megyei szabadelvű ellenzék vezéreinek.

1848-ban a magyar kormány Hunyadmegye főispánjává nevezte ki, mely állásában egész lélekkel szolgálta a haza ügyét. A gyászos idők bekövetkeztével elfogták, minden jószágát elkobozták s ő a komáromi várba záratva, hét évig szenvedett. 1856-ban szabadságával együtt birtokát is visszanyerte, de ősi házát leégve, földúlva, gazdaságát tönkretéve találta. Keserűségénél azonban nagyobb lévén lelki ereje, csüggedetlenül munkához látott; kastélyát s egyéb épületeit a romokból kiemelte, nagy telkét ismét paradicsommá varázsolta s egész birtokát ismét virágzóvá tette. Szorgalom és takarékosság volt a jelszava. Nagy takarékosságát sokan félre is magyarázták, mert nem is sejtették, hogy mi

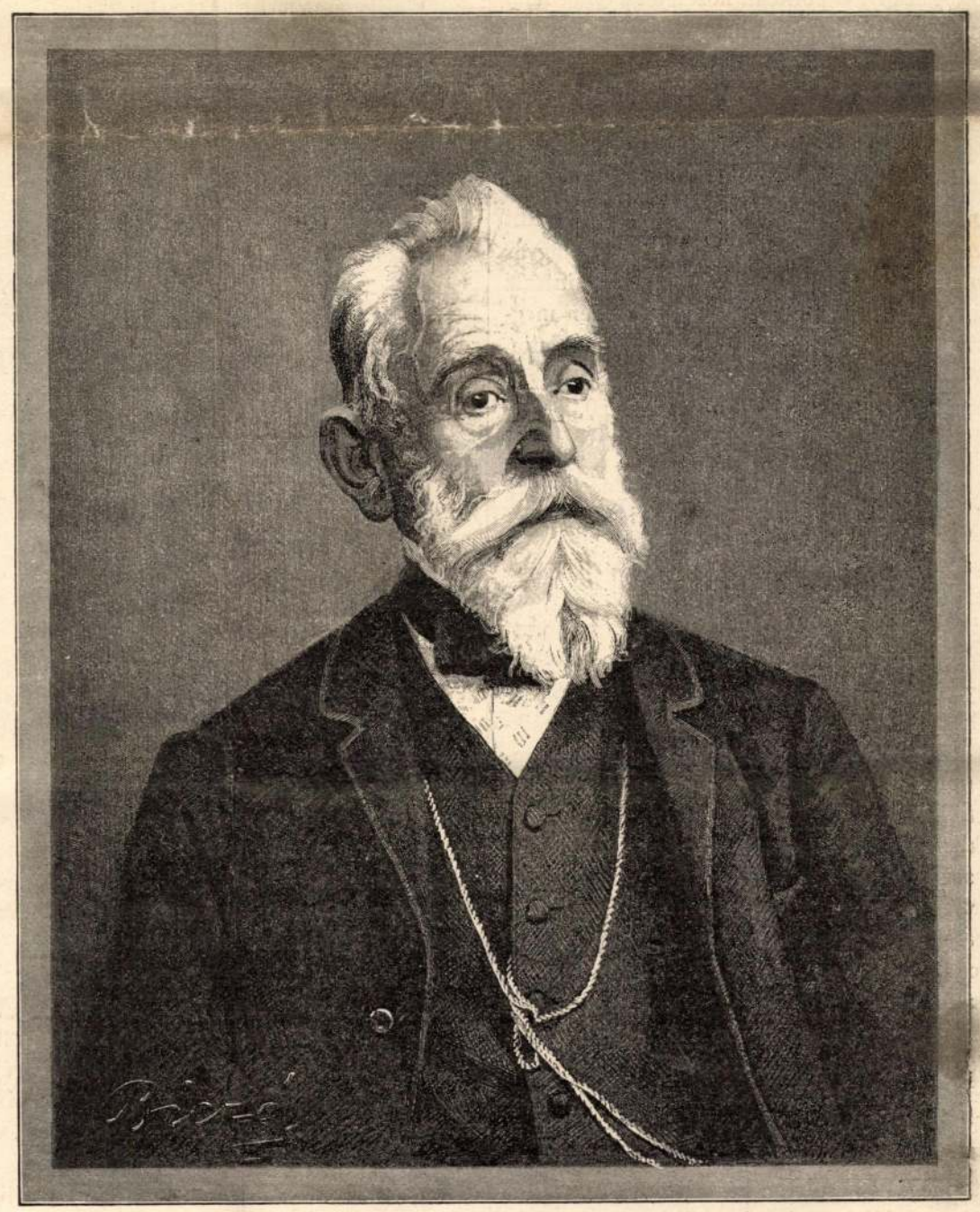

GRÓF KUN KOCSÁRD.

Gróf Kun Kocsárd lakása Algyógyon, a hol élete utolsó nyarát töltötte.

A szászvárosi ház, a hol meghalt. A szászvárosi Kun-kollégium. Szinte Gábor rajza.

czéljai lehetnek a fáradhatatlan vagyongyüjtéssel, mit nagy jótékonysága sem látszott eléggé megmagyarázni, mivel családot nem alapított s igy egyenes örököse nem volt.

Tíz évi bámulatos munkásság után 1866-ban oda kellett hagynia falusi magányát, mert Hunyadmegye képviselőjévé választotta, mit ő elfogadván, előbb a kolozsvári, majd a pesti országgyülés tagja lett. 1867-ben a koronázás után ismét Hunyadmegye főispánjává neveztetett ki; de egészsége megrongálódása miatt egy év mulva lemondott s ismét visszatért gazdaságához.

Ettől kezdve a politikai közéletben többé nem igen szerepelt; de annál buzgóbb munkása, vezére és bőkezü pártfogója lett az egyháznak és iskolának. Időről-időre igen tetemes összegeket áldozott templomokra, papok és tanitók fizetésének javitására. Legtöbbet fordított mégis a szászvárosi, most már az ő nevéről nevezett reform. kollégiumra, melyet úgy tekintett, mint a vajda-hunyad-zarándi egyházmegye magyar iskolaügyének éltető alapforrását. Az intézet régi, kétemeletes épületét saját költségén megújíttatta s egy egész oldalszárnynyal mogtoldatta, tőkéjét s javadalmait ingatlan és pénzbeli nagy adományokkal — összesen mintegy 120,000 forintra menő értékkel — gazdagította; egy szóval olyan állapotba helyezte az addig szegényes iskolát, hogy ma teljesen a kor színvonalán áll.

De legnagyobb alapítványa az, hogy 1887-ben egész algyógyi birtokát a hozzá való tartozandóságokkal együtt az «Erdélyi magyar közmüvelődési egyesület»-nek ajándékozta. Ez az adomány mintegy egy *negyed millió* értékü, tekintélyes vagyont hagyván ezen kivül rokonainak is.

Gr. Kun Kocsárd — mondja egy róla irt czikkében Réthy Lajos — középtermetü, szikár ember volt. Élénk véralkatával járó derült nyájassága élete végeig el nem hagyta. A legutóbbi években csupán látásának meggyöngülése miatt panaszkodott. Mély vallásosság, tiszta emberszeretet és szigorú igazságérzet töltötte el lelkét. Keresetlen egyszerüsége tisztes előkelőséggel párosult. Szerette a társaságot, vendégeket örömest fogadott; társalgása megnyerő és szellemes volt. Télen rendesen szászvárosi házában tartózkodott s örömest el-ellátogatott a magyar olvasó-körbe, hol szivesen tarokkozgatott bizalmasabb embereivel — krajczárban.

Halálát magas kora mellett is annyira nem várta még, hogy folyton készült az ezredévi kiállítás meglátogatására is. Milyen boldog lett volna, ha megéri! De a múlt január hó 11-dike másképen határozott. Ekkor lobbant el élete fáklyája. A hálás emlékezet mellett a történelem múzsája is meg fogja őrizni érdemes nevét!

HARANGSZÓ A PUSZTÁN.

Nyomasztó gond között, járván robotra
Örökké felhős láthatár alatt,
El nem dalolt daloknak tört akkordja,
A multakból halványan visszazsongva
Lelkemből néha-néha felszakad.

Miként álomban kincs után, e hangnak
Emlékezésemmel felé kapok,
De ihlet, képzelet mind cserbe' hagynak,
Alakja nincsen többé már a dalnak, —
És képei: tünő káprázatok.

E dalhullámokon el eltünődöm,
Mint pusztán pásztor a harang szaván,
Mely messziről a légen átszürődön,
Nem tudni merről jött, csak szállt a földön, —
Avagy érzékcsalódás volt talán?!

Kisteleki Ede.

EMLÉKEZETES FARSANGOK.

A politikai szenvedélyek végzetes összeütközései, az udvari cselszövények finoman szőtt hálójának szálai nem egyszer a báltermek ragyogó parkettjein futnak össze. Nagy és messze századokra kiható események születtek meg már egy keringő, vagy menuett kecses fordulatai közben. A táncz az érzelmek diplomácziája. Akár feltárni, akár elleplezni kell egy rejtett gondolatot: a fölhevült arczok mosolygása, a bizalmas közelség fesztelen érzete önkénytelenül is alkalomcsinálója a pillanat gyors elhatározásának. A világ nagy szinjátékának eseményei, a történelem komoly és ünnepélyes hősei voltaképen nem csupán elléptetnek, de jórészt *eltánczolnak* szemeink előtt a magok sötét vagy idylli, harczias vagy pásztori századaik keretében. Mi más lett volna korunk legújabb történetének is képe, ha hetvenöt évvel ezelőtt a szép Radzivill Eliz herczegnő azon a berlini udvari bálon, melyen a «Lalla Rookh» Perijének öltözve hódította meg az ifjú Vilmos herczeg, Francziaország későbbi letiprója szivét, a lemondás helyett a nagyravágyás sugallatának enged vala s hozzá megy ahhoz, ki kész volt érte lemondani Poroszország trónjáról? És mintha még ma is látnók felvillanni a politikai boszú tőrét a sötét domino bő újjai alatt, látnók a fekete bársony álarcz alatt gyülölettől és szerelemtől szikrázó szemeit s hallanók a Watteau-legyezők mögött piros ajkukról elhangzó gyilkoló pletykák elkapott szótöredékeit. Történelmi nevezetességgel bir az az álarczos bál is, melyet a párisiak 1745-ben a városházán rendeztek XV. Lajos, a dauphin és annak neje tiszteletére. A tarka zsibongásban fel s alá kavargó fényes vendégsereg közepette egyszerre egy női domino furódott a király közelébe s figyelmét egészen le tudta bilincselni társalgása varázsával. Ügyesen rá terelte a beszélgetést többek közt Lajos vadászataira is, a senarti rengeteg erdőségekben, mely alkalommal a király több izben találkozott egy fiatal, kaczér hölgyecskével, a kinek nem volt nehéz fölgerjeszteni a már idős király egész romantikus érdeklődését.

A mint a társalgás erre a thémára tért át, XV. Lajos nem nyomhatta el vágyát, hogy szeretne e titokteljes erdei nimfával megismerkedni. Csak ezt a pillanatot várta az idegen: hirtelen levette álarczát s a meglepetett, ámuló király előtt ott állt az erdő szépe, a sessarti ismeretlen, ki a sikerült tréfa után fölcsengő kaczajjal siklott tova, hogy elvegyüljön ismét a tánczosok soraiba. Előbb azonban kaczér számitással földre ejtette himzett zsebkendőjét, melyet a király még idején fölkapott, mielőtt udvaronczai megelőzhették volna s aztán — nem érhetvén már el a szép idegen nőt — önkénytelenül utána dobta a kendőt.

«Ime, a zsebkendő el van dobva», súgtak össze a király szeszélyeit ismerő udvaronczok. S igazuk volt, mert a bűbájos szultána, ki nem más volt, mint Lenormand d'Etioles aszszony, született Jeanne Antoinette Poisson, néhány nap múlva mint Pompadour márkinő foglalta el mindenható kegyencznői helyét a királyi kényúr oldala mellett.

Ezzel az eldobott kendővel Francziaország koczkája lőn elvetve... Mennyi köny és vér, lerombolt trónok és szétzúzott országok fenekestől felfordúlt világa tárta fel távoli perspectiváját ebben a históriai pillanatban, mely egy elfajult maitresse-uralom népsanyargató fecsérlésein át a franczia forradalom irtó zivataráig vezetett!

De hát a történelem váltakozó körképének forgásába mindenütt belejátszik a tánczzene felhangzó rhythmusa; hősök és martyrok, elnyomottak és hatalmasok egész sorának léptei vezetnek a tánczermek sima parkettjein át sötét végzetük végső állomására: a sirba, vagy a börtön nyirkos czellájába. Schiller hatalmas költeménye, a «Geisterseher», a költészet ragyogó zománczába foglalta II. Frigyes, hesszenkasszeli őrgróf egy spiritisztikus élményét, melynek szinhelye a magdeburgi bálterem volt, az 1760 jan. 31-éről február 1-ére viradó éjjel, hol a herczeg dominónak öltözve jelent meg. Ép tizenkettőt kongott a torony órája, mikor egy örménynek öltözött maszk a herczeghez lépett s a teremben levő órára mutatva, szólt: «Fenséges herczeg, e pillanatban halt meg az őrgróf.» Még mielőtt kérdőre vonhatták volna kilétéről, a rejtélyes ember eltünt a tömeg közt. Két napra rá csakugyan megérkezett a hir, hogy VIII. Vilmos uralkodó őrgróf elhunyt. Az ismeretlen álarczosról azonban később kiderült, hogy egy régebben Hesszenben szolgált *magyar huszártiszt* volt, ki távolba látó képességgel látszott birni.

Még tragikusabb kimenetelü volt 1737-ben az

dolgunkat elvégeztük. Otthon, Muraközben pihenhetünk majd eleget . . .

Az öreg lovag, a kit Miklósnak nevezett társa, csendesen csóválgatta a fejét.

— Ti mindig csak elsietitek a dolgokat, heves fiatalemberek. Mintha bizony elvinné előled valaki Csákfia Erzsébetet?

— Már hogyne vinné el, — heveskedett a fiatalabb lovag. — Három kérője is volt mostanában egyszerre. Meg aztán otthon az öreg Futka is megálmodta, hogy várjúk és sasok harczoltak a muraközi vár felett. Bizonyos, hogy ez az álom veszedelmet jelent. Még az éjjel nyergembe emelem Erzsébetet, aztán megvédelmezem az egész világtól.

— A világtól igen, — dörmögte az öreg — de a királytól nem. A király kolostorba csukatja azokat a leányokat, a kik elszöknek a szülei háztól.

— Csákfia kedves embere a királynak — ellenkezett a fiatalabb lovag.

— De nem kedves embered neked. Haragjában tán még a leányát is feláldozza, hogy megboszúlja magát.

A fiatalabb vitéz lehajtotta a fejét. Hosszasan gondolkozott, majd csendesen mormogta:

— Akkor . . . akkor átmegyek a Murán. Török leszek.

Miklós lovag haragosan zörrentette meg a fegyvereit, mintha egy csomó rozsdás kulcs csörögne a derekán.

— Arról majd még beszélünk. Most pedig igyekezzünk, mert még a váron kívül lep meg az éjszaka.

Megsarkantyúzták szürkéiket — a lovak is szürkék voltak — és az alkonyatba merült Buda felé nyomúltak.

II.

Ugyanezen időben Budán, a várhegy aljában egy modern palotában, a mely régi váracsot ábrázolt, a kényelmes erkélyen, szalmaszékben hátradőlve regényt olvasott egy kisasszony. A regényben középkori lovagok harczoltak szerelmükért és öreg szerzetesek segítették frigyükhöz a menekülő párokat, öreg várurak tomboltak bősz haraggal és a csendes zárdákból az apáczák esti zsolozsmája hallatszott. Talán nem is a világ legnagyobb írója írta a regényt, a melyet e csendes estén a budai kisasszony olvasott, mindenesetre ez óra kedvezett az írónak és a kisasszony térdére eresztve könyvét, félig behúnyta a szemét és a lovagokat látta jönni a fehérvári-úton. Igen, ugyanazok voltak ők, a kik a Szentföldön a pogánynyal verekednek; ők ölik meg a gonosz Detriket és a királyok egyebet sem tesznek, mint azon gondolkoznak, hogyan tűntessék ki e szerény és visszahúzódó férfiakat.

A kisasszony fenn az erkélyen, azon kisasszonyok közül való volt, a kik zsenge gyermekkoruktól várják a lovagok megjelenését. Némely nőket arra rendelt a természet, hogy csak epedjenek, mindig epedjenek, a nélkül, hogy vágyaikat valaha elérhetnék. A mi kisasszonyunk tanítónő volt és szegényke a végzettől annyi tudományt kapott, hogy podgyászába nem fért el többé semmi: csinos hangocska vagy beszédes szempár . . . A háztartási számtan és a politikai földirat nem engedte érvényesülni még azt a bajuszkát sem, a mely talán más nőnek az ajka fölött kedves, kívánatos és érdekes lett volna. A bajusz ez alkalommal nem tudott kitenni magáért és viselőjének sok bánatot okozott. A háta mögött «őrmester»-nek hívták a budai kisasszonyt, pedig szelíd volt és jó volt.

Az alkony szürke fátyla alatt halkan közeledtek a szürke lovagok a várhegy alatt. Néhanéha csudálkozó pillantást vetettek a háromemeletes házakra.

— Minek a királynak ez a sok palota? — kérdezték halkan.

Miklós lovag, a ki fiatalabb korában testőr volt Budán, a vállát vonogatta.

— Öcsém, a király nagy úr, annyi palotája van neki, a hány ujja.

De később Miklós lovag is bevallotta, hogy nagyot változott a város, a mióta utóljára benne volt, még az emberek is másféle gúnyát hordanak . . .

— Gyerünk, gyerünk, — türelmetlenkedett a fiatal lovag. — Nem azért jöttem Budára, hogy a házakat bámuljam. Csákfia az erdélyi

BICZÓ GÉZA.

hadaknál időz, Erzsébet egyedül van otthon. Ha szeret, velem jő e hölgy és nyargalvást hagyjuk el a várost . . .

Szürkén, nesztelenül, mint az árnyak lovagolnak végig az úton és senki sem látta őket más, mint a nő az erkélyen. Dobogó szivvel látta őket közeledni . . . Igen, most világosan érezte, a mire már sokszor gondolt, hogy miért nem ismerte meg eddig a férfit? mert a végzet arra rendelte, hogy várjon, mindig csak várjon valakire, a ki valaha el fog jönni . . . Egy valaki háromszáz esztendő előttről, a regényekből, az álmokból. Hiszen az lett volna a rettenetes csapás a kisasszonyunkra, ha a mai «silány, léha és közönséges» férfiak közül rendelt volna valakit számára a sors. Gyakran vigasztalta magát azzal, hogy háromszáz év előtt, mikor még a férfiak mások voltak, bizonyosan neki is akadt volna párja . . . Sőt bizonyos, hogy volt, van valaki, a ki abból az időből szereti, mert a mi kisasszonyunk, (felfogása szerint,) minden században visszatért egy darabig az életbe. Ott volt Spártában a hősleányok között, Rómában a katakombákban mártir volt, a középkorban várkisasszony és a franczia forradalomban márkinő. Minden addigi élete között a középkori tetszett legjobban. Mert volt, kellett, hogy legyen egy lovag, a ki holdas éjszakákon megjelent a vár alatt. Az óra, a mely a kisasszony középkori élete számára a sorstól adatott, lepergett; lepergett azelőtt, mielőtt a lovaggal találkozhatott volna a vár alatt . . . De a kis tanítónő tudta, hogy a lovag egyszer, két vagy háromszáz esztendő múlva, eljön, bizonyosan eljön. Felébred valahol még sírjában és eljön érte.

Dobogó szívére szorította kezét, és úgy várta a közeledőket, a szürke árnyakat.

III.

— Itt lakik Erzsébet, — mondta a szürke lovag szürke társának az erkély alatt, a hol lovaikkal megállottak.

Megállottak és az esti szél lengette alakjukat, mint a légvonat lengeti a kulisszákat a nyári szinkörökben.

A kis tanítónő odafönn arra gondolt, hogy az órák, a melyek a századok folyamán néki életül adattak, eddig mindig kegyetlen gyorsasággal leperegtek, azért ez alkalommal nem sokáig tétovázott. Kendőjét vállára dobta és sietve az utczára indúlt, a hol a lovagok állottak.

— Erzsébet! — rebegte a szürke lovag, mint mikor a szél lengeti a faleveleket.

— Itt vagyok! — sóhajtotta a leány.

A lovag kezét nyujtotta és Erzsébet a következő perczben már ott ült a nyeregben a lovag háta mögött.

A szürke lovak nesztelenül vágtatni kezdtek. Miklós, az öreg kissé elmaradt a fiatalok mögött.

— Ne siessetek, — kiáltotta utánuk. — Éjfél még messzire van. Addig régen elérjük a sírboltot várunkban.

A budai tornyok az est sötétségébe merültek. Éjszaka, sűrű éjszaka volt. Csupán a Dunán ragyogott egy-két kis lámpás az éj tengerében.

IV.

A kis tanítónő boldog volt, nagyon boldog volt.

Másnap, midőn az iskolába indúlt, magában arra gondolt, hogy vajjon hány századnak kell elmúlni addig, a míg újra olyan boldog lesz, mint az elmúlt éjszaka?

BICZÓ GÉZA.

1853—1907.

Biczó Géza, a kinek halála nagyon sokfelé keltett általános részvétet, egyike volt azoknak a sajnálni való sorsú magyar tehetségeknek, a kik nagy tehetséggel, fenkölt czélokra készülve indulnak neki az életnek, de a pályakezdés nehézségei, a kedvezőtlen életviszonyok, a közönség köréből jövő kellő visszhang hiánya idő előtt megtörik energiájukat, elkedvetlenítik munkakedvüket s megbénítják ambicziójukat. Különösen a magyar művészet történetében vannak sokan az ilyen megroppant karriérek, a melyek láttára méltán elmondhatjuk, hogy művészetünk története a megvalósulatlan igéretek története.

Biczó Géza Nagykőrösről indúlt pályájának. Elvégezte a budapesti mintarajziskolát s Halason lett rajztanár. Már ekkor nagy feltűnést keltett kiváló tehetsége, különösen szokatlan rajzbeli tehetsége. Abban az időben volt legnagyobb divata a népéleti genreképeknek, egész sora a fiatal festőknek vetette magát erre a térre. Roskovics, Margitay, Skutezky, az idősebb Vastagh, Aggházy, Stetka és sokan mások voltak e festő-nemzedék főemberei s úgyszólván első fellépésével hozzájuk sorakozott Biczó is. «Ujoncz», «Csizmadia-műhely», «Alkú», «Májszter» czímű festményei, melyeket még halasi tanár korában festett, nagy sikerrel szólaltatták meg annak a generácziónak az izlését, a mely gondos rajzot, élénk, beszédes cselekvényt és biztos kompozicziót kivánt meg első sorban a genrekép festőjétől. Az első sikerek azonban nem kapatták el Biczót, érezte, hogy még sokat kell tanulnia s azért külföldre ment, előbb a müncheni akadémiába, a honnan az ő nemzedékéből való magyar művészek java része kikerült, aztán Párisba. Segítette ebben a halasi református egyházközség is, — akkoriban nem volt ugyan még annyi állami és más ösztöndíj, mint ma, de a társadalomban szinte divat volt a fiatal művész-tehetségek felfödözése és felkarolása. Biczó sokat tanult külföldön, de mind kevesebb alkalma nyílt tehetségét érvényesíteni.

A legtöbb ily alkalmat a «Vasárnapi Ujság» nyujtotta neki; lapunknak állandó munkatársa lett s rajzai csakhamar ismertté tették nevét, mint igen jó illusztrátorét. Főleg alapos rajzbeli tudásának vette itt hasznát; rajzolt genreképeket, aktuális illusztrácziókat, tömérdek arczképet, — egy ideig alig van a «Vasárnapi Ujság»-nak olyan száma, melyben legalább egy-egy rajza ne szerepelne. Az illusztráló művészet akkor még inkább parlagon hevert, mint ma; Biczó valósággal ürt töltött be ebbeli munkásságával s kivívta a maga tisztes helyét a magyar illusztráczió haladásában.

Csakhamar azonban úgy érezte, hogy nagyobb dolgokra van hivatva, mintsem hogy hirlap-illusztrácziókkal forgácsolja el tehetségét. Nagyobb kompozicziókat tervezett, de e mellett megélhetéséről is gondoskodnia kellett. Elment tehát szülővárosába rajztanárnak, majd nemsokára a budapesti VII. kerületi főgimnáziumhoz került. A kenyeret megtalálta, de közben elvesztette művészi alkotó kedvét. A művészet nem tűr mellékfoglalkozást s ő kénytelen volt feláldozni az utóbbinak az előbbit. Egy ideig még lobogott benne a munkakedv, sokat dolgozott, még többet tervezett, de lassankint elernyedt s neve mind jobban letünt a szereplő művészek sorából. Utóbb már szinte feledségbe is merült, mert éveken át nem találkozott vele a közönség sem műkiállításon, sem egyebütt. Teljesen tanári hivatásának élt, melyet példás lelkiismeretességgel töltött be. Mintegy három évvel ezelőtt sulyos beteg lett, azóta lassú haldoklás volt az élete.

Kézdi Kovács László: Nyirkos idő.

FÖLDMÍVELÉS ÉS KATONASÁG.

Olaszország olyan újítást léptetett életbe, a mely a földmívelés és katonaság közötti viszonyt gyökereiben megváltoztatja, sőt e kettőt valósággal összeköti egymással.

Olaszországban eddig talán még mostohább viszonyok uralkodtak agrárpolitikai szempontból, mint Európa bármely más államában, mert hiszen Itália földmívelése, a mint ismeretes, nagyon szegény és itt különösen megérezték eddig azt, hogy az ország gazdasági életére nézve milyen mérhetetlen nagy veszteség az a tétlenségben tespedő nagy embertömeg, a melyet a katonaság von el rendszeresen az aktiv munkától.

Most arról van szó, hogy Olaszországban a katonaságot egyenesen kioktatják a — földmívelésre. Munkába fogják. Iskoláztatják. Tanítják. És pedig épen a földmívelésre, a gazdasági munkára, mert Olaszország felismerte a földmívelésnek az országra nézve vitális fontosságát. Bár eddig Itáliában a földmívelést jóformán elhanyagolták, most újabban csöndben, de hathatósan működve, a lakosság különböző rétegeiben nagy mozgalom indult meg fejlesztése érdekében. Ennek a mozgalomnak, — a melynek élén az *aosztai-herczeg* áll — eredménye azután az is, hogy a katonaság számára gazdasági iskolákat állítanak föl, a hol a köznép soraiból kikerült legénységet úgy elméleti, mint gyakorlati szempontokból kioktatják kiváló szaktudósok.

Nyilassy Sándor: Vasárnap.

Az olasz katonaság sohasem volt világhirű erényeiről, de most, a *katonai gazdasági iskolák* életbeléptetése után, egyik legelső helyre jutott az esetleges összehasonlításoknál, mert itt a katonai erények pótlásánál olyan nagy fontosságú ismereteket sajátítanak el, a melynek hatása beláthatatlan és a melynek hasznát maga az ország fogja először megérezni, gazdasági fellendülésében.

A «*Scuola agraria militare*», a katonai gazdasági iskola, egyébként Torinóban és Rómában már meg is kezdte működését. Az iskoláknak külön mezőgazdasági, gyümölcs-termelési és vetemény-kertészeti ágai vannak és élükön *Jemina* és *Chici-Ganacchio*, két kiváló gazdasági tudós áll. Rajtuk és a polgári foglalkozású tanárokon kivül egynéhány szakképzett katonatiszt is be van osztva ezekbe az iskolákba, a kik igy, mind együttesen vezetik az olasz katonaság részére felállított gazdasági intézeteket. Aránylag a gazdasági munkák szakosztályának van a legtöbb hallgatója, a hol a föld alkotó anyagát, kötőszereit, humuszalakulásait tanítják, népies geologiai alapon. Továbbá az egyszerű gazdasági eszközöket, valamint a modern gépeket, szóró-vető gépeket, boronák és aratógépek berendezését és működését is tanítják itt, úgy elméleti, mint gyakorlati alapon.

Neogrády Antal: Érik a paradicsom.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TELI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Az iskoláknak néhány hold föld is áll rendelkezésükre, a melyet azután az itt kioktatott katonák művelnek meg teljesen. Vetnek, aratnak, csépelnek. Gyümölcsfákat oltanak, nemesítenek.

A katonai gazdasági iskolával kettős hasznot ér el az állam, mert az ott szerzett ismereteket a kiszabadult legénység további élete folyásában bőven értékesítheti úgy a maga, mint pedig az állam hasznára.

Az a mozgalom, a mely a katonai iskolákat is fölállította, azt a czélt tűzte ki magának, hogy rendszeres földmívelést honosít meg Itália minden részében és főleg a Campagnán, a hol a föld pompás, televényes és még — kihasználatlan. Ez által elérnék a bevitel korlátozását — a mely itt is rendkívül nagy! — és elérnék még azt is, hogy csökkennék az olasz nép nagy szegénysége. Volna mivel megkeresnie a kenyerét és igy talán az Itáliában is rendkívül nagyarányú kivándorlás is csökkenne.

Ezt az egyet bizony eltanúlhatnánk az olaszoktól.

Balla Ignácz.

kívül a saját neme iránt is vonzódik. *Biszexualitás*, biológiai értelemben, az a jelenség, mikor a hímben, ill. a nősténybeli megtalálhatók a másik nem szervei is csökevényes állapotban.

Biszkvit, l. *Biscuit*.

Biszmillâh, arab kifejezés, jelentése: *allah nevében*. A Korán egyik szúrájának a bekezdője. Az iszlámság e szókkal kezd munkájához és kezdi meg leveleit.

Biszter, festék, l. *Ásványi festékek*.

Bisztere *(Ohaba-Bistra)*, krassószörénymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 1137 lak.

Bisztra *(Bistra)*, torda-aranyosmegyei község. Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 4501 lak.

Bisztra. 1. Folyó Erdélyben, a Temes mellékvize; Hunyad megyében ered. A B. és a Hátszegi patak vízválasztója a *Vaskapu*, rajta kelt át Trajanus első dáciai hadjárata alkalmával. **2.** A B. azonosnevű, rövid mellékpatakja a Szárko hegységben.

Bisztracseres *(Ciresa)*, krassó-szörénymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 577 lak.

Bisztranagyvölgy *(Valea-Bistrei)*, krassószörénymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 511 lak.

Bisztranyires *(Obreja)*, krassó-szörénymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 2033 lak.

Bisztraterebes *(Chiribis)*, biharmegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 501 lak.

Bita, háromszékmegyei község, Tr. óta Romániához tartozik, (1930) 463 lak. Román neve is B.

Bitang jószág, a ménesekből, gulyákból megszökött, elkóborolt jószág neve.

Bitangkert, nagy, körülkorlátolt térség Hortobágy pusztán, ahová a kóborló jószágot behajtják; ott tartják, míg a pásztor ki nem váltja.

Bitarová, l. *Bitérfalva* (Csehszlovákia).

Bitay *Árpád*, erdélyi irodalomtörténetíró, *1896. Gyulafehérvári kat. teológiai tanár, a román irodalom egyik legkiválóbb erdélyi ismerője. Mint az Erdélyi Múzeum Egyesület főtitkára, magyar műveknek román, román műveknek pedig magyar fordításait tartalmazó könyvsorozatot szerkesztett. Jókait, Mikszáthot, Gárdonyit stb., valamint Kristóf György magyar irodalomtörténetét (1934) románra fordította; román költők magyar fordításaiból antológiát adott ki (1928). Főbb munkái: *A román irodalomtörténet összefoglaló áttekintése* (1922), *Istoria literaturii române* (1924), *Gyulafehérvár Erdély művelődéstörténetében* (1926).

Bitérfalva *(Bitarová)*, trencsénmegyei község, Tr. óta Csehszlovákiához tartozik, (1930) 308 lak.

Bithynia, ókori ország, Kisázsia É. Ny.-i részében, gyakran változó határral. Thrák származású lakói Európából vándoroltak B.-ba, ahol később lydiai, majd perzsa fennhatóság alá kerültek. Királyaikat a rómaiak sokáig szövetségeseiknek tekintették s területszerző törekvéseikben segítették. Pompeius (Kr. e. 73) *Pontus és B.* néven szervezte B.-t római tartománnyá. Nevezetesebb helyei voltak: *Nikaia* (Nicaea), *Nikodemia*, *Prusias*, *Kalchedon* (ma Üszküdár).

Bitlisz (örményül *Bághes*), török vilajet a Van-tó Ny.-i partján, kb. 380.000 kurd és örmény lak. Jelentős a dohánytermelése és gubacskivitele. A XVI. sz.-ig örmény, azután török birtok. Az 1896-i vérengzéskor B.-ben 75.000 örményt öltek meg. A sèvresi béke visszaadta az örménységnek, de birtokbavételre nem került sor. Székhelye: B., 1560 m. magasan, fontos karavánút mellett fekszik; kb. 30.000 lak. Bőrkikészítő- és szövőipar.

Bitó. 1. Régi értelmében a hóhérnak, valamint annak a bírósági szolgának a neve, aki az ítéletben kimondott fenyítéket, kinzást az elítélten, vallatotton végrehajtotta. Így nevezték a bitófát, akasztófát is. **2.** Másként *bitangkaró*, hosszú, földbe vert rúd, amelyhez a pásztor hozzáköti az elbitangolt jószágot.

Bitolj, l. *Monastir*.

Biton, l. *Kleobis és Biton*.

Bitonto, város Olaszországban, Bari tartományban, 7 kmnyire az Adriai tengertől. Püspöki székhely; bortermelés. (1931) 29,731 lak.

Bitorlás. 1. *Cég-B.*, *név-B.*, *védjegy-B.* Senki sem használhat olyan vállalati megjelölést, amely őt meg nem illeti és amely a vállalat minősége, terjedelme, viszonyai, jelentősége, stb. tekintetében a vevőközönség megtévesztésére alkalmas. Nem használhat olyan, v. ahhoz megtévesztően hasonló céget, nevet, védjegyet sem, amilyent már más versenytárs jogosan használ. Ilyen esetben kötelezhető a versenytárs nevének, cégének megkülönböztető toldattal, elhagyással, v. megváltoztatással való használatára. A törvény szerint nemcsak az egész név, cég, védjegy, de annak minden része (alkateleme) is védelmben részesül és ilyen rész használata is B., ha a megtévesztés lehetősége fennforog. **2.** Aki szándékosan v. gondatlanságból sérti a szerzői jogot, az elköveti a *szerzői jog-B.* vétségét és pénzbüntetésen felül tartozik a sértettnek vagyoni és nem vagyoni káráért megfelelő pénzbeli kártérítést adni.

Bittay *Gyula*, légügyi főellenőr, *1901, †1932. Endresz György óceánrepülő kíséretében részt vett a „Justice for Hungary" tragikus végű római útján. 1932 május 21-én, a Róma melletti Littorio repülőtér közvetlen közelében, a lezuhant gép romjai alatt lelte halálát. Holttestét Budapestre szállí-

tották és Endresz Györggyel együtt, mint a nemzet halottját nagy gyászpompával temették el.

Bitter *Illés*, clairvauxi apát, pedagógus, *1868. A ciszterci rend tagja, c. főigazgató, a budapesti Szt. Imre gimnázium igazgatója. A Szt. István Akadémia tagja, a Foederatio Emericana, katolikus egyetemi és főiskolai bajtársi szövetség megalapítója (1920) és commendatora.

Bittera *Miklós, Vitéz (Hideghéti)*, gazdasági író, gazdasági akadémiai tanár, *1887. 1919-ben lett a magyaróvári gazdasági akadémia tanára. Nagy jelentőségű és gazdag gazdasági irodalmi munkásságot fejtett ki hazai és külföldi szakfolyóiratokban. Könyveinek száma 30, cikkeié, tanulmányaié több mint 750. Legnevezetesebb műve: *Növénytermesztéstan*, 2 kötet. E lexikon munkatársa.

Bitterfeld, város Németországban, Merseburg közigazgatási ker.-ben; festék- és gépgyártás. (1933) 21.328 lak.

Bittner *Alexander*, osztrák geológus, *1850, †1902. Fontos szerepe volt a Balatonfelvidék triászkori üledékeinek tudományos feldolgozásában.

Bittner *Julius*, osztrák zeneszerző, *1874. Bruno Walter tanítványa. Főbb művei: *Das höllisch Gold* (népies opera, 1916); *Tänze aus Österreich; Vaterland.*

Bittó *Dénes*, csehszlovákiai magyar politikus, *1876. Földbirtokos a csallóközi Sárosfán. 1905-ben képviselő, 1906-tól 1910-ig pozsonyi főispán. A keresztényszocialista párt egyik vezére.

Bittó *István*, politikus, *1822, †1903. Tagja volt az 1848-i, az 1861-i és az 1865—68-i országgyűléseknek; 1871-ben igazságügyminiszter, a következő évben a képviselőház elnöke s 1874 márciusában miniszterelnök lett. 1875 február 20-án lemondott. Lemondása után, mint képviselő, majd mint örökös főrendiházi tag vett részt a politikában.

Bitumen, a. m. *aszfalt* (l. o.).

Bitumenes kőzetek, az üledékképződés alkalmával, az iszapban felhalmozódott szerves maradványok bomlása által keletkeznek. Sötétszínűek; átható szaguk különösen kalapácsütésre érezhető, (l. *Büdösmészkő*). Bitumenben gazdag fajtáikat bányásszák.

Bitumenes szigetelő-lemezek. A Magyar Országos Szabvány (M. O. Sz.) 135. sz. szerint készülnek: *a)* csupasz lemezek bitumennel itatott nyerspapírból, *b)* szigetelő lemezek nagyobb bitumenmennyiséggel telítve és csutkadarával v. parafadarával hintve, *c)* különleges szigetelőlemezek bitumennel telítve, kétoldalt bitumennel bevonva és darával hintve, mint előbb, *d)* különleges tetőfedő lemezek (ú. n. bőrlemezek). A szigetelőlemezek számozása (90, 120, 150) azt jelenti, hogy hány m² papír jut 5 kg-ra, tehát minél nagyobb a szám, annál vékonyabb a lemez.

Bituriges, ókori kelta néptörzs Aquitaniában, a Liger folyó mentén. Két ágazata volt: *B. Cubi*, székhelyük *Avaricum* (ma Bourges) és *B. Vibisci*, főhelyük *Burdigala* (ma Bordeaux).

Bitzius *Albert*, l. *Gotthelf.*

Bitzó *Géza*, festő, *1853, †1907. Nevét közismertté azok az illusztrációk tették, amelyeket évtizedeken át rajzolt a *Vasárnapi Ujságba*. Ezenkívül életképeket, képmásokat festett.

Biusa, l. *Bősháza* (Románia).

Bivaly, a tulkok *(Bos)* állatnemzetségének egyik alneme; külsőleg gyengén szőrös, majdnem csupasz testükkel térnek el a valódi tulkoktól. Vad B.-ok D.-Ázsiában és Afrikában élnek. Közülük az *anoa, zergev. ősbivaly (Bos depressicornis)* a leg-

Bivaly.

kisebb termetű, mindössze 1 m magas; hazája Celebes. K.- és D.-Ázsiában él a többnyire fekete színű, hatalmas szarvú s 1.8 m magasra is megnövő *ázsiai v. indiai B. (Bos bubalis)*, ez a *házi B.* őse; a házi B. nagyon elterjedt egész D.-Ázsiában, Egyiptomban és Közép- és D.-Európában. Afrika leghatalmasabb és legfélelmetesebb vadja a hatalmas szarvú, szintén 1.8 m magas *kaffer B. (Bos caffer)*; főként K.- és D.-Afrika rétségeit lakja.

Magyarország területén már az avarok tenyésztettek B.-t. Napjainkban azokban a gazdaságokban tenyésztik, amelyekben csak sáros, savanyú széna terem és rendkívüli erőkifejtésére szükség van, Somogy, Zala, Szolnok megyékben és Erdélyben. Bőre és szőre fekete. Szarva sarlószerűen hajlott, háromélű, harántul rovátkolt. Testalakulásban még a lebernyeg hiánya és a feltűnően széles far különbözteti meg a szarvasmarhától, melynél valamivel kisebb és könnyebb is. Hosszabb ideig: 315 napig vemhes; lassabban fejlődik (csak 3—4 éves korában tenyészérett) és hosszabb életű (20—25 évig használható), mint a szarvasmarha. Sok szálast kíván, de a silány minőségűvel is megelégszik. Másfélszer erősebb a szarvasmarhánál, de lustább, makacsabb, nehezebben kormányozható és sem a hideget, sem a forróságot

Uj Idők Lex. IV. k

mindennapi fonákságaihoz méri az örökkévalóságot, hasonlóan Voltairehez, ki — saját szavai szerint — akkor is, mikor féllába sírban volt, a *másikkal tánczot lejtett.*

Elmésen világította meg Aristyppus a halál egyenlőtlenségeit abban a válaszában, melyet egy kortársának adott, ki csodálkozva látta, hogy a bölcs ember remegett egy hirtelen támadt vihartól. «Mi, tudatlanok, mitől sem félünk, miért reszkettek oly nagyon ti, bölcsek?» «Mert, — felelte Aristyppus, — a mi lelkünk más, és nagy a különbség a közt, a minek elvesztését mindketten féltjük».

Kétségtelen, hogy a halál a legszomorubb az emberi sors minden kényszerűségei közt, és mégis, vagy inkább épen ezért nincs a szemlélődésnek oly tere, mely kiapadhatlanabb forrását kinálja a humor, a komikum villanó derűjének ép azon fonák ellentét által, mely a szervezet véges élete s az elmulás végtelen rejtélye közt fennáll. Ily értelemben mondhatta Montaigne is csattanós paradoxonját, hogy azok a halottak a legegészségesebbek, kik legjobban meg vannak halva.

Az élet és halál kérdéseinek eme paradoxonait egy-egy ötlettel világítani meg — az emberi elme mindent átölelő gondolkodásának kiváltsága. Maguk a halálra itéltek azok, kik a legélesebb kifejezéssel pattantják ki néha a humor egy-egy láthatlan sugarát, melyet a kegyetlen való takar sötét árnyéka alatt. Például az, a kit gyóntatója azzal vigasztalt, hogy még ma a mennyei választottak társaságában fog vacsorálni. «Vacsoráljon velök a tisztelendő úr — felelt az elkeseredett deliquens, — már én inkább csak *böjtölök.*» Vagy a kinek utolsó kivánságát tudakozván a börtönfelügyelő, halálra menetele előtt, ezt nyerte feleletül: «Felügyelő úr, szeretnék *francziául megtanulni.*»

«Három nagy orvost hagyok magam után», szólott egy hires orvos halálos ágyán köréje sereglett kollegáihoz. S mikor mindenik lázas izgatottsággal hajtotta oda a haldoklóhoz fülét, hogy kiejteni hallja a saját nevét, a beteg gúnyosan fejezte be a megkezdett mondatot: «Tudniillik *a vizet, a mozgást és a diétát.*»

Mennyi mély életigazság, hány józan tapasztalat van öntve tréfába azokban a végrendelkezésekben is, melyekben az élet válópontján egyes különczök rendelkeznek vagyoni viszonyaik felől. Egy ilyen mondta volt tollba közjegyzőjének: «Összes vagyonomat nőmre hagyom, oly föltétellel, hogy azonnal férjhez megy. Legalább bizonyosan lesz egy ember, a ki halálomat sajnálni fogja.» Egészséges világnézletet fejezett ki az a colmari ügyvéd is, ki 1826-ban 40,000 forintot hagyott egy tébolydára. «Ügyfeleimen kerestem e pénzt, — tette hozzá, — a mit teszek, csak méltányos restituczió.»

Az a végrendelet, melyet egy Barbier nevű franczia tett, egy kitünő epitafiumot eredményezett, mely mintául szolgálhatna minden utána következő emlékversnek. Barbier száz forintot hagyott annak a poétának, ki sirjára a legjobb emlékverset irja. Százan és százan nyergelték meg a Pegazust, de a legjobb epigramm La Monnoye tollából került ki s igy hangzott:

Itt fekszik egy kitünő ember,
Kinek erénye vala tenger.
Származott fényes nagy családból,
Soha nem tévedt, bölcsen itélt —
Es ezzel punktum! — Száz forintért
Ez is elég a hazugságból.

A haláluk után dicsértetni vágyók hiuságánál sokkal jogosultabb és igazabb azoknak álláspontja, kik el sem mennek mások temetésére, «mert hiszen azok sem jönnek el az övékre». Ámbár e tekintetben sem mindenki megy el addig, mint egy tavaly, 84 éves korában elhalt svájczi, a ki életének különös odysseája után, — melynek során egymásután volt ügyvéd, főbiró, new-yorki utczasepről, kávéházi pinczér, kaliforniai bányász, angol tiszt a krimi háborúban, argentinai gyarmatos, állomásfőnök, rendőrbiztos és városi jegyző, — utolsó perczében azt az egyetlen kegyet kérte ki, hogy senki ne kövesse koporsóját.

Nemcsak a modern ember világnézlete rejti azonban néha magában az élet ily negáczióját, az ó-kor derültebb szelleme is mutat fogékonyságot a földi lét hiábavalóságainak visszatükrözésére. Bizonyos legalább, hogy a tarsisi Dyonisius sem örülhetett valami nagyon életének, miután e sorokat vésette sirkövére:

Dénes voltam — a hazám Tarsis —
S én hatvan évvel agglegény,
Biz' jobb lett vón' ha az apám is
Az maradt volna a mi én.

Rendeltetésénél, a férfi sorsára gyakorolt végzetes befolyásánál fogva természetes, hogy a *nő* a kimagasló alakja ennek a filozofiai szemlélődésnek, melylyel az ember a halál rezignácziójából tekint vissza az élet eltünő határaira. «Holt asszonyban ne bizzál,» mondta a régi görög, — «holt asszony nyelvét külön kell agyonütni,» tartja egy magyar és német közmondás, s ezzel majdnem ugyanazon véleménynek ad kifejezést, a mit a franczia több finomsággal akkép fejez ki, hogy «a jó asszonyok mind a temetőben vannak» — vagy a mint a rímes példaszó mondja:

Éltében az embert két jó nap érheti:
Mikor feleséget vesz — s mikor *temeti.*

A történeti igazság érdekében konstatálni kell, hogy az az annyi adomagyüjteményt bejárt malicziózus sírfelirat, melylyel a gyászoló férj kegyelettel szenteli meg elhalt felesége emlékezetét: «Itt nyugszik drága nőm — *én otthon*» — a mult század leggunyorosabb elméjétől, Pirontól ered. S ugyanő adja egy ily özvegygyé lett alakja szájába ezt a csípős ötletet is: «Oh drága jobbik felem .... az ember csak akkor érezi magát igazán *egésznek,* ha az ilyen «másik felét» elveszti.»

De hát az asszonyok sem maradnak adósok a keserü humor rájok szórt ezernyi nyiláért, legalább jellemző észjárás nyilatkozik meg abban az őszinteségben, melylyel egy férjét siratő özvegy fogadta a baráti vigasztalásokat. «Nem, nem, hagyjatok lelkemből sirni, — úgymond, — hiszen később aztán úgy sem gondolok rá többé.»

A metsző iróniának másik kedvencz tárgya az asszonynép mellett — az orvos. Valóban az érdemes fakultást és a halált már századok óta megszokták mindig együtt emlegetni, mintha ikertestvérek volnának. A gúny e nemében természetesen Moliére-é marad mindig az utolsó szó. De az sem rossz, a mit Gil Blas beszél el egy helytt bizonyos valakiről, a ki egy félreeső faluban hirtelen sulyosan megbetegedett, s mivel ép sehol sem volt közelben orvos található . . . tehát felgyógyult.

Mondják, hogy egyszer egy falusi orvost valami távoli kollegája látogatott meg s együtt értek séta közben a temetőbe, melynek kapuja előtt az orvos udvariasan maga előtt akarta bocsátani vendégét. Ez egy pillanatig szabadkozott, de azután elfogadta az elsőséget, miközben mosolyogva tette hozzá: «Hisz ön, kedves kolléga, úgy is otthon van.»

A mi nagy járásainkban nem ritkán megtörténik, hogy az orvos valami távolabb lakó betegéhez hivatva, puskáját is magával viszi, ha talán útközben valami vadat kinálkoznék alkalma lepuffantani. Egy ilyen kirándulásnál lepte meg a bihari csősz is Aesculap hivét. «Hová, hová doktor úr?» — «Megyek beteget látogatni.» Erre a sunyi paraszt rávigyorogva a szekér oldalán megtámasztott puskára: «Hát oszt' attól tart, úgy-e, hogy elhibázza?»

És mégis az orvost, kit annyiszor szidnak s csak néhanapján fizetnek, hivni soha sem szünnek meg. Ez legalább némi elégtételül szolgálhat a sokat támadott karnak, melynek egy elhalt tagjára azt a gyilkos epitaphiumot rimelte össze egy modern iró:

Hány holt volna most is élő,
Ha korábban sírba tér ő.

Egyébiránt nem is az orvosi az egyetlen pálya, melynek a temetői epigrammák csufondáros életfilozofiájából kijut a maga része Hogy csak egy-kettőt idézzünk, ott van a biró.

. . . . . ki mig élt, nála
Pénz volt az igazságnak ára.
És méltán, mert ily *ritka* kincsben
Nem részesülhet bárki ingyen.

Nem menekül a poéta sem szárazon, kinek üres rímpengetése annyiszor untatta hallgatóságát s ez kétségkivül legtöbb poétára rátalál méltatás gyanánt.

Az ég engedje megpihenni
Ne háborgassa álmát semmi,
Derék barát, önzetlen ember,
Ki verssel és prózával minket
Már annyiszor elszenderített,
Hadd szenderegjen ő is egyszer.

Sőt a költő duplán is rászolgál a síriratok moráljára. Ha amott a csöndes szatirát maga hivja ki, itt viszont a társadalom önző anyagiságára mér finom vágást:

Ne mondjátok, hogy éhen meghalhat valaki,
E költő nyolczvan évig tartotta vala ki.

Van epitaphium, mely shakspere-i lendülettel jellemez s e tekintetben a legmagasabb poézis szárnyalását éri el e rövid négy sor:

Itt fekszik ő, a jó, a bátor,
Ki el nem taszított magától,
Habár elvesztém mindenem —
A ritka jellem — hű ebem.

Ehhez csak *egy* hasonlót mutathat fel a halál irodalma csattanós fordulat s erős szatira tekintetében, s ez egynek szerzője Scarron, «Franczia ország betegeinek doyenja», «a királyné első betege», a szenvedő költő, s az epigramm hadd álljon itt utolsónak:

Termete szép volt s daliás,
Tudott tánczolni és dalolni,
Verset is irt, mint senki más,
Szépen szavalt s több más ily holmi.
Értett nagyon a taktikához
S az ég s a föld minden titkához
S a kánonjoghoz . . . ucscs' igaz!
Tapasztalt mindent szerte és szét,
Ismert okot és ismert végczélt —
S becsületes volt? . . .
Nem biz' az!

V. S.

OROSZ TÖRTÉNETEK.

A becsület útján.

Irta *Jermolov Iván.*

Valahányszor a szent Oroszország hadai külföldön harczoltak, többnyire kevés haszonnal, még sokkal csekélyebb dicsőséggel, de annál nagyobb nyomorban tértek vissza hazájukba. Ez már igy szokott lenni; erről nem igen tehetünk, mert hiába, minden szentnek maga felé hajlik a keze, és nálunk csak a szentek csontjait foglalják aranyba, míg az élő emberről még a húst is leszedik. Soha annyi nyomorék, annyi beteg nem járt utczáinkon, mint a san-stefanói békekötés után, a mi leginkább csak azért tünt fel, mivel a furfangos diplomaták azt találták kifundálni, hogy a két hatalmasság nyomorékká lett katonáit és betegeit tüstént kiváltsa. Ennélfogva embereink nem maradhattak a kényelmes török kórházakban, megszünt a hivatalból megengedett koldulás, mindenki hazafelé indult.

A többek közt *Kartov Mihály Petrovics* őrmestert is arról értesitette konstantinápolyi házigazdája, kinél a háború kezdete óta amputált féllábával be volt szállásolva, hogy a *Top-kháne*-tüzérlaktanyában nem adnak számára többé ürühust és kenyeret, hanem azt üzenték, hogy a legközelebbi hajóval vagy katonai vonattal haza mehet Oroszországba.

Kartov mindjárt a Dobrudsa elfoglalásánál sulyosan megsebesülvén, fogságba esett s azóta fél lábbal, de aránylag kevesebb gonddal, a becsületes török kormány kenyerét ette.

— Az ég áldjon meg, — mondá az orosz katona, Szelim Akthammal kezet fogva — vendéged voltam, ápoltál, kenyeredet megosztottad velem, míg én mindezekért semmit sem tehettem, de hidd el, édes testvéremtől sem válnék meg nehezebben, mint tőled!

— Mindent elhiszek, moszkov, a mit mondottál, — felelé Szelim Aktham, — de miután végre mégis csak visszajutsz hazádba, rokonaid és barátaiddal való találkozás után bennünket hamar el fogsz felejteni. Allah tudja, hogy kedves vendégem voltál.

Kartov a jámbor töröknek nem akarta megmagyarázni, hogy miért nem örül a hazamenetelnek, és e helyett nagyot fohászkodva, kidöczögött mankóin a házból.

Otthon senkije sem lévén, ki megérkezését várta vagy ennek megörült volna, a többi nyomorékokkal együtt sokáig tengődött, míg végre oda lőn utasitva, hogy születése helyére induljon s ott várja be a további parancsot. Ő felsége nem szivesen látja megbénult katonáit s egyáltalában nincs hely, hol mindannyian elférhetnének. *Kartov* tiz éves korában szakadt el hazulról, midőn szülei elhalván, a falubeliek pedig maguk is kenyér szükében lévén, tiz papir-rubellel vi-

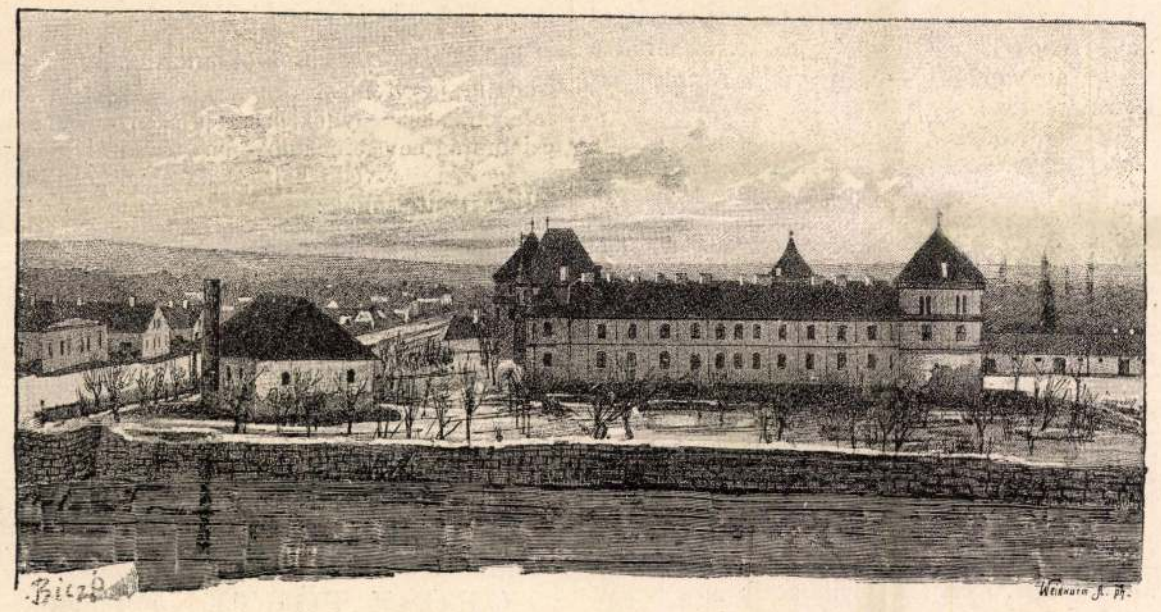

Biczó Géza rajza.

BOROS-JENŐ VÁRA JELENLEG.

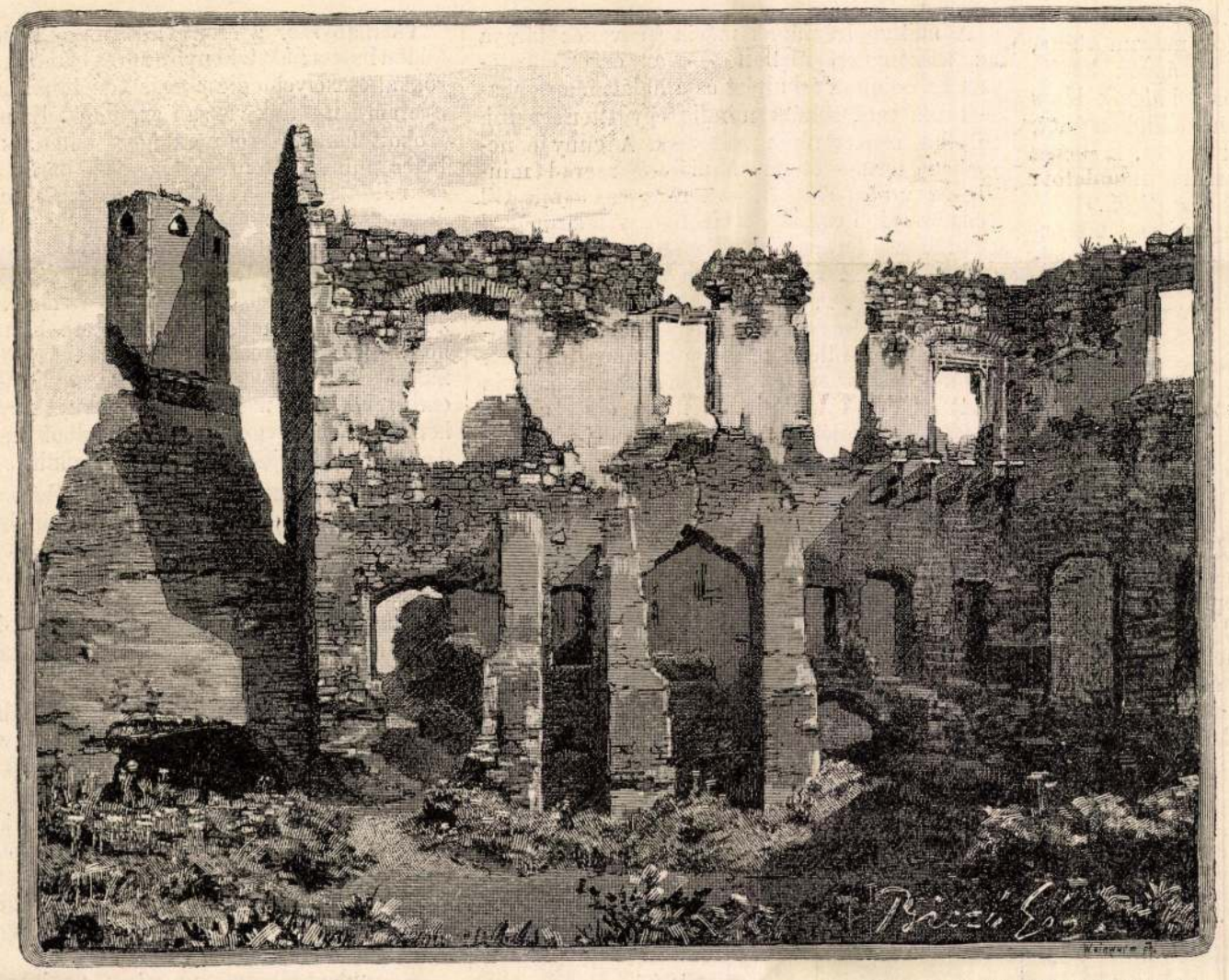

Lóczy Lajos fényképe után rajzolta Biczó Géza.

A SOLYMOSI VÁR BELSEJE, IZABELLA KIRÁLYNÉ ERKÉLYÉNEK ROMJAIVAL.

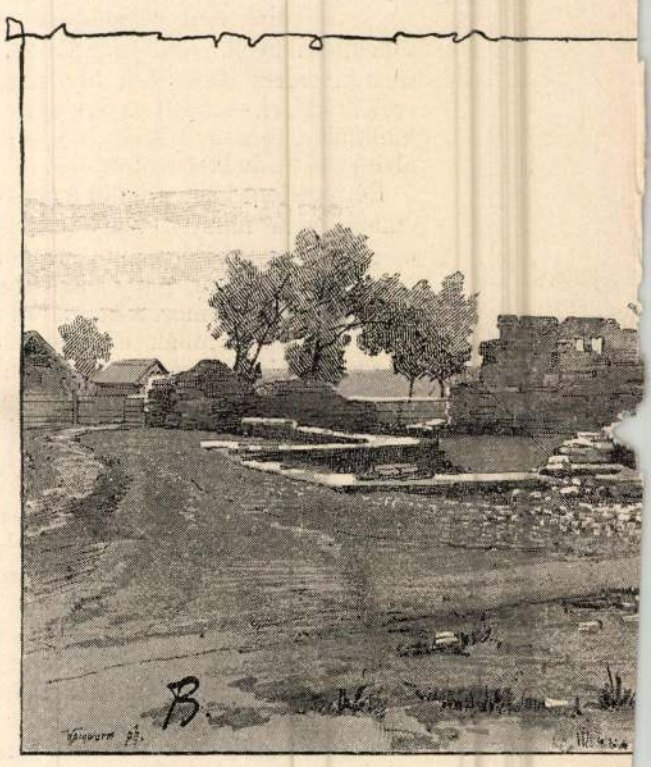

AZ ÁRPÁDKORI BIZERE

NÁDASDY TAMÁS, UTÓBB NÁDOR, LIPPA O

ARAD VÁRMEGYE TÖ

lággá bocsátották. A most huszonöt évi távollét után visszatért árvát senki sem ismerte, és az előljáróság csak akkor adott hitelt szavainak, midőn katonakönyvét és az őt falujába visszarendelő parancsot előmutatta. Este a falu korcsmájában *Kartov* volt a nap hőse; mindenki csak őt akarta látni és a véres háború történetét tőle hallani. Néhány nap múlva az aggastyán körül csoportosultak a falu vénjei és jó darab ideig semmi sem történt meg a községben a nélkül, hogy tanácsát vagy nézetét ki ne kérték volna.

Végre a véletlen egy tekintélyes tábornokot utaztatott keresztül Slonkán, ki az alatt, míg lovai pihentek, néhány emberrel szóba keveredvén, ezektől megtudta, mily hires világot látott katona van a faluban. A tábornok kívánatára Kartovot a korona épületébe hívták, hol magát a nagy urnak katonásan bemutatta. «Gondom lesz reád, fiam!» mondá a tábornok, midőn Kartov viszontagságait meghallgatta. Az igéret nem maradt puszta szónak, mert két hétre reá Kartov, mint adószedősegéd, Chlupka nevű mezővárosba lőn kinevezve. A mint tudjuk, az ilyen állás teendői nem járnak valami nagy fejtöréssel és még sokkal kevesebb felelősséggel s így *Kartov* Slonkát elhagyva, rendeltetése helyére utazott. Főnöke, ki mint nyugdijas hadnagy, magas protekczió folytán már husz év óta a kincstár érdekeit képviselte, nem igen szivesen fogadta az új segédet.

— Hallja barátocskám, — mondá a rezes orru adószedő, — az én nevem Dobrovolszki Timon Timonovics. Keveset beszélek, sokat dolgozom, ellenmondást nem tűrök, a részeges embert nem szeretem és mindenekelőtt azt kivánom, hogy senkire se hallgasson, csak reám. Ez az én programmom; ehhez tartsa magát.

A rövid megszólítás után *Dobrovolszki* Timon úr nagyon gyanús mozdulatokkal a másik szobába indult, hol a többi irnokok a papirost fogyasztották, de az ajtó előtt álló ruhafogast feldöntvén, ismét visszafordult. *Kartov* azt látta, hogy a részeg embert gyülölő főnök úr holt részeg, habár a reggelin túl alig lehetett. Chlupkán látszólag nagyon szerethették a szeszes italokat, mert Kartov mindenütt rózsás kedvű emberekkel találkozott, kiken a pálinka szagát kissé erősen meg lehetett érezni.

Az adószedő az új hivatalnok tiszteletére este a korcsmában fényes vacsorára hívta meg a többi urakat. Kevés enni való jött az asztalra, de még ez sem fogyott el, ellenben az ivásnak se vége, se hoszsza nem akart szakadni.

— Uraim, — kiáltá a főnök, — új kartársunk sokáig élt Törökországban, hol bizonyára ama nagy különbséget észre vehette, mely köztünk és azon félig vad barátaink közt mutatkozik. Mi bort és pálinkát iszunk, a törökök kávéval bütítják el eszüket. Ki most az okosabb? Nemde mi? Hurrah, háromszoros hurrah minden igazhitű ó-orosz egészségére! De meg aztán hogyan gazdálkodnak, hogyan lopnak! Ilyesmi nálunk elő nem fordul. Hurrah, a becsületes orosz hivatalnokok éljenek!

Utóbb a becsületes hivatalnok urak tökéletesen eláztak, elannyira, hogy lassankint mindannyian az asztal alá kerültek. Csak a bornemissza

adószedő tartotta még magát, de azért sokat beszélt, többet, mint kellett volna.

— Hát mi nem azért születtünk a világra, hogy az urak számára a szegény emberek pénzét rejtegessük, nemde barátocskám? Na, én csak azt mondom, hogy rajtam ki nem fognak; hiába

Sok tolvaj közt megoszlik a préda. A chlupkai urak nagyon értettek a mesterséghez. Üres papiroson kivül egyébbel nem igen szoktak beszámolni. Az adóból kifizették a költségeket és kiadásokat; adtak, a mit adhattak, a katonaság parancsnokának, a kórház gondnokának, a fegyház igazgatójának; mire az év lejárt, ők is végére jártak a pénznek, s abból, mi esetleg még hátramaradt, ügyes és méltányos felosztás utján minden számadás, kérdezősködés és egyéb kellemetlen

dek óta folytatott rablást. Lassanként nem ugyan tényleg, de tudtán és hozzájárulásán kivül az egész szövetség tagjává lett. A szegény féllábú magányos emberrel senki sem törődött s míg társai vígan éltek és minden alkalmat felhasználtak, hogy szabad idejök mulatság és dinomdánom nélkül le ne folyjon, Kartov visszavonúltan inkább a természet szépségében gyönyörködött. Egy napon főnöke magához hivatta.

— Barátocskám, baj van, nem nagy baj, de

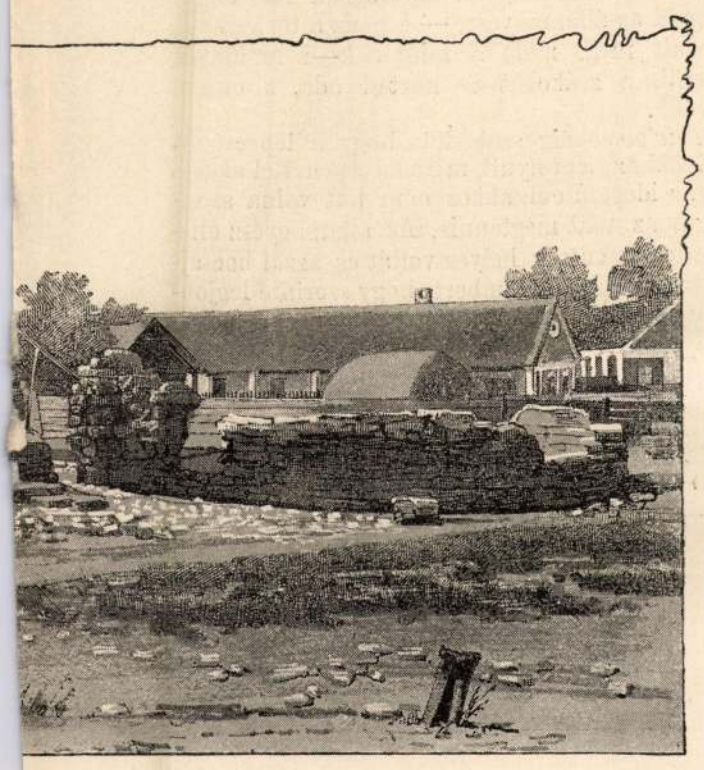

Biczó Géza rajza.

APÁTSÁG ROMJAI GLOGOVÁCZON.

Lóczy Lajos fényképe után rajzolta Biczó G.; metszette Morelli G.

RÓMAI SÁNCZ A SZABADHEGYI HATÁRBAN.

Marastoni József rajza után.

STROMÁNAK EGYIK HŐSE.

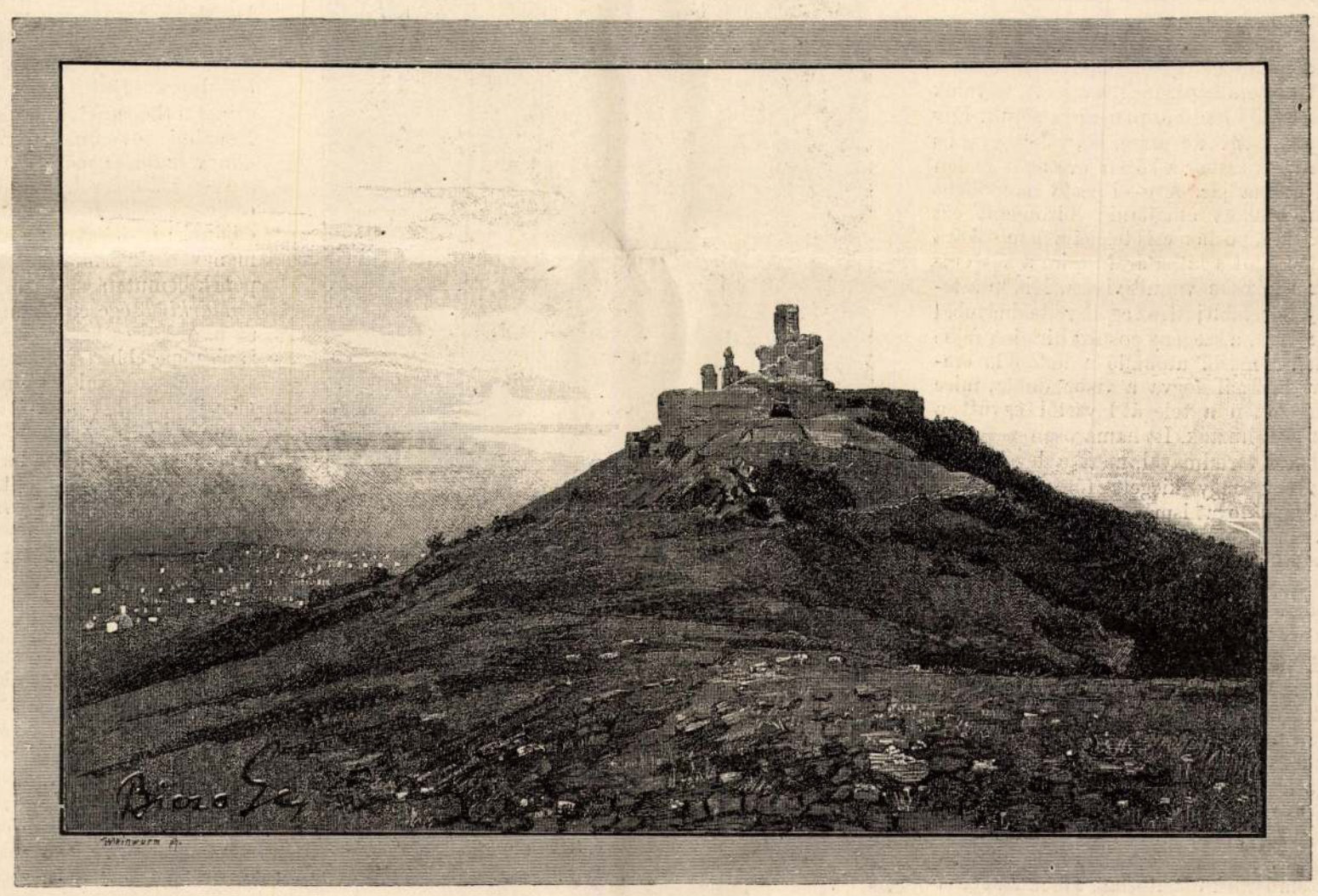

Biczó Géza rajza.

VILÁGOS VÁRA.

RTÉNETÉBŐL.

küldték nyakamra azt a fél lábú segédet, azért itt én vagyok az úr. Szegény *Kartov* fél lábával jobb szeretett volna az ostoba, de józan és becsületes *Szelim Aktham* rozoga házánál lenni. Lelkéből megutálta az iszákos embereket, kik azonfelül valószinüleg tolvajok is lehettek. Eszébe jutottak nekie mindazon mesés dolgok, miket a hivatalnokok garázdálkodásairól hallott, de nevezetesen arra is gondolt, hogy a fekete levest többnyire azokkal itatják meg, kik velök nem tartanak. Föltette magában, hogy legelső alkalommal közibök csap, esetleg maga jelenti fel őket, mielőtt bajba keveredhetne.

kutatásoknak elejét vették. Kartovnak nem volt egyéb dolga, mint faluról-falura járva, a pénzt beszedni és főnökének átadni. Abból aztán senki sem látott többé semmit. Némelykor máshonnan is jöttek Chlupkába az efféle ragadozó állatok, a midőn maguk közt a teendőket megbeszélték és ujabb terveket gondoltak ki, melyek nyomán mesterségöket közös erővel folytatni lehessen. *Kartov* utóbb arról győződött meg, hogy azon esetre, ha tapasztalatait bárhol is elmondaná, mulhatlanul felsülne, mert a szövetségesek oly ügyesen rendezték be dolgaikat, hogy még a legügyesebb szem sem vehette észre az évtize-

azért mégis baj; ön hibás számadással adta be az utolsó pénzlerovást, háromszáz rubellel többet adott be, mint a mennyit valósággal beszedett. Ez oly hiba, mely bennünket esetleg nagy zavarba hozhatna; sokkal jobb szerettem volna, ha inkább kevesebb pénz, de helyes számla jön kezembe, mert a hiány könnyen pótolható, míg az afféle okmány veszedelmes próbává válhat. . . . A dolgot ez egyszer úgy fogjuk elintézni, hogy a többletet magunk közt felosztjuk, ön pedig más lerovást készít, mely ama többletet eltünteti.

— Uram, — felelé *Kartov* — meglehet, hogy számadásom hibás, de miután a pénzt tényleg

beszedtem, azt át is kellett adnom; abból számomra részt nem kérek, csupán a számla ujbóli kiállítását fogom megkisérteni.

— De hová gondol, — folytatá nagy indulatosan *Dobrovolszki* Timon, — azt hiszi, hogy kétféle számadást lehet készíteni? Ez legfeljebb hosszadalmas vizsgálatot hozhatna nyakunkra; azonkivül önt egy óráig sem tarthatnám fenn jelen állásában, mert az adó, gondolja meg csak, az adó, ez oly szent dolog, a nép véres filléreiből összegyüjtött pénz.

— Nem fogok többé hibázni, — jegyzé meg *Kartov*, — de az egyszer elnézést kell kérnem.

— Az lehetetlen; vagy úgy intézem el a dolgot, leginkább csak az ön érdekében, vagy pedig felfüggesztem hivatalától és a történtekről hivatalos jelentést teszek. A hogyan tetszik.

Kartov engedett. A neki jutott nehány rubelt a város koldusai közt felosztotta ugyan, de azért most már az ördögnek eladta lelkét. A becsületes katonát lelkiismerete nem hagyta nyugodni. Nehány napi szabadságot kérve, a kormányzóság székhelyére ment, hogy ott valami ürügy alatt Chlupkából való áthelyezését kieszközölhesse. Azzal bocsájtották el, hogy először főnökétől véleményt kérnek.

Dobrovolszki Timon valószinüleg nem a legjobban nyilatkozhatott, mert nemsokára tudtára adatott, hogy a szolgálatból el van bocsájtva. Mindez aránylag nem nagyon bántotta az aggastyánt, ki azt remélte, hogy másutt újra helyet fog kapni. Ámde nemsokára észre kellett vennie, hogy mindenütt egyforma válaszszal fogadják és utasítják vissza. A Volga vize melletti füzesekben elhagyott halászkunyhók egyikében húzta meg magát és idejét egészen a halászat szép mesterségének szentelte. Kevés megtakarított pénzével és aggastyáni zsoldjával nyugodtan éldegélt; senkivel sem törődött és nem bánta meg, a miért a tolvajok kezéből ily olcsó áron megszabadult. Egy napon azt vette észre, hogy két gyanús kinézésü ember a közeli országút szélén fel és alá jár. A g—i posta naponként arra szokott elhajtani; bizonyára ezt várják. A postakocsis telegája nem sokára fel is tünt a láthatáron, mire a két ember a füzesbe vonult vissza. Midőn a telega közelebb jött, az egyik rejtekhelyéből kiugorva, a szegény postást hirtelen fejbe lőtte. A másik útonálló a haldokló embert lábánál fogva a vízbe dobta, mire mindketten a telegát lovastól együtt a füzesbe húzták. Itt hamarosan végeztek a kocsi tartalmával, mert a levélzsákokat egy nagy kiégett fűzfa belsejébe dobva, a lovat ismét az országútra vezették, honnan az magától tovább indult, a két utonállo pedig gyorsan eltünt. *Kartov* fegyver nélkül és fellábával nem mozdulhatott, mert különben őt is agyonverték volna.

Feltette magában, hogy ez egyszer túljár a rablók eszén, a mennyiben a fűzfába elrejtett tárgyakat egyszerűen a legközelebbi rendőr állomáshoz viszi. Alkonyatkor egyenként kihuzta a levélzsákokat és a folyó mentében a város felé ballagott.

A császári czimerrel feldiszített nagy ház előtt állott meg, mely mindenütt a hatóság székhelyül szolgál. Hangos kérdezősködés utan végre egy uri emberhez utasitották, kinek az egész dolgot elmondotta.

— Jól tenned barátom, — jegyzé meg a hivatalnok, — ha egyelőre az egész dologról senki előtt egy szót sem beszélnél, nehogy a rablók, kik talán itt a városban vannak, neszét vegyék. A zsákok itt maradnak, te pedig jőjj el holnap reggel, a többit majd el fogom végezni.

Kartov hiven megfogadta a tanácsot, mert csakugyan senkit sem avatott be titkába. Midőn másnap reggel ismét a biró elé került, ez azzal fogadta, hogy az ügy fontossága miatt a kormányzósági székvárosba kell mennie, hol jelentését a rendőrfőnöknél ismételheti. Addig is a zsákokat elviheti; ott majd a további intézkedéseket meg fogják tenni.

A székvárosban, hova *Kartov* negyed napra saját költségén utazott, a rendőrfőnök hosszú jegyzőkönyvet vett fel, mire aztán a zsákokkal együtt az államügyészhez utasította. Az államügyész legelőször is a bűnjeleket akarván megtekinteni, *Kartov* jelenlétében azokat felbontotta. A zsákokban üres levélborítékok voltak, de egy kopéka nélkül, holott a levelekben több mint százezer rubelnek kellett lennie, leginkább ezer-rubeles bankjegyekben.

— A dolog nagyon gyanusnak látszik, — mondá az államügyész, — a pénz a te kezeden fordult meg, mert a mint a k—i rendőrség jelenti, a zsákokat te hoztad oda, s onnan tovább.

Kartov sokáig szabódott, hogy a lepecsételt zsákokhoz nem nyult, mert ha a pénzt el akarta volna idegeníteni, akkor nem lett volna szükséges az útat megtennie. Az államügyész elismerte a mentség helyes voltát és azzal bocsájtotta el a szegény embert, hogy szerinte legjobban cselekedne és egyúttal sok bajtól megmenekülne, ha az egész dologról hallgatva haza menne.

Kartov ezt a jó tanácsot is megfogadva, egy félóra mulva régi helyére elutazott.

Legelső dolga volt egy Törökországba szóló útlevelet kérni és két hét mulva ismét Szelim Akhtam kapufája előtt állott meg.

— Ime visszajöttem, Szelim Akhtam; egy időre vendéged, utóbb ha kivánod, szolgád leszek. Hazámban, Oroszországban, a becsület útján járni nem lehet, az ösvényét pedig taposni nem akarom. Tehát hazám földje porát saruimról letörölve, visszatértem ide, s itt is akarok meghalni.

Márk krónikájából, 1358.

AZ ARADI GYŰLÉS.

Egykoru kép után.

FRANGEPÁN BEÁTRIX,
CORVIN JÁNOS ÖZVEGYE, KÉSŐBB BRANDENBURGI GYÖRGY NEJE.

SZEGEDI KIS ISTVÁN, AZ ELSŐ MAGYARORSZÁGI REFORMÁTOROK EGYIKE (1552).

ARADVÁRMEGYE TÖRTÉNETÉBŐL.

ARADVÁRMEGYE A KÖZÉPKORBAN.*

Az ezredév ünnepének alkalmára egyebek közt Aradvármegye s Arad város is megiratja a maga történetét. *Márki Sándor* ezen nagy munkájának I. kötete 564 lapra terjed s a vármegye középkori szines térképén kivül 90 kép járul hozzá. Irodalmi rovatunkban már szóltunk e könyv tudományos jelentőségéről s arról a szép kiállításról, mely kétségkivül becsületére válik *Réthy Lipót* aradi nyomdájának; itt tehát csupán a könyv tartalmának rövid ismertetésére s néhány képének bemutatására szorítkozunk.

Márki bőségesen bizonyítja, hogy már az u. n. kő- és bronczkorszakban is hazánk népesebb részei közé tartozott Arad s az archaeologiai tekintetben idáig ösmeretlen terület leleteit szinte meglepő mennyiségben sorolja föl. Aradvármegyében körülbelül 110 halom van ma is, mindmegannyi tüzelő és temetkező helye az ősnépeknek; a glogováczi öthalom a halom-rendszerekben országszerte a legnevezetesebbek közé tartozik. S a mi igen érdekes, Aradban a rézkor sem hiányzott.

A rómaiak koráról kevés a pozitiv adat, a mi annál meglepőbb, mert a szomszéd Hunyadvármegye e tekintetben hazánk leggazdagabb lelőhelye. Viszont azonban páratlanul áll Arad abban a részben az egész hazában, hogy itt a rómaiak és a népvándorlás korából egymást párhuzamosan kisérő öt u. n. római sáncz és Ördögárok vagy Traján maradt meg. Némelyik, — pl. a szabadhelyi határban levő, melyet képünk is bemutat, — egy irányban három párhuzamos vonalban halad. *Márki Sándor*, ki e sánczokat *Torma Károlylyal* együtt vizsgálta, a keletibb sánczokat római limesnek tartja s úgy is irja le; a nyugatiakat ellenben — *Frölich Róberttel* egyetértve — a népvándorlás korabeliek közé sorolja.

A népvándorlás korának legkiválóbb emléke a *szentannai avargyürü* s az ott talált aranyékszer; mindkettő s az avarság egyéb emlékei is több figyelmet érdemelnek, mint a milyenben idáig részesültek.

A honfoglalásnak Aradra vonatkozó részét az Anonymus szerint adja *Márki* s egyúttal bebizonyítja, hogy Bihar ellen semmi szin alatt sem vonulhattak Aradon át a magyarok. Magát a várispánságot csak Ajtony nemzetségfő legyő-

* Aradmegye és Arad szabad királyi város története. Irta *Márki* Sándor. Első rész. Arad, 1892. Megszerezhető Aradon a Kölcsey-egyesületnél. Az egész mű előfizetési ára 8 frt.

zetése után alapíthatta meg Szent István, ki — Szent Gellért alatt, — ugyanott főesperességet is alkotott. Megbizható történeti adatok azonban csak a XII. századon innen állottak a szerző rendelkezésére, s a Vak Béla által Aradon 1136-ban tartott országgyűlés, melyen a király vakságának állitólagos okozóit legyilkolták, az első esemény, melyet hitelesen leírhat. Erre az időre teszi az aradi prépostság keletkezését is.

Sok új részlet van a tatárjárásról szoló fejezetben is, mivel *Rogeriusnak* siralmas éneke épen e vidékről böven emlékezvén meg, sikerült ez adatokat a helyrajzzal egyeztetnie. Azután részletesen ír a tatárjárás után a mai Arad s a beleolvadt Zarándmegye területén alapított 44 kővárról. Ezek közé tartozott *Boros-Jenő*, melyet a Losonczyak állítottak és pedig alkalmasint egy római castrum helyén. A vár a XVI—XVII. században érte el legnagyobb jelentőségét; képünk mai alakjában úgy ábrázolja, a hogy azt *Atzél Péter*, most Aradváros képviselője, a honvédség számára saját költségén restauráltatta. Mint ilyen, ma is honvédkaszárnyául szolgál. — A másik várat, melynek belső udvarát képben is bemutatjuk, a Maros partján álló *Solymost*, maga *Hunyadi János* építette újra s a Hunyadiak és Bánffyak ezen pompás várában gyakran tartózkodott utóbb I. *János* király özvegye, *Izabella* is. A képen látható erkély romjait ma is Izabella-erkélynek hijja a nép. — A harmadik várat, *Világost*, melyhez annyi emlék füződik, a Hegyaljának legnagyobb erőssége gyanánt említik. Királyi vár volt már 1331-ben s az is maradt 1439-ig, midőn 110 faluval együtt *Brankovics* György szerb despota kapta. Azután gyors egymásutánban a Maróthyak, Hunyadyak, Szilágyiak és Báthoryak voltak az urai. 1458-ban Szilágyi Mihály kormányzót e várban csukatta el Mátyás király. Képünk mai alakjában ábrazolja a várromot; a kép baloldalán Világos mezőváros, a régi Siri látszik.

A XIV—XV. századbeli daliás idők vázolása után terjedelmesen ösmerteti *Márki* Aradvármegye középkori közigazgatását és törvénykezését, majd részletesen felsorolja az Aradban és Zarándban levő 25 mezővárost és 856 falut. Ebből kitünik, hogy a lakott helyek száma négyszerte is nagyobb volt a mostaninál, de a falvak egy része csak 5—6 házból állott s a lakosság száma nem mehetett többre 50,000-nél. Bebizonyítja, hogy Arad városa nem a mai Glogovácz földén állott, mint általánosan hiszik, hanem mai helyén; s hogy a Glogováczon látható és képünkön is bemutatott tekintélyes romok nem az aradi prépostság, hanem a *bizerei* apátság templomának omladékai. A múlt században újra alakult falu sváb lakosai azonban jobbadán házépítésre hordták el a hazánk legnagyobb méretű templomai közé tartozott egyház faragott köveit.

Márki a vármegyei élet alapját nem a helységek, hanem a nemzetségek és nemes családok számában és fontosságában keresvén, a fősúlyt ez utóbbiakra fekteti, s behatóan szól arról a 12 nemzetségről és 534 családról, mely Aradban s a most vele egyesült Zarándban a török hódításig (1566) virágzott. Van család, melynek 100, sőt 140 faluja volt e vidéken. Így a Báthoryaknak, Hunyadiaknak, stb. Hunyadi Mátyás fiának, Corvin Jánosnak halálával roppant javait szerencsétlen özvegye, *Frangepán* Beatrix és az ő kezével II. Lajos nagybátyja és nevelője György brandenburgi őrgróf örökölte. György gróf azonban rosszúl bánt a szép asszonynyal, — kinek egykorú olajfestményről vett arczképét a könyv után mi is közöljük, — ütötte, verte, s a földön hajánál fogva húzgálta. A nő e méltatlan bánásmód következtében már 1509-ben elhunyt. A nagybirtokosok közt *Márki* külön fejezetben sorolja föl a papságot is, sok elfelejtett papi intézmény emlékezetét újítván meg.

Nagyon jellemző az aradi földesurak és jobbágyok közt való viszonynak fejtegetése — és meglepőknek mondható a miveltségtörténetre vonatkozó adatok sokasága. Az őstermelés (halászat, vadászat, állattenyésztés, földmivelés, kertészet, szőlőmivelés, erdészet és bányászat) s az ipar, kereskedelem és közlekedés adatainál azonban még tanulságosabbak a *művészetekre* vonatkozók. Márki kimutatja, mily felületes az az állítás, hogy az alföldnek nincsenek műrégiségei, s hogy a tatár, török tisztára elpusztított volna minden műemléket. Rendre vizsgálja az egyházi és világi építkezés minden alkotását, sőt két XV. századbeli *freskót* is bemutat. Fájdalom, az egyiket, a fekete-gyarmatit, 1889 ben lekaparták a templom faláról s a másikat, a vadászit is a pusztulás veszélye fenyegeti. A közműveltségről általában szóló fejezet azt bizonyítja, hogy iskolák már a középkorban is virágzottak Aradban, s hogy az igriczeknek Aradban szintén volt tűzhelyük.

Végül azt fejtegeti, hogy nincs hazánknak területe, hol, a középkor végén, elemibb erővel tört volna magának utat a társadalom, a nemzetiségek és a vallás nagy kérdése, s hogy a renaissance e vármegyét legkevésbbé sem hagyta érintetlenül. Teljesen ösmeretlen adatok alapján ismerteti a földmivesek *(Dósa)* forradalmának aradi eseményeit és pedig Lippa és Solymos 1514. évi ostromának egykorú naplóit is felhasználva. Részletezi az aradi nemzetiségek (magyarok, szlávok, oláhok, németek, czigányok) középkori viszonyait és azt a rácz lázadást, melyet *Cserni* Jován 1526 végén támasztott s melynek végső eseményei ép Aradban zajlottak le. Azután, — megigazítva néhány forgalomban levő adatot, — a vallásújítás történetét tárgyalja. Aradvármegye legkiválóbb reformátoráúl — a képünkön is feltüntetett — Szegedi *Kis Istvánt* mutatja be, ki Lippán tanult, majd különösen mint gyulai tanár hatott a reformeszmék terjedésére, és pedig 1541. óta már Zwingli szellemében.

Végre azon szomorú időkről beszél, midőn, Buda elestével, Arad vidéke Erdélylyel egyesült, Lippa fejedelmi székhely lett, Arad, Simánd és Lippa, majd Gyula és Boros-Jenő s vele Zaránd is behódolt a töröknek. Lippának a törökök ellen való 1551. évi ostromlását jobbadán *Aldanának* idáig föl nem használt spanyol emlékirata alapján ösmerteti s bemutatja az ostrom hőseit. Ezek közé tartozik *Nádasdy* Tamás, a későbbi nádor, ki 1551 nov. 7-én a magyar zászlót megragadva, személyesen vezette rohamra vitézeit, kik a várost el is foglalták. A nagy hős képét mi is bemutatjuk.

1566-ban behódolt Zaránd, mint már 14 év előtt behódolt Arad. «A vármegye élete, — így végzi könyvének I. kötetét *Márki*, — megszünt mind a kettőben; de nem szünt meg a feltámadásba vetett hit s megmaradt Aradban és Zarándban a vármegyéhez és vele a szent koronához való tartozás tudata. A magyar királyé volt *de jure*, a töröké *de facto* s Erdélyé *in spe*. Az 1566-ra következő másfél századon keresztül három állameszme ügyekezett gyökeret verni a Maros és a Körös közén; a magyar állam eszméje, mely a legmélyebre bocsátotta gyökerét, túlélte valamennyit. 1552-ben Arad, 1566-ban Zaránd bevégezte megyeiségének *középkori* szakaszát. De a most reázúduló viharok csak jobban megedzették erejét s épen a török hódítás teremtette meg számára a *politikai renaissance* korát.»

A II. kötet, mely a jövő év végén jelenik meg, ezzel az új korral foglalkozik. *

PÁRBAJ A TENGERBEN.

Angol elbeszélés.

Irta Goodman G. J.

A vitatkozás után *Balustrier* eltaszította magától *Lambertet* s még egy hatalmas ütést is mért arczára. Erre mások is közbeléptek, mig végre a korcsmáros az egész társaságot kiutasította. *Lambert* és *Balustrier* a czivakodást az utczán is folytatták volna, de társaik nem engedték meg, s rábeszélésükre látszólag ki is békültek, a mennyiben kijelentették, hogy egymást bántalmazni nem fogják. A tengerpartnál véletlenül ismét találkoztak. Mindketten nyugodtak voltak. Nehány pillanatig némán néztek egymás szemébe s végre *Balustrier* szólalt meg.

— Te hozzám nyultál!

— Te pedig megütöttél!

— Megütöttelek, s ezt ismét megteszem, ha hazugsággal vádolsz.

— Vádamat fentartom.

— Én nem hazudtam.

— Hiszen most is hazudsz!

Balustrier nem felelt rögtön, hanem szemeit Lambertre szegezve mondá.

— Hát te férfi vagy?

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Van-e arra való bátorságod, hogy szavaidért tettel helyt állj.

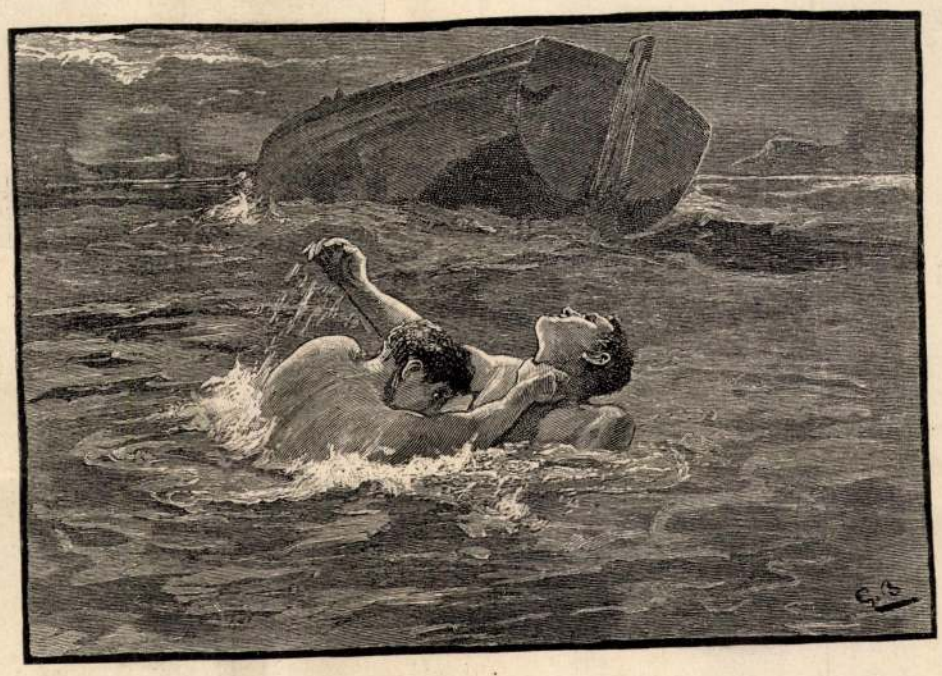

PÁRBAJ A TENGERBEN. — Oly gyorsan ragadta torkon, hogy lélegzete rögtön elmaradt.

— Igen is, van. A köztünk fenforgó viszályt másként nem is lehet elintézni.

— Micsoda? Tán párbaj utján? Hiszen pisztolyhoz vagy kard forgatáshoz egyikünk sem ért.

— Nem is úgy értem. Vannak egyéb fegyvereink is. Te úgy látszik nem értesz. Nos, akkor megmagyarázom. Van-e arra bátorságod, hogy a tengeren találkozzunk és ott verekedjünk meg?

— Hogyan?

— Te jó úszó vagy, ép oly jó úszó, mint én. Merközzünk még egyszer, — utoljára, — megértettél-e most?

Párbaj a tengerben! Az ötlet eleinte meglepte Lambert Pált. Küzdelem egy dijért, mely Coralie és az élet lenne.

— Ugy legyen, — mondá, — s mikor?

— Rögtön, ha úgy tetszik. A város csendes és üres. Senki sem fog bennünket észrevenni. Vérünk fel van hevülve, — legalább az enyém, — s nem is tudnék e czélra alkalmasabb időt találni...

A két férfi megegyezett s az elhagyott utczákon végig menve, a hautevillei meredek dombon felfelé a nyilt mezőre jutott. Onnan a Fermain-öböl oldalán a Bec du Nez szikláig haladtak, hol hajóik horgonyoztak.

— Tisztességesen fogunk harczolni, — mondá *Lambert*.

— Én részemről mindenesetre, — felelé *Balustrier*.

— Mit tegyünk?

— Mindegyikünk a tengerbe veti magát a hajója csúcsáról. Jó lesz így?

— Jó! Egymásnak hátat fordítva.

Most csolnakaikra szállva, mintegy száz méter távolságra egymás mellett eveztek. A tenger sima tükrén csak néha emelkedett fel egy-egy gömbölyű hullám, s a két ellenfél egymással szót sem váltva haladt előre, míg csak a Petit Port vadregényes, kősziklákkal szegélyezett öblébe nem értek, hol ilyenkor a fészkeikben ülő tengeri madarakon kívül élő teremtést nem igen lehetett látni.

— Itt jó lesz, nemde? — kérdé *Balustrier*.

— Jó! — dörmögé a másik.

A két férfiú egyszerre bocsátotta el a horgonyokat, s a vetkőzéshez fogott. *Lambert* teralig lehetne. Midőn végre közelebb értek egymáshoz, arra törekedtek, hogy a küzdelmet minél előbb megkezdhessék. *Lambert* elkerülte ellenfele kezét, de újjai Balustrier sima válláról lecsúszva, ezen egy hosszú véres karmolást ejtettek. A fájdalmas seb felingerelte *Balustriert*, s egy hatalmas lökéssel Lambertre vetette magát.

A most bekövetkezett borzasztó küzdelemben a két vetélytárs egymást a víz alá akarta nyomni. Nemsokára mindketten elmerültek. *Balustrier* több ügyességet fejtett ki, *Lambert* mozgékonyabb volt, és sokáig előnyben maradt s kibontakozott ellenfele karjaiból.

Teljesen kimerülve ösztönszerűleg hajóikhoz

Balustrier a hajók egyike mögött huzódott meg s mire őt *Lambert* utól érte, egy hatalmas lökéssel előtte teremve, torkon ragadta.

— Bolond! — kiáltá *Balustrier*, — ne szorítsd annyira a nyakamat. Hiszen mindketten elmerülünk. — Jól tudom, — felelé *Lambert*, — csak az a kérdés, ki birja tovább a víz alatt.

Balustrier nem felelt, hanem ellenfelét magától eltaszítva, hatalmas ütést mért arczára.

— Gyáva, pimasz! — kiáltá *Lambert*, — hamis játékot kezdtél.

— Én győzni akarok! — felelé *Balustrier*.

— Majd meglássuk!

Erre oly gyorsan ragadta torkon, hogy lélek-

ELŐKELŐ SZERB NŐ. (BELIMARKOVICS REGENS NEJE.)

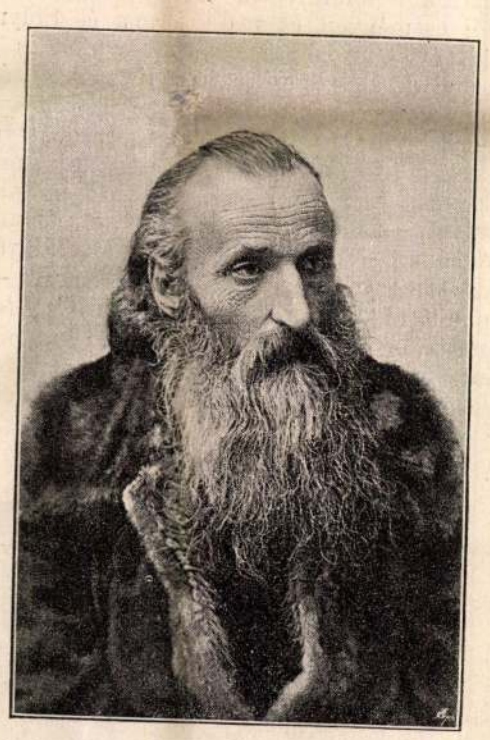

BARJAKTAROVICS MILOJE, KÉPVISELŐ.

ELŐKELŐ SZERB NŐ.

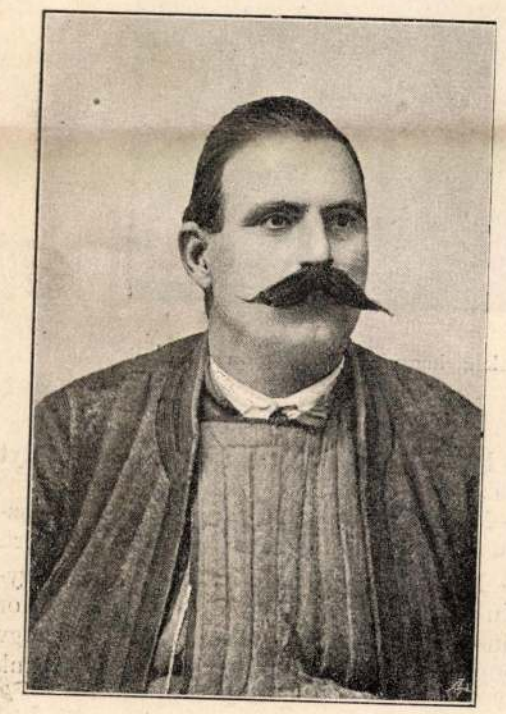

ZSIVKOVICS MLADEN, KÉPVISELŐ.

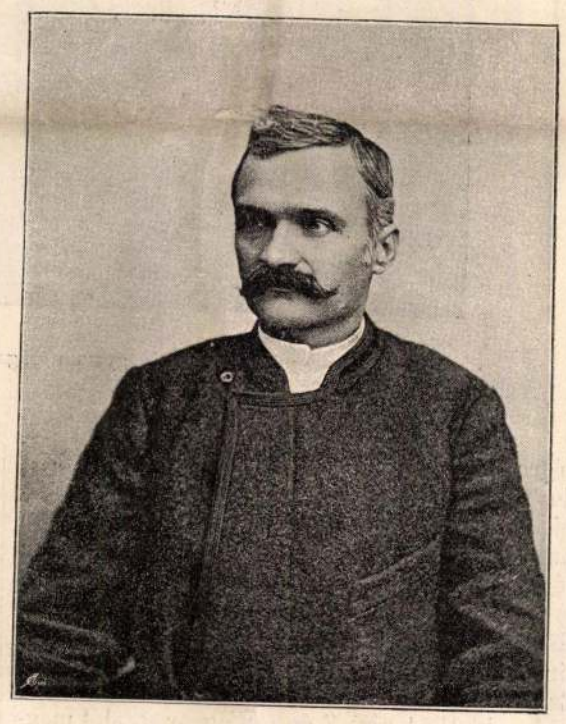

KATICS DEMETER, A SZERB SZKUPSTINA ELNÖKE.

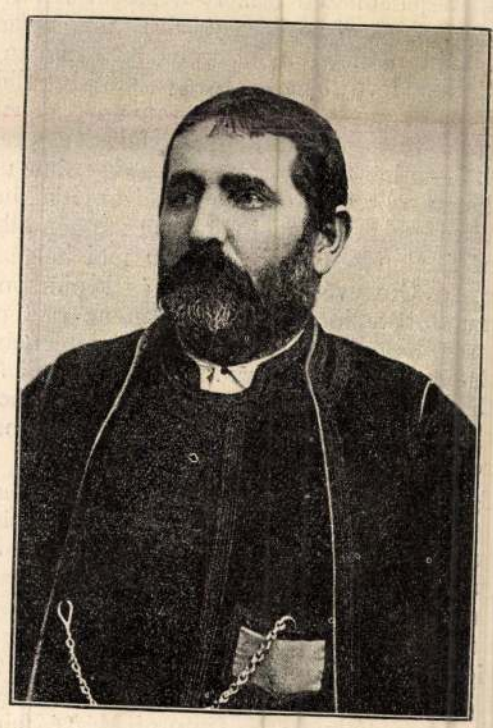

TAISZICS RANKO, KÉPVISELŐ.

KÉPEK SZERBIÁBÓL. — Letzter belgrádi udvari fényképész felvételei.

metre nézve valamivel alacsonyabb volt, mint *Balustrier*, kinek széles mellét és rendkívül izmos karjait egy római gladiator is megirigyelte volna.

— Készen vagy? — kérdé Balustrier.

— Készen, — felelé a másik.

Egy pillanatnyi szünet után *Balustrier* így szólott.

— Előre tehát!

A két vetélytárs egymásnak hátat fordítva, egyszerre a tengerbe veté magát. Elmerülésük alig zavarta meg a víz tükrét, úgy tetszett, mintha két lándzsa egyszerre merült volna el a vízben. A másik pillanatban mindketten a víz szinén jelentek meg és csendes, de erős lökésekkel egy irányban úsztak. Habár sziveikben egymás ellen halálos gyülöletet tápláltak, e pillanatban csak az előttük álló küzdelemre gondoltak. Jól tudták, hogy haragot mutatni most vonultak vissza, s ezeknek szélébe kapaszkodva pihentek, de azért folyton szemmel tartották egymást, míg végre *Balustrier* eltűnt. *Lambert* azonnal felismerte ellenfele szándékát. *Balustrier* alábukott, ugyanezt tette *Lambert*. A viz alatt egymást keresték, de midőn ez nem sikerült, ismét a felszínre jöttek. Ekkor hátra fekve, ismét úgy pihentek, mintha valami kényelmes ágyon hevernének. Gyermekkoruk óta folyton a tenger hullámaival barátkozván, ép oly biztonságban érezték magukat, mintha anyjuk keblén pihentek volna. Most pedig, midőn a mindinkább halaványabban világító hold a hajnal közel voltát jelzé, e két férfiú gyilkos szándékkal kereste fel a barátságos elemet.

Lambert vetélytársa felé úszott, de alig ért közelébe, *Balustrier* úgy tett, mintha menekülni akarna. Ez azonban csak csel volt, melyet *Lambert* eleinte nem vett észre.

zete rögtön elmaradt. *Balustrier* minden testi ereje mellett sem volt képes Lambert kezét eltávolítani torkáról. Szemei kiduzzadtak és fuldokolni kezdett. De *Lambert* sem birta már a küzdelmet, ereje elhagyta, és csak úgy kerülhette el az elmerülést, hogy lábát Balustrier lába körül fonta.

— Bocsáss el! — kiáltá *Balustrier*.

— Nem tehetem, szent Isten! nem tehetem! — felelé *Lambert* hörögve.

És úgy is volt. Oly erős görcsöt kapott lábába, hogy azt vetélytársa testétől vissza nem huzhatta. A két ellenfél elmerült, s mire a felkelő nap sugarai az öböl vizét aranyos fényükkel elárasztották, s a tengeri madarak fészkeiket elhagyva eledel után indultak, csak a két gazdátlan csolnak maradt helyén, tulajdonosaik már a tenger fenekén aludták örök álmukat . . .

MDK

Biczó Ilona

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 12.l.

BICZÓ ILONA, festő.

Az ország első diplomás rajztanárnője. A sárvári polg. iskolában tanított. Férje Fábian Gyula, sárvari rajztanár volt. Művészi bálvatársak voltak. Schleimer József fazekastól a férj megtanulta a korongolást, neje pedig a figurális formaalkotást vállalta. A milánói világkiállításon szerepeltek alkotásaikkal. 566.old. 9.jegyz

KISS GYULA: Fábián Gyula 1884-1955 565.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX.évf. 1965. 4.szám.--- Szombathely, 1965

BICZÓ ILONA,/Fábianné/, festő

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Márton Céh karöltve olasz-magyar kiállítást rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Neves olasz és magyar mesterek vettek részt azon.
A szombathelyiek közül,Fábianné,Biczó Ilona festőművész is kiállított azon. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

BICZÓ ILONA,rajztanár

A Népr.Muz.Adattárában razraktár leltárában sok müvével szerepel.äAtyja Biczó András szintén. 292.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

Fábiánné Biczó Ilona

MDK

Füzes, vonalkarc

Perint-part, vonalrajz

Alföldi táj, vonalkarc

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

BIC20 Flora graf. (Fábián Gyuláné)

elektr.

Vasi Szemle 1996/1. 125

(7) BUDAPEST, Kertészeti Ku
(A Kertimagtermesz
Kérdéseí, Zárójelentés
[Összeáll.] Maczák János
Bp. — [1970.]
41,2[1] lev. 29 cm.

I. MACZÁK János
KERTÉSZETI Kutató Inte
Ld.
BUDAPEST, Kertészeti K

(8) Fratelli RODA S.A. Vis
Merevitő belét eladá
a gombostű, tapadó és
zitő gnüszerek kiküszöbö

Fábiánné Bíczó Ilona

MDK

Beethoven V. symphonia.I. tétel, ceruza

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Fábiánné Biczi Ilona

A Képzőm.Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalon. ban rend.tárlatán a bizottság Elismerő oklevéllel tüntette ki Fábiánné Biczi Ilonát /Szombathely/.

Cikk: A Képzőm.Vidéki Szövetsége I.kiall.-nak dijazottjai.

Képzőművészet, 1928. 6.sz.

MDK

Fábiánné Biczi Ilona /Szombathely/

elismerő oklevelet kapott

A Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll. díjazottjai. Képzőművészet 1928. 6. sz. 32.l.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona, festö

Köszegi udvarrészlet. Ceruzarajz.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Fábiánné Biczó Ilona

Festőművész

Dunántúli Művészcsoportok kiállítása - Kaposvárott
a Rural-szálló nagytermében - képével szerepel.
Mesteri rézkarcokkal.

Pesti Hirlap
1930.IV.8.

Fábiánné Biczó Ilona MDK

Besztercebányai öreg hid, rézkarc
Körmöci lányok, rézkarc

Nemzeti Szalon 1922. május Tavaszi tárlat

Fábiánné Bíró Ilona.

(Szombathely.) grafikus.

Grafikai munkái szerepeltek a képzőművészek Vidéki Szövetsége-nek kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Nemzeti Újság, 1928. jan. 6.

Fábiánné Biczó Ilona

Fábián Gyula: "A rézkarcról" c. tanulmánya illusztrálására a lap bemutatja "Körmöcbányai udvar" c.akvatintáját.
A sokszorositó müvészeti eljárásokat magyarázza tanulmányában: 1. magas-nyomás /fametszet, linoleum, cinkográfia, autotipia stb./ 2. siknyomás /kőrajz, algrafia stb./ 3. mélynyomás /rézmetszet, rézkarc, heliogravure stb./ Ezeknek az eljárásoknak alapelveit, készitési módját ismerteti.
Fábiánné Biczó Ilona: "A halálpók" cimmel szögesdróton fennakadó embereket ábrázol rajza.
Repr.-ók.

Élet, Bp. 1922. dec. 24. XIII. évf. 26. sz. 617, 618,-620. lap.

Fábiánné Bitzó Ilona

Fábián Gyula eredeti rézkarca: „Szombathely"-Szily János tér.
Szombathely, "Utcarészlet",
" "Székesegyház"
" tollrajz "Berszenyi utca"

Fábiánné Bitzó Ilona rajza: Szombathely-"Kossuth utca".
Repr.-ók

Élet, Bp. 1922. juni. 25. XIII. évf.
13. sz. 301, 305, 312, 313,
307. lapokon.

Fábiánné Biczó Ilona

A Mücsarnokban rendezett őszi tárlatról Mátrai Vilmos számol be:

Krivátsy Szüts György: "Női akt"-ján a lágyság dominál. /Gulyás Sándor "Női akt"-jához hasonlitja./

A grafikusok közül:

Conrád Gyula: "pesti részletei a fotografika után kezdenek kissé festőibb irányba térni."

Fábiánné Biczó Ilona: "rézkarckompozicióí igen értékesek," -mondja kritikájában Mátrai Vilmos a Képzőművészeti Társulat által rendezett kiállitáson szereplő művészek munkájáról. A kritikában felsorolt valamennyi művész nevet lásd Knopp Imre nevénél.

Élet, Bp. 1922. nov. 12. XIII.évf. 23. sz. 557-558. lap.

Fábiánné Biczó Ilona

A Nemzeti Szalonban megnyilt a Magyar Képzőművésznők kiállitása, melyet Margitay Ernő ismertet "Három kiállitás. II." cimmel. Vörösné Deli Alice: "Egyedül" c. Clauder Margit két vásznát, Klammer Mariska: "Dürensteini részlet"-ét, Lámné Hilbert Irén: "Napsütés" c. képét, Rainerné Istvánffy Gabriella: "Birkák" c. művét, Payer Gizella: "Várakozás" c. festményét, Bruck Hermina: "Interieur" c. munkáját, Augusztin Mariska rézkarcait, Erdős Baiersdorf Erna pasztelljeit, Fáy Fábiánné Biczó Ilona rajzait és karcait, Pataki Kató karikaturáit komoly elismeréssel méltatja a kritika.

Élet, Bp. 1915. márc. 7. VII. évf. 10. sz. 235. lap.

Alkotását

FÁBIANNÉ, BICZÓ ILONA, festő

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Márton Céh karöltve olasz-magyar kiállitast rendezett Szombathelyen 1928 szepetemberében.
Neves olasz és magyar mesterek vettek részt azon.
A szombathelyiek közül Fabianné, Biczó Ilona ~~ix~~ festőművész is kiállitott azon. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

FABIANNÉ BICZÓ ILONA, festő

Lődör Jenő Szombathelyen Fábianné, az ismert festő-tanár segitő munkaja révén ismerkedik meg a festés komolyabb studiumaival, a festés alapveto technikai fogasaival. 396.old

CSIKÓS
CSEKÓS JÓZSEF: Vasi Művészportrék, Lődör Jenő
395.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 19691. 3.szám, Szombathely

Fábiánné Bíró Ilona. (Szombathely).

Elismerő oklevelet (Mention honorable) ítélt meg számára a Képzőművészek Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítás zsűrije.

Magyarság, 1928. jan. 12.

Fábiánné Biczó Ilona
Pörzse néne, olaj

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 5 1.

Fábiánné Biczó Ilona
354-359. Soha többé! /rézk. 6 lap./

Őszi Tárlat. Mücs. kiállitás. 1922. nov.
25 l.

Fábiánné Biczó Ilona

Márba, majolika
A csók, terr. dombormü
A front mögött, tollr.
Virágos halmok, szin. tollr.
A nagy kaszás, tollr.
Cifra vonat, tollr.

Magy. képzőművészek egyesülete VIII. kiáll. N.Szal
1916. márc. 12 l.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona
Szombathely, olaj
Kertben, olaj
Kőszegi várrészlet, vonalkarc
Ablaknál, mezzotinto
Halasi ősz, vonalkarc
Öreg hid, "

Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll. N.Szal. 1928.
jan. 3 l.

Fábiánné Biczó Ilona

Kőszegi udvarrészlet, hidegtükarc

Palika, "

Ablaknál, mezzotinta

Magy. Képzőművészek Egyesülete jub. kiáll.
N.Szal. 1938. jun. 7 l.

Fábiánné Bicri Ilona.

(Szombathely.)

Elismerő oklevelet (Mention Honorable) kapott meg számára a Képzőművészek Vidéki Szövetségének a Nemzeti Szalonban rendezett tárlatának zsűrije.

Nemzeti Újság, 1928. jan. 12.

Fábiánné Biczó Ilona.

A Nemzeti Szalonban rendezett képzőművészek vidéki szövetségének kiállításán vonalkarcai szerepelnek.

Magyarság, 1928. jan. 6,

Fábiánné Biczó Ilona MDK

Palika, hidegtü

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiáll.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

Női akt

Palika

Tükör mellett

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

A N.Szal. Mentionját kapta

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap
1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

A kőszegi vár bejárata, rézkarc

KMTárs. Szt. István kiáll. 1938.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona
grafikai műve:

Kőszegi udvarrészlet. Ceruzarajz.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936 máj-jún. 23.1.

Fábiánné,Biczó Ilona MDK

Női akt

Palika

Tükör mellett

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállítás

Fábiánné Biczó Ilona MDK

Soha többé! rézkarcsorozat

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

M.D.K.

Fábiánné Biczó Ilona

"Vidéki müvészek kiállitása a Nemzeti Szalonban" cimmel több más kép mellett "Kertben" c. müvét közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1928. január 22-28. XVIII. évf. 4. sz. § 66-67. lap.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

Besztercebányai öreg hiſi, rk.

Körmöci lányok, rk.

N.Szal. tav. tárl. 1922. máj.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona, grafikus

Füzes. Rézkarc.

A V all. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállítása. Az O. M. Szépmův. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 11.1.

Fábiánné Biczó Ilona MDK

Kőszegi udvarrészlet, ceruzarajz

Milcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona, grafikus

Palika. Hidegtükarc.

Műcs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll.1910.II.-III
Kat.14.1.

Fábiánné Biczó Ilona

Női akt

Palika

Tükör mellett

akt kiáll. [illegible]. Műcs. 1929. dec. 27. 1.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

Besztercei hid, vonalkarc

Halasi szélmalom, a.tinta

Nyirfák, vonalkarc

M. rajztanárok o.egyesülete kiáll. N.Szal. 1922. máj.

lo 1.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona

Kőszegi udvarrészlet,hidegtükarc

Palika, hidegtükarc

Abéaknál, mezzotinta

Magyar Képzőm.nők Egyesülete jub.kiáll.katalógusa.
1938 jun.3-18.
7.1.

M.D.K.

Fábiánné Biczó Ilona

173. Palika. Hidegtükarc.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 15. l.

ZOK

Fábiánné Biczó Ilona

Kőszegi udvarrészlet,hidegtükarc

Palika, hidegtükarc

Ablaknál, mezzotinta

M.Képzőm.nők Egy. jub. kiáll. 1938. jun.

11. 1.

MDK

Fábiánné Biczó Ilona, Szombathely

Őszi táj, rézk.

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló. 1943. okt. 5 l.

ó hajdani háza, egyemeletes, 6 ablakos,
jéről. Itt hált meg 1714-ben XII.
va.

[illegible] kp. l. n. 7934, 93 l, [illegible] 38 l — [illegible] —

Fábiánné Biczó Ilona

Kiskunhalasi szélmalom, aquatinta

A XIX.-XXX. szá zad magyar rafikája 1924. junius Orsz. Magyar. ~~képzx~~ Szépmüv. Muzeum katalogusa 10 lap

MDK

Fábiánné-Biczó Ilona

Kiskunhalasi szélmalom, akvatinta

N.Szal. és Bicskei Müv.telep kiáll. N. Szal.

1922. jan. 6 l.

MDK

Fábiánné Biczó Ilonka

M.Rajztanárok Orsz. Egy.kiáll. Magyarság, 1922.
V.28.

Sárisáp (Komárom)

Ókeresztény kápolna, alapfalai a h

(Gerevich Tibor: A legrégibb magyarorsz
73.l)

Fábiánné Biczó Ilona

MDK

A kőszegi vár bejárata, rézkarc

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

Fábiánné Biczó Ilona MDK

Kőszegi udvarrészlet, ceruzarajz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Fábiánné Bíró Ilona.

A Vasmegyei képzőművészek Szövetsége rendezett kiállításán „Kertben" c. képe szerepelt. (emlitve.)

Vasmegye, Szombathely. 1952. Jan. 27.

Fábián Sebestyén

templom - vom

(Csongrád vm)

I.

Chobotvác

380. l.

Fábián Zoltán

Antik mítoszok.

A Magyar Nemzeti Galéria Baráti Körének ifjúsági előadássorozata szerdai napokon 17.30-kor / B. ép. fszt. előadóterem. / II. Mítoszelemzések:

dec. 10-én: A mítoszelemzés új útjai. Strukturalizmus, fenomológia.

dec. 17-én: Hogyan szabályozzák életünket napjaink mítoszai?

Előadók: Nagy Áry-ad Miklós és Fábián Zoltán.

A Magyar Nemzeti Galéria Programja

1980. December.

Fabianus

Kőfarago dolgozott 1763-ban az egri Szaicz Leo n. 5. sz. a. templom sobrain.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

478 l

Fabini József

- a komáromi Dunamenti Múzeumban szept. 1-én festményeiből nyílt kiállítás.

(HOLMI)

Irodalmi Szemle 1978/8

MDK

Fábiánné Biczó Ilona, festö-graf.
Szombathely.

Szombathely.	olt.
Kertben.	olt.
Köszegi várrészlet.	vonalkarc.
Ablaknál.	mezzotinta.
Halasi ösz.	vonalkarc.
Öreg hid.	"

Szombathely város tul.

Nemz.Sza 1.388.kiáll.
Képzömüvészek vidéki Szövetségének I.kiáll.
1928.jan. Kat.

Bicró Ilona

Szerepel a műcsarnok téli tárlatán

Magyarság 1926 II. 27

Biczó Ilona

MDK

Erdőrészlet, vonalkarc

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

az átvitalás megrovás

Biczó Ilona

laid

Fábiánné Biczó Ilona.

45.591·45

426/934.

Ellenn

226 Pengő — fillér, azaz 7

— fillérről, mely összeget a Bud

utca, ~~tér~~ 18 szám alatt fekvő bá

tulajdonát képező és müemléki jellegü

tok után a m.kir.pénzügyminiszter urn

lete, valamint a Müemlékek Országos B

szám alatt kiadott engedélyirata alap

illető 1/2 %-os járulék fejében a Müe

ba befizettem.

Budapest, 1934 augusz

F. Bíró Ilona

Illusztrálta Fabula Gyula: Különös háború
c. könyvet (Könyvbarátok Kis Könyvei, 1955)

Budapest 1982/11

Fabian

Biczó Ilona

MDK

Kiskunhalasi tájrészlet, aquatinta

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

Ø Biczó Imre

mülakatos

l.

Schoenterézvárosi

10. l –

Deák Ferencz:

Térden alól, ülve
hord, szakála pedig le
heredik. Fekete nyakke
nye kivágott s atillája

Olajfestés, ~~[illegible]~~
Az 1848-diki

F. Bizó Ilona

Rézkarcokkal nezepel a
műszaknak tér. Tárlatán

Cyság 1926 II. 28

Biczó Ilona

Rézkarca nerepel a hiszarnel aktiálításán

Magyarság 1925 XII-6.

MDK

Biczó Ilona

Rézkarcai, a Műcsarnok kiall.-an.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiall.

Magyarság,1925.dec.6. 21.l.

MDK.

Biczó Ilona, graf.

Vihar. Rézkarc.

A Szent György -Czéh XI.aukciója.

1912. Kat. 261.l.

Ø Bitzó Irén

B. Géza első uno-
katestvére nül.
*1890 † 1921.
Sokat igérő tehetség
volt.

Galantai Fekete
Béla cikke
Kat Nagyhörös
1926.

Biczó Irén

festő

laid

Törös Nagyfrörös

4. l. és képróm.

kiáll. Eat.

n. ott.

Relief, római, álló fejű és nő-
alakkal V. 175.

Biczó István

építész.

Szül. Debrecen 1897.

Oklevelet nyert 1926.

Műegyetem 4. l.

M CIPŐ

Biczó István

Biczó István okl. építészmérnök, törvsz. hites szakértő, XI. Zenta-u. 1. 456-628

355-267

Bptávb. 1940. nept.
1942 jan

Műemlékek

D

Biczó István

építész

Biczó István okl. építészmérnök,
törvs. hites szakértő, II. Fő-u. 90.
456-628 **helyett: 355-267**

Budapest, 1940 szept

M.P.K.

Biczó István, építőmester

vállalta Horváth Jánossal közösen a debreceni szegényház felépítését.

Vállalkozók Lapja, Dp.1895. XVI.évf.

jul. 6. sz. 2. old.

Bicró János

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. 1933. IV. 20.

Bíró János

Szerepelt az I. nemzeti Salonban.

EK 1933. IV. 20.

Foto : Wachter Klára

Magyaros női ruhák. Barthus Irén tervei. — Damenkleider in ungarischem Styl, von Irene Barthus. — Ladies' dresses in Hungarian style. Designs by Miss Irene Barthus.

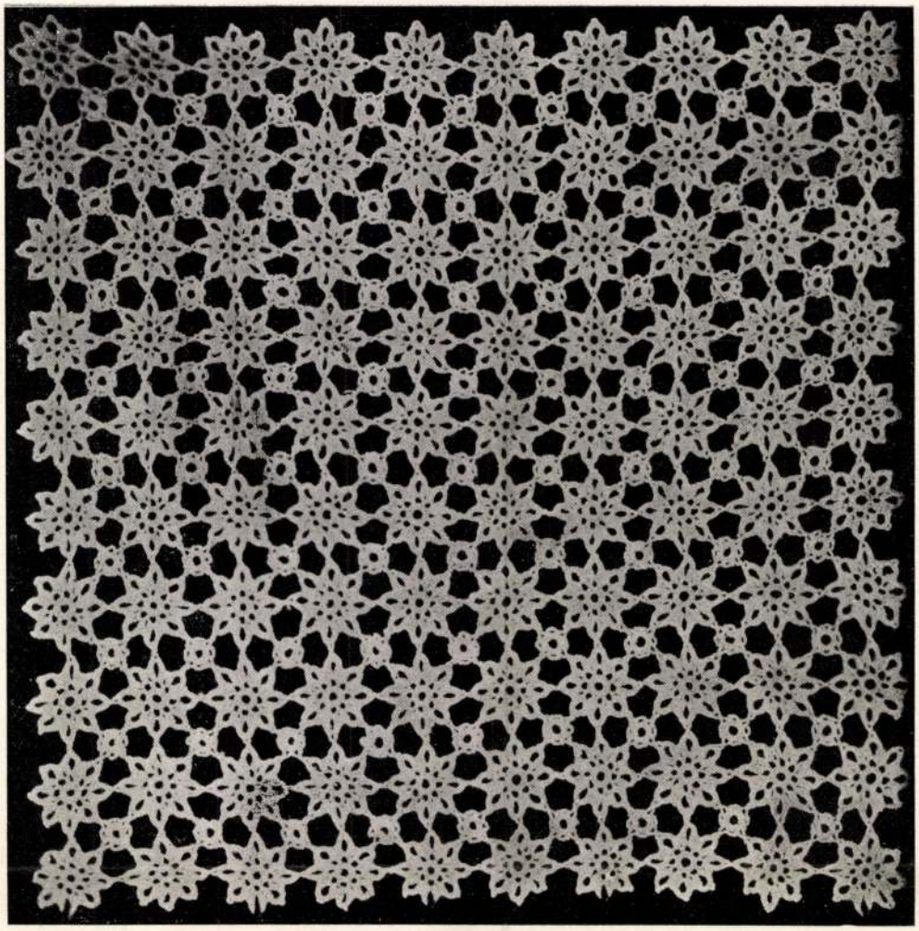

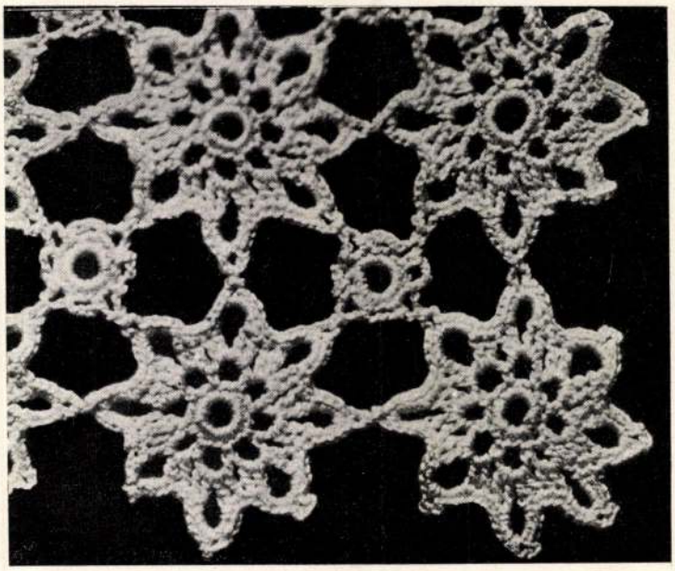

Horgolt csipke és annak részlete. Tervezte és készítette Biczó Judith. — Gehäkelte Spitze und Detailansicht derselben. Entworfen und verfertigt von Judith Biczó. — Crochet-lace and detail-view of the same. Designed and made by Miss Judith Biczó.

~~MAGYAR IPARMUVESZET~~ Muskátli

1940. 2. 7.

Biczó Judit

II. e.

tanár. nar

Ferkápzomfoiskòvk

1935-36. 70. l.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

108 1926 szám.

Érk. 1926 ápr. hó 15 n.

papirkoronát a 62.453. szám

ki.-

Budapest, 1926. é

deletéből: dr. Rónay Zoltán

Biczó Judit

1938/39. tanév végén
középiskolai rajztanári
oklevelet nyert.
Elfogadott művészet-
történeti értekezése:
A miniaturafes-
tészet és Mátyás
király Corvinai
y-r.

Ferképzőmfőiskévk
1937/39 183,186. l.

Alighanem
Biczó András
leánya

Bicró Judit

III. éves Körépisk. tanárjel

Képröm. Fölsk. Évk

1936/37 74 l

Ferkèpzomfoiskèvk

Magyar Mérnök és Épí

Az emelhető

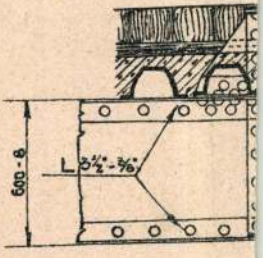

Ó Bitzó János

rajztanár

Szül - 1869. Nagykörös

Mint rajztanár mu-

kódott, a „művészke-

désbe bele sem kezd.

B. Géza öccse.

Kat Nagykörös

1926.

Biczó József

Nagykőrösön a képzőművészkör 25 éves fennállására rendezett kiállításon, szerepel a művész munkája.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben. Pestmegyei Hírlap, 1975. júl. 8.

BICZÓ JÓZSEF, diák-festő

Vörös Ferenc sárvári festő-pedagógus az Entzbruder Dezső Ált Iskolában tanitott.-Az első rajzpedagógiai kongr
rsszuson Bpesten Biczó József,Nagy Dezső,Sipos Ferenc é
és Bognár Péter VIII.oszt.tanulói vettek részt egy-egs
munkájukkal. 601.old

NAGY ISTVÁN: Vasi művészportrék.- Bemutatjuk
Vörös Ferencet 600.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 4.szám, 1968. Szombathely

ee. D. K.

BIC20 Kálmán épitész

Részvétel a kiállitáson

Mestere: Szendrői J.

Szendrői Pál: A M. É. SZ. mesteriskolája kiállitása

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 1-2. sz. 6. l.

M. D. K.

Biczó Katalin építész

Sztálinvárosi szomszédsági egység terve

A M. É. Sz. Mesteriskolája II. ciklusa első félévének tanulmány terveiből

Magyar Építőművészet 1956 (V.) 8. sz. 251.

BICZÓ Katalin építész

Építészet és Tervezés Magyarországon 194[illegible]-1956.
Bp.OMFv. Bp,Műv.,1992

57,76,75,

ben. (EÁL uo. 1179. é. 165—168. sz. szdm.) A munka még tovább is tart, 1782-ben fizetik ki a demjéni templom főoltárának teljes kifaragási díját, amely a szobrászmunkákkal együtt 800 forintot tesz ki. (EÁL uo. 198. sz. szdm. és 200. sz.) 1781-ben az egri líceumban a lépcsőház és a lépcsők kövein dolgozik. (EÁL uo. 1781/431—34. szdm.) 1782-ben kezdi el a kömlői r. k. templom kőfaragó munkáit és a nyíláskeretek, valamint a díszítményes köveknek a szobrász számára való elkészítését Plicznerrel együtt. A számlákat → Francz József, a templom építőmestere hitelesíti és igazolja. (EÁL uo. 1782. é. 252—253. sz. szdm. és az 1783. é. 211—212. szdm.) Szintén együtt vállalják 1784-ben a templom kriptakapujának kifaragását is. (EÁL Kömlői templ. 1784. szdm. — 187—210.) Hasonló vállalkozás a kápolnai r. k. templom kőfaragó munkáinak elkészítése, amelyet ismét társával → Plicznerrel együtt végez 1783-ban. (EÁL uo. szdm. 165—181.) Még egyszer szerepel a püspöki palota galériájával kapcsolatban, amikor 1784-ben kőoszlopot farag az aula elé. (EÁL uo. rat. percept. 1784.) Ez munkás életének utolsó kimutatható tevékenysége: 1785-ben haláláról értesülünk. (EÁL uo. szdm. 165—181.)

MILLER (MILNER) Orbán egri kőművessegéd, káptalani kőfaragó. 1752-ben Egerben → Valner József legényeként működik. Egy Miller Orbán nevű egri káptalani kőfaragó 1763-ban és 1767-ben a megyeház munkáiban vesz részt. (EÁL Heves vm. szdm.) Millner (?) Orbán egri kőfaragónak 1769-ben háza a maklári hóstyán volt. Millner káptalani kővágó ekkor 2—3 legénnyel dolgozott. (EÁL Eger v. ir. 1769. no. 39.) Millner Orbán demjéni kőfaragó 1775-ben készíti a Dobó tér 14. sz., ún. Najmajer ház kőfaragómunkáit → Mayerhofer, ill. → Povolni kőművesmestersége mellett. (EÁL Eger v. ir. 36/1700, 1/1775, o. K. mell. 154/109.) Személye és → Miller Jánossal való kapcsolata nem tisztázható.

MILLERAM Mátyás egri kőműves. A városi adókönyv

Biczó Katalin épitész MDK

terve III.dij repr.

Hidasi Lajos:XIII.kerületi mendelsintézet tervpályázata Magyar Epitőművésset 1955.IV.évf.11-12.sz.
363.368.1.

MDK

Biczó Katalin épitész

Fiastyuk-utcai lakótelep távlati kép repr.
Pontház homlokzata repr.

Fórum. Fiastyuk-utcai lakótelep Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz.47.l.

Biczó Katalin, MDK

építész

Bp. Fiastyuk utca lakótelep lakóházainak egyik tervezője.

(Boross Zoltánnal)

MagyÉp 1945-55

MDK

Biczó Katalin épitész

Krisztina-krti lakóépület és filmszinház repr.
helyszinrajz

Fiastyuk-utcai lakótelep repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Épitőmüvészet 1954.4-6.sz. 110.1. 125.1.

Biczó László épitész

M.D.K.

Bp. II. Aranyhegy és környéke rendezési tervpályázaton dijazva.

Társtervező: Gerő Balázs, Megyeri[illegible], Máté Gusztáv, Máté András,

Magyar Építőművészet 1967/6. 3.1.

Bíró László

az alábbi tervpályázaton megvételt nyert 17. számú terv egyik szerzője.

B.Kállai Ilona - Kiss Dénes: Esztergom városközpontjának új megformálása, tervpályázat, 1970. - Magyar Építőművészet, 1972.2.sz. 8-13.l.

Biczó László, építész

L: Farkasdy Z.

-: követségi kirek

Magyar Építőművészet Bp. 1983

6

83/3

M. D. U

Biczó Tamás építész

„A" tömb 0-1-2-3-4 jelű négy db.

2 szintes üzletház

(Repr. Alaprajz, Távlati utcarép)

Szende László: Pécs nyugati városrész
építészeti elrendezése
Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 105.,
112. l.

M. D. K.

Biczó Tamás –

Korompay György

Veszprém: Hóvirág utca (Repr.)

Gyárfás Iván: A városrendezés jelenlegi gyakorlata.

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 3. sz. 73. l.

Bicró Tamás építész

Résztvett az alábbi pályázaton
(maket, szepró)

N.N: Amszterdami Városháza
terpályázata 1968

Magyar Építőművészet 1970/2 2 old.

Bíró Tamás, építőművész

Battonyán városunk elsőként felszabadult helyszínén áll a Madarassy Walter szobrászművész és Bíró Tamás építőművész alkotása. Az emlékművet 1969. szept. 23.-án avatták.

[repró]

Gömöry Albert: Városunk emlékművei.

Békés Megyei Népújság, Békéscsaba, 1979. ápr. 4.

BICZÓ Tamás elhúnyt

MN 1995. dec. 5.

Mély fájdalommal tudatom mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy férjem,

BICZÓ TAMÁS

építészmérnök 1995. nov. 30-án elhunyt. Búcsúztatása a Farkasréti temető központi halottasházában 1995. dec. 8-án délután 2 órakor lesz.

egy marxista szemével. = Könyvvilág, 31, 1986, 7. 13.
657. BADER, Julia - STARR, George: A Saint in the Family: A Leaf of the "Hungarian Anjou Legendary" at Berkely. = Hungarian Studies, 2, 1986, 1. 3-11. ill.
658. Bakoš, Jan: Dejiny a koncepcie stredovekého umenia na Slovensku. Bratislava, Tatran, 1984 > 1984. 757, 1985. 946. **rec.** MAROSI Ernő = Ars Hungarica, 14, 1986, 1. 135-140.
659. BALÁZS Mihály - MONOK István: Szamosközy István és a Corvina. = Magyar Könyvszemle, 102, 1986, 2-3. 215-219.
660. BAXANDALL, Michael: Reneszánsz szemlélet reneszánsz festészet. Bp., Corvina, 1986 174 p., ill. (Pantheon) **ism.** ACSAY Judit: Reneszánsz szemlélet, reneszánsz festészet. = Új Tükör, 1986. augusztus 31. 2. **ism.** SZERDAHELYI István = Kritika, 1986, 12. 44. WAGNER István: Új sorozat a Pantheon. = Magyar Hírlap, 1986. augusztus 14. 4. T.A. [TASNÁDI Attila]: Egy új, komoly vállalkozás dicsérete. A Corvina Pantheon-könyveiről. = Népszava, 1986. június 18. 6.
661. BOGYAY Tamás: A bántornyai falképek donátoráról. = Ars Hungarica, 14, 1986, 2. 147-158. ill.
662. Csapodi Csaba: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp., MTA Könyvtára, 1984 > 1984. 762. **ism.** KERNY Terézia = Ars Hungarica, 14, 1986, 1. 141-142. KÖRMENDY Kinga = Irodalomtörténeti Közlemények, 90, 1986, 1-2. 200-201. MAGASSY Sándor: Kódexkiállítás a budai várban. = Evangélikus Élet, 1986. január 19. 2. MONOK István = Hungarológiai Értesítő, 8, 1986, 3-4. 37-38.
663. CSAPODI, Csaba: Ob die Budaer Werkstatt der Illuminatoren des Königs Matthias noch im XVI. Jahrhundert arbeitete oder nicht? = Gutenberg Jahrbuch, 61, 1986 60-63.
664. CSAPODI Csaba: Újabban ismeretessé vált hiteles

Kéran áttenni a 35. p. VO helyére

Bíró Tibor

rajzát közli

Budapest, 1969. 6. sz.

32.1.

Térkép

Biczó Zoltán: Camping

1963.

833-ból ... 244
zkönyvéből ... 245, 248, 249
-Mártonból ... 250
aszód-Beszterczemegye ... 251
... 251
... 252
... 265
ɴ-tól ... 266
roniques de France» czimlapja. COUSIN rajza ... 267

pest, IV. ker. Hatvani-utcza 16.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI

MEGBIZÁSÁ

PASTEINER

6. SZ. 1886 MÁ

BUDAPE

FRANKLIN-T

MAGYAR IROD. INTÉZET É

J Biczó Tamás

III. é. ép. hallg.

egy gúnyrajza

repr.

Technika

1942. 12. l.

vegjes

g. 13

1 Köt. 4r

Weerth,

Prof. Dr. Ernst aus'm

Verhandlungen des internationalen Congresses für Alterthumskunde und Geschichte zu Bonn im September 1868

Biczó Tamás

nellemes grafikus tárkeysvárlatait dicséri a bíráló Lindner László: „Drezda, Lipcse, Szász Svájc" c. utitörgy lapcsán

két utitörgy az NDK-ről (P.A)

Magyar Szólap, 1969. február 13. 6.

Ø Biczó Magda

iparművész

1943-ban 17 éves

szül. Ócsa (?)

Lásd

Vízy Elemér

Levente művészek -

107. l. Keppel

110. l. "

1668-909-23
Titkári-szoba.

280. Tükör.

Egy darab kézi-tükör két ajtószarnnyal, támasztóval láncz-on.
Méretei a keretnek 24 cm. magas 20.7 cm. széles.
Becsértéke..... 3 K

Biczó Piroska, régész-múzeológus

Amikor 1974-ben Bács-Kiskun megye Tanácsa ösztöndíjalap létesítéséről döntött, a mecenatura hajdanvolt hagyományait keltette életre. — 1983-ban hét alkotó munkáját segítette a megye Tanácsa. — Ilagyományosan a tudományos ~~tutat~~ kutatást is segíti a Tanács. Ezúttal Biczó Piroska régész-múzeológusnak szavaztak bizalmat. a „Bács-Kiskun megye építészeti emlékei" című kutatási program keretében készít tanulmányt a középkori építőművészetről.

Ballai József: Mit vállalnak Bács-Kiskun ösztöndíjasai?
Petőfi Népe, 1984. márc. 18.

MDK

Biczó Tamás, épitész,

Szabó István és Böjthe Tamás közös pályamüve III. dijat kapott.

G.J.: A nyilvánosság előtt is megvitatják a lakóház tervpályázat díjnyertes terveit. "Magyar Hanset" 1954 dec.19. 6.l.

MDK.

Biczó Tamás

Fotópályázaton dijat nyert

Magyr Nemzet 1966 dec.17.

M.D.K.

Biczó Tamás

A Szegedi Olajközpont tervpályázatán 10ooo Ft-os megvétel

xxxxxxxxxxxxxx-Tervező: Schőmer Ervin

Munkatárs: Módosi Eszter- Erdős Annamária- Schőmer András- Szabó László- Marosi József- Falta Imre- Berczik András

Magyar Építőművészet 1967/3.1.

1021

Bicó János építésmérnök

1973.V.19. Petőfi 21.44 Gné

Láttuk hallottuk

Előző számunkban a Lakáskultura Szerkesztőségében beszélgettünk a mai falu képéről. Most ezt a beszélgetést folytatjuk Bicó János építésszmérnökkel, azért éppen vele, mert ő szervezett még azak idején 69-ben egy olyan falusi házat, amelyet azóta is példaként emlegetnek. Amikor felhivtam telefonon és kértem, hogy beszélgessünk erről a házról és egyáltalán a falusiházakról, akkor azt mondta, hogy ma már ezt egészen másként tervezné meg és ma már nem tartja jónak.

- Igen ezt most már tényleg hittel mondhatom t.i. azóta ezt a tervet árulják tipustervként. Most pontos adatokat nem tudunk, hogy hányat vettek meg, egy tudom, hogy a mult évben kb 100-at. De érdekes, hogy akik engem felkerestek, mint tervezőt, hogy kérték a véleményemet, mert épittetni akarták ezt a házat egy se paraszt ember volt. Én azt hiszem, hogy az volt a hiba ebben a tervben, hogy igyekeztem a régi ház szerkesztésének a logikáját átvenni. Érdekes, és nagyon tanulságos dolog ez az egész, amit mi néprajznak tudunk és azt hiszszük, hogy ez valahonnan a nép lelkületéből fakadt ez az egész beépités, biztos, hogy nagyköze van a magyar nép életéhez és a foglalkozáshoz, mégis igen érdekes, hogy annak idején elég szigoru falurendezési tervek alapján született igy. Tulajdonképpen akkor vált általánossá ez, vagy majdnem kötelezően [illegible]

hódoltság után Mária Terézia telepeseinek egy csomó falut épittetett, és akkor az osztrák hadmérnökök faluterveket csináltak és szigoruan előirták ezt a beépitási formát. Most ez azért tanulságos, mert itt lehet látni,,hogy milyen hallatlan nagy szerepe van a városrendezés és falurendezési előirásoknak. Mi azt mondjuk, vagy azt hisszük, hogy a sátortetős, vagy mandzart tetős forma ez izléstelen, meg nem olyan szép, mint a régi és igyekszünk visszonyulni ahhoz a házhoz, ami azóta kihalt gyakorlatilag és hát nem tartják az emberek szépnek. Talán azért is, mert egy faluba, ahol a közösség mindig valamilyen izlésbeli összetartozást is jelentett és jelent ma is talán egy ilyen lépés, hogy ő másféle házat épit,,mint ami a faluba szokásos, hát ugy kinéznék a faluból.

- Persze akkor logikusan felvetődik a gondolat, hogy nem lehetne-e ennek a mai sátortetős tipusnak valami izlésesebb szebb változatát megtalálni, de ugy, hogy azért erre mégis emlékeztessen.

- Ha éppen ez az, amit én már másképpen látok azóta is mióta ez a ház készült, hogy az a ház is sajnos ez ellen a ház ellen készült, tehát tulajdonképpen azt mondtuk akkor, és sajnos ezt le is irtam, most már sajnálom, hogy vissza kell ahhoz a háztipushoz nyulni, mert hát az volt az igazi. Valóban nlehet, hogy az nagyon sok értéket tartámazott és biztos, hogy esztétikai rendjét arányait tekintve hangulatát, sokkal szebb volt, mint ez. Azonban ez az elmult, nem tudom pontosan mennyi idő á lehetett, amikor ezt a sátortetős beépitést kezdték és mennyi idő telt az el azóta, de gondolom

olyan 30 év lehet, amikor hát ez a tipus egyre inkább előre jöt ezt már nem lehet meg nem történtnek tekinteni. Akkor járnánk el helyesen és most már ugy gondolom, hogy ha ebből indulnánk el, tehát nem ez ellen készitenénk tipusterveket, hanem valahogy ennek a javitására, tehát ez egy olyan alap, amit most már muszáj figyelembe venni akkor, hogyha egy tervtől általános elterjedést várnánk. Megbecsüléssel kéne közeliteni ehhez a témához. Tehát nem szabad azt mondanunk ezeknek a vidéki embereknek, hogy amit csinálnak az izléstelen, és ninos esztétikai itélőképességük, mert én azt hiszem, hogy nem igaz, mert ez ugyan az a nép, aki annak idején azokat a szép házakat csinálta. Csak azóta változtak a körülmények és változhatott az életforma és más izléskategóriák álltak elő, az aztán már egy más kérdés, hogy az izlést, hogy lehet befolyásolni.

- És azt hiszem, hogy mióta ezt a sátortetős házat csinálják annyira sok idő nem telt el, hogy a felesleges elemek lefaraghatók lettek volna, hogy lassan ez egy valóban stilussá forja ki magát,,hanem még egy olyan átmeneti állapotban van, tehát az uj jeleit mutatja, de még vegyesen csunyán, de lehetséges, hogy tulajdonképpen önmagától isletisztulna ez a forma, persze nem árt siettetni ezt a folyamatot.

- Igen, tulajdonképpen az az igazság, hogy a forma azért logikus, tehát ez a sátortetős forma. Érdekes dolog, hogy ez egy nagyon funkcionálisan, egy logikus elrendezés, miért? Hát azért, mert az oldalhatáron álló épület régen az oldal kertre nézett, mivel most már közszüvesitik a telkeket és hát utat épitenek a telkek elé, a telkeknek minél keskenyebb osztása a cél

azért, hogy az útfelületek csökkenjenek. Most 14 méteren telek szélességnél már oldalra nem nézhet szoba, mert akkor rábámulna a szomszédnak a tűzfalára, na most hova nézzen, ha oldalra nem nézhet, na most hátra nézne a kert felé, ez volna az idealizált elképzelésünk, hogy a kert kapcsolattal, no de a kert mélység értelemben is csökkent, tehát előrébb szorult a hátsó kertnek a határa s a gazdasági udvar rászorult az épületre. Tehát arra se nézhet a szoba.

- Felvetődhet egy másik szempont is, egy kicsit bátortalanul vetem fel, de lehet, hogy van benne valami. Azt mondja, hogy régen oldalra néztek ezek a házak, most pedig az utca felé. Lehet, hogy egy nyitottabbá váló életforma is követeli ezt a kicsit nyitottabb építkezést, mert a közvetlenebb kapcsolatok az utcával az arra járókkal, az emberekkel.

- Ha most, ami a célszerűséget illeti az nem biztos, hogy azért mégis olyan célszerűek. Itt egy nagyon érdekes dolog van ez azt hiszem hogy majdnem szociológiai vagy szociográfiai feladat ennek utánna nézni, hogy a jelenlegi életforma a falusi életforma véleményem szerint mindenképpen átmenet. T.i. ezé, hogy háztáji, baromfi tartás, vagy disznótartás van településeken belül az sokáig nem lehet. Azért nem lehet, mert nem lehet ezeket így közművesíteni, korszerű településeken már nem lehet állattartással foglalkozni.

- Persze ez egy örökös ellentmondás, mert egy építésznek tulajdonképpen mindig egy kicsit a jövőnek kell tervezzen, még akkor is, hogyha ez a városi építészetben szemmindig így van anyagi okok miatt. De mégis csak ez a cél, hogy néhány évti-

zedre előre tervezzen, ne legyen 5 év mulva, 10 év mulva elavult az épület, amit tervez, ugyanakkor ezzel az adottsággal számolni kell.

- Igen egy érdekes dolog, hogy tulajdonképpen ezek a házak is szerintem kicsit a jövőnek vannak tervezve, mindenki tudja, hogy ugy nem fog élni az elkövetkező generáció, mint ahogy most élnek, mivel minden ember hát egy kicsit a fiának is épiti aházat, tehát nem olyanra épiti, amilyet ő a saját életformájához megfelelőnek tart, hanem egy kicsit előremutatónak gondolja no de szerintem ez az elképzelés a jövőről ez egy kicsit homályos. Valamilyen polgári, vagy ilyen régi értelembe vett polgári életformának az elképezlése ez, és ezzel kapcsolatban az ilyen izlénkategóriák is ilyen bizonytalanok.

- Furkó Zoltán beszámolója és Nagy Izabella interjuja után Csapó György két kiállitásról beszél.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-729

NÉPSZABADSÁG

1971 JUL 2

1021

KÖNYVSZEMLE

Erre a kötetre, de általában is érvényes: nem kíván cégért egyetlen olyan

TÖRTÉNETI REGÉNY

sem, amelynek cégéres már maga a hőse is. Semmi csodálnivaló nincs abban, hogy máris tizenegy olasz kiadásban jelent meg *Maria Bellonci* barokkos ékítésű és jóindulatúan elfogult regénye *Lucrezia Borgia* életéről, akinek *„igazi drámája nem gyengeségében rejlik, hanem beleegyezései benső végzetszerűségében"* satöbbi. Elismerést kíván az események és a jellemek, indulatok, vágyak, érdekek dús motiválása, a pápai és nemesi udvarok képmutatásának és erkölcsi fertőjének nagyjából hiteles s mindvégig sodró ábrázolása. Nem hinném, hogy a terjedelmes re-

gény sokáig fogja roskasztani az üzletek és raktárak polcait. *(Európa)*

Zenetudományunk idős nagyja, *Molnár Antal* az ókor egyik utolsó szellemi óriásának, az V. és VI. század fordulóján élt Boethiusnak életútját, elveit és tragikumát festette meg *A halállátó* című fiktív önéletrajzi regényben. (A fikcióra külön felhívjuk a figyelmet, mert a könyv bevezetője félreértést okozhat.) Ragyogó tudásanyag, a kényszerűségből politikussá lett filozófus sorsfordulatainak érzékletes színpompája és a korrajz extenzitása adja az ábrázolás értékeit. Erkölcs és politika szembekerülésének már-már elvi szintű, általánosító tragikuma vagy a mese és szerkezet lazasága kevésbé sikerült. Nemrég jelent meg magyarul Boethius utolsó, börtönben írt munkája *(A filozófia vigasztalása)*; Molnár Antal gazdag és forró stílusú regénye jó hátteret kínál és sok nézagot tölt ki, kisebb tévedései ellenére (Martianus Capella személyes hatása valószínűtlen, pontatlanul datálja a keresztény vallás állami szentesítését, Caligula konzuli rangú lovát Caracallának ajándékozza, a „hiszem, mert képtelenség" tézis szerzőségét pontatlanul adja meg, Cyprianus és Symmachus személyisége homályos, néhány életrajzi adalék legalábbis kétségbe vonható). A művelődéstörténeti összkép lényegi igazsága és lelkes tobzódása menti a regényesítő szabadosságot, s okvetlenül az érdemek javára billen a mérleg. *(Magvető)*

Castiglione. László hasonlóképpen ókori tárgyú monográfiája *(Római művészet)* kívánkozik élre az új

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI

munkák sorában. A szerző tudományos és népszerűsítő munkásságának ismeretében eleve színvonalas kötetet várunk, amely méltóképpen nyitja meg a *Corvina Kiadó* új, nagy korszakokat bemutató sorozatát. Valóban így van: tanulsággal és élvezettel olvassuk a könyvet; a dús képanyag összeállítása és nyomása is sikerült. A szakszerűség és a folyamatos lendületű tárgyalási mód biztosítja a jó ritmust. Castiglione hét nagy fejezetben tárgyalja a római képzőművészet főbb fázisait, műfajok szerint nyújtva kisebb egységeket, s e művészet kortársi „fogyasztóinak" társadalmi helyzetéből indul ki a stílusok és ízlések változásainak magyarázatában. Konkrétan és tetszetősen elemzi a római sajátságokat, azokat az elveket és módokat, ahogyan a klasszikus görög és hellenisztikus példákat a név szerint alig ismert itáliai mesterek átörökítették és megváltoztatták. A boltív megszerkesztése, az axiális súlypont építészeti funkciója, a festői témák aktualizálása, a köztársaság kori portré oligarchikus lényege, a templomok térkompozíciós terve, az augustusi stílus fellazítása, a szobrok szemcsillagának meghonosítása, a válságkor portréinak patologikus torzulása, optikai realitás és fogalmi kompozíció ütközése — megannyi fontos elem a római művészet önállóságának megmutatásában. A téma bizonyos leszűkítése azonban, amit az utolsó lapokon indokol a szerző, vitatható: a keresztény és provinciális művészet — szerintem — szerves része a tárgynak. Megsokszorozta volna az érzékletességet a műemlékek méreteinek közlése, s reméljük, hogy a sorozat későbbi köteteiben, ahol a festészet jelentősége megnő, a színes illusztrációk is sokasodni fognak.

Sopron múltbeli és jelen értékeit látjuk két, csaknem egyidőben kiadott album lapjain; mindkettőnek a bevezetőjét a nemrég elhunyt tudós, *Csatkai Endre* írta. *Lőrinczy György* fotógyűjteménye a várostörténeti, kulturális és környezeti szépségekre irányítja a figyelmet. A jellegzetes és áhítatos részletek felvillantása sikerült legjobban, itt-ott viszont bravúrkeresésnek tűnik a néző-

pont vagy a fény-árnyék vibráltatása. *(Corvina)* — A város gazdagságára vall, hogy a *Panoráma képeskönyvek* sorozatában közzétett könyv, melynek lényegre törő összekötő szövegét *Friedrich Károly* írta, igen sok vonatkozásban kínál újat.

Ugyanebben a jól szerkesztett — bár a kötetek belső tagolását tekintve kissé laza — könyvek dolgában sem garasoskodó, turistáknak szóló sorozatban jelent meg *Gerő László* munkája: *A budai Vár.* Szépen hasznosítja az újabb kutatási eredményeket, tudós és lelkes értéssel kalauzolva bennünket e sok évszázados városrész emlékei között. Kitűnőek a fényképész-munkatársak fotói és *Biczó Tamás* grafikája.

Nehéz kiszakadnunk a szép látványosságok bűvköréből. Ünnepi alkalom indokolja, hogy a

MODERN KÖNYVTÁR

újdonságaira tereljük a szót: e méltán népszerű sorozat 200. köteteként jelent meg *Joseph Heller* színpadról is ismert drámája, a *Megbombáztuk New Havent.* Önkritikusan kell kezdenem a véleménymondást, mert Heller zajos sikerű regényéről *(A 22-es csapdája)* elég szerencsétlenül írtam annak idején: hirtelenében megkurtított szövegemből úgy tűnt, mintha bizony én akarnám megvédeni az amerikai hadsereg becsületét az íróval szemben... *„Megint meggyilkoltak egy gyereket a háborúban. És maguk csak ülnek itt. Itt történt az orruk előtt. Nem érdekli magukat?! Nem jelent ez maguknak semmit?!"* — kiáltja a nézők arcába az egyik szereplő, aki éppúgy *lehet* színész, mint valóságos civil, amiképpen a gyilkosságsorozatba fúló „játék" abszurdsága is a hétköznapok rideg valóságát mezteleníti le. Halálhörgésbe csap az akasztófahumor, hogy felrázza az amerikai városok és fiúk pusztulásán is vállat vonó nézőket. Vigyorral és váddal dermesztő, olvasmányként is hatásos dráma.

Figyelmet és szeretetet érdemel *Veronica Porumbacu* román költőnő életrajzi vallomása *(Kapuk).* A királyi-fasiszta Románia világát elemzi személyes emlékei tükrében, a mélységek mélye felől *(„amit én élek át, az nem a mártírság, az a megaláztatás...")*, a kommunista mozgalom erkölcsi szépségéig és a megosztottság nehézségeiig. Szigorú önismeret és lírai őszinteség vezérli az írásban — finom mértéktartással, okosan és kedvesen.

F. R.

Biczó Tamás

HÍREK

— **N. N. Bogoljubov,** a Dubnai Egyesült Atomkutató Intézet igazgatója, aki tíz napot töltött hazánkban, csütörtök reggel elutazott Budapestről.

— **Hazaérkezett Moszkvából** tegnap az a KISZ-delegáció, amely részt vett a szocialista országok fővárosai fiataljainak első baráti találkozóján.

— **Dr. Horváth Tibor,** akit az Elnöki Tanács legfelsőbb bírósági bírává nevezett ki, s a Legfelsőbb Bíróságon tanácsvezetői beosztást kapott, csütörtökön letette a hivatali esküt.

— ÚJABB TIZENEGY VÁLLALAT csatlakozott tegnap a SZOT-ban ahhoz a szocialista szerződéshez, amelyet az elmúlt év novemberében tíz vállalat megkötött. A szerződő — most már huszonegy vállalat — felajánlotta, hogy az 1973. december 31-i határidő helyett egy évvel hamarabb felépítik a földalatti Deák tér és Déli pályaudvar közötti szakaszát.

— **Összevontak két nagy múltú** mecseki szénbányát. Július 1-től egy üzemként, egységes irányítással működik Pécsbánya és Szabolcsbánya, amelyek körzetéből az elmúlt évszázad alatt mintegy 60 millió tonna feketeszén került felszínre. Az új bányaüzem neve: Pécs-bányaüzem.

— *DÜRER SZÜLETÉSÉNEK 500. évfordulója alkalmából tegnap Gyulán a TIT előadótermében emlékünnepséget rendeztek, amelyen Heribert Reisenweber, az NDK budapesti kulturális és tájékoztató központjának igazgatója tartott előadást. A középkori vár lovagtermében megnyitották a Dürer-emlékkiállítást.*

— SZERSZÁMGÉPIPARI KONFERENCIA lesz július 5-től 10-ig a Gépipari Tudományos Egyesület és a Bányászati és Kohászati Egyesület rendezésében. Erre az alkalomra 14 országból Európából és az Egyesült Államokból várnak szakembereket Budapestre.

— **Jól sikerült Miskolcon** a kalauz nélküli közlekedés csütörtöki premierje. Az ország vidéki városai közül elsőnek itt futottak ki a villamosszerelvények és az autóbuszok kalauz nélkül.

— *A MŰKINCSEK fokozottabb védelmét határozta el az indiai kormány, miután nemrégiben elloptak egy ezeréves Visnu istent ábrázoló szobrot. Az 1 méter 80 centiméter magas szobor Delhitől 400 kilométerre északkeletre állt és onnan tűnt el nyomtalanul. Az ügyben az Interpol is nyomozást folytat.*

— A LEVEGŐT NEM SZENNYEZŐ MOTOROK gyárát szándékozik építeni a Volvo svéd autógyár, a francia Renault Művek, valamint a Peugeot autógyár. A megállapodás szerint az üzemet Lille-ben építik fel. A motorokat svéd és francia gépkocsikba szerelik be.

— *A SZENTENDREI NYÁR 1971 eseménysorozatát tegnap este nyitották meg. A Szentendrei Teátrumban megtartották A botcsinálta bölcsek és A szüzesség acél-tükre főpróbáját.*

Négy halálos közlekedési baleset

Pirosra váltott a jelzőlámpa: mégis átment az úttesten *Kovács Miklós* 55 éves segédmunkás Lágymányoson, a Fehérvári út és Bocskai út torkolatánál. Egy 41-es villamos halálra gázolta.

Figyelmetlenül haladt át az úttesten *Zágonyi József* 31 éves gépkezelő Csepelen, a Szabadkikötő úton. Az ittas gyalogost egy személygépkocsi halálra gázolta. Menet közben ugrott fel egy

ÖZVEGY FÖLDES SÁNDORNÉ, a párt- és a munkásmozgalom régi harcosa, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje elhunyt. Temetése július 5-én, hétfő délután 13.30 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben. (Kozma u. 6.) — *Az MSZMP VIII. kerületi Bizottsága.*

— DIPLOMAKIOSZTÓ ünnepségen Kaposvárott a Felsőfokú Mezőgazdasági Technikumban tegnap 51 végzős hallgató vette át az oklevelét.

— **Az Akadémián megkezdődött** tegnap a Nemzetközi Pszicho—Neuro—Endokrinológiai Társaság második konferenciája. A tanácskozáson húsz ország küldöttei vesznek részt, a tudományág legkiválóbb művelői, akik az agy, a hormonrendszer és a magatartás kapcsolatait tanulmányozzák.

— KÖLTÖZNEK A LAKÓK a székesfehérvári szobabérlők házába. Az új létesítmény — Fejér megyében az első ilyen jellegű épület — fiatal, gyermektelen házaspároknak, nyugdíjasoknak, magányosoknak ad otthont.

— **Az 500. kijavított Diesel-mozdonyt** tegnap adták át a szombathelyi MÁV Járműjavítóban a nagykanizsai vontatási főnökség képviselőinek. A jövőre százéves fennállását ünneplő szombathelyi üzemben alakították ki az első vidéki vasúti Diesel javítóbázist.

— SIKERT ARATTAK a magyar alkotások a vöröskeresztes egészségügyi, illetve orvosi filmek negyedik nemzetközi fesztiválján Bulgáriában. A Mondd a neved! című film alkotói, Szemes Piroska forgatókönyvíró és Zsurzs Éva rendező, ezüstérmet kaptak. Kitüntettek más magyar filmeket is.

— ESZPERANTÓ ÚTTÖRŐTÁBOR nyílt a Balaton déli partjának egyik legszebb pontján, Balatonfenyvesen. Az immár hagyományos nyári táborban a szocialista országok eszperantista pajtásai találkoznak.

— A KÖZLEKEDÉSTUDOMÁNYI EGYESÜLET kétnapos vándorgyűlése csütörtökön Nyíregyházán, a tanárképző főiskolán megkezdődött.

— **Várostörténeti bemutató** nyílt hazánk egyik legfiatalabb városában, Százhalombattán.

— *OPERASZAKOS HALLGATÓK, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola növendékei, csütörtökön az Erkel Színházban tartották évzáró vizsgaelőadásukat.*

— **Hóviharok és heves záporok** pusztítanak ismét Chile középső és déli területein. A jelentések szerint a viharos időjárásnak több halálos áldozata van, több száz családot kellett otthonaikból kiköltöztetni.

— MAGYARORSZÁG ELŐSZÖR VESZ RÉSZT a máltai nemzetközi vásáron, amelyet tegnap ünnepélyesen megnyitottak. A Hungexpo rendezésében hét magyar vállalat mutatja be termékeit.

— ÓPIUMTERMELÉSI TILALMAT rendelt el a török kormány. Az ország három tartományában már az idén ősztől kezdve nem szabad ópiumot termeszteni, az ország egész területére vonatkozóan a tilalom jövő ősszel lép életbe. Az ópiumtermeléssel foglalkozó 75 ezer családot a kormány kárpótolja veszteségükért.

— **Kétezer lakást építenek** Vácott a negyedik ötéves terv időszakában, ebből csaknem ezret magánerőből, illetve OTP és vállalati hitellel.

— **Tíz százalékkal emelték** a kenyér árát július 1-től Nyugat-Berlinben. Tavaly ugyancsak 10 százalékos kenyéremelést hajtottak végre.

— EGYÉVES KÍSÉRLET KEZ-

Oczel Jánost, a párt és a munkásmozgalom régi harcosát 60. születésnapja alkalmából az MSZMP Központi Bizottsága nevében *Nyers Rezső*, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára köszöntötte. Jelen voltak *Jakab Sándor* és *Bálint József*, a Központi Bizottság tagjai, a Központi Bizottság osztályvezetői.

Kitüntetések

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Földi Vilmosnak*, a SZOT üdülési és szanatóriumi főigazgatóság vezetőjének és *Huber Lajosnak*, a Közalkalmazottak Szakszervezete számvizsgáló bizottsága elnökének, eredményes munkásságuk elismeréséül, nyugállományba vonulásuk alkalmából a *Munka Vörös Zászló Érdemrendje* kitüntetést adományozta.

A kitüntetéseket *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át. Jelen voltak a kitüntetések átadásánál *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára, *Gál László*, a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkára és *dr. Prieszol Olga* a Közalkalmazottak Szakszervezetének főtitkára.

*

Az Elnöki Tanács *Fonó Albert* Kossuth-díjas akadémikusnak 90. születésnapja alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozata* kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Erdey-Grúz Tibor*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke *Bognár Géza* akadémikusnak, a műszaki tudományok osztálya elnökének jelenlétében adta át Fonó Albertnek.

Nyereménybetétkönyv-sorsolás

Az Országos Takarékpénztár csütörtökön Nagykátán rendezte meg a nyereménybetétkönyvek 1971. második negyedévi sorsolását.

Mindazok az 1971. június 29-ig váltott és a sorsolás napján forgalomban levő nyereménybetétkönyvek, amelyek sorszámának utolsó három számjegye (számvégződése) megegyezik az alább felsorolt számokkal, az 1971. második negyedévi átlagbetétjüknek a számok mellett feltüntetett százalékát nyerték:

BICZÓ László Építés

yeztető fórum alakult

tta, hogy szükség van ágazatközi egyeztetésekre

zatok Szövetségének Önkormányzatok Orély István, a Magyar lnöke, Körössy Jenő, s Szövetségének főtitkára, Őry Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, Kerpen Gábor, a Liga Szakszervezetek alelnöke, Seress György, Szabó Endre, a SZEF elnöke és Kónya Gusztávné, a Szociális Területen Dolgozók Szakszervezetének elnöke aláírja a dokumentumot FOTÓ: MTI – BRUZÁK NOÉMI

arra, hogy bár alapvetően a kormány és a közalkalmazottakat képviselő konföderációk alakították meg a tanácsot, abban helye van az önkormányzatoknak is, nélkülük nem lehet egyezségeket kötni.

Szabó Endre, a Szakszervezetek Együttműködési Fórumának elnöke megerősítette: álláspontjuk továbbra is az, hogy a KIÉT megfelelő fórum volt a közszféra munkavállalóit érintő ügyek megtárgyalására. A konföderáció ugyanakkor kész volt a kompromisszumra egy olyan intézmény létrehozása érdekében, amelyben a közintézmények dolgozóinak javát szolgáló megállapodásokra is lehet jutni.

Az alakuló ülésen elfogadták a KOMT alapszabályát. E szerint a kormány a szociális partnerek véleményét megismerve, az álláspontok egyeztetése után dönt és intézkedik a közalkalmazottakra vonatkozó kérdésekben. A szociális partnereket véleményezési jog illeti meg a közalkalmazotti törvénnyel, a közalkalmazotti illetményrendszerrel, a munka törvénykönyve közalkalmazottakra vonatkozó kérdéseivel kapcsolatban. Véleményezhetik a költségvetési törvény közalkalmazotti jogviszonyt közvetlenül befolyásoló elemeit, a közalkalmazottakat érintő, az államháztartásra vonatkozó szabályozást.

Kun J. Erzsébet

kacsoportok

mindaddig, amíg úgy tűnik, hogy van értelme a megbeszéléseknek, folytatják a tárgyalásokat. Ugyanakkor figyelmeztetett: nem biztos, hogy egy újabb hágai tárgyalás annyit hozna a számunkra, mint egy kétoldalú egyezmény.

Székely László kormánybiztos szerint a kormányprogram sem ígért a vízmegosztás kérdésében látványos és gyors megoldást. El kell fogadni, hogy a nemzetközi tárgyalások üteme meglehetősen lassú.

Jelöltségét az adatvédelmi ombudsman pozíciójára Székely László nem kívánta kommentálni.

Ötvös Zoltán

ott a pályát

árok esetében a legerősebb

hetik ki.) A főtitkár szerint egy diplomával és nyelvvizsgával rendelkező fiatal

Soros György új alapítványa a CEU-t támogatja

Értesülésünk szerint *Soros György* igen nagy összegű, több millió dolláros alapítványt hozott létre, amelynek kizárólagos célja a budapesti székhelyű Közép-európai Egyetem (CEU) támogatása.

Soros pénteken érkezett Budapestre, hogy részt vegyen a ma kezdődő hivatalos ünnepségsorozaton, amelyet a CEU megalakulásának 10. évfordulóján tartanak. A magyar származású New York-i pénzember az egyhetes rendezvény hivatalos vigadóbeli megnyitóján személyesen jelenti be az alapítvány pontos összegét. Az alapítványi pénzt a tervek szerint az egyetem oktatási és kutatási céljaira kívánják fordítani.

A CEU-n, amelyet 1991-ben Soros György amerikai stílusú egyetemek mintájára alapított, jelenleg közel 50 országból, főként közép, és kelet-európai országokból jött 867 diák posztgraduális képzésben részesül. Soros a CEU létrehozásával eredetileg célul tűzte ki, hogy

RÖVIDEN

Pokorni kész találkozni Kováccsal

Pokorni Zoltán örömmel fogadta *Kovács László* a Fidesz és az MSZP vezetőinek találkozóit kezdeményező levelét. Mint mondta, a Fidesz korábban is jelezte, mennyire fontosnak tartja a pártok közötti párbeszédet. A vezető kormánypárt elnöke pénteken úgy kommentálta a szocialista pártelnök kezdeményezését, hogy a jelenlegi nehéz nemzetközi helyzetben Magyarország érdekében fontos az összefogást szolgáló párbeszéd. A Fidesz elnöke a jövő hét elején írásban ad választ Kovácsnak, s javaslatot tesz a találkozó időpontjára és napirendjére is. Azt külön üdvözölte, hogy szemben a korábbiakkal, „Kovács László elengedi *Nagy Sándort,* hogy frakcióvezető-társával, *Szájer Józseffel* egyeztessen". Ezzel arra utalt szavai szerint, hogy a két frakcióvezető találkozója eddig az MSZP elnöke miatt hiúsult meg. *(MTI)*

A magyarok és az uniós munkahelyek

A szociális charta jövőjéről és a magyarországi szociális helyzetről tanácskozott pénteken Budapesten az Európa Tanács parlamenti közgyűlése szociális, egészségügyi és családi ügyek bizottságának európai szociális chartával foglalkozó albizottsága – mondta el lapunknak *Surján László* fideszes képviselő, a testület vezetője. A bizottság előtt *Harrach Péter* szociális miniszter számolt be a magyarországi szociális helyzetről. A bizottság tagjai megnyugvással fogadták annak a felmérésnek az eredményeit, amelyek szerint száz magyar állampolgárból mindössze kettő gondolkodik azon, hogy lakóhelyet változtat az uniós munkalehetőségek kihasználása érdekében. *(B. R.)*

Az ORTT feljelenti a Pannon Rádiót?

Közösség elleni izgatás gyanúja miatt feljelentheti a Pannon Rádiót az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT). Ezt a lehetőséget is javasolja a médiahatóság irodája által készített előterjesztés, amelyet a jövő héten tárgyal a testület. A Pannonnal szemben azért indult vizsgálat, mert szeptember 4-én beolvasták *ifjabb Hegedűs Lórántnak* az egyik MIÉP-es kerületi lapban megjelent cikkét. Az írás tartalma miatt közösség elleni izgatás gyanújával nyomozást rendeltek el. Az ORTT elé kerülő javaslat a feljelentésen kívül kétmilliós kötbér vagy figyelmeztetés kiszabását is kezdeményezi. *(H. Z.)*

Felvonulás az idegengyűlölet ellen

A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége több civil szervezettel karöltve felvonulást szervez október tizenötödikére, a nyilas hatalomátvétel évfordulójára. A délután öt órakor kezdődő rendezvény célja, hogy felhívja a figyelmet a növekvő rasszizmus és az idegengyűlölet veszélyére. Beszédet mond többek között *Daróczy Ágnes,* a Roma Pol-

Panoráma a Tubesről

Dallamtalan zene öleli a pécsi János-kilátót

Kísérteties, lebegő, dallamtalan zene öleli körbe a pécsi János-kilátó grádicsán lépegető turistákat. A 611 méteres magas Tubesen emelt torony vaslépcsője attól zenél, hogy az errefelé sohasem pihenő szelek átzúgnak a grádics acéllemezei között. Az ógörög mitológia szélistenének, Aiolosznak a hangszere, az eolhárfa muzsikálhatott oly titokzatosan, ahogy a János-kilátó csigalépcsője.

Kovács Szabó János nem zenész, hanem híradástechnikus a rendőrségen, mégis különös örömöt okoz számára a toronyban zengő, véget nem érő üveghang. Az 58 esztendős, pécsi férfi húsz éven át azt akarta elérni, hogy a város legmagasabb pontján, a Tubesen kilátó álljon. A technikus és szövetségesei munkálkodásának eredményeképp szeptemberben átadták a 22 méteres tornyot.

A terméskőből és vasbetonból emelt, tetején fasisakot hordó kilátó előtörténete 1891-ig nyúlik vissza. Akkor alakult meg Pécsett a Mecsek Egyesület, ami főleg azzal a céllal jött létre, hogy felkeltse ország-világ érdeklődését a város és a környék szépségei iránt. A civil szervezet működését támogatták a város szállodásai, vendéglősei, iparosai, mivel ők jó bevételt reméltek a turizmusból. Az egyesület sétautakat nyitott a Mecsekben, forrásokat foglalt, kulcsosházakat épített, képeslapokkal, térképekkel és turistakalauzokkal igyekezett Pécsre csalogatni a természet kedvelőit. S jöttek is a kirándulók, szép számmal. A Mecsek Egyesület népszerűségét bizonyítja, hogy a múlt század húszas éveiben három és fél-négyezer tagja volt a szervezetnek a 40 ezer lelket számláló Pécsen.

Az egyesület 1910-ben egy hét méter magas kilátót emelt terméskőből a Tubesen. A kirándulók körében rendkívül népszerű tornyot Rauch János műszaki főtanácsos, az egyesület alelnöke tervezte. A főtanácsosról elnevezett épület egészen 1981-ig állt, akkor viszont le kellett bontani, mert életveszélyessé vált.

Kovács Szabó János már akkor győzködte barátait arról, hogy a János-kilátót újjá kellene építeni. Csak hát húsz évvel ezelőtt a civil próbálkozások nálunk még eleve kudarcra ítéltettek. A Mecsek Egyesület 1948-ban megszűnt, feltámadására akkortájt nem látszott esély. 1991-ben aztán – a rendszerváltás adta lehetőségeket kihasználva – a híradástechnikus és néhány ismerőse létrehozta a Tubes Kilátó Alapítványt, s ez a szervezet tíz év alatt felépítette az új János-kilátót. A Biczó László és Horváth Margit tervei szerint emelt torony – bár háromszor olyan magas, mint elődje – anyaga és piramidális formája miatt erősen emlékeztet a korábbi János-kilátóra.

A torony hozzávetőleg 20-22 millió forintot ér – tudom meg Kovács Szabó Jánostól, a költségek felét pénzadományok fedezték. Akadt olyan pécsi vállalkozó, aki százezer forintot utalt át, egy idős asszony harmincezer forinttal segített, cserébe mindketten azt kérték, hogy kilétük maradjon titokban. Tucatnyi helyi cég – építőanyaggal, fuvarral, gépekkel és munkával – támogatta a torony ügyét.

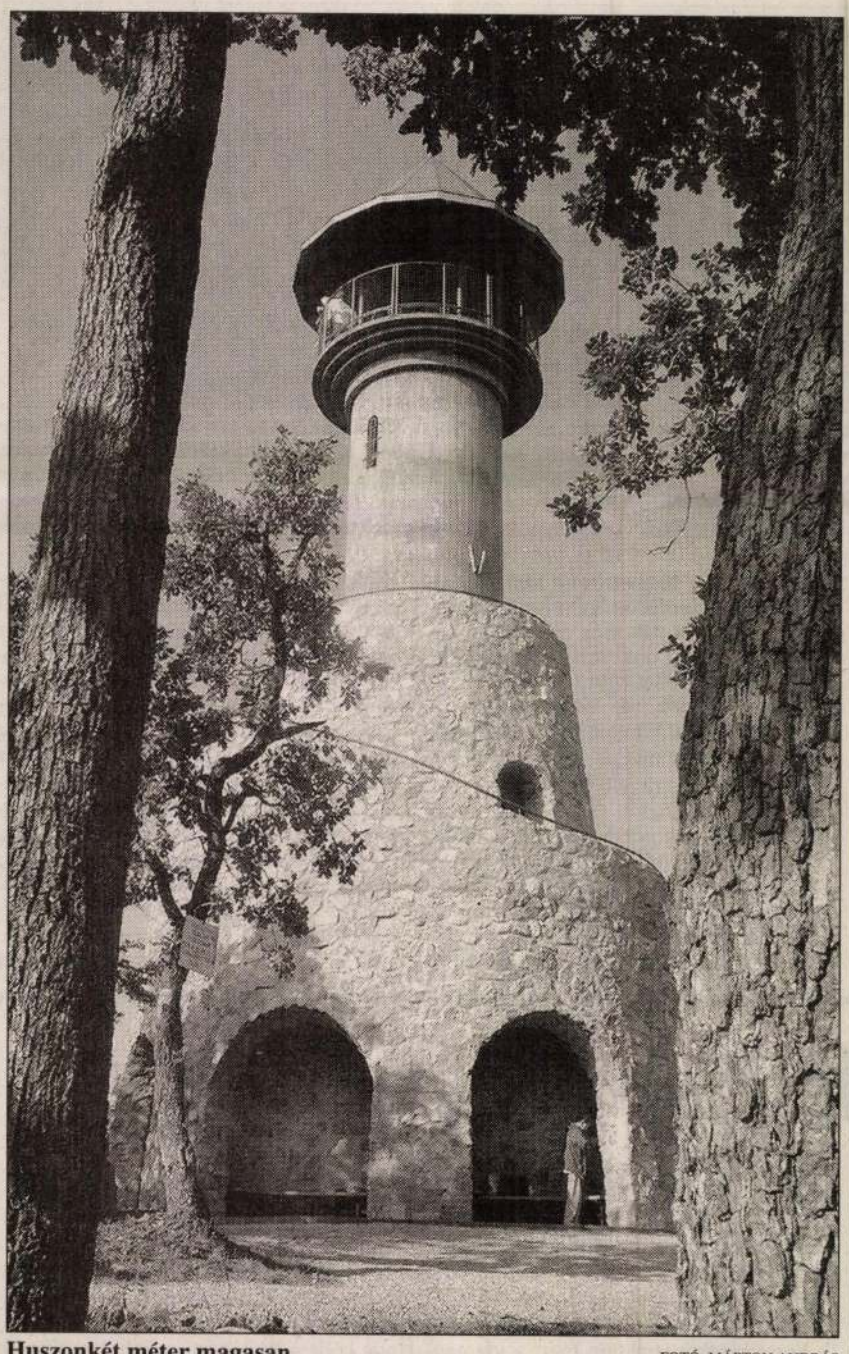

Huszonkét méter magasan FOTÓ: MÁRTON ANDRÁS

Az új János-kilátó várhatóan a Mecsek egyik legvonzóbb turistacélpontja lesz. A torony felső terasza páratlan panorámát nyit Pécsre, a Zengő-hegyre, az Árpádtetőre, a pellérdi és az orfűi tóra. Tiszta időben pedig az innen több mint száz kilométerre húzódó badacsonyi hegyek összetéveszthetetlen profilja is kivehető.

Amúgy a torony avatásának – mint utóbb kiderült – tragikus epizódja is volt. Egy 79 éves férfi, miután részt vett az ünnepségen, nem tért haza. Csak öt nappal később találtak rá az idős ember holttestére, nyolc kilométerrel távolabb. Bűncselekmény nem történt. A szívbeteg férfi szeretett nagyokat túrázni a Mecsekben, s szívesen letért a járt utakról. Talán eltévedt vagy rosszullét támadt rá, esetleg a Mecsekben érte őt utol a végső fáradtság.

Biztosan szép halála volt – mondják a Tubes szerelmesei, s elnéznek messze a János-kilátó tetejéről, miközben mögöttük ott zeng az acélgrádicson kószáló szél kísérteties muzsikája.

Ungár Tamás

Bicsák - Bicsó

Bicsák Pál

magyarszombati fazekas

Kresz Mária: Fazekas, korsós, tálas Bs. 1960

319.o.

BICSAY IMRE, szucsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ 2:IV. 1:V. szucs. 266.old

U.VARGA MARIANNA. Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX 1967-68. Székesfehérvár

---

BICSAI PÁL, szücsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az ötcsoportot jelzi. 263.old
/ I,2./ V. szücs. 299.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint ő 40-45-ször tette meg az utat Somogyb
Baranyába. Legtöbbször gyalog, mert a fuvaros nem látta
szívesen, ha a fazek s is a kocsin utazott. 16.old

SZUCH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai
Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, 1959. II.kot.
Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekas

Közlése szerint más és más volt az igény vidékenként. So
mogyba főként fazék. Disztelenek v. kevés diszüek voltak.
Kis mennyiségü és értékü anyagot használtak fel ezekre. K
Kivül zöld-barna, belül sárga mázasak voltak. 16. old.

CZUGH DEZSŐ: Fazekasmühelyektől a Magyarszombatfai
Kerámiagyárig I. 12. old

VASI SZEMLE, Helyismerei Évkönyv, 1959. II. köt.
Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint: a vasmegyei fazekasok készitményeik legnagyobb részét, Somogyban, Zalába, , Tolnában, Baranyában értékesitették gabonacserekereskedelem utján. A helybeli fazekasgazdák szállitották áruikat. 14.old.

CZUCH PÁL: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1959. II.köt. Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint: A cserekereskedő vasi fazekasok szekére
vitték árujukat. Stációkra osztották utjukat. Egy stáció, eg
etetés volt. Magyarszombatfa-Inke, Nagykanizsa, Letenye,
Lenti Nagybajom. -Itt ágazott el utjuk sokfelé. 15.old

CZUGH DEZSŐ: Fazekasmühelyektől a Magyarszombatfai
Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, 1959. II.kot.
Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint: a vasmegyei gabonáért cserélő fazekasok Nagybajo ig nem adtak el árut, mert eddig a vásározó fazekasok látták el a falvakat edénnyel. Somogy, Zala, Baranya Tolnába mentek. Onnan ágaztak el az utak sokfelé, hogy mely vidékekről mit akaltak beszerezni. 14.old

OZUGH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1959. II.köt. Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL.fazekasmester

Közlése szerint a vasi cserekereskedő fazekasokedényei kivül paraszt,azaz mázatlan volt.Csak szája mázas.Az ed edényt egyszer töltve gabonával adták.Egy kocsit 10-12 n napig árultak.32-36 mérü/egy mérő 63 lit./gabonát hoztal haza. 15.old

OZUGH DEZSŐ: Fazeknsműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, 1959. II.kot. Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint Somogyba sok tejesfazekat vittek. Elein
te fül nélkül. Belül mázas. Kint fehér engobbal fedve, vag
fehér keresztek a nyakán, mert a babona szerint, ha nincs
kereszt, nem jön fel a föle. A mázas meg volt öntve piros
földdel éa lefecskendezve fehérrel. 17.old.

SZUCH DEZSŐ: Fazekasmühelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, 1959. II.köt. Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint Somogyba vittekszükfeneku v. parasztfazekat. Mázatlan, csak néha bent sárgamázas. -Savanyitófazék 8-10 lit., belül sárga; Ezeket később kivül zöld mázzal vonták be. Abrohcsaos fazék 30-50 lit. kivül zöld, bent sárga. 17. old

OZUGH DEZSŐ: Fazekasmühelyektől a Magyarszombatfai Keramiagyarig l. 12. old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Evkönyv, 1959. II. köt. Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint Somogyba sok vizeskorsót vittek, mázatlant, mázsat. Többféle szájforma. Fehér-vörös csikok, és bekarcolt hullámvonalak. Boroskorsót is vittek. Piros v. Fehér v. piros festékbe mártották hasig. [illegible]
cserébe, amennyi belefért. Szép korsóért dupla bort is adtak. 18.old.

CZUGH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I.12.old

Vasi Szemle, Helyismereti Évkönyv, 1959. II. köt.
Szombathely, 1959

BICSÁK PÁL, fazekasmester

Közlése szerint: a cserekereskedő magyarszombatfai fazekasok utja Nagybajomban ágazott el, mert vagy buzat rmó, vagy rozs, kukoricatermő vidékre mentek. -Az utvonalak: Magybajom-Erdőcsokonya-Kámcsa.--Nagybajom-Palánk---Nagybajom-Igal---Nagybajom-Almamellék---Nagybajom-Baranyajenő---Nagybajom-Szakcs---Nagybajom-Szigetvár. 15.old.

CZUCH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, 1959. II. köt. Szombathely, 1959

Bicsár Vendel ötvös

Közös tártalon szerepela Pécsi Galériába

Magyar Hirlap 1981/3/21/9

OTP Bank Rt. – Házinyomda
Felelős vezető Hajós Lajos

OTP BANK

GALÉRIA

Meghívó

A kiállítás résztvevői:

Blanka ADENSAMOVA (Csehország)
BICSÁR Vendel
BORKOVICS Péter
BOJTI András
BUCZKÓ György
BUDAHELYI Tibor
GAÁL Endre
HERCZEG István
JEGENYÉS János
KÖBLITZ Birgit
KERTÉSZFI Ágnes
Remigijus KRIUKAS (Litvánia)
Kazimierz PAWLAK (Lengyelország)
POLYÁK János
Louis SAKALOVSKY (Izrael)
'SIGMOND Géza
SZILASI Péter
Martin WILLEMS (Hollandia)

BICSÁR VENDEL

Az OTP Bank Galéria
(Budapest V., Nádor utca 15.)
tisztelettel meghívja Önt
1995. szeptember 7-én 16 órára az

V. NEMZETKÖZI ÜVEG SZIMPOZION

(1995. augusztus 20–27. Bárdudvarnok)

kiállításának megnyitására

A kiállítást megnyitja:
Bálint András színművész

A kiállítás megtekinthető:
1995. szeptember 7-től szeptember 21-ig
(szombat, vasárnap, ünnepnap is)
10 és 18 óra között

kapcsolatok
connections

Résztvevők

VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium

Blanka Adensamova (Cseh Köztársaság)
Bicsár Vendel (Magyarország)
Andriy Bokotey (Ukrajna)
Buczkó György (Magyarország)
Budahelyi Tibor (Magyarország)
James Carcass (Anglia)
Czebe István (Magyarország)
Dárday Nikolett (Magyarország)
Matthew Durran (Anglia)
Gaál Endre (Magyarország)
Dainis Gudovskis (Lettország)
Emane Inita (Lettország)
Erdei Sándor (Magyarország)
Eva Fiserova (Szlovákia)
Marta Gibiete (Lettország)
Frantisek Janák (Cseh Köztársaság)
Remigijus Kriukas (Litvánia)
Francoise Elisabeth Mack (Franciaország)
Yasue Maetake (Japán)
Karen La Monte (U.s.a.)
Nagy Annamária (Románia)
Tatjana Navikova (Orszország)
Polyák János (Magyarország)
Adela Pusztaszeri (Svájc)
Sigmond Géza (Magyarország)
Hong Sunghwan (Korea)
Szabó Károly (Magyarország)
Frants Tcherniak (Ukrajna)
Sergey Travnikov (Oroszország)
Igor Tomski (Orszország)
Várnagy Ildikó (Magyarország)
Paulauskas Vigantas (Litvánia)
Natalje Volikova (Orszország)
Myeong-sook Yun (Korea)

III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium

Anna Valerievna Afinogentova (Orszország)
Bacsó Anna (Magyarország)
Malgorzata (Goshka) Bialek (Lengyelország)
Bihari Kristóf (Magyarország)
Bodnár Bernadett (Magyarország)
Borszéki Kata (Magyarország)
Elena Chachliakova (Oroszország)
Chrinskaja Alfia (Oroszország)
Galina Dorogova (Oroszország)
Lachesar Pavlov Dotchev (Bulgária)
László Kyra (Magyarország)
Natalya Valerievna Gorohova (Oroszország)
Andrey Krivolapov (Oroszország)
Merzlikina Joulia (Oroszország)
Anda Munkevica (Lettország)

Üvegfúvó mesterek:

Iván Mazijevski (Lvov, Ukrajna)
Zdenek Petrîk, Antonin Cangel,
Frantisek Demke, Zdenek Andres
(Novy Bor, Cseh Közt.)
Kriska László (Magyarország)

Program

1998. augusztus 9-én
Vasárnap délután 5 órakor
a **VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium**
és a **III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium**
ünnepélyes megnyitója
a Tokodi Üveggyárban

Megnyitja:
Bodáné Králik Erzsébet
a Tokodi Üveggyár vezérigazgatója
és Mészáros András,
a Corvinus Nemzetközi Befektetési Rt. vezérigazgatója

Közreműködik a
Táti Német Nemzetiségi fúvószenekar
és a Táti Majorette Tánccsoport

1998. augusztus 9-15
Műhely munkák és szakmai programok
Hutában 6-14 óráig
Csiszoló-, savazó- és festőműhelyben 6-16 óráig

Augusztus 13-án és 14-én 8-14 óráig nyílt nap

Előadások este 7 órai kezdettel:
Dr. Horváth László, egyetemi tanár: Kapcsolatok/Connections
Chrinskaia Alfia: Pâte de verre
Gorohova Natalya Valeryevna: About Glass Design
Blanka Adensamova: Individual slide-show
James Carcass: Landscape painting and its effect on Glass makers
Adela Pusztaszeri. "Gloss stories"
Andreiy Bokotey. Glass Art in Ukraine – contemporary and past
Eva Fiserova: Why Glass?
Karen La Monte: My work - Project in Czech Republic

15-én délután 5 órakor:
Tokodi Üveggyár SE – INTER Glass-Makers SC
Barátságos labdarúgómérkőzés

Augusztus 16-án
9 órakor indulás Esztergomból hajóval Visegrádra
délelőtt 11.30-kor
a VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium
és a III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium
közös zárókiállítása Visegrádon a Mátyás Király Múzeumban.
A kiállítást megnyitja:
Sápi Lajos, a Hungart Rt. vezérigazgatója
és Wehner Tibor, művészettörténész

Szeptember 4-én
a VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium
és III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium kiállítása
Vaszary Képtár, Kaposvár
Megnyitja: Probstner János,
tanszékvezető egyetemi tanár, MIF Szilikát Tanszék,
Ferenczy-Noémi díjas keramikusművész,
a Kecskeméti Kerámia Stúdió vezetője

Erdei Sándor
MÜT-díjas üvegművész kiállítása és a díj átadása
Rippl-Rónai Múzeum Kamaraterme, Kaposvár
A kiállítást megnyitja:
Buczkó György, Élő glassikus
A díjat átadja: Gaál Endre, a MÜT elnöke

Október 17-én
a VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium
és III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium kiállítása
Szent Mihály Kápolna, Budapest, Budai Vár

További információk a szimpózium ideje alatt:
Gaál Endre, MÜT elnöke: 06-20-381-014
Buczkó György, Tokodi Üveggyár: Tel: 33/468-485, 33/468-486 • Fax: 33/468-487, 33/468-434

Köszönetet mondunk valamennyi támogatónknak:

Tokodi Üveggyár
vezetősége és dolgozói

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Nemzeti Kulturális Alap Iparművészeti Kollégiuma
AGA Gáz Kft. Budapest
Salgótarjáni Öblösüveggyár
Parád Kristály Üveggyár, Parádsasvár
Rákosi Üveg Kft

BICSÁR VENDEL

kapcsolatok

connections

VIII. Nemzetközi Üvegszimpózium • III. Nemzetközi Ifjúsági Üvegszimpózium • 1998. augusztus 9-16 Tokodi Üveggyár

Bicsár Vendel

Jegyzetek az V. Dunántúli
Tárlatról

Mühely 1985 K

Bicsár Vendel

Salamon Vándor: Jegyzetek az
V. Duránkuli Tárlatról

Új forrás, 1985. 4. szám

Bicsár Vencel, [festő!]

L.: Simon Béla

Tüskés T.: Képzőművének ..... 55-62.

JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1.

Bicsár Vendel, ötvösipari művész

Pécsett, a Színház téri Galériában öt fiatal ipari művész alkotásaiból nyílt kiállítás: Knoll Éva, Türeszki Zsuzsánna, Molnár Sándor kerámikusok Kertész Ágnes üvegtervező és Bicsár Vendel ötvösi munkái okt. 12-ig láthatók.

TV-Híradó 2.

1981. III. 21. Televízió 2. műsor 20.50/ Ismé/.

Bicsár Vendel, ötvösművész

Számos képzőművészeti alkotást avatnak fel a jelenkori ötéves terv ideje alatt. – Készen áll a pécsi Nevelési Központ terve is. A romai kori emlékek fölé kerülő Bachmann Zoltán által tervezett sétatéri mauzóleumhoz az ötvösművész Bicsár Vendel és az üvegtervező Legenyés János készíti a fémfelíratokat, a kaput. /említve/.

G.O.: Baranya köztéri szobortervei.

Dunántúli Napló, 1982. jún. 12.

Bicsár Vendel

MH SAJTÓFIGYELŐ

MAKIR
MAGYAR HIRDETŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

nohrámcím 1981 JAN 7.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

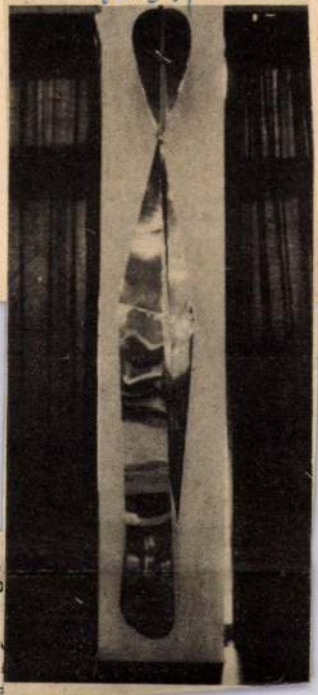

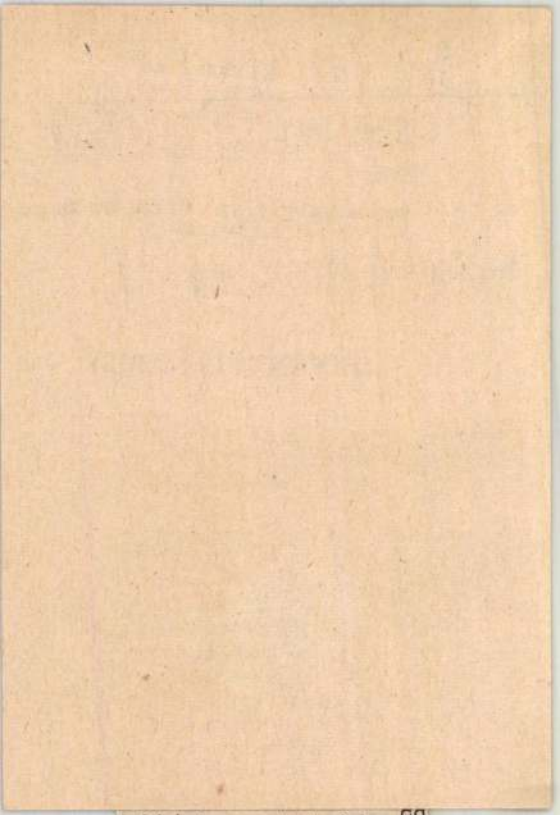

ıjvédelmi csoport tagjai,
Rudolf és Szabados Va-
észt vett dr. Kőhegyi Im-
és dr. Kopjár Gáborral
ı egy 1978/80-as felmé-
melyben a mezőgazda-
épekkel dolgozók hallá-
enőri A megvizsgált
okez hal-
sod
sz
1(
8
57
)

aa
szil
vib
gá
mó
zők
és
hel
aló
pes

A Pécsi Ifjúsági Ház
Tájoló-klubjában talált
végleges otthonra Bicsár
Vendel szobrászművész
függesztett plasztikája,
amit nemrégiben vásárolt
meg Pécs város Tanácsa.

Biosár Vendel

Zala megyei Tanács dija

Magyar Nemzet 1984. IX. 30.

Bicsár Vendel

Megbízták a művészt, hogy a pécsi Széchenyi téri Kiállitóterem részére vörösréz lemez feliratot készítsen.

— : 1980 július.

Művészet, 1981. május – 5 Slap.

Bicsár Vendel

V. Nemzetközi üveg szimpozion

1995 aug. 20-27. Bárdudvarnok

Kiállítás

OTP Bank Galéria

1995 szept. 7 - 21.

NÁDOR GALÉRIA

A Belvárosi Művészek Társasága
tisztelettel meghívja Önt a

TÉR RAJZ

című kiállítás megnyitójára
2000. október 25-én (szerda) 18 órára

megnyitja

SINKÓ ISTVÁN
képzőművész, művészeti író

közreműködik

RUDOLF ANDRÁS
brácsaművész

Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége
Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Kollégiuma
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Belváros-Lipótváros Önkormányzata
A Magyar Grafikáért Alapítvány
Belvárosi Művészek Társasága
Magyar Festők Társasága
VirtuArtNet www.virtuartnet.hu

A kiállítás 2000. november 26-ig
tekinthető meg, minden nap 10 - 18 óráig.
1051 Budapest, József nádor tér 8. T.: 266-3543

BICSÁR Vendel

TÉR RAJZ ○ SPATIAL DRAWING

2000. október 25 - november 26.

országos minirajz kiállítás ○ national exhibition of miniature drawings

ÁBRAHÁM RAFAEL • ARNÓTI ANDRÁS • ÁRVA GABRIELLA • BADA TIBOR • BAKOS TAMÁS • BÁLIND ISTVÁN • BARABÁS MÁRTON • BÁTORFI SZABOLCS • BENEDEK JÓZSEF • BICSÁR VENDEL • BÓDI KATALIN • BODOR ANIKÓ • BOGDÁN HAJNAL • BOJCSUK IVÁN • BORNEMISZA ROZI • P. BOROS ILONA • BUDAHÁZI TIBOR • BÜKI ZSUZSANNA • CSABONYI KLÁRA • CSIK ISTVÁN • CSIKÓS ILONA • CSIKÓS TIBOR • DAMÓ ISTVÁN • DOBAY GÉZA • DOBOS ÉVA • DVORSZKY ANIKÓ • ERDÉLYI ETA • F. FARKAS TAMÁS • FARSANG SÁNDOR • FEHÉR ISTVÁN • FERIKE (MAROSÁN) • FESZT LÁSZLÓ • FLOREA ELENA • FÓGEL MÁRIA • FÜR EMIL • GERGELY NÓRA • ID. GUTI JÓZSEF • IFJ. GUTI JÓZSEF SOMA • GYENE IDA • GYŰRŰ ISTVÁN • HAÁSZ ÁGNES • HERITESZ GÁBOR • HÉVIZI ÉVA • HUBER ANDRÁS • JÁGER ISTVÁN • JOVIÁN GYÖRGY • JUHOS KISS SÁNDOR • KÁDÁR JÁNOS MIKLÓS • KÁDÁR KATALIN • KARAKAS ANDRÁS • KÁROLYI ANDRÁS • KAZINCZY GÁBOR • EL KAZOVSZKIJ • KELEMEN KATA • KÉRY BÁLINT BENCE • KESERŰ ILONA • KIRÁLY VILMOS • KISS ANDREA • KISS ANIKÓ • KISS MIHÁLY • KISS ZOLTÁN LÁSZLÓ • KLOSSY IRÉN • KOROMPAY DÓRA • KÓSA CSABA • KOSCSÓ LÁSZLÓ • KOVÁCS-EGRI TIBOR • KOVÁCS JOHANNA • KOVÁCS PÉTER BALÁZS • KOVÁCS TAMÁS LÁSZLÓ • KOVÁCS TAMÁS VILMOS • KOVÁTS ALBERT • KOZÁK ATTILA • KŐHALMI ÁKOS • KŐHEGYI GYULA • KŐMÍVES ISTVÁN • KŐVÁRI ATTILA • KRAJCSOVICS ÉVA • KRNÁCS ÁGOTA • KUN J. FRUZSINA • B. LABORCZ FLÓRA • LÁSZLÓ BANDY • LÁSZLÓ JÁNOS • LENCSÉS IDA • LŐRINCZE MIKLÓS • MAGÉN ISTVÁN • MAGYAR GÁBOR • MAGYAR JÓZSEF • MARKOS ZOLTÁN • MATZON ÁKOS • MERCZEL PÉTER • MERTZ ÉVA • MESZLÉNYI ATTILA • MÓDER REZSŐ • MÓZES KATALIN • MUZSNAY ÁKOS • NAGÁMI • NAGY KATALIN • NÉMETH KATALIN • ÓCSAI KÁROLY • OLAJOS GYÖRGY • ŐSZ LUCIA • PÁLFFY KATALIN • PARÓCZI ÁGNES • PAUER GYULA • POLGÁR CSABA • RAINER PÉTER • SÁRKÁNY GYŐZŐ • SEJBEN LAJOS • SELÉNYI KÁROLY ISTVÁN • SIGMOND GÉZA • SIMON ZOLTÁN • SOLTI GIZELLA • SÓVÁRADI VALÉRIA • STEFANOVITS PÉTER • SZABÓ ÁGNES • SZALAI KATALIN • SZATHMÁRY JÓZSEF • SZEGŐ GYÖRGY • SZIKORA TAMÁS • SZILÁRD KLÁRA • SZILVITZKY MARGIT • SZOBOSZLAY ÉVA • SZYKSZNIAN WANDA • TAFT LÁSZLÓ • TAKÁR ANITA • TÁNCOS LÁSZLÓ • TELLINGER ISTVÁN • TÓTH ALIZ • TÓTH LACA • TÓTH PÉTER • TÓTH SZILVIA • TURCSÁNYI ANTAL • VÁGÓ MAGDA • VÁRDEÁK CSILLA • VARGA AMÁR LÁSZLÓ • VARGA LÁSZLÓ • VARGA ZSÓFI • VARKOLY LÁSZLÓ • VARSÁNYI ÁRPÁD • VÁSÁRHELYI ANTAL • P. VELICH DÓRA • VLADÁR CSABA • ZÖLD ANIKÓ

1051 BUDAPEST, JÓZSEF NÁDOR TÉR 8.

NÁDOR GALÉRIA

1947. február 7-én születtem Bolhón. A pécsi Művészeti Gimnáziumban érettségiztem, az Iparművészeti Főiskola ötvös szakára jártam 1970–75 között.
Készítettem egyházi kegytárgyakat, korlátot és rácsot, épületre csúcsdíszt, május elsején filmet, házra cégért, ion oszlopfőt, réz feliratot, kiállításra plasztikát és képet.

Bicsár Vendel

BICSÁR Vendel ötvösművész
kiállítása

Pécsi Kisgaléria
(Szent István tér 4.)
1990. február 2–február 28.

VEND

EL

Bicsei vártkastély

Dörre Tivadar
rajza, repr.

Ferenczi Zoltán

Rímay János
(1573–1631)
Magy. Tört. Életr.
Bp. 1911. 129. l.

ató Istenre, hogy Magyarországhoz,
ország Kormányzójához hű leszek,
s szokásait, valamint az alkotmányos
tali elöljáróimnak engedelmeskedem,
kötelességeimet pontosan és lelki-
vallásellenes szövetkezetnek tagja
n igyekezetemet a Magyar Nemzeti
szének és hasznának előmozdítására
károk elhárítására pedig legjobb
. A Magyar Nemzeti Múzeum ön-
n tartom.

Bicsei várkastély

1.

Luk Podm

I. k. LIX. l.

661. l.

II. k. 661. l.

lárd

Nagybicse alatt

is.

Bicsei várkastély

Hricsó vár
tartozéka
Trencsén vm

l.

Luk Podm

IV. k. nevm

666-l-

lásd

Nagybicsei
várkastély alatt is

kérjük.

ön, Szentiványi Gyula és Simonka

végzéssel meghagyni, hogy a kereseti

któber hó 21-ik napjától járó 6 %

3 % váltódijat ugy az alább felszá-

égrehajtás terhével egyetemleges

eg.

sztelettel:

C S O N G R Á D I -

arékpénztár.

or.

" 80 fill.

" 80 "

Bicsérdy Agócs Lajos

A grafikai teremben kiemelkedő művekkel szerepelnek: Friml Géza, Bicsérdy Agócs Lajos és Miovini Ferenc, a Képzőművészeti Főiskola kiállitásán.
A Művészet c. rovatban közölt beszámoló mindhármukat nagyra értékeli.

/A kritikában Miovini Ferenc név szerepel, lehet sajtóhiba és az elirt név az akkor 22 éves Chiovini Ferenc nevét is jelentheti./

A HÉT, Bp. 1921. ápr. 1.
XXXII. évf. 9. sz. 159. lap.

BICSÁR VENDEL

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Üvegpiramis Galéria, Budapest

Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága

Szőnyi Emlékmúzeum, Zebegény

Parádkristály Manufaktúra Rt. Parádsasvár

Hunguard, Orosháza

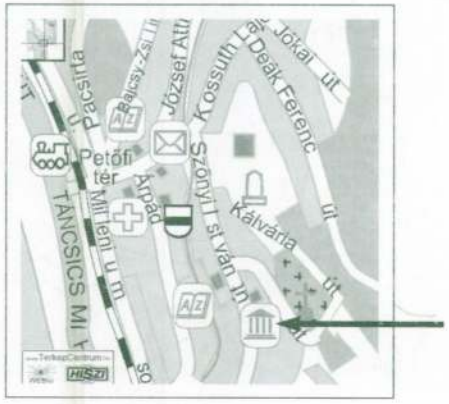

A borítólapon Szőnyi István 1918-21. között készült műveinek, a belső oldalon Hong Sungh Wan (Korea): Hullám, 1998. (kemencében alakított üveg, kő, 45x120x120 cm) című, az 1998-as szimpóziumon készült munkájának részletei láthatóak.

Rekonstrukció

Nemzetközi Üvegszimpózium 2002.

Szőnyi István Alkotótelep
Zebegény

2002. szeptember 1-8.

Résztvevők:

Nemzetközi művészek:

Afinogentova, Anna, Oroszország
Brence, Iveta, Lettország
Broos, Marc, Svédország
Mrs. Broos, Svédország
Butelis, Abris, Lettország
Dotchev, Lachezar, Bulgária
Durran, Matthew, Anglia
Evdokmova, Aleandra, Oroszország
Fyodorov, Boris, Oroszország
Gibiete, Marta, Lettország
Gulbe, Barbala, Lettország
Golovanova, Ekaterina, Oroszország
Iarochenki, Elena, Oroszország
Keerdo, Viivi-Ann, Észtország
Koppel, Kai, Észtország
Merzlikina, Julia, Oroszország
Magomedov, Muhuch, Oroszország
Novikova, Tatjana, Oroszország
Peksena-Niberga, Ramona, Lettország
Rass, Erd, Lettország
Volikova, Natalia, Oroszország
Sergey Travnikov, Oroszország

Magyar művészek:

Bicsár Vendel
Buczkó György
Budahelyi Tibor
Czebe István
Dárday Nikolett
Erdei Sándor
Gaál Endre
Gondán Gertrúd
Jegenyés János
Kiss Miklós
Köblitz Birgit
László Kyra

Lámpatechnika:

Fabók Attila
Kovács Zoltán

Üvegfúvó:

Budveszel Gyula

Felelős kiadó és információ:
Gaál Endre, elnök

Magyar Üvegművészeti Társaság
7624 Pécs, Tábor utca 11.
Tel./fax: 72/321-525
huglass@mail.c3.hu
www.huglass.com

Szőnyi Alkotótelep Zebegény
Tel./fax: 27/373-357

A Magyar Üvegművészeti Társaság tisztelettel meghívja a Zebegényben megrendezésre kerülő

Rekonstrukció

című Nemzetközi Üvegszimpózium, 2002.
valamennyi rendezvényére *(Szőnyi Alkotótelep, Zebegény, Bartóky u. 7.)*

Szeptember 1-jén, vasárnap délután 6 órakor a szimpózium ünnepélyes megnyitója

Megnyitja: Krebsz Ferenc Zebegény polgármestere

Szeptember 2-7-ig naponta 8-16 óráig műhelymunkák
(üvegfúvás, öntés, lámpatechnika stb.)

Előadások este 7 órai kezdettel:

Köpöczi Rózsa (művészettörténész): Zebegény és környéke
Maróti Géza művészete és szecessziós épületei Zebegényben
Marta Gibiete: Litvánia üvegművészete az elmúlt öt évben
Barbala Gulbe: Új Üveggaléria Rigában
Matthew Durran. Üvegművészek és kiállítások Londonban
Marc Broos: Az A. L. Museum of Experimental and Unexperimental Art, Östra Ämtervik, Svédország
Török Levente: Üvegbiennále, Tokió '88

Technikai bemutató

Kai Koppel (üvegművész): Új öntési eljárások a kortárs üvegművészetben

Szeptember 8-án, vasárnap 11 órakor szimpózium záró kiállítás

A kiállítást megnyitja:
dr. Simon László
megyei múzeumigazgató
Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága

BICSÁR VENDEL

DUNA GALÉRIA

Tisztelettel meghívjuk Önt
a **Renée Művészeti Társaság**
FÉNY - TÉR II.
című kiállításának megnyitójára
a **DUNA GALÉRIÁBA**
(Budapest XIII. Pannónia u. 95. Dráva u. sarok)
1998 május 20-án szerdán 17 órára.
Megnyitja **Mezei Ottó**
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető június 7-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.
A kiállítás Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jött létre

Kiállító Művészek:
Atlasz Gábor, Benedek József,
Bicsár Vendel, Bodó Károly,
B.Laborcz Flóra, Budahelyi Tibor,
Csáth Annamária, Ganczaugh Miklós,
Göcsey József, Haász Ágnes, Illényi Tamara,
Kazinczy Gábor, Kukucska János, Márkus Péter,
Parrag Emil, Csáh Szilvrszter, Péter Ágnes,
'Sigmond Géza, Székely János Jenő,
Széll Balogh Mihály, Szilárd Klára,
Tilles Béla, Vizsolyi János.

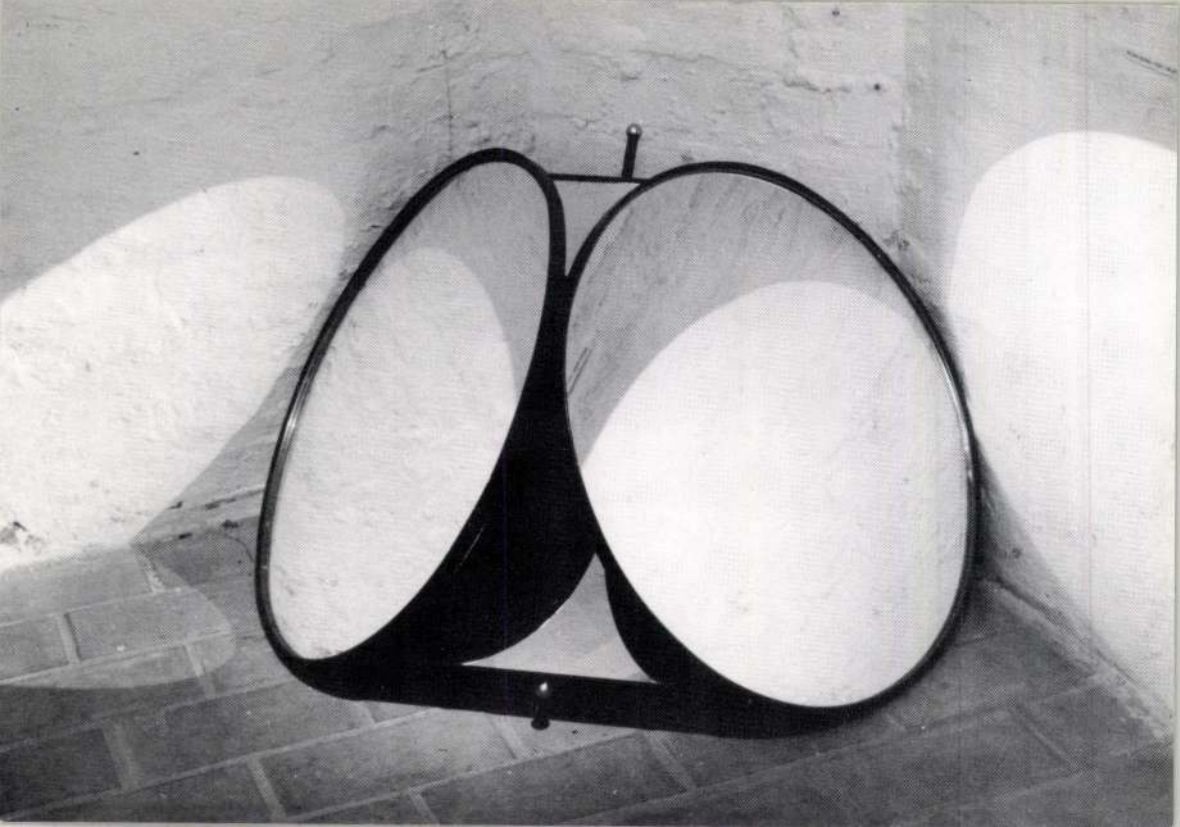

Arató András
Balázs József Róbert
Baska József
Bicsár Vendel
Blaskó János
Dr. Callmeyer Ferenc
Csáji Attila
Dr. Csák Máté
Csík István
Cs. Tóth János
Feledy Balázs
Dr. Finta József
Gerzson Pál
Hock Ferenc
Hofer Miklós
Jeney Lajos
Józsa Bálint
Kántor Lajos
Kántor Zsolt
Király Sándor ✞
Kiss István
Kiss Nagy András ✞
Konok Tamás
Kovács Gyula
Markovics Ferenc
Mészáros Mihály
Miskei László
Molnár Edit
Dr. Möcsényi Mihály
Dr. Müller Ferenc
Dr. Nemcsics Antal
Németh Géza
Pál Mihály
Dr. Polónyi Károly
Prókai Gábor
Tari Gábor
Thury Levente
Varga Győző
Veress Sándor László

A
VIGADÓ GALÉRIA
(Budapest V., Vigadó tér 2.)

meghívja Önt és barátait

A MAGYAR SZÉPMÍVES TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSA

ünnepélyes megnyitójára

1999. május 27-én 18 órára.

Megnyitó beszédet mond:

PRÖHLE GERGELY

a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma államtitkára

VIGADÓ GALÉRIA

Megtekinthető:
1999. május 27-től június 13-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

BICSÁR VENDEL

A társadalom
működésének szinte minden
területére, de különösen
a humán szférára jellemző
értékválsággal, a hagyományok diktálta
elkötelezettség tagadásával
fordult szembe 1988-ban
21 művész, és alapította meg a
Magyar Szépmíves Társaságot.
Építészek, festők, szobrászok,
iparművészek, fotóművészek,
- de velük együtt írók
és restaurátorok is, -
fogtak össze azért, hogy megmutassák:
még mindig van értéke a lélekkel
alkotott, műves tisztességgel
megvalósított és ténylegesen szépnek
és hasznosnak szánt műnek.
A cél a különös és meghökkentő hatást
mellőző, de tisztes szándékú és valós
minőséget megteremtő
alkotómunkához szükséges baráti
társaság, alkotóközösség, vitafórum
megteremtése volt. A ma már 40 tagú
társaság több kiállítással igyekezett
bizonyítani szándékait.
E kiállítással is az a célunk, hogy
bizonyítsuk: itt vagyunk, és munkánk
minősége az , amivel a magunk módján
és lehetőségeivel igyekszünk egy
újraépülő társadalom hasznára lenni.

Dr. Müller Ferenc
elnök

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Budapest Bank
Magyar Alkotóművészek Országos
Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
"Carpe Diem" Borszerviz

MT Reklámiroda

* MAGYAR SZÉPMÍVES TÁRSASÁG *
* SOCIÉTÉ HONGROISE DES BEAUX-ARTS *

Biesár Vendel

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003

142. e.

megrova

Bicsérdy János

l.

Gereczerajztár

296-h.

1900. Veress Zoltán:

Férfi képe. (Tanv
Az ingre vetközött parad
~~[illegible]~~ lik, balra néz és a
fésült haja fekete, bajú
a mellen siétáll. Jelzés

Fa, méretei 25·3
Vétetett Keszler
Ára 116 Ka. – Kifizettet

Sz. N. 857/9

Bicsérdy János

"Szegzárdi hazánkfia gyönyörü müve: Ő Fölsége ausztriai császárné arczképe" szerepel a kiállitáson, melyről a Müvészet c. rovatban "Augusztus-szeptemberi mütárlat" c. kritikát ir.

Családi Lapok, Pest. 1854. II. félév. 4. sz. 187-188. lap.

MDK

Bicséredy János, XIX.sz.máf.

Erdős táj, festm.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.

4 1.

MDK

Bicsérdy János festő, Szegszárd

Ő cs. és kir. felsége /Ferencz József arcképe, tollr. 1853

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 28o művéről. Pesti Müegylet vásárlásai. 1853-63. Kézirat.

Bicsérdy János

másolja a „Magyarországi műemlékek ideiglenes bizottsága" rézére Schön Erhardt-nak 1541-ben Buda városáról készült fametszetét.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Bp. 1970. 50 l.

Bicsérdy János

Boncz Ö.: A kún és m. viselet az utolsó Árpádok és az Anjouk alatt

l.

Arch. Ert.

1887. 196. l.

198. l. 201. l. 203. l.

204. l. Kürchel

BIČSÉRDY *I. János*, miniatür festő és illusztrátor. Szekszárdon, majd Pesten élt s itt az 1860-as években képes lapok részére illusztrációkat készített. 1876. megbízták a bécsi képes krónika (l. o.) lemásolásával s e célból közel egy évig Bécsben időzött. A nagy szorgalommal készült másolat a M. Nemzeti Múzeum tulajdona.

E. gy. t. 110

1319. Velen

A XI. s

Kútmedencze.

Alakja kerek és külsej
íves dísz alatt, egy-egy levéllo
voluták láthatók s a két dís

Mészkő, méretei 73 : 68 c
1894 szeptember 22-én a Th
lirán, vagyis 925 K-án. — E
(148–895). — Az elszámolásr
1895 november 28-iki 61301
elszámolást jóváhagyta az 19
900) és az 1901 augusztus 26-ik

Jegyzet. L. az 1896-iki

VII

Pl.
Vét. 1894.

Bicsérdy János

á Képes Krónika
másolata

wód
z

Havasföldrkvt

5. L

érium
pest

isztérium 3138/1944 XV.Om. sz. iratára
lt felvevő területen, Esztergomban,
nivatala, valamint az Bizottság
. A hivatal alkalmazottai részére
ybe. A férőhelyek kijelölése
gom város illetékes hivatalával.
lapest, 1944 ąugusztus 3.

1944. VIII. 3.

Biserdy Jáns

l. Höller

73 l

41.400-1915. szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizott
ságának

Budapest.

Hivatalos tárgyalásra megh

Budapest, 1915. április hó 23.

A miniszter rendeletéből:

Bicsérdy János

l

Könyvkiáll. cudék

38-l

KÖZPONTI EGY[illegible]ZMŰVÉSZETI HIVATAL

Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., I. em. Telefon: 188 - 366.

NYOMTATVÁNY

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

dr. Szentiványi Gyula *úrnak*
úrhölgynek

Budapest.

IX. Hőgyes Endre u. 10. Műemlékek
Orsz. Biz.

Bicsérdy

ℓ.

[Lykanemzromantika
96.2/2.ℓ

Bécsérdy

a Bécsi Képes Krónika
másolója

A másolat ismertetése
és kiállítva a Műcsar-
nokban az alábbi kiállí-
táson:

Magyar Nemzeti Nyom-
tatványkiállítás
Bp. 1937. 37. l.

Erdélyi László.

Liebe Frau

Ihre Karte
erhalten

Ich wundere mich
sehr, dass Meister-
werke so selten sind.
Ich
-

Mit herzl. Gruss
Ihr
Hermann Hesse.

Montagnola
26. 1934. 34. I.

Bicsérdy János, miniature festő és rajztanár. 1854-ben Szekszárdon élt s onnan küldte Erzsébet királynő arczképe cz. tollrajzát a pesti műegylet kiállítására. Később a fővárosban telepedett le s a 60-as évek végén egyike volt a legügyesebb illusztrátoroknak, aki a képes lapok számára sok rajzot készített. 1876-ban megbízást nyert a bécsi képes krónika lemásolására, s e czélból majdnem egy évig Bécsben időzött. A nagy szorgalommal készült, hű másolat a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdona. A M. Tud. Akadémia archaeologiai bizottsága szintén gyakran megbízta hasonló másolásokkal.

Arch. Ért. 1872. VI. 14, 253. l. — *Bubics Zsigmond:* A középkori miniature festészetről. Budapest, 1883. 10. l. (Különnyomat az Egyházművészeti Lap IV. évfolyamából.) — *Kalauz* az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum részéről rendezett könyvkiállításhoz. Budapest, 1882. 38. l. — *Századok.* 1879. 623. l. — *R. F. F.:* A bécsi képes krónikának másolata. *Arch. Ért.* 1877. XI. 130. l.

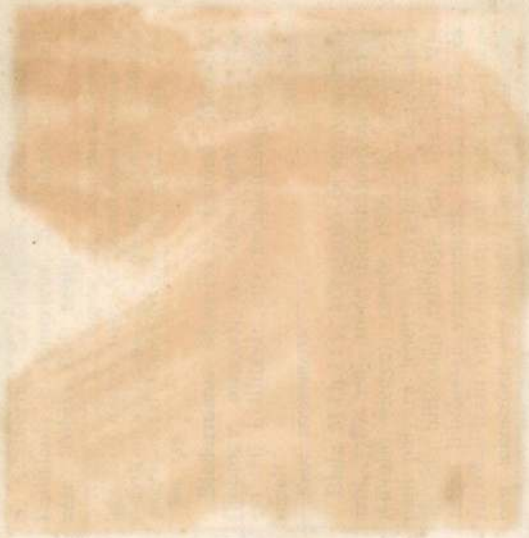

Bicsérdy János

Szegváron

1854. aug. – szept. Kiáll. Műegylet.
Erzsébet Királyné arcképe, toll-
rajz, 40 ft.

Fortnum III. 153.

Bicsérdy

másolatai a

Bécsi Képes Kró-
nika miniatúr-
je i röt a Nemzeti
Muzeumban

Tarczai György

Az Árpádház
szentjei. Bp. 1930.
155. l.

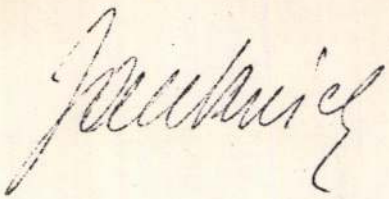

Bicsérdy

A Bécsi Képes Krónikának a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában levő és fentitől készített másolata tudományos szempontból használhatetlen, talán a semminél is rosszabb, mert tűhásan másolt képeivel félrevezeti a tanulmányozót. Sok aprólékos részlet, amely a másolat alapján érthetetlen volt, vagyeretlennek tűnt fel, világos és könnyen érthető, ha az eredetinek csodás finomságú képeit nézzük.

Varjú Elemér jelentése 1904. évi tanulmányutjáról. Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1904. évi állapotáról. Bpest 1905. 109. l.

1869 szám.

BUDAPEST 936 JAN 11 15 5 N

A Műemlékek Orsz. Bizottság
Tekintetes Elnökségének

IX Rákos utcza 10
Bpest

VI ~~Aréna u. 41~~

Hivatalból.
szolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Magyarország Képes Krónikája. Bicsérdy-féle másolat. Szent István sírbatétele.

(Kat. sz. 118.)

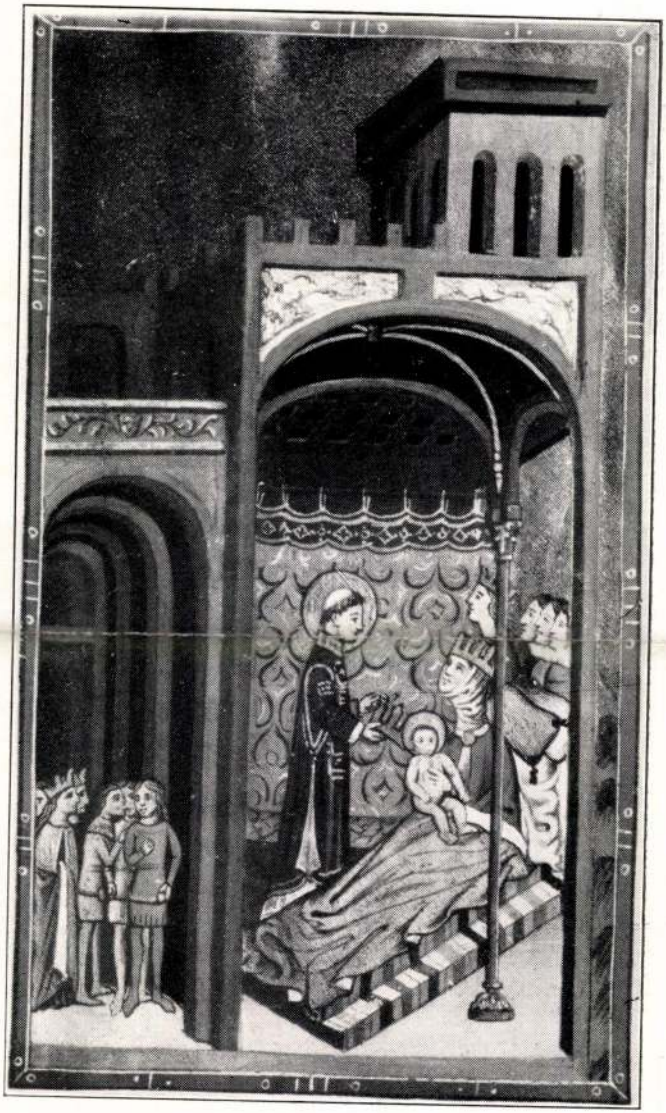

Magyarország Képes Krónikája. Szent István születése.
(Kat. sz. 4.)

SZENT ISTVÁN ÁBRÁZOLÁSOK.

(116—143. sz.)

A Szent István ábrázolások kilenc évszázados szemléje négy tárlót foglalt le. Első képünk Szent István alakját a koronázási palástról mutatja be. Ezt követi a Szent Istvánt ábrázoló pecsétek, címeres levelek és könyvillusztrációk gazdag sorozata. A XIII. századtól kezdve minden század méltón szerepel s így a négy tárló valóságos stílustörténeti tárháznak is tekinthető, mert egyaránt képviselve van a román, a gótikus, a renaissance és barokk ábrázoló stílus. Különösen figyelemreméltó a Képes Krónika egyik lapjának Bicsérdy-féle másolata, valamint a XV—XVI. század fordulóján készült misekönyvek néhány kiállított metszete.

---

116. **Szent István alakja a koronázási paláston.**

A kép megjelent a Forster Gyula szerkesztette „III. Béla magyar király emlékezete" című díszmunkában. (Budapest, 1900.)

117. **1258. Az esztergomi keresztes konvent függőpecsétes oklevele.** (Orsz. Levéltár. Dl. 480.)

A pecsétkép Szent Istvánt ábrázolja.

118. **Egy lap az úgynevezett Bicsérdy-kódexből.**

A Bicsérdy-kódex a Szent Istvánra vonatkozó források között kiállított magyarországi képes krónika művészi másolata a mult század második feléből. A kiállított lap iniciáléjában lévő miniatura Szent István sírbatételét ábrázolja. Fényképe a mellékletek közt látható.

Magy NM Szt István

M. Nemz. Mus. Szt. István emlékkiáll.
1938 máj-szept.

115. **Sághy** György : A róm. kath. egyház és az állam egymáshoz való viszonya Magyarországon Szent István királytól kezdve napjainkig. — Sopron, 1911.

Bőséges szemelvényt közöl Szent Istvánnak fiához intézett intelmeiből.

115a. **Corpus Juris Hungarici.** Budae, 1779. Tomus I.

Magyar törvénytár. A kiállított lapon Szent István törvényei.

Bicsérdi János

Diószegi és Farekas emléke a pesti füvészkertben c. rajza repr.

Vas. Ujs. 1869 545. l.

Sopron, Kiczay-Kossow kár

515

Bicsérdy János

és Béla

festő

1896 ig a fogarasi
áll. pdg. és felső kereskedel-
mi iskola rajztanára
ennek fia Bicsérdy Béla,
a Bicsérdy zsuzsonak
nevezett termesztés
gyógymód feltalálója.

írod

Gulyás: Magyar írók

III. k. 280. h.

BICSÉRDY JÁNOS (műk. az 1850-es évektől 1896-ig)

Festő, grafikus. Szekszárdi rajztanár. 1854-ben Erzsébet királyné arcképe c. tollrajzával szerepelt először a nyilvánosság előtt. Később a fővárosban telepedett le, és fővárosi lapokat illusztrál. Miniátorként – 1876-ban lemásolta a Képes Krónikát. Később – 1896-ig – Fogarason rajztanár.

496. Guinevere I–II.

fam., 122x154 mm, 121x153 mm
Jelezve b.l.: BICSERDY; j.l.: RUSZ
Metsző: RUSZ KÁROLY
Magyar Vazár (Melléklapja) IV. 13. (1869. júl. 1.) 209.
Magyar Bazár (Melléklapja) IV. 14. (1869. júl. 15.) 225.
Tennyson-illusztráció (109–110) A király idilljéhez
Tennsyon-illusztráció (225–226).

I. Az ülő és az álló apáca testének íve, összehajló fejük maga is gótikus ívet képez, amelyet megismétel jobbra a folyosó íve, balra pedig a két csúcsíves ablak. Historizáló mű, amely a barokkos osztrák-német historizmussal szemben angol hatásra vall.
II. Éjszakai, holdfényes erdőben virágok között röpködő holdsütötte apró tündérek, hátrább őket bámuló páncélos lovas. A 60-as évek elejétől diadalmaskodó új fametszettechnika, a tónusmetszés segítségével a művész festői hatást ér el. Föltelezhető Gustave Doré hatása, aki a kor legismertebb és egyik legnagyobb hatású illusztrátora volt, híres sorozatait és egyes rajzait is a magyar lapok rendszeresen közölték (gyakran név nélkül) – így a Magyar Bazár ezen évfolyama éppen a Piroska és a farkas-sorozatot.

R.S.

Miniatúrat Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Dpr. 1981.

ISMERETLEN MESTER

498. Dr. Johann Nepomuk v. Heinrich, 1869 *109.*

fam., 240x319 mm
Felirata felül: Dr. Johann Nepomuk v. Heinrich; alul: der Ofner Wassermacher, welcher die Kunst erfand, aus Wasser Gold zu machen.
Saphir's Styx I. 21. (1869–1871. Szerk. Saphir Eduard, Saphir Alexander) (1869. aug. 28.)

Karikatúra. A cilinderes, mezítlábas Heinrich (budai fürdőalapító és igazgató) mint vízhordó. Háti favedrében a „Lukas fürdő" és a „Rác fürdő".

R.S.

ISMERETLEN MESTER

499. Der „Opern-Pascha" des „National-Theaters", 1869 (A Nemzeti Színház opera pasája) *109.*

fam., 240x319 mm
Felirat: felül a cím
alul: (Schlusslied des Paris in der „schönen Helena") Nix als Hunyady, Dózsa und Bánk bán – Nix als Hunyady, Dózsa und Bánk bán – Tra – lalla, la; – lalla – la, la – Tra – lalla, la; – la lalla la)
Saphir's Styx. I. 27. sz. (1869. okt. 9.)

Erkel-karikatúra. A zeneszerző a Dózsa, a Hunyadi és a Bánk bán partitúrájával látható, mikörben félresöpri Mozart, Donizetti, Meyerbeer és mások kottáit.

ld. még: Biszérdy Bélánál:

1896-ig Fogarason rajzlanár

Beszélgetés Bicsérdy Bélával,

aki még hatszáz évig akar dolgozni rendszerén

Pestszenterzsébet, augusztus 31
(Az Est kiküldött munkatársától)

Néhány nappal ezelőtt nagy feltűnést okozott az a közlésünk, hogy dr. *Benesóczky* István karcagi ügyvéd *hatszázévi részletre megvásárolta Bicsérdy Béla egyik festményét.* A cikkből kitűnt az is, hogy *Benesóczky*, aki a nyerskosztevésben tanítványa *Bicsérdynek*, a hat évszázadot jó egészségben kívánja megélni, hogy adósságát letörleszthesse. Ebben a nem mindennapi ügyben *Az Est* munkatársa felkereste csinos, kertes, pestszenterzsébeti otthonában *Bicsérdy* Bélát, a táplálkozási reform ismert apostolát, aki a világtól elvonultan munkálkodik rendszerén.

A ház egybenyitott három szobája hatalmas könyvtárnak felel meg, hatezer kötet van összehalmozva benne. A falakon nyolc-tíz szép plenér, *Szinyeivel* rokonszellemű tájkép függ, *Bicsérdy festményei.* A földön két hatalmas vasgolyóval felszerelt *súlyzó* fekszik, megemelni nem lehet, *súlya 480 kilogram.* Ezzel végzi *Bicsérdy* Béla a tornagyakorlatait.

— *Már negyvenöt évvel ezelőtt a világ legerősebb emberei közé tartozom,* — mondja Bicsérdy — pedig hol volt az akkori testi erőm a mostani mögött! Akkor a balkarommal mindössze 94 kilót, a jobb karommal 104 kilót, *a kettővel együttesen mindössze 160 kilót* tudtam »kinyomni«.

Az egyik könyvespolcról kötött folyóiratcsomót vesz le, fellapozza, az *Illustrierte Deutsche Athletenzeitung* 1900 augusztus 19-i müncheni számának első oldalán ott látható a 29 éves *Bicsérdy* félaktos sportportréja ezzel az aláírással: »*Béla Bicsérdy, der bedeutendste Athlet in Siebenbürgen*«.

— Most hány éves, kérem?

— *Hatvannyolcéves vagyok,* — mondja a negyvenévesnek látszó, szuggesztív modorú és tekintetű, atlétatermetű *Bicsérdy* Béla. — Szervezetem folyton fejlődik, izomzatom és *erőm háromszorosa a húsz évvel ezelőttinek.* De hiszen *hatvannyolc év, az nem életkor!...*

Átszól a másik szobába, fiatal titkárnőjének, aki két kötetet hoz be.

— Ezt nézze meg. *Ez a faóriás 10.000 éves.* Ez a platán *4000 éves.* De sétáljon ki akár a Margitszigetre. A gyönyörű, hibátlan platán 450 esztendős.

— Mióta él ön az anyaországban?

— *Ezerkilencszázharminc óta.* A románok kellemetlenkedtek, megúntam és eljöttem.

— Nem is nagyon tudja a magyar közönség, hogy itt él. Miért vonult vissza ennyire?

— Gondolatrendszeremet *Erdélyben* az összes városokban előadásokon ismertettem. *Kevés ember értette meg.* Gondoljon *Fultonra*, aki a gőzhajóját a kiválóan értelmes *Napoleon* előtt ismertette, de *Napolon nem látta meg a nagy újítás jelentőségét.* Mi lett volna háborúinak a sorsa, ha épített hadigőzhajókat?! *Amit itt bicsérdizmus néven ismernek és emlegetnek, az csak nagyon kis része az én rendszeremnek.* Nem mondom, annak is van jelentősége az egyénre nézve, ha emésztését és egészségét *a nyers növényi táplálékok* evésével rendbehozza. De ahhoz, hogy valaki a tanítványom lehessen, hogy a vezetésem mellett az egyén tisztába jöhessen saját életműködésével, ahhoz sok megértés és munka kell.

— *Hány tanítványa van?*

— Harminc évvel ezelőtt, 1909-ben váltam *mesterré.* Azóta *mindössze három igazi tanítványom* van, hárman pedig nekilendülőben vannak. Tehát ez, *harminc év alatt, mindössze hat igazi tanítvány.* Aki a tanítványom akar lenni, annak alaposan ismernie kell *három alapvető munkámat.* Első könyvem címe »Az élet művészete« volt.

Az asztalon fekszik két hatalmas kötet, az egyiknek ez a címe: »*A halál legyőzése* — Az életnek évszázadokig terjedhető meghosszabbítása«. A másik kötet címe: »*Az élet könyve és a gondolaterők hatalma*«. Az egyik könyv *Budapesten*, a másik *Erdélyben* jelent meg.

— Rendszerem teljes feldolgozása körülbelül *száz kötetre fog terjedni;* átlag négy-ötévenként készülök el egy kötettel. Az igazi tanítványnak, aki mellettem akar állni, *600 esztendőt kell mellettem átküzdenie,* hogy igazi eredményt érhessen el. Rendszerem alapja az, hogy lehetséges folytonos életre és fejlődésre szabályozni az egyén életműködését. Ez az én irányom, ez van és ez lesz a könyveimben és *ezeket a könyveimet magyarázom az igazi tanítványaimnak.*

— *Mikor jött rá a nagy életfortélyra?*

— Apám Erdélyben, *Fogarason* lakott, tanár volt, festőművész, asztrológus, nagyon tanulnivágyó ember volt s az eddigi *legtökéletesebb embernek Leonardo da Vinci-t tartotta.* Én voltaképpen *7 éves korom óta kutató voltam* s megértettem az evangélium tanítását, amely szerint »újjá kell születnetek!« s ami annyit jelent, hogy az embereknek az alsófokú tulajdonságaiktól kell megszabadulniok, enélkül nem juthatnak semmire. *A hús nyolcféle veszedelmes mérget tartalmaz,* a *kávé* és a *nikotin* visszavezeti az egyént a fejlődés útjáról. Ezelőtt 40—45 évvel még napi *1500 gram kenyérre* volt szükségem, mint atlétának, ezt a mennyiséget 1907-ig *375 gramra csökkentettem,* de így is degenerációs tüneteket okozott, hajam kihullott, megőszültem. Harminc évvel ezelőtt azonban teljes felismerésre jutottam, a táplálkozásban *eljutottam a dinnyéhez, a citromhoz, a salátához, a mézhez,* rendszeremben *mester lettem,* szellemi és testi erőm folyton növekszik, hajam és bajuszom *kinőtt és többé nem ősz...*

BICSÉRDY BÉLA 20 ÉVVEL EZELŐTT

A mester igazat mond. *Haja, bajusza dús, fiatalos, vörösesbarna,* egyetlen ősz hajszála sincs. Nagy szuggesztivitással folytatja előadását:

— *Soha senkit nem gyógyítottam,* ezt a hajszát indító román orvosok is elismerték, akik először *sarlatánsággal* vádoltak. Én csak egy tudományos igazságot terjesztek és eljön az idő, amikor *az orvosok is ettől az igazságtól fognak meggyógyulni.* Az embernek lábra kell állnia, hogy az élettörvényeket megismerje és élete működését tökéletessé tegye. Ezzel a *folytonos tökéletesedéssel* irányítójává válhatik a saját életének. Ehhez a munkához azonban továbbra is *biztonságérzet és védelem kell, alkotmányos államforma, fokozatos fejlődés, parlament.* Az én rendszeremben nem a betegségek gyógyításáról van szó, hanem annak a tudásnak a megszerzéséről, amelynek révén az egyén *rendbentartja egészségét, folyton tökéletesíti magát és azt a legfinomabb erőt, a gondolat-erőt,* amely folyton fokozza az ember hatalmát, önmaga és az élet felett.

Gondolkodik egy pillanatig, majd így folytatja:

— Elvégre *az anyag uralombavételére* hozta létre a természet a vezetőfajt: *az embert!*

— Mennyit dolgozik ön, mester?

— *Naponta 22 órát.* Odáig tökéletesedtem, hogy *napi 2 órai alvás,* folytonos tökéletesedésem mellett is, elegendő részemre.

— És miből él?

— *A festményeim és könyveim eladásából,* megjegyezve, hogy könyveim könyvárusi forgalomban egyáltalán nincsenek. De mi kell nekünk a megélhetésre? Titkárnőmmel együtt a háztartási kiadásunk *naponta összesen 20 fillér.* Ha 30 fillért költünk, az már rendkívüli nap!...

Kenessey Péter

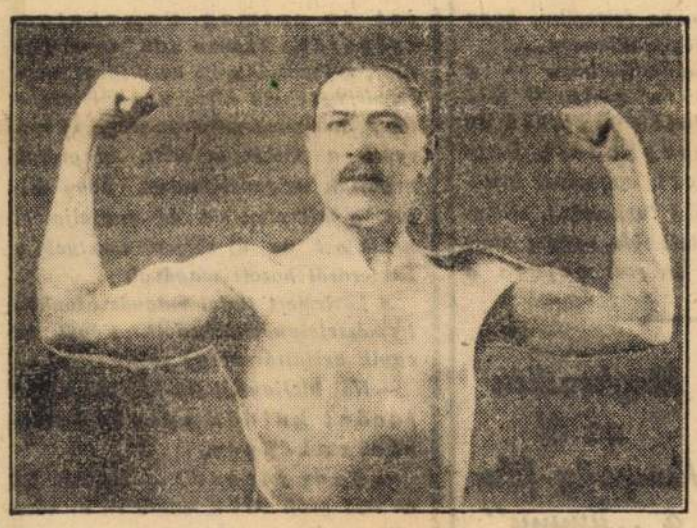

A HATVANNYOLCÉVES BICSÉRDY BÉLA MOSTANI FÉNYKÉPE

Hat veszedelmes betörőt és egy orgazdát fogott el a rendőrség

— Az Est tudósítójától —

Régóta keresett betörők kerültek ma délelőtt a rendőrség őrizetébe. *Harangozó* Sándor és *Nyirbátori* József, detektívfelügyelők elfogták a Belváros rémét *Fazekas* Lajos hírhedt, rovottmultú és már dologházat is ült betörőt. *Fazekas* az éjszaka nagy dáridót csapott egy belvárosi csapszékben. Mulatozása hívta fel rá a figyelmet és detektívek mentek ki érte. Ezek meglepetve látták, hogy

a csapszék részeg vendége nem más, mint Fazekas,

aki többek között a Váci-utca 8 és 68, a Párizsi-utca 4 és 7, a Régiposta-utca 11, a Kossuth Lajos-utca 6. és 11, a Károly király-út 22. számú házba tört be és sokezer pengő értékű holmit, ékszert, készpénzt zsákmányolt.

Elfogtak

egy háromtagú betörőbandát is.

A rendőrségre került *Szemere* István magántisztviselő, *Kraszner* Béla péksegéd és *Kovács* József zenész, akik hárman egy bandát alakítva,

több betörést követtek el.

Velük együtt a főkapitányság őrizetébe került *Békési* Jenőné kereskedő, aki a Szemere-banda orgazdája volt.

Az asszony régi hírhedt orgazda. Szerdán *Harangozóék* megtudták, hogy *Békésiné* megint »dolgozik«. A Corvin Áruház környékének mellékutcáiban kínálnak olyan holmikat, amelyek *Békésinétől* kerültek ki. A detektívek azonnal utánavetették magukat és *el is fogták az asszonyt.* Amikor lakásán házkutatást tartottak,

egész raktárt találtak lopott holmikból.

Megállapították, hogy ki az a három férfi, akik napról napra *Békésinéhez* járt és neki különböző értéktárgyakat eladott. Így került horogra a Szemere-banda. *Egyik legértékesebb bűncselekményük egy vidéki földbirtokos kifosztása volt.* Az Erzsébet-körúton a vidéki földbirtokost *Szemeréék* szemmel kísérték, majd amikor látták éjszaka, hogy erősen beborozott

egyik nőismerősüket szabadították rá, aki megismerkedett vele.

Pár perccel később már az egyik szállodában volt. Közben *Szemeréék* ellopták a földbirtokos pénztárcáját. Ebben néhány ezer pengőt találtak, de két ruhatári jegyet is, amely *két bőröndről szólt, amelyeket a keleti pályaudvaron őriztek.* A bőröndöket kiváltották és

tartalmuk legnagyobb részét Békésiné segítségével értékesítették.

Ma délben valamennyien a 200-as cellába kerültek. Idevittek egy tizenhároméves fiút is, akiről kiderült, hogy

önállóan tizennégy betörést követett el

az elmult hetek során. A fiú a rendőrségről a toloncházba kerül.

MISTER FLOOW
LOUIS JOWET, EDWIGE FEUILLÈRE, FERNAND GRAVEY
BŰNÜGYI VIGJÁTÉK.
CAPITOL

A BAROSS KÁVÉHÁZ-ban
CSELÉNYI
énekel
TOKI-HORVÁTH GYULA
és cigányzenekara muzsikál

AZ ZENE A RÁDIÓ A MOZI

E héten szerződtetések, jövő héten próbák

A kultuszminisztériumból megérkezett a kamarához a színészek szerződésére vonatkozó felülvizsgálat leirata. Most összeegyeztetik a minisztérium által jóváhagyott pontokat a régi blankettákkal és *megkezdődnek a szerződtetések.* Megfogalmaznak egy új szerződési formulát és ezt fogják aláírni a színészek, illetve színigazgatók.

Jövő héten már megkezdik a színházi próbákat.

Négy daljáték és egy film zenéjét irta a jövő szezónra Buday Dénes

Buday Dénessel, a kiváló tehetségű zeneszerzővel beszélgettünk a szezonról. Most fejezte be egy filmjének a muzsikáját. A filmnek »*Áll a bál*« a címe és részben *Varsóban* játszik a cselekménye. Egy nagy keringőt, egy indulót komponált a filmhez és ő szerezte az aláfestő muzsikát is.

— *Négy darabbal szerepelek a jövő szezónban,* — mondotta nekünk *Buday.* — A Fővárosi Operettszínházban *Ujházy* György *Beszélő köntös* című operettjének én szereztem a muzsikáját. *Mikszáth* Kálmán elbeszéléséből készült a darab. A Magyar Színházban *Babay* Józseffel írt *A világ harangja* című daljátékom kerül színre. Az Andrássy Színházban is megy majd egy darabom, a *Zálogház frakkban, Babay* József vígjátéka. A Nemzeti Színház műsorán szereplő *Három szegény szabólegények* című daljátékomat ugyancsak Babayval írtam.

Buday Dénes egyébként *Berlinbe készül,* mert *Bolváry Gézától kapott megbízást egy film megzenésítésére.*

KIS HÍREK

Szó volt arról, hogy *Mihályfi* Béla, aki a Belvárosi Színház egyik igazgatója volt a mult szezónban, visszaszerződik oda mint színész. Egyelőre ez a megállapodás *nem történt meg és Mihályfi még nem tagja a Belvárosi Színháznak.*

⊙

A Metro—Goldwyn—Mayer a kamarai szabályoknak megfelelően ügyvezető igazgatóul *Szekula* Dénest szerződtette, aki Németországban dolgozott sokáig a filmszakmában.

⊙

Ezen a héten az amerikai filmcégek budapesti képviseletei *nem kapták meg az Amerikából vagy Párisból feladott filmek kópiáit.* Remélik, hogy ez a késedelem csupán *technikai okokra* vezethető vissza.

*

Fülöp Sándort, a Terézkörúti Színpad volt tagját a Fővárosi Operettszínház szerződtette tagjai sorába.

⊙

Dr. *Nagy* Sándor, a Hunnia filmköltsönző ügyvezető igazgatója a napokban hosszabb betegszabadságra megy. Orvosa *teljes nyugalmat és hosszabb kikapcsolódást ajánlott neki.* Nagy Sándor, aki az egész filmszakmában általános rokonszenvnek örvend, kéthónapi betegszabadságot kért vállalatától, amelyet *Balatonfüreden* fog eltölteni.

Kínos bonyodalom az Egyesült Államokban francia filmek állítólagos becsempészése miatt

Newyork, augusztus 31
(Az Est tudósítójától.)

A washingtoni külügyminisztérium értesítést kapott John T. *Cahill* szövetségi ügyésztől, hogy *a francia diplomáciai hatóságok szándékosan, vagy hanyagságból a lepecsételt követségi iratzsákokat használták fel arra, hogy vámmentesen importáljanak francia filmeket az Egyesült Államokba.* A vétséget megállapította a szövetségi nagy vádtanács is és az erre vonatkozó iratokat továbbította *Hull* külügyminiszterhez.

Washingtonban ugyanakkor *St. Quentin* gróf francia nagykövet nyilatkozatot adott arról, hogy a francia külügyi hatóságoknak sem Párisban, sem Newyorkban nem volt tudomásuk arról, hogy a diplomáciai postazsákokat filmek vámmentes továbbítására használták fel. Vizsgálatot indítottak, ki követte el a visszaéléseket.

André *de la Varre* filmkereskedő a vámhatóságok szerint *kilenc esetben összesen harminchétezer láb hosszú filmet hozatott át Párisból* és ezeket egy általa összeállított utazási filmsorozatban használta fel. Varre rábírta a francia állami idegenforgalmi hivatalt és a *French Line* vezetőségét, hogy ezeket a francia tájfilmeket a külügyminisztérium útján hozassák át. Megérkezésünk után a French Line elhozatta a lepecsételt csomagokat és kiadta a filmkereskedőnek, aki azután gondoskodott arról, hogy a filmek forgalomba kerüljenek.

A vádtanács szerint a filmek nem tartoznak a diplomáciai immunitás alá, tehát *a vámhatóságok kijátszásának esete forog fenn.*

Kaján történet egy csodaaulóról

Az egyik nagy amerikai filmvállalat budapesti vezérigazgatója többek között arról is nevezetes a filmszakmában, hogy rettenetes nagyra van özönvízelőtti kocsijával, amely amerikai márka ugyan, de amely többet köhög és liheg városban és túrán egyaránt, mint amennyit forog. A filmvezér autóstársaságban nagy elragadtatással szokott beszélni kocsijának kitünő tulajdonságairól és tulajdonosi büszkeségében még azt is sértésnek veszi, ha egy Rollce Royce-val hasonlítják össze füstölgő szecskavágóját, amely állítólag szerepelni fog a közel jövőben a végelgyengülében szenvedő rokkant autók világkiállításán. Igy, ilyesmikkel ugratja a filmvilág népe a vezérigazgatót.

A csodamasina az elmult héten azonban súlyos presztizs veszteséget szenvedett. Egy pesti kiránduló társaság ugyanis közvetlen Székesfehérvár előtt találkozott a sárgakerekü, zötyögő pléhalkotmánnyal, amelynek hütőjét karvastagságú kötél kötötte össze egy autómentő mentőautóval. A filmvezér kocsija volt, amely a fehérvári emelkedőben szó nélkül bemondta a fuccsot. A hirt a pletykás, gúnyolódó ismerősök és szakmabeliek természetesen gyorsan elterjesztették nemcsak a Balaton környékén, de Budapesten is. A filmvezér erre azt találta ki, hogy nem az ő autója volt az a kocsi, amely Fehérvár előtt lesántult, hanem egy az övéhez hasonló kocsi. Hogy az ő kocsijának még soha semmi baja sem volt. Tegnap este aztán megszünt a legenda. Valóságos népgyülés állta körül a körúton azt a sárgakerekü, autótemetőre megérett, kivénhedt alkotmányt, amely félkilenckor, egyszóval a legnagyobb forgalom idején, szó nélkül keresztbefeküdt a 6-os villamos és a 12-es autobusz keresztezésénél, ügyhogy se villamos, se autobusz, se gyalogjáró, se személyautó az Oktogonnak ezen a pontján jó negyed órán keresztül át nem jutott.

A tömeg élénk »gyü« és »noszaz« felkiáltásokkal biztatgatta a kocsit, hogy induljon végre meg, de a csodamasina csak a tömegből kiváló néhány személyes ismerős vállvetett segitsége révén tudott csak egy sarokba félreállni, hogy a forgalom végre megindulhasson...

Felesleges megállapitani, hogy — a filmvezér kocsija volt. Ő ült vérpirosan a volán mellett és csürt-csavart, csapkodott, kapcsolt, nyomkodott, egyszóval kimerítette az összes sofőri funkciókat. »Elkeseredésében mi telhetett tőle, nagyot ütött botjával a szamár fejére«: szidta a benzint... (e.)

Hunyady Sándor

Megkezdték az új Hunyady-film, a „Jimmy" forgatását

A tegnapi napon a Filmiroda műtermében *Hunyady* Sándor új filmjének forgatását kezdette el az *Atelier* filmvállalat. A film címe: »*Jimmy*« és egy kutyáról szól. A forgatókönyvet *Vaszary* János irta. A film rendezője *Martonffy* Emil. A főszerepeket *Csortos* Gyula, *Somlay* Artúr, *Vaszary* Piroska, *Berky* Lili és *Nagy* Alice játsszák. A film kísérőzenéjét *Losonczy* Dezső irja.

BORDY BELLA A FILMGYÁRBAN

Tegnap a filmgyárban találkoztunk *Bordy* Bellával. Uj filmszerepében egy pallérlányt játszik, aki karriert csinál.

MA az
ANGOLPARK-BAN
Dayka Margit, Vaszary Piroska, Somogyi Nusi, Dajbukát Ilona, Tahy Anna Mária, Szombathelyi Blanka, Somlay Artúr, Greguss Zoltán, Bársony István, Solthy György, Feleky Kamill, Gárdonyi Lajos, Fekete Pál.
Kezdete 8 órakor

Egyszerre két magyar filmet készit a jövő hónapban a Kárpát filmvállalat

Szeptember hó közepén a *Kárpát* filmvállalat egyszerre *két magyar film forgatásába kezd.* Az egyik címe: »*Bercsényi huszárok*«, forgatókönyvét *Orbók* Attila irta, zenéjét szerezte és rendezi dr. *Szlatinay* Sándor. Ez a film zalaberi *Horváth* János produkciójában készül. A másik film címe: »*Mindig a nőké az utolsó szó*« és ennek a producere *Rodriguez* Endre.

FELLÉPÉSI DÍJ EZER FÁCÁN

Van a budapesti aranyifjúságnak egy ifjú grófi tagja, aki többek között arról nevezetes, hogy kitünő mikrofonénekes. Állitólag mint jazzénekes is megkeresné szükség esetén a mindennapi whiskyszódáját és csomag Camel cigarettáját. Tegnap este ez az ifjú gróf, két másik grófi barátjával megjelent az egyik híres nyári étteremben, amelynek műsorán dizőz is szerepel a mikrofon előtt. A grófok nógatták mágnástársukat, hogy álljon a mikrofon elé és énekelje el nekik azt az új slágert, amelyet a Rivieráról hozott magával.

A közismert fiatal mágnás azonban természetesen vonakodott. Végül az egyik asztaltársa igy szólt:

— Hát idefigyelj! Ha fellépsz, ezer fácánt küldök neked honoráriumképpen.

— Ezer fácánt?! — kiáltott fel az ifjú gróf. Óké, vágta rá és odaállt a mikrofon elé. Mint egy hivatásos jazzmüvész, igen kellemesen elénekelte a megrendelt nótát. Notabene, óriási sikere volt a közönség előtt, amelynek nagyobbik része nem is tudta, hogy nem professzionista szórakoztatja. (e).

Új színész a Vígszínházban

Néhány nappal ezelőtt a Vígszínház színpadán bemutatkozott *Kamarás* Sándor, a debreceni társulat volt tagja. A fiatal színész verseket és jeleneteket adott elő. Játéka annyira tetszett a színház vezetőségének, hogy kilátásba helyezték szerződését. Alkalmasint már az első ujdonságok egyikében játszani fog.

*** Zárlati kérelem a »Pénz áll a házhoz« című magyar film ellen.** Még a nyáron bemutatták a »*Pénz áll a házhoz*« című magyar filmet, melynek szerzőjeként *Horváth* János volt feltüntetve. (Nem zalaberi Horváth János.) Most hónapokkal a bemutató után *Szász* Miklós és meg nem nevezett társa *szerzői jogbitorlás címén zárlati kérelmet nyujtott be a törvényszékhez.* A zárlati kérelmet holnap tárgyalja a biróság.

KÉT TÖRTÉNELMI KÉP MOSZKVÁBÓL

SZTALIN, RIBBENTROP ÉS HENCKE MOSZKVAI NÉMET KÖVETSÉGI TANÁCSOS A SZERZŐDÉS ALÁÍRÁSA UTÁN A KREML EGYIK TERMÉBEN

MOLOTOV KÜLÜGYI NÉPBIZTOS ALÁÍRJA A NÉMET-SZOVJET MEGÁLLAPODÁST, BALRÓL RIBBENTROP NÉMET KÜLÜGYMINISZTER ÉS SZTALIN ÁLL

Távirati cenzúra Angliában

Montreal, augusztus 6
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Az itteni távirótársaságok értesítést kaptak, hogy helyi idő szerint délelőtt 10 órától kezdve (newyorki idő szerint reggeli 5 óra) Angliában elrendelték a távirati cenzurát.

Háborús készenlétben a kanadai légihaderő

Ottawa, augusztus 26
(Reuter ügynökség)

MacKenzie hadügyminiszter bejelentette, hogy a kanadai légi haderő parancsot kapott, hogy helyezkedjék háborús készenlétbe. *(MTI)*

Alhír az angol kormány átalakításáról

London, augusztus 26

Azokkal a hírekkel szemben, amelyek külföldön az angol kormány átalakításáról elterjedtek, a *Magyar Távirati Iroda* londoni tudósítója szombaton reggel megállapítja, hogy sem a *Reuter Iroda*, sem pedig a *Press Association nem adott ki ilyen értelmű hírt.*

Molotov Berlinbe készül?

Moszkva, augusztus 26
(Havas Iroda)

Úgy tudják, hogy *Molotov* a német-orosz szerződés jóváhagyása után esetleg *Berlinbe utazik. (MTI)*

Nem szakadt meg a telefon London és Berlin között

London, augusztus 26

A postaigazgatóság hivatalosan közölte, hogy Anglia és Németország közt nem szakadt meg a távbeszélőösszeköttetés.

(MTI)

Danzig még bízik a békében

Danzig, augusztus 26
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Teljes a nyugalom és a rend Danzigban, csak néha lehet katonát látni, de nem hadi felszerelésben. Az ideérkezett Hamilton Fish amerikai szenátor így nyilatkozott:

— Úgy látom, hogy még van nyitott ajtó a béke számára és még nem veszett el minden remény, hogy sikerülni fog az európai problémákat békés eszközökkel megoldani. Ha azonban minden várakozás ellenére kitör a háború, akkor mi, amerikaiak távol fogjuk magunkat tartani az európai ügyektől.

Női bajok a tisztán természetes »Ferenc József« keserűvíz használata által sok esetben lényegesen enyhülhetnek, mert ez könnyű és lágy bélürülést biztosít és az anyagcserét hathatósan előmozdítja. Kérdezze meg orvosát!

Hamilton Fish vasárnap vissza akar utazni Berlinbe és onnan Olaszországba, majd Spanyolországba készül, ha az események megengedik.

Kanada katonai intézkedései

Ottawa augusztus 6
(Az Est és a United Press tudósítójától)

MacKenzie honvédelmi miniszter közhírré tétette, hogy Kanada kormánya a milicia önkénteseinek egy részét fegyverbe szólította és hogy az ország keleti részén riadókészültségben áll a légi haderő. A kanadai hadvezetőség minden intézkedést megtett arra az esetre, ha kitör a háború.

MILLIÓS OBJEKTUM
Gyártási engedély átadó Magyarország részére. Tőkeerős érdeklődők küldjék be ajánlatukat A 58950 alatt az Ala Anzeigen A. G.-nek, Wien, I., Wollzeile 16.

Az angol és francia küldöttség elutazott Moszkvából

Moszkva, augusztus 26

Molotov külügyi népbiztos fogadta a moszkvai francia és angol nagykövetet. Valószínűnek tartják, hogy

a nagykövetek bejelentették az angol és francia küldöttség elutazását.

A küldöttségek éjjel félegykor útnak indultak Helsinki felé. *(MTI)*

Diplomáciai úton intézik el viszályaikat Moszkva és Tokió

Moszkva, augusztus 26

Togo moszkvai japán nagykövet az elmúlt napokban több alkalommal megbeszélést folytatott *Losovski* helyettes külügyi népbiztossal elsősorban a távolkeleti helyzetről. Jólértesült körökben kijelentik, hogy *mindkét részről az az óhaj nyilvánult meg, hogy a Moszkva és Tokió között függőben lévő kérdéseket* — így például a határvisszályokat és a szachalini japán engedményes terület kérdését — *diplomáciai úton rendezzék.* Eddig sem orosz, sem japán részről nem tettek konkrét javaslatokat. *(MTI)*

Télre gyűjt egészséget, aki a
SVABHEGYI SZANATÓRIUM
SUBALPIN STRANDFÜRDŐJÉN
tölti a nyarat. Nyilvános étterem.

Moscicki elfogadta Roosevelt béketervét

Washington, augusztus 6
(Az Est és a United Press tudósítójától.)

Roosevelt elnök pénteken kábeltáviratban közölte Hitler kancellárral, hogy a lengyel államfő elfogadta az ő (Roosevelt) ajánlatát, amely abban állott, hogy Németország lépjen közvetlen tárgyalásokra a vitás kérdések békés megoldása céljából és kérte a birodalmi vezérkancellárt, hogy ő is járuljon hozzá ehhez a megoldáshoz. Egyidejüleg Lipót belga királynak is táviratozott Roosevelt, akivel közölte, hogy az Egyesült Államok örömmel üdvözlik a király szózatát, mert az amerikai nép el van telve a béke megőrzésének vágyától.

— Az Egyesült Államok kormánya és népe fentartás nélkül helyesli azokat a célokat és kívánságokat, amelyeket felséged beszédében kifejezésre juttatott, — így végződik Roosevelt távirata.

Roosevelt újabb üzenete Hitlerhez

Washington, augusztus 26
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Az *újabb üzenet*, amelyet *Roosevelt* elnök *Hitler* kancelárhoz intézett, így szól:

— Megkaptam a választ Lengyelország államfőjétől arra a felhivásra, amelyet tegnap este Excellenciádhoz és hozzá intéztem. Moscicki elnök válasza így hangzik:

»Nagyrabecsülöm és teljes nagyságában megértem annak az üzenetnek rendkivüli fontosságát és nemes fenköltségét, amelyet Excellenciád szíves volt hozzám intézni. Nyomatékosan hangsúlyozom, hogy a lengyel kormány is a legjobb módnak tartja a vitás kérdések megoldására a két szomszéd ország kormányai között megindítandó közvetlen tárgyalásokat és tekintettel erre, nem is igyekezett Szovjetoroszországgal paktumokat kötni. Mi is abban a véleményben vagyunk, hogy a legjobb mód a két nemzet között békés megoldást találni egy harmadik hatalom közvetitése, amely nincs közvetlenül érdekelve a vitában, mint ahogy Excellenciád ajánlotta. Mikor ezt az elvi álláspontot magamévá teszem, kötelességem hangsúlyozni, hogy a válságban nem Lengyelország támasztott igényeket vagy követeléseket, ezért természetes, hogy Lengyelország kész tartózkodni mindenféle pozitiv ellenségeskedéstől, feltéve, hogy a másik fél is eltekint bármiféle közvetlen vagy közvetett akciótól. Végezetül legyen szabad azt a kivánságomat kifejezésre juttatni, vajha Excellenciád törekvése hozzá járulna az általános megbékéléshez, amelyre a népeknek oly nagy szükségük van, hogy visszatérhessenek a haladás és a civilizáció munkájához.«

Excellenciád többizben nyiltan hangoztatta, hogy a Német Birodalom által követett célok igazságosak és méltányosak. A lengyel államelnök válaszában tudomásomra juttatja, hogy a lengyel kormány kész az üzenetemben felsorolt feltételek mellett a vitás kérdéseket harmadik hatalom közvetítése útján megoldani. Temérdek sok emberéletet lehetne megmenteni és új életre kelhetne az a remény, hogy a nemzetek békésen és szerencsésen élhetnek egymással, ha Excellenciád és a birodalmi kormány elfogadná a békés tárgyalásokra irányuló javaslatot, amelyet a lengyel kormány magáévá tett. Az egész világ imádkozik, hogy Németország is csatlakozzék ilyen megoldáshoz.

Hat angol cirkáló a Panama csatornánál

Christobal (Panama-csatorna) augusztus 26
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Egy ideérkezett szállítógőzös hirül hozta, hogy a Panama-csatorna atlantióceáni torkolatától jelentéktelen távolságban hat angol cirkálót látott. Kétségtelen, hogy ezeknek az angol hadihajóknak adott esetben az lenne a feladatuk, hogy a német kereskedelmi hajók elindulását megakadályozzák.

A Seattle német gőzös, amely úton volt Németország felé, visszatért és utasait ismét partra tette. A Mecklenburg német hajó pénteken indult el a brazíliai Recifeből és úgy ezt, mint a Baden német gőzöst, amely tegnap helyi idő szerint reggel 8 órakor kelt útra, rádión utasították, hogy térjenek vissza Recifebe.

Török katonai bizottság Londonban

London, augusztus 26

Péntek éjjel *török katonai bizottság* érkezett Londonba, hogy az angol hadügyminisztérium szakértőivel védelmi kérdésekről tárgyaljon.

Lengyel ütegek tüzébe került egy harmadik német repülőgép is

Danzig augusztus 6
(Német Távirati Iroda)

Azon a repülőgépen kívül, amelyet dr. *Stuckart* államtitkár használt és azon a német vizirepülőgépen kívül, amelyre pénteken délután 3 óra 20 perckor a lengyelek lőttek, *délután 2 óra 18 perckor egy harmadik német repülőgép is lengyel légelhárítóütegek tüzébe került.* Arról az utasszállító repülőgépről van szó, amely *Stettinen át Hamburg és Danzig között közlekedik.* Lengyel területen ez a német repülőgép sem repült keresztül. *(MTI)*

Csak elhalasztották a lengyel-danzigi tárgyalásokat, de nem szakították meg

Varsó, augusztus 26
(Lengyel Távirati Iroda)

A szabad város területén működő lengyel vámfelügyelők kérdésében megindult lengyel-danzigi tárgyalások állapotára vonatkozó hírek — amelyek szerint a tárgyalásokat hirtelen és minden ok nélkül megszakították — *nem felelnek meg pontosan a tényállásnak.* A tény az, hogy a tárgyalásokat *elhalasztották*, még pedig azért, mert a danzigi küldöttség politikai természetű követeléseket terjesztett elő, amelyek *meghaladták a kérdés technikai kereteit.*

Koronatanács Stockholmban

Stockholm, augusztus 6

A svéd király szombaton Solliden kastélyban töltött nyári üdüléséről visszaérkezett Stockholmba. Szombaton délelőtt 10 óra 30 perckor Stockholmban összeült a koronatanács. A sajtó véleménye szerint a kormány előreláthatólag felhívást intéz a svéd néphez. *(MTI)*

600 évi részletfizetésre vásárolt képet egy bicsérdista

Karcag, augusztus 26
(Az Est tudósítójától)

Páratlan adás-vételi ügyletet kötött *Bicsérdy* Béla, a bicsérdizmus megalapítója és tanainak egyik követője, dr. *Benesóczky* István volt karcagi ügyvéd.

Dr. *Benesóczky* István közel két évtizede él nyerskoszton. Ezidő alatt, mint ő mondja, *fizikai teljesítményét a vegyes kosztot élő atléták tízszeresére fokozta fel. Benesóczky* szerint a bicsérdista kosztot élő emberek

többszáz évig képesek élni.

Ez az alapja annak a rendkívül érdekes ügyletnek is, amely a két bicsérdista között jött létre.

Benesóczky megvásárolta *Bicsérdy* egyik festményét, egy kanadai tájképet, *tízezer pengőért.* A létrejött szerződés értelmében *Benesóczky* kötelezte magát, hogy

a vételárat hatszázévi részletben fizeti meg.

A részlet összege évi 16 pengő 66 fillér, amely *tetszésszerinti időben fizethető.*

Benesóczky István a különleges ügyről a következőket mondta:

— Én hiszem, hogy a kép árát a megállapodott időre kifizetem, mert annak ellenére, hogy 57 éves vagyok, úgy érzem, hogy *fizikailag és szellemileg olyan erős vagyok, ami*

többszáz évi életre képessé tesz.

Addig, míg a vegyeskosztos atléták teljesítőképessége 40—45 évre teljesen letörik, addig én ennek pontosan az ellenkezőjét tapasztalhattam. *Az én szervezetem szinte hihetetlen dolgokra képes...*

— Néhány évvel ezelőtt, amikor Hajdunádudvaron volt ügyvédi irodám, egy alkalommal a társaságomban levő községi orvos fogadást ajánlott. A fogadást nyomban egyik kollégám irásba foglalta, mely szerint

az orvos tartozik ezer pengőt fizetni, ha én tizenkétezer métert 75 perc alatt lefutok.

Megállapodtunk abban is, hogy a jelenvolt urakkal, akik mint tanuk szerepeltek, beutazunk Debrecenbe és ott a DEAC-futópályán lefutom a 12 kilométert az előirt idő alatt. Pár héttel később Debrecenbe mentünk és a DEAC-pályán, — amely hepehupás és rossz állapotban volt —

12.200 métert 73.5 perc alatt futottam és ezzel a fogadást meg is nyertem.

— Azonban az orvos nem volt hajlandó megfizetni az 1000 pengőt, amihez én viszont ragaszkodtam. Többszöri felszólításom ellenére sem tett eleget a községi orvos és igy került az ügy előbb a püspökladányi járásbírósághoz, majd a debreceni törvényszék elé, ahol *megitélték a fogadás összegét.*

— 1916-ban Egerben voltam, ahol

másfél óra hosszáig megszakitás nélkül úsztam.

1934-ben Hajduszoboszlón reggel 9 órától délután 2 óráig néhányperces pihenővel *két izben százötvenegyszer úsztam át a legnagyobb medencét.*

— Sportol-e rendszeresen még?

— *Naponta.* Reggel, délben és este *Müller* tornát végzek. Ezenkívül százszor emelek fel egy tizenöt kilogramos súlyzót és két darab 2—2 kilós súlyzóval négyszáz *légzési* gyakorlatot végzek.

F. F.

Szilárd a sertésvásár

Az Est tudósítójától —

A ferencvárosi sertésvásár szombati összfelhajtása megközelítette a 800 darabot. A vásár irányzata szilárd. A pénteki vágóhídi húspiac jó kereslete után ma az élőállatvásáron élénk érdeklődés nyilvánult meg a zsíranyagot szolgáltató minőségek iránt. Jó szedettben is tartott a jegyzés. *Árak* (pénteki zárlat): uradalmi zsírsertés 108—109.5, szedett sertés 85—105, öregsertés 84—96, angol tőkesertés 100—103 fillér kg-kint élősúlyban.

Arczképének, melyet lapunk mai számában közlünk, eredetiét, vizsgálati fogsága ideje alatt a pesti Uj-épületben rajzolta Simonyi; a mi rajzunk egy erről készült fénykép másolata. *Hajdu Lajos.*

Romhányi.

Költői beszély. — Első ének.

Irta GYULAI PÁL.

(Vége.)

29.

Matildot hogy nem látogatta
Romhányi félhónapja már.
Talán végkép is oda hagyta
S Matild reá hijába vár?
Nem hagyta el, csupán csak szinli,
E nő érezze mit veszit,
S ha hű lovagját jól megsinli
S megbánja rosz szeszélyeit:
Majd megbocsát, élnek egymásnak,
Addiglan udvarolgat másnak,
Hogy féltse az. Kopott fogás,
De szeretők közt igy szokás.

30.

Kiválaszt e játék tárgyául
Egy ifju, szép, kedves leányt.
Oh vissza rád ne szálljon átkul,
Könnyelmü ifju meg ne bánd!
Ilonka, haj, mért kelle látnod
És megszeretned oly nagyon,
Faludtól oly korán megválnod?!
Milyen boldog valál te honn!
Mint ibolyácska enyhe árnyban,
Mosolyogva nyiltál szende bájban,
És itt letép egy durva kéz
S tavasznapod utána vész.

31.

Ilonka Csáth báró leánya,
Elveszté anyját még korán;
Atyjának fénye és bálványa
Hanyatló élte alkonyán.
Vidám gyermek fürtös fejével
És mégis komoly hajadon,
Ha méláz mélyen kék szemével
S meghajlik mint a liliom.
Oly ártatlan mosolygva, sirva
És mintegy homlokára irva:
Rá nézve majd a szerelem
Öröm vagy bú, de végtelen.

32.

Félénken lép a nagy világba,
Estélyen, bálban elfogult,
Nagynénje itt a garde des dames-ja
Ki immár régen elvirult;
Egy tisztes nő, észfensősége
Elismert sok család előtt,
Matildnak szörnyü ellensége,
Nagy hiréért utálja őt.
Azért Romhányit jól fogadja,
Hadd légyen udvarló lovagja
Hugának; ez reszket, pirul
És a magányban könnye hull.

33.

Oh könnye első szerelemnek,
A melyet vágy s öröm fakaszt,
Harmatja édes gyötrelemnek,
Egyszerre szülsz egész tavaszt;
Ilonkának minden csekélység:
Egy hang, egy szó, egy kis virág,
Szent emlék vagy nyiló reménység,
Salonja boldog kis világ,
S mi szépet érez, sejt kedélye
Romhányit koszoruzza véle.
Egész egy férfi ideál
A mint hívő lelkében áll.

34.

Romhányi a kezdett udvarlást
Nem hagyja el, de unja már;
Restelli, hogy igy tettet folyvást,
S csak alkalmas időre vár,
Hogy megbocsásson kedvesének.
De hát Ilonkából mi lesz?
Elbirja gyászát tört szivének?
Romhányi ily kérdést se' tesz.
S habár a lyány fejlő szerelme
Meghatja néha egy-egy perczre,
Megnyugszik és ily szókat ejt:
„Ifju leány hamar felejt.“

35.

És ürügyet a békülésre
Oly könnyen lel két szerető,
Kivált a midőn segitségre
Siet hozzájok sors, idő.
Lajos Fülöp im trónját veszti,
S türelmét a jó bécsi nép,
Magyar beszédét fennebb kezdi
S elvégre tenni is kilép.
És teljesült Romhányi vágya,
Megnyilt a rég ohajtott pálya,
Matildja szintén lelkesül
S a karzaton tapsolva ül.

36.

Romhányi tart tüzes beszédet,
Minőt nem tartott soha még,
Megrázza harsány hangj' a léget,
És arcza felpirulva ég.
Kevés ész az egész beszédben,
De sok a forradalmi láz,
S az akkor még uj volt egészen,
Ugy éljenzik, hogy reng a ház.
Matild nagy tüzzel kendőt lenget,
Romhányi büszke szíve enged,
S mikor eloszlott a gyülés,
Már megtörtént a békülés.

37.

Romhányi ott a lépcső alján
Megvárja bájos özvegyét,
Találkoznak s már ott csüng karján,
Van bók, mosoly, nyájas beszéd.
„Ma önmagát is fölülmulta . . .
Ebédeljen együtt velem . . .
A honfibú arczát feldulta!“
„Nem az, Matild, a szerelem.“
„Oh annál jobb, de csak rám nézve . . .“
S a hintóban már kéz a kézbe.
„Matild, feledjük a mi mult!“
S a többi egy kézcsókba fult.

38.

Ilonka mind hijába várja
Romhányit, ki elhagyta már,
Búját, titkát magába zárja,
Lemond, remél és ujra vár.
Mélázva gyakran visszaéli
Multjának boldog perczeit,
A lépcsőn néha hallni véli
Az ifju könnyü lépteit.
Nem ő; már egy hónapja tölt el,
Még illemből, szinből se' jött el.
Ilonka néma búban él,
Tür, szenved s többé nem remél.

39.

De Blanka grófnő, a nagynéne,
Nem tűri ily némán a bajt,
Hamar megtágul nyelve féke
És üt miatta szörnyü zajt:
„Mily léha urfi és goromba! . . .
Oh férfinak könnyen ne higy!
Fajult világ! az én koromba'
Gavallér nem tett volna igy.
Világos mért udvarla néked,
Hogy Matildban féltékenységet
Kelthessen s meglágyitsa majd . . .
Oh bár csak vesztett volna rajt!“

40.

A néninek más nem, csak ez fájt,
De huga, haj, most érti meg;
Hogy mily játékszeréül szolgált
Egy hiu sziv szeszélyinek.
Egy-egy uj seb hát mindörökké!
Elfojtott könnye megered,
Becsülni sem lehet már többé,
Kit szíve még most is szeret.
Hogy könnyét, mely arczára csordul
Ne lássa nénje, félre fordul,
Aztán nyugodt, fenntartja még
Szemérem és szivbüszkeség.

41.

„Ilonka, hidd meg, ugy haragszom.
Mily ügyesen kitervelém!
Mily boszus lett vón' az az asszony,
Ha hozzá nőül adlak én.“
„Kihez néném?“ „Ugyan még kérdesz?
Romhányi grófhoz, édesem!“
„Nem mentem volna hozzá férjhez,
Mert nem szerettem soha sem.“
„Ezt nem hivém! Valóban? Lám, lám!
Jó partie lett vón', édes lánykám!“
„Hagyjuk néném! — Ilon felel —
Oh ennyi szót nem érdemel.“

42.

E percz után a szende lányka
Bátrabb, mintegy megváltozott;
Nem rejtőzött többé magányba,
Nem sirt és nem ábrándozott.
Elfoglalá eszét, kedélyét,
A társas körben elmulat,
Takarja búját, szenvedélyét,
Kivülről nyúgodt hangulat.
De egy-egy elfeledt órában
Fölérez s elmélyed magában:
Oh mennyi minden oda van,
És érzi, hogy boldogtalan.

43.

Eloszlott az ország gyülése,
Megújult alkotmánya kész,
Új korszakot kezd végülése
S a mult kétes jövőbe vész.
Ilonka atyja fejcsóválva
Pozsonyból már siet haza:
„Bár örömünkre bú ne szállna,
Aggódom érted, oh haza!
De te is bús vagy, édes lányom!“
„Már nem, mert kis falunkat látom,
Oly csendes nyugalmat lehel,
Kék füstje vígan üdvezel.“

44.

De a falusi élet csendje
Nem nyujt gyógyitó balzsamot,
Hiába munkás életrendje,
Enyhült, de nem gyógyulhatott.
Ő nem csupán udvarlót veszte
Romhányiban, mint annyi más,
Ő szive eszményét kereste,
S hitét találta a csapás.
Egy dús tavasz hervadt virága,
Kedélye összedult világa:
Hulló remény, haló öröm
S mint őszi köd, rideg közöny.

45.

Szeretné atyja férjhez adni,
Sokáig élni nem remél,
Bár tudná boldogságba' hagyni
S mind ujabb aggodalma kél.
Hogyan maradjon árva lyánya,
Ki őrzi, védi meg szegényt?
Az öreg ur egyetlen vágya
Megérni a várt vőlegényt,
S ha még lehet, folytán a nyárnak, —
Hisz házához udvarlók járnak,
S közöttök legkivált egyet
Kedvel, kitüntet szerfelett.

46.

Telegdi gróf ez, korra nézve
Harmincz és negyven év között,
Ki, megbukván a kormány Bécsbe,
Ismét honába költözött.
Az ifju conservativ pártnak
Egyik kitünő tagja volt,
Baráti tőle sokat vártak
S pályáján mind feljebb hatolt,
De márcziusnak nem várt napja
Dicsőségét a porba csapja,
És most jószágin kóborol
És Ilonkának udvarol.

47.

Ilon, hogy töltse atyja kedvét
Mindig beszédes és derült,
És pazarolja bája kincsét,
Melyet már többé nem becsült.
Telegdi gróf magán csak bámul,
Hogy mint egy ifjoncz ugy szeret,
S becsvágyó lelke lázálmából
Ily szenvedélyre ébredett.
Már be is vallaná szerelmét,
S legyőzni nem képes félelmét,
Ilon nem bátoritja őt,
S mindig csak : z, ki azelőtt.

48.

Egy éve most, tisztéhez képest,
Mily sok mindent fogalmazott,
Megyéhez és országgyüléshez
Nem egy dörgő leiratot,
S most nem tud egy levélkét irni
Ilonhoz, százszor tépi el,
Kudarczát nem tudná elbirni,
Pedig már nyilatkozni kell.
Atyjához ir s félig megkéri
A lyányt, igy kisebb szégyen éri;
Egy államirat a levél,
Inkább a sor között beszél.

*

Vas. Ujs. 1869

49.

Az öreg lyánya szobájába
Tipeg, forrón megöleli,
Immár betellett legfőbb vágya,
A szíve csordultig teli.
„Siromnak szélin kérlek, lányom,
Mindenre kérlek, a mi szent!
Tedd nyugodttá közel halálom',
Menj hozzá nőül; mondj igent."
„Oh jó atyám, roszul ne essék,
Gondolkoznom egy napot adj még!"
„Az nem sok... holnap... ám legyen,
Áldjon meg isten gyermekem!"

50.

Ilonka gondban tölti napját,
Elgondol multat és jövőt,
Kétségbe oh hogy' ejtse apját,
És búba egy hű szeretőt?
Szerelem nélkül menjen férjhez?
Megcsalja azt, ki szereti?
Hogy' tettesse a mit nem érez?
Oh ezt, csak ezt nem teheti.
„Soha, soha — kiáltja sírva —
Keresztjét szívem el nem birja!"
Dermedten áll, ereje fogy
És ott alélva összerogy.

Ábránd, a mely valónak látszik,
Tanács, mit sebzett szív kohol.
Erény, a mely a bünbe játszik,
S mind inkább véle összefoly.
Ilon nyugodtan lép atyjához
Igent mond a kért házassághoz,
De mig választ az atyja ir,
Megbánja százszor s ujra sir.

54.

Romhányi, mig ezek igy folynak
A fővárosban szerepel,
Küzdelme, vágya hangyabolynak
Vetekszik serges ezrivel.
A népklubban mint elnök székel
S tart ingerlő beszédeket,
Mint őrnagy a nemzetőrséggel
Viraszt a béke, rend felett.
Küldői megválaszták ismét,
Elfoglalá szélső ülését;
Még most is ellenzék marad,
Interpellál, beszél sokat.

55.

Vörös tollat visel kalapján,
Matild igy szebbnek látja őt,
A forradalmi vészes pályán
Övezze dics e drága főt.

De itt is csakhamar pórul jár,
A pénze, serge elfogyott már,
S midőn koppasztva megjelen,
Kaczagva nézi Debreczen.

58.

Föllép mint szónok a gyülésben,
De elhangzik immár a szó
A puska- s ágyudörrenésben,
Egész ország egy riadó.
Külföldre hát követnek indul,
De majd hogy elfogják szegényt;
E sok malheurön ugy felindul,
Hogy eldob egy csoport reményt.
S haragjában vagy szégyenében,
Hol legnagyobb veszély van épen,
Sietve a táborba száll,
S a honvédek közé beáll.

59.

Kiből nagy államférfi nem vált,
Sem diadalmas hadvezér,
Hazájának most híven szolgált,
Pecsétli omló drága vér.
Nagy elveit, lármás beszédit
Föléri legkisebb sebe,
S midőn a dob rohamra indit
S üvöltöz a harcz bősz ebe,

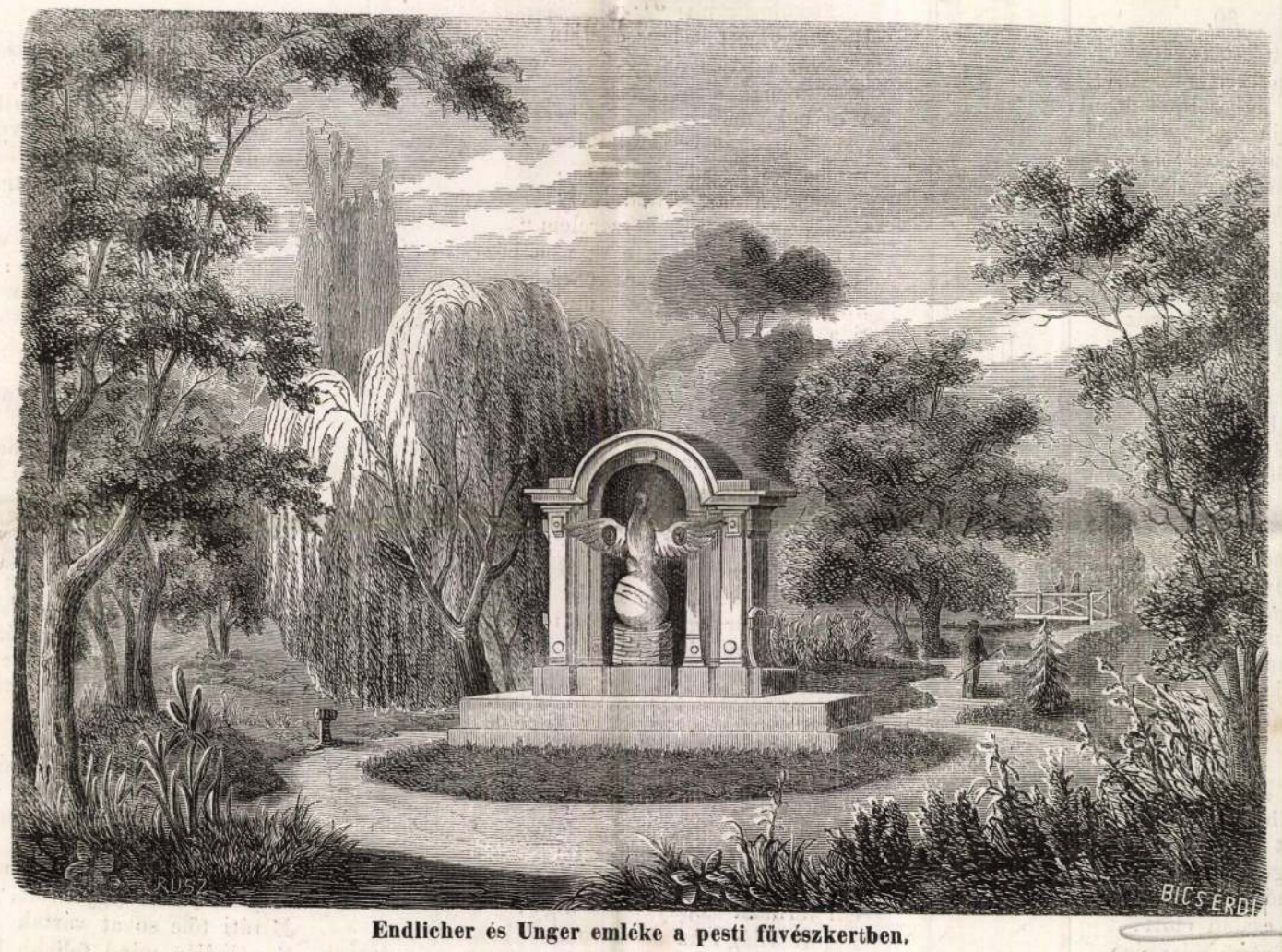

Endlicher és Unger emléke a pesti füvészkertben.

51.

Föleszmél és dül pamlagára,
Majd félálomba szenderül;
Enyhület száll szivzajlatára,
Félelme, búja csendesül.
Nyugodtan helyzetét vizsgálja:
„Ha meghal majd szegény atyám,
A nagynénék gyülölt kormánya
Mindaz, mi várhat még reám.
S ha boldog nem lehetek többé,
Mért váljam sírig hányt-vetetté?
Mért vessek meg egy hű kezet,
Mely vész után parthoz vezet?"

52.

„Romhányi gróf szerelmet szinlelt,
Aztán galádul elhagyott,
Telegdi gróf szavakra nem lelt,
Híven szeretve hallgatott,
S mint férfiuhoz illik, megkért.
Becsülni őt meg annyi ok...
Romhányin most e léha tettért
Mily könnyen boszut állhatok.
Érezze, hogy soh' sem szerettem,
Feledve őt más neje lettem.
Ez sebzené... Mi gondolat!
Oly bűnös, mégis élvet ad."

53.

Fessem tovább a lyány küzdelmét?
E hangulat mindent kivall.
Van pillanat, mely szívet, elmét
Megigéz és örvénybe csal.

Ki tudja, hogy mi lesz belőle
Miniszter-e vagy hadvezér?
Romhányi a mi tellett tőle
Megtett mindent s oly nyilt a tér.
De könnyebb államférfi lenni,
Mint szép Matildot rendbe szedni,
Ezt érzi, vallja untalan,
Szerencse, hogy sok dolga van.

56.

Mert ime nagy dolgok készülnek,
Többé nem játék s tréfa már;
Az idők szörnyen nehezülnek
S borulni kezd a láthatár.
Az ármány, bosszu, zsarnok önkény
Kitör mint egy vad zivatar,
És megtámadt hazája földén
Küzd száz ellennel a magyar.
Harczol az agg, a férfi, gyermek,
Porból nőnek mintegy a sergek,
Nincs többé párt, a nemzet áll,
Jelszó: szabadság vagy halál.

57.

Három megyébe most Romhányi
Mint főkormánybiztos kiszáll,
Először nem tud mit csinálni,
Aztán sok ostobát csinál.
Majd mást kisért, sok mindent tervez,
De senki hasznát nem veszi,
Önköltségén guerrillát szervez,
S magát vezérnek megteszi.

Füstfellegben és szuronyfényben
Ajkán előre, kard a kézben
Indult, rohant és ostromolt,
Valódi férfi, honfi volt.

60.

Végig küzdötte a csatákat,
A szerelem nem vonta el;
Matilddal nagy viszálya támadt
S a szép nő régen mást kegyel.
Ez egy tábornok, deli férfi;
Romhányi most lett kapitány,
A búra nincs idő rá érni,
Mert győzni kell új-új csatán.
De a győzelmek füstbe mennek,
Világosnál vége mindennek,
Más nem marad: börtön, bakó,
Romhányi üldött bujdosó.

61.

Nyomába jőnek a zsandárok,
Nagy volt rá nézve a veszély,
De megsegité a jó árok
És a korom sötétü éj.
Futott, futott, bár nagyon fáradt
És beteges, kiéhezett....
De olvasóm, ezer bocsánat!
Itt megszakítom könyvemet.
Mert kifáradtam én is immár,
Üld engem is sok durva zsandár:
Sokféle gondok és bajok,
Csak néha lopva irhatok.

Párisban nemcsak tiszta és tisztátalan állatokat, nemcsak mindenféle madarakat s csuszómászókat tenyésztő egyének találkoznak: hanem nagy számmal léteznek mókusnevelők, papagály- és kanári-tanárok, rigó- és fülmile-énekmesterek. És ezen mesterek kényelmesen élnek jövedelmükből. Vegyük föl p. o. a madár-énekmesterek esetét. Az ügyesebbek többet keresnek, mint azok, kik kétlábu tollatlan állatokat tanitnak énekelni. A három-négy frankot érő madár tizszerte többet ér, ha egy ily mestertől vesz tanórákat, kik tanitás s élelmezés végett fölvállalnak házukba ily állatkákat, s gondosan készitik elő azokat a nagy világ elé lépésre, sőt még altanitókat is tartanak, kik éjjel s nappal fáradhatlanul képezik az értelmes madár zenetehetségét. Az okosabb madarak hat heti oktatás után képesek három-négy nótát elénekelni, mindenikért öttől tiz frankot szoktak kikötni, s gyakran még többet is, ha a tehetséget a lehető legmagasabban kifejtik.

Singaporei utcza. — (Fénykép után *Bicsérdy* János.)

Néhány évvel ezelőtt Páris egyik utczáján oly bőrbetegség támadt, hogy a lakosoknak mindig vakarozniok kellett, s a miatt e test kisebesedett, ugy hogy ez utczalakosok csaknem a bélpoklosokhoz hasonlitának. — A közbiztonsági hatóság nyomozása után kiderült, hogy egy Róza ugy ki volt cserezve, mintha valami vargaműhelyből került volna ki. Hálátlan növendékei ezzel jutalmazták meg. Testének többi része bivalybőr ruhával volt védve s igy aludt egész biztosan, mig a hangya-bolyok körülte hemzsegtek. S még ő boszankodott, mikor a rendőrök szobájába léptek, s ott kutatni kezdtek.

„Ugyan ki merészli ez ártatlan állatocskákat bántani, miért panaszolkodnak ellenök?“ Szólalt föl keserü mosolylyal „lám én körökben élek, s mikor a horgászat ideje elökerült tizenöt husz frankot is bevett naponként. Télen pedig rovarokat nevelt az éneklő madarak számára, s mondhatjuk, hogy nem cserélt volna Salin bácsi három irnokkal sem, mert az éneklő madarakat tartó gazdag asszonyságok epedve várták, s bő erszényből bőven fizették a kukacztenyésztőt.

Ha az ember Párisban a szükebb utczákon végig halad, kénytelen meg-megállani a legrongyosabb vendéglő előtt is, mert az ablakban oly izletes ürüczombok, vadak s ételek vannak kitéve, hogy szintén kedvünk kerekedik bemenni, s belőlök kóstolót kérni. De csehül járnánk véle, mert a vendéglősök, mindezeket csak egy napra bérelik ki, s este már visszavándorolnak tulajdonosaihoz. Párisban fehér ruhát, mindenféle öltözetet lehet egy pár napra kibérelni.

Legsajátságosabb hivatása s életmódja van az ugynevezett „őrző angyalnak“, kiben, habár a szegények legszegényebbike, megkivántatik, hogy szilárdul ellenálljon minden kisértésnek, s legyen merész, ha vész közelg. Páris külvárosaiban tanyász, s nappal a zugkorcsmákban végez egyetmást, miért a korcsmáros egypár darab csontot dob neki; tulajdonképi szolgálata éjszaka kezdődik, s abból áll, hogy haza kiséri azt, ki az ital miatt nem tud a maga eszétől s lábán haza menni. Azon

Vas. Ujs. 1869. 573. l.

Bíró Károly János

Páris olyan, mint a bűvész mozsara, melyből az összetört óra ismét a maga épségében kerül elő. Nincs olyan hitvány tárgy, melyre egyik vagy másik sovár szemekkel ne tekintene. Éjjel-nappal ezer meg ezer ember futkos az utczákon, hogy fölszedhessék a piszkos rongyot, félig lerágott csontot, üvegdarabokat, gyümölcshajat és csutkáját, szivarvégeket, hervadt virágokat, száraz kenyérhajat. Atalában minden söpredék gondosan gyüjtetik egybe, s nyers terményül szolgál sok iparüzőnek, ki aztán ezeket átalakitva állitja ki a vásárra.

S az ily söpredék-holmi nem egy élelmes embert tett már gazdaggá, s ezren ezekből szerzik mindennapi kenyeröket. Hogy mily jövedelmet huz a szemétseprő, erről alig lehet fogalmunk. — Sokan azáltal jutottak szép vagyonhoz, hogy az asztalokról lehulló kenyérhajat és morzsát vették meg, mások ugy tettek szert szép kis vagyonkára, hogy a kinyomott czitromdarabokat vásárolták meg, s a vendéglőkben kimaradt ételhulladékra kötöttek szerződést az illető vendéglősökkel. A már learatott mezőn sokan találnak egy-egy elmaradt kalászt.

Néhány évvel ezelőtt egy találékony ember, látva azt, hogy a rongyszedők, mily sok kenyérhajat öntenek ki kosarukból: azon eredeti ötletre jött, hogy kenyérhaj-üzletet állitson föl. Egy kis lovat s talicskát szerzett, kibérelt egy pinczekamrát, meglátogatta a nagyobb vendéglők szakácsait s alkuba ereszkedett velök a kenyérhaj- és morzsa megvétele iránt. Ezelőtt a szakácsok a kenyérhulladékot a rongyszedő kosarába öntögették, csakhogy megszabadulhassanak e szeméttől, most már pénzt is kaptak érte, szivesen rá álltak az alkura.

Emberünk tudta, hogy az iskolás fiuk nagyobbrészint könyvük mellett kenyérdarabokat is visznek az iskolába, ott egymást ilyenekkel is dobálják, s ez a kenyérdarab elvégre is a szemétdombra, onnan pedig a rongyszedők kosarába kerül. Ő tehát még a rongyszedőkkel is alkuba bocsátkozott, s többet igért nekik a kenyérhajért, mint a mennyit másutt kaptak volna.

Ezen előintézkedések után egy szép reggelen nehány zsák kenyérdarabbal megjelent a vásáron, egy póznára mellette föl volt irva: „Kenyérhajárulás.“ Jól ismerte Párist. Jól tudta, hogy a párisi narancs s czitromhéjból is tudna pénz csinálni,“ elhatározta, hogy ez uton kisérli meg szerencséje megalapitását.

Ily szándékkal, kosarát karjára fűzve, elment a Montorgueil-utczára, hol a csigavásár tartatott. Ez utczán igen sok vendéglő volt, hol az inyencz párisiak csemege-ételöket, a csigát fogyasztották, s mellé czitrom vagy narancslimonádét ittak. A kinyomott czitrom s narancs e helyeken bőségben találtatott. A söpredékek közt, hol mindenki megtalálta, mi keresetmódjához tartozott, ő csak czitromot s narancsot keresett. A közeli kávéházak s vendéglők piaczérei észrevévén, hogy egy csinos külsejü nő minden reggel keresgél valamit a rongyszedők által otthagyott szemétben, megkérdezték szándékát, s megigérték, hogy ezután elteszik számára a kipréselt czitromot s narancsot.

Ezután a szinházak őreit kérte meg, hogy az eldobott czitrom- és narancshéjjakat takaritsák meg számára. Az igy összegyüjtött héjjakat ő aztán megmosogatta, tisztogatta, fogadott maga mellé egynehány leányt, s ezek segitségével narancs- és czitromszeszt készitett s elárasztotta vele egész Franczia országot, magának pedig oly szép vagyont gyüjtött, hogy özvegy létére uriasan élhetett; most már vállalatát többen fölkarolták, s ki tudja hány ember él utána.

Egy másik özvegynő, ki korántsem volt oly ifju s oly szép, mint Vanardné asszony, szintén söpredékből gazdagodott meg. Egy oly házban volt kapusnő, melyben több aranymives lakott. — Egy szigoru télben azon ötletre jött, hogy kandallójába a turfa s szén mellett a söpredéket is fölhasználja tüzelőszerül. Mikor kitavaszodott, s a kandallót szokás szerint tisztogatta, a lerakott szén és turfa hamu közt csillogó porszemeket vett észre. Közelebbről szemügyre vevén e tárgyat, örömmel tapasztalta, hogy azok egytől-egyig aranydarabocskák. Igy találta föl egy tudatlan szegény asszony az aranycsinálás mesterségét, mibe már oly sok tudós megőrült. A titkot nem árulva el, folytatta nyáron is a tüzelést, sőt beszegődött seprőnek az aranymivesekhez, s ő fizetett azért, miért másoknak fizetni szoktak. Vagy hat év mulva gyönyörü lakot vett Páris környékén, s a kapusnőből, kastély urnője lett.

ruházkodási szabályok kiadásával és különös erre vonatkozó rendeletekkel: azonban természetesen minden eredmény nélkül. Az annyira s oly sürüen megtámadott divat megfutotta életpályáját, sirba szállt, hogy ismét hasonló, vagy kissé megváltozott alakban később uj életre ébredjen.

A kendőzés alkalmazása felette régi. Találunk példákat a zsidóknál, s Jeremiás csak ugy szól a kendőzésről, mint valamely közönséges szokásról. Jesabel bizonyos üvegnemet, stibiumot használt szemöldeinek festésére. Egyptom, Kis-Ázsia és a klasszikus Európa hölgyei már az ó-korban nagy szorgalmat fejtettek ki arczszinük fenntartására, s hol a természet őket cserben hagyta, művészet által törekedtek a mostoha körülményt kárpótolni. Ezen szépitőszerek között egy nemét az üvegnek (kohol) emlegetik, melyet később római nők pipere-asztalain is találunk. Phryne azt beszéli, hogy midőn egy lakoma alkalmával királyosdit játszottak, hol egyik vendég sorban a többieknek parancsokat osztogat, Phryne vizet parancsolt hozatni, melyben minden jelenlevő hölgynek meg kellett magát mosnia, s ismét megtörülköznie. Ő maga végezte ezt legelőször, s ime! ezen műtét után sokkal szebb és bájolóbb lett, mig a többiek arczairól a müvészet által előidézett szépség a mosdás által lekopván, utálatosak lettek, telve különféle szinü foltokkal. Ovidius „liber amorum“ czimü művében megtanitá a nőket, mikép lehet a szép szint, melyet a mostoha természet tőlök megtagadott, művészet által pótolni; egyszersmind azonban esdekelve kéri őket, hogy szépitő szerrel telt kis edénykéiket és üvegcséiket gondosan rejtsék el imádóik szemei elől. — Hogy az arczbőr az éles folyadékkal ellátott ásványfélék káros befolyásaitól ment legyen, éjjel mindenféle fajta tésztákat raktak és boritottak az arczra, sőt még bőrrel is befedték, reggel aztán különös, erre szánt szappanokkal és vizzel gondosan lemosván, az arcz ujra befestetett. Poppaea Sabina mosdás és fürdésre szamártejet használt, mely czélra nem kevesebb mint 600 szamár állt rendelkezésére. Szépitő szernek használtak még fűzfát, bablisztet és sáfrányt is.

Az ős germánoknál sem volt ismeretlen a testnek szépités tekintetéből különös ápolgatása. A

Vas. Ujs. 1869.

Egy csésze kávé.

GREGUSS GYULÁ-tól.

(Vége.)

Némely testek, midőn a folyadék likacsaikban nyomul s hézagjaikat eltölti, megdagadnak; ilyen p. o. a fa, a kötél. Hogy mily erővel szivódik föl a folyadék a likacsokba, s mily hatalmasan dagasztja meg azután a testet, arról bizonyságot szolgáltat egyebek közt az az eljárás, hogy e körülményt sziklalapok (p. o. márványlapok) lefejtésére használják föl, névszerint ott, a hol a szétrobbantó puskaporral nem akarják megroncsolni a sziklát. Alkalmas közökben be-befúnak a sziklába, ez üregekbe száraz faczövekeket ékelnek s ezeket aztán időről időre megöntözik, mint a virágokat — a czövekek tele iszszák magokat, megdagadoznak s a vége az, hogy a sziklalapot szép csendesen lefeszitik. Sőt történelmi hirre is kapott a hajcsövesség. Ugyanis midőn Rómában a szent Péter temploma előtti roppant obeliszket talpra kellett állitani, hiányos előintézkedések folytán ugy történt, hogy, jóllehet már csak kevés hijja volt, az obeliszket nem voltak képesek a talapzatig fölemelni; a felvonó köteleket nem birták fölebb huzni. Törik a fejöket, már-már kétségbe esnek a tömérdek munka sükertelenségén, ekkor eléáll valaki — szaktudós volt-e vagy a gyakorlat nyilteszü embere, a természet szemes vizsgálója, nem tudom, de alkalmasint ez utóbbiak táborából való volt — eléáll tehát az a valaki azzal a megdöbbentőleg egyszerü tanácscsal, hogy fecskendezzék meg a köteleket. Ez nem sokba kerül s nem jár veszélylyel, hogy ne tennék meg: megöntözik tehát a köteleket, ezek megdagadnak — mitsem hajtva vele, hogy obeliszket kell hordaniok — ennek folytán összehuzódnak, megrövidülnek, hosszanta, a szélek mentében, s ime a rengeteg tömeg fölemelkedik s az ohajtott talapzatott eléri.

Kapcsolatos e tüneménynyel a folyadékok átszivárgása likacsos bőrökön, hártyákon keresztül; ily hártya például a gyümölcsök héjja is, általán véve a növény-testet alkotó sejtecskék falait ily hártyák képezik, melyek a nedvességnek könnyü átjárást engednek likacsaikon keresztül. Igy szivja föl a fa földbe eresztett s ott szerte ágazó finom gyökérszálacskáival a föld nedvességét, mely aztán sejtről sejtre szivárog és nyomul fölfelé a fa koronájáig, legszélső ágacskája végéig.

De e közben ime, felolvadt a czukor kezemben: jegőczös, sziklás szerkezete felbomlott, elmállott. Ujabb bizonysága ez a kölcsönös vonzódás hatalmas voltának: mozsárban nagy erőlködéssel sem birnám a czukrot ugy felaprózni, annyira izzé-porrá zuzni, mint a hogy ez a benyomuló folyadék csendesen, de hathatósan szétválasztotta a czukor egymáshoz ragaszkodó részecskéit, s ugyszólván legfinomabb porczikáira szétszedte. A mi itt néhány percz müve volt, azt ezernyi meg ezernyi év óta gyakorolják a föld gyomrában összeszivárgó és szertefolydogáló vizek: feloldják, elmálasztják az utjokba eső földrétegeket és sziklákat; üregeket vájnak, alámosnak a bérczeket, süppedéseket idéznek elő. De kárpótlásul gazdagon megrakodva kerülnek napfényre, s fakadnak föl sós, büdös vagy keserü források képében, általában mint ásványvizek, gyógyforrások, a föld mélyéből nem egyszer hozva üditő szereket, melyeket a szenvedő ember a földszinén hiába keresett.

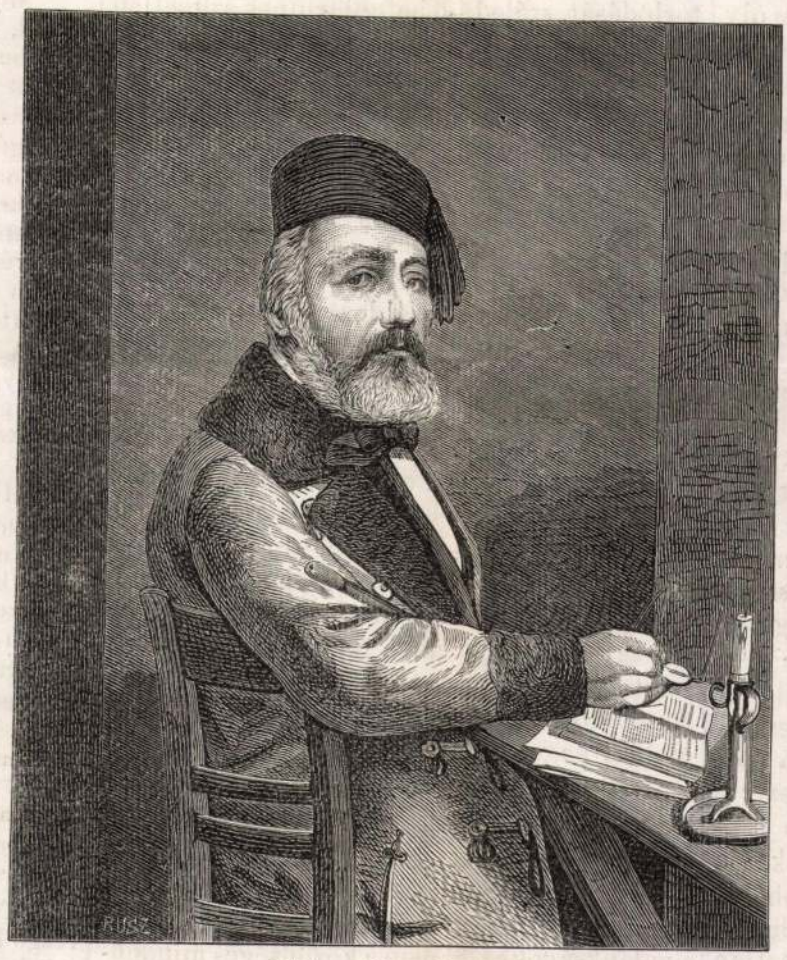

Illéssy János (1851).

Most már egész sora van előttem a jelenségeknek, melyekben a szilárd testek meg folyadékok kölcsönös vonzódása fokozatosan nyilatkozik: a folyadék a szilárd testet megnedvesiti, hozzá tapad, felhuzódik rajta, keskeny hézagain fölszivárog, söt ha a vonzódás elég hatalmas, a szilárd test részecskéi apró izekre oszlanak, s a folyadék részecskéivel társulnak, vagyis a test megolvad, a folyadékban feloldódik.

És lám, e csészében itt a vonzódás szinte szemlátomást nyilvánul — Igazán érdekes dolog a kávé fölszinén uszkáló tajték, kisebb-nagyobb buborékok pályáját figyelemmel kisérni. Látszólag czéltalan forgolódnak ide s tova; de járj csak szemeddel nyomukon: a mint valamely kis buborék egy nagyobbiknak közelébe jut, mint vas a delejhez, ugy iramodik és csatlakozik hozzá; ha pedig valamely buborék közel jut a folyadék széléhez, a csésze oldalához, mintha ez magához rántaná, hirtelen neki indul, s a fal mentében terjedezik szét. Igy tapad a köd a hegyek oldalához, és huzódik tovább-tovább a hegygerincz mentében, vagy mászik fölebb s alább a hegyoldal lejtőségén.

Az anyagnak ez a kölcsönös vonzódása csodálatos, titokszerü valami; nem tudjuk elképzelni, hogyan történik. Ha két test vonzza egymást, mi viszi, hordja e vonzást egyik testtől a másikhoz? oly formán közlődik-e, mint a hang, légrezgésekben, — szétsugározva, mint a fény vagy a meleg, melynek hordozója a mi felfogásunk szerint az éther — vagy épen nem szorul közbenjáró anyagra, s az üresség en, a semmin keresztül is átcsap egyik testről a másikra, mint a gondolat? Nem tudjuk, de sokszerü, számtalan hatásával minden lépten-nyomon találkozunk, mert e varázserő az egész mindenséget átjárja a paránytól kezdve a világtestekig, s mig amott észrevehetetlenül apró körre szoritkozik hatása, emitt milliónyi mérföldeken át érezteti magát és mozgat tömérdek gömböket. Egyhelyt a delejesség sajátságos alak-

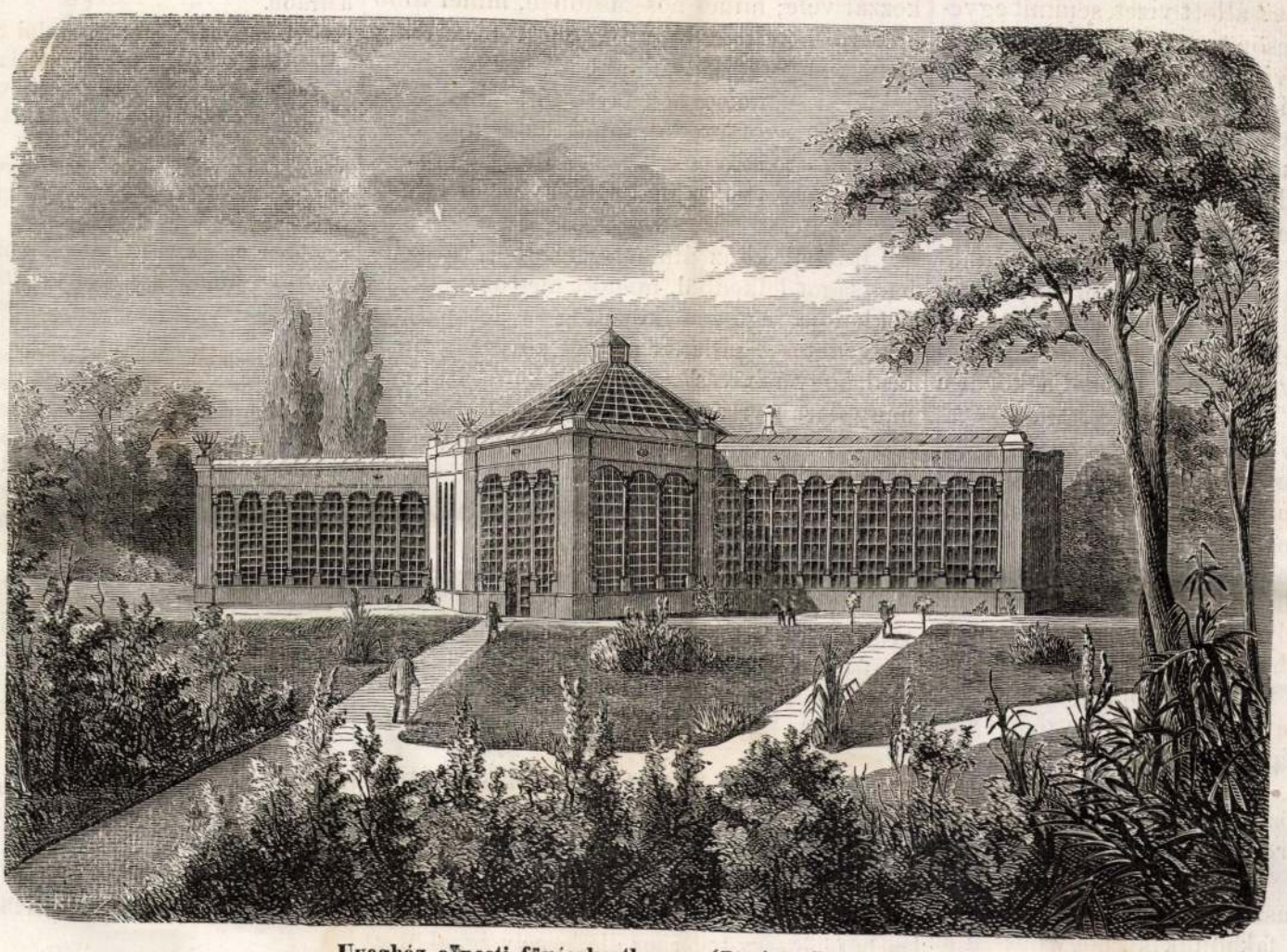

Uvegház a pesti fűvészkertben. — (*Bicsérdy* János rajza.)

jában mutatkozik, máshol a villanyosság képét ölti magára, amott végre a testek parányait izgatja-mozgatja, s kényszeriti, hogy különböző arányban és csoportozatokban szegődjenek egymáshoz és alkossanak különböző testeket. Ez utóbbi munkássága, a chemikus vonzás (vegyvonzás) nem szintoly titokszerü-e, mint a mágnes vonzása, melyet oly büvösnek, vagy az égitestek vonzása, melyet oly csodálatosnak tartunk?

És bizony ezeknél egy csöppel sem kevésbbé csodálatosak azon jelenségek, melyeket most e csésze kávéban, s e darab czukron volt alkalmam szemlélni — a testrészecskék vonzódása szintoly titokzatos, mint a parányoké vagy az égitesteké. De mi e köznapi tüneményeket — melyek mindenike épen oly bámulatos csoda, mint az, hogy a delej magához rántja a vasat — figyelmünkre sem méltatjuk; tompán, érdektelenül haladunk el mellettök, anélkül hogy akár csak egy pillanatig jártatnók rajtok szemünket, ha nincs is egyéb dolgunk, ha gyilkol is az unalom. Vizet töltesz borodba; eszedbe sem jut arra gondolni, hogy ha a viz- meg bor-részecskéket ama csodálatos vonzás nem kergetné egymáshoz, e két folyadék soha össze nem keverednék — mint nem keveredik például a viz meg olaj. E kölcsönös vonzás következtében a viz-részecskék bele hatolnak a borrészecskék között nyiló hézagokba, sott szerte terjedeznek, épen ugy, mint a kávé a czukor apró közeiben, s megvan a keverék. Ha a konyhaszagot behozod magaddal a szobába, ez legfölebb megboszant, de koránsem buzdit elmélkedésre, hogy itt is ama megfoghatatlan vonzódás uralkodik, melynek folytán a rosz vagy jó szagot árasztó testek elilló részecskéi bőrünkhöz, köntösünkhöz tapadoznak. Ha irsz vagy rajzolsz, a rajzón részecskeit a papiroshoz tapasztod, a mi nem volna lehető, ha e két test részecskéi között bizonyos rokonszenv, vonzódás nem uralkodnék. Itt egy pohár viz, oldalán megrakva gyöngyökkel, mit látunk benne? állott vizet, semmit egyebet; pedig a kölcsönös vonzódás kijelentése ez is: a viz beszivja, benyeli a levegőt, s likacsaiban megszedi magát vele, mint czukor a kávéval; melegedés közben e berekesztett levegő tágul, s közeleső buborékjai ismét az üvegfalhoz tapadnak. Igy tapadozik a levegő ruhánkhoz is; tapasztaljuk, mily makacsul fészkeli bele magát a hideg. Valamint földünknek megvan légköre, olyformán mindegyikünknek megvan, valamennyi testnek megvan saját légköre, mely felületéhez tapadva, megsürüdve, vékony rétegben burkolja körül a testet.

Bizonyára ez a légbuborék, ez a cseppviz, ez a napsugárban lebegő porszem megannyi titkos műhelye a szakadatlanul munkálkodó erőknek — de mi koránsem méltatjuk arra, hogy közelebbről szemügyre vegyük; reggeltől estig a tünemények egész sora vonul el előttünk, melyeket felényire sem értünk, melyeknek alighogy külső kérgén birunk átrágódni — s mi ezeket nagy kicsinyelve köznapiaknak nevezzük, melyek érdeket gerjeszteni nem képesek; csodák fognak körül minden oldalon — s mi tompa közönynyel forgolódunk közöttük, mint bübájos zene hangjaitól megrezzentett, hullámzó levegőben a süket.

Örökös panaszunk hogy rövid az élet, s mégis hányszor fakadunk ki, hogy hosszu az idő s gyilkol az unalom, kezünk ügyében pedig rakásra hever a sok mellőzött, kicsinyelt, észre nem vett apróság, méltó, hogy foglalkozzunk vele, alkalmas, hogy okuljunk rajta. Az apró dolog is nagyszerü választ ád, hidd el, csak találd el a kérdezősködés módját; gyakorold magad a kicsinek, a közelesőnek a rendesen előfordulónak megfejtésében, s jobban boldogulsz majd a nagynak, a távolesőnek, a rendkivülinek magyarázatával is. Ne gondold, hogy csak a nagy világtenger mérhetlen sikján, óriás hánykodásában találkozik az izgató, a bámulatos, a magasztos: kiséred csak figyelemmel a mindennapi élet csendes folyását, egymást üző hullámainak torlódását, széledező habgyürüinek szünetlen játékát — s észre fogod venni, hogy itt is böves böven akad az érdekes, a feszegetésre és csodálatra érdemes. A legszükebb társas kör mozgalmaiban föllelheted ama törvények hatását, melyek nagyban uralkodnak az erkölcsi világ fölött. Az érdekek összeütközését, a féke vesztett szenvedélyeket, az önzés rugóit, melyek országos háborukat inditanak s tömérdek áldozat árán egy-egy történelmi hösnek tündöklő fölléptét teszik lehetővé — a piaczi csetepatéban is fölfedezheted azokat kevésbbé ragyogva, de vérrel is kevésbbé beföcskendezve. Azok a mindennapi arczok, melyek annyira untatnak, hidd el, még igen-igen sok talányt rejtegetnek, melyek megoldása hosszas fejtörés után sem sikerül mindenkor; e közönséges ember lelkében is kifejlődött szunnyadozó csirák közül egy-egy figyelemre méltó s az ő keble szintoly csodálatos műhelye a munkálkodó, tusakodó erőknek, mint bármely megbámult emberi nagyságé.

Mibennünk van az unalom, nem a természetben, nem az életben. A kiben ruganyos, fürge lélek lakik, megtalálja az a dolgok lelkét, bármi apróságokul tünjenek föl azok; nem szorul az ritka, drága falatokra, ingerlő nyalánkságokra, hanem a közönséges mindennapi élelemben is megtalálja jóizü, egészséges táplálékát. Ide illik az a franczia közmondás, hogy „evés közben támad az étvágy“ — kisértsd meg be nem várni, hogy a dolgok tolakodjanak eléd, ingereljék kivánságodat s ragadják meg figyelmedet: tedd meg olykorolykor te is az első lépést, közeledjél feléjök, fogj hozzá a mi kezed ügyébe esik s foglalkozzál vele; minél hosszasabban, minél több oldalról fogod megforgatni, annál több érdekes vonást fogsz fölfedezni abban, mit elébb érdektelen semmiségnek tartottál; minél szorgosabban nyomozódol, annál mélyebbnek fog feltünni a sekélynek látszott apróság; minél jobban megérted, annál több gyönyörüséged lesz benne.

Rázzad ki az álmot szemedből, a zsibbadtságot lelkedből, mielőtt még az unottság pókhálója egészen körülfog s letapasztja kedvedet — pillants magad körül, s meglásd, hogy a kávés csésze szük keretében egy nagy darab világ tárul eléd, s a falatka czukor nemcsak kávédnak, de hangulatodnak is enyhiteni birja keserüségét.

Az egyetemi növénykert.

Pesten, ott az üllői-ut vége felé, hol az emelkedő főváros szélénél egyfelől sudar jegenye-sor, másfelől az Orczy-kert magas hársfái szegik a láthatárt, — a kolosszális Ludoviceum szomszédságában áll egy izmos kőfalakkal keritett nagy terjedelmü tér, — az egyetemi növénykert.

Elől a nehéz vas-rácsozatos kapu, a mögötte árnyként olykor megjelenő katona-őr, — mindez oly bizalmatlan, zárkózott kinézést adnak az egésznek, mintha valami „Neu-Gebäude“-féle intézet volna előttünk.

Pedig dehogy! Az a nehéz vasrácsos kapu, mely fölött egy tudorhoz illő komolysággal ül ott az egyszerü felirat: *„Egyetemi Növény-kert“*, mintha legkisebb kedve sem volna feleletet adni profán kérdésünkre, hogy „szabad-e“; — az a szép időkre emlékeztető, szürke ruhába öltöztetett öreg őr, — korántsem azért van ott, hogy be ne ereszszen. Hisz tudnunk kellene, hogy bár a tudomány arcza komoly, de azért az sohase barátságtalan azokhoz, kik nemcsak könnyed ledérségből közelitenek feléje.

Az az erős kapu csak látszik ugy, mintha be volna zárva, a katona-őrnek csak kinézése olyan cerberus-féle, de ha megpróbáljuk, amaz az első érintésre felnyilik, s ha közelitünk, ennek szürke sapkája rögtön megjelenik a kis őrház ablaka megett, s a másik perczben már szolgálatkészen áll, segitni, ha még csak nyitni is terhünkre volna e kaput.

Minden oly barátságos arczczal fogad a belépésnél, — az öreg invalidus, kinek pedig talán épen burgonya-leveskéje fut el a tűzön, mig velünk idekint beszél, — a zöld folyókával befuttatott deszka-házacska, melynek falán a bizalmas lombok egészen befedték a nagy fekete táblát, jeleül hogy nem tartják szükségesnek a szigoru rendszabályokra figyelmeztetni a belépőt; még a füst is oly barátságosan, hivogatólag gomolyog fel a kis ház eresze alatti kéményből, hogy akaratlanul is jobban érzi magát itt bent az ember, mint kivülről hitte.

A kertben előttünk mindenütt növényekkel szegélyzett hosszu csavargós utak, itt-amott egyes apró ligetek, s szép zöld pázsittal boritott domboldalak terülnek. Ott mindjártelől balra egy dohánytelep, mely önkénytelenül is azon gondolatot ébreszti a kiváncsi kutatóban, vajjon a tudomány védelme alatt nem lappang-e itt is valamikép az állam megröviditésére czélozó törekvés, — de egy lépés közelebb, s mindenik szál tövénél kis fehér táblákon olvashatni: „Nicotiane tabacum . . . „Tabacum cubensis . . . T. ohio, . . . T. havanna, . . . T. portorico, . . . T. chinensis, . . . T. luplata, . . . T. brasiliensis, . . . T. latissima . . . T. rustica“ . . . Tehát ezek mind csak külön specimenek? no! igy már valószinü, hogy csakugyan botánikai czélra vannak plántálva, mert nem gondolhatni, hogy az igazgató urnak sokkal jobb izlése ne volna, semhogy ily mis-más keveréket elszivjon és plane még kapa-dohányt is.

Tovább haladva, jobb felől nyárfák, örökké rezgő lombjaikkal, s köztök a fehér molyhos levelü topolyákkal találkozunk, melyeknek árnyában már messzire látható egy görög stylu habos márvány emlék, közepén egy földgolyón álló aranyozott sassal, melynek csőrében babér koszoru, kiterjesztett szárnyai alatt pedig Endlicher és Unger arczképe van bevésve . . . Endlicher és Unger! micsoda nevek ezek? ez a két *er* gyanus és ismeretlen, mit keresnek ezek itt? egy hatalmas sas védszárnyai alatt, mig a „két elfeledett magyar füvész“-nek egy bodzafa árnyéka is alig jut amott valahol hátrább.

A magyarázatot megadni e szokott kérdésre valóban nehéz, de azért igaztalanok volnánk, ha e magyar intézetben ellenszenvvel néznénk amaz idegen hangzásu neveket, mert az a két . . . . *er* egyikének birtokosa, a derék Endlicher ép ugy hazánk fia volt, mint ama más kettő, s társával Unger, bécsi tanárral együtt ép ugy fáradoztak a növénytanban a Jussieu-féle, u. n. természetes rendszer meghonositásában, mint ama két régibb uttörő, a Linné-féle mesterséges rendszer mellett. Méltó tehát, hogy mindkettőnek legyen meg az elismerés.

Ez emlék mögött egyszerü virágágyak terülnek, melyekben az Endlicher-féle növényrendszer főképviselői vannak elhelyezve, majd távolabb a háttérben, a vizi növényeknek szánt tavak partjain szomoru füzek árnyában csavarog az ut az intézet legnevezetesebb pontja, az ujonnan berendezett csinos üvegház felé. — Az üvegház körül különböző kisérleti czélokra szánt pinczék, s a kaktusztelepek vannak elhelyezve, mig jobbra a számos fenyő fajok és tiszafa bokrok által környezve ismét egy magánosan álló kastély forma épület fehérlik. Ez az igazgatói lak, magas ablakaiban most is moszatok, gombák és penészek tenyésznek üveg alatt, az igazgató ur kis kedvenczei; ha betekintenénk, aligha ott nem találnánk most is hajlongani közöttök, a mint épen egy *„cladophorát“* tart két első ujja közt, hogy a górcső alá tegye szaporodási szerveit megvizsgálni . . .

Természetes kisértetek.

(Vége.)

A légenyes éleg (nitrogénes oxyd) belehelléso növeli a vérerek teltségét s kiterjeszti a vért. Hasonló hatást idézett elő Kadixban az a lázas ragály (miazma), mely által kinos jellegü kisérteties benyomások mutatkoztak. Bátran föltehetjük tehát, hogy a vér kiterjedése nagyon kedvező a kisérteties benyomások előidézésére. Ha tán a kadixi eset nem bizonyitaná is eléggé állitásunk

Vas. Ujs, 1869.

volna tudtul adni, hogy ő arra nem sokat ad, s tán elve ellen is van, hogy az aranyból készült.

... Alig nehány napot töltve Pesten, még mint fennjáró, egy bot segélyével a Poplan sörházába mentem, a Sebestyén-utczában. Egy sereg városi polgár vett körül, kegyelettel nézegetve ujdonat honvédtiszti attilámat, panaszkodva az átélt windischgrätzi korszak szenvedései felöl, midön közelben — esti 6 óra tájon — az első bomba robbant szét, iszonyatos dörejjel, valamelyik ház tetején vagy udvarán. Már nehány napja azon sejtelem nyugtalanitá a lakosokat, hogy a várost bombáztatni és porrá fogják égettetni. Az ostromló sereg fővezérlete tudtul adatá Hentzinek, hogy a pesti oldalról egy puska sem fog elsüttetni a vár ellen, tehát kimélje a várost. De Hentzi osztrák vezér volt, s ezzel ugy hiszem, mindent elmondtam, legalább a magyar közönség előtt.

A békés sörözők rémülve ugráltak föl az asztaloktól, s a mint nehány percz mulva egy másik bomba — de ez már jó távol, valahol a lánczhid körül — esett a városba, az egész korcsma kiürült. Csak nehány fiatal ismerösöm ült még mellettem, szemeremből, de már ezek is erösen sürgettek a távozásra. Az ablak alatt a futók robogása hallatszott, kik egymást tiporták le ijedtök- és siettökben, olyatén zajkeverék, mint midön valamely megriadt nyáj robog el egy szük utczán, nyöszörögve, dübörögve, egymás hátára ugrálva.

Sok város lakosságát megismertem a forradalomban, igy a többek közt Fehérvárt, melynek csekély népessége, botokkal fegyverkezve, egy egész rendes zászlóaljt lefegyverzett, midön Jellasics a város mellett táborzott; Szegedet, hol a vivott csatában a város lakossága is vitézül részt vett; és különösen Aradot, melyet alig két hónappal előbb ismertem meg, s melynek lakossága szitokkal-vegyes élczekkel fogadta Blomberg golyóit, s olyannyira megszokta, hogy az ágyugolyó már mintegy rendes füszerévé vált napi életüknek. Mondom, a merre csak jártam, mindenütt bátor népet találtam, annál meglepőbb volt tapasztalnom a főváros lakosságának nagy ijedtségét.

Tulajdonképen már meglehetősen üres volt a város a bombázás előtt is, a jobb móduak kiköltöztek belöle. Ez még érthető, söt az is, hogy a lakosság igyekezett kivonulni a védhetlen égő városból, de e perczben csak laikus elme is elgondolhatta, miszerint a veszély nem oly közeli, hogy épen futni kellene azonnal, lobogó hajjal, remegő inakkal, kékzöld ábrázattal. A vendégek nagy része nem fizetett, a vendéglös maga nem győzvén számolni.

Különben az elmult (1848) évből is eszembe jutott egy kis jelenet, mely némi kómikus szinezettel birt. A Károly-kaszárnyában cs. kir. katonák és honvéd újonczok véresen összeverekedtek. A kapukat bezárták s az ablakon ki sortüzet adtak a népre a cs. katonák, tudtommal azonban áldozat nem esett. A kaszárnya előtti tömeg azonban oly dühös futásnak eredt, hogy valószinüleg nehány embert agyon szoritott vagy tiport. E tömegtől sodortatva, csak a zsibárus-utcza sarkán voltam képes megállapodni. Egy pár óra mulva kirukkolt a fegyveres polgárörség, s zárt csapatban közelitett az uri-utczán a zsibárus-utcza felé. A mint az uri- és zsibárus-utcza elejéhez ért e csapat, hol már a serviták kertje nem képeze bástyát a kaszárnya emeleteiből érkezhető golyónak, a vitéz örség egyre lassitá lépteit, s önkéntelen megállapodott, mialatt egy fegyveres polgárkatona szorongó kedélyállapotának következő szavakban ada kifejezést: „Na jetz nur langsam, jetz száma schon nahet.“

Jó magyar, söt forradalmi érzelmü volt Pestváros lakossága, de egyátalán nem harczias szellemü, az kétségtelen. Barrikádokat ez ugyan nem fog épiteni, ha csak idövel egészen el nem magyarosodik.

Egyedül maradva a sörödében, fizettem s távoztam. Az alatt este lön, a város több helyen égett, s jóformán kiürült. Kiballagtam a városligetbe, onnan nézve a borzasztó látvány nagyszerüségét.

A városliget egész tábor volt, földönfutó nép tábora, melynek dühét, átkozódását Hentzi barbarizmusa ellen leirni homéri toll volna képes talán. A város egy lángtengerré vált, mindenki, a kinek Pesten háza vagy bútoros lakása volt, égett embernek tekinté magát.

Mindenki szeme a budai várra volt szegezve, honnan szabályszerü időközönként párosával szállt föl a magasba két-két bomba, alant égő kanóczával, melyek futásukat jelölék. Ugy tetszettek, mint egy pár hulló csillag, mely eleinte egyenest fölfelé száll, azután ismét hasonló tempóban lefelé, mire iszonyu robbanás következett. Ha a szél ugy kedvez vala Hentzi munkájának, mint Moszkvában I. Napoleon alatt az oroszoknak, midön fölváltva mind a négy oldalról föltámadt a szél, akkor Pesten nem marad egy kunyhó sem épen. De szerencsénkre a szél nem volt erös, és másnap reggel még vigasztalódtunk, hogy aránylag nem esett annyi kár, mint talán Hentzi ohajtotta volna.

Az éjt a hatvani-utcza és magyar-utcza sarkán levő K.-féle házban töltöttem, hova a város részéről szállásolva voltam. A bombázás éjfél tájban megszünt, s másnap reggel a város ismét népesülni kezdett.

Ez esemény után Görgei nagyobb erélylyel fogott az ostromhoz. A Gellérthegyen s a krisztinavárosi oldalon a huszonnégy fontos ütegek sortüze ezután csaknem szakadatlanul rombolta a falakat, és négy-öt ilyetén nagy ágyu, egyszerre elsütve, oly rémületes dörejt okozott, hogy még a kerepesi-ut végén is ajtót, ablakot ugy megrázott, mintha egy ostromló tömeg döngette volna. Végre május 21-kének reggelén a K.-ház két szál lakosa, egy vén szakácsné s egy házmester, azon örömhirrel rohantak be hozzám, ki már akkor ágyban fekvő beteg voltam, hogy a vár be van véve. Köpenyt öltve magamra, egy bérkocsiban kivitettem magamat a dunapartra. Még javában szólt a kis puskatüz a várban, de az égő várpalotán ott láttam lengeni a nemzeti háromszint.

Pestnek rendkivül lázas alakja lett e délelött. Előkelő delnök magán és bérfogatokon a hidfötől nehéz sebesült honvédeket hoztak át nyitott hintóikban. Az öröm rendkivüli, mindenki a roham részleteiről beszélt, a honvédek tréfáiról, melyeket az ostrom tüzében elkövettek. Mert jellemző sajátsága volt a 19 éves honvédnek, hogy a legnagyszerübb, legvészesebb és vérengzőbb jelenetben is dévajkodott. Még javában csatároltak a várban, midön egy ilyen jó kedvü kis közhonvéd nagy erőködéssel a várpalota udvarára czipel a trónteremből egy aranyos karszéket, arra nagy méltósággal felül, s körébe gyüjtött bajtársainak különféle pajzán tárgyu parancsokat osztogat.

Egy másik csapat honvédre egy ház második emeletéről egy század ellenséges katona lövöldöz.

Megálljatok! — szólal föl egy gyermekarczu kis honvéd — álltában már löttünk elég németet. Lőjjünk már egyszer *röptében* is!

Azzal a csapat felé fölrohan a második emeletre, és az ablakon dobálja ki az öles vén katonákat, a többi meg lődözi a levegőben, mint a vadkacsákat, jó izü kaczaj közt.

Hát még azon adomák, melyeket csak férfiu társaságban mondhatnék el ... de a melyeket leirni nem szabad?

Harmadnap egy vidéki barátom beszélte, hogy megnézte Buda-várát másnap, az ostrom után. Borzasztó volt a halott-szag. A honvédek egy része a vár pesti oldalán, utszélben, söt az utczán is heverészett, a hol épen elnyomta öket az álom, több heti folytonos fáradság, s különösen az utóbbi napok álmatlanságai után. Vér és por boritotta arczukat, egyenruhájukat, de tekintetükben rendkivüli büszkeség, önérzet, marczona harcziasság volt, hogy polgár barátom szinte szégyenlette magát előttük; s valóban, a polgár emberre némi souverain kicsinyléssel is néztek. Nagyon szeretett volna pedig velük szóba állani, de nem akarták észre venni. Végre neki bátorodva, megszólita egy kisebb heverésző csoportot, mely már ébren volt.

— Hát már most, tisztelt vitéz hazafiak, mit fognak csinálni? hiszen már talán nincs is ellenség a hazában, mindent levertek? — kérdé tőlük.

— Mit csinálunk?! — dümmögé az egyik, végig nézve megvetöleg a kérdezőn, s másik oldalára fordulva — hát — *megyünk Bécsbe!*

Egy másik, a ki hason feküdt, s egy hátra pillantásra sem érdemesité a kérdező „filisztert“ — egy megjegyzéssel toldotta meg e tervet, arra vonatkozólag, hogy mit fognak csinálni Bécsben? — de a mit most szintén nem „opportunus“ közzétenni.

A többi ébrenlevő nagyot kaczagott az ötleten, s polgári barátom álmélkodva odébb állt, azon meggyözödéssel, hogyezek az emberek jó vezérrel keresztül mennek a világon.

Valóban, méltán irta Petöfi róluk:

„Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ök, mint a hadvezérek.“

A megvetés legmélyebb fokát kelté a főváros lakóiban a barbarismus azon másik neme, melyet Allnoch ezredes akart végrehajtani, a lánczhidat légbe röpitendő. De a szándék nem sikerült.

És ezen emberek emlékszobra áll fenn ma is a 69-diki magyar honvédelmi miniszter ablakai előtt...!

Valóban csodálatos közöny, türelem! — *V.*

Egy gazdag ember életnézetei.

(Egy holland kereskedő naplójából.)

(Folytatás.)

Nyolczadik fejezet.

Elhard urból pontos kereskedő s gyöngéd férj válik.

A kiállhatlan hajóskapitány az egész uton boszantott rosz ételével, epés kedélyével. Otthon be akartam vádolni, de mikorára haza értem, fölhagytam szándékommal, hiszen már maga az utazás is rendetlenség, s magam is rendetlenkedtem olykor-olykor. Több izben igérgettem neki, hogy ledobom a fedélzetről, egyszer pedig egy üres mordályt tartottam szivének, mitől ugy megijedt, hogy egy egész hétig a legnyájasabb modorban bánt velünk. A gyáva kapitány szó nélkül tette zsebre az ilyes fenyegetést, s ezt számitottam büntetésébe.

Utközben szent Ilona szigeten kikötöttünk, hol én s egy pár utas Napoleon sirját néztük meg, s egy éjjel a szárazon háltunk.

Egy angol család engem itt szembeötlő szivességgel halmozott el, miért is föltettem magamban, hogy majd Londonban nagylelküleg fogom viszonozni barátságukat. Udvarias voltam, édes Flóriánom, teljes életemben, habár néha meg kellett is adnom az árát.

A nőket udvariasan hivtam meg, s egy előkelő vendéglőbe vezettem. A pinczér a legfölségesb déli gyümölcsökkel szolgált. A gyümölcsgazdag Jávára

*

gondolva, s az időszámitást eltévesztve, eszembe sem jutott, hogy e déli gyümölcsök üvegházi termények, kináltam hölgyeimet, s magam is derekasan hozzá láttam. A gyümölcs fölségesen izlett, de mikor fizetésre került a sor, utóize igen kesernyés lett. Tárczám nagyon megkönnyebbült. Ha én azt előre tudom, meg nem ettem volna csak egyet is, s a hölgyeket sem kináltam volna csaknem az unalomig. Tanuld meg ebből, hogy korai gyümölcsökből ne kináld vendégeidet kétszer.

Apám, mondhatnám, szivesen fogadott, minek egyik okául azt tulajdonitom, hogy üzlete nem a legfényesebben ment, másik okául pedig azt, hogy Piét öcsém, minden alamuszisága mellett is csak annyiba került, mint én. „Nagy baj, édes fiam," sohajtott apám, „hogy Zsófi néni meghalt, s öreg férje még most is olyan mint a makk. Nagy baj, hogy anyád régen meghalt, s Mari nénéd még él. Üzletem nem akar menni, vagyonom apad, ti meglehetősen kiszivattyuztátok. Remélem, hogy már te eljártad a bolondját, s ezutánra örömömre leendesz; Piétre nem számitok, négyszem közt mondva, ő oly iszákos, mint a tömlő, s örülök rajta, hogy Rotterdámban lakik. Gazdag nőt kell elvenned, czégünket ujra régi fényébe állitanod vissza, nehogy ez az átkozott Hateling a nyakunkra nőjjön . . . ideje már fiam, hogy eszeden járj, még most talán nem késő!"

És én megigértem, hogy uj életet kezdek, szavamat be is váltottam. Ifjukoromban ledér legény voltam, de később olyan kereskedő vált belőlem, minőnek apám ohajtott. Bennem vetett bizalma nem szégyenült meg. Ha most a zafirral kövezett csatorna mellett az égben a pálmák alatt sétálgat kövér anyánkkal karonfogva, s előttök a nagyméltóságu Van Lonk tengernagy, s a polgármester Hasselaarok aranylánczczal nyakokban járkálnak, vagy ha gyémánt üvegtáblákkal ékesitett főuri házának ablakait kinyitja, s az örökké virágzó tulipánok s jáczintok mellett finom ambrozia dohánynyal töltött pipájából bodor füstfelhőket eregetve, e földre letekinteni méltóztatik, egy fényes lakadalmi menetet szemlélhet, melynek hőse te vagy, s hősnője a te kincsekkel terhelt menyasszonyod, kinek halszáját olyan messziről nem veheti ki, másfelől pedig gyönyörködhetik megalázott, megtört versenytársában Hatelingben; mert ez a czég, Flóriánom, nemsokára megbukik, s az isteni gondviselés ujjmutatása lenne, ha bukása épen fényes menyegződdel esnék egy időre.

Apám nem érte meg általa tervezett házasságomat. „Detler Lujzát szántam neked," hörögte halálos ágyán, „már gyermekkorotokban férjt és nőt játszottatok. Csak azért nem ment férjhez, mert reád várakozott. Igaz, hogy van két testvére, de a vagyon is szép ám, egyik bátyja hamar elvitorlázik a másvilágra, a tüdővész szele hajtja élethajója vitorláit."

Körülbelől ezek voltak utolsó szavai. Piét átjött a temetésre, s nagy fáradságába került, hogy három napig józan maradhasson, de mégis erőt vett természetén, nehogy az osztozás alkalmával, csak egy fillérben is megcsalva legyen. Alig lett vége az osztálynak, rögtön leitta magát, inasai alig tudták a kocsira föltenni, mégis sikerült neki, egy drága japáni thea-készletet darabokra zuzni, száz forintot megért e látvány. Lénike sem hagyta magát részedni. Minden ékszert magához akart kaparitani azon ürügy alatt, hogy azokat ő veszi át, mint „drága emléket kedves anyjától, kit soha sem ismert," de én átláttam a szitán. „Hiszen épen azért nincs szükséged ez emlékekre," mondtam, s a becsárt jól fölpréseltem, ez által megtarthattam magam számára egy gyémánt nyakéket. Édes anyád viselte azt, édes Flóriánom, legyen menyasszonyodé, Lénikét a méreg eszi, valahányszor azt nőd nyakán megpillantja, a harag pedig árt az egészségnek, s kitudja, nem örökölsz-e igy hamarább.

Mihelyt a gyász letelt, atyám végrendeletéhez képest, fölkerestem a szép Lujzát. A régi szeretet nem hül ki oly könnyen, s e mellett a leányokkal való bánásmódban naponként otthoniassabbá lettem, ne csudálkozz azért, ha azt mondom, hogy Lujza vonakodás nélkül mondott boldogitó igent.

Hejh, ha hallottad volna Lujza testvéreit; „Az a kicsapongó Van Lonk, kit irodánkból apánk elcsapott! Már az öreg életében hanyatlott az üzlet, hát még most, midőn már megosztoztak. Fejünk sem fájna, ha e ficzkót elhordaná a szél!" De csak olajat öntöttek a tűzre, Lujza daczos és nagykoru volt, nem lehetett leverni lábáról.

Győztem, s látva, hogy a házasságot meg nem gátolhatják, a hozományon akartak csorbát ejteni. Jegyzőjük, egy kopasz öreg róka, farkcsóválva jött hozzám, s elémbe terjesztette a házassági szerződés tervezetét. Nyájasan mutattam neki széket, s a tervet figyelmesen olvastam át. Fogalmad sincs, fiam, az emberek aljasságáról. Nem csak, hogy Lujza vagyona teljesen el volt különitve, még ez csak megjárná, de még egy fillér jövedelme felett sem lett volna szabad rendelkezésem! Reszkettem mérgemben, de nem törtem ki. „Nos?" kérdezte a kopasz, „mit tetszik rá mondani, jó lesz-e igy?" „Minden épen ugy, a mint kellene." „Nagyon örülök rajta," sietett a válaszszal, „már csak az aláirás hiányzik." „Várjunk még egykissé," szóltam, kezembe véve a papirt, „majd közlöm először én is ügyvédemmel." Az öreg róka még jobban elvörösödött, a papirra tette tenyerét, s igy szólt: „Hiszen, uram, ez még csak javaslat, a magam számára ütöttem össze, még sem aláirva, sem megpecsételve nincs" . . . „Legjobb is az igy," válaszoltam, „azt hiszem, igy is marad, mert tudja meg ön, hogy én ugyan alá nem irom. Csináljon oly szerződést, mely becsületes emberek közt is megjárja."

Ezzel összegöngyöltem papirját, s elébe dobtam. Lefőzve csuszott ki az ajtón, s nem sokára olyan szerződést kötöttem, minőt magam ohajtottam.

A börzén, hol üzletem első évében hideg arczokkal találkoztam, a gazdag kisasszonynyal lett házasságom után barátságosabb pillanatok üdvözöltek, üzletem szilárdult, szerencsecsillagom fényeMaltempo szoros. Veglia. Bocca piccola. Cherso.

Tersakt vára. Luiza-ut. Fiumára folyó. Tatarozási kikötő. Keres

Fiume látképe. —

sen tündökölt. Teljes erőmmel arra törekedtem, Flóriánom, hogy czégem előtt a többi üzletek meghajoljanak, fáradságomat sikerrel koronázta az ég. A mily hiában éltem azelőtt, most oly komolyan s nekifeküdve üzérkedtem, fáradoztam. Gyakran hasonlitottam magamat Alcibiadeshez, kiről a latin iskolában tanultam, hogy mindenben jártas volt, Athenében a finom bor mellett mindenkit az asztal alá tudott inni, csak öreg tanitóját, Szokratest nem, gyönyörben uszott, örömnek élt, Spártában pedig szivesen kanalazta a fekete levest, e nyomoru ételt, megnyalta utána száját, s igy szólt: „no van-e még több, pompásan izlett?

Én is mindenütt és minden időben első akartam lenni, s mire magam rászántam, annak éltem. Csak az ilyen ember élhet meg a föld hátán bárhol is. Természetes, hogy mindennek a nap alatt, megvan a maga ideje. Most már, fájdalom, nem ehetem sokat, nem ihatom kedvemre, de hál' istennek, még elég korán beláttam, hogy az ember másra is van teremtve, t. i. üzletének szilárditására, vagyonszeriránt, igy is lehet éreztetni velök, hogy nem állanak veled egy szinvonalon. Az előkelők iránt légy udvarias, de ha kell: határozott s szilárd is, hogy tartsanak tőled. A vevőknek kicsinységekben engedj valamit, annál könnyebben s biztosabban préselheted őket a nagyobb üzleteknél. Őrizkedj a zsidóktól és németektől; gondold meg, hogy fényes neved van, s azok nálunk jóval ravaszabbak.

De épen ugy beszélek most, mintha menyegződ előtt kellene végrendeletemmel készen lenni. Dehogy! ilyesmi eszembe se jusson. Sokáig maradunk még együtt, sokat még szóval is előadok, sőt szükség esetében jelen naplóm mellé még egy függeléket csatolhatok. Ezuttal a te épülésedre följegyzett életiratomnak vége szakad.

(Vége köv.)

Faresina szoros.

Karst-hegyek.

akadémia. Szinház. Molo és a nagy kikötő. Kir. dohánygyár. Kir. tengerészeti akadémia.

(Rajz. *Bicsérdy* János.)

zésre. Ha nem kárpótolja is most már nem élvezhető gyönyöreimet, de legalább vigasztal, mert az ember a pénzzel soha sem telik be. Te élvezd azt, mire én már képtelen vagyok, s gyermekeid nemzedékről, nemzedékre. A Van Lonk-Hasselaárok az elsők mindenütt! ez hangozzék minden szájban, mig Amsterdam áll!

Életem ezentúl csöndesen és nyugodtan folyt le; legkimeritőbb naplóm a főkönyv. Anyád áldott egy teremtés volt, — néha szeretett ugyan makacskodni — de ha én elhallgattam, rendszerint engedett. Második gyermekével szerencsétlenül járt, a harmadiknál pedig még szerencsétlenebbül, mert itt kellett hagynia a szép üzletet. De köztök te jártál legszerencsésebben, mert egyedüli örökösöm vagy. Jobban vigyáztam reád, mint én reám megboldogult atyám, az ártatlan örömök élvezetében nem korlátoltalak, s csak most legközelébb kellett ellenedben komolyan föllépnem, hogy botor dolgokat ne kövess el. Derék kereskedővé képeztelek, de még nincs éles belátásod. Légy nyájas az alsóbbrendüek

A magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei nagygyülése.

A magyar orvosok és természetvizsgálók idei (XIV-ik) nagygyülése alkalmat nyujtott sok száz embernek: Fiuméról az eddiginél tisztább fogalmat szerezni, s két rokon nemzetiségnek az eddigi barátságot szorosabbra fűzni.

Igazán, nem is volt az helyes fogalom, melylyel eddig Fiuméról birtunk. Hiszen ez nagyváros, melyet a magyar korona birodalmában az egyetlen Budapest halad túl. Háznégyszögei, intézetei, árucsarnokai, szinháza, vendéglői, mulatóhelyei, közlekedési eszközei mind nagyvárosiak, hajótatarozási kikötője ritkitja párját, kereskedelmi kikötője biztosabb és kényelmesebb a triesztinél, hajóépitészete a legnagyobb elnyomatás alatt is virágzó maradt, s kereskedelme és kereskedelmi szelleme világra szóló gazdaságnak hordja magvát magában, mely magot a fiumei vasut s kikötő kiépitése, s Fiume őszinte tényleges visszacsatlása óriás fává érlelend. Valóban volt miért izgatni ellenünknek ott a Lajthán túl a fiumei gyülésezés ellen, mert ha azelőtt azt hittük, hogy jobbnak hiányában kénytelenek vagyunk vele megelégedni, most tudjuk, hogy a jobbak mellett is megállja helyét. És ez a tudás hasznos tudomány nekünk.

És ezt e tudományt a magyar orvosok és természetvizsgálóknak köszönhetjük. Ők tették lehetővé több mint ezer embernek, a távolról már régóta szeretett kikötővárossal közelebb ismeretségbe lépni, s ismereteinket azonfelül is szaporitották sok oly uj ismerettel, melyeket magyar ember csupán Fiumében szerezhet meg magának — saját hazájában; nem is emlitve azon ismereteket, melyek az embert a művelődés magaslata felé egy-egy fokkal feljebb emelik.

Nem lehet czélunk ez alkalommal a fiumei gyülések tudományos mozzanatait részletesen előadni, de más részről mulasztás volna volna tőlünk legalább meg nem emlitni azokat, mint egy-egy ujabb követ azon épületnek, melyen Fiume é Magyarország jövő összeköttetésének épülete emelkedni és közös tudományosságunk kifejlődni fog.

A magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei gyülekezésének ünnepélyes megnyitó közgyülésében gróf *Domini* Vincze tengerészeti tanintézet igazgató értekezett az egészség, természet és légtünettan köréből, különös tekintettel a hajózási viszonyokra; továbbá dr. *Bódogh* Albert a Darwin elméletét ismertette, *Balogh* Tihamér pedig a természet befolyásáról a népekre tartott előadást mindkettő a tudomány jelen szinvonalán foglalván álláspontot, s értelmes könnyü művelt magyar nyelven szólván, minőn azok szoktak, kik terjeszteni, és nem monopolizálni akarják a tudományt. Ugyane gyülésen dr. *Arányi* inditványt tett, hogy a magyarok bejövetelének ezredéves ünnepe alkalmából, egy Walhalla-szerü épület emeltessék emlékül; egyszersmind bemutatta ezen épületfából müvészien és gonddal kifaragott mintáját. — A zárülésben végre *Littow* tengerész ezredes, és kikötő-parancsnok tartott értekezést „a tenger

mérésének legujabb módjairól", német nyelvü előadását kitünő dombor- és rajzmüvekkel kisérve.

A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyülése alapszabályszerüleg következő szakosztályokra oszlik: orvossebészet, élet- és boncztan — államorvostan, elmegyógyászat és kórboncztan, — növény- és állattan, — ásvány, föld és vegytan, természettan, — régészét, gazdászat, állatgyógyászat és müipar, — végre társadalom szakosztályai. — E nyolcz osztály hat napon keresztül ülésezett, és körülbelől 50 értekezést tartott. Az értekezők közül ezeket emlitjük: Fiuméból Littorw, dr. Giacic Antal, Gisecke C. — Magyarországból: dr. Szabó József, Rómer Flóris, Frivaldszky János. dr. Török József, dr. Linzbauer Xav. Ferencz, Arányi Lajos, Jedlik Ányos, Rózsay József, Poor Imre, Bódogh Alb., Entz Ferencz, Bolyó Károly, Batizfalvy Soma, Mayer Károly, Hamary Dániel, Oláh Gyula, Breiner Adolf Müller, Ambró János, Miskolczy Mihály, Korbély Endre, Kriek Rezső, Raisz Gedeon, Révay Nep. János, Molnár István, Kövesy Ferenez, Rapos József, Feichtinger Sánd., Horváth Géza, Mocsári Sándor, Csató János, Hartmann József, Bernát József, Pap Simon, Mosel Antal, Rozsnyay Mátyás, Kramer József, Pulszky Károly, Horváth Zsiga, Bothó J., Krözer Ágoston, Strichó Gyula, Houchard József. Jankovics István, Oláh Ödön, Engelbrecht Károly, Scharek István. — Az értekezések közül mintegy tiz egyenesen fiumei vagy fiumevidéki tárgyak körül forgott. — Legszorgalmasabb volt az orvosi szakosztály, mely az összes értekezések majdnem felét szolgáltatta. — Az eddig összesen 73 napon át tartott nagygyülések értekezéseinek száma a mostani XIV-dik gyüléson tartottakkal 530-ra szaporodott, melyek közt nagybecsüek vannak, kitünő egyénektől.

A nagygyülések legérdekesb mozzanatai közé tartoznak a pályázatok. Az idén néhai dr. Balassa János száz aranya volt odaitélendő, az utóbbi három év alatt megjelenendő legjobb orvos természettudományi munkának. E dijt dr. *Margó* Tivadar egyetemi tanár nyerte „Állattan"-ával; Felletár Emil és Kátai Gábor tudorok „A gyógyszerészet alapvonalai" czimü munkája pedig dicsérettel méltányoltatott. — Továbbá Kozianovich Józs. gyógyszerész és Szurmák Vilmos orvos tavaly husz arany és száz forint dijat tüztek ki „a kinal nem keserü gyógyszer alakjának előállitására." E dij *Rozsnyai* Mátyás zombai gyógyszerésznek itéltetett oda. — Végre Majer István esztergomi kanonok száz forintja volt pályázat alatt. A kitüzött kérdésre „népünk gazdászati iparáról" azonban már másod izben senki sem pályázván, az ezuttal harmadizben ismét kitüzetett.

A jelen ülés folyamán Halász Géza alelnök száz db aranyat tüzött ki ujabb, a közegészséget tárgyazó pályakérdésre, ennek formulázását az államorvosi szakosztálynak tartván fel. A fiumei nagygyülés intézkedett továbbá egy ujabb természettudományi műszótár létrehozásáról

A XII. és XIII. nagygyülés megbizta az állandó központi választmányt, hogy ez a nagygyülések nevében akkor, midőn a magyar törvényhozó testület a felsőház rendezését tárgyalni fogja fejezze ki az elhatározó körökben, miszerint ohajtják a magyar orvosok és természetvizsgálók a tudománynak átalában, különösen pedig a közegészségügynek e tárgy méltóságához illő képviseltetését a haza törvényhozó testületének főrendi táblájánál is. Minthogy a hazai országgyülés jelen teendőjeül ő Felsége épen e tárgyat, t. i. a felsőház rendezését is kitüzni kegyeskedett, a fiumei nagygyülés kimondta, hogy közeledni látja az időt, melyben a két nagygyülés egyhangu ohajtásához az övét is kapcsolván, az állandó központi választmány érvényt szerezzen a három utóbbi nagygyülés ohajtásának.

Ezzel bevégeztük a tudós gyülekezet szakmunkálkodásának parányi vázlatát. A felületes szemlélő csekélységeknek tekintheti e munkálkodás részleteit ugy mint összegét, a roszakaratu idegen hátrányos következtetéseket vonhat le belőlök azon tudományosságra nézve, mely elé akadályokat görditeni. évtizedek óta szembeszökőn törekszik, — de az igazságos ember, mielőtt itélne, végig lapozza a nagygyülések évkönyveit, s folytonos haladást lel bennök, és buzgó szakértők nagy hosszu munkálatait; és feltalálván a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyülésein azon feladat megfejtését: hogyan kell a hasznost a kellemessel egyesitni, — szivből kivánja azoknak az eddigi irányban folytatását, s az eddigi mérvben haladását és gyarapodását, — ha mindjárt a Schacherek meggazdagodnak is mellette.

A mostani Schacherek Bécsből, hol az a legkiválóbb hiresebb lakomavállalkozók közé tartozik, a tengermellékre hozása által Fiume polgársága tulajdonkép csak azt akarta bebizonyitani, hogy kedves vendégeiért bármily áldozatra kész, mert a mi a szivességet és ellátást illeti, azt feltaláltuk volna Fiuméban Sacher nélkül is. A fiumei népet idegen leirók és nyájasságáról, előzékenységéről emlegetik, — képzelhetni, hogy mily mérvben gyakorolta e kedves tulajdonait irántunk, magyarok iránt!

Házigazdáink rendelkezésünkre bocsátották lakásaikat, cselédjeiket; gondoskodtak szükségeinkről, lesték ohajtásainkat, ugy hogy őrizkednünk kelle tulságos szivességöktől. És e vendégszeretetben nem volt rang és pártkülönbség. Egy ismerősünktől bucsuzás alkalmával kérdezte szállásadója, hogy melyik párthoz tartozik? addig nem merte megkérdezni, nehogy ha talán más politikai hitet vallana, feszültség jöjjön létre köztök. Tizenhat ezer forintot fizettek egy szinésztársaságnak, tizenkilenczezeret a lakoma kiállitásaért, két nagy gőzöst tartottak a vendégek rendelkezésére, el voltak határozva: ha kell, száz ezer frtig menni fel a költségekben. Sőt a mi több: nemcsak költséget, de fáradságot sem kiméltek érettünk. A hatósági közegek a nagygyülés rendezését látták el hivatalaik helyett, a magán egyének pedig a vendégek után lótottak-futottak; egész Fiume velünk együtt egyetlen családdá olvadt össze.

És mily eredeti, uj érdekes intermezzók! Egy darab magyar hajdankor Tersakt várában, hol a legközelebbi tulajdonos gróf Nugent mintha azt akarta volna megmutatni: hogy lehet egy forradalom ellen küzdött és győzni nem tudott tábornoknak, boszuját a multak emlékein tölteni. — Egy érdekes látványa az ipar és kereskedés korszakának, egy kereskedelmi hajó vizrebocsátásában. Kirándulások Grobnik várába és azon terjedelmes sikra, melyre a hagyomány a tatárdulás határvonalát teszi. — Abáczia gyönyörü déli növényzetével, és nagy jövőjével. — Portoré a „magyar királyok kikötője" és Buccari a hegyek közzé vájt, szelek ellen védett magyar kikötő. — A tinhalászat, melynél az őr roppant magas létrának a tenger fölibe hajló csucsáról lesi a halak érkeztét, továbbá a sgombrohalászat éjjel, melynél tüzfény segélyével csalogatják az izletes apró halat a hálóba.

Fiume ismertette meg velünk az odautazásnál a tengeri postaut hosszadalmas voltát, visszajövet pedig a tengeri naplemenet szépségét, s a delfinek játékának érdekességét. Itt tanultuk meg, hogy a bóra nagyon veszedelmes, a szirokkó pedig, habár nem igen okoz is hajótörést, de okoz nagy hánykódást és tengeri betegséget. Itt ismertük meg a tengeri gőzösök szilárd épitésmódját, melynél fogva recseg-ropog, féloldalt hajlik, hogy majdnem függélyesen áll, aztán visszapattan a másik oldalra, hol orrát, hol farát belemeriti a tengerbe, ugy hogy a szem majdnem ugy látja, mintha a viz tükre magasabban feküdnék a hajónál, s ez örökös imbolygás, hintázás, lökdösés közben a hajó, erejének öntudatában, feltartózhatlanul siklik a hullámok közt tova. Tanultunk egy hét alatt annyi ujat, annyi nevezetest, hogy e hetet életünk legemlékezetesb napjai közzé számitjuk.

És a magyar hajdankor mily nagy érdekü emlékeivel találkoztunk itt szinről szinre! E kietlen Karst sziklák közt, melyekről szél lefujt, eső lemosott minden maroknyi földet, ide menekült IV. Béla a tatár csordák elől, s innen indult ujra ki, a feldult magyar haza ujjáteremtésére. E sziklatetőn épült templom sirboltjában fekszik az első Frangepánok egyike nejével együtt eltemetve. E sziget szirtein levő várromok megannyi emléke amaz olaszból gyökeresen átmagyarosodott grófcsalád egykori hatalmának, és e sziget lakóinak fekete ruhája e kihalt család emlékére viselt gyász. És e tenger itt, melyet három oldalról a Karstok szirtei, egy oldalról pedig Cherzo és Veglia szigetek emelkedései viharról tökéletesen megvédnek, — ez egész roppant viztömeg magyar birtok, mely már alkotmányunk első századában mienk volt, és két évtized óta talán csak azért nem egészen a mienk, hogy annál jobban fel tudjuk értekét fogni és jövőre megbecsülni.

Magáról Fiume városról egy terjedelmes rajzot vesznek ezuttal olvasóink. E kép is a fiumeiak ragaszkodásának egyik emléke: 1861-ben készittették, Deák Ferencznek ajánlva. A város felett emelkedő Karst egy kiváló partjáról van felvéve, s igy is fogalmat nyujt annak nagyvárosiasságáról. Legkitünőbb helyen gróf Domini Vincze magán tengerészeti akademiáját mutatja, melyet a magy. hirlapokból némi részben ismer már a magyar közönség. Jobbra a tengerészeti állam-akadémia, mely gyönyörü kert közepén igen nagy és csinos épület, és egyike Magyarország legfontosabb katonai intézeteinek. Szemközt a félkör alaku erős fallal bezárt kereskedelmi kikötő, tágas kirakodó helylyel. Balra a tatarozási kikötő, melyet a Fiumara medrének kiszélesitésével alakitottak. Oldalt Tersakt vár, a hozzátartozó templommal és faluval; ezalatt óriási mérvü papirgyár és népkert, a hegy oldalán pedig a világhirü Luiza-ut kigyódzása. A szem kiveheti a kikötőre néző házakat, is melyek többnyire 3 emeletesek, és közös tervek szerint háznégyszögekké épitvék.

A távolban szemközt az alacsonyabb hegyek Veglia, a magasabbak Cherso szigeten vannak, s ezek és a város közt terül el teljes méltóságában az a tenger, mely a mienk, s melyre ha történelmünk és költőink nem figyelmeztetnének eléggé, figyelmeztessenek mindenkor bennünket három oly nagy emberünk, mint Kossuth Lajos, Széchenyi István és Szalay László intései. *Kg.*

A czukor története.

(Vége.)

Amerika földén egészen otthonosnak találta magát a czukornád, s már 1518-ban nyolcz, 1535-ben pedig harmincz czukorfőzde állott fenn. Szeretik sokan hinni, hogy egyedül ezen czukorfőzdék adójából épittette volna V. Károly madridi és toledói pompás palotáit.

Idővel a nyugot-indiai szigetek a rabszolgakereskedés behozatala által a legnagyobb czukorkészlet kiszolgáltatói lettek az európai piaczok számára; egyedül a sziget franczia részéből Szt.-Domingóból (Hispániola) 1790-ig évenként 1.3000,000 mázsa czukor szállittatott ki. Igy s ezen uton terjedt el a czukor Európában mindenhová, kivéve Madridot, mely még a 18-ik században is Andalusiából nyerte czukrát.

Kelet-india az Antillákkal szemben nem volt képes kiállani a versenyt, s igy nyugat egy nem megvetendő előnyösségü kereskedelmi forrásnak birtokába jutott. Roth Konrád, Augsburgban 1573-ban, volt első, ki czukorfőzdét állitott, ki az anyagot Spanyolországból és Portugaliából hozta. 1597-ben állittatott még egy Drezdában. Legnagyobb kereskedelmi forrásává azonban Hamburgnak vált, hol e század elején nem kevesebb mint 300 ily gyár állott fenn, melyek egész északot látták el. Angolország, mely az ipar és kereskedelem terén oly magasan áll, csak 1659-ban, — tehát 80 évvell később, mint Augsburg, — állitotta fel első főzdéjét, s hozzá még német egyének által.

Igy a czukor a mérsékeltebb földöv alatt is már többé nem luxus articulus, hanem itt is, mint dél lakóinál ős-idők óta — rendes életszükségletté vált.

Az utolsó száz év alatt valamint a fogyasztás, ugy e termelés is igen magas fokra hágott. 1726-ban egész Európában $2^1/_2$ millió mázsa fogyasztatott el; 1850-ben 16—18 millió m. Francziaországban az évi fogyasztás 1700-ban 20,000 mázsa, 1789-ben 460,000 m., 1822-ben pedig 1.100,000 mázsára hágott. Legtöbb czukrot Európában mégis Nagy-Brittania fogyaszt el: 1824-ben közel 4.000,000 mázsát. London mellett Hamburg az ujabb idők legnagyobb czukorpiacza.

A német vámegységben 1864-ben közel 3 millió mázsa fogyasztatott el; Francziaországban 3.557,000 m., Nagy-Brittaniában pedig 10.276,000 mázsa.

A népek érdekeltsége a czukor iránt, különböző országokban, fejenként kimutatva, arányitva a népesség számához, — a népek jóllétének zsinormértékül szolgál.

A fogyasztást illetőleg a legutóbbi évekből következő adataink vannak: A német vámegységben 9 font esett egy személyre; Franczia-országban $9^1/_3$ font, Angliában 12 font. Az osztrák birodalomban az Ems mellett 15 font; Salzburg és Felső-Ausztriában 6 font, Siléziában, Steiermarkban 4—5 font, Krajna, Karinthiában 3 font, Magyarországban, Erdélyben, Galicziában 2 font, Dalmatiában, Slavoniában 1 font.

Korunkban nagyon jól tudjuk, hogy nemcsak a czukornád ad czukrot, és pedig olyat, melyet az ember fel is használhat. Már ősidőktől kezdve, különösen Nyugat-Indiában a pálmák nedvéből készitettek czukrot, melyet *jaggeri*-nek neveztek. A nedv, melyből ez készül, a pálmák törzseiből nyeretik (phoenix silvestris), de a pálmák virágainak kelyheiből is. Az igy nyert czukrot évenként 2 millió mázsára teszik, mely megközelitőleg 20-ad része a más uton nyert czukornak. Az emlitett czukor használata nagyobb részt a termelő helyiségekre szoritkozik, hol a benlakók nagy előszeretettel viseltetnek e tápszer iránt. Kevés rész jut

HELYSÉG
BÉCS.

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG
Cs. udv. Könyvtár

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT
Könyvek.

KOR
1358. –

MÉRET
ívrétű.
73 lap.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY
M. O.

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS
Bicsérdi János lemásolta az Akademia megbízásától.

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT
A M. Nemzeti Muzeumnak ajánlatta fel az [illegible] a másolatot [illegible]

TÁRGY
Cronica de Gestis Ungarorum. „Bécsi képes krónika."

LEIRÁS (ANYAG, ÁLAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

Hártyán írott, 73 lapon a díszes kiállítás krónika. Tartalma, a magyarok története a legrégibb időktől 1330.-ig, onnan folytatólag Károly kir. halálaig 1342-ig. – 142. történeti eseményt feltüntető kép díszíti. Egy 1462-ből származó feljegyzés szerint VII. Károly francia király Brankovics István szerb-despotának ajándékul küldte, a francia udvarba pedig mint Nagy Lajos kir. ajándéka került.

FÉNYKÉP, RAJZ

IRODALOM
– Könyv kiállítási Eml.: Hazai tört. és műv. tört. kutfőr. 37 old. 115.

JEGYZET

Biscérdy János
Festő

Bicsérdy Lajos MDK

Fák I-II. vizf, pasztell

Műcsarnok 1912. Hegedüs L. Tüll Ö. Akvarell és pasztellfestők és grafikusok egyesülete kiállitásai

MD K

Biesérdy Lajos, festőm.

334.	Fák.	Vizf.
335.	Fák.	pastell.

KMT. 1912. május. kiáll. Kat. 63. l.

MDK

Bicsérdy Lajos, festöm.

Fák. Vizf.

Fák. Pastell.

Mücs-OMKT Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat. kiáll.
és
Akv.- és Paszt.festök Egyes. és Graf. Egyes.-nek kol.
lekcióiból rendezett kiáll. 1912. márc. Kat. 63.l.

MDK

Bicsérdy Lajos

Fenyőfák, paszt.

Ősz a városligetben, paszt.

N.Szal. tav. tárlat, 1913. ápr.

7. 1.

MDK

Bicsérdy Lajos

Menekülés, vf.

Theseus, vf.

Szirének, vf.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. N. S[illegible]al. 1922. máj.

8. 1.

MDK

Bicsérdy Lajos

M.Rajztanárok Orsz. Egy.kiáll. Magyarság, 1922, V.28.

· órapárkányos, kegyessisakos to-
t órkanna, 1776. Épült 1747-ben.

átus templomok. Bp. 1942, 468 l)

MDK

Bicsérdy Lajos, festö

Alkony. Vizf.

A Magy. Akv.- és Pasztellf. Egy. X. kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

MDK

Bicséerdy Lajos

Bikaviadal, vf.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.
7. l.

Bicsérdy Lajos
Vikaviadal, vizf,

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 7 l.

MDK

Bicsérdy Lajos

Képzőműv. Főisk. kiáll. Esti Kurir, 1924. dec. 19.

MDK

Bicsérdy Lajos

Rémület, vf.

MAPE 12.kiáll. kat. N.Szal. 1926. máj. 9 l.

MDK

Bicsérdy Lajos

Lány, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 8. l.

MD K

Bicsérdy Lajos, festö

Izabella. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Nat.

Bicsérdi Lajos MDK

1924-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23224. 24-25.
Bp. 1926.

Bicsérdy Lajos

MDK

1925-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Sp. 1926.

megirva

Bicsérdy Lajos

szül Budapesten 1892 szept.
16. rk.
~~18~~ 1910/11. I. első osztálybeli
rendk. művésznövendék a
bpesti képz. főiskolai.
6 reál, 2 év párhuz.
Bicsérdy István magánzó
fia. Tanárai Ferenczy Ká-
rolyés Bosznay István.
1910/11. II. első osztály.
Ferenczy, Bosznay.

Csipteto, bronzkori II. 206, 207

Bicsérdy Lajos

szül. Bpest. 1892 szept. 16

1911/12. I. második osztály beli rendkiv. minvésznő Ferenczy Károly ösztl.

1911/12. II. második osztály beli Ferenczy Károly ösztl.

Velencze műemlékeinek megvédése és helyreállítása V. 205.

Bicsérdy Lajos

Jestő

1908–9

Éimisk 1930.81.l.

Sparm. Ysh. évh

Bicsérdy Lajos

1910/11 – 1911/12, 1917/18 –
1920/21, 1923/24 – 1925/26

Felképzőmfőiskérk

68. l.

Képzm Főisk Évk

D

Bicsérdy Lajos

tanársegéd az
építészeti encikl.
és rajzpedagogia,
módszertan c.
tárgynál

Képzőm. fő. k. érk

1925–27.

14 l.

~~65~~

	Kikiáltási ár pengőben
189. FÜLESKORSÓ. Sárga alapon fémfényű díszítéssel. Raghes, középkori	60.—
190. TUBÁKOS FLACON. Üvegalatti festett jelenetekkel. Kína, XVIII. század	20.—
191. MADÁRFEJES KIS FÜLES KORSÓ. Kék fémszínű mázzal. Sultanabad, XIII—XIV. század .	30.—
192. EDÉNY. Gyengén domború szalagdísszel, halványzöld folyatott mázzal. Perzsa, középkori .	30.—
193. HOTEY. Steatit faragvány, márványtalapzaton. Kína, XVIII. század	30.—
194. EDÉNY. Kék folyatott mázzal. Rakka, XV. század	25.—
195. HIROSHIGE (1797—1858), Öböl. Színes fametszet. Japán	15.—
196. SZÉKKÁRPIT. Préselt, színezett bőr. Japán, XIX. század. (Hibás.)	10.—
197. ECSETTARTÓ. Elefántcsont. Japán	20.—
198. VÁZA. Aranylakk, gyöngyház berakással. Japán. (Hibás.)	4.—

tovább

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Bolla Rezső

Dudosits Jenő

Döbröczöni Kálmán

Goldsand Frigyes

Gál János

Jálics Ernő

Jánosa Lajos

Kemény László

1925-ben állami ösztöndíjat kaptak.

Képzőm. főcsk. Erk.

1925-27. 6. 1 V

ILLUSZTRÁCIÓK

B. 2. *Lajos*, festő, * Budapesten 1892 szept. 16. A bpesti képzőművészeti főiskolán Ferenczy Károlynál tanult. Fővárosi tárlatokon régebben tájképekkel, újabban figurális kompozíciókkal szerepel.

1170. *Bezerédy István*

Derékig, kissé balrafo
sima karimájú, de egyolda
zolva. Feje kopaszodik, ha
kálla leberetvált. Öltözete
egyelejű zsinóros kabát. F
betűkkel fölül: »BEZERÉDY

Ezüstözött rézvéset, átm
Értéke 40 K. — Havas (Hir
30-án (787–907). — Átvétete
(1950–909), az 1910 február 25
eln. sz. leiratok, illetőleg az
az 1910 márczius 23-iki (519–
jelentetett 1908 január 31-én

Bicsérdy Lajos

Almásy Teleki XIII. 1944

29. Tavasz, olaj.

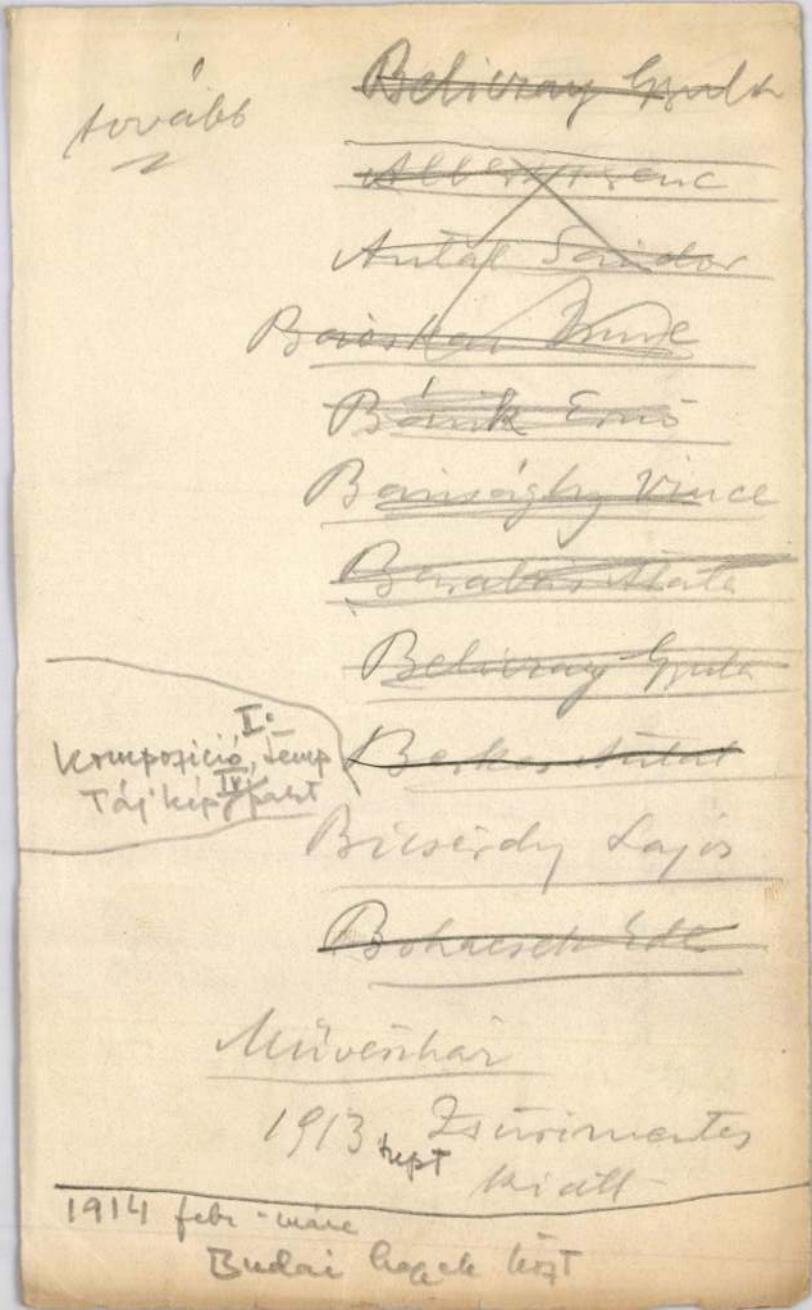

tovább

~~Beliczay Gyula~~

~~Albertyrenc~~

~~Antal Sándor~~

~~Baiskai Vince~~

~~Bánik Ernő~~

~~Bansághy Vince~~

~~Barabás Aladár~~

~~Beliczay Gyula~~

~~Berkes Antal~~

Kompozíció, I. temp
Tájkép, IV. pakt

Bicsérdy Lajos

~~Bohacsek Ede~~

Művészház

1913 szept Zsúrimentes kiatt

1914 febr.-márc

Budai hagyek közt

Korong csontból, római VI. 282

Bicsérdy Lajos, festő; szül. 1892 szept. 16-án Budapesten. 1907—1909-ig az iparművészeti iskolában, 1909—1911-ig pedig a képzőművészeti főiskolán Ferenczy Károly vezetése alatt tanult. A Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének és a Magyar Grafikusok Egyesületének kiállításán 1912-ben állított ki először.

Önéletrajzi adatok.

Bicsérdy Lajos

Képzőm. Fönk. ifj. kiáll.
1921. márc.

Fenyves, of
Kompozíció II. of
Tájkép III. of

1924 dec. - 1925 jan
Bikaviadal, vízf

825. l. (Képe 826. l.) — Gerevi
233—234. l. (Képe 233. l.) — Décsei:
ismertetés. MM, V., 1929., 173. l. —
Maria: Die Schätze des Christlich
seums in Esztergom. A Műgyü
1931., 6. l. — Berti Toesca, 958. l.

SANO DI PIETRO (sienai festő, 140

Madonna Szent Jeromos és sienai Szent B
között

Fa, tempera, 55·5×35 cm.
Sienából. A kölni Ramboux- és az Ipoly
ményből.

Trostspiegel in den Widerwärtigke
Lebens. Dreissig Marienbilder . . .
Privatsammlung . . . J. A. Rambou
é. n. 15. kép. — Ramboux, 133. s
Lepold—Homor 97. l. — Van Ma
1927., 528. l. (Sano di Pietro.) —
PA, 225. l. (Képe 224 l. Sano di P
Décsei: Könyvismertetés. MM, V.
172. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ip
szám. — Gerevich IPGY, 95. l. (K
— Rónay, Maria: Die Schätze de
lichen Museums in Esztergom.
gyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti
947. l. (Sano di Pietro.) — Berenso
(Sano di Pietro.) — Lepold—Lip

SANO DI PIETRO (sienai festő, 14

MAPE Biczérdy Lajos

1913 ~~[illegible]~~ (N. Sz.)
Táj kép I. part.

1918 dec. (k. o.)
Tři nap II. vizf.

1923 nov. (k. o.)
Alkony, vizf.

1926 máj. (k. o.)
Rémület, vizf.

Bicsérdy Lajos

Mesejelenet, vízf.

Nemzeti Szalon

1917. máj.

tav. tárl.

V

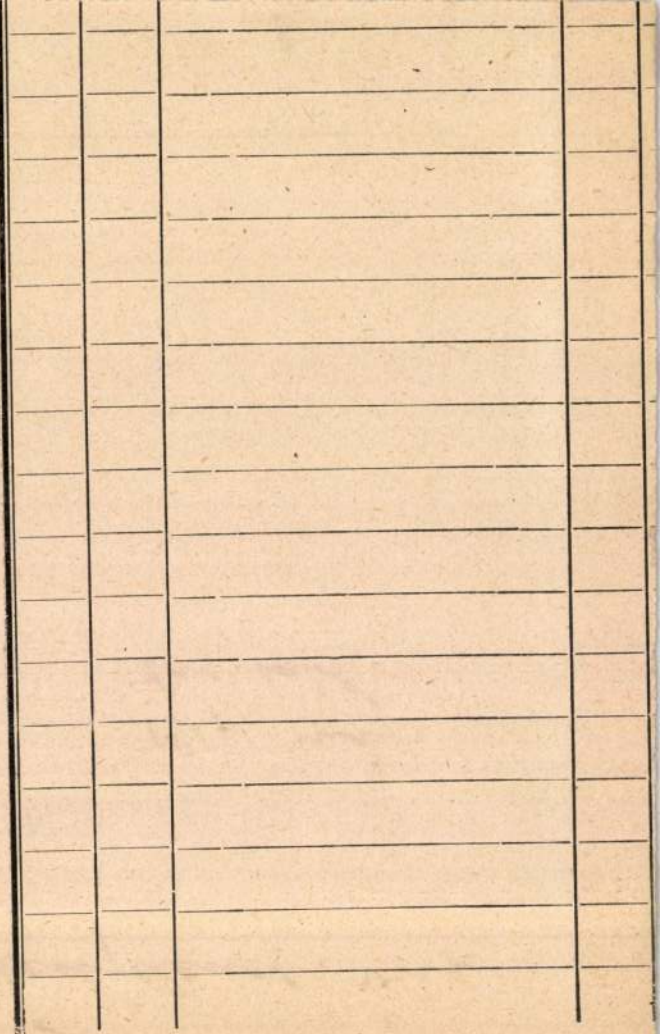

917. raktári szám.

Bicsérdy Lajos
festő

Nemzeti Szalon

1911

Bicskei Batthyány

Kastély

l.

Barcza - Bpest 1924

209. l.

Bicskei Batthányi kastély

A kastély ismertetése

Pesti Hirlap Vasárnapja 1930. ápr. 6.

A cikk Pollack Mihály ismagjában.

2916

29 Fr. v. Leemputten:

(Sz. Werchterben Löwen, mellett 1850 - b

Tajkép taligával és

A lapályos v
tán hátra ~~felé~~ ka
tünk, mely elé ökör
legény, kinek sapka
Kabátja ⊥ szütke, n
tott kendője kék. A
birkanyájat. Fejét
nye sötétkék. Vele
Balra a középtérben
alól balról: » FRANS

Vászon, mére
~~Vétetett 1890~~
~~M. képt. 515~~
~~Ug. sza 377~~
~~IV: 29.~~

⊥ trágyát szállító

⊥ és gamasche-ja

⊥ A derült égbolt felhős.

V: 221.

Bicterdy Lajos

1913. apr.-máj. kiáll
Nemzeti Szalon
Fengőfák, pastell, 80.–
Ősz a városligetben, pasztell 80.–

1913. MGE és MAPE kiáll. Nemzeti Szalon
Tájkép, pasztell, 80.–
1918. dec. kiáll. n.o.
Őszi nap, vsf. 150.–

Lemna riget · III. 235

Bicsérdy Lajos

1922. máj MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban

Menekülés, vszf. 3000.–

Theseus, vszf. 1000.–

Szirenek, vszf. 1000.–

CB jelzés vérmetszeten II. 938, 140.

Bicsérdy Lajos
festő

Alkony, vízf.
1.200.000.—

Nemzeti Szalon

MAFE
X. kiáll.
1923. nov.

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA ELNÖKSÉGE:

ELNÖK:
MÁRFFY ÖDÖN

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

Bicsérdy Lajos
83 Rémület, vizf. 1000

Nemzeti Szalon
1926. máj.
MAPE 12. kiáll.

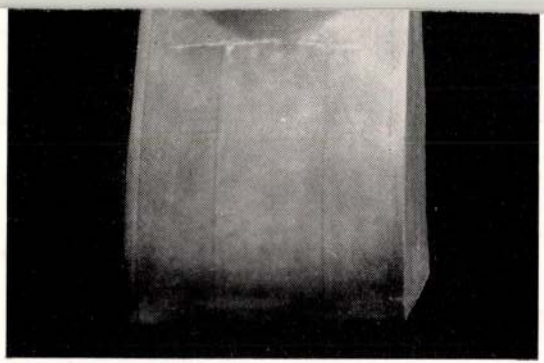

SÜLYI KÁROLY: Faszobor.

Bicskei ref. templom

Bicskó P.

A bicskei ev. ref. egyház

története.

Petrik 1886-1900

Bicskei rk. plébánia –

templom

Képe, leírás

(barokk)

52 –

Pehm 61. l. –

Bicskei rk. templom

Szentháromság tiszt.

(Fejér VIII)

1736-ban helyre-

állíttatta Biró Már-

ton püspök.

Pelm. 459 l.

Bicskei ev. ref.
egyház

A bicskei ev. ref.
egyház története.
Nagyrőcz, 1896.

BICSI Gyula
Szokond, 1953. június 19.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

árások együttal vonatkoztatási rend-
lnek; ismét kettős tekintetben:
vonatkoztatási rendszereket egyik
ból rokon vagy éppen ellentétes
alkotja, módszertani értelemben
szempontoknak, a tudományos mód-
sai késztetik a kutatót arra, hogy
zelitsen a műalkotáshoz.
járások változásainak okait itt
k empirikus értelemben a tudomány-
atkozásaikban a tudományos megis-
toznak.[1] Elegendő itt csak a
kre utalni. A fenti felsorolás
tés, műtárgykonzerválás és -véde-
re utalnak, amelyek állandóan
ak halmazainak tartalmát: lele-
kel stb. Másrészt, a legtágabb
zer, az élő művészet, a jelenkori

Bicskay Daniella

Említve

Sokszínű hiséletezőkedv – jelentős előrelépés Zalai Hírlap 1970. jún. 7.
Zalaegerszeg

Bicske

(Fejér vm)

Kastély 55. l.

Zádor - Rados

BICSKE (Fejér)

Bicske

RMV 1, 130 l.

R. k. TEMPLOM építtette Batthyány József esztergomi érsek 1776–1779 között.

KASTÉLY, Valaki, Batthyány József esztergomi érsek bővíttette. 1929-ben Budapest székvárosi, mint új tulajdonosa, átalakíttatta.

Bicycle Club

biczó antal

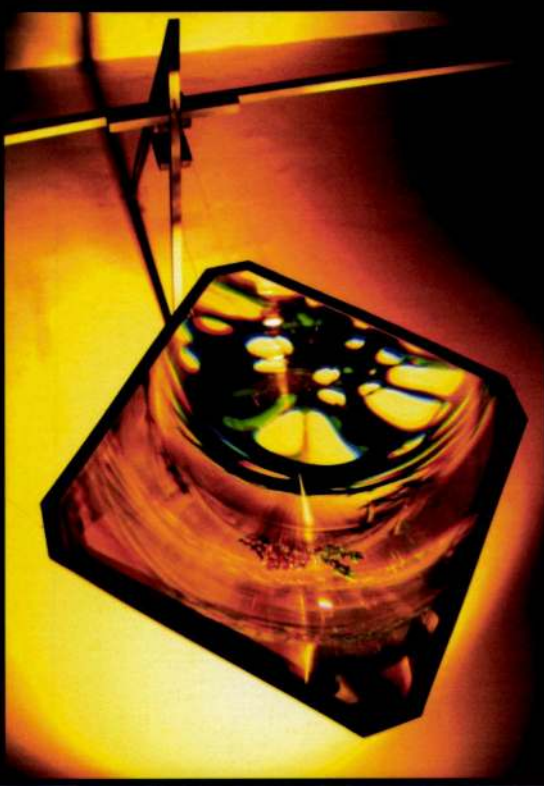

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

2009.április 24-én, pénteken
17 órára

BICZÓ ANTAL

festőművész

SZÍNEK ÉS FÉNYEK

című
kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
TÓTH CSABA
festőművész

Konferansz:
PAPP TIBOR

Közreműködnek:
a
Bolyai Gimnázium Leánykara
Vezényel:
HORVÁTHNÉ HARGITAI GITTA
KISS MÁRTON - zongora,
a Bolyai Gimnázium 11. évfolyamos tanulója,
a grazi Zeneművészeti Egyetem hallgatója

A kiállítás megtekinthető: április 24 - május 31.
Képek: Kompozíció III., 1983
Fénymobil, 2007

Támogató:
NYME Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és
Gimnázium, Szombathely

M. D. K.

BICSKEI FÖLDES Mihály asztalos

1720 - 23 - 28. Vilonya, ref. templom, menniyezet

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 172. l.

Bicskei Földes Mihály
festő

A vilonyai ref. templom festett famennyezete /1720-28/. jelenleg Bp. Nemz. Muz.-ban.

87.o.

[illegible] - [illegible]: A Balaton környék műemlékei. Bp. 1958.

Bicskei Földes Mihály M.D.K.

festő

Vilonya, ref. templom festett famennyezete 1720-28.

Bp. Nemz. Mg.

Genth. Müeml. 1959 I. 426.

megirva

Bicskei Földes Mihály

festő arztalos

a vilonyai (Veszprém

m) ref. templom festett

famennyezete a Nemzeti

Múzeumban. Részletesen

leírva

Dor Bakony

141. l.

Bicskei Földes Mihály
festő asztalos
festette a vilonyai
ref. templom fa-
menyezetét 1720-
28-ban, mely 1901-
ben a M. N. Muzeumba
Erdélt

Dor Bakony

45 l.

~~[illegible]~~

~~1625-25~~

~~[illegible]~~

Lásd
Arch. Ért. 1902

~~[illegible]~~

megfigyeléseit tartalmazzák a „Tavasz a pusztán“ (A természet, 1940.) és „Örvösgalamb-fiókát etető gerle“ (A természet, 1940.) című cikkei. Több kisebb madártani közleménye jelent meg az Aquila 1939. évfolyamában.

A szegedi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Sólyi Antal (1913, Komárom, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, díjtalan gyakornok Szegedről (Várkonyi professzor), 400 pengő ösztöndíjat kapott matematikai és neveléstudományi tanulmányokra. Matematikából „Über Funktionen, die ein endliches Dirichletsches Integral haben“ című cikke a szegedi Acta Matematica-ban jelenik meg. Variáció-elméleti kutatásaiban foglalkozott a Haar-lemma egy újabb levezetésével, alkalmazta eredményeit az elliptikus variációs problémák analitikussági vizsgálataira és a Radó-féle összefüggések eddig még fel nem derített alkalmazásaira. Eredményeit „Anwendungen der Haarschen Methoden in der Variationstheorie“ című munkájában foglalta össze. Pedagógiai tanulmányainak eredményéről több cikkben számolt be különféle folyóiratokban.

Biczkei Földes-Mihály

~~Ballog és~~

~~Földes-Mihály~~

nincs céd

festőanlatosok.
1720-23-28.

Vilonányi templom
(Veszprém vm) festett
famennyezete a Nem-
zeti Muzeumban.

lásd

Eber: Rath / Az ipar-
művészet könyve. I-479.l.

irod

Foglár 15.l

Kelet. fegyver, aranyozással tausált

VIII. 60

Fehetére festett nagy kétfejű sas látható az egyik sátlán gyomrában a m. cimerrel.

Éber L. A bulor művesség emlékei Mországon.

Ráth György. A Iparmúvészet könyve. II. Bp. 1905. 492–494. l.

Kipe Ekel.

132143/913 szám.

A győri püspök
kelt megkeresésére a győ
bizott vállalkozó czég I
tett összeg kiegyenlithe
ház helyreállitási költs
vallásalapból engedélyeze
13.000 koronát a győri p
nyoztam.

Bieskei Földes Mihály

farnemyeretfestő

Gentmüeml

505. l-

Nagytekintetű

Műemlékek Orsz

Tisztelettel j

összegeket nagyobb-rés

kat helyeth – ilyen es

volt annálinkább ke

viszonyoknál.

Egy heti id

kintalványozására, azér

Mihály

Földes M.

-kentiványi

24. l.

Hampel J.: A Nemz. Múzeumi régiség-tár gyarapodása 1902. AÉ 1902. 440, 441 l.

Éberling Amália VIII. 4.

Földes Mihály

cród

Thieme-Becker

XII. 133–134. l

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Földes Mihály

festő asztalos

1720–28.

Vilományi templom

(Veszprém m.)

Foglár 15. l.

F. Tombor J.: Kalotaszegi templomok festett asztalos munkái. Bp. 1945. Kézirat szerző rajzaival. (Doktori értekezés)

Krisztus torzkép VIII. 64.

Bicskei Földes Mihály

festőaortalos

l.

Voit Pál

Régi magyar otthonok.

Bp. c. n. 128. l.

jon el.-

A hivatalos másolat

igazgató.

A M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZO ASKOLAI MINISTERIUM

VALLÁS- és KÖZOK III. K. OSZTÁLYA VEVŐSÉG

VII 31.
VIII 31.
IX 30
X 31.
XI 30

153.1.2
306

18360

Földes Mihály, bicskei

1720 – 28.

l. Vilonya
(Veszprém vm)

Gerevich Endékonyv

122. l. 134. l.

T. 3516.

szitett és az Ortschaften mit ungrisch
ével kiegészitett lap felirata a

HIENSIS.

5 cm.

XXXVIII.

M.D.K.

Bicskei Földes Mihály, asztalos-festő

festette ki a három ízben helyreállított (1720., 1723. és 1928.) vilonyai (Veszprém megye) református templomot, melynek asztalosmunkáját – a felirat szerint – Ballog asztalos készítette.

Tombor Ilona: Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV-XIX. századból

Bp. 1968. Ak. Kiadó, 216 l. + LVI t.

37. old.

Bicskei Ildikó

a Fóti Gyermekváros kézimunka szakkörének tagja, alig tizenéves.

Losonci Miklós: A szépség a beszélgetőtárs.

Magyar Ifjúság, 1976. szept. 24.

BICSKEY Péter festő

sk. tp. – 1905 u. képei

Harkai Imre: Topolya építésete.
Újvidék, 1991. 41.

t. A rend tagjai 1802-ben térhettek
ellendüléshez képest az anyagi és
változtak ebben az évszázadban. Az
gyon rossz műszaki állapotba került
omot teljes egészében újjá kellene
műegyetem tanára 1889-1890 között
stor szerkezeti problémáit, és az
templomban falképek készültek és
ozták.

k a szerzeteseknek a rendházat. A
dházba először szegényház, később
1990-ben térhetett vissza Tihanyba,
en kapta vissza a magyar államtól.
5 restaurálása (falképek, oltárok),

Ø Bicskey László

nobrászseged

1 gimn. 4 iparr.

10 hónap, jeles eredm.

Tanár Vasadi Ferenc

Iparrajziskola 1898.

Bicskey László

u obran segéd-
jeles eredm.

Iparrajziskola 1897

Europa Könyv. és

Lapterjesztő r. t.

Budapest

V Visegrádi u. 36.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1969 NOV 26

1021 Bicskei Károly

Szeged szobrai

Anya

(108.) Stílusos helyen: a szülészeti klinika kertjében kapott helyet Bicskei Károly szobrászművész alkotása. A novocento stílusát idéző munka életnagyságú.

bejáratú b
bát keres,
használatta
Belvárosba
101 629 je
detőbe.

Elcserélném
ponti, ké
komfortos,
toros, szö
kásom buc
„Sürgős"
re a Sajtó

Külön bejáratú albérleti szoba két személynek kiadó. Telefon: 115-71. Horváthné.

Idős személyt lakásáért eltartanék. „Megbecsülés" 1453. jeligére a Sajtóházba.

Budapesti, új lakótelepi háromszobás távfűtéses, modern lakásomat elcserélném szegedi kétszobás összkomfortos belterületi vagy lakótelepi lakásra, megegyezéssel. „Sürgős 2065." jeligére a Sajtóházba.

Külön bejáratú, lehetőleg üres vagy bútorozott albérleti szobát keres gyermektelen házaspár, központi vagy gázfűtéses előnyben. „Sürgős" 1457 jeligére a Sajtóházba.

Bútorozott szoba diáklánynak kiadó. Lenin krt. 71., fszt.

Rendes dolgozó fiú elsejére hasonló szobatársat keres. József Attila sgt. 82. sz.

INGATLAN

Szoba, konyha, spájzos, újtéglából ház eladó. Azonnal beköltözhető. Béketelep, Csallóközi u. 30. sz. x

Ház eladó azonnali beköltözéssel. Újszentiván, Újvilági u. 35. x

Azonnal beköltözhető házat, vagy házrészt keresek megvételre, bárhol. 20 000,— kp havi 1000, vagy életjáradékkal. „Sürgős" 2062. jeligére a Sajtóházba.

sz. sz.

Felső Tisza-parti 21. számú ház egyharmad része lakáscserével eladó. Jutányosan. Alsónyomás sor 2. Sándor.

EGYÉB

Takarítónőt felveszek cukrászdába. Z. Nagy, József Attila sgt. 34.

Villanymotor-tekercselést másodállásba vállalok. „Garancia" 1408. jeligére a Sajtóházba.

Kertésztechnikus — bérelszámoló házaspár 1970. január 1-vel állást változtatna. Szolgálati lakás szükséges. Ajánlatokat Réti Szabó Tamásné, Algyő, Kolozsvári u. 13. kérjük. x

Megtörtént az első ajándéksorsolás!

NYERTES SZÁMOK:

8. SZ. ÁRUDÁBAN: (Széchenyi tér 6., rózssazín jegyek.)
I. díj 478 sz.
II. díj 222 sz.
III. díj 309 sz.
50 Ft-os ajándékcsomagok: 540, 303, 301, 545, 539, 537, 515, 513, 512, 449, 473, 474, 445, 441, 413, 226, 225, 214, 221, 210.

31. SZ. ÁRUDÁBAN: (Kölcsey u. 5., kék jegyek.)
I. díj 230 sz.
II. díj 165 sz.
III. díj 267 szám
50 Ft-os ajándékcsomagok: 513, 171, 156, 309, 54, 262, 68, 503, 321, 140, 147, 305, 287, 72, 45 154, 112, 247, 259, 274.

Következő húzás december 1-én. délután 2 órakor

Szegedi Élelmiszer-kiskereskedelmi V.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bicskei Gábor
DÉLMAGYARORSZÁG
1965 NOV 6.

1021

Kamarakiállítás a tanárképző főiskolán

A napokban nyílt meg a főiskola Hámán Kató utcai rajztanszékén öt fiatal főiskolai hallgató kiállítása. *Bicskei* Gábor, *Rajna* Katalin, *Rigó* József, *Matkó* Katalin *és Gyémánt* Lászlóné nagy részben nyári balatoni emlékeiket, a keszthelyi művésztelepen készített körülbelül 30 képét állította ki, amelyek a művésztelep kiállításán is szép sikert arattak. A rajzok, akvarellek nemcsak a balatoni táj szépségét, egyedülálló vonásait mutatják be, hanem az emberek mindennapi életét, s az embereket körülvevő tárgyi világ megjelentetésével érdekes, szimbolikus megfogalmazására is törekszenek.

Bicskei Gábor érdekes látásmóddal, expresszionista stílussal dolgozik. Az *Uszályok* című alkotása a fiatal, a pálya kezdetén álló embertől meglepő alkotás, rutinos ecsetkezelésről, lényeglátásról tanúskodik. Mindezt elmondhatjuk a társairól is. Mató Katalin magyar—rajz szakos hallgató portréival és egy újszerű technikával készített miniatűrrel hívja fel magára az érdeklődést. Gyémánt Lászlóné — aki az iparművészeti főiskola diákja is volt — temperájával, tusrajzaival szerepel a kiállításon. Tanárai elmondták, ő fogja össze a tehetséges kollektívát, ő a „motorja" a közösségnek.

— Tevékenységünket közös rajzol[illegible] — mondja. — A kiállítás is a követelménypontként szerepelt a KISZ-csoport munkatervében. Közösen voltunk a keszthelyi művésztelepen, szabad időnk nagy részében most is együtt vagyunk. A jelenlegi kiállítást munkánk és törekvéseink megismertetése érdekében hoztuk létre és abból a célból, hogy a főiskolán, más évfolyamos társaink megismerjenek bennünket és esetleg csatlakozzanak közösségünkhöz.

M. I.

előtt . . . 14.00 Hírek. 1
rádió. 14.20 Hirdetősz
A Magyar Rádió és
gyermekkórusának új
ből. 14.45 Mi történt a
nagyvilágban? 15.00
Ferrier énekel. 15.15
kultúra hete: Jóság és
Pausztovszkij műveiből
rek. 16.15 Hét vége ...
sorismertetés. 16.00 Hír
Haláltánccsárdás 18.17
jet kultúra hete. Szov
szerzők művei. 19.00 A Nagy Októberi Szocialista Forradalomra emlékezünk. 20.00 Hírek. 20.10 Egy szerelem három éjszakája. Zenés tragédia. Közben: 21.43 Sporthíradó. 22.00—22.15 Hírek. 23.00—0.25 Táncoljunk! Közben: 24.00—0.10 Hírek.

PETŐFI RÁDIÓ

4.30—10.10 Azonos a Kossuth rádió műsorával. Közben: 6.20—6.30 Torna. 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00 Részletek Huszka Jenő daljátékaiból. 14.35 Hol történt? 14.45 Verner: Fekete arany — szvit. 15.00 Hírek. 15.05 Vécsey Ernő táncdalaiból. 15.15 Orvosi tanácsok. 15.20 Heti hangversenykalauz. 16.05 Császári és királyi bor — rádiójáték. 17.00 Hírek. 17.05 Operarészletek. 17.35 Szép magyar novella. 17.50 Hangverseny a stúdióban. 18.15 A kis cseléd. Jelenet. 18.30 Zá-

újdonságok. 18.45 Kozjaci tv-játék. I. rész. 19.40 Reklámműsor. 19.54 Jó éjszakát, gyerekek! 20.30 Dzsesszpene. 20.40 Felvevőgéppel a világ körül. 21.10 Szemben a fonákságokkal. Szórakoztató szatirikus műsor. Danny Kaye bemutatja. 22.50 Hírek.

Termelőszövetkezet
Egyéni termelők!

Érdemes

term

A kormányzat az 1966.
árát lényegesen felemelte

A Krasznodári (sz
az Iregi és Lovász
a Kisváradi, Szal
hazai fajtákért

vételárat fizetünk mázsán
A szerződéskötést megkez

A szerződés a tsz-ek rés:
hetőséget biztosít.

A szükséges vetőmagot is
Egyéni termelők szerződő
get kaphatnak. Jövedelme
Kössön szerződést a Gab
Vállalat kirendeltségével,

melőszövetkezeteket, a me-
csolatban álló vásárlókat,
ál

csoport keretébe fogalltuk

Bicske

Batthyány-kastély

Radó Jenő dr.
Magyar kastélyok. 226 l.

BICSKE (Fehér megye).

A gróf Batthyány-család hatalmas U-alakban épült kissé rideg megjelenésű kastélya (135. ábra) ma a Budapest főváros tulajdonában van és átalakítva emberbaráti célok szolgálatában áll. Építésére nézve alig van adatunk, csak annyi ismeretes, hogy gróf Batthyány József (ki 1776—

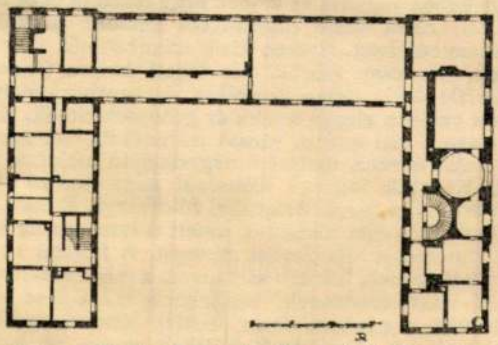

224. — Bicske kastélyának emeleti alaprajza.

1799-ig volt esztergomi érsek) toldotta meg a szárnyakkal. Bár közöljük alaprajzát, ezt inkább főtömegének szemléltetésére tesszük, mert belső beosztása az 1929-ben végzett átalakítás előtti állapotában is csak részben felelt meg az eredeti elrendezésének. Alaprajzilag és homlokzatképzés szempontjából egyaránt legértékesebb a park felé néző keleti szárny, melyhez hatalmas, kúszónövényzettel befutott felhajtó vezet (134. ábra).

Raymond Koechlin u. Gaston Migeon:
ISLAMISCHE KUNSTWERKE.
Keramik, Gewebe, Teppiche.
100 Tafeln in farbiger Wiedergabe. Format 22×29 cm. Preis in Ganzleinen geb. RM 36.—.

G. Möller:
ÄGYPTISCHE METALLKUNST.
Als Vorzug derselben betrachten wir es, daß sie sich nicht nur auf die bildliche Darstellung der besten Fundstücke ägyptischer Metall- und Edelmetallkunst und die Beschreibung der Fundstätten und näheren Umstände beschränkt, sondern uns auch tiefe Einblicke in die technischen Verfahren dieser Kulturepoche tun läßt. Dadurch gewinnt das reiche Material an Wert.
48 Seiten Text und 48 Seiten Abbildungen. Format 18 × 25 cm. Preis in Ganzleinen gebunden RM 12.—.

VERLAG ERNST WASMUTH AG
BERLIN W 8

DAS
E
O
12
Ot
fü
ke
ist
be
fü
w
vo
na
VERLA

134. — BICSKE: Az egykori gróf Batthyány-kastély
Vorm. Schloss der Grafen Batthyány — Autrefois Château des Comtes Batthyány
Former Castle of the Counts Batthyány

135. BICSKE: — A kastély udvari oldala
Hofseite des Schlosses — Façade du château, côté cour — Front of the castle facing courtyard

134. — BICSKE: Az egykori gróf Batthyány-kastély
Vorm. Schloss der Grafen Batthyány — Autrefois Château des Comtes Batthyány
Former Castle of the Counts Batthyány

135. BICSKE: — A kastély udvari oldala
Hofseite des Schlosses — Façade du château, côté cour — Front of the castle facing courtyard

Rados Jenő dr.
Magyar Restaurátorok

Bicske.

Batthyany-Estate

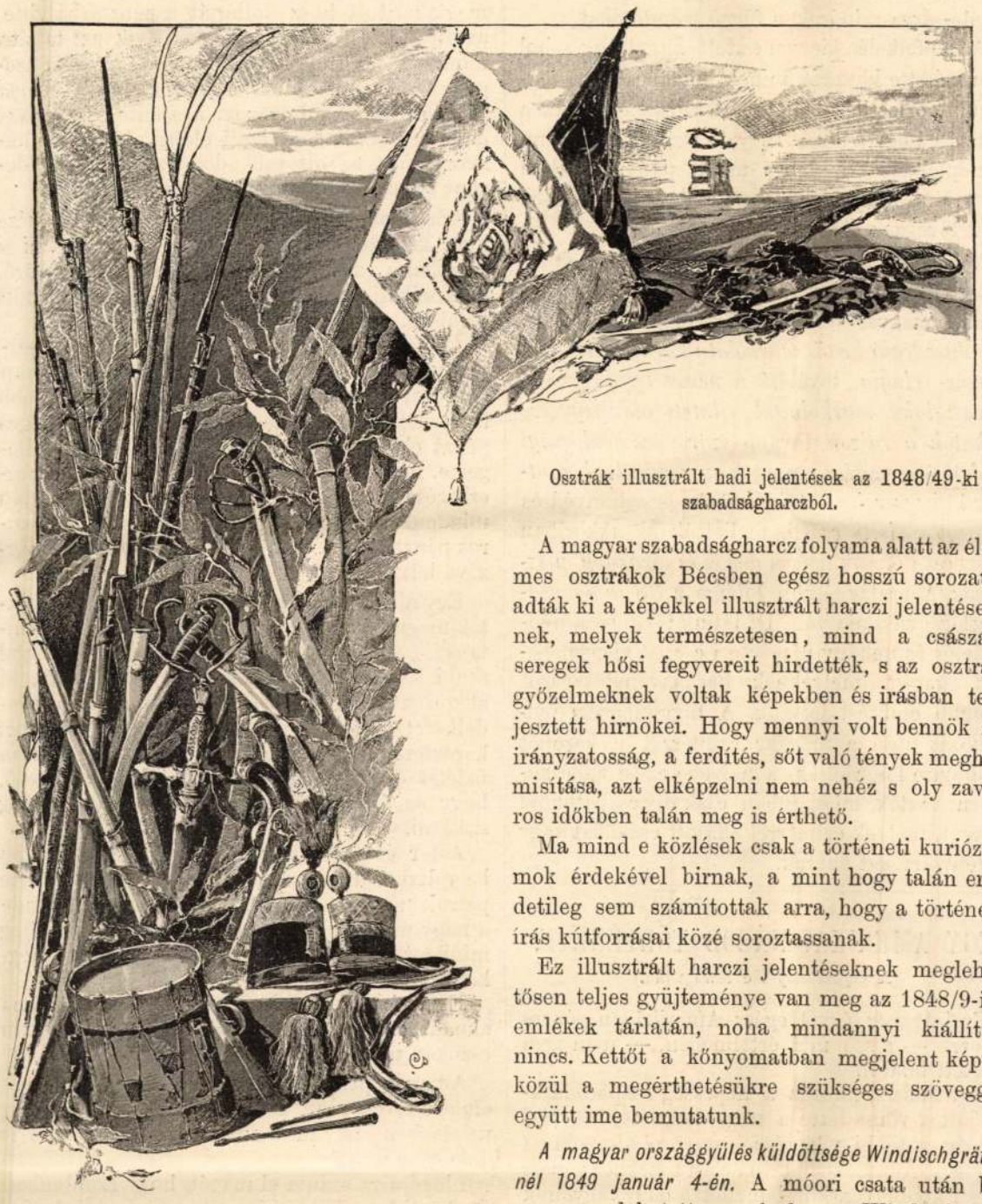

Osztrák illusztrált hadi jelentések az 1848/49-ki szabadságharczból.

1848/49-KI EMLÉKEK.

A szabad-ágharcz emléktárgyainak kiállításából.

A magyar szabadságharcz folyama alatt az élelmes osztrákok Bécsben egész hosszú sorozatát adták ki a képekkel illusztrált harczi jelentéseknek, melyek természetesen, mind a császári seregek hősi fegyvereit hirdették, s az osztrák győzelmeknek voltak képekben és irásban terjesztett hirnökei. Hogy mennyi volt bennök az irányzatosság, a ferdités, sőt való tények meghamisitása, azt elképzelni nem nehéz s oly zavaros időkben talán meg is érthető.

Ma mind e közlések csak a történeti kuriózumok érdekével birnak, a mint hogy talán eredetileg sem számitottak arra, hogy a történetirás kútforrásai közé soroztassanak.

Ez illusztrált harczi jelentéseknek meglehetősen teljes gyüjteménye van meg az 1848/9-iki emlékek tárlatán, noha mindannyi kiállitva nincs. Kettőt a könyomatban megjelent képek közül a megérthetésükre szükséges szöveggel együtt ime bemutatunk.

A magyar országgyülés küldöttsége Windischgrätznél 1849 január 4-én. A móori csata után bizonyosra lehetett venni, hogy *Windischgrätz* herczeg seregével Pest felé tart és ott Lamberg gróf félbeszakadt küldetését fogja végrehajtani. Ennek folytán *Kossuth* a magyar csapatok visszavonulásának okait fejtegetve, azon indítványnyal lépett fel, hogy az országgyülés a kormánynyal együtt székhelyét Debreczenbe tegye át. Az indítvány minden további vitatás nélkül felkiáltással fogadtatott el, de mindamellett *Batthyány Lajos* gróf azon volt, hogy mielőtt a főváros közelében ütközet vivatnék, küldene ki a kormány a maga kebeléből egy választmányt Windischgrätz herczeghez, mely neki békét ajánljon, vagy őt legalább fegyverszünetre birja, hogy azalatt aztán a kibékülésre további lépések tétethessenek. Miután közvetlenül az egyenetlen védelmi harcz kitörése előtt ez irányban hasonló kisérletek tétettek, *Batthyány* indítványa szintén elfogadtatott és *Mailáth György országbiró, gróf Mailáth Antal, Lonovics József érsek, gróf Batthyány Lajos* és *Deák Ferencz* megbizattak, hogy az ellenség fővezérétől a nemzet becsülete, törvényes szabadsága és jólléte alapjain s biztositásaival fegyvernyugvást és békekötést kieszközölni iparkodjanak. Az országos küldöttség 1849 január 1-én azonnal utra indult. Martonvásáron Görgei fedezetül egy tiszt vezetése alatt huszonöt huszárt adott melléjük, Windischgrätz herczeget hosszas keresés után végre január 4-én Bicskén gróf Batthyány Kármér kastélyában találták meg, hol főhadiszállását tartotta. *Gróf Mailáth* Antal magára vállalta a küldöttség bejelentését, mire Windischgrätz azt felelte, hogy Batthyány Lajoson kivül a küldöttség többi tagjait elfogadja. Miképen hangzott azután a herczeg válasza, azt mindenki tudja. A felajánlott békés megoldás helyett feltétlen alávetést és a sereg azonnali lefegyverzését követelte. A herczeg ekkor mondott szavai igy hangzottak «Föltétlen meghódolás! Lázadókkal én nem alkuszom!» Gróf Batthyány Lajost még a küldöttség többi tagjainak adott ebédhez sem hivatta meg; a kiséretül eljött huszárokat pedig tisztestől együtt másnap erős őrizet alatt Pozsonyba küldte, hol mindannyian, mint szökevények, hadi törvényszék elé állittattak.

Bécsben kiadott egykoru képen a hozzá irt szöveggel ellentétben, mely szerint Windischgrätz Batthyányt el nem fogadta, ez utóbbi mégis ott figurál. Az illető művész tulajdon eszejárása szerint, nyilván nem vélte mellőzhetőnek az egyik főszemélyt, Batthyány Lajos magyar miniszterelnök személyét.

Windischgrätz herczeg bevonulása Budapestre 1849 január 5-én. Mai nap is a megfejthetetlen titkok sorába tartozik *Windischgrätz* azon habozó vonakodása, melylyel majdnem tizszeres tulereje mellett 1849 január első napjaiban a fővárosba való bevonulását halogatta. Igaz ugyan, hogy az utolsó pillanatig attól lehetett tartania, hogy *Görgei* Tétény és Budafok közt harczra kényszeriti, midőn aztán visszavonulási vonalát is elveszthette volna; de viszont kémei által arról is értesülhetett, hogy a magyar sereg a Duna bal partjára való visszavonulását tényleg meg is kezdte. Emlékiratában gondosan mellőzi mindezen körülményeket és csak annyit mond, hogy 1849 január 5-én elővédei Görgei seregének legutolsó utóvédi őrszemeivel találkozva, ő mindezek daczára még azon nap a fővárosba bevonult. *Görgei* könnyü szerrel tehette volna járhatatlanná a lánczhidat, melyen nyomban utána az osztrák lovasság Pestre átjött. *Windischgätz* herczeg nagy kiséretével délelőtti 10 órakor lovagolt át a lánczhidon és az átvonuló csapatokat a mostani Ferencz-József-tér közepe táján maga előtt elléptette. A szemle majdnem délig tartott el, midőn aztán Windischgrätz a budai királyi palota balszárnyának épen maradt lakosztályában ütötte föl főhadiszállását, hol amaz emlékezetes szavakat mondá: «*Ecco finitá la comedia!*» (ime, vége a komédiának!) Budáról Bécsbe küldött hivatalos jelentésében, nemkülönben a sereghez intézett napi parancsában Windischgrätz a «magyar fegyveres lázadást» befejezettnek mondotta, habár Zeisberg ezredes és vezérkari főnök ennek épen ellenkezőjét látva, arra akarta birni a herczeget, hogy az osztrák csapatok még az nap, vagyis január 5-én *Görgei* üldözésére Vácz felé induljanak, a honnan a magyar sereg három napi pihenés után meglehetős rendben a bányavárosokba való nevezetes visszavonulását megkezdve, Windischgrätz hatalmába többé nem került.

Fegyverek.

Az 1848/49-iki magyar hadsereg gyalogsága sokféle és nem legjobb minőségű puskákkal volt ellátva; de ezt a fogyatkozást az akkori harczászat irányadó modora: a *szuronytámadás* teljesen pótolta. A legelőször felállított *nemzetőrség* a világ minden részeiből behozott és becsempészett puskákat kapott, melyek utóbb a nemzetőrség részben megtörtént átalakulása után az első *honvédzászlóaljaknak* jutottak. A sorhadból átlépett gyalogezredek megtartották 1846-ban kapott gyutacsos (kapszlis) puskáikat, mig az egymásután rohamos sietséggel felállított honvédzászlóaljak leginkább Belgiumból behozott és Németország különféle gyáraiban készült széles szuronyú puskákat kaptak. Hasonló lőfegyvereket kaptak a *német-, olasz-, lengyel-, tyroli szabadcsapatok* és a hires *Ujházy-vadászok*. A gyalogság tisztjei könnyü félkosaras kardokat használtak, mig a német légió közemberei és tisztjei széles pengéjű ó-német kardot viseltek. Az *olasz* és *lengyel* légió sárga-réz markolatú *franczia* kardokkal volt ellátva.

A *huszár* sorezredek mindnyájan az úgynevezett *Mária Terézia*-féle széles pengéjü, félig hajlott, keskeny markolatú *fringiát* használták. Ezen kardok pengéi némely ezredben még a *török és hétéves porosz háború* idejéből maradtak és csakis hüvelyeiken és markolataikon történtek némi változások. Lehetett köztük sok török eredetű pengét is találni, de legnagyobb részük a most már régóta megszünt *ferlachi* (karinthiai) fegyvergyárban készült. A tiszti kardok alakja a mostaniaktól alig különbözik.

Szolgálati jelvények voltak a *tábori öv (feldbinde)* a gyalogságnál, az osztrák szinek helyett a nemzeti szinekkel, a lovasságnál pedig a tölténytartó, az úgynevezett *cartouche*, fekete fényezett bőr-szíjon. A sorlovasság megtartotta az osztrák jelvényt, mig az utóbb felállított huszárezredek tölténytartóira a *magyar koronás* czimer került.

A gyalogság nagyobb része, valamint a tüzérség és a honvéd zászlóaljak — fekete posztóval bevont, elől a magyar czimert mutató, széles karimáju *csákókat* viselt. Voltak zászlóaljak, melyek, mint a 3-ik, 6-ik és 9-ik, veres posztóból készült fekete karimás alacsony *sapkákat* viseltek. A sorgyalogság megtartotta régi csákóit, csakhogy a feketesárga csákó-rózsákat vörös vagy fehér posztóval varrták be. A honvédség tisztjei kivétel nélkül *kék* vagy *veres sapkákat* viseltek a hadjárat alatt. Az úgynevezett aranyrózsás és paszomántos *diszcsákókat* csak ritkán lehetett látni, mivel ilyeneket legfeljebb a fővárosban alakult csapatok tisztjei szerezhettek. A nemzetőrség tisztjei ezüst paszománttal bevont csákót vagy ezüst baklós sipkákat viseltek.

E helyütt még felemlítjük, hogy a *huszárság* a karabélyon kivül két, gyutacsos-pisztolylyal is el volt látva. A *gyalogság* az egyes zászlóaljak felállítása alkalmával kapott zászlókat használta, melyek alakra és méretekre a mostani kiállításon látható 37., 38. és 39-ik honvédzászlóalj zászlójával egyformák voltak. A különbség csak a zászlóhoz illesztett úgynevezett *zászló-szalagokon* volt látható, melyeket az illető zászló-anyák ajándékoztak a csapatnak. Ezek a szalagok rendesen gazdag arany vagy ezüst himzéssel ellátott, nehéz selyemből készültek. A lovasság *lobogó-jelvényeit* (standartjait) a régi szolgálati szabályzat értelmében minden támadás előtt az úgynevezett *zászló-őrséggel* (Standarten-Rotte) együtt a harczvonal mögé küldte.

A nemzeti múzeumban nehány ilyforma lovassági zászló a hozzá való szalagokkal együtt látható.

A legtöbb zászló szalagostól együtt a fegyverletétel után elveszett. Nehányat az oroszok a *moszkvai Kreml*-ben tartogatnak, van aztán egy-két honvédzászló a *bécsi arzenálban* is, mely a *komáromi* kapitulácziót után került oda, de fegyveres erővel a csatatéren elfoglalt jelvényeket Moszkvában is, Bécsben is alig mutathatnak.

Damjanich tábornok, daczára annak, hogy kedvencz zászlóaljainak kitüntetésül vörös sapkákat adatott, — melyeket más csapatok nem viselhettek, — maga, elejétől kezdve élete utolsó napjáig, a kiállításon látható franczia alakú kék tábori sapkát használta a történelmi hírrel bíró fehér darutollal.

Ihász Dániel ezredes, ki az utolsó időben Kossuth Lajos személye körül mint hadsegéd működött, Törökországban s utóbb Amerikában a szintén kiállított különös alakú tábori sapkát viselte.

A honvédség dobjai és kürtjei (lovassági trombiták) alakra nézve nagyon eltértek a mostaniaktól. A fekete-sárgára festett dobokat mindjárt a háború kezdetén nemzeti szinekkel vonták be, de a huszárság mindvégig megtartotta a fekete-sárga zsinórokon függő trombitákat.

A népfelkelés kiegyenesített *kaszáinak* sehol sem vehette hasznát, minek következtében leginkább őrizeti szolgálatra alkalmaztattak. Az a föltevés, hogy a híres lengyel kaszások példájára, a népfelkelést is lehet majd nyilt csatában használni, már a *schwechati* és *kassai* ütközetek alatt tévesnek bizonyult.

Mellékelt rajzunkon a jelenlegi kiállítás érdekesebb fegyverei vannak csoportosítva. Ezek mind a magyar hadsereg felszereléséből valók. *Az olasz légió kettős markolatu kardja* alatt két huszár-*fringia*, továbbá a *német légió egyenes, keresztalaku markolattal ellátott oldalfegyvere láthatók a rajzon*, tovább *szuronyos gyalogsági puskák* és a vadász csapatok *szuronynélküli vontcsövü fegyverei*. A *tábori övön* egy honvéd és nemzetőr *tiszti csákó*, mellettük az akkoriban használt nehány magas *dobok és lovassági pisztolyok*. A szalagnélküli lobogó a *38-ik honvédzászlóalj* zászlaja volt. Itt látjuk továbbá a népfelkelés és nehány nemzetőri csapat kiegyenesített *kaszáit*, melyeknek hasznavehetőségéről fentebb említést tettünk. A függetlenségi nyilatkozat után a magyar czimerről a koronát többnyire letördelték, s helyébe ezüst babérkoszorut tüztek, mi azonban csak oly csapatoknál történt, melyek czimerrel ellátott csákókat vagy tölténytartókat kaptak.

EGY AMERIKAI NÁBOB TÖRTÉNETE.

(A «Quarterly Review» után.)

Ezelőtt száz évvel egész Amerikában pénzes embert, — a szó mai értelmében, — nem igen lehetett találni.

Úgy látszik, mintha a népesség szaporodásával jöttek volna létre a nagy vagyonok is. Mai napság a többi világrészek vagyoni állapota az Egyesult-Államokban levő óriási tőkékhez képest valódi koldusság. Mindamellett a nagy vagyonok keletkezését nem látjuk eléggé indokolva; ki hinne, hogy Astorék alig 30 év lefolyása alatt ötszáz millió arany dollárt szereztek, ki hinné, hogy a «World» czimű lap szerkesztője tiz év alatt huszonöt milliót keresett? Már pedig nem csak e két esetben, hanem tán két-háromszáz milliomos történetében legfeljebb azt lehet konstatálni, hogy a rengeteg gazdagság keletkezése ellen senki kifogást, — jogosult kifogást, — nem tett.

1852-ben New-Yorkba valami *Lloyd Henrik* nevű alig husz éves fiatal ember érkezett, kit Hobokenban nem akartak partra ereszteni, mivel egész vagyona tiz dollárból és a rajta levő öltözet ruhából állott.

Végre hosszas rimánkodás után oly kikötéssel bocsátották el, hogy azon esetre, ha nyolcz nap leforgása után állandó kenyérkeresetét kimutatni képes nem lenne, a legelső hajóval vissza fog küldetni Angliába, illetőleg Irlandba.

Lloyd Henrik, kinek szülei korán elhaltak, midőn a szegény fiú még anyja emlőire szorult volna, egy ronda falu még sokkal piszkosabb szegényházában nevelkedett és tiz éves korában a koldulás és zsebtolvajlás mesterségében meglehetős jártasságra vitte, minek következtében eleinte a grófság börtönébe, onnan pedig egy londoni fiú-javító-intézetbe jutott.

Ez utóbbi helyen annyira megromlott, hogy idővel valószinuleg a bakó kezei között végezte volna életét, ha onszántából más pályát nem választ. Ugyanis azt hallotta, hogy Amerikában munkás emberekre nagy szükség van, s miután rendkivüli testi erejénél fogva e részben bizonyos előnyre számithatott, a javító-intézetnek, az igazgatóság beleegyezése nélkül, hátat fordítván, Hull-ba szökött. Itt másfél hónapig mint napszámos dolgozván, annyit takarított meg, mivel jegyet válthatott egy New-Yorkba induló gőzösre. Tiz dollárral érkezett meg az új világba, hol a kikkel először érintkezésbe lépett, nem a legszivélyesb fogadtatásban részesitették. Eleinte, mint napszámos dolgozott, de a hetedik napon egy szénkereskedő üzletében, mint felvigyázó alkalmazást nyert. *Lloyd* nélkül az üzlet tulajdonosa már a harmadik hét végével sem tudott volna meglenni, s midőn legelső megtakarított húsz dollárját a pénztárba vitte, az ott ülő segédek közül valamelyik azt találta mondani, hogy a jövevény nem fog sokáig szegény ember maradni. Az év leteltével *Lloyd* már mint intéző dolgozott a széntözsdén gazdája nevében. Rendkivüli életrevalóságával hamar túljárt az ott működők eszén, kik az idegent szivesen kidobták volna az ajtón.

Amerikában a nagy polgárháború befejezése után kettőztetett hévvel kezdtek vállalkozni a petroleum-bányák furására, de miután sok apró, pénznélküli ember belekapott, csakhamar kiütött a válság.

Lloyd megtakarított pénzével két kisebb petroleum-kutat vett meg, de már nehány hónap lefolyása alatt az egész vidéken megnyilt kisebb üzleteket megkerítette, mely műtéthez szükséges pénzt első főnöke, a nagy szénkereskedő előlegezte. Épen három évvel New-Yorkba való megérkezése után Lloyd nevét az ottani tőzsdén mindenki tisztelettel emlegette. Üzletei százszoros pénzt hoztak, és a legrosszabb vállalat virágzóvá lett kezében.

Egy alkalommal a tőzsde kolomposai feltették magukban, hogy Lloydnak elevenére tapintanak, mert vagyoni állását bizonyossággal senki sem merte megbecsülni. Astor Jakab, ki akkoriban már 2—3 száz millió dollárral rendelkezett, egyik ügynöke által azt a koholt hirt köröztette, hogy ő Kentuckyban levő petroleum üzletét el akarja adni, mivel biztosra vehető, hogy az árú értéke nemsokára nagyon le fog szállani.

Astor és a többi milliomosok, kik a titokba be voltak avatva, azt hitték, hogy Lloyd e hirre petroleum-üzleteit azonnal el fogja adni. Ámde a nagy urak csalódtak, mivel Lloyd ellenkezőleg mindent összevásárolt, a mi csak e réven megkeríthető volt.

Ezen időtől kezdve legfeljebb a szokásos aknaharczot folytatták Lloyd ellen, ki azonban eszükön minden alkalommal túljárt.

Az orosz petroleumkereskedés kiterjedése sok embert tett tönkre, nemcsak a tőzsdén, de nagy üzletekben is, melyek azonkívül másfelé is dolgoztak.

Lloyd arra szánta el magát, hogy Londonban és Anglia nagyobb városaiban üzlete számára fióktelepeket állít fel és e czélból hazájába utazott, honnan öt évvel előbb mint földönfutó koldus elszökött. Dolgai lebonyolítása után a newyorki városrészben fekvő javító-intézetet látogatta meg, melynek valamikor ő is benlakó

fenmaradt és dominált szellem, mely magának a többi magyar hadtestek feletti elsőséget és fölényt vindikálta. S nem is uralkodott akkor más ohaj e seregben, mint, hogy ily fényes és döntő sikerű hadjárat után az ő vezérét érje az a kitüntetés, hogy az összes magyar seregek fővezére legyen. S mégis ép az ellenkező történt, sőt a kassai fényes és mámorteljes napok alatt érkezett a Debreczenben székelt kormánytól az a hivatalos értesítés Görgeihez, hogy az összes magyar hadak fővezérévé az idegen Dembinszky lengyel tábornok neveztetett ki, valamint az az utasítás is, miszerint annak további parancsaihoz alkalmazkodjék seregével.

Hát ez bizony méltán ment nem várt villámcsapás-számba annál a vezérnél és seregnél, a ki és a mely annyi emberfeletti hősi kitartás, szenvedés, nélkülözés és halálmegvetés árán az egész Felső-Magyarországot megtisztította az ellenségtől, s melyről a magyar kormány közel két hó lefolyása alatt, azt sem tudta, hogy a felső-dunai sereg, hol és merre jár? hogy általában létezik-e, lehet-e rá támaszkodni s további sztrategiai kombinációba vehető-e? S mert e sereg ez egész idő alatt, rendszeres, hivatalos kapcsot nem tartott fel a kormánynyal az ebből joggal nem azt következtethette-e, hogy általában nem is akar?

Nemcsak Motesiczky, de én is e sereg több befolyásos s mindenről jól értesült főtisztjével bizalmas viszonyban állván, teljesen tiszta képet nyerhettünk arról a cassandra-i katonai hangulatról és szellemről, mely már Kassán felütötte a fejét, s mely a sértett önérzet és hiuság parázsa alatt rejlő szenvedély tüzétől szítva, jóformán a kényszerített alárendeltség

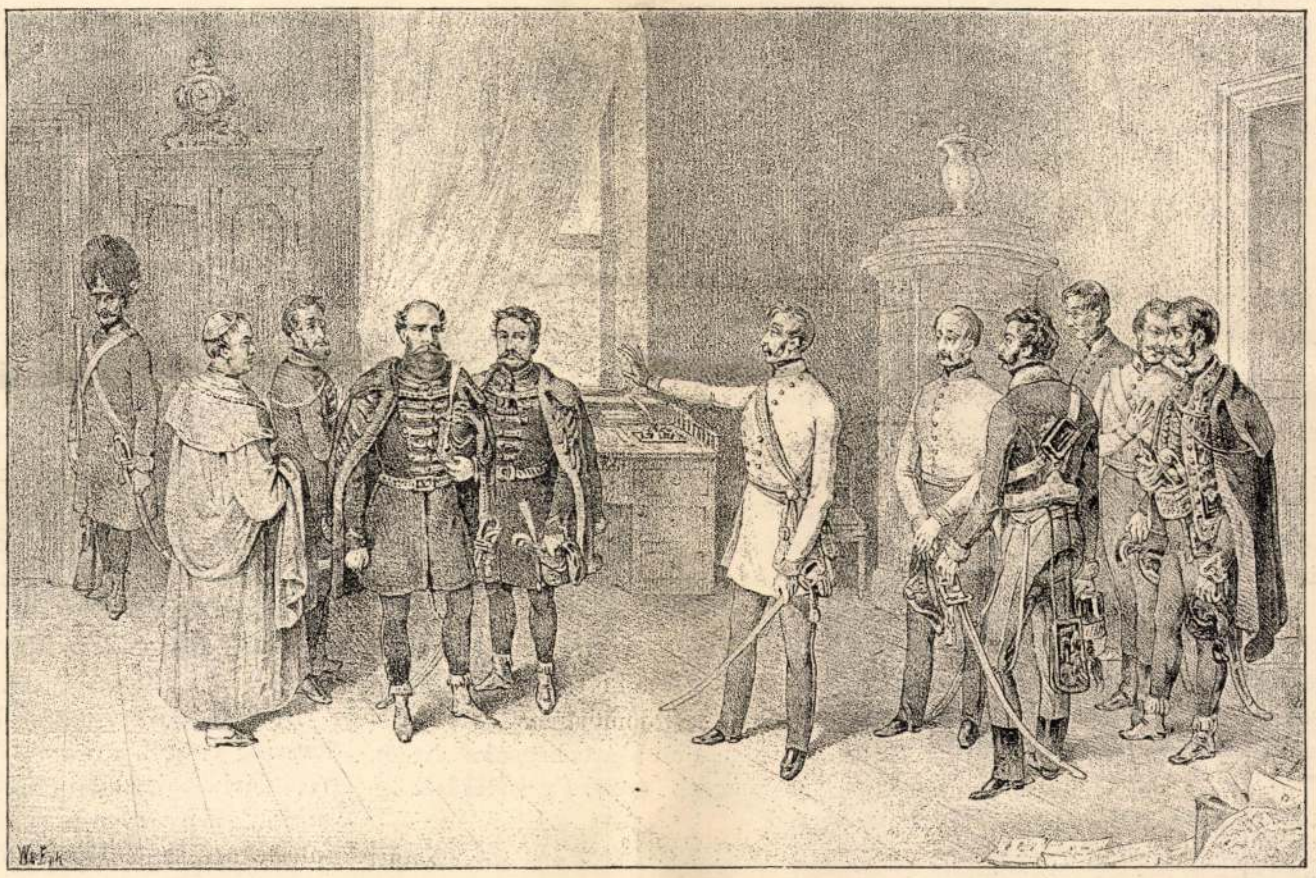

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS KÜLDÖTTSÉGE WINDISCHGRÄTZNÉL A BICSKEI KASTÉLY NAGY TERMÉBEN 1849 JANUÁR 4-ÉN.

Bécsben 1849-ben kiadott kőrajz.

Windischgrätz herczeg főhadiszállása 1849 január 4-én Bián volt, három órányira Budától; az 1. hadtest Tétényben és Promontoron, a 2-ik Budaörsön és környékén, a 3-ik Bián és az ide tartó vonalokon. Ez állodásból történik holnap az előnyomulás Buda felé. Az 1. hadtestnek Martonvásárról Tétény felé előnyomulása közben közel Hamzsabéghez e hó 3-án a bánnak (Jellasicsnak) összeütközése volt az ellenséggel, mely nehány ágyúüteget vontatott a magaslatokra s azokkal a tüzelést megkezdte. Az 1. hadtest rendkívül hevesen viszonozta s a hadtestparancsnok azonnal balra indítá rajokban a Hartlieb-hadosztályt, veszélyeztetvén ezzel az ellenfél visszavonulási vonalát, annyival inkább, mivel a Bián állomásozó 2. hadtestből is kiküldetett jobb felé az itt levő lovasdandár. A magyarok Promontor felé vonultak vissza, melyet ma hagytak el, megszállván a budai magaslatokat. Tegnap Bicskén a magyar országgyűlésnek egy küldöttsége jelentkezett, mely gróf Batthyány Lajos volt miniszterelnökből, Lonovics püspökből, gr. Mailáthból és Deák volt miniszterből állt. A küldöttség, mint ilyen el nem fogadtatott s Batthyány grófot a herczeg maga elé sem bocsátá. Egész lakonikusan ki lőn neki jelentve, hogy csak föltétlen alávetésről lehet szó s minden más ajánlat egyszer mindenkorra visszautasíttatik. *(XI-ik hadijelentés, eredeti német szövegből fordítva.)*

WINDISCHGRÄTZ HERCZEG BEVONULÁSA BUDAPESTRE 1849 JANUÁR 5-ÉN. — Bécsben 1849-ben kiadott kőrajz.

Ő fensége, herczeg Windischgrätz tábornagy, 5-én (január 1849) a császári hadak élén kardcsapás nélkül Budára és Pestre bevonult. *(XII. hadi jelentés, eredetiből.)*

kötelességével ment aztán a további ténykedések felé. S azok előtt, kik az események rejtett szálait ez alkalommal közelről is követhették, ma már az is tisztán állhat, hogy az a mag, mely végre Világoson augusztusban kelt ki, talán már Kassán lett elvetve márczius hó felé. — A falakon belül és kivül, így történtek meg azok a végzetes ballépések, melyek többé egészséges lábra állni nem engedték a haza ügyét. Egész sora következett az átkos személyes versenygéseknek, melyek még a legfényesebb sikereket, diadalokat is megzsibbasztva, utólagosan csak arra szolgáltak, hogy mind mélyebbre ássák azt az örvényt, mely a vezéregyéniségek közt áthidalható nem volt!

*

Elbeszélésem végéhez jutottam, melylyel nem is czéloztam mást, mint hogy a magyar szabadságharcz egy eddig tudtommal még eléggé nem szellőztetett epizódját is átadjam, mint szemtanu, a későbbi elfogulatlan történetirónak s ez expediczió történetéből is meggyőződhessék mindenki arról, hogy a nagy idők hajója nemcsak a főárbocz tetején igényel nagyra termett embereket, hanem minden legkisebb kötélcsomónál is olyanokat, kik a vitorlákat szélmentében s nem ellenében képesek dagasztani.

A magyar szabadságharcznak meg voltak az ő félistenekhez hasonló hősei, kikkel talán még a két nagyhatalommal is sikeresen meg lehetett volna küzdeni.

De régi átka fogta meg a magyart.

Nagy és kis vezéregyéniségei közt sokan voltak, kik nem tudták úgy szeretni a hazát, mint gyűlölni egymást.

NÁDASDY TÁBORNAGY HUSZÁRJAI.

Történelmi életkép.

Midőn Lipót a római szent birodalom császárja, a kereszténység legfelsőbb feje 1701 julius 11-én Frigyes branderburgi őrgrófnak, a római szent birodalom főkamarásának, a királyi czímet adományozta, és az ellen még Keresztély Ferencz Lothár mainzi érsek is ugyanazon év szeptember 3-án demonstrált, midőn utóbb Nádasdy gróf tábornagy huszárjaival a porosz sereget mindig elverte, valahányszor csak hozzá fért, csakugyan nagyon gyenge lábon állhatott a mostani Hohenzollern-ház hadi ereje.

Nádasdy tábornagy az 1671-ben kivégzett Nádasdy Ferencz gróf országbiró unokája, minden alkalommal oda nyilatkozott, hogy az általa vezényelt sereg szine javát huszárjai képezik. Ebergényi, Noszlopy, Balta, Prényi és Sebő ezredparancsnokok, Nádasdy alatt tanulták meg alaposan a háboru mesterségét, de nem is volt rá eset, hogy mesterüket még a legkényesebb esetekben is, valamikor cserben hagyták volna.

A katonai udvaronczok Bécsben kaján szemekkel nézték Nádasdy viselt dolgait, ki egymaga többet tett mint az összes többi császári tábornokok. Olyan is akadt köztük, ki Nádasdy neve mellett a «pártütő» Wallensteint emlegette, és különös óvatosságot ajánlott a *«rebellis utód»* ellenében. A hir a táborba is eljutott, és egy alkalommal, midőn Sebő főkolonellus, — a miként akkoriban az ezredparancsnokot nevezték, — a a poroszokat minden előzetes parancs vagy utasítás nélkül ismét alaposan megverte, azt kivánták Nádasdytól az udvari párt emberei, hogy az «önfejü és hatalmaskodó» Sebőt további elbánás végett őrizet alatt Bécsbe küldje. Erre felforrt Nádasdyban a huszár vér.

«Én, — irta Nádasdy a fővezérhez intézett német jelentésében, — magamra veszem a felelősséget mindenért, a mit Sebő tett, és ha kivánják, a felség előtt Bécsben személyesen fogok megjelenni. Ha az uraknak nem tetszik magyar katonáim vitézsége, ám küldjenek bennünket haza, és végezzenek maguk az ellenséggel, melyet edigelé nemcsak féken tartottunk, de a hol csak lehetett, ártalmatlanná is tettünk.»

Sebő ezredes, ki huszárjai élén harczolt, három mély sebbel érkezett vissza a táborba. A hir hallatára, kardját azonnal elküldte Nádasdy tábornagynak, és nagy nehezen elvánszorgott a főporkoláb sátrába, hol mint fogoly jelentkezett. Erre Nádasdy az imént a harczból visszatért ezred tisztikarával, nemkülönben tulajdon fényes katonai kiséretével teljes diszben Sebőt felkereste, kinek halálos sebeit a feldserek (tábori sebészek) kötözgették.

— Ime, — mondá Nádasdy, — elhoztam kegyelmed kardját, melyen az ellenség vére még meg se száradt. Nincs hatalmamban, hogy magasabb rangot vagy valamely rendjelet adjak, ez a felség dolga, de engedje meg, hogy azok nevében kérjek kegyelmedtől bocsánatot, a kik meg akarták sérteni.

Sebő, valószinűleg nem a ritka megtiszteltetés, mint inkább a sok vérvesztés miatt, elájult, és harmadnapra meg is halt. Temetése napján reggel a poroszok megtámadták Nádasdyt, de Sebőnek árván maradt ezrede, Csuha főstrázsamester vezényelete alatt, véres boszút állott Sebőért, és az ellenségtől elvett három zászlót tüzött a vitéz bajnok sírdombjára. Nádasdy elkeseredésében azonnal ott akarta hagyni a sereget, de a magyar főtisztek kérésére szándékáról lemondott.

A tábornagy lemondásáról értesült császári tábornokok, egy két irigy ember kivételével, nagy szerencsétlenségnek tartották a felmerült viszályt és szintén oda hatottak, hogy a Bécsből kezdeményezett ügyetlen kotnyeleskedésnek mindenkorra eleje vétessék.

A császári seregben valami *Gourcy* nevü idegen származásu kalandor szolgált, kinek multjáról senki sem volt tisztában, mert hol franczián, hol pedig németalföldinek mondta magát. Valami osztrák főur ajánlatára a német nehéz lovassághoz lőn beosztva. Minden alkalommal különösen a magyar tiszteket csufolta, kik folyvást embereik körül lévén elfoglalva, nem igen értek rá a táborban szokásos tivornyákon és kártyázásban részt venni. Sebő temetése után, az akkori szokás szerint, halotti torra ült össze a tábor nagyobb része. Nádasdy a német lovasságot éltette, azt várva, hogy a német tisztek viszonozni fogják a felköszöntést, mi azonban elmaradt. Ekkor Prényi ezredes azon megjegyzést tette, hogy a pajtásságot nem a pohárban, hanem a harcztéren becsüli sokra, ott pedig senkire sem szorul a magyar huszár.

A mély elkeseredésről tanuskodó szavak talán nyom nélkül elhangzottak volna, ha a bortól nekihevült Gourcy kapitány azokat fel nem kapja.

— No, majd meglássuk, — mondá dadogó hangon, — hány hét a világ, ha a porosz gránátosok megszorítják a huszárokat.

Ebből aztán heves szóváltás után személyeskedésekre és végre majdnem tettlegességekre került a dolog, ha Nádasdy a czivakodókat szigoruan rendre nem utasítja. A benthen-i hires lovassági ütközet alkalmával a véletlen úgy akarta. hogy Balta ezredes emberei valami különös gondatlanság folytán, az ellenség által visszanyomassanak. Az ezred különben, melyet sárga dolmányai miatt papagájnak neveztek, sokat vesztett a hadjárat elején vakmerő rohamaiban, s igy létszáma meggyengülve lévén, nagy nehezen tartotta magát. Segitségére Ebergényi és Noszlopy siettek, a midőn aztán a rend ismét helyre állt. A németek távolról gyönyörködtek a pillanatnyi zavarban és Gourcy meg nem állhatta, hogy a roham után sületlen élczeivel a magyarokat ne bosszantsa. A koczka azonban hamar megfordult és a nap folyamán kitünt, hogy a német vértesek embereink támogatása nélkül okvetlenül elvesztek volna. Különösen pedig Gourcy tünt ki a futásban, sőt embereit is magával ragadta. Nádasdy az ütközet alatt megdöbbenéssel vette a huszárság vereségének hirét, és személyesen akarván a dolog állásáról meggyőződni, a Rudolstadti herczeg kiséretében egyenesen a visszavonuló ezredhez vágtatott.

Nádasdy alacsony, vékony ember volt, ki az akkori nehéz egyenruhát alig birta, de annál jobban tartotta féken tulajdon nevelésü erdélyi fekete ménlovát, melyet a poroszok már messziről felismertek. A poroszok Grumbkow tábornok alatt folyton támadtak, és a pillanatnyi siker által felbátorítva, azzal akarták a nap eredményét befejezni, hogy legnagyobb ellenségüket, a hires Nádasdy tábornagyot elfogják, ki alig husz lovassal vágtatott a csatatérre. A veszélyt legelőször a Rudolstadti herczeg vette észre, ki Nádasdyt a porosz lovasság tömegeire figyelmeztette.

— Soha se féljen herczegséged, — mondá mosolyogva Nádasdy, — ha én nem félek, azt pedig nem igen fogja megélni. Mire a poroszok ide érnek, embereim is itt lesznek s aztán meglátjuk kié lesz az utolsó szó.

De nem csak a poroszok, hanem a magyar lovasság vezérei is észrevették Nádasdyt. Egetverő kiáltással előre vezették csapatjaikat, és nehány percz mulva az ellenség eszeveszett futásban rohant hátra felé, hatszáz halottat hagyva a csatatéren.

Nádasdy mint fővezér valószinüleg más végre vezette volna a háborút, melynek eredménye a sok vesztett csaták daczára mégis Poroszország javára szolgált. Ámde a bécsi fondorkodások, melyek Nádasdy nevében a közel mult idők emlékét látták, nem engedték, hogy a sereg vezénylete kezeibe jusson, a tábornagy maga pedig véreinek vitézségében találta legszebb jutalmát. Nem bántotta őt a nagyravágyás ördöge, és ha némelykor kitört is belőle a harag, azért tántoríthatatlan hive maradt az ügynek, a melyért kardot rántott. Azóta az osztrák seregben Nádasdynak mint lovassági vezérnek méltó utóda nem volt. Ama szellem, mely a porosz háboru óta 1849-ig a magyar huszárságot jellemezte, Nádasdy idejében került legelőször felszinre. Fiatalabb tisztjeiből utóbb ezredesekké lett magyarokban élt Nádasdy szelleme.

Midőn az 50-es évek végén néhai Nádasdy Lipót gróf idősb fia, Tamás, a berlini udvarnál be lőn mutatva, a porosz tábornokok nagy érdeklődéssel keresték benne a vitéz tábornagy arczvonásait.

Régi honvéd.

TENGERALATTI TELEFON.

Ez év tavaszán, márczius 15-én, szólalt meg az emberi hang legelőször a tenger alatt Dover és Calais közt és nemsokára aztán a távbeszélő vonal Páris és London közt, vagyis 536 kilométernyi távolságban a közönség rendelkezésére lőn bocsájtva.

A mi a villamos távirdával könnyen ment volna, a telefonnál végtelen nehézségekkel járt. A viz, nemkülönben a sokféle szomszéd távirdavezetékek, melyek itt-ott a távbeszélő vonallal a tengerfenéken érintkeztek, sokféle zavarokat idéztek elő. Végre *Kempe* mérnök a kényes és nehéz feladatot e czélra különösen szerkesztett és összeállított tengeralatti távbeszélő vezetékével szerencsésen megoldotta, sőt a mi több, lehetővé tette, hogy a vezetékben a távbeszélőn kivül még egy táviró vezetéket is lehetett alkalmazni, ugy, hogy jelenleg az előbb egymással ellentétben lenni látszó kétféle induktorok egymástól alig hét milliméternyi távolságban, — de ugyanazon egy sodronyban rendesen

BIHARI Levente fert

ÚJ Néplap

Jász-Nagykun-Szolnok megyei napilap

IV. évfolyam, 107. szám
1993. május 10., hétfő

Ára: 13,80 Ft

SPORT EXTRA

- Világ- és Európa-bajnokok a küzdőtéren
- Szeged vitte haza a serleget
- Lábbal „tengóztak"
- Foci NB I-től a megyei I. osztályig
- Amikor Nagyváradot legyőzték

(Írásaink a 9-15. oldalon)

HIRDETÉS-FELVÉTEL
HÉTFŐNIKÉNT
18 ÓRÁIG
Szolnokon, a Kossuth téri 1.sz. IRODAHÁZBAN

Koszorúzás

A béke napján megemlékezést tartott Szolnokon a Kőrösi úti temetőben a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetségének megyei és városi szervezete, az MSZP városi szervezete és a Munkáspárt. Koszorúkat helyeztek el a II. világháború áldozatai és az elesett szovjet katonák emlékművénél.

Lottónyeremények

A Szerencsejáték Rt. közlése szerint öttalálatos szelvény nem volt. A négytalálatos szelvényekre 199.506, a három találatosokra 1523, a kettesekre 71 forintot fizetnek. A következő hétre átvitt 5 találatos nettó nyereményösszeg: 24.502.108 forint.

Ausztria Lottó

A Lottó Unió tájékoztatása szerint a 18. heti Ausztria Lottó-sorsoláson a következő számokat húzták:

6, 9, 15, 16, 27, 37, a pótszám 32. A dzsókerszám: 303841.

Svájci vendégek

A napokban a svájci repülő-egészségügyi szolgálat látogatást tett a Szolnoki Repülőtiszti Főiskolán és a Vegyes Szállítórepülő Dandárnál. Képünkön a svájci delegáció egyik tagja a magyar technikával ismerkedik.

Marad a meleg

Többnyire napos idő lesz. Zápor már csak kevés helyen fordul elő. A szél megélénkül, megerősödik. A nappali hőmérséklet 21 és 26 fok között várható.

Haszonjárművek bemutatója

A kiállítók és a látogatók körében élénk érdeklődés kísérte szombaton, a Tiszaligetben első ízben megrendezett haszongépjármű-kiállítást. A Közúti Közlekedési Szolgáltatók Kamarájának és a Magánvállalkozók Nemzetközi Fuvarozó Ipartestületének színvonalas seregszemlét sikerült megszervezniük. Alkatrész- és felszerelésgyártók mellett világcégek egész sora képviseltette magát, a könnyű kisáruszállítóktól a több tucat tonnás nyergesvontató-monstrumokig a közúti teherszállítás járműveinek széles palettáját tekinthették meg az érdeklődők.

A bemutatóról nem hiányzott a holland DAF óriás teherautója, a finn Sisu „csőrös" billencse, a francia Renault mindent elnyelő, hatalmas szerelvénye, a Ford „világverő" Transitja, a német MAN közepes áruszállító-családja, no és az olasz Iveco Euro Tech-je, az 1993-as év kamionja.

A legszélesebb választékot a szolnoki Nissan-márkakereskedés, az Omtec Kft. vonultatta fel. Kínálatában szerepelt az

(Folytatás a 2. oldalon)

Kelet–Nyugat hídja vagyunk

„Magyarország történelme során mindig is a híd szerepét töltötte be Kelet és Nyugat között. Egy hídon át lehet járni, fel lehet robbantani és le lehet arról esni. Mi azt szeretnénk, ha a jövőben csak végigjárnánk rajta" – mondta Göncz Árpád a Deloitte Touche Tohmatsu európai regionális értekezletének megnyitóján szombaton a parlamentben.

A köztársasági elnök a több mint 300 európai, távol-keleti, amerikai üzletember előtt tartott előadásában utalt arra, hogy Magyarország a nehéz átmenet időszakát éli meg, s 10 esztendő áll rendelkezésünkre – más közép-európai országokkal együtt –, hogy integrálódjunk Európába. Az államfő megítélése szerint a társadalmi fejlettség igen közel áll a nyugat-európai társadalomhoz.

Az ország népe bebizonyította, hogy tud nemet is mondani, például a diktatúrára. Olyan folyamatokat indított meg – külső segítség nélkül –, amely nagyrészt közrejátszott a jelenlegi európai helyzet megteremtésében. **(MTI)**

Nagy hagyományai vannak Szolnokon a Májusfa-futásnak. Vasárnap tizennegyedik alkalommal startolt el a mezőny a Galériától (képünkön), hogy négy kilométert futva elérjen a Tiszaligetbe. **(Tudósításunk a 11. oldalon)**

Eladólistán a vízhűtőgyártás

Profiltisztítás a Hűtőgépgyárban

A nagyhőcserélő- és a szifongyártás eladását követően eladólistára került a Lehel Hűtőgépgyár Kft. jáművízhűtő-gyártása is. A döntést a piaci helyzet kényszerítette ki. A korábbi 40-50 ezer darabos évi igénnyel szemben 1991-től erősen csökkentett gyártásra kényszerültek, tavaly már egyműszakos termelést sem tett lehetővé a megrendelés.

Bár az utóbbi tíz év alatt új beruházásokkal, szabadalmakkal korszerűsítették a gyártmányokat, mégis nehezen sikerült jelentős hazai vagy külföldi vevőpartnerre találni.

Ilyen előzmények után, intenzív tárgyalások során végül is a Klíma Ipari Szövetkezettel írtak alá adásvételi szerződést. A jelenlegi üzemet a gépek elvitele után a Martech környezethelyreállító cég „szállja" meg, és megkezdi az 1959 óta működő üzem padozatának a „méregtelenítését", megtisztítását, hogy a kft. más speciális célra tudja hasznosítani.

A Lehel Hűtőgépgyár Kft. újabb termékgyártásának az eladása egybeesik az Elektrolux stratégiájával, amely a profiltisztításra irányította a vállalatvezetés figyelmét.

Szentmise Mindszenty Józsefért

Ünnepi szentmisét tartottak szombaton Mindszenty József hercegprímás halálának 18. és hamvai hazahozatalának második évfordulója alkalmából az esztergomi bazilikában. A szentmisét Paskai László bíboros, prímás, esztergomi érsek celebrálta. Az emigrációban 1975-ben elhunyt Mindszenthy József emlékére a hívek engesztelő országos zarándoklatot kezdeményeztek.

Az ünnepségen a kormányt Surján László népjóléti miniszter, Füzessy Tibor tárca nélküli miniszter, Latorcai János ipari és kereskedelmi miniszter, valamint Pungor Ernő tárca nélküli miniszter képviselte. A szentmisét követően a megemlékezés részeként Paskai László bíboros megkoszorúzta a bazilika altemplomában Mindszenty József sírját. A kormány tagjai mécsest helyeztek el.

Antall József miniszterelnök pénteken rótta le kegyeletét a bíboros emlékének, amikor Esztergomban járt a magyar Suzuki autógyár avatásán.

(MTI)

Boross Péter közlekedési balesete

Szombaton 10 óra 46 perckor a 11-es főút 46-os kilométerszelvényében, Visegrád külterületén szolgálati gépkocsijával balesetet szenvedett dr. Boross Péter belügyminiszter, aki Esztergomba tartott a Mindszenty-emlékmisére – tájékoztatta az MTI-t a Belügyminisztérium délután.

A vizsgálat jelenlegi állása szerint a megkülönböztető jelzését használó Mercedes gépkocsi egy kanyarban kisodródott, és árokba fordult. A baleset során Boross Péter és felesége könnyebben megsérült, jelenleg mindketten kórházban vannak megfigyelés céljából.

Az orvosi vélemény szerint Boross Péter egy bordája eltört. A gépkocsi személyzetét könnyű sérüléssel szintén kórházba szállították.

Az eset körülményeinek kivizsgálását az ORFK szakértők bevonásával megkezdte.

(MTI)

Emlékezés az amerikai magyar hősre

Kováts Mihály-emléknapok Karcagon

Az amerikai függetlenségi háború nagykunsági hősének, Kováts Mihály huszárezredesnek a tiszteletére szombaton emléknapok kezdődtek szülővárosában, Karcagon.

A városi önkormányzat, a Kováts Mihály Baráti Társaság, valamint a hős nevét viselő általános iskola által rendezett esemény ünnepi nyitányát a városháza dísztermében tartották. Fazekas Sándor polgármester bevezetője után Szabó Lajos helytörténeti kutató tartott előadást „A Nagykunság helyzete Kováts Mihály korában"címmel.

Ezt követően emlékfát ültettek Kováts Mihály tiszteletére, majd megkoszorúzták az amerikai függetlenségi háború magyar hősének tiszteletére elhelyezett márvány emléktáblát.

A jövő hét elején kiállítással, koszorúzással, fórummal folytatódik a nagyszabású rendezvénysorozat. Az emléknapok karcagi és tiszafüredi iskolások műsoros estjével zárulnak majd, amelynek bevételét az iskola Kováts Mihály emlékplakett készítésére fordítja.

„Az emberiség történelmének szégyene"

Május 9-én a holocaustról

– A gyász óráiban most is, mint mindig, felvetődik a kérdés, hogy a bűnösök iránti jogos gyűlöletet a bosszú esküje kövesse-e? A válasz egyértelmű: a bosszú nem megoldás. Mindenkit arra kérünk, hogy soraink közé állva, velünk együtt küzdjenek azért, hogy ami történt, örökre csak a történelem lapjain szerepeljen, mint az emberiség történelmének szégyene.

Az viszont kötelességünk, hogy soha ne feledkezzünk el a pokol esztendőjéről, a holocaust borzalmainak időszakáról – hangsúlyozta Frischmann Edgar, a Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága elnökségének tagja vasárnap Budapesten, a Kozma utcai zsidó temetőben, a mártírok emlékművénél tartott koszorúzási ünnepségen. A megemlékezést a hitleri fasizmus felett aratott győzelem, a II. világháború európai befejezésének 48. évfordulója alkalmából rendezték.

Ma, amikor a 48 évvel ezelőtti szörnyű eseményekre emlékezünk - mondotta a szónok -, egyúttal több mint félmillió testvérünk pusztulására is emlékezünk és mindazokra, akik ellenálltak a nácik mindent eltipró csizmájának, s ellenállásukkal maguk is mártírokká, a szabadság eszméjének örök hőseivé váltak.

Fogadjuk, hogy sohasem feledkezünk meg róluk, sem mi, sem utódaink. Hősök ők mind, akik ma is példaképül szolgálhatnak egy szabad ország katonáinak.

(MTI)

Fideszes születésnap

A párt megalakulásának ötödik évfordulóját ünnepelték meg a Fidesz karcagi szervezetének tagjai. Történelmi mércével mérve öt év még igazán nem nevezhető hosszú időszaknak, de a Fidesz életében ez már meghatározó. Erről Varga Mihály országgyűlési képviselő beszélt szombaton a párt karcagi szervezete által rendezett születésnapi ünnepségen.

Az esemény alkalmat adott arra is, hogy a képviselő értékelje a párt eddigi munkáját, elemezze, hogyan jutottak el a '88-as Bibó kollégiumi vitától a választásokig és a parlamenti mandátumokig, és szóljon az elkövetkezendő teendőkről a Fidesz-kongresszus szellemében.

-de-

A Szigligeti Színház Stúdiószínpadán

1993. május 12-én 19.30 órakor Brecht: A házitanító

Vérfagyasztó bábjáték felnőtteknek Rendező: FODOR TAMÁS

További előadások: 1993. május 14., 19., 25., 26. - 19.30 órakor június 3., 5., 10., 11. - 19 órakor

Merénylet Havel ellen?

Prága. Václav Havel cseh köztársasági elnököt „meglepte, de semmiképpen sem töltötte el aggodalommal" az a hír, hogy külföldi állampolgárok egy csoportja állítólag merényletet készült ellene elkövetni. Erről Ladislav Spacek, Havel szóvivője beszélt, kommentálva a merénylettervről szóló híreket.

NATO-cáfolat

Brüsszel/Belgrád. A NATO szóvivője cáfolta azt a korábbi Tanjug-jelentést, amely szerint a boszniai légtérzárlat betartását ellenőrző gépei megsértették kis Jugoszlávia légterét. A Reuter idézte a Tanjugot, amely arról adott hírt, hogy NATO-gépek szerdán kétszer is behatoltak a jugoszláv légtérbe.

Egy NATO-szóvivő az ellenőrző repüléseket végző repülőgépek főhadiszállásán azt közölte, hogy nem történt légtérsértés mióta az amerikai, francia és holland vadászgépek megkezdték berepüléseiket a boszniai légtérbe.

Moszkvai ház Szolzsenyicinnek

Moszkva. Moszkva polgármestere házat adományozott a száműzetésben élő Alekszander Szolzsenyicinnek a régi szovjet vezetők egyik „káderdűlőjén", a ma is igen felkapott Trojice-Lukovón. Az Itar-TASZSZ jelentése szerint a még épülőben levő téglaházhoz csaknem 10 hektárnyi telek tartozik nagyszerű kilátással a Moszkva folyóra. A nagy orosz író, környezetéből származó értesülések szerint, haza szándékozik települni az Egyesült Államokból, mihelyt felépül a háza.

Sztrájkok Romániában

Bukarest. Pénteken reggel már csak Constanta kikötőjében és néhány más gócban folyt sztrájk Romániában, miután csütörtök este a munkabeszüntetést kezdeményező hat szakszervezet közül öt az utolsó pillanatban aláírta a kormánnyal elért megállapodást. A kormány képviselője és az öt szakszervezeti központ vezetői elégedetten nyilatkoztak az elért kompromisszumról.

Szerb hadműveletek

Szarajevó. A szerb alakulatok folytatták a két kelet-boszniai muzulmán város, Zepa és Gorazde ostromát. A DPA a szarajevói rádióra hivatkozva azt jelentette, hogy Gorazdét nehéztüzérséggel lőtték, Zepánál pedig véres harcokban „katasztrofálisan" előrenyomultak.

Amerikai csodagép

Washington. Csaknem légi hátraarc végrehajtására képes egy amerikai-német kísérleti harci repülőgép, amelyet csütörtökön mutatott be a Pentagon videofelvételről. Az aerodinamikai bravúrt rögzítő filmen az X-31 gép 480 km/h sebességről lassítva kilenc másodperc alatt hajtotta végre a szűk hátrabukfencben leírt 180 fokos fordulatot.

Új államfő

Colombo. A Srí Lanka-i parlament a 71 éves Dingiri Banda Vidzsetunge miniszterelnököt választotta a meggyilkolt Premadasza államfő utódjává.

Realista festők kiállítása a Pelikán Galériában

„A művészet ne önmagáért legyen, hanem mindannyiunkért!"

Pallag J. Róbert hírlapíró nyitotta meg péntek délután három realista festő: Bihari Csongor, Bihari Levente és Mónos Jenő festők tárlatát a Pelikán Galériában. A május 27-ig nyitva tartó kiállítás képei megvásárolhatók, a bevétel egy része a létminimum alatt élők anyagi megsegítését szolgálja. (Fotó: I. Cs.)

A megbékélésért – felhívás

Május 9. eddig a győzelem napja volt. A jövőben legyen a megbékélés napja az egész földkerekségen. Egy világégésnek ugyanis nincsenek és nem is lehetnek győztesei, csak áldozatai.

Egyebek mellett ezt hangsúlyozta a Dorogi Nyilatkozat, amelyet vasárnap ismertettek a város új címerének és zászlajának felszentelésekor, valamint a II. világháború áldozatai emlékművének felavatásakor. A nyilatkozat egyebek mellett leszögezi: célunk az, hogy figyelmeztessük a világot a mai háborúkra és azok mai áldozataira.

Szeretnénk továbbá megkövetni és kiengesztelni mindenkit, akikkel szemben valaha is vétkeztünk, s ugyanakkor ezt másoktól is elvárjuk.

Az új jelképek, az emlékmű és a felhívás mind-mind azt jelzi, hogy a dorogiak számára fontos a magyar nemzet múltja, jelene és jövője – hangsúlyozta Szabad György, az Országgyűlés elnöke, az ünnepség szónoka. Reményét fejezte ki, hogy a hagyományteremtő célú megemlékezés sokakban kiváltja, illetve megerősíti azt az óhajt, hogy többet ne ismétlődhessen meg sehol a világban az, ami 1939 és 1945 között végbement. A megbékélés utáni vágy – tudva, ismerve az akkori sok szenvedést – szép gondolat. Ez az a gondolat, amely a legjobbak szívében ott él a Biblia kora óta, s bennünk is ott él az államalapítás ideje óta is.

A szónok Kossuth Lajos egyik nyilatkozatát idézte, mint mondotta, annak ma is meglévő időszerűsége miatt. Ez pedig az: hogy ki a szomszédunk, az a történelem műve. De az, hogy milyen szomszédai vagyunk egymásnak, az rajtunk áll, az a mi felelősségünk. **(MTI)**

Úttörőtalálkozó Csillebércen

Több mint 300-an vettek részt a Magyar Úttörők Szövetsége által szombaton és vasárnap rendezett országos gyermektalálkozón a szövetség csillebérci táborában. Rácz Péter, a Magyar Úttörők Szövetségének ügyvezető elnöke az MTI-nek elmondta: a találkozóra a Magyar Úttörők Szövetsége bázisszervezeteinek küldöttei kaptak meghívást. A rendezvény egyik fő célja az volt, hogy a gyerekek kicserélhessék tapasztalataikat a közösségek öntevékenységére építő kezdeményezések szervezésében. A találkozón számos, zömében szabadtéri, természetközeli játékot, ügyességi próbát és sportversenyt ismertettek meg egymással a részt vevő gyerekek.

Munkavédelmi tapasztalatok

Kétnapos országos ellenőrzési akció volt a múlt héten. A megyében működő kilenc munkavédelmi és munkaügyi felügyelő 36 gépkocsiszervizben járt az akció során. Az ellenőrzött szervizek között szerepelt állami vállalat és szövetkezet, illetve állami vállalatból alakult gazdasági társaság, ahol nagyobbrészt saját jármű javítását végzik; új és átalakult szervezet, amely szolgáltatásként a fenntartás teljes körét tudja nyújtani; kisebb gazdasági társaságok és vállalkozók, akik csak autójavítást végeznek és néhány speciális szakszerviz (autóvillamossági, kocsimosó stb.). A vizsgált szervizeknél 470 fő végzett szakirányú tevékenységet, amelyből 149 fő szakmunkástanuló volt. A szervizekben a szakmai irányítást mindenütt megfelelő szakképzettségű vezető végezte.

A gépjárműfenntartó műhelyekben - mint munkahelyen - túlzott zsúfoltságot a járműállásokon nem tapasztaltunk, aminek persze lehetett a megrendelés hiánya is az oka. A régebben létesült szerelőaknáknál néhány szervizben megállapítottuk, hogy nincs benne világítás, szerszámtartó, illetve mindkét oldalon lejáró. Persze volt olyan is, ahol az eltört lejárólépcső javítására, illetve a lépcsőre tapadt 1 cm vastag „olajsár" letakarítására kellett intézkedni. A műhelyek villamos hálózatának kisebb-nagyobb hibáit és a vállalkozóknál az érintésvédelmi szabványosítási felülvizsgálat elmaradását észlelték.

Egy-egy szervizben sokféle berendezést, főleg emelőket alkalmaznak. A különböző emelőgépek (pl.: csápos, krokodil, hidraulikus) közül csak egynek a használatát tiltották meg a biztonsági berendezés hiánya miatt, bár más irányú hiányosságaik például a terhelhetőség feltüntetése több volt. A villamos- és lánghegesztő berendezéseknél a hibák aránya átlagos volt. A villamos kéziszerszámoknál viszont már többnek volt sérült a dugvillája és a vezetéke, ugyanakkor a mechanikus kéziszerszámok állapotát meglepően jónak értékelték.

A két akciónap során a felügyelők mintegy 120 intézkedési ponttal kötelezték a munkáltatókat a hiányosságok meghatározott időn belül történő megszüntetésére, 16 gép, berendezés, eszköz további használatát függesztették fel, egy dolgozó eltiltására került sor és egy esetben alkalmaztak helyszíni bírságot (500 forint).

OMM Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Felügyelősége

Szülők napja Mátyás módra

Szívet formáló reflektorfény és a Mátyás Király Általános Iskola születésnapi jubileumát hirdető nagy húszas fogadta a szülőket, nagyszülőket a Szolnok Városi Művelődési Központ színháztermében szombat délután. Versek, táncok, játékok a színpadon.

Mindahányszor átütött a produkciókon a szeretetteljes készülődés e napra. Ez tudta feledtetni azt is, hogy a háromórás műsor első részében bizony volt néhány gyengébb szereplés, bátortalanabb hang, amibe még a technika ördöge is besegített.

Aztán a második rész már profibbra sikerült, ami a táncoslábú corvinkások – és felkészítőik – érdeme. Perdültek-fordultak a lányok, legénykedtek a legények. Forgós-ropogós, üde, tavaszi varázslat suhant át a színpadon az apródok tánca, szatmári próbálkozás, tyukodi táncok formájában.

S a nagy ráadás este 8 órakor – nem bánták meg, akik ott maradtak - a Tisza Táncegyüttes házibemutatója volt.

Bemutatták az előző éjjel elkészült „Ideje van" című versenyprogramot, amit május 22-én láthatnak majd a néptáncbarátok a XVI. Országos Néptáncfesztivál keretében a Szigligeti Színházban.

(scsj)

Haszonjárművek bemutatója

(Folytatás az 1. oldalról)

úgynevezett pick-up-on kívül könnyű transporter, terepjáró és 14 tonnás kategória is. Ugyancsak a Nissan-standon kellette magát az ez évben legjobbnak megválasztott kisáruszállító, a Sunny Van.

A kiállítás legérdekesebb színfoltját, legnagyobb meglepetését azonban mégsem a már említett cégek gyártmányai szolgáltatták. A dél-koreai Hyundai – személyautóinak sikerén felbuzdulva – most áruszállítóival igyekszik megvetni lábát a magyar piacon. A céget képviselő Cél Motors ezért igen kedvező, bevezető árakkal próbálkozik megismertetni a hazai vevőkkel a 2,5 literes, 73 lóerős dízelmotorral meghajtott, Grace elnevezésű transporter- és kisbuszcsaládot, illetve a korábbi Toyotákra kísértetiesen hasonlító Porter, platós kisteherautó-famíliát.

-lz-

VW–Audi-hétvége Szolnokon

Képünkön az abszolút biztonságos Audi 100-as (Fotó: I. Cs.)

Gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt kellemes hétvégi programnak bizonyult a Városi Művelődési Központban szombaton és vasárnap megrendezett Volkswagen–Audi-bemutató. Az öreg kontinens legnagyobb autógyártó mamutcégének járműveit a jászberényi VW-Audi márkakereskedő, Szabó László igyekezett még inkább megszerettetni a látogatókkal.

A jászberényi VW-Audi kereskedés tavalyi megnyitását követően hamar népszerűek lettek ezek az autók a környéken, különösen a Golfok, Ventók és a Transporterek keresettek – tudtuk meg Szabó Lászlótól, a megye egyetlen VW-bázisának tulajdonosától.

A szerviz, ahol az országban egyedülálló berendezések teljesítenek szolgálatot, szintén hamar kedveltté vált, a megyehatáron túlról is sok „beteg" négykerekűt hoznak ide gyógyító kúrára. **L. Z.**

Nyugvóponton (most) a tankönyvügy

Május végén osztják, addig nyomtatják

Miért 2–3 % csupán a Nemzeti Tankönyvkiadó (NTK) könyveinek iskolai szétosztására vállalkozó pedagógusok forgalmi jutaléka egyes kiadók 5–10 %-ával szemben, és meddig lehet tankönyv-pótmegrendeléseket leadni? – kérdeztük az Új Néplap nevében Újszegeden, ahol az NTK és a Lombard Könyvház Kft. tartott közös sajtótájékoztatót a napokban az 1993/94. évi tankönyvellátásról. A kft. ügyvezető igazgatója, **Bálint Ákos** válaszolt: – Érthető a pedagógusok elkeseredése, akik tisztességes fizetéskiegészítésre szeretnék felhasználni ezt a tevékenységet. A tankönyveink azonban fix árúak, jóval olcsóbbak, mint a többi kiadónál, ahol 30–45 %-os kereskedelmi árrést is beépítenek az NTK 15 %-os árrésével szemben. Miközben a csomagok feladási díját is ráterhelik az iskolákra, így tudnak ők több jutalékot kínálni. Ugyanakkor mi költségtérítés nélkül szállítjuk ki a tankönyveket az iskolákba, illetve a visszárut ugyanígy visszaszállítjuk. Pótmegrendeléseket folyamatosan elfogadunk a raktárkészlet és a nyomdai kapacitás erejéig.

Dr. Ábrahám István, az NTK igazgatója kiemelte, hogy kiadója nem törekszik monopóliumra. Az viszont tény, hogy négyszer annyi könyvet adnak ki, mint a többi negyven kiadó összesen.

A közvélemény nyomására született kormányhatározatot követően a nyomdák felé fizetni tudnak, a gyártás az ország 12 nyomdájában folyamatos, szeptemberre talán nem lesznek nagy gondok.

Az Új Néplap kérdésére válaszolták, hogy *megyénk 193 iskolája közül 160 vállalta a Lombard Kft. terjesztési feltételeit*, közülük 106 intézmény már írásban is megkötötte a szerződést, ami azt tanúsítja, hogy az NTK könyvei a legolcsóbbak. A kft. – amely négy alföldi megyében terjeszti az NTK könyveit – jelenleg *tárgyalásokat folytat egy szolnoki könyvesbolttal, ahol a vele szerződést nem kötött iskolák tanulói egész évben folyamatosan vásárolhatnának tankönyveket.* A szerződött iskolákba május 2–3. hetében érkeznek előszállítás keretében a tankönyvek.

PEUGEOT VOLVO
Kecskemét, Krúdy Gy. u. 17. PANKÓ JÁRMŰ AUTÓSZALON
Telefon/fax: 76/320-421

MDK

Bicskey-Karle István

Anyaság

Aluminiumból készült a szegedi "Anyaság"-szobor.
Pest. 1941. máj. 7. 4.l.

Bicskei Karle István szobrász M.D.K.

Az Uri u. 36. sz. lakóépület kapujának restaurálása.

Pereházy Károly: Képzőművészetek alkalmazása a budapesti műemlék-lakóházaknál 1958. évi restaurálásánál

Műemlékvédelem 1961. /V/ 1. sz. 56.

Biskei Karle István, szobrász MDH

Az Úri u. 35. sz. házban végzett restaurá=
lást.

Pereházy Károly: Képzőművészetek alkalmazása
a budapesti műemlék=lakóépületek
1958. évi restaurálásánál 45-50. l.

MÜEMLÉKvédelem, Bp. 1961. 1. sz.

M.D.K

BICSKEI KARLE István szobrán

Az téri u. 35. sz. lazóház kapujá-
nak restaurálása

Perchaży Karály: Képzőművészetek
alkalmazása a bpesti műemlék
lazóépületek restaurálásánál

Műemlékvédelem 1961. 1. sz. 50. l.

BICSKEI KARLE JSTVÁN
szobrász

Budapest
Pasaréti pléb.
TKM 636

15. old.

megvia

Bicskei Karle István,
szobrász, l. Karle I.

Bicskei Karle János,
festő, l. Karle J.

Bashkirtseff Mária

Intim vallomásai.
Sajtó alá rendezte Pierre Borel
Fordította Havas József.
Budapest, é. n. Dante kiadás. 8-r.
Fűzve.

I. k. 218 l.
II. k. 188, 4 l.
III. k. 191 l.
IV. k. 197 l.

I. 5. p. h.

4.—

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bicskei Karle
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1965 MÁR 16.

Megkezdődött a székesegyház belső restaurálása

1021

Pécs világhírű építményét, a négytornyú székesegyházat ismét restaurátorok veszik birtokba. Az épület homlokzatának, tornyainak, tetőzetének helyreállítása után most megújul a templom belseje is. A legérdekesebb és egyben legnagyobb feladat a falfestményeknek, Székely Bertalan, Lotz Károly, Bamberger Gusztáv, továbbá a két neves német művész, Andreä Károly és Beckerath Mór múlt század utolsó évtizedeiben készített alkotásainak restaurálása lesz. A három évre tervezett program szerint idén a dóm főhajója, jövőre az oldalhajók, 1967-ben pedig a kápolnák felújítása valósul meg. A freskókat, díszítőfestéseket sorra vizsgálják, a szennyeződéstől megtisztítják, a levált rétegeket rögzítik, a hiányokat, elrusztult részeket pótolják. A festést minden tekintetben az eredetinek megfelelően végzik el. A restaurálás vezetésével Bieskei Karle János festőművészt bízták meg. A nagyszabású munkában közreműködik még Légrády Sándor grafikus, Illés János és Szentesi Róza festőművészek.

A tíz évszázad emlékeit őrző épület belsejében a múlt hét közepén megkezdték a csőállványok felállítását. Ezt követi a világítási kísérletek elvégzése, majd szerelése, április elején pedig munkához láthatnak a restaurátorok is. Teendőik méreteire jellemző többek között, hogy a főhajóban 140 méter hosszú, két és fél méter széles folyamatos képszalag vár a művészek gyógyító ecsetjére. A 350 négyzetméter felületű freskó bibliai jeleneteket ábrázol. Nem kisebb feladat lesz a 20 méter magasban lévő mennyezet képeinek helyreállítása sem, ahol a díszítésen kívül tizenkét apostol és ötvenhat szent mellképét kell felújítani.

Az előkészületekkel egyidejűleg folyik a hetven évvel ezelőtti restaurálás fráscs anyagának kutatása, tanulmányozása. A levéltár ugyanis megőrizte Lotz Károly és Székely Bertalan feljegyzéseit, akik pontosan leírták a színkeverés arányát, az eljárás menetét, úgyhogy a restaurátorok szinte kezük nyomában dolgozhatnak. Pénteken megérkezett Pécsre az a különleges festékszállítmány is, amely az eredetivel azonos színekkel tudja pótolni a falképek hiányait.

A freskók, díszítőelemek helyreállításával párhuzamosan megteremtik a székesegyház korszerű, műemléki megvilágítását. Így lehetővé válik, hogy a templom belső terének eddig rejtett szépségeit is láthatóvá tegyék. Ezenkívül korszerű szellőzőrendszert kap a dóm, amelynek segítségével a jövőben jobban tudják óvni a falképeket.

A Komlón vendégszereplő védelme is remekül já támadó

A rajt után

Az NB II-es csapatok múlthéti idénynyitás után az NB I-ben is megkezdődtek a bajnokság küzdelmei. A jövő vasárnap pedig az NB III. és a megyebajnokság csapatai rajtolnak.

Sportközvéleményünk figyelme elsősorban az élvonalbeliek, az NB I-es csapatok mérkőzései felé fordult. Érthető a nagy érdeklődés, hiszen a tokiói olimpiai játékok miatt az elmúlt évben, igen korán, már szeptemberben befejeződtek a bajnokság küzdelmei, hosszú hónapok óta nem láttak komoly, bajnoki pontokért menő találkozókat a labdurúgás hívei.

Az NB I. csapatai immár másodszor, egységes elvek, központi irányítás és ellenőrzés mellett végezték az alapozó edzéseket Tatán. A csapatok igyekeztek jól kihasználni a felkészülésre a lehetőségeket. Komoly, tervszerű alapozó edzések után egymás után vívták előkészületi mérkőzéseiket. A Dózsa és a Komlói Bányász labdarúgói nemzetközi találkozókat játszottak jugoszláv együttesekkel a Dunántúli Napló Kupáért. A kedvezményes villámigazolással több új játékos került Pécse és Komlóra.

Az első forduló eredményei alapján megállapíthatjuk, a Dózsa és a Komlói Bányász sem találta meg még legjobb csapatát, mindkét együttes vereséggel kezdte az új bajnoki idényt. Kétségtelenül többet vártak már az első fordulóban is a csapatok szurkolói.

A szurkolók szeretnék, ha ebben az évben nem lennének kiesési gondjai a Dózsának és a Komlói Bányásznak. Nem ringatják túlzott reményekben magukat a sportkedvelők. Hiszen helytelen lenne, ha a vidék legjobb csapatát vámál-

Merkozesró

Labdarúgó NB I.

Szeged—Pécs 1:0 (0:0). Szege 10 000 néző, vezette: Gere (Só Vincze dr.). Szeged: Korányi Kővári, Kürtösi dr., Arató — D zsófi, Reményik — Szekeres, Li ka, Nemes, Zöldi. Boros dr. Edz Moór Ede. Pécs: Rapp — Lé rádi, Móricz, Hernádi — Vajd Csupák — Györkő, Dunai di Tüske, Csicsmann, Török. Edz Orczifalvi István. Góllövő: Link Szögletarány: 9:9 (félidőben 7:1 Szeged javára,.

Bp. Honvéd—Komló 3:0 (2:0 Komló, 6000 néző, vezette: Zso (Fáth, Kovács B.). Bp. Honvéd Takács — Marosi, Sipos, Dudá — Tussinger, Nógrádi — Nag Gy., Komora, Tichy, Tóth, Nagy A Edző: Kispéter Mihály. Komló Kiss — Jerabek, Józsa, Ruppe — Sós, Csordás — Garai, Garam Rozmis, Pataki I, Pataki II. Edző Czibulka Mihály dr.

Győr—Csepel 2:0. MTK—Ózd 4: Tatabánya—Ferencváros 1:1, Sa gótarján—Vasas 1:1, Újpest—Do rog 4:0.

AZ NB I. ÁLLÁSA

1—2. MTK	1	1	—	— 4:0
1—2. Ú. Dózsa	1	1	—	— 4:0
3. Honvéd	1	1	—	— 3:0
4. Győr	1	1	—	— 2:0
5. Szeged	1	1	—	— 1:0
6—9. Ferencváros	1	—	1	— 1:1
6—9. Tatabánya	1	—	1	— 1:1
6—9. Salgótarján	1	—	1	— 1:1
6—9. Vasas	1	—	1	— 1:1
10. Pécs	1	—	—	1 0:1 -
11. Csepel	1	—	—	1 0:2 -
12. Komló	1	—	—	1 0:3 -
13—14. Dorog	1	—	—	1 0:4 -
13—14. Ózdi Koh.	1	—	—	1 0:4 -

Labdarúgó NB I/B

Szállítók—BVSC 1:1, Szombat hely—Budafok

MDK

Bicskei Karle János, [festő?]

A pécsi székesegyház falfestményeinek egyik restaurátora.

–: Megőrizték a színkeverési arányokat 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. ápr. 10.

a5

Bicskei Carle János M.D.K.
és csoportja

Pécs, Székesegyház belsö restaurálása

Rövid hirek

Müemlékvédelem, 1965/2. 126. l.

BICSKEI Karle János festő

1964-ben három freskót fest asolymári r.k.templomban

ld. VÁCZ József: A solymári kegykép története. Bolymár, 1992 31. és ill.

MDK

Bicskey-Karle János

Jezsuita fráter festi a szegedi gyöngyutcai templom freskóját. Az Est 1938. okt. 25. 11.l.

Bicskei Karle János, festő MDG

A festőművész-restaurátor a székesfehérvári bazilikában Cimbal freskóinak restaurálása közben egymás alatti freskókat talált.

-: Hír 6.l.

ESTI HIRLAP, Bn. 1961. máj. 4.

Bivskei Kazle János festő-restaurátor

Résztvesz a pécsi nézesegyház

restaurálásában

Nagmaya 1965 nov. 24

Bicskei Péter

Topolyán alkotó müvész.

Forrás 1973-5-6/76
Szij: Egy ujvidéki magyar müvész

Bicskey Péter

festő, szül. Bácska-Topolyán.

Benczúr tanítvány. Nagybányán is tanult. Bácska-Topolyán élgyűjt. kiállításokat rendezett Novi-szádon, Szubotican, Vrsacon

Az alábbi tárlaton a következő képei:

1933. ~~[illegible]~~ Zombor.

Nővérek, Szénahordás, Buzakeresztek, Téli táj, Topolai park I–II., Kukorica, Hazafelé, Esti hangulat, Falu vége.

Irod. A veliki becskereki művésztelep reprezentatív kiállításának ismertetője Szombor 1933. jun. 11–13.

Bicskei Péter

festő

1931. tagja volt a magy.
becskereki művész te-
lepnek.

l.

Szépmüvèszet

1943. 83 l.

Becskereki Kabó György.
A Délvidéki m. Kapró-
művészet.

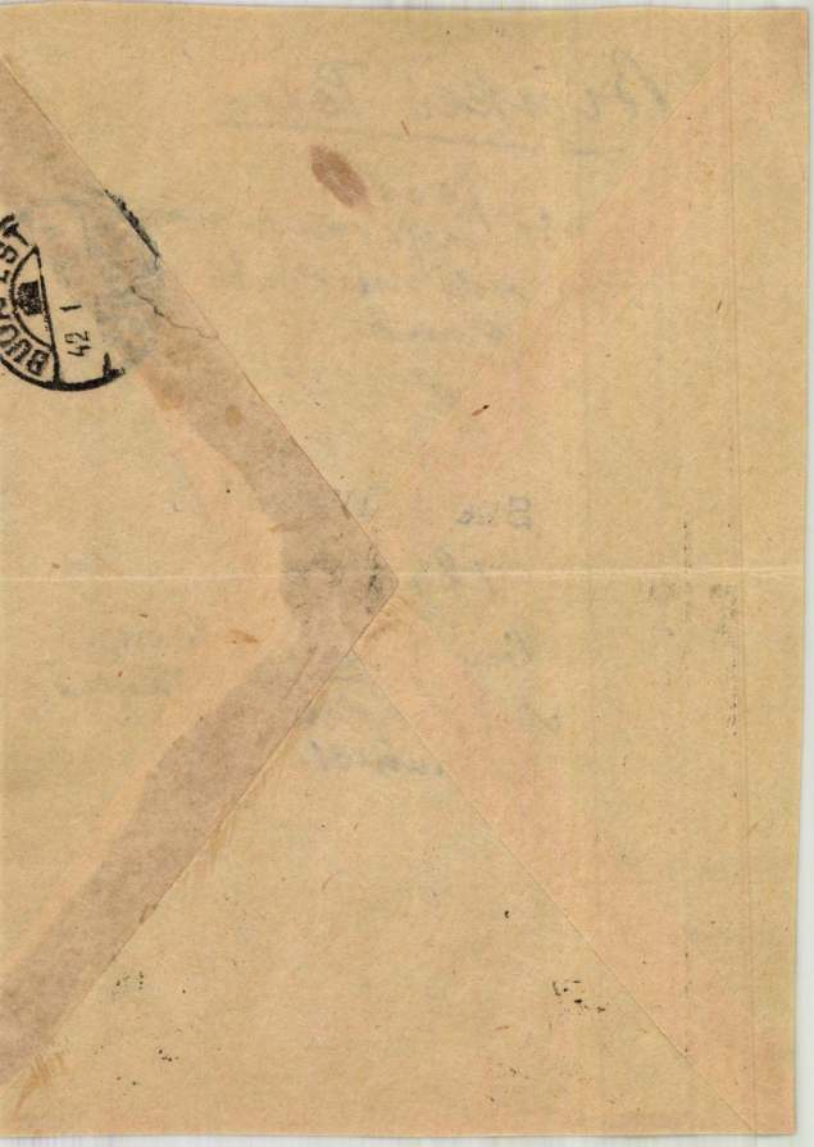

megírva Bicskei Péter

Festő

Szabadka

1928. gyüjt. kiállitás Szabadka (Vajdasági Független Képzőművészeti Társulat III. rendes tavaszi kiáll.). Káin és Abel, Fürdő bivalyok, Topolai park I–II., A kutnál I–II., Tengeri fürdő, Tenger partján, Esti alkony, Tájkép tanulmány, Kukoricaszedés, Ut Bohinszkó tó mellett, Eső után, Csolnakázók, Borjuk a mezőn, Leányarckép, Önarckép, Három grácia, Salome, Hazafelé, Arató, Nagypacsini templom, Tanulmány, Nyári táj I–II., Téli táj, Dunamenti táj, Krivaja völgye, Kápolna, Akt, Anya és gyermeke, Domboldal, Őszi táj, Tanulmány, Est, Tanulmányfő, Fürdő faun, Falurészlet, Akt, Fürdés, Elhagyatva, Kapások, Kaszállás, Mosakodás a harctéren, Krivaja patak, Öregaszony, Az uj kendő, Körvadászat, Tanya, Vihar előtt. E gyüjteménnyel 1928 husvétján Topolyán is szerepelt.

Bácskai Péter

festő Szabadka

szoll. kiáll. az alábbi

tárlaton

Katalogus a Vajdasági Független Képző-
művészeti Társulat
1928. évben rendezett
harmadik rendes
tavaszi kiállításáról
[Szabadka 1928.]

Ezzel az anyaggal
1928. husvétján
Topolyán, szülővá-
rosában is szerepelt.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

Bicskey Péter

koll. kiáll. Topolyán
1928

cród.

Napló: 1928. ápr. 12.
(Három festő kiállítása Topolán.)

Bicskey Péter

festő

részt vett az alábbi

kiállításon

róla

Új Hírek. (Zombor)

1930. május 30

(Nagy sikerének igéri-

kezik a zombori festő-

művészek kollektív ki-

állítása.)

Bicskei Péter, festő; zül.
Bács-Topolyán Bpesten és Nagybanyán tanult. 1913. része vett a bács-
1890 k. megyei m. művészek, ma-
~~nyar kanizsai kiállításán.~~
Hazatérve szülő~~faluja~~ban telepedett meg.
1928 a Vajdasági Független Képző-
művészeti Társulat III. tavaszi
kiállítása keretében gyűjt. kiállítása volt Szabadkán ~~[illegible]~~
~~az anyagfelmeg az ezben~~
Topolyán és Verbászon. ~~is~~
~~volt kell. kiállítása~~ 1930.
Zombori festők kiállításán vett rész. 1931. része volt
a nagybecskereki művésztelep
melalapításában, ~~[illegible]~~
~~ott dolgozott, [illegible] képeivel~~
~~szerepelt a művésztelep~~ bé-
~~mutatlan kiállításán~~

Bednai János

festőművész hagyatéki kiállítása.

Bpest, 1936, Műterem.

8-r, 4 l, 1 képpel, fűzve.

H. 3. p. e. — .20

Bicskei Sámuel

agyagiparos

l. Budiparrajzik

1934-35. 36 l.

Ulasz

Piombó után, másolat: Jézus ortovorása. Réz, olaj, 58 × 41 cm.

Maszlagy 11.87. szám.

MDK

Biczkey Zsolt, grafikus

„Ex libris Biczkey Ilike":

Repr.

Biczkey Zsolt: ex librise 83.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1967. február XVII/2.

Bicskei Zsolt, grafikus

Z. Varga Csaba szobrász-grafikusművész zalaegerszegi tárlat Bicskei Zsolt grafikus-barát vyitotta meg és ő adta e tárlat ámeül a „plasztonim panoktikumot".

M. H.: Plasztonim panoptikum.

Zalai Hírlap, 1984. jún. 6. 5. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ EMBER

Bicskei Karle János
1957 FEB 26

1021

Elhunyt Bicskei Karle János festőművész

Bicskei Karle János, a székesfehérvári egyházmegye restaurátora, 59 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése a Farkasréti temetőben volt. A szertartást Kisberk Imre püspök végezte, s ezen megjelent Shvoy Lajos pápai trónálló, megyéspüspök is. A pécsi egyházmegyét Kalász Gyula püspökségi gondnok képviselte.

tudatában az emberi vagy is
lelemből vagy szeretetből
vagy mindkét okból meg akar
változni: bűnbánatot érez
vagy indít fel magában. S ez
a jószándék sokszor túlzások-
ra is ragadta. Különösen a
középkor folyamán, amikor a
kereszténységre tért barbár,
nyers indulatú népeket igye-

M.D.K.

Bicskei Karle János

A pécsi Székesegyház falképeinak egyik restaurátora

1965-

Illés János, I. Szentesi Róza

Müemlékvédelem 1966/1. 51. 1.

Jezsuita fráter festi a szegedi gyöngyuccai templom freskóját

BICSKEY-KARLE JÁNOS
jezsuita fráter festőművész munka közben

Szeged, október 24
(Az Est tudósítójától)

Érdekes munka folyik most *a szegedi jezsuiták templomában.* A rend néhány évvel ezelőtt alapította meg templomát és rövidesen már a kibővítéséről kellett gondoskodni. A kibővített gyöngyuccai templom ma már egyre több hivet vonz a szentmisékre és a hitéleti gyakorlatokra.

A templomátépítés során vállalkozott a rend egyik fiatal tagja, *Bicskey-Karle* János, hogy

elkészíti a mennyezet nagyvonalú freskóját.

A fráter-festőművész *Udvary* mesternek volt a tanítványa az iparművészeti főiskolán. Csak amikor befejezte festői tanulmányait, lépett a rend kötelékébe. *Most készíti első önálló mennyezetfreskóját,* amely *Szent József apotheozisát* jeleníti meg. A fráter-festő minden reggel már korán munkában van, *al secco* valósítja meg nagyszabású művét. A széles falcsíkokra vetített csoportok a hagyományos stílus szabályai szerint készülnek mélységes vallásos meggyőződéssel. A nagyméretű kompozicióknak egyik legnagyobb hatású részlete *a pokolba zuhanó sátán jelenete.* A fráter-festő munkáját nagy elismeréssel kisérik úgy egyházi, mint művészi vonatkozásban. *Bicskey-Karle* néhány hét alatt elkészül munkájával és

előreláthatólag december elején fogja a rekonstruált templomot felszentelni

Glattfelder Gyula megyéspüspök.

A templom szobrászati kiképzését *Bicskey-Karle* István végzi, aki *Orbán* Antal főiskolai tanár növendéke volt, a díszítő elemeket pedig egy harmadik fiatal művész, ifj. *Kundzsler* Móric készíti.

Még egy érdekes egyházművészeti alkotás készül most Szegeden, *Ohman* Béla, — akinek nem egy érdekes szobra díszíti a Dóm tér épületeit — készíti az első magyar par excellence *Szent István-oltárt* a fogadalmi templomban. Az oltárszobor fehér ruskicai *márványból* készül, amelyet *fekete vasas erezetek fonnak be.*

Idősebb embereknél, kiknek székletéte rendellenes és fájdalmas sokszor már napi 3—4 evőkanál természetes »Ferenc József« keserűvíz is meghozza a megfelelő bélkiürülést és a kielégítő anyageserét s így jelentős megkönnyebbülést idéz elő. Kérdezze meg orvosát.

Kemal Atatürk

KEMAL ATATÜRK MEGGYÓGYULT

Isztanbul, október 24
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Kemal Atatürk köztársasági elnök teljesen felgyógyult betegségéből, sőt már személyesen intézi a kormányzási teendőket. Állapotáról több orvosi jelentést nem fognak kibocsátani.

„Élni fogok, egészséges leszek"

London, október 24
(Az Est tudósítójától)

A »Daily Herald« isztanbuli jelentése beszámol Kemal *Atatürk* állapotának jobbrafordulásáról. Azt írja az angol lap tudósítója, hogy *Atatürk* limonádét és ujságokat kért, aztán erős és tiszta hangon jelentette ki:

— *Most már jobban leszek.*

Mikor meghallotta, hogy a kormány minden tagja Isztanbulba érkezett, hogy egészségi állapotáról azonnal értesülhessen, magához hivatta Dselal *Bajar* miniszterelnököt.

— *Azt gondolták ugye, hogy meghalok* — mondta neki — *de szó sincs róla, élni fogok.*

Meghagyta a miniszterelnöknek és a többi miniszternek, hogy *azonnal utazzanak vissza Ankarába, végezzék tovább hivatalos munkájukat.*

CSIANGKAJSEK hír szerint hajlandó lemondani

A japán haderő Hankau közelébe érkezett

Hongkong, október 24
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A japán főhadiszállás jelenti, hogy a japán csapatok

megszállották Hankautól keletre Tuanfeng városát.

Hongkongban hiresztelik, hogy megkezdődtek a fegyverszüneti tárgyalások, de illetékes helyen erről nem akarnak nyilatkozni.

A Tigris-öbölben

a japánok újabb csapatokat szállítottak partra, amelyek azonnal tovább indultak nyugati irányban. Ez a japán hadoszlop már első nap 20 kilométerrel jutott előbbre, mert sehol sem talált ellenállásra a kinaiak részéről.

Csiangkajsek tábornagy feleségével együtt a mult héten keddtől csütörtökig Hongkongban tartózkodott, aztán visszatért Hankauba, felesége azonban Hongkongban maradt. Makacsul tartja magát az a hír, hogy Csiangkajsek Sir Archibald Kerr angol nagykövettel

a béketárgyalások megindításáról tárgyalt és kijelentette, hogy kész lemondani,

csak azt köti ki, hogy utóda Vancsengvej, a legfőbb politikai tanács elnöke legyen.

Hankau közelében

Tokio, október 24

A japán hadihajók a Jangce folyamon felfelé haladtukban — bár a kínai partvédő tüzérség zárótüze akadályozta őket — elhagyták Tuanfenget és Hankau közelébe érkeztek. A Hankautól északra fekvő haretéren a japánok áttörték a kínaiak új védelmi vonalát a Tapie hegységben és kitűzték a japán zászlót a 3000 méter magas Paj un hegy csúcsára.

A japán haderők vasárnap Kvantung tartomány közepén elfoglalták Lungment.

Körséta az elfoglalt Kantonban

Kanton, október 2
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A japánok a bevonulás után *hozzáláttak a tűz oltásához,* ami nagy erőfeszítés után sikerült és vasárnap már csak itt-ott csaptak fel a lángok a romok közül.

Munkatársuk bejárta az egész várost,

amely teljesen nyugodt. *Csak négy holttestet* látott, köztük egy kínai katonáét, mert a többi tetemet a japánok eltakarították. A japán parancsnokság hirdetéseken figyelmezteti a kínai lakosságot, hogy

senkinek sem lesz bántódása, ha békésen végzi a munkáját.

Egyre érkeznek újabb japán csapatok a városba. A katonák ki vannak merülve az erőltetett meneteléstől, *de jókedvűek.* A japán parancsnok több magasrangú tiszttel *elment Saminba, az idegenek városnegyedébe,* ahol *Perbusson* brit rendőrfőnök fogadta és jelentette, hogy a városban nyugalom van.

Közölte a japán tábornok az angol rendőrfőnökkel, hogy *a japán hadsereg főparancsnoka kedden Kantonba érkezik.*

Japán bomba ért egy angol folyami naszádot

Hongkong október 24
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Japán repülők bombázták és

erősen megrongálták a Sandpiper angol folyami naszádot,

amely *Samin* előtt horgonyzott. Kínai jelentés szerint *Jocsau* környékén japán repülők bombákkal elsüllyesztették a *Kongsin* nevü kínai gőzöst, amelyen *ezernél több kínai menekült volt. Valamennyien odavesztek.*

Korda Mária afférja a sofőrjével

— Az Est tudósítójától —

A főkapitányságon vasárnap reggel megjelent *Korda* Mária filmszínésznő, Korda Sándor felesége és feljelentést tett sofőrje, Ezio Cassel *Grandi* ellen, akivel anyagi természetű nézeteltérése támadt, amelynek során az olasz sofőr

nem volt hajlandó átadni a művésznőnek Rolls Royce kocsija kulcsát.

Korda Mária néhány hete Budapesten tartózkodik és Gellért-szállodai lakásáról sietett be felindultan a rendőrségre, hogy feljelentse sofőrjét. Elmondotta, hogy felmondott sofőrjének és megállapodásuk értelmében *300 lirát és Rómáig szóló vasúti jegyet* akart neki átadni, a sofőr azonban

7000 lira végkielégítést

követelt, sőt ezenfelül még ajánlólevelet is Korda Sándorhoz.

A művésznő nem volt hajlandó ezeket a követeléseket teljesíteni, mire a sofőr megtagadta autója kulcsának átadását. A feljelentés alapján detektívek mentek ki a filmszínésznő olasz sofőrjének szállóbeli lakására. A sofőrt előállították a főkapitányságra, ahol

máskép adta elő a tényállást,

mint a filmszínésznő, hajlandónak mutatkozott azonban a Rolls Royce kulcsának visszaadására. A sofőrt ezekután elbocsátották a főkapitányságról, néhány óra mulva Korda Mária *visszavonta az ellene tett feljelentést és még a délutáni órákban vonaton elutazott Londonba.*

A filmszínésznő és sofőrjének rendőri ügyéről *sokat beszéltek vasárnap éjszaka Budapesten.* Tudni vélték, hogy miért pattant ki a botrány. A sofőr éjszakánkint egy margitszigeti bárban mulatozott, ezzel kapcsolatban szerepe volt a történetben *a bár direktriszének is,* akinek állítólag konfliktusa támadt Korda Máriával. A sofőrnek viszont két ismeretlen férfival támadt összetűzése, akik *súlyosan inzultálták.* A rendkívül szövevényes eset szereplői azután — a bár direktriszének kivételével — vasárnap *mind elutaztak a magyar fővárosból.*

Tatarescu alakít kormányt Romániában?

Galac, október 24
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A hadgyakorlatok befejezése alkalmából Károly király maga köré gyüjtötte a magasabb csapatparancsnokokat és velük s több politikussal együtt ebédelt. Arról beszélt a király, hogy gyors ütemben kell folytatni a fegyverkezést és az eddigi eredményekről dicsérően nyilatkozott. Nagy elismeréssel szólott Tatarescu volt miniszterelnök fáradozásairól és erre politikai körökben elterjedt a hír, hogy Tatarescu fog kormányt alakítani. Általános vélemény szerint a kormányváltozás még november közepe előtt meg fog történni.

Francois-Poncet búcsúja Berlintől

Berlin, október 24
(Német Távirati Iroda)

A berlini francia kolónia vasárnap búcsúzott el a Berlinből távozó *François-Poncet* nagykövettől. A nagykövet kijelentette, hogy római küldetése semmi egyéb, mint *a béke érdekében Berlinben kifejtett tevékenységének folytatása.* Annak a reményének adott kifejezést, hogy a müncheni egyezmény nem befejezést és nem szünetet, hanem *a béke korszakának kezdetét* jelenti. *(MTI)*

SPORT

GYŐZÖTT A PAPIRFORMA

— *Az Est tudósítójától* —

Győzött a papírforma a vasárnapi futballbajnoki fordulón. A *Ferencváros* legyőzte a nagycsapatok rémét, a *Budafokot*. A *Hungária* izgalommentes küzdelemben szerezte meg a két bajnoki pontot *Szolnokon*. A *Phöbus* két góllal győzött a debreceni *Bocskai* ellen. *Kispest* egy góllal verte a *Zugló* együttesét. A *Nemzeti* az *Elektromossal* osztozkodott a bajnoki pontokon. A *Taxisok* csapata pedig csak nehezen tudta legyőzni a remekül játszó *Salgótarjáni* együttest.

Ferencváros—Budafok 2:1 (1:0)

Az üllői úti pályán 3000 néző előtt *Rubint* bíró sípjelére indult a mérkőzés. Az első percekben a *budafoki csatárok* a gyengén működő *ferencvárosi* védelem jóvoltából többször jutottak jó helyzetbe, de lövéseik elkerülték a kaput. A *Ferencváros* fedezetsora valósággal tömte labdákkal a csatárokat. A budafoki védelem egy negyedóráig pompásan működött, de a 31. percben mégis sikerült a *Ferencvárosnak* megszerezni a vezetést.

A második félidőben végig a *Ferencváros volt fölényben*. Az utolsó negyedórában nyílttá vált a küzdelem, a budafokiak kemény játékba kezdtek, de a *Ferencváros* győzelmét nem tudták megakadályozni.

Góllövők: Dr. Sárosi, Biró, Fézler.

A zöld-fehérek a Hungária felett győztes Budafok ellen ismét új összeállítást próbáltak ki: Polgár játszott középfedezetet, Tátrai—Jászberényi volt a hátvédpár, Biró—Jakab a jobbszárny. Az új összeállítás részben bevált és ez elég volt ahhoz, hogy a Ferencváros megnyerje a mérkőzést.

Bevált Polgár középfedezet-játéka, aki teljes mértékben igazolta Az Est-et, amely a Közép-európai Kupa döntőmeccsei alkalmával — a Juventus és Slavia mérkőzések előtt és után — őt kívánta a csapat tengelyébe Sárosi III. helyett. Polgár talán még sohasem játszott ilyen kedvvel, mint most. Ideális támadófedezet volt, aki legalább 15—20 gólveszélyt jelentő támadást indított meg és emellett ott volt a védelemben is, ha kellett, de kapura is lőtt, ha az ellenfelet beszorították a kapujához. Polgár ma a legjobb Turayra emlékeztetett és igazán nagy kár volna őt erről a helyről ismét elhelyezni és hátratenni hátvédnek, ahol nagy aktivitását nem lehet a csapat javára kihasználni.

De erre nincs is szükség. Az ifjú Jászberényi bíztatóan játszott hátvédet Tátraival, viszont Sárosi III.-nak elől van helye a csatársorban, ahol bizony a Biró—Jakab szárnyat mielőbb fel kell váltani a Táncos—Sárosi III. szárnnyal. Biró jól fut, de kevés a technikája, míg Jakabnak igen szép a technikája, de ő viszont pehelysúlyú és épúgy nem tud lőni kapura, mint Kiss.

Sajnos, tegnap dr. Sárosi és Toldi sem volt formában, Gyetvainak sem adódott jó lövőhelyzete, centerezései pedig rosszak voltak és ez volt az oka, hogy a pompás Lázár—Polgár—Pósa fedezetsor által előkészített rengeteg helyzetből csak kettő került a Budafok kapujába.

El kell azonban ismerni, hogy a Budafok csapata remekül játszott. Főleg a védelme és fedezetsora a helyzetek tömegét akadályozta meg idején való belépéseivel. Nem tudjuk, kit dícsérjünk inkább, Szebehelyit, Bánkutit, vagy Vági kapust, esetleg Királyt, vagy Sóst. A csatársorban már csak a Fodor—Fézler jobbszárny dícsérhető.

A mérkőzést Rubint vezette, aki néhány tévedést követett el, főleg a Ferencváros terhére.

JELENET A VASÁRNAPI FERENCVÁROS—BUDAFOK MÉRKŐZÉSRŐL: A FERENCVÁROS CSATÁRAI TÁMADJÁK BUDAFOK KAPUSÁT

Hungária—Szolnoki MÁV 4:2 (3:2)

Szolnokon találkozott a két csapat. *Vogel* bíráskodásával indult a mérkőzés. Az esős idő ellenére több mint 4000 főnyi közönség jelenlétében folyt le az erős küzdelem, amelyet *a Hungária csapata nagyobb rutinjával nyert meg*. A *szolnoki* csapat szerezte meg a vezető gólt és a *Hungária* egyenlítése után másodszor is vezetéshez jutott. A *Hungária* együttesének komolyan és erősen kellett küzdeni kétszer is a kigyenlítésért és minden erejét latba kellett vetni a győzelemért.

Góllövők: Kövesdi, Kardos, Korom (11-esből), Kardos (11-esből), Kardos, Vidor

A győztes csapatból kitűnt Kardos, Vermes, Biró és Szabó játéka. A szolnoki együttes legjobbjai pedig Korom, Szántó, Selmeczi és Bujáki voltak. A kék-fehérek csapata komolyan és szépen játszott és fogcsikorgatva szerezte meg a megérdemelt győzelmet. A szolnoki együttes trénere, Wéber úgy nyilatkozott, hogy a két hátvéd rossz játéka miatt győzött megérdemelten a Hungária.

Vogel játékvezető sokat hibázott.

Kispest—Zugló 3:2 (1:1)

Gombos bíráskodásával kezdődött a mérkőzés az övuccai pályán, 1800 néző előtt. A veretlen *Kispest* csak nehéz küzdelem után tudta legyőzni ellenfelét. Az első félidőben kiegyensúlyozott volt a játék, a *Zugló* igen sokat támadott. Szünet után *Linek* kiállítása miatt a tíz emberrel játszó *Zugló* visszaesett és így a *Kispest* szerezte meg a győzelmet.

Góllövők: Békefi, Deli II. (öngól), Fekecs III., Olajkár II., Nemes.

A kispesti csapatban Déri, Kürthy és Olajkár II. érdemel említést. A Zugló együttesében Ferenczi és Deli II. kitűnően játszott. Horváth is megfelelt.

Gombos játékvezető egy-két kisebb hibától eltekintve, jól vezette a mérkőzést.

Szürketaxi—Salgótarjáni 3:2 (1:1)

Ezer néző előtt kezdődött háromnegyedegy órakor a mérkőzés a latorcaucai pályán, *Gerő* bíráskodásával. A *Taxisok* csapata megérdemelten győzött, bár a játék képe teljesen kiegyenlített volt. Kétségtelen azonban, hogy a *Szürkelaxi* csatársora az ellenfél kapuja előtt határozottabb volt és ennek köszönhet: győzelmét.

Góllövők: Szafián, Takács II., Serfőző, Hernádi, Hódy.

A Taxisok jobban játszottak, mint a salgótarjáni csapat, többet támadtak, a győzelmet is megérdemelték, de a mérkőzésnek erkölcsi győztese mégis a salgótarjáni együttes. A Taxisok legjobb embere Odry volt, a salgótarjáni együttesben Vécsei, Kertesi és Hernádi érdemel dícséretet.

Gerő bíró megfelelt.

Nemzeti-Elektromos 1:1 (1:1)

A mérkőzés után került sor a *Nemzeti—Elektromos* találkozóra, amely már 2000 néző előtt kezdődött. A minden tekintetben dícséretreméltóan durvaságmentes szép játék igazságosan végződött eldöntetlenül. Az eredmény hű képét adta az erőviszonyoknak.

Góllövők: Kisalagi, Füzi II.

Az első félidőben a Nemzeti csatársorának igen sok jó helyzete adódott, de valamennyit bizonytalankodó csatárai kihasználatlanul hagyták. A második félidő második felében az Elektromos magára talált és az utolsó félórában igen magas színvonalú, teljesen sportszerű küzdelem szemtanuja volt a nézőközönség. Az Elektromos csapatában Lengyel, Pázmándi és Martonos, a Nemzetiben Flóra, Tóth és Szalay játszott jól.

Klein Árpád kitűnően vezette a mérkőzést.

Phöbus—Bocskai 3:1 (3:1)

A *berliniuccai* pályán 500 néző előtt kezdődött a mérkőzés *Tihaméri* bíráskodásával. A játékidő első felében a *Phöbus* volt az úr a pályán, szünet után azonban megváltozott a játék képe és a *Bocskai* uralta a mezőnyt. A debreceniek kis szerencsével döntetlenné tudták volna tenni a mérkőzést.

Góllövők: Solti, Turay II., Pásztói, Tóth.

A Phöbus az első félidőben a Bocskai a másodikban játszott határozott fölénnyel. A Phöbus együttese első félidei jó játékával szerezte meg a győzelmet. A csapatban Korányi kitűnően játszott, de Béki és Tóth is sokat szorgalmaskodott.

A Bocskai legjobb csapatrésze a közvetlen védelem volt. Palotás, Nádas és Kertes szereplése említésreméltó. A csatársor csődöt mondott.

Tihaméri jól vezette a mérkőzést.

A bajnokság állása:

	Játszott	Pont	Gólarány
1. Hungária	8	14	21:12
2. Kispest	7	13	24:10
3. Ujpest	7	12	24:8
4. Nemzeti	8	11	23:11
5. Ferencváros	6	10	18:9
6. Phöbus	8	10	15:13
7. Budafok	8	8	11:9
8. Szürketaxi	8	6	24:20
9. Szeged	7	6	12:12
10. Szolnok	7	5	12:17
11. Elektromos	8	4	12:22
12. Bocskai	8	3	13:21
13. Salgótarján	8	2	13:35
14. Zugló	8	2	9:32

Ujpest—Szeged 5:5 (3:2)

Az *Ujpest és a Szeged* vasárnap barátságos mérkőzést játszott a *Vasutas*-pályán 500 főnyi közönség előtt, *Kohautek* bíráskodása mellett. A mérkőzés 5:5 arányú döntetlennel végződött. Az első félidőben az *Ujpest* már 3:2-re vezetett, de később a szegediek kiegyenlítettek. *A játék közepes színvonalon mozgott.*

AMATŐR FUTBALL

Biró-csoport: BLK—BVSC 4:3, Testvériség—MSC 5:2, MPSC—ZsTE 3:2, MTK—TTE 7:1, HAC—URAK 2:1, Föv. TK—Beszkár II. 3:3, BRSC—III. ker. TVE 3:1.

Pártos csoport: ETC—KAC 1:0, Ganz TE—WMTK 3:3, SzFC—EMTK 1:1, WSC—Goldberger SE 2:1, BMTE—MAFC 3:2, Hungária—FSC 2:2, Magyar Posztó—KTC 3:0.

NBB

FTC—SzAK 1:0, Pénzügy—Postás 4:2, Cs. MOVE—WMFC 2:2, Beszkár—Alba Regia 2:1, Sopron—Pécsi DV 2:1, Haladás—Rákoskeresztúr 4:2, Lampart—Tatabánya 2:2. Pereces—Debreceni VSC 1:0, UTE—Vasas 3:2, Egyetértés—Tokod 1:1, Szentlőrinc—Mezőtúr 2:0, DiMÁVAG—V. Reménység 9:1, Törekvés—Váci SE 7:1 SaLBTC—MÁVAG 6:0.

PESTI LEVÉL

Olyan ritkán jut hozzá az ember, hogy sétáljon is, akkurátusan lépkedjen, jobbláb, balláb, jobbláb, balláb és próbáljon ne gondolni semmire, próbáljon még önmagából is kikapcsolódni. A doktorom szerint naponta legalább egy órát kéne sétálni. No, tegnap estefelé, amikor valamicskét megint érezni lehetett a pesti utcákon a mufurc Tavaszkisasszony simogatását, sétálni indultam.

Megyek, megyek a Rákóczi-úton, hogy majd kijutok a haláltékszorongató nagy zsivajból a Dunapartra, amikor muzsikaszó ütötte meg a fülemet. Harmonikaszó. Egy toprongyos, de igazán toprongyos szegény ember, szegény fiatalember harmonikázott bele az utcai forgatagba szájharmonikájával. Vállán átalvetve rongyos tarisznyája, ha darabka kenyér lehetett a tarisznyában, olyan laposhasú volt, de a toprongyos mégis vidám volt. Kották a szemében, a vékonyka legénybajuszában, a kalapja állásában. Dehogyis koldus volt a toprongyos, magának muzsikált. Az utcának is és a mögötte iparkodóknak, a vele szembejövőknek, magamagának és mindenkinek. Jókedvű volt a toprongyos ember. Aki meg jókedvű, az boldog ember.

Már a Károly-körút sarkánál jártunk, a toprongyos meg csak egyre szájharmonikázott. Én meg lépegettem utána. Keménykalapos, térdigérő sárgafelöltős öregúr jött szembe velünk. Ezüstfogantyús, fekete sétapálcájára támaszkodva megállt — de divat is volt valamikor és értékes holmi egy ilyen pálca — és arcán a ráncok mosolyba szaladtak. Két ballonkabátos fiatalúr képén is látszott, hogy nagyon tetszik nekik a toprongyos, meg annak a kisasszonykának is, meg annak az üzletbe leszalajtott kis cseléd-lánynak is, meg annak a tavaszi kosztümös, ezüstrókás dámának is, meg mindenkinek. De kivétel nélkül mindenkinek.

A toprongyos a Klapka-indulót harmonikázta. Pattogósan, ütemesen, lépést diktálva. Aztán hogy vagy háromszor is elujrázta, rákezdett arra a szomorúságra, hogy futóbolond lett a falu legderekabb legénye... Szegénykém és a derekasság... De ha már a nóta is mondja, igazában mindenki annak érzi és tartja magát, aminek akarja. Igaz?...

A Kossuth Lajos-utcában is csak fujta, fujta, de olyan szívhezszólóan, hogy itt is mindenki eléje fordult és utána fordult és mosolygott. Gyöngyvirágot és orgonát, pimpimpárét és jácintot hullogatott az aszfaltra a harmonikaszó. A toprongyos tüdeje is bírta, a szája is bírta, az ócska, kis szájharmonika is bírta,

A toprongyos aztán nekivágott a hídnak, amely alatt nagy karcsapásokkal úszott lefelé az öreg Duna.

A toprongyosnak köszönhettem, hogy olyan szépeknek láttam tegnap alkonyodóban a májusesti felhőket és magamat olyan frissnek éreztem, a törődött derekamat olyan rugalmasnak, egész magamat olyan lüktetve élőnek. Dehogyis csak a sétától. A toprongyos ajándékától.

Ki tudja, honnan jött, ki tudja, most hol jár...

Jaj, csak el ne romoljon az a szép jókedve, meg a szájharmonikája.

Zabos Ákos

A BESZÉDES GESZTUS

A SZÉTVERT JUGOSZLÁV HADSEREG EGY KATONÁJA HAZAVERGŐDÖTT FALUJÁBA S FEKETE MELLETT SZÁMOL BE TAPASZTALATAIRÓL

ROOSEVELT BETEG

Newyork, május 7
(A Pest külön tudósítójától)

Washingtoni jelentés szerint az elnök tegnap *megbetegedett*. Délelőtt még résztvett a honvédelmi miniszteretnek és a hadsereg vezetőinek nagy tanácskozásán; azután *nagyon kimerültnek érezte magát*. Orvosai megvizsgálták és megállapították, hogy gyomorbántalmai miatt *2—3 napi pihenőre van szüksége*.

AMIT TELEKI HIRDETETT...

Gróf *Teleki* Pál arcképe díszíti a *Nemzeti Könyvtár* legújabb füzetének címlapját: ez a bölcs, komoly magyar arc, amely annyiszor fordult a nemzet felé, hirdetve az összefogást, a lelki revíziót, az erősebb magyarságot és a kötelességvállalást. *Kovrig* Béla rendezte sajtó alá gróf Teleki Pál írásait »*Magyar politikai gondolatok*« címmel. Ezek az írások mintegy sűrítve adják mindazt, amire gróf Teleki Pál életének utolsó esztendeiben figyelmeztetett, mint a nemzet nagy nevelője. Az erdélyi részek visszatérése idején bízta meg Teleki Kovrig Bélát, hogy beszédeiből készítse el ezt az összeállítást a nagyközönség használatára.

Mindekinek el kell olvasni ezt a füzetet, amely tulajdonképpen a nagy halott *végrendelete* a nemzet számára. Mindenki megismerheti belőle azokat a társadalomnevelő és nemzetnevelő tanításokat és intelmeket, amelyeket annyi szeretettel és igaz magyarsággal, a messze magyar jövendőt aggódva figyelő odaadással hirdetett Teleki Pál beszédeiben, előadásaiban, tanulmányaiban és egyéb írásaiban. Még életében átvizsgálta a füzet kéziratát és közben számos új gondolattal pótolta a már régebben elhangzottakat.

Nagy gonddal olvasta át újra és újra ezeket az írásokat, amelyek a szentistváni államesmétől a nemzetiségi politikán át *az egész magyar társadalomnevelést*, a földreform nagy kérdéseit és Magyarország középeurópai helyét és hivatását *összefogó egészként* tárgyalják, nem feledkezve meg *a keresztény nemzeti szellem kibontakozásáról és szociális érvényesítéséről*, a zsidókérdésről, ipari és mezőgazdasági életünk újjáalakításáról, a szocális Magyarország felépítésének szükségességéről és sok egyéb kérdésről, amelyek egytől-egyig a mélyen magyarul érző nagy államférfiú nemzetszemléletét és izzó hazaszeretetét mutatják be. Megrendítő, amit a füzet bevezető részében Teleki mond: »*Mielőtt kimennék ebből az életből, kötelességem mindazt, amit összeszedtem, elmondani, közölni, átadni. Kötelességem mindazt, amit egy életen át összegyüjtöttem és ami bennem van, életem utolsó esztendőiben átengedni a magyarságnak...*«

A vaskos füzet olvasása közben az olvasó előtt kísérteties elevenséggel jelenik meg a nagy magyar államférfi szigorú és jóságos alakja s mindenki megérti, hogy ez a mindig a jövőbe tekintő bölcs férfiú mennyire nemzetéért élt. *Kovrig* Béla Teleki Pál gondolatainak sajtó alá rendezésével nem csupán kegyeletes munkát végzett, végrehajtva a nagy halott kívánságát, hanem ennél jóval többet: a nagy tömegek számára tette hozzáférhetővé mindazokat a tiszta és szent magyar gondolatokat, amelyeknek lángjában az egyik legjobb, legönfeláldozóbb és legbölcsebb magyar égett el.

Megszünt az életbiztosításoknál a háborús haláleseti pótdíj

Néhány héttel ezelőtt a pénzügyminiszter rendeletet adott ki az életbiztosítási szerződések körében a háborús haláleseti kockázat viseléséről. Most ezt a rendeletét a pénzügyminiszter hatályon kívül helyezte. Ehhez képest a szerződő feleknek *1941 április hó 11. napja után háborús haláleseti kockázati pótdíjat további* [illegible] *nem kell fizetniök.*

A szép magyar kiejtés harmadik versenye lesz ma az egyetemen

Gerevich Tibor bölcsészkari dékán a magyar beszéd ápolása végett *a jó magyar kiejtés* jutalmazására hat pályadíjat tűzött ki a bölcsészetkar hallgatóinak. A pályázók valamely ismert magyar prózai elbeszélő író művéből szabadon választhatnak egy olyan, lehetőleg kerek részletet, amelynek felolvasása körülbelül *öt percig* tart. Ezt kell felolvasniok a bírálóbizottság előtt. Akik a selejtező után a döntőbe kerülnek, újra felolvassák ezt a szöveget; de *egy értelkező szövegrészletet* is fel kell olvasniok, amelyet majd a bírálóbizottság választ ki. A selejtező versenyen a szabadelőadás előnyt biztosít a versenyzőnek, a tájszólásos kiejtés nincs hátrányára. Akik kiváló sikerrel szerepelnek, a pályadíjon kívül hivatalos elismerő írást is kapnak. *Ma, szerdán délután 4 órai kezdettel* tartják meg a versenyt a VIII. számú tanteremben. Ez már a harmadik ilyen verseny.

A versenyre *34 egyetemi hallgató* jelentkezett, a bölcsészettudományi kar minden ágából, tehát nemcsak *a humanista tudományok* művelői, hanem *matematikusok és vegyészek* is. A jelentkezők között képviselve van az ország minden vidéke, budapestiek mellett a Dunántúl, Tiszántúl, Felvidék és Erdély is. A döntőre, amelyben előreláthatólag 8—10 versenyző vesz részt, *délután félhat tájban* kerül sor.

A lelkész- és tanárhiányt tették szóvá a reformátusok konventjén

Ma folytatja idei tanácskozását a református egyház legfőbb igazgató-testülete: az egyetemes konvent, *Ravasz* László püspök és *Balogh* Jenő főgondnok, titkos tanácsosok elnöklésével.

Benedek Zsolt konventi tanácsos, kormányfőtanácsos, a nyugdíjas lelkészeknek, az özvegyeknek és árváknak juttatott kifizetésekről tett jelentést.

Felhívták a konvent figyelmét arra, hogy *a református középiskolák nem kapnak elég református tanárt, a tanári pálya vonzóereje megcsappant*. A konvent utasította a gimnáziumok igazgatóit, hogy a pályaválasztás előtt álló ifjakat évről-évre tájékoztassák a tanári elhelyezkedés lehetőségeiről. Az iskolai teherviselés arányosítását, a kultúradó behozatalát megfelelő időben szorgalmazzák. A református népoktatás fentartására az utolsó iskolaévben csak egyházi és alapítványi jövedelemből 4½ millió pengőt fordítottak. *A mindinkább fenyegető lelkészhiány miatt a teológiai tanárok előadást tartanak majd a gimnáziumokban* az Istentől rendelt lelkipásztori szolgálat nagy ügyéről.

A németországi Wanderer Művek által gyártott és általunk képviselt CONTINENTAL irodagépgyártmányok — írógépek, könyvelőgépek — legújabb modelljeit a Vásár 126-os pavillonjában rendezett kiállításunkon mutatjuk be. Kiállításunkra e lap kedves olvasóit, minden érdeklődőt — és főkép visszatért magyar testvéreink látogatását — örömmel várjuk.
Gépeink bemutatásával fogjuk bebizonyítani, hogy azok anyaga, kidolgozása — a rendkívüli állapotok daczára — változatlanul elsőrangú és méltó a német ipar, de főként a Wanderer-Werke egész világon elismert hírnevéhez.
A vásár látogatóinak kellemes meglepetést készítettünk elő: legújabb, 4 kg súlyú, »Kis-CONTINENTAL 200« ütigépünket 175.— pengőért szerezhetik be. Ez a kedvezmény csak a vásár tartama alatt, annak látogatói számára érvényes.
CONTINENTAL
irodagépek vezérképviselete
GOŸ és KOVALSZKY RT.
Vásár
Iparesarnok 126.

UDVARHÖLGY, ÉBENFABOTTAL

Ott ült a Vásár folyton megújuló forgatagának örvényében a szökőkút mögött, az egyik Buchwald-széken. A régi nemes elefántcsont halványsárgájával egytestvér színű *valenciennes* csipkegallér finom, diszkrét fényt vet fel a kalap széle alól kikandikáló s az időtől selymes-fehérre mosott hajára. Mellette egy-egy szék üresen maradt, láthatatlan kerettel véve körül fekete selyemruhás, vékonyka alakját, amely valamelyik nagy szalón faláról lekerült, megelevenedett festményként hatott. »Udvarhölgy ébenfabottal«, ilyesfajta címet adtak a századeleji osztrák festők az ilyen puhabájú, szelíden édes portréknak.

Elmosódott vonású, okoska madárarcát kíváncsi kifejezéssel fordítgatta jobbrabalra, ha valahol felcsapott egy élesebb hang s mikor kissé felemelte fejét, tekintetünk összetalálkozott. Az opálos, tompán fénylő kék gyöngyszem pillantása rebbenés nélkül bukott át rajtam s egyszerre végigszaladt hátamon a felhökkenés. Ez a két kifejezéstelen szem!... Az udvarhölgy ébenfabottal gyámoltalanul kisgyerekes szemével — vak volt. Le akartam ülni, elfárasztott a töméntelen látnivaló, de most ismét elfogott a mehetnék s megértettem, miért maradt az ezernyi elpilledt ember között is üresen kétfelől az a két szék. Senki sem tudta vagy merte megzavarni a szép öregség megtestesítőjének mintázott dáma nyugalmát. A sétány gonosz kavicsa azonban megcsikordult a cipőm alatt. Halvány mosoly rebbent végig a madárarcocskán.

— Ó, csak üljön le nyugodtan. Nem zavar — mondta gondolatolvasó módján, határtalan szelídséggel. — Észrevettem, hogy tétovázik!

Mikor már szinte restelkedve elhelyezkedtem, újra megszólalt:

— Tetszik a vásár!... — s megint mosolygott, folytatva a beszédet, mintha biztos lenne az igenlő feleletben. — Persze, hogy tetszik! Ugyan előttem hiába is csepülné. Hiszen a legkedvesebb szórakozásom. Alig várom minden esztendőben, hogy megnyíljék. Olyan élmény ez a magamfajta öreg asszonynak, aki elől a jó Isten akarata elvette a színeket, amelyen nagyon sokáig el lehet éldegélni. Látja, amíg a vásár tart, minden áldott nap kivezettetem magam ide, leülök a szökőkúthoz, lesem az élet millió neszét, a víg zsivajt és fülelem a közelembe kerülők elragadtatott áradozásait.

— Hallgatom, hogy mit mesélnek, a hangjukról, a modorukról találom el, hogy ki kicsoda és olykor még hónapok mulva is felmerül bennem egy jellegzetes hanghordozás s egyszeriben megint *látom magamban a képet.* Látom azt, amiről lelkendezett; a gépet, aminek remek voltát megcsodálta, látom, amint poharába tölti a bort, amit ott kóstolt és úgy ízlet neki, hogy folyton emlegette. Hát kell ennél pompásabb időtöltés? Fejtegetni az embereket egy-egy moccanásból, szavuk súlyából, mint valami rejtvényt, — ez segít át azokon a napokon is, amikor bizony kicsit terhesek különben a dolgok. Nem is tudom, mivé lennék, ha hirtelen vége szakadna ennek a sokadalomnak s nem rendeznék meg többé. Azt hiszem, búskomorságba esnék. Életszükségletem ez a színes forgatag. Szerelmese vagyok a vásárnak.

Közben megszólaltak a kiállított harangok. Elhallgatott. A csengés-bongást itta füle. Keze szinte görcsösen fogta az ébenfa botot, rátámaszkodott és arckifejezésén világosan látszott, hogyan raktározza el emlékében a dallamos ércbúgás legkisebb részletét is a finom, kedves kis öreg dáma... a Vásár szerelmese.

Pest–Magyarország–IBUSz

Társasutazás

Kékesre és Mátraházára

luxusautocarral

Részvételi díj ebéddel együtt P 17.—.

Indulás: Minden vasárnap reggel 6.45 órakor.

Visszaindulás: este 18.00 órakor.

Jelentkezési határidő: indulás előtti nap 12.00 óráig.

Felvilágosítás és jelentkezés: Pest–Magyarország–IBUSz Utazási és Menetjegyiroda, VII., Erzsébet-körút 7. Tel.: 422-985 és az összes IBUSz-irodákban.

A beregi különleges tej- és tehénakció sikere

Beregszász, május 7
(A Pest tudósítójától)

A *Népegészségügy* című folyóirat külön kiadásban jelentette meg dr. *Dinnyés* Pálnak, Bereg vármegye tisztifőorvosának igen érdekes ismertetését arról, hogy a megyében milyen ötletesen igyekeznek a zöldkeresztes ingyen tejakciót úgy megoldani, hogy ezzel *egyszerre három célt* szolgáljanak: közegészségügyit, mezőgazdaságit és szociálist.

A tisztiorvos leírása szerint a zöldkeresztes tejakció 1939 január havában indult meg, röviddel ezután kénytelen volt megállapítani, hogy a gyermekeknek szánt segítséget sok helyen *a nagyfokú tejhiány miatt* nem tudják biztosítani. A miniszteri felhatalmazás alapján erre elhatározták, hogy ezen *tehenek vásárlásával* igyekeznek segíteni. Erre a célra a tisztifőorvosnak a tejhiány miatt ki nem utalt összegből állt is pénz rendelkezésére.

Az elgondolás szerint egy-egy tehénért *háromszázötven pengőt* fizettek és ezt olyan többgyermekes gazda rendelkezésére bocsátották, akiről meggyőződtek, hogy *a jószággal törődni fog és rossz anyagi helyzetben van.* A tehén vételárához a gazdának mindössze *ötven pengőt* kellett fizetnie, amíg a fennmaradt háromszáz pengőt *tejjel kellett letörlesztenie.* A megállapodás szerint ezt az összeget *napi öt liter tejnek* a zöldkeresztbe való szállításával törlesztették. Az ilymódon felgyűlt pénzt *havonta egyszer a gazda javára írták* és így néhány hónapon belül a tehén az ő tulajdonába ment át.

Az érdekes akciót, amelyet, mint annakidején a *Pest* megírta, *Tiszaújlakon* kezdték el, úgy bonyolították le, hogy a tehénre igényt tartó szegénysorsú gazdálkodóval együtt *az állatvásárláshoz kiment a tisztiorvos, a gazdasági felügyelő és a járási állatorvos.* Közösen állapították meg, hogy melyik jószágot tartják megvételre alkalmasnak. Igyekeztek olyan *borjas tehenet* venni, hogy a borjut a gazda két hónap mulva eladhatta és annak árával előbb törleszthette tartozását. Nem egy esetben előfordult, hogy valamelyik megszorult gazda kénytelen volt vásárra vinni tehenét, mert pénzre volt szüksége. Ilyenkor *megvették tőle a tehenet, kifizették a vételárat* és a jószágot a már ismertetett feltételek mellett *továbbra is nála hagyták.*

A gazdánál levő tehenet *a járási állatorvos állandóan díjmentesen vizsgálta.* Egyetlen esetben sem történt elhullás vagy tejapadás. Amikor a tiszaújlaki járásban a tehénakció bevált, a munkácsi és vásárosnaményi járásban is megpróbálkoztak vele, *itt is a legszebb eredménnyel.* Két éve folyik az érdekes akció és *egyetlen esetben sem történt meg, hogy valamelyik gazda ne felelt volna meg a szerződési feltételeknek.*

A mozgalom a vármegye területén egyre szélesebb mederben folyik, mert a tejjel törlesztett árból *újabb tehenet vesznek* és egyre több szegénysorsú gazdát igyekeznek jószághoz juttatni, hogy ilymódon *segítsenek a nélkülöző gyermekek tejjel való táplálásán.*

Bizonyos, hogy a »Népegészségügy« által kiadott — és röviden német és angol nyelven is ismertetett — füzet mindenfele eljut és a dr. *Dinnyés* Pál tisztifőorvosnak gyakorlatban is bevált elgondolását a hasonló helyzetben levő vármegyékben is bevezetik.

A japánok áttörték a hankaui kínai védelmi vonalat

Sanghaj, május 7
(Német Távirati Iroda)

A Hankau körüli japán csapatok kedden reggel katonai műveleteket kezdtek a Hankautól mintegy 150 kilométernyire északra a Peking—Hankau vasútvonal mentén összevont tíz kínai hadosztály ellen, amely onnan fenyegette a Tapieshegy lábánál elhúzódó japán állásokat. A japánok, mint harctéri jelentésük közli, kedden délután áttörték a kínai csapatok első védelmi vonalát és megkezdték a visszavonuló kínaiak üldözését. *(MTI)*

Zsebtolvajt fogtak a Vásáron

A Nemzetközi Vásár tegnap délután nagytömegű látogatóinak szórakozását váratlanul harsány kiáltozás zavarta meg. Jólöltözött úriember kiabált teljes erővel: »*Fogják meg! Fogják meg! Tolvaj!*« A körülötte lévő közönség hamarosan utánavetette magát egy menekülő fiatalembernek. Rendőr is érkezett a segítségükre és hamarosan el is fogták az üldözöttet. *Tóth* Béla 21 éves, sokszorosan büntetett pincér akarta *Brandtner* Andor vegyészmérnöknek a legnagyobb tömegforgalom közepette a zsebéből kilopni a tárcáját. Brandtner azonban még idejekorán észrevette, megragadta a tolvaj kezét, de az kitépte magát kezei közül és menekülni próbált. Bevitték a főkapitányságra és letartóztatták.

Köröznek egy veszedelmes lakásfosztogatót

A rendőrség ma reggel országos körözést adott ki *Czipser* Margit 40 éves takarítónő ellen, akiről egy tegnap érkezett feljelentés nyomán kiderült, hogy *már három más hatóság is körözi.* Nyolc ízben büntették már meg vakmerő lopások és lakásfosztogatások miatt. A rendes fogása az, hogy *ujsághirdetések nyomán* munkába jelentkezik, üzletekben, családoknál, ahol takarítónőt keresnek. A munkavállalásnak azonban mingyárt az első órájában *kifosztja az üzletet, vagy a lakást* és eltűnik. Néhány nappal ezelőtt a Madách Imre-tér 7. számú házban *Uray* Zoltánné női ruhaszalón-tulajdonos lakásáról lopott el ilyen módon 1000 pengő értékű ruhaneműt, tegnap délben pedig *Tauber* Hermann Paulay Ede-utca 22. szám alatti lakását fosztotta ki. Innen is többezer pengő értékű holmit vitt el. A rendőrség feltevése szerint az elmult napok alatt *körülbelül 10—15 hasonló lakásfosztogatást követett el.* A főkapitányság ezért felkéri a károsultakat, valamint azokat is, akik Czipser Margitot ismerik, jelentkezzenek a főkapitányság épületének II. emeleti 303. számú hivatali szobájában, a *Ladonyi* detektívcsoportnál.

Nyolchavi börtön tizenkétfilléres drágításért

Bezzegh László kelenföldi hentesmester 10 deka sültszalonnát 36 fillérért adott el a megengedett 24 fillér helyett. A büntetőtörvényszék ezért ma délelőtt nem jogerősen *8 havi börtönre* ítélte.

„Németország megnyerheti a háborút" — 8 napi fogház Kanadában

Newyork, május 7
(Német Távirati Iroda)

Quebecből érkezett jelentés szerint a kanadai törvényszék »Kanada háborús intézkedései ellen elkövetett vétségnek« minősít minden olyan kijelentést, amely arról szól, hogy Németország megnyerhetné a háborút. Ilyen kijelentésért bizonyos Patrik Demerst *nyolcnapi fogházra ítélték.* *(MTI)*

Aluminiumból készült a szegedi „Anyaság"-szobor

Szeged, május 7
(A Pest tudósítójától)

Érdekes szobrot állítottak fel most Szegeden a szülészeti klinika kertjében. Dr. *Batitzfalvy* János professzornak, a klinika igazgatójának felkérésére *Bicskey-Karle* István, a fiatal egyházművészeti szobrász elkészítette »*Az anyaság*« szobrát. Az érdekes, modern felfogású és kidolgozású szobor különlegessége az, hogy az első úgynevezett közkerti, »szabadtéri« szobor, amelyet — *aluminiumból öntöttek.* Az öntvény egyedülálló az országban, a csepeli gyár készítette az eljárást hosszas kísérletezés eredményeképpen. Az új aluminiumöntvény úgy plasztikai hatás, mint cizellálhatóság és időállás szempontjából egyaránt sikerült és szakértők szerint a bronzzal vetekedő. Ebből az aluminiumöntvényből készül *Gömbös* Gyula síremlékének *Vastagh* György által tervezett lovasszobra, valamint ebből készítettek egy Kamermayer-szobrot is. A Gömbös-síremlék szobra *aranyozott felületet kapott,* a másik pedig *színezési és oxidálási* kísérletek alatt áll. Bicskey-Karle István alkotását a klinikakert zöld gyepágyának közepén épített vízmedence mellett állították fel. Háromalakos kompozíció, ülő édesanya magához öleli a mellére simuló kislányát, karját pedig kiterjeszti a hozzá simuló kisfiú felé.

— **Személyi változások a magyarországi szervitáknál.** A Szervita-rend elöljárói most rendelték el a szokásos háromévenkénti változásokat a rendben. Ennek alapján a magyar rendtartománynak főnöke, egyúttal a budapesti belvárosi rendház főnöke P. *Héder* M. László római teológiai tanár lett, míg házfőnöki beosztást kaptak: P. *Csete* M. Ágoston Egerbe, P. *Angyán* M. Fülöp Máriaremetére, P. *Jáger* M. Rafael Surra és P. *Erdélyi* M. Ferenc Makóra. Csatkószentkuti adminisztrátor P. *Pesze* M. Imre lett.

— **Főzni tanulnak az orosházi gazdalányok.** Az Orosházi Gazdaasszonyok és Leányok Egyesülete rendezésében a napokban nyílt meg *Janka* Ilona tanárnő vezetésével a földmüvelésügyi miniszter által fentartott *háztartási vándortanfolyam,* amelynek keretében 22 gazdalány tanulja a főzés tudományát és sajátítja el *a modern háztartás* vezetéséhez szükséges ismereteket. Az orosházi Kisbirtokos Szövetség díjtalanul engedte át konyháját és egyik termét a tanfolyam céljaira.

— **Egy beteg idős asszony öngyilkossága.** Kedden este Budán, a Markovits Iván-utca 4 számú ház egyik másodikemeleti lakásának ablakából az utcára vetette magát özvegy *Sándor* Lajosné 70 éves állami nyugdíjas. Mire a rokonok, akinél lakott, a mentőket kihívták, az öregasszony már halott volt. Rendőri bizottság ment ki a helyszínre és megállapította, hogy a szerencsétlen asszony már régen betegeskedett, most is ágybanfekvő beteg volt és egy őrizetlen pillanatban az ágyból felkelve követte el végzetes tettét.

ellátogat a századvég Itáliájába, hogy ott – festővé (Giardino da Storto) váljon. Bizarr, érdekes, különös kompozíciók mesterévé. Talán a levegő teszi ezt vele, hisz indulása pillanatában még nincs vele az ereklye, Hieronymus Bosch lábzsákba varrt felszerelése, s talán nem is akar festő lenni. (No de hát tudunk-e még azok lenni, amivé kijelöltettünk?). A történet sugallata: merjünk szembenézni azzal, hogy minden halhatatlan remekművet húsvér emberek hoztak létre – akikben mindig ott bujkált a legvéresebb korok túlélésének egyetlen fegyvere: az irónia. A regény zavarba ejti az olvasót, mert nehéz eldönteni: szellemtörténeti morbid pannó a huszadik századról; reneszánsz itáliai mesterek modorában elbeszélve. Ez a zavarba ejtés semmiképp sem negatívum, hiszen akár csak az egyik nagyszerű olvasmányt, kellemes időtöltést jelent; s itt mindkettő jelen van. (Mint például azon feketevágás története, amelyet a rodostói száműzöttek végeznek el, hiszen tilos ugyan a menedéket adók földjén a disznóhúsevés; no de másfél évtizedet kibírni hurka, kolbász, hájas tészta nélkül...!?) S álmok csupán a történetek a festő fantáziájában? Vagy valóságos – bár nem őáltala – átélt élmények? Segítsenek eldönteni. *(Európa Könyvkiadó)* **– gi –**

KATTintások temetése

2000. december 31-én sok ezren vettek fényképezőgépet a kezükbe, hogy a *„KATT – Az évezred utolsó kattintása"* című fotópályázat felhívásának eleget téve rögzítsék az előző évezred múló pillanatait. A beérkezett fotók tárlatát a Westend melletti sétányon június 28-áig, majd később a Művészetek Völgyében tekinthetik meg az érdeklődők. De minden fotó helyet kap abban az időkapszulában, amelyet június 29-én, délután 5 órakor temetnek el, hogy aztán 99 esztendő múltán, azaz 2100-ban az akkori generációk megtudhassák, hogyan éltünk, ünnepeltünk, szerettünk manapság, 2000-ben.

Őriznek teljes időkön át

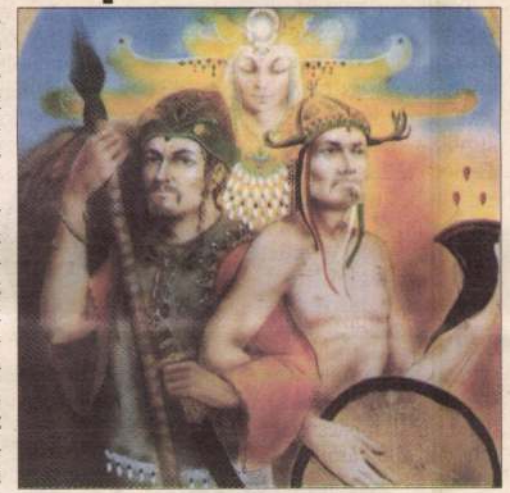

Bicskey Zsolt: kik megőriztek minket

„Áldassanak, kik megőrizték nyelvünk és dallamaink varázsát, lelkünk parazsát, kardunk és hitünk erejét, legendáink szivárványát és teremtő kedvünk virágait" – írja szerény katalógusának bevezetőjében *Bicskey Zsolt* festőművész. Önmaga elé tűzött mottóját maradéktalanul be is váltja. Tárlata *(Őrzők, Lurdy Galéria)* megfestett áldások sorozata. Motívumaiban akár az elfeledett magyar ősvallás rekvizitumai előtti tisztelgést; de akár egy másfél-két és fél ezer esztendővel ezelőtt élt, a világban helyét kereső népcsoport kultúrájának emlékképeit is felfedezhetjük. Átmenetet a keleti miszticizmus, a pogány hiedelemvilág és a katolicizmus misztériumának jelei és jelenségei között. „Amennyire egyetemes, annyira magyar, s amennyire magyar, annyira egyetemes", mondotta Bicskey Zsolt képeiről a tárlat megnyitó szavaiban *Dávid Ibolya.*

A képek valóban különös hangulatot árasztanak. Ha ábrázolt korukban születtek volna, is egy kissé archaikusak, hiszen a korábbi évezredekben szokásos freskófestészet hagyományait is tetten érhetjük. Nem túl jelentősen persze, a stílust nem ez uralja, de az ábrázolás módszereinek hagyományláncát kellően felvillantja. A történetiség tehát még korábbi korokig ível vissza, ugyanakkor – jelképeinek erejében, a millennium fényében – most, a harmadik évezred küszöbét épp csak átlépve is ízig-vérig aktuális tárlatban gyönyörködhetünk július tizedikéig a Lurdy Galériában. „Akárhogyan is: immár kész a leltár. Éltünk" – morzsolgatjuk magunkban a József Attila-i sort, Bicskey Zsolt képeiben gyönyörködve. És folytatjuk az idézetet... **(királd)**

VASÁRNAPI VIDEÓ

A bájkeverő

Harold Ramis vígjátéka egy korábbi alkotás újraforgatása. 1967-ben mutatták be a Bedazzled című angol filmet Dudley Moore főszereplésével. A közkedvelt komikus hamburgerárust játszott, aki őrülten szerelmes egy szép pincérnőbe. A lány viszont figyelemre se méltatja, s emiatt a férfi öngyilkosságra készül. Ám megjelenik az ördög, aki a lelkéért cserébe teljesíti hét kívánságát. Hasonló eset történik A bájkeverőben is, de a nagy truváj, hogy a pokol fejedelmét nem férfi, hanem a fantasztikus domborulatokkal rendelkező *Elizabeth Hurley* személyesíti meg. A hamburgerárusból pedig egy számítógépes cégnél dolgozó kétbalkezes adminisztrátor lett, aki évek óta áhítozik a cégnél dolgozó szép Alison kegyeire. A szemrevaló hölgy azonban átnéz rajta, mint az ablaküvegen. S amikor megjelenik az ördög, a férfi némi tétovázás után üzletet köt vele. A kétbalkezes figurát Az őserdő hősében és A múmiában látott Brenden Fraser játssza. A tehetséges komikusnak remek játéklehetőséget biztosít a film. Számos alakban jelenhet meg, hol profi kosarast, máskor kolumbiai drogbárót vagy homoszexuális írót alakít a szórakoztató történetben.

barátnője a húszonegy esztendős *Eva Jasanovská*, aki jól ismert – igaz, most még csak Csehországban. Ő nyerte két éve a Miss Ceská Republika szépségversenyt. Willis barátai úgy vélik: komoly kapcsolatról van szó. Fogunk még Eváról hallani.

Nyilatkozott a hölgy is, ám sokkal szerényebben. Elismerte ugyan, hogy találkozott Bruce Willisszel, de semmi többet nem szólt kapcsolatukról. Barátai szerint azért, mert nem akar úgy festeni, mint egy „hülye kiscsaj, aki belezúgott" egy hollywoodi sztárba. De tartózko-

képpen *Moore* és Bruce Willis válása; mégis akadt valaki, aki most is címlapsztorit tud csiholni a szomorú esetből. *Alisha Klass* pornósztárról van szó, aki Willis barátnője volt egy ideig. A több pornóklasszikusból ismert hölgy neheztel Moore-ra, mert állítása szerint a színésznő, miután tudomást szerzett férje kapcsolatáról, folyton a nyomukban járt, és hirtelen megjelent, valahányszor pásztórórára került volna sor.

Ms. Klass ugyanakkor arról szeretné biztosítani a közvéleményt, hogy nem szerelmes Willisbe, csupán kalandnak tekintette viszonyukat, és nem érzi magát bűnösnek a házaspár válása miatt. Ezt talán komolyan is vehetjük – de azért kicsit érthetőnek tűnhet (ennek fényében is) Eva tartózkodása a nyilvánossággal szemben... Ha már Brucenak nem tudott ellenállni. Nehéz is lehetett volna egy legendának...

- kt -

Megadeth – amelynek neve a nukleáris háború vagy katasztrófa során bekövetkező tömeges halálra utal – 1983-ban alakult. A zenekar rajongótábora gyorsan nőtt: a néhány ezres „kemény mag" évi száz-százötven koncertjük mindmúködésével készült, The World Needs A Hero című CD visszatérés a gyökerekhez, a megalkuvást nem tűrő metálzenéhez. Európai turnéjuk állomásaként – a magyar rockerek nagy örömére – most végre Budapestre is ellátogatnak. **-n-**

Jean Sasson

7. NEMTUDÁS
Milan Kundera

8. ÁLDJA MEG AZ ISTEN, DR. KEVROKIAN
Kurt Vonnegut

Agyő, szép agglegényélet!

Őszintén szólva – lehet derülni azokon, akik feladják konok ellenállásukat, s engedelmesen behajtják fejüket a házasságok (viszonyok) igájába. Hollywood számtalanszor facsart ki filmcitromot a témából. A legújabb variáció, azaz példabeszéd a *Vad kanok* húzós címet viseli. Hogy mit sugall a sztori? Csak azt, amit mindenki tud: egy férfi sincs bebiztosítva női varázserő ellen, tehát bánjunk csínján kijelentéseinkkel. Mivel a műfaj komédia, semmi másra nem futhat ki a cselekmény, csak arra, hogy a fickók sorra elesnek a csajokkal folytatott csatározásban. S hogy érdekesebb legyen a konfliktus, az „utolsó mohikán" becsődöl, mert nyertesként is vesztese a játszmának, mivel a dohányt elnyeri, imádottját azonban elveszíti. *Gregory Poirier* „szűzbeszéde" (első rendezése) meglehetősen izzadságos és ízléstelen mutatvány, az önmagában elfogadható, sőt szellemes alapszituációt blőd fordulatok, gyomorkavaró gusztustalanságok hiteltelenítik. A forgalmazók a kánikulára szokták tartogatni a legharmatosabb produktumukat, ebbe már belenyugodtunk. De van egy kis baj. A Vad kanok bemutatóját rosszul időzítették. Mostanában sűrűn esik az eső. Kár, hogy ezt a gyatra filmet nem locsolták meg több ötlettel, poénnal, fordulattal. *(InterCom)*

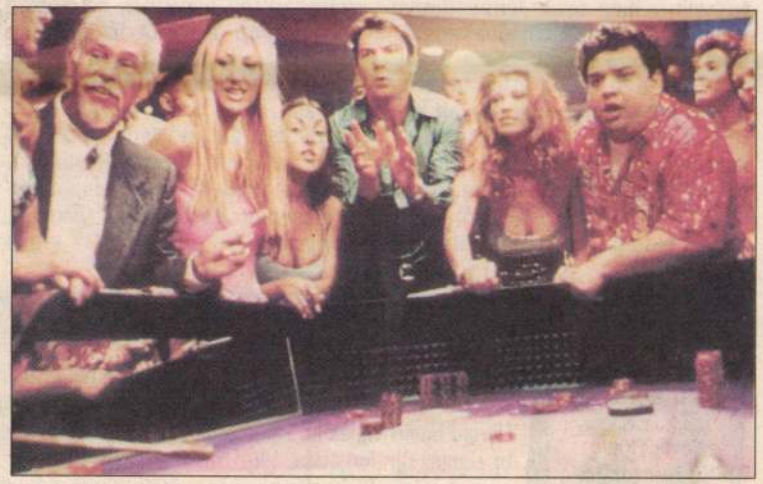

Vad kanok és áldozataik a kaszinóban

(v. j.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSEPEL

Bicskei Lajos

1967 JUL 27

1021

KAKUK MARCI

közötti lap...
szennyvízet.

Az évek folyamá
iszap megszáradt
sebb szél vastag po
var, ami az ajtó- és
ken beszívárog a
az udvarokon ruhá
lehetetlen, más szá
tőségünk nincs. A
utca sarkán levő
ben mindent belep
a kenyértől, az elárusítók köpenyéig. 1966 tavaszán jelentettük ezen panaszunkat a Bp., XXI., ker., Tanács VB egészségügyi osztályának, az intézkedés azonban átmeneti volt; vízet engedtek az iszapra, ami néhány hét alatt elpárolgott és azóta egyre erősebben száll a sűrű fekete por."

★

A királymajori lakók leve-

Ez, úgy látszik, nem vonatkozik a XXI. kerületi Kalamár József utca és Bükkös utca sarkán levő iskolára. Hullik a vakolat és elszalad a nyár..

Á. L.

Házilag

„Kontármunka" címmel megjelent bírálatunkkal egyetért a Kerékpár- és Varrógépgyár *műszaki fejlesztési osztálya*. Mint írják: a különféle helyiségek padlózatának felújítására nem tudtak ...
podni ...

AZ IDŐ VÉS

A „Pontos idő" címme
megjelent bírálatunkra a
alábbiakat válaszolta a Csepe
Művek üzemrendészeti osztá
lya:

Az I-es kapunál láthat
„villanyóra" eredetileg eg
Noé idejéből származó inga-
óra, amelyet több évvel ez-
előtt ...

Illusztráció

(Bicskei Zsolt munkája)

Bicsó

Résztvett a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Bfoeß

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Szó

1021

1976 DEC

Bicskei Zoltán

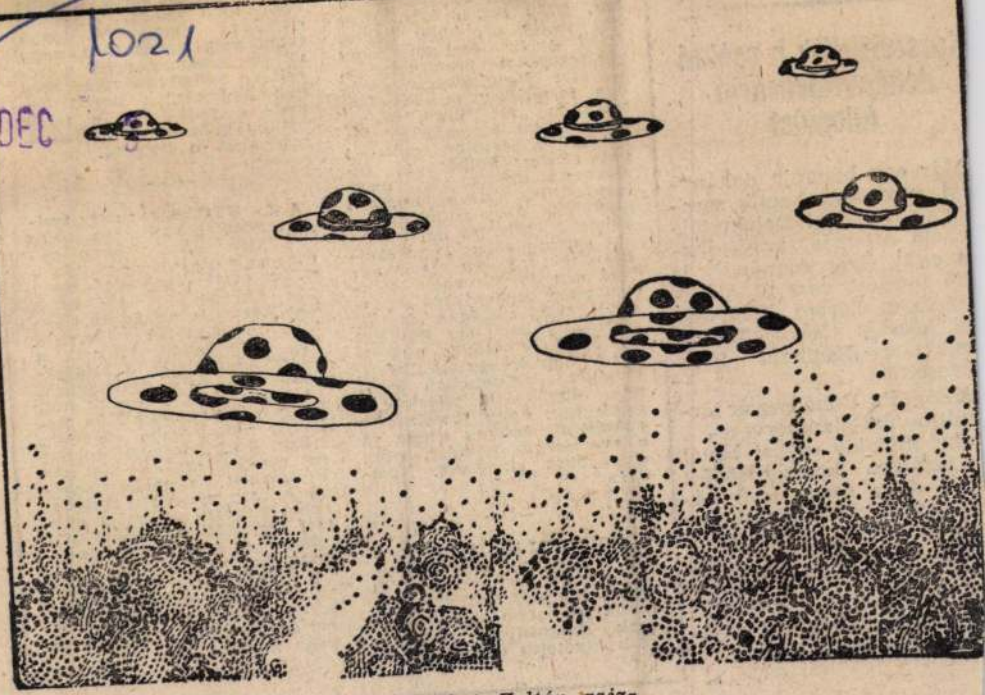

Bicskei Zoltán rajza

V. K. M.

Korszerűsítik a csókai dohányfelvásárló állomást

Már egy hónapja dohány-
val megrakott kocsik sora-
oznak a csókai Dohányföl-
ásárló Állomás beváltóhe-
e előtt. Ezer tonnánál is
bb termést vesz át a föld-
ásárló, a három észak-bá-
iti község: Csóka, Török-
anizsa és Kikindai föld-
űveseitől.

A Zágrábi Dohánygyár tár-
sultmunka-alapszervezet-
ként működő csókai bevál
nemigen korszerűsödött
ddig, de a soron levő né-
ány évben változás áll bre
ajd e téren, ugyanis a
özség középtávú fejlesztési
rve súlyt helyez a Dohány
vásárló Állomás korszerű-
ésére, a füllesztési eljá-
s javítására.

si

[illegible] panaszkodnak a vá-
góhidak: Egyszer az a
baj, hogy sok a hús, más-
kor pedig az, hogy kevés.
Mind a két esetben nagy
veszteségeket mutatnak ki.
Keveset foglalkoznak azon-
ban termékeik minőségével,
mert az „mellékes", dolog.
S erről jut eszembe az Ér-
telmező Kéziszótár egyik rö-
vid tétele: kolbász... fű-
szerezett darált hús, ame-
lyet sülve, főve v. nyersen
(füstölve) fogyasztanak stb.
Tehát fűszerezett hús!

A méregdrága „sertéskolbászban", amely mostanában van forgalomban, minden van: bőnye, csont, porcogó, zsír, szalonna és fűszerként akad egy kis hús is. Most felvetődik a kérdés, hogy a sertéskolbászt, amelyet mostanában árulnak, egyáltalán miért nevezik így, hogy füstölt disznókolbász. Jobban illene rá a veszteséges kolbász, vagy a rágóbot elnevezés. Nemde!?

—o—

ÚGY HÍRLIK, hogy rövidesen az itteni boltokban is lesz félbarna és barna kenyér. Eddig a polgárok — természetesen az árak kilgazítása után — csak kivételes esetekben ju-

[illegible] tak p
lyek
okot,
talán
ugrás
rülete
kell
nyér
mellé
magy

—o—

AZ UTCÁK panaszkodnak, a közművesítésre szánt dinár pedig gurul a végtelenségbe. Nem ritka eset ugyanis, hogy egy esztendőben egy utcát háromszor is feltúrnak. Lerakják a vízvezetékcsöveket, betonoznak, felverik a betont, lefektetik a telefonhuzalokat, újra betonoznak, és újra törik a burkolatot, mert a villanyvezetéket helyezik nyugalomba stb. stb.

Sok közművesítési munkára viszont nincs pénz. Az illetékesek azonban sehogyan sem akarnak tervszerűen dolgozni, és ezzel egyidejűleg takarékoskodni. Valószínűleg attól tartanak, hogy ha mindent jól tesznek, akkor egy szép napon nem lesz munkájuk. Pedig fordítva áll a dolog, így maradnak majd munka és pénz nélkül...

P-r

péter bicskei

(1885-1942)

BICSKEI PÉTER
(1885-1942)

A TOPOLYAI POLGÁROSODÁS FESTŐMŰVÉSZE

Bicskei Péter élete és munkássága eddig kevésbé vagy egyáltalán nem ismert színes láncszeme volt a topolyai, tágabb körben a vajdasági és a magyar művészettörténetnek. A XX. század húszas éveitől a fellendülő helyi képzőművészeti élet első és meghatározó, központi alakja volt, de szélesebb körben is ismert kiállítóművésznek számított. Halála után azonban leggyakrabban csak Nagyapáti Kukac Péter naív festő tanáraként, illetve fölfedezőjeként emlegették. Műveiből az ötvenes években készült utoljára gyűjteményes kiállítás szülővárosában, szakmai feldolgozása pedig csak a Topolyai Múzeum megalakulása alatt történt 2002-2003 során.[1] A mostani kiállítás és katalógus először ötvözi a kutatások eredményeit Bicskei ez alkalomra összegyűjtött alkotásai révén. Hangsúlyozzuk, munkánk ezzel nem ér véget: minden további adatot és képet örömmel fogadunk, hogy e táj kultúrájáról, művészetéről mind teljesebb képet tudjunk nyú jtani az utókor számára.

Bicskei Péter megjelenése Topolya felvirágzásával és polgárosodásával, illetve a világi képzőművészeti élet megjelenésével és terjedésével köthető egybe. A város általános fejlődéséhez a vasút kiépítése járult hozzá, amely 1883-tól összekötötte Topolyát a Szabadka – Újvidék, majd később a Budapest – Belgrád vasútvonalakkal. A szakrális művészet tekintetében a katolikus templombelső fölújítása jelent nagyobb változást 1888-ban. Az 1887–1900-ig terjedő időszakban a városban számos szakrális szobor[2] és feszület[3] került elhelyezésre – ilyen például Szent Flórián szobra, vagy a Szeplőtelenül fogantatott Szent Szűz 1893-ban közvetlenül a templom mellett fölállított szobra. A helyi jellegű világi képzőművészet fejlesztéséhez az 1888-ban létesült iparos iskola járult hozzá. Itt ugyanis, törvény által előírtan kötelező volt magas óraszámmal a rajz oktatása. A tantárgyat 1905-ig laikusok tanították, az első két szaktanár Molnár Mihály és Hajnal Dániel volt. Több mint egy évtized után, 1916-ban szerződik az iskolához Bicskei Péter,[4] az első szakképzett festő-pedagógus aki maradandó nyomokat hagyott maga után Topolya szellemrajzában. Nem úgy az 1880-as években Topolyán élő és dolgozó Kovács Antal[5] festő, akitől ezidáig sajnos nem sikerült találni helyben megőrzött festményt vagy más adatot.

Bicskei Péter Topolyán született 1885. június 27-én és ugyanitt hunyt el 1942. július 26-án. Szegedi és bajai tanulmányai után, a szegedi tanítóképzőben szerzett diplomát 1905. június 21-én.[6] Első munkahelye a bajai körzetben levő Dávodon (Magyarország) volt, ahol hat évet tanított 1905. október 6-a és 1911. október 6-a között.[7] Különböző források szerint többször megfordult Münchenben[8], valamint a nagybányai[9] és a szolnoki művésztelepeken – ez utóbbi helyen hosszabb ideig élt is.[10]

Az utóbbi művésztelep korabeli dokumentációja megsemmisült, ezért bővebb adatokkal nem szolgálhatunk, ottjártunkkor pedig megbizonyosodtunk, festőnktől nem tartalmaz képet a gyűjtemény. Arról, hogy közben szülőhelyén is járt Bicskei, tanúskodik az 1908-ban megrendezett tárlat, ahol munkáival bemutatkozott a topolyai közönségnek Molnár Mihály rajztanár társaságában. Molnár tanár úr nem csak résztvevője, de szervezője is volt ennek az első topolyai tárlatnak.[11] Eddigi adataink szerint ez az első ilyen esemény a településen! Ebben az időben Topolya két főutcáján egyre-másra szaporodnak az új épületek. 1904-ben épült föl a Kaszinó Szálló, amelynek nagytermében színházi előadásokat tartottak, 1910-től pedig filmvetítéseket is[12]. A villanyt már 1887-ben elkezdték bevezetni, majd 1907-ben a telefont is[13]. 1906-ban fejezték be az új, impozáns, hármas tagolású, kereszthajós, harangtornyos katolikus templom építését. A pályázat elbírálói ismét a neogótikus stílusú tervet választották, mint a Kálvárián fölépített kápolna esetében is, ami teljes mértékben beleillett az angol park hangulatába. Az új templom tervezője Reichl Ferenc (1869–1960), a szecessziós építészet egyik neves képviselője. A templom főoltárát Dudits Andor (1866-1944) festette a szecesszió historizáló szellemében. A templom üvegfestményeit Mayböhm Károly (1867-1944) üvegfestő készítette. Topolyát Moravicával 1904-től omnibuszjárat[14], Szabadkával pedig a vasúton kívül egy régebbi köves út kötötte össze. A többnyire agrárjellegű környezetben a helység egy korszerű városka jellegzetességeit mutatta. Ehhez a polgárias szellemű légkörhöz tartozott hozzá az első világi jellegű köztéri emlékmű fölállítása, melyet a neves topolyai orvos, dr. Hadzsy János emlékének szenteltek. A művet Telcs Ede szobrászművész készítette a helyi polgárok megrendelésére 1905-ben.[15] 1908. szeptember 20-án avatták föl, tehát csupán pár

bicskei

héttel az első topolyai képzőművészeti tárlat után. A tárlatról beszámoló újságcikk szerint az eladással egybekötött esemény öt augusztusi napon át volt megtekinthető, s irodalmi és zenei esttel zárult. Ezen a szervező, Molnár tanító úr, aki egyébként a program szerint zenélt is volna, nem tudott részt venni kimerültségére hivatkozva.[16] A cikkíró a következő Bicskei képeket emeli ki: egy külföldi plébános arcképe, Pádovai Szent Antal - nagy formátumú kép, Ádám és Éva, Káin és Ábel, Krisztus Jákob kútjánál, Mózes, József élete - Munkácsy kompozíció után, és egy tájkép. A vallásos képek túlsúlyából ítélve gondolhatjuk, hogy a közönség ízlése is behatárolta a kiállítás tartalmát. További fejlődést mutat 1909 tavaszán a magyar festők árusítással egybekötött utazó tárlata, olyan neves kiállítókkal, mint Rippl-Rónai, Németh, Szinyei Merse Pál[17]! Nyilván nem alaptalanul számítottak ezen a település már létező közönség- és vásárló rétegére,
amely miatt érdemes volt egy ilyen rendezvényt lebonyolítani.

3

1

2

Bicskei első kiállítása más változásokkal is járt magánéletében: családot alapított és 1909-ben megszületett első gyermeke. Topolyán véglegesen 1911-ben telepedett le, amikoris kinevezték a topolyai népiskola tanítójává.[18] Gyorsan bekapcsolódott az itthoni közéletbe hiszen 1913-ban már a Bácsmegyei Műkedvelő Festők, Rajzolók és Képfaragók Egyesületével állítja ki képeit Magyarkanizsán, többek között Pechán József műveinek társaságában. Egy évre rá, 1914-ben, Bicskei a helyi polgári iskolában rajztanári kinevezést kapott, amelyet szintén a XX. század első évtizedének végén[19] alapítottak. Pedagógiai munkássága az első világháború alatt, 1916-tól a topolyai inasiskolában folytatódott. Itt tanított rajzot 1942-ben bekövetkezett haláláig.[20] Az első világháború után, a megváltozott társadalmi-politikai körülmények között Topolya új, szervezett képzőművészeti események helyszíne lett. A régi park és környéke ihlető védelmet biztosított a művészeknek. A városka 1919-ben két itt letelepülő alkotóval is gazdagodott: Acsádi Ilona (1887–1981) Topolya első női festője, többéves távollét után költözött vissza szülőhelyére, és Stipan Kopilović (1877–1924), a bajmoki származású impresszionista itt kapott állást. 1922 nyarán a topolyai parkban festett Baranyi Károly (1894–1978) szobrászművésszel és Balázs G. Árpád (1887–1981) grafikussal.[21] Egy művésztelep létrejöttének és a művészek halaszthatatlanul fontos társulásának szükségességét vetették fel.[22] Ötleteik részben megvalósultak az 1923-ban Szabadkán létrejött Vajdasági Képzőművészek Egyesületével, amelynek Bicskeivel együtt tagjai lettek. Sőt, Oláh Sándor, Stipan Kopilović és Farkas Béla festőművészek mellett Bicskei választóbizottsági taggá vált.[23] Az Egyesületnek megalakulása évében sikeres kiállítása volt Topolyán [24] és Bicskei ugyanebben az évben fedezte fel tanítványa, Nagyapáti Kukac Péter tehetségét is. Mint a polgári iskola[25] tanára 1923. nyarán az iskolában kiállította a tizenhárom éves fiú rajzait, amit a Hírlap 1923. július 15-én megjelent rövid cikke és interjúja követett.[26] Ez fölhívta a figyelmet az ifjú tehetségre, és a szájhagyomány szerint a következő mecénása Kis Lajos földbirtokos lett. A Nagyapátiért folytatott harc az Egyesület konkrét törekvéseivel összhangban történt, ugyanakkor az akció a tehetősebb polgárok anyagi támogatását igényelte. A szociálisan veszélyeztetett helyzetű tehetségek fölkarolásának mozgalmában ez volt az első, széles körben ismert jótékonysági akció. Hasonló módon fedezték fel és iskoláztatták 1933-ban Szabadkán Hangya Andrást (1912–1988)[27], Zentán pedig Tóth Józsefet (1916–1936). A szabadkai székhelyű Vajdasági Képzőművészeti Egyesület a következő években folytatta kiállítási tevékenységét. Így Bicskei is folyamatosan kiállított az egyesület által szervezett kiállításokon Vajdaság-szerte: 1923

bicskei

áprilisában Kulán és Apatinban[28], 1924 márciusában Szabadkán[29], áprilisában Zomborban[30], májusában Zrenjaninban[31], augusztusában Verbászon – ahol Bicskei Mihály[32] is bemutatta alkotásait. Az egyesület az eddigi kutatások szerint 1925 nyaráig[33] működött. Bicskei a topolyai művészteleplétrehozásában is síkra száll: 1924 márciusában Stipan Kopilovićtyal írásban nyújtották be a községházán székelő képviselő-testületnek állásfoglalásukat a művésztelep fontosságáról, váltig bizonygatva, mennyi kulturális és turisztikai hasznot hozna az a városnak. [34] Szomorú tény, hogy ezen eseményről beszámoló újság ugyanazon számában hírt ad Kopilović haláláról is. Bicskei tehát az ügyben harcostárs nélkül maradt, de mint pedagógus nyilván folytatta figyelemfelkető munkáját. A helyi sajtó ugyanis a következőképpen számol be: "A polgári iskolák kötelező évvégi kiállítása az idén is Beográdban lesz. A topolai polgári iskola erősen készülődik, hogy a két ízben elnyert első díjat most is biztosítsa magának. Az előző eredmények főérdeme Gondánét a női kézimunka tanárnőjét és Bicskei rajztanárt illeti, akiknek szakszerű és művészi vezetésével készülnek a topolai fiúk a harmadik mérkőzésre".[35] A Népművelési Egylet működésében is szerepet vállal, előadást tart. [36] Noha a művésztelep nem valósult meg, a sors továbbra is több szabadkai művészt sodort Topolyára. Farkas Béla (1898–1942) 1925-ben rövid ideig itt élt és egy nagy képen dolgozott.[37] Csuka Zoltán író és Balázs G. Árpád grafikusművész 1927-ben a Vajdasági Galéria kiadványt készítette, amelyben több eminens topolyai politikai, gazdasági és kulturális személyiséget örökítettek meg. Közöttük van Bicskei Péter rajztanár arcképe is, amely akkori tekintélyének biztos záloga. Ehhez tartozik , hogy 1927. júniusában az új választások során kinevezik Topolya képviselő-testületi tagjának (!).[38] Ugyancsak tekintélyét bizonyítja az 1927-ben festett nagyméretű Kis Szent Teréz oltárképe, amely ma a topolyai Sarlós Boldogasszony templom sekrestyéjében található. A kép átlósan két részre osztott: a bal felső részben Kis Szent Teréz jellemző álló figurája frontálisan látható, sötét felhők között világos háttérben. Az aranysárgás háttéren négy gyermekangyal röpköd és szórja a rózsákat. A jobboldali alsó részben a sötét felhők háttéré, szobabelsővé változnak. Itt, karosszékben egy anya ül és könyvből olvas az ölében ülő kislánynak, olyan korábbi kor polgári, szinte nosztalgikus hangulatát árasztva, amely figyelemfelkető a mai néző számára is. A kislány ölében rózsák láthatók. Ez Kis Szent Terézre utal, aki már kislánykorában gyakran gyakorolta az ájtatatosságot, ugyanakkor minden anyának is üzenhet, aki a képet nézi. Bicskei Péter megrendelésre festhette a képet, mindössze két évvel Kis Szent Teréz szentté avatása után. Ez a kép tehát, egy újabb szent kultusza megjelenésének dokumentuma Topolyán.

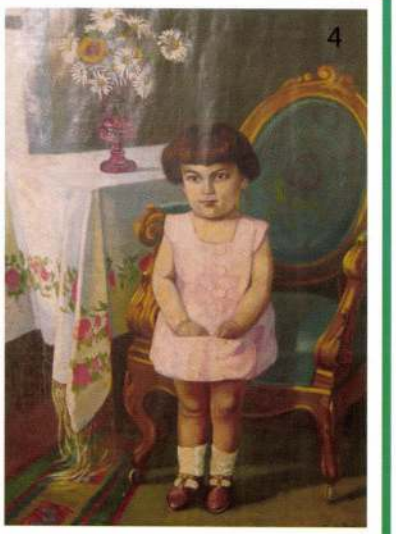
4

5

6

Bicskei Péter a fentebb említett egyesület feloszlása után is aktívan szerepel csoportos tárlatokon, sőt a becskereki művésztelep alapításában is. Így 1928-ban Szabadkán, Topolyán és Verbászon[39] Csincsák Elemér (1893–1944) szabadkai és Müller Béla újvidéki debütáló festő társaságában. A tárlat a lázadó szellemiségű Csincsák által alakított Vajdasági Független Képzőművészeti Társaság harmadik kiállítása volt. Csincsák budapesti művészeti tanulmányai után rövid ideig rajztanárként dolgozott Topolyán.[40] A képzőművészeti kritikák a topolyai kiállítás alkalmával a következőket írják: "A topolai polgári iskolában három festőművész rendezett Húsvétkor képkiállítást. Bicskei Péter naturalizmussal átitatott impresszionizmusa kétségkívül megfelelő kifejezési mód sivár vajdasági tájaink festői jellemzésére. Minden tájképen az életet jelentő napsugár ragyog. A Topolai ház, a Kápolna, Bivalyok című klasszikusan megoldott nagy vászna igen figyelemre méltó. Pasztelljei közül mint kiválókat említjük meg a mély perspektívájú Krivaja patak és a Falurészlet képeit, melyeken a hideg és a meleg színek tökéletes egyensúlya a

bicskei

nyugodt harmónia gondolatát kelti. Tabáni részlet éjjel című pasztellje lágy tónusával majdnem tiszta kékkel kihozott holdvilágos fényfátylával mesteri egyszerűséggel van megoldva. A 133-as Őszi táj színbeli finomságávalMednyánszkira emlékeztet. Az Est című kisméretű pasztellje egyik legerőteljesebb műve amelynek pointilisztikus megoldása nem tévesztette hatását. Figurális és arcképeiben nemes egyszerűségre törekszik, ez azonban nem zárja ki azt, hogy a hatást a paletta legtisztább színeivel hozza ki…"[41] Egy másik forrás még sok más, a kiállításom szereplő képének a címét említi, amit most azért idézünk, hogy ebből is láthassuk, milyen tartalmakhoz kötődtek művei: Káin és Ábel, Topolai park I-II, A kútnál I-II, Tengeri fürdő, Tenger partján, Esti alkonyat, Kukorica szedés, Út a Bohinszko tó mellett, Csónakázók, Önarckép, Három grácia, Salome, Nagypacsini templom, Dunamenti táj, Anya és gyermeke, Fürdő faun, Kapások, Mosakodás a harctéren, Az új kendő, Körvadászat, Öregasszony.[42] Ugyanebben az évben, 1928-ban, Bicskei Becskereken is kiállított [43] a zombori Csávosi Sándorral (1899–1941). Zomborban 1930-ban szerepelt a zombori festők kiállításán.[44] Becskereken 1931-ben részt vett a művésztelep megalapításában és munkájában.[45] Ennek apropóján állapítja majd meg B. Szabó György, hogy Bicskei, Várkonyihoz hasonlóan azt a festészeti áramlatot képviseli, amelyben minden elcsendesül és az addigi eredmények keverednek ez egyre növekvő dilettantizmussal – szemben a másik áramlattal, amelybe Pechán József tartozik, aki az európai festészetbe, és Farkas Béla, aki az álomba menekül[46].

Bicskei, Acsádi és Nagyapáti képei eljutottak az ismert szabadkai műgyűjtő, dr. Jovan Milekić bankigazgató gyűjteményébe is, amely a Bácsaki Galéria néven létezett, majd később sajnálatos módon felbomlott. Milekić a bácskai művészek alkotásait gyűjtötte. Gyűjteményét 1932-ben a szabadkai Városháza előcsarnokában mutatta be. Geréb Klára grafikusművész ekkor derűsnek ítélte Bicskei Péter tájképeit[47]. A Nagybecskereki Művésztelep zombori kiállításán 1933 júniusában Bicskei a következő képekkel lépett a közönség elé: Nővérek, Szénahordás, Búzakeresztek, Téli táj II, Topolai park III-IV, Kukorica, Hazafelé II, Esti hangulat, Falu vége.[48] 1935-ban és 1936-ban Újvidéken a Reformatus körben a *Jugoszláviai magyar műkedvelők* első kiállításán a szép számú kiállító között találunk topolyaiakat is, így például Acsády Ilonát, akit ekkor már nyugdíjas rajztanárnőként ismerhet meg a közönség, valamint a szintén nyugdíjas rajztanárként feltüntetett Bicskei Pétert.[49] A 25 éves topolyai Gazdakör jubileumát 1936-ban a község polgársága ünnepének tekintették. Bicskei neve természetesen nem maradhatott ki, ő készítette a jubileumi zászlót és a díszleteket.[50]

A topolyai pravoszláv templom átadásának évében, 1940. szeptember végén fejezték be a Kálvária helyreállítását is. A római katolikus közösség tagjai „a nagy fölújítások körében" döntöttek a helyreállítás mellett, a topolyai Barna Lajos szobrászt bízva meg a restaurátori munkák elvégzésével, akinek a festésben Bicskei Péter és a fiatal Ács József[51] segítettek. Az új politikai hatalom új tanerőket nevez ki Topolyán is, mely között Bicskei Pétert is .[52] Bicskei a negyvenes évek elején alakult Szépműves Céh közös kiállításain állított ki. Így például az 1941-es újvidéki tárlaton: „Bicskei Péter két pasztellje derűs és fénnyel teli"- írják.[53] Amikor a rákövetkező évben Bicskei elhunyt, ennek a képzőművészeti társulásnak az egyik legidősebb tagja volt.[54] Amikor 1942 nyarán a háború miatt minden szem gabonát be kellett takarítani, s a gyújtogatástól is megóvni, Bicskei Péter szülővárosa búzamezőin biztosként felügyelte az aratást. Ott esett össze a tűző napon.[55] Halálhírére Herceg János a következőket írta: „…Nem voltak nagyméretű munkái, a sok időt igénylő kompozíciókhoz sem elmélyülési kedve, sem elegendő művészi hite nem volt. Egy nagy bácskai faluban élte le életét, ahol mindenre nyílott lehetőség csak a kibontakozásra nem. Így aztán most nem is arról kellene beszélnünk, hogy ki volt Bicskei Péter, hanem arról, ki lehetett volna, ha szerencsésebb körülmények közé kerül… Egységes, befejezett művészi munka nem kerülhetett ki a keze alól, de a szemlélőnek éreznie kellett azt a viaskodást, amelyet egy-egy képén az elnyomott, háttérbe szorított muvészi akarat folytat a félreértés és kispolgári igény hatalmas erőivel. Bicskei 57 éves korában halt meg, ami azt jelenti, hogy legszebb éveit tönkretette a háború és a kisebbségi sors…"[56]

bicskei

Bicskei Péterre halála után valószínűleg csak a topolyaiak emlékeztek volna,ha nem történik meg az a két, háború utáni kiállítás, amely által őt is integrálták a nagy áttekintésekbe: 1952-ben aVajdasági magyarok képzőművészeti alkotásai 1830–1930-ig című tárlat, amelyet Szabadkán rendeztek meg 1973-ban. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy Bicskei képei helyet kaptak ugyan a kiállításokon, de a kísérő tanulmányokban róla nem írtak részletesebben, és a nyilvános gyűjteményekbe se kerültek be akkor a művei. Egy letűnt kort képviselt, amelyet illett elfelejteni. A szabadkai kiállítással egyidőben, három évtizeddel a művész halála után állapítja meg Ipacs József mégis, hogy Bicskei műveinek nagy része maradandó értéket képvisel, és hogy „Bicskey mestere volt a pasztellnek, igazi ismerője a topolyai couleur locale-nak. Meleg és élénk árnyalatokat használt. A képei szinte lángolnak. Témaválasztáskor egyaránt összpontosít az emberre, a tájra és az állatokra."[57] Ebben az időszakban Nagyapáti Kukac Péter, Bicskei hányatott sorsú tanítványa egyre nagyobb figyelmet kapott – az 1952-es palicsi kiállítás – illetve annak fő rendezője, B. Szabó György – fedezte fel őt újra, később pedig a kiállítás egy másik résztvevője, az akkor Topolyán élő Sáfrány Imre. A továbbiakban is a Topolyához kötődő művészek köre istápolta a Nagyapáti "ügyet": Ács József és Csernik Attila képzőművészek, valamint Juhász Erzsébet írónő. Nagyapátiról monográfia született, a képviselő-testület díjat alapított Nagyapáti nevével, Bicskeit pedig leginkább Nagyapáti tanítójaként emlegették. Sajnos egyiküknek sem voltak állandó jelleggel kiállítva művei sem Topolyán, sem másutt. Egészen a Topolyai Múzeum megalapításáig. Most, amikor sikerült kiharcolni, hogy mindkét alkotó az állandó gyűjtemény részét képezze, egy nagyobb lélegzetű kutatómunka után készülünk Bicskei Péter önálló kiállításának megrendezésére, és a hozzá kapcsolódó katalógus megírására. Csak reméljük, hogy a még hiányosnak tűnő részletek egésszé állnak össze, s hogy a művészt és korát új fényben tudjuk látni, kiegészítve ezzel művészettörténetünk szélesedő palettáját.

10

11

12

13

A kiállításunkon szereplő Bicskei Péter alkotások mindegyike megfelelő módon mutatja be a művész korát, stílusát, amely szorosan kötődik a századforduló művésztelepeinek hagyományaihoz: szabadtéri alkotások, a természetes fényhatásokat tükrözik, rózsaszín árnyalatok alkalmazása stb. Színkezelésére úgyszintén jellemző a kék és a zöld sajátos érvényesítése, ami további párhuzamokra enged következteti például kor- és sorstársa, Farkas Béla pasztellképeivel. Bicskei Péter témaválasztása, néhány kevés kivételtől eltekintve, kifejezetten Topolyához köthető – a Zichy park, a Bácsér, a topolyai templom, a legelő állatok, a parasztfigurák, polgári jelenetek, fürdőzők… Kisméretű pasztellképeinek egy része magába foglalja a szerző szerkezeti és színkezelési adottságait, amelyek a két világháború közötti vezető festőművészeink sorába emelik Bicskei Pétert. Képeinek tartalma pedig azon kevés képzőművészeink közé sorolja, akik szülőföldjükben találták meg az univerzális ihletet és az önkifejezés módját.

Ninkov Kovacsev Olga

bicskei

[1] Topolya képzőművészeti életének rövid áttekintését 1953-ig lásd: Ninkov Kovačev Olga tanulmányát a szabadkai Városi Múzeum Museion 3. évkönyvében, 2003.
[2] A topolyai szobrokról és emléktáblákról lásd: Cservenák Pál - Nagy Tibor, A topolyai szobrok és emléltáblák. Topolyai füzetek 2. Topolya 2002.
[3] A topolyai keresztekről lásd: Kocsis Antal–Nagy Tibor, Isten dicsőségére emeltette…Topolya mezőváros területén található keresztek. Agapé, Újvidék 1994.
[4] Virág Gábor, A topolyai iskolák története (1750-1944). Forum K. Újvidék, 1993. 814. old.
[5] „Kovács Antal 1882-ben kiállított a pesti Mücsarnokban." [Dr. Szabó Ákos–Kállai Tibor, 1997. I. 498. old.]
[6] A tanári személyzet listája 1941–44. Topolya Helytörténeti Archívuma. 4/2002.
[7] A tanári személyzet listája 1941–44. Topolya Helytörténeti Archívuma. 4/2002.
[8] Ipacs József, Üzenet a Betyár-völgyből/Poruka iz Doline bećara. A Topolyai Művésztelep húsz esztendeje. Forum, Novi Sad 1973. 16. old
[9] Magyar Művészettörténeti Kutatóintézet, Szentiványi Gyula kézirata - Lexikon osztály.
[10] A Vajdasági Magyar Képzőművészek Kiállítása. Katalógus. Palics, 1952. 6. old.
[11] A topolyai képkiállítás. Bács - Topolyai Hírlap, 1908. augusztus 16. XIII.évf. 33.sz.2.p
[12] Harkai Imre, Topolya építészete (1750-1941). Forum, Újvidék 1991, 34. old.
[13] Harkai I. 1991. 46. old.
[14] Harkai I. 1991. 34. old.
[15] Cservenák P.–Nagy T. 2002. 13. old.
[16] A topolyai képkiállítás. Bács - Topolyai Hírlap 1908.augusztus 16. XIII.évf. 33.szám, 2.lap.
[17] Művészeti kiállítás Topolyán. Bácsmegyei Napló, 1909. május 19. 3. old.
[18] Topolya Helytörténeti Archívuma. Prosveta 4/2002.
[19] Virág G. Az iskola. Kézirat. Topolya Helytörténeti Archívuma. 41. old.
[20] Virág G. 1993. 81. old.
[21] Duranci Bela, Slikar Stipan Kopilović. NIO Subotičke novine, Subotica 1990. 44. old.
[22] Duranci B. 1990. 43. old.; 1989. 49. old.
[23] Hírlap, 1923. szeptember 15., november 24.
[24] Hírlap, 1923. november 24.
[25] Hírlap, 1923. július 15.
[26] „A tizenhárom éves topolai rajzolótehetség. Hogyan lett a fuvaros fiúból polgárista?" Hírlap. 1923. július 15.
[27] Gajdos Tibor, A csillagos homlokú. Életjel, Szabadka 1970. 12–3. old.
[28] Hírlap, 1923. december 12.
[29] Hírlap, 1924. március 19.
[30] Hírlap, 1924. április 26., 30.
[31] Hírlap, 1924. május 22.; Torontál, 1924. május 14.
[32] Hírlap, 1924. augusztus 8., 19.
[33] Gulyás Gizella, A vajdasági Magyar művészek kapcsolatteremtésének lehetőségei és korlátai 1918 után. In: Külön világban és külön időben. Budapest 2001. 79. old.
[34] Művésztelep ügye. Zászló, 1924. március 22. 2.oldal
[35] B. Topola és Vidéke, 1924. április 13.3.oldal
[36] B. Topola és Vidéke 1926.január 10. 3.oldal
[37] Vajdasági festők galériája Balázs G. Árpád rajzaival. Színházi élet, 1925. XI. 8-14. 73.p.
[38] B. Topola és Vidéke, 1927. június 24. 2.oldal.
[39] A szabadkai Városi Múzeum művészeti gyüjteményében őrzött kiállítási plakát szerint a kiállítást 1928. április 25-én nyitották meg a Kaszinó helyiségeiben, és a három festőn kívül két iparművész: Bér Simon felesége és Ida Limbek is kiállított.
[40] Gajdos Tibor, Szabadka képzőművészete. Életjel, Szabadka 1995. 316. old.
[41] „A Függetlenek kiállítása Topolyán". Hírlap, 1925. február 14.; „Három festő kiállítás Topolán". Napló, 1928. április 12.
[42] Magyar Művészettörténeti Kutatóintézet, Szentiványi Gyula kézirata - Lexikon osztály.
[43] Kalapis Zoltán, Életrajzi kalauz. Családi kör. Újvidék 2002. feb. 14. 23.old.
[44] Zombori festőművészek kiállítása. Uj Hírek, Zombor. 1930. május 30.
[45] B. Szabó György, Festők, szobrászok. Magyar Ünnepi Játékok, Palics. Testvériség – Egység Kv. Noviszád 1952. 173. old.
[46] A Magyar képzőművészek palicsi kiállításának megnyitó szavaiból. In: B. Szabó György, 1988.305. old.
[47] Geréb Klára, Bácskai festők és szobrászok kiállítása. Napló, 1932. október 14. 11.old.
[48] A veliki becskereki művésztelep reprezentativ kiállításának ismertetője. Sombor 1933.
[49] Schulhoff József, Magyar tehetségek – Fiatal ... Napló 1935. ápr. 12. 3.oldal
[50] Napló, 1936. július 31.
[51] Bács Topolya és Vidéke, 1940. szeptember 22. 2. old.
[52] Topolya és Vidéke, 1941. augusztus 10. 2.oldal
[53] Sz. E. 1941.
[54] Herceg János, Bicskei Péter (In memoriam). Kalangya, 7-8. 1942. 382. old.
[55] Kalapis Z. 2002.
[56] Herceg J. 1942. 382. old
[57] Ipacs J. 1973. 16. old.

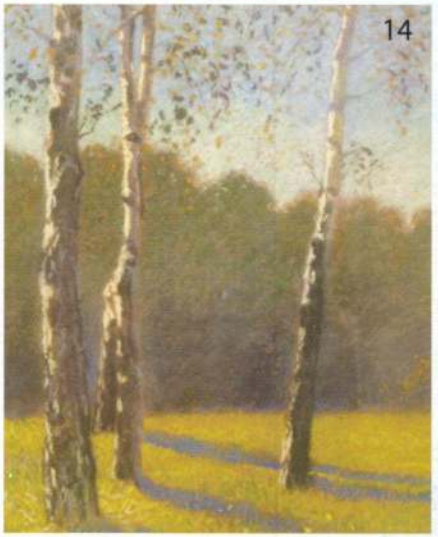
14

16

15

PETER BIČKEI

REZIME (1885-1942)

SLIKAR POVAROŠENE TOPOLE

Peter Bičkei (Topola, 27. jun 1885 – Topola, 26. jul 1942), posle završene učiteljske škole u Segedinu i Baji, sa diplomom segedinske episkopske učiteljske škole, počeo je raditi 1905.godine kao učitelj u bajskom okrugu, u mestu Dautovo (Mađarska). Na osnovu podataka iz različitih izvora, odlazio je u Minhen i u likovne kolonije u Nađbanji, te Solnoku – gde je i živeo duže vreme. U rodnu Topolu se konačno vratio 1911. godine, kada je bio imenovan za učitelja narodne škole. Zaposlio se kao nastavnik crtanja 1914. godine u ovdašnjoj građanskoj školi osnovanoj krajem prve decenije XX veka, a od 1916. godine do svoje smrti predavao je crtanje i u šegrtskoj školi. Pored pedagoškog rada, Bičkei nije prestajao sa aktivnim stvaralaštvom i učešćem u likovnom životu šire zajednice. Učestvovao je u radu Udruženja vojvođanskih likovnih umetnika osnovanog 1923. godine u Subotici. Pored eminentnih slikara Šandora Olaha, Stipana Kopilovića i Bele Farkaša imenovan je za izbornog člana. Kao profesor u toj školi, Bičkei otkriva talenat i izlaže ctreže svog trinaestogodišnjeg učenika Petera Nađapatija, posle čega je objavljen članak i kratak intervju u Hirlapu 15. jula 1923. godine. To je skrenulo pažnju šire javnosti na kasnije priznatog naivnog stvaraoca. Bio je to vid težnji usaglašen sa težnjama navedenog udruženja. S druge strane, podrška imućnijih građana će biti jedna od prvih poznatih karitativnih akcija prihvatanja talenata iz socijalno ugroženih slojeva. Na sličan način su otkrili i školovali 1933. godine u Subotici Andraša Hanđu (1912-1988), a u Senti Jožefa Tota (1916-1936). Udruženje umetnika se takođe borilo za osnivanje likovne kolonije u topolskom, nadaleko čuvenom Ziči parku. U proleće 1924. su Stipan Kopilović, slikar nastanjen tada u Topoli i Peter Bičkei predali pismenu molbu upravi grada. Tužna činjenica je da je Kopilović, jedan od prvih naših istaknutih impresionista, ubrzo preminuo a do osnivanja kolonije tada nije došlo. Bičkei učestvuje na kolektivnim izložbama udruženja širom Vojvodine: decembra 1923. u Kuli i Apatinu, 1924. godine – marta u Subotici, aprila u Somboru, maja u Zrenjaninu, avgusta u Vrbasu, Novom Sadu. Udruženje je po dosadašnjem istraživanju egzistiralo do leta 1925. godine, te se čini da je i Bičkeijevo učešće na izložbama postalo ređe, sve do aprila 1928. Tada u Bačkoj Topoli, prikazuje svoje radove sa subotičkim slikarem Elemerom Činčakom (1893-1944) i debitantom iz Novog Sada slikarom Belom Milerom. To je treća izložba "Nezavisnog likovnog vojvođanskog udruženja", koju je kao odgovor osnivanju gorepomenutog Udruženja vojvođanskih likovnih umetnika, osnovao mlad i buntovan Elemer Činčak. On je nakon završenog umetničkog školovanja u Budimpešti kratko radio kao likovni pedagog u Bačkoj Topoli, te je najverovatnije na taj način stekao prijateljstvo Bičkeija i topolčana. Likovna kritika je prilikom topolske izložbe pohvalila Bičkeijeva dela kao verodostojan odraz pejzaža. Još iste, 1928.godine, Bičkei je priredio izložbu sa somborčaninom Šandorom Čavošijem (1899-1941) u Zrenjaninu. Peter Bičkei 1930. izlaže u Somboru na izložbi somborskih slikara, a 1931. postaje jedan od osnivača i članova likovne kolonije u Zrenjaninu. Đerđ B. Sabo će mnogo kasnije konstatovati da Bičkei, kao i Varkonji, predstavlja slikarsku struju u kojoj se sve stišava uz variranje dotadašnjih rezultata i diletantizam u porastu – u odnosu na drugu struju u koju spadaju Jožef Pehan, koji nalazi utočište u evropskom slikarstvu i Bela Farkaš, koji beži u san. Tih godina Bičkeijeve slike dospevaju i u zbirku subotičkog kolekcionara, direktora banke i svog Bačkog muzeja dr Jovana Milekića. On je sakupljao dela bačkih umetnika i svoju kolekciju je prikazao 1932. godine u vestibilu subotičke Gradske kuće. Grafičarka Klara Gereb je u novinskom osvrtu ocenila pejzaže Petera Bičkeija kao vedre. Isti je komentar bio i prilikom kolektivne izložbe "Szépműves Céh"- a u Novom Sadu 1941.godine: "Dva pastela Petera Bičkeija su sva vedra i puna svetlosti." Kada je sledeće godine preminuo, bio je jedan od najstarijih članova ovog "likovnog esnafa".

Kada je Peter Bičkei preminuo na žitnim poljima kraj svog

bicskei

17

18

19

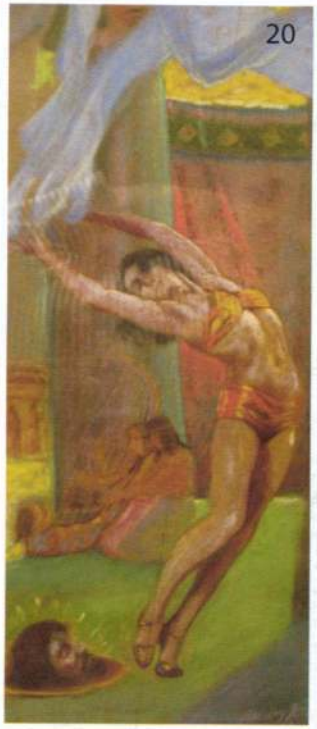
20

rodnog grada prilikom obaveznog dežuranja na žetvi vrelog leta 1942. godine, književnik Janoš Herceg (1909-1995) je zapisao: "...Nije imao radove velikih formata, nije imao dovoljno volje za kompozicije koje iziskuju mnogo vremena. Život je proživeo u jednom velikom bačkom selu, gde se mogućnosti nisu otvarale za samoispoljavanje. Stoga, sada ne bi trebali govoriti o tome ko je Peter Bičkei, već šta bi on mogao biti da je imao sretnije okolnosti. (...) Nije stvorio ujednačeni, umetnički završen opus, ali je gledaoc morao osetiti na nekim njegovim delima tu unutrašnju borbu između umetničkog htenja i ogromnih snaga nerazumevanja i malograđanskih težnji. Bičkei je preminuo u svojoj pedeset i sedmoj godini, što znači da su mu najlepše godine života upropastile rat i sudbina manjina..." Nakon smrti, verovatno bi ga pamtili jedino topolčani da se nisu priredile dve posleratne izložbe koje su ga integrisale u veće preglede: 1952. godine izložba Vojvođanskih likovnih umetnika Mađara priređena na Paliću i izložba likovnog stvaralaštva Mađara u Vojvodini u periodu 1830-1930, priređena u subotičkom Gradskom muzeju 1973. godine. Istini za volju, na ovim manifestacijama su njegove slike dobile mesto, ali se u propratnim studijama o njemu nije podrobnije pisalo, niti su njegova dela tada dospela u javnu zbirku. Tek će istovremeno sa subotičkom izložbom, tri decenije nakon slikareve smrti, koautor monografije topolske likovne kolonije Jožef Ipač zaključiti da znatan broj Bičkeijevih dela ima trajnu vrednost, te da je "...Bičkei bio pravi majstor pastela, istinski poznavalac topolskog couleur locala. Upotrebljavao je tople i žive tonove. Njegove slike...prosto plamte. U izboru tema podjednako se kocentriše na čoveka, pejzaž i životinju." To će biti vreme u kojem se sve više pažnje posvećivalo Bičkeijevom učeniku, stvaraocu uboge sudbine Peteru Kukacu Nađapatiju, koga je ponovo otkrila pomenuta izložba na Paliću 1952. Tačnije njen glavni autor Đerđ B. Sabo, pa 1957. godine jedan od njenih učesnika Imre Šafranj, a onda i ceo krug umetnika vezanih za Topolu – likovni stvaraoci Jožef Ač, Atila Černik i književnica Eržebet

bicakei

Juhas. O Nađapatiju će objaviti monografiju, grad će osnovati nagradu po njegovom imenu, a Bičkeija će spominjati uglavnom tek kao Nađapatijevog učitelja. Na žalost, ni jedan ni drugi do osnivanja muzeja u Bačkoj Topoli nisu imali javno izložena dela. Sada, kada smo izborili mogućnost da slike obojice postanu deo naše javne zbirke i dobiju stalno mesto u postavci, nakon višemesečnog istraživanja na terenu spremamo samostalnu izložbu i katalog posvećen Peteru Bičkejiu.

Na sadašnjoj izložbi dominiraju pasteli Petera Bičkeija. Svi oni primereno predstavljaju autora i njegovo doba, kada se u Topoli razvijao građanski duh. Bičkeijev stil se vezuje za tradiciju likovnih kolonija prekretnice XIX-XX veka (slikanje u slobodnom prostoru, obraćanje pažnje na svetlosne efekte i prirodu, primena ljubičastih tonova itd.) i izbor motiva koji se izričito vezuje za Topolu i njenu okolini, pri čemu mesto dobijaju topolska crkva, Krivaja, seljaci i i stada, građanski prizori itd. Nadamo se da će izložba valorizovati delo ovog zaboravljenog umetnika, ali takođe ističemo da istraživački rad ovim nije završen. Rado ćemo primiti na uvid do sada nepoznate druge podatke ili slike autora, što će ići u prilog izgradnji potpunije slike jednog doba i umetnosti našega kraja.

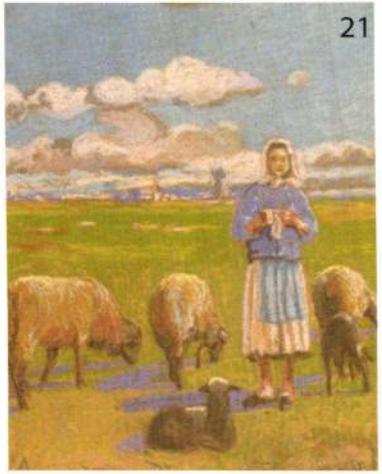
21

22

23

24

SPISAK IZLOŽENIH DELA – KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

1. KRIVAJA SA JABLANOVIMA – BÁCSÉR JEGENYÉKKEL, 1919. 39,5 x 54 cm Sign.dd – j. jl: BP 1919
2. VOLOVSKA ZAPREGA – IGÁVONÓK, 1921. akvarell, 23,5 x 30 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter, Topolya 1921.
3. MALA SVETA TEREZA – KIS SZENT TERÉZ, 1927. ulje, platno – olaj, vászon, 240 x 135 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1927.
4. SLIKAREVA KĆI – A FESTŐ LÁNYA, 1929. ulje, platno – olaj, vászon, 88,5 X 63 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1929.
5. KUPAČICE – FÜRDŐZŐK, 1931. 22,5 x 21,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1931. Topola
6. U SVEČANOJ NOŠNJI – ÜNNEPLŐ NÉPVISELETBEN, 1934. 23,5 x 17,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1934
7. HRANJENJE LJUBIMACA – KUTYA- ÉS CICAETETÉS, (c. 1934) 24 x 29 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter
8. ŽETVA – ARATÁS, (c. 1934) 23,5 x 17,5 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter...
9. DEVOJČICA SA JAGNJADIMA – KISLÁNY BÁRÁNYOKKAL, 1934. 43,5 x 31,5 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1934
10. PASTIRICA – JUHOKAT TERELŐ LEÁNY, 1934. 24 x 30 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1934

bicskei

11. CVEĆE SA KAFENOM ŠOLJOM – VIRÁG KÁVÉSCSÉSZÉVEL, 1937, 34 x 28,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1937.
12. CVEĆE SA ČAŠOM – VIRÁG POHÁRRAL, (1937) 42,3 x 31,5 cm Sign.dd izbledela – j. jl kifakult
13. RUŽE U VAZI – RÓZSÁK VÁZÁBAN, (1937) 32,5 x 22,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter
14. BREZE – NYÍRFÁK, (1937) 28,5 x 23,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter ...
15. DVA JABLANA – KÉT JEGENYE, 1938. 29,5 x 23 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1938
16. BULKE – PIPACSOK, (1938) 18,5 x 17 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1938
17. TOPOLSKA CRKVA I PARK – TOPÓLYAI TEMPLOM ÉS PARK (c. 1938) 32 x 43 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter
18. TOPOLA IZ VIZURE JEZERA – TOPOLYA A TÓ FELŐL, 1939. 22,5 x 29,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1939
19. ZIDANI MOST, 1939. 24 x 29,5 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter, Zidani Most 1939
20. PLES SALOME – SALOME TÁNCA, 1940. 47,5 x 21,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1940.
21. NA ISPAŠI – A LEGELŐN, 1940. 28,7 x 22,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1940
22. ODMOR – PIHENŐ, 1940. 27 x 37 cm Sign.dl – j. bl: Bicskey Péter 1940.
23. SELJAK VODI SVOG KONJA – LOVÁT VEZETŐ PARASZT, 1941. 32, 5 x 27,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1941
24. CIGANSKA PORODICA – CIGÁNYCSALÁD, 1941. Ulje, karton – olaj, karton 31 x 42,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1941
25. STOGOVI KUKURUZOVINE – SZÁRKÚPOK, 1941. 22 x 29,5 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1941
26. GOVEĐE STADO – GULYA, 1941. 21 x 21,3 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1941
27. PARK ZIČI – ZICHY PARK, 1942. 22,8 x 29 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter 1942
28. SEOSKO DVORIŠTE – PARASZTUDVAR ulje, karton - olaj, karon, 23 x 32,5 cm Sign.dl – j. bl: -
29. PAČIĆI – KISKACSÁK 28,5 x 38 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter
30. KRIVAJA – BÁCSÉR 22,5 x 29 cm Sign.dd – j. jl: Bicskey Péter
31. U DNU RASPEĆA – A KERESZTFA ALATT 46 x 35,5 cm Sign.dd – j. jl: -

Sva dela kod kojih nije navedena tehnika, su rađena tehnikom pastela.Azok a művek, amelyeknél nincs feltüntetve a technika, paszetellel készültek
Skraćenice – Rövidítések
Sign.dd – j.jl: Signatura dole desno – Jelzet jobbra lent
Sign.dl – j.bl: Signatura dole levo – Jelzet balra lent

29

30

31

A kiállítás elkészítésében való közreműködésükért köszönettel tartozunk:
Blau Károlynak és Blau Péternek, Csábrádi Ljubicának, Csernik Attilának, Csernik Dénesnek, ft Fazekas Ferencnek, Juhász Antalnak, Molnár Erzsébetnek, dr Námesztovszki Zoltánnak, Náray Rózsának, Rind Istvánnak, Tilger Erzsébetnek
U realizaciji izložbe pomogli su nam: Blau Karoly, Blau Peter, Ljubica Čabradi, Černik Atila, Černik Denеš, veleč. Fazekas Ferenc, Juhas Antal, Molnár Erzsébet, dr Námesztovszki Zoltán, Náray Rozsa, Rind István, Tilger Erzsébet
Kiadóízdavač: Topolyai Múzeum - Muzej Bačke Topole
A kiállítás szerzője/Autor izložbe: Ninkov Kovačev Olga
Munkatársak/Saradnici: Náray Éva
Fotók/Foto: Egri József
Design/Dizajn: Csernik Attila
Nyomda/Štamparija: Impression, Topolya
Megjelent a Topolyai Népek alkalmából,
2005 szeptemberében/Objavljeno povodom manifestacije Dani Bačke Topole, u septembru 2005. godine